

Het goudblinkend kwispelend staartje van het kernwapendebat

door: drs. Gerard van Leijenhorst, vice-voorzitter CDA-Tweede Kamerfractie

Het kernwapendebat in de Tweede Kamer van 19 december jl. vormde de voorlopige afsluiting van een lange intensief gevoerde discussie over een voor ons allen brandend probleem. Markante herinneringen aan dit debat zijn o.a. het kordate optreden van premier Van Agt en het gelukkige feit dat de CDA-fractie wederom haar rijen sloot. Dit laatste mag mede worden toegeschreven aan de grote inzet van fractievoorzitter Lubbers, voor wie geen inspanning te groot was, niet alleen om de eenheid van de fractie te bewaren c.q. te herstellen, maar om dit te doen op basis van de door ons allen gedeelde ernst om ons gemeenschappelijke doel, de terugdringing van de kernbepanning, zo effectief mogelijk te realiseren. Hulde daarom naast het kabinet (met name aan de ministers Van Agt, Scholten en Van der Klaauw) aan de politieke leider van het CDA!

Wie dacht dat we hierna, tijdens de kerstdagen en daarna, van een ongestoorde politieke rust konden genieten, werd daarin wel wat teleurgesteld. Opnieuw roerde Goudzwaard zijn staart(je).

Samen met Aantjes en mevrouw Lauing-Boersema heeft hij zijn werkzaamheden in de CDA-programcommissie – u weet wel, het gaat hierbij om het nieuwe politieke verkiezingsprogramma – opgeschort.

Ik vind dat door deze zaak, welke natuurlijk, in belangrijke mate een intern probleem is voor de ARP, maar afgeleid toch ook van grote betekenis voor het CDA, de voortgang van het CDA niet mag worden belemmerd. Dit betekent eveneens dat het werk in bedoelde programcommissie gewoon moet doorgaan. Hetzij met, hetzij zonder Goudzwaard c.s.

GOUDZWAARDS MOGELIJKHEDEN

Wie mocht menen, dat de heer Goudzwaard niet op andere wijze – dan via het publiek – zijn invloed heeft kunnen of kan laten gelden in het CDA heeft het mis. Goudzwaard heeft alle kansen gekregen om zijn denkbeelden via de CDA-organen te ventileren. Toch stelt hij er steeds weer prijs op zich als een „semi-buitenstaander” tot het CDA te

richten. Dit geeft het getuigend karakter blijkbaar nog een extra accent.

Dat het CDA hem desondanks terwille is geweest, is gebleken uit het nauwelijks serieus te waarden besluit van het CDA-bestuur om na het z.g. ongevraagde advies van Goudzwaard (verstrekkt in het voorjaar 1979) daartoe een speciale commissie – de zo geheten commissie Politieke Koers – in te stellen. Steenkamp werd nota bene zelf voorzitter. En naast hem werden ook anderen – ministers, kamerleden en bestuursleden – uit hun drukbezette leven gehaald, om snerende woorden over het door Goudzwaard c.s. ziek gewaande kabinet-Van Agt uit te spreken en in een rapport te doen neerslaan. Welnu, dit rapport-Politieke Koers is er gekomen. Het kreeg nauwelijks aandacht. Voor de CHU was dit niet opmerkelijk: we hebben nooit om zo'n saneringscommissie gevraagd. Inhoudelijk was het resultaat ook weinig zeggend, het rapport bleek niet meer relevant voor de tweede helft van 1979 en niet meer van toepassing op dit kabinet; immers dit mocht bij de Algemene Beschuwingen in oktober de algehele waardering en steun van het CDA genieten. Alleen hadden we wel verwacht dat

ook de critici van het voorjaar zich ondubbelzinniger over het kabinet-Van-Agt-Wiegel van het najaar zouden hebben uitgesproken. Blijkbaar is de vreugde daarover toch niet diep genoeg geweest om deze over de jaarwisseling heen te tillen.

Maar de mogelijkheden van de heer Goudzwaard reikten nog verder. Naast Kremers, Van Leeuwen en Hazekamp maakte hij ook deel uit van de commissie die het politieke programma „Niet bij brood alleen” vervaardigde. Terzijde, van enig verzet van hem tegen de benaming van het programma, „het programma-Goudzwaard” – een personalistische hypostasie (vergeef me de term) – heb ik nooit iets gehoord. Voorts had de heer Goudzwaard ook weer zitting in de commissie welke het ontwerp-programma-Politieke Uitgangspunten samenstelde. Terecht dacht ik, omdat zijn inbreng via de geordende weg allerwege op prijs wordt gesteld.

En opnieuw werd hij als enige uit de ploeg die ook drie jaar geleden meedeed – benoemd in de commissie, welke het politieke programma voor de volgende verkiezingen – d.d. 1981 – moet schrijven.

Men concludeert zelf: genoeg mogelijkheden dus om zijn stem te laten horen. Terecht sprak onze Unievoorzitter Van Leeuwen op de Unieraad van 8 december jl. dan ook uit – ik parafraseer – dat Goudzwaard zijn stem t.a.v. het CDA voortaan maar op reguliere wijze moet laten horen. Daar heeft hij, zoals inmiddels duidelijk is geworden, alle gelegenheid voor (gehad).

DE NAVO-BESLISSING

Nu kan men, zoals dat bij Goudzwaard c.s. het geval is best teleurgesteld zijn door de uitslag van het kernwapendebat van 19 december. Maar in alle gewetensvolle ernst: wat had hij dan precies gewild? Ook door de tien collega-fractieleden die in november voor de motie-Stermerdink stemden – en wier weten ik even hoog schat als zij het mijne achten – is duidelijk uitgesproken, dat dit en geen enkel ander kabinet onder de gegeven omstandigheden er meer uit had kunnen halen dan nu in Brussel gepresteerd is. Nederland heeft het automatisme m.b.t. de kernbepanningen-wedloop doorbroken en daarbij zelf een eigen positie in het NAVO-verband ingenomen. De discussie over de mede-verantwoordelijkheid voor het gehele besluit terzake is daaraan ondergeschikt. Voor zover het waar is, dat onze tien aan dit resultaat extra hebben bijgedragen, wordt dit door het optreden van de heer Goudzwaard wel danig ondergraven. Of hij moet ervan uitgaan, dat de tien niet de vrijheid hebben gekregen om naar eer en geweten hun stem uit te brengen, zodat zij in feite niet achter hun eigen stembalot zouden staan, reden waarom hij het alsnog nodig acht hen daarin te steunen. Maar daarmee zou hij tornen aan de parlementaire integriteit, niet alleen van de primus

interpari, maar ook van de andere 48 fractieleden, de 10 inclusief.

Ik moet dus aannemen dat het ongenoegen van de heer Goudzwaard zich dus tegen wat anders richt: tegen het kabinet-Van Agt (maar dit kreeg de unanieme steun van zijn eigen CDA-fractie), of tegen de NAVO, of tegen het CDA, zoals het reilt en zeilt... op weg naar de fusie?

DE NAVO HOEKSTEEN VAN ONS VEILIGHEIDSBELEID

Er wordt verklaard, dat het gewraakte besluit strijdig zou zijn met het CDA-verkiezingsprogramma „Niet bij brood alleen” en voorts met de uitspraak van de AR-partijraad van 1 december II. Ik bestrijd dat. De ernst die er door de CDA-fractie en mede in het spoor daarvan door het kabinet is en wordt gemaakt met de wapenbeheersing is geheel overeenkomstig het CDA-programma en ook naar mijn overtuiging met de Edese AR-resolutie. Men vergelijkte bovendien het beleid van het kabinet-Van Agt maar eens met ons Europese programma (zie met name punt 3.32. De omstandigheid dat de NAVO door ons allen terecht is en wordt onderkend als de hoeksteen van ons veiligheidsbeleid – en dat is ook een onderdeel van ons programma – houdt tevens in dat ons optreden in het Atlantisch bondgenootschap zijn grenzen heeft, tenzij wij een Alleingang van Nederland (met verlies van enige invloed in het wapenbeheersingsproces prefereren. Naar de mening van onze fractie heeft het kabinet-Van Agt zelfs de rek van deze grenzen – tot verbazing der toeschouwers – bovenmate beproefd. Ik ben van mening, dat het CDA zich er met

alle kracht tegen zal moeten verzetten om Nederland binnen de NAVO een zodanige uitzonderingspositie te laten innemen, dat men redelijkerwijs niet meer van een loyaal bondgenootschap zou kunnen spreken, afgezien nog van de negatieve effecten die daarvan het gevolg zouden zijn op de eigen doelstellingen van ons wapenbeheersingsbeleid.

Uiteraard zal een en ander opnieuw binnen de AR-partijraad aan de orde worden gesteld. Ik heb er alle vertrouwen in dat dit orgaan het standpunt van de CDA-fractie terzake zal ondersteunen.

DE KARAVAAN GAAT VERDER...

Ondertussen moet het CDA voort. Er is geen gegronde reden aangevoerd, waarom de totstandkoming van het CDA opnieuw zou moeten worden vertraagd. Het tijdschema vastgesteld met het oog op de fusiedatum mag niet opnieuw worden opgerekt. Ook voor het politieke programma is een procedure ontworpen. Reeds over een half jaar moet het voor-ontwerp in CDA-verband besproken worden. Eén van de vier partners zal het het CDA niet mogen aandoen om deze zaak ontoelaatbaar lang op te houden. En overigens zijn er in de ARP voldoende bekwame lieden, die, in het genot van het vertrouwen van de basis, deze arbeid op gewetensvolle wijze kunnen overnemen, c.q. voortzetten.

Het kernwapendebat heeft dus een staartje gekregen. Slechts een goudblinkend kwispelend staartje, neem ik aan. Het CDA-congres van Dronten was te overtuigend dan dat de vrees gewettigd is dat door dit blinkend kwispelen het zorgvuldig vanuit de basis opgetrokken CDA-gebouw aan het wankelen kan worden gebracht. Maar de handwijze van Goudzwaard is langzamerhand zo vervelend aan het worden, dat we best eens op zijn staart willen gaan staan.

Bij dezen dan!

Werkgroep Karakteristieken

Zoals bekend zal de CHU in oktober 1980 samen met de ARP en de KVP opgaan in één christen-democratische partij. Wat zal dan de christelijk-historische inbreng zijn?

Op 24 oktober jl. heeft het Uniebestuur een werkgroep ingesteld, die zich bezig zal houden met het beschrijven van een aantal kenmerken van het christelijk-historisch denken. Het gaat daarbij niet alleen over beginselen maar ook over personen.

De Werkgroep Karakteristieken bestaat uit de volgende leden: drs. A. J. van Dulst (voorzitter), A. B. L. de Jonge, drs. H. van Spanning en ondergetekende. Ze heeft haar eerste vergadering gehouden op 26 november. Ik doe een beroep op de lezeressen en lezers van „de Nederlander” om mee te werken aan de uitvoering van dit project door hun opvattingen over en ervaringen met de Unie schriftelijk aan ons mee te delen; deze kunnen dan verwerkt worden in wat bedoeld is als een bijdrage van de CHU tot de toekomstige ontwikkeling van het CDA. Het adres van de Werkgroep Karakteristieken is: Bureau der CHU, Wassenaarseweg 7, Den Haag.

Ik hoop, dat velen aan dit christelijk-historisch appèl gevolg zullen geven.

Het is de moeite waard, niet alleen voor nu maar ook en vooral voor straks!

K. de Vries.

Werkbezoek aan Den Haag

Op maandag 28 januari a.s. brengen de CDA-fractieleden uit de Eerste en Tweede Kamer een werkbezoek aan Den Haag. Het werkbezoek duurt van 10 uur 's morgens tot half 9 's avonds. De dag wordt in het stadhuis aan de Groenmarkt geopend door de voorzitter van CDA-Den Haag Wm. C. de Kruyf. In de ochtend zullen de CDA-parlementariërs verder spreken met de CDA-gemeenteraadsfractie. Daarbij komen met name de volgende onderwerpen aan de orde: stadsvernieuwing en nieuwbouw uitbreiding van de industrie en de rijksdiensten, de etnische minderheden en volksgezondheid en welzijn. De lunch wordt aangeboden door b. en w. van Den Haag. 's Middags worden bezoeken gebracht aan o.a. de Schilderswijk, Nieuwbouw-Houtwijk, Waldeck. In het begin van de avond staat een ontmoeting op het pro-

gramma met de CDA-vertegenwoordigers in de gemeenteraad en in de gewestraad en met de Haagse besturen van het CDA, CDJA en CDA-Vrouwenberaad. Het werkbezoek wordt besloten met een diaserie over de monumenten in Den Haag.

Burgemeester Bernisse benoemd

Bij Koninklijk besluit is met ingang van 1 januari 1980 benoemd tot burgemeester de nieuwgevormde gemeente Bernisse (op het Zuidhollandse eiland Voorne en Putten) de heer H. van Geest, met toekenning van gelijktijdig eervol ontslag als burgemeester der gemeenten Abbenbroek, Oudenoord en Zuidland. De heer Van Geest, die 52 jaar is, is sinds 16 augustus 1974 burgemeester van de gemeenten Abbenbroek, Oudenoord en Zuidland, welke met ingang van 1 januari 1980 zijn opgeheven. Hij is Nederlands Hervormd en lid van het CDA.

Fractievoorzitter Lubbers:

Opstellen nieuwe wapens voorkomen

De discussies in de Tweede Kamer betreffende de modernisering van de middellange afstands-wapens zijn met het debat van 19 december jl. voorlopig afgerond.

De problematiek is zowel in als buiten het parlement zeer intensief besproken.

Tijdens de begrotingsbehandeling van het NAVO-deel van de begrotingen van Buitenlandse Zaken en Defensie heeft de heer Frinking de regering verzocht de door de CDA-fractie op 30 oktober jl. vastgestelde vertrekpunten als uitgangspunt van beleid over te nemen. De regering stemde hiermee in en dit betekende, dat in december slechts een besluit tot beperkte productie kon worden genomen. Daarna dienden onderhandelingen met de Sowjet-Unie gevoerd te worden. In het licht daarvan zou

worden besloten over plaatsing en de daarmee samenhangende productie.

Vertrekkpunt

De door de fractie opgesteld visie was niet meer en niet minder dan een vertrekkpunt. Ik heb dit in de eindfase van de eerdergenoemde begrotingsbehandeling duidelijk verwoord door te zeggen dat in redelijkheid met de bondgenoten moet worden gesproken. Een tweede reden om van vertrekpunten te spreken was het feit, dat er fractieleden waren die voorbehouden hadden.

Op 6 december werd opnieuw in de Kamer over het NAVO-voorstel tot modernisering van kernwapens gedebatteerd. De CDA-fractie hield tijdens het debat vast aan de door haar eerder geformuleerde vertrekpunten. Hieraan voegde de heer Frinking toe dat, indien de vertrekpunten van Nederland – die als amendement bij de NAVO ter tafel lagen – zouden worden verworpen, Nederland zich niet bij de meerderheid mag neerleggen. Tien leden van de fractie stemden vóór de motie-Stemerding

met name vanwege het feit, dat deze motie zich ook tegen beperkte productie keerde. Naar nu blijkt is het onderscheid tussen beperkte productie en geen productie van hypothetische betekenis gebleken, in vergelijking met het veel fundamentele meningsverschil met de andere lidstaten.

De inzet van het debat op 19 december was het door de regering gevoerde beleid in de NAVO-raad op 12 december. Uit de verklaring van de Minister-President van die dag werd duidelijk dat ons land er kennelijk niet in geslaagd was de bondgenoten te overtuigen. In het licht daarvan had de regering besloten toch aan haar standpunt vast te houden – en dat was en is, ondanks de verwarring rondom het NAVO-communiqué ook nu nog een opluchting voor de CDA-fractie – en thans geen besluit te nemen, doch zulks pas in december 1981 te doen aan de hand van de voortgang in het wapenbeheersingsoverleg. De verwarring rond het NAVO-communiqué betrof met name de vraag of de Nederlandse regering al dan niet heeft meegewerkt

aan het besluit tot stationering van 572 kernkoppen in Europa, of dat zij slecht berust heeft toen door het besluit van de andere landen het stationeringsbesluit een feit was geworden.

Iets anders

De CDA-fractie is van oordeel dat het debat een sterk politiserend karakter heeft gekregen. De gezochte helderheid is beslist onvoldoende ter tafel gekomen. De oppositie trachtte voortdurend het kabinet iets anders in de schoenen te schuiven dan het in feite gedaan had. De CDA-fractie aanvaardt niet de rechtstreekse verantwoordelijkheid voor het stationeringsbesluit van 572 kernraketten. Ik ben er teleurgesteld over dat deze opstelling in de NAVO-ministerraad, met effecten daarvan in het communiqué, niet is gekozen. Bij dit alles mag beslist niet verheld worden dat het kabinet zeer veel gedaan heeft om de Nederlandse opvattingen bij de bondgenoten uit te dragen en dat het aan de essentie van die opvattingen ook is blijven vasthouden. Voorheen hebben de ministers van Buitenlandse Zaken en De-

Bijgaand staat de tekst van de antwoordbrief, die de voorzitter van de CDA-fractie in de Tweede Kamer in de komende dagen verstuurt aan de vele honderden die in de afgelopen weken de CDA-fractie benaderden over de problematiek van de modernisering van de kernwapens voor de middellange afstand.

fensie als het ging om wapenbeheersingsaspecten, altijd consequenties getrokken uit de opstelling van de CDA-fractie terzake. Ondanks de teleurstellende ervaring in de jongste NAVO-ministerraad waar het betrof de opstelling van de andere landen, constateer ik bij het kabinet een toenemende intensiteit bij het voeren van het wapenbeheersingsbeleid. Deze stijgende lijn dient voortgezet te worden, want juist daaruit moet blijken, dat het de moeite waard is geweest in Brussel niet uit het NAVO-overleg te treden, doch in tegendeel invloed te blijven uitoefenen; met name om via onderhandelingen met de Sovjet Unie te trachten te voorkomen dat deze wapens echt opgesteld gaan worden.

Dr. R. F. M. Lubbers,
voorzitter CDA-fractie
Tweede Kamer

Europese impressies vanuit Straatsburg

door: Teun Tolman, lid Europese parlement voor de EVP

HISTORISCHE DAG

Zeer terecht valt in talrijke commentaren te lezen dat de verwerping van de begroting door het Europese Parlement een historische daad is. Toch is de gang van zaken spannend geweest. Reeds enkele dagen daarvoor was duidelijk dat indien de raad van commissarissen niet duidelijk met toezeggingen in de richting van het parlement zou komen, verwerping van de begroting dreigde. De raad heeft deze waarschuwing onvoldoende ter harte genomen. Wel maakte het indruk dat de voltallige raad naar Straatsburg kwam. Langdurig werd onderhandeld van 's-middags 3 uur tot de volgende morgen 5 uur. Het heeft niet mogen baten. Het parlement stond en staat terecht op zijn strepen. Het was geen verwerping „met voorbedachte rade”. Een bevredigend compromis was niet haalbaar. De stemming was zeer duidelijk n.l.

288 leden vóór verwerping tegen 64. Een verpletterende nederlaag voor de raad. De kersverse voorzitter van de raad, Lenihan waarschuwde. Een verwerping achtte hij een ernstige zaak n.l. „een domme stap in de richting van confrontatie”. De commissie heeft nu de opdracht om met een nieuw voorontwerp te komen. Zij zal dat snel moeten en kunnen doen. Daarbij rekening houdend met de wensen van het parlement. Zolang deze procedure nog niet is afgerond zal maandelijks één-twaalfde van het vorige krediet gebruikt mogen worden.

Er is door deze beslissing bepaald geen crisis ontstaan. Wel heeft het parlement duidelijk laten zien wat de bedoeling is. De pessimisten, die nogal laatdunkend hebben gesproken over de zwaktepositie van het parlement hebben weer ongelijk gekregen. Samenvattend een historische maar tevens goede dag voor Europa.

len is er gezegd dat er in Brussel teveel technocraten zitten en te weinig handelaren. Welnu het kan ook anders. Waar deze produkten naar toe gaan en hoe het staat met de z.g.n. en veel „becritiseerde voorschotten” een volgende keer!

VERGEER

Het komt meermalen voor dat grote nood in sommige delen van de wereld door dezelfde problemen in andere delen overschaduwd worden dat niemand er aan denkt. Daarom is het zeer terecht dat de christen-democraat Vergeer de Europese aandacht heeft gevestigd op de Hoorn van Afrika. Vergeer en andere Nederlanders pleiten voor een speciaal hulpverleningsplan. Dat is hard nodig. De helft van de vluchtelingen van het Afrikaanse continent is thans in de Hoorn van Afrika geconcentreerd: meer dan 2 miljoen mensen zijn hier terechtgekomen en onder hen wordt een miljoen kinderen door hongersnood dan wel door ernstige ondervoeding bedreigd waardoor zij zullen sterven of hun toekomstige lichamelijke en geestelijke ontwikkeling onherstelbaar letsel zal worden toegebracht.

De Europese Gemeenschap, die met de landen van dit gebied door een samenwerkingsovereenkomst is verbonden, is verplicht zijn volle verantwoordelijkheid te aanvaarden ten einde de bedreigde bevolkingsgroepen te redden en de meest getroffen landen te helpen het immense vluchtelingenvraagstuk op te lossen door haar hulp ter plaatse aanzienlijk te vergroten.

ZOUTE RIJN

De beslissing van de Franse regering om het Rijn-zoutverdrag niet aan het Europese parlement voor te leggen, is ingeslagen als een bom. Het parlement heeft er geen gras over laten groeien.

Onze collega mevrouw May-Weggen heeft een resolutie ingediend. Deze werd mede ondertekend door meerdere Nederlanders. Met overgrote meerderheid werd deze aangenomen in het Europese parlement. Niet oninteressant is de volgende politieke notitie te maken. Onze Franse collega's-fractiegenoten steunden ons van harte. De Franse communisten, socialisten en Gaullisten hebben ons deze onaangename interne Franse beslissing bezorgd. Waarvan acte. Een werk aan de winkel voor onze Nederlandse socialistische collega's om hun Franse fractiegenoten nog eens duidelijk toe te spreken.

KERNWAPENS

Na de discussie in het bestuur van de christen-democratische Europese Volkspartij (EVP) in Brussel heeft de fractie zich ac-

tief beziggehouden met een uitspraak over de kernwapenproblematiek. In de EVP-fractie is er grote eensgezindheid. Slechts twee leden van de fractie stemden tegen de resolutie Lückner (een Nederlander en een Belg) en een onthouding. De Nederlandse delegatie heeft zich hiermede volledig gedistantieerd van het standpunt van de Nederlandse equipe van christendemocraten. Het is verheugend dat in onze Europese fractie zo'n grote mate van eenstemmigheid aanwezig is. En met name dat de Nederlandse delegatie niet het isolement heeft gezocht. In het parlement werden een tweetal urgentieaanvragen inzake de opschorting van de beslissing inzake modernisering van de atoomwapens duidelijk van de hand gewezen. Een van deze verzoeken werd mede ingediend door de Nederlandse socialisten en D'66.

(advertentie)

**Onrecht,
al
tien jaar
lang...**

Stichting Hulp aan Papoea's in Nood.

Zwartboek over het lot van de Papoea's, op 19 nov. jl. aangeboden aan de min. president Tezamen met Jouwe's brochure Genocide, Ethnocide en Econ. Uitbuiting. Beide uitgaven f 6,- (of meer!) te bestellen per giro no. 243000 Papoeafonds, Eindhoven.

Uw steun is onmisbaar

Contributie 1980

U ontving één dezer dagen de bekende accept-girokaart met het verzoek uw contributie voor het laatste jaar als CHU-lid te voldoen.

Deze girokaart ontving u eerder dan gewoon, in verband met in deze maand te organiseren financiële actie „CDA onder één dak”.

Hierover zult u nu ook reeds de nodige informatie ontvangen hebben.

Ik vond het niet juist zowel de CHU-contributiekaart 1980 als de bijdragekaart voor ons eigen CDA-huis tegelijk te verzenden. Wel vraag ik u aan beide accept-girokaarten alle aandacht te schenken.

Als CHU verzoeken wij u vriendelijk uw contributie zo spoedig mogelijk op de gebruikelijke wijze aan ons over te maken. Met dank voor uw medewerking.

J. Kiers
penningmeester CHU

Actuele problemen van grondbeleid

door: prof. mr. P. de Haan

De grondpolitiek, steen des aanstoots en uiteindelijk ook struikelblok van het kabinet Den Uyl, heeft onder het huidige kabinet aanvankelijk van een aantrekkelijke doch onverdiende rust kunnen genieten, doordat van regeringswege gewerkt werd aan gewijzigde voorstellen voor het niet-agrarisch grondbeleid en aan geheel nieuwe voorstellen voor het agrarische. Inmiddels is de problematiek echter weer volop actueel geworden door verschillende omstandigheden. In de eerste plaats zijn de voorstellen van de regering in zicht gekomen op het wetsontwerp Voorkeursrecht Gemeenten is een nota van wijzigingen ingediend, het ontwerp tot wijziging van de Onteigeningswet en de Wet Vervreemding Landbouwgronden zijn enkele dagen voor het oudejaar 1979 bij de Tweede Kamer ingediend. In de tweede plaats is door een Commissie Agrarisch Grondbeleid van de drie wetenschappelijke instituten van het CDA onlangs een uitvoerig rapport uitgebracht met daarin een compleet wetgevingsprogramma, veel meer omvattend dan de thans op stapel staande wet.

Voordat ik nu op verzoek van de redactie op beide nieuwe ontwikkelingen inga, is het misschien goed eerst te wijzen op de gemeenschappelijke problematiek van resp. agrarisch en niet-agrarisch grondbeleid.

GEMEENSCHAPPELIJKE PROBLEMATIEK

Voor beide gebieden geldt dat de grondmarkt slecht functioneert door een te grote en nog steeds toenemende vraag als gevolg van het feit, dat wij nu eenmaal leven in één van de dichtst bevolkte en tegelijk één van de meest welvarende gebieden ter wereld. Men kan het ook zo uitdrukken: terwijl per inwoner in ons land relatief de minste ruimte ter beschikking staat, is de vraag per inwoner relatief het grootst. Deze elkaar versterkende factoren monden uit in wat waarschijnlijk de hoogste agrarische grondprijzen ter wereld zijn en in niet-agrarische grondprijzen die alleen daarom nog niet volledig uit de hand zijn gelopen, omdat de gemeente reeds nu over een vrij sterk wettelijk instrumentarium beschikt om deze enigszins in toom te houden.

OVEREENKOMSTIGE OPLOSSING

Bezie men nu de oplossingen die op beide terreinen worden nagestreefd om de grondmarkt in het gareel te houden, dan blijkt gedeeltelijk met dezelfde en gedeeltelijk met verschillende instrumenten te worden gepeperd. Zowel voor het agrarisch als voor de overheid in bepaalde gebieden. In het eerste geval krijgt de Stichting Beheer Landbouwgronden als samenwerkingsvorm van departementen en maatschappelijke organisaties, in het tweede geval de gemeente een recht om bij voorgenomen verkoop van onroerend goed als eerste te mogen kopen. Dit betekent dus in feite uitschakeling van de markt. Vandaar dat de prijs zo nodig ook door tussenkomst van de rechter wordt bepaald. In beide gevallen geldt het voorkeursrecht alleen in gebieden waar resp. Rijk en gemeente tot actieve vormen van inrichting en beheer zullen overgaan, zoals landinrichtingsgebieden, natuurgebieden en landschapsreservaten voor wat de S.B.L. betreft, en stadsuitbreidings- en -vernieuwingsgebieden voor wat de gemeente betreft.

VERSCHILLENDE AANPAK

Geheel verschillend is echter de

aanpak ten aanzien van de prijsbeheersing. Op geen van beide terreinen wordt op dit moment aan wederinvoering van een kooprijstoetsing aan de hand van wettelijke maximumnormen gedacht, hoewel wij een dergelijk systeem voor niet-landbouwgronden tot 1956 en voor landbouwgronden tot 1963 hebben gekend. Alleen via antispeculatiebedingen bij gronduitgifte wordt van gemeente- wege soms een soort prijsstreefd, wat overigens uit een oogpunt van rechtsgelijkheid een kwalijke zaak is. Even kwalijk is echter uit dat oogpunt het wetsontwerp tot wijziging van de Onteigeningswet, omdat dit erop gericht is alleen de onteigende door een soort prijsbeheersing te treffen, terwijl iedere niet-ontteigende bij verkoop bijv. aan een projectontwikkelaar vrijuit gaat en soms wel het drievoudige kan bedingen.

Daarentegen wordt voor de prijsbeheersing van landbouwgronden een veel rechtvaardiger en ook doelmatiger systeem voorgesteld, nl. invoering - naast het voorkeursrecht van de S.B.L. in bepaalde gebieden - van een zgn. landbouwkundige toetsing van vervreemdingsovereenkomsten. In het kort komt het er op neer, dat via een toetsing door de Grondkamer van iedere verkoop niet-agrarische en ook agrarische kopers van de markt worden geweerd, die de grond minder nodig hebben zodat nog slechts overblijven degenen die aan wettelijke vereisten wat betreft persoon en bedrijf voldoen. Op die manier hoopt men niet alleen tot een betere verdeling van de te schaarse landbouwgrond te komen, maar ook tot een belangrijke prijsdaling. Denkbaar ware, dat de wetgever - in plaats van onteigenden te gaan discrimineren - ook voor niet-landbouwgronden deze methodiek van beperking van de vraag zou gaan volgen door naast het gemeentelijk voorkeursrecht ook een stede- en landbouwkundige toetsing op de vervreemding te gaan invoeren. Door zo'n toetsing zouden speculanten geheel kunnen worden uitgesloten en projectontwikkelaars ook, voorzover wij met de gemeente over de uitvoering van het bestemmingsplan geen overeenstemming kunnen bereiken.

FIASCO WIJZIGING ONTEIGENINGSWET

Met betrekking tot de wijziging van de Onteigeningswet is de situatie langzamerhand

uitzichtsloos geworden. Liep het vorige kabinet stuk op de onwil van de socialisten om boven de gebruikswaarde een redelijke vergoeding voor zgn. negatieve ontwikkelingsschade - schade door stilstand in de bedrijfsontwikkeling in het vooruitzicht van de onteigening - te geven, het huidige kabinet heeft zichzelf volkomen onnodig in bijna onontwarbare problemen begeven. In plaats van het regeerakkoord dat op dit punt geheel overeenstemde met het CDA-programma, eenvoudig uit te voeren werd na twee jaar oponthoud een wetsontwerp gelanceerd, waarover door de Raad van State vernietigende kritiek is uitgesproken. Kritiek die goeddeels overeenkwam met mijn bezwaren geuit in Trouw van 5 juli jl. Uitgaande van het stelsel verkeerswaarde min is niet alleen, zoals in het regeerakkoord, op die waarde in mindering gebracht de invloed van overheidsactiviteiten, maar ook nog eens die van het bestemmingsplan. Met deze dubbele aftrek dreigt men in feite zelfs beneden de gebruikswaarde terecht te komen, zodat opnieuw de noodzaak ontstaat om ook de negatieve ontwikkelingsschade te gaan vergoeden. In plaats van verkeerswaarde min wordt nu misschien „dubbel min plus” het parool. Dat is een soort grondpolitieke hogere wiskunde, die onze voortreffelijke onteigeningsjurisprudentie met

een drievoudige fictie zou belasten. Onvoorstelbaar!

AGRARISCH GRONDBELEID

Gelukkig zijn er van het agrarische front betere berichten te melden. De door Minister Van der Stee voorgestelde Wet Vervreemding Landbouwgronden getuigt van een juiste aanpak, ook voorgestaan in het rapport Agrarisch Grondbeleid van de CDA-instituten. Ook wanneer de landbouwkundige toetsing onverhoopt tekort mocht schieten als prijsbeheersingsinstrument, blijft zij nog de juiste aanzet voor een verder gaande ingreep. Die ingreep zal volgens het rapport dan moeten neerkomen op algehele uitschakeling van de agrarische grondmarkt in de vorm van toewijzing van over te dragen landbouwgrond door de Grondkamer aan degene die volgens de normen het meest in aanmerking komt. Voordat het zover is, zijn wij wel een paar jaar verder.

BEDRIJFSOPVOLGING

In het CDA-rapport wordt verder voorgesteld via de Wet Vervreemding Landbouwgronden ook een oplossing te zoeken voor het probleem van de agrarische bedrijfsopvolging, nu dit in het erfrecht niet bevredigend blijkt te kunnen worden geregeld. Evenals bij de vervreemding gaat het hierbij om twee vragen: wie mag opvolgen en tegen welke prijs. Volledige doorwerking van de huidige vrije grondprijzen bij bedrijfsopvolging in de familie zou de ondergang van de landbouw betekenen. Daarom wordt in het rapport de suggestie gedaan de Grondkamer bevoegd te verklaren op verzoek van een aspirant-opvolger het bedrijf aan deze toe te wijzen in eigendom tegen verpachte waarde of in pacht.

PACHTVERHOUDINGEN

Een laatste probleem van agrarische grondpolitiek betreft de

Delegatie CDA-Kamerfractie naar Den Helder en omgeving

WERKBEZOEK DEN HELDER

Vorige maand legde een delegatie van de CDA-Tweede Kamerfractie een werkbezoek af aan de Kamerkieskring Den Helder. Voor deze dag was door de kieskring een gevarieerd programma samengesteld.

Zo werd in Heerhugowaard een gesprek gevoerd met bestuursleden van diverse organisaties, werkzaam op het welzijnsterrein, o.m. buurt- en clubhuiswerk, samenlevingsopbouw en maatschappelijk werk Westelijk Friesland. Tijdens het gesprek kwamen enkele knelpunten ten aanzien van het welzijnswerk in de kop van Noord-Holland naar voren, zoals het ontbreken van voldoende financiële faciliteiten en de eenzijdige leeftijdsopbouw van de bevolking.

In Middenmeer werd het laatste deel van een les aan de Moeder-Mavo bijgewoond. In de gemeente Wieringerwerf werd een bezoek gebracht aan een verzorgingstehuis en was er een gesprek met het college van burgemeester en wethouders.

De onderwerpen onderwijs en woningbouw stonden centraal in de gemeente Den Helder. De burgemeester van Den Helder maakte in zijn welkomswoord van de gelegenheid gebruik te pleiten voor een uitbreiding van het onderwijsvoorzieningspakket in zijn gemeente. Bij het onderwerp woningbouw stond vooral bezichtiging van stadsvernieuwingsprojecten voorop. De wethouder, beïast met de stadsvernieuwing, wees, niet zonder (terechte) trots, op de grote voortvarendheid waarmee en het snelle tempo waarin de diverse projecten waren en worden gerealiseerd: „Praten en tegelijkertijd bouwen” is zijn adagium.

Ter afsluiting van het werkbezoek werd in restaurant „s Lands End” in Den Helder een voortreffelijk koud buffet geserveerd. Delegatieleider J. van Houwelingen sprak in zijn dankwoord voldoening uit over de goede organisatie van het bezoek. Leerzaam, nuttig en prettig, zo karakteriseerde hij de dag. De avonduren werden gevuld door een openbare vergadering in Den Helder met als spreker drs. R. F. Lubbers bij te wonen.

Mr. Lex van den Ham
beleidsmedewerker
van de fractie

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:

Dr. K. de Vries, voorzitter: A. Buntsma, drs. M. Smits, drs. A. J. van Dulst, Wm C. de Kruijf, D. Rebel, Drs. H. van Spanning, Drs. G. van Leijenhorst, Govert Veldhuijzen en mevrouw E. Sleyser-Tegelaar

EINDREDAKTIE:

H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:

Mevrouw J. Algra-Feddema, Dr. E. Bleumink, Prof. Dr. J. W. van Hulst, Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES

Postbus 33822
2503 BC 's Gravenhage

ADMINISTRATIE-ADRÉS:

Voor het opgeven van nieuwe abonnementen, advertenties, adresveranderingen, weekblad:

Stichting „Uniepers”
Van Deventerlaan 49,
2271 TV Voorburg,
tel. 070-861520
(uitsluitend overdag)

Abonnementprijs f 30,- per jaar.
Vooruit te voldoen op postrekening 70154.
Voorburg t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U. Postbus 67
3770 AB Barneveld.
Telefoon (03420)-6141.

door de hoge grondprijzen volledig verstoorde pachtverhoudingen, neerkomend op een geleidelijke afbraak van het pachtareaal. Hier doet zich het dilemma voor, dat indien men de pachtprijzen aanpast aan de hoge verkoopprijzen deze nog verder worden opgedreven, terwijl indien men ze niet aanpast verpachting totaal onrendabel wordt. Reeds nu zijn wij in het stadium beland, waarin praktisch alle uit de pacht vrijkomende grond vrij wordt verkocht, zodat de pacht - als financieringsinstituut voor de landbouw vele malen belangrijker dan hypotheek - tenslotte geheel dreigt te verdwijnen. Om dit te voorkomen is niet alleen een forse daling van de koopprijzen nodig, maar ook een zekere stijging van de pachtprijzen, zodat het voor particulieren weer aantrekkelijk wordt om te verpachten. Bovendien zullen wettelijke maatregelen moeten worden genomen tot versterking van het bestaande pachtareaal. In het rapport worden hiertoe de nodige aanbevelingen gedaan.

SLOTOPMERKING

Voor het kabinet Van Agt is het zeker nog niet te laat om in deze regeerperiode tot behoorlijke grondpolitieke resultaten te komen. Dat geldt voor het niet-agrarische grondbeleid even goed als voor het agrarische. Voorwaarde is wel, dat men zich alsnog gaat oriënteren op het regeerakkoord in plaats van zich steeds verder te begeven in vreemde speculaties omtrent een verkeerswaarde die geen verkeerswaarde meer is. Of om het anders te zeggen: in plaats van de thans in art. 40 Onteigeningswet vervatte regel, dat niet de denkbeeldige, maar de werkelijke waarde moet worden vergoed, in haar tegendeel te doen verkeren. Want dat zou niet alleen met het regeerakkoord in strijd zijn, doch zelfs met de Grondwet.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR HIST UNIE Wassenaarseweg 7
2596 BC 's Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander” te zenden aan Bureau CHU, Wassenaarseweg 7, 2596 BC 's-Gravenhage, Telefoon (070) 244516

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m. Het telefoonnummer van de De Savornin Lohmanstichting is 070-246791

Staatssecretaris Van der Mei:

Oplossing problemen in gemeenschap moeilijk

„Het is geen vanzelfsprekendheid dat de gemeenschap problemen van de economische recessie, of het vastlopen van de gemeenschappelijke landbouwpolitiek, of de gevolgen van de uitbreiding met Griekenland, Spanje en Portugal, of de moeilijkheden rond de Britse financiële bijdrage, met succes zal kunnen oplossen. Ook de EEG kan kapot, als wij niet ons uiterste best doen”. Dit zei de staatssecretaris van buitenlandse zaken, Van der Mei, in een toespraak tot redacteuren van schoolkranten. De bewindsman sprak over het waarom van de Europese gemeenschap. Hij

stelde dat de campagnes voor de Europese verkiezingen ertoe hebben bijgedragen de belangstelling van de burger voor de Europese samenwerking weer op te wekken.

„De directe verkiezing van de leden van het Europese parlement kan en mag echter niet het eindpunt zijn van de weg naar een democratische besluitvorming. De regering is dan ook ten volle bereid bij de besprekingen in de raad van ministers rekening te houden met de wensen van het parlement. Het is nu in de eerste instantie aan het parlement zelf om een grotere invloed op het besluitvormingsproces in de gemeenschappen te gaan uitoefenen”. Onlangs verwierp het Europees parlement voor het eerst sinds

zijn bestaan de door de ministerraad, de ministers van de negen lid-staten, opgestelde begroting voor 1980. De rechtstreeks gekozen parlementariërs vonden dat de door Van der Mei genoemde raad van ministers te weinig rekening had gehouden met hun wensen ten aanzien van de verdeling van de financiële middelen van de gemeenschap.

Volgens de staatssecretaris van buitenlandse zaken is het in sterke mate te danken aan de Europese gemeenschappelijke markt dat de afname van de economische groei in de zeventiger jaren niet heeft geleid tot het afscherpen voor elkaar van de nationale economieën van de lid-staten, zoals dat in de dertiger jaren is gebeurd. „Een dergelijk protectionisme zou rampzalig zijn en de westeuropese econo-

mieën alleen maar in een neergaande spiraal trekken”.

SCHADUWZIJDE

Van der Mei noemde het één van de schaduwzijden van de gemeenschap dat men er niet in geslaagd was over te gaan tot een verdergaande integratie in het kader van een economische en monetaire unie. „Ondanks de besluiten die daarover door de Europese raad (staatschefs en regeringsleiders van de negen) in het begin van de jaren zeventig zijn genomen, en die inhielden dat een dergelijke unie in 1980 verwezenlijkt zou moeten zijn”.

Redenen hiervoor zijn volgens de Nederlandse bewindsman de economische moeilijkheden van de laatste jaren. Het Franse verzet tegen een sterke positie van de Europese commissie (het dagelijks bestuur van de gemeenschap) en tegen een supranationale besluitvorming waarin de belangen van Frankrijk overstemd zouden kunnen worden. Van der Mei vroeg zich bovendien af of de Europese gezindheid in de andere acht lid-staten voldoende sterk is voor een overdracht van bevoegdheden aan de gemeenschap. Hij zag ook lichtpunten. „Het is verheugend dat vorig jaar acht van de

negen EG-landen overeenstemming hebben bereikt om een Europees monetair systeem (EMS) op te richten. Een economische en monetaire unie, die op langere termijn nog steeds onze doelstelling blijft, is alleen te verwezenlijken als de nationale overheden hun sociaal economisch beleid onderling beter afstemmen”.

Naast de coördinatie van het nationale beleid is daarvoor nodig het verder ontwikkelen van een gemeenschappelijk Europees beleid om de verschillen in de economische structuur van de verschillende regio's in Europa te verminderen. Ik denk hierbij vanzelfsprekend aan het Europese regionale beleid”.

Van der Mei prees het ontwikkelingsbeleid van de gemeenschap. „De overeenkomsten van Lomé vormen een mijlpaal in de verdieping van de samenwerking tussen de ontwikkelde en de ontwikkelingslanden. Vooral het stabexstelsel gaat verder dan ooit tevoren is bereikt. Ik hecht er echter aan te benadrukken dat de speciale relaties tussen de verdragpartners van Lomé en de EG een onderdeel moeten vormen van een samenhangend wereldwijd ontwikkelingsbeleid”.

CDJA op breekpunt?

door: Harm Waterborg

Het CDJA pleegt op het laatst van het jaar altijd grote activiteit op politiek gebied te ontplooiën. Zo ook dit jaar. Op de zaterdag voor kerst vond er een federatieraad plaats gewijd aan vrede en veiligheid. Gepraat werd aan de hand van het tweede gedeelte van het ontwerp-politiek pamflet dat over de buitenlandse politiek gaat.

PETER HEUKELS

Zoals onderhand gebruikelijk mocht CDJA-voorzitter Peter Heukels het openingsschot voor de discussie geven in zijn openingswoord. Hij begon met zich af te zetten tegen „de trend voor de jaren 80”, het gewoon jezelf zijn. Dat doet onvoldoende recht aan het samen verantwoordelijk zijn en deze trend, door de VVD zelfs als verkiezingsleus gehanteerd, brengt al wat niet sterk is in onze maatschappij in de knel. Waakzaamheid is dus geboden voor christendemocraten.

De CDJA-voorzitter sprak met genoegen over het bereikte accord in Rhodesië. Ook de energievoorziening van de Derde Wereld kreeg aandacht en een oplossing kan volgens Peter liggen in het rapport van de Commissie Noord-Zuid onder leiding van Willie Brandt die structurele oplossingen aandraagt voor de Derde Wereld. Vooral de EEG zal daarbij een grote rol moeten vervullen. En na de waarschuwing dat het uit de hand lopen van de lonen, zoals een deel van de FNV wil, de sociale voorzieningen direct bedreigt, kwam Peter bij het kamerdebat over de vernieuwing van de NAVO-kernwapens.

REGERING ERG LAAT

Peter verweet het kabinet dat het pas in een zeer laat stadium zijn bereidheid heeft uitgesproken de CDA-vertrekpunten in de Navo te verdedigen en dat daar nog bij werd gezegd dat als dat niet haalbaar was het VVD-standpunt ingenomen zou worden. Een dergelijke weifelachtigheid keurde hij af. Ook de onzekerheid over de bedoelingen van het kabinet laakte hij. Het waren echt geen „vliegende Hollanders” voor vrede en veiligheid. Nederland heeft zich in de Navo niet

geïsoleerd maar je kunt je afvragen of de prijs daarvoor niet te hoog is. Het feit overigens dat als je niet direct over plaatsing wenst te beslissen je niet meer mee mag praten over aantallen van nieuwe kernwapens zegt wel iets over hoe men in de Navo met elkaar omgaat!

Heukels betreunde het dat de Navo een besluit tot productie en plaatsing van de nieuwe middenlange afstandskernwapens niet afhankelijk heeft gesteld van de nog te bereiken resultaten van onderhandelingen met het Warschaupact. Daarmee had zijns inziens de dreiging van een eurostrategische wapeniging meer op een afstand kunnen worden gehouden.

De CDJA-voorzitter verweet het Nederlandse kabinet te laat tot een juiste beleidslijn – te weten het zich inzetten voor de CDA-vertrekpunten – gekomen te zijn, waardoor twijfels zijn ontstaan ten aanzien van zijn bedoelingen. Het kabinet had ook niet het maximaal haalbare in de Navo bereikt. Het had zich tegen modernisering kunnen verklaren hoewel dan modernisering en plaatsing waarschijnlijk ook gewoon door zouden zijn gegaan.

Het heeft daarom nog iets goed te maken. Het moet dus komen met initiatieven en wapenbeheersingsvoorstellen, bij voorkeur in de gehele Navo. Tot slot zei hij: „Als met de Nederlandse inbreng in de Navo een discussie op gang is gebracht om zich in de gehele Navo en het Warschaupact over deze vraagstukken te bezinnen en zich te realiseren met wat voor „speelgoed” we eigenlijk bezig zijn dan hebben we meer bereikt dan met de feitelijke discussie over het al dan niet invoeren van een Navo-antwoord”.

POLITIEK PAMFLET

Na enige huishoudelijke zaken kwam het tweede deel van het politiek pamflet aan de orde. Dat handelt o.a. over de internationale rechtsorde, ontwikkelingsamenwerking, de positie van de krijgsmacht en de Europese problematiek. Over deze punten was de politieke commissie unaniem. Ook in de federatieraad bleken over deze punten geen fundamentele verschillen te bestaan.

Op het punt van vrede en veiligheid en de kernbepaaling was de commissie niet unaniem. Er

lagen dan ook verschillende standpunten vanuit de commissie op tafel. Derhalve werd besloten dat de commissie na de discussie in de federatieraad weer om de tafel zou gaan zitten om te proberen tot een unaniem standpunt te komen. Een voorstel van ARJOS-zijde gedaan om los van het politieke pamflet over de problematiek van vrede en veiligheid te praten werd verworpen omdat dan de afgesproken gang van zaken in de knoel zou komen en de politieke besluitvorming, nodig voor de fusie, zou niet op tijd klaar zijn.

Tijdens de discussie bleken er fundamentele verschillen. Sommigen stelden het begrip vrede voorop. Vandaaruit is het bezit en mogelijk gebruik van kernwapens absoluut onaanvaardbaar. Ze moeten dus direct worden afgeschaft. Anderen stelden het begrip veiligheid voorop. In hun optiek zijn kernwapens vooralsnog onontbeer-

lijk. Beide standpunten werden ook theologisch onderbouwd, waardoor de toch al grote verschillen nog werden aangescherpt en de discussie voor de minder theologisch geschoolden onvolgbaar werd.

De tegenstellingen waren zo groot dat een groep CDJA-ers een fusie zelfs onmogelijk acht. Deze CDJA-ers zullen in hun organisatie de discussie over de fusie in het najaar dan ook op gang brengen, met de bedoeling haar op grond van gebleken politieke verschillen te laten afket-

sen. Op de politieke commissie, die op grond van de discussie tijdens deze federatieraad moet proberen tot een unaniem standpunt te komen over vrede en veiligheid rust een grote verantwoordelijkheid. Want zij moet proberen de gebleken fundamentele verschillen te overbruggen. Haar wordt daarbij alle sterkte gewenst.

Mythe-vorming over kernenergie

door: Gerard Veerbeek

Terwijl vorig voorjaar in Amerika lange wachtrijen van auto's voor de benzinestations stonden, bleek volgens een opiniepeiling meer dan de helft van de Amerikanen nog steeds te geloven dat het olietekort een verzinsel was. Hierin komt al duidelijk naar voren dat voor veel mensen de brede problematiek van de energievoorziening lijkt op te houden zodra de eigen persoon en het hier-en-nu worden overschreden.

Ook in Nederland moeten grote bedragen aan voorlichting worden uitgegeven alvorens de burger zich bewust wordt van de bijdrage welke hijzelf aan de vermindering van het totale energieverbruik kan geven.

ANGST

Wanneer het dus gaat om het energieprobleem in het algemeen is de betrokkenheid van de burger niet groot. Anders ligt het, wanneer de rol van de kernenergie wordt besproken. Bij demonstraties tegen exploitatie van kernenergie komen soms duizenden mensen op de been, terwijl in grote groepen van de bevolking een angst leeft voor catastrofes met kerncentrales en voor de gevolgen van opslag van radio-actief afval. En met name wanneer gesproken wordt over radio-actieve straling valt bij menig mens een huiver te bespeuren.

De angst voor het atoom zal voor een belangrijk deel worden veroorzaakt doordat de mens zelf vaak niet kan overzien wat zich in bijvoorbeeld een kerncentrale afspeelt. Tussen de man in de straat en de man in de witte jas bestaat een gigantisch verschil in kennis en daarmee ook in kijk op het gehele gebeuren.

Terwijl de hoeveelheid straling gemeten kan worden en deze bij normaal functioneren maar een fractie is van de natuurlijke straling, zijn agrariërs in de omgeving bang voor terugloop van hun opbrengst en zijn vrouwen in verwachting bang voor eventuele schadelijke gevolgen voor

hun kind. Terwijl het aanwezige materiaal daartoe in het geheel niet geschikt is, denken veel mensen nog steeds dat een kerncentrale kan ontploffen als een kernbom (hetgeen trouwens geheel ten onrechte in sommige cartoons wel wordt gesuggereerd).

HARRISBURG

Met name de onzekerheid rondom de centrale in Harrisburg, maart-april jl. heeft veel bezorgdheid doen ontstaan en dat was zeker niet onterecht. In de centrale aldaar had zich in het reaktorvat een bel gevormd, welke enige tijd niet kon worden verwijderd; al met al een situatie welke duidelijk niet van te voren als mogelijkheid was onderkend. Over de gehele wereld werd aan dit voorval grote aandacht geschonken, maar het is frappant dat bij alle publiciteit de emoties een veel grotere rol speelden dan de cijfers over wat er gebeurde en wat er nog kon gebeuren. Zo zorgde de persoon-

Vervolg op pagina 7

Wordt het CDA met het „Opvo” bij de neus genomen?

door: dr. Huib G. van den Doel, directeur Christelijk Pedagogisch Studiecentrum

Kamerlid drs. G. van Leijenhorst heeft in Een „uit het leven gegrepen” onderwijsplan (in de Nederlander, 7 december 1979) verdedigd, waarom de Tweede-Kamerfractie van het CDA het Ontwikkelingsplan voor het voortgezet onderwijs (OPVO) een goed hart toedraagt. Feitelijk, zo betoogt Van Leijenhorst, is het OPVO geboren uit een wens van de CDA-fractie, destijds geuit aan staatssecretaris De Jong, om (let op!) de uitgangspunten van de middenschool te verheffen tot doelstellingen van het gehele voortgezet onderwijs. Hiermede is door Van Leijenhorst wel het vaderschap gelegitimeerd, maar of het geboren kind inderdaad van CDA-signatuur is... dat meen ik ernstig te mogen betwijfelen.

Misschien zijn vaders zo blind, dat ze de feilen van de boreling niet onder ogen willen of kunnen zien. Toch heeft Van Leijenhorst tijdens de recente begrotingsbehandeling een paar ferme vragen over de aard van het nieuwe OPVO aan de minister gesteld. De minister had immers het OPVO gepresenteerd als een stukje procesdenken tegenover het verouderde concept-denken. Terecht vroeg Van Leijenhorst zich af, of dit geen flauwekul was:

„Trouwens, kun je op weg gaan zonder een concept?” (Handelingen Tweede Kamer, pagina 1392, tweede kolom). Even later merkt hij op: „Trouwens, hoe moet men zich de overgang naar het derde jaar voorstellen? Hoe kijkt de minister tegen deze drie breuklijnen aan, hij, die zo sterk de nadruk legt op de noodzaak van de ononderbroken leerweg? Is zijn concept achter dit proces toch niet elementair onderwijs van 4-14-jarigen (...)?” Een goede vraag, waar geen antwoord op kwam. Niettemin wordt door CDA-fractie verklaard, dat men zich in grote lijnen kan vinden in het OPVO. Wat denkt de fractie (wellicht samen met staatssecretaris De Jong) thans in huis te hebben?

Ongetwijfeld menen ze het te doen te hebben met een plan dat

de uitgangspunten (van Van Kemenade) voor de middenschool heeft verbreed naar alle scholen voor voortgezet onderwijs, en dat in ieder geval één vogel in de hand biedt: namelijk een selectievrije brugperiode van twee jaar voor alle scholen voor voortgezet onderwijs. Of er later geïntegreerd voortgezet onderwijs tot 16 jaar komt of niet: dat zijn de tien vogels in de lucht. En... een tweejarige selectievrije brugperiode voor het gehele voortgezet onderwijs is toch „niet niks”: dat is toch maar mooi politiek binnengehaald, ...zo menen zij wellicht.

Ik ben van hun goede bedoelingen meer dan overtuigd. En ik zeg erbij: als deze bedoelingen realiteitsgehalte hadden, zou ik hen dankbaar zijn, en mij met hen verheugen. Wij hebben echter weinig aan goede bedoelingen en goede bedoelers. Het gaat erom wat in het OPVO staat **geschreven**: soms openlijk, soms bedekt, soms tussen de regels.

Je moet rekening houden met het feit dat Pais, die persoonlijk verantwoordelijk is voor het OPVO, een partij is die niet onderschat mag worden. Een handige debater, een nog handiger formuleerder.

Via slimme bewoordingen, het

uit elkaar plaatsen van zaken die met elkaar in verband staan, worden in het OPVO uitgangspunten op tafel gelegd, die geheel anders zijn dan de uitgangspunten van de middenschool.

DOELEN

Laten wij de in het OPVO genoemde doelen eens onder de loep nemen: Op pagina 9 van het plan staan de drie doelstellingen voor het **totale** onderwijsbeleid geformuleerd:

1. persoonlijke ontplooiing;
2. actief en democratisch staatsburgerschap;
3. maatschappelijke en economische weerbaarheid.

Op pagina 6 van het OPVO vinden we daarenboven de doelen voor de eerste fase van voortgezet onderwijs (dus van de brugperiode):

- voorkoming van te vroege studie- en beroepskeuze voor de leerlingen;
- voortzetting van het streven van de basisscholen om alle leerlingen gelijkwaardige mogelijkheden te bieden voor ontplooiing van hun talenten;
- bevordering van verbreding van het onderwijs- en vormingsaanbod;
- intern gedifferentieerde onderwijsleersituaties aan te bieden, die passen bij het bevorderen van de op pagina 9 genoemde drie doelstellingen. (Dit zijn de hierboven geciteerde doelstellingen, v.d. D.).

Deze globale doelen lijken erg mooi. Maar bij het invullen van het een en ander, in combinatie met elkaar, komt men vaak voor consequenties te staan, die men zich niet gerealiseerd heeft bij het aanvaarden van de voornoemde globale doelen. Zo eiste een van Van Kemenades uitgangspunten voor de

middenschool een evenwichtige verhouding tussen de individuele ontplooiing en de sociale bewustwording. In combinatie met een ander uitgangspunt: „de verbreding van het onderwijs- en vormingsaanbod”, kon deze globale doelstelling slechts leiden tot een heterogene brugperiode van minstens twee jaren, met zogeheten „interne differentiatie”: dat houdt in, dat leerlingen van verschillende begaafdheid samenwerken in één groep, maar waarbij de aangeboden leerstof individueel op elke leerling wordt afgestemd. Een dergelijke brugperiode stond niet in de uitgangspunten te lezen, maar was er wel een onontkoombaar gevolg van.

De hierboven geciteerde, door Pais aangeboden doelen, gaan in een andere richting. Het feit dat naast de individuele ontplooiing de sociale bewustwording is weggevallen, heeft verstrekkende consequenties, ook voor de uitleg van de andere doelen. De „ontplooiing van de talenten” is een strikt individuele zaak geworden, en staat alleen in dienst van de persoonlijke carrière van de leerling. Voeg hieraan toe de maatschappelijke en economische weerbaarheid, en het beeld van de carrièrejager is compleet, op het jachtveld na. Het jachtveld wordt echter gegeven in de globale doelstelling: „bevordering van verbreding van het onderwijs- en vormingsaanbod”. Wat dit bij Pais betekent, wordt uitgelegd in de Memorie van Toelichting van de onderwijsbegroting voor 1980, op bladzijde 14, waarin een „breed onderwijsaanbod” in verband wordt gebracht met de onderwijsconsument, die kan kiezen uit een scala van gevarieerde, flexibele studiemogelijkheden. Dit is terecht door Van Leijenhorst gehekelde.

NIETS

In de doelen staat niets dat wijst op de noodzaak tot solidariteit tussen de kinderen van verschillende begaafdheid, om **samen** op weg te gaan en **samen** doelen te bereiken. Voor deze solidariteit is door Van Leijenhorst een lans gebroken tijdens de recente begrotingsbehandeling. In het OPVO worden wel voor-

stellen gedaan voor interne differentiatie, doch deze dient andere zaken dan solidariteit, en is daarmee een bedenkelijk instrument geworden. Wanneer interne differentiatie in een verkeerde kontekst en situatie wordt geplaatst, kan zij de ongelijkheid tussen de kinderen bevorderen, in plaats van deze af te zwakken. **In het OPVO heeft Pais in de formulering van zijn doelen en in de combinatie van het ene met het andere doel, een aanzet gegeven tot tegenovergestelde onderwijsinhouden. De presentatie wekt echter de indruk, alsof het om dezelfde zaken zou gaan als bij Van Kemenade.**

Ook van de andere OPVO-slogan: „selectievrij onderwijs” komt, als je alles goed op een rijtje zet, niets terecht. Het voert thans te ver dit geheel en al uit de doeken te doen. In korte trekken komt het hierop neer, dat achter het OPVO het concept schuil gaat van elementair onderwijs van 4-14-jarigen, met een eindexamen (eindtoets) na afloop van twee jaar voortgezet onderwijs. Bovendien worden in de brugperiode zoveel oude en nieuwe leervakken gestopt, dat hiervan een sterke leerplandruk gaat ontstaan op het basisonderwijs. We hebben dan weer terug het oude opleidingsonderwijs, waarbij de leeraar in het voortgezet onderwijs gedurende de eerste twee jaren mag gaan ploeteren de kinderen klaar te krijgen voor hun eindexamen op hun 14e jaar. Als ze slagen mogen ze door; zakken ze, dan mogen ze er een of twee jaartjes langer over doen om alsnog aan de eindtermen te voldoen. *) De CDA-Tweede-Kamerfractie vroeg om middenschooldoelen, maar dan voor het gehele voortgezet onderwijs. Ik heb sterk de indruk, dat Pais, gebruikmakend van deze vraag, een koekoeksei in het zwaluwnest heeft gelegd. Ik hoop van harte, dat de fractie zijn poging om de kritiek op dat ei de wind uit de zeilen te nemen, gaat staken. Dit is niet uit het leven, maar uit mijn hart gegrepen.

* Degenen die een uitgewerkte bewijsvoering wensen, kunnen deze aanvragen bij de schrijver van dit artikel, dr. Huib G. van den Doel, p/a CPS, postbus 30, Hoevelaken, tel. 03495-4214.

„Vertrouwenwekkende maatregelen” in Europa

door: drs. G. K. Timmerman

Op 20 oktober 1979 heeft de minister van Defensie, mr. W. Scholten, gesproken op een landelijke vergadering van de Christelijk-Historische Jongerenorganisatie. De minister begon zijn toespraak met op te merken dat het een paradox lijkt te „praten over vrede en veiligheid, terwijl we leven in een wereld waar zo weinig vrede en veiligheid is”. Van een paradox lijkt niet minder sprake te zijn, wanneer we naar het regionale niveau overstappen. Wordt de algemene veiligheidsproblematiek regionaal toegespitst, dan valt te constateren dat nergens anders een zo grote concentratie

aan militaire manschappen en aan wapenpening aanwezig is als juist in (Centraal-) Europa. Bovendien staan de partijen er als het ware oog in oog. Toch ziet deze situatie er betrekkelijk stabiel uit. Er zijn geen tekenen die erop wijzen dat binnenkort een militair treffen te verwachten is. Het lijkt erop dat we hier te maken hebben met de omgekeerde paradoxale toestand: ondanks de hoogte van de militaire uitgaven, de aantallen manschappen en de hoeveelheden wapensystemen verhoudingsgewijs althans eigenlijk veel vrede en veiligheid.

Dit betekent allermindst dat we met de situatie nu tevreden kunnen zijn. Gesteld kan worden dat in Europa een situatie van georganiseerd wantrouwen bestaat: de veiligheid is er bloksgewijs gestructureerd. We leven niet alleen in een gebroken wereld, maar ook op een gedeeld continent. We hebben te maken met twee tegenover elkaar staande militaire allianties. (NAVO en Warschau Pact) en met twee van elkaar afwijkende maatschappelijke stelsels met o.m. daaruit voortvloeiende wapenontwikkelingen. Niet voor niets haalde minister Scholten

even verder in zijn rede het regeerakkoord van het kabinet-Van Agt aan: „Er moet, wil de mensheid overleven een einde komen aan de wapenwedloop. Daarom zal Nederland zich inspannen waar en wanneer tot beheersing en vermindering van wapenpening”.

VERBINDINGEN

Over allerlei scheidslijnen heen, zijn in de loop van de tijd tal van verbanden aangebracht, zoals politiek-militaire regelingen, en economische en technische samenwerkingsverbanden. De term die hiervoor wel gebruikt

wordt is „antagonistische coöperatie”: de verhouding tussen Oost en West is gestempeld door conflict en competitie enerzijds en door bepaalde vormen van samenwerking anderzijds. Een voorbeeld hiervan zijn de besprekingen in Wenen tussen NAVO en Warschau Pact over wederzijdse troepenverminderingen, de zg. MBFR-onderhandelingen. Sinds deze begonnen zijn, heeft er al heel wat Donau-water gestroomd, maar tot resultaten is het nog niet gekomen. Deze onderhandelingen kenmerken zich door een in opzet sterk cijfer-

matige benadering (kwantitatieve reducties). Meer en meer echter zijn m.n. de Westelijke onderhandelingspartners sterke nadruk gaan leggen op de zg. „begeleidende maatregelen” („Associated Measures”), waarbij het gaat om het regelen van het toezicht op tenuitvoerlegging en naleving van hetgeen overeengekomen wordt (verificatie) en het „monitoren” van bepaalde militaire activiteiten. Eén en ander vertoont gelijkenis, maar moet er wel van onderscheiden worden, met de afspraken die gemaakt zijn op de noemer van „vertrouwenwekkende maatregelen” oftewel CBM's (= „Confidence-Building Measures”). Deze vallen onder het regiem van de Slotakte van de CVSE, de Conferentie over Veiligheid en Samenwerking. In deze akte zijn de volgende CBM's opgenomen:

- het zullen aankondigen van grote militaire oefeningen (25.000 of meer deelnemers);
- het kunnen aankondigen van kleinere oefeningen;
- het uitnodigen van militaire waarnemers bij oefeningen;
- het tevoren kunnen melden van grote troepenverplaatsingen;
- militaire uitwisselingen (delegaties, vlootbezoeken).

AANDACHT

CBM's spelen een rol in een situatie en met betrekking tot een problematiek waar ook de Nederlandse Krijgsmachtdelen deel van uit maken. Het zijn ook zaken waarop tijdens de ver-

schillende opleidingsituaties de aandacht wordt gevestigd. Voor een direct met de luchtmacht partners gelegd verband - hetgeen niet vaak wordt gedaan - wil ik verwijzen naar de bijdrage van Jonathan Alford, „Confidence-Building Measures in Europe: The Military Aspects”, in: Adelphi Paper no. 149 (London: International Institute for Strategic Studies, 1979, blz. 11). Op uitnodiging van een tot de luchtmacht behorende sectie heeft de heer K. P. Bloema, werkzaam bij Defensie, eind 1979 over deze zaken een inleiding gehouden. Bij CBM's, aldus Bloema, gaat het om het bevorderen van een zodanige sfeer en het treffen van die maatregelen dat bestaand wantrouwen erdoor wordt verminderd en misverstanden en spanningen worden voorkomen. Het streven is gericht op meer openheid van de militaire systemen alsook meer bekendheid met elkaars militaire activiteiten. Het is duidelijk dat het met name aan Warschau Pact-zijde schort nogal eens aan openheid en doorzichtigheid. Het is niet de bedoeling om de kracht van de strijdkrachten aan te tasten, maar het geheel moet ertoe bijdragen dat meer inzicht in elkaars bedoelingen ontstaat. Het heeft dan ook veeleer politieke en psychologische betekenis. De spreker wees in dit verband op het onderscheid met wapenbeheersingsmaatregelen die betrekking hebben op de be-

Vervolg op pagina 8

CDA-Congres

De aangenomen moties over de kernbewapening

Op het vorige week zaterdag te Dronten gehouden congres van het CDA zijn twee moties aangenomen, welke een uitspraak inhielden over het vraagstuk van de kernbewapening. De ene motie, als eerste hieronder geplaatst, was afkomstig van het dagelijks bestuur van het CDA. De andere motie, als tweede hieronder geplaatst, was ingediend door D. Corporaal, W. J. Vergeer, O. W. A. baron van Verschuer, prof. dr. J. P. I. van der Wilde, ir. T. T. Wind en G. Hokken.

BESTUURSMOTIE

Het Congres van het CDA, op 15 december 1979 te Dronten in vergadering bijeen; gehoord de discussie over de actuele nucleaire problematiek; gezien paragraaf 172 van het CDA-verkiezingsprogramma inhoudende actieve inzet voor effectieve maatregelen tot beheersing en vermindering van bewapening, met name van wapens voor massale vernietiging hetgeen o.m. betekent afremming vooral van de kwalitatieve nucleaire bewapeningswedloop; gezien paragraaf 175 van het CDA-verkiezingsprogramma waarin wordt uitgesproken dat, aangezien er nog geen echte normalisering van de verhoudingen in Europa is, de NAVO onmisbaar blijft voor het behoud van vrede en veiligheid; overwegende dat de uitbouw door het Warschaupact van op West-Europa gerichte SS-20 raketten met nucleaire lading tot onaanvaardbare nucleaire verhoudingen dreigt te leiden; overwegende dat ook bij de dreiging,

die uitgaat van onder meer de SS-20 raketten, geen escalatie in de richting van een kwalitatieve nucleaire bewapeningswedloop mag plaatsvinden en dat het beleid, gericht op wapenbeheersing en terugdringing van de rol van kernwapens niet mag worden verzwakt; betreurende dat de NAVO de Nederlandse opstelling ten aanzien van de modernisering niet heeft kunnen overnemen, hetgeen Nederland ertoe heeft verplicht thans geen verantwoordelijkheid te kunnen aanvaarden voor de in de NAVO voorgestelde stationering en de daaruit voortvloeiende dienovereenkomstige productie; met voldoening constaterende dat, ondanks de noodzaak voor Nederland een eigen positie in te nemen, door de NAVO-partners de Nederlandse loyaliteit binnen het bondgenootschap niet in het geding is gebracht; heeft met instemming kennis genomen van de verklaring van de minister-president afgelegd in de Tweede Kamer op 12 december 1979;

Van oordeel, dat zo spoedig mogelijk met de Salt-III onderhandelingen begonnen moet worden; en gaat over tot de orde van de dag.

MOTIE CORPORAAL EN ONDEREN

Het CDA-Congres op zaterdag 15 december 1979 in vergadering bijeen,

- heeft kennisgenomen van de verschillende standpunten die de CDA-Tweede Kamerleden hebben ingenomen ten aanzien van de modernisering van de kernwapens;
- twijfelt er niet aan dat alle leden van de fractie de rol van de kernwapens willen terugdringen;
- constateert dat de opvattingen over de wijze, waarop dit het beste kan worden nagestreefd, uiteenlopen;
- spreekt als zijn oordeel uit dat alle fractieleden zich op dit punt bewegen binnen de grenzen van het CDA-program en dat de leden naar eer en geweten handelen op grond van hun persoonlijke verantwoordelijkheid;
- doet een beroep op de CDA-fractie, met inachtneming van het bovenstaande te blijven zoeken naar een unanieme beleidslijn in de te nemen politieke beslissing op basis van de doelstellingen van het CDA-program en het concept-program van uitgangspunten.

Mr. Jan Buikema is als opvolger van Bouke Beumer sinds 28 augustus 1979 lid van de CDA-fractie in de Tweede Kamer. Hij was voor zijn benoeming ondervoorzitter (rechter) Raad van Beroep en Ambtenaren-Gerecht te Zwolle, woont in Hengelo Ov., Röntgenstraat 3, is gehuwd, geen kinderen. Geboren 14 juli 1944 te Hoogeveen, studeerde Nederlands Recht te Groningen RU, was actief in de ARP: voorzitter kiesvereniging ARP Hengelo (O) en vice-voorzitter CDA-Twente.

Kamerlid Jan Buikema:

Hechte basis

Vraag: welke zaken heb je in je portefeuille?

Sociale zaken, justitie, ambtenarenzaken en pensioenen, verzoekschriften.

Vraag: Hoe vind je als nieuwkomer je functioneren binnen de fractie?

De overgang was voor mij nogal groot; van het zelfstandig werken (met een rechtssecretaris) naar het functioneren binnen het grote geheel van een fractie van 49 man. Aan de „bewatering“ (assistentie, huisvesting) van de kamerleden kan mijns inziens nog wel het een en ander worden verbeterd. Het is dus voor mij wel even wennen.

Vraag: Wat ga je aanpakken binnen de sectoren die je boven noemt?

Bijvoorbeeld: sociale zekerheid (volume-beleid, arbeidsbemiddeling) arbeidsrecht.

Vraag: Hoe ervaar je het CDA als federatie en als fractie?

Ons uitgangspunt (zie het ontwerp-program van uitgangspunten) geeft onze samenwerking zo'n hechte basis dat we met elkaar – ondanks verscheidenheid naar herkomst en benaderingswijze – de weg van federatie naar fusie zullen afleggen. Het appèl wat we op elkaar als CDA kunnen doen maakt juist dat we „samen verantwoordelijk“ kunnen zijn voor de weg die we in de politiek moeten gaan.

Vraag: Ga je nog iets doen voor de Oostelijke regio?

Ja, er is werk genoeg, b.v. wegenproblematiek, bestuurlijke reorganisatie, urgentie-programma Twente.

Vraag: Heb je voor de Kerst nog een wens?

Ik hoop dat het „vrede op aarde“ vertaald kan worden in het terugdringen van de dolgedraaide kernbewapeningsspiraal.

Jan de Swart

Zwart wit

bijengeknipt door Gerrit Brinkman

Niet isoleren

„Het is zeker niet zo dat de anderen in het CDA allemaal houdegens zijn. Er zijn ook onder de fractie-leden die niet met ons tieners hebben meegestemd zeker mensen die heel dicht bij ons staan. We moeten zorgen dat we die niet van ons vervreemden...“ „Wil het CDA kritische mensen integreren, of hen in een isolement terecht laten komen? Dat zal voor een groot deel de toekomst van het CDA bepalen“. (Sytze Faber, CDA-kamerlid, vice-voorzitter van het CDA in gesprek met „De Groene“).

Hoon

Elseviers Magazine: „Dank zij de Amerikanen, de Britten, de Westduitsers, de Italianen kunnen de antirevolutionaire ayatolla's hun ethische en gewetensvolle politiek in vrijheid uitdragen. Zij zorgen er daarbij zorgvuldig voor de vuile handen aan onze bondgenoten over te laten“.

Hulde

„De tien CDA-ers die de knieën voor de baal niet hebben gebogen, hebben met hun moedige standvastigheid het vertrouwen in de werking van de democratie geschaagd“. (Hervormd Nederland)

Signaal

Dat Nederland zich heeft vastgelegd op het duidelijke standpunt dat de tijd nog niet rijp is voor een beslissing tot vernieuwing van de tactische kernwapens in Europa juicht Trouw toe. „Een signaal dat in de toekomst het automatisme zal doorbreken waarmee tot nu toe de bewapening zich ontwikkelde. De regering verdient adhesie voor deze stap, als is er nog steeds plaats voor twijfel of de regering uit eigen beweging wel tot een dergelijke stap zou zijn gekomen“.

Geweten (1)

„Wie in een zaak als de kernbewapening uiteindelijk steun geeft aan een motie van wantrouwen tegen een kabinet dat je niet wantrouwt, doet dat omdat anders door gaat wat men in geweten meent te moeten tegenhouden: het produceren en mogelijk plaatsen van een nieuwe generatie kernwapens“ (Hans de Boer op de ARPPartijraad te Ede).

Geweten (2)

Volgens prof. dr. J. W. van Hulst, CH-voorman in de Eerste Kamer, legt het optreden van de tien dissi-

denten de zwakheid van het kabinet bloot. Een handvol CDA-kamerleden heeft het lot van het kabinet van dag tot dag in handen. Het enige middel om dat te voorkomen is dat minderheden in de fractie zich bij de meerderheid neerleggen. „Dat rikt echter naar stembewapening en wellicht is dat middel erger dan de kwaal.“ Maar minderheidsdictatuur acht Van Hulst niet minder immoreel.

Geweten (3)

Trouw: „Vrijwel elke anti-revolutionair verklaarde naafloop van het Kamerdebat onder de indruk te zijn van de inspanningen die fractieleider Lubbers zich heeft getroost. We vonden het echt rot voor hem. Hij heeft verschrikkelijk zijn best gedaan. En op het eind kwam hij op voor de gewetensvrijheid van ons om te stemmen zoals we wilden stemmen“.

Sleutelpositie

De PvdA, die hier de sleutelpositie inneemt“, aldus Hofland in de Haagse Post, „(en dus niet de tien dissidente CDA-ers die het misschien wel zouden willen) is niet de heraut van een nieuw Nederlands neutralisme. Ze is de partij, die in deze situatie het lastigste probleem moet oplossen, door namelijk te verhinderen dat een kritische houding tegenover de bewapening zich tot een radi-

cale anti-Nato-politiek ontwikkelt en tegelijkertijd haar kiezersaanhang zo goed mogelijk door de cataracten van de heersende demagogie heen te loodsen“.

Hoe vraag je het?

In een vraaggesprek met „Hervormd Nederland“ verklaart Jan Terlouw (D'66) dat het hem helemaal niets zegt wanneer een IKV-enquete uitwijst dat ruim de helft van de Nederlanders de kernwapens uit Nederland wil verwijderd zien. „Als ik een vraag formuleer of men het ermee eens is, dat de Navo tegen de gigantische nieuwe bewapening van de Sovjet-Unie een afdoend antwoord geeft door een Pershing II te maken, dan krijg je daar ook een grote meerderheid voor. Het hangt van de formulering van de vraag af“.

Sinterklaas-stemming

Als er vlak voor Sinterklaas Kamerverkiezingen waren gehouden zou D'66 twintig nieuwe zetels in haar schoentje hebben gevonden. Ziehier het resultaat van een 2 december in het AVRO-journaal geopenbaard opinieonderzoek: PvdA 48 zetels (nu 53), CDA 43 zetels (nu 49), D'66 28 zetels (nu 8), VVD 20 zetels (nu 28). „Een linkse meerderheid zou daarmee theoretisch mogelijk zijn“, zei Jan Terlouw. „Als

men de combinatie PvdA/D'66 althans een „linkse“ meerderheid wil noemen“, aldus vervolgens Ruud Lubbers.

Links-rechts

„Het grootste gevaar dat ons van links bedreigt, is dat ze steeds meer mensen rechts maken. En omgekeerd“. (Alexander Pola in „Woorddansen“).

Spreekende kerk (1)

„De kerk kan een bijdrage leveren aan de gewetensvorming ten aanzien van een aantal belangrijke (economische) vraagstukken van deze tijd. Maar zij kan de gelovige niet een volkomen concreet programma als wenselijk voorhouden: geleid door dezelfde inspiratiebron kunnen dezen tot verschillende zienswijzen en keuzen komen“. (Prof. dr. A. A. J. Smulders, Tilburg, in „Intermediair“).

Spreekende kerk (2)

In haar jongste zitting heeft de Gereformeerde Synode gezegd dat de kerk wel eens de taak kan hebben iets te zeggen over economische en politieke zaken. „Uitspraken van de Raad van Kerken kunnen echter pas als het officiële spreken van de kerk worden beschouwd, als de Synode daarmee instemming heeft betuigd“.

Waarom speelt CDA-voorzitter Steenkamp de (gekwetste) zeurpiet

Voorzitter Steenkamp werd zaterdag 24 november 1979 's morgens voor de radio geïnterviewd door Karel Prior in diens rubriek „Bekende Nederlanders”, aan welke omschrijving Steenkamp zeker voldoet. Gezegd mag worden dat Prior echt wel iets van deze rubriek maakt, dat de moeite waard is. Het is bedoeld als niet-politiek doch persoonlijk naar of uit het leven van de

geïnterviewde. Betreft het een politicus, dan zal een politiek element niet behoeven te ontbreken, maar afstandelijk gehanteerd te worden.

Wat doet Steenkamp echter? Hij haalt een vierde-rangs politieke oude koe uit de sloot en laat zich op een miezerige manier kennen op de toon van een verongelijkte mukkende schooljongen! Voor de lezer even een ver-

duidelijking van de situatie. Voorzomer 1979 onthulde staatssecretaris mevrouw Smit-Kroes (VVD) een geheim informeel topberaad in Veldhoven, waarbij – kort gezegd – afgesproken werd dat het CDA samenwerking zou zoeken met de PvdA (ondanks de lopende samenwerking met de VVD) indien de verkiezingen voor het Europese parlement voor het CDA een teruggang te zien zou geven. Hoogstwaarschijnlijk heeft een CDA-er uit de school van Steenkamp geklapt naar de VVD, waarop mevrouw Smit-Kroes de kat de bel aanbond. katten plegen geruisloos te sluipen en achten het niet overeenkomstig hun stand en dus onfatsoenlijk (van anderen), als die anderen hen voorzien van een keurig glimkend gepoetst belletje aan een 'ood lintje, dus Steenkamp blazend in de gordijnen, ontkende eerst alles, eiste intrekking/excuses van mevrouw Smit of indien zij bleef menen, dat genoemd beraad wel gehouden en in hoofdzaak juist weergegeven was, haar bekentenis wie dan toch wel haar tipgever was. Kort daarop bleek, dat een dergelijk beraad wel gehouden was, waardoor het toontje uit de gordijnen ietsje lager werd en mevrouw Smit nochtans geen letter van het eerst gezegde terugnam. Na enig –overigens volslagen onbelangrijk– geharrewar maakte mevrouw Smit haar excuses over het veroorzaakte rimpeltje in het vaderlands-politieke vijvertje, Steen-

kamp aanvaardde zulks en beide partijen verklaarden openlijk en uitdrukkelijk een streep onder het gekissebis te zetten.

Maar niet Steenkamp, die nu bij Karel Prior zijn kans schoon zag opnieuw te beginnen, de gehele affaire in de puur persoonlijke sfeer te trekken door zich diep „gekwetst” te exhibitioneren met het grandioze succes, dat hij enkele uren later uitvoerig ter sprake kwam in „de Rode Haan” van de VARA, waarbij de verschillen tussen het CDA en de VVD breed werden uitgemeten. Koren op de molen van de PvdA! Voor het waarom, heeft men mijns inziens een beetje fantasie nodig. Steenkamp is een te oude rot op het politieke vlak om zich persoonlijk werkelijk gekwetst of betrokken te voelen. Mocht dat echter wel zo zijn, dan rest hem slechts één ding onmiddellijk aftreden als CDA-voorzitter. Ik geloof evenwel niet in werkelijk persoonlijke gekwettheid, het is schijn, gespeeld om een aantal denkbare redenen

- het met opzet aandikken van verschillen tussen de huidige coalitiegenoten,
- meewarigheidspopulariteit als kwasi-underdog,
- druk uitoefenen op de VVD, om alsnog de „spion” te onthullen.

Dit laatste is zeer belangrijk: Steenkamp weet niet waar de (een) spion zit en voelt diens hete adem in de nek telkenmale als hij zijn gang zou willen gaan in een besloten onderonsje bijvoorbeeld met de groep Gouds-

waard als zegsman en instigator van de PvdA-gezinde pressiegroep Niet-Bij-Brood-Alleeneters (een flinke slok Bourgogne zal daar niet versmaad worden) in het CDA – zeg liever tegen het CDA (zie artikel van Van Leijenhorst in de Christelijk Historische de Nederlander No. 46 d.d. 16 november 1979). Steenkamp moet nu wel telkens een beetje open komen en dat zint Meneer niet. Spionnen hebben kennelijk toch wel eens een nuttige functie, maar misschien zoeken we te ver: was het soms opgezet om dit uit te laten lekken teneinde een lekkere rel te forceren? Hoe dan ook en tien tegen één: het wordt een boeiend stripverhaal met de vreemdste kronkelingen zoiets als professor doctor Przmofsky in Ton-Poes Praw!

W. van der Spek,
lid Kamerkringbestuur CHU
Rotterdam.

PS.
Op de valreep er nog iets aan toegevoegd. Zaterdag 15 december 1979 interviewde Karel Prior de huidige wethouder, ex-staatssecretaris, als banketbakker in de Amsterdamse Pijp begonnen Jan Schaeffer evenals Steenkamp van katholieke huize. Een politiek figuur, maar wat een verschil! geen gezeur, geen gefemel, geen zalvende hoogdravendheid, open en ronduit, zegt gewoon waar hij wel of niet tegen kan, geen insinuaties jegens bepaalde personen, wel waardering voor bekwaame tegenstanders. Geef mij als kerel maar deze ex-bakker uit de Pijp! ongetwijfeld zeer „vrijzinnig”, maar of hij een echte marxist is, waag ik te betwijfelen evenals ik betwijfel of Steenkamp iets anders is dan een gelegenheids-salon-marxist.

Vervolg van pagina 4

lijke aanwezigheid van president Carter ervoor dat een aantal van de aanvankelijk gevluichte mensen de situatie als veilig beoordeelden en terugkeerden, terwijl hierbij de straling op dat moment niet een faktor was waarnaar werd gekeken. (Overigens is deze straling gelukkig nooit gevaarlijk groot geweest).

RISICO'S

Dat overigens bij een kerncentrale iets mis kan gaan is bekend. In het zogenaamde Rasmussen-rapport, vervaardigd in opdracht van de Amerikaanse regering, worden cijfers gegeven welke de kans op het optreden van bepaalde ongelukken weergeven. Op deze cijfers wordt wel kritiek uitgeoefend, maar in ieder geval is uit deze en soortgelijke cijfers duidelijk dat de risico's verbonden aan het gebruik van kerncentrales voor elk mens veel kleiner zijn dan bijvoorbeeld de risico's die een mens in het verkeer loopt.

Het belang van Harrisburg ligt mijns inziens dan ook niet daarin dat er bijna iets mis ging, maar veeleer daarin dat de hele situatie nieuw was en ook door de deskundigen niet was voorzien. En dit werpt dan de vraag op of bij het gebruik van kernenergie de mens zich begeeft op terreinen die vanuit hun aard niet meer zijn te overzien, laat staan volledig te hanteren. Is het gebruik van kernenergie nog wel menselijk, of hebben we hier inderdaad al te maken met een mythe, of misschien beter gezegd: een spookbeeld?

De besluitvorming over het gebruik van kernenergie zal uiteindelijk in een politiek proces moeten plaatsvinden. Naar mijn mening moet in dit proces ook een vraag als bovenstaande aan de orde komen.

ECONOMISCHE HAALBAARHEID

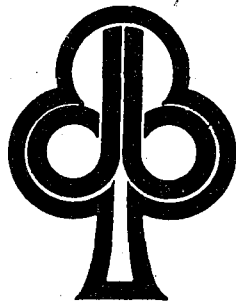
In de jaren vijftig leek de kernenergie de energiebron van de toekomst. Nadien is er toch wat twijfel ontstaan, ook over de economische haalbaarheid daarvan. Aan het gebruik van kernenergie zijn ook kosten verbonden voor bewaking van centrales en tijdvergende ontmanteling na gebruik. Deze kosten zijn nog moeilijk te schatten, maar in ieder geval zullen ze maken dat kernenergie duurder is dan energie welke op conventionele manier wordt opgewekt.

Overigens moet duidelijk zijn, dat ook voor kernenergie niet onbeperkte hoeveelheden grondstof aanwezig zijn. De kreet: „een snelle kweekreactor maakt meer grondstof aan dan deze centrale verbruikt” is nogal misleidend; in feite is de voorraad uranium bij het gebruik van snelle kweekreactoren genoeg voor zo'n 100 à 200 maal het wereldenergieverbruik in 1975; met „gewone” kerncentrales hebben we slechts voldoende uranium voor zo'n 10 maal het wereldenergieverbruik in 1975. Aan het gebruik van snelle kweekreactoren zijn echter weer de grootste gevaren verbonden, gekoppeld aan het mogelijk vrijkomen van de gevaarlijke stoffen plutonium en tritium. Verder kan nog worden opgemerkt dat het gebruik van kernfusie, waarvoor wel een bijna onbeperkte voorraad grondstof aanwezig is, voorlopig nog gezien moet worden als een utopie.

SAMENLEVING

Zoals al aangegeven spelen rondom het gebruik van kernenergie nogal wat onjuiste gedachten. Maar kan het anders? Worden deze gedachten voor een deel niet veroorzaakt door het niveau en de schaal waarop zich deze vorm van energieopwekking bevindt? Mijns inziens past het gebruik van kernenergie niet in de huidige wijze van samenleven en kunnen zonder een fundamentele verandering van de maatschappij een aantal vragen met betrekking tot de toepassing van kernenergie niet worden beantwoord. Om een voorbeeld te geven: Wat bijvoorbeeld te doen wanneer zich toch eens een ramp met een kerncentrale voltrekt? De kans daarop mag dan vrij klein zijn, feit is dat de menselijke samenleving daarvoor niet klaar staat en dat het gevolg een grote chaos zal zijn.

Uiteraard kan de maatschappij zich aan het gebruik van kernenergie aanpassen door vanuit een automatisme in de richting te gaan welke haar door de ontwikkelingen in wetenschap en technologie wordt voorgeschreven. Een meer heilzame weg wordt ingeslagen wanneer vanuit een bewuste keuze voor versobering een actief besparingsbeleid wordt gevoerd en wanneer meer aandacht wordt besteed aan de ontwikkeling van alternatieve energiebronnen.

Kistenfabriek
Nijkerk

N. DE BOER

BETONFABRIEK

„VRIJENBAN”

A. M. HOEKE

Rotterdamseweg 376 - Delft.
Telefoon 015-560193 b.g.g. 570909.

BETONWAREN

Verkeerde Unie-beeldvorming

Met grote interesse heb ik kennis genomen van het jongerennummer van de Nederlander. Grote instemming kan ik betuigen met het artikel van de voorzitter van de C.H.J.O., de heer A. de Jonge.

Ik kan het volledig met hem eens zijn, als hij stelt: Unie, let op uw zaak en daarbij voorbeelden noemt als het treffen van economische maatregelen tegen Zuid-Afrika, de kernenergie, de abortus, de plaats van de P.L.O. en de plaats van het gezin in de

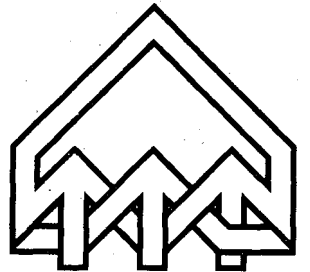
samenleving. Zelf loop ik al wat langer in de Unie rond en ik kan hier wel van oordeel zijn, dat de heer De Jonge met zijn voorbeelden precies in de roos heeft geschoten.

Duidelijk is dan wel, dat ik vind, dat het artikel van mevrouw E. Sleijsers-Tegelaar bepaald niet in overeenstemming is met datgene, wat in de Unie leeft; maar daarvoor is zij òf nog niet lang genoeg lid van de Unie of zij weet nog niet in voldoende mate, dat in feite de Unie pas begint achter

Utrecht en ten zuiden van Rotterdam, zoals de freule - althans wat betreft de passage over Utrecht - eens kernachtig benadrukte. Denkbeelden, zoals in het artikel commentaar Beeldvorming in het nummer van 9 november jl. ontvouwd hebben aan het eind van de zestiger jaren en het begin van de zeventiger jaren een verwoestende uitwerking in onze Unie gehad, waarbij het zetelstal in de Tweede Kamer tot een ongekend peil voor de Unie terug liep.

Ik wil dan ook waarschuwen voor verkeerde beeldvorming. In dit verband herinner ik mij een uitspraak van een oud-minister van de Unie, die zijn bezorgdheid erover uitdrukte, dat het niet onmogelijk zou zijn, dat in de tachtiger jaren het CDA één grote ARP zou worden. Dat is nu juist het laatste, wat wij als Unie-leden begeren. Zulks is ook nog wel op het jongste CDA-congres duidelijk geworden!

Amsterdam Mr. W. F. Reus.

CDA ONDER ÉÉN DAK

In de week van 10 tot 15 december is de uitvoering van het „veldwerk” voor de CDA-actie **CDA onder een dak** massaal van start gegaan. Tienduizend vrijwilligers - waaronder veel prominente leden - verklaarden zich bereid, met medewerking van alle, bijna 900 plaatselijke afdelingen en kiesverenigingen van het CDA en van ARP, CHU en KVP, om de leden persoonlijk te bezoeken. Met een brief van de partijvoorzitter op zak moesten alle 150.000 leden van het CDA en van de drie aangesloten partijen benaderd worden met een verzoek om elk één nieuw lid te werven, tien namen op te geven van mensen die belangstelling voor het CDA hebben, en zo mogelijk om ook een financiële bijdrage te geven voor het nieuwe CDA-kantoor dat in Den Haag, aan de dr. Kuyperstraat wordt verbouwd. Het gaat bij deze actie dus bepaald niet alléén om geld, maar ook om versterking van het CDA, regionaal en landelijk, in het kader van een goede voorbereiding op de CDA-fusie in oktober 1980.

Vervolg van pagina 5

wapening zelf en op militair-operationele capaciteiten. Het onderscheid wordt overigens niet altijd gemaakt, sommigen geven zelfs hun oude ideeën over ontwapening e.d. nu de naam CBM. De heer Bloema achtte dit onjuist, zijnsinziens kunnen de CBM's er hoogstens een onderdeel van vormen. Zo worden geopperde gedachten omtrent bijvoorbeeld het instellen van wapenvrije zones door hem niet als een CBM gezien. Indirect evenwel is een militaire

betekenis gelegen in de plicht tot melding van een oefening alsmede in het tijdstip waarop dit dient plaats te vinden, in zover daarmee de benodigde waarschuwingstijd verlengd kan worden. Daar is in 1979 nog een actuele ontwikkeling bijgekomen door het Franse voorstel voor een Europese Ontwapenings Conferentie (EOC) die zou moeten bestaan uit twee fasen: een eerste over CBM's en een tweede over beperking van conventionele wapens. De Fransen wijzen op een drietal verschillen met de huidige CBM's:

de in het kader van de EOC op te stellen CBM's zouden (a) voor geheel Europa gelden (het aannemen van militaire oefeningen geldt nu voor geheel Europa tot een gebied van 250 km vanaf de Westelijke grens van de Sovjet-Unie); (b) juridisch bindend zijn (de CVSE Slotakte als geheel is dat niet); (c) duidelijk van militair belang zijn vanwege de relatie met de erop volgende fase. In de Westeuropese regeringscentra wordt dit voorstel bestudeerd en het is niet onaannemelijk dat op zijn minst een aantal elementen eruit overgenomen worden. Er zijn in elk geval aanrakingspunten met de CBM's in CVSE-kader en met de MBFR-onderhandelingen (waaraan, tussen haakjes, Frankrijk niet meedoet).

NADER UITWERKEN

Uit de voordracht en de discussie erna bleek wel dat men van CBM's als alternatief voor c.q. aanvulling op huidige en toekomstige wapenbeheersingsbesprekingen geen overspannen verwachtingen moet hebben. Het machtsspel in de internationale politiek zal er niet door beëindigd worden, het gaat allereerst om het nader uitwerken van spelregels. Niettemin ziet het ernaar uit dat in de naaste toekomst aan CBM's en aanverwante kwesties een toenemend belang gehecht wordt, zowel wereldwijd (in VN-verband) als regionaal (op de CVSE-bijeenkomst in Madrid in 1980).

TUINAANLEG
BINDER B.V. - RHOON
 Aanleg en onderhoud van
GEMEENSCHAPPELIJKE TUINEN,
PLANTSOENEN, PARKEN,
SCHOOLTUINEN etc.

- onderhoud van groenvoorzieningen
- onkruidbestrijdingen
- kleigrond, teelaarde
- graszoden en
- graszaden
- bloembakken
- grond- en straatwerken
- drainages - rioleringen
- beplantingen
- windkeringen en
- afrasteringen
- aanleg grasgazons

Dorpsdijk 50-52 - Postbus 820 - RHOON
 telefoon 01890-6111*

Er zijn 150.000 Papoea's verdwenen...

BUDDINGH NATUURSTEEN B.V.

Kanaalweg 10-11 - Telefoon 08385-19119.

VEENENDAAL

AANNEMINGSBEDRIJF
HOOGVLIET & ZN. B.V.
 Burgerlijke- en Utiliteitsbouw

- * NIEUWBOUW
- * VERBOUW+
- * ONDERHOUD

ZWIJNDRECHT
 Molenvliet 9 - Tel. 01850-26651-27034-24330.

Honderdvijftigduizend Papoea's - op z'n minst - zijn verdwenen in de tijd tussen de laatste, onder Nederlands bestuur uitgevoerde volks-tellingen en de recente Indonesische tellingen. Hondervijftigduizend mensen; net zoveel als in een stad als Nijmegen of Groningen, zijn verdwenen, vermist! Dit schrikbarende feit komt naar voren in het boek 'West Irian and Jakarta Imperialism' van de deskundige dr. Kees Lagerberg.

Zijn de Indonesiers, is Jakarta, bezig met een volkerenmoord in Irian Jaya? Zijn inderdaad héle dorpen uitgeroeid? Worden hele schoolklassen vermist? Wordt medische verzorging bewust nagelaten?

Het schrijnend onrecht dat nu in het boek van Lagerberg aan de kaak gesteld wordt, is al tien jaar aan de gang. Sinds de volksverraadpleging van 1969 wordt over de Papoea beslist, is voor dit volk geen eigen bestaan weggelegd.

Nu ook al tien jaar lang, ijvert de Stichting Hulp aan Papoea's in Nood met alle kracht voor een overlevingskans voor de Papoea, de vriend van de Nederlander. Helpt u ons mee om het onrecht ongedaan te maken? Met uw tijd, uw geld, uw invloed?

Hondervijftigduizend mensen vermist. Voor hen komen we te laat. Voor veel andere Papoea's misschien nog op tijd...

Met Gods hulp moeten we het proberen. Help ons dit werk te blijven doen. Uw steun is onmisbaar.

Onrecht, al tien jaar lang...

Papoea-fonds
 Postgiro 243000
 Postbus 2100
 5600 CC Eindhoven
 Bank: Amro-Eindhoven
 Rekening 444072470

Voor alle informatie:
 Scholeksterstraat 7
 3815 HJ Amersfoort.
 Telefoon 033-728690

Stichting Hulp aan Papoea's in Nood

Ventevogel Financiële Service Groep bv

Ventevogel Financiële Service Groep bv, is een samenwerking van bedrijven op het gebied van assurantiën, onroerend goed, financiële administratie en adviezen.

Uw vertrouwen waard

Badhuisstraat 95
 4380 AD Vlissingen
 Tel. 01184-19181

Als men spreekt over een scheiding der geesten binnen het CDA, moet men er ook bij zeggen over welke geesten het gaat

door drs. Gerard van Leyenhorst, vice-voorzitter CDA-Tweede Kamerfractie

Naar aanleiding van het kamerdebat over de kernbewapening zijn er hier en daar stemmen opgegaan om nu maar tot een scheiding van geesten te komen binnen het CDA. Hervormd Nederland spreekt in haar editie van 5 januari 1980 na hetgeen er in december gebeurd is, zelfs over een verloederende van christelijk geïnspireerde politiek. En zij verbindt er de conclusie aan – ik citeer: „Zoals het er nu voorstaat, lijkt er nog maar één kans over iets van het ideaal te behouden. De historische verantwoordelijkheid daarvoor ligt bij de ARP, die kan besluiten niet tot het CDA toe te treden als men binnen deze partij niet in staat of bereid is het meer dan het gewone van het evangelie toe te passen in de politieke praktijk. Goudzwaard heeft daartoe de eerste stap gezet. Samen met andere vernieuwingsgezinde krachten in de Nederlandse samenleving kan zij proberen antwoord te vinden op de grote maatschappelijke vragen die in toenemende ernst steeds dringender op ons afkomen. Nu gaat het nogmaals om moed en karakter in de politiek. Komt deze scheiding der geesten niet op deze manier tot stand, dan zal de uittocht uit het CDA zich stilzwijgend voltrekken”. Einde citaat.

Wanneer je dit zo leest, dan vermengdigen zich de gedachten. Je vraagt je af, zou Roscam Abbing – die reeds schreef over een rechtse en een linkse christelijke partij – dan toch gelijk krijgen? Maar anderzijds denk je ook: vanuit welke politieke hoek komt een dergelijke aandrang tot scheiding der geesten voort? Van de honderden briefschrijvers die mij over de kernbewapening benaderden waren er zeer velen die ons met vuur herinnerden aan de C van het CDA. Denk aan de C en je doet wat ik zeg! Ik heb niet de indruk gekregen dat de meesten van hen die mij daarmee om de oren sloegen zich overigens zoveel aan het CDA gelegen laten liggen. En wat dunkt u – zou de modale ingezonden-brieven-schrijver – in Trouw – die zich dan in bovenvermelde zin uitlaat – doorgaans een geregistreerd CDA-er zijn? Ik heb daar mijn twijfels over. Natuurlijk is een en ander niet exact te maken, maar duidelijk is wel dat men er ook elders belang bij kan hebben dat het CDA niet volgens program tot stand komt.

Er is een PPR die best weer wat stemmen kan gebruiken, er is een PSP die er garen bij kan spinnen, er is een EVP die duchtig adverteert. En volgens Terlouw van D'66 ontbreekt er aan de linkse minderheid juist een AR (qua grootte) om er een parlementaire meerderheid van te maken. Het is dus best mogelijk – en zelfs waarschijnlijk – dat het epicentrum van waaruit de signalen tot een scheiding der geesten worden uitgezonden buiten het CDA ligt. Daarom is het niet van belang ontbloeit zich daar terdege rekenschap van te geven, zodra men inhaakt op een dergelijke actie van buiten met als eerste doel het CDA te splijten.

DE FRACTIE EENSGEESTES

Ik ben blij dat men wat dit betreft blijkbaar weinig vat heeft op het CDA. Daaraan heeft onze fractie op 19 december j.l. een niet geringe bijdrage geleverd. Met z'n allen stelden we vast, dat de door het kabinet-Van Agt genomen beslissing uit overwegingen van veiligheid en wapenbeheersing onder de gegeven omstandigheden de meest optimale was. Er kan dus uit ons midden niemand zijn die zich op grond van dit punt aangesproken weet door een actie als vertolkt door Hervormd Nederland, tenzij men zijn eigen parlementaire integriteit op het spel zou willen zetten.

Binnen het CDA is het alleen de heer Goudzwaard die nu het CDA als zodanig ter discussie heeft gesteld. Hij zal wijs genoeg zijn om te beseffen, dat hij zich, omdat hiermee onwillekeurig ingehaakt wordt op bovengenoemde actie, daardoor in een uiterst subtiel positie heeft manoeuvreerd. Het zal veel zuiverheid van gemoed vergen om hierin principieel de eigen weg te (blijven) gaan, onbeïnvloed door de toejuichtingen van de overkant zo min als gecorumpeerd door de dingen die men binnen de eigen kring als onverdraaglijk ervaart.

BEGINSELPOLITIEK EN DOELPOLITIEK, EEN GE- LUKKIGE ONDERSCHIEDING?

Goudzwaard heeft naar aanleiding van het kernwapendebat het CDA opgeroepen om welbewust te kiezen voor „beginselpolitiek” en niet voor „doelpolitiek”.

Wanneer dit niet zou gebeuren zou het voor hem moeilijk zijn het CDA trouw te blijven.

Mede omdat ik er ook altijd voor geijverd heb het beginselkarakter van de christelijke politiek te benadrukken, heb ik de behoefte hierbij een aantal opmerkingen te maken.

1. Ik ben het met Goudzwaard eens dat beginselpolitiek levensvoorwaarde is voor de christelijke politiek. Een politiek die alleen kijkt naar het doel dat bereikt moet worden moet bij ons verwerpelijk heten. De opvattingen die hij daarover vertolkt heeft, o.a. in de bundel uitgegeven naar aanleiding van het 100-jarig bestaan van de ARP, heb ik in „de Nederlander” dan ook gaarne geprezen.

2. Een politieke partij heeft niet alleen beginselen (uitgangspunten), maar ook doelstellingen. Zo worden er in het program „Niet bij brood alleen” ook bepaalde doelen gesteld, b.v. op het gebied van de werkloosheid (150.000), de inflatie en de kernbewapening.

Ben je in de praktische politiek niet altijd bezig ergens tussen beginsel en doel? Gaat het in feite niet om de vraag waardoor onze politiek het meest gekleurd wordt: door ons beginsel of door het (op zichzelf staande) doel? Wanneer het gaat om de keus tussen genormeerde politiek en anderzijds „Realpolitik” of een pragmatisch beleid is voor mij de keus duidelijk, trouwens het CDA heeft door

zijn grondslag rapport gekozen voor de eerste.

3. Hoewel een, min of meer, scherpe scheiding tussen „beginselpolitiek” en „doelpolitiek” al aanvechtbaar is, hoogst denkbaar vind ik deze tweedeling als men deze koppelt op de gehanteerde manier aan de opstelling van de Tweede Kamer, en van het CDA bij het jongste kernwapendebat.

Het suggestieve verhaal is dan duidelijk en luidt aldus: in de politiek gaat het of om beginselpolitiek of om doelpolitiek. Christelijke politiek is beginselpolitiek. De gehele CDA-fractie heeft het verkeerd gedaan, dus doelpolitiek bedreven. Doorgeredeneerd zou je dan nog kunnen stellen dat de PvdA en de (pragmatische) D'66 in tegenstelling tot het CDA wel aan beginselpolitiek hebben gedaan. Zo grof werkt blijkbaar deze onderscheiding gekoppeld aan een actueel punt, wanneer je daarbij je eigen opvatting tot beginsel verheft.

DE NAVO EN DE SCHEIDING DER GEESTEN

Ik zou in herhaling vervallen, wanneer ik nog eens ging uitlegen hoe zorgvuldig en gewo-

Vervolg op pagina 2

Kerk en kernwapens

door: dr. J. W. van Hulst, voorzitter CDA-fractie Eerste Kamer

KERSTLASTER

In Hervormd Nederland van 15 december j.l. had u kunnen lezen, dat uit de mond van ds. Landsman is opgetekend, dat ik gezegd zou hebben: „één straat in Berlijn is me een atoombom waard”.

Een dergelijke bewering balanceert tussen onzin en laster. Na een telefoongesprek met ds. Landsman beloofde hij mij, dat hij deze bewering geheel zou herroepen.

Op zichzelf is daarmee deze zaak de wereld uit. Maar de doorwerking van deze in Hervormd Nederland gespreide onzin is natuurlijk verder gegaan. Zo heeft men mij van enkele zijden medegedeeld, dat de mij in de mond gelegde uitspraak in kerstpreken geciteerd is. Dat moet dan gebeurd zijn in de vol-

gende context: „nu kan de gemeente zien, hoe goddeloos het CDA is, want zelfs de fractievoorzitter van het CDA in de Eerste Kamer is bereid met atoombommen te strooien.” Ik heb helaas niet de illusie, dat diezelfde predikanten van dezelfde kansels hun uitspraak zullen herroepen, als ze lezen dat ds. Landsman z'n bewering terugneemt. Als ze dat tenminste lezen. Want meestal leest men wel de laster, die men dan gretig verbreidt, maar de herroeping ziet men gemakkelijk over 't hoofd

HET INTERKERKELIJK VREDESBERAAD

Het is goed dat de kerken – en zeker ook het IKV – een poging doen om de politici te beïnvloeden inzake de kernwapens. Het is eveneens terecht dat de eigen documenten van het CDA ons voorhouden, dat we bereid moeten zijn naar de stem van de kerken te luisteren. Ook ons program „Niet bij brood alleen” spreekt in dit opzicht duidelijke taal. Niettemin zal de kerk er goed aan doen ook naar de gemeente te luisteren. De gemeente van Christus is een mondige gemeente, waarvan elk lid een eigen verantwoordelijkheid draagt; ook een eigen politieke verantwoordelijkheid.

Het heeft er op 't ogenblik de schijn van, dat het IKV bezig is de Nederlanders in twee nieuwe groepen op te splitsen; de ene groep weigert principieel elke atoombaak, ons door de NAVO opgelegd, uit te voeren; tot de andere groep behoren al diegenen, die van oordeel zijn, dat ons land zich aan een minimum taak ten aanzien van de kernwapens in bondgenootschappelijk verband niet mag onttrekken.

Moge deze tweedeling op zichzelf juist zijn, de suggestie die hier toch duidelijk achter zit is deze: de eerste groep wordt gevormd door hen die de boodschap van het Evangelie hebben begrepen; de andere groep laat zich leiden door demonische machten.

Het criterium is niet meer: gelooft gij dat Jezus als Gods Zoon op aarde gekomen is om de zondige mens te redden, of verwerpt gij Hem als Heiland.

Men kan blijkbaar een keiharde atheïst zijn, men kan het kerkportaal nooit een voetstap waardig gekeurd hebben en men kan nooit één cent gegeven hebben voor welke kerkelijke activiteit dan ook, maar als men elke atoombaak die de NAVO van ons vraagt, afwijst, dan behoort je tot de echte christenen. Maar het christen-zijn van die vele trouwe kerkleden, die de kerk in talrijke functies gediend hebben en die het voortbestaan van de kerk financieel mogelijk hebben gemaakt, wordt op de ernstigste wijze in twijfel getrokken, indien men in de westerse defensie een bepaald machtsevenwicht wil handhaven.

Als ik soms enkele uitlatingen van de topmensen van het IKV lees, krijg ik de indruk, dat men het nauwelijks zou betreuren, als deze groep de kerk zou verlaten.

HET RECENTE VERLEDEN EN DE NABIJE TOEKOMST

Onder het kabinet-Den Uyl zijn de kernwapens 4½ jaar lang op Nederlandse bodem gebleven. Daar is niet alleen de PvdA, maar daar is ook de PPR geheel mee accoord gegaan.

Is het u ook opgevallen, dat in die periode de kerken, inclusief het

Vervolg op pagina 2

CDA ONDER ÉÉN DAK

1980:

Voor het CDA een beslissend jaar. Laat ook uw instemming met onze gezamenlijke actie blijken.

Postgiro 397979 (ten name van: CDA onder één dak, Den Haag)

Vervolg van pagina 1

tensvol onze fractie tot haar beslissing is gekomen. Daaraan is in een aantal achtereenvolgende nummers van de Nederlander ruimschoots aandacht besteed. Laat ik hier nu nog eens zeggen, dat het „doel“: de rol van de kernbewapening terug te dringen en het kader waarin je dat het best kunt bereiken (het NAVO-bondgenootschap) in onze overwegingen een belangrijke rol heeft gespeeld. Voor ons was en is het een niet te versmaden doelstelling om de greep op het wapenbeheersingsproces te behouden. Dit kan naar onze overtuiging onder de gegeven omstandigheden alleen via de NAVO. Om het met oud-minister Van der Stoel te zeggen, ik citeer: „of we moeten ons terugtrekken uit de boze wereld, omdat in de NAVO nu eenmaal de generaals en in de Europese

Gemeenschap de kapitalisten zitten . . . ; of je zegt: wij blijven knokken om de situatie in de wereld te veranderen, om verbetering in de bestaande situatie te brengen. Ik ben er diep van overtuigd, dat de eerste houding ons in een volstrekt steriel isolement brengt waarin we niets kunnen bereiken. Juist over zaken waarover we ons nu zo kunnen opwinden“. Aldus Van der Stoel in „Vrij Nederland“ van 5 jan. j.l. Ik ben van mening dat het ruwe mechanisme beginsel-versus doelpolitiek ook m.b.t. de NAVO nog wel eens tot niet te overziene consequenties zou kunnen leiden. Doelend op de ontwikkelingen in de PvdA zegt Van der Stoel niet zonder vrees: „Het gevaar dat we buitenspel komen te staan is heel reëel“. Ik val hem daarin bij: Zullen in de komende jaren de pijlen gericht worden op de NAVO, als een organisatie

waar ook christenen principieel geen doen meer mee mogen hebben? Het CDA-program noemt de NAVO de hoeksteen van ons veiligheidsbeleid. Dit is weliswaar geen beginsel, maar geëxpliciteerd naar het defensiebeleid toe wel een uitspraak die er wezen mag. Een uitspraak ook welke ook voor de komende jaren voluit zal moeten gelden. Juist ook omdat de NAVO het enig effectieve kanaal is waardoor de strijd om de terugdringing van de kernwapens onzijdig gevoerd kan worden. Vooral omdat het hierbij gaat om zulke afschuwelijke wapens is volharding in loyaliteit binnen het bondgenootschap nodig om van dit „hogere doel“ zoveel mogelijk te realiseren.

POLARISERENDE SUGGESTIES.

Tenslotte, staat het CDA voor

een scheiding der geesten? In het algemeen gesproken stellig niet. We moeten ons deze in geen geval laten opdringen. We hebben een grondslagrapport en een rapport-politieke overtuiging geformuleerd, waarin het woord van God als uitgangspunt, het cement van het CDA, mensen vanuit onderscheidene tradities aaneensmeedt. Wellicht kunnen we met dat beginsel nog wat actiever bezig zijn. Om van daaruit de lijnen nog wat scherper door te trekken naar de politieke praktijk. We moeten ons daarbij evenwel niet verbeelden dat het beginsel ons in de praktijk steevast tot dezelfde onwifbare uitkomsten leidt. En nu de CDA-Tweede Kamerfractie een andere keus heeft gemaakt dan Goudzwaard wilde, is zij daarom dan in „doelpolitiek“ vervallen? De koppeling van deze zaak aan zo'n grove tweedeling wekt fatale misverstanden, zij roept

suggesties op die polariserend werken en kan derhalve zo min het CDA als de partners afzonderlijk goed doen.

Men kan er apologetisch mee omspringen zo veel men wil, echter als men zich daarmee laat invoegen in een actie (van buiten het CDA) die als doel (!) heeft in het CDA een scheiding der geesten te ontketenen, dan wordt allengs de noodzaak van een andere onderscheiding relevant, n.l. of men het onderwerp dan wel het lijdend voorwerp is binnen het spinrag dat in dit soort zaken de werkelijkheid verhuult.

En mocht dit allemaal te veel theorie zijn, dan moeten we het misschien in wat rationeler richting zoeken. Maar dat doe ik niet, want dat zou een „doelpolitiek“ veronderstellen, waar ik gelet op de ernst waarom het gaat niet over wil schrijven.

Kerk en kernwapens

Vervolg van pagina 1

IKV, zich opvallend rustig hebben gedragen? Maar nauwelijks was het kabinet-Van Agt opgetreden, of de acties tegen de kernwapens kwamen op volle toeren.

Het is natuurlijk niet ondenkbaar, dat er na het kabinet-Van Agt een kabinet optreedt van een andere politieke signatuur; bijvoorbeeld door de participatie van de socialisten.

Het lijkt mij niet onmogelijk, dat dan een aalgladde premier een heel slimme formule zal bedenken, waarmee Nederland nog net de NAVO binnen kan zwemmen. En de kernwapens? Wel, deze premier zal z'n kiezers ervan overtuigen, dat hij werkelijk het uiterste heeft gedaan, om die vervloekte wapens buiten onze grenzen te brengen. Maar die kiezers zullen natuurlijk heel goed begrijpen (zoals de premier uiteen zal zetten), dat Nederland z'n verdragsverplichtingen heeft, waar hij ook niet onderuit kan . . .

Maar de kernwapens zullen natuurlijk in ons land blijven. En wie goed geluisterd heeft naar de nachtelijke debatten in de Tweede Kamer, heeft daarin duidelijk kunnen horen, dat ook Den Uyl er niet over denkt de NAVO te verlaten en dat dit natuurlijk zekere verplichtingen met zich meebrengt.

En we moeten er ons ook niet over verwonderen, dat de kerken zo'n eventueel nieuw kabinet zullen prijzen, omdat de premier, veel meer dan Van Agt, het bijna bovenmenselijke heeft gedaan om Nederland vrij te maken van kernwapens. Maar ook deze man kan natuurlijk geen ijzer met handen breken

BURGERLIJKE ONGEHOORZAAMHEID?

Het is een term, die in de kringen van het IKV de laatste weken herhaaldelijk opduikt.

Nu wordt natuurlijk ook de soep van de burgerlijke ongehoorzaamheid nooit zo heet gegeten als ze wordt opgediend. Maar gesteld eens dat de kerken zo ver gaan, dat zij het Nederlandse volk daartoe oproepen. Dan is er in de eerste plaats het probleem van al die kerkleden die zullen weigeren aan deze oproep te voldoen. Wat gaan de kerken met hen doen? Zal de kerk hen de sacramenten weigeren? Wil de kerk hun excommuniceren? Natuurlijk hebben de journalisten ook aan Den Uyl gevraagd, wat hij dacht van burgerlijke ongehoorzaamheid. Hij heeft er voor de televisie het antwoord op gegeven. Eigenlijk lachte hij er een beetje om; hij vond het geen geëigend middel en hij zag er niets in.

Dat is natuurlijk heel begrijpelijk. Wat ieder weet, dat Den Uyl vurig hoopt binnenkort nog eens aan de politieke bak te komen. En zoals wij zagen, denkt hij er gelukkig niet over de NAVO te verlaten; en bepaalde atoombommen zal Nederland dan eveneens blijven vervullen, precies zoals onder het vorige kabinet (1973-1977).

En het minste wat Den Uyl dan kan gebruiken, is dan zeker de burgerlijke ongehoorzaamheid. Vandaar dat hij nu reeds in voor ieder duidelijke woorden ventileert, dat ons volk niet die weg op moet gaan.

AFGHANISTAN

Degenen die menen, dat het kabinet-Van Agt in december 1979 geheel verkeerd heeft gehandeld, hebben met de grootste

nadruk gewezen op de vredelievende bedoelingen der Sowjet-Unie: het was onzin dat er van Moskou of van het Warschaupact bedreigingen uitgingen; juist door onze wapening werd het oostblok, natuurlijk tegen wil en dank, gedwongen zelf ook de wapening op te voeren.

Eerder dan we verwacht hadden, heeft het Kremlin z'n masker afgeworpen. Tienduizenden parate en tot in de perfectie getrainde Russische soldaten zijn met tanks en de zwaarste wapens Afghanistan binnengevallen. Ze hebben daar een burger-

oorlog ontketend en er zijn vermoedelijk reeds tienduizenden doden gevallen.

De wereld is ontzet, geschokt. Het is erger dan het ingrijpen indertijd in Hongarije en Tsjecho-Slowakije, want dat waren Oostbloklanden. Het is thans voor de gehele mensheid duidelijk, dat wat Afghanistan overkomen is, het lot kan zijn van ieder ander land.

En zolang de Russische beer met zulke klauwen zo wreed om zich heen slaat, dient het Westen te letten op z'n defensie. Want de Finnen, de Hongaren en de

Tsjechen weten maar al te goed, hoe moeilijk het is ooit onder deze klauw uit te komen.

Intussen wachten we met spanning op de eerste zitting van de Tweede Kamer. Zouden Relus ter Beek en Jan Nico Scholten dan met een motie komen, om de Olympische Spelen in Moskou te boycotten???

Het is maar een vraag . . . Zoals het tenslotte ook een vraag is of, en in welke bewoordingen het IKV zal reageren op de nieuwste daad van Russische agressie.

Predikantenconferentie CHU

Op vrijdag 18 januari om 10.30 uur wordt de eerstvolgende samenkomst met predikanten, bestuur CHU en CHU-leden van de CDA-fractie Tweede Kamer gehouden in het Jaarbeurscongrescentrum Utrecht.

Dr. W. Aalders spreekt over de politieke profilering van het CDA tegen de achtergrond van het CHU-program. De heer H. Wis-

selink, voorzitter van de defensie-fractiecommissie uit de CDA-fractie is gevraagd een korte nabespreking te houden over het gehouden kernwapendebat in december j.l.

Er zal ruimschoots gelegenheid zijn voor gedachtenwisseling met de beide inleiders.

Noteert u alvast de datum voor de volgende bijeenkomst? Vrijdag 21 maart 1980 om 10.30 uur

gebouw van de Tweede Kamer Den Haag.

Predikant-leden der CHU en aspirant-leden zijn van harte welkom, op beide bijeenkomsten. Opgave nieuwe leden, berichten verhindering en onderwerpen ter behandeling op 21 maart a.s. gaarne bij J. de Swart, Binnenhof 1a, Den Haag, telefoon 070-614911 toestel 3290.

Drs. G. van Leijenhorst
J. Kiers

Parlementaire delegatie naar Antillen

Volgende week maandag 14 januari vertrekt een Nederlandse parlementaire delegatie naar de Nederlandse Antillen. Aan dit deel van het koninkrijk wordt een werkbezoek gebracht, dat tot vrijdag 1 februari duurt.

Lid van de delegatie zijn leden van de Tweede en Eerste Kamer. Onder hen zijn vanuit de CDA-fracties: vanuit de Tweede Kamer Piet van Zeil (voorzitter van de delegatie), mr. Gerrit van Dam, dr. Willem de Kwaadsteinet en drs. Gerard van Leijenhorst, en vanuit de Eerste Kamer ir. J. G. Gooden.

De delegatie vangt haar werkbezoek aan op Curaçao, waar gesproken wordt met de gouverneur, de minister-president en de gezaghebber. Voorts zijn er besprekingen over de staatkundige, de sociaal-economische, de financiële en de culturele situatie.

Voorts gaan de parlementariërs naar Aruba, St. Maarten, St. Eustatius en Bonaire, voor het bezichtigen van projecten en besprekingen met Eilandenraden. Aan het slot van het werkbezoek wordt gesproken met de Antilliaanse Staten.

H. L.

CDA via radio en tv

TV-UITZENDINGEN

Het CDA verzorgt op woensdag 6 februari de politieke tv-uitzending, en wel van 19.50 uur tot 20.00 uur via Nederland 1. De daarop volgende tv-uitzendingen zijn op woensdag 16 april en woensdag 25 juni.

RADIO-UITZENDINGEN

De eerstvolgende politieke radio-uitzendingen van het CDA zijn op de donderdagen 24 januari, 7 en 21 februari, 6 en 20 maart, 3 en 17 april, 1-, 15- en 29 mei en 12 en 26 juni. De uitzendingen tot 30 maart zijn via Hilversum 2 van 18.50 tot 19.00 uur. Voor de uitzendingen na die datum is nog geen tijdstip bepaald.

Werkgroep Karakteristieken

Zoals bekend zal de CHU in oktober 1980 samen met de ARP en de KVP opgaan in één christen-democratische partij. Wat zal dan de christelijk-historische inbreng zijn?

Op 24 oktober j.l. heeft het Uniebestuur een werkgroep ingesteld, die zich bezig zal houden met het beschrijven van een aantal kenmerken van het christelijk-historisch denken. Het gaat daarbij niet alleen over beginselen maar ook over personen.

De Werkgroep Karakteristieken bestaat uit de volgende leden: drs. A. J. van Dulst (voorzitter), A. B. L. de Jonge, drs. H. van Spanning en ondergetekende. Ze heeft haar eerste vergadering gehouden op 26 november. Ik doe een beroep op de lezeressen en lezers van „de Nederlander“ om mee te werken aan de uitvoering van dit project door hun opvattingen over en ervaringen met de Unie schriftelijk aan ons mee te delen; deze kunnen dan verwerkt worden in wat bedoeld is als een bijdrage van de CHU tot de toekomstige ontwikkeling van het CDA. Het adres van de Werkgroep Karakteristieken is: Bureau der CHU, Wassenaarseweg 7, Den Haag.

Ik hoop, dat velen aan dit christelijk-historisch appèl gevolg zullen geven.

Het is de moeite waard, niet alleen voor nu maar ook en vooral voor straks!

K. de Vries.

Grondpolitiek

„Grondeigendom en grondbeheer – een opdracht voor individu èn gemeenschap“

rapport over voorkeursrecht, onteigening, waardebeoordeling van grond, herverkaveling en erfpacht.

publikatie van de politiek-wetenschappelijk instituten van KVP, ARP en CHU.

30 pag., f 3,75 (inclusief verzendkosten)

Bestellingen:

– giro 604500 t.n.v. Savornin-Lohmanstichting, Den Haag.

Nabeschouwing over het kernwapendebat

door: Peter de Geus

Na afloop van het debat over de modernisering van de tactische kernwapens met groot bereik is de vraag gesteld hoe de stellingname van de CDA-Tweede-Kamerfractie zich verhoudt tot het CDA-program en tot de studies die zijn verricht door de wetenschappelijke bureaus. Aan dit debat, dat parlementair wel zo ongeveer de jaren zeventig afsluit, is gedurende die 10 jaar veelvuldig gezamenlijk beraad over vrede, veiligheid en wapenbeheersing door politici en militairen uit de CDA-partijen voorafgegaan.

Een eerste aanzet werd gevormd door de zg. defensiekerngroep, die (de toenmalige generaal) Van Elsen in 1970 bijeenbracht. Van Elsen was kandidaat voor de kamerverkiezingen van 1971 en wilde de meningen peilen van onafhankelijk denkende officieren. Deelnemers waren Volten en Von Meyenfeldt (ARP), de Savornin Lohman en de Geus (CHU) en J. de Boer en Frinking (KVP). Zonder te kort te doen aan anderen – met name ook politici – hebben deze christen-democratische officieren invloed uitgeoefend op de vermaatschappelijking van de krijgsmacht en het denken over strategie. Zij waren vele jaren actief als publicist en in de besturen van de officiersverenigingen. Wat zij vooral gemeen hadden, was het denken vanuit Nederlandse opvattingen en belangen, los van de Pruisische traditie en de invloed van de Indische periode, die de krijgsmacht nogal wat feodale trekjes hadden bezorgd.

In de defensiekerngroep ging het specifiek om de samenstelling van onze strijdkrachten in de strategie van „flexibility in response”, die enige jaren tevoren in de NAVO officiële status had gekregen. Een eerste neerslag is te vinden in het „Gemeenschappelijk urgentieprogramma '71-'75” van ARP, CHU en KVP. Daarin staat: „Het primaire doel van de defensie-inspanning is het voorkomen van oorlog en beheersen van crises”. Behoudens het afwijzen van een Europese kernmacht, wordt er over kernwapens niets gezegd. Anders was het met de rapporten „Naar een veiligheidsbeleid nieuwe stijl” (Lohmanstichting, 1970) en „Defensie in de jaren '70” (Centrum voor Staatkundige vorming, 1972) die beide de ethische vragen rond de kernwapens aanduiden.

DE DEFENSIE-NOTA

Korthedshalve sla ik nu een aantal jaren over, inclusief de werkzaamheden van en rond de staatscommissie van Rijckevorsel, en kom dan tot de Defensienota die door het kabinet Den Uyl in juli '74 werd uitgebracht. Onmiddellijk riepen de drie wetenschappelijke bureaus een ad hoc werkgroep bij elkaar, met Joep de Boer als voorzitter. In korte tijd werd een indringend commentaar geschreven. Hoewel de CHU in de oppositie was, maakte het kamerlid Scholten (de huidige minister) evenzeer gebruik van het werk van de commissie,

als Van Elsen en Hanny van Leeuwen, die het woord voerden namens KVP en AR.

In een evaluatie-bijeenkomst van de werkgroep na de behandeling van de Defensienota in de Tweede Kamer, werd gesproken over voortzetting van deze samenwerking. Te verwachten was dat er in de naaste toekomst onderwerpen aan de orde zouden komen, waarbij meningsvorming vanuit de christen-democratische visie vereist zou zijn. Twee onderwerpen sprongen er uit: gewetensbezwaren tegen de dienstplicht en de kernwapens. Met betrekking tot de gewetensbezwaren heeft wetswijziging moeten wachten tot de huidige kabinetsperiode. De kwestie is tot een goed einde gebracht, niet in de laatste plaats door de bereidheid van minister Scholten en staatssecretaris Van Lent om verregaand tegemoet te komen aan de principiële opvattingen, zoals die met name door dr. De Kwaadsteniet werden vertolkt. De kwestie van de kernwapens is in 1974 helaas niet opgepakt. Enerzijds kwam dat doordat de groep door overplaatsing of het verlaten van de dienst nogal werd uitgedund, anderzijds omdat (ik citeer nu mevr. Van Leeuwen) er in de AR grote bezwaren bestonden tegen de opvattingen van Chiel von Meyenfeldt. Een poging om een gezamenlijke brochure te schrijven over de betekenis van de NAVO-strategie voor Nederland, leed om die redenen schipbreuk. Dat was te meer spijtig omdat in juni '75 de nota „Ontwapening en Veiligheid” van de AR staatssecretaris prof. Kooijmans verscheen. Ook op die nota werd een gezamenlijk CDA-commentaar geschreven, onder leiding van prof. Aiting von Geusau. Er was dus alle aanleiding voor een geïntegreerd CDA-stadpunt over strategie en wapenbeheersing te komen. Op dat moment kwam het er niet van.

PROGRAM 1977

In het kader van de voortschrijdende christen-democratische samenwerking werd in 1975 een programcommissie gevormd, die het verkiezingsprogramma voor 1977 heeft geschreven. Het defensiedeel daaruit kwam tot stand vooral door de bemoeienis van dr. Boertien (AR), terwijl de teksten zijn aangedragen door drs. Penders (KVP, thans lid Europarlement) en ondergetekende. In deze teksten komen enige kernbegrippen voor, die

ook al in het Urgentieprogramma '71 en de „Schets van beleid” voor 1973 stonden.

Het op wapenbeheersing gerichte programmapunt (172) steunt mede op de in het voorgaande genoemde studies, die een beleid aanbevelen, gericht op het verminderen van de nadruk die kernwapens in de strategie hebben. In het regeerakkoord heeft dat zijn neerslag gevonden.

De wetenschappelijke bureaus bleven in '78 de commissie Vrede en Veiligheid nieuw leven in. In september 1979 publiceerde deze commissie, voorgezeten door Neuman, een doorwrochte studie: een geïntegreerde christen-democratische benadering van de vraagstukken van vrede en internationale veiligheid.

Na deze opsomming van activiteiten gedurende een decade (en ik zwijg nu nog over rapporten van onafhankelijke adviesorganen van de regering) dringt zich de vraag op welke invloed dit alles heeft gehad op de stellingname van de CDA-fractie in de cruciale debatten aan het eind van 1979. Ik kan me niet aan de indruk onttrekken dat bij een aantal leden die invloed gering was, omdat gevoelsde verstandelijke overwegingen overheersten. Het culmineerde in een (in mijn ogen) schijnbedat over de betekenis van het communiqué na de NAVO-raad van medio december. Een schijnbedat omdat de Kamer zich – al of niet – politiek verantwoordelijk wilde maken voor een besluitvorming in Brussel van een dozijn bevriende **souvereine** staten.

Het behoort ongetwijfeld tot de vrijmacht van de Verenigde Staten om te besluiten tot de vervaardiging van bepaalde kernwapens. Evenzeer heeft Nederland de vrijmacht te beslissen over de plaatsing ervan op z'n

grondgebied. Maar draagt de Amerikaanse president mede verantwoordelijkheid voor dit laatste? Kan de Britse regering verwachten dat ze in het House of Commons ter verantwoording wordt geroepen omdat ze heeft ingestemd met een communiqué waar in staat dat slechts plaatsing in „selected countries” zal plaatsvinden? Of – om een ander heet plaatsingshangijzer te noemen – kan Schmidt voor de Bundestag gedaagd worden omdat hij er niet in is geslaagd Nederland een tweede brigade in Duitsland te doen legeren (uit oogpunt van oorlogsvoorkoming ook geen geringe zaak)?

Zo vraag ik me in gemoede af waar de CDA-fractie nu mee bezig is geweest. In de NAVO kan men de bondgenoten niet laten dansen naar onze pijpen (al zijn tamboers en pijpers van de marinierskapel uniek). Het laatste wat kan worden verwacht is dat men verschil van inzicht naar buiten laat blijken, want dat is een slechte uitgangspositie voor onderhandelingen. Maar in dit artikel gaat het om het CDA-standpunt. Welnu, de grootste gemene deler van de in onze kring in de jaren '70 ontwikkelde mening op het stuk van vrede en veiligheid luidt:

- de strategische kernmacht weerhoudt de Sovjets van grootscheepse agressie, vrijwaart ons daardoor van de verschrikkingen van een oorlog met moderne conventionele en chemische wapens en heeft bestaansrecht bij gebrek aan een wereldrechtsorde
- het gevaar bestaat van uit de hand lopende beperkte conflicten
- in die situatie dreigt het gevaar van gebruik van slagveldkernwapens
- dit zijn dus de gevaarlijkste wapens en de rol daarvan moet sterk worden beperkt
- wapenbeheersing en stabili-

ABONNEES op – resp. lezers van het C.C.H. Weekblad „de Nederlander” OPGELET s.v.p.

Overeenkomstig de planning zal bij u op 25 januari a.s. een enveloppe, afz. CHU, doch afkomstig van de Stichting Uniepers, in de bus vallen. Op die datum ontvangt u de accept-girokaart met begeleidende circulaire voor de betaling van het abonnement op „de Nederlander” over 1980. De abonnementsprijs ad f 30,- werd, ondanks verhoging van alle kosten, niet verhoogd. Verzocht wordt na ontvangst het bedrag zo spoedig mogelijk te voldoen. Dus nog een jaar lang zal „de Nederlander” u informeren over onze eigen Chr. Hist. Unie en reeds nu mede de koers bepalen voor de gezamenlijke vaart van het CDA, terwijl de voorlichting over: hoe het in de Nederlandse politiek gaat, vanuit het CH standpunt gezien, niet zal ontbreken.

En **dàn** verdwijnt ons eigen orgaan om plaats te maken voor een gemeenschappelijk blad van de nieuwe CDA. Wel spijtig, iets wat van „eigen” is, nu te moeten verliezen, echter, het gebeurt in vertrouwen, dat zulks de brede Christen-democratie het offer waard zal zijn.

Voor het geval dat u **binnen** het jaar „de Nederlander” moet missen, dan zal daarin door Uniepers op een verrassende wijze worden voorzien, hetgeen mogelijk wordt gemaakt door de spontaan toegezegde medewerking van onze eigen redactie. Wij herhalen hier de vraag, eerder in ons blad gedaan: „Tracht u allen voor 1980 nog een abonnee te werven. Wilt u daarbij zo-

veel mogelijk helpen?” Het is n.l. noodzakelijk dat „de Nederlander” bij overdracht zo goed mogelijk wat het aantal lezers betreft voor de dag komt. Dat komt de zaak, waarvoor zo lang werd gestreden zeker ten goede. Verdere bijzonderheden komen in ons blad.

LEDEN CHJO ATTENTIE

Om technische redenen is het niet mogelijk om bepaalde adressen uit te halen, beschouwt u het verzoek om betaling voor 1980 als niet gedaan. Echter... tracht nog wel een abonnee voor een jaar te winnen. De adressen kunt u opgeven aan het alg. secretariaat CHJO.

De mededeling aan de leden CHJO kunnen ook ter harte nemen:

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter; A. Buntsma, drs. M. Smits, drs. A. J. van Dulst, Wm C. de Kruijff, D. Rebel, Drs. H. van Spanning, Drs. G. van Leijenhorst, Govert Veldhuijzen en mevrouw E. Sleyser-Tegeelaar

EINDREDAKTIE:
H' Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema, Dr. E. Bleumink, Prof. Dr. J. W. van Hulst, Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES
Postbus 33822
2503 BC 's Gravenhage

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van nieuwe abonnees, advertenties, adresveranderingen, weekblad:
Stichting „Uniepers”
Van Deventerlaan 49,
2271 TV Voorburg,
tel. 070-861520
(uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs f 30,- per jaar.
Vooruit te voldoen op postrekening 70154.
Voorburg t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U. Postbus 67
3770 AB Barneveld.
Telefoon (03420)-6141.

teit moeten doel zijn van het veiligheidsbeleid.

EVALUATIE

Wil men deze doelstelling bereiken, dan is intensief overleg met de NAVO-partners vereist en werkt eenzijdig handelen averechts. Tot zo'n „Alleingang” wekt het program niet op; het is destijds beslist niet zo bedoeld en ook nooit naar buiten gebleken. Wie thans stelt dat het CDA slechts tot eenzijdige reductie van de kernwapentaken gehouden kan zijn, zou daarmee de doordachte en gewetensvolle studies en acties van vele christen-democraten in de afgelopen jaren, terugbrengen tot nul en van gener waarde. Dat kan niet de bedoeling zijn en daarom leek het me dienstig de discussie van nu nog eens in dat perspectief te plaatsen.

a. allen, die voor rekening van derden staan ingeschreven; b. allen die een ruilnummer ontvangen; c. bestuursleden CDA; d. abonnee's die voor rekening van de Boekhandel of anderszins staan genoteerd; e. abonnees die het abonnement per 1/1-80 hebben opgezegd. Zij willen wel zo vriendelijk zijn nog eenmaal het abonnementsgeld te voldoen!

Een ieder werke mee voor dit laatste jaar nog een abonnee te winnen. U zult daar geen spijt van hebben.

Gaarne allen een gezegend 1980 toegewenst.

Bestuur stichting Uniepers

's-Gravenzande: 48 nieuwe CHU/CDA leden

In het bestuur van de CHU te 's-Gravenzande leefde al enkele jaren het gevoel dat het mogelijk moest zijn om meer leden te werven.

Nu de CDA-profilering duidelijker wordt en de samenwerking binnen een jaar hopelijk bekrond zal worden met een fusie, meenden wij dat het zeker de moeite waard zou zijn om deze poging te wagen.

Het CHU-bestuur heeft met de CDA/CHU-raadsleden spontaan 80 namen verzameld.

Deze adressen zijn onder de bestuurs- en raadsleden verdeeld. Persoonlijk hebben wij een brief aan deze eventuele nieuwe leden afgegeven met de vraag of men goede aandacht hieraan wilde schenken.

Na een aantal dagen kwamen wij terug om hierover te praten en hun antwoord te vernemen. Deze poging resulteerde in 48 nieuwe leden.

Hierdoor gesterkt hopen wij nog meer nieuwe leden eraan toe te voegen.

Secretaris CHU
afdeling 's-Gravenzande,
Jaap van Geest.

Molukker en Nederlander

Perspectieven van een relatie

Brochure van de wetenschappelijke instituten van het CDA, opgesteld door mr. H. W. J. Dreesen e.a.

31 pag.; f 5,-
(incl. verzendkosten)

Bestellingen:
giro 60 45 00 t.n.v. de Savornin-Lohmanstichting, Den Haag

UNIEBUREAU
HET BUREAU VAN DE CHR. HIST. UNIE
Wassenaarseweg 7
2596 BC 's Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad de Nederlander te zenden aan Bureau CHU
Wassenaarseweg 7
2596 BC 's-Gravenhage
Telefoon (070) 244516

Kantooruren van maandag t.m. vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de De Savornin Lohmanstichting is 070-246791

Rechtstreekse CDA-leden bijeen

door: drs. Henk Glimmerveen

„Wat nu gebeurt, zou wel eens kunnen blijken niet zo negatief voor het CDA te zijn als velen denken. Maar dan moet u niet letten op de situatie van één dag. Op de lange duur zou het CDA, dank zij de perikelen van nu, wel eens hechter op zijn basis kunnen komen te staan”. Deze woorden sprak CDA-voorzitter Steenkamp vorige maand in Utrecht op een bijeenkomst van 140 rechtstreekse CDA-leden die lid zijn van het Congres. De heer Steenkamp meende dat het goed is wanneer de verschillende stromingen in het CDA van tijd tot tijd met kracht hun eigen geluid kunnen laten horen.

Drie agendapunten kregen alle aandacht: de procedure voor de kandidaatstelling van rechtstreekse leden voor de Tweede-Kamerkiezing van 1981; de wijzigingsvoorstellen op de ontwerp-fusieregelingen; en het rapport „Politieke koers”.

Op de CDA-kandidatenlijst voor de komende Tweede-Kamerkiezingen zullen namen van rechtstreekse leden staan achter de nummers 5, 14, 28, 48, 51, 58 en verder steeds elf plaatsen verder. De vergadering van de 140 rechtstreekse leden ging akkoord met een procedureregeling, die als eerste punt meldt de plaatsing van een advertentie en een toelichtend artikel in dit nummer van CDAktueel.

Mr. Rob van den Toorn uit Raamsdonksveer, een van de twee rechtstreekse leden in het dagelijks bestuur van het CDA, deelde mee dat de selectiecommissie zal bestaan uit drs. E. F. B. Verwoert (rechtstreeks lid en lid van het algemeen bestuur), voorzitter, en de heren R. J. Rotshuizen en dr. J. A. H. Hendriks (beiden rechtstreekse congresleden) alsmede de heren P. A. J. M. Steenkamp en drs. R. F. M. Lubbers.

De heer Steenkamp merkte op dat het de eerste keer is dat een dergelijke selectiecommissie niet wordt geleid door de partijvoorzitter. „Ik heb veel ver-

trouwen in de leiding van de heer Verwoert”, aldus Steenkamp, „en ik zal graag onder zijn leiding op bescheiden wijze deelnemen aan het werk”.

FUSIE-REGELINGEN

Niet minder dan 102 amendementen (door combinaties samengebracht in 74 punten) waren op de ontwerp-fusieregelingen ingebracht door rechtstreekse CDA-leden die daarover in tal van plaatsen hebben vergaderd.

Formeel kan de vergadering van 140 rechtstreekse congresleden geen amendementen vaststellen, maar Rob van den Toorn gaf de verzekering dat de statutencommissie onder voorzitterschap van Janssen van Raay de amendementen, afkomstig van de rechtstreekse leden, op dezelfde wijze zal behandelen als die van KVP, ARP en CHU.

Voorzitter Steenkamp gaf de rechtstreekse leden een compliment: „U heeft knap werk gedaan”, zei hij aan het slot van deze discussie, eraan toevoegend: „En ik ken de amendementen uit de partijen” (bedoelend dat hij kwalitatief kan vergelijken).

De vele ingediende amendementen, die door een werkgroep van rechtstreekse leden van het pre-advies „amendement overnemen” was voorzien, lokten weinig discussie uit. Dit was wel het geval met amendementen die het pre-advies „doorgeleiden naar statuten-

commissie” hadden meegekregen. Zo'n amendement bevatte bijvoorbeeld het voorstel CDA'ers niet toe te staan langer dan acht jaar lid te zijn van een gemeenteraad. Tegen dit voorstel werden tal van praktische bezwaren ingebracht, totdat Rob van den Toorn verklaarde dat „doorgeleiden” in feite betekende dat de werkgroep geen voorstander is van het amendement, dat dan ook weinig kans maakt. Dit stelde velen gerust.

Mevrouw Smit uit Baarle-Nassau had gelezen dat het CDA ook mensen toelaat als lid, die in het buitenland wonen. Deze worden in Den Haag geadministreerd. In Baarle zijn Nederlanders die, omdat ze aan de overkant van de straat zijn gaan wonen, op Belgisch gebied gevestigd zijn. Zij pleitte ervoor dat deze gewoon bij het CDA in Baarle-Nassau te boek kunnen (blijven) lopen.

De heer M. F. N. E. Laman zei dat de mogelijkheid van afdelingen in het buitenland speciaal is opgenomen op verzoek van Nederlanders in Brussel. In Baarle doet zich een probleem voor waarin de statuten in feite niet voorzien.

POLITIEKE KOERS

Op basis van de resolutie van 22 maart van de rechtstreekse congresleden is een werkgroep ingesteld die zich, onder voorzitterschap van mevrouw A. van Vliet-Boers te Apeldoorn, heeft beziggehouden met het rapport

van de commissie „Politieke koers”.

De werkgroep kwam met enige kritiek die vertolkt werd door mevrouw Van Vliet en de heer Th. Niers. Zo sprak de werkgroep er haar teleurstelling over uit dat de commissie gemeend heeft onderwerpen als abortus, grondpolitiek, onderwijs en welzijn niet te moeten evalueren. Door de late verschijning heeft het rapport belangrijk aan actualiteit ingeboet, aldus de werkgroep.

Deze punten van kritiek monden uit in een resolutie, die ook de suggestie bevat steeds twee jaar na verkiezingen het beleid van de fractie en eventueel van het kabinet (als het CDA daarvan deel uitmaakt) door de partij te laten evalueren en aan de hand van het program en eventueel het regeerakkoord. De „140” aanvaardden deze resolutie, waarna de werkgroep werd ontbonden. Voordat dit gebeurde, had prof. Steenkamp, voorzitter van de commissie „Politieke koers” gezegd: „Mijn indruk is dat wij bij u het beste tentamen hebben gedaan”. Hij zei overigens de samenstelling van de commissie te betreuren. „Het was ongelukkig dat er twee bewindslieden en twee Kamerleden in zaten. We kregen een herhaling van de discussie uit de Kamer.

De 140 rechtstreekse congresleden zullen opnieuw bijeenkomen op een nader vast te stellen maandag in maart en op donderdag 8 mei 1980.

Open brief

Het CDA: positie en loyaliteit

Als leraren aan een school voor Christelijk middelbaar Beroepsonderwijs hebben wij totnogtoe gemeend, onze politieke verantwoordelijkheid het beste tot uitdrukking te brengen door te kiezen voor het CDA. Dit standpunt hebben wij, als de gelegenheid zich daartoe voordeed, ook altijd laten blijken tegenover onze leerlingen (17-21-jarigen).

De standpuntbepaling binnen met name de CDA-Tweede Kamerfractie ten aanzien van diverse onderwerpen in de laatste tijd geeft ons steeds meer reden tot verbazing.¹⁾ Wij hebben de indruk, dat de positiebepaling vaak sterk wordt beïnvloed door het optreden van een klein aantal Tweede Kamerleden. Zonder namen te noemen zal duidelijk zijn, dat wij vooral het oog hebben op enkele leden die van huis uit tot de ARP behoren. Zij komen nogal eens in het nieuws door — onzes inziens — onnodige voorkeursuitingen ten aanzien van de PvdA. Ook de opvallende eensgezindheid waarmee moties door hen met de PvdA worden ingediend, hebben deze leden bij vele CDA-volgers een verre van positieve bekendheid gegeven. Vroeger kwamen christelijke politici in de publiciteit door de kwaliteit van hun inbreng. Nu lijkt het mode te worden op te vallen door politieke solo-tripperijs: het verkondigen van privé-standpunten: speciaal door hen die zich destijds presenteerden als „loyalisten”. Wij weten best dat een regeringsfractie een bepaalde mate van onafhankelijkheid mag tonen ten opzichte van het „eigen” kabinet waar zij dat nodig vindt. Maar de wijze waarop vooral het laatste jaar sommige kamerleden zich tegenover de regering opstelden bij zeer belangrijke politieke zaken, komt niet alleen bij ons over als een schadelijke voordevoeten-loperij van de regering. En dat door leden die het begrip

„loyaliteit” wat te rekbaar interpreteren. Wij hopen dat en de CDA-kamerfracties en de drie partijtoppen serieus aandacht willen geven aan deze opmerkingen. Men kan ze ook naast zich neerleggen, als men dat dan maar niet doet met de gedachte dat het hier een paar notities betreft van enkele incidentele CDA-mensen. Afgezien van onze persoonlijke kennissenkring, gaan wij dagelijks om met enkele honderden jonge mensen en wij horen voldoende geluiden over hoe bij hen thuis wordt gedacht. En zo weten wij, dat heel veel CDA-mensen de grootste moeite hebben met wat zij noemen: de „zwenking naar links”: het vriendelijk doen jegens de PvdA en het feit dat naarmate deze regeerperiode vordert, steeds verder wordt afgeweken van „Bestek '81” (dit laatste bezwaar richt zich dus niet alleen in de opstelling van het CDA in de ogen van vele kiezers voor een groot deel is terug te voeren op het weigeren zich duidelijk uit te spreken voor een „midden”-positie in het politieke krachtenveld²⁾).

ZORGEN

Wat ons in onze dagelijkse taakuitoefening ook zorgen geeft, is het feit dat het voor ons steeds moeilijker wordt bij jongeren sympathie te wekken voor de praktijk van de christelijke politiek. Daarbij willen wij niet verzwijgen, dat het ons vaak moeite kost bepaalde standpunten van het CDA te verdedigen: dat zal duidelijk geworden zijn uit wat wij hierboven schreven. Maar wij willen ook niet verzwijgen dat wijzelf ook schuld dragen aan de ontwikkeling in het CDA waarop wij kritiek hebben. Desondanks handhaven wij onze waarschuwingen³⁾. Het is ons opgevallen dat CDA-politici zich nogal eens laten vinden voor interviews in links-gerichte dag- of weekbladen. Wij geloven dat daarmee alleen maar averechtse effecten voor

het CDA worden bereikt⁴⁾. Daarom hopen wij, dat het functioneren van de leden die wij met bovengestane opmerkingen bedoelden, binnen de fractie eens grondig ter discussie wordt gesteld. Laat men hun free-lancerij ongeremd doorgaan, dan zal dat straks vele tienduizenden stemmen kosten. Laat u niet in slaap sussen door cijfers van opiniepeilingen, die soms nog geen teruggang van het CDA voorspellen: de betrouwbaarheid van zulke enquêtes is meer dan eens weinig betrouwbaar gebleken⁵⁾.

VERTROUWEN

Tenslotte vragen wij nog de aandacht voor één opmerking. De CDA-top zou een vreselijke vergissing begaan als ze de heer Van Agt niet als lijsttrekker bij de volgende verkiezingen zou aanwijzen. Afgaande op kranteberichten vermoeden wij dat vele CDA-politici te weinig in de gaten hebben dat mr. Van Agt een enorm vertrouwen geniet, en niet in het minst bij Gereformeerde CDA (vroeger ARP)stemmers. Uit vele gesprekken weten wij, dat heel veel protestanten in de persoon en opstelling van de katholiek Van Agt belichaamd zien wat zij zeggen vaak te missen in vele van hun eigen protestantse voormannen: een stuk diep-beleefd Christendom. Dit gegeven is eigenlijk een historisch novum in de politieke verhoudingen in ons volk. Wie 10 jaar geleden had gezegd dat de dag zou komen dat „steile” Staphorster orthodox-hervormden in geestdriete zouden komen voor een politieke voorman van R.K.-huize, zou waarschijnlijk voor irrealiteit wereldvreemde zijn versleten.

Als dhr. Van Agt zou worden vervangen door een ander, zou dat bij een groot deel van de achterban niet worden begrepen of gewaardeerd. Er is geen tweede naam binnen het CDA die op dit moment evenveel vertrouwen geniet als de naam Van Agt. En daarom zeggen wij ook wat dit punt betreft: laten CDA-mensen de grootst-mogelijke voorzichtigheid in acht nemen met het noemen van namen naar buiten. Blijft u in parlement en partijorganisatie streven naar die interne verhoudingen die maken, dat dhr. Van Agt straks niet hoeft te

zeggen: „Heren, ik heb er geen zin meer in.” Want wij zijn overtuigd dat dat een ramp zou zijn voor de CDA-cijfers in 1981.

Zwolle, 7 december 1979.

F. A. W. Bakker
J. A. Keus
J. la Roi
A. J. Toet
E. H. S. Gobben
A. J. Roiaan
H. Scholtens
G. J. Wassens

1. Met opzet hebben wij nagelaten deze zaken te noemen, om te voorkomen dat wij reacties krijgen die neerkomen op verdediging van de CDA-standpunten m.b.t. die onderwerpen. Wij willen dat de aandacht valt op het door ons signaleren van een bepaalde tendens binnen het CDA, zoals in bovenstaande brief uiteengezet.

2. Geregeld hoort men van CDA'ers: „Wij weigeren ons te laten indelen bij links of rechts, maar evenmin wensen wij tot „het midden” te worden gerekend.” Waarom niet? Sinds wanneer betekent een middenpositie per definitie grijze neutraliteit? Hier bij ons hebben CDA-mensen een christelijke maatschappij-opvatting die geen raakvlakken heeft met de extremen van links en rechts. Zij kiezen voor het CDA in de verwachting dat deze partij een matigende, „verzachtende” functie in de polarisatie van de tegenwoordige politiek zal vervullen. Dat betekent voor hen een duidelijk-herkenbare middenpositie. Maar door het solistische optreden van een aantal CDA-fractieleden wordt deze gewenste duidelijkheid verstuurd. Het zou best worden geaccepteerd dat bij bepaalde zaken een naar links neigend standpunt wordt ingenomen, als daarnaast dan ook de moed werd getoond om op andere punten rechts van het midden te gaan staan. Voor dit laatste lijkt het CDA veel te benauwd. Angst voor het CNV, of „Trouw”? Wij menen te weten dat vele Trouw-medewerkers allang PvdA, PPR of zelfs PSP stemmen. Het dagblad Trouw is met z'n 140.000 abonnees hoogstens goed voor 2 kamerzetels, maar een flink deel van dat lezersbestand kiest geen CDA. En wat het CNV betreft: er is reden aan te nemen dat de CNV-leden die het CDA trouw blijven, dat vooral doen vanuit de verwachting dat christelijke sociaal/economische politiek tussen socialistisch en liberaal blijft.

3. Wij, en veel mensen die denken zoals wij, hebben niet tijdig voor tegenwerk gezorgd. Bij de bespreking van het concept-program van Goudswaard op de kiesverenigingen

bleven zij die bezwaren hadden, veelal thuis. Daardoor is veel kritiek die toch leefde, niet of onvoldoende gehoord geworden. Deze nalatigheid is wellicht te verklaren uit een soort matheid, moeheid of zelfs frustratie. Heel vaak horen wij: „Je kunt er toch niets aan veranderen, ze doen maar.” Zo'n houding is fout, maar het is even fout van een partijtop om nu maar te concluderen: „Onze achterban is het met ons eens.”

4. Wat denken CDA-politici toch te bereiken met vraaggesprekken in linkse media? Hun voor linkse oren goed-progressief klinkende uitspraken zullen die toehoorders, of lezers, niet verleiden om CDA te stemmen. Ook leiden ze niet tot terugwinnen van stemmen; de lezers van deze bladen steunden ook vroeger geen christelijke partij. Op de school waar wij werken is 90% van de leerlingen afkomstig uit prot. christelijke gezinnen. Waar bij hen thuis een landelijk dagblad wordt gelezen — bij 57% — is dat bij 13% Trouw, 22% A.D. of NRC, 41% Telegraaf, 16% Ref. D.B. of Ned. D.B. en 8% Volkskrant of Parool. Geen cijfers die voor het land representatief zijn wellicht, maar waarschijnlijk wel indicatief voor vele minder verstedelike delen van ons land. Als CDA-politici aandacht willen voor hun opvattingen bij dat deel van ons volk waarvan een redelijke welwillendheid t.o.v. christelijke politiek mag worden verwacht, dan is duidelijk bij welke kranten zij moeten zijn. Dat eist dan wel weloverwogen bezonnenheid in de uittalingen: niet het sterkste punt van jonge, publiciteitsbeluste kamerleden. Want juist in deze bladen zullen ongeremd-progressieve uitspraken een negatief effect hebben.

5. Bij enquêtes over toekomstig stemgedrag zeggen immers maar weinigen dat ze niet gaan stemmen. Welk onderzoek voorspelde ooit het massale wegblijven van 30 tot 40% van de kiezers? Anders ligt het bij onderzoeken waar meningen gevraagd worden: als die uitwijzen dat 80% van CDA-mensen geen boodschap heeft aan samenwerking met de partij van Joop den Uyl en Max van den Berg, dient dat ernstig genomen te worden. Wij hebben de indruk dat dit door CDA-top en 2e Kamerfractie onvoldoende wordt gedaan. Een blijvend „de ogen sluiten” voor dit enquête-gegeven doet de dag naderen dat het CDA uiteen zal vallen in een progressieve chr. partij en een behoudende variant: een gebeurtenis waarop pragmatici als Terlouw zitten te wachten. En zo'n desintegratie zal dan vermoedelijk nooit weer ongedaan kunnen worden gemaakt. Dat zal dan het tragische einde zijn van een christelijk politiek samenwerkingsproces, waarvan wij destijds het resultaat: de totstandkoming van het CDA, als een zegen hebben ervaren.

Van de CHJO-voorzitter

Inspiratie nodig voor voortbouwen aan CDJA

Hoe vaak is er de laatste dagen teruggeblift op de jaren zeventig? Hoeveel bespiegelingen over de tachtiger jaren zullen ons voorgehouden zijn? Verleden, heden en toekomst. Een prachtig onderwerp om vanuit een Christelijk-Historische achtergrond een verhandeling over te schrijven. Op welke toekomst mag het politiek denken en handelen van nu, als een moment in het proces van de geschiedenis gericht zijn? Het zou misschien een al te abstract verhaal worden. Daarom verkies ik het plaatsen van enkele kanttekeningen bij actuele gebeurtenissen, waarin het bovenstaande zeker zal meeklinken.

FEDERATIERAAD

De federatieraad van 22 december 1979 biedt daartoe enkele aanknopingspunten. Daar werd de buitenlandparagraaf van het CDJA besproken. Het was een in mijn ogen, organisatorisch gezien, nogal rommelige dag. Dergelijke bijeenkomsten zullen door een commissie die verslag van haar werkzaamheden komt doen, beter voorbereid moeten worden. Maar laat ik mij beperken tot enkele inhoudelijke opmerkingen.

AFGHANISTAN

Terecht werd de zinsnede „bestrijden van herlevend fascisme” gewijzigd in „bestrijden van totalitaire stromingen”. De opvatting, door sommigen verwoord dat de opleving of verbreiding van het marxisme niet gepaard gaat met geweld en onderdrukking, werd de afgelopen weken wel zeer geloochenstraff. De staatsgreep in Afghanistan waarbij Babrak Karmal aan de macht kwam, werd regelrecht door het Kremlin georganiseerd. Een niet-Warschaupact-land werd door meer dan 30.000 man Russische soldaten bezet. Een zuiver voorbeeld van grove inmenging in

binnenlandse aangelegenheden, in een gebied waar de situatie toch al explosief is door de gijzeling in Teheran. Een directe bedreiging van de vrede en ontspanning. Wij zijn gewaarschuwd!

VOLK EN STAAT

In het hoofdstuk over de internationale rechtsorde ligt een zwaar accent op de steun aan bevrijdingsbewegingen. Dit vraagstuk wordt vooral van de juridische kant benaderd. Zo spreekt het rapport niet van steun aan volken, maar aan „democratische groeperingen”. Naar mijn mening dient het echter te gaan om de vraag of er sprake is van een volk, een nationale entiteit met een collectief bewustzijn. Ik geef toe dat dit een moeilijk te beantwoorden vraag is, ook al houdt men rekening met factoren als afstamming, religie en taal. Maar het geven van een eigen staatkundige status aan iedere zich onderdrukt voelende democratische groepering leidt tot ongewenste resultaten. Groepsbelangen gaan dan overheersen. Vervolgens rijst de vraag, wanneer sprake is van een volk, of dit het streven naar een eigen staat

rechtvaardigt. Immers de begrippen volk en staat behoeven geenszins samen te vallen.

ISRAËL

De programcommissie zou er goed aan doen aan deze aspecten nog eens aandacht te schenken, ook waar zij spreekt over het Midden-Oosten. Enerzijds duidt zij op de „veiligheid van de staat Israël” en anderzijds op „de erkenning van de rechten van het Palestijnse volk op een soevereine staat”. Zeer ernstig reken ik het de commissie aan dat zij het amendement, om te spreken van „Israël, een volk waarmee Christen Democraten zich in het bijzonder verbonden weten”, ontried. Waarom? De apostel Paulus legt in zijn brief aan de Romeinen uit hoe onze verhouding ten opzichte van het volk Israël is (hoofdstuk 9-11): uit Israël is het heil voortgekomen en op de stam Israël werd de bijbels-messiaanse gemeenschap geënt. Kennelijk zijn Christenen afhankelijk van Israël, het uitverkoren volk. Waarom zwijgt de commissie over het Palestijnse Handvest? Artikel 2 daarvan betekent dat 70-90 procent van de huidige Israëliëse bevolking zal moeten terugkeren naar landen waar zij „thuishoren” (art. 20). De Palestijnse „idealen” moeten met behulp van gewapende strijd, guerrilla en een bevrijdingsoor-

log bereikt worden (art. 9 en 10). Dat is een directe bedreiging voor het volk Israël en dus voor de vrede in het Midden-Oosten.

DEFENSIE

Het meerderheidsstandpunt inzake vrede en veiligheid spreekt van „atoomgijzeling”, „de collectieve militaristische dwangneurose” en men verwerpt de afschrikking. Het alternatief is: aandacht voor vredesonderwijs en geweldloze weerbaarheid, alsmede de oprichting van een Commissie Bewustwording en Voorlichting Vredesvraagstukken. Alle kernwapens worden afgewezen. Waar heb ik dat alles meer gehoord? De commissie plaatst zich hiermee naar mijn mening volstrekt buiten de werkelijkheid. Internationaal overleg schijnt ook niet meer nodig te zijn, omdat dit toch geen resultaten biedt, volgens de meeste commissieleden. Het lijkt allemaal meer op illusie politiek. Het gesprek over dit onderwerp wordt vaak vertroebeld door een viertal elementen: -een dringend beroep op het geweten, alsof anderen gewetenloos zijn of het geweten niet in de hele politiek een rol speelt. Daarnaast: het leggen van een budgettair verband tussen de uitgaven voor defensie en ontwikkelingssamenwerking. Het voorwenden dat anderen lijdelijk toezien bij de bewapeningsswedloop en alleen zij die tegen kernbepapening zijn, de ware „vredestichters” zijn. Tenslotte, dat het onderscheid in het vorige punt gemaakt, zou samenhangen met een negatief respectievelijk positief mens- of wereldbeeld. Naar mijn mening komen de verschillende opvattingen veeleer voor uit een verschillende toekomstvisie: evolu-

tionair of revolutionair. Positief resultaat van de gehouden federatieraad: de programcommissie zal zich gedwongen zien een en ander nog eens onder de loep te nemen.

GOUDZWAARD C.S.

Het CDA heeft ook een programcommissie. De heren Goudzwaard en Aantjes en mevrouw Laning meenden hun werkzaamheden daarin te moeten opschorten, teurgesteld als zij waren door de uitkomst van het kernwapendebat. Het lijkt mij een weinig constructieve bijdrage aan de opbouw van het CDA. Het kabinet heeft op bekwame wijze een evenwichtig standpunt binnen de Navo in weten te nemen. Daarin komt het streven om de rol van de kernwapens terug te dringen voldoende tot uitdrukking. Terecht verkreeg zij de instemming van een parlementaire meerderheid (en van het CDA-congres te Dronten).

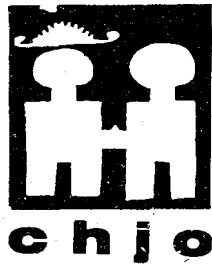
CHJO IN 1980

De CHJO heeft de plannen voor 1980 gepresenteerd: 8, 9 en 10 februari een kaderconferentie, 22 maart zullen wij samen spreken over de betekenis van het gezin en 3 mei zal een algemene ledenvergadering plaatsvinden. Ik wil Heymen Westerveld wel zeer danken voor het vele werk in de CDJA structuurcommissie. Het verdient respect, hoezeer ik het betreurt, dat hij zich daaruit heeft teruggetrokken. CHJO'ers ontvang van mij de beste wensen voor 1980. Ik hoop dat wij allemaal de inspiratie mogen krijgen om voort te bouwen aan ons CDJA, dat met enthousiasme jongeren voor 't eerst of opnieuw zal kunnen boeien.

Aat de Jonge

CHJO-kaderconferentie

Op vrijdag 8, zaterdag 9 en zondag 10 februari a.s. zal door de CHJO. in Oudleuzen (Ov.) een kaderconferentie worden georganiseerd. Het doel van deze conferentie is om in een ontspannen sfeer en op een speelse wijze, dieper in te gaan op de christendemocratische en christelijk-historische beginselen in de politiek, alsmede de deelnemers te trainen in discussie- en debatteertechniek. Het weekend begint op vrijdagavond om 20.00 uur met een kennismakingsactiviteit. De zaterdag zal in het teken staan van twee rollenspelletjes, één „grondslag-spel”, gericht op verdieping van de kennis van het beginsel, en één „bezuinigings-spel”, waarin een aantal CHU-Tweede Kamerleden op grond van dat beginsel tot politieke stellingname zal komen. Bovendien zal mr. dr. K. de Vries, lid van de Eerste Kamer, een inleiding houden over de betekenis van het CH-beginsel, juist in het toekomstige CDA.

Na een gezellige zaterdagavondactiviteit zal het weekend op zondag met kerkgang en evaluatie rond 13.00 uur worden afgesloten. Deelname aan deze conferentie staat open voor alle leden van de CHJO. en eventuele belangstellenden. Het begrip „kader”-conferentie betekent niets anders dan dat ieder die zich tot het „kader” rekent er in ieder geval zou moeten zijn. De kosten bedragen f 25,-. De reiskosten worden vergoed. Op-gave is mogelijk door inzending van onderstaande bon, uiterlijk 19 januari a.s.

Verzet tegen Amerikaanse mobilisatiedepots niet terecht

door: H. Wisselink, lid Tweede Kamer voor CDA

Het kabinet heeft terecht positief gereageerd op het Amerikaanse verzoek om opslagfaciliteiten beschikbaar te stellen.

Het CDA heeft er de laatste jaren sterk voor gepleit de conventionele bewapening te verbeteren en tevens de paraatheid te verhogen in verband met de gewenste verhoging van de atoomdrempel.

Te gemakkelijk heeft West-Europa in het verleden namelijk geschuild onder de Amerikaanse atoomparaplu en daardoor op de „gewone” wapens bezuinigd. Intussen is de sterkte van de strijdkrachten van het Warschaupakt aanzienlijk toegenomen. Om de veiligheid niet al te veel op de tocht te zetten en ook om sneller te kunnen reageren in geval van crisis hebben de Amerikanen toegezegd nog drie divisies als reserve voor het militair kwetsbare noordelijke deel van de centrale sektor in West-Europa beschikbaar te stellen. Het materiaal van deze reserve troepen moet dan wel in West-Europa zelf worden opgeslagen om wanneer de situatie dat vereist, met behulp van vliegtuigen de manschappen sneller te kunnen overbrengen en in te zetten.

VERRUIMING

Aan ons land is gevraagd opslagfaciliteiten te verlenen voor een en eenderde divisie. Het betreft conventionele wapens, transportmiddelen, uitrustingsstukken en munitie op zeer beperkte schaal. Deze depots komen onder Nederlands beheer. Voor onderhoud en reparatie zijn honderden vakmensen nodig. Het vormt dus een welkome verruiming van de werkgelegenheid, juist in de grensgebieden van het noorden, midden en zuiden van ons land. De opslagplaatsen vragen wel geschikte terreinen met het oog op transport, bewaking en bereikbaarheid voor het personeel. In principe voldoen industrieterreinen het beste aan die voorwaarden.

Helaas zijn reacties tot nu toe vrij negatief. Het gewest Overijssel van de PvdA heeft zelfs bij motie de opslag afgewezen. Wat zijn wij toch fijne bondgenoten in de NAVO. De Amerikanen mogen wel hier komen om ons te beschermen, maar wij willen er liefst maar geen enkele bemoëienis mee hebben. Boze verhalen alsof het ging om grote munitiedepots of zelfs opslag van kernkoppen deden al spoedig de ronde. Sommige gemeenteraden stelden zich bij voorbaat negatief op zonder enige kennis van zaken. Toegegeven, Staatssecretaris Van Eekelen, van defensie, had er verstandig aan gedaan de gemeentebesturen vroegtijdig te informeren. Maar ik begrijp best zijn probleem, omdat het nog slechts een principebesluit was van de Regering. De

praktische mogelijkheden moeten nog worden onderzocht. Ik wil een pluim op de hoed zetten van de CDA-gemeenteraadsfractie uit Emmen, die er een reis naar Den Haag voor over had om met ons van gedachten te wisselen over de mogelijkheden en de voor- en nadelen. Onze CDA-raadsfracties dienen te bedenken dat de depots alleen kunnen worden afgewezen op zuivere motieven b.v. vanwege ruimtegebrek. Ons program zegt dat de NAVO de hoeksteen is van het veiligheidsbeleid. Wij moeten bereid zijn daarvoor offers te brengen, zeker wanneer het de conventionele bewapening verbetert. Dat alleen kan onze afhankelijkheid van de kernwapens doen verminderen. Wanneer het zoals in dit geval ook nog een stuk werkgelegenheid oplevert, is dat mooi meegenomen. Ook aan de basis dient aan het CDA-beleid gestalte gegeven te worden.

Ondergetekende (naam)

(adres)

(postcode en woonplaats)

neemt deel aan de kaderconferentie van de CHJO op 8, 9 en 10 februari en heeft de deelnamegelden (f 25,-) overgemaakt op giro. 200450 t.n.v. Stichting CHJO, Dordrecht.

Handtekening: _____

Europese Gemeenschap

„Europese Gemeenschap, impasse en perspectief”

„een heldere uiteenzetting over hetgeen in Europa is bereikt en wat er aan mankeert, alsmede wat ons als Europeanen nog te doen staat” (CDA-bestuur)

derde advies van de Permanente Programadviescommissie van het CDA

47 pag.; f 3,50

(incl. verzendkosten)

Bestellingen:

- giro 60 45 00 t.n.v. de Savornin-Lohmanstichting, Den Haag

Wijziging onteigeningswet Uitvoering regeerakkoord

Bij de Tweede Kamer is een wetsontwerp ingediend tot wijziging van de Onteigeningswet. De memorie van toelichting op het ontwerp is ondertekend door minister De Ruiter van justitie, minister Beelaerts van Blokland van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening en minister Van der Stee van landbouw en visserij.

Voorgesteld wordt allereerst dat bij het bepalen van de schade-

loosstelling geen rekening wordt gehouden met voordelen of nadelen, teweeggebracht door activiteiten van de onteigenaar welke deel uitmaken van het werk waarvoor onteigend wordt. Met dit voorstel, dat niet alleen de waarde van het te onteigenen goed doch ook de overige schade betreft, wordt de huidige rechtspraak op dit punt in de wet vastgelegd.

Nieuw is het aanvullende voorstel dat evenmin rekening wordt gehouden met voordelen of nadelen van de activiteiten van andere publiekrechtelijke lichamen, voorzover verricht minder dan drie jaar vóór de dag waarop de onteigening plaats vindt. Deze aldus voorgestelde regeling heeft eveneens betrekking zowel op de waarde van het te onteigen-

nen goed als op de overige schade.

Van de overige schade is hier vooral van belang de inkomstschade. Het woord „activiteiten” is aan de huidige rechtspraak ontleend en omvat niet alleen het bouwrijp maken van de grond. Het ontwerp heeft ten doel te voorkomen dat de onteigenaar vergoeding moet geven voor de waardevermeerderende invloed die uitgaat van bestemmingen door de overheid aan de grond toegekend, waardoor particulieren ten koste van de gemeenschap zouden worden verrijkt. Ter uitvoering van deze doelstelling wordt op de verkeerswaarde overeenkomstig de huidige bestemming in mindering gebracht de waardevermeerdering ten gevolge van een bestemming minder dan tien jaar voorafgaande aan de onteigening door de overheid gegeven aan de te onteigenen zaak of aan zaken gelegen in de omgeving daarvan. Aldus valt de onteigende bijvoorbeeld niet toe de waardestijging die voortvloeit uit het feit dat de overheid teneinde tot woningbouw te kunnen komen, aan de grond een woningbouwbestemming moet geven.

In het systeem van het ontwerp

vormt de waarde overeenkomstig de huidige bestemming het maximum. Als derhalve waardeering overeenkomstig een vroegere bestemming tot een hogere waarde zou leiden betekent dit slechts dat op de huidige verkeerswaarde geen aftrek plaats vindt.

OPLOSSING

Het ontwerp geeft een oplossing voor de bijzondere problemen die zich voordoen bij onteigenen die in hun bedrijfsvoering belemmerd zijn door de bestemming, ter realisering waarvan onteigend wordt. Voorgesteld wordt de onteigende vergoeding te geven voor de inkomstschade die hij tengevolge van die bestemming heeft geleden.

Uiteraard moet op die vergoeding in mindering worden gebracht de schadevergoeding welke de onteigende ter zake is toegekend op grond van artikel 49 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening. In dat artikel is de planschade geregeld, dat wil zeggen de schade tengevolge van de vaststelling van een bestemmingsplan.

REDELIJKHEID

Het wetsontwerp bevat een bepaling die voorschrijft de voorgestelde bepalingen toe te passen met inachtneming van de eisen van redelijkheid en billijkheid en die het mogelijk maakt de eerdere artikelen geheel of gedeeltelijk buiten toepassing te laten, indien wél toepassing in de gegeven omstandigheden tot onredelijke en onbillijke gevolgen zou leiden.

UITVOERING REGEERAKKOORD

Met het ontwerp wordt uitvoering gegeven aan het Regeerakkoord. Daarin is opgemerkt dat de wetgeving op dit punt zou kunnen worden gegoten in de vorm van het systeem dat wel genoemd wordt „gebruikswaarde plus”, dan wel in de vorm van het stelsel „verkeerswaarde minus”. In het regeerakkoord is op praktische gronden de voorkeur voor deze laatste oplossing uitgesproken.

H. L.

Ontwerp-wet vervreemding landbouwgronden

Instrumentarium voor controle grote prijsstijgingen

De ontwerp-Wet vervreemding landbouwgronden is bij de Tweede Kamer ingediend.

Eerst verantwoordelijke bewindsman voor dit wetsontwerp is minister Van der Stee (landbouw en visserij).

Het wetsvoorstel heeft ten doen een instrumentarium te scheppen om de grote prijsstijgingen van de afgelopen jaren onder controle te krijgen, en deze in de toekomst te voorkomen. Daarvoor is het nodig te beschikken over een flexibel toepasbaar instrumentarium, dat enerzijds in geval van sterke prijsstijgingen een krachtig antwoord hierop moet kunnen geven, maar, dat anderzijds bij een prijsstabilise-

ring op een aanvaardbaar niveau buiten toepassing moet kunnen blijven. Het huidige prijsniveau van landbouwgronden wordt blijken de memorie van toelichting op het wetsontwerp niet als aanvaardbaar beschouwd. Doelstelling van het ontwerp is het voorkomen van verdere prijsstijgingen, en een geleidelijk terugbrengen van het prijsniveau. Een prijs van ongeveer f 25.000,- tot f 30.000,- per ha moet hierbij als alleszins redelijk worden beschouwd. Een plotselinge grote prijsdaling kan, evenals een prijsstijging, ontwrichtend werken, en is uit dien hoofde eveneens ongewenst. De voorzieningen daarvoor zijn de landbouwkundige toetsing met inbegrip van een koopplicht en een voorkeursrecht voor het Bureau beheer landbouwgronden. De landbouwkundige toetsing biedt slechts agrariërs, die aan de toetsingscriteria voldoen, de gelegenheid grond te kopen of te pachten. Voorts bevat het ontwerp een wettelijke grondslag voor het huidige grondbankstelsel.

- de verwerper;
- het bedrijf van de verwerper;
- het te vervreemden bedrijf of de te vervreemden losse landbouwgrond.

Uitgangspunten bij het vaststellen van de toetsingscriteria zijn, dat het voor buitenstaanders mogelijk moet blijven tot de landbouw toe te treden en dat, gezien het spanningsveld tussen de beschikbare hoeveelheid arbeid in de landbouw en de beschikbare landbouwgrond, een tijdige bedrijfsopvolging moet worden gestimuleerd.

Criteria ten aanzien van de verwerper kunnen betrekking hebben op zijn leeftijd, opleiding en ervaring. Bij vervreemding van een bedrijf ter toevoeging aan een bestaand bedrijf kunnen eisen gesteld worden aan de minimale omvang van het bedrijf van de verwerper, de maximale bedrijfsoppervlakte na toevoeging en de verkaveling van de toe te voegen landbouwgrond en de afstand t.o.v. het bedrijf van de verwerper.

Betreft het vervreemding van een geheel bedrijf dat niet wordt toegevoegd aan een ander bedrijf, dan kunnen eisen gesteld worden aan de minimale omvang van de verkaveling. Wordt losse landbouwgrond vervreemd dan kunnen eisen gesteld worden aan de minimale omvang van het bedrijf van de verwerper, de maximale bedrijfsoppervlakte na toevoeging, de verkaveling van de toe te voegen landbouwgrond, de afstand t.o.v. het bedrijf van de verwerper en de minimale oppervlakte van de toe te voegen landbouwgrond.

Het systeem van landbouwkundige toetsing zal bij Algemene Maatregel van Bestuur ingevuld worden.

BOSBOUW

De Wet vervreemding landbouwgronden, inclusief het systeem van landbouwkundige toetsing, zal ook van toepassing zijn op de bosbouw. Immers, ervan uitgaande dat de uitbreiding van het bosareaal mogelijk moet zijn, dienen er voorzieningen te worden getroffen om landbouwgrond voor bosbouw te kunnen bestemmen. Ontduiking van de

landbouwkundige toetsing mag daarbij niet mogelijk zijn. Bij het stellen van de toetsingscriteria voor de bosbouw zullen de navolgende uitgangspunten gelden:

- het is ongewenst van de bosbouw een volledig gesloten bedrijfstak te maken; toetreding moet mogelijk blijven;
- de mogelijkheid tot uitbreiding van het bosareaal dient te blijven bestaan.

De criteria zullen zich m.n. toespitsen op de omvang van de te vervreemden percelen.

NATUURTERREINEN

Bij de vervreemding van natuurterreinen zullen de toetsingsvoorwaarden vooral betrekking kunnen hebben op:

- de hoedanigheid van de verwerper;
- het tegengaan van versnippering van de eigendom van natuurterreinen;
- garanties, die de verwerper biedt voor de instandhouding van het natuurterrein.

Aan de verwerper van natuurterreinen zullen, naast opleiding, vooral eisen gesteld worden aan de ervaring in het beheren van natuurterreinen.

Bij het tegengaan van versnippering van natuurterreinen kunnen de voorwaarden inhouden dat het te verwerven natuurterrein op zichzelf, danwel in samenhang met het natuurterrein dat de verwerper reeds bezit of in gebruik heeft, een eenheid vormt die uit oogpunt van natuur- en landschapsbeheer voldoende beheerbaar is.

VERVREEMDING AAN RECHTSPERSONEN

In het ontwerp zijn t.a.v. rechtspersonen speciale voorzieningen opgenomen. Uitgangspunten daarbij zijn, dat het mogelijk moet blijven:

- landbouwgrond in een rechtspersoon in te brengen;
- een landbouwbedrijf in de vorm van een rechtspersoon uit te oefenen;
- voor de „veilige belegger” (d.w.z. de belegger die de landbouwgrond gaat verpachten) landbouwgrond te kopen, ook als het een rechtspersoon - belegger is.

Vervolg op pagina 7

CDA in actie!

Winterprogramma Brabant

Het winterprogramma van CDA-Noord-Brabant vermeldt voor de komende maanden: 28 januari, staatssecretaris G. Brox over „Huisvestingszaken”; maart, fractievoorzitter R. Lubbers over actuele politieke zaken; open discussie-avond met CDA-wethouders en fractieleider over problemen in Den Bosch; ronde langs Bossche belangengroepen door vertegenwoordigers uit CDA-bestuur en -fractie.

Europa-parlement

De Nederlandse christen-democraten in het Europese parlement zijn als volgt over de kieskringen in Nederland verdeeld: Beumer: Assen, Groningen; Vergeer: Den Bosch, Tilburg; Tolman: Leeuwarden, Zwolle; mevr. Boot: Arnhem; Notenboom: Maastricht; Jonker: Dordrecht, Middelburg; Van der Gun Utrecht, zuidelijke IJsselmeerpolders; Penders: Den Haag, Den Helder; mevr. Maij-Weggen: Amsterdam, Haarlem, Leiden; Janssen van Raay: Rotterdam. Voor het commissiewerk zijn de EVP-parlementariërs als volgt ingedeeld: Beumer, economische en monetaire commissie; Vergeer, ontwikkeling en samenwerking; Tolman, landbouw; Boot, regionaal beleid en ruimtelijke ordening, verzoekschriften; Notenboom, begrotingen en begrotingscontrole; Jon-

ker, externe economische betrekkingen; Van der Gun, sociale zaken en werkgelegenheid; Penders, politieke commissie; Maij-Weggen, milieubeheer, volksgezondheid en consumentenbescherming; Janssen van Raay, juridische commissie.

Vrouwenberaad Emmen

Ook in de gemeente Emmen is met een enthousiaste groep vrouwen een afdeling van het CDA-Vrouwenberaad opgericht. Dit seizoen wordt eerst het staats- en politieke bestel in Nederland aan de hand van het CDA-programa behandeld. Ook zal het rapport „Samenleven in verantwoordelijkheid” worden besproken. De bijeenkomsten worden plaatselijk aangekondigd. Secretariaat-adres: Druwerbrink 90, Emmen, tel. 05910-19284.

CDA-bureau Limburg

Voorzitter Steenkamp heeft vrijdag 11 januari in Sittard het nieuwe CDA-bureau Limburg officieel geopend. Tot bureau-directeur is benoemd Léon Frissen (29) wonende te Schinnen. Het bureau bedoelt een zo breed mogelijke ondersteuning te geven, met name op het organisatorische en administratieve vlak, aan alle geledingen van CDA-Limburg, zodat de partij als geheel zo optimaal mogelijk functioneert.

De functionarissen zijn in dienst van de Stichting CDA-Limburg.

LANDBOUWKUNDIGE TOETSING

De landbouwkundige toetsing is in het wetsontwerp het voornaamste element om de vraag naar landbouwgrond te beperken. Het geldt bij overdracht van eigendom, het bezwaren met zakelijke rechten en verpachtingen.

De toetsingscriteria kunnen verschillen naar gelang de produktierichting van de bij de vervreemding betrokken bedrijven en naar gelang de streek waarin de grond gelegen is. Voor beheersgebieden en reservaten kunnen afwijkende regels worden bepaald. De criteria zullen pas worden vastgesteld nadat hierover het Landbouwschap, Bosschap en de Commissie beheer landbouwgronden zijn gehoord. Overeenkomsten tot vervreemding van landbehoeven de goedkeuring van de grondkamer. Vrijgesteld van de landbouwkundige toetsing zijn o.m. transacties binnen een bepaald familieverband.

TOETSINGSCRITEIA

Toetsingsvoorwaarden kunnen gesteld worden aan:

Vervolg van pagina 6

Bij vervreemding van landbouwgrond aan een rechtspersoon (bijvoorbeeld B.V.) dient de overeenkomst ook te voldoen aan de eisen wat betreft bedrijfsomvang, verkaveling, etc. Daarnaast behoort de grondkamer toestemming verleend te hebben tot verwerving.

Toestemming wordt verleend indien de rechtspersoon een goedgekeurde pachtovereenkomst overlegt, danwel een arbeidsovereenkomst met een bedrijfsleider die voldoet aan de voorwaarden die gelden voor natuurlijke personen.

VOORKEURSRECHT BUREAU BEHEER LANDBOUWGRONDEN

Voor gebieden waar algemeen agrarische en niet-agrarische belangen een actief aankoopbeleid van de overheid vereisen, voorziet het wetsontwerp in een voorkeursrecht voor het Bureau beheer landbouwgronden. Het voorkeursrecht beoogt zoveel mogelijk rekening te houden met de belangen van zowel eigenaren als met die van de overheid.

Het voorkeursrecht kan worden gevestigd op gronden in daartoe nader aan te wijzen gebieden. Zo kan het voorkeursrecht gevestigd worden ten behoeve van de vorming van reservaatgebieden, zoals die zijn aangewezen in het kader van de Nota betreffende de relatie tussen landbouw en natuur- en landschapsbehoud (zg. Relatienota) ontwikkelde beleid.

Voorts kunnen ruilverkaveling en andere vormen van landinrichting toepassing van het voorkeursrecht met zich meebrengen. Of, en in welke mate dat nodig zal zijn, zal in sterke mate afhangen van de voor de landinrichting benodigde grond, alsmede de grondmobiliteit in de betreffende gebieden.

Eigenaren van land (landbouwgrond en natuurterreinen) waarop het voorkeursrecht van toepassing is, zullen worden verplicht, hun voornemen tot verkoop aan het bureau ter kennis brengen, en dit bij voorrang in de gelegenheid te stellen het land tegen een nader overeen te komen prijs te verwerven. Indien het bureau van de geboden gelegenheid gebruik maakt, zal de verwerving plaatsvinden op basis van onderhandelingen. De vervreemder heeft hierbij te allen tijde de vrijheid alsnog van de

transactie af te zien. Mochten de prijsonderhandelingen niet tot overeenstemming leiden, dan kan de prijs worden bepaald door taxatiedeskundigen en een uitspraak van de rechtbank. In dat geval komt alleen de werkelijke waarde van het te vervreemden land in aanmerking.

KOOPPLICHT

In situaties waarin onvoldoende serieuze gegadigden zijn, danwel indien gegadigden misbruik maken van hun positie, waardoor de vervreemder benadeeld wordt, kunnen landeigenaren hun landbouwgrond aanbieden aan de overheid, die gehouden is op het aanbod in te gaan. Daaruit voortvloeiende taken worden eveneens opgedragen aan het Bureau beheer landbouwgronden. Het Bureau zal het verworven land volgens nader te bepalen regels wederom dienen te vervreemden.

In gebieden waar geen toetsingscriteria gelden of waar ze beperkt zijn tot de persoon, kan geen beroep worden gedaan op de koopplicht. Evenmin kunnen overheden een beroep doen op de koopplicht.

Eer de vervreemder een beroep kan doen op de koopplicht zal hij in ieder geval getracht moeten hebben om via normale weg zijn landbouwgrond te verkopen.

BUREAU BEHEER LANDBOUWGRONDEN

Gezien het karakter van de taken die voortvloeien uit de koopplicht en het voorkeursrecht is het noodzakelijk, de huidige Stichting beheer landbouwgronden om te vormen tot een bij wet geregeld Bureau beheer landbouwgronden, dat een afzonderlijk publiekrechtelijk rechtspersoon zal zijn.

Naast voornoemde taken zal het bureau zich, net als de stichting, blijven bezighouden met de uitvoering van op het verkrijgen, tijdelijk beheren, overdragen of bezwaren van land betrekking hebbende of daarmee verwante werkzaamheden.

Voorts is het de bedoeling dat het bureau belast wordt met de uitvoering van de Beschikking beheersovereenkomsten, waarbij de Commissie beheer landbouwgronden de in deze beschikking voorziene taken van het stichtingsbestuur zal overnemen.

Het grondbankstelsel zal in het wetsontwerp een wettelijke basis krijgen. Het zal worden voortgezet op de wijze zoals dat nu functioneert.

De grondbank kan in beginsel worden ingeschakeld bij:

- bedrijfsovername van ouder op kind;

- overneming van land in de relatie pachter-verpachter;
- bedrijfsvergroting.

Het stelsel van de grondbank zal één van de instrumenten zijn, die bijdragen tot een verantwoord beleid t.a.v. de financieringsproblematiek van de grond in de agrarische bedrijfstak.

WIJZIGING PACTWET

Aangezien het stelsel van landbouwkundige toetsing geldt voor zowel de overdracht van eigendom als pacht, zal in de Pachtwet eenzelfde landbouwkundige toetsing worden geïntroduceerd als in de Wet vervreemding landbouwgronden. Bij het totstandkomen van de Wet vervreemding landbouwgronden zullen ook de bepalingen m.b.t. de grondkamer worden herzien. Aangezien de grondkamer een aanzienlijk omvangrijker taak krijgt, is het gewenst de samenstelling ervan als volgt aan te passen:

- de voorzitter en de plaatsvervangend voorzitter moeten benoembaar zijn in de rechterlijke macht;
- voorzitter, leden en secretaris mogen niet betrokken zijn bij werkzaamheden, die onvermijdelijk zijn met hun functie.

H. L.

Olieprijzen drukken groei economie nog meer

De groei van de economie van de Europese Gemeenschap, die vorig jaar nog 3 percent was, zal dit jaar terugvallen tot beneden de 2 percent. De gemiddelde inflatie in Europa zal 9 percent zijn en de werkloosheid zal weer gaan toenemen. Deze weinig opwekkende visie komt voor in het economisch verslag van de Europese Commissie dat onlangs in Brussel door de ministers van financiën en van economische zaken („Ecofin”) van de negen landen van de Europese gemeenschap werd besproken.

Van een medewerker

Eigenlijk zijn die cijfers alweer verouderd. De reeds aangekondigde stijging van de olieprijs zal volgens de voorzitter van de Raad, de Ierse minister van Financiën Michael O'Kennedy, de perspectieven nog verslechteren. Ook de Nederlandse bewindsman, Andriessen, toonde zich in Brussel bepaald niet optimistisch. Wat er momenteel op energiegebied aan het gebeuren is zal zeker zijn invloed hebben op groei, inflatie en internationale economische ontwikkeling en het is duidelijk dat het toch al niet opgewekte perspectief nog weer zal verslechteren. Dat is een realiteit waarover we ons moeten bezinnen, aldus de Nederlandse bewindsman.

In de Raad is het standpunt dat het stijgen van de olieprijs en de daardoor stijgende kosten van levensonderhoud niet steeds gecompenseerd kunnen worden in de lonen. Of zoals Andriessen het uitdrukte: het geld dat we kwijt raken door de stijgende olieprijs moeten we aanvaarden als een nationale verarming. Dat die algemeen aanvaarde doelstelling waarschijnlijk in lang niet alle EEG-landen bereikt zal worden is echter eveneens duidelijk. „Het is een hele kunst om dat in de harde praktijk van de nationale politiek waar te maken”, aldus Andriessen.

In de Raad werd men het erover eens dat tot elke prijs „paniek reacties” voorkomen moeten worden, maar regelmatige aanpassing van de economische verwachtingen zal nodig blijken. Naast hantering van het beginsel dat oplopende energiekosten niet op de overheid of op het bedrijfsleven mogen worden afgewenteld, moet ook al het nodige gedaan worden om met behulp van een intensief energiebeleid de olierekening zoveel mogelijk te beperken, zo vindt de Raad. Op de agenda stond ook „follow-up” van het topperleg in Dublin

en dat betekende dat de Raad zich bezig moest houden met het probleem van de Britse EG-bijdrage aan de Europese begroting.

Daarbij hebben de ministers voornamelijk naar de in de komende tijd te volgen procedure gekeken. De Europese Commissie heeft in Dublin de opdracht ontvangen om opnieuw met voorstellen te komen „en daar wachten we nu op”, aldus de raadsvoorzitter. Minister Andriessen deelde mee dat afgesproken is dat, in verband met het landbouwaspect van het begrotingsprobleem, een „agri-financiële” groep van deskundigen (op het niveau van de permanente vertegenwoordigers) een analyse zal maken. Die moet in de loop van januari volgend jaar op tafel liggen.

Het Britse budgetprobleem (het Verenigd Koninkrijk wil komend jaar een miljard pond sterling minder aan de EG-begroting bijdragen) zal vervolgens nog in de landbouwraad en in de ecofinraad bekeken moeten worden. Verder, aldus Andriessen, „is er ook nog een relatie met de budgettraad”, en het ziet er dus naar uit dat een snelle nieuwe topconferentie, die de Britse premier, mevrouw Thatcher in Dublin eiste, niet zo snel gehouden zal worden als de Britten wensen. „Procedureel moet er nog al het een en ander gestroomlijnd worden. We zullen wel zien”, aldus de Nederlandse bewindsman.

NIET OPTIMISTISCH

In raadskringen in Brussel is men bepaald niet optimistisch over een snelle regeling van het Britse bijdrageprobleem, daar werd openlijk gezegd dat het wel eens tot medio volgend jaar zou kunnen duren voordat er een oplossing uit de bus komt. Die oplossing zal dan hoogstwaarschijnlijk „niet veel verder reiken” dan waar de acht, schoorvoetend, al eerder toe bereid bleken, namelijk het „versoepelen van het Du-

blin-mechanisme”. Dat zou betekenen dat het Verenigd Koninkrijk op niet veel meer zou kunnen rekenen dan een nettovermindering van zijn bijdrage met 520 miljoen rekeneenheden en dat is slechts iets meer dan een kwart van wat mevrouw Thatcher zich ten doel gesteld heeft binnen te halen.

Het derde onderwerp waar men zich in de ecofinraad mee bezig hield was de vorming van een Europees Monetair Fonds (EMF). Als alles loopt zoals de deelnemers aan het EMS (Europees Monetair Stelsel) zich hebben voorgenoemd, zou de monetaire solidariteit in Europa, in maart 1982, zo versterkt moeten zijn dat men gereed is een Europees muntfonds tot stand te brengen.

In de Raad van maandag werd duidelijk dat het zeker moeite zal kosten om die datum te halen. „Ik zeg niet dat we er niet komen, maar ik hou op z'n minst rekening met een gefaseerde invoering van het fonds”, aldus een uitspraak van minister Andriessen. Hij voegde er echter aan toe dat zelfs als het EMS in maart 1982 nog niet over een EMF beschikt, de EMS nog niet mislukt is. Het zou een grote fout zijn als men, in een behoefte aan of een verlangen naar concrete Europese resultaten, denkt dat een EMF er snel kan komen”, zo zei hij.

De problemen bij de vorming van een Europees Monetair Fonds zijn groot en een zeer goede voorbereiding ervan is dan ook nodig. Volgens minister Andriessen is het monetaire comité van de EG bezig met studeren. Het comité van de gouverneurs van de Centrale Banken begint binnenkort met een studie. Het monetaire comité bezit de technische varianten die mogelijk zijn. Bij een Europees Monetair Fonds gaat het om zaken zoals convertibiliteit van munten en het functioneren van de ECU. Een vraagstuk is ook hoe de al in de EG bestaande kredietmechanismen in het fonds ingepast moeten worden en wat voor gevolgen dat heeft. In elk geval gaat het bij dat laatste om overdracht van nationale bevoegdheid en dat heeft vanzelfsprekend nogal wat voeten in de aarde, aldus Andriessen. Bezien moet ook nog worden of het fonds een soort Europese

centrale bank moet worden met een eigen wisselkoersbeleid en met „geldscheppende” bevoegdheden, of dat het meer het karakter moet vertonen van bijvoorbeeld het Internationale Monetaire Fonds (IMF).

Bij dit alles komen institutionele problemen naar voren. Er zal hoogstwaarschijnlijk wetgeving voor nodig zijn die de nationale parlementen moet passeren en

er speelt het probleem wat er moet gebeuren met de eigen bevoegdheid die bijvoorbeeld de presidenten van de Nationale Banken van Nederland en Duitsland hebben. Het is noodzakelijk dat we voortgang maken maar aan zorgvuldigheid mag bij de voorbereiding niets mankeren, zo meent de Nederlandse minister.

Ontvangen boeken

VIJFTIENDE DEEL DOCUMENTATIEREEKS „NAAR EEN NIEUWE GRONDWET?”

Bij het Staatsdrukkerij- en Uitgeverijbedrijf te 's-Gravenhage is deel 15 van de documentatiereeks „Naar een nieuwe Grondwet?” verschenen. Dit deel heeft als titel: „Algehele grondwetsherziening, deel Ia, Grondrechten”. Het boek bevat de schriftelijke en mondelinge behandeling in eerste lezing van de wetsontwerpen klassieke en sociale grondrechten in de Tweede Kamer. De behandeling van deze wetsontwerpen in de eerste kamer zal in een volgende uitgave (deel Ib) worden opgenomen. Met het verschijnen van het deel Ia is een begin gemaakt met een nieuw onderdeel van de docu-

mentatiereeks, n.l. de algehele grondwetsherziening. In vergelijking met de uitvoering van de vorige delen zijn enkele veranderingen aangebracht. Zo worden de parlementaire stukken voortaan weergegeven in de originele vorm.

Om de inhoud van de delen die gewijd zijn aan de algehele grondwetsherziening zo overzichtelijk mogelijk te maken zal de redactie van de reeks bij de behandeling van de verschillende wetsontwerpen in eerste lezing, gebruik maken van de hoofdstukindeling van de nieuwe Grondwet. Deze zal 8 hoofdstukken omvatten. De boeken van de documentatiereeks, gewijd aan de algehele grondwetsherziening, zullen daarom een nummering krijgen van I tot en met VIII.

Contributie 1980

U ontving één dezer dagen de bekende accept-girokaart met het verzoek uw contributie voor het laatste jaar als CHU-lid te voldoen.

Deze girokaart ontving u eerder dan gewoon, in verband met in deze maand te organiseren financiële actie „CDA onder één dak”.

Hierover zult u nu ook reeds de nodige informatie ontvangen hebben.

Ik vond het niet juist zowel de CHU-contributiekaart 1980 als de bijdragekaart voor ons eigen CDA-huis tegelijk te verzenden. Wel vraag ik u aan beide accept-girokaarten alle aandacht te schenken.

Als CHU verzoeken wij u vriendelijk uw contributie zo spoedig mogelijk op de gebruikelijke wijze aan ons over te maken. Met dank voor uw medewerking.

J. Kiers
penningmeester CHU

Kanttekeningen bij de geneesmiddelenvoorziening

door: L. P. Heukels, huisarts

De laatste tijd komt de discussie op gang over de geneesmiddelenvoorziening, met name die op het platteland. Op het gevaar af uitgemaakt te worden voor iemand die voor eigen parochie preekt wil ik hier toch enkele opmerkingen over maken.

Toen de wet op de geneesmiddelenvoorziening tot stand kwam kreeg de apotheker het voorkeursrecht wat de geneesmiddelenvoorziening betreft. In die gebieden waar nog geen apothekers voorhanden waren (er was een tekort, of er woonden te weinig mensen voor een rendabele apotheek) mocht de huisarts ter plaatse een apotheek voeren, teneinde in het belang van de patiënt de geneesmiddelenvoorziening ter plaatse te behartigen. Dat was een logische beslissing. De apotheker kon in die tijd als geen ander de soms ingewikkelde bereidingswijzen van geneesmiddelen goed uitvoeren. Sindsdien is de situatie echter drastisch veranderd. Tegenwoordig komt meer dan negentig procent van de geneesmiddelen kant en klaar van de fabriek, het aantal

eigen bereidingen is sterk afgenomen. De noodzaak dat een academisch gevormde apotheker zich bezighoudt met het „uitponden“ van geneesmiddelen is daarmee grotendeels verdwenen. Op grond van de Wet op de geneesmiddelenvoorziening, geënt op de oude situatie, en de recente uitleg die er na een uitspraak van de Raad van State aan wordt gegeven, worden aan apothekhoudende huisartsen nu vergunningen ontnomen, teneinde werkloosheid onder apothekers tegen te gaan. Hierdoor is een nieuwe situatie ontstaan, omdat de vergunningen van apothekhoudende huisartsen die voorheen niet konden worden ingetrokken, nu op grond van de uitspraak van de Raad van State wel kunnen worden ingetrokken. Dat heeft een aantal voor de patiënt belangrijke gevolgen. Nu er plannen zijn om tot een nieuwe Wet op de geneesmiddelenvoorziening of een wetswijziging te komen, is het wellicht goed hierover enkele gedachten te ontvouwen.

1. Het is in het belang van de patiënt, dat hij onder alle omstandigheden zijn geneesmiddelen snel en dichtbij, tegen redelijke prijzen kan verkrijgen.

Doordat er minder apotheken komen, dan er nu huisartsen zijn, betekent dit op het platteland, dat wanneer huisartsen hun apotheken kwijtraken, de patiënten altijd verder moeten gaan om hun geneesmiddelen te verkrijgen, met name in weekends en tijdens avond- en nachtdiensten. Het blijkt bovendien dat de geneesmiddelenvoorziening via een apotheker bijna vijftig procent duurder is dan via de apothekhoudende huisarts. Wanneer de 3,6 miljoen mensen, die nu bij een apothekhoudende huisarts zijn, op een apotheker aangewezen zijn dan kost dat de Nederlandse gemeenschap 3,6 miljoen maal 43 gulden (die 50 procent) dat wil zeggen 155 miljoen gulden meer per jaar dan nu.

2. Er dient een goede en constante kwaliteit van de geneesmiddelen te zijn, terwijl deze door deskundig en bevoegd personeel ter hand dienen te worden gesteld. Door de kwalitatief goede bereidingswijze en constante kwaliteit van geneesmiddelen in fabrieken (onder andere door vele controles) is de verstrekking van deze geneesmiddelen door een apotheker geen directe noodzaak meer en kan

de rol van de apothekhoudende huisarts vele positiever worden gezien. Door het geregelde contact met de huisarts is goede voorlichting over het geneesmiddel en aandacht voor ongewenste combinaties goed mogelijk. Er kan zo een goede medicatiebewaking tot stand komen. Wanneer de overige geneesmiddelen door de huisarts zelf worden bereid blijkt dit vrijwel nooit tot problemen aanleiding te geven; voorzover hij recepten niet zou kunnen bereiden, kan hij altijd een beroep doen op apothekers in een nabelegen grote stad.

3. Wanneer de doktersapotheken zouden verdwijnen, kan dit tot gevolg hebben dat bestaande samenwerkingsvormen tussen huisartsen worden beëindigd of nieuwe niet worden aangegaan. Dit heeft op het platteland tot gevolg, dat de noodzakelijke praktijkverkleining in het gedrang komt, of zelfs tot praktijkvergroting leidt, wanneer bestaande vestigingsplaatsen worden bedreigd.

GEWENST

Wat is dan nog de taak van de apotheker? Op het platteland is

de aanwezigheid van de apotheker gewenst als consulent van de apothekhoudende huisarts. Hij kan aldus met de apothekhoudende huisarts samenwerken op het gebied van regelmatige therapiebesprekingen, het op waarde schatten van het voorlichtingsmateriaal en reclame. Daardoor komt ook de functie van een apotheker tot zijn recht, die immers geen academische opleiding hoeft te hebben om als „uitponder“ dienst te doen. De nieuwe functie van apotheker is goed te combineren met die van een ziekenhuisapotheker van een ziekenhuis in de regio.

CONCLUSIE

Er dient in de nieuwe Wet op de geneesmiddelenvoorziening geen voorkeur te worden uitgesproken voor apothekers of apothekhoudende huisartsen, maar voor een structuur waarbij het belang van de patiënt voorop staat. Stedelijke gebieden zijn voorbehouden aan apothekers, plattlandsgebieden aan apothekhoudende huisartsen. Gebieden worden geschikt om door apothekers van geneesmiddelen te worden voorzien, indien er meer dan bijvoorbeeld 20.000 mensen in een bepaald territorium wonen. Aflevering van geneesmiddelen dient door terhandstelling vanuit de (dokters-) apotheek te geschieden door daartoe bevoegde personen, dus niet vanuit kastjes of uitdeelposten e.d.) Het is van groot belang, dat ook (potentiële) patiënten, dus iedereen, zich een oordeel vormen van wat voor hen de beste, eenvoudigst te bereiken en minst kostbare vorm van geneesmiddelenvoorziening is.

Lubbers in Tweede Kamer

Tempo van wetgeving is te traag

Tijdens de algemene beschouwingen heeft Lubbers aangedrongen op snellere wetgevende arbeid.

Overzie ik het geheel aan regeringsstukken en tracht ik een balans op te maken dan is voor mij een hoofdpunt het tempo waarin wij voortgaan met wetgevende arbeid. Dat ligt naar mijn oordeel te laag; ik pleit er bij de regering en voorzover nodig bij en in deze Kamer met kracht voor de inspanningen terzake op te voeren. Ik wil hier geen uitputtende opsomming geven maar een aantal noemen. Ik begin dan bij de Sanctiewet. Waarom duurt dit zo lang? Heeft het vertrek van mevr. Van de Heuvel uit de Eerste Kamer het kabinet op verkeerde gedachten gebracht en denkt de minister-president misschien: als er maar lang genoeg gewacht wordt, zal de heer Den Uyl in deze Kamer wel dezelfde luciede konsekwenties trekken? De Vermogensaanwasdeling noemde ik reeds. Wat verder te denken van de

wetsontwerpen op de grondpolitiek. Ik moet terzake op snelle indiening aandringen. Het ontwerp op het agrarisch grondverkeer zal als regen in te droge aarde vallen. Het recent in het CDA terzake verschenen

Drs. Ruud F. M. Lubbers

rapport geeft nog eens aan hoezeer hier van een noodsituatie sprake is. Het zal zaak zijn de ontwerpen terzake de grondpolitiek hier in strak tempo te behandelen. Hoe is het met de Wet op de Economische Mededinging? Waar blijven hoe dan ook de beslissingen terzake van de Postbank? De Kaderwet zullen wij in deze Kamer voortvarend moeten behandelen maar wil de regering dan hetzelfde bevorderen met de wetten op het punt van de Volksgezondheid?

Het abortuswetsontwerp werd vrijwel op tijd ingediend, maar de geest van het regeerakkoord was niet alleen tijdige indiening maar ook parlementaire behandeling op een zodanig moment dat de mogelijkheid tot overeenstemming daarover in dit huis ook tijdig vastgesteld kan worden.

Het zal geen moeite kosten deze lijst langer te maken. Ik weet heel goed dat de problemen niet altijd uitsluitend in het kabinet zitten. Ik herinner mij heel wel dat ook het vorige kabinet moeite met dat tempo had. Zorgvuldige wetgeving kost tijd. Maar dat alles neemt niet weg dat dit kabinet nu en hier gehouden is voortgang te maken.

Ik realiseer mij zeer wel dat deze Kamer in haar controlefunctie de bewindslieden het vuur zo na aan de schenen legt, de bewindslieden met eindeloze reeksen vragen, moties, overleg, en ga zo maar door, zo opeist, dat de wetgevende arbeid daar wel onder moet leiden. Dat alles neemt echter niet weg dat de wetgeving waarvoor wij in deze Kamer medeverantwoordelijkheid hebben, zich te traag ontwikkelt. Ik acht dat een ernstige zaak. Ja, zorg nummer één. Als wij er als volksvertegen-

woordiging en als regering samen er niet in slagen binnen enkele jaren de samenleving van ons land te modelleren volgens nieuwe structurele sociale gegevens, dan ligt de bijl aan de wortel van onze parlementaire democratie; dan wordt immers het vertrouwen in onze democratische instellingen ondermijnd en dan lopen onze vrijheden en rechten gevaar. De maatschappelijke en financieel-sociaal economische problematiek heeft een sterk politiek-maatschappelijke dimensie, een dimensie die vraagt om vernieuwing en aanvulling in wetgeving. Dat moet door iedere politieke partij worden onderkend en erkend. Het is die politiek-maatschappelijke dimensie die wij, als volksvertegenwoordigers en regering samen moeten oplossen, en tot de bijdrage van die oplossing is elke politieke partij met verantwoordelijkheidsbesef geroepen onverschillig of zij regerings- dan wel oppositiepartij is. Het gaat om vormgeving middels wet en bestuur. Om de politieke ordening van de samenleving. Dat is wezenlijk. Niet het politiek stratego van en binnen partijen. Dat lost niets op. H. v. Sp.

Voor uw

- * Dieselolie, benzine, petroleum
- * Kolen, huisbrandolie
- * Tanktransporten
- * Butaan en Propaan gas
- * Campingflessen vullen
- * Container-vuil afvoer

de klok **HANDELMIJ B.V.**
BANDEN B.V.

West-Varkenoordseweg 470, Rotterdam, telefoon 010-190200.

BOUWBEDRIJF

Fa. C. Spijker & Zn.

Van Ostadelaan 61
Tel. 02150-11189-16777
HILVERSUM

Stelt u prijs op

VAKWERK KWALITEITS-ARTIKELN

dan

VAN Zeben's

Woninginrichting N.V.
Laarstraat 12-20.
Zutphen.

N.V. Aannemersbedrijf Ph. de Koning Jr. voor alle betonwerken.

Vissersbuurt 110 - Papendrecht.
Telefoon 01850-39543-51543.

Voor loodgieters-, gas-, sanitaire- en leiwerken

(ook asfalt-shingles) in en op uw bouwwerken naar het sinds 1848 bekende en vertrouwde adres:

Gebr. BEKKER B.V.

REIJNDERSBUURT 11-13, LEEUWARDEN, POSTBUS 58.
TELEFOON 05100-20841.

Oproep voorzitters CDA, KVP, ARP en CHU Hervat werkzaamheden

De vier voorzitters Steenkamp (CDA), De Boer (ARP), Van Leeuwen (CHU) en Van Zeil (KVP) hebben in een deze week dinsdag uitgegeven verklaring er bij degenen, die hun werkzaamheden binnen de programcommissie van het CDA opschortten en allen, die onvrede hebben over de in december vorig jaar gevoerde discussie op aangedrongen hun werkzaamheden te hervatten. Gevraagd is zich met de vier voorzitters te willen blijven inzetten voor een zo herkenbaar mogelijk CDA.

De letterlijke tekst van de verklaring van de vier voorzitters is als volgt:

„De voorzitter van het CDA en de voorzitters van ARP, CHU en KVP hebben zich beraden op de situatie welke is ontstaan na het kernwapendebat, waarbij een drietal leden van de Programcommissie hun werkzaam-

heden opschortten en een aantal leden van het CDA van hun onvrede met de wijze van behandeling en de afloop deden blijken.

TELEURSTELLING

De vier voorzitters betreuren het dat het op 19 december 1979

door de Tweede Kamer gevoerde kernwapendebat niet heeft kunnen eindigen in een strikt zakelijke afweging van feiten. De eindbeslissing had behoren te gaan over de zaak zelf en niet over het voor of tegen het kabinet. Teleurstelling is er over het feit, dat het kabinet het eigen voortbestaan inzet van het debat maakte op een moment dat de zaak zelve nog onhelder was.

Hierdoor is de indruk ontstaan dat de eigen positie belangrijker was dan het verschaffen van duidelijkheid over een zaak waarover het parlement te beslissen had. Hierbij dient aangegeven dat de motie-Stemer-

dink gaandeweg meer het karakter van een motie van afkeuring tegen het kabinet kreeg, mede waardoor het parlement er niet in is geslaagd ten einde toe over de zaak zelf te oordelen.

MIST

Met waardering voor de beslissing van de Nederlandse regering thans geen verantwoordelijkheid te kunnen aanvaarden voor de in de NAVO voorgestelde stationering, menen de partijvoorzitters dat de onheldere afloop van het Kamerdebat door de elkaar uitsluitende interpretaties van de beide regeringsfracties – een duidelijkheid welke op het CDA-congres in Dronten wel aanwezig was – met name is veroorzaakt als gevolg van de reeds gesignaleerde verenging van het debat tot de kabinetsvraag. De voorzitters menen dat deze situatie vermeden had dienen te worden. De ontstane mist over de al dan niet voor modernisering gedragen medeverantwoordelijkheid wordt overigens tevens veroorzaakt door het ontbreken van een heldere besluitvormingsprocedure voor wat betreft het politieke deel van de NAVO. Vast staat dat de fractie voor de modernisering geen medeverantwoordelijkheid heeft aanvaard.

VOLSTREKT VRIJ

De partijvoorzitters stellen vast dat het het parlement in december 1981 volstrekt vrij staat in een dan te maken afweging een oordeel over al of niet stationering van middellange afstandswapens in Nederland te geven.

TER ONDERSTREPING

De voorzitters onderstrepen de uitspraak van het CDA-congres van 15 december 1979 dat „alle fractieleden zich ten aanzien van

hun standpunt met betrekking tot de modernisering van kernwapens bewegen binnen de grenzen van het CDA-program en dat de leden naar eer en geweten handelen op grond van hun persoonlijke verantwoordelijkheid”.

Van een bij sommigen op het congres aanwezige verkeerde gezindheid zich uitend in verketting van het standpunt van dat deel van de fractie dat op 6 december 1979 voor de motie-Stemerdink stemde, nemen de voorzitters nadrukkelijk afstand.

CENTRAAL PUNT

Er kan geen twijfel over bestaan dat het CDA het terugdringen van de rol van het kernwapen een centraal punt van haar programma acht. Over de wijze waarop terugdringing het beste kan worden nagestreefd bestaan uiteenlopende opvattingen. De partijvoorzitters menen dan ook dat een voortgezette discussie binnen het CDA noodzakelijk is. Aan de wetenschappelijke instituten binnen het CDA is verzocht op korte termijn daartoe een discussiestuk op te stellen.

Tenslotte dringen de partijvoorzitters er bij hen die hun werkzaamheden binnen de programcommissie opschortten en bij allen die onvrede over de in december jl. gehoorde discussie hebben op aan hun werkzaamheden te hervatten en met ons in de voorste linies zich te willen blijven inzetten voor een zo herkenbaar mogelijk CDA.”

Deze verklaring werd ondertekend door de voorzitters Steenkamp (CDA), De Boer (ARP), Van Leeuwen (CHU) en Van Zeil (KVP).

H. L.

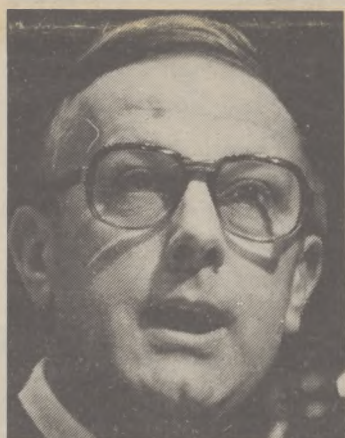
CDA-voorzitter Steenkamp: Blijven bezinnen op doorwerken beginsel

Het CDA heeft jaren lang veel energie gestoken in de discussie over de grondslag. Daarnaast zijn er voortreffelijke rapporten verschenen; zie rapport commissie Van Verschuer; zie rapport Uitgangspunten.

Deze discussie en deze rapporten zijn niet voor niets geweest. Het moet duidelijk zijn dat het CDA een beginselpartij is, en daarom hebben wij ons in het verleden en zullen wij ons in de toekomst blijven bezinnen op de doorwerking van ons beginsel. Er mag geen twijfel over bestaan dat het CDA een beginselpartij is. Ikzelf heb nooit bedreigd met opstappen. Maar als het CDA zijn afkomst en zijn grondslag zou verloochenen, en niet zou willen handelen vanuit een beginsel, dan zou ik ook zelf niet meer mee willen doen.

AANSPEEKBAAR

De leden van het CDA moeten aanspreekbaar zijn op het beginsel en op de normen die wij aan de Bijbel ontleen. Ik noem u de gerechtigheid, het kenmerk van een maatschappelijke orde, de solidariteit, de verantwoordelijkheid.

Piet Steenkamp,
voorzitter CDA

GROTE ONZEKERHEID

Maar wij leven in een verdeeld land, wij hebben altijd coalitiëkabinetten, wij weten wat de betekenis is van smalle marges en van kleine stappen. En wij leven zeker nu in een soort tunnel-situatie, een periode van grote onzekerheid. Ik wijs u op de beteligen voor 80-er jaren van de Engelse premier Thatcher, genoemd de gejaarte jaren. Carter noemt de huidige internationale situatie de meest gevaarlijke sinds 1945. En als we kijken naar de situatie in Nederland, dan lijkt in het jaar 1980 de wal economisch het schip te keren.

CDA-voorzitter Steenkamp heeft vorige week zaterdag te Sittard het bureau van het CDA-Limburg te Sittard officieel geopend. Tijdens de openingsplechtigheid sprak prof. Steenkamp een rede uit. De hoofdpunten uit die rede staan hieronder.

Welnu, in zo'n onzekere situatie moet je uit alternatieven kiezen, en moet je prioriteiten stellen. Maar je leeft in een gebroken wereld, en je hebt met een weerbarstige materie te maken. Daarbij moet je je beginselen concretiseren. Als we kijken naar het verleden dan hebben de christen-democraten grote bijdragen geleverd bij hervormingen. Ik noem u: sociale zekerheid, medezeggenschap, inkomensverdeling, milieu, onderwijs, ontwikkelingslanden. Dit geldt ook voor het punt van de vredespolitiek. De vredespolitiek berust enerzijds op beheersing van de wapenwedloop, en anderzijds op waakzaamheid. Het stormt in de wereld, het stormt ook rondom ons en bij ons. Juist nu moet niemand weggaan. Wij kunnen ook niemand missen, maar daarvoor is wel de voorwaarde dat je ruimte voor elkaar scheidt. In het CDA mag ademnood niet voorkomen, en is de inbreng van een ieder welkom. Wij kunnen niemand missen en samen zullen wij ook in het stormtij geduldig moeten zoeken naar oplossingen om een antwoord te geven op de grote vragen van onze tijd en daarin hervormend werkzaam te zijn. (Aldus de hoofdpunten uit de rede van CDA-voorzitter Steenkamp, welke rede vorige week zaterdag te Sittard is uitgesproken).

Europese impressies vanuit Brussel

door: Teun Tolman,
lid Europese Parlement voor E.P.V.

Een kerstreces is er in „Europa” bij niet bij. In de eerste volledige werkweek kwamen zowel het bestuur van de EVP, de christen-democratische Europese Volkspartij, als de fractie bijeen. Er liggen veel taken te wachten. De begroting moet nog geregeld worden. De werkloosheidsvraagstukken komen ter discussie. Evenals andere jaren zullen in de komende maanden de prijsvoorstellen van de landbouw veel aandacht vragen. Bovendien kan er mag een Europees parlement niet voorbijgaan aan de actualiteit. De brute inval van de Russen in Afghanistan zal zonder twijfel een scherpe veroordeling krijgen. En uiteraard zullen nationale problemen zoals prijsexplosie van energie, die zeker hun gevolgen in Europa niet missen met de daaruit voortvloeiende consequenties aan de orde komen.

BEGROTING – HOE NU?

Nog vers in het geheugen ligt de verwerping van de begroting door het Europese parlement. Wat nu? Welnu wij mogen veronderstellen dat indien bij de Europese commissie de goede wil aanwezig is, dat in de maartzitting deze behandeling afgerond kan worden. Hierbij ga ik voorbij aan allerlei technische details die een rol kunnen gaan spelen. Wij hopen dat de com-

missie de overduidelijke signalen uit het parlement heeft verstaan. Onze geestverwante commissaris Natali (Italië) formuleerde het heel aardig. Hij sprak over een democratische wilsbeschikking van het Europese parlement. Hij was het met de fractie eens dat zo snel mogelijk deze kwestie opgelost moet worden. Dat betekent uiteraard

Vervolg op pagina 3

CDA ONDER ÉÉN DAK

1980:

Voor het CDA een beslissend jaar. Laat ook uw instemming met onze gezamenlijke actie blijken.

Postgiro 397979 (ten name van: CDA onder één dak, Den Haag)

Nationale ombudsman nog niet voor provincies en gemeenten

Als de centrale overheid of haar ambtenaren zich tegenover de burger niet behoorlijk hebben gedragen, moet er een mogelijkheid zijn om hiernaar een onderzoek in te stellen. Het gaat hier niet alleen om het persoonlijke optreden van ambtenaren of bestuurders, maar ook om de inhoud van besluiten. De regering heeft hiertoe in oktober 1976 bij het parlement een wetsontwerp ingediend, waarin de instelling van het ambt van nationale ombudsman wordt aangekondigd. Voor wat betreft de naamgeving van dit ambt heeft de regering bij nader inzien de voorkeur gegeven aan nationale ombudsman boven commissaris van onderzoek. De Tweede Kamer heeft over dit wetsontwerp een voorlopig verslag uitgebracht. Deze dagen hebben de minister van binnenlandse zaken, H. Wiegel, en de minister van justitie, mr. J. de Ruiter, de memorie van antwoord en een nota van wijzigingen aan de Tweede Kamer aangeboden.

De bewindslieden stellen in de memorie van antwoord dat de ombudsman de bevoegdheid zal hebben om bij de behandeling van klachten óók te toetsen aan rechtmatigheid en doelmatigheid.

Dit is vooral van belang wanneer de ombudsman betrokken raakt bij klachten die de inhoud van een besluit raken.

Hiermee is een ruimere uitleg gegeven aan de toetsingsnorm dan uit de toelichting op het oorspronkelijke wetsontwerp duidelijk is geworden. De ombudsman zal echter geen klachten mogen onderzoeken die betrekking hebben op een besluit, waarover een rechterlijke uitspraak is gedaan of waarover in administratief beroep door de Kroon een beslissing is genomen. Enkele andere voorgestelde wijzigingen in het wetsontwerp:

- Volgens het wetsontwerp heeft de ombudsman in elk geval de bevoegdheid om gedragingen van ministers en alle diensten die onder hun verantwoordelijkheid vallen, te onderzoeken. Voorgesteld wordt om de mogelijkheid te openen dat de ombudsman bij algemene maatregel van bestuur de bevoegdheid krijgt ook klachten over gedragin-

PARLEMENTARIA

gen van andere organen, zoals PBO-organen (bedrijfschappen, produktschappen) te onderzoeken. Hierbij wordt opgemerkt dat gedragingen van provinciale en gemeentebesturen, waterschappen en van de ambtenaren van deze publiekrechtelijke lichamen niet onder de competentie van de ombudsman gebracht kunnen worden.

In de memorie van antwoord wijzen de bewindslieden erop, dat het onverstandig zou zijn het risico van overbelasting te nemen door nu al de provinciale en gemeentebesturen onder de werking van het ombudsmaninstituut te brengen. Er is volgens hen meer voor te zeggen het instituut geleidelijk uit te bouwen.

- De rapporten die de nationale ombudsman naar aanleiding van onderzoeken opstelt zullen aan een ieder die erom verzoekt ter hand gesteld kunnen worden. Bij de opstelling van het rapport zal de ombudsman er echter wel voor zorg dragen dat belangen van de klager of van de overheidsfunctionaris, die gelegen zijn in de persoonlijke levenssfeer, niet worden aangetast.

HOOFDPUNTEN

Enkele hoofdpunten uit het wetsontwerp nationale ombudsman zijn:

- De ombudsman zal door de Kroon voor zes jaren worden benoemd, op voordracht van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.
- De ombudsman moet zich bij zijn onderzoek en beoordeling van de kwesties die aan hem zijn voorgelegd, geheel onpartijdig opstellen. Daarom mag hij geen lid zijn van een vertegenwoordigend lichaam, geen bezoldigde openbare betrekking bekleden en ook niet het ambt of beroep van advocaat, procureur of notaris uitoefenen.
- Iedereen heeft het recht de ombudsman schriftelijk te vragen een onderzoek in te stellen naar de wijze waarop de centrale overheid zich in een bepaalde zaak tegenover hem of haar heeft gedragen.

- Dit houdt in dat ook bezwaren kunnen worden ingebracht tegen de handelwijze van afzonderlijke ambtenaren. Het onderzoek is geheel kosteloos.
- De ombudsman is niet bevoegd een onderzoek in te stellen in zaken die behoren tot het algemeen regeringsbeleid, ook al is daar een klacht over. Een onderzoek in zaken die algemeen verbindende voorschriften betreffen (wetten, algemene maatregelen van bestuur en ministeriële verordeningen) valt eveneens buiten zijn bevoegdheid.
- Wanneer een onderzoek is afgesloten deelt de ombudsman zijn bevindingen en zijn oordeel schriftelijk mee aan de instantie en eventueel de

- ambtenaar die in het geding waren, alsmede aan de verantwoordelijke minister. Ook de klager krijgt uiteraard bericht van de afdoening van zijn zaak.
- De ombudsman krijgt vergaande bevoegdheden tot onderzoek. Nadat hij zijn oordeel heeft gegeven is het aan het bevoegd gezag te beslissen welk gevolg het aan het oordeel van de ombudsman zal geven.
- De ombudsman stuurt jaarlijks of zoveel eerder als hij nodig acht dan wel indien één van de kamers der staten-generaal daarom verzoekt een verslag van zijn werkzaamheden aan de beide kamers en aan de ministers van binnenlandse zaken en van justitie.

H. L.

Regeling spreekbeurten CDA-politici

Het aantrekken van sprekers voor CDA-bijeenkomsten is steeds weer een zaak van veel zorg, overleg en telefonades. Het is daarom verstandig goede nota te nemen van de terzake geldende regeling:

1. Voor een beperkt aantal personen geldt, dat hun spreekbeurten centraal, dat wil zeggen via de landelijke buro's, worden geregeld en wel als volgt:
 - spreekbeurten voorzitter CDA via secretariaat CDA, Postbus 85676 te Den Haag; tel. 070-647940.

- spreekbeurten voorzitter ARP via secretariaat ARP, dr. Kuiperstraat 3 te Den Haag; tel. 070-469620.
- spreekbeurten voorzitter CHU via secretariaat CHU, Wassenaarseweg 7 te Den Haag; tel. 070-244516.
- spreekbeurten voorzitter KVP via secretariaat KVP, Mauritskade 25 te Den Haag; tel. 070-653934.
- spreekbeurten minister-president Van Agt via secretarissenoverleg (in casu de heer M. A. L. Koster, p/a Mauritskade 25 te Den Haag; tel. 070-653934).
- spreekbeurten voorzitter CDA-Tweede-Kamerfractie uitsluitend schriftelijk via fractie-secretariaat (in casu mevrouw W. Van Dinther, p/a Binnenhof 1a te Den Haag).
- 2. Alle overige personen zijn

„vogelvrij”, dat wil zeggen zij kunnen rechtstreeks worden benaderd voor het maken van een afspraak. Op alle secretariaten is vanaf 1 november a.s. een lijst aanwezig met beschikbare sprekers en spreeksters, alsmede hun deskundigheden, welke lijst op aanvraag wordt toegezonden.

Indien een spreker of spreekster door overmacht gedwongen verhinderd is zijn afspraak tot het houden van een spreekbeurt na te komen, mag hij of zij worden geacht zelf voor vervanging zorg te dragen.

3. De onkosten (dat wil zeggen reis- en verblijfkosten) verbonden aan het houden van een spreekbeurt worden in beginsel gedragen door het bestuur van de instantie die de bijeenkomst organiseert.

Afspraken bij de begrotingsbehandeling 1980

Nader gesprek over invoering M.H.N.O./M.S.P.O. nieuwe stijl

Bij de behandeling van de onderwijsbegroting 1980 in de Tweede Kamer der Staten-Generaal hebben de heer drs. G. van Leijenhorst (CDA) en mevrouw drs. N. J. Ginjaar-Maas (VVD) een motie ingediend, waarin zij de regering onder meer uitnodigen alles in het werk te stellen om de herstructurering van het middelbaar huishoud- en nijverheids- en pedagogisch on-

derwijs (mhno/mspo) per 1 augustus 1982 te verwezenlijken. Staatssecretaris drs. K. de Jong Ozn (onderwijs en wetenschappen) heeft begrip getoond voor deze wens maar er tevens op gewezen, dat de problematiek nogal ingewikkeld is. Daarom zal de datum van invoering wellicht niet 1 augustus 1982 maar 1 augustus 1983 moeten worden. Tijdens de beraadslagingen

PARLEMENTARIA

hebben de indieners van de motie besloten deze motie niet in stemming te brengen, maar aan te houden tot februari 1980. Dan zal de Vaste Commissie voor Onderwijs en Wetenschappen met staatssecretaris De Jong een gesprek hebben over deze zaak aan de hand van een tevooren aan de Kamer te zenden gespreksnotitie. Bij de onzekerheid over de datum van invoering van het mhno/mspo nieuwe stijl rijst de vraag welke de gevolgen zijn voor de scholenplanprocedure. In dit licht vestigt staatssecretaris De Jong op het navolgende de aandacht:

- reeds eerder ingediende aanvragen voor opleidingen mhno/mspo behouden hun oorspronkelijke status van „ijkskast-aanvraag”. Dat wil zeggen, dat deze aanvragen worden aangehouden tot het tijdstip, waarop meer bekend is omtrent de invoering van de herstructurering, het wettelijke- en onderwijskundig kader, en de situering en spreiding van het geherstructureerde mhno/mspo;
- gezien het hiervoor gestelde en in aanmerking genomen, dat veel schoolbesturen via hun deelplanorganisaties reeds verzoeken om bekostiging van opleidingen mhno/mspo nieuwe stijl hebben ingediend, zal er weinig behoefte zijn nieuwe aanvragen voor dergelijke opleidingen in te dienen. Schoolbesturen die nog niet eerder een aanvraag voor de nieuwe opleidingen hebben ingediend en dit alsnog willen met het oog op een eventuele invoering in 1982, kunnen dit doen tot 1 februari 1980. Dit geldt dan het scholenplan 1982-1984. Dit om te voorkomen dat wellicht later het verwijt wordt gemaakt dat nooit op de mogelijkheid tot het aanvragen van nieuwe opleidingen is gewezen. Evenals de eerder genoemde aanvra-

gen zullen ook de nieuwe verzoeken echter pas in behandeling worden genomen wanneer over een aantal zaken duidelijkheid is verkregen. Voor de nieuwe aanvragen geldt daarom ook de „ijkskast-procedure”.

OPLEIDING OUDE STIJL

Zoals bekend is de laatste jaren een zeer terughoudend beleid gevoerd inzake het toekennen van mhno- en msपो-opleidingen oude stijl via het scholenplan.

De redenen daarvoor zijn voldoende bekend en gelden thans nog onverkort. Het is echter niet geheel uitgesloten dat integrale invoering van het mhno/mspo nieuwe stijl niet vóór 1 augustus 1983 zal plaatsvinden. Staatssecretaris De Jong is daarom bereid voor wat betreft het plan van scholen 1981-1983 in bepaalde gevallen inwilliging van de aanvragen voor een oude stijl-opleiding in overweging te nemen. Dit betreft scholen met slechts één afdeling mhno die ruimschoots voldoende leerlingen voor twee of meer afdelingen hebben. De staatssecretaris verbindt daaraan wel een aantal voorwaarden:

- binnen een afstand van dertig kilometer is geen gelegenheid aan een gelijksoortige school het verlangde onderwijs te volgen;
 - het moet een aanvraag van een afdeling van een school betreffen, die is gevestigd in één van de plaatsen, die voorkomen in het concentratieplan mhno (van 1973).
- Bij de toepassing hiervan blijft de vormingsklas buiten beschouwing. Met andere woorden: een concentratie met een vormingsklas wordt als één afdeling mhno beschouwd. Ook deze aanvragen moeten vóór 1 februari 1980 ontvangen zijn. Zij zullen als bijzondere gevallen, zoals bedoeld in artikel 66, eerste lid, tweede volzin, van de wet op het voortgezet onderwijs worden behandeld.

H. L.

ABONNEES op – resp. lezers van het C.C.H.

Weekblad „de Nederlander” OPGELET s.v.p.

Overeenkomstig de planning zal bij u op 25 januari a.s. een enveloppe, afz. CHU, doch afkomstig van de Stichting Uniepers, in de bus vallen. Op die datum ontvangt u de accept-girokaart met begeleidende circulaire voor de betaling van het abonnement op „de Nederlander” over 1980. De abonnementsprijs ad f 30,- werd, ondanks verhoging van alle kosten, niet verhoogd. Verzocht wordt na ontvangst het bedrag zo spoedig mogelijk te voldoen. Dus nog een jaar lang zal „de Nederlander” u informeren over onze eigen Chr. Hist. Unie en reeds nu mede de koers bepalen voor de gezamenlijke vaart van het CDA, terwijl de voorlichting over: hoe het in de Nederlandse politiek gaat, vanuit het CH standpunt gezien, niet zal ontbreken.

En dan verdwijnt ons eigen orgaan om plaats te maken voor een gemeenschappelijk blad van de nieuwe CDA. Wel spijtig, iets wat van „eigen” is, nu te moeten verliezen, echter, het gebeurt in vertrouwen, dat zulks de brede

Christen-democratie het offer waard zal zijn.

Voor het geval dat u binnen het jaar „de Nederlander” moet missen, dan zal daarin door Uniepers op een verrassende wijze worden voorzien, hetgeen mogelijk wordt gemaakt door de spontaan toegezegde medewerking van onze eigen redactie. Wij herhalen hier de vraag, eerder in ons blad gedaan: „Tracht u allen voor 1980 nog een abonnee te werven. Wilt u daarbij zo-

veel mogelijk helpen?” Het is n.l. noodzakelijk dat „de Nederlander” bij overdracht zo goed mogelijk wat het aantal lezers betreft voor de dag komt. Dat komt de zaak, waarvoor zo lang werd gestreden zeker ten goede. Verdere bijzonderheden komen in ons blad.

LEDEN CHJO ATTENTIE

Om technische redenen is het niet mogelijk om bepaalde adressen uit te halen, beschouwt u het verzoek om betaling voor 1980 als niet gedaan. Echter...

tracht nog wel een abonnee voor een jaar te winnen. De adressen kunt u opgeven aan het alg. secretariaat CHJO.

De mededeling aan de leden CHJO kunnen ook ter harte nemen:

- a. allen, die voor rekening van derden staan ingeschreven;
- b. allen die een ruilnummer ontvangen;
- c. bestuursleden CDA;
- d. abonnee's die voor rekening van de Boekhandel of anderszins staan genoteerd;
- e. abonnees die het abonnement per 1/1-80 hebben opgezegd.

Zij willen wel zo vriendelijk zijn nog eenmaal het abonnementsgeld te voldoen!

Een ieder werke mee voor dit laatste jaar nog een abonnee te winnen. U zult daar geen spijt van hebben.

Gaarne allen een gezegend 1980 toegewenst.

Bestuur stichting Uniepers

Parlementaire bezwaren tegen ministeriële haast

Verwarring over stimuleringsbeleid

Aan de CDA-fractie legden we - vóór Kerst, toen de besluitvorming nog wat onduidelijk was - de volgende vraag voor over het „vernieuwd stimuleringsbeleid“:

Minister Pais heeft in de Centrale Commissie voor Onderwijs-overleg laten blijken zijn plannen voor een vernieuwd stimuleringsbeleid te willen doorzetten. Ook heeft hij aan de scholen een circulaire gezonden waarin de mogelijkheid werd geopend aan het stimuleringsbeleid in de periode 1980-1983 deel te nemen. Toch was in de CCOO om uitstel met een jaar gevraagd. De inhoud van een door u ingediende motie bij de begrotingsbehandeling in de Tweede Kamer komt daarmee overeen. De motie is aangehouden omdat de minister nader over deze zaak wilde overleggen.

Voor de scholen die in aanmerking willen komen voor stimuleringsmaatregelen (of daar nu voor in aanmerking komen), is dit alles uiteraard verwarrend. Zij weten niet of in 1980 dan wel in 1981 een nieuwe periode zal ingaan. Wat er nu precies, bij voorbeeld in relatie tot schoolwerkplanontwikkeling, in het „vernieuwd stimuleringsbeleid“ wordt verwacht, is ook nog niet helder. Daarbij komt dat de minister nog een aantal zaken open laat in zijn beleidsnotitie: overleg met de Kamer kan tot bijstelling leiden, in het Georgani-seerd Overleg moet over faciliteiten worden gesproken en de verhouding met het welzijnswerk wordt „ingevuld“ samen met CRM.

Het CDA heeft de haast van Pais al bekritiseerd. We nemen echter aan dat het CDA ook zijn ideeën heeft over het vernieuwd stimuleringsbeleid, dat de minister voor ogen staat. Wil de minister niet te veel tegelijk als hij het innovatieproces basisschool mede wil richten op het opheffen van educatieve achterstanden? En zijn stimuleringscholen wel

In het „Katholiek Schoolblad“ stond een vraag van de redactie van het blad over het stimuleringsbeleid bij het onderwijs en het antwoord van het uit de CHU afkomstige CDA-Tweede-Kamerlid W. Deetman.

De redactie van „de Nederlander“ laat haar lezers graag kennismaken met vraag en antwoord.

toe aan schoolwerkplanontwikkeling, als dat voor een „gewone“ school al een grote opgave is? Verder: zal de spanning die de minister zelf constateert tussen onderwijs en welzijnswerk, door de samenwerkingsvormen die hij voorstelt, worden weggenomen? En tenslotte: heeft de door de minister aangekondigde proef om stimuleringsfaciliteiten regionaal te verdelen en op dat niveau te laten toewijzen, volgens het CDA kans van slagen?

Wim Deetman (CDA):
Het stimuleringsbeleid zoals wij dat nu kennen, valt in tweeën uiteen. Er is een aanpak in de breedte, waarbij in beginsel al die lagere scholen, die aan de vereiste criteria voldoen, voor stimuleringsfaciliteiten in aanmerking komen. Voorts is er een aanpak in de diepte, waarbij in een zestal projecten wordt nagegaan hoe niet alleen vanuit het onderwijs, maar ook vanuit bijvoorbeeld het club- en buurthuiswerk het beste onderwijsachterstanden kunnen worden weggewerkt. Het is een goede zaak dat destijds het huidige stimuleringsbeleid van de grond is getild: er waren maatregelen nodig en er kon niet gewacht worden op de uitkomsten van die zes eerder genoemde, grote stimuleringsprojecten. Er waren uiteraard wel risico's, met name bij de breedteaanpak. Wie garandeert nu, dat in de stimuleringscholen inderdaad voldoende bereikt wordt op het punt van het wegwerken van onderwijsachterstanden? Deze

vraag klemt te meer, omdat in feite de onderwijsgevenden noch in hun scholing, noch in de nascholing iets geleerd is over het wegwerken van onderwijsachterstanden. Vastgesteld moet worden, dat de onderwijsgevenden noch in hun scholing, noch in de nascholing iets geleerd is over het wegwerken van onderwijsachterstanden. Vastgesteld moet worden, dat de onderwijsgevenden van de stimuleringscholen met grote inzet hebben gewerkt en zeker ook pionierswerk hebben verricht. Toch blijft de indruk bestaan dat defacto niet veel meer bereikt is dan een verkleining van de groepsgrootte en een uiterst marginale ondersteuning vanuit de schoolbegeleidingsdiensten. Bijstelling van het stimuleringsbeleid ligt derhalve na zo'n vijf à zes jaren wel voor de hand. Te meer ook, omdat een koppeling aan het vernieuwingsbeleid basisonderwijs nodig is, nu over enkele jaren de basisschool ingevoerd gaat worden.

De vraag is nu of de aanpassing van het huidige stimuleringsbeleid in het hoge tempo dient te geschieden als de minister wil. Alleen indien die aanpassing met redelijke zekerheid ook feitelijk leidt tot verbeteringen. Op dit punt roept de nota **Vernieuwd Stimuleringsbeleid** heel wat vragen op. Deze nota vertoont sporen van haast. Het valt op dat in feite geen grondig overleg gevoerd is met de CCOO en niet in de laatste plaats met de vertegenwoordigers van de stimuleringscholen. De rechtspositionele consequenties zijn onduidelijk. De uitkomsten van de zes grote stimuleringsprojecten liggen nog niet op tafel. Onduidelijk is hoe datgene wat de stimuleringscholen aan ervaringen hebben opgedaan, in de nota is meegenomen. Zo zouden wij nog wel even kunnen doorgaan. Daarom heeft de Ka-

mer terecht gezegd dat het huidige stimuleringsbeleid op 1 augustus 1980 met één jaar moet worden verlengd. Echter met twee uitzonderingen.

Het in de nota gedane voorstel om het stimuleringsbeleid uit te breiden tot het kleuteronderwijs is een goede zaak. Die gedachte kan gerealiseerd worden. Voorts is het goed dat in het licht van de in aantocht zijnde basisschool bij de toewijzing van stimuleringsfaciliteiten een lichte voorkeur voor koppels van kleuterscholen en lagere scholen aan de dag wordt gelegd. Hiervoor heeft de Kamer het licht eveneens op groen gezet. Over het overige zal de Kamer in maart 1980 in een openbare commissievergadering eerst met de minister uitvoering van gedachten wisselen. Volgens goed parlementair gebruik kan zolang met de uitvoering ervan niet worden begonnen. Feitelijk betekent dit dat eerst in 1981 de volledige invoering van een gewijzigd stimuleringsbeleid zal kunnen plaatsvinden. Een volledige behandeling van de nota **Vernieuwd Stimuleringsbeleid** is niet mogelijk in het kader van dit artikel. Enkele opmerkingen derhalve over zaken, die in de nota niet aan de orde komen.

1. Invoering van het stimuleringsbeleid in het vernieuwingsbeleid basisonderwijs ligt voor de hand. Een doelstelling van de basisschool is het wegwerken van onderwijsachterstanden. Iets waar het in het stimuleringsbeleid ook om gaat. Voorwaarde voor die invoering is dan wel dat de basisschool ook in staat moet zijn wat te doen aan het wegwerken van onderwijsachterstanden. Dan ook wordt een plan van inzet pas zinvol. Zo ver zijn we nog niet. Eerst zal er dan het een en ander gedaan moeten worden in de scholing en de nascholing en dat is thans nog niet veel. Zo lang de basisschool niet in staat is om daadwerkelijk iets te doen aan het wegwerken van onderwijsachterstanden, zal een specifiek stimuleringsbeleid in de trant zoals we dan nu kennen, nodig blijven. Overigens ook in een verdere toekomst zal er de behoefte blijven om voor sommige scholen extra ondersteuningsactiviteiten te bieden. Daaraan zal de Wet op het Basisonderwijs een afzon-

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter: A. Buntzma, drs. M. Smits, drs. A. J. van Dulst, Wm C. de Kruijf, D. Rebel, Drs. H. van Spanning, Drs. G. van Leijenhorst, Govert Veldhuijzen en mevrouw E. Sleyser-Tegelelaar

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema, Dr. E. Bleumink, Prof. Dr. J. W. van Hulst, Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES
Postbus 33822
2503 BC 's Gravenhage

ADMINISTRATIE-ADRÉS:
Voor het opgeven van nieuwe abonnees, advertenties, adresveranderingen, weekblad:
Stichting „Uniepers“
Van Deventerlaan 49,
2271 TV Voorburg,
tel. 070-861520
(uitsluitend overdag)

Abonnementenprijs f 30,- per jaar.
Vooruit te voldoen op postrekening 70154.
Voorburg t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U. Postbus 67
3770 AB Barneveld.
Telefoon (03420)-6141.

derlijke grondslag moeten gaan geven.

2. Het onderwijs kan niet los gezien worden van andere welzijnsactiviteiten. In het kader van het stimuleringsbeleid is dan het club- en buurthuiswerk van belang. Thans worden ervaringen opgedaan in de zes grote stimuleringsprojecten. Op de uitkomsten ervan mag naar het oordeel van de CDA-fractie niet worden vooruitgelopen. In dit verband is de betekenis van de verwijzingen in de nota naar de welzijnsactiviteiten onduidelijk.

3. Een regionale verdeling van de faciliteiten wijst de CDA-fractie af. In beginsel zal de toedeling van stimuleringsfaciliteiten moeten geschieden op basis van criteria, die in de wet zijn verankerd. Deze toedeling geeft optimale rechtszekerheid aan de scholen en de onderwijsgevenden. Wel is het wellicht wenselijk dat bij de beoordeling van een verzoek om stimuleringsfaciliteiten niet alleen advies bij de onderwijsinspectie wordt ingewonnen, maar ook bij de lokale overheid in verband met het plaatselijk welzijnsbeleid. Dit is echter iets anders dan het op regionaal niveau toedelen van faciliteiten.

CHU-bestuur keurt Russische inval af

Het bestuur van de CHU in vergadering bijeen op 9 januari 1980 te Utrecht, verklaart met verontwaardiging grote afkeuring kennis te hebben genomen van de Russische inval in Afghanistan. Het Russische optreden in dit gedeelte van Azië versterkt de politieke labiele situatie in dit

gebied en doet sterk afbreuk aan de ontspanningspolitiek tussen oost en west.

Het bestuur van de CHU roept regering en parlement op alle steun te verlenen aan daadwerkelijke maatregelen waardoor de Russische agressie kan worden beëindigd.

Vervolg van pagina 1

wel dat het parlement niet met een kluitje in het riet gestuurd kan worden. De democratische wilsbeschikking hield niet alleen een appél in voor erkenning van het parlement, maar had ook degelijk een materiële inhoud. Dat moet niet vergeten worden.

LAVENS
De Belgische minister van landbouw heeft in de EVP en ook daarbuiten zijn visie gegeven over de landbouw. Hij verdient met zijn duidelijk en concrete benadering een compliment. Hij memoreerde dat de consumenten voor een redelijk prijsniveau hun voedsel kunnen kopen. De keuze is uitstekend. Bij deze stabiele prijsontwikkeling was zijns inziens de prijsontwikkeling voor de producent te zeer achtergebleven. Hij toonde zich een voorstander van een heffing op geïmporteerde oliën en vetten. En wees eveneens op het bijna onbepaald importeren van grondstoffen, waardoor zoveel overschotten ontstaan. Wel waarschuwde hij voor productie waarvoor geen of onvoldoende vraag is.

LANDBOUWPRIJZEN
De EVP-fractie geeft de uiterste

prioriteit aan de afhandeling van de begroting. Een waar-schuwend geluid werd gehoord en terecht om deze discussie niet te laten samenvallen met de discussie over de landbouwprijzen. Deze opmerking lijkt mij juist. Een bijzondere zitting over de begroting voorafgaande aan de discussie over de prijzen lijkt mij eventueel terecht. Uiteraard is duidelijke spanning merkbaar aan het landbouwfront. De kosten zijn het laatste jaar sterk gestegen. Een herhaling van bijna prijsbevrozing van de twee voorgaande jaren is dan ook niet denkbaar. De overschotten zijn ineengeschrompeld. Wat dat aangaat is er sprake van een wezenlijke andere situatie dan in voorgaande jaren. De overschotten zijn er niet meer: kaas is zeer gevraagd en melkpoeder is niet meer voorradig. Alleen nog een geringe hoeveelheid boter. Geen reden voor de boer om maar hoera te roepen. De situatie van te veel productie heeft structurele aspecten, maar toch, men kan ruimer ademen zonder dat de consument in de problemen komt. Deze nieuwe situatie kan financieel vertaald worden in het volgende: In 1979 is veel geld besteed aan het ruimen van de voorraden. Dat is een eenmalige operatie. Nu

wordt er bijna niet meer ingeleverd in de koelhuizen. Géén opslagkosten en géén restitutie naar andere landen. Dat scheelt een slok op een borrel!

WERKLOOSHEID

Onze collega Van der Gun, als voorzitter van de commissie sociale zaken, heeft een moeilijk jaar in het vooruitzicht. De werkloosheid blijft een groot probleem. Veel inventiviteit zal aan de dag gelegd moeten worden om dit vraagstuk te verlichten. De eerste besprekingen in onze fractie zijn bemoedigend te noemen.

Verklaring van de Unievoorzitter

Ik vind het erg teleurstellend, dat in „de Nederlander“ van 4 januari jl. een ongelooflijk artikel van de heer W. van der Spek is verschenen. Ik acht het volmaakt beneden de maat, dat CDA-voorzitter Steenkamp op een voor CHU-doen uiterst kwetsende wijze wordt beetgepakt. Inhoudelijk deugt het artikel op geen enkele manier. De heer Steenkamp heeft in zijn gesprek met Karel Prior helemaal niet gerefereerd aan contacten met mevrouw Smit-Kroes. Hij heeft wel gedoeld op een mededeling van VVD-voorzitter Korthals Altes. Het betreft hier dan overigens nog een mededeling van de VVD-voorzitter, die volledig ten gunste van de heer Steenkamp werd afgelegd. Verder is het zo, dat er op het gesprek met Karel Prior niet gereageerd werd door „De rode haan“ van de VARA, maar in uiterst positieve zin door de TROS in haar actualiteitenrubriek van de zaterdagavond. Het artikel is onnodig kwetsend.

Dr. L. M. van Leeuwen,
voorzitter CHU.

UNIEBUREAU
HET BUREAU VAN DE CHR HIST
UNIE, Wassenaarseweg 7
2596 BC 's Gravenhage is
telefonisch te bereiken onder
nummer 070-244516*

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander“ te zenden aan:
Bureau CHU
Wassenaarseweg 7
2596 BC 's-Gravenhage
Telefoon (070) 244516

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de De Savornin Lohmanstichting is: 070-246791.

Na kortingswetjes

Structurele wetgeving minimumloon en sociale uitkeringen

door: dr. B. de Vries, lid Tweede Kamer voor CDA

Afgaand op de publiciteit zou je zeggen dat er de afgelopen weken in het Nederlandse parlement maar één belangrijk onderwerp aan de orde geweest is, de modernisering van kernwapens. Niets is minder waar. Toen premier Van Agt in de Tweede Kamer kwam om de regeringsverklaring over het NAVO-besluit af te leggen, moest daarvoor een ander belangrijk debat worden onderbroken. Dat debat ging over een belangrijk onderdeel van Bestek '81, namelijk de wettelijke regelingen van de aanpassingsmechanismen van het minimumloon en de sociale uitkeringen. Het betreft de inkomens van 400.000 mensen met een minimumloon en ruim twee miljoen mensen die recht hebben op een uitkering. Het ging daarbij om de vraag of regering en parlement ook onder moeilijke economische omstandigheden bereid zouden zijn de grondslagen van ons - internationaal unieke - stelsel van sociale zekerheid overeind te houden; met andere woorden: Of we er vanuit willen gaan dat de werkenden duurzaam bereid zijn hun inkomenseisen te matigen terwille van hen die niet (meer) actief zijn in het arbeidsproces.

Regering en parlement hebben die vraag met volmondig „ja” beantwoord. Bij het vastleggen van die solidariteit in de wet is een aantal voorsprongen én achterstanden weggenomen. Zo was er bijvoorbeeld nog een achterstand bij de AOW en bij de vakantie-uitkering voor de uitkeringsgerechtigden. Ook voorsprongen: Sommige uitkeringen waren langzaam aan boven het inkomen van de vergelijkbare actieve uitgegroeid; in andere gevallen was die verhouding geheel anders gaan worden dan destijds in die sociale wetgeving was opgenomen.

AANLEIDING

Als het om zulke belangrijke zaken gaat komt natuurlijk de vraag op, wat de aanleiding was om ze aan de orde te stellen. Daarvoor moeten we teruggaan naar de Nota Collectieve Voorzieningen en Werkgelegenheid - ook wel de 1%-nota genoemd - die voorjaar 1976 werd uitgebracht door het vorige kabinet. Om de groei van de collectieve uitgaven af te remmen moest op een aantal terreinen ombuigingen worden gerealiseerd. Eén van die terreinen was de sociale zekerheid.

Het hoofdmotief daarvoor was dat de netto-sociale uitkeringen jarenlang procentueel sterker stegen dan de inkomens van de actieven. Dat blijkt ook uit bijgaand staatje, dat is ontleend aan de memorie van antwoord in de Nota Eindverslag op de nieuwe wet.

In de laatste kolom van deze tabel zijn meteen alvast de percentages ingevuld die voor nieuwe uitkeringsstrekkingen vanaf 1 januari a.s. gaan gelden. Voor de mensen die al een uitkering hebben - de oude gevallen - geldt een andere regeling; daarover straks meer.

De belangrijkste oorzaak van de extra stijging was dat uitkeringsgerechtigden in het algemeen geen of veel minder sociale premies betalen dan werkenden. Het gevolg is dat werkenden van 1% inkomensverbetering - voor al als de sociale premies omhoog gaan - vaak minder overhouden dan uitkeringsstrekkingen. In feite betekent dat dat er sprake was van een meer dan welvaartsvast koppeling, die alleen ongedaan gemaakt kan worden door het aanbrengen van een aantal correcties in de aanpassingsmechanismen. De lagere uitgavengroei die daaruit voortvloeide draagt dan tevens bij tot de gewenste ombuiging van de groei van de collectieve uitgaven.

HALF PROCENT-STAPJES

Om de gewenste veranderingen in de systemen aan te brengen was het nodig alle elementen van de koppelingsmechanismen nog eens kritisch te bekijken en vervolgens de wetgeving aan te passen. In ons land moet de regering over zulke zaken eerst het advies van de Sociaal Economische Raad vragen. Dat kost tijd. Vooruitlopend daarop wilde de regering alvast elk halfjaar een half procent op de stijging van de sociale uitkeringen en de ambtenarensalarissen korten. Op aandrang van de CDA-fractie werd dat later zo veranderd dat op de laagste uitkering maar 0,2% en op de hoogste uitkering 0,7% werd gekort.

Twee van die stapjes zijn gezet, n.l. op 1 januari en op 1 juli 1979. De laatste keer had de CDA-fractie duidelijk gemaakt, dat zij niet bereid zou zijn op 1 januari 1980 opnieuw zo'n voorschot te nemen, tenzij dit zou voortvloeien uit de definitieve wetgeving. Op 5 oktober j.l. werd het SER-advies vastgesteld. Begin november kwam de regering met haar wetsontwerp. De Kamer moest toen wel besluiten tot een zeer snelle procedure om het mogelijk te maken dat het wetsontwerp nog voor 1 januari 1980 in beide Kamers zou kunnen zijn behandeld.

CDA-POSITIE

De CDA-fractie is het debat over dit wetsontwerp ingegaan met het standpunt dat ons oordeel niet primair zou worden bepaald door de beoogde opbrengst ervan, maar door de vraag of de voorgestelde maatregelen elk op zich en in hun samenhang verantwoord zijn. Voor ons betekende dat, dat wij ons de vrijheid voorbehielden om vrij ingrijpende wijzigingsvoorstellen te doen, zelfs als dat omvangrijke bedragen zou kosten. Het spreekt vanzelf dat van een regeringsfractie tegelijk mag worden verwacht, dat zij bereid is mee te denken over de manier om eventueel gaten te dichten.

WELVAARTSVAST!

Ook de regering vindt dat de aanpassingsmechanismen „een inkomensontwikkeling dienen te bewerkstelligen, welke parallel loopt aan de inkomensontwikkeling van werknemers in de particuliere sector”. Daarmee wordt bedoeld dat de netto-inkomens zich zoveel mogelijk gelijk moeten ontwikkelen. Bij de minimumlonen wordt dat nu zelfs strikt geregeld in de wet. Bij de bovenminima ligt het wat

gecompliceerder, maar het doel is in wezen hetzelfde. In beide gevallen betekent deze welvaartsvastheid, dat de uitkeringen gekoppeld moeten worden aan een indexcijfer van de lonen van de werknemers in de particuliere sector. Daarbij doet zich dan een aantal problemen voor, dat ogenschijnlijk vooral een technisch karakter heeft. Welk indexcijfer; wat moet er wel in en wat niet; en hoe moeten bepaalde elementen in het indexcijfer worden verwerkt? De indexcijfers, waarom het gaat hebben betrekking op het bruto inkomen. Om van bruto naar netto te komen zullen we het dus eens moeten worden over de aftrekposten. Ook dat lijkt technisch, maar is meer dan dat, omdat elke keuze invloed kan hebben op de inkomensniveaus, die uiteindelijk vastgesteld worden. Daarom toch een poging om over de belangrijkste technische onderdelen van het wetsontwerp wat informatie te geven.

KEUZE VAN DE INDEX

De belangrijkste keuze hier was tussen de index van de verdiende lonen en de index van de regelingslonen. De eerste wordt afgeleid uit enquêtes naar de inkomens die mensen werkelijk hebben verdiend; de tweede wordt afgeleid uit de loonsverhogingen die het resultaat zijn van c.a.o.-onderhandelingen. Over een wat langere reeks van jaren zien we dat soms de ene index wat sneller stijgt en dan weer de andere. Zo steeg over de periode van 1974-1977 de index van de verdiende lonen het langzaamst. Uitgaande van het loonbegrip zoals neergelegd in de wet op het minimumloon ligt het meest voor de hand om de index van de verdiende lonen als uitgangspunt te kiezen. Tot dusver is evenwel altijd uitgegaan van de index van de regelingslonen. Dat heeft bepaalde nadelen.

Ook aan de index van de verdiende lonen kleven echter bezwaren. Bovendien komt deze index veel later beschikbaar. De regering blijft daarom voorshands kiezen voor de index van de regelingslonen, maar zij heeft zich mede op verzoek van de CDA-fractie bereid verklaard aan de CBS te vragen om een studie, waarin de zakelijke voor- en nadelen van de beide mogelijkheden nog eens op een rijtje worden gezet.

Ten opzichte van de tot dusver gehanteerde index van de regelingslonen worden wel enkele correcties aangebracht. De belangrijkste daarvan is, dat veranderingen in de vakantiebijslag uit de index worden gehaald. Een keer per drie jaar zal op basis van de ontwikkelingen in het bedrijfsleven worden bekeken of de wettelijke minimumvakantiebijslag verhoogd moet worden. Qua systematiek vond de CDA-fractie de voorstellen van de regering op dit punt aanvaardbaar. Volgens de memorie van toelichting ging de regering ervan uit dat de effecten van dit onderdeel van de operatie voor de begroting neutraal zouden zijn: de plussen en minnen zouden wel ongeveer tegen elkaar opwegen. Tijdens het debat werd echter bekend dat de eerste halfjaarlijkse correctie op 1 januari 1980

een besparing van ruim f 100 miljoen zal opleveren!

DE MINIMUM-VAKANTIEBIJSLAG

Nu er besloten is tot een apart aanpassingsmechanisme voor de vakantiebijslag moest ook worden bekeken of de wettelijke minimumvakantiebijslag niet te veel is achtergebleven bij wat op grote schaal in het bedrijfsleven als ondergrens geldt. Daarbij bleek, dat er geen cao's meer bestaan waarin de vakantiebijslag minder dan 8% bedraagt. Het was dan ook terecht dat de regering voorstelde de wettelijke minimumvakantiebijslag te verhogen van 7% naar 8%. Omdat, volgens de regering de verhoging van de vakantiebijslag via de index al in het niveau van minimumloon en uitkeringen was verwerkt werd voorgesteld dit te combineren met een verlaging van het maandniveau van de minimum-inkomens.

De CDA-fractie had daar om vier redenen bezwaar tegen:

1. Op deze wijze zouden alleen op het minimumniveau dubbelbetalingen worden voorkomen of ongedaan gemaakt; dubbelbetalingen die er ook zijn voor de bovenminima zouden blijven zitten.

2. Het voorstel betekende dat werkenden die een minimumloon ontvangen vaak 1% op hun maandniveau zouden worden gekort, zonder dat zij zouden profiteren van de hogere vakantiebijslag, omdat zij in de praktijk al lang 8% of meer vakantiebijslag hebben.

3. In de derde plaats wenste de CDA-fractie dit punt te bezien tegen de achtergrond van de vraag of het minimumloon in de afgelopen jaren een achterstand heeft opgelopen. Volgens de regering was dat niet het geval, mits men de verhoging van de vakantiebijslag die de afgelopen jaren in het bedrijfsleven was opgetreden buiten beschouwing liet. Welnu dan was er volgens ons ook geen reden om nu met het oog op diezelfde vakantiebijslag de maandniveaus te corrigeren.

4. Tenslotte speelde het argument dat de verhoging van de vakantiebijslag pas in 1981 volledig doorwerkt in de hoogte ervan, omdat het vakantiejaar loopt van mei tot april! Alles afwegend is de regering op dit punt de CDA-fractie ver tegemoet gekomen. Er kwam een wijzigingsvoorstel om de niveaucorrectie alsnog ongedaan te maken. Daar staat tegenover dat de minimumvakantiebijslag volgend jaar niet naar 8 maar naar 7½% wordt opgetrokken. De regering heeft zich bereid verklaard in 1980 de stap naar de 8% te zetten, mits de daarvoor benodigde middelen aanwezig zijn. Onze fractie heeft daarvoor begrip kunnen opbrengen omdat anders een gat van ± 260 miljoen dreigde te ontstaan.

VAN BRUTO NAAR NETTO: DE MINIMA

Bruto volgen de sociale minima de al genoemde index. Hoe gaat het nu netto? De sociale minima moeten op netto basis gelijk zijn aan het netto-minimumloon. Maar aan welk netto-minimumloon? Het bruto-minimumloon mag dan voor een ieder gelijk zijn, netto geldt dat bepaald niet. Een ambtenaar die het minimumloon verdient houdt soms netto wel f 150,- per maand meer over dan een minimumloner in de particuliere sector. De oorzaak van dit verschil zit vooral in de sociale premies die wel of niet op het loon worden ingehouden.

Om te weten aan welk netto-minimumloon de sociale minima gekoppeld moeten worden zullen dus uit moeten gaan van zoiets als een standaard-minimumloontrekker. We berekenen dan dus het niveau van de sociale minima aan de hand van de aftrekposten die in mindering komen op het minimumloon van

deze standaardfiguur of maatman.

Niet onbelangrijk meningsverschil in de Kamer daarbij was de vraag of het netto-inkomen van uitkeringsstrekkingen iets lager zou moeten zijn dan dat van de maatman op grond van het feit dat de fiscus aan werkenden een hogere aftrekpost toestaat voor kosten van verwerving dan aan niet werkenden. De regering vond dat verschil redelijk. De CDA-fractie is de regering daarin voorlopig gevolgd.

PREMIESOLIDARITEIT

Welvaartsvast koppeling eist in strikte zin niet alleen gelijke bruto-lusten, maar ook gelijke aftrek-lasten! Dat heeft de CDA-fractie er in het verleden toe gebracht om te pleiten voor wat is gaan heten premie-solidariteit. De betekenis daarvan is dat uitkeringsstrekkingen niet alleen net zoals werkenden belasting betalen, maar ook sociale premies. Wordt de premiesolidariteit volledig doorgevoerd dan ontstaat op netto-basis het beeld zoals weergegeven in de laatste kolom van de tabel aan het begin van dit artikel.

T.o.v. de situatie in 1967 is er dan weliswaar nog sprake van een verbetering, maar ten opzichte van de situatie bij ongewijzigd beleid doet zich een verslechtering voor, het meest bij de hogere uitkeringen.

OUDE EN NIEUWE GEVALLEN

De regering stelde voor met ingang van 1 januari j.l. alle nieuwe uitkeringsgerechtigden op het nieuwe gecorrigeerde niveau te zetten. Voor de lopende gevallen vond zij deze maatregel te hard, omdat dit vaak tot een gevoelige inkomensachteruitgang zou leiden. Daarom werd voorgesteld aan deze groep zodanige toeslagen te geven dat hun koopkracht niet zou worden aangetast. Voorzover de koopkrachtgarantie het toeliet zouden deze toeslagen dan in de toekomst geleidelijk aan afgebouwd kunnen worden.

De CDA-fractie kon zich met de beleidslijn ten aanzien van de nieuwe gevallen verenigen; het was de consequentie van ons eigen pleidooi voor premiesolidariteit.

Ten aanzien van de oude gevallen stelde onze fractie zich evenwel op het standpunt dat de thans bereikte uitkeringsniveaus kunnen worden beschouwd als verkregen rechten, waaraan niet zomaar kan worden getornd. Daarom stelde de fractie voor het bedrag, waarmee die oude uitkeringen per 1 januari a.s. boven het nieuwe niveau liggen, in de vorm van een vaste toeslag die aan de persoon gekoppeld is vast te leggen en te bevriezen. Iedereen die nu al een uitkering heeft zal dus die toeslag in de toekomst behouden.

Ook op dit belangrijke punt heeft de regering ons willen volgen. Om misverstand te voorkomen moet hier echter nog één opmerking aan worden toegevoegd. Het verhaal van de bevroren toeslagen geldt alleen voor de uitkeringen boven het minimum-niveau.

Voor het minimumniveau geldt dat het wel degelijk de bedoeling is alle uitkeringen - ook de oude - te brengen op het nieuw berekende niveau. Na de tegevoerkoming op het punt van de vakantiebijslag zal echter blijken dat er voor de sociale minima per 1 januari j.l. al een situatie bereikt is, waarbij de oude niveaus nauwelijks afwijken van het nieuwe berekende niveau. Dat heeft het grote voordeel dat voor anderhalf miljoen mensen met een minimum-uitkering op 1 januari a.s. de hele Bestek-operatie achter de rug is. Dat is vooral van belang voor de grote groep van bejaarden.

De Kroonprocedure moet sterk worden bekort

door: drs. H. Eversdijk, CDA-lid Tweede Kamer

Op de valreep zond het vorige kabinet een aantal zeer belangrijke wijzigingen van de wet op de Ruimtelijke Ordening aan de Tweede Kamer. Het meest in het oog springende onderdeel was daarbij de totale afschaffing van het beroep dat elke burger op de Kroon kan doen. Het kabinet-Den Uyl wilde dit beroep voor „een ieder” afschaffen. De voormalige minister-president ging zelfs zo ver dat hij verklaarde dat het Kroonberoep toch vooral gebruikt werd door rijken en verbaal begaafden!

VOORLOPIG VERSLAG

Inmiddels heeft de Tweede Kamer op deze door de vorige regering gedane en door de huidige regering overgenomen voorstellen gereageerd. Deze reactie van de Kamer wordt het voorlopig verslag genoemd en daaruit blijkt dat de Tweede Kamer het niet voor de hand liggend acht dat het Kroonberoep totaal wordt afgeschaft.

Wel heerst vrijwel bij elke fractie de mening dat de tijd die de Kroon nodig heeft om tot een beslissing te komen tot aanvaardbare proporties moet worden teruggebracht.

De huidige zeer langdurige tijdsperiode die een Kroonberoep nodig heeft, is volstrekt onaanvaardbaar.

Het ruimtelijk beleid – en daardoor ook vaak het volkshuisvestingsbeleid – kan er jaren door verlamd worden.

VOORBEELD

Een recent voorbeeld ter illustratie!

Op 3 september 1979 deed de Kroon uitspraak betreffende een bestemmingsplan in de gemeente Weststellingwerf in

Friesland. Dit bestemmingsplan was op 27 januari 1975 door de raad van Weststellingwerf vastgesteld en op 30 oktober 1975 onthielden gedeputeerde Staten van Friesland gedeeltelijke goedkeuring.

Op 3 september 1979, dus vier jaar later vernietigde de Kroon het besluit van Gedeputeerde Staten en onthield tevens goedkeuring aan het raadsbesluit. Dat gebeurde echter niet omdat de zaak inhoudelijk fout zat, maar omdat er een kleine vormfout was gemaakt!! Wat was het geval?

In de Staatscourant was namelijk indertijd aangekondigd dat het bestemmingsplan met ingang van 5 juli 1974 een maand ter inzage zou liggen. In het weekblad „Aanpakken” stond echter dat het met ingang van 12 juli een maand ter inzage zou liggen.

De Kroon oordeelde vier jaar later dat door dit geringe datumverschil onaanvaardbare onzekerheid was geschapen over begin en einde van de voorgescreven termijn en kwam daardoor tot vernietiging en onthouding.

VERSTARRING

Elk zinnig mens begrijpt dat dit niet langer kan. Ik gaf slechts één voorbeeld, maar dit voorbeeld staat lang niet alleen!

Een vormfout als in het voorbeeld moet toch binnen één of twee maanden bekeken kunnen worden en moeten kunnen worden hersteld.

Als onze ruimtelijke wetgeving zo verward is dat vier jaar moet worden gewacht voordat een kleine vergissing (het weekblad „Aanpakken” uit ons voorbeeld kwam pas de elfde juli uit en dus dacht men met ingang van de

12e goed te zitten) kan worden hersteld, dan zitten we wel goed fout.

WETSWIJZIGING IN 1980

Zeer nadrukkelijk heeft de CDA-fractie in de Tweede Kamer er dan ook bij de regering op aangedrongen ervoor te zorgen dat in 1980 de wetswijziging van de Wet Ruimtelijke Ordening in de Kamer kan worden behandeld. De minister heeft toegezegd dat in ieder geval het antwoord van

de regering op het voorlopig verslag van de Kamer in 1980 gereed zal zijn.

De CDA-fractie wil echter al het mogelijke doen om in 1980 de gehele wetswijziging in de Kamer behandeld te krijgen.

Als het Kroonberoep bij deze wetswijziging wordt gehandhaafd – en dat ligt voor de hand – dan zal de CDA-fractie eisen dat de tijd die de Kroon mag nemen om tot een beslissing te komen zeer wordt beperkt.

Onze gedachten gaan daarbij uit naar een periode van maximaal 1 jaar. In het voorlopig verslag heeft de CDA-fractie talrijke suggesties aangedragen die tot bekorting van de procedure kunnen leiden, zonder dat het principe van het Kroonberoep wordt aangetast.

Het antwoord is nu aan de regering en het moet voor het kabinet een eenzaak zijn om deze onhoudbare toestanden binnen deze kabinetsperiode op te lossen.

Herbenoeming burgemeesters

Met ingang van 16 oktober 1979 tot burgemeester der gemeente Margraten: drs. A. A. J. Kuijpers, lid CDA; met ingang van 1 oktober 1979 tot burgemeester der gemeente Schaesberg: mr. H. T. Vrouwenraets, lid CDA; met ingang van 1 oktober 1979 tot burgemeester der gemeente Thorn: M. G. P. Houben, lid CDA; met ingang van 16 november 1979 tot burgemeester der gemeente Bladel en Netersel: H. M. Breeveld, lid CDA; met ingang van 16 november 1979 tot burgemeester der gemeente Maarssen: Q. Waverijn, lid CDA; met ingang van 1 november 1979 tot burgemeester der gemeente Adorp: A. Sijbesma, lid CDA; met ingang van 1 november 1979 tot burgemeester der gemeente Kloosterburen: W. B. H. Bos, lid CDA; met ingang van

16 december 1979 tot burgemeester der gemeente Maastricht: mr. A. M. I. H. Baeten, lid CDA; met ingang van 16 december 1979 tot burgemeester der gemeente Meijel: G. M. H. J. Kirels, lid CDA; met ingang van 16 december 1979 tot burgemeester der gemeente Elst: F. W. M. baron van Hövell tot Westerflier, lid CDA; met ingang van 1 december 1979 tot burgemeester der gemeente Zuid-Beijerland: A. Schout, lid CDA; met ingang van 16 december 1979 tot burgemeester der gemeente Hoogeveen: mr. J. A. Oosterhoff, lid CDA; met ingang van 16 januari 1980 tot burgemeester der gemeente Arcen c.a.: mevrouw M. H. G. van Soest-Jansbeken, lid CDA; met ingang van 16 januari 1980 tot burgemeester der gemeente Bodegraven: N. P. Kre-

mer, lid CDA; met ingang van 1 januari 1980 tot burgemeester der gemeente Axel: A. de Kam, lid CDA; met ingang van 16 januari 1980 tot burgemeester der gemeente Renswoude: M. Hulst, lid CDA; met ingang van 16 januari 1980 tot burgemeester der gemeente Woudenberg: H. H. Zwart, lid CDA; met ingang van 1 januari 1980 tot burgemeester der gemeente Borne: mr. K. T. M. Hehenkamp, lid CDA; met ingang van 1 januari 1980 tot burgemeester der gemeente Genemuiden: K. Bossenbroek, lid CDA; met ingang van 1 januari 1980 tot burgemeester der gemeente Stedum: S. R. Mellema.

Nieuwe burgemeester voor De Lier

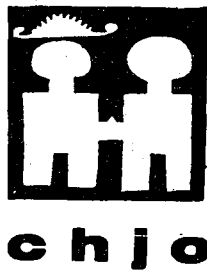
Bij koninklijk besluit is met ingang van 16 februari 1980 benoemd tot burgemeester der gemeente de Lier: de heer J. van Bochoven, met toekenning van gelijktijdig eervol ontslag als burgemeester der gemeente Fijnaart en Heijningen. De heer Van Bochoven, die 47 jaar is, is sinds 1 maart 1973 burgemeester van Fijnaart en Heijningen. Hij is Nederlands Hervormd en lid van het CDA.

CDA-Winterswijk

Op maandag 28 januari organiseert het CDA te Winterswijk een bijeenkomst voor leden en belangstellenden in hotel Jos Harbers te Silvolde. **Aanvang:** 20.00 uur. **Spreeker:** drs. R. F. M. Lubbers. **Onderwerp:** Actuele politiek.

CHJO-kaderconferentie

Op vrijdag 8, zaterdag 9 en zondag 10 februari a.s. zal door de CHJO. in Oudleuzen (Ov.) een kaderconferentie worden georganiseerd. Het doel van deze conferentie is om in een ontspannen sfeer en op een speelse wijze, dieper in te gaan op de christendemocratische en christelijk-historische beginselen in de politiek, alsmede de deelnemers te trainen in discussie- en debatteertechniek.

Het weekend begint op vrijdagavond om 20.00 uur met een kennismakingsactiviteit. De zaterdag zal in het teken staan van twee rollenspelen, één „grondslag-spel”, gericht op verdieping van de kennis van het beginsel, en één „bezuinigings-spel”, waarin een aantal CHU-Tweede Kamerleden op grond van dat beginsel tot politieke stellingname zal komen. Bovendien zal mr. dr. K. de Vries, lid van de Eerste Kamer, een inleiding houden over de betekenis van het CH-beginsel, juist in het toekomstige CDA.

Na een gezellige zaterdagavondactiviteit zal het weekend op zondag met kerkgang en evaluatie rond 13.00 uur worden afgesloten.

Deelname aan deze conferentie staat open voor alle leden van de CHJO. en eventuele belangstellenden. Het begrip „kaderconferentie” betekent niets anders dan dat ieder die zich tot het „kader” rekent er in ieder geval zou moeten zijn. De kosten bedragen f 25,-. De reiskosten worden vergoed. Op-gave is mogelijk door inzending van onderstaande bon, uiterlijk 19 januari a.s.

Grondpolitiek

„Grondeigendom en grondbeheer – een opdracht voor individu en gemeenschap”

rapport over voorkeursrecht, onteigening, waardebe-paling van grond, herverkeveling en erfpacht.

publikatie van de politiek-wetenschappelijk instituten van KVP, ARP en CHU.

30 pag., f 3,75 (inclusief verzendkosten)

Bestellingen:

– giro 604500 t.n.v. Savornin-Lohmanstichting, Den Haag.

Vervolg van pagina 4

SLOTCONCLUSIE

Het eindoordeel over dit wetsontwerp, zoals dat na de door de regering aangebrachte wijzigingen luidt kan het best worden weergegeven door de stemverklaring die namens onze fractie werd afgelegd. Deze luidde als volgt: Dit wetsontwerp vormt een gelukkige afsluiting van een jarenlang slepende, en slepend ge-

houden, discussie over scheef-groei in de koppelingstelsels. Bovendien wordt wederom een mijlpaal in de geschiedenis van de sociale zekerheid geslagen, namelijk de netto-netto-koppeling.

Na de door onze fractie gevraagde wijzigingen voor minimumniveau en voor de verkregen rechten daarboven, stemmen wij in met het ontwerp. Daarmede is opnieuw zekerheid in de sociale zekerheid voor jaren bereikt en wij zullen daar, zoals altijd, voor blijven staan.

Netto-WAO-uitkeringen als percentage van het netto-loon voor enkele uitkeringsniveaus in 1967 en 1980 (nieuwe gevallen).

	1-7-1967	Ongewijzigd beleid	1-1-1980 Gewijzigd beleid
Minimum dagloon		86,2	100
Iets boven minimum		85,7	90,1
Modaal dagloon		85,2	90,5
Maximum dagloon		83,3	90,2
			85,2

Rentmeesterschap en solidariteit

Teksten van de redevoeringen van CDA-fractievoorzitter Lubbers en minister-president Van Agt op het CDA-congres van 20 januari 1979. In de brochure zijn ook de congresresoluties opgenomen. Publikatie van het CDA

32 pag., f 2,50 (incl. portokosten)

Bestellingen:

giro 13 70 00 t.n.v. CDA, Den Haag, met vermelding van de titel.

Ondergetekende (naam)

(adres)

(postcode en woonplaats)

neemt deel aan de kaderconferentie van de CHJO op 8, 9 en 10 februari en heeft de deelnamegelden (f 25,-) overgemaakt op giro no. 200450 t.n.v. Stichting CHJO, Dordrecht.

Handtekening: _____

Civiele verdediging, wat is dat eigenlijk?

door: drs. H. Eversdijk, CDA-lid Tweede Kamer, voorzitter van de CDA-fractiecommissie voor de civiele verdediging

Civiele verdediging is een begrip dat aanleiding geeft tot hardnekkige misverstanden. Veel mensen denken dat het een militaire aanleg is. Dat is niet juist. Immers, de naam zegt het eigenlijk al. Civiele verdediging is een zaak van en voor de burger, een werk met een duidelijk humanitair karakter. Een ander veel verbreid misverstand is, dat men denkt dat civiele verdediging hetzelfde is als de B.B., de organisatie Bescherming Bevolking. Maar de B.B. is slechts een – belangrijk – onderdeel van de totale civiele verdediging.

TAKENPAKKET

De taak van de civiele verdediging is – in tijd van vrede – het voorbereiden van een groot aantal maatregelen en voorzieningen, om er in benarde tijden gebruik van te kunnen maken. Het doel van dit alles is om de samenleving in stand te houden, ook in moeilijke tijden, zoals een oorlog of een zeer grote ramp. Onze samenleving is buitengewoon ingewikkeld geworden en daarom zijn voor de instandhouding daarvan veel en omvangrijke maatregelen nodig. Het denken over en werken aan de civiele verdediging is vaak moeilijk. Wie wil immers in tijd van vrede en welvaart graag stil staan bij het treffen van maatregelen, waarvan men hoopt, dat ze nooit uitgevoerd zullen worden! Toch moeten de voorbereidingen juist in tijd van vrede worden getroffen.

HET REGERINGSBELEID

In 1974 is de nota civiele verdediging samengesteld. In deze nota wordt de noodzaak aangegeven om aandacht te blijven besteden aan de voorbereiding van de civiele verdediging. De nota geeft verder aan hoe de uitbouw

van de civiele verdediging zal moeten gebeuren.

Een aantal projecten zal in de komende twintig jaar met voorrang moeten worden uitgevoerd. Enkele voorbeelden daarvan zijn: havenvoorzieningen, de aanschaf van uitrusting voor mobiele chirurgische teams, het bouwen van schuilgelegenheden en het aanschaffen van materiaal voor het blussen van branden, het redden van mensen en het verschaffen van geneeskundige hulp. De regering is van mening dat – ondanks de slechte economische situatie – de mogelijkheid tot uitvoering van deze projecten, weliswaar aangepast aan nieuwe inzichten, op een enigszins redelijk peil moet worden voortgezet.

ORGANISATIE

In ons land bestaat geen afzonderlijke organisatie voor de civiele verdediging. Alle overheidsorganen met elkaar, het bedrijfsleven en particuliere organisaties en instellingen zorgen voor de civiele verdedigingsvoorbereidingen. Rijksoverheid, provincies, gemeenten en bedrijfsleven hebben daarbij ieder

hun eigen taak. De coördinatie berust bij de minister van Binnenlandse Zaken. De werkzaamheden op zich zijn opgedragen aan de staf voor de civiele verdediging.

DE B.B.

Een belangrijk onderdeel van de totale civiele verdediging is de „B.B.". De organisatie Bescherming Bevolking is opgezet met als doel maatregelen te treffen om de bevolking en haar bezittingen te beschermen tegen de onmiddellijke gevolgen van oorlogsgeweld. De B.B. wordt zonnodig en als het mogelijk is ook in vreedstijd ingeschakeld bij ongevallen en rampen, met name als met de bestrijding daarvan langere tijd gemoeid is. Vanuit de Tweede Kamer is er een sterke aanranding om vooral dit functioneren in vreedstijd van de B.B. beter van de grond te krijgen.

We moeten daarbij natuurlijk wel bedenken dat het personeel van de B.B. voornamelijk bestaat uit personen, die een normale functie in het maatschappelijk leven hebben. Zij kunnen pas na mobilisatie voor langere tijd beschikbaar zijn. Toch is het nodig

om steeds te bezien of de kennis en het materiaal van de B.B. doelmatig gebruikt kunnen worden ook in vreedstijd.

BESCHERMING

In tijd van oorlog is vanzelfsprekend een heel groot en belangrijk onderdeel van de bescherming van de burgerbevolking: de schuilgelegenheid. Sedert 1968 is bij nieuwbouw van flats hierin voorzien door in de onderbouw een schuilgelegenheid te bouwen. Dat is bijvoorbeeld ook het geval onder het nieuwe ministerie van binnenlandse zaken. Maar er zijn in Nederland natuurlijk nog heel veel huizen en kantoren, die geen schuilgelegenheid hebben. Daarom zijn op vele plaatsen openbare schuilgelegenheden aangewezen b.v. parkeergarages en metrostations. Bovendien heeft elk redelijk groot bedrijf van de overheid de opdracht gekregen te zorgen voor een bedrijfszelfbescherming (B.Z.B.). Bij calamiteiten in oorlogstijd moet de B.Z.B. voorzieningen treffen voor de bescherming van het aanwezige personeel. Onder de werknemers van het bedrijf worden daartoe vrijwilligers geworven. Zij vormen dan één of meer ploegen voor brandbestrijding, redding en eerste hulp. Vanzelfsprekend worden ze daartoe in vreedstijd opgeleid.

VELE MAATREGELEN

Binnen het kader van de civiele verdediging moeten nog vele andere maatregelen zorgvuldig worden voorbereid. We moeten daarbij denken aan transportmogelijkheden, watervoorziening, energievoorziening,

voedselvoorziening enz. Vooral aan een aspect als voedselvoorziening zitten veel maatregelen vast. Zo zijn er noodvoorraden biscuits en zuigelingenvoedsel en noodkeukens voor de bereiding van warme maaltijden beschikbaar. Een uiterst belangrijk aspect is ook de gezondheidszorg. In tijd van oorlog zullen er helaas veel gewonden kunnen zijn.

De ziekenhuiscapaciteit zal in zo'n situatie worden uitgebreid met 20.000 bedden met alle toebehoren en bijbehorende medische hulpmiddelen.

Voor de nabehandeling zal de opnamecapaciteit van 170 verpleeghuizen en dergelijke worden uitgebreid door het bijplaatsen van ca. 7000 bedden met toebehoren. Ook is er nog het noodbeddenplan met 30.000 bedden voor het opnemen van slachtoffers voor wie opname en behandeling in ziekenhuizen nog niet mogelijk is.

BELANGSTELLING

Het is wel te begrijpen dat in een tijd van vrede en in een periode waar niet veel grote rampen voorkomen, de algemene belangstelling voor de civiele verdediging niet groot is. Maar als de nood aan de man komt is er geen tijd meer om alles op poten te zetten. Dat moet vóór die tijd gebeuren. Daarom is het noodzakelijk dat de overheid aandacht blijft geven aan de civiele verdediging.

(Noot: Voor het schrijven van dit artikel is met toestemming van het ministerie van binnenlandse zaken gebruik gemaakt van de brochure: „De civiele verdedigingsvoorbereiding in Nederland. Voor belangstellenden is deze brochure gratis verkrijgbaar bij de afdeling voorlichting van het ministerie van binnenlandse zaken, Schedeldoekshaven 200, Den Haag).

Grondslag en politiek handelen

Denklijnen passen in christendemocratische traditie

door: mr. Joost P. van Iersel, lid Tweede Kamer voor CDA

In het rapport „Grondslag en politiek handelen” wordt het CDA gevraagd de politieke overtuiging te formuleren, op basis van en in aansluiting op de christelijke grondslag van de partij. Onlangs heeft de commissie-Kremers een proeve van politieke overtuiging voor de komende tien jaar aan het CDA voorgelegd. Onwillekeurig gaan bij iezing de gedachten terug naar de eerste profieischets van het CDA, de brochure „Rechten en plichten”. Ondanks de andere opzet treffen we in deze nieuwe conceptie een aantal denklijnen daaruit aan, die op hun beurt weer passen in de christen-democratische traditie in ons land.

GEZINDHEIDSPOLITIEK

Eén van de centrale elementen daarin is dat christen-democratische politiek gezindheidspolitiek wil zijn, waarin de levenshouding van mensen niet buiten schot blijft, maar welbewust in geding wordt gebracht, pag. 3. Zo wordt terecht een verband gelegd tussen levensbeschouwing en politiek, wat het politieke denken en handelen op gerichte wijze moet verdiepen. Even terecht houdt het begrip „gezindheidspolitiek” een afwijzing in van het denken in blauwdrukken waar het gaat om de inrichting en ordening van

de samenleving. Bij de politieke ordening van de maatschappij moet aansluiting worden gezocht bij wat in de samenleving zelf leeft.

Over de op pag. 6 en 7 genoemde sleutelkwesies worden veel behartenswaardige opmerkingen gemaakt. Toch zou het karakter van moderne industrie- en verzorgingsstaat die Nederland is, en onze opstelling ten aanzien van een aantal elementen daarvan wat scherper uit de verf hebben kunnen komen. In verband daarmee wil ik bij een drietal onderwerpen enkele kanttekenin-

gen maken: de technische vooruitgang, de eigen verantwoordelijkheid en de rol van de staat.

TECHNISCHE VOORUITGANG

Weliswaar noemt het rapport op verschillende plaatsen de vooruitgang en macht van wetenschap en techniek, maar dit gebeurt nogal incidenteel. Tegelijk wordt vooral voor eventuele negatieve gevolgen hiervan gewaarschuwd. Is niet meer aandacht voor dit vraagstuk op zijn plaats? Techniek staat niet op zichzelf. De snelle maatschappelijke en economische ontwikkelingen van vandaag zijn in belangrijke mate het gevolg van de toepassing van moderne technieken. In de jaren tachtig staan ons weer talrijke vernieuwingen te wachten. Zij zijn van grote invloed op de industriële cultuur, waarin wij leven, en zij hebben daarmee grote betekenis voor de werkgelegenheid en de werkomstandigheden van ons allen, of dit nu in de sfeer van landbouw, de industriële, de commerciële of van de kwartaire

sector ligt. Denk maar eens aan de automatisering en de gevolgen voor de arbeidsmarkt. Als consument zijn wij er echter niet minder bij betrokken. We hoeven maar te kijken naar alle mogelijke huishoudelijke apparaten, auto en vliegtuig, en niet minder ligt er een duidelijk verband tussen de techniek en bijvoorbeeld onderwijs en de gezondheidssector. Dit alles en de gevolgen daarvan voor het dagelijks leven is van invloed geworden op ons aller denken en handelen. In de loop van de jaren zestig is – en niet alleen in onze kring – een toenemende kritiek ontstaan op de consumptiemaatschappij en het verband tussen deze en de technische vooruitgang. Terecht zijn normen gesteld voor de richting van de economische ontwikkeling. Technische ontwikkelingen in de wereld zullen Nederland echter niet links laten liggen. De economische interdependentie schrijdt voort en wordt ook in Nederland actief bevorderd. Om deze ontwikkeling zo goed mogelijk op te vangen zullen we ze moeten zien te

richten naar onze eigen opvattingen over de kwaliteit van het bestaan. Het gaat er immers om de processen in de hand te houden. Dit kan niet anders zonder dat de technische ontwikkelingen in hun samenhang in kaart worden gebracht en als zodanig programatisch worden beoordeeld. Voor dit centrale vraagstuk lijken mij punt 72 tot en met 74 beslist aan de magere kant.

EIGEN VERANTWOORDELIJKHEID

In het hoofdstuk „Gespreide verantwoordelijkheid” wordt de eigen verantwoordelijkheid breed behandeld. Maatschappelijke organisatie moet de beleving hiervan mogelijk maken.

Volstrekt juist is de stelling dat verantwoordelijkheid slechts kan worden beleefd, als zij ook werkelijk kan worden gedragen. Dit bepaalt CDA-opvattingen over medezeggenschap in de ondernemingen, schaalverkleining in de particuliere en in de overheidssector en de zorg voor het individu. Terecht wijst het rapport op problemen van groeiende vereenzaming en verontpersoonlijking, waarvoor juist het CDA naar oplossingen moet streven.

Toch is hiermee niet het laatste woord gezegd. In talrijke nationale of internationale studies komt steeds duidelijker de vraag naar voren of de westelijke wereld niet de tol begint te betalen

Vervolg op pagina 7

VERKEERSVEILIGHEID

Fundamentele visie bij CDA nodig

De CDA-studiedag over verkeersveiligheid – zaterdag 3 november in Utrecht gehouden – maakte opnieuw duidelijk dat het bij „politiek” niet altijd gaat om problemen waar alleen liefhebbers zich druk over maken. In tien jaar tijds (1965-1975) vonden dertigduizend Nederlanders bij verkeersongevallen de dood. Honderdduizenden anderen werden gewond. De meeste slachtoffers vallen onder het langzaam verkeer en een groot aantal van hen werd uit kinderen en bejaarden gevormd.

Helaas is er geen bestuurs-beslissing denkbaar welke het menselijk leven tegen elk risico kan beschermen. Het CDA kreeg van de studiedag-deelnemers echter wel het dringend verzoek om een fundamentele visie over het verkeers-veiligheidsprobleem te ontwikkelen. Wanneer het CDA wil opkomen voor het zwakke en weerloze in de samenleving moet dan ook bij haar politieke beslissingen ten aanzien van de verkeersveiligheid duidelijk worden.

Dat de voorzieningen voor het langzaam verkeer en het openbaar vervoer vaak nog ontoereikend zijn werd ook reeds in een der negen stellingen van deze studiedag gezegd. De verkeers-omgeving dient aangepast te worden aan de zwakkere verkeers-deelnemers. Nu wordt nog teveel uitgegaan van de eisen welke de sterkere (het autoverkeer) stelt. De studiedag was vooral bedoeld voor CDA-gemeente- en provinciebestuurders. „Wij hopen dat zij vandaag iets horen waarmee ze in de praktijk kunnen werken”.

zei voorzitter Wil van den Bos (wethouder van Gouda). Bij de besprekingen bleken gelukkig ook vele niet-politici, als leden van de actie „Stop de kindermoord” of de Vereniging bescherming voetgangers, aanwezig te zijn. Zo kregen de CDA-bestuurders al bij de eerste inleiding (door mevrouw V. I. van der Does-Enthoven, bestuurslid van de Vereniging bescherming voetgangers) de prikkelende vraag te horen: zult u onverzettelijk worden als het gaat om een keuze tussen prioriteit voor de auto of voor de zwakste deelnemers? Of zal het CDA meedobberen op de snelle, sterke stroom ten behoeve van het snelverkeer.

Ontevreden over CDA-bewindslieden en Kamerleden was deze spreekster overigens niets. Maar zij vond wel dat het image van het CDA in dit opzicht niet is, zoals dat van een partij die zorg heeft voor het zwakke in de samenleving, verwacht mocht worden. De auto is niet het enige probleem in het verkeer maar hij is wel de belangrijkste veroorzaker van verkeersongevallen.

Waarom zo vroeg mevrouw Van der Does, worden zoveel politieke beslissingen ten gunste van het auto-verkeer genomen, zonder te denken aan de ongelukkig hoge verkeersongeval-lencijfers en de waanzinnige hoge kosten van deze ongevallen.

Volgens ir. Armussen bedragen bedoelde kosten drie miljard per jaar. Daarbij blijven rouw en verdriet over verlies en blijvende invaliditeit nog buiten beschouwing. Wanneer bij het verkeersbeleid werkelijk voorrang wordt gegeven aan bescherming van

de zwaksten zijn we op gemeentelijk niveau niet klaar met het goedkeuren van één woonerf. Het hele beleid zal van die prioriteit moeten uitgaan. Onlogisch is te pleiten voor integratie van bejaarden of gehandicapten in het dagelijks leven zonder erbij stil te staan dat zij veiliger routes nodig hebben om zelfs maar een dienstencentrum te kunnen bereiken.

Jonge ouders die de gevaren voor hun kinderen niet langer accepteren werken vaak en terecht mee aan actiegroepen. Maar waar zijn de actiegroepen gericht op het belang van bejaarden en gehandicapten die vaak met levensgevaar winkel of bushalte moeten zoeken. Zo'n actiegroep zou ook overbodig moeten zijn, vond mevr. Van der Does, omdat het CDA steeds voor hun rechten en belangen opkomt. In woonwijken kan 80 procent van de straten het zonder doorgaand verkeer stellen. In die straten zou het tempo veel lager kunnen zijn dan 50 km. Prioriteit voor zwakkere verkeers-deelnemers zou, aldus een der besproken stellingen ook tot uitdrukking moeten komen in: a. een netwerk van veilige routes in het bestemmingsplan tussen woningen, winkels, scholen en andere voorzieningen. Ook het openbaar vervoer en de vuilnis-ophaaldienst zouden in verblijfsgebieden met gepaste snelheid hun werk moeten kunnen doen. Systematisch surveillancebeleid van de politie werd van groot belang geacht. Dit moet onderdeel zijn van het gemeentelijk verkeersveiligheidsplan. Plannen op gemeentelijk niveau dienen in nauw samenspel met de burgers tot stand te komen. Inspraak, maar vooral klachtenbehandeling, dienen te worden gehonoreerd. Daarvoor zal in de begroting geld moeten worden gereserveerd. Niet alle bepleite maatregelen vragen overigens veel geld. Ombuiging van de mentaliteit, zodat bescherming van de zwaksten voorop komt te staan, is de belangrijkste opgave. Wel waarschuwde ir. F. J. Cremer (adjunct-directeur van de provinciale waterstaat van Overijssel) ervoor om bij het opzetten van plannen de grenzen van het financieel-mogelijke niet uit het

oog te verliezen. Geen kostbare geluidswal bijvoorbeeld, wanneer een rietmat-bescherming afdoende is.

Het huidige financieringsprobleem ten aanzien van wegen en voorzieningen bevordert, naar het oordeel van de aanwezigen, niet een systematisch gemeentelijke beleidsontwikkeling terzake van verkeersveiligheid. Er blijft te weinig ruimte om per gemeente eigen prioriteiten te stellen. Aan de andere kant werd opgemerkt dat de door rijksgelden geschapen financiële mogelijkheden (voor verkeersvoorzieningen) niet altijd effectief en volledig worden gebruikt. De discussie maakte ook wel duidelijk dat het moeilijk is bevoegdheden efficiënt tussen lagere en hogere colleges te verdelen. Het CDA kiest terecht voor gespreide verantwoordelijkheid. Dat geldt dan zeker voor voorzieningen die volledig op plaatselijke omstandigheden moeten zijn afgestemd en rekening dienen te houden met wensen en wenken van eigen burgerij. Met te veel plaatselijke experimenten, welke niet passen in landelijke regelingen, is de verkeersveiligheid echter ook weer niet gediend.

In zijn slotwoord concludeerde dr. Th. E. Westerterp dat deze studiedag, terecht opkomend voor bescherming van de zwakste verkeersdeelnemers, het huidige auto-verkeer als systeem accepteert. Met verlaging van de maximum snelheid binnen woongebieden ging hij graag akkoord. De vraag is echter hoe tegen overtreding op te treden. De bepaling dat, binnen een woonerf „stapvoets rijden” verplicht is, valt beter toe te passen. Misschien dat voor snelwegen meer dan 100 km aanvaardbaar zou zijn doch dan haalt men elke „speelruimte” er uit en wordt al gauw 120 of 140 normaal genoemd. In het geopperde denkbeeld om ook in personenauto's tachograafs aan te brengen achtte Westerterp weinig doeltreffend. Er worden verschillende maximale snelheden toegelaten (30, 50, 80 of 100). Een tachograaf vertelt niet waar en wanneer een bepaalde snelheid werd gereden en maakt dus ook een eventuele overtreding niet aantoonbaar.

G. J. Brinkman

Eigen portefeuille voor verkeersveiligheid

Raden en Staten dienen het verkeersveiligheidsbeleid nadrukkelijker te stimuleren. Dit beleid, zo luidt een op een CDA-studiedag aanvaarde stelling, dient te worden opgenomen in een wethoudersportefeuille en het apket van een raads(staten)-commissie. Ook dient het CDA voor een fractiecommissie of een fractie-specialist voor de verkeersveiligheid te zorgen. Verkeersveiligheid wordt namelijk als een zelfstandig beleidsterrein beschouwd. Het heeft te maken met ruimtelijke ordening en ook met andere beleidsterreinen zoals volksgezondheid, educatie, justitie, onderwijs, verkeer en arbeidsmarkt. In een overlegorgaan verkeerszaken moeten de verschillende ambtelijke diensten samenwerken met eigen ambtelijke ondersteuning. Een van de wethouders draagt daarbij de politieke verantwoordelijkheid.

Vervolg van pagina 6

voor de verworven rijkdom en welvaart, wat zich uit in een persoonlijke en maatschappelijke afwenteling van verantwoordelijkheden. Is er niet tegelijkertijd sprake van een vermindering van de maatschappelijke weerbaarheid? Ondanks de uitbouw van de verzorgingsstaat is er niettemin sprake van toenemende ontevredenheid. Een partij die uitgaat van de mens zelf en niet van de al of niet heilzame werking van structuren op zichzelf, moet dit zich aantrekken. Verschillende passages in dit hoofdstuk bieden reeds een duidelijk aanknopingspunt voor nadere toespitsing op de vraagstukken van afwenteling en van de noodzaak tot maatschappelijke weerbaarheid. Als we praten over verbetering van de talrijke individuele en collectieve voorzieningen zullen deze punten moeten meespelen. Zij zullen richting geven aan onze opvattingen over het onderwijs, de gezondheidssector, het welzijnswerk, de door de staat gegarandeerde zekerheden en andere. De politiek heeft misschien maar een betrekkelijke rol te spelen, maar juist in het perspectief van wat ons uiteindelijk voor ogen staat, is van belang niet alleen uiteen te zetten wat wij vanuit onze kijk op de mens en samenleving politiek hebben te bieden, maar ook wat wij aan inzet van de mensen zelf verwachten. In het begrip gezindheidspolitiek ligt dit immers ook besloten.

TOETSING VAN DE STAAT

Op pagina 13 en 14 worden enkele factoren genoemd die de politieke democratie bedreigen, zoals de opmars van belangengroepen en de opeenhoping van macht bij de overheid en andere. Inderdaad eisen centralisme, corporatisme en bureaucrativering een principiële antwoord, zeker als we een steeds nauwere verwevenheid tussen de overheids- en particuliere sector op vrijwel alle terreinen van beleid zien optreden. Steeds moeilijker wordt de uiteindelijke vraag te beantwoorden: waar liggen de bevoegdheden, waar liggen de verantwoordelijkheden?

Terecht verzet het CDA zich tegen een zich als vanzelfsprekend ontwikkelend centralisme. Hoe diep dat ingrijpt wordt wel geïllustreerd door de opvatting van velen dat achter formele decentraliseringsvoorstellen in ons staatkundig bestel een tendens naar verdere centralisatie schuilgaat. Het corporatisme staat niet minder de democratie in de weg. Belangengroeperingen op vele gebieden, waarbinnen de scheiding tussen overheid en particuliere sector soms zelfs is weggefallen steken elkaar naar de kroon. Het overheidsbeleid dreigt zo te verworden tot resultante van conflicten. Bureaucrativering wordt op haar beurt in de hand gewerkt doordat de overheid, vaak overeenkomstig veler wens, een natuurlijke neiging heeft tot uitbreiding van taken en aanwas van personeel. Onze opvattingen gaan nog steeds uit van een eigen me-

chanisme van ontwikkeling bij de overheid en in de particuliere sector. Vandaar ook de misschien vroeger levende, maar nu toch veelal schijnbare antithese tussen staat en burger. De staat, de overheid zijn we hoe langer hoe meer allemaal samen geworden, als we ons realiseren hoe belangrijk de overheid is geworden voor de arbeidsmarkt en voor het ontwerpen, het uitvoeren en de financiële begeleiding van talloze activiteiten, los van of samen met de particuliere sector. Er worden steeds meer vraagtekens gezet bij deze ont-

wikkeling, zonder dat overigens echt nieuwe opvattingen baan breken. Als wij echter ernst willen maken met het bijstellen van fouten die in dit proces optreden, dan is van een fundamentele bezinning op de rol van de moderne staat die immers onder totaal andere voorwaarden werkt dan in het verleden, niet te ontkomen. Het gaat hierbij, zoals het rapport-Kremers terecht opmerkt, ook om onze politieke democratie zelf.

Mr. Joost P. van Iersel.
lid van de Tweede Kamer.

Themadagen in Overijssel

De besturen van het CDA en het CDJA in Overijssel hebben besloten om dit voorjaar twee gezamenlijke vergaderingen te beleggen over onderwerpen, die een brede interesse hebben. Het is de bedoeling dat tijdens die vergaderingen een gedachtenwisseling tussen jong en oud zal plaatsvinden.

De eerste van die twee vergaderingen zal in de vorm van een themadag gehouden worden op zaterdag 2 februari a.s. (van 10.00 tot ongeveer 16.00 uur) in een zaal van „Suisse”, Luttekestraat 17 (ingang Blijmarkt) te Zwolle.

Het thema voor deze dag zal zijn de problematiek van de bewapening. Het leek gewenst om de leden en sympathisanten zich gezamenlijk te laten bezinnen

over de vraag hoe wij ons als christenen moeten opstellen tegenover dit vraagstuk.

Inleiders over dit onderwerp zullen zijn: dr. A. Dekker, als ethische verbonden aan de Theologische Hogeschool van de Gereformeerde Kerk te Kampen en mr. J. H. S. Gualthérie van Weezel, lid van de Tweede Kamer voor het CDA. Dr. Dekker zal in zijn inleiding vragen oproepen over de ethische kant van de bewapening. Mr. van Weezel plaatst enige kanttekeningen bij de politieke kant van de bewapening en zal eventueel enige actuele ontwikkelingen toelichten.

Na de inleidingen wordt in kleine groepjes gediscussieerd over de opgeworpen vragen. Nadat verslag van de discussies in de groepjes is uitgebracht, wordt een gezamenlijke discussie gehouden.

GESPREIDE VERANTWOORDELIJKHEID

Dit rapport bepleit een ingrijpende hergroepering van verantwoordelijkheden t.a.v. de grote sociaal-economische vragen van deze tijd: meer verantwoordelijkheid leggen binnen ondernemingen, of bedrijfstakniveau en in de regio.

Het rapport bespreekt uitvoerig de taak van de overheid, van de organisaties van werkgevers en werknemers, en het besluit met een strategie van verandering: een krachtig appèl op mensen (en organisaties) en een pleidooi voor wijzigingen in de zeggenschapsverhoudingen. Het rapport is opgesteld door een werkgroep van de drie wetenschappelijke instituten van het CDA, bestaande uit: prof. dr. P. A. J. M. Steenkamp (voorzitter), S. Th. van Bijsterveld, drs. G. Gerritse, mr. J. Hollander, drs. P. H. A. Klep, J. Lanser, ir. J. W. M. de Rooij, drs. B. J. Udink, dr. J. de Vries, prof. dr. A. Wattel, prof. drs. J. Weitenberg, prof. dr. H. J. van Zuthem, drs. H. Borstlap (rapporteur/secretaris) en drs. A. H. A. Veenhof (co-rapporteur.)

170 pag., f 16,-
(inclusief verzendkosten)

Bestellingen:
giro 60 45 00 t.n.v. de Savornin-Lohmanstichting. Den Haag.

Bijna 300 miljoen gulden voor stadsvernieuwing

Minister Beelaerts van Blokland (volkshuisvesting en ruimtelijke ordening) heeft ruim 290 miljoen gulden voor 1979 in het kader van de interim saldo-regeling (Beschikking Geldelijke Steun Stadsvernieuwing 1977) beschikbaar gesteld aan de veertien door de minister aangewezen I.S.R.-(interim saldo-regeling) gemeenten. Volgens deze interim saldoregeling vergoedt het Rijk in aangewezen gebieden naast de voorbereidingskosten het verschil tussen de kosten van de uitvoering van stadsvernieuwingplannen en de opbrengsten die daaruit worden verkregen. Ook de ministeries van cultuur, recreatie en maatschappelijk werk, van economische zaken, van volksgezondheid en milieuhygiëne en van verkeer en waterstaat zullen binnen de aangewezen gebieden bijdragen.

In de interim saldoregeling wijst de gemeenteraad een bepaald deel van de gemeente tot vernieuwingsgebied aan, waarbij een voorlopige begroting voor de verbetering van het aangewezen gebied wordt opgesteld. Daarin wordt onder andere een overzicht gegeven van de volgorde waarin de verschillende onderdelen van het plan zullen worden uitgevoerd. Het Rijk toetst deze begroting en corrigeert zonedig de bedragen. Deze correcties kunnen samenhangen met bijvoorbeeld lagere rijksschattingen van verwervingskosten, posten waarover op dat moment nog weinig duidelijkheid bestaat of werken die buiten de regeling vallen. Bij het toekennen van de bedragen voor nieuw aangewezen gebieden wordt een voorlopig bedrag aan de gemeente toegezegd dat door het Rijk gedurende een bepaalde periode beschikbaar zal worden gesteld voor het aangewezen vernieuwingsgebied.

Tegelijk of na het indienen van een raadsbesluit tot aanwijzing van een vernieuwingsgebied kan een uitvoeringsplan bij het Rijk worden ingediend, waarin het aanwijzingsbesluit verder wordt uitgewerkt.

Na goedkeuring van dit uitvoeringsplan door de minister van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening (in overleg met de daarbij betrokken ministers) kunnen de bedragen van het plan bij het Rijk worden gedeclareerd, waarna de betalingen volgen.

Voor 1979 heeft de minister de volgende aanwijzingsbesluiten en uitvoeringsplannen van de veertien I.S.R.-gemeenten behandeld:

AMSTERDAM

De gemeente Amsterdam heeft twee vernieuwingsgebieden aangewezen: een deel van de Nieuwmarkt en het Realeneiland.

Het vernieuwingsgebied dat in de Nieuwmarkt is aangewezen, omvat een uitvoeringsplan van dezelfde omvang. Met dit uitvoeringsplan kan op zeer korte termijn worden begonnen. In dit plan, dat een onderdeel vormt van het in de toekomst aan te wijzen beschermd stadsgezicht, kan gesproken worden van een integrale benadering van de stadsvernieuwing. De minister heeft 8,1 miljoen gulden toegezegd voor het aanwijzingsbesluit en het uitvoeringsplan.

De beslissing over het aanwijzingsbesluit voor het Realeneiland moet nog genomen worden. Tenslotte is het saldo van enkele in 1977 en 1978 geaccepteerde uitvoeringsplannen met ruim 10,6 miljoen gulden verhoogd (door o.m. aanpassing eenheidsrijzen, correcties, uitbreidingen).

ROTTERDAM

De gemeente Rotterdam heeft vier vernieuwingsgebieden aangewezen: Oude Westen-West, Oude Noorden-Erasmuskwartier,

Oud Crooswijk Oost en Delfshaven/Elektrablok. Voor alle vier gebieden werden ook uitvoeringsplannen ingediend. Het uitvoeringsplan Delfshaven/Elektrablok werd echter op 21 juni 1979 weer door de gemeente Rotterdam ingetrokken. De minister heeft de aangewezen vernieuwingsgebieden met uitzondering van het gebied Delfshaven/Elektrablok goedgekeurd.

Voor het gebied Oude Westen-West is voor het aanwijzingsbesluit en uitvoeringsplan f 19.210.000,- toegezegd. Voor het gebied Oude Noorden-Erasmuskwartier is voor het aanwijzingsbesluit en uitvoeringsplan f 8.410.000,- toegezegd en voor het gebied Oud Crooswijk Oost is voor het aanwijzingsbesluit en uitvoeringsplan f 8.060.000,- toegezegd. Met de uitvoering van de verbeteringsplannen van de drie goedgekeurde aanwijzingsgebieden kan op korte termijn worden begonnen.

De geografische samenhang met stadsvernieuwingactiviteiten in de aangrenzende gebieden is groot, omdat aangesloten wordt op reeds eerder goedgekeurde aanwijzingsbesluiten.

Voor het uitvoeringsplan van het al eerder aangewezen en goedgekeurde aanwijzingsbesluit Delfshaven heeft de minister dit jaar ruim 5 miljoen gulden toegezegd.

's-GRAVENHAVE

De gemeente 's-Gravenhage heeft drie vernieuwingsgebieden aangewezen: Rivierenbuurt, Zeeheldenkwartier en Transvaal/Paul Krugerbuurt.

Met de uitvoering in de Rivierenbuurt kan al in 1980 begonnen worden. Voor het Zeeheldenkwartier is een ontwerp bestemmingsplan aanwezig. Voor de Transvaal/Paul Krugerstraat is een structuurschets in een vergevorderd stadium van voorbereiding.

In alle drie gebieden is sprake van een integrale benadering en in alle gevallen wordt aangesloten op gebieden waarin stadsvernieuwing op particulier initiatief plaats vindt.

Voor de uitvoering van het aanwijzingsbesluit Rivierenbuurt is door de minister f 28.568.000,- toegezegd en aan de gemeente is meegedeeld dat de beslissing over het Zeeheldenkwartier en de Transvaal begin volgend jaar is te verwachten.

In het aangewezen en goedgekeurde vernieuwingsgebied Schilderswijk heeft de minister voor het uitvoeringsplan Oranjeplein ruim 7,2 miljoen gulden toegezegd.

UTRECHT

De gemeente Utrecht heeft twee vernieuwingsgebieden aangewezen: Abstede en Kanaalstraat en omgeving. De minister heeft voor dit jaar de aanwijzing van het gebied Abstede goedgekeurd en voor de afhandeling ervan 8,4 miljoen gulden toege-

zegd. Voor het uitvoeringsplan voor een deel van dit vernieuwingsgebied is 2,2 miljoen gulden toegezegd.

De afhandeling van de Kanaalstraat en omgeving wordt begin volgend jaar verwacht.

Verder is het saldo van eerdere uitvoeringsplannen bijgesteld waardoor de reeds toegezegd bijdragen van het Rijk in het kader van de interim saldoregeling met 6,4 miljoen gulden zijn verhoogd.

HAARLEM

Dit jaar heeft de gemeente Haarlem het gebied Heiliglanden aangewezen als vernieuwingsgebied. De minister zal begin volgend jaar over dit raadsbesluit beslissen. Al eerder dit jaar heeft de minister positief beslist over het aanwijzingsbesluit Transvaal (saldo 5,7 miljoen gulden).

GRONINGEN

De gemeente Groningen heeft het gebied Binnenstad-Zuid als vernieuwingsgebied aangewezen. De minister heeft de gemeente bericht dat hij begin 1980 zijn oordeel zal geven over dit vernieuwingsgebied. Voor de uitvoering van het verbeteringsplan II, gelegen in het al eerder goedgekeurde vernieuwingsgebied Binnenstad-Oost heeft de minister ruim 8,6 miljoen gulden uitgetrokken. Verder is het saldo van een al eerder goedgekeurd uitvoeringsplan (namelijk het verbeteringsplan I) met 920.000 gulden verhoogd door bijstelling van enkele bedragen.

LEIDEN

De gemeente Leiden heeft drie vernieuwingsplannen aangewezen en daarvoor ook uitvoeringsplannen ingediend. Het gaat hier om de gebieden Marewijk, Groenord en Transvaal, waarin een onderlinge samenhang bestaat met maatregelen van verschillende ministeries.

De drie plannen complementeren de stadsvernieuwingplannen voor de noordelijke schil van Leiden.

Op basis van deze gegevens heeft de minister de aanwijzingsbesluiten en de uitvoeringsplannen van de drie stadsvernieuwinggebieden goedgekeurd en 3,7 miljoen gulden toegezegd voor het gebied Marewijk, ruim 13,6 miljoen gulden voor het gebied Groenord en 11,6 miljoen gulden voor het gebied Transvaal.

ALKMAAR

Door Alkmaar zijn in 1979 geen nieuwe aanwijzingsbesluiten ingediend. Wel heeft de minister eerder dit jaar de aanwijzing van het gebied Grote Kerk e.o. goedgekeurd en hiervoor f 5.700.000,- toegezegd. Voor het uitvoeringsplan van dit gebied heeft de minister dit saldo verhoogd en f 9.715.000,- toegezegd. Voor het uitvoeringsplan van het al eerder goedgekeurde aanwijzingsbesluit Schermereiland/Eilandswal zegde hij in aanvulling op het al verstrekte werkkapitaal 8,9 miljoen gulden toe. Verder is het saldo van het al eerder goedgekeurde uitvoeringsplan Oostelijke Binnenstad bijgesteld en met 982.000 gulden verhoogd.

HILVERSUM

De aanwijzing van het gebied Oosterstraten/Nieuwstraten is door de minister met enkele kritische kanttekeningen ten aanzien van de soberheid en doelmatigheid van de voorgestelde aanpak, goedgekeurd.

Voor dit aanwijzingsbesluit heeft de minister 18,2 miljoen gulden toegezegd.

LEEUWARDEN

De gemeente Leeuwarden heeft de gebieden Oldegaliëën/Bloemenbuurt en Schil-Oost aangewezen als vernieuwingsgebied. Voor de uitvoering is voor het gebied Oldegaliëën een plan ingediend en zijn voor het gebied Schil-Oost t.w. Cambuursterpad, Molenpad, en Achter de Hoven/Vegelin plannen in voorbereiding. De minister heeft de aanwijzing van deze gebieden gedeeltelijk goedgekeurd en de gemeente Leeuwarden 8,9 miljoen gulden toegezegd voor een deel van Schil-Oost en bijna 6,1 miljoen gulden voor een deel van het gebied Oldegaliëën/Bloemenbuurt. De beslissing over de overige delen van de aangewezen gebieden is in vooruitzicht gesteld.

DELFT

De gemeente Delft heeft twee aanwijzingsbesluiten ingediend: Olofsbuurt/Hof van Delft en Westerkwartier. Op korte termijn zijn voor beide gebieden uitvoeringsplannen te verwachten. Behalve de uitvoeringsrijpheid is ook de integrale benadering en de geografische samenhang (onderling en met de historische binnenstad) van beide gebieden van dezelfde aard.

De minister heeft de aanwijzing van Olofsbuurt/Hof van Delft goedgekeurd en daarvoor 17,4 miljoen gulden toegezegd. De aanwijzing van het gebied Westerkwartier zal begin 1980 afgehandeld worden.

SCHIEDAM

De gemeente Schiedam heeft vier vernieuwingsgebieden aangewezen:

Twee gebieden waarin kaalgeslagen terreinen woningbouw gepleegd kan worden voor o.a. bewoners uit andere stadsvernieuwinggebieden en twee met een groot aantal zeer slechte woningen, namelijk Singelkwartier en Schiedam-West I. Voor Schiedam-West I en het gebied Hoofdstraat en omstreken zijn de uitvoeringsplannen ver gevorderd. In de gebieden Schienoko

en Singelkwartier is de voorbereiding van de uitvoering minder ver.

In alle vier de gebieden bestaat een grote samenhang met allerlei soorten van maatregelen. Schiedam-West I, Singelkwartier en Schienoko liggen rond het reeds gedeeltelijk uitgevoerde saneringsplan „Binnenstad”.

Hoofdstraat en omstreken ligt als een kern in het zuidelijke rehabilitatiegebied van Schiedam.

Op basis van deze gegevens is de aanwijzing van het gebied Schiedam-West I goedgekeurd en daarvoor ontvangt de gemeente Schiedam dit jaar 18,5 miljoen gulden. De minister heeft ook de aanwijzing van het gebied Hoofdstraat en omstreken goedgekeurd waarmee een bedrag van 16,1 miljoen gulden gemoeid is. De besluiten over de andere aanwijzingsbesluiten zullen in 1980 vallen.

ARNHEM

De minister heeft de aanwijzingsbesluiten en uitvoeringsplannen van de gebieden St. Marten en Onderstuk Klarendal goedgekeurd. In het kader daarvan is voor het gebied Onderstuk Klarendal ruim 6,5 miljoen gulden aan de gemeente Arnhem toegezegd en voor het gebied St. Marten ruim 6,4 miljoen gulden. Ook het aanwijzingsbesluit Spijkerkwartier is door de minister goedgekeurd en hij heeft daarvoor 17,4 miljoen gulden toegezegd. Weliswaar was er slechts voor een deel van het Spijkerkwartier een uitvoeringsplan, waarvoor de minister ruim 5 miljoen gulden toezegde, maar om de samenhang tussen de ter plekke noodzakelijke maatregelen (integrale benadering) niet te verstoren, is het aanwijzingsbesluit voor het hele Spijkerkwartier door de minister goedgekeurd. De aanwijzingsbesluiten voor de Spoorwegbuurt en Het Eiland zullen later door de minister worden beoordeeld.

DORDRECHT

De gemeente Dordrecht heeft twee gebieden aangewezen: het gebied Boogjes, Grotekerkbuurt, Geldelozepad en het gebied Lijnbaan, Matena's pad. Voor de deelgebieden Boogjes en Lijnbaan heeft de gemeente tevens uitvoeringsplannen vastgesteld. De plannen voor de overige deelgebieden zijn nog in voorbereiding. De minister heeft daarom het aanwijzingsbesluit van het deelgebied Boogjes goedgekeurd en 17,6 miljoen gulden voor dit jaar aan de gemeente Dordrecht toegezegd.

H. L.

TUINAANLEG BINDER B.V. - RHOON

Aanleg en onderhoud van
GEMEENSCHAPPELIJKE TUINEN,
PLANTSOENEN, PARKEN,
SCHOOLTUINEN etc.

- onderhoud van groenvoorzieningen
- onkruidbestrijdingen
- kleigrond, teelaarde
- graszoden en graszaden
- bloembakken
- grond- en straatwerken
- drainages - rioleringen
- beplantingen
- windkeringen en afrasteringen
- aanleg grasgazons

Dorpsdijk 50-52 - Postbus 820 - RHOON
telefoon 01890-6111*

AANNEMINGSBEDRIJF HOOQVLIET & ZN. B.V.

Burgerlijke- en Utiliteitsbouw

- * NIEUWBOUW
- * VERBOUW+
- * ONDERHOUD

ZWIJNDRECHT
Molenvliet 9 - Tel. 01850-26651-27034-24330.

de nederlander

Maandelijkse brief Unievoorzitter

Vragen rondom kernwapens
niet voor ons uit schuiven

Beste Unieleden,

Dit wordt mijn eerste brief in 1980 aan u. Ik hoop, dat dit jaar voor u goed gestart is en ik hoop ook, dat het voor u een goed jaar zal mogen blijven, privé, in uw werkring en bij de uitoefening van de politieke taken, die u op u heeft genomen.

Dit jaar wordt voor alles en iedereen in en rondom het CDA van erg veel betekenis. Op 11 oktober zullen ARP, CHU en KVP het beslissende „ja-woord” moeten geven. Dan zal eindelijk de fusie een feit zijn. We hebben voor die tijd nog heel wat te doen. Daarover straks nog wat meer. Ik wil eerst toch nog één keer terug kijken naar de behandeling van het kernwapenvraagstuk, dat aan het eind van 1979 de laatste zaak was, waar de Tweede Kamer zich dat jaar mee bezighield. Een zaak van zeer grote betekenis, waar zeker ook in de komende twee jaar en daarna nog over gepraat zal worden. Ik heb er behoefte aan een aantal feiten uit de discussies en besluitvorming rondom de nieuwe NAVO-wapens nog eens op een rijtje te zetten. Ik heb altijd geleerd, dat je moet proberen alle zaken in positieve zin te benaderen. Dat wil ik bij dit vraagstuk ook, maar ik wil eerst een aantal punten signaleren, die naar mijn mening in deze kwestie minder positief waren. In de eerste plaats was dat het optreden van de 10 leden van de CDA-fractie. Niet het feit, dat ze anders denken dan anderen, maar het door hen gekozen moment, waarop zij een eigen standpunt innamen was verkeerd. De Unieraad van 8 de-

cember was daar ook duidelijk over. De verantwoordelijke ministers waren begin december hard, ja keihard, bezig bij de NAVO-partners een eigen Nederlandse koers te verklaren op het kompas, dat in overleg met de Tweede Kamer in november was uitgezet. Toen men aldus drukdoende was, meenden de tien CDA-ers met de oppositie mee het kabinet tussentijds op een andere koers te moeten zetten. De tien hadden in november hun afwijkend standpunt moeten laten gelden of eind december bij de besprekingen in de Tweede Kamer na Brussel, maar niet halverwege.

NEGATIEF

Jammer vind ik het, dat waarschijnlijk vooral ook door de publiciteit daar omheen na de zware besprekingen in de Tweede Kamer op 19 december niet echt duidelijk is geworden, hoe nu precies de Nederlandse positie binnen de NAVO is voor de komende twee jaar. Zijn we wel of niet volledig en loyaal lid van het bondgenootschap? Dragen we mede de verantwoordelijkheid voor de NAVO-besluiten, zo niet juridisch dan toch wel moreel? En is plaatsing over twee

jaar in Nederland een vaststaand feit, tenzij in de Oost-Westverhouding de ontspanning en wederzijdse ontwapening heel duidelijk vooruitgang boeken? Een voor ieder helder antwoord op deze vragen is noodzakelijk en dat is nu nog meer gaan klemmen, nu de Russen in Afghanistan zijn binnengevallen. Die vragen zijn essentieel en lijken zeker voor het grote publiek en voor onze achterban ten dele onbeantwoord gebleven te zijn in het debat van 19 december. Ik weet ook wel, dat de beste stuurlied aan wal staan, maar met mijn collega-partijvoorzitters ben en blijf ik van mening, dat de antwoorden op deze vragen niet uit konden kristalliseren, omdat te snel in het Kamer-debat de lijn van de discussies terecht kwam op de vraag, of de Kamerleden voor of tegen het kabinet waren.

Natuurlijk drukte al heel snel de motie van de oppositie zijn stempel op de discussies, maar de in het debat magistrale minister-president had het moment nog kunnen uitstellen, waarop het debat de politieke wending nam.

Vervolg op pagina 2

CH karakteristieken:
we doen het nu eens zelf

Eigenschappen of (on)hebbelijkheden, die karakteristiek geacht worden voor de CHU, ze worden door het dagblad „Trouw” in serie aangereikt. Net voor Sinterklaas 1979 maakte de krant zelfs een hele wenslijst:

„Vertegenwoordigers van de CHU zijn lieden die zonder spreken reeds de redelijkheid en de braafheid uitdragen. Hadden zij in de afgelopen zeventig jaar van het bestaan van de Unie hun mond gehouden, hun inbreng zou er niet minder om zijn geweest.

De CHU staat voor het veelal welgestelde hervormde deel van het Nederlandse protestantisme. Geen volk dat hard van stapel loopt; landadel, bemiddelde boerenstand en burgerij. Brave, bedaagde lieden, die op rustige wijze eenheid van volk en natie nastreven en derhalve nooit, zoals Kyper en zijn „kleine luyden”, hun kracht in het isolement hebben gezocht – al houden ze als enige politieke partij hun Unieraadsvergaderingen achter gesloten deuren”.

U merkt: de CHU krijgt toch wel eens volle aandacht...

„Voor de meeste CH-Kamerleden was de regering er altijd om ermee in de pas te lopen en slechts met vriende-

lijke vragen te hinderen”, schreef het Prot. chr. dagblad ook nog op diezelfde dag. Op 17 januari jl. kwam dezelfde eigenschap, wat vriendelijker omschreven, terug in een gesprek met voorzitter Marinus Weststrate (73) van de werkgroep „Niet bij brood alleen”. Die willen een CDA-programma dat niet voor velerlei uitleg vatbaar is en hebben sympathie voor Goudzwaard en de CDA-dissidenten. Het feit dat de werkgroep niet is aangeslagen in CH-kringen, schrijft Weststrate toe „aan de gouvernementele inslag van de Uniegangers”. In opdracht van het Uniebestuur is de Werkgroep CH Karakteristieken aan het werk gegaan om kenmerkende beschrijvingen te (doen) maken van CHU en CH-ers. Van januari tot september zijn er binnenbladen 4 en 5 van de Ledencontactbladen van „de Nederlander” voor gereserveerd. In dit nummer de eerste serie met o.m.

FRIESLAND EN DE CHU
HET CH PARTIJTYPE en DE
KERK IN HET MIDDEN

een korte schets van politieke sferbepalingen toen. Ook introduceert voorzitter Aad van Dulst de mannen van de werkvloer.

De overtuigende PvdA,
het CDA en het kabinet

Het parlementaire werk voor het jaar 1980 is weer begonnen.

Het zal een beslissend jaar zijn voor het kabinet-Van Agt. Na zijn zware krachtproef in december vorig jaar – de kernwapendebatten – wordt het kabinet nu beproefd op zijn sociaal-economisch beleid.

Het zal ook een beslissend jaar zijn voor het CDA. De vraag is naar mijn mening niet zo zeer of het CDA tot stand komt – dit lijkt mij buiten kijf – maar veeleer of het „gaaf” dan wel via het afspringen van een spaandertje zal plaatsvinden.

Ook de CHU maakt zich in deze maanden op om in haar eigen vergaderingen bezig te zijn met de kandidaatstelling voor de Tweede Kamer. De kiesverenigingen kunnen deze vergaderingen dan tevens benutten, om nog eens bij zichzelf te rade te gaan op welke wijze het eigene van de CHU – namelijk datgene wat waardevol is om door te geven – het best in het CDA kan worden ingebracht. Dit betekent dan tevens dat er voldoende enthousiaste mensen beschikbaar moeten blijven, die ook in de tachtiger jaren de Uniegedachte (waaronder gerekend het vormen van een bindend element) in het grotere geheel, het CDA, wensen gestalte te geven.

Dit jaar zal heel veel van de partijkaders vergen. Natuurlijk geldt dit allereerst van de landelijke besturen. Maar ook van de plaatselijke afdelingen wordt een hoge tol geëist, welke ongetwijfeld op 11 oktober van dit jaar – de fusiedatum – door het lang verbeide resultaat zal worden verzilverd.

In de praktische politiek zullen niet alleen gemeenteraads- en statenleden veel werk op hun weg vinden, in alle bescheidenheid gezegd ook de Kamerleden. De problemen zijn er ook naar!

Er zijn juist in verband met de praktische politiek – in de Tweede Kamer – de afgelopen maanden heel wat vragen gerozen met het oog op de totstandkoming van het CDA. Misschien zou men ook kunnen zeggen, dat, zodra op 11 oktober a.s. zal blijken dat wij in de hitte van de strijd alle politieke stormen hebben doorstaan, er dan toch zeker een zodanig beproefd CDA uit te voorschijn moet komen, dat het voortaan over lange jaren de elementen kan doorstaan. Anders gezegd, dan moet dit CDA, dat zelfs tijdens de groei al volwassen is geworden, wel een heel sterke partij zijn.

door Drs. Gerard van Leijenhorst, vice-voorzitter CDA-Tweede Kamerfractie.

DE PVDA:
WAARSCHUWING VOOR HET
CDA

Bekend is de uitspraak, welke ook het oordeel van de „makers” van het CDA is, dat het CDA geen optelsom van AR, CHU en KVP mag zijn, maar dat het een geheel nieuwe partij moet zijn met een eigen karakter.

Een belangrijk kenmerk van die partij zal zijn hoe deze zich zal blijven verhouden tot de Eerste en Tweede Kamerfractie. Hoe het niet moet, konden we in Vrij Nederland van 5 januari lezen, waarin oud-minister Max van der Stoep ondervraagd door Joop van Tijn een boekje open doet over de stand van zaken in de PvdA. Twee weken geleden citeerde ik ook al Van der Stoep in de Nederlander – toen ging het over de NAVO – en deed dit met instemming. Wat hij nu zegt over de verhouding partijfractie is eveneens zeer de moeite waard. Ik citeer:

„Ik houd niet van die houding van sommige fractiegenoten: „Het congres heeft gesproken, wij leggen er ons bij neer”. Je moet als fractie, als kamerlid toch bij je standpunt persisteren, en niet denken van: ik hou maar op want het congres heeft nu een uit-

Vervolg op pagina 2

Algemene vergadering
CHU 10 mei 1980

Aan de christelijk-historische kiesverenigingen, statenkringverenigingen en kamerkringverenigingen wordt meegegeeld, dat de algemene vergadering 1980 van de Unie zal worden gehouden op zaterdag 10 mei 1980.

NAMEN VAN KANDIDATEN voor het lidmaatschap van de Unieraad kunnen tot uiterlijk acht weken van te voren worden ingezonden aan het secretariaat van de Unie. De volgende leden zijn aftredend en herkiesbaar: mevrouw drs. M. H. A. Boers-Wijnberg (gekozen in 1976), mr. O. W. A. Baron van Verschuer (gekozen in 1978 in een vacature) en drs. A. H. van Zwieten (gekozen in 1976).

Aftredend en statutair niet herkiesbaar zijn: mevrouw mr. H. A. Strijd-Groenewegen (herkozen in 1976) en J. Schuur (herkozen in 1976).

Voorts dient voorzien te worden in de ontstane vacature door het bedanken van mr. J. L. Janssen van Raay in verband met zijn benoeming tot lid van het Europees Parlement.

VOORSTELLEN ter behandeling in de algemene vergadering moeten, voorzien van een korte toelichting, vóór 10 maart a.s. zijn ingediend bij de secretaris van de Unie, p/a Wassenaarseweg 7, 2596 CD 's-Gravenhage.

Nader wordt opgegeven waar de vergadering gehouden wordt.

Drs. M. Smits,
secretaris CHU.

Vervolg de overtuigende PvdA

spraak gedaan. Het congres is geen lastgever van de fractie. Dat hele idee van het rappel, dus dat PvdA-Kamerleden die niet doen wat hun congres heeft besloten kunnen worden teruggeroepen... dat vind ik een heel, heel, héél bedenkelijke ontwikkeling. Daar moet ik niets van hebben. Je moet als Kamerlid vier jaar kunnen zitten, onafhankelijk, en zonder angst dat je tussentijds weg moet. Als ze dan na vier jaar, bij de kandidaatstelling X of Y van zijn stoel schoppen, dan heb ik daar vrede mee."

Tot zover dit lange citaat:

Het behoeft geen betoog dat ik deze woorden gaarne onderschrijf. Deze stand van zaken in de PvdA is evenwel geen nieuw verschijnsel. Zo was de situatie in meerdere of mindere mate al in 1973.

Toen mr. G. E. van Walsum in 1973 de PvdA om deze reden verliet, schreef dr. J. J. Buskes terecht:

„Met Van Walsum acht ik het bedenkelijk – in strijd met wat wij onder democratie verstaan – dat politieke partijen de leden van hun partij in de vertegenwoordigende lichamen van bindende instructies voorzien en soms zelfs tot aftreden dwingen onder pressie van actiegroepen. Concreet: de leden van de

Tweede Kamer zijn volksvertegenwoordigers en geen mandatarissen van hun partij. Zij zijn niet door een partij maar door het volk gekozen". (Socialisme en Democratie 4 april (1973).

Blijkbaar heeft de PvdA deze wijze woorden van Buskes nog steeds ter harte genomen. Bij de kabinetsformatie hebben hij en wij opnieuw kunnen ervaren hoe de PvdA de Haagse politiek trachtte te beheersen. Wanneer de PvdA op deze weg blijft doorgaan zal ook de volgende kabinetsformatie weer heel moeilijk kunnen zijn, tenminste voorzover zij erbij betrokken wordt.

Wanneer het zo is dat een fractievoorzitter van de PvdA, van wie Van der Stoel zegt dat hij de laatste jaren op de congressen bij de gratie Gods iets mag komen zeggen, zo zeer een willoos instrument dreigt te worden van de partij, dan kan van hem niet verwacht worden, dat hij noch staatsrechtelijk noch feitelijk gezien zijn politieke integriteit kan waar maken. Ligt daar ook niet een van de belangrijkste oorzaken dat het zowel in 1977 als in 1973 niet de kabinetsformaties zo moeilijk is verlopen?

Degenen die zich met een in deze richting verder ontwikkelende Partij van de Arbeid zo gaarne wensen te parenteren, behoren ook hierop hun licht eens te laten schijnen.

Laat deze stand van zaken in elk geval een baken in zee zijn voor het CDA. Een zuivere, democratische verhouding tussen partij en fractie, beide met een geheel eigen verantwoordelijkheid, is een staatsrechtelijk goed, dat we niet licht mogen verspelen. Als CDA-ers werken we aan een sterk CDA, het mag evenwel geen strakke partij worden. De „beklemming" die er uitgaat van de PvdA blijve ons verre.

HET KABINET

Na het kernwapendebat in de Tweede Kamer van 19 dec. jl. is er in de PvdA-fractie een zekere apathie opgetreden, aldus laat Vrije Nederland van 12 januari ons weten. Men concludeert daar dat het kabinet-Van Agt nu stevig in het zadel zit. Blijkbaar gaat men er ook daar zo langzamerhand op rekenen, dat deze CDA-VVD-ploeg wel eens zijn rit zou kunnen uitzitten. Dat is dan geen slecht nieuws, het is in het belang van het land dat dit gevoel meer en meer ingang gaat vinden. Dit betekent evenwel niet dat dit kabinet op haar lauweren kan gaan rusten. De uitdaging waarvoor het nu staat – loonpauze (loonmaatregel?), ombuigingen in collectieve uitgaven etc. – laten het niet toe iets van zijn inspanningen prijs te geven.

Mede gelet op de enorm moeilijke taak waarvoor het onder uiterst moeilijke sociaal-economische omstandigheden geplaatst wordt, verdient het met het oog ook op het nationale belang onze maximale steun.

Lubbers een prima politiek leider heeft. En wilt u dan toch „overwinnaars" genoemd zien, dan zijn dat voor mij ons kabinet en de beide regeringspartijen in de Tweede Kamer geweest. Ik vind het tenslotte heel positief, dat de hele CDA-fractie unaniem het kabinet steunde, toen duidelijk werd, dat het daar uiteindelijk omging. Het kabinet bleef overeind, de fractie werd weer één en nu is het aan ons als bestuurders om te bereiken, dat het CDA als partij bij elkaar blijft. Wel is duidelijk dat we de vragen rondom de kernwapens niet voor ons uit mogen schuiven. Het CDA, de achterban en de kiezers hebben recht op een helder standpunt. Vandaar, dat wij als partijvoorzitters aan de wetenschappelijke instituten gevraagd hebben, zo snel mogelijk een goed discussiestuk te vervaardigen.

ZWAAR JAAR

Het is inmiddels wel duidelijk geworden, dat 1980 voor onze mensen in de politiek weer een heel zwaar jaar gaat worden. De economische situatie is ook voor ons land veel slechter dan we tot voor kort konden verwachten. De opnieuw verhoogde olieprijs, de stagnatie en zelfs teruggang bij veel bedrijven en de weer toenemende dreiging van grotere werkloosheid vormen stuk voor stuk ernstige uitdagingen. Werknemers- en werkgeversorganisaties tonen, dat ook zij heel goed bedrijven, dat beperkingen in welvaart noodzakelijk zijn. Men stond als werkgevers en werknemers echt niet zo heel ver bij elkaar vandaan. Het was jammer, dat de laatste brug toch niet te slaan was. De regeringsmaatregel van een loonpauze van twee maanden is noodzakelijk. In die korte periode moet het kabinet de economische werkelijkheid in een duidelijke notitie vastleggen en dan bovendien ook nog met aanvaardbare voorstellen tot verbetering komen. Voorwaar, geen eenvoudige opgave. We wensen regering, parlement en sociale partners veel wijsheid toe.

ONLOSMAKELIJK

Op het partij-politieke terrein zullen in de komende 8 à 9 maanden spijkers met koppen geslagen moeten worden bij het ge-

Wat bezielde die vrouwen?

Vijfenvertig jaar Centrale van CH-vrouwen

Onder de titel „Wat bezielde die vrouwen? 45 jaar Centrale van CH-vrouwen" heeft de Centrale van CH-vrouwen een boekje van 30 pagina's uitgegeven. De heer J. Veldhuijzen heeft de tekst geschreven in nauw overleg met mevrouw A. M. van der Linde-Pelger.

Mej. Mr. C. F. (Frieda) Katz

TEN GELEIDE

De presidente van de Centrale mevrouw M. Bellingwout-Roodenburg introduceert het boekje. Zij schrijft dat de bijna 45 jaar oude Centrale in 1980 zal ophouden te bestaan zodra het CDA werkelijk tot stand komt. Zoals ARP, CHU en KVP dan opgaan in het CDA zo zal de Centrale opgaan in het CDA Vrouwenberaad. Dit afsluiten betekent: overzien, terugkijken, de balans opmaken! Het huidige bestuur meende dan ook er goed aan te doen ter afsluiting van „de Centrale", haar ontwikkeling en betekenis vast te moeten leggen in een totaalbeleid. Een herinnering voor de leden, een huldeblijk aan de vele actieve leden en een stimulans voor vrouwen om politiek betrokken te zijn.

VOORWAARDEN

Zowel de oud-presidente jonk-

vrouw mr. C. W. I. Wittewaal van Stoetwegen als de huidige staatssecretaris van Justitie mevrouw mr. E. A. Haars hebben het boekje van een voorwoord voorzien.

Beide hebben zij jarenlang een actief aandeel gehad in het werk van de CHU en van de Centrale in het bijzonder.

HISTORIE

Na deze inleidende woorden geeft de schrijver een boeiend overzicht over de plaats van de vrouw in de CHU sinds 8 september 1919 de dag waarop de vrouw kiesrecht kreeg.

Uitvoerig wordt ingegaan op de diverse politieke functies die de CHU vrouwen in de lopende jaren hebben vervuld.

Ook de organisatie van de Centrale door de jaren heen wordt besproken. De vele activiteiten die er hebben plaatsgevonden worden niet alleen beschreven doch ook talrijke foto's brengen de gebeurtenissen weer in de aandacht.

Jkv. mr. C. W. I. Wittewaal van Stoetwegen

BESTELLEN

Kent u het boekje nog niet? Het is de moeite waard om het te lezen en te bewaren.

U kunt het schriftelijk of telefonisch bestellen bij mevrouw A. Logt-Jalving, Boekweiltaan 25 te Hoogeveen tel. no. 05280-65232. De kosten bedragen f 3,-.

Vervolg brief Unievoorzitter

ONJUIST

Onjuist vind ik het optreden van de heer Goudzwaard, die het met zijn twee ARP-collega's uit de CDA-Programmacommissie nodig vond, de werkzaamheden in die commissie te moeten staken. Dat was een verkeerde beslissing. Vorige week heb ik al voor de NCRV – „Hier en Nu" – microfoon gezegd, dat ik het onjuist vind, dat de heer Goudzwaard zijn discussies met andere CDA-ers via de publiciteitsmedia pleegt te voeren.

Juist professor Goudzwaard kreeg en krijgt bij het CDA elke keer volop de gelegenheid zijn mening te geven. In 1975/1976 bij het samenstellen van het programma „Niet bij brood alleen", in 1979 bij het samenstellen van het programma „Politieke Uitgangspunten" en bij het geven van commentaar op het CDA-rapport „Politieke Koers", dat door het CDA werd opgesteld, nadat in begin 1979 de heer Goudzwaard zijn ongevraagd advies had uitgebracht. Ook nu weer krijgt de heer Goudzwaard zijn ongevraagd advies had uitgebracht. Ook nu weer krijgt de heer Goudzwaard volop gelegenheid zijn mening aan die van anderen te toetsen en wel in de nieuwe Programmacommissie, waarvan hij lid is. Die Programmacommissie is een zaak van het CDA, zoals ook de verdere discussie een CDA-aangelegenheid moet zijn en niet alleen een kwestie voor één der afzonderlijke CDA-partijen, en zeker niet alleen maar een zaak voor enkele individuele leden kan zijn. Uit dat oogpunt en rekening houdend met het feit, dat ik Goudzwaard en bepaald een groep achter hem niet bij het CDA kwijt zou willen zijn, heb ik met mijn collega-partijvoorzitters de heer Goudzwaard en de andere ARP-leden van het CDA-Programmacommissie gevraagd weer met de werkzaamheden in die commissie door te gaan. Naast enige min of meer negatieve punten en in rondom de kernwapen-discussie signaleer ik gelukkig heel wat positieve aspecten. Daarbij noem ik in de eerste plaats het feit, dat

het heel duidelijk is, dat echt iedereen in het CDA met verantwoordelijkheid de terugdringing van kernwapens noodzakelijk vindt. Dat geldt zowel voor onze ministers als voor alle 49 leden van de Tweede Kamerfractie. In dit verband vraag ik mij overigens heel serieus af, of wij als CDA dit punt, compleet met „geweten" en al, niet al te veel als een „eigen CDA-benadering" zien. In andere politieke partijen zullen ook in deze echt door de verantwoordelijke mensen beslissingen genomen worden in de gewetensvolle afweging, dat onze wereld behoed moet worden voor de allesvernietigende kracht van wapens als kernbommen etc. „Geweten" vindt men echt niet alleen in Nederland, en in ons land heus niet alleen bij het CDA, maar vast en zeker ook bij andere partijen als PvdA en VVD.

POSITIEF

Positief blijft voor mij het CDA-Congres in Dronten. Er waren ontsierende momenten, waarbij sprake was van verkettering van de tien. Achteraf zeg ook ik, dat we daartegen toen meteen al stelling hadden moeten nemen. Toch is en blijft voor mij dit Congres in herinnering als een hartverwarmend gebeuren van CDA-eenheid. Een aanmoediging temeer om snel die eenheid ook daadwerkelijk af te ronden.

HEEL GUNSTIG

Heel gunstig is mijn oordeel over onze voormannen, die in de spannende tijd rechtverreind bleven. Ik denk in dit verband aan onze eigen minister van Defensie, Mr. W. Scholten. Hij verzette bergen werk en behield door zijn integriteit de achting, niet alleen van ons in het CDA, maar ongetwijfeld ook van de NAVO-bondgenoten. Ik denk ook aan de heren Van Agt en Lubbers, die beiden op hun eigen terrein hun positie versterkten. Een „overwinnaar" kan en mag zo'n debat niet opleveren, maar we kunnen met trots signaleren, dat het CDA als regeringspartij een heel goede minister-president en in de heer

In 1975 vierde de Centrale haar veertigjarig bestaan. Alle oudbestuurders leden werden op de foto vastgelegd [boven]. Na afloop bezocht men de CHU-stand van de Emancipade, de grote tentoonstelling van het Jaar van de Vrouw.

reedkomen van het ene CDA premier van Agt heeft vorige week tegen ons als voorzitters gezegd, dat onze taak het ordenen van de partij is. Welnu, die uitdaging zullen wij eensgezind moeten oppakken. Er zullen heus nog wel wat drempels zijn op onze weg in de komende maanden, maar het zal lukken! Ik reken echt op uw steun daarbij. Ook u in het land heeft nog heel wat te doen. We gaan in de komende maanden tot in de achterbannen toe de spelregels van het ene CDA bepalen. Statuten, huishoudelijke reglementen, fusie-protocollen moeten worden vastgesteld. Niet alleen voor de landelijke partij, maar ook voor alle regionale verbanden en voor tal van organisaties. Dit betekent

voor elke bestuurder op elk niveau een enorme belasting. Zullen we elkaar over en weer sterkte en God's zegen toewensen? Ik ben ervan overtuigd, dat we er doorheen zullen komen. „Want dat ene CDA is echt uit de Nederlandse verhoudingen niet meer weg te denken. Ik ben er zeker van, dat we op de ochtend van 12 oktober tegen elkaar zullen zeggen: „Mensen, mensen, wat hebben er ontzettend hard voor moeten werken, maar wat zijn we gelukkig, dat gisteren dan eindelijk toch het hele CDA onlosmakelijk bij elkaar kwam". Naar dat moment werken we met z'n allen in de komende maanden toe.

Met vriendelijke groet,
L. M. van Leeuwen

Ruud Lubbers over bezuinigingen:

door Theo Schmitz

Geen Colijn-achtige situaties

„Een loonpauze lost op zichzelf geen enkel probleem op. Dat is duidelijk”. Aldus Ruud Lubbers, voorzitter van de CDA-fractie in de Tweede Kamer. „Waar het om gaat is wat wij met zijn allen de komende twee maanden gaan doen, welke beleidsdraad wij zullen oppakken. Mijns inziens moet de rode draad uit het midden der zeventiger jaren blijvend gevoigd worden. Het toen ingezette matigingsbeleid behoeft continuïteit. Alleen via algemene versoering en versterking van onze productieve krachten kunnen wij ons aller doel, zo volledig en volwaardig mogelijke werkgelegenheid, bereiken.

GEËN SPEELRUIMTE MEER

„Het beleid dat wij in 1975 hebben ingezet was anti-inflatoir en expansief. Het eerste deel van dat beleid, de strijd tegen de inflatie hebben wij tot nu toe gewonnen. Wat het expansieve of uitgavenbevorderende deel betreft, ligt de zaak moeilijker. Dat beleid is in zoverre niet geslaagd, dat wij heel erg veel van de rek van het (overheids-) uitgaven-elastiek hebben gebruikt. Er is niet veel rek meer over, integendeel, iets teveel extra spanning en het elastiek knapt. Totaliserend kan het ingezette beleid echter geslaagd genoemd worden. Mede dankzij onze aardgasexporten hebben wij een bijzonder redelijke uitgangspositie verworven. Maar pas op, een nieuwe, torenhoge golf van economische problemen komt aanrollen. Er is geen ruimte voor mistaxaties, er is een noodzaak tot beleid. Een beleid dat schraagt op de samenwerking van én de overheid én werkgemers én werknemers. Hoe relativerend men ook over de soms onzekere cijfers van het CPB moge denken, hoe men ook over onze rijkdom en welvaart wil

spreken – persoonlijk vind ik de term „verarming” gezien het gevoerde selectieve groei-beleid een vorm van deels onjuist taalgebruik – één ding staat als een paal boven water: Met het verdwijnen van de groei is de „speel”-ruimte in onze economie verkrapt. Met de constatering dat onze uitgangssituatie lang niet zo slecht is als in andere landen van de wereld, houdt die vergelijking dan ook op. Ondanks het matigingsbeleid is onze concurrentiepositie nog niet voldoende hersteld. Wij zullen het in de toekomst moeten hebben van algemene versoering en versterking van onze productieve krachten. Daar moet het beleid op gericht zijn. Daarmee zijn echter de verschillende eisen op de onderhandelingsstafel van het sociaal overleg in strijd. Er werd overvraagd en onderboden.

MOMENT VAN NATIONALE BEZINNING

Een moment van nationale bezinning is noodzakelijk. Bijzonder zorgvuldig zal er in de verschillende sectoren van onze economie gezocht moeten wor-

den naar mogelijkheden voor versoering, voor bezuiniging en opvoering van de efficiëntie. Bijzonder zorgvuldig, want voorkomen moet worden dat nog meer werkgelegenheid op de tocht komt te staan. Er mogen géén Colijn-achtige situaties van onderbesteding ontstaan. Geen enkele (belangen-) groep mag of kan zich onttrekken aan dit kritische (zelf-) onderzoek ten behoeve van de werkgelegenheid. Niemand heeft een vrijbrief, noch de overheid, noch werkgevers, werknemers of vrije beroepsuitoefenaren. Evenmin ruimte voor heilige koeien als bijvoorbeeld bestaande beloningsverhoudingen.

PAUZE BENUTTEN

Het mooiste zou zijn als wij deze loonpauze zouden benutten voor allerlei gemeenschappelijke afspraken, van waaruit wij in de toekomst gezamenlijk verder kunnen groeien. Een van de problemen bij het overleg was echter het gebrek aan discipline bij de sociale partners. Het was maar ten zeerste de vraag of men bedrijfstaksgewijs tot verstandige contracten zou zijn gekomen, met alle kwalijke gevolgen voor het niveau van loonkosten. Dat was dan net de druppel geweest boven de import van inflatie, de onzekerheden op de internationale handelsmarkten, de sterk gestegen rentebestanden, enzovoorts. Daarom kwam de ingreep. Waar het nu om gaat is dat wij het overvragen en onderbieden

doorbreken middels een evenwicht en daardoor voor alle overlegpartners aanvaardbaar pakket maatregelen. Daarbij ben ik overigens van mening dat de overheid extra inspanningen mag vragen van zowel de sociale partners als zichzelf.

MAATREGELLEN:

De volgende maatregelen zijn denkbaar en meetref:

- het bespreekbaar maken van de post incidenteel loon in het sociaal overleg
- het beperken van de post initieel loon, liefst fixatie op nul percent.
- prijscompensatie in centen vanaf het minimuminkomen.
- aanpassing van de ambtenarensalarissen voor de beperkt „doorberekende” stijging van de sociale premie, voor de zekerheid van werk.
- een versterking van het (overheids) beleid inzake de inkomstvorming van vrije beroepsuitoefenaren.
- minder uitstoot door bedrijven richting WAO
- een hogere spaarquote
- EEN RUIMER MONETAIR BELEID
- indamming van het zwarte circuit
- onze APO en VAD voorstellen.
- vergroting van de werkgelegenheid in de overheids- en kwartaire sector

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:

Dr. K. de Vries, voorzitter: A. Buntsma, drs. M. Smits, drs. A. J. van Duist: Wm C. de Kruijff, D. Rebel, Drs. H. van Spinning, Drs. G. van Leijenhorst: Govert Veldhuijzen en mevrouw E. Sleyser-Tegelear

EINDREDAKTIE:

H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:

Mevrouw J. Algra-Feddema, Dr. E. Bleumink, Prof. Dr. J. W. van Hulst, Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES

Postbus 33822, 2503 BC 's Gravenhage

ADMINISTRATIE-ADRÉS:

Voor het opgeven van nieuwe abonnees, advertenties, adresveranderingen, weekblad:

Stichting „Uniepers” Van Deventerlaan 49, 2271 TV Voorburg, tel. 070-861520 (uitsluitend overdag)

Abonnementenprijs f 30,- per jaar. Vooruit te voldoen op postrekening 70154. Voorburg t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U. Postbus 67, 3770 AB Barneveld, Telefoon (03420)-6141.

- sneller optrekken van de aardgas-exportprijzen
- maatregelen ter beperking van invoer en verbruik van olie en andere grondstoffen (inclusief bevordering van innovaties).
- een extra „overwinst”-belasting voor de oliemaatschappijen.

CONCLUSIES

Een behoorlijke lijst, zoals u ziet. Laten wij daarom nu gezamenlijk de hand aan de ploeg slaan voordat er dingen opgelegd moeten worden. Neen, neen, ik dreig niet, ik constateer”.

Commentaar

Verantwoordelijkheid en onduidelijkheid

Wisten wij al jaren, dat „verantwoordelijkheid” een kernbegrip van christendemocratische politiek is, de laatste maand is „onduidelijkheid” dat blijkbaar ook geworden, getuige het feit, dat vele christen-democraten, en vorige week ook de vier partijvoorzitters, dit begrip verbinden aan het vorige maand gevoerde kernwapendebat. Het gaat daarbij over onduidelijkheid over verantwoordelijkheid, en wel de verantwoordelijkheid van de regering voor de NAVO-beslissing, maar in het verloop van het langzamerhand eindeloos lijkende nakauwen dringt zich onwillekeurig de vraag op: wie is er verantwoordelijk voor de onduidelijkheid?

Beginnen wij met het eerste begrip: de verantwoordelijkheid van de regering, waarover onduidelijkheid zou bestaan. Is die echt in mist gehuld, om maar eens een door „dissidenten” en partijvoorzitters gebruikte term aan te halen? Alvorens deze vraag te beantwoorden, lijkt het goed om het begrip verantwoordelijkheid aan een nadere beschouwing te onderwerpen. Verantwoordelijk kan ieder mens, en dus ook een minister, gesteld worden voor datgene wat hij doet (of nalaat) op de terreinen waarop hij bevoegd is. U kunt uw buurman aanspreken op het volume van zijn stereo-installatie, maar

niet op het storende geluid van voor uw huis passerend verkeer. Zo kan het parlement de regering slechts verantwoordelijk stellen voor de wijze van uitoefening van haar eigen bevoegdheden en niet voor – bijvoorbeeld – een al dan niet boycotten van de Olympische Spelen door het Nederlands Olympisch Comité. Waarvoor was de regering in de besluitvorming rond de modernisering van de kernwapens dan verantwoordelijk? Alléén voor datgene waartoe zij bevoegd was. Dus wél voor de beslissing om een stationeringsbesluit voor Nederland twee jaar uit te stellen. Maar niet voor de door de Verenigde Staten (niettemin) te nemen beslissing om, gegeven het te verwachten en door de andere bondgenoten ook gesteunde besluit van de Verenigde Staten, daartegen niet te protesteren en zich niet buiten de NAVO te stellen. Dé modernisering van de nucleaire middellange afstandswapens vergde dus een aantal beslissingen, waarvoor de Nederlandse regering slechts ten dele verantwoordelijk is.

Nu is datgene waartoe de regering bevoegd was, datgene wat zij gedaan heeft en dus datgene waarvoor zij verantwoordelijk is, allemaal van feitelijke aard. Het zijn feiten die volstrekt niet mistig zijn. Waarom is er dan nog on-

duidelijkheid? Wie is daarvoor verantwoordelijk?

Het kabinet? In zijn verklaring in de Tweede Kamer van 12 december, in zijn rede voor het CDA-congres op 15 december en in het Kamerdebat van 19 december was premier Van Agt over de manier waarop de Nederlandse regering haar bevoegdheden in het NAVO-overleg benut had volstrekt duidelijk. Daarmee was op zich óók duidelijk waarvoor het kabinet verantwoordelijk was. Het ware beter geweest, als de premier dat in het Kamerdebat ook uitdrukkelijker had uitgesproken. De VVD had echter blijkbaar nog een vijfbladje nodig om haar gezichtsverlies te bedekken. Dit doet evenwel aan de duidelijkheid over de feitelijke verantwoordelijkheid niet af, net zo min als het feit dat de kabinetskwestie gesteld werd. Wanneer door allerlei beslist terzake deskundige politici dan toch gesproken wordt over mist rond het kernwapendebat, dan komt het mij voor, dat juist zij zelf daarmee de onduidelijkheid scheppen. Zij dragen daarvoor de grootste verantwoordelijkheid.

Naar oorzaken van een dergelijk optreden kunnen wij slechts gissen. Zou men echt door de onjuist VVD-interpretatie (Nederland is verantwoordelijk voor dé modernisering) het spoor van de feiten bijster geraakt zijn? Of dient het oproepen van onduidelijkheid om juist het éi-

gen optreden in het debat in de mist te hullen? Opmerkelijk is dat al diegenen die het zo moeilijk hebben met de afloop van het kernwapendebat, nog steeds volstrekt onduidelijk zijn over de afloop die zij gewent zouden hebben, nadat de door het overgrote deel van het CDA terecht betreunde beslissingen in de NAVO al vaststonden. Het is niet alleen een nodeloos nakaarten ten koste

van het kabinet, maar ook een openlijk miskennen van de feiten, om deze „onduidelijk” te noemen. En het is – met alle begrip voor hun verantwoordelijkheid om het CDA heel te houden of geheel te behouden... – jammer dat ook de vier partijvoorzitters gemeend hebben daaraan een bijdrage te moeten leveren.

Govert Veldhuijzen.

WANNEER

U thans nog eens ging proberen leden te winnen voor de CHU dat zou dan natuurlijk weinig effect meer hebben.

Wie wordt nu nog voor zo'n korte tijd lid? Bijna niemand toch. Het zou nagenoeg onzin zijn om bijv. een brief van de volgende inhoud in uw woonplaats rond te zenden:

„Zoals u wellicht weet, zullen in oktober 1980 de ARP, de CHU en de KVP, afzonderlijk ophouden te bestaan en zal het CDA als één partij een feit zijn. Hiermede is dan een einde gekomen aan jarenlange voorbereidingen, die uiteindelijk toch met succes zullen worden bekroond. Immers, het mag zonder meer worden gesteld, dat door het bundelen van de krachten de positie van het „Christen-Democratisch-Blok” gedurende de laatste jaren niet verder verzwakt, maar zelfs versterkt is.

Aan de andere kant moeten we óók vaststellen, dat we vanuit de traditie bepaalde zaken en waarden dreigen te verliezen, die door velen – ook nu nog – hoog worden aangeslagen en waarvan wij vinden, dat deze óók bij het éne CDA herkenbaar moeten blijven.

Vandaar deze brief! Willen wij vanuit onze gezichtshoek blijvende invloed kunnen uitoefenen b.v. op plaatselijk bestuurlijk niveau, de lands- en gemeentepolitiek, dan hebben wij een ach-

Vervolg op pagina 6

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR. HIST. UNIE Wassenaarseweg 7, 2596 BC 's Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander” te zenden aan Bureau CHU, Wassenaarseweg 7, 2596 BC 's-Gravenhage, Telefoon (070) 244516.

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m. Het telefoonnummer van de De Savornin Lohmanstichting is 070-246791

Even persoonlijk

In de Werkgroep CH Karakteristieken heeft het Uniebestuur vier generaties CH-ers bijeengebracht. Aat de Jonge, voorzitter van de CHJO, is uiteraard de jongste - Klaas de Vries de oudste. Hans van Spanning en ik zitten er tussenin, hij dichter bij Aat, ik heb hem in Hilversum nog zien inkomen als CHJG-er... Op het Uniebureau hebben we veel steun van Henk Lindenburg en Aat van Dam. De laatste ken ik al uit de tijd dat we ons zeer weerden in de CH Jongerenbeweging: hij in Hazerswoude en de Ring Alphen, ik eerst in Capelle en de Ring Rotterdam (jaren befaamd als RIRO), later vanuit Utrecht en „De Jonge Nederlander”. Als we tijdens of na de vergaderingen aan de praat raken over vroeger, hoort Uniesecretaris Ries Smits nog heel wat „nieuws”. In feite representeert ook hij alweer een andere generatie, tussen Aat de Jonge en Hans - het gaat ook alsnauw sneller. We waarderen het zeer dat hij met de Werkgroep meedenkt en de schakel vormt met het Uniebureau. Totaan de fusie in het CDA, zullen we dit jaar op de binnenbladen van de Ledencontactbladen steeds voor twee pagina's met kenschetsende beschrijvingen van de Unie zorgen. We gaan daarmee ook „sparen” voor een mogelijke aparte publicatie, dit in samenwerking met het bestuur van de Stichting Uniepers die het verdient dat veel CH-ers wékelijks „de Nederlander” (blijven) lezen. Daarbij sluiten we aan op het Ledencontactblad van 19 mei 1978, waarin ter gelegenheid van het 70-jarige bestaan van de Unie veel over ontstaan en ontwikkeling werd geschreven.

We beginnen ditmaal nu eens niet met Lohman, op wie terecht en ten onrechte nogal wat CH-kenmerken worden teruggevoerd, maar met de groepering die hij in 1908 bij begroette in de CH Unie: de Fries Christelijk-Historischen. De auteur komt uit het Heitelân, was leerling aan de Chr. Kweekschool in Sneek waaraan hij vanaf 1948 zeven jaar als leraar verbonden raakte. In die periode studeerde hij rechten, deed zijn doctoraal in '52 en verdedigde zijn rechts-historische dissertatie in '55, beide cum laude. Daarna vertrok hij naar Leiden om er, alweer voor een tijd van 7 jaar, directeur te zijn van de Chr. Kweekschool. In '62 haalde de Fryske Akademy, waarvan hij wetenschappelijk directeur is, hem naar Leeuwarden. Van '65-'69 was hij voorzitter van de gelijknamige Kamerkring, die heel Friesland omvat en dat is, naar hij in onderstaand artikel uitlegt, voor de CHU heel veel. Sinds '68 komt De Vries toch weer zeer regelmatig in Holland voor de zittingen van de Eerste Kamer, en ook voor bijeenkomsten van het Chr. Pedagogisch Studiecentrum en de redactie van „de Nederlander”, waarvan hij voorzitter is, en hóe...

Overigens: Fries Chr. Historischen zaten niet alléén waar men ze op de naam af zou verwachten. De bekende J. Weitkamp uit Overijssel bijv., die in 1918 als no. 17 van de CH-lijst met voorkeurstemmen in de Tweede Kamer werd gekozen en daar vele jaren met ere de Unie en de CH-pers diende, werd gezien als een typische vertegenwoordiger van de Fries Chr. Historische richting (zie „Tilanus vertelde mij zijn leven” van dr. Puchinger, p. 104). Opmerkelijk is ook, dat de Friese CH van 1898 tot 1948 onafgebroken een hervormd predikant als voorzitter hadden. Ik ga op

De Christelijk-Historische Unie is zelf het product van twee fusies. Zij ontstond in 1908 door de samsmelting van de Bond van klesverenigingen op Christelijk-Historische grondslag in de provincie Friesland en de CH Partij; deze laatste was weer voortgekomen uit een samsmelting van de Vrij Anti-Revolutionaire Partij en de CH Kiezersbond (1903).

De geestelijke vader van de Friese Bond was Hoedemaker. Op de in 1963 in het Fries Museum gehouden tentoonstelling „Friesland 1813-1963” hing zijn portret naast dat van Domela Nieuwenhuis, de geestelijke vader van de Sociaal-Democratische Bond. Terecht: Hoedemaker en Domela waren beiden figuren van profetische allure en de streken, waar zij hun grootste invloed hebben uitgeoefend, liggen naast elkaar: de Zuidwest- en Zuidoosthoek van Friesland.

HOEDEMAKER

Dr. Philippus Jacobus Hoedemaker (1839-1910) werd in 1888 predikant van de Hervormde gemeente in Nijland. Daarvóór had hij nauw samengewerkt met dr. Abraham Kuyper, sinds 1876 als Hervormd predikant in Amsterdam en vanaf 1880 als hoogleraar aan de Vrije Universiteit. In 1886 kwam het tot een breuk: Hoedemaker weigerde deel te nemen aan de Doleantie („ik ben een vriend van Kuyper maar een groter vriend van de Kerk”) en moest zijn professoraat neerleggen.

Hoedemaker heeft niet lang in Nijland gestaan; in 1890 werd hij weer predikant te Amsterdam. Toch is zijn korte verblijf in Friesland zeer belangrijk geweest. In 1888 verscheen het eerste nummer van het „Hervormd weekblad De Gereformeerde Kerk”, dat twee jaar later het orgaan werd van de Confessionele Vereniging en waarvan Hoedemaker tot 1897 hoofdredacteur is geweest. „De Gereformeerde Kerk” werd gedrukt in Sneek. Het huidige „Hervormd Weekblad” (een uitgave van de Barneveldse Drukkerij en Uitgeverij B.V.) is er een voortzetting van; op de frontpagina staat dan ook: 91e jaargang, 1979/1980.

In de eerste tien jaargangen van „De Gereformeerde Kerk” treft men verscheidene artikelen aan over wat Hoedemaker beschouwde als het kernprobleem der politiek: de verhouding tussen kerk en staat. Zijn opvattingen daaromtrent zijn nader uitgewerkt in een aantal brochures.

De titel van één daarvan: „Heel de Kerk en heel het Volk” (Sneek, 1897), is een geveugeld woord geworden, dat een samenvatting vormt van Hoedemakers idealen op kerkelijk en politiek terrein: de belijdende

die vloeiende overgang van theologisch en politiek denken nog wat nader in op de andere pagina.

Jan Tegelaar die de bijdrage leverde over het CH Partijtype, is net als zijn vrouw Haty Boonacker (vice-voorzitter van de Unie en raadslid van Rijswijk) van mijn CHJG-generatie. Hij was geruime tijd secretaris van de Raad van Advies voor de Ruimtelijke Ordening en is sinds 1978 Gecommitteerde van het Gewest 's Gravenhage.

In het Ledencontactblad „de Nederlander” van 22 februari zal drs. A. D. W. Tilanus, vele jaren Unie-voorzitter en Kamerlid, een interessante opsomming geven van liefst 12 CH karakteristieken.

AAD VAN DULST
voorzitter

FRIESLAND EN DE CHU

„Met dat volk is wat te beginnen” . . .
(Hoedemaker aan Kuyper in 1877)

Dr. Ph. J. Hoedemaker (1839-1910)

volkskerk en de staat met de Bijbel. Wie studie wil maken van deze idealen - nog steeds de moeite waard - kan terecht in o.m. twee dissertaties: „Philippus Jacobus Hoedemaker” van dr. Scheers (1939) en „De staatsleer van Hoedemaker” van dr. Delfgaauw (1963).

In 1877 schreef Hoedemaker na een bezoek aan Friesland in een brief aan Kuyper: „Met dat volk is wat te beginnen!” In het naar aanleiding van zijn veertigjarig ambtsjubileum verschenen „Gedenkbok” (1908) wordt geconstateerd: „Dr. H. is in Nederland nooit populair geworden. Maar in Friesland is hij haast even bekend als Kuyper”. Verklaring: de invloed, uitgeoefend door het „Hervormd Weekblad De Gereformeerde Kerk” („een onmisbaar element in de conversatie”), met name in de Zuidwesthoek, waar de ideeën van Hoedemaker dank zij het „Frysk Réveil” in goede aarde vielen. Aan deze invloed is het toe te schrijven, dat in 1898 de „Bond van kiesverenigingen op Christelijk-Historische grondslag in de provincie Friesland” werd opgericht.

DE FRIESE BOND

Typerend voor deze nieuwe politieke organisatie was, dat ze werd geleid door drie predikanten van de confessionele richting in de Hervormde Kerk: dr. J. Schokking (Koudum, voorzitter), ds. G. H. Wagenaar (Leeuwarden) en ds. H. van Eyck van Helsinga (Berlikum). In het beginselprogramma - niet door Hoedemaker opgesteld maar wel in concept aan hem voorgelegd - stond, dat het „Christelijk, Protestant, Hervormd karakter der natie” behoorde „te worden geeerbiedigd en gehandhaafd”. Niet alleen in de leiding maar ook op het grondvlak van de Friese Bond speelden Hervormde predikanten een belangrijke rol.

Een voorbeeld daarvan is de oprichting van de CH-kiesvereniging in de gemeente Achtkarspelen. Op de eerste bladzijde van het notulenboek staat: „Op 14 mei 1901 kwamen te Augustinusga ten huize van B. Jongsma enkele kiezers uit de gemeente Achtkarspelen te zamen. De aanleiding was een oproeping in de Kollumer courant aan de kiezers, die de Christelijk-Historische beginselen zijn toegedaan, tot zulk een samskomst”. De leiding van de vergadering was in handen van ds. H. van den Bijtel uit Surhuizum. De zoëven genoemde oproep was mede door hem ondertekend en uit zijn openingswoord bleek, dat hij ook een vergadering in Buitenpost had bijgewoond, „waar de wenselijkheid werd uitgesproken gemeentelijke kiesverenigingen op te richten, die... zich aansluiten aan de bond van kiesverenigingen op Christelijk-Historische grondslag in Friesland”. In Augustinusga werd besloten tot oprichting van zo'n kiesvereniging. Alle elf aanwezigen gaven zich op als lid. Voorzitter werd ds. Van den Bijtel.

In 1901 werd dr. Schokking in het district Harlingen gekozen tot lid van de Tweede Kamer. Herhaaldelijk reisden de voormannen van de Friese Bond naar Amsterdam om Hoedemaker te raadplegen over de te volgen koers. Het ging daarbij soms heet toe. Op een bijeenkomst in 1904 werd Hoedemaker volgens ds. Wagenaar (een ooggetuige) „boos, geweldig boos. Hij toorde met grote toorn en schold de vrienden voor ongelovigen en lafhartigen”. Op een gegeven moment riep hij uit: „Werpt Jona overboord, dan gaat de storm vanzelf liggen!” Het was mede aan Hoedemakers invloed toe te schrijven, dat de Friese Bond zich afzijdig hield, toen de Christelijk-Historische CH Kiezersbond en de Vrij AR Partij in 1903 tot fusie besloten. De oprichting van de CHU, vijf jaar later, is buiten hem om gegaan. In oktober 1906 werd hij op het station in Utrecht getroffen door een beroerte; sindsdien was hij een gebroken man. Het beginselprogramma van de CHU uit 1908 droeg uiteraard het karakter van een compromis. Van de drie in het programma van de Friese Bond genoemde kenmerken (Christelijk, Protestants, Hervormd) werden alleen de eerste twee in dat van de CHU overgenomen: „Nederland moet bestuurd worden als een Christelijke staat in Protestantse zin”.

Deze bepaling komt overigens niet meer voor in de meest recente „beginselverklaring”, vastgesteld in 1970; daarin wordt de overheidstaak omschreven als „het betrachten van de bijbelse gerechtigheid bij de ordening van de samenleving”.

Toch is de invloed van Hoedemaker na 1908 onder de „Fries Christelijk-Historischen” blijven doorwerken. Het is waar: dr. Schokking en ds. Wagenaar vertrokken naar elders, maar ds. Van Eyck van Helsinga bleef tot zijn emeritaat (1928) in Berlikum. Vanaf 1916 speelde ds. J. Hoekstra - in politieke zin zijn leerling - uit Burum resp. Ternaard een hoofdrol. In dit verband moeten ook de namen Bakker en Pollema worden genoemd.

BAKKER

Achter de naam „Bakker, Jouke” staat in de „Encyclopedie van Friesland”, dat hij leefde van 1873 tot 1956, dat hij van 1918 tot 1945 lid van de Tweede Kamer was voor de CHU en dat hij als voorzitter en tevens „als redacteur „Maandblad Vereniging van Kerkvogdigen in Ned. Herv. Kerk” zowel landelijk als provinciaal (ijverde) voor deze kerk”. In de Tweede Kamer heeft hij vooral de belangen van het platteland bepleit. Als „gardenier”-ak-

Jouke Bakker (1873-1956)

kerbouwer met een arbeidsintensief bedrijf van 2 tot 5 ha, die speciale gewassen teelt, welke de bouwboer zo voordelig niet kan verbouwen - had hij „de hitte des daags” aan den lijve ondervonden. Zijn „vorming” had hij behalve aan de lagere school te danken aan de jongelingsvereniging in zijn woonplaats Menaldum en aan zelfstudie. Hij beschikte over een ijzeren geheugen en sprak doorgaans uit het hoofd. Zijn redevoeringen in de Tweede Kamer en overal in den lande kenmerkten zich niet alleen door praktische deskundigheid maar ook door sociale bewogenheid. Vanuit het Friesland van tussen de eerste en de tweede wereldoorlog heeft Jouke Bakker de CHU onschatbare diensten bewezen.

POLLEMA

Mr. R. Pollema (1890-1965) was van Anti-Revolutionairen huize maar overgegaan naar de CHU. Hij werd hoofdredacteur van „De Banier” - ontstaan als orgaan van de Friese Bond - en probeerde hiervan een landelijk blad te maken onder de naam „Land en Volk” (geen succes). In 1945 stichtte hij het weekblad „De Christelijk-Historische Nederlander”, dat twintig jaar later met „Koningin en Vaderland” gefuseerd is tot het „CH-weekblad De Nederlander”.

Mr. R. Pollema (1890-1965)

Mr. Pollema (van beroep advocaat en procureur in Leeuwarden) is van 1928 tot 1965 lid van de Eerste Kamer geweest. Ondanks het feit, dat hij in het gebruik van zijn handen gehandicapt was, heeft hij deze functie op voortreffelijke wijze vervuld. Terecht is hij in het in 1968 verschenen boekje „Unie in het vizier” (een korte kenschets van de ontwikkelingen in de CH Unie na de Tweede Wereldoorlog) gekozen als één van de „drie markante CH-senatoren”, waaraan speciale aandacht is besteed.

In 1975 heeft het CDA met de vaststelling van de statuten vaste vorm aangenomen. De CHU telde toen ruim 29.000 leden en was in verhouding tot het aantal inwoners het sterkst in Friesland: ca. 3900 op een bevolking in Friesland van rond 550.000. Daarmee was de CHU in Friesland de derde partij, in Nederland de vijfde.

(Twee weken geleden grotendeels gepubliceerd in het Friesch Dagblad).

Dr. K. de Vries

AANSLUITING DER CHRISTELIJK-HISTORISCHE GROEPEN.

Joh. Braakensiek

Kuyper: „Daar zit nu weer die Lohman met Schokking te smoezen . . . natuurlijk tegen mij!“
(De Amsterdamer, 12-5-'07)

De partij, die in 1894 onder Jhr. Mr. de Savornin Lohman zich van de A.R. Partij vervreemde, sedert 1898 als Vrije Antirevolutionaire partij optrad, om in 1903 met den in 1897 door Dr. A. W. Bronsveid gestichten Chr. Historischen Kiezersbond te vereenigen, zocht in 1907 fusie met de Friesch Chr. Historische partij die in 1898 onder leiding van Ds. G. H. Wagenaar en Dr. Mr. J. Schokking was opgericht. De fusie kwam tot stand en werd 8 juli 1908 in „Eensgezindheid“ te Amsterdam bezegeld en als Chr. Hist. Unie voortgezet. Op de piaat ziet Dr. Kuyper deze fusiebesprekingen met wantrouwende blikken aan.

„De kerk in het midden“

Een korte schets van politieke streefbepaling toen

Onderweg naar het CDA, tesa- men met rooms-katholieken, kunnen jongeren generaties zich niet of nauwelijks meer voorstellen hoeveel energie er jaren terug is weggezogen in eindeloze discussies over de (on)mogelijkheden voor een samengaan van ARP en CHU. Het is alweer 27 jaar geleden, dat ik een dagbladserie schreef van vijf (!) artikelen, waarin de resultaten verwerkt waren van een soort privé-enquête over dat onderwerp onder AR- en CH-jongeren. Zo goed als overal bleek die verhouding toen nog bepaald door kerkelijke verschillen. Eén van onze huidige bewindslieden, toen nog CHJG-er in Den Haag, stelde dan ook vast dat pas een generatie na de samensmelting van Herv. en Geref. kerken met vrucht over samengaan van ARP en CHU gepraat kon worden . . .

Dat was in 1953. Er is intussen wel wat veranderd . . . Landelijk zijn ook de beide kerken onderweg, al blijkt de route wel erg lang - plaatselijk komen inten-

sieve vormen van samenwerking voor die naar integratie kunnen leiden wanneer de kerkordelijke belemmeringen zouden worden opgeheven. Theologische bolwerkjes, eertijds gezien als isollementen van waaruit men elkaar ofwel niet zag of bevocht, hebben nu diepgaande contacten. Zo kent de Theol. Hogeschool van de Geref. Kerken, in goede communicatie met de Theol. faculteit van Utrecht, al enkele jaren een „werkplaats“ rond de theologie van de hervormde theoloog O. Noordmans. In de reeks Verzamelde Werken van de man - die wel de diepzinnigste Nederlandse theoloog van deze eeuw is genoemd, wordt in Kampen gewerkt aan de delen 3 en 4, beide onder de titel „Ontmoetingen. De actualiteit der historie“. Een omschrijving die, in veel beperkter zin, ook de taak aangeeft waarmee de

Werkgroep CH Karakteristieken in novemberj. belast werd. Maar belangrijker is nu, om er in samenhang met het artikel van dr. De Vries op te wijzen, hoe Noordmans stamde uit de kring van de Fries Chr. Historischen waar theologie en politiek zeer met elkaar verweven waren. Hij werd in 1871 geboren in Scharnegoutum in de Friese Greidhoek. Zijn vader was boer, „geenszins een leek onder hen die van God geleerd zijn“. Het gezin waar „de mystieke tonen van psalmen en gezangen streken over het bewogen leven“, zette een diepe stempel op zijn leven. Tussen zijn vader en Ph.

Mr. dr. J. Schokking

„Ik herinner mij hem als een geleerd, wat filosofisch aangelegd, vriendelijk en hartelijk mens. Wij begrepen elkaar. Hij was confessioneel-hervormd, en dat ben ik ook. Het blad der confessioneel-gereformeerden binnen de Hervormde Kerk lees ik al veertig jaar“.

dr. H. W. Tilanus in 1965 tegen dr. G. Puchinger

Het CH partijtype

Minder uniek dan we wel eens dachten

Ruim twintig jaar geleden liet een studiegroep van CH-jongeren een rapport het licht zien onder de titel „De in- en externe situatie der Unie“. Daarin werd eens goed uitgepakt over de moeilijkheden die de toenmalige Unie had om zich als een moderne politieke partij te gaan gedragen. Een poging werd gedaan de historische wortels van dit falen bloot te leggen. Als een van de scribenten van toen wil ik graag ingaan op het verzoek van Aad van Duist (destijds voorzitter van die commissie) om nog eens een blik terug te werpen nu de Unie op het punt staat zich te ontdoen van de laatste resten van haar geschiedenis en op te gaan in de brede programmatische volkspartij die het CDA is.

Als ik het zo formuleer bestaat wellicht het gevaar verkeerd te worden begrepen. Ik geloof namelijk niet dat de Unie met haar intrede in het bredere verband van het CDA haar oorspronkelijke karakter ontrouw zal zijn geworden. Integendeel, er schuilt een zekere historische logica in de ontwikkeling van de laatste tien jaar. Anderzijds was de Unie ook weer niet een zo groot historisch - anachronisme als sommigen van ons indertijd dachten . . . De geschiedenis van de Unie bood voldoende aanknopingspunten om te mogen verwachten dat de ontwikkeling naar nieuwe partijpolitieke verhoudingen door haar positief zou kunnen verwerkt.

Met deze inleiding hoop ik voldoende relativisme in mijn beoogt te hebben gebracht om de lezer te kunnen confronteren met het eigenlijke thema: het Christelijk-Historisch partijtype en wat daarvan overbleef. Dit partijtype was overigens minder uniek dan wij wel eens dachten. Grofweg gezegd vormden zich in de meeste West-Europese landen op de overgang van de 19e naar de 20ste eeuw twee soorten partijen. Het ene type werd gedragen door de maatschappelijke emancipatiebewegingen van die tijd en kenmerkte zich door een vrij straffe organisatie en discipline. Het andere type vormde tot op zekere hoogte de voortzetting van de reeds bestaande burgerlijke partijen en viel op door een sterk goevernementeel houding en een zwakke partij-organisatie.

In Nederland bleven de tweeërlei soort confessionele partijen die aldus ontstonden, dankzij de brede bedding van de christelijk-sociale beweging toch nauw met elkaar verwant. Het onderscheid naar partijtype heeft het echter, evenals dat naar confessie, zo'n goede halve eeuw uitgehouden

tot het in de maalstroom van de zeventig jaren verdween.

Binnen- en buitenparlementair in één Unie

Georganiseerde politieke partijen ontstonden in het begin van deze eeuw hetzij op initiatief van de volksvertegenwoordigers, hetzij door actie van buiten het parlement. Naarmate het aantal kiezers na de invoering van rechtstreekse verkiezingen toenam, voelden de leiders van de parlementaire clubs sterker de noodzaak hun volgelingen in het land te encadreren. Dit vond weerklank bij de plaatselijke notabelen en zo ontstonden de kiescomité's, die als hoofddoel hadden het winnen van voldoende stemmen voor hun kandidaten. Vaak ook lag het initiatief buiten het parlement en vormden zich lokale kiesverenigingen, die hun eigen kandidaten stelden op grond van een eigen program. Na enige tijd ontstond dan doorgaans een landelijk verenigingspunt en nadat enige leden tot volksvertegenwoordiger waren gekozen, kon een parlementaire fractie worden gevormd.

De wijze van partijstichting van de CHU kan worden beschouwd als een tussenvorm van parlementair en buitenparlementair. De Vrij-Antirevolutionaire waren in oorsprong een parlementaire groep en de Christelijke-Historische Kiezersbond en de Friese Bond in aanleg buitenparlementair. De uit de samenwerking van deze groepen ontstane Unie vertoende echter in de praktijk tamelijk sterk de trekken van een partij met een parlementaire oorsprong.

Partijen van een dergelijke signatuur vertonen een aantal typische kenmerken. De gekozenen beschikken over een overwicht

in de partijbesturen. De parlementsleden oefenen door het morele prestige dat hen omringt een dominerende invloed uit. Het overwicht van de parlementariërs op de partij verleent aan deze laatste vaak een zeer gedecentraliseerde structuur. Iedere afgevaardigde geeft min of meer onafhankelijk van zijn collega's sturing aan de plaatselijke organisaties van kiesverenigingen op een wijze en in een richting die hem goeddunkt. De parlementaire groep is zelf overigens zeer onafhankelijk van de partij. Nauwkeurig vastgestelde regels omtrent een algemene politieke lijn zijn niet aanwezig, zelfs niet met betrekking tot deelname aan een regering. De parlementaire groep heeft in feite geen gemeenschappelijke wil en kent geen stembediscipline. De activiteiten van de partijorganisatie in het land richten zich voornamelijk op de verkiezingen en dit verleent hen een min of meer seizoenmatig karakter.

De Christelijk-Historische Unie vertoende tot diep in de jaren vijftig verschillende kenmerken van dit partijtype. Er was geen sprake van een duidelijk politiek program en van enige vorm van partijdiscipline, evenmin als van een bevredigende organisatorische en wetenschappelijke toerusting. Voor vele kiezers en leden vormde dit echter juist de charme van de Unie.

Geleidelijk aan won niettemin het inzicht veld dat het functioneren van een moderne parlementaire democratie nu eenmaal zekere eisen stelt aan de organisatie van de partijen.

De CHU heeft zich evenals partijen daaraan aangepast, met behoud van een belangrijk deel van haar eigen karakter. Het is interessant te zien dat de door sommigen verwachte ontwikkeling van de parlementaire democratie naar een partijenstaat zich niet heeft voltrokken. De partijen bleven vrije verenigingen, die niet als een soort bij wet geregelde staatsorganen door de overheid werden gefinancierd. Evenmin heeft zich een ontwikkeling voltrokken in de richting van een presidentieel systeem door middel van een gekozen minister-president. Men zou kunnen zeggen dat de Nederlandse democratie ondanks alle turbulentie zich noch in monistische, noch in extreem dualistische richting heeft ontwikkeld, maar zijn eigen karakter heeft behouden. De tegen het eind van de zestig jaren zo rumoerig nagestreefde partijvernieuwing heeft niet tot een districtenstelsel of een tweepartijensysteem geleid, maar heeft zeker wel de stoot gegeven tot het ontstaan van een brede christelijke volkspartij als antwoord op de secularisering van de samenleving.

Drs. J. Tegelaar

BOUWBEDRIJF

Fa. C. Spijker & Zn.

Van Ostdelalaan 61
Tel. 02150-11189-16777
HILVERSUM

Voor loodgieters-, gas-, sanitaire- en leiuwerken

(ook asfalt-shingles) in en op uw bouwwerken. naar het sinds 1848 bekende en vertrouwde adres:

Gebr. BEKKER B.V.

REIJNERSBUURT 11-13, LEEUWARDEN, POSTBUS 58. TELEFOON 05100-20841.

J. Hoedemaker bestond een langdurige vriendschap. Het blad „De Banier“, al in 1874 opgericht door ds. L. Tinholt en later, zoals De Vries beschrijft, geleid door R. Pollema, was van 1898-1908 het orgaan van de Fries Chr. Historischen, maar bleef als vanouds theologische accenten houden. Een verslag over een referaat over „Dogmatische zekerheid“, dat Noordmans als jonge dominee van IJdingahuizen in 1906 hield voor de Friese Predikantenvereniging, werd bijv. in „De Banier“ gepubliceerd. Wanneer Noordmans in 1909 voor een gemeentesamenkomst in Suawoude een lezing houdt over „Communisme bij de Toradja's“, kan hij het zendingsveld Poso van A. C. Kruyt en Adriani voor zijn gehoor meteen kenschetsen door te stellen: „Nog niemand is gedoopt; men werkt er Fries-christelijk-historisch“ . . . (Gezamenlijke Werken, deel I, p. 117).

Was bij Noordmans de overgang tussen het dogmatische en het historische vloeiend, bij veel Hervormden die tegelijk CH waren, was datzelfde het geval tussen confessie en politiek. Bij de Fries Chr. Historischen en zeker ook de CH Kiezersbond draaide in de grond der zaak veel om de kerk. Het scheelt tegen die achtergrond ook in de politieke organisatie (CHU: zwak, ARP: sterk) of men „een confessionele idealist als dr. Hoedemaker raadpleegt die z'n ganse leven over de kerk gedroomd heeft zonder dat iets daarvan praktisch werd uitgevoerd, of een confessionele realist als dr. Kuyper die z'n gehele leven besteed heeft om z'n gedachten werkelijkheid te laten worden“ (Gez. Werken, deel I, p. 378).

Met die formulering geeft Noordmans, die politiek later andere wegen is gegaan, uit een referaat van 1913 voor de Friese Predikantenvereniging al aan, hoe AR- en CH-jongeren nog 40 jaar later vanuit de sfeer waarin ze opgroeiden konden denken dat kerkelijke verschillen politiek-organisatorische eenheid in de weg stonden.

Van'Dulst

Vervolg van pagina 3

terban nodig. Met andere woorden: Dan hebben we leden nodig! Als het u ernst is, dat het „eigen geluid” moet blijven doorklinken binnen het CDA dan doen wij een dringend beroep op u lid te worden van de CHU. (In oktober 1980 gaat uw lidmaatschap met uw goedvinden dan over naar het CDA). In de komende dagen zal één van onze bestuursleden bij u langs komen om uw – naar wij hopen – gunstig antwoord te vernemen”. Daar zou toch bijna niemand op reageren. Misschien zou u er een viertal leden mee kunnen winnen als dank voor alle moeite. Maar het zou uitgesloten zijn om er negen bij te krijgen! Weet u wat nu zo vreemd is: in 's Gravenzande heeft de CH-kiesvereniging deze brief

rondgezonden in november 1979. En indien u naar het resultaat ervan vraagt dan moeten we toegeven dat ze géén 4 leden wierven en ook géén 9. Het waren er 49 (negen en veertig)! Dit was goed nieuws omdat het ledenbestand van de CHU heus wel zo'n ruggesteuntje kan gebruiken. De strubbelingen in het CDA hebben daarop bepaald geen gunstige invloed uitgeoefend. En het bleef niet bij dit éne bericht, zojuist vernamen wij van onze kiesvereniging te Oudewater dat aldaar in de kerstvakantie flink aangepakt is met als resultaat 18 nieuwe leden!

Gezegd wordt wel eens dat alle goeie dingen uit drieën bestaan. Indien dit hierop ook van toepassing is dan ontvangen wij spoedig nog zo'n brief. Welke kiesvereniging zal dat zenden?

BUDDINGH NATUURSTEEN B.V.

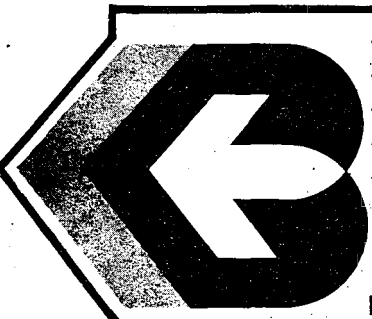
Kanaalweg 10-11 - Telefoon 08385-19119.

VEENENDAAL

Bouw- en Aannemersbedrijf

M. de Raad & Zoon

Pickestraat 62, Noordwijk, tel. 01719-12100 en 15257.

- * Vervoer
- * Opslag
- * Distributie
- * Gereguleerde lijndiensten
- * Verzorging van alle zware transporten

M. BOUW EN ZONEN B.V.
EXPEDITIE- EN TRANSPORTBEDRIJF

Gildenstraat 11 - Nijkerk. Tel. 03494-3854 - Postbus 70 - Telex 40342

U bent rijker dan u denkt.

Tel eens op wat u allemaal in huis hebt. Meubelen en huisraad. En reken nu eens uit wat u betaalt als u dat allemaal nieuw moest kopen.

Jawel, uw complete inboedel heeft toch al gauw 'n nieuwwaarde van véertigduizend gulden of meer. Maar er ligt 'n groot gevaar op de loer: de "onderverzekering".

Als u te laag verzekerd bent, betaalt u weinig premie, maar bij schade krijgt u ook uw schade niet volledig vergoed. En dan kost het u meer.

Onderschat uw huidige bezit niet. U bent rijker dan u denkt. Dat moet u zo houden. Bereken de juiste waarde. UBO helpt daarbij. Met 'n gratis inventarislijst.

UBO geeft u een reuze hulp. Voor reuze zekerheid. Stuur de bon voor meer informatie naar: UBO, Antwoordnummer 445, 3500 VB Utrecht. Een postzegel hoeft niet.

BON
voor 'n veilig en zeker bezit.

Ik wil meer weten over de werkelijke waarde van mijn bezit. En over de zekerheden die UBO daarvoor biedt met z'n inboedelverzekering. Stuur mij vrijblijvend alle informatie. Plus die handige inventaris-lijst. Gratis.

Mijn naam is: _____

Straat: _____

Plaats: _____

Ik ben ook geïnteresseerd in:

- reisverzekeringen
- pleziervaartug-verzekeringen
- caravanverzekeringen
- autoverzekeringen
- ongevallenverzekeringen
- a.v.p. verzekeringen
- brandverzekeringen
- bromfietsverzekeringen
- aanvullende pensioenverzekeringen
- begrafenisverzekeringen
- levensverzekeringen

cda 10

TOT 140% HYPOTHEEK
Kostel. vrijbl. off. Geen afsluitprovisie.
Geldlening 15.000,- = 36 x f171,- enz.
Advies en bemiddeling onroerend goed.
HUIZEN te koop gevraagd en aangeboden, ook in Spanje.
drs. J. A. Uding & Partners
Financ. adv. en vastgoed consultants.
Van Maerlantlaan 7 - Amersfoort.
033-17647.

TIMMER- EN AANNEMINGSBEDRIJF
J. STOUT
Dijklaan 84 - Telefoon 01825-590 - BERGAMBACHT.

Voor uw

- * Dieselolie, benzine, petroleum
- * Kolen, huisbrandolie
- * Tanktransporten
- * Butaan en Propaan gas
- * Campingglessen vullen
- * Container- vuil afvoer

HANDELMIJ B.V.
BANDEN B.V.

West-Varkenoordseweg 470, Rotterdam,
telefoon 010-190200.

korteweg

bouw en aanneming maatschappij b.v. breda

KOCH
Telefoon 055-214259 - Apeldoorn.

Kerkorgels
Elektronische orgels

voor kerk-, school- en huismuziek.

Stelt u prijs op

**VAKWERK
KWALITEITS-
ARTIKELN**

dan

**VAN
Zeben's**

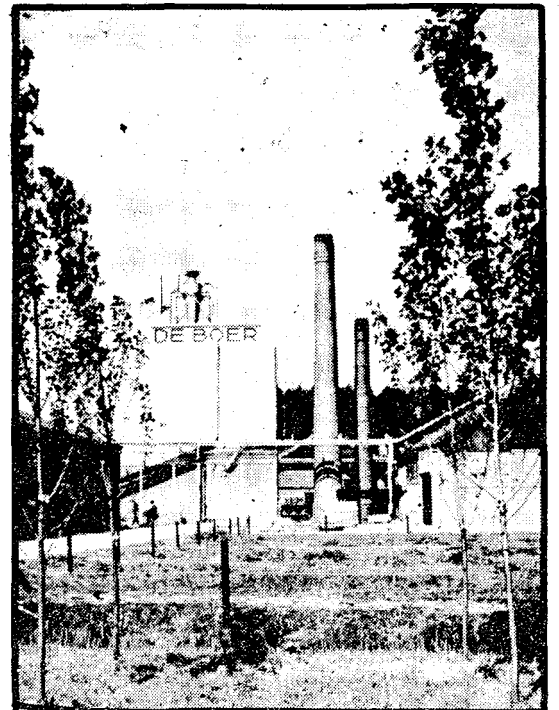
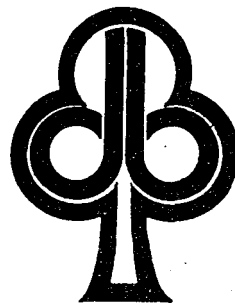
Woninginrichting N.V.
Laarstraat 12-20.
Zutphen.

Ventevogel Financiële Service Groep bv

Ventevogel Financiële Service Groep bv, is een samenwerking van bedrijven op het gebied van assurantiën, onroerend goed, financiële administratie en adviezen.

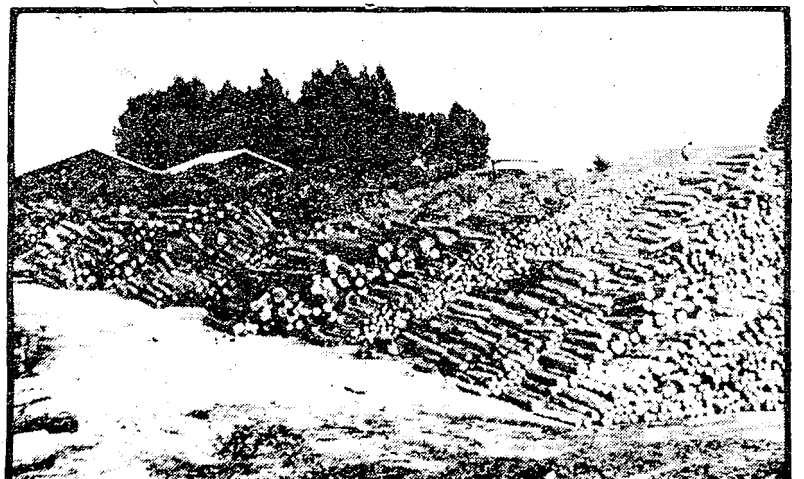
**Uw
vertrouwen
waard**

Badhuisstraat 95
4380 AD Vlissingen
Tel. 01184-19181

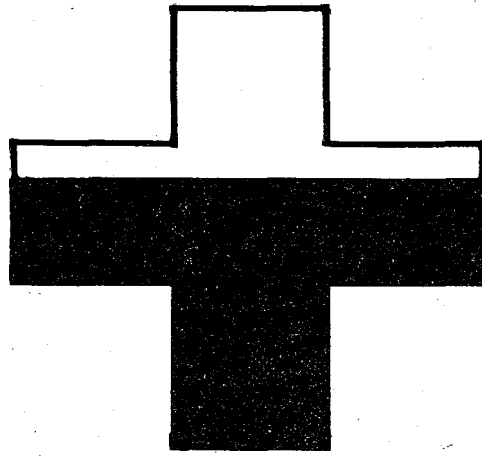

Kistenfabriek
Nijkerk

N. DE BOER

Het Rode Kruis heeft leden nodig

Word lid.
Als u dat doet,
kunnen wij nóg meer doen.

Geef u op bij het Nederlandse Rode Kruis, Prinsessegracht 27, Den Haag.
De publikatie van deze advertentie werd mogelijk gemaakt door de medewerking van onderstaande sponsors.

In de
Noordoostpolder en
Oostelijk Flevoland
bouwden wij reeds
vele kerken,
scholen en boerderijen.

N.V. GEBR. SALVERDA

AANNEMERSBEDRIJF

't Harde,
Bovenweg 7.
Tel. 05255-1666.

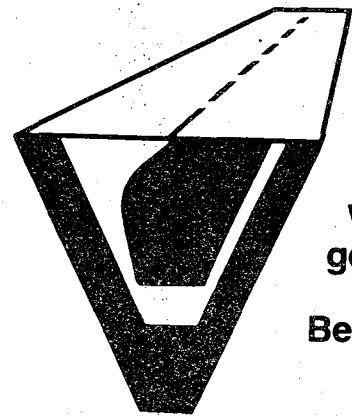
**Landmeet-
kundige
werkzaam-
heden**

Postbus 15 - Spakenburg - Tel. 03499-1966.
Bijkantoor: Oosterhoutstraat 11 - Assen.
Tel. 05920-13400.

- **Opmetingen:**
T.b.v. uitbreidingsplannen - saneringsgebieden -
wegverbeteringen - verkavelingen - revisie (basis)-
kaarten.
- **Als:** kaartenvervaardiging - hoogte-grootte-inhoudber. -
coördinatieberekeningen - berekeningen -
matenplannen - en uitzetgegevens.

- UITZETTEN**
- Weg- en waterbouwkundige werken.
 - Bouwkundige werken.
- Begeleiding complete uitbreidingsplannen, wegen,
rioleringen, leidingen, havens enz., hoekpunten
woningblokken, stramienlijnen grote bouwwerken,
palenplan, controlemetingen.

Een boekje met meer gegevens, o.a. over de tarieven
sturen wij u graag per omgaande toe.

**Grond-
Weg en
Waterbouw
gespecialiseerd
in
Betonwerk**

BV AANNEMERSBEDRIJF L.VERKADE

MONSTER
01749-46555

B.V. 'S-GRAVENHAAGSCHE ZWEM- EN SAUNA-INRICHTING

„Mauritskade”

ZWEMBAD
Telefoon 64.25.75

Zwemmen f 2,-
Terras f 0,40

Maandag t/m vrijdag 12-14, 14-16, 16-18 uur.
Zaterdag 9-11, 11-13, 13-15 uur.

SAUNA
Telefoon 46.68.12

Dames- en
Herenafdelingen
Entree f 5,- plus f 2,50 per uur.

Maandag t/m vrijdag 12-22 uur.
Zaterdag 9-18 uur.

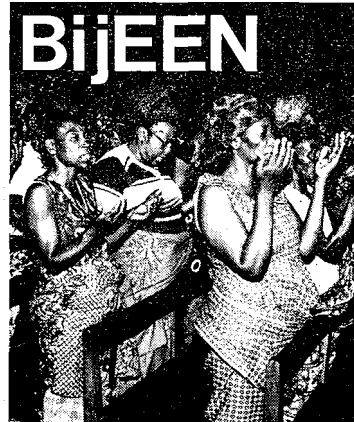
Steenhouwerij

DE KUYPER

Nieuwstraat 26 -
MIDDELBURG
Tel. (01180)-1.25.79.

**Levering van alle soorten
natuursteen**

**Ook voor grafstenen het
juiste adres**

In BijEEN ontmoet
je mensen,
gemeenschappen
en
volken van overal.

Maandblad BijEEN, geïll. magazine, 48 pag. vol foto's
in zwart-wit en kleur. In het januarinummer: Basisge-
meenschappen in Nederland en de Derde Wereld • Bra-
zilië: Arme boeren spelen hun ellende, geïnspireerd op
de bijbel. • Nederland: „De basis is daar waar niemand
de baas is” • Kinshasa, Zaïre: Netwerk van dienstbaar-
heid in sloppenwijken • Filippijnen: Armen hebben ook
rechten.

Zend u mij gratis proefnummer BIJEEN

Naam:

Adres:

Woonplaats:

1-10

Opsturen naar BijEEN, Antwoonr. 15, 5750 VB DEUR-
NE. Postzegel niet nodig.

AUTOMATISERINGSBURO NEDERLAND

Bent u een ervaren PROGRAMMEUR met een gedegen vakkennis van COBOL, RPG-II of ASSEMBLER/COBOL

salariëring?

auto van de zaak?

onkostenvergoeding?

overige secundaire arbeidsvoorwaarden?

werkklimaat?

UU (Uiteraard uitstekend)

Wis en waarachtig. (aanschaf, onderhoudskosten, wegenbelasting, kenteken-III, verzekering en niet te vergeten de hoge benzinekosten zijn alle voor onze rekening!)

Zeker. Het maximaal bij de wet toegestane bedrag.

Prima.

Gedegen vakmensen zijn paniekbestendig; dit scheidt een zelfverzekerde rustige en prettige werksfeer en dat houden we graag zo.

bel dan: 05480-5605 tussen 9.00-12.00 uur

OF SCHRIJF NAAR:

AUTOM. BURO NEDERLAND
SCHOOLSTRAAT 9
7461 EG RIJSSSEN

C1D3E3E8C4 D7D3C1C1E3E2
E5D6D6D9 E5C1D2D4C5D5E2C5
D55A

Iedereen

met een inkomen van ong. f 2000,- per maand kan thans beschikken over f 15.000,- tot f 30.000,- met de „VOLA RUIMTEREKENING”.

Financierinkje hier leninkje daar, het telkens lichten van uw hele doopceel, wordt met dit krediet verleden tijd.

Flexibiliteit

U doet met het geld wat u wilt. Opnemen of niet, of gedeeltelijk gebruiken, snel of langzaam aflossen.

Rente

Over het geld dat u niet gebruikt betaalt u geen rente.

Drie aflossingsvrije maanden

In de „dure” maanden juni, juli en december lost u niet af. Bel voor de berekening van het „kredietplafond” (het maximale bedrag waarover u kunt beschikken): 01 653-3489, VERPAALEN ASS B.V., St. Janstraat 107, Sprundel (NB), of vul onderstaande bon in. (Na invulling zenden aan Verpaalen ass. - Antwoordnr. 53 - 4700 VE Sprundel (NB). In dichtgeplakte envelop en niet frankeren!)

Naam: Geb. datum:

Adres:

Woonplaats:

Inkomen netto per maand:

Wenst meer inlichtingen omtrent de „VOLA RUIMTEREKENING” en wel:
Schriftelijk/Persoonlijk/Telefonisch (tel.nr.:)*)

*) Doorhalen wat niet wordt gewenst.
In gesloten envelop zenden aan: Verpaalen ass., Antwoordnr. 53
4700 VE Sprundel (NB).

uitgeverij VERITAS

DE WERELD VAN MOZES

Dr. Paul F. Bork
De schrijver, die uitgaat van de volledige betrouwbaarheid van de Bijbel, brengt op sublieme wijze de wereld van Mozes tot leven. Hij laat zien hoe het oude Egypte leefde, vertelt over de uittocht en over de volken, met wie Israël in aanraking kwam.
Paperback: 132 blz.; prijs f 19,90
Illustraties in kleur en zwart/wit. ISBN 90 6302 076 7.

HET WONDER VAN DE GEEST

Dr. Jan Paulsen
Een helder boek dat een goed gebalanceerd standpunt weergeeft over de Persoon en de functie van de Heilige Geest. De schrijver schenkt veel aandacht aan de meningen binnen de pinksterkringen en de zgn. charismatische beweging en toetst deze aan de Schrift.
Paperback: 160 blz. Prijs f 18,90. ISBN 90 6302 077 5.

Bidden

Edwin Gallagher
BIDDEN, MAAR HOE?
Voor veel mensen is bidden een probleem. Voor die mensen is het boekje van Edwin Gallagher het antwoord. Een fris boek, dat tal van vragen rond het gebed recht op de man af behandelt.
paperback: 104 blz., prijs f 12,90. ISBN 90 6302 073 2.

HOOG SPEL

George Vandeman
In dit boek wordt een grote reeks occulte verschijnselen van kristallen bollen tot ufo's - in een onthullend bijbels perspectief geplaatst.
Paperback: 195 blz., prijs f 19,90 ISBN 90 6302 074 0.

Koop bij boekhandel of bestel per bon.

DR MR WILLEM VAN DEN BERGH-STICHTING

Protestants-Christelijke inrichting voor geestelijk gehandicapten
ZWARTEWEG 20 - 2201 AC NOORDWIJK (ZH) Telefoon (01719) 19320

Gevraagd voor de opleiding, die 1 april 1980 van start gaat:

Leerling Z-verpleegkundigen

waarvoor ook "gediplomeerde ZV-(st)ers" kunnen reageren.

De Dr Mr Willem van den Bergh-Stichting is een inrichting in Noordwijk, waar kinderen en volwassenen wonen, die geestelijk en vaak ook lichamelijk gehandicapt zijn. Zij krijgen hier een aangepaste verzorging, opvoeding en soms ook aangepast werk. Daar hebben wij mensen voor nodig; misschien jouw helpende handen voor hun handicap.

Wat je moet weten.

Het is geen gemakkelijke baan. Deze mensen hebben meer gerichte aandacht en verzorging nodig, dan wie ook.

Voor de Z-opleiding, die 1 april 1980 van start gaat, hebben wij plaats voor jonge mensen die bij het begin van de opleiding minstens 17 jaar en 7 maanden zijn.

Gezien de aard van onze inrichting zoeken wij mensen met een christelijke levensovertuiging.

Om toegelaten te kunnen worden tot de opleiding, moet je in het bezit zijn van een van de navolgende vooropleidingen:

- het MAVO-IV-diploma
- overgangsbewijs van de 4e naar de 5e klas van de HAVO/VWO
- het INAS-diploma
- het KV/JV-diploma
- het ZV-diploma etc.

Ook voor u kan het Bijbelinstituut België nuttig zijn.

Een gedegen bijbelse vorming? Of liever een ontspannen zomervakantie? Bij ons kunt u terecht! U zoekt een spreker voor uw bijeenkomst, of een diapresentatie? Neem eens contact met ons op. Wilt u eens een andere zanggroep of een klein koor? Ook dat kan. En een weekendje uit met uw kerk of vereniging behoort ook al tot de mogelijkheden.

Het Bijbelinstituut België, opgericht in 1919, is interkerkelijk en internationaal, met studenten en stafleden uit een tiental landen. Het uitgangspunt van al ons handelen is het geïnspireerde, gezaghebbende en onfeilbare Woord van God, zoals dat tot ons komt in de Bijbel.

Natuurlijk wilt u meer weten. Stuur daarom onderstaande bon op.

Het Bijbelinstituut België biedt u:

- een driejarige dagopleiding
- een theologische faculteit
- een zaterdagbijbelschool (3-jarig diploma in 7 jaar)
- toerusting tot dienstbetoon; vorming voor actieve leden van Vlaamse plaatselijke gemeentes
- de werk- en vormingsschool als diaconaal jaar
- BIB gezinsvakantieweken
- conferentieoord het gehele jaar door
- sprekers en groepen beschikbaar voor uw evangelisatie en opbouwwerk en verenigingen
- diapresentatie
- plaats voor individuele gasten.

Graag ontvang ik meer informatie over:

☐ driejarige bijbelschool	☐ bezoek zanggroep/koor
☐ theologische faculteit	☐ bezoek spreker
☐ zaterdagbijbelschool	☐ diapresentatie
☐ toerusting tot dienstbetoon	☐ BIB als conferentieoord
☐ werk- en vormingsschool	☐ algemene tweemaandelijks nieuwsbrief.
☐ BIB gezinsvakantieweken	

Mijn naam is:

Adres:

Postcode en plaats:

Opsturen naar het Bijbelinstituut België, St.-Jansbergsteenweg 97, B-3030 Heverlee.

BON

Naam: M/V

Voornamen:

Straat:

Postcode:

Woonplaats:

Telefoon:

Geboortedatum:

Vooropleiding:

Kerkgenootschap:

de nederlander

Redactie: Postbus 33822
2503 BC 's-Gravenhage
Administratie Van Deventerlaan 49
2271 TV Voorburg
Giro 70154 t.n.v.
Stichting Uniepers, Voorburg

CDA-fractievoorzitter Lubbers:

Boycot Olympische Spelen juist

„Het is in de gegeven omstandigheden in beginsel juist, dat het kabinet het Nederlands Olympisch Comité heeft geadviseerd komende zomer niet naar de Olympische Spelen in Moskou te gaan. Een boycot van de Spelen is een van de weinige signalen die zal doordringen tot grote delen van de Sovjet-bevolking. Bovendien zijn totalitaire regimes altijd dubbel gevoelig voor propaganda-tegenvallers.

Indien het uiteindelijk tot een boycot komt, is het gewenst dat deze zo breed mogelijk is. Het moet niet alleen een confrontatie van de rijke Westerse landen worden, ook de houding van de mohammedaanse wereld en van vele arme landen is van groot belang”.

Dit heeft drs. R. F. M. Lubbers, voorzitter van de CDA-fractie in de Tweede Kamer, deze week gezegd tijdens een spreekbeurt te Silvolde, op een bijeenkomst van het CDA te Wisch en omstreken.

Andere punten uit het betoog van Lubbers waren:

VERSOBERDE OVERHEID

Bij de lastenverdeling van de tegevallers in de economische ontwikkeling behoort ook een

versoberende overheid een aanzienlijke bijdrage te leveren.

Daarbij moet echter ook bedacht worden dat het overgrote deel van de collectieve uitgaven salarissen en overdrachten zijn. Te meer reden voor een zorgvuldige verdeling naar draagkracht over de burgers, naar rato van draagkracht over alle inkomens-trekkers, actieven – mensen in het bedrijfsleven en ambtenaren – en genietters van uitkeringen. Bij actieven zowel als in-actieven

zal ook gekeken moeten worden naar de verhouding tussen jongeren die net de arbeidsmarkt betreden en ouderen, en tussen kostwinners en niet-kostwinners.

UITZONDERINGEN

Bij een strak matigingsbeleid, al of niet bij wet, is gewenst een mogelijkheid tot uitzonderingen daar waar de arbeidsmarkt zulks gebiedt. Het toestaan van zulke uitzonderingen aan werkgevers en werknemers in bepaalde situaties zou gebonden moeten worden aan voorwaarden. Deze

voorwaarden zouden betrekking moeten hebben op

- de ontwikkeling van de arbeidsplaatsen in die bedrijfstak (loonsverhoging mag niet tot vermindering van werk leiden).
 - de herinschakeling van arbeidsongeschikten en terugdringing van ziekteverzuim.
 - een gezamenlijk actief vacaturebeleid.
 - en waar nuttig het activeren van bedrijfsopleiding.
- De risico's ook van een bijzondere arbeidskostenstijging op verzoek van werkgever en werknemer zijn alleen verantwoord indien ook in bredere zin maat-

schappelijk verantwoord geoordeeld wordt.

KRACHTIG

De explosie van de olieprijsen in het afgelopen jaar vraagt om een krachtig energiebeleid. Daarbij hoort ook het uitbannen van te lage energieprijsen. Juist voor deze bijzondere omstandigheden bestaat er een Wet aardgasprijsen.

Dit geldt met name ook het exportaardgas. Het is wonderlijk dat het economisch sterkste Europese land, namelijk de Bondsrepubliek, thans lagere prijzen voor het Nederlandse aardgas betaalt dan Frankrijk, Zwitserland, België en Nederland. Toepassing van de wet is publiek recht, maar publiek recht is ook publieke plicht. Aldus enkele punten uit het betoog, dat fractievoorzitter Lubbers deze week te Silvolde hield.

H. I.

Brazilië lijkt op weg naar meer democratie

door: P. A. M. Cornelissen, lid Tweede Kamer voor CDA

Brazilië is een gigantisch land – bijna even groot als heel Europa – en een bezoek van 10 dagen is dan ook slechts toereikend voor enkele globale indrukken die weliswaar zijn gebaseerd op informatie – uiteraard subjectief – uit de eerste hand. Brazilië maakt een snelle ontwikkeling door vooral in economisch opzicht. Sinds 1970 is het nationaal inkomen met gemiddeld bijna 7 procent per jaar toegenomen. In 1978 bedroeg de groei echter beduidend minder en de verdere vooruitzichten zijn ook minder gunstig omdat Brazilië zeer zwaar wordt getroffen door de energiekrisis. Bijna 40 procent van de export is nodig voor het betalen van de invoer van energie. Maar ook politiek en sociaal is het land in beweging en lijkt Brazilië op weg naar meer democratisering. Men heeft ons verzekerd dat er – weliswaar met inachtneming van bepaalde regels – vrijheid van meningsuiting is. Er heeft een amnestie plaats gevonden voor politieke gevangenen en politieke ballingen, voor zover die zich niet aan gewelddaden hebben schuldig gemaakt.

Discussies vinden plaats over de oprichting van nieuwe politieke partijen. Er zijn plannen om de gouverneurs van de diverse staten voortaan rechtstreeks door de bevolking te laten kiezen, terwijl er ook stemmen opgaan om de volgende president niet meer door het congres maar ook rechtstreeks door het volk te laten kiezen. Ook de vakbonden doen van zich horen en in het dichtbevolkte zuid-oosten van Brazilië is het afgelopen jaar op grote schaal langdurig gestaakt zonder dat dit tot ernstige gewelddaden heeft geleid. Tijdens ons verblijf in Rio staakten de buschauffeurs voor hogere lonen, overigens geen luxe in een land waar de inflatie in 1978 meer dan 40 procent bedroeg. Brazilië heeft een bevolking van 115 miljoen, dat is bijna de helft van de totale bevolking in Zuid-Amerika en er lijkt dan ook weinig gevaar te bestaan voor een werkelijke bedreiging van Brazilië door buurlanden. Ook het omgekeerde lijkt weinig waarschijnlijk. Zo wijzen bijvoorbeeld ontvangen informaties op betrekkelijk lage uitgaven voor defensie (ca. 2 procent van het BNP). Het buitenlandse beleid maakt een sterk pragmatische indruk, waarbij een toenemende onafhankelijkheid in belangrijke sectoren wordt nagestreefd en waarbij men tracht een te grote afhankelijkheid van bijv. de VS te vermijden. Vooral de samenwerking met Afrika (o.a. Nigeria) is de laatste jaren sterk uitge-

breid. Opvallend was de (over)gevoeligheid voor discriminatoire internationale verdragen.

ENERGIEBELEID

Ook Brazilië wordt thans zwaar getroffen door de energiekrisis. In het land zijn tot nu toe weinig oliebronnen aangeboord, maar

thans wordt op grote schaal naar olie gezocht. Wel beschikt men over grote waterkrachtcentrales en flinke voorraden uraniumerts. Gelet op de verwachte stijging van het energiegebruik door de toename van de bevolking en de stijging van de welvaart heeft men een ambitieus programma ontwikkeld om het geïnstalleerde elektrische vermogen de komende 10 jaar met 8 á 12 procent per jaar uit te breiden. Als onderdeel hiervan is besloten tot het bouwen van 8 kernenergiecentrales van ieder 1200 Megawatt, waarvoor in 1975 een contract met West Duitsland is gesloten, dat ook voorziet in de bouw van een verrijkings- en opwerkingsfabriek. De uraniumproductie is de laatste drie jaar verduurdigd en bedraagt nu ca. 200.000 ton U₃O₈ per jaar. Het beleid is er op gericht in de jaren 90 verrijkt uranium te kunnen ex-

Vervolg op pagina 2

Nederlandse rapporteur rechten van de vrouw

BRUSSEL – De Nederlandse afgevaardigde in het Europese Parlement mevrouw Hanja May-Weggen (christen democratische fractie) zal voor het Europese parlement een verslag opstellen over de rechten van de vrouw. Zij is vorige week benoemd tot algemeen parlementair rapporteur voor dit onderwerp. De benoeming geschiedde door de tijdelijke commissie „rechten van de vrouw”, die in november door het Europese parlement is ingesteld en die ten doel heeft een bijdrage te leveren tot opheffing van alle vormen van discriminatie van vrouwen. Op basis van het rapport van mevrouw May zal het Europese

parlement nog voor het zomerreces een alomvattend debat over de rechten van de vrouw en daarmee verband houdende onderwerpen houden. Vorige week had de commissie, die ter voorbereiding van dit debat in het leven is geroepen, tijdens een werkvergadering te Brussel een eerste gedachtenwisseling over de materie met de Nederlandse ondervoorzitter van de Europese commissie, ir. Henk Vredeling.

Van de parlementaire commissie maken behalve mevrouw May ook onder meer mevrouw Ien van den Heuvel (socialistische fractie) en mevrouw Suzanne Dekker (D'66) deel uit.

Algemene vergadering
CHU 10 mei 1980

Aan de christelijk-historische kiesverenigingen, statenkringverenigingen en kamerkringverenigingen wordt meege-deeld, dat de algemene vergadering 1980 van de Unie zal worden gehouden op zaterdag 10 mei 1980.

NAMEN VAN KANDIDATEN voor het lidmaatschap van de Unieraad kunnen tot uiterlijk acht weken van te voren worden ingezonden aan het secretariaat van de Unie. De volgende leden zijn aftredend en herkiesbaar: mevrouw drs. M. H. A. Boers-Wijnberg (gekozen in 1976), mr. O. W. A. Baron van Verschuer (gekozen in 1978 in een vacature) en drs. A. H. van Zwieten (gekozen in 1976).

Aftredend en statutair niet herkiesbaar zijn: mevrouw mr. H. A. Strijd-Groenewegen (herkozen in 1976) en J. Schuur (herkozen in 1976).

Voorts dient voorzien te worden in de ontstane vacature door het bedanken van mr. J. L. Janssen van Raay in verband met zijn benoeming tot lid van het Europees Parlement.

VOORSTELLEN ter behandeling in de algemene vergadering moeten, voorzien van een korte toelichting, vóór 10 maart a.s. zijn ingediend bij de secretaris van de Unie, p/a Wassenaar-seweg 7, 2596 CD 's-Gravenhage.

Nader wordt opgegeven waar de vergadering gehouden wordt.

Drs. M. Smits,
secretaris CHU.

Oproep dagelijks
bestuur CDA

Het dagelijks bestuur van het CDA heeft zich vorige week vrijdag 25 januari te Utrecht beraden over de situatie binnen de CDA partijen na het kernwapendebate. Na afloop van de bestuursvergadering is een persbericht uitgegeven.

Het persbericht luidt:

- ★ Het dagelijks bestuur van het CDA roept allen in het CDA op, waaronder de leden van de programcommissie, hun werkzaamheden voor het CDA voort te zetten.
- ★ Het dagelijks bestuur van het CDA ondersteunt het idee om aan de wetenschappelijke instituten van het CDA te verzoeken op korte termijn een discussiestuk op te stellen, ter voorbereiding van een voortgezette discussie binnen het CDA.
- ★ Het dagelijks bestuur van het CDA acht die discussie noodzakelijk, omdat er uiteenlopende opvattingen bestaan over de wijze, waarop moet worden gestreefd naar terugdringing van de rol van de kernwapens.
- ★ Het dagelijks bestuur van het CDA spreekt zijn vertrouwen uit in de christen-democratische bewindslieden, de kamerfracties van het CDA en de partijvoorzitters van CDA, KVP, ARP en CHU.

AANKOMST OP ARUBA

Op Aruba wordt geen goud meer gevonden

door: drs. Gerard van Leijenhorst, vice-voorzitter CDA-Tweede Kamerfractie

Het is al lang geleden dat er op Aruba goud gevonden werd. Toen Aruba in 1914 op de rand van een hongersnood balanceerde was de Goud Maatschappij reeds met haar werkzaamheden gestaakt. Ook de Fosfaat Maatschappij had haar produktie danig ingekrompen. En toen kwam in 1914 het rampjaar, de droogte, met als gevolg honger en armoede. Het sterftcijfer liep hoog op.

Toen al lag Aruba blijkbaar ver van Willemstad. De Koloniale Raad die hierover in 1916 vergaderde (waarom zo laat?) was niet unaniem onder de indruk van de ernstige toestand. Zo verklaarde de heer Lansveld, lid van boven genoemde raad, op 4 mei 1916 dat de gesignaleerde nood geëxploiteerd werd en de heer Statius Muller legde zelfs een verband met drinkgelagen en danspartijen van arbeiders, een schandelijk leven, waardoor tevens de dag des Heeren werd ontheiligd.

„Welk een droefheid om vrouw en kinderen”. „Zelfs vindt men onverstandige vaders, die de vroedvrouw een flinken borrel laat nemen, terwijl zij al haar aandacht moet schenken aan een arme moeder die zij helpen moet”, zo verzuchtte dit lid

van de Koloniale Raad. Achter deze brave woorden verborg hij klaarblijkelijk zijn opvatting dat deze arme lieden op Aruba en Curaçao maar niet geholpen moesten worden. De volkscurant La Cruz had het op 7 april 1915 zelfs nog bruiner gebakken; dit dagblad riep de bevolking op bij het gevormde Steuncomité geen aalmoes te vragen wanneer het niet strik nodig was en sprekend over het lijden van de mensen in deze gebieden, stelde het verwijzend naar de wereldoorlog in de Europese landen: „Maar wat is dat in vergelijking met het veel grotere lijden der mensen die wonen in het oorlogsgebied”. En om de deur der vroomheid dicht te doen: „Arm zijn we, maar God heeft ons de vrede gelaten”. Gelukkig was dit niet de heer-

sende mening, maar blijkens de verslagen van de Koloniale Raad die ik mocht raadplegen geen ongebruikelijke. Raadslid Van der Veen Zeppenfeldt nam er terdege afstand van: „het schijnt dat de negers hier eerst van honger moeten doodvallen, vóór dat van hen sprake kan zijn van nood en armoede”. Aldus Van der Veen.

ARUBA

Na deze sfeertekening van 65 jaar geleden is het actualiteit. De Nederlandse parlementaire delegatie die thans een werkbezoek brengt aan de zes eilanden van de Nederlandse Antillen heeft ook grote zorg besteed aan het meest westelijk gelegen Aruba.

Aruba, nog steeds een droog land en met een heerlijke warmte, waarvan de tropische druktheid wordt meegenomen door de nooit afwezige wind. Cactussen, huizenhoog vaak, gegroepeerd als onze aantrekkelijke houtwallen, veelal dienend als een natuurlijke – en uiterst veilige – omheining van de erven; dreigend ook in het licht van de ondergaande zon, bossen droge natuur, waartussen de duizenden loslopende

geiten hun schamel voedsel zoeken.

Maar vanuit het midden van het eiland zie je tussen de hoge cactusstengels door aan de westkant, vlak aan zee, een hele rij immens grote hotels: Concorde, Sheraton, Holiday Inn, etc., als bewijs dat Aruba een toeristisch land is geworden. Met de olie is het toerisme nu de belangrijkste bron van inkomsten. Economisch gezien wel wat eenzijdig. Vroeger was er veel meer landbouw en ook wel veeteelt, al was het veelal armoe lijden. Toen Esso zich dan ook 50 jaar geleden op Aruba nestelde wilde iedereen „in de olie”. De verdiensten lagen daar stukken hoger en je kon dan ook beter de noodzakelijke voedselprodukten kopen. Daardoor is de grond er natuurlijk niet op vooruit gegaan. De cactussen en de geiten hebben er veelszins bezit van genomen. Toch is men met Nederlandse hulp bezig om met gebruik van moderne methoden het land weer land- en tuinbouwminde te maken. Het project Santa Rosa (veeteelt – varkens, schapen, geiten en tuinbouw), dat wij bezochten, ligt als een oase temidden van dorre cactusbossen. Het schijnt dat de bevolking er steeds meer naar toe trekt om erdoor geholpen te worden. Maar het is en blijft moeilijk om er wonderen van te verwachten; wat de land- en tuinbouw betreft moet er zelfs organische aarde worden geïmporteerd om de grond de gepaste vruchtbaarheid te geven. Bovendien is het water schaars en dus duur. Men bereidt er water uit zeewater, een prachtig bedrijf dat we ook bezochten en door zijn geavanceerde technieken de prijs nog net beneden het niveau van het ontoelaatbare weet te houden.

ONAFHANKELIJKHEID

Aruba, ca. 60.000 inwoners, wil onafhankelijk worden. Het wil onder de schaduw vandaan van haar sterkere zuster Curaçao. Bettico Croes, de politieke leider van de MEP, de grootste partij – 12 van de 21 zetels in de Eilandsraad – heeft het vrijheidsvuur op dit prachtige eiland zo niet aangestoken dan toch fel doen oplaaien. Uit de talloze gesprekken die we voerden met de Raad, het bestuurscollege, met

de maatschappelijke organisaties bemerkten we dat de vlammen thans niet meer zo hoog oplaaien, men is nu in wat rustiger vaarwater gekomen. Zeker, de onafhankelijkheid wil iedereen, maar niet hals over kop. De positie van het eiland – en overigens ook van de andere – moet eerst duidelijk bepaald worden en ook de verhouding tussen de onderscheidene entiteiten (ja, dit woord gebruikte men daar telkens voor) en natuurlijk ook de uiteindelijke verhouding tot Nederland.

De Koninkrijkswerkgroep, die thans onder leiding van Biesheuvel werkt aan modellen voor mogelijke toekomstige staatkundige verhoudingen zal haar rapport waarschijnlijk binnen een half jaar op tafel leggen. Dan kunnen alle betrokkenen aan de hand van dit stuk over de toekomst van de Antillen in meer concrete zin beraadslagen. De discussies welke over dit punt gevoerd werden, hadden dan ook steeds een wat afwachtend karakter.

Natuurlijk gaven wij wel eens blijk van onze reserves met betrekking tot de mogelijkheid van onafhankelijkheid van een zo kleine natie. Maar in stricte zin is dit een zaak waarover de bevolking – aan de hand van het rapport van de Koninkrijkswerkgroep – in eerste instantie zelf moet beslissen.

Zo midden in het reisprogramma, ruim voor het moment dat onze delegatie aan haar evaluatie toe is, kun je slechts enkele indrukken geven van een werkbezoek aan dit rijkdeel. Daarvan draagt dit artikel dan ook onvermijdelijk de sporen.

Maar; de titel dan: wordt er op Aruba geen goud meer gevonden? Goud werd er geëxploiteerd tot 1914, het rampjaar. We zagen nog de resten van een goudmijn. Echter, er zit ook nu nog goud in de bodem. En nu de goudprijzen tot ongekende hoogte zijn gestegen, wordt er op Aruba over gepraat om maar weer eens te gaan graven. Het goud waar men evenwel het meest over praat, dat is het goud van de onafhankelijkheid. Men kan natuurlijk zeggen: „het is niet alles goud wat er blinkt”. Voor Aruba en uiteraard ook voor de andere eilanden hopen we van harte, dat haar toekomst buiten de invloedssfeer van dit spreekwoord zal blijven.

Aruba

21 jan. 1980

Vervolg van pagina 1

porteren. Als doelstelling van het kernenergieprogramma werd genoemd enerzijds het leveren van een betekende bijdrage in de elektriciteitsproduktie en anderzijds andere toepassingen zoals het gebruik van isotopen in landbouw, medische wetenschap en industrie en studies naar mogelijke toepassingen van de kernenergie in de staalindustrie. Wat betreft het eerste punt kan worden opgemerkt dat na realisatie van de 8 kerncentrales deze ca. 10 procent van de totale elektriciteitsproduktie zullen leveren.

UITVOERING KERNENERGIEPROGRAM EN RISICO'S LEVERING VERRIJKT URANIUM

De Braziliaanse autoriteiten toonden begrip voor de bezorgdheid in Nederland op het punt van goede waarborgen voor het gebruik van het verrijkt uranium en opslag en gebruik van het na opwerking vrijkomend plutonium. Benadrukt werd de bereidheid van Brazilië om de totstandkoming te bevorderen van een opslagregime voor plutonium in IAEA verband en bij het niet tijdig tot standkomen daarvan van een ad hoc opslagregeling. Men liet zich optimistisch uit over de kans op totstandkoming van een plutoniumopslagregime, reeds voor de levering van verrijkt uranium. Wat betreft de uitvoering van het kernenergieprogramma werd gesproken

Het Tweede-Kamerlid voor het CDA, P.A.M. Cornelissen heeft onlangs een bezoek gebracht aan het Zuid-amerikaanse land Brazilië. Hij deed dit als lid van een commissie van het parlement van de Westeuropese Unie (WEU), en wel de commissie voor vraagstukken inzake wetenschap, techniek en ruimtevaart.

Cornelissen bracht bezoeken aan Rio de Janeiro, Brasilia, Sao José des Campos en Manaus en hij voerde gesprekken met vertegenwoordigers van de nationale kernenergiecommissie (CNEN), de nationale

energiemaatschappij Nuclebras, het nationaal ruimteonderzoek instituut INPE, het ruimteactiviteiten instituut (IAE), de Braziliaanse vliegtuigfabriek Embraer, de raad voor nationaal wetenschappelijk onderzoek CNPQ, het nationaal instituut voor de ontwikkeling van het Amazonegebied INPA, de departementen van buitenlandse zaken en van industrie en handel en de Nederlandse ambassade in Brasilia.

Nevenstaand vertelt het kamerlid van zijn indrukken.

over een reeds opgelopen achterstand van ongeveer één jaar. Als leveringsdatum van het verrijkte uranium werd genoemd begin 1982, terwijl heropwerking van de te leveren splijtstof niet voor 1986 wordt verwacht. Een verdere vertraging bij de uitvoering van het programma lijkt mij overigens niet onwaarschijnlijk, omdat ook in Brazilië vooral na het Harrisburg ongeluk verschillend wordt gedacht over de noodzaak van de ontwikkeling van kernenergie. Het congres zal later dit jaar hierover discussiëren. Daarbij komt dat het steeds moeilijker wordt de nodige fondsen te vinden voor de steeds duurder wordende bouw van de

kernenergiecentrales mede gelet op de absolute prioriteit die thans wordt toegekend aan het grootscheepse alcoholprogramma (zie onder). Het zou mij niet verbazen als binnen niet al te lange tijd gesprekken tussen Brazilië en de BRD zouden starten over de toekomst van het overeengekomen kernenergieprogramma. Op vragen over de mogelijkheid om het vrijkomende plutonium te gebruiken voor de produktie van kernwapens werd meegedeeld dat dit wel een uiterst gecompliceerde en onnodig ingewikkelde manier zou zijn voor het vervaardigen van kernwapens. Men voegde daaraan toe behoefte te hebben

aan de produktie van kernwapens gelet op de positie van Brazilië in Zuid-Amerika.

Met deze redenatie valt het moeilijk te begrijpen, dat Brazilië weigert het non-proliferatieverdrag te ondertekenen en de bepalingen daarvan te laten ingaan. De daarvoor gegeven argumentatie (hoofdzakelijk het discriminatoire aspect) vind ik bepaald niet overtuigend.

DIVERSEN

ALCOHOLPROGRAMMA

De gevolgen van het olietekort worden het meest gevoeld en gevreesd in de transportsector. Naast de aanleg van spoorlijnen en bevordering van het openbaar vervoer heeft men een indrukwekkend programma ontwikkeld voor de produktie van alcohol in het bijzonder uit suikerriet. Voor 1979 wordt een alcoholproduktie van 3½ miljard liter verwacht en het programma voorziet in een uitbreiding hiervan tot boven de 10 miljard liter in 1985. De benzine wordt thans reeds gemengd met circa 15 procent alcohol. Daarnaast heeft men als proef reeds enkele duizenden auto's op puur alcohol lopen. Het programma is er op gericht dat in 1985 1,8 miljoen auto's op pure alcohol zullen lopen. Bij de omvangrijke autoproduktie in Brazilië wordt hiermee rekening gehouden. Het alcoholprogramma zal ook belangrijke gevolgen kunnen hebben voor de ontwikkeling van het arme noord-oosten van Brazilië, omdat vooral daar de nodige zeer grote oppervlakten met

suikerriet zullen worden verbouwd.

INDUSTRIELE ONTWIKKELING EN RUIMTEONDERZOEK

Bezoekt werd een 10 jaar geleden begonnen vliegtuigfabriek waar thans ca. 4000 mensen werken. Deze fabriek maakte evenals het bezochte instituut voor ruimte-onderzoek de indruk van een moderne opzet en goed geleid bedrijf. Uit allerlei gesprekken heb ik de indruk gekregen dat Brazilië hard op weg is zich te voegen in de rij van de nieuwe industriële mogendheden.

HANDEL BRAZILIË – NEDERLAND.

De Nederlandse export naar Brazilië bedraagt minder dan de helft van onze invoer uit dat land. Wat betreft investeringen in Brazilië staat Nederland op de 11e plaats. Het komt mij voor dat er bepaald mogelijkheden zijn voor meer samenwerking (o.a. op onderdelen van het bijzonder interessante alcoholprogramma, en bij de onderzoeken in het Amazone-gebied), en voor uitbreiding van Nederlandse handel met en activiteiten in Brazilië, waarbij onze ambassade in Brasilia ongetwijfeld gaarne van dienst zal willen zijn. Gelet op onze sterk negatieve handelsbalans met Brazilië is deze uitbreiding dringend gewenst. Het lijkt mij ook een goede zaak nu Brazilië op weg lijkt naar meer democratie. Maar het is nog een lange weg.

Overheidssteun aan bedrijven

Betere regeling nodig van zeer ondoorzichtig beleidsonderdeel

door: C. P. van Dijk, lid Tweede Kamer voor het CDA

In september 1978 besloten een aantal commissies van de Tweede Kamer om een onderzoek te doen instellen naar de steunverlening door de overheid aan het bedrijfsleven. Niet alleen was in de afgelopen maanden komen vast te staan, dat die steun in een aantal gevallen had gefaald, waardoor geld van de gemeenschap zonde enig blijvend nut was besteed – tevens was gebleken dat de regering te weinig kritisch was geweest en onvoldoende controle had uitgeoefend.

Daarnaast was de Kamer zich er steeds meer van bewust geworden, dat het haar zelf ontbrak aan het nodige inzicht in het steunverleningsbeleid van de regering en aan de middelen om een werkelijke parlementaire controle op dat beleid uit te oefenen. Om deze redenen werd in 1978 besloten een sub-commissie in te stellen, die het beleid op dit punt zou onderzoeken en aanbevelingen zou doen voor een betere parlementaire controle. Kort vóór Kerstmis 1979 bracht de sub-commissie, waarvan ikzelf voorzitter mocht zijn, een eerste rapport uit.

HET ONDERZOEK

Bij de aanvang van haar onderzoek had de sub-commissie besloten om in eerste instantie geen onderzoek in te stellen naar concrete gevallen van steunverlening, maar allereerst te trachten het gehele veld van steunregelingen in kaart te brengen. De belangrijkste steunregelingen waren wel in grote lijnen bekend maar een overzicht van het geheel ontbrak en over hoeveel verschillende potjes de regering beschikte om het bedrijfsleven in allerlei omstandigheden te helpen was niet met zekerheid vast te stellen.

De sub-commissie ontdekte al spoedig, dat het aantal steunregelingen zo groot was, dat ze in het materiaal zou verdrinken als ze naar volledigheid zou blijven streven. Na enkele maanden had ze reeds informatie verzameld omtrent een dertigtal steunregelingen en besloot ze het onderzoek voorlopig af te ronden. Er bleken dus veel meer afzonderlijke regelingen te bestaan dan aanvankelijk was vermoed: steun bij het verkrijgen van risico-dragend kapitaal, steun om tijdelijke financiële problemen te overbruggen, steun om werkgelegenheid in stand te houden, om bedrijven in zwakke regio's en in stads-vernieuwingsgebieden te helpen, steun bij sanering en herstructurering, steun bij technische vernieuwing en ontwikkeling, steun om de export te bevorderen en om energie te besparen. En hiermee is de opsomming nog verre van volledig. Goed bij elkaar aansluiten doen al deze regelingen nauwelijks: ze zijn afzonderlijk opgezet en worden door verschillende instanties uitgevoerd. Soms verleent de overheid de steun rechtstreeks, maar in andere gevallen is de zaak in handen van particuliere of semi-publieke instellingen (zoals de Nationale Investeringsbank) waarbij de overheid zich dan meestal garant stelt voor eventuele verliezen.

In de loop der jaren is zodoende een ondoorzichtig en verbrokkeld complex van steunregelingen gegroeid, waarin nog maar weinigen de weg weten en waarbij ook lang niet altijd duidelijk is wie uiteindelijk verantwoordelijk is voor wat.

De sub-commissie heeft getracht voor elk van de onderzochte steunregelingen antwoorden te vinden op een aantal vooraf geformuleerde vragen. Deze vragen hadden vooral betrekking op de doelstellingen en onderlinge samenhang van de regeling, op de duidelijkheid en

rechtszekerheid, op de omvang en vorm van de verleende steun, op de doelmatigheid en het succes van de steunverlening en op de controle van de overheid op de besteding van de steun door bedrijven. Door deze onderzoeksvragen zijn een aantal problemen en knelpunten duidelijk aan het licht gekomen.

PROBLEMEN STEUNBELEID

Slechts een klein aantal steunregelingen is gebaseerd op een deugdelijke beschikking, waarin duidelijk en voor iedereen kenbaar is uitgewerkt onder welke omstandigheden en op welke voorwaarden ondernemingen aanspraak kunnen maken op overheidssteun. In de meeste gevallen, waaronder de belangrijkste steunregelingen, bestaat op deze punten grote onduidelijkheid en onzekerheid omdat vrijwel niets is vastgelegd en openbaar gemaakt. Weliswaar hebben bewindslieden in het verleden soms uiteengezet welke maatstaven zij bij het steunbeleid hanteerden, maar wie de huidige praktijk daarmee vergelijkt, komt tot de conclusie dat dit beleid aan voortdurende verandering onderhevig is. Op deze wijze ontstaat een indruk van willekeur en rechtsongelijkheid, die nog versterkt wordt door het gebrek aan afdoende beroepsmogelijkheden.

Of de verschillende steunregelingen ook aan hun doel beantwoorden bleek in de meeste gevallen moeilijk of niet te achterhalen. De meeste gegevens liggen opgeslagen in vertrouwelijke dossiers en verwerkte gegevens, waaruit zou kunnen blijken met hoeveel succes jaarlijks de miljarden gulden aan steun zijn verstrekt, bleken evenmin beschikbaar. De weinige informatie die de sub-commissie op dit punt werd verstrekt, wettigt het vermoeden (maar ook niet meer dan dat) dat het succes niet overweldigend is geweest: het aantal „repeteergevallen” (ondernemingen die andermaal om steun aankloppen) is alarmerend gestegen: hetzelfde geldt voor de verliezen, die de overheid moet afdekken op uitstaande garantieregelingen.

De indirecte effecten van de steunverlening zijn evenmin bekend. In hoeverre is er sprake van een verplaatsing van de problemen van het ene bedrijf naar het andere en van concurrentievervalsing? Doordat het ene bedrijf in stand wordt gehouden, kan het andere in moeilijkheden komen. Behoud van werkgelegenheid hier – maar misschien ver-

lies aan arbeidsplaatsen elders? Er is volgens de sub-commissie ook reden om de vraag te stellen of de overheidsfinanciering van bedrijven die in moeilijkheden zijn geraakt, er niet toe kan leiden dat particuliere en semi-publieke kapitaalverschaffers een deel van hun risico's op de staat kunnen afwentelen. Deze vraag dringt zich in het bijzonder op omdat deze kapitaalverschaffers in adviserende en uitvoerende rol bij de overheidssteun betrokken zijn en daarop grote invloed kunnen uitoefenen.

De controle door de overheid op de aanwending van de steun en op het beleid van de gesteunde ondernemingen liet in een aantal gevallen duidelijk te wensen over. De bevoegdheden van een onafhankelijke controle-instansie, zoals de Algemene Rekenkamer, zijn op dit terrein volstrekt ontoereikend.

In de meeste gevallen heeft de Rekenkamer niet de bevoegdheid om rechtstreeks inzage in de boeken te vragen; zij moet dan afgaan op de informatie verstrekt door de regering. Ook het parlement heeft maar weinig vat op deze materie. Doordat de meeste gegevens vertrouwelijk zijn, is geen echte controle mogelijk.

AANBEVELINGEN

De sub-commissie ziet geen mogelijkheid tot een wezenlijke oplossing van de bovengenoemde problemen zonder een veel grotere mate van openbaarheid en duidelijkheid van de steunregelingen. Allereerst zouden daartoe alle regelingen, in overleg met het Parlement, uitgewerkt moeten worden in deugdelijke beschikkingen waarin de regels die voor de steunverlening gelden voor ieder kenbaar zijn neergelegd. Ook de

controle en beroepsmogelijkheden zouden daarin moeten zijn geregeld. De rechtszekerheid zou toenemen – steunverlening wordt dan minder een zaak, die onderhands wordt geregeld en veel meer een publiekrechtelijke aangelegenheid, die aan regels is gebonden. Het bedrijfsleven weet dan waaraan het toe is, kan tegen genomen beslissingen gemakkelijker in beroep gaan en de controle op dit beleidsterrein wordt eenvoudiger.

Vervolgens is de sub-commissie van mening, dat de steunverlening in beginsel openbaar zou moeten zijn en dat op de ondernemingen, die steun genieten, de verplichting zou moeten rusten om over de aanwending van die steun en de uitwerking daarvan op de bedrijfsresultaten periodiek openbare verantwoording af te leggen. Het gaat tenslotte om gemeenschapsgelden. Behalve in bijzondere gevallen zal er openheid moeten zijn over de aanwending daarvan. Alleen op deze wijze is ook goed zicht te krijgen op de resultaten van de steun: heeft het wat opgeleverd aan blijvend nut?

De sub-commissie is er ook voorstander van om het grote aantal steunregelingen terug te brengen door vereenvoudiging en stroomlijning van het systeem.

Een groot probleem van steunverlening aan afzonderlijke bedrijven is, dat die steun niet werkelijk helpt als er structurele moeilijkheden in de bedrijfstak bestaan: bijv. overcapaciteit, te hoog kostenpeil, verouderde productiemethoden etc. Dat soort problemen zijn slechts langs de weg van sanering en herstructurering van de bedrijfstak op te lossen. De sub-commissie dringt er dan ook op aan het structuurbeleid voor de verschillende bedrijfstakken zo energiek mogelijk aan te pakken en de steunverlening aan bedrijven steeds meer als onderdeel bij het sectorbeleid in te passen. De subcommissie besloot dit (eerste) rapport met een aantal aanbevelingen voor een betere controle door de overheid zelf, door de Algemene Rekenkamer en door het parlement.

SLOT

Het rapport van sub-commissie is inmiddels door de vaste kamercommissie voor de rijksuitgaven aangeboden aan de

Parlementariër voor voetlicht

Wim Mateman:

Oostelijke belangen in goede handen

Sinds 28 augustus 1979 is als opvolger van Teun Tolman in de CDA-fractie in de Tweede Kamer Wim Mateman bezig met de landspolitiek. Hij is een van de jongste kamerleden, 34 jaar, gehuwd, vader van twee zoontjes van 5 en 8 jaar, afkomstig uit het onderwijs. Hij was leraar aan het protestants-christelijk Ichthus-college in Enschede. Politieke ervaring deed hij op in zijn woonplaats Aalten, waar hij geruime tijd wethouder en locoburgemeester was. Tevens was hij lange tijd lid van de provinciale staten van Gelderland, waarvan in de vroegere periode voorzitter van de CHU-fractie.

Vraag: Hoe ervaar je de overgang uit je vroegere werk naar het kamerwerk?

Antwoord: Fysiek vind ik het kamerwerk – vooral de eerste maanden na mijn intrede in het parlement – zwaar, maar toch zeer interessant. Goede hulp is veel waard. De vaak diepgaande discussies binnen de fractie, onder de inspirerende leiding van Ruud Lubbers, beleef ik zeer intens.

Vraag: Hoe heb je je plaats binnen de fractie gevonden?

Antwoord: Het werk binnen de fractie – en de sfeer – ervaar ik als uiterst plezierig. Uiteraard ervaar ik vanuit de Uniegedachte – Wim bedoelt hier uiteraard de CHU – sommige standpunten ietwat anders, maar de gedachtenwisseling over uiteenlopende zaken vanuit diverse standpunten kan heilzaam en verfrissend werken, naar beide kanten.

Vraag: Waarmee ga je bezighouden?

Antwoord: Mijn maiden-speech in de kamer ging over mijn voornameste interesse, gemeentelijke zaken. Daarnaast zit ik in de vaste commissie voor verkeer en waterstaat, waar ik mij met het goederenvervoer ga bezighouden.

Vraag: Ben je van plan ook nog iets voor de regio waaruit je afkomstig bent, te doen?

Antwoord: Uiteraard. De Oostelijke belangen zijn bij mij in goede handen. Maar dat niet alleen. Ik vind wel, dat je er in principe voor het gehele volk zit, dus voor alle landsdelen. Ik heb vanouds goede contacten in het gehele land.

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter: A. Buntsma, drs. M. Smits, drs. A. J. van Duist, Wm C. de Kruyf, D. Rebel, Drs. H. van Spinning, Drs. G. van Leijenhorst: Govert Veldhuijzen en mevrouw E. Sleyser-Tegelaar

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema:
Dr. E. Bleumink, Prof. Dr. J. W. van Hulst:
Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES
Postbus 33822
2503 BC 's Gravenhage

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van nieuwe abonnees, advertenties, adresveranderingen, weekblad:

Stichting „Uniepers”
Van Deventerlaan 49,
2271 TV Voorburg,
tel. 070-861520
(uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs f 30,- per jaar.
Vooruit te voldoen op postrekening 70154.
Voorburg t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U. Postbus 67
3770 AB Barneveld.
Telefoon (03420)-6141.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR HIST
UNIE Wassenaarseweg 7
2596 BC 's Gravenhage is
telefonisch te bereiken onder
nummer 070-244516

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander” te zenden aan:
Bureau CHU
Wassenaarseweg 7
2596 BC 's-Gravenhage
Telefoon (070) 244516

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de De Savornin Lohmanstichting is: 070-246791

Tweede Kamer en zal waarschijnlijk over enig tijd voorwerp zijn van een openbaar debat. Tegen die tijd zal ook de positie van de regering tegenover de aanbevelingen van de sub-commissie bekend zijn. Naar ik hoop zullen daarna, in goed overleg tussen regering en Kamer, een aantal stappen kunnen worden gezet naar een betere regeling van dit nog steeds zeer ondoorzichtige beleidsonderdeel.

Vraag: Heb je nog bepaalde wensen voor het nieuwe jaar – afgezien van het te zwaar stempelen van vele mooie postzegels door de PTT?

Antwoord: De totstandkoming van het CDA in 1980 door de volledige fusie van de drie moederpartijen met de grote groep rechtstreekse leden juich ik van harte toe. Het is goed, dat er een CDA komt, maar het is vooral interessant, wèlk CDA er komt. Ik kan mij doorgaans goed vinden in de politieke opstelling van Van Agt, Steenkamp en Lubbers. En als de PTT doorgaat tot verdriet van vele filatelisten onze mooie zegels zo te mishandelen, dan ga ik door met daarover de staatssecretaris aan te spreken. Ik heb vele goede reacties gehad op mijn vragen. De nieuwe postzegels met afbeeldingen van bekende staatslieden, die binnenkort verschijnen, zullen door mij met de grootst mogelijke zorg worden behandeld. In het bijzonder de zegel van jhr. mr. A. F. de Savornin Lohman, zoals je wellicht zult begrijpen. Die plak ik bij voorkeur op al mijn uitgaande privé-post.

Jan de Swart.

Apotheker – apotheekhoudend arts

door: R. G. Boiten, apotheker te Leeuwarden

Het in mijn ogen eenzijdige artikel *) van de heer L. P. Heukels, apotheker houdend arts, geeft mij aanleiding tot commentaar. De opkomst van het chemisch bereide geneesmiddel heeft in het apothekersberoep sterk ingegrepen. Het plantaardige geneesmiddel is praktisch geheel verdwenen. Het aantal in de apotheek zelf bereide geneesmiddelen is sterk teruggedrongen. Dit heeft geleid tot een grote teruggang van het aantal apotheken. Tegen het einde van de vorige eeuw waren er in plaatsen als Franeker en Harlingen nog 8-10 apotheken, nu is er nog één. De apotheken zijn uitgegroeid tot relatief krachtige bedrijven waarin allerlei activiteiten rond het geneesmiddel plaatsvinden. De totale arbeidstijd besteed aan de sector eigenbereiding is zeker niet minder dan in de apotheken van honderd jaar geleden. Ik schat dat op dit moment wellicht een derde van de totale arbeidstijd verband houdt met het zelf bereide geneesmiddel. Toen in het jaar 1963 de nieuwe wet op de geneesmiddelenvoorziening tot stand kwam was deze ontwikkeling al grotendeels achter de rug. Misschien dat de heer Heukels zich dat nu pas realiseert, maar het is niet zo dat na het tot stand komen van deze wet de situatie nog drastisch gewijzigd zou zijn. Deze wet is echt niet geënt op de een of andere antieke situatie, zoals hij het doet voorkomen.

TWEE ARGUMENTEN

Wat houdt de wet van 1963 nu in?

De wet staat op het standpunt dat de geneesmiddelenvoorziening in principe dient te geschieden door de apotheker, maar de lokale omstandigheden zodanig kunnen zijn dat de apotheek houdend arts als uitzonderingsregeling aanvaardbaar is. Men heeft hiervoor in hoofdzaak twee argumenten.

a. De opleidingen die voor een goede beroepsuitoefening nodig zijn verschillen vrij sterk. Het is voor een arts, wiens arbeid grotendeels buitenshuis ligt, bovendien niet goed mogelijk daarbij tevens nog een apotheek te

drijven en voldoende toezicht te houden op personeel.

b. Men acht het ethisch onjuist dat een arts economisch gebonden is aan het geneesmiddel dat hij voorschrijft. Deze opvatting vloeit voort uit het sinds de Middeleeuwen internationaal aanvaarde beginsel van de principiële onverenigbaarheid der beroepen. Zoiets komt ook elders in de maatschappij voor, men denke aan notaris en makeelaar, architect en aannemer etc. Aan dit beginsel wordt elders meestal strakker de hand gehouden dan in Nederland. Er zijn dan ook maar enkele landen in de wereld waar apotheek houdende

artsen bestaan. Men kan zich afvragen welke keuze beïnvloedende elementen zich bij het kiezen van een geneesmiddel aan de apotheek houdende arts opdringen, die de niet apotheek houdende arts niet kent. Vragen als: Zal ik iets geven dat klaar is of moet het gemaakt worden? Kan of wil ik het maken? Is het aanwezig of moet het speciaal besteld worden, zo ja bij wie en hoe groot is de hoeveelheid die ik in één keer moet afnemen? Wat gebeurt er dan met eventuele restanten en zijn die duur of goedkoop? Heeft het artikel een vervaldatum zodat het wellicht maar kort bewaarbaar is? Wat is het economisch effect van mijn handelen? Stellig zal de meerderheid van de apotheek houdende artsen de juiste weg hierin weten te vinden, maar wetgevers gaan er altijd van uit dat de mens zwak is. Daarom zijn wetten zoals zij zijn, zij doen soms ergens onsympathiek aan omdat zij ons herinneren aan de mens zoals hij niet zou moeten zijn.

Op deze twee peilers rust elke wetgeving op dit gebied in alle beschaaft landen ter wereld. De bedoeling van de wet is natuurlijk om de voor de bevolking meest gunstige situatie te scheppen.

Als door de vestiging van een apotheek de geneeskundige voorziening van een gebied in gevaar komt dan gaat de wet

zo'n vestiging tegen. Vanzelfsprekend moet de patiënt binnen een redelijke tijd over zijn medicijn kunnen beschikken, daar gaat de wet van uit.

De heer Heukels schrijft verder dat de patiënt ook tegen redelijke prijzen zijn medicijnen moet krijgen en dat voorziening via de apotheek bijna 50% duurder is dan via de apotheek houdend arts. Het lijkt mij wat veel maar hij zegt het en ik ga er dus maar van uit.

Deze opmerkingen kunnen gemakkelijk een verkeerde indruk wekken. Het lijkt alsof de patiënt in de apotheek meer zou moeten betalen maar dat is niet het geval. De prijzen van geneesmiddelen worden afgelezen uit prijslijsten, de zogenaamde taxen, die door de Maatschappij ter bevordering der Pharmacie in samenwerking met industrie, overheid en ziekenfondsen worden vastgesteld. Ook de apotheek houdende artsen gebruiken deze taxen. De patiënt moet voor eenzelfde geneesmiddel overal evenveel betalen.

GEEN INVLOED

De apothekers leveren precies datgene af wat de arts op het recept vermeldt. Zij hebben daar verder geen invloed op. Het genoemde kostenverschil is een complexe zaak maar als de apotheek houdende artsen aan hun ziekenfonds-patiënten – want daar gaat het in dit geval om – een ander en wel een gemiddeld goedkoper geneesmiddelenpakket voorschrijven dan hun

niet apotheek houdende collega's dan staan de apothekers daar buiten. Er kan een goed element in zitten, maar men kan ook vraagtekens zetten. Het lijkt mij op de weg van de heer Heukels te liggen uiteen te zetten hoe dit allemaal precies in elkaar zit, want de op het platteland wonende patiënt zal toch wel willen weten waarom hij, bij dezelfde premie, voor het ziekenfonds 50% goedkoper uitkomt dan de patiënt die zijn medicijnen via de apotheek ontvangt. De heer Heukels doet in zijn artikel zeer negatieve uitspraken over een beroep dat het zijne niet is. Volgens hem is door de ontwikkeling van de farmaceutische industrie de apotheek tot een academisch gevormde uitponder van geneesmiddelen geworden. Hoe zal een dergelijke uitspraak overkomen op de jonge mensen die pas als apotheker zijn afgestudeerd en die nu hun plaats in de maatschappij zoeken? Dat zij soms wel wat agressief reageren betreur ik, maar het is tegen zo'n achtergrond wel begrijpelijk.

De apotheek houdende artsen zijn blijkbaar bezig zich met krijgskleuren te beschilderen. Helaas moet ik constateren dat zij in vele gevallen ook hun patiënten in hun belangenstrijd trachten mee te trekken. Zo heel erg is dat nu ook weer niet. Maatschappelijke ontwikkeling gaat nu eenmaal met conflicten gepaard, maar als we vriendelijk willen zijn, en wie wil dat niet, kunnen we in plaats van het woord conflict beter het woord „discussie” gebruiken en daaraan wil ook dit artikel een bijdrage zijn.

*) Zie het christelijk-historisch weekblad „de Nederlander” van vrijdag 4 januari jongstleden.

Reactie van L. P. Heukels op het artikel van apotheker R. G. Boiten

Ter wille van de overzichtelijkheid zal ik de brief van de heer R. G. Boiten zo nauwkeurig mogelijk volgen.

Het is juist dat de beroepsopleidingen van arts en apotheker verschillen zoals Boiten onder a stelt. De arts heeft de kennis om een behandeling voor te schrijven, de apotheker de technische kennis om voor de voorgeschreven behandeling deugdelijke medikamenten af te leveren. Daarbij bezit hij een uitgebreide kennis over bijwerkingen en combinaties van geneesmiddelen. Dit laatste hoeft echter niet te betekenen dat hij ook de aangegeven figuur is om geneesmiddelen ter hand van de patiënt te stellen. Hiervoor is tevens van belang de patiënt te kennen, zijn eventuele kwalen en sociale achtergronden en van daaruit een overzicht te hebben over wat de patiënt aan medicatie dient te gebruiken. Ik heb er mijn twijfels over of de apotheker dat alleen kan.

Een samenwerking tussen arts en apotheker zou hierin wel voorzien, maar dat bestrijd ik ook niet (zie „gewenst”) en levert ook geen pleidooi op het instituut apotheekhoudende arts maar op te heffen.

Het is een onjuist gegeven te menen dat de huisarts het grootste deel van zijn arbeidstijd buitenshuis doorbrengt. Naar schatting brengt hij ongeveer tweederde van zijn tijd op de praktijk door. Het toezicht houden op het personeel zal daarom zeker voldoende kunnen zijn. Onder b betoogt Boiten dat het ethisch onjuist is economisch gebonden te zijn aan het geneesmiddel dat hij voorschrijft. Dat is op zich juist. Echter de apotheekhoudende arts is hier niet economisch gebonden. Hij werkt op basis van een abonnementstarief per verzekerde, in

tegenstelling tot een apotheker die financieel afhankelijk van het aantal afleveringen dat hij doet. Of een apotheekhoudende arts nu duur of goedkoop voorschrijft, veel of weinig, dat heeft geen invloed op zijn inkomen. Ten aanzien van de „keuze beïnvloedende elementen” nog het volgende:

KEUZE BEINVLOEDING

Ook apothekers kennen deze keuzebeïnvloedende elementen. Het zou te ver voeren op ieder van deze vragen in het bestek van een algemeen artikel in te gaan. Een wedervraag: Kunnen door apothekers geleide therapiebesprekingen ook niet leiden tot keuze beïnvloedende elementen? Daarmee blijven deze besprekingen op zich nog wel waardevol. Overigens heeft het beperktere assortiment van de apotheekhoudende arts ook voordelen: het aantal combinaties wordt door hem beperkter gehouden, hij kent daarbij de bijwerkingen beter en komt, mede omdat hij zelf inkoop, minder snel in de verleiding nieuwe onbekende preparaten met nog onbekende bijwerkingen voor te schrijven. Voorzover het recepten van specialisten betreft dienen deze ook als het eventueel niet in voorraad is normaal te worden afgeleverd.

Het zal toch duidelijk zijn dat er bij vestiging van een apotheek gemiddeld voor één apotheker een vijftal doktersapotheken dienen te verdwijnen wil het voor de apotheker rendabel zijn. Dat betekent altijd extra reizen en met name in avond- en weekenddiensten veel extra ongerief om dan nog eens te gaan uitzoeken welke apotheker er dienst heeft en dan extra afstanden afleggen.

Ten aanzien van de kosten moge ik verwijzen naar bijgaande tabel

1. Daaruit blijkt dat een deel van de extra kosten wordt veroorzaakt door minder kostenbewust voorschrijven door de niet apotheekhoudende arts (gevoeliger voor geneesmiddelenreclame?) maar dat het grootste deel van het verschil wordt veroorzaakt omdat de apotheker voor het verrichten van zijn diensten duurder is dan de apotheekhoudende arts. De taxen leveren inderdaad dezelfde prijzen maar de apotheker rekent daar nog een afleveringshonorarium overheen. Beide punten leveren de al eerder genoemde besparing van ongeveer 43 gulden per ziekenfondspatiënt. In tabel 2 is een berekening gemaakt voor het hypothetische geval dat alle geneesmiddelen door apotheekhoudende artsen zouden worden afgeleverd.

Als Boiting mijn artikel goed leest dan doe ik geen negatieve uitspraken over het beroep van apotheker, maar ik vraag me wel af of de opleiding van een apotheker niet beter tot zijn recht komt als hij meer die dingen ter hand neemt waarvoor hij is opgeleid. De apotheekhoudende artsen zijn niet bezig zich met krijgskleuren te beschilderen, noch patiënten mee te trekken in hun belangenstrijd. Wat wij willen is dat de mensen moeten weten wat het zou betekenen voor de geneesmiddelenvoorziening op het platteland als het instituut van de apotheekhoudende arts zou verdwijnen. Dat deze ontwikkeling parallel loopt met een dreigend overschot aan pas-afgestudeerde apothekers zal aan het geheel wel niet helemaal vreemd zijn. Mijn twee bijdragen hebben een aanzet willen zijn tot een discussie in breder verband.

L. P. Heukels.

Tabel 1. Besparingen door aanwezigheid apotheekhoudende huisartsen

	apothekers		apotheekhoudende huisartsen	
	1976	1977	1976	1977
a. Kosten van grondstoffen, genees- en verbandmiddelen	f 79,64	± f 86,16	f 59,13	f 63,97
b. Afleveringsgetal	17,21		?	?
	= ± 17,5			
c. Kosten- en emballagevergoeding voor afleveringen		(17,5 x f 1,841 =)		
		f 32,22		
d. Abonnementshonorarium		f 15,55		f 27,30
e. Risicotoeslag		f 4,21		
Totaal		f 138,14		f 91,36

Tabel 2. Kostenvergelijking apotheekhoudende huisarts ten opzichte van apotheker

	apotheekhoudende		
	apothekers	huisartsen	totaal
Aantal patiënten in Nederland	10,4 miljoen	3,6 miljoen	14 miljoen
ziekenfonds	7,2 miljoen	2,5 miljoen	9,7 miljoen
particulieren	3,2 miljoen	1,1 miljoen	4,3 miljoen
Kosten per patiënt per jaar aan genees- en verbandmiddelen ziekenfondsverzekerden	ca. f 129	ca. f 86	
Besparing door het instituut van apotheekhoudende huisarts per jaar	3,6 miljoen x f 43, =	f 154,8 miljoen	
Extra kosten door het instituut van apothekers	10,4 miljoen x f 43 =	f 447,2 miljoen	

(Deze getallen gaan uit van de veronderstelling dat de farmaceutische kosten per particuliere patiënt gelijk zijn aan die van de ziekenfondspatiënt).

Een nieuwe apotheker (10.000 patiënten) kost f 430.000 per jaar extra.

Ventevogel Financiële Service Groep bv

Ventevogel Financiële Service Groep bv, is een samenwerking van bedrijven op het gebied van assurantiën, onroerend goed, financiële administratie en adviezen.

Uw vertrouwen waard

Badhuisstraat 95
4380 AD Vlissingen
Tel. 01184-19181

Wat volgt?

door: Hans Gualthérie van Weezel,
lid Tweede Kamer CDA

De vraag of er verband bestaat tussen het recente besluit van de Navo betreffende de modernisering van kernwapens en de Sovjetannexatie van Afghanistan lijkt vooralsnog negatief te moeten luiden. Ook al zouden alle Navolanden gezamenlijk gevolgd hebben aan de oproep om niet tot modernisering en plaatsing over te gaan, ook dan zou het alleen al op basis van bittere ervaring als hoogst twijfelachtig moeten worden aangemerkt, dat de Sovjet-Unie in dat geval van haar snode plannen zou hebben afgezien. Helaas heeft de kwestie Afghanistan de ferverente moderniseringvoorstanders in die zin in de kaart gespeeld, dat de felste tegenstanders daarvan voortaan nauwelijks meer kunnen beweren dat de factoren macht en kracht, hoe triest ook, in de relatie tot de Sovjet-Unie geen rol meer zullen spelen. Daar helpt geen lief moedertje meer aan.

INSTABILITEIT

Reeds in het leden-contactblad van 21 december jl. schreef ik, zonder de inval in Afghanistan te kunnen bevroeden, dat los van de overhitte kernwapenproblematiek de instabiliteit van met name de Derde Wereld-landen de na-oorlogse betrekkingen tussen de Sovjet-Unie en de Verenigde Staten steeds meer belast heeft. Terwijl directe en indirecte confrontaties binnen Europa het risico van zelfvernietiging met zich mee zullen blijven dragen, kunnen de tegenstellingen tussen Oost en West met minder gevaar voor escalatie een uitweg vinden via een krachtmeting in Derde landen.

Daarom wordt, door in de militair psychologische confrontatie zo min mogelijk toe te geven, alles in de wereld getracht ten koste

van de positie van de tegenstander de eigen invloed niet alleen veilig te stellen maar ook, waar mogelijk, te vergroten. Vandaar – en dit kan niet genoeg gezegd worden – het belang, de winstpunten van de Sovjet-Unie en tegelijkertijd de tegenslagen van Amerika op dit terrein niet te onderschatten. Dat de Sovjet-Unie in dit vlak de Verenigde Staten ver achter zich gelaten heeft, bewijst de kwestie Afghanistan op overduidelijke wijze. Het ging haar niet om een inmenging zoals de Verenigde Staten in Vietnam en herhaaldelijke malen in Latijns-Amerika bedreven hebben, maar om een ordinaire annexatie.

Ondanks alle opwinding hierover zich vertalend in het na drie weken na de inval het willen terugroepen van de ambassadeur en het boycotten van de Olympi-

sche Spelen, is met de kwestie Afghanistan wederom helaas in feite maar weinig nieuws onder de zon gebracht; het speelde zich allemaal al eens eerder af. Boedapest en Praag gingen in tijdpozen van ieder 12 jaar vooraf. Afghanistan viel als een, mede door het Westen (en dus ook de Verenigde Staten) al jaren in de steek gelaten, wormstekige appel in de Russische mand. Het gaat hier derhalve om telkens terugkomende realiteiten, waarbij tijdens het ontspanningsproces blijvend rekening gehouden zal moeten worden.

Het gaat hier immers om een cynisch en keihard eigen belang waartegen het Westen zich moeilijk lijkt te kunnen wapenen.

REALITEIT

Tegeven veler verwachting in was de afkeuring binnen de VN tegen het Russisch optreden overweldigend. Extra betekenis moet in dit verband worden toegekend aan de collectieve afkeuring door de Derde Wereld. Wat vandaag in Afghanistan is gebeurd kan morgen elders plaatsvinden. Plotsklaps moet het voor alle ongebonden landen duidelijk zijn geworden, dat de Sovjet-Unie niet hun natuurlijke bondgenoot is, zoals Cuba vaak heeft doen voorkomen. Dus vrijwel overeenstemming van Noord naar Zuid, van rijk tot arm, dat ieder land zijn recht op soevereiniteit moet kunnen laten gelden. De massale afkeuring van de Sovjet-Unie, zo schrijft de NRC van 16 dezer, betekent echter niet een analoge bereidheid om blindelings achter de Verenigde Staten te gaan lopen, waar het maatregelen tegen de Sovjet-Unie betreft. Hier ligt in de nabije toekomst het

De twee emancipatiewerkers van het CDA-Vrouwenberaad

Het CDA-Vrouwenberaad heeft per 1 januari 1980 de beschikking gekregen over twee emancipatiewerkers, die beiden tezamen een functie zullen vervullen. In het leden-contactblad „de Nederlander” van de CHU,

dat vorige maand december verscheen, is reeds melding gemaakt van het aantrekken van deze emancipatiewerkers, de dames Nel Keyzer-Hooijmans uit Heemstede en Lisbeth Schneiders-Schönau uit Almelo.

Lisbeth Schneiders-Schönau

Nel Keyzer-Hooijmans

probleem. Het is nu eenmaal zo dat de belangen van de Westerse landen niet altijd parallel lopen. Hierbij dient in de eerste plaats gedacht te worden aan de Bondsrepubliek, waar het tastbaar gaat om de relatie tussen Oost- en West-Duitsland. Hier staan menselijke contacten op het spel. Ook Frankrijk met haar voorkeur voor een duidelijke Frans-Europese politiek, neemt afstand van Amerika. Voor de Sovjet-Unie moet het derhalve duidelijk zijn geworden dat over de afkeer eenstemmigheid bestaat, maar over de be-

strijding van het euvel de meningen vooralsnog uiteenlopen. Dit moet evenwel geen aanmoediging voor de Sovjet-Unie zijn nog verder te gaan; Joegoslavië en Iran vormen hier de sleutelwoorden. Een overtreding van de regels hier zou tot veel meer leiden. In dat geval zal met de stopzetting van graanleveranties de roep om het terugroepen van ambassadeurs en het boycotten van de Olympische Spelen niet meer volstaan kunnen worden.

De Derde Wereldoorlog lijkt dat nabij.

Europese impressies vanuit Straatsburg

door: Teun Tolman, lid Europees parlement EVP

Met spanning werd het debat in het Europese parlement over de omvangrijke werkloosheid tegemoetgezien. Het debat is géén hoogtepunt geworden. Juist door tegengestelde opvattingen en te omvangrijke dadendrang van de leden (meer dan 50 sprekers) was de lijn niet altijd duidelijk. Onze landgenoot de christen-democraat Frans van der Gun slaagde er wel in op zijn evenwichtige wijze veel aandacht en waardering te oogsten.

Het volgende wil ik onder uw aandacht brengen: De Nederlander Frans van der Gun breekt een lans voor het sectoriële overleg. Het overleg tussen de Europese Commissie en de UNICE (werkgevers) en het EVV (werknemers) is nuttig en nodig, doch hier kunnen alleen de grote lijnen worden vastgesteld. Het zijn de sectoren zelf die weten hoe de situatie er in de eigen sektor uitziet, wat de te verwachten ontwikkelingen zijn en wat wenselijk is. Is dit eenmaal duidelijk geworden, dan kan een algemeen structuurbeleid worden opgesteld, terwijl de doelstellingen per sektor en per lid-staat kunnen worden uitgewerkt. De 35-urige werkweek kan nuttig zijn, doch alles hangt af van de wijze van financiering van de kosten. De Gemeenschap moet ook rekening houden met de concurrentie uit andere landen als de Verenigde Staten, Japan en het Oostblok. Anders is het middel erger dan de kwaal. In Nederland heeft men ervaring opgedaan met vervroegde pensionering die niet zo duur is als de 35-urige werkweek. Er moeten echter garanties worden gegeven dat de vrijgekomen plaatsen door nieuwe mensen, en bij voorrang jongeren en vrouwen worden bezet. Dit was in Nederland slechts voor éénderde het geval.

AFGHANISTAN

Afghanistan kreeg vanzelfsprekend in de januarivergadering van het Europese parlement veel

aandacht tijdens de zitting. Bijna unaniem werd de Russische agressie scherp veroordeeld. Blumenfeld, een van de woordvoerders van de christen-democratische Europese Volkspartij EVP, zei ondermeer: Het is geen bedrijfsongeval deze Russische aktie, maar een zorgvuldig voorbereide invasie, die hij veroordeelde. Verder wees hij op de machtsvorming van de Sovjet-Unie. Colombo, de vroegere voorzitter van het Parlement, wees ook op de ontspanning. Iedereen zegt te streven naar ontspanning. Thans moet de USSR laten zien dat het haar ernst is. De ontspanning wordt niet bevorderd door kritiek op de Verenigde Staten. Daarom moet Europa behoedzaam, eenstemmig en moedig reageren, zeker met het oog op de CVSE-conferentie van dit najaar in Madrid.

FALENDE TECHNIEK

Slechte leiding van de vice-voorzitter Rogers plus falende techniek van de elektronische stemapparatuur was er de oorzaak van dat de stemming een tumultueus karakter kreeg. Veel ontwerp-resoluties werden ingetrokken o.a. door de liberalen en de Gaullisten. Voorzitter Klepsch van de EVP trok eveneens de ontwerp-resolutie in en diende met anderen een nieuwe resolutie in. Nadat een socialistische resolutie was verworpen, werd deze aangenomen met meerderheid van stemmen. Helaas was het Europese parlement

geen voorbeeld van grote eensgezindheid. Het had beter gekund! De volgende resolutie werd aangenomen: Het Europees parlement, – diep verontwaardigd over de inval van de Sovjet-Unie in Afghanistan en ernstig bezorgd over de bedreiging van de wereldvrede,

1. veroordeelt de gewapende interventie in Afghanistan, die in strijd is met de bepalingen van het Handvest van de VN;
2. vraagt de onmiddellijke en onvoorwaardelijke terugtrekking van alle Sovjet-troepen uit Afghanistan, opdat de bevolking van dit land haar eigen regeringsvorm kan bepalen;
3. beklemtoont de verantwoordelijkheid van de Sovjet-Unie voor de ernstige gevolgen van haar aktie voor de ontspanningspolitiek en verklaart dat de beginselen van ontspanning noch deelbaar zijn, noch beperkt tot bepaalde geografische gebieden, en bevestigt de dringende noodzaak dat zij overal worden toegepast;
4. bevestigt zijn streven naar ontspanning en betreurt de gewelddadige interventie van de Sovjet-Unie, die afbreuk doet aan de toekomstige ontwikkeling daarvan;
5. verzoekt de Commissie onmiddellijk alle economische, commerciële en financiële betrekkingen tussen de Sovjet-Unie en de Europese Gemeenschap en alle desbetreffende kredieten te herzien, vooral op het gebied van de geavanceerde technologie, de landbouwproducten en de antidumpingpraktijken, en hierover verslag uit te brengen aan de Raad van Ministers;
6. verzoekt de Raad en de Mi-

- nisters van Buitenlandse Zaken en van de Negen in politieke samenwerking bijeen doeltreffende maatregelen te nemen in het licht van het verslag van de Commissie, tot ondersteuning van de inspanningen tot beëindiging van de bezetting van Afghanistan door de Sovjet-Unie;
7. stemt in met het besluit de voedselhulp aan Afghanistan voorlopig te staken en verzoekt de Commissie volledige steun te verlenen aan het programma van de Hoge Commissaris van de Verenigde Naties voor de Vluchtelingen voor het verstrekken van voedsel en medische hulp aan de Afgaanse vluchtelingen die naar naburige staten zijn gevlucht;
8. dringt er bij de regeringen van de lid-staten op aan te handelen in samenwerking met alle regeringen die deze flagrante daad van agressie tegen een onafhankelijke soevereine staat veroordelen;
9. verzoekt het Internationaal Olympisch Comité, alsmede de nationale comités van de lidstaten en de federaties van de nationale sportbonden die aan de Olympische spelen deelnemen om met de vertegenwoordigers van de deelnemende sportlieden te bezien of de zomer spelen in Moskou moeten doorgaan, indien de bezetting in Afghanistan voortduurt;
10. verzoekt zijn voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de sekretaris-generaal van de Verenigde Naties, de parlementen en regeringen van de lidstaten van de Gemeenschap, de Commissie en de Raad, en verzoekt laatstgenoemde verslag uit te brengen aan het Europees parlement.

D '66

Enige aandacht voor D '66 is op zijn plaats. Twee jaar onafhankelijke opstelling in Europa is of was het doel van deze fractie. Bij het voorgaande debat sprak len van den Heuvel (socialiste) ook, en dit werd nadrukkelijk vermeld namens D '66. Gaat D '66 nu al in het kielzog varen van de socialisten? Zekerheid is er nog niet. Was het een reden van doelmatigheid? Dan kunnen we eerstdaags verwachten dat ook de liberalen en de christen-democraten eens namens deze fractie mogen spreken. We wachten af.

SPANJE

Speciale gasten tijdens deze Straatsburgweek was een Spaanse delegatie van de Cortes. De delegatie heeft drie dagen lang besprekingen gevoerd met de „Spaanse” delegatie van het Europese parlement. Uw impressionist is daar lid van. In juni a.s. zal een tegenbezoek plaatsvinden. In oktober a.s. komen de Spanjaarden weer terug. Er zal in een hoog tempo worden gewerkt. De onderhandelingen worden uiteraard niet door ons gevoerd maar wel wordt de problematiek mede door ons voorbereid. De Franse communisten nemen een sterk afwijzende houding aan. Besloten werd om de problematiek indringend te benaderen. Een drietal werkgroepen zijn gevormd om nadere – belangrijke vraagstukken onder ogen te zien, te weten industriële vraagstukken; landbouwvraagstukken en institutionele vraagstukken.

Opmerkelijk was de grote eensgezindheid en beslistheid in het Spaanse optreden. Wel is duidelijk dat met handhaving van de primaire uitgangspunten er nog veel knellende punten geregeld zullen moeten worden. Daarover later meer bijzonderheden.

Federatieraad CDJA voor boycot Olympische Spelen

door: Govert Veldhuijzen

De federatieraad van het CDJA, zaterdag 26 januari in Utrecht bijeen, heeft zich uitgesproken voor een verplaatsing of afgelasting van de Olympische Zomerspelen, dan wel een boycot ervan door Nederlandse sportlieden. Deze, niet dan na uitgebreide discussies tot stand gekomen uitspraak viel aan het einde van een lange vergaderdag, die om half elf begonnen was met de openingsrede van CDJA-voorzitter Peter Heukels.

Escalatie vermijden

Deze sprak zijn diepe afkeuring uit over de Russische inval in Afghanistan, die hij beschouwde als een duidelijke daad van agressie, die een bedreiging vormt voor een politiek van ontspanning, een politiek die poogt, op basis van erkenning van de wederzijdse machtspositie te komen tot een onderbreking van allerlei misstanden. Een politiek ook, die enige kans van slagen leek te hebben sinds de ondertekening van het accoord van Helsinki en tastbaarder leek te worden tijdens de kernwapendiscussies vorig najaar. Niettemin meende Peter Heukels, dat wij niet aan de verleiding moeten toegeven alleen maatregelen te nemen die er op gericht zijn de Sovjet-Unie duidelijk te maken, wat haar

plaats is. Het gevaar dreigt dat hierdoor een oplossing van het conflict niet naderbij komt. Wij zullen escalatie moeten vermijden.

In ons antwoord zal daarom enerzijds duidelijk moeten zijn, dat inmenging onduidelijk is, en anderzijds dat het op zich niet of nauwelijks aanleiding mag vormen tot een escalerend antwoord van de Sovjet-Unie. Stopzetting van de Amerikaanse graanleveranties keurde de CDA-voorzitter af, omdat daarmee de basisbehoeften van de bevolking worden geraakt, meer dan het afgekeurde regiem.

Ambassadeur

Het terugroepen van de Nederlandse ambassadeur in Moskou, zoals gesuggereerd was door het CDA-Tweede Kamerlid Mr. J. N. Scholten, noemde hij een ongebruikelijke en zware stap die bovendien vooral de Russische Joden zou raken, wier belangen door hem in Moskou worden behartigd. De CDJA-voorzitter noemde het voorstel dan ook minstens voorbarig, omdat het voorbijgaat aan een behoorlijke afweging van de voors en tegens van zulk een belangrijke zaak en onvoldoende let op de weerslag van zo'n maatregel op de kwestie van de mensenrechten in de Sovjet-Unie.

Een geëigend antwoord leek het Peter Heukels over te gaan tot een boycot van de Olympische Spelen, óók gelet op de geringe mogelijkheden tijdens de Spelen om tot een werkelijke communicatie te komen met de bevolking en de dissidenten, die immers „tijdelijk” „elders gehuisvest zijn”. Een boycot zou ook de Sovjet-Unie de gelegenheid ontnemen om uit dit sportgebeuren politieke munt te slaan.

Rapport

Het grootste deel van de dag werd besteed aan de bespreking van het rapport „Mensenrechten, Economische Betrekkingen en Sancties”, dat in november jl. uitgebracht was door een speciaal daartoe ingestelde commissie onder voorzitterschap van Rob van de Beeten. Na een fundamentele discussie over de pro's en contra's van boycot-maatregelen, waarbij vele federatieraadsleden zich roerden, maar het rapport volledig overeind bleef staan, werd besloten het in handen te stellen van de CDJA-programmcommissie, die het zou kunnen gebruiken voor de opstelling van het politieke pamflet van het CDJA.

Olympische Spelen

Aan het einde van de middag werd overgegaan tot de behandeling van ingediende resoluties. In aansluiting op de discussie over boycotts van de voorafgaande uren waren twee resoluties ingediend met betrekking tot tegen de Sovjet-Unie te treffen maatregelen. Eén resolutie sprak zich op grond van de inval in Afghanistan en de verbanning van Andrej Sacharov en andere dissidenten uit voor een boycot van de Olympische Spelen, een tweede vroeg in antwoord op de inval in Afghanistan om economische sancties tegen de Sovjet-Unie, vooral in de sfeer van de technologie en technologisch hoogwaardige producten. Zij verklaarde zich echter tegenstander van staking van

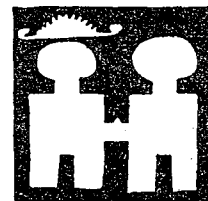
voedselleveranties en sprak zich bovendien uit voor voortgang van het ontspanningsproces, ratificatie van SALT II en het starten van SALT III-onderhandelingen. Had de federatieraad met de tweede resolutie geen enkele moeite, over een boycot van de Olympische Spelen waren de meningen diep verdeeld. Volgens een aantal sprekers, vooral afkomstig uit de kring van de ARJOS, tastte een dergelijke boycot het ontspanningsproces aan en mochten wij ons de kans niet laten ontgaan, om met grote aantallen westerse sportlieden, journalisten en toeschouwers in Moskou aanwezig te zijn. Anderen zagen daarin geen enkele zin meer, zeker niet na de arrestatie van Sacharov. Deze gedachte leefde ook wel bij federatieraadsleden uit de sfeer van de ARJOS, die echter een boycot volstrekt los wilden zien van de inval in Afghanistan, die beschouwd werd als een uitwas van het bedrijven van machts-politiek door Sovjet-Unie en Verenigde Staten. Zij dienden daarom een alternatieve resolutie in, die vroeg om in afwachting van rapportage over de situatie van de mensenrechten in de Sovjet-Unie een boycot-besluit op te schorten. De meerderheid van de federatieraad wenste echter een onmiddellijke boycot-uitspraak, zodat deze tweede resolutie niet meer in behandeling genomen werd.

Porno

Aan het einde van de vergadering verklaarde de federatieraad zich verder solidair met de actie „Vrouwen tegen Porno”, hetgeen overigens één der leden de opmerking ontlokte, dat dit blijkbaar een (wat verlate) steunbetuiging aan Premier Van Agt was. Tenslotte besloot de raad het bestuur te verzoeken de geuite zorg over proefnemingen op nog levende geaborteerde foetussen, die onder meer in Bloemenhove plaatsvinden, over te brengen aan regering en CDA-Tweede Kamerfractie en om passende maatregelen te vragen.

Buitenlandactiviteiten voor CHJO-ers

Het Nederlandse Platform voor Internationaal Jongerenwerk is een koepelorganisatie van allerlei jongerenorganisaties, die coördinerend optreedt bij het leggen van contacten met het buitenland. Ook de CHJO is hier, via het Politiek Jongeren Kontakt, bij aangesloten. Het NPIJ heeft onze aandacht gevraagd voor de volgende activiteiten, waaraan door jongeren kan worden deelgenomen.

chjo

Seminar over Ontwapening en Nieuwe Internationale Economische Orde, 24 februari - 2 maart 1980, te Straatsburg. Kosten worden aan de deelnemers vergoed.

Behandeld zullen worden thema's als: economische en militaire veiligheid, bewapeningsuitgaven ontwikkelingslanden, Oost/West- en Noord/Zuid-verhoudingen etc. Belangstellenden kunnen voor **30 januari** contact opnemen met het Algemeen Secretariaat van de CHJO (078-133777).

Kursus Engeland voor Werkende Jongeren, uitgaande van Raad van Europa, 17 juli - 15 augustus, Ealing. Kosten worden aan de deelnemers vergoed. Deelname-vereisten zijn: leeftijd 18-30 jaar, actieve betrokkenheid bij organisatie, men moet de taal in het werk voor de organisatie nodig hebben. Belangstellenden kunnen voor **8 februari** contact opnemen met het Algemeen Secretariaat (078-133777).

Kursus Frans voor Werkende Jongeren, 24 augustus - 20 september, Straatsburg.

Kursus Duits voor Werkende Jongeren, 24 augustus - 20 september, Kassel. Voor deze cursussen geldt hetzelfde als voor de cursus Engels.

Kandidaatstelling jongerenvertegenwoordiger Verenigde Naties

Jaarlijks wordt door het Politiek Jongeren Kontakt, waarin de CHJO als lid participeert, aan de regering een kandidaat voorgedragen voor opname in de delegatie naar de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in het najaar.

De jongerenvertegenwoordiger neemt als volwaardig delegatielid deel aan de beraadslagingen in de Assemblee en de vele commissies. Over zijn werkzaamheden doet hij verslag in Nederland, en na de sluiting van de vergadering eind 1980 zal hij gedurende een half jaar via projecten op scholen en in vormingscentra zijn ervaringen overbrengen aan Nederlandse jongeren.

Het gehele project duurt een jaar, waarvan 4 maanden full time en acht maanden half time zullen zijn. Het werk wordt gehonoreerd. In aanmerking komen

CHJO-leden, welke in 1980 niet ouder zullen zijn dan 26 jaar, Nederlander zijn en in Nederland woonachtig, het Engels goed beheersen en beschikken over goede schriftelijke vaardigheden. Als aanbeveling gelden: ervaring met werken met jongeren van 14 tot 20 jaar, politiek inzicht, kennis van de VN en internationale organisaties, beschikken over goede contactuele eigenschappen. Belangstellenden kunnen zich uiterlijk **30 januari** aanmelden bij het Algemeen Secretariaat van de CHJO (078-133777). De CHJO kan maximaal drie kandidaten voordragen aan het PJK, dat in een selectieprocedure de jongerenvertegenwoordiger zal uitkiezen. Informatie over een en ander is bij het PJK verkrijgbaar (020-224592).

G. V.

CDJA - gaat werkgroepen instellen

Het CDJA-federatiebestuur heeft onlangs besloten een tweetal werkgroepen in te stellen om daarmee tegemoet te komen aan binnen het CDJA naar voren gekomen behoeften.

VREEMDELINGENBELEID

Het vreemdelingenbeleid van het kabinet heeft in de laatste jaren steeds meer vragen opgeroepen, niet in de laatste plaats vanuit de kring van het CDJA en de daarbij aangesloten organisaties ARJOS, CHJO en KVPJO. Dit droeg echter vaak het karakter van een ad hoc reageren op incidentele feiten. Het bestuur zou daarom graag een werkgroep in willen stellen, die een algemene visie op het vreemdelingenbeleid ontwikkelt en zich vandaaruit bezighoudt met concrete gevallen.

HOMOFILIE

Nu het denken over gezin en andere samenlevingsvormen binnen het CDA op gang lijkt te gaan komen, wil het CDJA bezien in hoeverre ook in christendemocratische kring een herijking van oude standpunten over homofilie en de daarmee verband houdende maatschappelijke vraagstukken nodig of gewenst is. Belangstellenden voor één van beide werkgroepen kunnen zich aanmelden bij het secretariaat van het CDJA, Mauritskade 25, Den Haag.

Een gezegend 1980...

...wordt u, Unieleden en CHJO-ers, toegewenst door het bestuur van de Christelijk-Historische Jongeren Organisatie, de enige echte club van jonge bij de CHU betrokken christen-democraten!

1980 wordt voor CHU en CHJO het jaar van de waarheid: in oktober zullen beide opgaan in CDA, respectievelijk CDJA. Wij vragen ons allemaal wel eens af, hoe dat zal zijn. De CHJO werkt er hard aan, om het CDJA een goed CDJA te laten zijn.

Zij kan dat echter niet in haar eentje. U, Unieleden kunt daarbij helpen, en wel door ons financieel te steunen (giro 200450, Stichting CHJO, Dordrecht), maar vooral ook door de CHJO onder de aandacht te brengen van uw jongere huisgenoten, kennissen etc. Wij verschaffen hen graag alle informatie over doelstellingen en activiteiten van de CHJO.

Het meest zijn wij natuurlijk geholpen met nieuwe leden. Wilt u ons daaraan helpen? Wij vertrouwen op uw inzet!

Ondergetekende,

Naam:

Adres:

Postcode en woonplaats:

Telefoon: Geboortedatum:

wordt lid van de CHJO

wil nadere informatie ontvangen over de CHJO.

Handtekening:

Toe te zenden aan Algemeen Secretariaat CHJO, Lange Geldersekade 8, 3311 CJ Dordrecht.

CDJA -

tegen discriminatie homofielen

Het CDJA-presidium heeft kennis genomen van het besluit van de regering van de Verenigde Staten om een maatregel, waardoor aan homofielen een immigratievergunning wordt geweigerd, weer van kracht te doen zijn.

Het CDJA is van mening dat dis-

criminatie van homofielen volstrekt verwerpelijk is. Het presidium is het met de Amerikaanse maatregel dan ook oneens en deed een beroep op de Nederlandse regering en het parlement om zich er voor in te zetten dat de regering van de Verenigde Staten van deze heilloze weg terugkeert.

Help Oleg Achminow in de Sowjet-Unie

„Haal mij hier uit! Elke dag is een foltering”

Niet alleen de wereldberoemde fysicus Andrei Sacharov heeft de hulp van het westen nodig. Er is nog iemand in Rusland die schreeuw om hulp. Zijn naam is Oleg Achminow. Een onbekende Sowjet-burger. Hij is geen dissident, hij is geen misdadiger noch een krankzinnige. Desondanks heeft hij tweemaal de gevangenis van binnen gezien en is hij drie keer opgesloten in een van die afschuwelijke psychiatrische klinieken die de Russische overheid gebruikt om haar burgers in het gareel te houden. Wat heeft Oleg gedaan om dit te verdienen? Eigenlijk niets. Zijn noodlot is dat hij de zoon is van een „volksvijand”, van een man die zich in 1917 keerde tegen Stalin en daarom in 1935 stierf in het concentratiekamp te Magadan.

Dat verleden speelt Oleg Achminow, die nu 49 jaar is, voortdurend parten. Ondanks alle tegenwerking slaagde hij er weliswaar in geoloog te worden, maar zijn graad werd hem door de overheid weer afgenomen. Het aantal foefjes dat de Russische autoriteiten kennen om hun burgers te plagen is legio. Vele daarvan heeft Oleg leren kennen. Op het ogenblik is het zo dat hij moet „leven” van een invaliditeitsuitkering die ongeveer de helft bedraagt van het absolute bestaansminimum in de Sowjet-Unie.

Bijverdienen mag niet, maar hij moet wel om in leven te blijven. En daarom wordt hij steeds weer gearresteerd en opgesloten. Hij heeft een panische angst om weer terecht te komen in een „psychuska”, een psychiatrische kliniek. De mensen daar worden ingespoten met middelen die verschrikkelijke hoofdpijnen veroorzaken om hen zodoende volgzaam te maken. Een extra „handicap” voor Oleg is, dat hij diep gelovig is. En hoe gelovigen in de Sowjet-Unie worden behandeld is gevoelig bekend. „Ik kreeg in de tram het Evangelie in de hand gedruwd. De lezing daarvan heeft mij tot een gelovig mens gemaakt”, zo

liet hij onlangs zijn halfbroer Herman Achminow, die in West-Duitsland woont, weten. Zijn halfbroer van wiens bestaan hij tot voor kort niet op de hoogte was; omgekeerd gold het zelfde.

ELKAAR GEVONDEN

Herman Achminow namelijk, die in de oorlog in West-Duitsland terecht wist te komen (hij is een overtuigde anti-communist), is journalist bij de „Deutsche Welle”. Dat is een radio-omroep die in meer dan veertig talen de wereld op de hoogte houdt van de ontwikkelingen in de Bondsrepubliek. Een van die uitzendingen werd door Oleg in Rusland opgevangen. Die man op de radio moest een familielid zijn, zo dacht hij, want ook in Rusland is de naam Achminow, de verbasering van een tartaars woord, uniek. Via allerlei omwegen vonden de twee broers elkaar een paar jaar geleden. Vanaf dat moment is Herman bezig zijn broer uit Rusland weg te krijgen. Maar dat kan hij niet alleen. De Sowjet-autoriteiten komen alleen onder de indruk van massale acties. Tot nu toe is elk verzoek om Oleg naar het westen te laten vertrekken, afgewezen. Hij heeft dan ook grootscheepse hulp nodig. Uw hulp!

Naar verwachting zullen de Russen — ook al doet de Sacharov-affaire anders vrezen — enige soepelheid betonen in het vrijlaten van mensen tot de Olympische Spelen in Moskou. Daarna echter zullen de grenzen vrijwel zeker hermetisch gesloten worden. Daarom moet Oleg voor die tijd geholpen worden. Lukt dat niet, dan gaat hij een zekere vroegtijdige dood tegemoet, zo verwacht Herman Achminow, die ervan overtuigd is, dat zijn broer dan zal worden doodgespoten. Dat is overigens niet zomaar een kreet: Herman Achminow is behalve journalist ook wetenschapper, die een aantal wetenschappelijke werken over het Sowjet-systeem heeft gepubliceerd.

Hulp

Herman Achminow richtte zich via—via tot het CDJA—Den Haag met een verzoek om hulp. Ik richt mij nu tot het hele CDA. Hoe kunt u helpen. Dat kan allereerst door het onderhouden van een correspondentie met Oleg Achminow. Zijn adres luidt: Prospekt Energetikov 35—1195, Leningrad 195248, Sowjet-Unie. Het effect van een dergelijke correspondentie mag niet worden onderschat. Allereerst weet Oleg dat het westen hem niet vergeten heeft. Ten tweede weten de autoriteiten dat dan ook en dat is belangrijk. Stuur hem kunstkaarten. Daarvan is hij een verwoede verzamelaar. Maar geen plaatjes van naakte beelden, want zelfs de Venus van Milo wordt in Rusland als porno beschouwd en in beslag genomen. Niet alles zal aankomen, maar als u de kaarten aangetekend verzendt, is de kans dat ze Oleg bereiken het grootst. Op de tweede plaats kunt u hem helpen met geld. Beperkte protesten vanuit Duitsland, Neder-

land en België blijken niet voldoende te zijn. Er moet dan ook een grote internationale publiciteitscampagne op touw worden gezet. Daarvoor heeft Herman een brochure opgesteld. Maar deze moet in grote oplage worden gedrukt en worden verzonden aan kranten en instellingen die hem willen of kunnen helpen. Dat kost geld, evenals er geld op

tafel zal moeten komen als Oleg naar het westen mag. Want de Oostbloklanden vragen in dergelijke gevallen de volledige vergoeding van de opleiding die de persoon in kwestie heeft genoten.

Financiële bijdragen zijn derhalve welkom bij de Deutsche Bank, Keulen, Bankleitzahl 37070060. Ktonummer 336148201, ten name van Herman Achminow onder vermelding van „Sonderkonto Oleg”. Help alstublieft. Behalve dat het gaat om een mensenleven, gaat het ook om de handhaving en de uitvoering van de slotakkoorden van Helsinki. Help Oleg Achminow en daarbij citeer ik een telefoongesprek dat hij met zijn broer voerde: „Haal mij hier uit! Elke dag is een foltering!”

Den Haag Lonneke van Koot

Politicus van het jaar 1979:

Ruud Lubbers

In een door het weekblad „De Tijd” georganiseerde verkiezing door de parlementaire pers, is de fractie voorzitter Ruud Lubbers tot politicus van het jaar gekozen. Premier Van Agt werd tweede. Op de lijst van 54 namen kwamen op een 10e plaats CHU minister W. Scholten en op een gedeelde 26ste plaats het CHU kamerlid Hans Gualthérie van Weezel voor.

Minister Scholten verdiende zijn tiende plaats o.m. voor de wijze waarop hij zowel zijn politieke als christelijke verantwoordelijkheid heeft doen blijken in de debatten rond de modernisering van de kernwapens. Hij heeft in de kamer laten blijken binnen zeer korte tijd begrepen te hebben wat politiek is.

Hans van Weezel vergaarde, aldus De Tijd, zijn punten als aanmoedigingsprijs. In hem, aldus de journalisten, wordt erkenning gegeven aan de hard zwoegende kaste der back-benchers, zonder wie de leiders niet kunnen schitteren. Voorts was hij, al zo De Tijd, de enige van het comité Bootvluchtelingen, die geen politieke munt heeft willen slaan uit de ellende van die mensen.

Bovendien, zo benadrukt het blad, heeft hij het twijfelachtige genoeg te moeten opboksen, binnen de fractie, tegen J. N. Scholten, in menig opzicht geen plezierige opponent.

Minister Albada in Elst (Gld)

Minister Albada spreekt maandag 4 februari in Elst (Gld) over „Sociaal-economisch beleid 1980—1981”. De samenkomst wordt georganiseerd door de plaatselijke CDA-propaganda-commissie en vindt plaats in „Het Trefpunt”, Bizetstraat 1. (Aanvang half acht). Het familie-orkest Leldux, bestaande uit moeder, vijf dochters en een zoon, zorgt voor muzikale omlijsting.

„de zaak” Steenkamp

Met verbazing en verontwaardiging heb ik in „de Nederlander” van 4 januari jl. van de ontboezeringen van W. van der Spek over CDA-voorzitter Steenkamp gelezen. Niet de gedachten, redeneringen, veronderstellingen of ook de adjectiva van Van der Spek hebben mij getroffen of verontwaardigd. Deze kwalificeren alle, stuk voor stuk, slechts de schrijver zelf. En hij mag ze hebben, voor mijn part. Maar kan de redactie van „de Nederlander” aan mij en anderen precies verklaren, nee rechtvaardigen, welk doel met de publicatie van een bijdrage als de onderhavige is gediend? Welke zaak, welk streven wordt hiermee bevorderd? En wat heeft „de Nederlander” met het opnemen van dit in boulevardtaal gestelde geschrijf willen bereiken?

De versteviging van de banden binnen het CDA kennelijk niet, noch de „Vernieuwing in Samenspraak”, noch ook de „Eenheid in Verscheidenheid”.

Met het opnemen van het bij deze gewraakte stukje heeft „de Nederlander” gehandeld tegen de strekking van de Verklaring van de Unieraad, zoals die op 31 maart 1979 in Amersfoort werd aangenomen en wereldkundig gemaakt: „dat grote onderlinge solidariteit noodzakelijk is voor het totstandkomen van het

Zo denk ik er over

De redactie van „de Nederlander” behoudt zich het recht voor te lange ingezonden stukken te bekorten.

CDA”. Het valt te hopen dat het de eerste maar ook de laatste keer zal zijn dat „de Nederlander” zich aan een vergissing van deze aard schuldig maakt. En laten we wel wezen: als Van der Spek zijn Marten Toonder zo slecht leest als hij kennelijk doet (Wie weet in Nederland nu niet hoe de naam van de hooggeleerde Professor wordt gespeld!), dan kan men alleen maar het ergste vrezen van hetgeen door hem in een radio-uitzending werd beluisterd.

U zult uit voorgaande wel de slotsom willen trekken dat ik meen niet zonder recht, op plaatsing van dit weerwoord in „de Nederlander”, aanspraak te mogen maken.

Den Haag

G. J. van Hattum
lid CHU enz.

Prematuur

Bij deze wil ik een reactie geven op het stuk van „Verzet tegen Amerikaanse mobilisatiepots

niet terecht” in de Nederlander van 4 januari j.l.

Tijdens de door mij uitgesproken algemene beschouwingen in december 1979 gemeenteraad Heerlen, heb ik er reeds op gewezen, dat het te prematuur is om oeverloze discussies te houden over iets waarvan de nadere gegevens ontbreken. Ja, zelfs is het zo geweest, dat de volledige CDA-fractie met haar wethouders unaniem — zonder dissidenten — neen heeft gezegd tegen de motie van de PvdA. Ik heb zelfs gezegd dat de fractie totaal geen behoefte heeft om zich nu te binden aan een door de PvdA intern nationaal geregeld zaak. Ik wil toch mijn verontrusting en teleurstelling uitspreken, dat een Kamerlid zich toch niet voldoende heeft geïnformeerd over het stemgedrag van en de kwaliteiten over CDA-fracties in de regio Zuid-Limburg.

In februari a.s. in de dan te houden raadsvergadering als dan het gemeentebled behandeld wordt over de vestiging materiaal-depots, zal ik terdege de positieve gevoelens uitspreken

voor een Amerikaans materiaal-depot in Heerlen met de dan ter beschikking gestelde gegevens van het Ministerie van Defensie en het Provinciehuis.

Heerlen

Hans Goijen,
CHU-lid,
fractievoorzitter
CDA-Heerlen.

Onwaardig geschrijf

In het CH-weekblad „de Nederlander” van 4 januari 1980 heeft de heer W. van der Spek op pagina 7 onder een breed opgemaakte kop gelegenheid gekregen onze voorzitter Steenkamp zeer onheus te bejegenen met een woordkeus en een falende argumentatie, welke m.i. niet door de beugel kunnen.

Het ontgaat mij ten enenmale waarom hij bij de ondertekening van het epistel vermeldt: „lid kamerkring-bestuur CHU Rotterdam” en niet dat hij óók is: meester in de rechten en secretaris van een kiesvereniging. Deze laatste twee hoedanigheden doen iets goeds verwachten: men wordt er echter in teleurgesteld. Immers „rechten” doet ook een behoorlijk gebruik van de Nederlandse taal veronderstellen in een duidelijk geconcipieerd artikel. Maar niets is hier minder waar en in het secretariaat van de kiesvereniging loopt — naar mijn ervaring — ook niet alles gladjes.

In de titel van zijn mislukte bijdrage stelt hij zijn lezers een vraag — overigens zonder

vraagteken — hetgeen journalistiek gezien onjuist is. Nergens blijkt dat hij met de heer Steenkamp overleg gepleegd heeft om een antwoord op zijn brandende vraag te bemachtigen.

Wèl bedient schrijver zich naar zijn eigen woorden van een beetje fantasie, hetgeen naar mijn mening een slechte methode bij het argumenteren is, vooral als hij één veronderstelling direct iaat eindigen met de suggestie, dat de heer Steenkamp „... onmiddellijk (moet) aftreden als de CDA-voorzitter”. Maar wat te denken van Van der Speks suggestie dat Steenkamp zeurt, femelt, zalvend hoogdravend (is), niet open en ronduit, insinueert, zonder waardering voor bekwaame tegenstanders en wellicht niet „iets anders is dan een gelegenheids salon-marxist”.

De lezers zullen begrijpen, dat ik mij hartgrondig distancieer van zulk onwaardig geschrijf.

Rotterdam

G. R. de Ridders-Hoeksema
secretaris Kamerkringbestuur
CHU Rotterdam.

Van het Binnenhof

Parlementaire kernwapendiscussie voorlopig afgerond

Het onwezenlijke van een reces

door: Gerard van der Wulp

Een reces is voor parlementariërs vrij vaak een wat wezenloze periode. Bij het deze week beëindigde kerstreces was dat eerste zeer nadrukkelijk het geval. De leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal gingen in de week voor Kerst uiteen, na het aandacht trekkende en indruk makende finale kernwapendebat. Een debat dat sporen achterliet die de gehele recesperiode door langzaam maar zeker zichtbaar werden. Met name in CDA-kring werden wonden plekken duidelijk. De parlementaire winkel was tijdelijk gesloten, maar de politieke discussie zette zich voort.

Vooraf daarin school de afgelopen weken voor CDA-kamerleden het onwezenlijke van het nu afgelopen reces. Maanden achtereen delen fractiegenoten met elkaar moeizame en minder moeizame beslissingen en als dan de meest moeilijke, de meest diep-ingrijpende beslissing van de laatste maanden genomen is (die over de modernisering van de kernwapens) dan valt de fractie uit elkaar. Het reces is aangebroken, de normale contactpunten, zoals de koffiekamer, zijn van de ene op de andere dag ontvolkt en de mogelijkheid om eventueel opgelopen frustraties met elkaar door te praten, te toetsen, valt weg. Onwezenlijk dus. Mede hierdoor kan de terugslag in de samenwerking wellicht langer duren dan noodzakelijk zou zijn geweest. Het is ook de vraag, of er zoveel persoonlijke artikelen van fractieleden of anderen in bij voorbeeld het dagblad Trouw verschenen zouden zijn, als niet het parlementair-collegiale

klankbord, wat de fractie buiten recestijd toch meer is dan daarbinnen, ontbroken had.

DUIDELIJKHEID

Het vraagstuk van de modernisering van de kernwapens kreeg zijn parlementaire afronding op de negentiende december. Die dag sprak de Tweede Kamer van 's ochtends vroeg tot diep in de nacht over de formule, volgens welke de Nederlandse regering de week tevoren afstand had genomen van het besluit van de NAVO-raad om in Europa 572 gemoderniseerde middellange-afstand-kernwapens neer te zetten.

Er was geen onduidelijkheid over de vraag of Nederland voor zichzelf verantwoordelijkheid voor het neerzetten van de nieuwe wapens had genomen. Erkend werd algemeen het voorbehoud, dat Nederland had gemaakt ten aanzien van stationering in Nederland (pas over twee jaar beslissen). Gekraak bestond er met name de vraag of Nederland

nu wel of geen medeverantwoordelijkheid had genomen voor het moderniseringsbesluit als zodanig. CDA-fractie leider Lubbers hield vast aan de zienswijze dat Nederland door zelf niet te willen stationeren ook afstand had genomen van het totale NAVO-besluit. Nederland had, volgens de formulering van het Nederlands voorbehoud, slechts ingestemd met de „redenen voor modernisering” (de escalatie bij het Oostblok dus), en niet met de modernisering zelf.

De PvdA en de VVD daarentegen concludeerden dat er wel een vorm van medeverantwoordelijkheid van Nederland was. Premier Van Agt liet het in het kamerdebat in het midden; ieder moest aan de hand van de door hem een- en andermaal geschetste feiten de eigen conclusies trekken. De premier was daarmee terughoudender dan vier dagen tevoren, op het CDA-congres in Dronten, waar zowel hij als een aangenomen resolutie spraken van het nog niet kunnen dragen van verantwoordelijkheid voor de moderniseringsbeslissing. Maar in de tussenliggende dagen was coalitiepartner VVD gaan opspelen, en in het kamerdebat van de negentiende zich totaal vastgeklampt aan het NAVO-communique, waarin het Nederlands voorbehoud nauwelijks naar voren kwam.

TOTAAL ONEENS

Waren PvdA en VVD het eens in hun conclusies dat Nederland

zich medeverantwoordelijk had gemaakt, over de waardering van die conclusie waren zij het totaal oneens. De VVD juichte de geïnterpreteerde medeverantwoordelijkheid toe, de PvdA wees het juist af. Vandaar ook de tweede motie-Stemerink (na de eerste van zes december, aangenomen met steun van tien CDA-kamerleden, in de wandeling zo onaangenaam aangeduid als „dissidenten”). Die tweede motie-Stemerink werd gaande het debat een motie van wantrouwen, reden voor de minister-president om voorafgaande aan de stemmingen aanname van mede die motie onoverkomelijk te noemen, hetgeen zoveel kon betekenen als dat het kabinet zou opstappen indien die motie aangenomen zou worden.

Na de verklaring van de minister-president volgde een fractievergadering (het was inmiddels na twaalf in de nacht geworden) van het CDA, waarin men unaniem tot de conclusie kwam dat de oppositiemoties niet gesteund zouden moeten worden. De voornaamste argumenten hiervoor van de „tien” die wel voor de eerste motie-Stemerink hadden gestemd waren dat het nu naar huis sturen van het kabinet de NAVO-beslissing tot modernisering niet zou terugdraaien, en dat er de vorige week in Brussel toch iets unieks gebeurd was: Nederland had voor het eerst daadwerkelijk afstand genomen van automatismen binnen de NAVO.

In de fractievergadering zelf is het indienen van een eigen motie, in tegenstelling tot veel berichten, niet aan de orde geweest. In zo'n motie, over de mogelijkheden waarvan uitsluitend in kleine kring (en niet echt serieus) is overlegd, had bij voorbeeld kunnen staan dat er geen parlementaire goedkeuring is over de passage in het NAVO-communique, waarin staat dat alle landen met de modernisering instemmen. Een passage waarin Nederland overigens in de afzonderlijke verklaring met het voorbehoud, al afstand had genomen. Alle oppositiemoties werden verworpen, de verklaring

van de regering werd voor kennisgeving aangenomen.

PARTIJ-DISCUSSIE

Het parlement begon aan het reces, de partij-discussie begon. Twee dagen na het debat dondigde Goudzwaard via NCRV en Trouw aan dat de drie AR-leden in de CDA-programmacommissie hun werkzaamheden opschortten. De werkgroep Niet Bij Brood Alleen publiceerde een vinnige brief. Lubbers weerlegde Goudzwaards argumenten in Trouw, de vier partijvoorzitters riepen de drie AR-leden op hun werkzaamheden voort te zetten en verklaarden tegelijk dat premier Van Agt te vroeg het machtswoord had gesproken, Van Agt reageerde daarop licht gegriefd. Het dagelijks bestuur van de ARP vergaderde, het partijbestuur komt vrijdag 25 januari bijeen. Zo ook het CDA-bestuur. De partij-discussie is nog niet afgerond. De nasleep van het kernwapendebat zorgde ervoor dat de dicht bij de politiek betrokkenen nauwelijks van een rustig reces konden spreken. Maar behalve dat zorgden ook de ontwikkelingen aan het loonfront daarvoor. Tijdens het reces kondigde het kabinet een loonpauze aan, en stelde een breed pakket nieuwe beleidsvoorstellen in het vooruitzicht. Maatregelen ter beteugeling van de overheidsuitgaven dit jaar (met maar liefst vier miljard) en voor het tot stand brengen van een loonmatiging, liefst vrijwillig. Sterk verhoogde olieprijs, en een verminderde afzet op de internationale markt maken die drastische ingreep nodig, aldus het kabinet. De CDA-fractie volgt de regering in deze sombere analyse. Voor wat betreft de vraag hoe te handelen wacht de fractie het pakket van de regering af. Centraal toetsingselement zal worden de vraag of de werkgelegenheid met de maatregelen wel of niet is groeiend. Aan die vraag moet de omvang van ombuiging en matiging ondergeschikt worden gemaakt. De komende maand zal ongetwijfeld in het teken staan van de sociaal-economische discussie.

JNV

Een nieuw boek van

Dr. W. Aalders

Wet Tragedie Evangelie

Een andere benadering van het Boek Job
396 blz., gebonden f 49,90.

Het boek Job, stammend uit de tijd tussen Alexander de Grote en keizer Augustus, is meer Grieks dan Joods, meer dichtelijk dan leerstellig, meer geestelijk dan wettisch. Daarom werpt het op levensvragen, die in de Joods-christelijke traditie uitsluitend vanuit Wet en Profeten benaderd en beantwoord werden, een nieuw en ander licht. Ja mogelijk zelfs op het Evangelie.

De betekenis van het bijbelse Job-gedicht is, dat hier op een in de hele wereldliteratuur ongeëvenaarde wijze de roep om gerechtigheid als waarheidsvraag aan de orde gesteld wordt. Tot op de bodem! En daarin is het tevens op onvergelykbare wijze proloog tot het Evangelie. Deze studie kan beschouwd worden als een vervolg op het vorige boek van deze auteur:

Theocratie of ideologie

Het dilemma van de huidige christenheid
306 blz., gebonden f 41,50

Centraal in dit indringende boek staat de vraag waar het confessionele geloof nog een huis vindt om in te wonen sinds de theologische doorbraak in de kerk, in de christelijke school en in de christelijke politieke partijen heeft plaatsgevonden.

Dit rijke boek is van groot belang voor allen die bewogen en bezorgd aanzien hoe het moderne denken voortdurend poogt binnen de kerk gestalte te krijgen.

'Niet eerder werd de geestelijke nalatenschap van Groen van Prinsterer zo eigentijds vertaald en nieuw ingedragen in de theologische, maatschappelijke en politieke ontwikkelingen van onze tijd.'

'Het meest Groenianse boek dat er na de dood van Groen is geschreven.'

Ir. J. van der Graaf in Trouw

'Het is met grote fijnzinnigheid geschreven, getuigt van een geweldige eruditie en laat zich, ondanks de diepgaande bespreking van fundamentele problemen, heel gemakkelijk lezen.'

Prof. dr. W. H. Velema in Woord en School

Verkrijgbaar in de boekhandel

JNV

UITGEVERIJ J. N. VOORHOEVE - DEN HAAG

CDA christen democratisch appèl

De CDA-Tweede-Kamerfractie vraagt op korte termijn een

beleidsmedewerk(st)er

Taak:

Het assisteren van de fractiecommissie **Onderwijs en Wetenschappen** voor wat betreft de beleidsonderdelen volwasseneneducatie, onderwijs aan anderstaligen, het onderwijs-stimuleringsbeleid; Het assisteren van de fractiewerkgroep **culturele minderheden**.

Gevraagd:

Bij voorkeur een pas afgestudeerd jurist(e) of (bestuurs)socioloog met belangstelling voor of specialisatie in het welzijnsbeleid in brede zin.

Verwantschap met de politiek van het CDA wordt verwacht.

De salariëring van deze interessante functie is afhankelijk van opleiding en ervaring.

Sollicitaties richten aan:
CDA-Tweede-Kamerfractie
t.a.v. de heer G. H. C. Halleen
Postbus 20018,
2500 EA Den Haag.

Te koop of te ruil aangeboden onze riant gelegen BUNGALOW

13 x 7½ m, garage 4 x 7.40 m, nabij Grave, met aangelegde tuin, vijver en waterput. Grote groentetuin met vruchtbomen. Oppervlakte plm. 4500 m2.

(Ook te koop 5 ha bouwland).

Telefoon 08860-2319.

Geduld is niet blijvend van elastiek

door: dr. L. M. van Leeuwen, voorzitter CHU

Via de Avro-radio werd begin vorige week meegedeeld, wat de resultaten waren van een opiniepeiling onder aanhangers van de CDA-partijen. Gevraagd werd, hoe men denkt over het ene CDA. Deze opiniepeiling zou aangegeven hebben, dat 78 procent van de KVP, 58 procent van de CHU en 38 procent van de ARP positief staat ten opzichte van de totstandkoming van het CDA. Dit zou betekenen, dat velen uit de achterban van de diverse CDA-partijen weinig of niets zien in één CDA.

Ik moet u eerlijk zeggen, dat ik van dit hele verhaal niet zo bijster veel geloof. Opiniepeilingen zijn op zich al heel gevaarlijke zaken. Vooral in de politiek is vaak gebleken, dat werkelijke uitkomsten heel anders zijn dan deskundigen op basis van opinieonderzoek voorspellen. Denkt u maar aan vele prognoses voor verkiezingen. Bij grote uitzondering blijken die prognoses in de buurt te komen van de echte uitslag van verkiezingen. De oorzaak van het min of meer falen van voorspellingen is vaak gelegen in het feit, dat de vraagstelling bij het opinieonderzoek te simpel is. Ik denk, dat zulks ook het geval geweest is bij de hier genoemde Avro-enquête. Ik weet uit ervaring dat men in ons land heel vaak al helemaal CDA denkt. Die ervaring doe ik op bij spreekbeurten in het land, bij individuele gesprekken met leden van de CHU en van de andere CDA-partijen en die ervaring wordt verdiept door veel reacties, die ik uit het land krijg. Ik durf te zeggen, dat de leden van de partijen en de in die partijen geïnteresseerden vinden, dat de totstandkoming van de fusie van onze partijen veel te lang heeft geduurd. Men vindt, dat wij aan de toppen van de partijen veel te veel tijd verdoen aan het opwerpen van steeds nieuwe problemen en aan het vervolgens dan weer met elkaar vinden van oplossingen voor die problemen. Ik schreef hierover al, dat de

vraagstelling bij het onderzoek te simpel was. Ik denk, dat men eigenlijk de vraag had moeten stellen, of de mensen in het land zo langzamerhand niet wat moedeloos worden van de voortdurend nieuwe discussies binnen de top van de CDA-gelederen. De vele reacties, die ook ik als voorzitter van de CHU in de laatste tijd gekregen heb, vertaalt ik in feite in de min of meer verontwaardigde opmerking „Wanneer houden jullie nou eens op met het steeds weer opwerpen van barrières en wanneer gaan jullie nou eindelijk eens eensgezind op weg naar dat ene CDA, precies zoals wij in het land al lang plaatselijk en regionaal dat ene CDA hebben”.

Hartekreet

Die hartekreet – en als zodanig

versta ik al die reacties – zullen wij, die de uiteindelijke fusie moeten realiseren zoals het behoort, ook echt ter harte moeten nemen. Natuurlijk is er nog veel werk te verzetten om het CDA organisatorisch goed in elkaar te zetten. Dat werk aan statuten en aan alles wat daarbij hoort, moet gedaan worden en dat zal zeker voor elkaar komen voor 11 oktober. Het is vanzelfsprekend, dat er binnen het CDA verschil in denken zal zijn over politieke onderwerpen. Dat is ook helemaal niet erg. Politieke koekoeks-eenzang is niet nodig.

Door eerlijke discussies zal men elkaar heus wel vinden, omdat voor allen binnen het CDA God's woord de inspiratie is. Het kan heel verfrissend en geweldig motiverend zijn om met elkaar in denken en in doen in beweging te zijn. Briljanten worden geslepen met briljanten. Heel duidelijk is evenwel, dat men bij die discussies binnen de grenzen van redelijke regels moet blijven. Dat moeten wij nu al binnen het CDA in praktijk brengen. Daarmee behoeven wij niet te wachten tot 12 oktober 1980. Als ik schrijf over redelijke grenzen, dan bedoel ik bijvoorbeeld heel duidelijk, dat het niet meer mogelijk zal kunnen zijn, dat een paar partijleden de voortgang in het CDA-denken kunnen blokkeren, omdat zij het met een politieke beslissing van de CDA-fractie niet eens zijn. Het CDA en de daarbij behorende partijen hebben landelijk, regionaal en plaatselijk tal van instellingen en organen, waar iedereen die dat wil zijn of haar mening kan toetsen aan de mening van anderen. Het CDA vormt nu al een partij, waar iedereen de kans krijgt mee te praten en mee te doen. Discussie binnen redelijke grenzen betekent voor mij ook, dat die discussie dan ook beperkt moet worden tot al die organen, die het CDA nu biedt. Er is kortgeleden een werkgroep opgericht, die zich noemt „Niet bij brood alleen”.

Ik wil niemand het recht ontzeggen welke werkgroep dan ook in het leven te roepen. Ik kan en zal mij er wel tegen verzetten, dat een werkgroep, zoals de hierna genoemde, een min of meer officiële CDA-erkenning kan krijgen door het blijvend onderhouden van contacten tussen die groep en het CDA. Ik vind het prachtig, wanneer CDA-ers kritisch de politieke werkelijkheid zullen beoordelen op het kompas, dat wij met elkaar uitgezet hebben in ons mooie CDA-programma „Niet bij brood alleen”. Die kritische beoordeling moet dan wel plaatshebben binnen de door het CDA gevormde organen. Het erkennen door het CDA van een zo eenzijdig samengestelde werkgroep als „Niet bij brood alleen” acht ik ten enenmale onjuist. De fusie van het CDA betekent een samenstromen in één bedding van drie politieke stromingen, die 70 tot 100 jaar lang zelfstandig waren.

Natuurlijk houdt zo'n gebeuren in, dat er af en toe schokken en kortsluitingen zijn. Dat is niet te voorkomen. Ik begrijp uit de vele reacties uit het land, dat het geduld bij de achterban op raakt.

Dat is een signaal te meer om nu vastberaden en ingehouden de CDA-fusie werkelijkheid te laten worden. Wij zijn al dertien jaar op weg. Het is een goede weg. Daarvan blijf ik overtuigd. CDA-teams kunnen heel goed werken. Dat wordt ook bewezen door de CDA-fracties in de

De beslissing van onze koningin

Donderdagavond 31 januari 1980 om acht uur 's avonds ging er een schok door Nederland. Hare Majesteit Koningin Juliana deelde aan haar landgenoten mee, dat zij de tijd gekomen vond om af te treden. Een schok van ontroering. Bijna iedereen kent dat beeld van de koninklijke familie op het balkon van het paleis op de Dam op die septemberdag van 1948. Koningin Wilhelmina droeg toen de last van de kroon over op haar dochter Juliana. „Leve de Koningin”. Met deze Koningin maakte Nederland de naoorlogse opbouw door, we beleefden de opgang van de vijftiger jaren, de consolidatie der zestiger jaren en de enorme veranderingsprocessen van de jaren zeventig.

De mededeling van 31 januari 1980 betekende, dat een belangrijk stuk Nederlandse geschiedenis werd afgesloten. Velen zullen met mij een enorm gevoel van dankbaarheid hebben gehad voor alles wat Koningin Juliana voor ons was. Zij heeft in ons land een wel heel grote rol van betekenis gehad. Zij was, vaak op de achtergrond, een bindende én stimulerende kracht in onze samenleving. In hoeveel gezinnen zullen op eerste Kerstdag haar woorden inspiratie en bemoediging hebben gebracht? Voor eigenlijk iedereen zal zij de bevestiging zijn geweest van het feit, dat het goed leven is in een werkelijk vrij Nederland. Het past ons haar beslissing te aanvaarden. De C.H.U. placht op de jaarlijkse ledenvergaderingen een telegram ter betuiging van aanhankelijkheid te zenden naar Soestdijk. Op 1 februari 1980 stuurde het bestuur van de

CHU een telegram naar Koningin Juliana met deze tekst: „Met een diep gevoel van dankbaarheid voor alles wat U voor Nederland betekent, bidden wij U en Uw echtgenoot een goede toekomst toe”. Het CHU-bestuur verzond ook een telegram aan Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Beatrix: „In het vertrouwen, dat U Uw zware taak goed zult verrichten wensen wij U en Prins Claus God's zegen toe”. Wij zullen allen moeten wenen aan een Nederland zonder de regerende vorstin Juliana. Wij hopen, dat zij en Prins Bernhard nog lang in ons midden zullen mogen zijn. Nederland zal ongetwijfeld een goede toekomst hebben onder Koningin Beatrix. In alle eerbied wensen wij haar alle sterkte toe.

Dr. L. M. van Leeuwen
voorzitter CHU

Drs. M. Smits
secretaris CHU

Algemene vergadering CHU 10 mei 1980

Aan de christelijk-historische kiesverenigingen, statenkringverenigingen en kamerkringverenigingen wordt meegedeeld, dat de algemene vergadering 1980 van de Unie zal worden gehouden op zaterdag 10 mei 1980.

NAMEN VAN KANDIDATEN voor het lidmaatschap van de Unieraad kunnen tot uiterlijk acht weken van te voren worden ingezonden aan het secretariaat van de Unie. De volgende leden zijn aftredend en herkiesbaar: mevrouw drs. M. H. A. Boers-Wijnberg (gekozen in 1976), mr. O. W. A. Baron van Verschuier (gekozen in 1978 in een vacature) en drs. A. H. van Zwieten (gekozen in 1976).

Aftredend en statutair niet herkiesbaar zijn: mevrouw mr. H. A. Strijd-Groenewegen (herkozen in 1976) en J. Schuur (herkozen in 1976).

Voorts dient voorzien te worden in de ontstane vacature door het bedanken van mr. J. L. Janssen van Raay in verband met zijn benoeming tot lid van het Europees Parlement.

VOORSTELLEN ter behandeling in de algemene vergadering moeten, voorzien van een korte toelichting, vóór 10 maart a.s. zijn ingediend bij de secretaris van de Unie, p/a Wassenaar-seweg 7, 2596 CD 's-Gravenhage.

Nader wordt opgegeven waar de vergadering gehouden wordt.

Drs. M. Smits,
secretaris CHU.

Eerste- en in de Tweede Kamer en vooral ook door het CDA-team in het kabinet Van Agt. Dit kabinet regeert en doet het naar mijn overtuiging goed. De VVD blijkt in dit kabinet weer een constructieve coalitie-genoot te zijn. Dat verheugt mij en betekent voor mij tegelijkertijd, dat wij vanuit onze partijen zoveel mogelijk steun zullen moeten geven aan deze regering. Dat zijn wij tegenover onszelf én tegenover de VVD verplicht.

Discussies over de politieke strategie van het CDA in de toekomst moeten wij heus niet ontgaan. Maar laten wij ze dan niet voeren via de publiciteitsmedia en laten wij ons er te gelegener tijd over uitspreken, dat wil zeggen op een CDA-congres, dat gehouden zal worden bij de start van de verkiezingscampagne 1981.

Voortgang

In de afgelopen weken hebben velen uit onze partijen laten weten, dat men voortgang wil zien. Ik kan u verzekeren, dat die voortgang ook geboekt wordt. Ik ken niemand in de CDA-top, die

er niet echt van overtuigd is, dat we elkaar op 11 oktober 1980 als één CDA zullen ontmoeten. Het bestuur van de CHU werkt daar aan. Dat geldt ook voor de collega's van de andere partijen. Vergeet niet, dat we al bezig zijn aan de bouw van ons aller CDA-huis. Dat is het symbool en de werkelijkheid van de komende fusie. Men breekt immers niet de eigen behuizing af en bouwt aan een nieuw partij-centrum wanneer men niet vastbesloten is die ene partij ook echt te grondvesten. We gaan samen „onder één dak”. Onder deze naam loopt op dit moment een grote CDA-actie. Ieder, die het CDA een goed hart toedraagt krijgt de kans de eigen vastbeslotenheid met betrekking tot het ene CDA tot uitdrukking te brengen. Dat kan door er aan bij te dragen, dat de actie succesvol wordt. Als velen in het land nog één keer zich enthousiast inzetten krijgen de bestuurders van de partijen een extra sein om op te schieten. Juist door inzet voor de actie kan men in heel positieve zin laten zien, dat het geduld nu op is. Door daden te stellen kan men daden verlangen. Ook u!

Tussen Duif en Havik

door: Hans Gualthérie van Weezel, lid Tweede Kamer voor CDA

De door President Carter aangekondigde maatregelen tegen de Sovjet-Unie als antwoord op het historische Afgaanse avontuur moeten voor zowel duif als havik nauwelijks als een verrassing gekomen zijn. Het zou immers weinig reëel zijn, te veronderstellen dat een Amerikaanse president, die volop aan zijn herverkiezing bezig is en meer dan twee maanden doende is met de uitzichtloze affaire in Teheran, passief met gekruiste armen zou blijven zitten.

Embargo

Voor het eerst heeft Washington een nieuw wapen in de confrontatie met de Sovjet-Unie geworpen; een embargo op de verkoop van Amerikaans graan aan het Kremlin. Deze maatregel, die zijn uitwerking niet zal missen, betekent dat de Russen op een andere - waarschijnlijk niet bestaande - manier zullen moeten komen aan 17 miljoen ton graan. (Wat overigens thans met het overvloedige Amerikaanse graan zal gaan gebeuren is een open vraag. Dit vraagstuk klemmt des te meer omdat - de wereld voedsel schaarste ten spijt - waarschijnlijk zonder vernietiging ervan de prijzen op de wereld markt in elkaar zouden ploffen.) Wel zal men zich bij een en ander dienen

te realiseren dat deze maatregel weliswaar de consument in de Sovjet-Unie, een consument die het steeds moeilijker heeft bij de verkrijging van de eerste levensbehoeften, direct treft, maar nauwelijks invloed zal hebben op een mogelijke overweging van de Kremlin bonzen een einde te maken aan het offensief van het Rode Leger in Afghanistan. Het bovenstaande geldt in gelijke mate bij het boycotten van de Olympische Spelen. Waarom dan deze maatregelen, zo zou men kunnen redeneren. Welnu; zowel bij het graan embargo als de Olympische boycot zullen de Sovjet burgers zich moeten gaan afvragen waaraan Rusland dit alles te danken heeft. Het zal voor de Sovjet leiders bepaald

geen sinecure zijn steekhoudende argumenten hiervoor op de binnenlandse tafel te krijgen. Een nog veel belangrijker element zal echter de overweging moeten zijn dat het de Kremlin leiders duidelijk moet worden gemaakt dat het het Westen ernst is. Halve maatregelen kunnen het beeld van die gewenste eensgezindheid slechts in gevaar brengen. Dit betekent niet een in alles slaafse navolging van de Verenigde Staten. Hiervoor lopen de belangen te veel uiteen. Maar in dit specifieke geval wordt helaas geen keus geboden. Verdeeldheid in het bondgenootschap zal tot het laatst toe uitgespeeld worden.

PvdA

Al bij het eerste optreden van de weifelende PvdA woordvoerder Van der Stoep, was het voor een ieder duidelijk hoezeer de meningen over dit onderwerp in socialistische kring uiteenlopen. Het gaat hier om hen die helemaal niets willen, of hen die toch de deur nog open willen houden of mensen zoals Van der Stoep,

die tegen beter weten in een verkrampt neen proberen te verkopen. Had de plotselinge troonsafstand van Koningin Juliana zich niet voorgedaan dan zou de pers zeker meer aandacht aan dit fenomeen hebben besteed. Een socialistische verdeeldheid die duidelijke gelijkenis toonde met onze verdeeldheid bij de modernisering van de kernwapens. Het is immers onvoorstelbaar dat de PvdA zich tegen een CDA motie keerde waarin van de Regering gevraagd wordt „in haar maatregelen gericht op afwijzing van het Sovjet beleid te blijven streven naar het leveren van een bijdrage tot verantwoorde stabiele verhoudingen op basis van respect voor de beginselen waarop de betrekkingen tussen staten en volken moeten berusten zoals o.m. in de slotacte van Helsinki vastgelegd”. Evenwichtiger lijkt het nauwelijks te kunnen. Waar het in feite bij de PvdA om gaat is dat men het gewoonweg niet eens geworden is over de wijze waarop de Sovjet-Unie benaderd moet worden. Deze verdeeldheid is overigens niet nieuw. Ook bij het kernwapen debat vertoende zich lichte barsten in het PvdA bolwerk. Door het woord „thans” in de eerste motie Stemerink in te voegen werd toen echter, mede dankzij onze verdeeldheid, de hunne gemaskeerd. Het kris-krasse stemgedrag van so-

Rectificatie

In het artikel „Brazilië lijkt op weg naar meer democratie”, geplaatst in „de Nederlander” van vorige week vrijdag 1 februari, is een fout geslopen.

Er staat, dat op vragen over de mogelijkheid om het vrijkomend plutonium te gebruiken voor de productie van kernwapens, in Brazilië meegedeeld werd dat dit wel een uiterst gecompliceerde en onnodig ingewikkelde manier zou zijn voor het vervaardigen van kernwapens.

Het artikel vervolgde met de zin: „Men voegde daaraan toe behoefte te hebben aan de productie van kernwapens, gelet op de positie van Brazilië in Zuid-Amerika”.

Deze zin moet evenwel als volgt luiden: „Men voegde daaraan toe geen behoefte te hebben aan de productie van kernwapens, gelet op de positie van Brazilië in Zuid-Amerika”.

cialisten in het olympisch debat gaf nu echter duidelijk weer waar en bij wie de verschillen liggen.

Mocht bij een en ander de redenering zijn dat Washington te krachtig gereageerd heeft in vergelijking tot Iran dan gaat deze niet op. In Teheran hebben de Amerikanen immers te maken met een volksrevolutie, met internationaal onaanvaardbare elementen, doch voortkomend uit een verleden waarvoor zij medeverantwoordelijk zijn. Bij Afghanistan gaat het echter om een ongehoorde schending van ongeschreven regels voor het gedrag van de twee supermogendheden sinds de Tweede Wereld Oorlog. Dit kan niet, net zo min als de arrestatie van Sacharov, de druppel die de emmer bij vele duiven heeft doen overlopen.

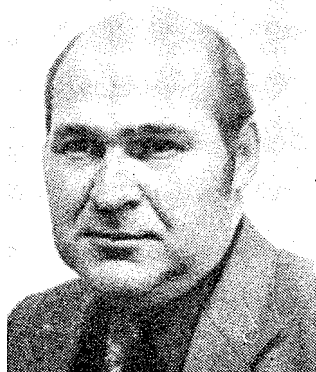
Onder politieke tegenwind is midden december de actie: „CDA onder één dak” van start gegaan. Hieronder de eerste indrukken van medewerkers uit drie regio's.

Vertraagde start in Amsterdam

Zoals in veel andere gemeenten is de actie in Amsterdam wat later op gang gekomen dan de bedoeling was. We wilden de mensen maar liever even van de schrik, door het Kamerdebat ontstaan, laten bekomen. Ook was controle van het adresmateriaal nodig. In een stad als Amsterdam is dat materiaal, door talrijke verhuizingen e.d., al heel gauw verouderd. Maar van de 2500 enveloppen die moeten worden bezorgd hebben er toch zeker 2200 hun bestemming bereikt. Het binnenhalen van de opgaven van nieuwe leden, sympathisanten en financiële bijdragen is nog niet voltooid. Aan de binnengekomen gegevens valt echter al wel een verwachting ten aanzien van het eindresultaat te ontlenen. Uit zeventig geopende enveloppen kwamen de namen van tien nieuwe leden en ongeveer vijfhonderd sympathisanten. Amsterdam gaat rustig voort. Voor ons is het CDA al een feit en wij werken graag mee allen onder één dak te brengen.

F. L. Tamminga, leider campagne team Amsterdam.

Oirschot reeds 30 nieuwe leden

Met de gladheid van de Brabantse wegen viel het nog wel mee toen twintig vrijwilligers in Oirschot voor de actie „Onder één dak” op pad gingen. Maar er zat wel gevaarlijke politieke ijzel in de lucht. Voor de tien raadsleden, die zich allen voor medewerking hadden gemeld was een bijkomend bezwaar dat de laatste weken van 1979 ook de begrotingsdebatten werden gehouden. Maar dat alles heeft niet verhinderd dat alle vrijwilligers met goede moed de boer op zijn gegaan en, voorzover nu valt te voorzien, met goed resultaat. Een flink aantal nieuwe leden (ruim dertig) kon worden ingeschreven en een forse lijst van sympathisanten ligt gereed om verder te worden „afgewerkt”. Onder één dak zullen we zeker wel komen. En er blijven ook! Dat laatste is een zaak van ons allemaal. Daar zal iedere CDA-er zich voor in moeten zetten. Nu en later. Oirschot, het hart van Brabant, heeft daar een goed begin mee gemaakt. Bedankt mensen voor jullie moeite.

Ben van Eck, secretaris CDA-Oirschot.

Harderwijk is optimistisch

Zonder enige moeite hebben wij 38 vrijwilligers bereid gevonden om de brieven huis-aan-huis te bezorgen en de opgaven van nieuwe leden en sympathisanten later weer op te halen. De gemeenteraadsfractie gaf het goede voorbeeld en ook op ledenvergaderingen was er veel belangstelling. De landelijke politieke situatie dreigde het meeleven met de plaatselijke actie te overschaduwen, maar dat weerhield de vrijwilligers niet om op pad te gaan. Alle brieven zijn nog niet opgehaald, maar tientallen nieuwe leden hebben we al binnen. En een paar honderd adressen van sympathisanten. Heel wat gerothes ten bate van de financiële actie zijn toegezegd en de vrijwilligers kwamen ook met een behoorlijk bedrag op zak terug. Over het eindresultaat zijn we dan ook optimistisch. En mocht het toch nog iets tegenvallen, dan komen we opnieuw in actie.

B. Visser, secretaris CDA-Harderwijk.

Oproep partijvoorzitters

De laatste maanden is zowel landelijk, regionaal als plaatselijk hard gewerkt aan een goede voorbereiding van de actie CDA Onder één dak. Daarbij was het de opzet om in december naar al onze leden te gaan met een driedelig verzoek:

- geef financiële steun voor het nieuwe CDA-huis (postgiro 397979)
- werf minstens één nieuw lid
- noteer zo mogelijk tien namen van CDA-sympathisanten.

Wij realiseren ons dat al die vrijwilligers, die voor deze actie op pad zijn geweest of zich er op dit moment voor inzetten, onder weinig gunstige omstandigheden hebben gewerkt. En ook alle andere leden zullen met zorg naar de concrete politieke situatie hebben gekeken en zich mogelijk hebben afgevraagd waarom juist nu een actie, die zo nadrukkelijk is gericht op de verdere eenwording van het CDA in dit belangrijke jaar.

discussies plaats over fundamentele onderwerpen. In de groei naar eenheid binnen het jonge CDA is zo'n gistingproces des te sterker. Het zoeken naar verantwoorde oplossingen voor de grote problemen van de tachtiger jaren vraagt veel inzet. Vrije meningsuiting is daarbij een groot goed, ook al toont het de worsteling waar wij mee te maken hebben. Daarvoor moet ruimte zijn. Zo alleen kunnen wij ons gezamenlijk doel bereiken. Daarbij vinden wij het slagen van de actie CDA Onder één dak van groot belang. Een landelijke partijorganisatie, van waaruit goede initiatieven worden genomen, alsmede een sterke achterban zijn onmisbaar. Daarom roepen wij u nogmaals op met deze actie voort te gaan. Het CDA móét onder één dak komen.

Steenkamp, voorzitter CDA, De Boer, voorzitter ARP, Van Leeuwen, voorzitter CHU, Van Zeil, voorzitter KVP.

T. Tolman: voorzittersverklaring onbegrijpelijk

De Europese christen-democraat T. Tolman (lid van het Europese parlement en oud-lid van de Tweede Kamer voor CDA/CHU) heeft dezer dagen tijdens een spreekbeurt te Leeuwarden gezegd, dat hij de verklaring van de voorzitters van CDA, KVP, ARP en CHU onbegrijpelijk vindt. In de fractie van de christen-democratische Europese Volkspartij in het Europese parlement is er bijna unanimiteit ten aanzien van de vraagstukken, die in Nederland nogal wat discussie veroorzaken, zoals de kernbewapening en de kernenergie, aldus Tolman. „De nu geopen-

baarde naween inzake de kernwapendiscussie zijn slecht voor het CDA en veroorzaken onnodige verwarring”, zei Tolman te Leeuwarden. Volgens hem moet er absolute duidelijkheid komen, waarom de verklaring van de vier voorzitters tot stand is gekomen en wie de auteur is geweest.

„Velen”, zei Tolman, „ervaren de merkwaardige actie als een aanval in de rug van de minister-president en vooral van onze minister van defensie, Scholten. Juist zij verdienen voor hun inzet onze grote dank.”

Een koningin treedt af, een koningin treedt op

door: jonkvrouwe mr. C. W. I. Wittewaall van Stoetwegen

Is het pas enkele dagen geleden dat wij verrast werden door de mededeling dat de Koningin om 8 uur zou spreken? Hé, waarom, was de eerste gedachte. Ze treedt af, zeiden de mensen; ik zei: Het is niet waar. We hoorden deze geruchten zo vaak, dat ik er niet meer in geloofde. Maar jawel hoor, na een paar woorden van de Koningin was het duidelijk waar het naar toe ging. In sobere woorden kondigde zij haar afstand aan. Tussendoor voelde en hoorde je haar ontroering. Zij leek nog zo fit, waarom gaat ze nu ineens weg, dacht ik.

Toen gingen mijn gedachten naar haar dochter Beatrix. Zij werd die dag 42 jaar en als je nu toch moet gaan regeren is het wel de leeftijd. Hoeveel zal er in haar leven veranderen, wat een taak die zij op zich moet nemen. Al lijkt zij erop gesteld dat te

doen, nu de werkelijkheid zo dichtbij is zal de schrik toch ook haar om het hart slaan. De commentaren zijn onuitputtelijk. Nu heeft men zelfs een onderzoek laten instellen of men het prettig vindt of een teleurstelling voelt, enfin ik redeneer nu maar in mijn eigen woorden. Is het niet zot om een gegeven feit zo te benaderen? En zijn die jongeren niet olijfdom om nu te gaan discussiëren? Ik moet nog zien dat er een tweede meerderheid zou gevonden worden bij een eventuele grondwetsherziening. Hetzij voor een republiek, hetzij voor een „keuze“. Het laatste is haast nog gekker dan het eerste. Wie kan beoordelen of iemand geschikt is? Enfin, laten wij er niet verder op doorgaan want we verdwijnen in de speculaties die geen enkele zin hebben.

Een feit is dat de jeugd minder belangstelling heeft voor het

Koningshuis dan een oudere generatie. Op de scholen schijnt daarover niets geleerd, laat staan gesproken te worden. Dat is wel droevig. Ik ontmoette eens een meisje van 18 jaar van zeer Oranjegezinde ouders. Zij bleek het „Mijn schildt en de betrouwen“ niet te kennen. Haar vader zei ontsteld: Maar hoe kom 't dat je dat niet kent? „Dat hebben we nooit gehad op school“, was het lakonieke antwoord. Alsof je alleen maar weet „wat je gehad“ hebt. Ik vroeg mijzelf wel af: Wanneer heb ik dat geleerd? Gek, dat ik me dat niet herinner. Met de paplepel ingegoten was mijn conclusie. Er waren vroeger scholen waar je het hele Wilhelmus moest kunnen opzeggen. Dat was een kluit! En niet iedereen slaagde daarin. Ik lijk afgedwaald! Maar er is al zoveel over de hoofdpersonen in deze kwestie gezegd en geschreven, dat ik op iets anders uitkwam. Mijn conclusie is wel,

dat op alle scholen, openbaar en bijzonder, het Wilhelmus behoort geleerd te worden en gezongen bij gelegenheden als deze en komende! Zouden de leraren en leraressen het zelf wel kennen?

Wij wensen Koningin Juliana sterkte bij het afdalen van een hoogte, waarop zij gewend was te leven. Voor de aanstaande Koningin Beatrix hopen wij dat zij zal groeien in wijsheid en rust als er veel op haar zal afkomen.

Signalen ja, escalatie neen

door: Joost van Iersel, lid Tweede Kamer voor CDA

We gaan stormenderhand de jaren tachtig binnen. Er is maar één vangwoord: onzekerheid op vele fronten. De politieke spanningen in de wereld lopen op. De koude-oorlogsvrees herleeft. De belangrijkste doelstelling moet echter blijven dat de stabiliteit in de internationale verhoudingen, met name in Europa, niet verder afneemt. Dit sluit nu een harde opstelling niet uit. Essentieel is een duidelijk signaal aan de Sowjet-Unie, dat het zo niet langer kan. We moeten hierbij, ook voor de toekomst, wel ons uiterste best doen om de Westeuropese landen op één lijn te houden.

TEGENSTELLINGEN

De situatie van nu lijkt in een aantal opzichten wel het spiegelbeeld van een lange periode die achter ons ligt. Op economisch gebied is het de laatste jaren wat minder uitbundig geworden, maar voordien leek de hoorn des overvloeds onuitputtelijk. Politiek en economisch vertaalde dit vertrouwen zich in een hechtere samenwerking binnen de westelijke wereld. Duidelijke voorbeelden leveren de ontwikkeling van de EEG en de enorme groei van de handel. Weliswaar werden ook de tegenstellingen tussen de landen in onze westelijke wereld niet geheel uit de weg geruimd en trachten de grote landen voordelen ten koste van elkaar te behalen. Maar voorop bleef toch altijd staan dat

men bij samenwerking uiteindelijk alleen maar te winnen had. Bovendien bleef het ondanks alle politieke gekrakeel onbetwiste leiderschap van de VS een belangrijke evenwichtsfactor. Nadat de ernstigste perikelen van de koude oorlog in de jaren vijftig waren overwonnen, werd ook tussen oost en west een periode van ontspanning ingezet. Niet dat dit proces zonder grote moeilijkheden verliep. Ik hoef maar te wijzen op de invallen van de Sowjet-Unie in Hongarije (1956) en Tsjecho-Slowakije (1968) en op de Cuba-crisis (1962). Maar ondertussen namen de contacten tussen oost en west toe. De problemen die men daarbij had te overwinnen tonen overigens wel aan, hoever beide werelden uit elkaar liggen. Wantrouwen is troef. Politiek-militair betwistten de beide supermachten elkaar de macht in Afrika en Azië, waarvan de oorlog in Vietnam het trieste hoogtepunt vormde. Deze spanningshaarden lagen echter ver van ons vandaan. Ook de wapenwedloop bleef doorgaan.

ONTSPANNING

In dezelfde tijd proberen de Europeanen om enige ontspanning te krijgen in de verhouding met het oostblok. Concreet vertaalde zich dit in de Ostopolitiek van de Duitse regering en in het Verdrag van Helsinki. West-Duitsland sloot een aantal afzonderlijke verdragen met oostblokstaten met het oog op de versterking van het economisch en personenverkeer. In het bijzonder was deze Ostopolitiek natuurlijk gericht op verbetering van de relatie met de DDR. In het Verdrag van Helsinki tussen oost en west komen dezelfde zaken aan de orde met nog een speciaal accent op de rechten van de mens. De economische banden tussen Oost- en West-Europa zijn inderdaad verstevigd. Vooral Duitsland en Frankrijk met in het kielzog Italië hebben interessante investeringsobjecten in Oost-Europa opgezet, waaronder bij voorbeeld kernenergie-

centrales. Ik noem dit voorbeeld maar om aan te geven, hoe men juist van het economische instrument gebruik maakte om de verhoudingen te verbeteren. In Nederland is aan dit proces steeds te weinig aandacht besteed. Ten onrechte is die aandacht vrijwel beperkt tot het element rechten van de mens. Als gevolg daarvan ontbrak in ons land een bredere bedding van beleid met het oog op samenwerking met oostblokstaten. Onze Europese partners waren juist van mening dat in de beginfase van de ontspanning de zaak beter gediend zou zijn met feitelijke samenwerking en uitwisseling dan met het op de spits drijven van tegenstellingen, hoe gerechtvaardigd onze klachten over aantasting van de rechten van mens in het oostblok ook mochten zijn. Het valt niet te ontkennen dat de Westduitse Ostopolitiek tot een wat milder klimaat over en weer heeft bijgedragen. Toch moeten we ons afvragen of de dezer dagen veel geroemde „ontspanning“ niet veeleer een negatief begrip is. Ontspanning is er niet veel, maar de spanning is in ieder geval in de periode binnen Europa niet toegenomen.

VERHARDING VERMIJDEN

Dit kan van andere gebieden in de wereld niet worden gezegd. Weliswaar ontladen die spanningen zich nog steeds in gebieden ver van ons huis, maar deze zijn ondertussen wel van vitaal belang voor onze toekomst. Met een schok zijn we op het feit gedrukt dat we noch de prijs noch het volume van onze energievoorziening in eigen hand hebben. De energiecrisis van 1973 vormde nog maar een voorproefje van wat we nu te verwerken krijgen. Inmiddels volgen de gebeurtenissen zich de laatste maanden in het bijzonder in snel tempo op. Juist daarin schuilt een groot gevaar. Iran is een chaos. De Russen vallen Afghanistan binnen. Hiermee staan ze aan de grens van Iran en zijn ze niet ver meer van de oliebronnen van dat land. De fel blijvende

Amerikaanse president heeft verregaande maatregelen aangekondigd waarvoor hij de Europese bondgenoten mee wil krijgen: geen graanleveranties, geen levering van technologische en industriële kennis, geen Olympische Spelen in Moskou. SALT 2 wordt voorlopig niet ondertekend, zonder meer een belemmerende factor voor het wapenbeheersingsoverleg in Europa. In de Sowjet-Unie is er ook een verharding aan de gang. De berichten van en over dissidenten laten weinig twijfel daarover bestaan. In de verhouding tussen de Sowjet-Unie en de andere oostblokstaten worden de touwen verder aangetrokken. De VS spreken gladweg van een absoluut dieptepunt in de oostwest-verhoudingen. De verkiezingsstrijd in de VS is hieraan niet vreemd.

Nu het leiderschap van de VS voor ons echter een minder vanzelfsprekende zaak aan het worden is, zijn we aan Westeuropese zijde meer gedwongen een eigen lijn te ontwikkelen. De Olympische Spelen beheersen op het ogenblik de discussie. Ik acht de kans dat het negatief uitvalt of dat ze in zeer gekortwiekte vorm plaats zullen vinden alleen maar groter worden. Als dit signaal door meerdere landen dan uitsluitend de VS gegeven gaat worden, zal Nederland niet achter mogen blijven. De centrale vraag is echter of de ontspanningspolitiek tussen oost en west vanuit Europees oogpunt gezien nu definitief op de helling staat. We moeten dat in het belang van alle partijen niet ten koste van alles, maar wel met de grootste zorg trachten te vermijden. Het gaat immers niet alleen om protesten tegen de Sowjet-Unie, maar om het evenwicht tussen de machtsblokken in de wereld. Isolement van de Sowjet-Unie kan gemakkelijk leiden tot verdere verharding. Daarmee zijn de belangen van Nederland en van de overige Westeuropese en -europese satellietstaten niet gediend.

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:

Dr. K. de Vries, voorzitter: A. Buntsma, drs. M. Smits, drs. A. J. van Dulst, Wm C. de Kruyf, D. Rebel, Drs. H. van Spanning, Drs. G. van Leijenhorst, Govert Veldhuijzen en mevrouw E. Sleyser-Tegelaar

EINDREDAKTIE:

H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:

Mevrouw J. Algra-Feddema, Dr. E. Bleumink, Prof. Dr. J. W. van Hulst, Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES

Postbus 33822
2503 BC 's Gravenhage

ADMINISTRATIE-ADRES:

Voor het opgeven van nieuwe abonnees, advertenties, adresveranderingen, weekblad:

Stichting „Uniepers“
Van Deventerlaan 49,
2271 TV Voorburg,
tel. 070-861520
(uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs 30,- per jaar.
Vooruit te voldoen op postrekening 70154.
Voorburg t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U. Postbus 67
3770 AB Barneveld.
Telefoon (03420)-6141.

EVP-fractie vergaderde in Berlijn

De fractie van de Europese Volkspartij (christen-democratische fractie) van het Europese Parlement was van 4 tot 8 februari te Berlijn onder voorzitterschap van Egon A. Klepsch bijeen. Door in Berlijn te vergaderen wilden de Europese christen-democraten duidelijk maken dat Berlijn een deel van de Europese Gemeenschap is.

De fractie van de EVP bereidde in Berlijn de van 11 tot 15 februari in Straatsburg te houden vergaderperiode van het Europese Parlement voor, die voornamelijk zal zijn gewijd aan een uitvoerig energiedebat dat o.a. aan de hand van het verslag van Karl Fuchs (CSU) over de „energiedoelstellingen van de Gemeenschap voor 1990“ en van een mondelinge vraag van Ernst Müller-Hermann (CDU) betreffende de „toereikende en voordelige energievoorziening op lange termijn“ zal worden gehouden.

Tijdens haar verblijf in Berlijn zou de fractie van de EVP een ontmoeting hebben met de voorzitter van het Berlijnse Huis van Afgevaardigden, Peter Lorenz, en de ondervoorzitter van de Duitse Bondsraad, von Weizsäcker.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR HIST UNIE, Wassenaarseweg 7
2596 BC 's Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander“ te zenden aan Bureau CHU, Wassenaarseweg 7, 2596 BC 's-Gravenhage, Telefoon (070) 244516

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m. Het telefoonnummer van de De Savornin Lohmanstichting is 070-246791

Reacties op aankondiging troonsafstand

Koningin Juliana legt op woensdag 30 april aanstaande – op haar 71ste verjaardag – haar taak als Koningin neer. Zij wordt dan opgevolgd door haar dochter, prinses Beatrix.

Op deze pagina van het christelijk-historische weekblad „De Nederlander” de teksten van diverse toespraken en uitspraken over de troonsafstand.

Koningin

De toespraak van koningin Juliana op donderdag 31 januari 1980:

Landgenoten, Het is op deze avond dat ik alle Nederlanders een mededeling wil doen, deze avond van de verjaardag van onze dochter Beatrix. Bij iedereen die oud wordt doet vroeger of later het nuchtere feit zich voor dat de krachten gaan afnemen. En dat zoiemand zijn taak niet meer kan volbrengen als voorheen. Dan komt er een moment dat het ook niet meer verantwoord is die langer uit te oefenen. Zo voel ik dat voor mij het ogenblik nadert mijn taak als uw koningin neer te leggen. Mijn opvolgster, onze dochter Beatrix, is tot het overnemen ervan goed voorbereid. En ze zal deze aanvaarden. In overleg met haar hoop ik af te treden op 30 april a.s., op mijn verjaardag. Mijn dochter en ik zijn ons bewust dat deze schikking veranderingen moet meebrengen in onze vele afspraken in de loop van dit jaar. En we zullen trachten daartoe goede oplossingen te vinden. Ik wil vanavond volstaan met deze zakelijke mededelingen. Ik voel dat ik een juiste beslissing heb genomen en ik hoop dat u er begrip voor zult hebben. We blijven in uw midden, mijn man en ik. En ik hoop de voldoening te mogen ervaren van mij in de toekomst nog enigszins nuttig te kunnen maken in onze samenleving. Het is nu nog niet het moment om uiting te geven aan de gevoelens die in mij leven. En daarom zou ik mij willen beperken tot de nuchtere zakelijkheid alleen. Al wat ik vragen wil is na mijn aftreden uw steun en vertrouwen te geven aan uw nieuwe koningin.

Premier

De toespraak van premier Mr. A. A. M. van Agt op donderdag 31 januari 1980:

De aankondiging die de Koningin ons zojuist heeft gedaan roept

diepe emoties bij ons op. Want hoezeer wij, natuurlijk, haar besluit eerbiedigen om, na zoveel jaren van onvermoeibare dienst aan het Koninkrijk, terug te treden, de genegenheid die wij onze Koningin toedragen, maakt het ons moeilijk te aanvaarden dat haar afscheid nabij komt. Die genegenheid zal met onze waardering en onze dankbaarheid straks zeker opnieuw tot uitdrukking komen. Vandaag is het de verjaardag van Prinses Beatrix, binnenkort onze nieuwe Koningin.

Laten we de Kroonprinses als gezamenlijk verjaarsgeschenk aanbieden dat we haar komst als Koningin in vertrouwen tegemoet zien en dat we haar met dezelfde liefde zullen omringen die ons steeds met haar moeder heeft verbonden. Koningin Juliana, Prinses Beatrix, in het bijzonder in de komende tijd wensen wij u heil en zegen toe.

Kamervoorzitter

Toespraak van Tweede-Kamervoorzitter dr. D. Dolman in de Tweede Kamer.

Het is de plicht van dat deel der volksvertegenwoordiging dat in vergadering bijeen is, te reageren op de zojuist gesproken Koninklijke woorden.

In 1948 werd het besluit tot troonsafstand van Koningin Wilhelmina bekend tijdens het zomerreces.

Op 23 september, de eerste vergadering van de Tweede Kamer na de inhuldiging van Koningin Juliana, sprak Voorzitter Kortenhorst onder meer van afscheid en welkom, oude genegenheid en nieuwe verwachting, dankbaarheid tegenover Koningin Wilhelmina, die Haar zware krachtenslopende taak vrijwillig op jongere sterke schouders overdroeg, en ridderlijke bereidheid om onze jonge Koningin te steunen.

Ik neem zijn woorden over met één belangrijke wijziging: het woord krachtenslopend kan niet

van toepassing zijn op onze huidige Koningin, die zich nimmer door een Regentes moest laten vervangen en voor wie nooit de vijfdaagse werkweek, laat staan de vijfjarige werkdag heeft gegolden.

Gezond en wel treedt zij terug na een regeringsperiode die de krachten van anderen wel zou hebben gesloopt. Wij, die allen na 1909, sommigen na 1948 zijn geboren, menen wel eens dat het land nu voor grotere problemen staat dan ooit. In werkelijkheid is het regeren in deze 32 jaren nooit eenvoudig geweest. Soms waren de moeilijkheden van sociaal-ekonomische, soms van buitenlands-politieke aard, soms kwam alles tegelijk.

Het is nu niet het tijdstip in bijzonderheden te treden, temeer waar de Koningin zich zelf heeft beperkt tot de nuchtere zakelijkheid alleen. Wij ervaren de mededeling als ontroerend, als karakteristiek juist door haar zakelijkheid, temeer waar zij werd gedaan op een feestdag – zeker –, maar tevens een dag waarop wij hier onze zaken doen.

Over enkele maanden zullen wij Koningin Beatrix onze trouw zweren en beloven. Wensen wij Haar op dit ogenblik geluk en zegen voor die maanden en een lange reeks van jaren.

De Koningin blijft bij ons. Leve de Koningin!

Ik stel voor, in de geest van Koningin Juliana, onze werkzaamheden voort te zetten.

Vice-premier.

Toespraak van vice-premier H. Wiegel in de Tweede Kamer.

Namens de Regering sluit ik mij van ganser harte aan bij de woorden die U zo pas hebt gesproken.

Wij allen zijn Koningin Juliana diep dankbaar voor alles wat zij voor ons land en volk heeft gedaan en nog doet.

Door de wijze waarop zij het koningschap heeft vervuld, heeft zij de liefde van ons volk verworven. Wij zien met vertrouwen uit naar de komst van onze nieuwe Koningin, van wie wij weten hoe goed zij zich op haar komende taak heeft voorbereid.

Koningin Juliana, onze komende Koningin Beatrix en hun gezin-

nen wensen wij voor de toekomst alle goeds.

CDA-fractievoorzitter

Reactie van CDA-fractievoorzitter drs. R. F. M. Lubbers:

Respect, dankbaarheid, heimwee nu al, en vertrouwen. Die gevoelens tuimelen over elkaar bij de verklaring van Koningin Juliana.

Juliana dwong respect af, niet door afstandelijke deftigheid maar wegens haar natuurlijk gezag, door haar directe en integere wijze van optreden, aldus Lubbers.

In de meer dan dertig jaar van haar regering hebben zich maatschappelijke veranderingen voltrokken. Zij heeft vele daarvan mede gedragen, zelfs bevorderd.

Drs. G. van Leijenhorst.

Reactie van drs. G. van Leijenhorst, vice-voorzitter van de CDA-fractie in de Tweede Kamer (vanaf de Antillen):

Als je zo ver van huis bent, treft zo een bericht je bijzonder temeer ook omdat ik samen met zeer veel Nederlanders de Koningin een bijzonder warm hart toedraagt. Koningin Juliana heeft zeer vele jaren als een moeder haar zware verantwoordelijke taak vervuld.

Wij weten op dit moment de achtergronden niet van haar aftreden, haar leeftijd zal op zichzelf al een reden kunnen zijn. Ik hoop, dat de koningin in elk geval nog vele jaren in gezondheid en onder Gods zegen een nog wat rustiger leven mag genieten samen met haar grote familie.

Jonkvrouwe Van Stoetwegen.

Tekst van door Tros-Aktua (T.V.) uitgezonden vraaggesprek met jonkvrouwe mr. C. W. J. Wittewaal van Stoetwegen, oudlid van de Tweede Kamer voor de CHU:

Vraag: Freule, we hebben 30 april een nieuwe koningin, wat is uw eerste reactie hierop?

Wittewaal: Eh, ja, dat zal een grote verandering zijn. Ik ben perplex van dit bericht en ik voelde de ontroering bij de koningin, die ik zelf ook ervaar. En ik geloof dat wij moeite zullen hebben om hier aan te wennen. Maar het is goed dat zij dit doet, nu ze nog fit is, want zoals ik haar nu hoorde vond ik haar buitengewoon goed en helemaal geen afgeknapt oude vrouw en dat is een heel groot voorrecht. Ze kan nu met prins Bernhard nog een mooie tijd tegemoet gaan en ze kan Beatrix begeleiden vanuit de verte.

Vraag: Had u dit verwacht nu?
Wittewaal: Nee, helemaal niet. Ik wist er niks van en ik geloof ook dat het goed is dat het zo onverwacht komt, maar het is natuurlijk toch wel een hele dreun, geloof ik, voor Nederland, want een nieuwe koningin, dat maakt weer een hele andere indruk en ik geloof dat koningin Beatrix het bijzonder goed zal doen, maar volstrekt anders dan haar moeder.
Vraag: Wat bedoelt u, als u zegt: ze zal het volstrekt anders doen?
Wittewaal: Ze heeft een andere natuur, ze heeft een zakelijke

benadering misschien en de koningin, die kan zo beschouwend zijn en dat is Beatrix helemaal niet, geloof ik. En daarom zal ze misschien ook wel eens iets te vlug zijn, maar dat zal ze in de loop der jaren wel afleren. En ze heeft prins Claus naast zich, een bezadigd iemand, die haar geweldig goed zal steunen. Ik kan nooit nalaten om zoiets te zeggen, want ik heb zo intens meegemaakt de aversie tegen Claus, toen hij hier kwam en nou is hij de populairste man van Nederland, dat mag ik er misschien wel eventjes tussenvoegen. Maar ja, ze is heel anders en de koningin, die, ik praat nog over de koningin en dat zal wel enige tijd zo blijven, die is veel rustiger, maar die is ook ouder. Die is hier in groei. Toen ze begon was het heel iets anders. En zij zag er verschrikkelijk tegen op, dat weet ik wel. En haar moeder was natuurlijk een vreselijke flinke vrouw en zij voelde dat ze dat nooit zo kon nadoen. Maar ik vind altijd zo knap dat ze niet heeft geprobeerd het na te doen, dat ze haar eigen stijl heeft gehouden en opgebouwd en ik geloof ook dat ze daar haar grote populariteit aan dankt.

Vraag: Dus veel meer als mens dan als koningin?

Wittewaal: Ja, ja, ja, ja, ja.

Vraag: En u gelooft dat Beatrix dat precies andersom zal doen?

Wittewaal: Nee, zo geloof ik het niet, nee, nee, nee, oh nee, zo bedoel ik het helemaal niet. Ik geloof dat Beatrix directer op de dingen zal afgaan. Maar dat ze het als mens zal benaderen, daar ben ik absoluut van overtuigd. Daarvoor staat ze ook veel te veel in het leven, gelukkig en heeft ze veel te veel gezien. Ze is nu 42 vandaag en het is dan toch ook wel de leeftijd, dacht ik, dat ze zoiets op je kunt nemen.

Burgemeesters benoemingen

Bij Koninklijk besluit is met ingang van 16 februari 1980 benoemd tot burgemeester der gemeente Esch: de heer R. A. M. M. van den Boorn, te Hoofddorp. De heer Van den Boorn, die 37 jaar is, is chef kabinet van de burgemeester van Haarlemmermeer. Hij is RK en lid van het CDA (KVP).

Bij Koninklijk besluit is met ingang van 1 maart 1980 benoemd tot burgemeester der gemeente Noordwijkerhout: de heer mr. F. Winkel, met toekenning van gelijktijdig eervol ontslag als burgemeester der gemeente Nootdorp. De heer Winkel, die 53 jaar is, is sinds 16 februari 1967 burgemeester van Nootdorp. Hij is RK en lid van de KVP.

Bij Koninklijk besluit is met ingang van 16 februari 1980 benoemd tot burgemeester der gemeente Marken: de heer J. D. Nederlof, te Rhoon. De heer Nederlof, die 46 jaar is, is sinds 1 juli 1967 secretaris der gemeente Rhoon. Hij is NH en lid van het CDA.

„Leefbaarheid in Midden-Holland”

Op donderdagavond 21 februari 1980 om 8 uur wordt in hotelrestaurant Florida te Boskoop een algemene ledenvergadering van het CDA-statenkringverband Gouda gehouden. Het onderwerp „De leefbaarheid in de toekomst in Midden-Holland”. Sprekers zijn drs. B. M. J. Hennekam, CDA, Tweede Kamerlid en F. J. van der Heijden CDA, lid Provinciale Staten in Zuid-Holland.

Politieke profilering CDA vanuit CHU-invalshoeken

Dezer dagen werd te Utrecht in het Jaarbeurscongrescentrum een z.g.n. predikantenconferentie gehouden. Aanwezig waren: de heer J. Kiers, (lid Uniebestuur), voorzitter; de Tweede-Kamerleden H. Wisselink, C. P. van Dijk en H. Gualthérie van Wezel, hij voorts ongeveer 30 genodigden. De eerste inleider dr. W. Aalders bracht in een boeiend betoog o.a. de volgende aspecten naar voren. De laatste jaren zijn de kerken en de theologie steeds meer gaan politiseren. Vele kerkelijke leiders hebben dan ook uitgesproken meningen over bijvoorbeeld de strategische kernwapens en Zuid-Afrika. Deze vaak eenzijdige stellingname komt vooral voort uit

het feit dat sommigen van het CDA een duidelijke herkenbare Evangelische partij willen maken.

Als reformatorisch theoloog verzet dr. Aalders zich tegen deze Evangelische profilering. Het adagium voor Christelijke politiek kan in de woorden van Groen van Prinsterer worden samengevat: Er is geschreven, er is geschied. Gods daden in de geschiedenis dienen dan ook een groter accent te krijgen. Bewust hebben de CHU-leden in de grondslagcommissie dan ook weten te bewerkstelligen dat in het grondslagrapport van het CDA het begrip Evangelie gewijzigd werd in: De Heilige Schrift. Vervolgens belichtte dr. Aalders de positie van de Staat.

De historische Rechtsstaat is namelijk door God ingesteld. Hierna gaf de heer Wisselink, als lid van de Tweede Kamer, in chronologische volgorde een overzicht inzake de gebeurtenissen rond het vraagstuk van de modernisering van de tactische kernwapens.

Tijdens een algemene vragen discussieronde, waarvan vele gebruik maakten, bleek dat de verklaring met betrekking tot het kernwapenvraagstuk van de partijvoorzitters nogal wat ongerustheid en teleurstelling veroorzaakt had. De eerstvolgende predikanten conferentie zal gehouden worden op: vrijdag 21 maart 1980 in het gebouw van de Tweede Kamer. Diegenen, die inlichtingen wensen, kunnen contact opnemen met de heer J. de Swart. Tel. 070-614911 toestel 3290.

J. B. Vroege

Wat willen wij met onze politie?

door H. J. Teeuwen

In toenemende mate wordt er in ons land aandacht besteed aan het fenomeen politie in de samenleving. Het werd overigens hoog tijd. Jammer genoeg is de belangstelling die aan de politie besteed wordt vaak negatief en wrang. Dat is jammer en onrecht. Wil een democratisch samenlevingsproces geordend verlopen dan is het noodzakelijk dat tegen inbreuken op dat proces doeltreffend kan worden opgetreden. Daar ligt een van de taken van de politie. Wanneer overigens de burgers in die samenleving hulp behoeven dan is de politie er eveneens om die hulp te verlenen. Met andere woorden, de politie staat als gezagsapparaat van de overheid midden in die samenleving. Het moet die politie dan ook door middel van passende wetgeving, maar evenzeer door een goede mentaliteit in de samenleving mogelijk gemaakt worden om ten behoeve van de burgers zo optimaal mogelijk te kunnen werken. Zowel in de hulpverlenende als in de corrigerende taakuitoefening.

TAAKUITOEFENING

Juist die taakuitoefening en de wijze waarop die dient plaats te vinden, is een van de onderwerpen waarover de laatste jaren in toenemende mate wordt gediscussieerd. Het is verheugend dat ook binnen de Nederlandse politie zelf die gedachtenwisseling goed op gang gaat komen. De sterke verjonging van het politie-apparaat en het versoepelen van hiërarchische verhoudingen maken het mogelijk om tere kwesties als plaatsbepaling en taakuitoefening bespreekbaar te maken. Vanuit de politie zelf kon dan ook een rapport verschijnen onder de titel „Politie in Verandering”. Een rapport met vele goede gedachten en suggesties, die verdienen verder uitgediept te worden, teneinde een zinvolle bijdrage te vormen voor een verantwoorde besluitvorming in parlement en gemeenteraden

over taak, plaats en optreden van de politie in de zich veranderende samenleving.

Een rapport overigens dat niet klakkeloos dient te worden overgenomen omdat de maatschappijvisie die daarin wordt gesuggereerd nogal eenzijdig wordt ingekleurd. Een rapport derhalve dat een goede functie als toetssteen kan vervullen, maar zeker niet als de steen der wijzen moet worden aangemerkt.

H. J. Teeuwen is voorzitter van de Algemeen Christelijke Politiefederatie (ACP). Dit betekent een federatieve samenwerking tussen Bond van Christelijke Politie-ambtenaren in Nederland en de Katholieke Politiebond „St.-Michaël. De ACP is de grootste politievakbondorganisatie in Nederland met ± 21.000 leden. In voorbereiding is de ACP als federatie per 1 januari 1981 door middel van fusie om te bouwen tot de ACP (Algemeen Christelijke Politiebond).

ORGANISATIESTRUCTUUR

Wat willen wij dus met onze politie? Dichter brengen bij de burgers die veiligheid, bescherming en hulp verwachten. De gemeenschap waarbinnen de politie werkt meer zeggenschap geven over de politie.

De organisatie van de politie daaraan aanpassen, waardoor wellicht de verticale organisatiestructuur moet worden gewijzigd in een bredere horizontale structuur die meer inzicht geeft en beter past bij de plaatsbepaling van de politie in het maatschappijbeeld van nu en straks. Meer zeggenschap voor de burgers door middel van het intensiever en frequenter inschakelen van de gemeenteraad of commissies daaruit, wellicht aangevuld met anderen van buiten de Raad.

Meer zeggenschap, maar dan ook meer kennis, meer inzicht en meer begrip voor taak, plaats en optreden van de politie. Daaraan valt nog het een en ander te verbeteren. Gelukkig wordt er in de gemeenteraden in toenemende mate ingespeeld op het optreden van de politie in de eigen gemeente. De burgemeesters worden in toenemende mate uitge-

nodigd het politiebeleid toe te lichten en te verduidelijken. De beoordeling van dat beleid vraagt dan ook, dat de raadsleden meer dan in het verleden, zich verdiepen in de taak en de plaats van de politie in de samenleving.

Daarbij moet niet van incident naar incident geoordeeld worden, maar moet aan de plaatselijke politie duidelijk gemaakt worden wat de beleidsuitgangspunten zijn die men voorstaat. Dit alles uiteraard binnen de wettelijke mogelijkheden.

ARBEIDSINTENSIEF

Bij dat alles dient er mee rekening te worden gehouden dat de politie een sterk arbeidsintensief „bedrijf” is, hetgeen betekent dat nagenoeg alles met en door mensen moet gebeuren. De kwaliteit van het werk is derhalve afhankelijk van de kwaliteit van de medewerkers. De gevolgen van gemaakte menselijke fouten kunnen daardoor bijzonder zwaar doorwerken. Een verkeerd gericht schot uit een dienstpistool kan onnoemelijk leed veroorzaken. Een ten onrechte aangehouden persoon, verdacht van een overtreding of misdrijf, kan daardoor sterk gedemotiveerd raken over de aanwezigheid van politie.

Klachten over politie- en politieoptreden kunnen daarvan het gevolg zijn. Zware selectie-eisen, gedegen opleiding, sterke goed gerichte motivatie, continue begeleiding, aangepaste scholing en vorming, zijn alle noodzakelijke voorwaarden om als politie optimaal te kunnen functioneren. Deze hoog gestel-

de eisen aan vaak heel jonge mensen, moeten getoetst worden aan veel voorkomende ongunstige werkomstandigheden. Daarbij moet gedacht worden aan:

a. werken in maatschappelijk onduidelijke werkvelden waar de norm van „wat net nog wel” of „juist niet meer” steeds vager wordt.

b. het bloot staan aan kritiek die van verschillende kanten, anders gemotiveerd, wordt uitgesproken;

c. de spanningen aan het werk verbonden, die motivatie dreigen aan te tasten;

d. het verrichten van de werkzaamheden in onregelmatige diensten moet plaatsvinden inclusief weekeinden en zon- en feestdagen;

e. het zich geplaatst weten in een glazen huisje waardoor het hele gezin mede de last van de beoordeling moet dragen.

Bij kritische oordelen over de politie als apparaat en de politieambtenaren als „dienders” van de gemeenschap, mag van degenen, die geroepen zijn om te oordelen gevraagd worden, rekening te houden met de kwetsbare positie van de politie in de samenleving.

Van de politie mag verlangd worden een „open” huis te zijn voor de in nood verkerende burger, jong en oud. Voor de overheid het apparaat, dat in ondergeschiktheid aan het bevoegde gezag en in overeenstemming met de geldende rechtsregels, te zorgen heeft voor de daadwerkelijke handhaving van de rechtsorde.

H. J. Teeuwen is voorzitter van de Algemeen Christelijke Politiefederatie

(Overgenomen uit het AR-weekblad „Nederlandse Gedachten”)

Belangstelling voor plan Van der Stee groeit

Mr. Fons van der Stee, de Nederlandse minister van Landbouw, heeft onlangs in Brussel voor het eerst enige hoop gekregen dat zijn ideeën voor een sanering van de Europese zuivelproductie niet als wegwerpidéëen worden behandeld. Voor het eerst heeft landbouw-commissaris Gundelach gezegd er iets in te zien, aldus Van der Stee. Wat de Nederlandse minister in de Europese Landbouwrraad bepleit heeft komt in het kort op het volgende neer geef in de toekomst elke boer voor elke liter melk die hij niet produceert, een premie.

Van der Stee ziet zijn voorstel als een programma dat in twee of drie jaar uitgevoerd moet worden. Het zal een zee van ellende geven voor bijvoorbeeld boeren die pas beginnen of juist hebben geïnvesteerd, maar het is de enige manier om het kwaad (van de overproductie) bij de wortel aan te tasten”, aldus de bewindsman.

Over mijn voorstel bestaat bij de andere ministers nog grote scepsis (slechts Luxemburg heeft het gesteund) en het idee dat je iemand beloont voor wat hij niet doet, is op zichzelf natuurlijk crazy. Maar andere oplossingen, zoals bijvoorbeeld het sterk verlagen van de garantiëprijs, zal sociaal-economisch gezien grote problemen geven. Ook een absolute prijsbevestiging is politiek niet waar te maken. Ik wens geen herhaling van een „boerenmars op Brussel” zoals in 1970. Ook de boer heeft recht op een redelijk inkomen, aldus Van der Stee.

De Nederlandse minister legde zijn ideeën op tafel in een discussie van de Landbouwrraad over bezuinigingsvoorstellen die Gundelach vorig jaar voor de Europese landbouw deed en waarmee hij ruim twee miljard gulden wil besparen. Elke in de

EG geproduceerde liter melk kost de Gemeenschap 40 cent aan interventiekosten en exportrestituties. Waarom zou je niet een groot aantal boeren die vrijwillig hun productie beperken, de helft van dat bedrag (dus 20 cent) geven voor elke liter melk die ze minder produceren?, aldus Van der Stee. Hij zei te hopen dat Gundelach dit idee in aangepaste voorstellen zou willen verwerken.

VERWERPING

Van der Stee verwerpt de idee van een verlaging van garantiëprijs voor melk. Dat is wel aantrekkelijk voor de consument, maar het levert voor de boeren, sociaal-economisch gezien, grote problemen op. De gevolgen voor het Europese budget van zo'n maatregel noemde de minister „indifferent” of zo'n maatregel tot lagere productie zou leiden, is bovendien nog de vraag, aldus de bewindsman.

Een zware „strafheffing” op de levering van melk boven een bepaald productieniveau (het nog steeds ter tafel liggende voorstel van landbouwcommissaris Gundelach) noemde Van der Stee „slechts een variant op een prijsverlaging”. Voor de consument heeft het geen beteke-

nis. De Europese begroting zal er wel bij varen, maar met zo'n systeem zal het vele jaren duren voor er een evenwicht op de zuivelmarkt bereikt zal worden, aldus Van der Stee.

Een Nederlandse werkgroep heeft zich met de problematiek bezig gehouden. Die is tot de conclusie gekomen dat als je een bepaalde sociale rechtvaardigheid wil betrachten ten aanzien van de boeren, en tevens een marktevenwicht wil bereiken, het geven van een forse premie voor het niet-produceren van melk de enige oplossing is. Dat moet dan gepaard gaan met het opleggen van een heffing aan ieder die de productie uitbreidt, aldus de minister.

Van der Stee is er „mordicus tegen” dat, ter oplossing van het Europese zuivelprobleem, de boterimport uit Nieuw-Zeeland beperkt zou worden (een wens van voornamelijk Frankrijk). We hebben een protocol met dat land, Nieuw-Zeeland koopt vrijwel alles van ons en betaalt dat voor een deel met de opbrengst van zijn zuivelexport. De handel met dat land mag niet beperkt worden, want in de Gemeenschap moet men beseffen dat onze welvaart valt of staat met een groei van de wereldhandel. Tegen vermindering van de Nieuwzeelandse export zal ik me dan ook tot het uiterste verzetten, aldus Van der Stee.

De minister verklaarde zich ook tegen de idee een zware heffing te leggen op met boter concurrerende vetten, zoals bijvoorbeeld margarine. Zo'n heffing zal het zuivelprobleem niet verlichten, terwijl er wel werkgelegenheid mee gemoeid kan zijn, aldus de minister.

CDA vrouwen gevraagd

Oproep aan vrouwelijke „deskundigen”

Op tal van plaatsen in het CDA wordt studie- en advieswerk verricht ten behoeve van het politieke beleid van het CDA. Van oudsher geschiedt dit werk voor het grootste deel door mannelijke deskundigen op tal van terreinen van overheidshandelen. Steeds meer echter wordt de vraag gesteld meer vrouwelijke deskundigen bij dit werk te betrekken. Niet alleen voor specifieke „vrouwenstudies”, maar ook bij adviezen over algemeen menselijke problemen, waarbij echter de vrouw als mens toch in een uitzonderingspositie blijkt te verkeren.

Daarom zal thans een inventarisatie plaatsvinden van het CDA bestaand aan vrouwelijke deskundigheid. Met „deskundigheid” wordt dan bedoeld speciale kennis op allerlei terreinen van het overheidsbeleid: speciale kennis voortkomend uit studie, beroep of maatschappelijk bezig zijn. Zulke kennis kan een deelfacet betreffen, doch ook een meer algemeen karakter dragen. Wel dient de kwaliteit ervan steeds goed te zijn en als het kan gestoeld op ervaring. Het betreft echter niet alleen kennis voortkomend uit een academische opleiding; ook andere vakgerichte deskundigheid is nodig. Zo zijn vrouwen met functies in de diverse bestuurslagen welkom, evenals zij die in zelfverworven vaardigheid en inzicht, maatschappelijk bezig zijn. Onderwijs- en vormingskrachten, bestuursleden en vakbon-

den en werkgeversorganisaties, belastingdeskundigen, gezondheidszorgkensters etc., etc. Het is bijna onmogelijk in dit kort bestek allen te noemen die wij nodig hebben.

UITNODIGING

Willen daarom nu alle vrouwelijke deskundigen, ook zij die misschien reeds voor een der CDA partners iets in dit veld hebben verricht, zich met naam en adres op onderstaand adres melden? Zij ontvangen dan een formulier waarop hun kennis/ervaring gerubriceerd kan worden vermeld, waarna het „reservoir van vrouwen-deskundigen” kan worden opgebouwd. Gehoopt wordt dat vele honderden zullen reageren. Niet om hen allen meteen aan het werk te zetten, dat gebeurt ook niet met de vele honderden mannelijke deskundigen die al lang bekend zijn. Slechts een betrekkelijk klein en wisselend deel neemt daadwerkelijk deel aan studie- en advieswerk. Maar het is wel zo, dat vrouwen in dit opzicht een grote achterstand hebben in te lopen en dat het niet meer mag voorkomen dat door gebrek aan inventarisatie hun inbreng niet kan worden geleverd, ook daar waar deze onmisbaar is en waar daarnaar speciaal wordt gevraagd. Meldt u daarom en als dan t.z.t. een beroep op u wordt gedaan, werkt dan s.v.p. mede. Aanmelden op het adres: Lohmanstichting, Wassenaarseweg 7, 2596 CD 's-Gravenhage, tel.: 070-246791.

E. Sleijser-Tegelaar

CDA-Kamerleden brachten werkbezoek aan Den Haag

Burgemeester Schols van Den Haag heeft tijdens een bezoek aan zijn gemeente van CDA-parlementariërs op maandag 28 januari jl. gewezen op de terugloop van de bevolking en de economische bedrijvigheid in de Residentie. Hij beklemtoonde dat voortzetting van een beleid gericht op overplaatsing van Rijksdiensten uit Den Haag funest zal zijn voor de huidige functie van de stad als nationaal regeringscentrum.

De delegatie bestaande uit leden van de Eerste- en Tweede Kamer, onder leiding van drs. H. Eversdijk richtte zich met name op twee aspecten van de Haagse leefgemeenschap: het verkeer en de stadsvernieuwing en voorts de problematiek van de minderheden.

De „bouw- en verkeerssectie” bezocht het herindelingsplan Oranjeplein en vervolgens „Nieuw Waldeck” een wijk in aanbouw. De groep voerde voorts gesprekken met de Haag-

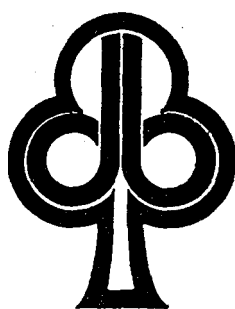
se wethouders drs. J. W. M. Hardon en mr. C. J. Nyqvist, respectievelijk over de stadsvernieuwing en het randwegenstelsel.

De „minderheden-groep” sprak met wethouder W. du Chatinier, oud KVP-Tweede Kamerlid, over de problemen rond de minderheden en de druggebruikers. Deze subgroep bezocht het gebouw Eekta Bhavan, een trefcentrum voor Surinamers. Voorts ging zij naar de Prof. Gunningschool; een MAVO waar de leerlingen voor het merendeel uit Suriname afkomstig zijn. De delegatie had enige tijd een informeel gesprek met scholieren uit de eindexamenklas.

Veel indruk maakte een bezoek aan een opvangcentrum voor zwaarverslaafden. Tenslotte sprak de delegatie met de directeur van het Centrum voor Verslavingszorg in de Zeestraat. Hier wordt een methadonprogramma uitgevoerd.

's Avonds was de parlementaire delegatie de gast van het Haagse CDA-bestuur. Hier werd hen een wensenpakket aangeboden. Het Haagse CDA vroeg onder meer aandacht van de Kamerfracties voor aanleg van een randwegenstelsel rond de Residentie en medewerking voor het verkrijgen van industrieterreinen.

v. Sp.

Kistenfabriek
Nijkerk

N. DE BOER

Staatssecretaris Haars spreekt in Den Haag

Het CDA-Vrouwenberaad-Den Haag houdt op maandag 18 februari om 12.00 uur een lunch-bijeenkomst in het huis van de Haagse Vrouwen Raad, Sweelinckplein 79, Den Haag. Mevrouw mr. E. A. Haars spreekt over de problematiek van de vreemdelingen in Nederland.

BUDDINGH NATUURSTEEN B.V.

Kanaalweg 10-11 - Telefoon 08385-19119.

VEENENDAAL

AANNEMINGSBEDRIJF HOOQVLIET & ZN. B.V.

Burgerlijke- en Utiliteitsbouw

- * NIEUWBOUW
- * VERBOUW+
- * ONDERHOUD

ZWIJNDRECHT
Molenvliet 9 - Tel. 01850-26651-27034-24330.

BETONFABRIEK

„VRIJENBAN”

A. M. HOEKE

Rotterdamseweg 376 - Delft.
Telefoon 015-560193 b.g.g. 570909.

BETONWAREN

Landmeet-
kundige
werkzaam-
heden

Postbus 15 - Spakenburg - Tel. 03499-1966.
Bijkantoor: Oosterhoutstraat 11 - Assen.
Tel. 05920-13400.

- **Opmetingen:**
T.b.v. uitbreidingsplannen - saneringsgebieden -
wegverbeteringen - verkavelingen - revisie (basis)-
kaarten.
- **Als:** kaartenvervaardiging - hoogte-grootte-inhoudber-
coördinatieberekeningen - berekeningen -
matenplannen - en uitzetgegevens.

UITZETTEN

- Weg- en waterbouwkundige werken.
 - Bouwkundige werken.
- Begeleiding complete uitbreidingsplannen, wegen,
rioleringen, leidingen, havens enz., hoekpunten
woningblokken, stramienlijnen grote bouwwerken,
palenplan, controlemetingen.

Een boekje met meer gegevens, o.a. over de tarieven
sturen wij u graag per omgaande toe.

In de
Noordoostpolder en
Oostelijk Flevoland
bouwden wij reeds
vele kerken,
scholen en boerderijen.

N.V. GEBR. SALVERDA

AANNEMERSBEDRIJF

't Harde,
Bovenweg 7.
Tel. 05255-1666.

Steenhouwerij

DE KUYPER

Nieuwstraat 26 -
MIDDELBURG
Tel. (01180)-1.25.79.

Levering van alle soorten
natuursteen

Ook voor grafstenen het
juiste adres

OP DE BAHAMAS BETAALT U GEEN BELASTINGEN

Te koop op het eiland Grand Bahama:

Bouwrijpe grond

vanaf \$ 7800 voor 1000 m² zonder bouwplicht. Op alle grond 10% korting bij kontante betaling. Hypotheek tot 65% mogelijk voor 5 jaar en 7,5% rente.

Appartementen:

in het centrum van Freeport vanaf \$ 40.000. Aan het water met open verbinding naar de Atlantische Oceaan vanaf \$ 68.000. Verhuur mogelijk met een rendement van plm. 12%.

Bij aankoop van grond verzorgen en begeleiden wij de bouw en verhuur van uw bungalow of appartementen, ook verzorgen wij voor u de oprichting van een Bahama Ltd.

De Bahamas zijn bekend om hun belastingvrijdom en het strikte bankgeheim. U kunt op de Bahamas met alle soorten geld betalen.

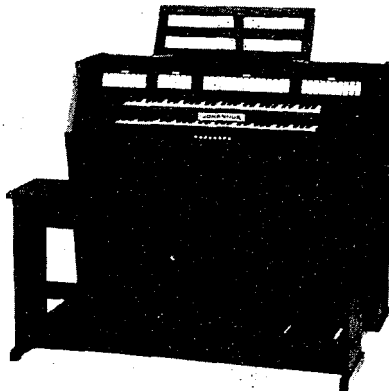
Maak eens een afspraak voor inlichtingen bij J. A. Born, Bouwadvies- en Bemiddelingsbureau B.V., Postbus 260 te Maassluis, tel. 01899-14694.

Johannus, hét orgel voor klassieke muziek

Origineel JOHANNUS orgel

OPUS 6

voorzien van:

- volledig pedaal
- manueel en pedaal koppels
- terts en quint register
- cornet, 4 sterk
- sesquialter, 2 sterk
- mixtuur, 5 sterk
- chorus
- meervoudig generator systeem
- uniek JOHANNUS EL. NAGALM (gepat.) met limiters en expanders

voor f 7950,-

JOHANNUS Orgelbouw

Morsestraat 28 - Ede

Telefoon (08380) 19148*

Prijswijziging voorbehouden

CDA christen democratisch appèl

De CDA-Tweede Kamerfractie vraagt op korte termijn een

BELEIDS-MEDEWERK(ST)ER

Taak:

Het assisteren van de fractiekommissie **Onderwijs en Wetenschappen** voor wat betreft de beleidsonderdelen volwasseneneducatie, onderwijs aan anderstaligen, het onderwijs-stimuleringsbeleid; het assisteren van de fractiewerkgroep **culturele minderheden**.

Gevraagd:

Bij voorkeur een pas afgestudeerd jurist(e) of (bestuurs)socioloog met belangstelling voor of specialisatie in het welzijnsbeleid in brede zin. Verwantschap met de politiek van het CDA wordt verwacht.

De salariering voor deze interessante functie is afhankelijk van opleiding en ervaring.

Solicitaties richten aan:
CDA-Tweede Kamerfractie
t.a.v. de heer G.H.C. Halleen
Postbus 20018,
2500 EA DEN HAAG.

Transolhuizenplan

De garantie dat u een optimaal huis krijgt voor uw geld, als u zelf grond heeft...

Kwaliteit.

Traditioneel-degelijke bouw, aantrekkelijke ontwerpen. Gebouwd door een -Transol-aannemer bij u in de buurt.

Scherpe prijzen.

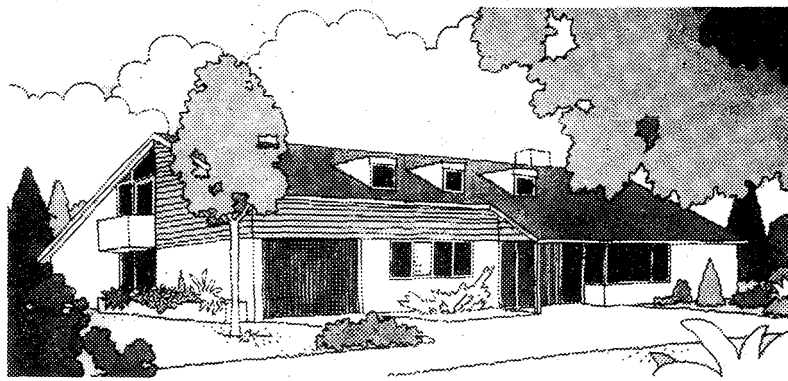
Mogelijk door een combinatie van voordelen, die u elders niet vindt.

Grote eigen inbreng.

Zowel qua indeling als qua materiaalgebruik, gegarandeerd door de traditionele bouwwijze. Dus u kunt ook exclusief bouwen met Transol. Met alle voordelen die er zijn.

Zekerheid.

Vaste prijzen, afbouwgarantie, kwaliteitsgarantie.

Bon voor uitgebreide documentatie.

Transolhuizenplan biedt u een uitgebreide keuze. Informeer, stuur de bon.

Het Transolhuizenplan is een kwaliteits- en voordeelplan van Transol. Eén van de actiefste concerns in Nederland. Bestaande uit een Energie en een Vastgoed Divisie met 72 bedrijven en een concernomzet in 1979 van 3 miljard.

PN2

Naam:

Adres:

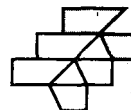
Postcode:

Plaats:

Telefoon:

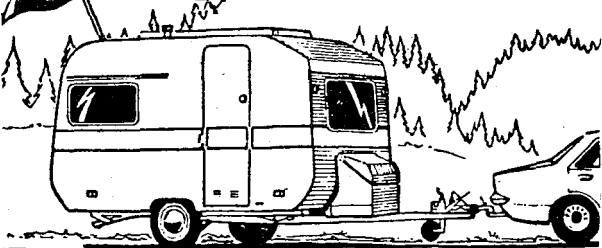
Gemeente waar ik ga bouwen:

Stuur de bon in een open enveloppe zonder postzegel naar: Transolhuizenplan, Antwoordnummer 1510, 3000 WB Rotterdam. Even bellen kan natuurlijk ook. Tel. 010-620000*

transolhuizenplan
Bouw daar maar eens tegenan...!

Avento's kunt U overal tegenkomen!

Avento caravans zijn caravans voor echte caravanners. Om moeiteloos ver te rijden, zorgeloos te wintersporten, mooie ontdekkingsreizen te maken. Avento caravans kunt u kiezen in de grootte en met het interieur dat bij u past. Avento caravans, waard om meer van te weten!

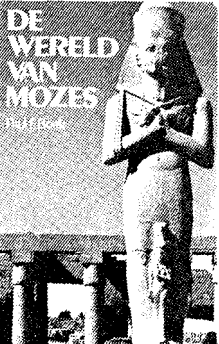
Dokumentatie en informatie bij:

Bezoek onze showroom.

Avento Caravanbouw van der Hagen
Nijverheidsstraat 2, 4231 AC Meerkerk.
Tel. 01837-2044.

uitgeverij VERITAS

Dr. Paul F. Bork
DE WERELD VAN MOZES
De schrijver, die uitgaat van de volledige betrouwbaarheid van de Bijbel, brengt op sublieme wijze de wereld van Mozes tot leven. Hij laat zien hoe het oude Egypte leefde, vertelt over de uittocht en over de volken, met wie Israël in aanraking kwam.
Paperback: 132 blz.; prijs f 19,90
Illustraties in kleur en zwart/wit. ISBN 90 6302 076 7.

Dr. Jan Paulsen
HET WONDER VAN DE GEEST
Een helder boek dat een goed gebalanceerd standpunt weergeeft over de Persoon en de functie van de Heilige Geest. De schrijver schenkt veel aandacht aan de meningen binnen de pinksterkringen en de zgn. charismatische beweging en toetst deze aan de Schrift.
Paperback: 160 blz. Prijs f 18,90. ISBN 90 6302 077 5.

Edwin Gallagher
BIDDEN, MAAR HOE?
Voor veel mensen is bidden een probleem. Voor die mensen is het boekje van Edwin Gallagher het antwoord. Een fris boek, dat tal van vragen rond het gebed recht op de man af behandelt.
paperback: 104 blz., prijs f 12,90. ISBN 90 6302 073 2.

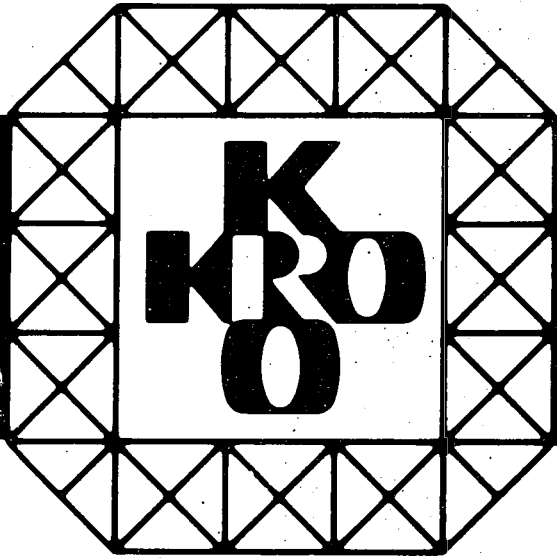
George Vandeman
HOOG SPEL
In dit boek wordt een grote reeks occulte verschijnselen - van kristallen bollen tot ufo's - in een onthullend bijbels perspectief geplaatst.
Paperback: 195 blz., prijs f 19,90' ISBN 90 6302 074 0.

bon Zend in gesloten envelop aan: Uitg. „Veritas”, Postbus 287, 2400 AG Alphen a/d Rijn. Tel. (01720) 30401.
Stuur mij s.v.p.: ... ex.
... ex.
... ex.
Naam:

Adres:

Ik betaal na ontvangst van uw accept-girokaart. (Een deel van de portokosten wordt in rekening gebracht).

'n omroep
die de moeite waard is

studio

Voor het hele gezin.
Kleurrijk, gezellig
en... niet duur.

mikro gids

Nu nog handiger.
Eenvoudig en...
het goedkoopst.

Schrijf KRO antwoordnummer 70 1000 RA Amsterdam. Bel 035-284333.

Iedereen

met een inkomen van ong. f 2000,- per maand kan thans beschikken over f 15.000,- tot f 30.000,- met de „VOLA RUIMTEREKENING”.
Financierinkje hier leninkje daar, het telkens lichten van uw hele doopceel; wordt met dit krediet verleden tijd.

Flexibiliteit

U doet met het geld wat u wilt. Opnemen of niet, of gedeeltelijk gebruiken, snel of langzaam aflossen.

Rente

Over het geld dat u niet gebruikt betaalt u geen rente.

Drie aflossingsvrije maanden

In de „dure” maanden juni, juli en december lost u niet af.

Bel voor de berekening van het „kredietplafond” (het maximale bedrag waarover u kunt beschikken): 01653-3489, VERPAALEN ASS B.V., St. Janstraat 107, Sprundel (NB), of vul onderstaande bon in. (Na invulling zenden aan Verpaalen ass. - Antwoonnr. 53 - 4700 VE Sprundel (NB). In dichtgeplakte envelop en niet frankeren!).

Naam: Geb. datum:

Adres:

Woonplaats:

Inkomen netto per maand:

Wenst meer inlichtingen omtrent de „VOLA RUIMTEREKENING” en wel:
Schriftelijk/Persoonlijk/Telefonisch (tel.nr.:

In gesloten envelop zenden aan: Verpaalen ass., Antwoonnr. 53
4700 VE Sprundel (NB). *) Doorhalen wat niet wordt gewenst.

Zwitserland WALLIS

CHALETS vanaf s.fr. 142.000,-
APPARTEMENTEN vanaf s.fr. 147.000,-
STUDIO'S vanaf s.fr. 97.000,-

- Aanbiedingen te:
- Haute-Nendaz
 - Champex Lac
 - Vercorin
 - Les Agettes
 - Vex
 - Ovronnaz

Vraagt onze documentatie.

Makelaarskantoor
PIKSEN International B.V.

Postbus 52 - 7440 AB - Nijverdal.
Tel. 05486-12861.

Lid handelskamer Nederland-
Zwitserland

Help van de grond

Het werk van de stichting MAF Evangelie Nederland dient het wereldwijde zending gaat door. Zo zendingen die starten en landen in de Heere wil zullen ook in voorheen onbereikbare gebieden. de tachtiger jaren zendingen zonder eens aan Irian Jaya waar *uitgaan. Hijzelf zegt immers: "Gaat heen in zegenrijk zendingswerk Evangelie" de gehele wereld, predikt het onmogelijk zou zijn. Steeds meer Getuigen zijn "tot aan het uiterste mensen zetten hun sympathie voor Evangelie". Hier mag, kan en moet de MAF dit werk om in daadwerkelijke helpen. Ook in Nederland. steun. U ook? Help U mee?

Columbia MAF Nederland zond dit jaar de Informatie piloot Jan Zwart uit naar MAF Nederland wil zich graag Columbia. Onze eerste. En er zijn gemeente- of verenigingsavond. al meerdere jonge christenen in opleiding. Hier in Nederland, Via 075 - 177872 krijgt u alle straks mogelijk in Nederland, Australië. Dit kan doorgaan als U helpt. gewenste inlichtingen.

"op vleugels van liefde"

bon

Naam:
Adres:
Plaats:

Stuur mij als donateur voor
per jaar/kwartaal en
Uw kwartaalblad.

Zenden aan MAF Nederland.
Postbus 1160, 1500 AD Zaandam.

STICHTING MAF NEDERLAND

Dromend aan de voet van een cactusboom: over verklaringen, actiegroepen en hoe nu verder!

Het is altijd weer even wennen, als je zo'n drie weken uit de Nederlandse politiek bent geweest. Weliswaar maken de Nederlandse Antillen, waar ik met 16 andere collega's van Eerste en Tweede Kamer van 14 januari tot 1 februari mocht verblijven, deel uit van hetzelfde koninkrijk: niettemin is het moeilijk om op die afstand niet alleen precies te volgen maar ook te wegen wat er politiek zoal in Nederland gebeurt.

Ongeveer op het hoogste punt van Curaçao, in het restaurant gebouwd op de ruïnes van het fort-Waakzaamheid kwam mij ter ore dat er een voorzittersbrief was geschreven, als antwoord op zekere woelingen die ontstaan zouden zijn binnen het CDA na het kernwapendeбат van 19 december vorig jaar.

Op Aruba zittend aan de voet van een metershoge cactus kwamen ondanks de verzengende hitte weer heldere beelden in mijn herinnering. Drie leden van de CDA-programmcommissie hadden hun werkzaamheden gestaakt. Een van hen was reeds vóór mij

naar de West vertrokken, iets noordelijker naar Canada. Deze moest zijn werk noodzakelijkerwijs dus wel opschorten. Maar ik herinnerde me ook dat de andere twee gewoon waren blijven meedoen met het commissiewerk, al heette het dan dat ze geen plenaire vergaderingen bezochten. Dus waarvoor al die drukte, mijmerde ik.

Terwijl de wind een merkwaardig geluid door het cacteën-bos blies, dacht ik aan het wonder dat zich voltrokken moest. Eén van de drie had namelijk laten weten dat slechts een wonder – ja met een hoofdletter geschreven! – hem voor het afhaken van het CDA kon behoeden. Toen ik daar zo zat als Jona, vroeg ik me af of dat wonder wel echt zou komen. Wonderen gebeuren maar zelden; en als ze gebeuren geschieden ze gewoonlijk niet door beperkte sterfelijke creaturen; voor ons gevoel immers zijn wonderen met name zaken van hogerhand.

een die wist dat dit er na 6 december toch uit moest komen. Ik herhaal, hetgeen ik reeds eerder in de Nederlander schreef, dat we het kabinet-Van Agt veeleer moeten prijzen, dat het binnen het kader van het bondgenootschappelijk Atlantisch verband zijn nek zo ver heeft willen uitsteken om de alom in Nederland levende zorg omtrent de kernbepening zo intensief onder de aandacht van de verdragspartners te brengen en dit ook door de Nederlandse opstelling m.b.t. de plaatsing van de kernwapens metterdaad heeft bevestigd.

oktober a.s. en de afspraken die daarvoor zwart op wit gemaakt zijn een volstrekt onverteerbaar gebeuren. Bepaald fruikend ook wel voor de zo sympathieke aktie „CDA-onder-één dak”, waarvoor zovelen aan de basis zich zo enthousiast inzetten! Het CDA kan dit niet met lede ogen aanzien.

POSITIEBEPALING

Maar terugkomend op het kernwapenvraagstuk stel ik voor mezelf het volgende vast:

1. Het CDA zal zich blijvend en intensief moeten inzetten voor de terugdringing van de rol van de kernbepening.

2. De activiteiten welke daartoe door de Nederlandse regering worden ondernomen zullen dienen te geschieden binnen NAVO-verband. Een geïsoleerde positie van Nederland binnen (of buiten) het Atlantisch bondgenootschap dient met kracht te worden afgewezen omdat:

– dit getuigt van de loyaliteit t.o.v. onze verdragspartners;

– wij daardoor onze greep op het kernwapengebeuren uit handen geven (geen lid meer van de Nuclear Planning Group)

– wij daardoor de Alleingang van Duitsland bevorderen. Een neutraliteitspolitiek (Goudzwaard, 10 febr. op NCRV-t.v.) dient helemaal te worden afgewezen. Moet zoiets niet als sec-

tarisch worden aangemerkt, aangezien het Atlantisch schild toch wel voor de nodige bescherming zorgt? Of wordt bedoeld eenzijdige ontwapening van het Westen zonder meer en dan maar zien wat ervan komt?

3. De discussie rondom de mede-verantwoordelijkheid van Nederland voor de modernisering van de middellange afstandskernwapens is niet los te zien van de mate van mede-verantwoordelijkheid welke wij ervaren als lid van de NAVO. Ik doe er niet aan mee om via de ontkenning van die mede-verantwoordelijkheid de band met de NAVO gaandeweg losser te maken.

4. Wanneer over 1 jaar en 10 maanden beslist zal worden over de plaatsing van bedoelde kernwapens, zal dit geen vrije kwestie zijn, in die zin dat we dan nog alle kanten op kunnen. Het criterium zal zijn welke resultaten de onderhandelingen met het Warschaupact als dan zullen hebben opgeleverd. Zijn die resultaten onvoldoende dan zal aan een besluit tot stationering niet kunnen worden ontkomen.

Het leek me goed deze positie temidden van de verwarring die hier en daar ontstaan is nog eens heel duidelijk vast te stellen. Als ik het goed zie, is dit ook globaal de lijn die de CDA-fractie op 19 december heeft ingenomen.

Mede door toedoen van onze fractie hebben de minister Van Agt, Scholten en Van der Klaauw bewerkstelligd dat het levensgevaarlijke automatisme m.b.t. de kernbepening is doorbroken. Daarom verdienen zij alle lof! Wat er verder gebeuren moet dient zich eveneens te voltrekken binnen het NAVO-verband. Wie daarbuiten wil opereren, helpt misschien zichzelf, maar niet zijn land en noch minder een verantwoordelijke mondiale samenleving, alle schone theorieën daarover ten spijt.

het forum zijn voor desbetreffende besluiten.

Tijdens de plenaire vergadering van het parlement deze week in het Franse Straatsburg zou de christen-democratische fractie met een resolutie komen waarin de toenemende vervolging van dissidenten wordt gehokeld en waarin men eerherstel vraagt voor Sacharov. In een tweede resolutie wordt aan de minister-raad, de ministers van de negen lidstaten, gevraagd zo snel mogelijk te beslissen over een definitieve vestigingsplaats van de communautaire instellingen. Als de ministers dit eind 1980 nog niet hebben gedaan zullen de parlementariërs zelf met een beslissing komen. De christen-democraten hebben tevens een ontwerp-resolutie inzake het Middellandse-zeegebied van de gemeenschap in verband met de uitbreiding met Griekenland, Spanje en Portugal en één waarin wordt gevraagd om Europees jeugdwerk.

H. L.

NASPEL KERNWAPENDEBAT

Thuisgekomen, opnieuw in de directe aanraking met de werkelijkheid van de Nederlandse politiek dringen de naakte feiten snel tot je door. Het wonder had zich voltrokken. Het is wel merkwaardig gegaan met de totstandkoming van de voorzittersverklaring. En dat je juist op het fort Waakzaamheid daarvan de eerste beginselen moest vernemen. Het CDA-bestuur heeft op 25 januari mede naar aanleiding daarvan een verklaring uitgegeven. Ik acht deze verklaring van groter belang dan de eerste.

Niet alleen omdat deze van een officieel CDA-orgaan kwam, maar ook omdat deze ná de eerstgenoemde verklaring is verschenen – zodat men mag aannemen dat de tweede de eerste insluit. Wat betreft de afzender is het niet zonder betekenis, dat we ons er binnen het CDA eens op bezinnen aan welk college het doen van zwaarwichtige politieke uitspraken moet zijn voorbehouden. Het CDA-bestuur is toch binnen de federatie het eerst bevoegde orgaan terzake. En ook hierin zal het verantwoording moeten afleggen aan de „hogere” organen, het algemeen bestuur en het congres, met name voor CHU-ers is een zwaar mandaat toegekend aan de top een wel moeilijk te verstouwen en met de democratie op gespannen voet staande aangelegenheid.

Wat aangaat de CDA-be-

door: drs. Gerard van Leijenhorst,
vice-voorzitter CDA-Tweede Kamerfractie

stuursverklaring bemerken we dat aan het kabinet-Van Agt m.b.t. het kernwapendeбат in geen enkel opzicht enige blaam wordt toegeschreven. Ik acht dit juist. Ik zie niet in dat de minister-president op 19 en in de vroege uren van 20 december – gelet ook op de aard en het stadium van het debat – tot een andere opstelling had kunnen komen.

Dat hij na een zo langdurige, voor een ieder afmattende, en ten einde geraakte gedachteswisseling, tenslotte de vertrouwenskwesitie stelde, lag in de lijn der verwachtingen van elk-

ACTIEGROEP

Er zal nu door de wetenschappelijke instituten een discussiestuk worden gemaakt hoe het nu verder moet met het kernwapenvraagstuk. Van het CDA mag nu gevraagd worden, dat deze discussie nu binnen het CDA in de daartoe bestemde organen zal plaatsvinden. Met onze voorzitter Van Leeuwen stel ik dat ons geduld t.a.v. acties welke buiten het CDA om gevoerd worden niet blijvend van elastiek is. Hij doelde daarbij o.a. op de actiegroep „Niet bij brood alleen”, welke binnen (en naast) het CDA wel een heel vreemde rol speelt. Voor de t.v. werd op 10 februari vermeld, dat deze colonne zelfs een eigen congres gaat houden, waarvoor onder meer kamerleden zullen optreden. Dit is mede in het licht van de fusie op 11

CDA ONDER EÉN DAK

3498 nieuwe leden hebben zich bij ons aangesloten op weg naar de fusie.
Met uw inzet worden het er nog meer.

Opgave van een nieuw lid

naam:
adres:
woonplaats:postcode:

* ARP, CHU, KVP, rechtstreeks CDA.
Opsturen naar: Antwoordnummer 1700, Den Haag, u hoeft geen postzegel te plakken.

*) Graag aangeven voor welke partij het lidmaatschap geldt.

Europese christen-democraten veroordelen Sowjet-Unie

De christen-democratische fractie in het Europese parlement heeft de afgelopen week tijdens een vergadering in het gebouw van de voormalige rijksdag in Berlijn besloten tot initiatieven tot veroordeling van het optreden van de Sowjet-Unie in Afghanistan en de verbanning van Sacharov. Dit heeft de woordvoerder van de fractie meegedeeld.

In een rede tot de fractieleden noemde de vice-voorzitter van de Duitse bondsdag, Richard von Weizsäcker, de inval van de Sowjet-Unie in Afghanistan een zware slag voor de geloof-

waardigheid van de ontspanningsbeloften van de Sowjetleiders. „Iedere vorm van ontspanningspolitiek moet berusten op de verwerping van geweld en kan slechts worden gevoerd op basis van eerbiediging van de mensenrechten”. De vergadering in het rijksdaggebouw was bedoeld om de vergadering van het Europese parlement in februari voor te bereiden. Men wenste zo spoedig mogelijk een besluit over de begroting 1980. De christen-democraten keerden zich tegen bilaterale afspraken tussen EEG-lidstaten die de andere partners van het besluitvormingsproces uitsluiten. De fractie is van mening dat alleen de communautaire instellingen

Wet uitkering wegen moet worden verbeterd

door: drs. H. Eversdijk, CDA-lid Tweede Kamer

Veel provincies, gemeenten en waterschappen komen in moeilijkheden omdat ze onvoldoende geld beschikbaar krijgen voor het onderhoud en de verbetering van hun wegen. De wet die de uitkering regelt aan de wegbeheerders werkt niet goed. Deze „Wet Uitkering Wegen,” afgekort WUW, functioneert niet overeenkomstig de bedoeling van de wet.

NIET WAARDEVAST

Het niet waardevast zijn van de uitkeringen, heeft alle wegbeheerders in grote moeilijkheden gebracht. De stijgende kosten van het onderhoud van de wegen kunnen nauwelijks met behulp van de WUW-uitkeringen worden bestreden, terwijl voor nieuwe, vaak hoognodige, investeringen de financiële ruimte ontbreekt. De toename van de WUW-uitkeringen is gerelateerd aan de toename van het aantal motorvoertuigen. Deze toename heeft echter het inflatiepercentage niet kunnen bijhouden. Nadat enkele jaren geleden de WUW op een onderdeel is herzien – met name werd bij de verdeling van de middelen voortaan

ook rekening gehouden met de ondergrond – werd tevens een algehele herziening van de wet per 1 januari 1979 vastgelegd. Bij wetswijziging is deze datum nader bepaald op 1 januari 1981. De vertraging wordt veroorzaakt door de vele moeilijkheden die zich bij deze herziening voordoen. Deze moeilijkheden zijn een gevolg van het feit dat in het ambtelijk overleg tussen rijkswaterstaat en de wegbeheerders, rijkswaterstaat nog steeds van mening is dat slechts een andere wijze van verdeling van de WUW over de wegbeheerders het gewenste soulaas zal geven in plaats van de dringend noodzakelijke structurele verhoging van de nog steeds niet waardevaste WUW-uitkering. Bij de behandeling van de begroting van verkeer en waterstaat is door de CDA-fractie zeer dringend de aandacht van de regering gevraagd voor dit vraagstuk.

CENTRALISTISCH

Inmiddels is gebleken dat door een interdepartementale werkgroep een nota is opgesteld. In deze nota wordt getracht de voor de betrokken onderhoudsplichtigen van wegen noodzakelijke middelen vast te stellen door uit te gaan van drie categorieën van uitgaven, te weten:

- de kapitaalslasten voor gedane investeringen
- de lasten voor het onderhoud
- de lasten voor nieuw aan te gedane investeringen.

Met betrekking tot de nieuw te verrichten investeringen wordt uitgegaan van een suggestie die geheel strijdig is met de decentralisatie-gedachte en vrijwel geheel afwijkt van een eerder door het Inter Provinciaal Overleg (IPO) voor verkeer en vervoer terzake ingenomen standpunt.

Voorgesteld wordt namelijk om de nieuwe investeringen niet meer over te laten aan de provincies, doch voortaan centraal te regelen. De bezwaren tegen een dergelijke regeling hebben zich pas geleden al geopenbaard. We denken hierbij aan de bijdrage-regeling voor de aanleg van rijkswegen langs secundaire en tertiaire wegen. Aanvankelijk werd ook hier een soortgelijke centralistische regeling gevolgd, maar vanwege de hierbij gerezen moeilijkheden werd dit systeem al spoedig verlaten en werd aan de provincies weer een belangrijke taak gegeven om deze regeling uit te voeren. De thans in de interdepartementale nota geuite suggestie is dan ook een heilloze weg die niet moet worden ingeslagen!

FINANCIËN

In de interdepartementale nota wordt tevens de totale behoefte aan middelen voor het onderhoud van wegen zonder enige nadere motivering teruggebracht tot niet aanvaardbare, ver beneden de behoefte liggende, proporties. Voorgesteld wordt nota bene om de uitkeringen voor het onderhoud terug te brengen tot een niveau, liggend op ongeveer één derde à de helft van de werkelijk voor het onderhoud gebleken nodig zijnde middelen. Indien deze suggestie zou worden gevolgd voorzie ik een rampzalige toestand, allereerst voor wat betreft de verkeersveiligheid op secundaire, tertiaire en quartaire wegen, terwijl daarnaast de onderhoudsplichtigen van deze wegen in zeer grote financiële moeilijkheden worden gebracht.

Namens de CDA-fractie heb ik dan ook bij de behandeling van

de begroting voor verkeer en waterstaat hiertegen nadrukkelijk protest aangetekend. Het is overigens inmiddels duidelijk geworden dat de door de provincies terzake gedane opgaven met betrekking tot de kosten van onderhoud veelal te laag zijn vastgesteld. Noord-Brabant heeft bij voorbeeld inmiddels aan de ambtelijke IPO-commissie laten weten, dat haar opgave ongeveer f 10.000,- per kilometer weg te laag moet worden geacht.

ZORGEN WEGBEHEERDERS

Mede gezien de nieuwe opzet van de provinciale begrotingen zal ongetwijfeld blijken dat die provincies die dit systeem in het verleden niet ten volle hebben gevolgd, juist om die reden nog met een lager bedrag per km weg voor onderhoud meenden te kunnen volstaan. Bij de provincies en andere wegbeheerders is dan ook terecht grote beroering ontstaan nu ze kennis hebben genomen van de bij het rijk levende gedachten. De CDA-fractie heeft de regering gevraagd zich niet te conformeren met de gedachten, zoals die bij de interdepartementale werkgroep zijn ontwikkeld, maar meer aandacht te geven aan de noden en zorgen van de wegbeheerders.

Bij een normering van kosten van onderhoud zoals nu wordt overwogen, zal de verkeersveiligheid ernstig in het geding komen en zal de oudste, speciaal aan de provincies en andere wegbeheerders opgedragen taak, de zorg voor haar wegen, zeer ernstig in het gedrang komen.

VERZOEKSCHRIFTEN

door: dr. K. de Vries, lid Eerste Kamer voor CDA

De Eerste en de Tweede Kamer hebben elk een „commissie voor de verzoekschriften”. Griffier van beide commissies is jhr. mr. G. J. Ploos van Amstel (tevens plaatsvervangend griffier van de Eerste Kamer). Onlangs is in de serie „Constitutional and Parliamentary Information”, uitgegeven onder auspiciën van de Inter-Parlementaire Unie, een door hem geschreven brochure (31 biz.) verschenen in een Engelse en een Franse editie, getiteld „The Right of Petition” en „Le droit de pétition” (verkrijgbaar voor 5 Zwitserse franken bij het „Secrétariat de l’Association des Secrétaires généraux des Parlements”, Palais-Bourbon, 75355/Parijs). Het betreft hier een interessant rapport over de werking van het recht van petitie in een twintigtal landen. In het onderstaande worden de voornaamste op Nederland betrekking hebbende gegevens op een rijtje gezet.

Een deel van de bij de Eerste of de Tweede Kamer ingediende verzoekschriften wordt niet in behandeling genomen. Daartoe behoren petitie, waarvan de schrijver geestelijk gestoord lijkt te zijn. „Lijkt”: om dit te verifiëren brengt een ambtelijk medewerker van de betrokken commissie een bezoek aan het adres van de afzender.

KLACHTEN

De commissies behandelen alleen verzoekschriften, waarin klachten worden geuit. Zij zijn

bevoegd na te gaan, of de vermelde feiten kloppen. In het bijzonder worden zaken onderzocht, die onder de verantwoordelijkheid van een bewindsman of -vrouw vallen. Ons parlement heeft een toezichhoudende functie ten opzichte van de regering, daarop is het recht van de burgers om bij de Eerste of de Tweede Kamer klachten in te dienen gebaseerd. Het gaat erom, na te gaan, of de verantwoordelijke minister of staatssecretaris correct heeft gehandeld.

Ieder, die een petitie heeft ingediend, krijgt een met redenen omkleed antwoord. Een uitzondering wordt gemaakt voor personen, die herhaaldelijk klachten indienen met betrekking tot dezelfde aangelegenheid.

De twee kamers ontvangen samen ongeveer 400 verzoekschriften per jaar. Circa 10 procent is gericht tot de Eerste en 90 tot de Tweede Kamer.

Van gemiddeld de helft van de petities wordt aan de betrokken kamer verslag uitgebracht, de andere helft wordt informeel afgehandeld. In 40 à 50 van de gerapporteerde gevallen luidt de conclusie van de commissie, dat de Eerste of Tweede Kamer in dezen geen taak heeft, bijvoorbeeld omdat er andere instanties zijn, waartoe de klager zich dient te wenden. Dit betekent niet, dat deze gevallen niet onderzocht zijn. De kamers gaan doorgaans met de conclusies van hun commissies voor de verzoekschriften accoord. De gemiddelde duur van de behandeling van

een verzoekschrift is negen maanden.

De twee commissies hebben een gemeenschappelijke staf, die bestaat uit de griffier, een maatschappelijk werker en vijf andere ambtenaren. In bijzondere gevallen kunnen externe deskundigen worden ingeschakeld, maar dit komt niet veel voor.

In de regel winnen de commissies, alvorens een conclusie te trekken, inlichtingen in bij de verantwoordelijke bewindsman of -vrouw. Niet zelden is het gevolg hiervan, dat deze alsnog voor een oplossing van de kwestie zorgt, zodat een conclusie achterwege kan blijven. Gebeurt dit niet, dan kan de commissie aan de betrokken kamer voorstellen, de minister of staatssecretaris tot het treffen van een regeling uit te nodigen.

Wie wil weten, hoe het recht van petitie geregeld is in het buitenland, raad ik aan, bovengenoemde brochure te bestellen, het is de moeite waard.

Ook een impressie uit Straatsburg

door: dr. J. W. van Hulst

In Straatsburg vergadert niet alleen het Europees Parlement, maar ook de Raad van Europa, waar 21 landen bij zijn aangesloten. Op woensdag 30 januari jl. stond er slechts één belangrijk punt op de agenda: de Russische inval in Afghanistan en de mogelijkheid om deswege de Olympische Spelen te boycotten.

De afkeuring en veroordeling van de Sovjet-agressie was praktisch unaniem; alleen de Franse communisten sputterden wat tegen. In overgrote meerderheid sprak de vergadering zich uit voor boycot van de Spe-

len in Moskou; wel erkende men de rechten van de nationale olympische comitees, om een eigen beslissing te nemen. Van mijn rede die ik over deze materie in Straatsburg hield, volgt hier een korte samenvatting.

SAMENVATTING

Het land, dat de Sovjet-Unie is binnengevallen, heet toevallig Afghanistan. Dat land heet niet Joegoslavië, de Bondsrepubliek of Zweden. Zou het binnengevallen land bijvoorbeeld één van deze drie namen dragen, dan zou de Raad van Europa in deze week in

Straatsburg niet bijeen zijn gekomen.

De Sovjet-Unie heeft gezegd, dat haar inval in Afghanistan volstrekt gerechtvaardigd is. Het is immers geen inval, maar het is een antwoord op een vraag om hulp.

Het is een merkwaardige redenering, die slechts de kwalificatie hypocrisie verdient.

De organen van de United Nations dringen aan op hulp aan de derde wereld. Zij vragen aan de rijke landen 1 à 2 procent van hun bruto nationaal product. De Sovjet-Unie komt nog niet eens tot 0,01 procent. Maar als een handvol verraders in Afghanistan aan Moskou het verzoek om militaire interventie richt, dan blijkt een invasie-leger van 100.000 man, compleet met tanks en vliegtuigen onmiddellijk paraat te zijn, om de gevraagde „hulp” te verlenen. En de toch al zo instabiele wereld van Islam-landen, siddert op

Molukker en Nederlander

Perspectieven van een relatie

Brochure van de wetenschappelijke instituten van het CDA, opgesteld door mr. H. W. J. Drosen e a

31 pag. : f 5,-
(incl verzendkosten)

Bestellingen:
gro 60 45 00 t n v de Savornin-Lohmanstichting, Den Haag

haar grondvesten. Vandaag gij, morgen wij.

De wereld reageert. Zij reageert fel en scherp. En het Kremlin antwoordt: Sacharov wordt verbannen naar Gorki. Sacharov: een naam, een begrip, een symbool, een protest, een getuigenis.

De Nederlandse minister van buitenlandse zaken ontbiedt de Russische ambassadeur. De minister draagt de ambassadeur op, om aan zijn regering in Moskou de verontwaardiging van het Nederlandse volk mee te delen. Verklaringen van mensenrechten hebben nauwelijks meer waarde dan een vodge papier. Ook Helsinki had een begrip, een symbool, kunnen zijn. Maar het wordt een leugen. En de Olympische Spelen? Ieder weet: het is voor de landen van de Raad van Europa een moeilijk probleem. Ook voor mijn land.

Maar misschien kunnen we de Olympische Spelen verplaatsen van Moskou naar Gorki...! Want Gorki is niet alleen de stad waar Sacharov naar verbannen is, maar het is een z.g. „gesloten stad” waar geen enkele buitenlander wordt toegelaten.

(De schrijver van bovenstaand artikel, dr. J. W. van Hulst, is naast voorzitter van de CDA-fractie in de Eerste Kamer ook lid van de assemblee van de Raad van Europa.)

Tweede Kamer besprak begroting justitie

Aandacht gevraagd voor resocialisatie gedetineerde

door: Hanske Evenhuis-van Essen, lid Tweede Kamer CDA

Het is altijd weer een hele opluchting, wanneer in de Tweede Kamer een begroting behandeld is en je het gevoel hebt iets in het belang van die groep, waarvoor je je inzet, binnengehaald te hebben. Namens de fractie heb ik mij in hoofdzaak bepaald tot de „resocialisatie” van de gedetineerde in de breedste zin van het woord. Eén van de doeleinden is het voorbereiden van de gedetineerde op terugkeer in de maatschappij, althans dat behoort het te zijn, waarbij de tijd, die deze binnen de gevangenis doorbrengt, gebruikt moet worden om de kans op slagen die terugkeer in de maatschappij optimaal te doen zijn. Het is bepaald niet opwekkend te moeten constateren dat het aantal recidivisten bijzonder hoog is. Volgens de schriftelijke enquête uit 1972 door het Stafbureau wetenschappelijke adviezen van de directie gevangeniswezen 61,5 procent en volgens mijn laatste informatie is er helaas geen reden te verwachten dat dit in 1980 lager zal zijn!

De ontwikkelingen binnen de samenleving wijzen naar een andere aanpak dan alleen straffen. Meer onderzoek naar en evaluatie van de zin van de straf en de gevolgen van de straf, zoals die nu gehanteerd wordt, lijkt ons noodzakelijk. Een ruime plaats zal ingeruimd moeten worden voor de alternatieve straffen. Het rapport over alternatieve straffen is uitgekomen en op dit rapport is vóór 1 augustus 1979 door het veld gereageerd.

ALTERNATIEVE STRAFFEN

Dat alternatieve straffen bij het behandelen van de begroting betrokken werden, zal niemand verbazen, gezien het doel: wat wordt er bereikt met straffen, verbetering of verharding. Juist voor de „kleine criminaliteit” is deze vorm van straffen aan te bevelen, al zal dan wel aan de gewone burger goede informatie gegeven moeten worden, zodat voorkomen wordt dat op zich begrijpelijke emoties en argwaan ontstaan en er een beter begrip komt t.a.v. het „hoe en waarom” van deze vorm van straf. Het moeten herstellen van de door deze groep aangebrachte schade aan mens en materiaal kan vaak veel reëler werken dan gevangenisstraf.

BEKLAGCOMMISSIE

Bij de behandeling van de begroting bestaat gelukkig de kans veel vragen te stellen, vragen die je vanuit het „veld” hebben bereikt. Zoals het functioneren van een beklagcommissie. Door het werk van de beklagcommissie wordt de rechtspositie van de gedetineerde beter gewaarborgd. Willen wij als samenleving recht spreken, dan zullen wij ook recht moeten geven aan de gedetineerde.

VROUWELIJKE GEDETI-NEERDEN

Dat aan deze groep gedetineerden aandacht werd geschonken, zal de lezer niet verbazen. Helaas is het, ondanks de inzet van de staatssecretaris, mevrouw Haars, nog niet gelukt ook voor vrouwen tot een inrichting met een meer open karakter te komen. Aan vrouwen wordt weliswaar in verband met resocialisatie weekendverlof gegeven, maar dat is hoogstens een noodoplossing, die zo gauw mogelijk moet worden opgeheven om plaats te maken voor een half open en/of open inrichting. Een motie van deze strekking werd dan ook gezien als steun voor de inzet van staatssecretaris Haars.

BEWAAREND PERSONEEL

Het hoge ziekteverzuim en het grote aantal overuren, door het bewarend personeel gemaakt, werden besproken. Gelukkig wordt de inhoudelijke bijstelling van de opleiding al in 1980 in fasen gerealiseerd, terwijl ook de kaderopleiding wordt verdiept. Psychologische begeleiding van de bewaarder, in verband met de vernieuwde inzichten met betrekking tot de gedetineerde is zeker vereist. Het personeel staat voor een zware opgave; gelukkig verloopt de werving van zowel mannelijke als vrouwelijke bewaarders nu iets beter.

SCHOLING, VORMING, OMSCHOLING

Dit moet een belangrijk onderdeel zijn van de periode, die men in gevangenschap doorbrengt, zodat deze periode niet alleen als negatief ervaren hoeft te worden.

IN BEWARING STELLEN

Meestal vindt in bewaring stellen onverwachts plaats en er kunnen zich dan problemen voordoen bij

de achterblijvende relatie. Niet alleen de verdachte wordt gestraft, maar ook de directe leefomgeving. Informatie over de materiële verzorging van gezin, werk, relatie en omgeving is gewenst. Ook de vrouwelijke verdachte zit met directe problemen, waarbij bovendien zij aangekend, dat vrouwen soms 6 weken op het politiebureau zitten, bij gebrek aan plaats in het Huis van Bewaring. Wanneer een gedetineerde niet in de gelegenheid is spoedig zijn relatie te informeren, zal de onzekerheid van zowel gedetineerde als thuisblijvende familie/relatie toenemen, dit ten nadele van het huwelijk of de samenlevingsvorm.

VROEGHULP

Met instemming namen wij kennis van de goede ontwikkeling van de vroeghulp binnen de reclasseringstaken. Kleinschalige activiteiten zullen bevorderd moeten worden voor groepen met een verhoogde kans om met de strafwet in aanraking te komen. Ook is belangrijk om te komen tot het oprichten van regionale bureaus ter voorkoming van misdaden.

TBR-GESTELDE IN DE VERLENGINGSPROCEDURE

Aan het slot van mijn betoog in de Tweede Kamer heb ik nog gewezen op de zwakke positie van de TBR-gestelde (degene, die ter beschikking van de regering is gesteld) in de verlengingsprocedures. Immers: 1. Hij heeft niet het recht de stukken in te zien. Mijn fractie is van mening dat hem dit recht wel dient toe te komen, al zullen er situaties zijn die in nader overleg tussen directie/geneesheer en advocaat vast te stellen zijn, waarin het minder wenselijk is

dat de TBR-gestelde van bepaalde gegevens kennis neemt; 2. Hij mist het recht zijnerzijds getuigen of deskundigen te doen dagvaarden;

3. Tevens ontbreekt hem het recht om gehoord te worden. Het Openbaar Ministerie daarentegen moet volgens de wet gehoord worden. Weliswaar komt het in 1972 ingediende wetsontwerp 11932 aan deze bezwaren tegemoet, maar dat verandert aan de huidige situatie niets. De huidige situatie, waarin de TBR-gestelde in de verlengingsprocedure niet gehoord wordt, is volgens de Commissie voor de rechten van de mens schending van het verdrag tot bescherming van de rechten van de mens. De uitspraak van de commissie van 18 april 1978 in de zaak-Winterterp betreffende verlenging opname op gezag van de Krankzinnigenwet bevestigt dit.

De minister antwoordde hierop: „Wat het TBR-ontwerp betreft is het prettig te kunnen melden, al komt het allereerst op het conto van mijn collega van volksgezondheid, dat de nadere memorie van antwoord bij de wet Bijzondere Opnemingen in Psychiatrische Ziekenhuizen met een gewijzigd wetsontwerp naar de kamer is gestuurd. Daarin heeft justitie een vrij belangrijk aandeel gehad wat de inhoud van het ontwerp betreft maar ook vanwege de coördinatie met het TBR-ontwerp. Daaraan kunnen we nu doorwerken. Ik verwacht dat ik vóór de zomer de memorie van antwoord zal kunnen indienen. Wij zijn met dat TBR-ontwerp wel duidelijk voortgegaan. Er zijn adviezen gevraagd aan een gesprekken gevoerd met de centrale raad van advies voor het gevangeniswezen, met psychopatenzorg, met de reclasering en met de werkgroep van directeurs van TBR-inrichtingen en reclasseringsinstellingen. Het resultaat daarvan doet mij verwachten, dat wij het over de grote lijnen van de nieuwe wetgeving eens zijn geworden en dat wij goed voort kunnen gaan.” Naar aanleiding van de uitspraak

CH-wisseling in Haagse raadsfractie CDA

De Haagse CDA-wethouder van economische zaken H. Lammers, afkomstig uit de CHU, heeft zich eind vorige week om gezondheidsredenen moeten terugtrekken.

Dit is halverwege de rit van de zittende Raad de tweede wisseling in het College van B&W, nadat enkele maanden geleden een VVD-wethouder

ons, na als borstbeeld binnen gedragen te zijn in de Tweede Kamer, best op het postzegelplaatje mogen staan. Maar nu Lohman eenmaal is gekozen is het wat kinderachtig om daar nog verandering in aan te willen brengen. Echter, Trouw zit nog met de mi-graine. Nota bene, een CHU-er op een postzegel. Daar kun je je tong niet aan branden. Voor 5 cent meer (50 cent) kan men gelukkig bij Troelstra terecht. Misschien is haar dat verschil wel waard.

Tenslotte, ik woon in een klein dorp, zodat ik Trouw elke morgen met de post ontvang. Op de banderolle staat de naam van een CHU-er. Het zou best kunnen dat ook dit voor Trouw teveel kan zijn. Daar is dan heel gemakkelijk wat aan te doen. Dit heeft Trouw helemaal zelf in de hand. Het plezierige gevolg voor mij is dan in elk geval dat ik dan dergelijke flauwe stukjes over een postzegel en versmade anti-revolutionairen nooit meer hoeft te lezen. En wanneer Trouw zo doorgaat blijft er van haar blad slechts een postzegel over.

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:

Dr. K. de Vries, voorzitter: A. Buntsma, drs. M. Smits, drs. A. J. van Dulst, Wm C. de Kruijff, D. Rebel, Drs. H. van Spanning, Drs. G. van Leijenhorst, Govert Veldhuizen en mevrouw E. Sleyser-Tegelear

EINDREDAKTIE:

H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:

Mevrouw J. Algra-Feddema; Dr. E. Bleumink, Prof. Dr. J. W. van Hulst; Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES

Postbus 33822
2503 BC 's Gravenhage

ADMINISTRATIE-ADRES:

Voor het opgeven van nieuwe abonnees, advertenties, adresveranderingen, weekblad:

Stichting „Uniepers”

Van Deventerlaan 49,
2271 TV Voorburg,
tel. 070-861520
(uitsluitend overdag)

Abonnementenprijs 30,- per jaar. Vooruit te voldoen op postrekening 70154. Voorburg t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U. Postbus 67
3770 AB Barneveld.
Telefoon (03420)-6141.

van het Europese Hof in de zaak-Winterterp zal de minister bij het Openbaar Ministerie (OM) vragen er bij de rechtbanken op aan te dringen, in ieder geval zelf bij de verlenging van de TBR de terbeschikkinggestelde te horen. Dan is in ieder geval voldaan aan die uitspraak. Het OM zal ook gevraagd worden zich er voor in te spannen, dat de rechtbanken bij de toepassing van de Krankzinnigenwet betrokkene in ieder geval horen, ook al schrijft de wet dat niet strikt voor. Ten slotte zal de bedoelde uitspraak ter kennis – en onder de aandacht – gebracht worden van de leden van de zittende rechterlijke macht. Nieuwe wetgeving zal al deze problemen moeten oplossen. De begroting van justitie is weer voorbij, maar dat wil niet zeggen dat niet vele problemen voortdurend onze aandacht vragen.

Trouw en de postzegel

door: drs. Gerard van Leijenhorst

Op 4 maart verschijnen drie nieuwe postzegels. Een ervan draagt de beeltenis van jhr. mr. A. T. de Savornin Lohman, de oprichter van de CHU. De andere twee die van Troelstra en Oud. Is daar iedereen gelukkig mee? Nee. Trouw in elk geval niet want dit dagblad vroeg zich op 8 februari onder vlammend schrift af: Waarom Lohman wel en Kuyper niet? In een brede uiteenzetting lees je dat Kuyper – en dus de ARP – feitelijk een postzegel hadden moeten krijgen en niet Lohman – d.w.z. de CHU. Immers de VU bestaat nu honderd jaar en dat was een schepping van Kuyper. En De Savornin Lohman, die tegen het eind van de vorige eeuw na diepgaande onenigheid met Kuyper de VU moest verlaten,

wordt nu uitgerekend uitgekozen om op een postzegel te staan. Ik begrijp het, dat dit een doorn in het oog moet zijn voor Trouw. Niemand kon verwacht hebben dat Trouw een pleidooi zou houden voor een CHU-er op een postzegelplaatje. Op 4 december 1979 schreef Trouw: „Vertegenwoordigers van de CHU zijn lieden die zonder spreken reeds de redelijkheid en de braafheid uitdragen. Hadden zij in de afgelopen zeventig jaar van het bestaan van de Unie hun mond gehouden, hun inbreng zou er niet minder om zijn geweest.” Lohman had dus wat Trouw betreft best mogen zwijgen. En Trouw vervolgt op 4 december schrijvend over CHU-ers: „Brave, bedaaide lieden, die op

rustige wijze eenheid van volk en natie nastreven en derhalve nooit, zoals Kuyper en zijn „kleine luyden”, hun kracht in het isolement hebben gezocht...” Zo, daar is Kuyper weer. Kuyper had op het plaatje gemoeten en dus niet De Savornin Lohman. Hij zocht tenminste het isolement. Ik praat niet over vandaag, want dan zou ik moeten beweren dat er nog volgelingen van hem zijn die opnieuw het isolement zoeken en daarin in alle devotie groot willen worden. Ook toekomstige postzegeladspiranten? Niemensen hangen niet zo aan een plaatsje. Zij zien zich eerder als instrument dan dat zij zich identificeren met het beginsel of zelfs met het nagestreefde doel. Wat dat betreft zou Kuyper van

UNIEBUREAU
HET BUREAU VAN DE CHR. HIST. UNIE, Wassenaarseweg 7
2596 BC 's Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander” te zenden aan:
Bureau CHU
Wassenaarseweg 7,
2596 BC 's-Gravenhage.
Telefoon (070) 244516

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de De Savornin Lohmanstichting is 070-246791

Begroting justitie

Kamerdebat in constructieve en rustige sfeer

door: mr. G. C. van Dam, lid Tweede Kamer voor het CDA

Bij de behandeling van de Justitiebegroting 1980 in de Tweede Kamer kwamen vele onderwerpen ter sprake. Buiten gevangeniswezen en reclassering om, waarover elders in dit nummer van „de Nederlander” verslag wordt gedaan, waren de belangrijkste onderwerpen die van de kant van de CDA-fractie naar voren werden gebracht, euthanasie, publieke roddel en hulp aan slachtoffers van misdrijven. Aanknopende aan het Euthanasierapport van de wetenschappelijke instituten van de drie CDA-partijen werd door de fractie gevraagd, of de minister De Ruiter van justitie op de hoogte is van wat in de praktijk gebeurt en of niet het gevaar bestaat, dat de bestaande wettelijke bepalingen hun greep op de praktijk verliezen. De D'66-fractie vroeg de minister om richtlijnen aan het openbaar ministerie, die euthanasie op uitdrukkelijk verzoek van de patiënt in de laatste levensfase mogelijk zouden moeten maken.

Ministerie De Ruiter achtte deze richtlijnen overbodig en wilde op dit verzoek niet ingaan. Hem was van misstanden in de praktijk niets bekend. Voorts meende hij, dat de meningsvorming onder de artsen een voldoende waarborg is, dat de bestaande praktijk en de wettelijke bepalingen op elkaar blijven afgestemd. De minister zegde toe te trachten de instelling van een staatscommissie te versnellen. Pas na een rapport van zo'n commissie zal hij zich op de noodzaak van een eventuele wetswijziging beraden.

PUBLIEKE RODDEL

De CDA-fractie bracht het verschijnsel van de publieke roddel in de discussie. Dit euvel steekt de laatste jaren al meer de kop op. Op een niets ontziende manier worden over mensen soms onwaarheden, soms halve

waarheden gepubliceerd voor een blijkbaar breder wordend publiek dat van dit soort dubieus nieuws smult. De bestaande wettelijke instrumenten, om zich tegen publieke roddel te verweren, bevredigen niet. Daarom legde de fractie de minister enkele andere mogelijkheden voor, waarvan zij een artikel uit de Finse strafwet het interessantst vond. Dit artikel komt hierop neer, dat informatie, die betrouwbare schade of smart veroorzaken alleen mogen worden verspreid, wanneer dat noodzakelijk is om een misstand in de samenleving aan de kaak te stellen. Minister De Ruiter zegde toe het hele probleem van de publieke roddel en wat daar eventueel tegen gedaan kan worden, te bezien.

HULP AAN SLACHTOFFERS VAN MISDRIJVEN

Sinds vier jaar bestaat een

Schadefonds Geweldsmisdrijven, dat in bepaalde gevallen een tegemoetkoming verstrekt voor materiële of immateriële schade, opgelopen door slachtoffers van geweldsmisdrijven. Daarnaast hebben zich intussen andere activiteiten op het gebied van de hulp aan slachtoffers van misdrijven ontwikkeld die niet direct op financiële tegemoetkoming is gericht, maar op de opvang van deze mensen, met het doel hen de weg te wijzen naar hulpinstanties of om als klankbord voor hun problemen te fungeren. Deze hulpactiviteiten worden ontwikkeld in Groningen, Hoorn en Rotterdam. De CDA-fractie waardeert deze activiteiten positief en vroeg er de aandacht van de minister voor, die er blijk van gaf deze aandacht te willen geven.

De delinquent is in wetgeving en hulpverlening in de afgelopen jaren met veel zorg omringd en dat was nodig en is nog nodig. Intussen is het slachtoffer op de achtergrond geraakt of gebleven en dat is geen goede zaak. De minister deelde mee contact met de betrokken hulpverleners te zullen hebben en zei op dit gebied een taak voor justitie te zien.

ZEDELIJKHEID

Van de vele andere onderwerpen die aan de orde kwamen vallen nog te noemen: de zedelijkheidswetgeving en de adoptie.

Het eerste onderwerp kwam alleen in algemene zin aan de orde. De CDA-fractie wees op de primaire verantwoordelijkheid van mens en samenleving voor het definiëren en naleven van zedelijke normen. Zij vroeg de minister waar de grens voor het optreden van de overheid ligt en of ook op dit gebied de bescherming van het zwakke niet de belangrijkste toetssteen is.

Minister De Ruiter wees erop, dat tegenwoordig de moraliteit van de overheid in bestuur en wetgeving op alle gebieden belangrijk groter is dan in de tijd toen de zedelijkheidswetgeving tot stand kwam. Hij stemde er van harte mee in, dat de overheid niet de eerst verantwoordelijke is op zedelijk terrein en aanvaardde eveneens de bescherming van het zwakke en achtergesteld als een belangrijk toetsings-element voor het overheidsbeleid. Dit zijn goede uitgangspunten voor de verdere gedachtenwisseling, waartoe een voorstel van de minister tot wijziging van de pornografieartikelen uit het wetboek van strafrecht aanleiding zal geven.

ADOPTIE

Verder vroeg de CDA-fractie o.m. nog de aandacht van staatssecretaris mevrouw Haars voor de lange wachttijden, die mensen moeten doormaken voordat ze in aanmerking komen voor een gezinsonderzoek met het oog op adoptie.

Van CDA-kant was deze zaak al meermalen aangekaart. Er blijken te weinig ouders te zijn, die na dit onderzoek over een verklaring van justitie beschikken, dat zij voor adoptie in aanmerking komen, zodat buitenlandse adoptiekinderen naar andere landen moeten worden doorgezonden.

De reactie van de staatssecretaris was niet bevredigend. Zij vroeg nog eens geduld te hebben. Dat kon de fractie niet meer opbrengen. Daarom diende zij

een motie in, die door een grote meerderheid in de kamer mee was ondertekend.

DIVERSEN

In het debat ondervond de arbeid van minister De Ruiter veel waardering, al ontbrak ook de kritiek niet. De kritiek van de oppositie betrof vooral het anti-discriminatiebeleid en het vervolgingsbeleid van werkgevers die illegale werknemers in dienst hebben. Wat het anti-discriminatiebeleid betreft wilde de PvdA-fractie aanvankelijk dat waardering ontvangt, in feite de coördinerende minister voor het minderhedenbeleid zou worden. Minister De Ruiter wees dat af, want die functie heeft minister Wiegels. Toen vond de PvdA-fractie, dat de minister van justitie het voortouw moet nemen bij de aanpak van het beleid tot bestrijding van discriminatie van ethnische minderheden. Toen de minister vroeg concreet aan te geven wat daarmee werd bedoeld of wat er in zijn beleid op dat punt ontbrak, kon de oppositie dat niet hard maken.

Het vervolgingsbeleid van werkgevers die illegale buitenlandse werknemers in dienst hebben, onderging eenzelfde lot. In voorafgaande overlegbijeenkomsten tussen de ministers van sociale zaken en justitie met de betrokken kamercommissies was dit probleem al enige keren besproken. Daarin was van de kant van de kamer al aangedrongen op vervolging van werkgevers maar er mochten geen extra activiteiten worden ontplooid, laat staan razzia's worden gehouden omdat illegale werknemers daardoor in een dwangsituatie zouden kunnen komen. De door de oppositie aanbevolen krachtige aanpak kon uit dit dilemma moeilijk een uitweg bieden.

Al met al verliep de begrotingsbehandeling in een constructieve en rustige sfeer, zoals van mensen, die zich met het recht bezig houden mag worden verwacht.

Meer landbouwgrond uitgeven in de Flevopolder

door: drs. H. Eversdijk, CDA-lid Tweede Kamer

De minister van verkeer en waterstaat is de verantwoordelijke bewindsman voor de Flevopolders. Daarom werden bij de behandeling van de begroting van verkeer en waterstaat verschillende zaken, die deze polders betreffen, aan de orde gesteld.

UITGIFTE LANDBOUWGROND

De uitgifte van landbouwgronden in de IJsselmeerpolders vormt een essentiële bijdrage in het kader van het landbouwstructuurbeleid. In dit verband kan worden gewezen op de mogelijkheid om mede hierdoor knelpunten op te lossen bij de uitvoering van ruilverkavelingen. De uitgifte van landbouwgronden in de Flevopolder zal ook bijdragen tot het verminderen van de spanningen op de agrarische grondmarkt. Bovendien is het duidelijk dat jaarlijks een aanzienlijke oppervlakte aan cultuurgronden aan het totale landbouwareaal wordt onttrokken voor algemene doeleinden als: woningbouw, wegenaanleg, industrieterrein, recreatieterrein, bosaanleg e.d. Daarnaast moet worden gewezen op het voornemen van de

regering om in de komende jaren in totaal 100.000 ha cultuurgronden aan te wijzen tot beheersgebied en 100.000 ha tot reservaatgebied. Reservaatgebieden moeten eigendom van de overheid of van natuurbeschermingsinstanties worden en in beheersgebieden zal een op het natuur- en landschapsbehoud aangepaste bedrijfsvoering worden nagestreefd. De uitgifte van landbouwgronden in de IJsselmeerpolders vormt dan ook slechts een zeer gedeeltelijke compensatie voor het jaarlijkse verlies aan cultuurgronden.

STRUCTUURPLAN

Voor Zuidelijk Flevoland, groot 43.000 ha, werd in de zestiger jaren een structuurplan vastgesteld. Op grond van dit structuurplan is de inrichting voor een deel gerealiseerd. Daarbij werd 20.000 ha bestemd voor agrarisch gebruik, gedeeltelijk blijvend - namelijk 13.000 ha - en gedeeltelijk met een tijdelijke bestemming, namelijk 7.000 ha. Alleen de blijvend agrarische gronden komen voor uitgifte aan particulieren in aanmerking, dat is dus minder dan een derde deel van de totale oppervlakte. Bij de begroting van Verkeer en Waterstaat is dan ook door de CDA-fractie aan de orde gesteld: „Of heroverweging van het structuurplan noodzakelijk is, waardoor meer grond voor agrarische doeleinden beschikbaar komt”.

MOTIE TOLMAN

Nadrukkelijk werd door de CDA-fractie gewezen op het feit dat er sterk veranderde opvattingen zijn ontstaan over de industriële ontwikkeling van Zuidelijk Flevoland en dat heroverweging van het structuurplan ook gezien moet worden tegen de achtergrond van het regeringsvoornemen om 200.000 ha cultuurgrond aan te wijzen tot reservaatgebied of beheersgebied. Bij dit geheel is door de CDA-fractie ook de op 14 november 1978 aangenomen motie Tolman betrokken. Deze motie vroeg om meer gronduitgifte voor agrarische doeleinden in de Flevopolder. In 1979 is in totaal 1450 ha méér uitgegeven. Maar de CDA-fractie stelde vast dat hiermee de motie Tolman niet was uitgevoerd. Heroverweging betekent een echt uitvoeren van deze motie, daar werd dan ook nadrukkelijk om gevraagd. Minister Tuijnman zegde tenslotte heroverweging toe, waarbij de motie Tolman z'n rol blijft vervullen.

ZEEWOLDE SPOEDIG BOUWEN

Bij de begrotingsbehandeling van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening is door de CDA-fractie de situatie rond het toekomstige dorp Zeewolde aan de orde gesteld. Ook bij de begroting van Verkeer en Waterstaat was dat het geval. In toe-

nemende mate vestigen zich agrariërs met hun gezinnen in Zuidelijk Flevoland. Deze gezinnen worden geconfronteerd met moeilijke sociale omstandigheden. Door uitstel van de totstandkoming van het dorp Zeewolde ontbreken thans in zuidelijk Flevoland nog de meest elementaire voorzieningen om te komen tot de opbouw van een gemeenschapsleven. Deze situatie vormt een sterk contrast met het gemeenschapsleven zoals de nieuwe bewoners op het oude land gewend waren. Het is dan ook van zeer groot belang dat aan deze, uit sociaal oogpunt gezien sterk ongunstige, situatie spoedig een einde komt.

Daarom heeft de CDA-fractie er bij de minister sterk op aangedrongen dat onverwijld een aanvang moet worden gemaakt met de totstandkoming van het dorp Zeewolde.

Om spoedig een verbetering voor de huidige bewoners te krijgen, dient allereerst aandacht te worden besteed aan de uitbreiding van de reeds bestaande vestiging op het Trekkersveld. Ook uit oogpunt van een goede ruimtelijke ordening is de spoedige realisatie van Zeewolde gewenst.

De minister van verkeer en waterstaat heeft inmiddels toegezegd dat in elk geval in 1984 met de bouw van Zeewolde zal worden begonnen.

GESPREIDE VERANTWOORDELIJKHEID

Dit rapport bepleit een ingrijpende hergroepering van verantwoordelijkheden t.a.v. de grote sociaal-economische vragen van deze tijd: meer verantwoordelijkheid leggen binnen ondernemingen, of bedrijfstakniveau en in de regio.

Het rapport bespreekt uitvoering de taak van de overheid, van de organisaties van werkgevers en werknemers, en het besluit met een strategie van verandering: een krachtig appèl op mensen (en organisaties) en een pleidooi voor wijzigingen in de zeggenschapsverhoudingen. Het rapport is opgesteld door een werkgroep van de drie wetenschappelijke instituten van het CDA, bestaande uit:

prof. dr. P. A. J. M. Steenkamp (voorzitter), S. Th. van Bijsterveld, drs. G. Gerritse, mr. J. Hollander; drs. P. H. A. Klep, J. Lanser, ir. J. W. M. de Rooij, drs. B. J. Udink, dr. J. de Vries, prof. dr. A. Wattel, prof. drs. J. Weitenberg, prof. dr. H. J. van Zutphen, drs. H. Borstlap (rapporteur/secretaris) en drs. A. H. A. Veenhof (co-rapporteur.)

170 pag., f 16,- (inclusief verzendkosten)

Bestellingen: giro 60 45 00 t.n.v. de Savornin-Lohmanstichting. Den Haag.

Vreemdelingenbeleid op de korrel

door: Hans van den Broek en Virginie Korte, leden CDA-fractie Tweede Kamer

Dezer dagen heeft de vaste Tweede-Kamercommissie voor justitie gedurende de gehele dag gesproken met staatssecretaris Haars over het vreemdelingenbeleid. Uitgangspunt was een uitvoerige notitie van de staatssecretaris waarin de hoofdpunten van beleid en de belangrijkste wettelijke bepalingen worden toegelicht. Een vergelijkbare notitie toegespitst op het vluchtelingenbeleid had ons bereikt van de zijde van de minister van buitenlandse zaken die aan dat bijzondere gedeelte van het overleg deelnam.

Aan minister Van der Klaauw vroegen wij namens de CDA-fractie of het jaarlijks beschikbare contingent voor vluchtelingen – dat enkele jaren geleden op 750 werd gesteld – niet structureel kon worden verhoogd afhankelijk van onze opvangcapaciteit en het te bieden toekomstperspectief. De desbetreffende CDA-motie werd door de minister positief ontvangen en hij zegde toe te zullen nagaan tezamen met het ministerie van CRM hoe het gesteld is met het groot aantal vluchtelingen (en 2500 Vietnamezen) dat in '79 ons land binnenkwam en of zich belangrijke knelpunten bij de opvang voordoen.

Afhankelijk van de uitkomsten van dit onderzoek zal de minister, tijdig voor de begrotingsbehandeling 1981, voorstellen doen over verhoging van het jaarlijks contingent (de opname van de 2500 bootvluchtelingen in '79 was een eenmalige verhoging in verband met de acute nood in Vietnam).

RUIMHARTIG

Zoals bekend bepleit het CDA-program een ruimhartig asielbeleid terwijl het percentage asielzoekers gemeten naar het totaal van jaarlijks hier toegelaten aantal vreemdelingen slechts gering is nl. ca. 1000 op ca. 30.000! (waarvan ca. 12.000 in het kader van gezinshereni-

ging). Dat laatste verheldert hopelijk ook enigszins het beeld van diegenen die ons de afgelopen tijd van hun grote bezorgdheid deden blijken over onze pogingen bij de minister het aantal toe te laten vluchtelingen te vergroten. Nogmaals niet elke vreemdeling (30.000) is ook vluchteling (ca. 1000) en die laatste categorie die onvrijwillig wegens vervolging het thuisland moest verlaten, verdient onze extra zorg. Wel dient onze ruimhartigheid op dit punt niet al te gemakkelijk te worden afgewenteld op lokale overheden, maatschappelijke organisaties en grote aantallen vrijwilligers die zich met de opvang en verdere begeleiding bezighouden.

Vandaar het gevraagde onderzoek naar de situatie bij deze opvang. Terwijl het Vietnam drama nog lang niet is afgelopen heeft zich een nieuwe tragedie ontwikkeld in Pakistan alwaar zich naar schatting 50.000 vluchtelingen bevinden uit Afghanistan in verband met de Sovjet-inval in dat land.

De VN-Hoge Commissaris voor vluchtelingen schat het totaal aantal vluchtelingen in de wereld thans op 13-15 miljoen! Zonder te streven naar overbrenging van al deze vluchtelingen uit Afrika, Azië en Latijns Amerika naar andere continen-

ten – hervestiging waar mogelijk in de eigen regio voorkomt vele aanpassingsproblemen – staat wel vast dat in de toekomst ook op ons land eerder een groter dan geringer beroep zal worden gedaan.

DIEPER

Zoals eerder gezegd behelst onze discussie naast het vluchtelingenbeleid met name ook het algemene vreemdelingenbeleid waarvoor staatssecretaris Haars de eerste verantwoordelijkheid draagt. Tot dusver concentreerden de discussies met de bewindsvrouw zich veelal op incidenten zoals de zaak van de CIA-agent Philip Agee, de Kerkmarokkanen, de regularisatiemensen of de Turkse Christenen. Thans kan dieper worden ingegaan op het toelatingsbeleid in bredere zin en de daarbij optredende problemen.

Onzerzijds is met nadruk aandacht gevraagd voor de langdurige onzekerheid waarin vreemdelingen hier verkeren als gevolg van de lange beslissingstermijn inzake de behandeling van aanvragen voor een verblijfsvergunning. Het is geen uitzondering dat hiermee – inclusief beroepsprocedures bij de Raad van State – meer dan 2½ jaar is gemoeid. Als de beslissing dan alsnog negatief uitvalt kan terugzending naar het land van her-

komst een extra hardheid opleveren. Dat laatste feit kan er weer toe leiden dat het departement meer terughoudend wordt bij het verlenen van de z.g. „schorsende werking” (dat is de toestemming om de afloop van de beroepsprocedure hier te lande af te mogen wachten). Bij motie is de staatssecretaris gevraagd binnen enkele maanden met voorstellen te komen hoe deze beslissingstermijnen aanzienlijk kunnen worden bekort.

Daarnaast hebben wij eveneens bij motie gevraagd om een kwartaaloverzicht van de belangrijkste gegevens die het parlement tijdig inzicht moeten geven in het aantal verblijfsaanvragen, aantal en duur van de procedures, verleende schorsende werking e.d. De staatssecretaris heeft reeds laten weten evenzeer aan die gegevens behoefte te hebben doch nog niet over de benodigde computer te beschikken. Wij hopen met onze motie een en ander te bespoedigen en daarmee onze controlerende functie doeltreffender te kunnen verrichten.

BIJZONDERE AANDACHT

Van de vele verblijfsaanvragers behoeven de asielzoekers bijzondere aandacht. Extra zorgvuldigheid, deskundigheid en coördinatie zijn vereist voor een zo snel mogelijk en tegelijkertijd weloverwogen beslissing. Teneinde deze kwetsbare groep aanvragers een maximale behandeling te kunnen geven hebben wij (wederom bij motie) gepleit voor instelling van een afzonderlijke afdeling asielbeleid

binnen de sectie Vreemdelingen-zaken van het ministerie van justitie. Onderzoek naar de mogelijkheden dienaangaande is reeds gestart.

Voorts bepleitten wij bij motie – terwille van de rechtsgelijkheid en rechtszekerheid een aanpassing van de Vreemdelingenwet gericht op uitbreiding van de rol van de Raad van State bij beoordeling van vreemdelingen-zaken (met name ten aanzien van de schorsende werking). Het overleg met de Staatssecretaris betrof voornamelijk het te voeren toelatingsbeleid. Met een goed georganiseerd, zorgvuldig en vlot lopend toelatingsbeleid zijn wij er uiteraard niet.

Zaken als huisvesting bi-cultureel onderwijs, werkgelegenheid, gezondheidszorg etc. vragen ten aanzien van onze vreemdelingen veel extra aandacht. Dat ligt op het terrein van de fractie-werkgroep „culturele minderheden” die in de nabije toekomst te behandelen krijgt het desbetreffende rapport van de wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid over opvang en mogelijkheden voor minderheidsgroepen in ons land. De discussies met staatssecretaris Haars was met name nuttig voor het blootleggen van en het aandragen van oplossingen voor een aantal structurele problemen bij het toelatingsbeleid. Daarmede hopen wij een bijdrage geleverd te hebben aan een verbetering van de eerste bejegening van de vreemdeling die bij ons aanklopt.

Europese impressies vanuit Brussel

door: Teun Tolman, lid Europees Parlement voor de EVP

DITMAAL INDIA

In een van de commissievergaderingen kreeg India veel aandacht. Dit gebeurde in de commissie voor externe economische betrekkingen. De aanleiding hiertoe was de hernieuwing van de overeenkomst van handelsbetrekkingen met India. Enkele notities over dit gigantische land wil ik in dit artikel aanroeren. Dit land heeft enkele rijke mensen, maar velen leven in bittere armoede. Verder is er een overschot aan geleerden, ingenieurs en technici met daarnaast ontstellend veel analfabeten.

Dit bijna dichtstbevolkte land ter wereld telt 640 miljoen inwoners. Bevolkingsgroei ca. 12 miljoen inwoners per jaar! Ca. 70 procent van de beroepsbevolking werkt in de landbouw. India is de tiende industriële mogendheid ter wereld. Ondanks de krachtige industrialisatie van de afgelopen jaren zijn dit, tezamen met het bevolkingsvraagstuk, nog steeds de belangrijkste problemen waarmee India te kampen heeft, zoals ondermeer valt af te leiden uit de volgende cijfers:

- van de totale bevolking leeft ongeveer 40 procent (een kleine 300 miljoen mensen) beneden de armoedegrens,
- naar schatting zijn er op het ogenblik 200 miljoen mensen analfabeet,
- 80 procent van deze armoede en van het analfabetisme is te vinden op het platteland,

- 30 procent van de landbouwgronden is in handen van 40 procent van de boeren; meer dan de helft van het aantal boeren heeft nog geen halve hectare grond,
- gebleken is dat in 1978 ruim 20 miljoen volwassenen geen dag werk hebben gehad.

GUDELACH ZWEEG NOG ...

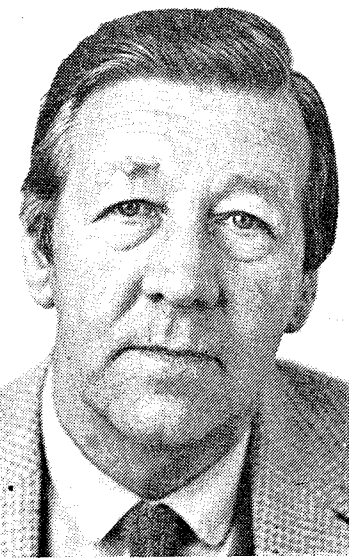
In tegenstelling met de mededeling dat de landbouwcommissaris zijn prijsvoorstellen in de landbouwcommissie zou bekend maken, moest hij met de mededeling volstaan dat de Commissie nog geen beslissing genomen heeft. Nog even wachten dus. Wel zijn in de daaraan verbonden beschouwingen een paar punten duidelijk geworden.

Globaal is het reële inkomen in de lidstaten in 1978 gestegen met 2,4 procent. In de landbouw echter gedaald met 0,7 procent.

Duidelijk is nu wel dat deze laatste lijn zich sterk voortzet. De overkoepelende landbouworganisatie in Europa vraagt een prijsverhoging van 7,9 procent. Gundelach is dat niet van plan in te willigen. Wel zal er dus een interessante discussie ontstaan over de objectieve methode welke dient om de prijzen- en kostenstijgingen vast te stellen. De Landbouw en de Commissaris zijn het over de methode eens, maar vullen desalniettemin verschillende cijfers in. We zullen wel zien.

PRE FIXATIE OPGESCHORT

Het woord pre fixatie is ook niet geheel alledaags. Er is nu nog boter in de koelhuizen. Ziet de handel kans om deze boter te verkopen, dan kan er over de voorwaarden gesproken worden en over de hoogte van de toeslag op termijn. Er kunnen dus verkopen op termijn worden vastgelegd. Door de grote exporten is de voorraad nu maar gering nl. 280.000 ton en ca. 70.000 ton in private opslag. Nu is de inschrijving opgeschort. Waarom? Dat is nog niet geheel duidelijk. Het

kan zijn dat er een extreme vraag naar boter blijft bestaan. Of en dat ligt voor de hand dat men met name ten aanzien van mogelijke export naar Rusland zich wil beraden. Indien dit laatste het geval is, dan is inderdaad diepgaand beraad nodig.

GRÜNE WOCHÉ

De grote show, de agrarische tentoonstelling te Berlijn met de naam „groene week” is weer achter de rug. Ongeveer 2 miljoen Berlijners hebben weer hun ogen kunnen uitkijken. Ik noteer twee bijzonderheden.

a. De Nederlandse deelneming. Ditmaal waren alle activiteiten samengebundeld. De presentatie was voortreffelijk. Geen chauvinisme speelt mij parten als ik opmerk, dat de kwaliteit, de presentatie tussen Nederland en andere naburige stands zeer in

het voordeel van Nederland uitviel. Het verschil was groot. Een welgemeend compliment komt alle werkers toe. Zeer in het bijzonder de tuinbouw in Nederland!

b. Er komt voor kleinvee meer belangstelling. Dat bleek vooral door de aanwezigheid van veel schapenrassen uit Nedersaksen. Dat lijkt mij een goede zaak.

Met duurder wordende kunstvezel wordt wol weer aantrekkelijk. Ook geiten zullen het weer gaan doen. Al was het voor een deel om de vele tienduizenden Turken van deze vlees te voorzien. Groot blijkt de vraag naar deze beesten om op rituele wijze de tradities vanuit hun eigen land voort te zetten.

Rentmeesterschap en solidariteit

Teksten van de redevoeringen van CDA-fractievoorzitter Lubbers en minister-president Van Agt op het CDA-congres van 20 januari 1979. In de brochure zijn ook de congresresoluties opgenomen. Publikatie van het CDA

32 pag., f 2,50
(incl. portokosten)

Bestellingen:
giro 13 70 00 t.n.v. CDA, Den Haag, met vermelding van de titel.

CDJA ondersteunt actie voor Front Polisario

Van 18 februari t/m 8 maart a.s. zal een landelijke informatie en financiële campagne worden gevoerd ter ondersteuning van het Front Polisario, de bevrijdingsbeweging van de Westelijke Sahara. Deze actie wordt gevoerd op initiatief van het Polisario Komitee Nederland en wordt ondersteund en meegeorganiseerd door de PvdA, PPR, CPN, PSP, Novib en het CDJA.

Gedurende deze periode zal geld worden ingezameld voor verschillende projecten in de vluchtelingenkampen van het Polisario op Algerijns grondgebied, waar zich zo'n 140.000 Saharanen bevinden, die de Marokkaanse en Mauretaanse bezettingstroepen konden ontvluchten. Zij zijn voor hun bestaan volledig afhankelijk van hulp van buitenaf. Daarnaast is de actie bedoeld om de Nederlandse regering te bewegen tot actieve politieke steun aan het Polisario. Aan de Nederlandse regering wordt gevraagd de wapenleveranties door de VS en Frankrijk aan Marokko te veroordelen en over te gaan tot erkenning van de door het Front Polisario uitgeroepen Democratische Arabische Republiek Sahara.

Op 27 februari a.s. is het vier jaar geleden dat deze Republiek door het Front Polisario is uitgeroepen. Reeds 34 landen hebben de DARS inmiddels erkend. Het feit, dat daarbij reeds 20 Afrikaanse landen zijn maakt het waarschijnlijk, dat de DARS binnen afzienbare tijd als lidstaat zal toetreden tot de Organisatie van Afrikaanse Eenheid (OAE). Hiervoor is het nodig dat nog vijf andere Afrikaanse landen overgaan tot erkenning van de Republiek.

MANIFESTATIE

Op 8 maart zal een landelijke manifestatie worden gehouden in Paradiso, Amsterdam. Deze manifestatie begint om 14.00 uur. Daar zal onder andere het woord worden gevoerd door een hoge vertegenwoordiger van het Front Polisario en zal een Saharaanse muziekgroep optreden.

DE STRIJD IN DE WESTELIJKE SAHARA

Het Front POLISARIO voert nu al ruim vier jaar een verbeten strijd voor de onafhankelijkheid van het Saharaanse volk, sinds op 14 november 1975 de Westelijke Sahara (tot dan toe een Spaanse kolonie) tegen alle internationale bepalingen in niet normaal werd gedekoloniseerd, maar zonder raadpleging van het Westsaharaanse volk werd opgedeeld tussen Marokko en Mauretanië. Een deel van de bevolking kon de Marokkaanse en Mauretaanse troepen ontvluchten en bevindt zich momenteel in vluchtelingenkampen rond de Algerijnse stad Tindouf. Het Front Polisario voert sinds die tijd een bevrijdingsoorlog, die tot dusver zeer succesvol verlopen is. Het merendeel van het gebied van de Westelijke Sahara wordt militair door het Front Polisario gecontroleerd; de Marokkaanse

troepen hebben zich verschanst in een klein aantal grotere steden. Internationaal gezien heeft het Front Polisario veel erkenning gekregen. Een viertigtal landen heeft inmiddels de door het Front Polisario uitgeroepen Democratische Arabische Republiek Sahara erkend, de topkonferentie van de Organisatie van Afrikaanse Eenheid (OAE) heeft de Marokkaanse agressie volledig verworpen en hetzelfde gebeurde op de topkonferentie van de ongebonden landen die onlangs in Havana werd gehouden. Daar werd tevens de Marokkaanse annexatie veroordeeld van het deel van de Westelijke Sahara dat door Mauretanië verlaten werd, nadat dit land met het Front Polisario op 5 augustus 1979 een definitieve vrede sloot. De Algemene Vergadering van de VN nam in november 1979 met overgrote meerderheid een resolutie aan, waarin het zelfbeschikkingsrecht van het volk van de Westelijke Sahara nog eens wordt bevestigd, de legitimiteit van de strijd van het Front Polisario wordt erkend en Marokko wordt gevraagd een eind te maken aan de bezetting van de Westelijke Sahara. Het Front Polisario (zo stelt de resolutie) moet als vertegenwoordiger van het volk van de Westelijke Sahara deelnemen aan het zoeken naar een definitieve en vreedzame oplossing van het probleem.

HOUDING VAN DE NEDERLANDSE REGERING

De Nederlandse regering heeft

zich altijd strikt neutraal opgesteld tegenover het conflict in de Westelijke Sahara, ondanks de grove schending door Marokko van het recht op zelfbeschikking van het volk van de Westelijke Sahara. Nog nooit heeft zij een woord van protest laten horen tegen de gigantische wapenleveranties van EEG-partner Frankrijk aan Marokko of tegen het besluit in oktober 1979 van de regering van de VS extra wapens te leveren aan Marokko voor haar strijd tegen het Front Polisario. Bij het debat over de begroting van BZ in november 1979 nam de Tweede Kamer met algemene stemmen een motie aan, waarin de bezetting van de Westelijke Sahara door Marokko werd veroordeeld en waarin gevraagd werd in de VN vóór resoluties te stemmen, waarin het zelfbeschikkingsrecht van het volk van de Westelijke Sahara wordt bevestigd en Marokko wordt gevraagd een eind te maken aan de bezetting. Ondanks deze motie onthield Nederland zich van stemming.

AKTIEMATERIAAL

Door het Polisario Komitee is in het kader van deze actie speciaal aktiemateriaal gemaakt, w.o. een speciale aktiekrant, met nog meer achtergrondinformatie over de strijd van het Front Polisario. Verder zal in het kader van de eis tot erkenning van de DARS door Nederland een kaartenactie worden gevoerd. De kaarten, verkrijgbaar bij het Polisario Komitee, kunnen worden gericht aan de voorzitter van de Tweede Kamer.

Geen discussie over constitutionele monarchie

Na de aankondiging van koningin Juliana, dat zij op 30 april a.s. zal aftreden wordt ervan sommige zijden opangedrongen de discussie te openen of een constitutionele monarchie onder het huis van Oranje in onze parlementaire democratie wel de meest gewenste staatsvorm voor Nederland is. Wij vinden het in de eerste plaats onjuist dat dit een onderwerp van partijpolitieke discussie zou worden. Voorts vinden wij dat koningin Juliana op uitnemende wijze inhoud heeft gegeven aan het moderne koningschap en op cruciale momenten een onvervangbare rol in ons staatsbestel heeft gespeeld. Wij hechten dan ook sterk aan een constitutionele monarchie onder het Huis van Oranje in onze parlementaire democratie. Wij zijn koningin Juliana dankbaar voor alles wat zij voor ons land en volk betekend heeft en nog betekend. Wij wensen prinses Beatrix wijsheid en kracht, maar bovenal Gods zegen toe om haar toekomstige taak in belang van land en volk te vervullen.

Peter Heukels, voorzitter CDJA

Burgemeestersbenoemingen

Bij Koninklijk besluit is met ingang van 1 maart 1980 benoemd tot burgemeester der gemeenten Asperen en Heukelum: de heer J. A. de Jongh te Nieuwkoop. De heer De Jongh die 43 jaar is, is sinds 16 juli 1971 secretaris der gemeente Nieuwkoop. Hij is hervormd en lid van het CDA.

Bij Koninklijk besluit is met ingang van 1 maart 1980 benoemd tot burgemeester der gemeente Oost-, West- en Middelbeers: de heer S. P. Grem te Heeze. De heer Grem die 34 jaar is, is wethouder der gemeente Heeze. Hij is rooms-katholiek lid van het CDA.

Bij Koninklijk besluit is met ingang van 1 maart 1980 benoemd tot burgemeester der gemeente Zeeland (NB) de heer B. E. Schellekens te Veldhoven. De heer Schellekens die 42 jaar is, is districtshoofd Vervoersbonden FNV. Hij is rooms-katholiek en lid van het CDA.

Bij Koninklijk besluit is met ingang van 16 maart 1980 benoemd tot burgemeester der gemeente Hardinxveld-Giesendam: de heer mr. R. W. Dijkstra te Oostdongeradeel, met toekenning van gelijktijdig eervol ontslag als burgemeester der gemeente Oostdongeradeel. De heer Dijkstra die 37 jaar is, is sinds 16 september 1973 burgemeester van Oostdongeradeel. Hij is hervormd lid van het CDA/ARP.

Het ambt van burgemeester der gemeente Hardinxveld-Giesendam komt per 1 maart 1980 vacant in verband met de pensionering van de huidige burgemeester, de heer A. L. C. Brinkman.

De tweede richtlijn kwam op 9 februari 1976 en legde het beginsel van gelijke behandeling voor vrouwelijke en mannelijke werknemers voor wat betreft de toegang tot de arbeidsmarkt, de beroepsopleiding, de promotiekansen en de arbeidsvoorwaarden, vast.

De derde richtlijn werd aangenomen op 19 december 1978 en stelt vast dat vrouwen dezelfde sociale zekerheden zullen hebben als mannen. Binnen een

Gelijke rechten voor de vrouwen binnen de Europese Gemeenschap?

Op 25 maart 1957 kwamen in Rome twaalf mannen bijeen. Ze vertegenwoordigden de regeringen van zes Europese landen.

Met hun handtekeningen bekrachtigden zij die dag de oprichting van de Europese Economische Gemeenschap. Het gesloten verbond wil in de aangesloten landen economische en sociale vooruitgang bewerkstelligen. Bovendien streeft het naar voortdurende verbetering van de omstandigheden waaronder de volkeren leven en werken. Dat staat tenminste te lezen in het uitgangspunt, de

„Preambule” van het Verdrag van Rome. De verwezenlijking van die doelstellingen wordt in dat Verdrag ook nauwkeurig geregeld: de overeenkomst beslaat maar liefst 248 artikelen. Slechts één ervan vermeldt iets over de positie van de werkende vrouw in het nieuwe Europa: artikel 119. „Iedere lidstaat verzekert gedurende de eerste etappe, en handhaaft vervolgens de toepassing van het beginsel van gelijke beloning, voor mannelijke en vrouwelijke werknemers voor gelijke arbeid”. Dat was dus op 25 maart 1957.

In de loop der jaren verandert er van alles: de EEG wordt Europese Gemeenschap, het aantal landen dat hierbij aangesloten is breidt zich uit tot negen, de bevolking in de lidstaten neemt toe, het aantal werkende vrouwen groeit. Van de 130 miljoen vrouwen in de Europese Gemeenschap (iets meer dan de helft van de totale bevolking) neemt 37 procent – dat zijn er 38 miljoen – deel aan het arbeidsproces, dan wel zoekt werk.

Het enige wat nauwelijks verandert is dat vrouwen nog steeds ongelijk worden behandeld.

De uitvoering van artikel 119 vordert slecht. De tekst is te vaag, de ontsnappingsmogelijkheden zijn te groot. In de Europese Gemeenschap worden vrouwen helemaal niet gelijk beloond.

Dat komt misschien omdat artikel 119 niet met de meest noabele bedoelingen tegenover vrouwen werd opgenomen in het Verdrag. Het ging de opstellers helemaal niet om het beginsel van de gelijkheid, maar om economische redenen: vrouwen werden traditioneel lager betaald, landen waar verhoudingsgewijs veel vrouwen werken zouden een „oneerlijke” concurrentiepositie hebben. De nieuwbakken gemeenschappelijke markt moest daartegen worden beschermd; en

daarom werd in een speciaal artikel vastgelegd dat voor gelijke arbeid ook gelijk loon moest worden betaald. Deze motivatie bleek niet de beste te zijn om vrouwen snel uit hun ongelijke situatie te halen.

NAUWKEURIGER

Artikel 119 voldeed en voldoet dus niet. Weliswaar heeft het Europese Hof van Justitie uitgesproken dat het artikel rechtstreeks van toepassing is – dat wil zeggen: gediscrimineerde vrouwen kunnen zich op dit artikel beroepen, ook al bestaat er in hun eigen land nog geen wettelijk beginsel van gelijke beloning – maar in haar interpretatie van artikel 119 bepaalde het Hof ook dat het artikel strikt beperkt is tot discriminatie inzake lonen. In de loop der jaren heeft de Europese Commissie daarom een aantal maatregelen voorbereid die de positie van de vrouw nauwkeuriger regelen en die een werkelijke gelijke behandeling moeten garanderen. Deze initiatieven mondden uit in drie richtlijnen die door de ministerraad werden uitgevaardigd en waarbij de lidstaten verplicht werden hun wetgeving aan te passen.

De eerste richtlijn werd aangenomen op 10 februari 1975. Daarin wordt het beginsel van gelijke beloning voor gelijkwaardige arbeid geregeld.

Jaar van de waarheid

1980 wordt voor CHU en CHJO het jaar van de waarheid: in oktober zullen beide opgaan in CDA, respectievelijk CDJA. Wij vragen ons allemaal wel eens af, hoe dat zal zijn. De CHJO werkt er hard aan, om het CDJA een goed CDJA te laten zijn.

Zij kan dat echter niet in haar eentje. U, Unieleden kunt daarbij helpen, en wel door ons financieel te steunen (giro 200450, Stichting CHJO, Dordrecht), maar vooral ook door de CHJO onder de aandacht te brengen van uw jongere huisgenoten, kennissen etc. Wij verschaffen hen graag alle informatie over doelstellingen en activiteiten van de CHJO.

Het meest zijn wij natuurlijk geholpen met nieuwe leden.

Wilt u ons daaraan helpen?

Wij vertrouwen op uw inzet!

Ondergetekende,

Naam:

Adres:

Postcode en woonplaats:

Telefoon: Geboortedatum:

wordt lid van de CHJO

wil nadere informatie ontvangen over de CHJO.

Handtekening:

Toe te zenden aan Algemeen Secretariaat CHJO, Lange Geldersekaade 8, 3311 CJ Dordrecht.

Apotheker-Apotheekhoudend arts (2)

door: R. G. Boiten, apotheker te Leeuwarden

Het deed mij genoeg dat de heer L. P. Heukels* op de door mij opgeworpen vragen op een zakelijke wijze is ingegaan. Op deze wijze ontstaat inderdaad een discussie waarmee het publiek geholpen wordt zich een oordeel te vormen over deze zoveel ruoer veroorzakende controverse. Zijn antwoord geeft mij aanleiding tot het volgende commentaar.

DE ONVERENIGBAARHEID DER BEROEPEN

Dit internationaal aanvaarde uitgangspunt der wetgevingen geldt ook in Nederland maar sedert 1865 is in onze wet voor de apothekhoudende arts als uitzonderings-regeling een plaats ingeruimd die ook in de wet van 1963 is gehandhaafd. De heer Heukels houdt echter de kern van deze zaak mijns inziens niet goed in het oog. Hij geeft toe dat het ethisch onjuist is dat de arts economisch is gebonden aan het geneesmiddel dat hij voorschrijft maar, zegt hij, dat is de arts ook niet want hij werkt op abonnementstarief. In de eerste plaats verwaarloost hij daarbij de 25% van de bevolking die buiten het ziekenfonds valt. Voor die sector geldt wel degelijk dat wat de rechterhand als arts voorschrijft bepalend is voor de winst die de linkerhand als „apotheker” zal maken. Wij zullen zien dat ook bij een abonnementstarief een dergelijke relatie aanwezig is. De kern van de zaak zit in de koppeling van het voorschrijf-

monopolie aan het afleveren. Bovendien blijft het niet bij afleveren. De moeilijkheden die de arts kreeg met de bereiding hebben in eerste instantie geleid tot het oprichten van een eigen fabriek. Men kan afspraken maken over wat men wel en wat men niet zal voorschrijven, de bereiding kan vervolgens centraal op voorraad geschieden. Deze fabriek is inmiddels uitgegroeid tot een complete farmaceutische industrie tevens groothandel en importeur met vier vestigingen in den lande. Alles in handen van de apothekhoudende artsen. En nog gaat de medisch-commerciële gedachtenvlucht door. In een geruchtmakend artikel van de apothek-commissie van de L.H.V. in Medisch Contact d.d. 27 mei 1977 beveelt de commissie aan dat alle huisartsen apothekhoudend zouden moeten worden. Het gevolg zou zijn dat de arts, die terecht het voorschrijfmonopolie bezit, het gehele commerciële gebeuren met het geneesmiddel, groot- en kleinhandel, import en een belangrijk deel der industrie, onder de macht van zijn monopolie kan brengen. In wezen wordt hier een economische structuur aanbevolen die het de midden-Amerikaanse dictators en allerlei machthebbers in achtergebleven gebieden mogelijk maakte hun financiële imperia te stichten. Het zal er, denk ik, niet van komen.

DE GEPRODUCEERDE CIJFERS

Aangezien de heer Heukels zijn bron niet noemt kon ik zijn cijfers slechts ten dele verifiëren maar ik ga ervan uit dat zij juist zijn. Alleen het bedrag van de zogenaamde risicotoeslag van apothekers is niet geheel juist omdat het alleen voor kleine apotheken geldt. Gemiddeld zal het uitkomen op ongeveer f 2,50. Als wij daarmee rekening hou-

den zien we dat de aflevering via niet-apothekhoudend arts en apotheker per patiënt per jaar ongeveer f 45,— meer kost. Ook zien we dat f 86,— — f 64,— = f 22,— hiervan voortkomt uit het feit dat de niet-apothekhoudende arts anders voorschrijft. Dit werkt uiteraard ook weer door in de kosten. Evenredige doorberekening zou f 8,23 opleveren, ik reken hiervoor f 5,—. De conclusie is dat f 27,— van de f 45,— verschil het gevolg is van het andere pakket dat de patiënt ontvangt die via de apotheek wordt voorzien. De apotheker staat hier buiten want dit verschil komt geheel voort uit het voorschrijfgedrag van de artsen. Nu rijst de grote vraag: „Waarom is dit zo?” De heer Heukels verklaart dit als volgt: Niet-apothekhoudende artsen weten minder af van bijwerkingen. Zij komen er daardoor gemakkelijker toe om allerlei medicijnen te combineren en om nieuwe (vaak dure) medicijnen toe te passen waarvan ze eigenlijk nog onvoldoende weten. Dit mede onder invloed van de geneesmiddelreclame waarvoor zij gevoeliger zijn dan de apothekhoudende artsen. Kortom apothekhoudende artsen zijn in de eerste plaats betere artsen. Daarnaast is de apothekhoudende arts, doordat hij tevens commercieel bezig is, meer kostenbewust en hij wendt dit dan aan ten bate van de gemeenschap. Het lijkt mij allemaal wat eenzijdig bekeken maar ieder moet maar voor zichzelf taxeren wat hiervan waar is en wat eigenlijk wat te mooi is om waar te zijn.

Aan de door de heer Heukels gegeven bedragen voor het honorarium kan men het verschil in honoreringsstructuur zien. De apotheker krijgt slechts een klein deel van zijn kosten als „honorarium” vergoed, de rest wordt apart vergoed via een recep-

tentelling. De arts kreeg in 1977 per patiënt f 27,30. Daarvan moest hij ook zijn kosten betalen. Uiteraard ontvangt hij daarnaast ook zijn normale honorering als arts maar dat staat hier geheel buiten. Uit deze structuur blijkt dat er toch ook binnen een abonnementstarief sprake is van een economische binding van de voorschrijver aan het voorgeschrevene. De rechterhand kan wel of niet een opdracht geven aan de linkerhand, dit brengt wel of niet, minder of meer kosten mee en die zijn voor rekening van de voorschrijver.

Het kostenbedrag dat overblijft dat speciaal uit de aflevering in de apotheek voortkomt is f 45,— — f 27,— = f 18,— per patiënt. Wat staat hier nu tegenover? Zowel aan de inrichting van de apotheek als aan het werken daarin worden bij de wet vele en hoge eisen gesteld. Zo mag een handeling met geneesmiddelen slechts geschieden door gediplomeerde apothekersassistenten. Na afwerking draagt elk recept tenminste twee handtekeningen van de verantwoordelijke personen die daaraan hebben gewerkt. Aan de apothekhoudende artsen stelt de wetgever veel lagere eisen omdat zij in wezen als een noodoplossing worden gezien. De aanwezigheid van gediplomeerd personeel wordt niet geëist. Uiteraard worden dan de kosten lager maar het lijkt mij toch zeer onterecht dat men zich daar nu ook nog op gaat beroemen. De extra kosten in de apotheek komen natuurlijk ook weer als extra diensten aan de patiënt ten goede, vaak zonder dat deze dit merkt. In een apotheek waar normaliter recepten van vele huisartsen en specialisten samenkomen valt het direct op als een bepaalde huisarts iets afwijkends doet. Een patiënt die zich zorgen maakt over zijn medicij-

nen kan naar zijn arts gaan maar hij kan er ook met zijn apotheker over praten. De apotheek verlost zowel de patiënt als de arts uit een zeker isolement en soms is dat van groot belang. De totale voorziening via arts en apotheker is gewoon veel beter, vollediger en veiliger dan de voorziening via een apothekhoudende arts alleen.

BEÏNVLOEDING VAN DE PATIËNT

Ik heb in mijn eerste artikel geschreven dat de apothekhoudende artsen in vele gevallen hun patiënten trachten mee te trekken in hun belangenstrijd. De heer Heukels ontkent dit.

Ik heb deze uitspraak gedaan op grond van de volgende waarneming. In verschillende wachtkamers van apothekhoudende artsen hangt een reclamebiljet in het formaat 20 x 60 cm, waarin zij zich richten tot hun patiënten. Ik bezit zo'n biljet. Ik citeer daaruit een paar zinnen:

„De geneesmiddelvoorziening ten plattelande dreigt te worden bemoeilijkt nu de overheid stimuleert dat apothekers er zich gaan vestigen”.

„Een gevolg daarvan kan zijn dat u verre reizen moet maken”.

„De geneesmiddelvoorziening ten plattelande verdient dan ook uw aandacht, omdat anders, zonder de in deze tijd gebruikelijke inspraak, over uw belangen wordt heengestapt”.

Dit is reclame, waarmee een verwrongen beeld van de werkelijkheid wordt opgeroepen.

De heer Heukels en ik zullen het niet spoedig eens worden maar ik geloof wel dat onze discussie desondanks voor de lezers verhelderend heeft gewerkt.

* Zie ook de artikelen over dit onderwerp in het christelijk-historische weekblad „de Nederlander” van de vrijdagen 11 januari en 1 februari jongstleden.

Structuren in wereldeconomie moeten worden veranderd

Een gesprek met minister J. de Koning

Dezer dagen werd in een CDA-tv-uitzending een interview met de minister voor ontwikkelings-samenwerking, drs. J. de Koning, uitgezonden. Onderstaand de tekst van dit interview.

ROL PRINS CLAUS

Vraag

Mijnheer De Koning, op 30 april krijgen wij in Nederland een nieuwe koningin. Haar echtgenoot, prins Claus, verricht belangrijk werk op het gebied van de ontwikkelings-samenwerking, uw portefeuille. Denkt u dat de prins dit werk kan voortzetten, na 30 april?

De Koning: „Ik hoop van wel. Ik geloof dat de prins als speciaal adviseur voor ontwikkelings-samenwerking een belangrijke bijdrage kan leveren aan de uitvoering van dat ontwikkelingsbeleid en ik denk dat hij dat na 30 april zal willen blijven doen en dat hij het ook zal kunnen. Ik zal in ieder geval erg mijn best doen om de zaken zo te regelen dat het hem mogelijk blijft als speciaal adviseur werkzaam te blijven.”

HANDHAVING PEIL NEDERLANDSE HULP

Vraag

Een actuele zorg ook voor het kabinet Van Agt zijn de grote economische problemen, de internationale ontwikkeling om ons heen. Er zijn rijke landen waar Nederland nog steeds toe behoort. Wat is nu het effect eigenlijk daarvan op de arme landen? De Koning: „Het effect op de arme landen is inderdaad veel ernstiger dan het effect op Nederland, al onderschat ik het laatste niet. Maar de arme landen hebben nu minder weerstand tegen dit soort aantastingen van hun economisch bestel. De hoge kosten van met name energie en de daardoor toenemende inflatie treft de arme landen veel meer dan de rijke landen. Ze komen in moeilijkheden met het betalen van hun noodzakelijke import, omdat er teveel geld besteed

moet worden voor olie-importen. Dat betekent dat ze in de meest noodzakelijke levensbehoeften vaak niet meer kunnen voorzien. En dat betekent ook dat wij in onze hulpverlening daarmee rekening moeten houden en in ieder geval moeten proberen om die hulp dan niet te laten verminderen op grond van onze eigen moeilijkheden. Er zou meer dan voldoende reden zijn om de hulp te doen vermeerderen.”

Vraag

Komt u in het kabinet niet in moeite door de noodzaak van verdere matiging van rijksuitgaven en van particuliere inkomens? De afspraak van het begin af aan was dat er niet bezuinigd zou worden op ontwikkelings-samenwerking.

Houdt u daaraan vast?

De Koning: „Ja, die afspraak blijft onveranderd. Aan het begin van deze kabinetsperiode is afgesproken dat voor ontwikkelings-samenwerking ten minste 1 1/2 procent van het netto nationaal-inkomen, zeg maar van wat we met z'n allen verdienen, beschikbaar zou zijn en die afspraak moet natuurlijk gehandhaafd worden. Ook gelet op datgene wat ik net zei, dat voor de arme landen de positie nog veel moeilijker is dan voor de rijke landen.”

PRIORITEITENPERIODE 1981-1985

Vraag

In CDA-verband wordt op het ogenblik hard gewerkt aan een nieuw programma om de verkiezingen van 1981 in te gaan. Wat moeten nu volgens u de prioriteiten zijn in dat programma op uw terrein, het gebied van de ontwikkelings-samenwerking?

De Koning: „Ik denk dat er twee dingen centraal moeten staan. In de eerste plaats dat wij onze hulp-inspanning niet verslappen. Dat betekent dat het bedrag, het percentage van het nationaal-inkomen wat voor ontwikkelings-hulp beschikbaar is niet mag verminderen. In de tweede plaats is denk ik van groot belang, dat wij daarin duidelijk vastleggen dat

wij verandering willen in de structuur van de wereldeconomie. Abraham Kuyper heeft destijds gezegd: er is architectonische kritiek nodig op het gebouw van de maatschappij. Dat gold voor de Nederlandse samenleving. Ik denk dat je met tenminste evenveel recht kunt zeggen dat er architectonische kritiek nodig is op het gebouw van de wereldmaatschappij. De wereldeconomie steekt zo in elkaar, dat de rijken voortdurend rijker gaan worden en de armen, arm blijven en vaak zelfs voortdurend armer worden. Er zal dus een verandering moeten komen in de structuur van de economie die het mogelijk maakt, dat arme landen meer kansen krijgen, meer mogelijkheden krijgen om hun eigen brood te verdienen, want daar gaat het om.”

BETERE PRIJZEN

Vraag

Vindt u ook dat wij betere prijzen moeten gaan betalen voor hun producten?

De Koning: „Betere prijzen voor hun producten, meer verwerking van hun grondstoffen in hun eigen landen; uitbreiding van werkgelegenheid in die landen. Wij maken ons terecht veel zorgen over onze werkloosheid van zeg 5 procent. In die landen is 30 à 40 procent werkloosheid doodnormaal. Dat zijn zaken waarin wij niet kunnen berusten en daarvoor is er verandering in de structuur van de economie nodig. En ik geloof dat wij op die structurele vraagstukken de nadruk moeten leggen. Dat uit-

Vervolg op pagina 8

Vervolg van pagina 6

termijn van zes jaar zullen de lidstaten discriminatie op dit terrein in wettelijke regelingen moeten hebben opgeheven. Op papier is het allemaal keurig geregeld.

Op 22 maart 1979 richt Europees commissaris Henk Vredeling zich tot de regeringen. Bijna precies 22 jaar na de ondertekening van het Verdrag van Rome moet hij constateren dat van de gelijkheid tussen vrouwen en mannen nog maar bitter weinig terecht komt.

Op het gebied van de gelijkheid van beloning hebben Denemarken, Nederland, Duitsland, Luxemburg, Frankrijk, België en het Verenigd Koninkrijk volgens de Commissie te weinig gedaan. En op het gebied van de gelijkheid van behandeling hebben Duitsland en Nederland de tijdslimieten overschreden waarbinnen de nationale wetten aangepast moeten zijn.

Vredeling zegt de genoemde lidstaten in het openbaar de wacht aan: wanneer binnen de daarvoor gestelde termijn geen bevredigende reacties uit deze landen zullen zijn ontvangen, zal een procedure tegen de lidstaten aanhangig worden gemaakt bij het Europese Hof van Justitie.

Eén artikel 119 en drie richtlijnen. Op papier heeft de Europese werkende vrouw dezelfde positie als haar mannelijke collega. Een vluchtig beeld uit de werkelijkheid leert dat de praktijk anders is.

Zo geeft de Duitse grondwet mannen en vrouwen weliswaar gelijke rechten; maar de werkloosheid onder vrouwen is sneller toegenomen dan die onder mannen.

Werkende vrouwen hebben doorgaans ondergeschikte posities, óók in bedrijven waar overwegend vrouwen werken. En ondanks het beginsel van gelijke beloning verdient de man per uur bijna 30 procent meer dan de vrouw. Het Verenigd Koninkrijk heeft in 1975 en dus buiten de Europese

richtlijnen om door de Sex-discrimination Act elke discriminatie op grond van het geslacht verboden. De werking is dus veel ruimer dan het terrein van de arbeid. Maar het loon van vrouwen is maar 75 procent van dat van mannen; vrouwen doen vaker ongeschoold werk en in het onderwijs is nog weinig gedaan om jongens en meisjes dezelfde kansen te geven. In België is discriminatie met betrekking tot de arbeid verboden.

Nochtans: één op de drie werknemers is vrouw, maar 60 procent van de werklozen bestaat uit vrouwen. Gelijk loon is in de c.a.o.'s opgenomen, maar veel „mannelijke” beroepen staan niet open voor vrouwen. Promotiekansen zijn officieel gelijk, maar het aantal vrouwen dat in hogere functies doordringt is uiterst gering.

Nederland heeft de gelijke beloning weliswaar bij wet ingevoerd, maar de „publieke sector” — het overheids personeel dus — is hiervan uitgezonderd. Mannen verdienen er voor hetzelfde werk gemiddeld 2 tot 13 procent meer dan vrouwen. Frankrijk verbiedt discriminatie bij aanstelling, beloning en promotie; maar de vrouwelijke bevolking verdient 33 procent minder dan de mannelijke. Die beroepsbevolking bestaat voor 39 procent uit vrouwen — maar van iedere 100 werklozen zijn er 57 vrouw.

Dit beeld geeft weinig vertrouwen in de bereidheid van sommige lidstaten om de door hen zelf aanvaarde richtlijnen ook uit te voeren.

Toch is er vooruitgang. Zonder de richtlijnen en zonder de druk van de Europese Commissie zou de wetgeving in verscheidene lidstaten niet zover zijn als ze nu is. En bovenal vrouwen hebben door de richtlijnen rechten gekregen. Als ze vermoeden of weten dat zij worden achtergesteld bij opleiding, werving, sollicitatie, beloning, promotie of ontslag, — en in de toekomst bij sociale uitkeringen — dan kunnen zij een beroep doen op de nationale wet of op de richtlijnen.

Richtlijn 1, over gelijke beloning voor gelijkwaardige arbeid:

„Voor gelijke arbeid, of voor arbeid waaraan gelijke waarde wordt toegekend, wordt ieder onderscheid naar geslacht afgeschaft ten aanzien van alle elementen en voorwaarden van de beloning.”

De richtlijn bepaalt verder onder meer dat als een systeem van werkclassificatie als basis voor de vaststelling van het loon wordt gebruikt, dit systeem zo moet zijn opgezet dat de maatstaven voor vrouwen en mannen dezelfde zijn.

Soms moet de vrouw, ter vergelijking van haar rechten, zich met haar klacht tot de rechter wenden, soms tot een daarvoor opgerichte of bestaand comité of instantie. In enkele landen hebben deze organen zelfs opsporingsbevoegdheid, in andere moeten zij afwachten of klachten worden ingediend.

In vrijwel alle gevallen is het lastig een oordeel over de klacht te vellen, omdat het begrip „gelijkwaardigheid van de arbeid” kennelijk zeer rekbaar is.

In alle landen met grote werkloosheid is de angst voor ontslag groot; in die situatie zal een vrouw weinig risico nemen om haar recht op te eisen, ook al mag zij niet worden ontslagen op grond van het feit dat zij een klacht zou hebben ingediend. Ook gebrek aan goede voorlichting over rechten en richtlijnen kan een oorzaak zijn van het feit dat het aantal door vrouwen ingediende klachten praktisch te verwaarlozen is; alleen in het Verenigd Koninkrijk zijn enkele duizenden gevallen van vermeende discriminatie gemeld.

NIETTEMIN

Niettemin: de vrouw kan haar recht doen gelden.

Richtlijn 2, over gelijke behandeling: Al tijdens de discussie over de eerste richtlijn werd duidelijk dat het recht op gelijk loon voor gelijkwaardige arbeid niet voldoende is om vrouwen een werkelijk gelijke positie te geven. Daarom werd richtlijn 2 geformuleerd.

Vrouwen zullen daardoor dezelfde kansen krijgen ten aanzien van beroepsopleiding, promoties, sollicitaties, arbeidsvoorwaarden. Directe en indirecte discriminatie met name met betrekking tot de echtelijke staat en de gezinssituatie is verboden. De tweede richtlijn verbiedt dus discriminerende behandeling van vrouwen. Bij personeelwerving mogen zij

niet worden geweerd; in personeelsadvertenties moet elke baan zowel voor mannen als vrouwen worden opengesteld, vrouwen mag geen promotie worden geweigerd op grond van hun geslacht; zij mogen niet louter op grond van hun sekse worden ontslagen en ze zullen alle beroepsopleidingen mogen volgen die tot dan toe alleen voor jongens en mannen open stonden. In voor de hand liggende gevallen kan ontheffing worden verleend: bijvoorbeeld wanneer fotomodellen of toneelspelers geworven worden mag in de advertentie worden aangegeven dat speciaal een man of een vrouw wordt gezocht — maar voor het overige staat in principe elk beroep open voor iedereen. Ook hier zijn de regels niet geheel sluitend, maar ook hier geldt dat veel formele barrières zijn geslecht en dat de vrouw haar recht kan opeisen.

Deze beide richtlijnen hebben gemeen dat ze vrouwen de mogelijkheid geven een beroep te doen op de rechter; dat ze bescherming bieden tegen ontslag wanneer een klacht wordt ingediend; en dat ze de nationale regeringen verplichten informatie over de richtlijnen te verstrekken aan de werknemers.

Richtlijn 3, over gelijke sociale zekerheid: Bij de discussie over richtlijn 3 bleek al dat het terrein van sociale zekerheid zeer ingewikkeld is. Daarom is er een aparte richtlijn voor uitgevaardigd.

De verschillen die thans bestaan in behandeling tussen vrouwen en mannen zijn voornamelijk te wijten aan het traditionele beeld van het gezin waarin aan de man de rol van kostwinner is toebedeeld en de vrouw die van huisvrouw.

Binnen zes jaar moeten de lidstaten nu zorgen voor opheffing van discriminatie in de wettelijke regelingen van de sociale zekerheid, die bescherming geven tegen ziekte, invaliditeit, ouderdom, arbeidsongevallen en beroepsziekten en werkloosheid.

Eén artikel 119, en drie richtlijnen.

Nogmaals: op papier hebben vrouwen thans gelijke kansen, rechten en posities. Maar er valt veel te bevechten en te overwinnen. Formele barrières kunnen worden opgeheven, maar ongreepbare discriminatie blijft, wanneer de mentaliteit van alle betrokkenen niet verandert. Een vrouw mag niet op grond van een

door haar ingediende klacht worden ontslagen — maar als de werkgever een andere ontslagreden opgeeft kan hij niet worden aangesproken op discriminatie. En de wetgever die ooit maatregelen trof die de vrouw gezien haar veronderstelde constitutie moesten beschermen — verbod op nachtelijke arbeid, verbod op bepaald lichamelijk zwaar werk — en daarmee bepaalde beroepen voor vrouwen uitsloot, zal nu moeten nagaan waar deze bescherming een discriminerend karakter krijgt en dus moet worden opgeheven.

De mentaliteit ten opzichte van gelijke en gelijkwaardige deelname van vrouwen en mannen aan de arbeid zal onvermijdelijk verder veranderen; en de wetgever zal die veranderende mentaliteit kansen moeten geven en moeten vastleggen in rechten en plichten. Elke richtlijn ontstond tot nu toe logischerwijze uit een vorige.

Zo zullen er meer gaan volgen. Om echt gelijke toegang tot beroepsopleidingen te hebben moet het basisonderwijs daarvoor de mogelijkheden scheppen. Dat betekent een verandering van mentaliteit en systemen in het onderwijs.

Daarvoor is wellicht een richtlijn nodig. Om echt gelijke kansen in het arbeidsproces te hebben moeten beide ouders kunnen kiezen wie de zorg voor de kinderen op zich neemt. Moet een vrouw, maar naar keuze ook een man een lang zwangerschapsverlof kunnen krijgen, waarvan tenminste een groot deel wordt betaald? Zal bij ziekte van een jong kind een van beide ouders thuis moeten kunnen blijven? Een richtlijn op dit gebied zou denkbaar zijn.

Er zal nog veel moeten veranderen in het maatschappelijk denken en handelen in de landen van het Verenigd Europa.

Tweeëntwintig jaar na ondertekening van het Verdrag van Rome is bereikt dat mensen die gediscrimineerd worden omdat ze tot een bepaald geslacht behoren, zich op hun rechten kunnen beroepen.

Ondertussen worden door de Europese Commissie nieuwe initiatieven ontwikkeld die de preambule van het Verdrag meer inhoud moeten geven:

„Een voortdurende verbetering van de omstandigheden waaronder de volkeren leven en werken”. Volkeren: mannen en vrouwen.

Vervolg van pagina 7

eindelijk de bedoeling is niet dat mensen eeuwig van hulp afhankelijk blijven, maar dat mensen de mogelijkheid krijgen door eigen produktie, door eigen handel een eigen boterham te verdienen.”

MENSENRECHTEN

Vraag Een andere ontwikkeling in de tachtiger jaren betreft de gevolgen die op ons afkomen door bijvoorbeeld de omwenteling in Iran en de zaak Afghanistan. Wat is het gevolg daarvan voor de ontwikkelingslanden?

De Koning: „Je ziet dat er in de wereld ontwikkelingen gaande zijn. Dat uit zich in Iran, dat uit zich in Afghanistan, maar dat kan zich ook uiten op andere plaatsen, waarbij de Oost-West verhouding, de gespannen verhouding tussen Oost en West z'n weerslag krijgt op ontwikkelingslanden. Dat kan bijvoorbeeld tot gevolg hebben dat er nu ook een bewapeningswedloop ontbrandt tussen Pakistan en India. Welnu in onze zorg voor vrede en veiligheid hebben we niet alleen te maken met West-Europa. Dat moet een wereldwijde zorg zijn en we moeten dus doen wat in ons vermogen ligt om dit soort verkeerde ontwikkelingen te voorkomen of af te remmen. In de tweede plaats zie je dat de mensenrechten overal ter wereld gelukkig steeds meer in discussie komen. Ik denk dat met name christen-democraten een scherp oog moeten hebben voor situaties waarin de mensenrechten bedreigt gaan worden. En dan niet alleen de klassieke mensenrechten, bijv. de kwestie van

het niet gevangen nemen van mensen, het niet martelen van mensen, het niet doodschietsen van mensen enz., maar óók de sociaal-economische mensenrechten. En nu zit ik weer op het terrein van de ontwikkelingssamenwerking. Ontwikkelingssamenwerking bedoelt om een situatie in de wereld te scheppen waarin de mens tot zijn recht kan komen in alle facetten van zijn bestaan, ook in de sociaal-economische facetten.”

WERELDSTRUCTUREN

Vraag Kan Nederland in internationaal verband daar méér aan doen dan we in de afgelopen jaren hebben gedaan?

De Koning: „Ik denk dat wij er meer aan kunnen doen. Wij kunnen dat doen door onbekrompen hulp ter beschikking te stellen. Door bereid te zijn die ontwikkelingsinspanning van de Derde Wereld nog langdurig voort te zetten. Ik denk ook dat we er meer aan kunnen doen door meer oog te hebben voor die fouten die er zitten in de structuren van de wereldsamenleving. En ons in te zetten om in internationaal verband die structuren te veranderen. We zullen dat maar heel zelden kunnen doen „op ons eentje”, alleen als Nederland. Ik denk dat we wel grote mogelijkheden hebben in het kader van de EEG, in het kader van de westelijke landen en in het kader van de Verenigde Naties. En ik denk dat een kenmerk moet zijn van christen-democratische politiek, óók van christen-democratische buitenlandse politiek, van christen-democratische ontwikkelingspolitiek, dat we proberen die internationale samenleving méér te beïnvloeden.”

BOUWBEDRIJF

Fa. C. Spijker & Zn.

Van Ostadelaan 61
Tel. 02150-11189-16777
HILVERSUM

Stelt u prijs op

VAKWERK KWALITEITS-ARTIKELN

dan

VAN Zeben's

Woninginrichting N.V.
Laarstraat 12-20.
Zutphen.

Voor uw

- * Dieselolie, benzine, petroleum
- * Kolen, huisbrandolie
- * Tanktransporten
- * Butaan en Propaan gas
- * Campingflessen vullen
- * Container- vuil afvoer

de klok **HANDELMIJ B.V. BANDEN B.V.**

West-Varkenoordseweg 470, Rotterdam, telefoon 010-190200.

Voor loodgieters-, gas-, sanitaire- en leiuwerken

(ook asfalt-shingles) in en op uw bouwwerken naar het sinds 1848 bekende en vertrouwde adres:

Gebr. BEKKER B.V.

REIJNERSBUURT 11-13, LEEUWARDEN, POSTBUS 58.
TELEFOON 05100-20841.

de

nederlander

Redactie: Postbus 33822
2503 BC 's-Gravenhage
Administratie ledenkontaktblad:
Wassenaarseweg 7, 's-Gravenhage
Giro 70154, t.n.v.
Stichting Uniepers, Voorburg

Maandelijks brief aan de Unieleden

De laatste loodjes

door: mevrouw H. Tegelaar-Boonacker, vice-voorzitter CHU

Aangezien uw voorzitter zich bevindt in de besneeuwde bergen om van een wel verdiende vakantie te genieten, en u ongetwijfeld uitziet naar de maandelijks voorzittersbrief, volgt hier een bericht van uw vice-voorzitter.

Er zijn in dit nieuwe jaar al weer enkele politieke stormpjes over de CHU en het CDA heen gekomen. Dat zal misschien nog wel vaker voorkomen. Dit jaar is immers de fusie van drie politieke partijen die elk een eigen en boeiend verleden hebben. Naarmate de datum van opheffing van de eigen partij nadert, zullen er meer mensen zijn die hun twijfel daarover publiek gaan uiten. Elke belangrijke beslissing brengt voor velen immers twijfel mee. Ik denk dat dit een stukje

conservatisme in de mens is, dat ons afhoudt van wilde veranderingen. Maar de vreugde over het nieuwe, dat we samen zo zorgvuldig hebben opgebouwd, zal de twijfel overstemmen. En al zal de politieke barometer nog wel eens meer op stormachtig komen te staan, het zeker weten dat 11 oktober steeds dichterbij komt en daarmee het CDA een feit wordt, zal ons ook de laatste stormen doen weerstaan. Achteraf zullen we wellicht terugzien op menige „storm in een glas water”.

VEEL TE DOEN

Organisatorisch is er nog ontzettend veel te doen. De secretarissen hebben daarover een nota geschreven die ruim twintig actiepunten omvat. Urgent is de bouw van het CDA-huis en de inschuiving van het personeel van de verschillende bureaus. In de bezetting van de staf zal de CHU een belangrijk aandeel hebben. Ook in de te vormen

commissie en besturen blaast de Unie haar partijtje mee. Het is plezierig dat de programmacommissie weer volop aan het werk is. Het ontwerp zal de nodige discussie geven, ook aan de basis. Met alle rapporten, statuten en uitgangspunten vraagt het wel een geweldige inzet en groot doorzettingsvermogen van de leden om dit allemaal te verwerken. Toch moeten we proberen vol te houden!

TROONSWISSELING

Temidden van de dagelijkse dingen werden we plotseling verrast door de mededeling van onze koningin dat zij op haar verjaardag zal aftreden en haar taak zal overdragen aan haar dochter Beatrix. We zijn wel erg verwend in Nederland met een regerend vorstin. Hoe vaak zal in de gesprekken over vrouwenemancipatie niet het voorbeeld van de koningin zijn aangehaald om te bewijzen dat vrouwen wel degelijk grote verantwoordelijkheid

kunnen dragen, dat zij als eersten kunnen optreden, dat zij hun gezin en hun werk trouw kunnen zijn. Wat fijn dat we al die tijd een koningin hebben gehad en dat we ook nu weer een koningin zullen krijgen. Wij hopen dat in het afscheid alle dankbaarheid voor de regeringsperiode van koningin Juliana tot uitdrukking komt. Op 1 februari 1980 stuurde het bestuur van de CHU een telegram naar koningin Juliana met deze tekst: „Met een diep gevoel van dankbaarheid voor alles wat u voor Nederland betekent, bidden wij u en uw echtgenoot een goede toekomst toe”. Het bestuur van de CHU verzond ook een telegram aan hare koninklijke hoogheid prinses Beatrix: „In het vertrouwen, dat u uw zware taak goed zult verrichten wensen wij u en prins Claus Gods zegen toe”.

CDA ONDER EÉN DAK

„Onder politieke tegenwind is midden december de actie CDA-onder-één-dak van start gegaan”, stond in „de Nederlander” van 8 februari. Maar er stonden ook enthousiaste verhalen bij van medewerkers uit Harderwijk, Amsterdam en Oirschot, die met succes op pad waren geweest voor de actie.

Het gaat hierbij om financiële steun voor het nieuwe CDA-huis en om ledenwerving. Ook de

partijvoorzitters hebben een oproep gedaan om toch vooral door te gaan met deze actie. Onze eigen voorzitter schreef daarover „Vergeet niet dat we al bezig zijn aan de bouw van ons aller CDA-huis. Dat is het symbool en de werkelijkheid van de komende fusie. Men breekt immers niet de eigen behuizing af en bouwt aan een nieuw partij-centrum wanneer men niet vastbesloten is die ene partij ook echt te grondvesten.”

Denkt u bij de ledenwerving ook nog eens aan de dames? Er zijn nog veel te weinig vrouwelijke leden in het CDA. Het moet niet moeilijk zijn dit aantal te verdubbelen. Het CDA-huis mag geen mannenhuis worden. Ook daar zijn we „samen verantwoordelijk”.

De postzegel van zestig jaar vrouwenkiesrecht kunt u toch nog steeds gebruiken om nieuwe leden op te geven! Het is toch niet zo dat het bezit van de zaak ook het eind van het vermaak was? Dat vrouwenkiesrecht is er om te gebruiken. Met verkiezingen, maar ook voor de partij.

Passief en actief. Actief ook voor het „CDA onder één dak”. Er resten nog acht maanden voor de fusie.

Laten we die tijd goed gebruiken.

Moeilijke tijden

door: drs. Gerard van Leijenhorst, vice-voorzitter CDA-Tweede Kamerfractie

Terwijl ik dit schrijf, voel ik me wat onthand, omdat ik het graag had willen hebben over het kabinet en de aanpak van de sociaal-financieel-economische problemen welke zich thans om ons heen opstapelen. Op dit moment is niet te overzien of de ploeg van Van Agt eruit zal komen. Vast staat wel dat dit de moeilijkste operatie is (was) waar deze regering tot nog toe mee te maken had. Wij hopen vurig dat wanneer u dit leest er een oplossing is gevonden. Mocht dit niet het geval zijn, dan zou dit gelet op de zwaarte van de problematiek ook niet verwonderlijk zijn. Maar wel erg!

MOED GEVRAAGD

Het is misschien niet van het gezicht van de gemiddelde Nederlander af te lezen, dat we thans moeilijke tijden beleven. Internationaal denkt men aan de inval van Rusland in Afghanistan en in Iran wordt nog steeds een vijftigtal Amerikaanse ambassadepersoneelsleden gegijzeld, waardoor niet alleen veel menselijk leed wordt veroorzaakt, maar ook de meest fundamentele rechtsregels tussen staten bij voortdurend worden geschonden. Het gevaar is aanwezig dat we ook aan dit laatste min of meer gaan wennen, waardoor de kans op herhaling elders niet eens zo opzienbarend meer wordt geacht.

Gewinning dreigt er ook op te treden bij het aanhoren van de verhalen over de sombere financieel-economische toestand waarin wij verkeren. Met name de stijgingen van de wereldolieprijzen hebben een funeste invloed op onze economie. Welnu, de regering staat voor de enorm moeilijke taak om een zodanig nieuw beleid op te zetten, dat dit past binnen de gewijzigde omstandigheden. Maar dit vraagt offers. Offers zowel in de particuliere (minder loon) als in de collectieve sector (minder voorzieningen).

Er is moed voor nodig om in dit

opzicht een realistisch beleid te voeren, realistisch in die zin dat het uiteindelijk de burgers ten goede komt, ook al betekent dit dat men op korte termijn impopulaire maatregelen moet ondergaan. Een minister van sociale zaken zit wat dat betreft op een andere stoel dan een minister van financiën. De laatste berekent de totale huishouding en destilleert daar zijn conclusies uit — ook naar de toekomst toe — de

laatste moet met het pakket naar zijn overlegpartners (werknemers en werkgevers) om op basis daarvan zo mogelijk een centraal akkoord tot stand te

brengen. Verschil in directe verantwoordelijkheid dus, maar één in verantwoordelijkheid om als leden van dezelfde ministerraad voor het land de noodzakelijke maatregelen voor te stellen. Naar mijn mening zal de Kamer de ernst van de situatie manmoedig onder ogen moeten zien en niet mogen schromen een beleid te steunen dat de problemen kordaat tracht aan te pakken.

Een minder goede oplossing is beter dan geen oplossing. Maar ook als dit beleid er wat minder kordaat mocht uitzien — wat op zichzelf te betreuren zou zijn — dan is dit in de gegeven omstandigheden nog verre te verkiezen boven een kabinetscrisis op dit moment. In de eerste plaats is een kabinetscrisis funest voor het land. Op het gebied van de lonen en de prijzen zou er dan alle stuurkracht uit zijn. Er zullen dan later nog heel wat forsere maatregelen nodig zijn, welke dan wellicht zwaardere tegenstand zullen ontmoeten. Op het terrein van de wetgeving staat dan alles een jaar stil; en dit terwijl er in diverse sectoren duidelijke regelingen hard nodig

zijn. Zelfs het punt waarop het vorige kabinet gevallen is — de grondpolitiek — zou dan opnieuw voorlopig de mist ingaan, kortom met het oog op de continuïteit van de wetgeving is een kabinetscrisis desastreus. Maar ook voor het CDA zou een kabinetscrisis onvoorziene nadelige gevolgen kunnen hebben. Op 11 oktober moet het CDA tot stand gekomen zijn. De organisatie van verkiezingen en wat daarmee verband houdt naast de op gang zijnde fusie-procedure is praktisch al een heel probleem. Evenwel ook de samenwerking tussen beide — en dit onder tijdsdruk — lijkt mij niet het oog op de geboorte van een stabiel CDA niet zo erg gunstig. Alles overziende moet een breuk in het kabinet — zeker ook gezien vanuit de CDA-optiek — wel als bijzonder ongelegen worden aangemerkt. En dan heb ik nog niet eens gerept over het feit dat op 30 april a.s. de troonswisseling plaats vindt. **Een demissionair kabinet op dat moment is zo ongeveer het slechtste nationale cadeau dat we ons koningshuis m.b.t. die heugelijke dag kunnen aanbieden.**

De CHU na 1945 en herinneringen van 77-jarige Unieleden

Ook ditmaal weer twee binnenpagina's met CH-karakteristieken. Er blijkt goede belangstelling voor te bestaan. Twee briefschrijvers leveren een bijdrage aan de kenschetsende beschrijvingen van de CHU.

Eén van de pagina's gaat in op de sfeer in de Unie van direct na de bevrijding. In het dagblad „Trouw” troffen we er op 10 november j.l. ook nog iets van aan in een bespreking van een boekje met toespraken van ds. H. A. Visser als Hoogtezondomee van de NCRV. In de na-oorlogse jaren kreeg ds. Visser landelijke bekendheid met zijn radiodiensten „De jonge kerk hoort het oude Woord.” Bert Klei herinnert daaraan in Trouw: „Heel wat kerkemensen wensten na de bevrijding het

oud vertrouwen te voeden, ze moesten weinig van vernieuwingen hebben en nog minder van doorgebroken dominees, zoals H. A. Visser er eentie was. En menig christelijk-historisch huisvader heeft bedenkelijk het hoofd geschud als een van zijn kinderen zich verweerde met: ja, maar dominee Visser zei in z'n preek...”

Op pagina 5 wordt herinnerd aan de strijd, die H. W. Tilanus moest voeren om de CHU na '45 een nieuwe toekomst te geven. Dr. De Vries vertelt hoe die in Friesland gestalte kreeg. Dr. A. D. W. Tilanus, de tweede generatie van de familie die niet zozeer het gezicht van de Unie bepaalde, geeft op pagina 4 twaalf karakteristieken: „Wie er meer weet, moet maar aanvullen...”

GEFELICITEERD

De voorzitter van de Werkgroep CH Karakteristieken, onze mede-redacteur drs. A. J. van Dulst, sinds de zomer van 1977 Hagenaar, is bij een tussentijdse vacature in de CDA-fractie benoemd tot lid van de Haagse Gemeenteraad. Hij heeft die nieuwe uitdaging aanvaard en zal vermoedelijk op 3 maart geïnstalleerd worden.

H. L.

Een vrouw bericht u

Met het leden-contactblad van de CHU – „de Nederlander van vrijdag 21 december 1979 – voor me, als laatste politiek blad of welke krant dan ook die ik tot nu toe heb gelezen, waag ik het toch uw aandacht te vragen.

Goed genezend van het zware ongeluk van 7 december 1979, dat in bovengenoemd blad vermeld werd door de redactrice van „Vrouwengeluiden”, mevrouw mr. L. G. Baud, bericht ik u dat de hartelijkheid, de voorbede uit de Unie, uit de Centrale van CH Vrouwen, uit het gehele CDA (zowel van de organisaties als van de leden persoonlijk) op mij afgestroomd is als een ongekende, onvoorstelbare belevenis.

Zelfs hebben voorzitter Van Leeuwen van de Unie en Van Leijenhof, de vice-voorzitter van de CDA-fractie in de Tweede Kamer, mijn bezoek gebracht. Uit alle delen van ons land kwamen leden van de Centrale me opzoeken en politiek bijpraten. Van dit schrijven uit wil ik de beide vrouwen, die zich zes jaar hebben ingespannen om het CDA-Vrouwenberaad gestalte te geven, van harte alle goeds toewensen in hun nieuwe politieke functies, namelijk mevrouw H. Tegelaar-Boonacker, wellicht per 3 maart wethouder te Rijswijk (ZH) en de KVP-ster mevrouw A. van den Beld-Pott als lid van de provinciale staten van Zuid-Holland.

POLITIEK HANDELEN ALS CHRISTEN

In plaats van de politieke spanning van deze winter mee te maken, ervoer ik de naastenliefde en het Godsvertrouwen van tallozen uwer. Het kerstfeest, zonder kerstboom, feestverlichting en de bekende muziek, heb ik wezenlijker beleefd dan ooit – met mijn gezin teruggeworpen op tijd en eeuwigheid.

Ik heb getracht in het politiek handelen van het CDA iets van de boodschap van het Kind in de kribbe terug te vinden. Het moet ons wel tot bescheidenheid brengen, als mensen vanuit eenzelfde geloofsovertuiging

toch tot tegenovergestelde standpunten komen.

MENS ZIJN

Het mens zijn, ten dienst van de ander, wordt in onze maatschappij een steeds onbekender begrip.

Nu ga ik mij verder bepalen tot de geweldige maatschappelijke verandering wat betreft de man-vrouw verhouding, namelijk de emancipatie, die betekent dat de mens leeft naar de mogelijkheid van eigen aanleg, opleiding en maatschappelijke acceptatie. In mijn langdurig ziekenhuisverblijf heb ik tot mijn verbazing kunnen constateren, hoe het aantal mannelijke verpleegkundigen toeneemt. Het is beslist geen vrouwenberoep meer.

Vele leerling-verpleegsters zijn al getrouwd en willen hoe dan ook doorgaan, soms gedwongen door de dure woning of de auto. Het is me opgevallen, met hoeveel plezier oudere verpleegsters, vaak door hun kinderen parttime werkend (tot twee avonden per week) hun beroep uitoefenen. Dus goede en verantwoordelijke kanten aan de emancipatie, zoals aan ieder menselijk functioneren.

Het CDA heeft er wel een taak in, zowel om te stimuleren als om te relativieren.

NOTA VAN UITGANGSPUNTEN

Het CDA-Vrouwenberaad, dat in het hele land de discussienota „Gezin: samenleven in verantwoordelijkheid” bespreekt, is zich aan het verdiepen in het mens-zijn in alle mogelijke samenlevingsverbanden. Wij hebben de taak als politieke partij elk mens de kans te helpen bieden om tot zijn of haar ontplooiing te komen; dat is stimuleren.

Door alles te onderzoeken, maar het goede te behouden, relativieren wij maatschappelijke ontwikkelingen in het licht van blijvende waarden.

Ik mis in de belangrijke nota van uitgangspunten van het CDA de bespreking van het gezin, van de voorwaarden nodig om een kind te doen uitgroeien tot een volwaardig mens.

Heeft u ook in het afgelopen najaar via de tv de waarschuwingen van de kinderpsychiater professor mevrouw Sanders-Woudstra gehoord, die haar treurige erva-

ringen vertelde met talloze kinderen, die in baby- en peuterijd niet de kans hadden om zich te hechten aan een of twee mensen, die hen liefdevol verzorgden?

Daar vallen vooral veel buitenlandse kinderen onder; voor goed geestelijk scheefgroeiend. In de vergadering van de Unieraad van de CHU van 3 november vorig jaar heb ik namens velen uit het CDA-Vrouwenberaad gezegd het jammer te vinden, dat in de toelichting op de artikelen 14, 15 en 16 het nieuwe begrip emancipatie zo eenzijdig besproken is en zo teleurstellend op ons overkomt. Daartegenover zijn de drie artikelen, man-vrouw betreffend, te veel belovend.

Er is onvoorstelbaar veel werk te verzetten, politiek en maatschappelijk, om dit te realiseren, zonder de kleinste kinderen voorgoed te beschadigen. Het zijn geen bibliotheekboeken.

Primair: Het liefst zagen wij zowel de artikelen 15 en 16 met de toelichting teruggenomen en zorgvuldig verwoord, in contact met uw Vrouwenberaad.

Secundair: Als dit onmogelijk is, dan zit er niets anders op dan dit alles heel compact te verwoorden in een andersluidende tekst van deze artikelen.

Een model daarvan, door een aantal CH-vrouwen ondertekend, heb ik op de genoemde vergadering van de Unieraad ingeleverd, zonder kritiek van deze Unieraadsvergadering. Wil het werkelijk effect hebben, dan zal een dergelijk amendement toch door u ingediend moeten worden op de vergadering van uw eigen kiesvereniging of van het CDA, waar de uitgangspunten besproken worden.

Ik zal u laten zien, hoe dit op 3 november 1979 getoonde amendement er uit zag, door bijna alle leden van de Centrale van CH Vrouwen ondertekend. De uitgebreide overweging laat ik dan weg, na het hier voorafgaande gestelde.

AMENDEMENT

„Het bestuur van de Centrale van C.H.-vrouwen, constateert, dat de emancipatie van de mens en in het bijzonder van de vrouw één van de belangrijkste veranderingsprocessen is van onze tijd, met ver-

streckende gevolgen op alle terreinen van het maatschappelijk leven,

is van mening, dat het CDA zich vanuit de evangelische oproep tot gelijkwaardigheid van alle mensen dient in te zetten dit proces mede richting te geven tot een gezamenlijk dragen van verantwoordelijkheid door alle mensen.

Om evenwel vrouwen hiertoe gelijke ontplooiingskansen te bieden, dienen vele maatschappelijke en wettelijke belemmeringen te worden opgeheven.

verklaart, dat de toelichting op de Nota van Uitgangspunten geenszins een positieve visie van het CDA op emancipatie biedt en de artikelen, 15 en 16, gelet op de realiteit, te absoluut gesteld zijn.

stelt voor primair: artikelen 14, 15 en 16 met de toelichting op emancipatie terug te nemen en opnieuw te verwoorden,

secundair: als volgt te wijzigen: art. 15; Wettelijke en maatschappelijke barrières, die een gelijkwaardige ontplooiing van mannen en vrouwen in de weg staan, dienen te worden opgeheven, opdat mannen en vrouwen gezamenlijk verantwoordelijkheid kunnen dragen voor gezin en maatschappij.

art. 16; Zolang enigerlei groep of individu niet verzekerd is van fundamentele gelijkwaardigheid, zal het CDA-beleid onafgebroken ijveren voor het bereiken daarvan, en gaat over tot de orde van de dag”.

HET MAARTNUMMER VAN DE NEDERLANDER

Tot zover de tekst van het amendement. U begrijpt dat het plaatsen van dit amendement in het maartnummer van „Vrouwengeluiden”, het kwartaalblad van de Centrale van CH Vrouwen, geen zin meer heeft.

Voor vele kiesverenigingen, die al over de uitgangspunten hebben vergaderd, verschijnt dit amendement ook al te laat in dit nummer van „de Nederlander”. De verspreiding door het gehele land is in deze periode een onmogelijke opgave geweest, hoewel een aantal complete exemplaren hun weg zoeken in het Vrouwenberaad.

U allen veel werklust toewensend in CHU en CDA, groet ik u heel hartelijk vanuit mijn bijna eindigend verblijf in het ziekenhuis,

Uw medelid
M. Bellingwout-Roodenburg,
voorzitter Centrale
van CH Vrouwen.

Informatiemateriaal

Ook in 1980 wordt door een negental vrouwenorganisaties een politieke scholingscursus georganiseerd. Ter voorbereiding op deze cursus werden door de CDA-Stichting voor het Vormings- en Scholingswerk in samenwerking met het CDA-Vrouwenberaad een tweetal informatiedagen gehouden. Aan de orde kwamen een viertal onderwerpen te weten: 1. Energie en milieu; 2. Onderwijs; 3. Herverdeling van arbeid; wie werkt

en wanneer? en 4. Samenlevingsvormen.

Hiervan is enig materiaal beschikbaar en wel per onderwerp vragen met toelichting en beantwoording vanuit het CDA-wetenschappelijk instituut. Dit materiaal wordt desgevraagd gezonden naar belangstellenden (gratis) die zich daarvoor wenden tot de Stichting Politiek Vormings- en Scholingswerk CDA, Wassenaarseweg 7, 's-Gravenhage. (Tel. 070-244516).

Zwart wit

bijeengeknipt door Gerrit Brinkman

Niet bij applaus

„De leden maken het beeld van het CDA. Als zij vinden dat met applaus kan worden volstaan, dan zegt dat meer over het CDA en de daarbij behorende politiek, dan over de persoon van premier Van Agt” (Trouw).

Niet juist de slechte

Dr. Roelof J. H. Krusinga in *Hollands Dagboek (NRC)*: „De geluiden van onverdraagzaamheid, van intolerantie binnen het CDA verontrusten mij heel erg. Wij moeten oppassen dat het CDA niet juist de slechte maar de goede eigenschappen van ieder van de drie stromingen overneemt in zijn houding en beleid. Het CDA mag niet enkel protestants-orthodox dogmatisme en katholiek triomfalisme verwoorden. Het moet, wil het slagen, veel meer zijn. Ik heb daarover grote zorg”.

Elkaar overtuigen

Uit het Dagboek van Willem Aantjes (Utrechts Nieuwsblad): „De ARP slaagt er niet in de anderen te overtuigen van haar echte voorkeur voor het CDA boven de eigen ARP. De anderen slagen er niet in de ARP te overtuigen dat haar zorgen en twijfel niet gerechtvaardigd zijn. En daarom zal deze ambivalentie wel blijven tot de fusie onherroepelijk is.”

Stapsgewijs

Het stapsgewijze terugdringen (van de kernwapens), in plaats van het zo aantrekkelijke radicale „neen”, kan het CDA alleen aan, als zij in een zo nodig felle interne discussie heldere wijn schenkt over de politieke keuzes. Die taak is echter bij voorbaat onmogelijk als een aanpak in fases als beginselloos geëtiketteerd wordt. (Ruud Lubbers in Trouw).

Conclusie

De conclusie uit het kernwapendebat kan geen andere zijn dan dat PvdA en CDA verder dan ooit van elkaar lijken verwijderd, dat PvdA en D'66 elkaar dichter dan ooit zijn genaderd, dat de VVD haar lot aan het CDA heeft verbonden en dat een eventuele toenadering tussen VVD en D'66 uiterst onwaarschijnlijk lijkt. (Elseviers Magazine).

Niet zo ver

Minister Van Ardenne in Haagse Post: „Ik heb de indruk dat een wat ouderwets socialisme – een beetje in de sfeer van de oude heer Drees – en het nieuwere liberalisme, dat de plaats van de overheid erkent, in de praktijk niet zo ver van elkaar staan.”

Predikanten-conferentie

Zoals reeds aangekondigd, wordt de eerstvolgende predikantenbijeenkomst gehouden op vrijdag 21 maart a.s. om half elf in het gebouw van de Tweede Kamer, Binnenhof 5 (Scheepelzaal), Den Haag. De vice-voorzitter van de CDA-fractie in de Tweede Kamer, drs. G. van Leijenhof, hoopt daar in te leiden het onderwerp „Het Gezin”. De bezoekers van de vorige sa-

menkomsten met nieuwe deelnemers en introducés worden gaarne weer allen verwacht. Behalve de heer Van Leijenhof zullen ook enkele andere uit de CHU afkomstige CDA-fractieleiden aanwezig zijn.

Contact-adres: J. de Swart p/a CDA-fractiesecretariaat Tweede Kamer, Binnenhof 1a, Den Haag. (Telefonisch 070-614911 toestel 3290).

CDA ONDER ÉÉN DAK

CDA onder één dak

Tussenstand: In een week steeg het aantal nieuwe leden van 3.498 naar 4.122. Met uw inzet worden het er nog meer.

Opgaven van nieuwe leden naar: Antwoordnummer 1700, Den Haag, met opgave of het een nieuw lid is voor CHU, KVP, ARP of CDA. (Er hoeft geen postzegel geplakt te worden).

Als we zo nou eens honderd leden hadden!

Mogen we – even maar – uw aandacht voor één CHU-lid. In de loop der jaren is in voorafgaande leden-contactbladen van de CHU „de Nederlander” vaak de loftrumpet gestoken over kiesverenigingen die in het kader van ledenwerving zich hebben onderscheiden.

Uiteraard dankzij de activiteit van soms enkele leden binnen zo'n club. Des te opvallender is het nu te kunnen vermelden dat ook één lid kans ziet meer dan tien nieuwe leden te werven. Verspreid over het land zouden we zo een honderd activisten moeten hebben. Het geheim van de smid – in dit geval het Unieraadslid C. van der Bijl uit Amsterdam – is de persoonlijke benadering, het gesprek.

Het moet toch mogelijk zijn dat elk unielid, hetzij in het werk, hetzij in familie- of kennissenkring zijn of haar unie weet te verkopen. Het CDA – een nieuwe unie – is het waard.

Somber perspectief CDA-fractie:

Economische cijfers wijzen onmiskenbaar in negatieve richting

door: Gerard van der Wulp

Een maand geleden eindigde deze rubriek met de verwachting, dat de maand februari in het teken van de sociaal-economische discussie. Dat is wel degelijk het geval geweest, zij het (nog) niet of nauwelijks binnen het kader van de Tweede Kamer. In 's lands vergaderzaal vond slechts een kort debat plaats over de in januari door de regering afgekondigde verplichte loonpauze. Een kamermeerderheid stemde met dat besluit in, waarop het kabinet kon gaan werken aan het noodzakelijk geachte plan ter bijstelling van de rijksbegroting '80 en ter extra matiging van de lonen.

Waar gaat het om? In de nazomer van '79 presenteerde het kabinet de gebruikelijke miljoenennota, met een schets van vrij sombere economische perspectieven voor 1980. Een precies uitgewogen begrotingsopstelling moest zorgen voor het niet in de soep draaien van 's lands economie. Maar al in september vorig jaar werd er door de regering bijgezegd, dat indien de economie zich slechter zou ontwikkelen dan toen werd verwacht, de cijfers drastisch zouden moeten worden bijgesteld. En die somberder ontwikkeling kwam er. Rond de jaarwisseling werden cijfers van het Centraal Planbureau bekend, op basis waarvan kon worden berekend dat er dit jaar maar liefst zeven miljard minder geld zal omgaan dan was voorzien. Oorzaak vooral de gestegen olieprijs. Om te voorkomen dat met die zeven miljard het financieringstekort van de overheid tot onaanvaardbare hoogten zou worden opgedreven, kondigde het kabinet aan de overheidsuitgaven fors te willen ombuigen, en de inkomensgroei stevig te willen matigen. Om daartoe een plan te ontwerpen werd begin januari ruimte geschapen door een loonpauze van twee maanden af te kondigen, een periode waarin de lonen niet mogen worden verhoogd.

MATIGING/OMBUIGING

Die periode loopt op tien maart af. Voor die datum moet het kabinet dus een samenhangend pakket hebben met voorstellen aan de sociale partners tot loonmatiging, en met voorstellen aan het parlement tot drastische bijstelling van de begroting. Wat de loonmatiging betreft, als daarover geen overeenstemming wordt bereikt, kan de regering bij wet (na goedkeuring door het parlement dus) verplichtend ingrijpen in de loonontwikkeling (en in tal van andere particuliere kostenfactoren). Binnen het kabinet is wekenlang beraadslaagd over de vormgeving van het pakket. Het lag vanaf het begin af aan al in de verwachting dat het een moeizame operatie zou worden. Als we bedenken dat Bestek '81 een ombuiging (een vermindering van de groei) van tien miljard gulden omvatte die over vier jaar zou worden uitgesmeerd, dan kan worden geconcludeerd dat het ombuigen van enkele miljarden extra in één jaar tijds bepaald geen kleinigheid is. In dat licht gezien is het dan ook niet zo heel erg vreemd, dat de kranten vorige en deze week bol stonden van stukken over de moeite die het kabinet heeft om tot een afronding van deze gigantische ingreep te komen. Op het moment, dat dit stuk geschreven werd (maandag 18 februari) beraadslaagde het kabinet nog steeds over het pakket.

KORTDAG

Het is inmiddels wat betreft de periode tot tien maart wel kortdage geworden. Mede daarom diende minister Albada maan-

dag jongstleden een wetsontwerp bij de kamer in, dat hem de mogelijkheid moet geven om ook na tien maart in de loonontwikkeling in te grijpen. De CDA-fractie heeft al laten weten dat dit wetsontwerp eventueel ook benut kan worden om de loonpauze na tien maart nog wat te verlengen, teneinde het overleg over de loonontwikkeling met de sociale partners wat meer ruimte in de tijd te geven. Want indien de tijdsdruk eraf kan raken, wordt de kans op enige vorm van overeenstemming tussen overheid en sociale partners groter. En de kans dat het inderdaad tot een echt blijvende matiging kan komen is pas echt groot indien de sociale partners er hun medewerking aan geven.

In het kamerdebat in januari over de afgekondigde loonpauze heeft het CDA (bij monde van kamerlid Van Amelsvoort) de mening uitgesproken dat de verslechterde economische vooruitzichten geen tijdelijke inzinking zullen blijken te zijn. Hoewel de cijfers nog niet allemaal even volledig waren, was de ongunstige richting ervan toch onmiskenbaar, aldus Van Amelsvoort, en was dus de looningreep gerechtvaardigd. Gesteld werd dat ook moet worden gekeken naar de mogelijkheid om de export aardgasrijzen te verhogen. CDA-kamerlid Weijers zei dat het komende beleidspakket door de fractie kritisch zal worden bekeken met name op het punt van

de koopkracht van de minimumlonen en -uitkeringen.

UNICUM

De Tweede Kamer beleefde de afgelopen maand een unicum: de Tweede Kamerleden kwamen voor het eerst sinds jaren bijeen op een vrijdag, buiten de normale vergaderingen dinsdag, woensdag en donderdag om. De aanleiding was geen vrolijke; de op handen zijnde sluiting van de Oostgroningse vouwkartonfabriek. Toen op donderdag (de avond dat koningin Juliana haar afreden aankondigde en kamervoorzitter Dolman daarover in de kamer een toespraak hield) minister Van Aardenne van economische zaken niet bereid bleek om enige zekerheid te geven aan de Tweede Kamer dat de surseance van betaling niet voor de volgende dinsdag zou worden aangevraagd, bleef de Tweede Kamer geen andere mogelijkheid over dan op vrijdag bijeen te komen. Nadat overigens de minister had toegezegd een en ander in de ministerraad van vrijdagochtend te bespreken. In de vrijdagmiddagvergadering van de Kamer ontstond weer ruimte: de Kamer nam een CDA-VVD-motie aan waarin de minister om een reeks concrete maatregelen ten behoeve van Oost-Groningen werd gevraagd, en waarin werd verzocht na te gaan hoe Okto-in-surseance alsnog zou kunnen voortbestaan. Over die beide zaken wil de CDA-fractie zo snel mogelijk weer een kamerdebat; sneller dan bijvoorbeeld de PvdA-fractie vorige week vroeg (Den Uyl noemde een termijn van meerdere weken).

BOYCOT

Een ander in het oog lopend onderwerp dat in de Tweede Kamer

aan de orde kwam was de vraag of de olympische spelen in Moskou wel of niet door Nederland moeten worden geboycot. Aanleiding tot die discussie vormde in de allereerste plaats de inval van de Sovjet Unie in Afghanistan. De CDA-fractie stelde zich naar aanleiding daarvan, dat een mogelijke boycot op zijn minst bespreekbaar gemaakt zou kunnen worden, ook in Europees verband. Toen eind januari de verbanning van de dissident Sacharov vanuit Moskou bekend werd, kwam een versnelling in de Nederlandse politiek tot stand. De Tweede Kamer stemde in met een brief van de regering, waarin werd aangekondigd dat de sportbonden geadviseerd zou worden niet naar Moskou te gaan. De CDA-woordvoerder in het kamerdebat J. N. Scholten, benadrukte wel dat moet worden voorkomen dat de wereld in een nieuwe koude oorlog-golf terecht komt. Hij vroeg de regering dan ook verdere maatregelen aan die doelstelling te toetsen, met name wat betreft maatregelen die op de langere termijn doorwerken. Maatregelen met effecten op de korte termijn, zoals de boycot, is naar de mening van de CDA-fractie effectief, omdat ze een niet te miskennen signaalwerking in de richting van het Sovjet-regiem hebben.

BEGROTINGEN

Naast bovenstaande kwesties waren er in de afgelopen weken in de Tweede Kamer talloze andere zaken aan de orde. De hoofdmoot van het gebeuren in de grote vergaderzaal bestond uit de voortgaande begrotingsbehandelingen. De behandeling van de begrotingen van de diverse departementen neemt tegenwoordig zo veel tijd, dat de Kamer bijkans driekwart van het parlementaire jaar met de departementsbegrotingen bezig is.

Cursus vergadertechniek voor vrouwelijke CDA-kaderleden

Door de Stichting Politiek Vormings- en Scholingswerk van het CDA wordt een cursus georganiseerd voor vrouwelijke kaderleden van het CDA teneinde hen meer vertrouwd te maken met het voorbereiden van en het optreden in vergaderingen. Bij wijze van proef wordt er op

één plaats in het land, namelijk Utrecht, gedurende een gehele dag een cursus gegeven voor maximaal 40 deelneemsters. Na afloop van de cursus zal, aan de hand van de opgedane ervaringen tijdens de cursus, worden overwogen of deze, al dan niet gewijzigd, in de komende winterperiode moet worden her-

haald op meer plaatsen in het land.

INSCHRIJVING

Men kan alleen deelnemen door tijdig het verschuldigde cursusgeld ad. f 15,- over te schrijven op giro 3966745 ten name van Stichting politiek vormings- en scholingswerk CDA, Wassenaarseweg 7, 's-Gravenhage. In het cursusgeld zijn een broodmaaltijd en consumpties begrepen. Reiskosten kunnen te zijner tijd worden gedeclareerd, na aftrek van f 10,- voor eigen rekening.

De inschrijving dient vóór 10 maart a.s. binnen te zijn. Indien niet tijdig kan worden gereguleerd, dan is het wenselijk een briefkaartje te zenden, of op te bellen. Vermeld a.u.b. bij betaling duidelijk u naam en adres. Na ontvangst van de betaling worden nadere gegevens toegezonden.

WAAR - WANNEER?

De cursus zal worden gehouden in het jaarbeurscongrescentrum, Croeselaan 8 te Utrecht. Datum: maandag 24 maart 1980. Aanvang: 10.00 uur. Sluiting: 16.00 uur.

Algemene vergadering CHU te Rotterdam

De algemene vergadering 1980 van de CHU wordt op zaterdag 10 mei aanstaande gehouden in „De Doelen” te Rotterdam.

De agenda wordt nog nader bekend gemaakt. Voorstellen, ter behandeling in deze vergadering dienen, voorzien van een korte toelichting, vóór 10 maart zijn ingediend bij de secretaris van de CHU, per adres Wassenaarseweg 7, 2596 CD Den Haag. Voorts vindt op de algemene vergadering de verkiezing plaats

van enkele leden van de Unieraad. Namen van kandidaten kunnen tot uiterlijk acht weken tevoren worden ingezonden bij het Uniesecretariaat. Aftredend en herkiesbaar zijn mevrouw drs. M. H. A. Boers-Wijnberg, mr. O. W. A. van Verschuer en drs. A. H. van Zwieten. Aftredend en niet-herkiesbaar zijn mevrouw mr. H. A. Strijd-Groenewegen en J. Schuur.

Voorts is er een vakature ontstaan door het bedanken van mr. J. L. Janssen van Raay.

Van het Binnenhof

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter; A. Buntsma, drs. M. Smits, drs. A. J. van Dulst; Wm C. de Kruijf; D. Rebel; Drs. H. van Spanning; Drs. G. van Leijenhorst; Govert Veldhuijzen en mevrouw E. Steyger-Tejelaar

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema; Dr. E. Bleumink; Prof. Dr. J. W. van Hulst; Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES
Postbus 33822
2503 BC 's Gravenhage

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van nieuwe abonnees, advertenties, adresveranderingen, weekblad:

Stichting „Uniepers”
Van Deventerlaan 49,
2271 TV Voorburg,
tel. 070-861520
(uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs f 30,- per jaar.
Vooruit te voldoen op postrekening 70154.
Voorburg t.n.v. Stichting Uniepers.

Druck: B.D.U. Postbus 67
3770 AB Barneveld.
Telefoon (03420)-6141.

In memoriam:

Hendrik in 't Hof

Het heengaan van onze oudvoorzitter en medeoprichter van de plaatselijke kiesvereniging betekend niet alleen een gevoelig verlies voor de CHU, maar ook voor de gehele Bathmense gemeenschap. In 't Hof was een veelzijdig en wijs man. Hoewel hij zeer principiële aan zijn standpunt kon vasthouden, was hij toch tot compromissen bereid wanneer dat het algemeen belang diende. Doordat hij ook goed kon luisteren en andersmans opvattingen zoveel mogelijk respecteerde, werd hij in de loop der jaren steeds vaker een vertrouwensman voor velen. Zijn arbeidsveld lag zeer verspreid zodat hij zowel voor politieke, organisatorische als kerkelijke en maatschappelijke functies geroepen werd. Meer dan 35 jaar was hij raadslid, waarvan twee perioden tevens wethouder. Jarenlang was hij lid van de pachtkamer, voorzitter van de coöp. Aankoopvereniging, sekretaris van de Raiffeisenbank en controlevereniging. De Nederlands Hervormde Kerk diende hij als ouderling en diaken en In 't Hof was bestuurslid van het Maatschappelijk Werk Zuid-west Salland. Geen wonder dat hij in 1967 een welverdiende koninklijke onderscheiding ontving. Met hem is een zeer verdienstelijk Unievriend heengegaan. Een werker van het eerste uur op wie Jacobus 3 vers 13 tot 18 geheel van toepassing is. Wij zullen onze vriend In 't Hof met grote eerbied en dankbaarheid blijven gedenken. Zijn vrouw en kinderen wensen wij veel sterkte toe.

Het bestuur van de CH-kiesvereniging Bathmen.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR HIST UNIE Wassenaarseweg 7 2596 BC 's Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander” te zenden aan: Bureau CHU Wassenaarseweg 7, 2596 BC 's-Gravenhage. Telefoon (070) 244516

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m. Het telefoonnummer van de De Savornin Lohmanstichting is 070-246791

Twaalf CH-karakteristieken

door: dr. A. D. W. Tilanus, jarenlang lid van de Tweede Kamer en voorzitter van de CHU

Even persoonlijk

Geachte heer Van Dulst. Met belangstelling las ik 't laatste nummer van het Ledencontactblad; vooral de artikelen van de werkgroep CH-karakteristieken. Mijn vader was een echte CH-man, jarenlang voorzitter van de kiesvereniging, raadslid, later wethouder en statenlid. Tot zijn dood in 1932 leefden we dus sterk mee met alles wat er gebeurde, we lazen natuurlijk de Nederlander, en zo herinner ik me veel namen, die u in uw artikel noemt. Bij ons logeerden de „sprekers” op de CH-vergaderingen, dr. J. Schokking, Snoeck-Henkemans, Frida Kats en Tilanus om enkelen te noemen. Ik heb nog een foto van de eerste (?) CH-zomerconferentie in Lunteren, waar velen van hen opstaan. Ik vind het zo goed, dat uw werkgroep zich verdiept in de geschiedenis, hoe alles is gegroeid. De samensmelting tot CH-Unie was vóór mijn tijd (ik ben van 1903), maar weet wel, dat mijn vader eerst vrij-antirevolutionair was.

Natuurlijk moet nu het CDA komen, een nieuwe partij, maar die toch als achtergrond heeft de 3 partijen die vroeger gescheiden waren en waarvan de goede dingen, dat wat echt waar was, moeten blijven doorwerken, ook de eigen aard van de CHU, want die was er zeker.

We kunnen ons nu niet voorstellen hoe groot vroeger de verschillen waren tussen CH en AR, b.v. Hoogeveen was vroeger een Hervormde gemeente, waar de Geref. Bond heerste, dus 't was hier niet vanzelfsprekend dat Hervormd en CH bij elkaar hoorden. Mijn vader heeft dit ondervonden en 't er moeilijk mee gehad. Ik herinner me, dat dr. Colijn hier zou komen spreken voor de AR. Hij was toen nog aan 't begin van zijn politieke loopbaan. Dat zou gebeuren in de Herv. kerk terwille van de Herv. kiezers. Mijn vader en ik gingen er heen. Maar kwamen teleurgesteld thuis, de sfeer daar was ons vreemd, we voelden ons buitenstaanders, hoorden er niet bij. Na afloop gingen jonge AR-leden langs de straat de aanklachten van de andere partijen afscheuren, ook van de CH. Wat vond mijn vader dat erg! Moest het zó onder Christenen? Die onverdraagzaamheid is voorbij. We groeien langzaam naar elkaar toe. De jongeren, die niet belast zijn met zulke herinneringen, zullen 't samen moeten doen, en ook kunnen, hoop ik. Ik blijf de ontwikkelingen volgen en ben in afwachting naar de verdere onderzoeken en publicaties van de werkgroep. Graag wil ik nog wat vragen. In 't artikel over dr. Noordmans schrijft u, dat deze in Suawoude een lezing hield over „Communisme en de Toradja's” en het zendingsgebied van Kruyt en Adriani voor zijn gehoor kenschetsst door te stellen: „nog niemand is gedoopt, men werkt er Friesch-Christelijk Historisch”. Dit begrijp ik niet goed, al meen ik te voelen, wat u bedoelt, maar deze korte zin zal voor velen niet duidelijk zijn:

De werkgroep CH-karakteristieken is door het Uniebestuur in het leven geroepen met de opdracht de geschiedschrijving van de CHU ter hand te nemen. Dat lijkt me zinvol, omdat, als alles naar wens verloopt, de CHU dit jaar zal ophouden te bestaan.

In dit kader vroeg de werkgroep mij enkele elementen in het CH-denken en het CH-gebeuren weer te geven, die ik als karakteristiek heb ondervonden. Voor wat betreft het CH-gebeuren lijkt me dit minder zinvol, want dan krijgt men een beschrijving van een aantal onafhankelijke gebeurtenissen.

Daarom wil ik herinneren aan het artikel van drs. A. J. van Dulst in „de Nederlander” van 24-11-1978. Daarin bepleit hij een bondige geschiedschrijving van de drie te fuseren partijen in één CDA-bundel, omdat men daardoor ook vooral elkaars karakteristieken kan leren verstaan.

Ik zou nu in overweging willen geven, dat de werkgroep aan een gekwalificeerde historicus met financiële hulp van het Uniewerksfonds een opdracht geeft om, in aansluiting op „Jhr. Dr. A. F. de Savornin Lohman, Bijdragen tot de Geschiedenis der Christelijk-Historische Unie” door H. van Malsen, de periode 1920-heden te bewerken.

Dat zou dan de CHU-inbreng zijn voor de CDA-bundel. De Centrale van CH-vrouwen heeft het goede voorbeeld gegeven met „Wat bezielt die vrouwen”, een 45-jarig overzicht. De ARP-bijdrage is al gemaakt ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan. Ook de KVP zou dan gestimuleerd moeten worden om haar geschiedenis te schrijven. Zo zou de compositie, waar de heer Van Dulst op doelt, tot stand kunnen komen.

Ik beperk mij dus tot een aantal karakteristieken, die ik heb ervaren als behorend tot en in een aantal gevallen typerend voor de CHU. Ik noem twaalf kapstokwoorden, beginnend met fundamentele aspecten en eindigend met klimatologische gegevens.

BEGINSELPARTIJ

De christelijke partijen worden nogal eens aangeduid als confessionele partijen. De CHU is nooit een confessionele partij geweest en Lohman heeft al geweigerd dat te zijn. Wij willen niet vereenzelvigd worden met de confessie van een bepaalde kerk, zoals sterkgold voor de R.K. Staatspartij en ook nog in het begin voor de KVP. Ook de ARP van Kuyper voelde zich sterk verbonden met de Gereformeerde kerken. De CHU heeft van het begin af het Evangelie zelf als beginsel gekozen en niet de door mensen gemaakte organisatorische bedding daarvoor. Daarom

Zou u dit wat nader kunnen verklaren, b.v. in e.v. nr. van het ledencontactblad?

Graag wens ik u en de werkgroep sterkte in uw arbeid. Ik denk dat met mij velen er belangstelling voor zullen hebben. Met vriendelijke groet, H. U. Robaard.

HOOGVEEEN

Ons tweede stel binnenbladen van het Ledencontactblad hebben we ditmaal graag geopend met bovenstaande brief van een 77-jarige lezer. We ontvingen al meer van dergelijke reacties die zeer bemoedigend zijn voor de Werkgroep, die dit jaar blijft zorgen voor de binnenbladen van de nog resterende Ledencontactbladen en mogelijk ook voor een kleine bundel met CH Karakteristieken. Gemakkelijk is het niet, gevarieerd wél. Dat werd uitstekend aanvoeld door een andere 77-jarige lezer, ditmaal uit Gramsbergen, de heer J. B. Tillema: „Speciale karakteristieken van onze CHU, zij zijn zo moeilijk te beschrijven. Ze kwamen tot uitdrukking in een sfeer die heel anders was dan in de ARP en zeker in de KVP. En

is de CHU beginselpartij, niet confessionele partij.

PRINCIPIËLE OVERTUIGING

Los van enige kerk staande, heeft de CHU altijd wel willen luisteren naar wat de kerken te zeggen hadden over het maatschappelijk en staatkundig leven. Op basis van het Evangelie en met de pastorale, apostolische beweging van de kerken kon een principiële overtuiging worden opgebouwd. Daarom heeft de CHU ook steeds de eigen plaats van de kerken bepleit.

RELATIVERING

Zoals er een pluriformiteit van christelijke kerken is, zo is ook de benadering van maatschappelijke en staatkundige vragen op verschillende wijzen mogelijk. De CHU is daar altijd van doordrongen geweest. Dat betekent, dat een standpunt nooit met absolute beslistheid werd geponeerd. Men was bereid om naar een ander te luisteren en de geldigheid van de eigen mening te relativeren.

RUIMTE

Het niet verabsoluteren van een eigen standpunt bracht met zich mee, dat het er soms op leek alsof er geen scherpe belijning was van de mening van de CHU. Die was er wel, maar tegelijkertijd behield men de ruimte om aan die mening wat te veranderen, als daartoe nieuwe argumenten werden aangevoerd.

EENHEID IN VERSCHIEDENHEID

Die ruimte was er ook binnen de CHU voor mensen, die een mening hadden, die van de meerderheid afweek. Verscheidenheid van mening werd aanvaard omdat men er zich van overtuigd hield, dat de ander het even goed

ofschoon ik het totstandkomen van het CDA moet zien als werkelijk een gebedsverhoor — eindelijk eens christenen onder één politiek dak — zie ik toch de ontzaglijke moeilijkheden niet over het hoofd. Het zal allemaal heel anders worden.”

De heren Robaard en Tillema zullen zich met tal van Uniegenoten ongetwijfeld zeer goed kunnen vinden in de omschrijving van karakteristieken zoals gegeven door dr. A. D. W. Tilanus, die in aansluiting op het veelomvattende werk van zijn vader dr. H. W. Tilanus de Unie evenzeer diende als Kamerlid, fractie- en Unievoorzitter. Dr. De Vries beschrijft ditmaal de naoorlogse ontwikkelingen van de CHU in Friesland. In een van de volgende nummers hopen we een verhaal te brengen over het optreden van de Unie in een grote stad.

Resteert nog de vraag van de heer Robaard. Een begrijpelijke vraag, omdat de vermelde omschrijving karakteristiek was voor een kring waarin theologie, kerk en politiek zó in elkaar overvleiden dat we ons er nauwelijks meer een voorstelling van

bedoelde. Dat samen zoeken naar de beste oplossing gaf een saamhorigheidsgevoel. In die eenheid van gevoelen werd verscheidenheid van mening niet als hinderlijk ervaren.

VERDRAAGZAAMHEID

De CHU, die zelf uit een fusie van drie stromingen was ontstaan, heeft niet echt bloot gestaan aan het gevaar van afsplitsingen. Noch de CH-christen-radicalen, noch de zogenaamde Centrumsgespreksgroep hadden er behoefte aan de CHU te verlaten en een eigen partij op te zetten. Er was voldoende verdraagzaamheid om elkaar niet te verketteren.

OPENHEID

Wie lid wilde worden van de CHU werd zonder meer ingeschreven. Men behoefde geen formulier te ondertekenen. Meteen kon men aan alles meedoen en ook kandidaat zijn voor een vertegenwoordigend lichaam. Of men lid was van een kerkgenootschap, en zo ja, welk werd niet geregistreerd. De CHU was geen gesloten gemeenschap, maar een open partij, waarin iedereen welkom was, die zich er in thuis voelde.

HEEL HET VOLK

Leden van de CHU in vertegenwoordigende lichamen zijn er zich altijd van bewust geweest, dat ze daar de belangen van het hele volk in het oog moesten houden en dat ze niet in gemeenteraden, provinciale staten of staten-generaal zaten om groepsbelangen te behartigen. Zowel de bijzondere als de openbare school moest zijn rechten krijgen. Het ging niet om het zogenaamde protestants christelijk volksdeel maar om heel het volk, dat de autoriteit van het Woord moest ervaren. Daarom wilde men ook buiten de eigen kring treden en konden CH-leden evengoed hun rol spelen in neutrale, algemene maatschappelijke organisaties. Zelfgenoegzaamheid in eigen kring hoefde niet.

DIENEND

In de CHU was men wars van ieder autoritair optreden. Men had veel meer de houding van dienend in de wereld staan. CH-mensen zijn diakenen en geen kerkvorsten in de politiek. Zij willen de samenleving met hun politieke activiteiten dienen en niet beheersen.

kunnen maken; er kwamen dan ook méér reacties op.

Anders dan dr. Abraham Kuyper kon dr. Ph. J. Hoedemaker (die zoals dr. De Vries de vorige maand beschreef in Friesland even bekend was als de eerste in 't hèle land) de Herv. Kerk der vaders niet zien als een bond van gemeenten. Immers: dan ligt haar zwaartepunt niet bij het geheel maar bij de afzonderlijke delen. Hoedemaker vreesde terecht, dat zo'n leer van het „confederatief kerkverband” eveneens op het hele volk zou (kunnen) worden toegepast. Dan gaat de eenheid ook daar verloren en wordt het volk tot een confederatie van volksdelen. In zijn strijd daartegen ging Hoedemaker uit van Schrift en Belijdenis. In artikel 8 van het oude CH-Beginselprogramma heette het in die lijn dan ook, dat de CHU zich verzet tegen een tweedeling van het volk naar godsdienstige onderscheiding „aangezien geheel het volk zich aan het gezag van het Woord Gods heeft te onderwerpen”. Ook dr. Tilanus schrijft daarover. Tegen die achtergrond, waarbij de discussies over art. 36 van de Ned. Geloofsbelijdenis tussen

GOVERNEMENTEEL

Tegenover de overheid zijn twee houdingen mogelijk: vertrouwend of wantrouwend. Als men uitgaat van de grondstelling, dat de overheid Gods dienaar is, zoals de CHU doet, kan men niet à priori een wantrouwend houding aannemen. Dan moet men beginnen vertrouwen te geven. Dat neemt niet weg, dat de leden van de vertegenwoordigende lichamen de overheid moeten controleren. De overheid, dat zijn ook maar mensen! Daarom steun waar mogelijk, kritiek waar nodig. Dat is de gouvernementele houding van de CHU.

GEEN PERSOONSVERHEERLIJING

Wie probeert namen te noemen van personen, die in de CHU op een hoog voetstuk werden gezet, komt niet ver. CH-mensen hebben op vele plaatsen en in vele bestuurlijke functies ons land en volk op voortreffelijke wijze gediend. Zij waren door bovengenoemde karaktertrekken en opvattingen dan ook zeer geschikt om bijvoorbeeld burgemeester te worden. De zogenaamde over-bedeling van de CHU berust daarop. De adoratie van Kuyper in AR-kring bijvoorbeeld is veel groter dan de herinnering aan de Savornin Lohman in CH-kring.

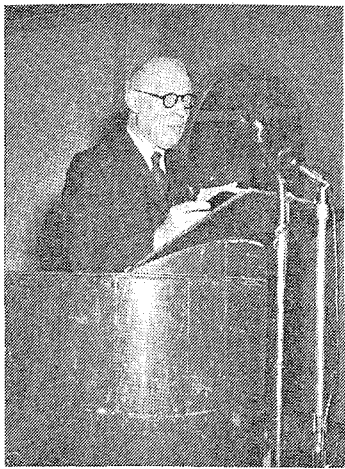
CHU-FAMILIE

De organisatie van de CHU is nooit de sterkste kant geweest. Men was er trots op Unie te zijn. Pas de reorganisatie in de jaren 1967 en 1968 bracht enige noodzakelijke stroomlijning. Pas toen werden bijvoorbeeld de drie bladen „Koningin en Vaderland”, „Binding” en „De Nederlander” samengevoegd in de Stichting Uniepers met één wettelijke uitgave. Van toen af gedroeg de Unie zich ook meer als echte politieke partij. Maar wie op de algemene vergaderingen komt, zal nog de sterke familiesfeer proeven. Zo voelde men het ook. Men hoorde tot de CHU-familie.

Dit zijn twaalf CH-karakteristieken. Wie er meer weet, moet maar aanvullen. Ik denk dat veel van deze karakteristieken positief beoordeeld kunnen worden. Daarom moeten er ook zoveel mogelijk over de drempel van 11 oktober 1980 het CDA binnen gedragen worden. Dan zullen veel mensen zich daar goed thuis voelen.

Hoedemaker en Kuyper een rol speelden, moet men de sfeertekening zien, die de jonge Noordmans in 1909 gaf voor de hervormden van Suawoude t.o.v. het zendingswerk in Poso op Celebes. Het „Onderwijst al de volken”, het zendingsbevel aan de discipelen uit Matth. 28:19 in de terminologie van de Statenvertaling, zag Hoedemaker als de opdracht „dat de naties volksgewijze tot Christus worden gebracht”. Het is hem niet alleen om de doop van de ènkeling te doen, maar om de kerstening van heel de natie (of heel de stam). In de winter van 1901-02 hield Hoedemaker vier lezingen n.a.v. het optreden van het Ministerie-Kuyper. Onder de titel „Een staat met den Bijbel” zijn ze in 1941 herdrukt in de van vroeger zo bekende serie „Tijdseinen”. Stemmen uit CH Kring (nr. 34 t/m 37). Dr. J. J. R. Schmal, vanaf 1945 jarenlang Tweede Kamerlid voor de CHU en ook geruime tijd Gedeputeerde van Zuid-Holland, zorgde voor een boeiende inleiding.

De CHU in het naoorlogse Friesland

Dr. H. W. Tilanus kwam in 1922 vrijwel direct na Lohmans aftreden in de Tweede Kamer en bepaalde als fractieleider en Unievoorzitter vanaf 1945 vele jaren het gezicht van de Unie.

Sfeertekening

De bevrijding bracht overigens niet alleen ongekende vreugde, omdat we eindelijk verlost waren van de overheersing, maar, zoals ik verwacht had, ook ailerhande zorgen, met name binnen de christelijk-historische kring. Er waren er die uitsluitend wilden teruggrippen op de vooroorlogse CHU, zonder rekening te houden met allerlei nieuw opgedane ervaringen, maar ook die de gehele partij liefst zo snel mogelijk wilden opheffen. Sommigen wilden dat wij ons nauwer aan de Hervormde Kerk lieerden, anderen beoogden aansluiting te zoeken bij de Nederlandse Volksbeweging, wat op den duur betekend zou hebben aansluiting bij de Partij van de Arbeid. Ik herinner mij nog een opmerking van baron van Boetzelaer van Dubbeldam, die mij in die tijd, over mijn arbeid voor de CHU, toevoegde: „Tilanus houd toch op; je krijgt in De Bilt, waar ik woon, niet één stem meer!” Dan waren er diegenen binnen de AR en ook binnen de CH die tot fusie beoogden te komen van deze beide grote protestants-christelijke partijen. Ik kreeg daartoe zowel van betrouwbare adviseurs stimulanzen als van minstens even betrouwbare zijde waarschuwingen om dat nooit te doen. Prof. dr. J. N. Bakhuizen van den Brink uit Leiden drong er bijvoorbeeld direct na de bevrijding op aan om althans de fusiemogelijkheid heel ernstig te onderzoeken.

AR: OERCONSERVATIEF

Maar toen die fusie mislukt leek, schreef mijn oude Kamercollega J. Bakker mij op 29 november 1945: „Ik ben heel dankbaar dat het met de AR niet tot een fusie gekomen is, en ik hoop dat het daartoe ook nooit komt, of de AR moet zijn oerconservatieve politiek laten varen, achter de politiek niet zien de Gereformeerde Kerk, niet de gelijkstelling van het Hooger Onderwijs, niet vasthouden aan de Antithese als een ijzeren principe, niet de politiek naar Calvijn voeren, niet de R.K. in het gevlij komen enz. enz. De redevoueringen van De Wilde en Schouten geven mij in dit opzicht niet veel hoop... Er is een lichtpunt in dit opzicht, en dat is dat de AR-jongeren meer Christelijk-Historisch aanvoelen dan de oude stoere Calvinisten.”

DE (NIEUWE) NEDERLANDER

Tussen al die meningen moest ik mijn weg vinden, en dat was die eerste maanden reeds daarom niet gemakkelijk omdat niemand bij benadering kon weten hoeveel mensen hij achter zijn standpunt had.

Uit „Tilanus vertelde mij zijn leven” van dr. G. Puchinger, Kok/Kampen 1966: een boek dat al deels voldoet aan de suggestie van de schrijver van nevenstaand artikel tot geschiedschrijving van de CHU vanaf 1920.

In „de Nederlander” van 25 januari jl. is een artikel gepubliceerd over „Friesland en de CHU”. Daarin probeerde ik een indruk te geven van de betekenis, die deze provincie voor de Unie heeft gehad. Nu zal ik trachten in grote trekken na te gaan, welke rol de CHU in Friesland zelf heeft gespeeld. Ik beperk me daarbij tot de periode na 1945.

HERRIJZING

Hoewel de politieke partijen in de bezettingstijd werden opgeheven, bleven voorzitter ds. J. Hoekstra, Hervormd predikant te Ternaard en secretaris-penningmeester de heer J. de Ruiter, hoofd van de Christelijke landbouwschool in Baik, van de Kamerkring Leeuwarden paraat. Medio april 1945 werd Friesland bevrijd. Al op 1 mei schreef de heer De Ruiter aan de besturen van de vijf Statenkringen en van de gemeentelijke kiesverenigingen: „Zo spoedig dat mogelijk is, zal ik trachten het contact te herstellen door middel van een blad, maar de technische moeilijkheden zijn thans zeer groot. Bovendien hebben we thans geen geld”. Op 26 mei volgde een circulaire, waarin o.m. stond: „De verwarring op politiek gebied is thans groter dan ooit... in Friesland is het parooi: trouw aan het beginsel en de hoofden koel”.

J. de Ruiter

Daarbij kwamen de grote moeilijkheden met **De Nederlander**. In mijn brief van 29 juni 1943 had ik al aan Van Walsum geschreven: „Een moeilijk punt, waarop we direct stuiten na het herstel van ons zelfstandig Volksbestaan, is de leiding, die in „De Nederlander” zal gegeven worden. Moet dat blad ophouden een orgaan te zijn ter verspreiding van Chr. Hist. beginselen? Zal daarin aangestuurd worden op een „algemene partij”, al dan niet met een bepaalde doelstelling; en zal daarin bestreden worden een Staatkundige groepering op Chr. grondslag? Ge begrijpt, dat ik een dergelijk orgaan niet met mijn verantwoordelijkheid zal kunnen dekken”.

Dit punt zou inderdaad een der pijnlijkste ervaringen worden van mijn politieke loopbaan! Want rondom het C.H. dagblad **De Nederlander** ontstond een verbiterde strijd, toen mr. Van Walsum direct na de oorlog als hoofdredacteur van dit tot **De Nieuwe Nederlander** omgedoopte orgaan optrad, waardoor het spreekbuis werd van de Nederlandse Volksbeweging, waarvan mr. Van Walsum de secretaris was. Ik vond het moreel niet onbedenklijk dat hij daartoe — omdat het oprichten van een **nieuwe** krant direct na de oorlog onmogelijk was — **onze Nederlander** gebruikte! Zeker, Lohman, De Visser, Snoeck Henkemans en De Geer hadden aan het orgaan ieder hun eigen ge-

Ook de Leeuwarder advocaat mr. R. Pollema (sinds 1928 lid van de Eerste Kamer en als zodanig adviserend lid van het Kamerkringbestuur) heeft een belangrijk aandeel gehad in de herrijzing der CHU in Friesland. Op 3 augustus 1945 zond hij, samen met de heer De Ruiter, een rondschrijven aan „alle Vrienden van de Christelijk-Historische Unie”, waarin werd meegedeeld, dat er een stichting was opgericht, die een weekblad („De CH Nederlander”) zou uitgeven. „Daarin (schreven zij) zal zowel onze aan te nemen houding tegenover de Anti-Revolutionaire als tegenover de Nederlandse Volksbeweging nader worden belicht”. Reeds in het eerste nummer van „De CH Nederlander”, dat medio-augustus verscheen, werd enerzijds samengaan met de ARP en anderzijds opgaan in de NVB (voorloper van de in 1946 opgerichte Partij van de Arbeid) afgewezen.

De oudste bewaard gebleven notulen van het bestuur van de Kamerkring Leeuwarden dateren van 2 maart 1946. Ze hebben betrekking op een vergadering met de besturen van de Statenkringen. De heer De Ruiter werd als nummer 2 — na de heer H. W. Tilanus, landelijk voorzitter van de CHU — op de lijst van kandidaten voor de op handen zijnde Tweede-Kamerkiezingen geplaatst. Hij is in het parlement gebleven tot 1963. Sindsdien heeft de heer T. Tolman als exponent van Friesland in de Tweede Kamer gefungeerd (tot 1979).

In 1946 zijn er ook Gemeenteraads- en Statenverkiezingen gehouden. Nummer 1 van de Christelijk-Historische lijst voor de Staten van Friesland was de heer H. A. Jellema, nummer 2 de heer H. M. Gerbrandy. De verkiezingsuitslag was gunstig: de CHU kreeg 9 van de 50 zetels, evenveel als in 1939. De heer Jellema werd fractievoorzitter en de heer Gerbrandy bleef gedeputeerde (hij was krachtens een voorlopige regeling reeds in

luid gegeven, maar steeds **ten bate** van de CHU. Nu ging mr. Van Walsum in ons oude orgaan optreden **tégen** het voortbestaan van de CHU, want hij deed niets anders dan de doorbraak propagieren.

J. R. Snoeck Henkemans lid Tweede Kamer: 1909-'13 en 1916-'35, jarenlang secretaris CHU, redacteur van „De Nederlander” ('21-'31) en „Koningin en Vaderland” ('16-'41), raadslid van Den Haag (1915-'43) en wethouder van financiën ('33-'39)

1945 in deze functie benoemd). Aparte vermelding verdient verder nummer 6 van de lijst, de heer J. Wijmenga; hij was vóór de oorlog lid van de Christelijk-Democratische Unie (CDU), die in 1946 grotendeels opging in de PvdA. De heer Wijmenga is Statenlid gebleven tot 1974. In de op 16 november 1946 gehouden vergadering van het Kamerkringbestuur sprak ds. Hoekstra er zijn voldoening over uit, dat de gemaakte propagandakosten (totaal f 4500,-) geen aanleiding hadden gegeven tot financiële moeilijkheden dank zij de tijdige vorming van een „strijdkas”. Tijdens de eerste naoorlogse ledenvergadering van de Kamerkring op 7 december 1946 werd Jouke Bakker, die vanaf 1922 tot 1940 lid van de Tweede Kamer was geweest, tot erelid van het Kamerkringbestuur benoemd. De ledenvergadering van 24 januari 1948 stond in het teken van het afscheid van ds. Hoekstra, die 32 jaar lang voorzitter was geweest en als blijk van hulde tot erevoorzitter werd gekozen. Diens opvolger werd de heer J. J. La Maître. Met zijn verkiezing kwam er een einde aan een traditie: sinds 1898 had de leiding van de CHU in Friesland altijd berust bij een Hervormd predikant.

BLOEI

In 1950 brak er voor de Friese Unie een bloeitijd aan. Bij de Statenverkiezingen van dat jaar

H. M. Gerbrandy

met Gedeputeerde Gerbrandy als lijsttrekker verwierf de Unie 10 van de 50 zetels; het percentage op haar uitgebrachte stemmen was 18,3. Nadat in 1954, 1958 en 1962 9 zetels waren behaald, kwam er in 1966 opnieuw een 10 op het scorebord, maar het percentage (16,8) bleef onder dat van 1950; het aantal Statenzetels was toen namelijk geen 50 meer maar 55. In het jaarverslag over 1950 kwam de bloei op nog een andere manier tot uiting. „Wat een prachtige Toogdag (schreef de heer A. J. Bergsma, die in dat jaar de heer Fernhout als secretaris van het Kamerkringbestuur was opgevolgd) hadden we in Zalen Schaaf. 's Middags en 's avonds een stampvolle zaal. Wat een enthousiasme onder de jonge mensen!” Van „jonge mensen” gesproken: het percentage Friese leden van de CH Jongeren Organisatie (CHJO) is in de loop van de jaren vijftig gestegen tot bijna 50%; in 1959 woonden 950 van de 1900 CHJO-ers in Friesland! In de jaren zestig liep het ledental van de CHJO terug. Maar de Friese jongeren bleven in het Kamerkringbestuur een hartig woordje meespreken. In de notulen van de vergadering van 10 maart 1969 wordt terecht gesproken van een „zeer goede samenwerking tussen senioren en junioren in onze provincie”. In 1954 overleed de heer La Maître. Hij werd opgevolgd door de heer W. Nauta. Na diens dood in 1964 ben ik voorzitter geworden. In 1969 heb ik (sinds december '68 lid van de Eerste

Kamer) de hamer overgedragen aan mr. T. J. Kingma. Deze moest reeds in 1970 afscheid nemen vanwege zijn benoeming tot griffier van de Staten van Friesland. Ook het voorzitterschap van zijn opvolger, mr. T. Rademaker, was van korte duur (wegens vertrek naar Rotterdam in 1972). Sinds laatstgenoemd jaar wordt de CHU in Friesland geleid door de heer B. W. Caze-mier.

CCP

Tot de „ingekomen stukken”, die in de vergadering van het Kamerkringbestuur van 30 januari 1968 werden behandeld, behoorde „een brief van het districtsbestuur van de CHJO in Friesland, waarin werd gevraagd te komen tot een gesprek tussen de Prov. besturen van de ARP, KVP en CHU en de Provinciale besturen van de Jongerenorganisaties van deze politieke partijen”. Het Kamerkringbestuur reageerde positief. In de notulen van de zo even genoemde vergadering staat: „Besloten werd contact met de ARP en de KVP op te nemen en te vragen of ze bereid zijn tot een gesprek, en na de principe-uitspraak tot het organiseren van een gezamenlijke vergadering te komen”. Op 11 maart vond in het Oranjehotel te Leeuwarden het „gesprek” plaats; de deelnemers waren: de heer W. de Boer (voorzitter van de ARP in Friesland), de heer J. M. A. Mulder (voorzitter van de KVP in deze provincie) en ik. De „gezamenlijke vergadering” is gehouden op 11 mei. Daar is nog een hele reeks op gevolgd. Het eerste concrete resultaat kwam te berde in de vergadering van het Kamerkringbestuur van 23 februari 1969: het ontwerp van een gemeenschappelijk program voor de Statenverkiezingen van 1970. De vaststelling daarvan is vlot verlopen. Meer tijd vergde het voorstel om behalve met één program ook met één lijst aan de stembusrijd deel te nemen; dit werd pas aangenomen op 8 november: de Statenkringen hebben er op die dag afzonderlijk over gestedemd. In het jaarverslag over 1970 wordt de 18e maart terecht „een historische datum” genoemd. „Laat in de avond bleek, dat de samenwerkende christelijke partijen met 25 zetels in de Staten zouden komen, te weten 12 leden voor de ARP, 9 CHU-ers en 4 leden van de KVP. Dit betekende verlies van één zetel voor de ARP zowel als voor de CHU. Vastgesteld mag worden, dat ondanks zetelverlies de samenwerking ARP/CHU/KVP bij de Friese kiezers goed is aangeslagen”. Er moest in 1970 afscheid worden genomen van de heer Gerbrandy, die 25 jaar aan de CHU had vertegenwoordigd in het college van Gedeputeerde Staten en van de CH-Statensfractie, waarvan in de jaren vijftig de heer A. J. Bergsma en in de jaren zestig de heer A. Oosterhoff voorzitter was geweest. De op 18 maart 1970 gekozen kandidaten van lijst 1 („Combinatie Christelijke Partijen”) vormden één fractie, de grootste van de Staten van Friesland. De CHU leverde de fractievoorzitter: mevrouw D. IJ. W. de Graaff-Nauta en één van de drie CCP-gedeputeerden: ir. L. Eringa, beiden voortgekomen uit de CHJO. De CCP-fractie is in 1974 een CDA-fractie geworden. Bij de Statenverkiezingen van dat jaar is het Friese voorbeeld door andere provincies gevolgd. De CHU in Friesland kan met voldoening op deze ontwikkeling terugzien.

Dr. K. de Vries

(Eerder gepubliceerd in het Friesch Dagblad)

Transolhuizenplan

De garantie dat u een optimaal huis krijgt voor uw geld, als u zelf grond heeft...

Kwaliteit.

Traditioneel-degelijke bouw, aantrekkelijke ontwerpen. Gebouwd door een-Transol-aannemer bij u in de buurt.

Scherpe prijzen.

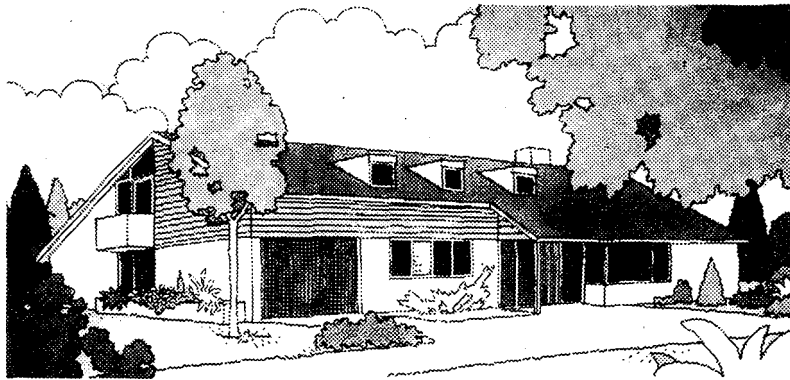
Mogelijk door een combinatie van voordelen, die u elders niet vindt.

Grote eigen inbreng.

Zowel qua indeling als qua materiaalgebruik, gegarandeerd door de traditionele bouwwijze. Dus u kunt ook exclusief bouwen met Transol. Met alle voordelen die er zijn.

Zekerheid.

Vaste prijzen, afbouwgarantie, kwaliteitsgarantie.

Bon voor uitgebreide documentatie.

Transolhuizenplan biedt u een uitgebreide keuze. Informeer, stuur de bon.

Het Transolhuizenplan is een kwaliteits- en voordeelplan van Transol. Eén van de actiefste concerns in Nederland, bestaande uit een Energie en een Vastgoed Divisie met 72 bedrijven en een concernomzet in 1979 van 3 miljard.

PN 12

Naam: _____
 Adres: _____
 Postcode: _____
 Plaats: _____
 Telefoon: _____
 Gemeente waar ik ga bouwen: _____

Stuur de bon in een open enveloppe zonder postzegel naar: Transolhuizenplan, Antwoordnummer 1510, 3000 WB Rotterdam. Even bellen kan natuurlijk ook. Tel. 010-620000*

Van UBO krijgt u f. 1000.- méér dan eigenlijk nodig is.

Laten we zeggen dat u zo'n dertig jaar bent. En u sluit een levensverzekering van tienduizend gulden. Dan betaalt u elke maand ongeveer twee tientjes. Na 35 jaar krijgt u de eigenlijke uitkering. U betaalde bij elkaar f 8.946,-. U krijgt ineens terug f 10.000,-. Maar is dat alles? Van UBO krijgt u ook nog uw deel in de winst. En dat kan fiks oplopen. Na een maand is uw winst-aandeel al f 1.000,- waard. Dat komt bij andere verzekeringsmaatschappijen niet voor. Het kan zelfs doorgroeien tot f 6.000,-. U krijgt dan dus van UBO f 10.000,- plus f 6.000,-. En als u een groter bedrag verzekert wordt ook uw winst-aandeel groter. U kunt meeprofiteren. Gebruik de bon. Vul in en stuur op. Zet op de envelop: UBO-verzekeringen, Antwoordnummer 445, 3500 VB Utrecht. Er hoeft geen postzegel op.

Bon voor f. 1000.- of méér

Ik wil meer weten over de winst-delende polis van UBO. Stuur mij vrijblijvend alle gegevens.

Mijn naam is _____
 Straat _____
 Plaats _____
 Leeftijd _____

- Ik ben ook geïnteresseerd in:
- effectenspaarkassen
 - begrafenisverzekeringen
 - bromfietsverzekeringen
 - brandverzekeringen
 - a.v.p.-verzekeringen
 - ongevallenverzekeringen
 - autoverzekeringen
 - caravanverzekeringen
 - pleziervaarttuig-verzekeringen
 - recreatie-goederenverzekeringen

cda1

CDA christen democratisch appél

Gemeenteraads-fractie Rotterdam
 Coolsingel 40
 Tel. 010-172134

In verband met de uitbreiding van de fractie-assistentie roept de C.D.A.-fractie van de gemeenteraad van Rotterdam sollicitanten op voor de functie van

fractie-assistent(e)

voor 2 dagen per week.

Onze gedachten gaan uit naar iemand tot plm. 30 jaar, die zich naast het algemene fractiewerk vooral zal gaan bezighouden met onderwerpen betreffende de ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing.

Functie-eisen:

- minimaal H.T.S.-niveau bouwkunde, eventueel studerend hiervoor of vergelijkbare opleiding;
- bekendheid met de problemen rond de stadsontwikkeling.

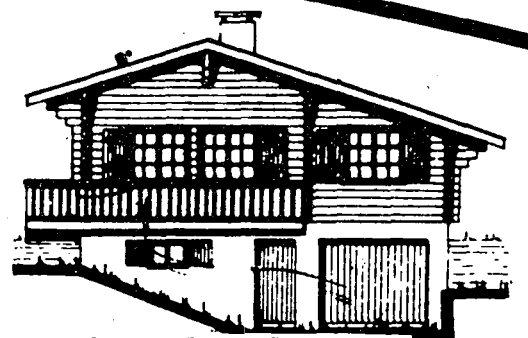
Geïnteresseerden worden verzocht hun schriftelijke sollicitaties te richten aan de fractievoorzitter van het C.D.A., de heer B. F. Bohré, Coolsingel 40, Rotterdam. (Eventuele telefonische informatie: 010-172134).

In de Noordoost-polder en Oostelijk Flevoland bouwden wij reeds vele kerken, scholen en boerderijen.

B.V. Gebr. Salverda

AANNEMERSBEDRIJF

't Harde, Bovenweg 7.
 Telefoon (05255) 1666.

Zwitserland WALLIS

CHALETS vanaf s.fr. 142.000,-
 APPARTEMENTEN vanaf s.fr. 147.000,-
 STUDIO'S vanaf s.fr. 97.000,-

Aanbiedingen te:

- Haute-Nendaz
- Champex Lac
- Vercorin
- Les Agettes
- Vex
- Ovronnaz

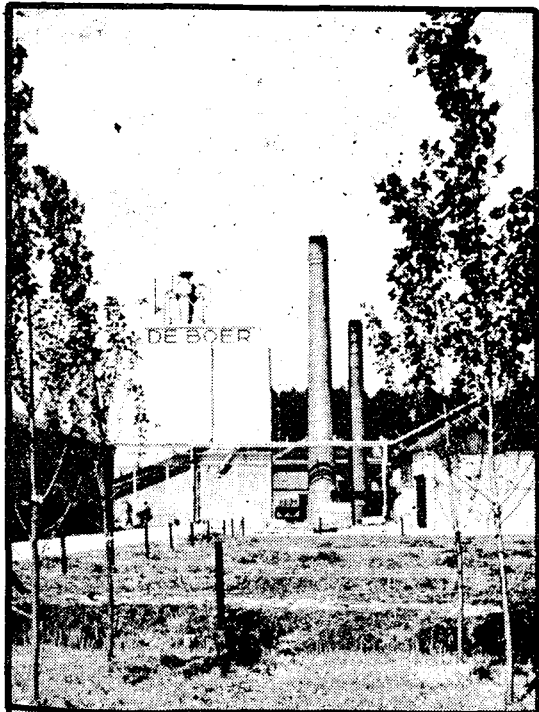
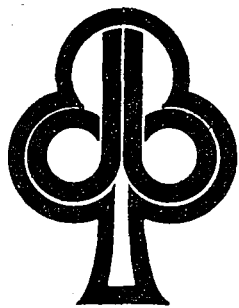
Vraagt onze documentatie.

Makelaarskantoor

PIKSEN International B.V.

Postbus 52 - 7440 AB - Nijverdal.
 Tel. 05486-12861.

Lid handelskamer Nederland-Zwitserland

Kistenfabriek
Nijkerk

N. DE BOER

* Vervoer
* Opslag
* Distributie
* Geregelde lijndiensten
* Verzorging van alle zware transporten

M. BOUW EN ZONEN B.V.
EXPEDITIE- EN TRANSPORTBEDRIJF

Gildenstraat 11 - Nijkerk. Tel. 03494-3854 - Postbus 70 - Telex 40342

BOUWBEDRIJF

**Fa.
C. Spijker
& Zn.**

Van Ostadelaan 61
Tel. 02150-11189-16777
HILVERSUM

**Ventevogel Financiële
Service Groep bv**

Ventevogel Financiële Service Groep bv, is een samenwerking van bedrijven op het gebied van assurantiën, onroerend goed, financiële administratie en adviezen.

**Uw
vertrouwen
waard**

Badhuisstraat 95
4380 AD Vlissingen
Tel. 01184-19181

Stelt u prijs op

**VAKWERK
KWALITEITS-
ARTIKELN**

dan

**VAN
Zeben's**

Woninginrichting N.V.
Laarstraat 12-20.
Zutphen.

Voor uw

- * Dieselolie, benzine, petroleum
- * Kolen, huisbrandolie
- * Tanktransporten
- * Butaan en Propaan gas
- * Campingflessen vullen
- * Container-vuil afvoer

de klok **HANDELMIJ B.V.**
BANDEN B.V.

West-Varkenoordseweg 470, Rotterdam,
telefoon 010-190200.

Bouw- en Aannemersbedrijf

M. de Raad & Zoon

Pickestraat 62, Noordwijk, tel. 01719-12100 en 15257.

**Nederlandse
Christelijke Boeren-
en Tuindersbond**

Het bestuur van de Ned. C.B.T.B. roept belangstellenden op voor de functie van **secretaris**

De taak omvat zowel het mede inhoud geven aan als de uitvoering van het beleid van de C.B.T.B., met name op het gebied van de tuinbouw. Deze taak wordt uitgeoefend binnen een stafgroep van tien personen.

Tot aanbeveling strekt:

- opleiding van academisch niveau
- brede belangstelling voor maatschappelijke en sociaal-economische ontwikkelingen
- organisatorische ervaring en het in staat zijn initiatieven te ontwikkelen
- goede contactuele eigenschappen en redactionele vaardigheid.

Gegadigden dienen de gedachte van christelijke maatschappelijke organisatie te delen.

De salarisregeling is gebaseerd op door de overheid gehanteerde normen en is afgestemd op leeftijd, opleiding, ervaring en deskundigheid. De functie is vacant per 1 april 1980. Een psycho-technische test kan deel uitmaken van de selectieprocedure.

Schriftelijke sollicitatie vóór 3 maart te richten aan het bestuur van de Ned. C.B.T.B., postbus 18510, 2502 EM Den Haag. Tel. 070-469758. Informaties zijn verkrijgbaar bij de heer K. Wassenaar, algemeen secretaris.

Rent-
meesterschap
en solidariteit

Teksten van de redevoeringen van CDA-fractievoorzitter Lubbers en minister-president Van Agt op het CDA-congres van 20 januari 1979. In de brochure zijn ook de congresresoluties opgenomen. Publikatie van het CDA

32 pag., f 2,50
(incl. portokosten)

Bestellingen:
giro 13 70 00 t.n.v. CDA, Den Haag, met vermelding van de titel.

KOCH

Telefoon 055-214259 - Apeldoorn.

Kerkorgels
Elektronische orgels

voor kerk-, school- en huismuziek.

Voor loodgieters-, gas-, sanitaire- en leiwerken

(ook asfalt-shingles) in en op uw bouwwerken naar het sinds 1848 bekende en vertrouwde adres:

Gebr. BEKKER B.V.

REIJNDERSBUURT 11-13, LEEUWARDEN, POSTBUS 58.
TELEFOON 05100-20841.

TOT 140% HYPOTHEEK

Kostel. vrijbl. off. Geen afsluitprovisie. Geldlening f 5 000,- = 36 x f 171,- enz. Advies en bemiddeling onroerend goed.

HUIZEN te koop gevraagd en aangeboden, ook in Spanje

drs. J. A. Uding & Partners
Financ. adv. en vastgoed consultants.
Van Maerlantlaan 7 - Amersfoort.
033-17647.

BUDDINGH NATUURSTEEN B.V.

Kanaalweg 10-11 - Telefoon 08385-19119.

VEENENDAAL

TIMMER- EN AANNEMINGSBEDRIJF

J. STOUT

Dijklaan 84 - Telefoon 01825-590 - BERGAMBACHT.

korteweg

bouw en aanneming maatschappij b.v. breda

Voor ouders die moeilijkheden hebben met de schoolopleiding van hun zoon, kon dit wel eens belangrijk zijn.

Alle kinderen vanuit het gezin naar school laten gaan is een ideaal, dat niet altijd te verwezenlijken valt. Ons internaat is er juist op gericht om dan een alternatief te bieden. Wij stellen ons immers tot doel de jongens te begeleiden in hun studie van:

Gymnasium - Atheneum - Havo - Mavo

In ons internaat is plaats voor 60 leerlingen. Zij zijn naar leeftijd en klas onderverdeeld in groepen, die toch ook weer niet helemaal op zichzelf staan.

Naast een serieuze begeleiding van de studie, besteden we heel wat aandacht aan kulturele, sociale en godsdienstige vorming, terwijl ook de leefbaarheid onze volle aandacht heeft.

Als u het de moeite waard vindt om wat meer inlichtingen te vragen kunt u die bij de rector krijgen.

Het adres is:

**R.K. Internaat
„Beresteyn”**

Leidseweg 191,

Voorschoten.

Telefoon 01717-2341.

Instituut voor lerarenopleiding vrije leergangen Vrije Universiteit te Amsterdam

Postbus 90048, 1006 BA Amsterdam.
Vestiging: Joan Muyskensweg 48, tel. 020-934921.

Het instituut V.L.-V.U. leidt ten behoeve van het tweede- en derdegraadsgebied leraren op met een meervoudige bevoegdheid.

Aanmelding voor de opleiding tot 1 maart 1980

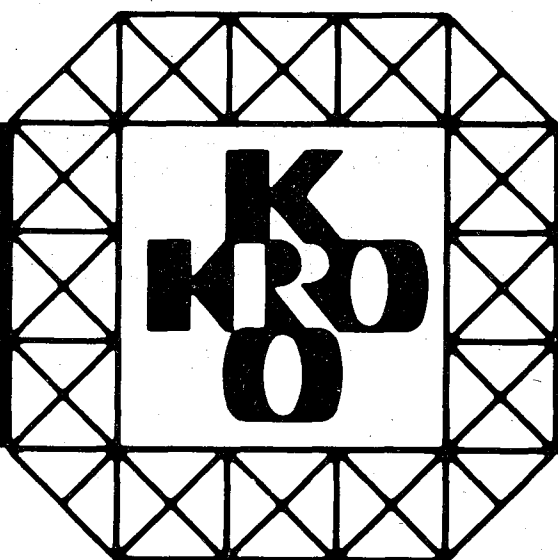
Aan het instituut is een opleiding mogelijk in de vakken:

Aardrijkskunde	Huishoudkunde
Biologie	Maatschappijleer
Duits	Natuurkunde
Economische Wetenschappen	Nederlands
Engels	Omgangskunde
Frans	Scheikunde
Geschiedenis	Tekenen
Gezondheidskunde	Textiele Werkvormen
Godsdienst	Wiskunde
Handvaardigheid	Iedere student moet een combinatie van twee van deze vakken studeren.

Toelastingsseisen:

- een einddiploma gymnasium, atheneum of hbs;
- een einddiploma mms of havo
- de akte van volledig bevoegd onderwijzer
- door het ministerie vastgestelde diploma's van het hoger en middelbaar beroepsonderwijs.

Nadere inlichtingen en aanmeldingsformulieren zijn verkrijgbaar bij de studentenadministratie.

**'n omroep
die de moeite waard is**

studio

Voor het hele gezin.
Kleurrijk, gezellig
en... niet duur.

mikro gids

Nu nog handiger.
Eenvoudig en...
het goedkoopst.

Schrijf KRO antwoordnummer 70 1000 RA Amsterdam. Bel 035-284333.

Andriessen en Nootboom, we blijven ze tegenkomen!

door: drs. Gerard van Leijenhorst, vice-voorzitter CDA-Tweede Kamerfractie

„Moeilijke tijden”, schreef ik vorige week boven mijn wekelijks artikel. Nou, het is inderdaad gebleken hoe moeilijk het is toegegaan in Den Haag. Gelukkig is het niet tot een kabinetscrisis gekomen, het bleek beperkt tot een ministers- (en staatssecretaris'-) crisis. Echter het feit dat deze zeer bekwame bewindslieden, Frans Andriessen (KVP) en Ad Nootboom (CHU) heengingen, heeft ons land en ook het CDA onmiskenbaar schade berokkend.

ANDRIESEN

Andriessen, bijzonder kundig en scherpzinnig politicus, heeft de Nederlandse politiek in tal van functies gediend. Zelf heb ik hem enige tijd in de fractie – eerst in de „verenigde vergadering” van AR, CHU en KVP, later in de echte CDA-fractie – mogen meemaken, totdat hij in 1977 tot het ministersambt werd geroepen. Voordien had hij zich reeds ontwikkeld tot een bekwaam

fractievoorzitter van de KVP. Ook toen al bleek hij een vasthoudend politicus te zijn met vast omlijnde ideeën; zijn argumentatie was altijd haarscherp en in zijn voorgedragen evidentie vaak moeilijk weerlegbaar.

Reeds in 1975 diende Andriessen bij de algemene politieke beschouwingen een motie in, waarin hij in verband met de slechter wordende economische situatie het kabinet-Den Uyl verzocht om zo snel mogelijk met passende maatregelen terzake te komen. Dit leidde uiteindelijk tot de z.g. één-procents-operatie. Maar nu 5 jaar later is, mede in aanmerking genomen de sindsdien aanzienlijk verslechterde financiële toestand van ons land, niet zo heel veel terechtgekomen van de alom zo noodzakelijk geachte bezuinigingsmaatregelen. Ook thans moet gezegd worden dat er nog steeds sprake is van een nationale weerzin om de werkelijke

stand van zaken helder onder ogen te zien. Zowel voor Duysenberg als Andriessen was het roeien tegen de stroom op, voor de laatste wel het allermeest. Het feit echter dat deze nationale weerzin ook politieke weerklank vond bij geestverwanten – in die zin dat zij de verwezenlijkbaarheid, en daarmee ook de juistheid van het beleid daar sterk van afhankelijk maakten – moet hem wel bijzonder pijn hebben gedaan. Het is van alles te weinig wat de regering nu wil, verzuchte hij vorige week vrijdag: te weinig bezuinigingen, te weinig garanties dat deze zullen worden uitgevoerd en dit alles uitgemeten over een te korte tijd. We kunnen dit met hem meevoelen, zeker rationeel gezien moeten er verdergaande stappen worden gezet dan in de brief van minister Albada aan de Stichting van de Arbeid worden voorgesteld. De weerstand zoals deze door de FNV wordt georganiseerd mag niet bepalend worden voor het beleid. De moed die van ons gevraagd wordt om de voor ons land beste weg te gaan – ten behoeve van de werkgelegenheid, tegen de inflatie en om onze stagnerende economie weer in het goede spoor te krijgen – zal stellig niet direct beloond worden, zij is er evenwel niet minder noodzakelijk om.

Het alternatief waarvoor Andriessen echter koos: een kabinetscrisis, althans wanneer andere ministers met hem waren meegegaan, had Nederland nog dieper in het moeras geholpen.

Vervolg op pagina 3

Themanummer land- en tuinbouw en middenstand

De redactie van het christelijk-historische weekblad „de Nederlander” heeft besloten in de komende maande een aantal themanummers uit te brengen. In een themanummer worden facetten van een actueel onderwerp belicht.

In dit nummer van „de Nederlander” wordt in het bij-

zonder aandacht gegeven aan de land- en tuinbouw en aan de middenstand. In een volgend themanummer, dat over ongeveer een maand verschijnt, wordt stilgestaan bij het inkomensbeleid.

De thema-artikelen in dit nummer van „de Nederlander” zijn:

– „Boer en tuinder en

grond,” door drs. E. Broekhuis, secretaris-penningmeester van de Christelijke Boeren- en Tuindersbond (CBTB) in Gelderland,

– Europees landbouwbeleid in het nauw gebracht, door Willem van Middendorp, landbouwkundig ingenieur bij het

Produktschap voor Zuivel en lid van de CHJO,

– „Zelfstandigen in het midden- en kleinbedrijf al jaren in de knel,” door mr. G. van Muiden, lid van de Tweede Kamer (CDA/CHU) en oud-secretaris van het Nederlands Christelijk Ondernemersverbond (NCOV).

PTT komt met Lohman-zegel: het CDA nu compleet

door: D. J. Hoekstra

Over enkele weken – om precies te zijn op dinsdag 4 maart – brengt het staatsbedrijf van de PTT enkele bijzondere zegels uit: drie zegels die de aandacht vestigen op politici van betekenis uit het verleden.

Vooruitlopend op de voorziene eenwording van KVP, ARP en CHU dit najaar – het CDA reeds begin maart bij elkaar. De nieuwe serie van drie postzegels namelijk bevat een zegel van „onze” jonkheer mr. Alexander Frederik de Savornin Lohman. Hij completeert als het ware de CDA-postzegelserie, want eerder (in de serie zomerzegels van 1936) verschenen zegels gewijd aan ds. A. S. Talma (ARP) en aan mgr. dr. H. Schaepman (KVP), beide – zoals de catalogus vermeldt – Nederlands staatsman.

Meer recent werden andere politici door de PTT gehuldigd: in 1972 werd de Thorbecke-zegel uitgegeven – een zegel, die vooral bekend werd door het opschrift „Er is meer dan voorheen in de wereld te doen”. Precies vier jaren later verscheen de Groen van Prinsterer-zegel. Beide zegels werden uitgegeven ter gelegenheid van de honderdste sterfdag van de betrokken politicus.

Naast de Lohman-zegel verschijnen volgende maand ook zegels, gewijd aan de politici mr. P. J. Troelstra (SDAP) en prof. mr. P. J. Oud (liberaal).

WELKOME AANVULLING

De komende uitgifte betekent een welkome aanvulling op de reeds verschenen zegels van politici – een reeks die te klein van omvang is. Wellicht kan de komende uitgifte het begin zijn van een misschien jaarlijks terugkerende gebeurtenis: in de parlementaire geschiedenis zijn namen te over te vinden van personen aan wie een zegel gewijd zou kunnen worden.

Overigens heeft de uit te brengen serie reeds veel reacties opgeroepen: Waarom juist dit drietal en waarom juist de liberale politicus Oud op de meest gangbare zegel (van zestig cent). Kritiek was er ook op de vormgeving van deze laatste zegel, waarop de oud-bewindsman en vroeger kamerlid Oud staat afgebeeld rechts naast de voorzittersstoel. Twee van zijn volgelingen, te weten VVD-fractievoorzitter Rietkerk en het liberale kamerlid Nijpels hebben de voor PTT-zaken verantwoordelijke staatssecretaris Smit-Kroes hierover aan de tand gevoeld. Zij bepleitten uitvoering van de nog uit te geven zegels in een „gespiegelde” uitvoering, zodat Oud alsnog juist zou worden geplaatst, te weten links van de voorzittersstoel. De staatssecretaris is op het verzoek niet ingegaan.

Misschien is zij bij haar negatieve beslissing wel uitgegaan van de opmerking van een andere liberaal, te weten Thorbecke. Op 16 mei 1849 gaf er reeds blijk van, dat „de plaatsen

in deze zaal geen politieke betekenis hebben”.

NATIONAAL

De Lohman-zegel – gewijd aan een Nederland waarover ooit werd geschreven, dat „zijn leven een stuk nationale geschiedenis is” en „een figuur van blijvende betekenis” is genoemd – wordt in de komende uitgifte geplaatst naast de socialist Troelstra. In de parlementaire geschiedenis waren zij juist elkaars tegenpolen. Zo bijvoorbeeld in de november-dagen 1918, toen De Savornin Lohman zich in zeer belangrijke mate opstelde tegen over de revolutieplannen van Troelstra. Lohman werd, na de gelukkige afloop van de gebeurtenissen, dank gebracht

voor de wijze waarop hij „in de spannende dagen” had bijgedragen in het streven „om kroon en vaderland met Gods hulp te helpen bewaren”. Lohman werd geëerd als een der mensen, betrokken bij „het opwerpen van een dam van verzet tegen de plannen van Troelstra”. Zelf heeft hij zijn aandeel in de gebeurtenissen van 1918 niet zo betekenisvol geacht. „Ik was – zo schreef Lohman op 19 november 1918 – „niet veel meer dan een porte-voix bij de regering”.

Lohman en Troelstra ontmoetten elkaar ook in de zogeheten bevredigingscommissie – aangekondigd in de troonrede van 1913 –, die tot taak kreeg een onderzoek in te stellen „in

hoever ene algemeen bevredigende regeling mogelijk is terzake van de subsidiëring van het bijzonder onderwijs en de voorwaarden, welke daaraan verbonden moeten worden”. Lohman was onder-voorzitter van deze staatscommissie, die misschien beter bekend is als pacificatiecommissie. In haar grootst mogelijke meerderheid kwam de commissie tot overeenstemming over een nieuw grondwetsartikel dat aan openbaar en bijzonder lager onderwijs financiële gelijkstelling verzekerde.

Het driemanschap – straks bijeengebracht op drie postzegel – werd eerder saamgebracht en wel in de bijna vergeten uitgaaf „De Tweede Kamer in woord en beeld”. In dit boekje bracht de volksdichter J. H. Speenhoff rijmpjes en gedachten bijeen over de kamer van honderd. In dit in 1938 uitgegeven boekje worden de drie als volgt getekend:

Mr. P. J. Oud:

Oud wordt in de Tweede Kamer als de benjamin beschouwd Oud is daar de aller-jongste en die jongste heet juist Oud.

Mr. A. F. de Savornin Lohman:
Nestor van de Tweede Kamer tweeëntachtig jaren oud christelijk-historisch leider stalen wil en hart van goud.

Mr. P. J. Troelstra:
Pieter Jelles, waardig strijder Ziel van de SDAP blijft toch zitten, hou je stoel vast doe nog vele jaren mee.

Unido III: stimuleren industriële groei

— New Delhi (India), januari-februari 1980

door: C. P. van Dijk, lid Tweede Kamer voor CDA

Van 21 januari tot 9 februari jl. vond te New Delhi de derde algemene conferentie plaats van de Industriële Ontwikkelingsorganisatie van de Verenigde Naties (UNIDO). Aan de conferentie namen meer dan 130 landen deel van Noord en Zuid, Oost en West. Ik had zelf het genoegen als lid van de Nederlandse delegatie de conferentie te mogen bijwonen.

Op de vorige UNIDO conferentie, die in maart 1975 te Lima plaats vond, waren een aantal doelstellingen geformuleerd voor de gewenste industriële groei van de arme landen. Terecht werd die groei beschouwd als onmisbaar voor het bereiken van gelijkwaardigheid met de rijke landen en voor een snellere groei van inkomen en werkgelegenheid. Centraal in de Lima-verklaring staat dan ook de doelstelling om het aandeel van de ontwikkelingslanden in de industriële wereldproductie op te voeren van 8,6% in 1975 tot 25% in het jaar 2000.

Inmiddels zijn bijna vijf jaar verstreken. Zoals het er nu uitziet zal deze doelstelling op geen stukken na worden gehaald: de huidige schattingen voor het jaar 2000 lopen uiteen van 11%–19%. Weliswaar is de industriële ontwikkeling in de arme landen stormachtig geweest, maar die groei beperkte zich tot een aantal landen terwijl in een groot aantal andere, waaronder de armste ontwikkelingslanden de industrie onvoldoende van de grond kwam. Een ander probleem is dat, ook waar dat wel het geval is, de industriële groei te weinig invloed heeft op het lot van de armsten – ze is te weinig afgestemd op de basisbehoeften van de bevolking, schept te weinig extra werkgelegenheid en heeft maar weinig invloed op de geweldige inkomensverschillen. UNIDO III heeft zich vrijwel uitsluitend met het eerste probleem bezig gehouden: het stimuleren van de industriële groei: Het tweede probleem (van welke aard dient die groei te zijn om in de basisbehoeften van de bevolking te voorzien?) leent zich veel moeilijker voor internationale discussie omdat de ontwikkelingslanden dit veelal als een binnenlands probleem beschouwen waarmee de rijke wereld zich niet hoeft bezig te houden.

Vorbereiding door UNIDO-secretariaat

Ter voorbereiding van de conferentie had de staf van het UNIDO-secretariaat een uitvoerige analyse van de internationale economische situatie opgesteld en een aantal concrete voorstellen ontwikkeld ter stimulering van de industriële ontwikkeling in de derde wereld – voorstellen op het terrein van de industrie-financiering, industrieel recht, technologie-overdracht, internationale handel, herstructurering van de wereldeconomie, onderling overleg tussen landen en (u raadt het al) uitbreiding van UNIDO's taken en bevoegdheden. Deze aanbevelingen vormden ook de hoofdmoot van de uitgebreide agenda voor de conferentie.

De oplettende lezer zal zich waarschijnlijk afvragen: „waar heb ik dat al eens eerder gelezen?” En hij heeft gelijk want een groot aantal van deze onderwerpen zijn in de afgelopen twaalf maanden reeds bij herhaling op andere wereldconferenties van de Verenigde Naties ter sprake geweest. Ik denk daarbij aan de grote UNCTAD conferentie in mei 1979 (waarover ik in juni '79 rapporteerde), aan de Technologie-conferentie (UNCSTD) in augustus '79 en aan de jaarvergadering van IMF/Wereldbank in september '79. Weliswaar waren deze conferenties niet specifiek gewijd aan de industriële ontwikkeling (zoals de Unido-conferentie), niettemin overlappen de agendapunten elkaar in belangrijke mate en is er ook bij de voorbereiding nogal wat dubbel werk verricht. Wie

over de wereldhandel en internationale financiën zijn licht wil opsteken, kan bij verschillende V.N.-organisaties terecht. Veel onderlinge afstemming is er daarbij kennelijk niet geweest want de analyses dekken elkaar lang niet altijd.

Opvallend is ook dat UNIDO zich, bij het opstellen van haar aanbevelingen, niet altijd voor ogen heeft gehouden dat in de westerse landen de industriële sector grotendeels in particuliere handen is en dus niet rechtstreeks door de overheid is te reglementeren. Zo stelt UNIDO voor, dat de aanbevelingen, die tijdens de consultaties tussen regeringen en industrie-vertegenwoordigers worden gedaan met betrekking tot de overplaatsing van industrieën uit de rijke naar de arme landen, effectief worden gemaakt en als bindend worden beschouwd door de individuele landen. Het gemak waarmee over de herstructurering wordt gesproken is soms verbluffend. Het is ook opvallend, dat daarbij meer aan internationale en nationale reglementering wordt gedacht dan aan het gebruik maken van de marktfactoren.

Eisenpakket van de arme landen

De eerste week van de conferentie is al verstreken als de voorstellen van de ontwikkelingslanden (verenigd in de Groep van 77) bekend worden gemaakt in de vorm van een 36 pagina's tellende Declaratie en een daarbij behorend Actieplan met niet minder dan 207 punten. De Declaratie is uiterst eenzijdig en politiek geïnspireerd; vrijwel identiek ook aan de Havanna-declaratie, die in december vorig jaar onder de gespieerde leiding van „Commander Fidel Castro” werd opgesteld en nogal wat zaken bevat, die met het doel van de conferentie weinig uitstaande hebben (veroordeling „imperialisme, kolonialisme, neokolonialisme, zionisme” etc.). In het oog springende punten:

- de rijke landen en de multinationale ondernemingen in de beklagdenbank;
- over de ontwikkelingslanden en hun onderlinge samenwerking – niets dan lof;
- geen woord over de verwoestende werking van de olieprijsverhogingen;
- resolute weigering om te spreken over de basisbehoeften van de armsten binnen de ontwikkelingslanden en over differentiatie tussen die landen;
- sterke nadruk op de onaan-tastbare, volledige soevereiniteit van de ontwikkelingslanden over hun natuurlijke hulpbronnen;
- hun recht om de multinationale ondernemingen te reglementeren en desnoods, zonder internationale verplichtingen, te ontegenen.

Die nationale soevereiniteit blijkt in veel mindere mate te gelden voor de rijke landen als men mag

afgaan op het eisenpakket vervat in het Actieplan. Wij worden beleefd doch dringend verzocht (ik doe slechts een greep uit de vele punten):

- te bewerken dat bestaande industriële activiteiten worden verplaatst naar de ontwikkelingslanden;
- onze industriële technologie aan die landen over te dragen (mits die niet verouderd, milieu-vervuilend is of energie-verslindend is);
- op zeer ruime schaal geld ter beschikking te stellen voor industriële investeringen, door (a) overdracht van \$300 mrd tussen 1980 en 1990 plus (b) de oprichting van een Industrialisatiefonds, dat tegen het jaar 2000 nog eens \$300 mrd moet overdragen. Ja, u leest het goed: in beide gevallen een drie met elf nullen erachter en een dollar-teken ervoor. Hoewel het Fonds vrijwel geheel gefinancierd zal moeten worden door de rijke landen, dient het beheer daarover geheel bij de ontwikkelingslanden te liggen.

Ik laat, korthedshalve, onvermeld de verlangens op het terrein van de handel, de onderlinge consultaties, de kwijtschelding van schulden, de hervorming van het monetaire stelsel, het aan banden leggen van multinationale ondernemingen, de energievoorziening, de opleiding en training van personeel en de speciale maatregelen voor de armste ontwikkelingslanden. De extreme krachten binnen de G-77 hebben zichzelf en hun meer gematigde vrienden met een dergelijke éézijdige en veeleisende opstelling geen dienst bewezen. Het politieke vuurwerk is mooi maar verhuult het zicht op de echte problemen waarvoor men is bijeengekomen. Een teveel aan kruimelwerk belemmert het werk aan een aantal goed gekozen hoofdonderwerpen: als men alles wat direct of indirect met de industriële ontwikkeling te maken heeft wil behandelen, komt men in drie weken aan de afdoening van een aantal hoofdzaken niet toe. En wat meer is: de politieke eenzijdigheid en veeleisendheid verschaffen de rijke landen een excuus voor een afwerende en negatieve opstelling, met als motivering „hier is nauwelijks aan te beginnen” en „hierover kan nauwelijks serieus worden gepraat”.

Reactie van de Westerse landen

De reactie van de rijke landen, verenigd in de B-groep, is dan ook bijzonder zuinig, minimalistisch en defensief. De toonaangevende delegaties hebben zo te zien maar weinig speelruimte om soepel en met wat verbeeldingskracht in te spelen op de voorstellen van de G-77. Men weigert, in eerste instantie zelfs maar te praten over de ontwerp-Declaratie maar moet na een paar dagen die positie al weer prijsgeven. Het Actieplan wordt puht voor punt behandeld: op een groot aantal ondergeschikte punten, die weinig nieuws bevatten, is de reactie tegemoetkomend maar op de hoofdpunten is de opstelling van de B-groep afwijzend – vaak met de wat formalistische redenering dat U...do niet bevoegd is en daarom de zaken moet overlaten aan andere, meer competente organisaties. Het tegenvoorstel van de B-groep heeft dan ook weinig om het lijf. – weinig werkelijke visie. Weinig besef ook van de urgentie, die de oplossing

van de onderliggende problematiek heeft, en van het belang dat de rijke landen zelf hebben bij de (industriële) ontwikkeling van de arme landen.

Want als men afziet van de politieke retoriek in de stukken van de G-77 en van de wildgroei aan detailpunten, blijven toch een aantal centrale onderwerpen bestaan waarop de rijke landen op één of andere manier zouden dienen in te spelen, zoals:

1. het onloochenbare feit, dat de totaliteit van de bijdragen van de rijke landen aan het ontwikkelingsproces verre onder de maat is gebleven van wat men zich tien jaar geleden ten doel heeft gesteld en dat de arme landen alle recht en reden hebben zich daarop te beroepen, ook wanneer slechts de financiering van hun industriële ontwikkeling in het geding is.
2. de groeiende betekenis van de investeringen in de ontwikkelingslanden – gefinancierd door surplusen in OPEC en andere landen – voor de welvaart van onze eigen wereld, zonder de toenemende koopkracht van de ontwikkelingslanden, in deze tijd van stagnatie en recessie, zou het aantal werklozen bij ons waarschijnlijk enkele miljoenen hoger zijn. Het voor ons buitengewoon voordelige en produktieve gebruik dat op deze manier van de oliedollars wordt gemaakt, loopt grotendeels via de particuliere banken en is niet erg stabiel; het scheppen van nieuwe kanalen, waarlangs dit kapitaal langdurig naar de ontwikkelingslanden zou kunnen worden geleid (bijv. via een Industrialisatiefonds) zou de stabiliteit en betrouwbaarheid van het systeem kunnen vergroten.

De Nederlandse delegatie had op deze conferentie wat meer

armslag en heeft getracht het standpunt van de rijke landen wat te versoepelen, allereerst onder de bondgenoten in EEG-verband. Deze poging vond echter weinig weerklank en vermocht niet de posities dichter bij elkaar te brengen.

Onderhandelingsresultaat

Het wekte dan ook geen verwondering, dat de onderhandelingen na enkele dagen muurvast waren gelopen. In de verschillende onderhandelingsgroepen komen partijen niet veel verder dan het herhalen van eigen standpunten zonder enige werkelijke bereidheid op hoofdpunten dichter bij elkaar te komen. Twee dagen voor het sluitingstijdstip is dan ook al duidelijk dat de conferentie op een mislukking uitloopt. De president zelf grijpt in en besteedt een nacht met het schrijven van een compromis-declaratie, waarin alle partijen zich zouden moeten kunnen vinden. Bij nadere bestudering van de tekst blijkt echter dat deze voor 95% gelijk is aan de oorspronkelijke verklaring van de G-77 en noch voor de ontwikkelingslanden aanvaardbaar. Daarmee is de conferentie feitelijk mislukt. De laatste dag wordt nog doorgebracht met allerlaatste pogingen om nog iets te redden maar ook dat levert geen resultaten meer op.

Slot

Men dient ervoor te waken aan het mislukken van deze conferentie al te grote betekenis toe te kennen: de conferentie was slechts aan een beperkt onderwerp gewijd en de werkelijke onderhandelingen over de ontwikkelingsstrategie in de tachtiger jaren zullen later dit jaar in een ander internationaal forum plaats vinden. Toch heb ik de conferentie met een gevoel van verontusting verlaten. Als de sfeer van polarisatie, onvermogen en kortzichtigheid, zoals die in New Delhi voelbaar was, tekenend wordt voor de verhoudingen in de komende maanden en jaren, betekent dat niet veel goeds voor de wereldeconomie in de nabije toekomst – niet voor de ontwikkelingslanden maar evenmin voor onze eigen wereld.

C. P. van Dijk

Cursus vergadertechniek voor vrouwelijke CDA-kaderleden

Door de Stichting Politiek Vormings- en Scholingswerk van het CDA wordt een cursus georganiseerd voor vrouwelijke kaderleden van het CDA teneinde hen meer vertrouwd te maken met het voorbereiden van en het optreden in vergaderingen.

Bij wijze van proef wordt er op één plaats in het land, namelijk Utrecht, gedurende een gehele dag een cursus gegeven voor maximaal 40 deelnemers. Na afloop van de cursus zal, aan de hand van de opgedane ervaringen tijdens de cursus, worden overwogen of deze, al dan niet gewijzigd, in de komende winterperiode moet worden herhaald op meer plaatsen in het land.

INSCHRIJVING

Men kan alleen deelnemen door tijdig het verschuldigde cursusgeld ad. f 15,- over te schrijven

op giro 3966745 ten name van Stichting politiek vormings- en scholingswerk CDA, Wassenaarseweg 7, 's-Gravenhage. In het cursusgeld zijn een broodmaaltijd en consumpties begrepen. Reiskosten kunnen te zijner tijd worden gedeclareerd, na aftrek van f 10,- voor eigen rekening.

De inschrijving dient vóór 10 maart a.s. binnen te zijn. Indien niet tijdig kan worden geregistreerd, dan is het wenselijk een briefkaartje te zenden, of op te bellen. Vermeld a.u.b. bij betaling duidelijk u naam en adres. Na ontvangst van de betaling worden nadere gegevens toegezonden.

WAAR – WANNEER?

De cursus zal worden gehouden in het jaarbeurscongrescentrum, Croeselaan 8 te Utrecht. Datum: maandag 24 maart 1980. Aanvang: 10.00 uur. Sluiting: 16.00 uur.

Kritisch maar vriendschappelijk

door: Hans Gualthérie van Weezel, lid Tweede Kamer CDA

Op 21 februari discussieerde de Tweede Kamer over een notitie van minister Van der Klaauw over de mensenrechtensituatie in Indonesië. Het debat spitste zich hierbij toe op de politieke gevangenen, de situatie op Oost-Timor en West-Irian. Vanuit de oppositie kwam hierbij de wens naar voren geen korvetten aan Indonesië te leveren. Dit debat zou wellicht de verwachting hebben kunnen wekken van een brede discussie over de Nederlands-Indonesische betrekkingen. Zo niet de omvang en inhoud van de ministeriële notitie en evenmin de spreektijd. In het patroon van betrekkingen met Indonesië spelen immers meer factoren een rol dan bovengenoemde kwesties. Veel wenselijker was het geweest uitvoerig in te kunnen gaan op onze relatie tot Indonesië en hoe wij die verder denken in te vullen.

Namens de CDA-fractie bracht ik dan ook duidelijk naar voren dat om tal van redenen vriendschappelijke betrekkingen met land en volk van Indonesië ons veel waard zijn! Bij ons leeft de wens, die betrekkingen waar mogelijk te intensiveren. Dit betekent niet dat van een kritische benadering nooit sprake zou kunnen zijn, bijvoorbeeld wanneer mensenrechten in het geding zijn. Dergelijke kritiek zal echter moeten passen in een beleid dat gericht is op beïnvloeding van processen ten goede en moet niet contra-productief zijn.

POLITIEKE GEVANGENEN

In bovengenoemde geest moeten dan ook de bovengenoemde kwesties beoordeeld worden. Allereerst een lichtpunt: de politieke gevangenen. In een brief van Amnesty International van 18 februari wordt gesproken van een „verheugende verbetering van de toestand in Indonesië”. Achtereenvolgende Nederlandse regeringen hebben zonder uitzondering waar mogelijk hun invloed aangewend om de Indonesische regering hier tot andere gedachten te brengen. Met instemming kunnen wij dan ook constateren dat na vele jaren zeer vele gevangenen eindelijk vrijgelaten zijn. In uitzicht is verder gesteld, dat de z.g. a-categorie van gevangenen spoedig berecht zal worden. Ook de recente vrijlating van oud-minister Soebandrio lijkt deze ontwikkeling ten goede te onderstrepen. Een verheugende ontwikkeling, maar toch geen echte amnestie. Onzekerheid blijft namelijk bestaan hoe de terugkeer uit gevangenschap na zo veel jaren zal verlopen.

OOST-TIMOR

Alhoewel het hier om tal van factoren gaat waarvoor Indonesië niet alleen verantwoordelijk mag worden gesteld, geven de weliswaar uiteenlopende maar schokkende cijfers over het aantal dode Timorezen op zijn minst aanleiding tot de grootste zorg.

Het is bekend dat Oost-Timor, een voortvloeisel uit het koloniale verleden, door Portugal eeuwenlang verwaarloosd is. Het is eveneens bekend dat als gevolg van het plotsklapse vertrek van de koloniale meesters

dit land in een erbarmelijke toestand achtergelaten werd. In feite zijn de afwezigheid van enige infra-structuur alsmede de grote armoede de enige herinneringen aan een gelukkig afgesloten periode. Dat het door het vertrek van Portugal ontstane machtsvacuüm vervolgens leidde tot een burgeroorlog die de eerste kiemen legde voor de huidige situatie mag eveneens als bekend worden verondersteld. Ook kan nog als verzachtende omstandigheid worden aangevoerd dat Indonesië zich aanvankelijk in deze burgeroorlog, waarbij het tot op heden onduidelijk is hoe groot de aanhang van het naar onafhankelijkheid strevende Fretelin wel was, afwachtend opstelde. De vervolgens plaatsvindende Indonesische invasie en annexatie heeft echter niet alleen in Nederland maar vrijwel in de gehele volkerengemeenschap nimmer enige instemming kunnen ondervinden.

Dit, alsmede de houding van de Indonesische militairen ter plaatse, heeft geleid tot de huidige schrikbarende situatie. Dat de droogte in 1978 hierbij een voorname rol gespeeld heeft kan ook nog als verzachting worden aangevoerd. Aan de andere kant is het ronduit onbegrijpelijk dat het juist in deze periode was dat iedere vorm van directe hulp, of die nu door het Internationale Rode Kruis of door Australië aangeboden werd, steeds afgevoerd. Aan de andere kant is het ronduit onbegrijpelijk dat het juist in deze periode was dat iedere vorm van directe hulp, of die nu door het Internationale Rode Kruis of door Australië aangeboden werd, steeds afgevoerd.

De berichten die ons thans bereiken en door de regering bevestigd worden, wijzen erop dat het de Indonesische autoriteiten thans ernst is geworden de geschonden reputatie te herstellen. De internationale hulpverlening lijkt eindelijk in samenwerking met Indonesië op volle toeren te draaien. Gezien de ernst van de situatie zal hier nog een grotere inspanning geleverd moeten worden. Hierbij gaat het niet zozeer om levensmiddelen als wel om heliopters, trekdieren, zaai-goed, kunstmest, etc., etc.

WEST-IRIAN

Wat de situatie op West-Irian betreft, het volgende. Het gaat hier om het lot van mensen waaraan wij alleen al op grond van emotionele redenen niet zomaar voorbij kunnen gaan. De

Papoea's vormen een uiterst kwetsbare ethnische groep. Gelijk dat met de Indianen in het Amazone-gebied het geval is, brengt de overgang van stenen tijdperk naar hedendaagse omstandigheden vaak onverbrugbare problemen met zich mee. De notitie had hieraan, en aan andere aspecten, bepaald meer aandacht mogen besteden. In zestien jaar tijd 120 miljoen gulden aan Nederlandse hulpbijdragen steekt nogal schril af bij wat wij aan andere voormalige gebiedsdelen plegen weg te schenken. Ook doet het vreemd aan dat volgens de nota de regering weliswaar de ontwikkelingen in West-Irian met aandacht volgt maar betrouwbare informatie verder uitgesloten is. Wat dat betreft, lijkt de beoordeling van de minister van de door dr. Lagerberg beschreven achteruitgang van de bevolking van West-Irian weinig steekhoudend. Van deze bij uitstek deskundige man kan men trouwens zeggen dat hij recentelijk langere tijd op het eiland geweest is. Geldt dit ook voor Nederlandse diplomaten? Bestaan er mogelijkheden voor het in-

stellen van een consulaire post? Publicaties van dr. Lagerberg staan trouwens niet alleen. Ook in de wandelgangen van de V.N. zijn steeds meer geluiden waar te nemen over een steeds groter wordende stroom Javanen naar dit gebied om daarmee de overbevolking in Java wat te temperen. Een en ander zou ten koste gaan van met name de Papoea's in de kustgebieden. Wat Irian Ya-Ya betreft, zal van de regering in de toekomst extra aandacht verwacht mogen worden. Willicht dat het eerstkomende bezoek van de minister-president en minister aan Indonesië hiertoe de eerste aanzet zal leveren.

Wat de korvettenleveranties betreft, kan men kort zijn. Het gaat hier om een exportvergunning door de vorige regering verleend om volstrekt legitieme gronden. Indonesië vormt een eilandrijk waarbij de vrije doortocht over zee een eerste bestaansvoorwaarde is. De schepen dienen ter bestrijding van smokkel en piraterij. Het gevaar voor gebruik ervan voor een guerrilla-oorlog diep in het binnenland van Oost-Timor was en is illusoir.

Vervolg van pagina 1

Over de situatie welke dan ontstaan zou zijn schreef ik vorige week reeds. Men kan de redering van Andriessen volgen tot op de uiterste rand van zijn politiek functioneren, maar zodra hij zich over die rand bewoog moeten we de zaken in een andere context zien, dan worden we voor een andersoortige afweging geplaagd. Het geschonden kabinet heeft naar mijn mening een juiste keus gedaan, om met het oog op het nationale belang orme door te gaan. Wij hopen dat ook deze beslissing het kabinet zal sterken in de vaste wil om ongehinderd door wankelmoeidigheid zijn taak tot medio 1981 te blijven vervullen.

NOOTEBOOM

Met de minister is ook de staatssecretaris vertrokken. Staatsrechtelijk gezien hoort dat ook zo. Deze „stelt zijn zetel ter beschikking”, zo luidt de formule officieel. Maar Nootboom ging verder, hij nam in het voetspoor van de minister ontslag. Evenals van Andriessen respecteren wij deze beslissing. De twee bewindslieden van financiën vormden een uitstekend team, zij deelden elkaars opvattingen volledig en waardeerden elkaars integriteit. Andriessen's vertrek leidde dus min of meer psycho-dwangmatig tot het heengaan van Nootboom. Ad

Nootboom liet in 1977 zijn hoogleraarsstoel in Amsterdam in de steek om ons land in het hoogste bestuursorgaan te gaan dienen. Hij heeft dit sindsdien met zijn volledige inzet gedaan. Zijn deskundigheid, alsmede zijn ontvare werkkraft, werden door vriend en vijand opgemerkt en geprezen. Hij werd de man van de reparatie-wetgeving, de Lückenbüszler van het belastingstelsel. Jammer, dat hij dit belangrijke werk nu niet kan afmaken. Ook als vriend zien wij hem node overtrekken. Komend van buiten de politieke lichtkring hoewel lange jaren actief in de Unie, o.a. als voorzitter van het Uniewerksfonds – werd hij in Den Haag spoedig één der onzen. Buiten het CDA was hij toch ook steeds een typisch vertegenwoordiger van de CHU. Daarom is er voor ons niet zomaar een staatssecretaris afgetreden. Achter de wekenlange intense spanningen in Den Haag gaat onzichtbaar schuil wat er omgaat in de gezinnen van de betrokken politici. Toch is daar een en ander van te bevroeden. Politiek is een uitermate hard bedrijf. Zelden worden de gezinnen van die spanningen helemaal gevrijwaard. Daarom denken we hier ook aan de echtgenotes (en de kinderen) van de beide bewindslieden. Ook zij verdienen onze genegenheid in de teleurstellingen, waarmee zij ongetwijfeld nog bezig zijn om die te verwerken.

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter; A. Buntzma, drs. M. Smits, drs. A. J. van Dulst, Wm C. de Kruijf, D. Rebel, Drs. H. van Spanning, Drs. G. van Leijenhorst, Goverd Veldhuizen en mevrouw E. Sleyser-Tegetlaar

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema; Dr. E. Bleumink, Prof. Dr. J. W. van Hulst; Ds. A. de Haan

REDAKTIE-ADRES
Postbus 33822
2503 BC 's Gravenhage

ADMINISTRATIE-ADRÉS:
Voor het opgeven van nieuwe abonnees, advertenties, adresveranderingen, weekblad:

Stichting „Uniepers”
Van Deventerlaan 49,
2271 TV Voorburg,
tel. 070-861520
(uitsluitend overdag)

Abonnementenprijs 30,- per jaar.
Vooruit te voldoen op postrekening 70154.
Voorburg t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U. Postbus 67
3770 AB Barneveld.
Telefoon (03420)-6141.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR HIST
UNIE Wassenaarseweg 7
2596 BC 's Gravenhage is
telefonisch te bereiken onder
nummer 070-244516

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad de Nederlander te zenden aan Bureau CHU Wassenaarseweg 7 2596 BC 's Gravenhage Telefoon (070) 244516

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m. Het telefoonnummer van de De Savornin Lohmanstichting is 070-246791

SPOEDIG TOT ZIENS!

Ik stel me zo voor dat we Andriessen en Nootboom in de nabije periode nog dikwijls zullen tegenkomen. Misschien niet zo zeer in de fysieke betekenis van het woord, maar dan wel via hun sociaal-economische opvattingen. Waarschijnlijk zullen we op moeilijke momenten nog eens herinnerd worden aan de reden die hen tot die stap hebben geleid. Ik dacht dat dit – met het oog op de nabije en in de verdere toekomst te nemen noodzakelijke beslissingen – geen kwaad zou kunnen. De moed welke zij hebben opgebracht is omstrede. Terecht mijns inziens. De achtergrond van waaruit zij hebben gehandeld is er evenwel niet minder valabel om. Mede daarom hopen wij dat deze bekwame politici in de rijen van het Christen-Democratisch Appèl spoedig weer een even valabele plaats zullen gaan innemen.

Commentaar

Aleen manna?

Manna: „brood des hemels” – „Niet bij brood alleen” – Program – werkgroep – Brood = manna – Alleen maar mannen?

Kent u dat associatiespellethe? Je noemt een woord en de ander moet onmiddellijk reageren met een ander woord of begrip dat voor hem daarmee geassocieerd is. Nu, zo kwam ik bij, het even aandacht schenken aan ons jongste CDA fenomeen, de onofficiële werkgroep „Niet bij brood alleen”, tot de associatie van het begrip manna met man en vroeg ik mij dus al voortsprekend af of er een Mamma's aan te pas zouden komen?

Die groep schijnt progressief te zijn, zo vertelt ons de oerwoud-tam-tam uit de Haagse politieke jungle. Nu heeft nooit iemand mij precies kunnen vertellen wat progressief eigenlijk is. Ja, progressief is vooruitstrevend en conservatief schijnt de tegenstelling te zijn want dat betekent behoudend. Ik zelf zie die tegenstelling niet zo zitten, want ik geloof dat velen conservatief zijn, n.l. willen houden-wat-ze-hebben en tegelijk

progressief, n.l. vooruitgaand (in nog-meer-hebben). Alleen de progressie in de belastingtarieven wijst deze groep inderdaad af!

Maar enfin „Niet bij brood alleen” schijnt dan of misschien claimt dan progressief te zijn binnen CDA-verband. Doet me aan een kerkgenootschap denken of zijn de progressieve buitenverbanders lieden die nu al bij de PvdA beland zijn?

Misschien is het wel waar, maar zijn ze dan alleen zo op het gebied van de ontwikkelingen van de wapenbeheersing of strekt hun mentaliteit zich ook uit naar andere beleidsterreinen? En hebben zij ook daarvoor geen normaal CDA-kanaal? Zijn de wetenschappelijke instituten, om maar eens een dwarsstraat te noemen, in hun ogen al helemaal „verloren”, zijn dat juist

niet bij uitstek de centra waar studies op tal van beleidsterreinen verricht worden die hopen het CDA beleid en de meningsvorming in het CDA zo verantwoord mogelijk te doen zijn. Staan de leden van dit onofficiële verband ook in de deskundigenregisters van die instituten opgetekend? Hebben zij daar hun medewerking aan studies en adviezen gegeven, daarbij als goed CDA'er bereid tot samenwerking, bereid tot samenzoeken naar wat voor allen het best is?

En bovenal op de startvraag terug te komen. Hoe staat het met het emancipatoir denken in hun kring? Komen aan hun vredes- en veiligheidszorg ook vrouwen te pas? Claimen zij bovenal een partij waarin mannen en vrouwen mondig en samen verantwoordelijk binnen dat CDA gelijkwaardig hun inbreng kunnen leveren?

Ja? Wat jammer dan dat ze ondergrond blijven. Zo'n steungroep zouden vrouwen best kunnen gebruiken al zou wel het eerste advies van de vrouwen zijn, jongens en meisjes steek de periscope op en kom boven water. Laat zien wie je bent, laat horen wat je wilt en overleg via alle daartoe ruimschoots aanwezige kanalen hoe de zaken het best aan de orde kunnen worden gesteld en hoe ze kunnen leiden tot een wellicht nog verantwoord beleid. Samen met allen wie het CDA ter harte gaat.

Ik vrees echter dat aan het „manna” van deze groep geen „mamma” te pas komt en dat deze groep in dat opzicht niet eens gewoon conservatief is, maar gewoon het zoveelste mannengroepje dat denkt de zoveelste wijsheid alleen in pacht te hebben. E. S. T.

Boeren, tuinders en grond

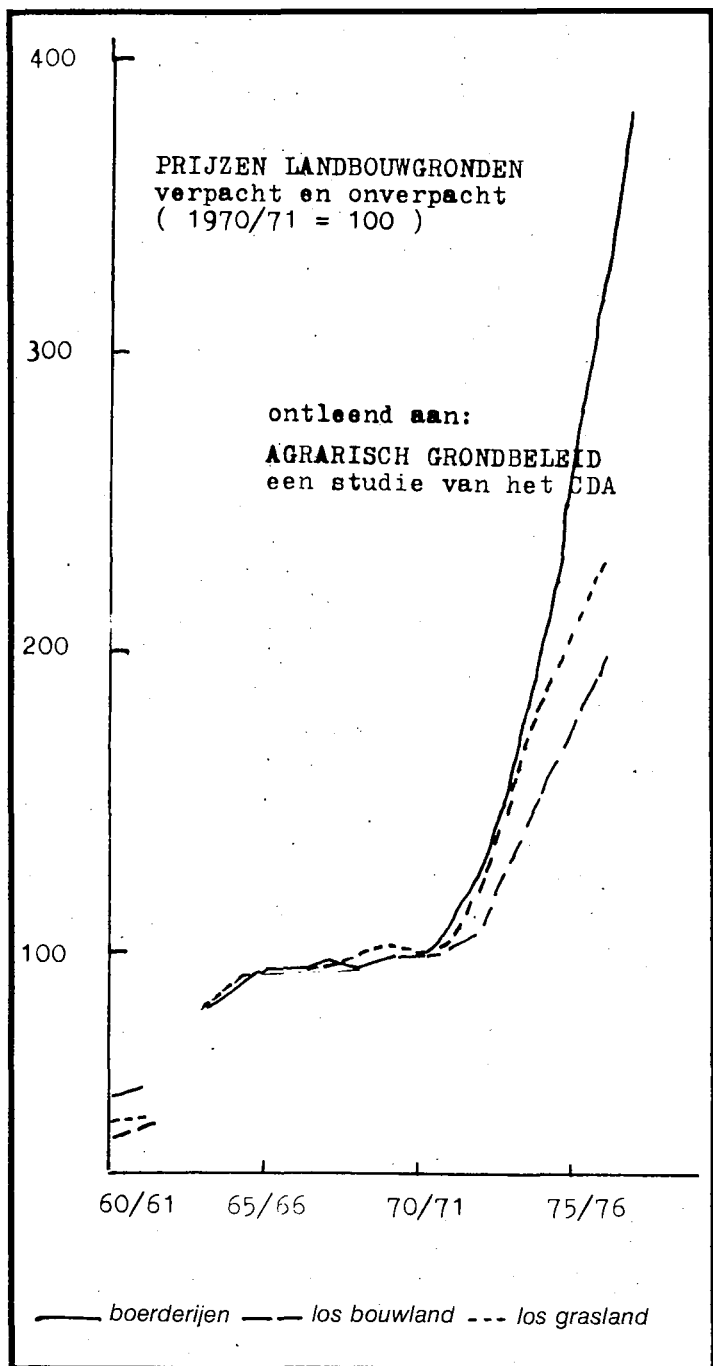
door: drs. E. Broekhuis

Het gaat niet zo best in onze land- en tuinbouw. De kosten stijgen sneller dan de opbrengstprijzen, zodat de toch al niet zo hoge inkomens onder zware druk staan.

Pogingen om door vergroting van de produktie het gezinsinkomen nog enigszins op peil te houden, verergeren voor alle producenten samen het probleem. Als gevolg van de modernisering is de agrarische produktie sterker gestegen dan de vraag van de konsument.

Die wanverhouding tussen vraag en aanbod drukt de prijzen.

Boeren en tuinders worden in zekere zin slachtoffer van hun eigen produktiviteit...

Van de stijgende kosten neemt de ENERGIE voor de tuinders een voorname plaats in.

Maar ook de (intensieve) veehouderij ondervindt de nadelige gevolgen van de energie-schaarste. Mogelijk biedt de gaswinning uit mest perspectief. Een faktor die ook onevenredig in prijs is gestegen is de GROND.

Grond is bijzonder schaars in ons kleine landje. Die bijzondere SCHAARSTE leidt tot ongewone DUURTE. De moeilijkheden beginnen al bij de ordening van de RUIJTE.

SCHAARSTE

Modernisering en schaalvergroting hebben de meest voordelige oppervlakte van een agrarisch bedrijf naar boven verschoven.

Bijna elke boer zou met voordeel een groter aantal hektaren kunnen exploiteren (even afgezien van de hoge prijs die hij momenteel voor die grond zou moeten betalen).

Vergroting van oppervlakte cultuurgrond is in ons dichtbevolkte land slechts mogelijk door inpoldering. Geen wonder dat daarop vanuit de agrarische sektor voortdurend wordt aangedrongen.

Er vindt echter ook jaarlijks onttrekking van grond aan de landbouw plaats.

Voor woningbouw, wegeaanleg en dergelijke is per jaar ongeveer één procent van onze cultuurgrond nodig. Als dat zo doorgaat, is binnen een eeuw de laatste boer van zijn land verdreven... Naast onttrekking van cultuurgrond aan land- en tuinbouw staan er ook beperkingen op stapel van de intensiteit van het grondgebruik: minder bemesting, later maaien, hoger waterstand, enz.

Die beperkingen van de intensiteit van het grondgebruik hebben een overeenkomstig effect als algehele onttrekking: de grond wordt er duurder van.

DUURTE

Vooral de zeventiger jaren hebben een onevenredig sterke stijging van de grondprijzen te zien gegeven. In 10 jaar tijd stegen de prijzen tot het 2 à 3-voudige! Momenteel is een kentering ingetreden: in enkele gebieden

valt zelfs een prijsdaling te constateren.

Dure grond is een nadeel voor de koper, maar een voordeel voor de verkoper. Zo bezien zitten land- en tuinbouw vol tegen-gestelde belangen.

Zelfs tussen de generaties (ouders en kinderen) lijken belangentegenstellingen te bestaan. Vader en moeder hebben graag een hoge prijs voor hun grond: per slot van rekening is zo'n huis in het dorp ook lang niet goedkoop! De opvolgende zoon wil de grond graag zo goedkoop mogelijk in eigendom hebben: de rente van zijn hypotheek is anders niet op te brengen! Op de lange duur bezien lijken deze voor- en nadelen tegen elkaar weg te vallen. Een bedrijf duur overnemen en te zijner tijd weer duur aan de opvolger overdragen geeft in principe eenzelfde resultaat als goedkoop aankaarten en goedkoop aan de opvolger overdragen.

Met andere woorden, **hoge grondprijzen zijn voor land- en tuinbouw op de lange duur bezien geen voordeel.** Dat voordeel geldt slechts voor grond die aan de agrarische bestemming wordt onttrokken.

RUIJTE

De **industriële revolutie** voltrok zich in de vorige eeuw onder een liberaal regime.

De „**agrarische revolutie**” moet zich voltrekken in een „vergunningentijdperk”. Als een boer een schuur wil bouwen, moet hij een bouwvergunning hebben. Als hij in die schuur vee wil houden, moet er een hinderwetvergunning worden aangevraagd. Verder zijn er vergunningen nodig voor aansluiting op de nutsvoorzieningen, moet de financiering worden geregeld en de afzet in veel gevallen door middel van een kontrakt worden veilig gesteld.

Wat het ruimtelijke aspekt betreft doen zich bijzondere problemen voor in landschappelijk gevoelige gebieden. Daar leidt het verkrijgen van alle vergunningen vaak tot aanmerkelijke vertraging. Verder heeft de „strijd” om de ruimte voor de agrarische grondgebruiker een wrange kant. Er is een toenemende aandrang tot het onttrekken van grond aan de landbouw voor

minder urgent lijkende doelen: recreatie, natuurbescherming, en dergelijke.

Met andere woorden, de boer moet zich extra inspannen om anderen de gelegenheid te bieden zich te ontspannen...!

TOETSING

Er staat heel wat wetgeving op stapel die verband houdt met de hiervoor summier aangeduide problematiek: de Landinrichtingswet, een wijziging van de Pachtwet en de Ontheffingswet, de Wet Voorkeursrecht Gemeenten en de Wet Vervreemding Landbouwgronden.

Laatstgenoemde wet komt het dichtst bij ons onderwerp „Boeren, tuinders en grond”.

De kern van het nieuwe wetsontwerp is de **toetsing** van de kopers van grond. Wie geen cultuurgrond nodig heeft voor zijn beroepsuitoefening, wordt straks van de grondmarkt geweerd. Dat lijkt een goede maatregel. De toetsing kan echter ook agrarische kopers betreffen. Bij Algemene Maatregel van Bestuur, AMvB, kan de minister normen stellen voor de grootte van het bedrijf van de koper voor en na aankoop. Het is mogelijk bij AMvB boeren die al grond genoeg hebben uit te sluiten van de grondmarkt. Maar het is ook mogelijk kleine boeren de gelegenheid tot bedrijfsvergroting te ontnemen door het stellen van een minimum norm. De schaarste aan grond is in ons land onoplosbaar. Zuinigheid met een schaars produkt is altijd een goede zaak. Aan enig ingrijpen in de grondmarkt valt onder de gegeven omstandigheden moeilijk te ontkomen. We zouden echter kunnen beginnen met het „uittitsen” van niet-agrarische kopers, tenzij ze de grond aan een boer of een tuinder willen verpachten.

Hoge grondprijzen zijn op de lange duur geen belang voor boeren en tuinders, echter wel voor de overheid. Daarom moeten boeren en tuinders niet te hard roepen om maatregelen en is het noodzakelijk kritisch te kijken naar het voorstel tot wijziging van de Ontheffingswet. Je moet met een Wet Vervreemding Landbouwgronden geen structureel beleid voeren, maar met de Ontheffingswet stellig geen bezuinigingsoperatie plegen...!

EDE, februari 1980

Drs. E. Broekhuis

Is de situatie in de zuivel werkelijk zo somber?

door: H. Wisselink, lid Tweede Kamer voor CDA

De afgelopen dagen ontvingen wij vele soms felle reacties uit de agrarische sector op de prijsvoorstellen van de Europese Commissie. Slechts een verhoging van 2,4 procent terwijl de Europese landbouworganisatie, de Copa, 7,9 procent had gevraagd. De boeren hebben gelijk. De financiële problemen van de Europese Gemeenschap dreigen n.l. op hun ruggen te worden afgewenteld, omdat met name de zuiveloverschotten zoveel geld kosten. Een troost, dat afwentelen treft niet alleen onze veehouders maar ook de Nederlandse handelsbalans, omdat de zuivelprodukten voor de helft geëxporteerd worden, waardoor het van groot nationaal belang is.

De veehouders begrijpen best dat men met de armen over elkaar dit moeilijke probleem niet kan oplossen. Zij willen best meewerken, maar zij willen net, evenals de meeste Nederlanders het hebben, een behoorlijke inkomensgarantie. Daar hebben zij recht op en daarop is in de laatste jaren ook het zelfstandigenbeleid van de regering gericht geweest evenals gelukkig ook het EG-landbouwbeleid. Wanneer de E.G.-ministers, daartoe aangezet door het nieuw gekozen Europese Parlement,

dat beleid in ongunstige zin willen veranderen, dan zal dit grote spanningen geven. Er heerst toch al een behoorlijk stuk onbehagen vanwege de miskening van de betekenis van land- en tuinbouw voor onze economie en dus de werkgelegenheid. In direkte zin werkt 6 procent in de agrarische sector en daaromheen nog eens ruim 10 procent van de beroepsbevolking.

REK ERUIT

De betalingsbalans ontvangt on-

geveer 9 miljard gulden uit deze bedrijfstak. Dit allemaal ondanks de sterk gestegen kosten! Maar de rek is er thans geheel uit en daardoor kunnen de kostenstijgingen alleen opgevangen worden door aangepaste prijzen om niet het inkomen aan te tasten.

De boeren en tuinders zitten immers evenals de zelfstandigen in het midden- en kleinbedrijf toch al op de min-nullijn. Wanneer de vakbonden vechten voor het behoud van de koopkracht tot een bepaald inkomen en het beleid daarop gericht gaat worden, dan moet dat ook voor de brede groep zelfstandigen gelden. Gelijke monniken, gelijke kappen. De werknemers in de zuivel- en vleessektoren hebben als eer-

sten eisen voor loonsverhogingen op tafel gelegd. Deze eisen kosten 2,5 cent per liter melk! Wanneer de veehouders er slechts 2,4 procent bij ontvangen waarvan netto namelijk 1 cent overblijft van de Brusselse voorstellen, dan kunnen ook de

lonen van de werkers in de zuivel niet omhoog. Het een hangt aan het ander, anders gaat men met ongelijke maten meten. Dat geluid horen wij helaas te weinig van vakbonds zijde. Gelukkig zijn er ook enkele lichtpuntjes te vermelden. De zuivelmarkt heeft het in 1979 beter gedaan, dan was verwacht. De voorraden zijn sterk gekrompen, al heeft dat wel veel geld gekost. De Nederlandse consument weet thans roombeter beter te waarderen evenals andere zuivelprodukten. De Opec-landen kopen met hun oliegeld meer melkpoeder en

condens. Kortom er is beslist geen reden voor paniek.

Minister Van der Stee van landbouw zal zich echter voor de komende onderhandelingen te Brussel ten behoeve van de Nederlandse boeren flink moeten inzetten. De zelfstandigen verwachten juist van deze regering dat bij de huidige verdeling van de zogenaamde nationale armoede, niet zij juist het gelag gaan betalen. Daar komt bij dat op fiscaal gebied er in deze kabinetsperiode helaas ook maar weinig ten behoeve van dit nijvere volksdeel uit de verf gekomen is. Van de Hofstra-voorstellen is weinig overgebleven en de voorgestelde wijziging van de successiewet is zelfs nadelig voor de kleine ondernemers.

Belangrijke taak voor T. Tolman

Teun Tolman, oud-lid van de Tweede Kamer, en thans lid van het Europees Parlement is door de Christen-democratische EVP-fractie gekozen tot Obman van de landbouw-

commissie van de EVP (Europese Volkspartij). Daar het landbouwbeleid in de Europese Gemeenschap centraal staat, is hierin voor de heer Tolman een belangrijke taak weggelegd.

Europees landbouwbeleid in het nauw gebracht?

door: Willem van Middendorp

Het Europese landbouwbeleid wordt gekenmerkt door ingewikkelde regelingen en tegenover elkaar staande belangen. Het is aan de ene kant: een redelijk inkomen voor de boer en aan de andere kant: voldoende voedsel voor de consument tegen redelijke prijzen. Hier tussendoor speelt nog de oppositie die namens de belastingbetaler wordt gevoerd om de uitgaven van de Europese Gemeenschap (EG) voor landbouw te beperken. In de navolgende beschouwing wordt een poging gedaan de lezer wat duidelijkheid te verschaffen en mogelijk wat stof tot overdenking te geven. Ter toelichting zullen voorbeelden uit de zuivelsector worden genomen.

Sociaal beleid tegenover marktordenend beleid

Het inkomen van de boer staat duidelijk onder druk. Jarenlang eigenlijk al, terwijl zijn inkomen in verhouding tot die buiten de landbouw al laag is. Geen probleem zal men zeggen, dan zoekt zo'n man toch een ander baantje! Dat is nu net wél een probleem: Afgezien van allerlei psychologische moeilijkheden die een omschakeling van kleine zelfstandige naar werknemer met zich meebrengt, heeft hij nauwelijks alternatieven binnen en buiten de landbouw. De huidige economische situatie brengt een werkloosheid met zich mee, die zijn uitwerking niet mist.

Dat brengt ons op een eerste vaststelling: er is een beleid nodig waardoor het voor de Europese boeren mogelijk blijft hun bedrijf te kunnen uitoefenen.

Er wordt teveel geproduceerd van verschillende landbouwproducten. Eigenlijk ook al jarenlang. Telkens weer komt men beschrijvingen van melkplassen en van vlees- en graanbergen tegen.

Het is duidelijk dat de overheid – zowel nationaal als op E.G.-niveau – geen subsidies meer moeten verlenen, die leiden tot vergroting van de landbouwproductie. Ook door de boeren zelf wordt hiervoor gepleit. De produktiegroei moet op zijn minst gestabiliseerd worden. Van belang – met name voor de con-

sument – is dat er voldoende geproduceerd wordt en dat er geen tekortsituatie zal ontstaan. Terecht stelt het Nederlandse Ministerie van Landbouw dat in tijden van energieschaarste een stabiele grondstoffen- en voedselvoorziening maatschappelijk van groot belang is. De Europese Gemeenschap kan het zich niet permitteren afhankelijk te worden van het aanbod op de wereldmarkt. Met mager melkpoeder bijvoorbeeld was de Gemeenschap lange tijd de enige aanbieder. Tweede vaststelling: Het beleid dient erop gericht te zijn dat er niet te veel wordt geproduceerd, maar een tekortsituatie, hoewel aantrekkelijk voor de boeren, moet in het belang van de consumenten worden voorkomen.

De hoogte van de prijs die de consument voor zijn voedingsmiddelen betaalt, is altijd sterk onderhevig geweest aan politiek geharrewar. Vaststaat dat uit budgetonderzoek in Nederland van werknemersgezinnen met 4 personen en een laag inkomen blijkt, dat het percentage van het gezinsinkomen dat aan voedingsmiddelen wordt besteed nog steeds afneemt. In 1959/1960 lag dit percentage op 39 en in 1974/1975 was het 28, terwijl het in 1978 ongeveer 26 zal zijn geweest. In de andere E.G.-lidstaten doet zich eenzelfde ontwikkeling voor, zij het soms wat vertraagd. In Ierland lag het in 1977 nog op 32.

Verdiert het geen overweging eens te onderzoeken op welke wijze de door de consument te betalen prijs voor voedingsmiddelen kan worden aangepast? Dit is geen vaststelling maar een vraag.

De stem van de belastingbetaler

Volgens voorlopige gegevens had de Europese Gemeenschap in 1979 40 miljard gulden nodig voor betalingen.

Deze middelen kwamen voor ongeveer de helft ter beschikking van de E.G. uit de B.T.W.-afdracht en de rest kwam uit douanerechten, heffingen en diversen.

Zo'n 70 procent van dit bedrag was bestemd voor landbouwuitgaven, waarvan 30 punten voor de zuivelsector. Dit laatste betekent dat per liter geproduceerde melk ongeveer een dubbeltje uit de E.G.-pot komt. Wanneer wordt aangenomen dat er 15 procent melk teveel wordt geproduceerd, dan kan worden berekend dat elke liter teveel geproduceerde melk de gemeenschap circa vijf en zestig cent kost.

Dit is beangstigend zegt onze landbouwminister van der Stee. Hij stelt verder dat elke procent produktie-uitbreiding zo ongeveer 400 à 500 miljoen gulden kost. Hier zal in de toekomst geen geld meer voor beschikbaar komen. Het is dus zaak dat er op korte termijn op zijn minst een stabilisatie van de kosten van het zuivelbeleid plaatsvindt. Wanneer dat gepaard zou gaan met een verlaging van de uitbetaalde melkprijs aan de boer dan is dat sociaal-economisch onaanvaardbaar, aldus de minister.

Het is echter onjuist de melkvehouder een acceptabel inkomen te willen garanderen uit de landbouwuitgaven. Want er bestaat een post sociale zaken, die momenteel maar 4 procent van de totale uitgaven omvat.

Politiek haalbaar beleid tegenover wenselijk beleid

De beleidsinstrumenten die de Gemeenschap momenteel hanteert ten opzichte van de melkveehouderij bestaan uit een prijsbeleid en een medeverantwoordelijkheidheffing (m.v.h.) naast premiereregelingen voor het niet leveren van melk en dergelijke. De m.v.h. komt daarop neer dat de zuivelfabrieken 0,5 procent van de richtprijs (f 0,60/liter melk), dus dertig cent per honderd liter door de melkveehouders afgeleverde melk afdragen aan de E.G. De gelden die hieruit vrijkomen worden voornamelijk besteed aan afzetverbetering.

Het blijkt dat op deze wijze de produktie en afzet niet met elkaar in evenwicht te brengen zijn. Het invoeren van een contingentering (d.i. het regelen van de te produceren hoeveelheid door de overheid middels dwingende maatregelen) van de melkproduktie per land en/of per melkvehouder zou een alternatief kunnen zijn. Eventueel zou aan de boer een hogere prijs voor de hoeveelheid melk binnen het contingent betaald kunnen worden. Wanneer we in dit verband naar Nederland kijken zal het duidelijk zijn, dat ons land dan pas voor contingentering van de melkproduktie zal pleiten, wanneer het politiek haalbaar wordt geacht de huidige produktieverhoudingen in de E.G. te handhaven. Zolang de machtsverhoudingen in de E.G. echter liggen zoals ze liggen zou Nederland wel eens onevenredig zwaar getroffen kunnen worden. Dit te meer omdat Nederland al een enorme groei achter de rug heeft, terwijl andere landen nog midden in de produktietoename zitten. Dit lijkt een zeer legitieme reden voor de Nederlandse bewindsman om voor andere maatregelen te pleiten dan juist voor contingentering.

De Europese Commissie heeft nu voorgesteld om in het komende melkprijsjaar de medeverantwoordelijkheidheffing van 0,5 procent naar 1,5 procent van de richtprijs te verhogen. Daarnaast zou een soort superheffing moeten komen voor de zuivelfabrieken, die meer melk ontvangen dan 99 procent van de hoeveelheid die ze in een referentiejaar kregen aangeleverd. Deze laatste heffing zou volgens de Brusselse rekenaars 1406 miljoen gulden op moeten brengen, waarmee deze heffing over globaal 80 procent van de afgeleverde melk zou worden toegepast. Gemakshalve kan dus worden gesteld dat de melkveehouders 4,5 procent m.v.h. moeten gaan betalen, wanneer de landbouwministers de voorstellen overnemen. Het moet zeer worden betwijfeld of hiermee de produktie kan worden ingedamd terwijl de inkomensdruk toeneemt.

Derde vaststelling: Een wenselijk beleid is politiek niet haalbaar, terwijl een mogelijk politiek haalbaar beleid niet wenselijk en niet effectief is.

Conclusie

Het voorbeeld uit de zuivel toont al de complexiteit van de Europese landbouwpolitiek aan. Wat te doen staat is een veel strengere scheiding – dan tot nu toe het geval was – aan te brengen tussen sociaal beleid en marktordenend beleid.

Het politiek haalbare beleid is een compromis van wat negen landen wensen. Het zou terecht zijn dat de verantwoordelijke ministers een zodanig pakket van maatregelen nemen dat het wenselijke beleid meer benaderd wordt.

Willem van Middendorp

N.B. Willem van Middendorp werkt als landbouwkundig ingenieur bij het Produktschap voor Zuivel en is zowel lid van de C.H.J.O. als van de C.H.U.

Zelfstandigen in midden- en kleinbedrijf al jaren in de knel

Beleidsombuigingen juist voor hen hard nodig

door: mr. G. van Muiden

Juist in deze dagen nu we onafwendbaar worden geconfronteerd met het feit, dat het nationaal inkomen niet meer stijgt, onze export stagneert en een koopkrachtgarantie zelfs voor de inkomensminima alleen mogelijk is door én anderen verder door de nullijn te laten zakken én de bedrijfsrendementen verder aan te tasten, is het nuttig te weten, dat de zelfstandigen in het midden- en kleinbedrijf zich onafgebroken sedert 1972 beneden de nullijn hebben bevonden. Met name in de jaren 1973-1975 is het sociaal-economisch beleid desastreus geweest voor de inkomens van zelfstandigen.

Staatssecretaris Hazekamp heeft naar aanleiding van Kamervragen ter voorbereiding van de begrotingsbehandeling van Economische Zaken voor het jaar 1980 de gegevens nog eens op een rijtje gezet. Van 1970 tot 1975 stegen de inkomens van zelfstandigen met 35 procent, dat van werknemers met 92 procent en van ambtenaren met 91 procent. Uitgedrukt in reël besteedbaar inkomen daalde het inkomen per zelfstandige van 1970 tot 1975 met 5 procent en steeg het inkomen van de modale werknemer met 12 procent. Dat wil zeggen: een relatieve achterstand voor de zelfstandige van 17 procent.

Van 1975 tot 1980 (voorspelling) steeg het inkomen per zelfstandige van 135 naar 215, maar de loonsom per ambtenaar steeg

van 191 naar 265 en per werknemer van 192 naar 282. Uitgedrukt in reël besteedbaar inkomen ging de zelfstandige van 95 naar 113 en de modale werknemer van 112 naar 122.

Een relatieve achterstand altijd nog van 9 procent. Nemen we 1972 (het jaar, dat het kabinet-Biesheuvel aftrad) als basisjaar, dan zien we de volgende ontwikkeling van het reël beschikbaar inkomen per zelfstandige:

1973	- 8,5
1974	- 7
1975	- 1
1976	+ 1,5
1977	+ 2 à 2,5
1978	+ 9
1979	- 0,5

Sedert 1972 derhalve een zich bevinden beneden de nullijn. Tellen we de te optimistische prognose voor de inkomens-

ontwikkeling voor 1980 ad 5 procent mee, dan bevinden de zelfstandigen in 1980 zich iets boven de nullijn. De jongste economische gegevens duiden er echter op, dat de nullijn van 1972 ook in 1980 niet zal worden gehaald. Het is derhalve een belangrijk politiek gegeven, dat nu voor het eerst brede groepen werknemers én uitkeringstrekkers door de nullijn gaan zakken (in Engeland is dit al enkele jaren gebeurd), dit al jaren voor de zelfstandigen het geval was.

ANALYSE

Om te zien wat er voor de zelfstandigen hoognodig gebeuren moet, is het belangrijk een analyse te maken van wat er in de zeventiger jaren, ondanks bezwaren en protesten van middenstandsorganisaties en ondanks waarschuwingen van velen binnen het CDA, waaronder ook ondergetekende, is misgegaan.

De oorzaken zijn niet primair veranderingen in de markt, verschuivingen in de bestedingen bij het publiek, opkomst van de auto en verstikking van de bin-

nensteden, snel verouderen van voorheen goede vestigingspunten, al hebben al dergelijke factoren invloed op ondernemersinkomens.

Hoofdoorzaak was de te sterke stijging van de loonkosten (alleen al in 1974 28 procent voor de detailhandel, ongeveer 20 procent voor het ambacht) en dat onder de werking van de machtingwet. Verder de te sterke stijging van de belasting- en premiedruk en het oplopen van het financieringstekort op de Rijksbegroting waardoor een ongewenste druk op de rente is ontstaan. De zelfstandigen kwamen hierbij beklemd te zitten tussen een meervoudige schaarbeweging. De sterke stijging van de belasting- en premiedruk leidde tot extra stijging van de loonkosten, omdat in de loononderhandelingen alleen nog gelet wordt op het reël besteedbaar loon. Stijging van belasting, premies en hogere prijzen voor energie (aardgasprijs) werden op de ondernemers afgewenteld via de lonen. Bovendien leidde de stijging van belasting- en premiedruk per saldo tot een beperking van de besteedbare particuliere inkomens en winsten en dus tot een minder snelle groei van de consumptie en dus van de omzetten. En ten slotte verminderde de stijging van de belasting- en premiedruk ook het besteedbare inkomen van de zelfstandige. Weliswaar gaf de invoering van de fiscale oudedagsreserve (waar de PvdA tegen stemde) en van de zelfstandigenaftrek (ook hier was de PvdA tegen) enig soulaas, het was toch niet volledig toereikend

om de problematiek op te vangen.

AFHANKELIJK

Hoever ook het ondernemersinkomen afhankelijk is van ontwikkelingen die voor een deel moeilijk te beïnvloeden zijn, omdat het nu eenmaal een restinkomen is en ook structurele factoren een rol spelen, hoofdoorzaak van de slechte inkomensontwikkeling is geweest het sociaal-economische en financiële beleid, dat te weinig rekening heeft gehouden met de positie van de zelfstandige ondernemers. Enkele frappante cijfers mogen dit nog eens nader illustreren. In de periode 1973-1980 heeft het Nederlandse volk gedaan alsof de uitbundige economische groei van de zestiger jaren van reël 5 à 6 procent per jaar nog doorging. De ombuigingsnota-Duisenberg, de zgn. één-procentsnota, afgedwongen door de christen-democraten via de motie-Andriessen, ging nog uit van groei op middenlange termijn van 3,75 procent reël van het nationaal inkomen. Bestek '81 moest deze groeiverwachting bijstellen tot 3 procent per jaar. De beleidsombuigingen, die als gevolg van deze groeiverwachtingen desondanks nodig waren, hebben in de samenleving geweldig veel beroering en verzet gewekt. Maar de werkelijkheid is, dat in de periode 1973-1980, de reële economische groei 1,4 procent heeft bedragen, terwijl het aantal inkomensstrekkeners is toegenomen

Vervolg op pagina 6

Het politieke profiel van het CDA (I)

door: dr. W. Aalders

Is dit wel een onderwerp voor een theoloog van professie? Overschrijd ik hiermee niet de grens van mijn mogelijkheden en bevoegdheden? Ik denk aan een uitspraak van Groen: „De Staat moet, naar ik acht, enkel door deskundigen worden geleid. Ik heb gaarne een timmerman als er gebouwd moet worden, een schipper als ik in de schuit zit, soldaten als de vijand voor de poort is, een geneesheer als ik krank ben, een landman als ik een ontginning voor heb, een voerman als ik uitrijd, maar ook ervaren staatslieden verlang ik als ik bij het loeien van den orkaan tronen zie verdwijnen en vorstelijke zetels hoor kraken” (Verspr. Geschr. I, blz. 278,279)

Ik heb echter geen keus, want de omstandigheden dringen het onderwerp aan mij op. Die omstandigheden zijn dat Kerk en theologie steeds meer verpoliticeren. Zeer duidelijk is dat gebleken in de recente en nog steeds voortgaande discussie over de strategische kernwapens. In feite gaat het daarbij om een zeer fundamenteel punt: de zwaarmacht van de Overheid (Rom. 13 : 4). Met name door de Kerk en de theologie wordt die in discussie gebracht. Hoe ver men daarbij durft gaan, blijkt uit een verklaring van een IKV-man: bij stationering van gemoderniseerde wapensystemen in Nederland zou er burgerlijke ongehoorzaamheid moeten zijn, als het blokkeren van havens, het tegenhouden van treinen. In eenzelfde geest sprak de voorzitter van de Nederlandse Raad van Kerken Prof. Dr. H. Berkhof op een massa-demonstratie in Utrecht. Hij zei: „Als bij deze zaak de orde van Gods rijk niet kritisch mag ingrijpen in de wanorde van ons machtsdenken, zullen we naar het woord van Jezus de kameel doorzwelgen en de mug uitziften... En als het Nederlandse parlement toch voor de Moloch door de knieën gaat, mogen de kerken hun strijd niet staken, maar zullen ze hem integendeel langs andere wegen verhevigd moeten gaan voeren”. Naderhand verklaarde hij, dat zijn spreken in Utrecht was: **in statu confessionis**, dus als een belijdenis-acte.

Uiteraard beïnvloedt deze stem van Kerk en theologie de politici. De meest markante vertegenwoordiger is Prof. B. Goudzwaard. Na het befaamde kernwapen-debat schreef hij in **Trouw**: „Wat nu gebeurt is, zie ik als een smaad, die we aan de naam van Jezus hebben aangedaan.

Wat zich hier manifesteert, is een nieuw soort van theocratisch denken. Het is een fanatiek drijven naar een christelijke theocratie, naar een christocratie. Een markant voorbeeld

daarvan was ook al de befaamde rede van Mr. W. Aantjes op het CDA-congres van augustus 1975, waarin hij in grote lijnen de toepassing van het Evangelie op de politieke praktijk bepleitte.

Een christelijke theocratie, een christocratie, — dat is het profiel, dat de Raad van Kerken, het IKV, en enkele prominente AR-politici het CDA willen opdringen. Zij eisen, dat het CDA als politieke partij een duidelijk herkenbaar evangelisch gezicht zal hebben. Maar in gemoede vraagt men zich als reformatorisch christen af, of dit nu kerkelijk mag heten. Is het niet veeleer sectarisch? Beweegt men zich zo niet op het heilloos extremistische spoor van lieden als Müntzer en de Zwickauer profeten, in plaats van te blijven bij de evenwichtige wijze, waarop de grote reformatoren over de verhouding van Kerk en Staat gesproken hebben? Is dit alles niet dweperig en chiliastisch?

Dit zijn de vragen, die mij bezighouden en (gezien hun politieke gevolgen) menigmaal benauwen. Niet als amateur politicus, maar als reformatorisch theoloog wil ik mij daarom op deze vragen bezinnen en een waarschuwend geluid laten horen. Het gaat om de toekomst van Kerk en Staat. En wat kan ik beter doen dan daarbij mijn uitgangspunt nemen in het levensdevis van de grootste christenstaatsman van de 19e eeuw, de calvinistische Groen van Prinsterer: „Er staat geschreven! Er is geschied! (**Ongehoof en Revolutie Voorrede**).

ER STAAT GESCHREVEN

„**Er staat geschreven!**” Met die uitspraak verwijst Groen uiteraard naar de Heilige Schrift. Die is zijn uitgangspunt.

Toch behelst die uitspraak méér dan louter een formele verwijzing. Het moet ons wat zeggen, dat Groen hier niet in direkte zin van Jezus Christus en het Evangelie spreekt, maar dat hij die godsopenbaring nadrukkelijk stelt in het kader van de Schrift

als geheel. Die schriftuurlijke inkadering is van wezenlijke betekenis voor het verstaan van het Evangelie. Ik kan daar in de huidige theologische situatie niet genoeg nadruk opleggen. De Christus der Schriften is namelijk een andere dan: Jezus van Nazareth, dan Jezus Messias, dan de Jood Jezus, dan Jezus de Bevrijder.

Groen kent Jezus slechts als: de gekruisigde Christus. Hij zegt: „In deze woorden is de ganse leer, de leer van zonde, verlossing en dankbaarheid vervat. Neem deze woorden weg, dan valt naar mijn beschouwing het christendom weg. En niet enkel het leerbegrip, ook de zedeleer valt weg... Waar het kruis ontvalt, lost het Christendom zich op in tijdsstromingen.”

Wij hebben hier volgens Groen te maken met „een waarheid, die nooit verouderd”, met „een onveranderlijk beginsel”, met „waarheden, wier aanneming alleen een recht inzicht van de leer der zaligheid geeft”. „Deze waarheden zijn het, wier eenzelligheid, in de symbolische schriften der evangelische gezindten, getuigenis draagt van de eigheid des Geestes” (**Ongehoof en revolutie**, blz. 130). Zo ook in: **Verspreide Geschriften** (II, blz. 144).

Deze nadruk op de vastheid, het blijvende, het gegevene, het bestendige van de godsopenbaring in vormen en gestalten, geschapen door de Heilige Geest, is karakteristiek voor Groen. De kanon, de sacramenten, de belijdenis, — het zijn eilanden van zekerheid in de kolkende zee van het wereldgebeuren. Hoe meer dynamiek, beweging, stroomversnelling in de geschiedenis, hoe noodzakelijker het is, om vast te houden aan wat niet verandert en niet verouderd. Er staat geschreven! De Schrift jaagt ons niet zozeer op en voort, maar laat ons rusten en wonen. Het Evangelie is niet zozeer toekomst, maar heden. Het geloof is niet zozeer apokalyptisch en eschatologisch heil, maar vrede door het bloed des kruises. Belangrijker dan dat het nog volbracht moet worden, is dat het reeds volbracht is!

Wanneer dit fundamentele uitgangspunt op de achtergrond raakt en vergeten dreigt te worden (zoals thans het geval is), dan lost inderdaad het Christendom zich op in tijdsstromingen. Er is dan geen geloofs-zekerheid meer, maar slechts een

zich in armoede en ontbering uitstrekken naar een oneindig betere toekomst, een leven louter uit de hoop. Geloven wordt dan: alleen en uitsluitend op de toekomst letten, uitsluitend hopen, verwachtend toelevens naar een wenkend perspectief op de horizontale lijn van de geschiedenis, op weg zijn naar het beloofde land dat wij ons strijdend moeten verwerven.

Omdat de nadruk dan niet meer valt op het volbrachte werk van Christus aan het kruis, komt het accent steeds meer te liggen op wat nog volbracht moet worden: het naar de voleinding drijven van de geschiedenis. De met God meehandelende mens moet de geschiedenis omzetten en vernieuwen. Geloven wordt tot: politiek handelen, tot revolutionair handelen. Geloven wordt tot: toekomst maken. En daarmee is men geheel op dopers spoor gekomen. Het diepste en eigenlijkste geloofsgeheimenis van de eigen persoonlijke zaligheid, van de redding, het behoud en het eeuwige leven van mijn ziel, zijn als eeuwige, onveranderlijke waarheden verdampt. Men is vervreemd van de enige troost in leven en sterven.

ER IS GESCHIED

„**Er is geschied!**” Met deze woorden verwijst Groen naar de geschiedenis. Ook die is zijn uitgangspunt.

Toch is het niet een verwijzing naar de geschiedenis in algemene zin, maar naar de Historie, dat is: Gods daden in de geschiedenis. Historie is niet een opsomming en ordening van geschiedkundige feiten, maar: geïnterpreteerde geschiedenis. En in dit verband wordt dat toegepast op de Europese geschiedenis en in het bijzonder op de geschiedenis van het Nederlandse volk.

Historie is voor Groen een geloofszaak. Niet alleen de Schrift is voor hem een gezagsinstantie; de Historie is dat ook. De geschiedenis op zichzelf is een kolkende zee van onontwarpbare gebeurtenissen; maar in die zee zijn, naast de vormen en gestalten van de Heilige Geest in de Kerk, ook nog andersoortige eilanden van zekerheid en rust. Voor het geloof is er in het wereldgebeuren iets te ontwaren van gebeurtenissen, waarin zich Gods handelen manifesteert; gebeurtenissen, waarvan de gestolde vormen een blijvende herinnering zijn aan de grote werken Gods.

Dit geloof in, deze erkenning van, en deze dankbaarheid voor Gods grote daden in de geschiedenis, waren karakteristiek voor Groen als historicus, maar nog meer voor Groen als staatsman en politicus. Dank zij de Schrift, die toch ook Historie is, was het hem mogelijk, in de wirwar van een chaotische stroom van gebeurtenissen telkens oplichten de waarheidsmomenten op te merken, die een objectieve, blijvende en inspirerende betekenis hebben. Het zijn — zij het niet in eenzelfde zin als Schrift en Confessie — waardevolle aanwijzingen, waar het geloof dank-

baar rekening mee te houden heeft.

Wij zijn hier op het terrein, dat Calvin in zijn **Institutie** omschreven heeft als Gods voorzienigheidsregiment. Overal waar God zijn Kerk plant, zijn in de geschiedenis „Gods Hand” en „Gods vinger” aanwijsbaar. Niet alleen in Israël was dat zo, ook de christelijke Kerk weet ervan. Om die reden neemt Europa een bijzondere plaats in Gods voorzienigheidszorg in. Maar ook Nederland als zetel van het Protestantisme en wijkplaats voor vervolgd. Europa en Nederland zijn op grond daarvan „historische” grootheden.

Nu mag men dat voorzienigheidsregiment niet zozeer zoeken in mirakuleuse voorvallen (al zijn wonderen zeker niet uitgesloten!), als wel in een analogie met de grote lijnen, waarmee de oudtestamentische profeten de geschiedenis van Israël beschreven en geduid hebben. Zo kon Groen zeggen: „Gelijk in Israël heeft God zich ook op Nederlandse bodem geopenbaard, eerst in de zegen, waardoor een volk, dat nauwelijks een volk was, tot een eersten rang onder de mogendheden verhoogd is, daarna in de vernedering en ellende door de verloochening van Zijn Naam”.

Dit uitgaan van Gods voorzienigheidsregiment in de geschiedenis staat nu in flagrante tegenspraak met het eschatologische en heilshistorische denken en drijven van de evangelische, messiaanse godsrijk-theologen. Groen's uitgangspunt was Psalm 78: „Wij zullen het niet verbergen voor de kinderen, vertellende de loffelijkheden des Heren, en zijn sterktheid, en zijn wonderen die Hij gewrocht heeft... opdat het navolgende geslacht die weten zou en dat zij hun hoop op God zouden stellen en Gods daden niet vergeten, maar zijn geboden bewaren.”

In navolging van de reformatoren was de Historie als Gods voorzienigheidsregiment voor Groen een „vlammende taal” (voorrede van **Ongehoof en Revolutie**) en daarom bij uitstek een bron van inspiratie en een leerschool voor politici en juristen. Historisch denken en handelen maakt de mens wijs; radikaal en revolutionair denken en handelen maakt hem eigenwijs.

Onhistorisch denken en handelen is het nu, om, zonder rekening te houden met wat in het verleden geschied is, het Evangelie rechtstreeks en radikaal te willen toepassen op de gegeven werkelijkheid en het aldus te actualiseren. Men stelt zich dan boven en buiten de orde der goddelijke voorzienigheid. En evenals dat het geval was bij de Joodse Zeloten en bij de doperse dwepers, veroorzaakt dat altijd kortsluiting. De harde, onvertelbare, weerbarstige politieke realiteit wordt erdoor op naïve wijze verdoezeld en gesimplificeerd. Het Evangelie geestelijk ontluiserd en gedevalueerd.

In een volgend artikel willen wij nagaan, wat hiervan de consequentie's zijn voor het profiel van een christelijke, politieke partij.

Vervolg van pagina 5

per jaar met 1,3 procent. Per inkomensstrekkers heeft derhalve geen economische groei plaatsgevonden. In dezelfde periode zijn de reële looninkomens ook van de middengroepen en de hogere inkomens nog fors toegenomen. Bovendien is er een forse reële groei geweest van de overheidsuitgaven en de uitgaven van de sociale verzekerings. Derhalve bij een nul-groei toch een forse inkomens- en bestedingsgroei.

Een en ander is betaald geworden uit de extra baten van het aardgas, de vergroting van het financieringstekort van de Rijksbegroting, het interen op de reserves van de sociale fondsen, vermindering van de rendementen van het bedrijfsleven en verlaging van de reële inkomens van de zelfstandigen. Een op herstel van de rendementen van het bedrijfsleven gericht sociaal-economisch beleid is derhalve een goed beleid voor de zelfstandigen van het midden- en kleinbedrijf.

NADRUUKELIJK

Bij de behandeling van de begroting 1980 van zijn departement heeft de toenmalige minister van financiën Frans Andriessen nog eens nadrukkelijk gewezen op de verkeerde aanpak in de jaren 1974-1975, toen op het gaspedaal getrapt werd in plaats van op de rem. Mede daardoor heeft ook het midden- en kleinbedrijf in die jaren geweldige klappen te incasseren gekregen. De reserves die toen nog in onze economie aanwezig waren, zijn er nu in het geheel niet meer en hetzelfde geldt nog sterker voor het midden- en kleinbedrijf.

Zij die met de mond belijden zorg te hebben over het midden- en kleinbedrijf maar bezwaren maken tegen ombuigingen, voeren een inconsequent beleid. Om het midden- en kleinbedrijf te helpen zal men moeten proberen een zodanig instrument te kiezen, dat ook de zelfstandigen in de inkomensgroepen van de lagere inkomens worden ontzien respectievelijk steun in de rug krijgen.

Bij een koopkrachthandhavende maatregel is derhalve een belas-

ting- en/of premieverlaging een beter instrument dan een looncompensatie. Met deze laatste maatregel krijgen de zelfstandigen een extra last te betalen en krijgen zelf geen enkele verlichting. In het regeerakkoord en in de regeringsverklaring is de doelstelling opgenomen dat zelfstandigen en werknemers een gelijkwaardige inkomensontwikkeling dienen te hebben. Zij die binnen het CDA zich zorgen maken of het program „Niet bij brood alleen” wel goed wordt uitgevoerd, mogen zich wel eens ernstig afvragen of de positie waarin de zelfstandigen zijn komen te verkeren, in overeenstemming is met de christen-democratische verkiezingsprogramma's van 1972 en 1977.

Van enige verontrusting daarover bij diegenen die daarover in de publiciteit naar buiten treden, is tot dusverre niet gebleken. Het CDA zal op dit punt ook aan zelfonderzoek moeten doen, omdat niet alleen de linkse partijen grote verantwoordelijkheid dragen voor de scheefgroei in de ontwikkeling.

Mr. G. van Muiden.

Jaarvergadering CDJA-Zuid-Holland

Op zaterdag 1 maart houdt het CDJA-Zuid-Holland de jaarvergadering in de zaal Rehoboth aan het Rapenburg 10 te Leiden, aanvang 9.45 uur. Het thema van de vergadering is: De eigen weg van de christen-democratie ten opzichte van liberalisme en socialisme.

De spreker is drs. A. M. Oostlan-

der, directeur van de Kuypersstichting van de ARP. Er is een discussie met een forum, waarin zitting hebben de Tweede-Kamerleden Joost van Iersel (CDA), Schelto Patijn (PvdA) en mevrouw J. H. Vrijlandt-Krijnen (VVD). Ook belangstellenden zijn welkom.

Sanering milieuhinderlijke bedrijven: goed initiatief!

door: drs. W. J. Deetman, lid Tweede Kamer CDA

In juli 1979 verscheen de Nota sanering van milieuhinderlijke bedrijven in de woonomgeving. In deze nota wordt een „eenmalige” regeling gegeven ter bevordering van de sanering van milieuhinder, die veroorzaakt wordt door bedrijven gelegen in een woonomgeving. Dezer dagen werd de nota behandeld in de Tweede Kamer is daar met een aantal kanttekeningen aanvaard.

DOEL NOTA

Vastgesteld moet worden, dat een strikte toepassing van de huidige milieuwetten in Nederland tot grote problemen kan leiden. Problemen, die er zeker niet kleiner op zullen worden wanneer de wijziging van de Hinderwet zal zijn doorgevoerd. Veel bedrijven, die gelegen zijn in een woonomgeving, voldoen niet (meer) aan de milieuhygiënische vereisten van deze tijd. Het gaat naar schatting om zo'n 1000 à 2000 bedrijven van minder dan 25 personen in de produktiesfeer. Vanwege de werkgelegenheid kunnen deze bedrijven niet zonder meer worden gesaneerd door een strikte toepassing van de milieuwetten. Daarom en om een strikte toepassing van de milieuwetgeving te bevorderen is de regering gekomen met een financiële bijdrageregeling, die slechts één enkele maal zal worden toegepast.

Daarna zullen de milieuwetten dan onverkort moeten gaan gelden.

WELKE BEDRIJVEN?

Om welke bedrijven gaat het in de nota? Allereerst die bedrijven, die niet onder de Hinderwet vallen (transport- en groothandelsbedrijven), maar toch in milieuhygiënisch opzicht een belasting zijn voor de woonomgeving. Vervolgens die bedrijven, die weliswaar een hinderwetvergunning hebben, maar waarvan die vergunning niet toe-reikend meer is door allerlei gewijzigde omstandigheden. Tenslotte zijn er nog bedrijven, die ten onrechte niet beschikken over een hinderwetvergunning. Zoals al is gezegd is de grens gelegd bij bedrijven met 25 personen of minder. Tijdens de behandeling van de nota heeft de minister aan de kamer toegezegd deze grens met soepelheid te zullen hanteren.

INHOUD REGELING

De regeling heeft een „eenmalig” karakter. Gedurende een jaar kunnen gemeenten bedrijven, die voldoen aan de criteria van milieuhinder, aanmelden bij de minister van Volksgezondheid en Milieuhygiëne. Daarbij dienen zij aan te geven in welke volgorde de bedrijven gesaneerd zouden moeten worden indien een gemeente meerdere bedrijven aanmeldt. De minister laat vervolgens weten of de aangemelde bedrijven als milieuhinderlijk worden geaccepteerd en of ingestemd kan worden met de

aangegeven volgorde. Voorts zal hij aangeven op welke termijn een financiële bijdrage tegemoet kan worden gezien.

De uitvoeringstermijn van de regeling bedraagt 10 jaar en de kosten zijn in totaal f 500 miljoen.

De saneringsmaatregelen vallen in tweeën uiteen. Vooreerst zijn er maatregelen, die gericht zijn op het wegnemen van de milieuhinder ter plekke. Op deze maatregelen zal het accent worden gelegd. Vervolgens zijn er maatregelen, die gericht zijn op de overplaatsing van een bedrijf. Deze maatregelen komen pas in het geding, als sanering van de milieuhinder ter plekke uitgesloten is. Per bedrijf zal overigens de financiële bijdrage van het rijk worden bepaald.

Tot zover de saneringsregeling in het kort.

KANTTEKENINGEN

Namens de CDA-fractie zijn de volgende kanttekeningen gemaakt.

1. Op zichzelf bezien is het een goede zaak, dat de sanering van de milieuhinder veroorzaakt door bedrijven, die gelegen zijn in een woonomgeving, niet direct plaats vindt door een strikte toepassing van de milieuwetten zonder meer, maar door een sanering op grond van een financiële bijdrageregeling van het rijk. De werkgelegenheid van de desbetreffende bedrijven is er niet alleen mee gediend, maar ook het scheppen van nieuwe werkgelegenheid doordat nog

meer de aandacht gericht moet gaan worden op het ontwikkelen van schone technologie.

2. De bedoeling is te komen tot een strikte toepassing van de milieuwetten, met name de Hinderwet en later de gewijzigde Hinderwet. Alvorens tot die toepassing te komen vindt een „eenmalige” sanering plaats. Hierbij moet bedacht worden, dat door van tal van ontwikkelingen de gemeenten niet altijd in staat waren de Hinderwet uit te voeren. Ongetwijfeld zal de voorgestelde saneringsregeling de gemeenten beter in staat stellen tot een goede uitvoering van de Hinderwet te komen. Toch zijn wij er met de saneringsregeling niet alleen. Het probleem van de mankracht en de toerusting van de gemeenten moet nog worden opgelost. Deze aangelegenheid zal ongetwijfeld bij de behandeling van de wijziging van de Hinderwet aan de orde worden gesteld in de Tweede Kamer.

3. De uitvoeringstermijn van tien jaren is lang. Hoe kunnen gemeenten reeds nu voorzien welk tijdstip het meest geschikt is om met bedrijven te gaan onderhandelen? Hoe lang zullen de onderhandelingen duren? Is er niet het gevaar, dat bedrijven in het vooruitzicht van de sanering van de milieuhinder rustig blijven afwachten? Tegen deze achtergrond lijkt het van belang om de volgorde van urgentie niet door het rijk te laten bepalen, maar door de gemeenten zelf. Aldus kunnen zij inspelen op de omstandigheden ter plekke en van

het moment. Door de CDA-fractie is op dit punt een motie ingediend.

4. Uit een proef-inventarisatie bleek, dat veel milieuhinder wordt veroorzaakt door geluid en verkeerslawaai van bedrijven met veel aan- en afvoer. De minister was aanvankelijk niet van plan deze hinder als primair beoordelingscriterium aan te merken. Op aandringen van de CDA-fractie zal dat alsnog gebeuren.

5. Tenslotte de coördinatie. Er zijn op dit moment al van saneringsregelingen. Genoemd kunnen worden: de zogenaamde 80 procents-regeling in verband met de stadsvernieuwing, de Interim Saldo Regeling, de Beschikking steun bedrijven stadsvernieuwing, de verplaatsingsregeling bedrijven etc. Het specifieke van de voorgestelde saneringsregeling is, dat de prioriteit binnen die regeling wordt gelegd bij de sanering van de milieuhinder. Desondanks is er het gevaar, dat coördinatieproblemen op centraal niveau een soepele uitvoering van de verschillende regelingen in de weg zal gaan staan. Ook om deze reden is ervoor gepleit bij de uitvoering van de regeling meer accent te leggen op de gemeenten. Voorts is nog van belang de landelijke Coördinatie Commissie Stadsvernieuwing. Bij de uitvoering van de saneringsregeling milieuhinderlijke bedrijven zou deze commissie moeten worden ingeschakeld. Ook in dit opzicht heeft de CDA-fractie een toezegging ontvangen.

Kan de BB worden opgeheven?

door: H. Wisselink, lid Tweede Kamer voor CDA en voorzitter vaste kamercommissie civiele verdediging

De laatste weken wordt er in de pers meer aandacht besteed aan de BB (Bescherming Bevolking) dan ooit tevoren. Dit naar aanleiding van een brief van minister Wiegel aan de Tweede Kamer waarin hij aankondigde dat er vanwege de beperkte financiële mogelijkheden niet te ontkomen valt aan een andere opzet van de bescherming van de bevolking. Op welke wijze gereorganiseerd zal gaan worden, had de minister nog in studie.

De reeds vastgestelde openbare commissievergadering over de toekomst van de BB kan om die reden niet doorgaan. De vaste kamercommissie voor de civiele verdediging heeft inmiddels be-

sloten dat dit debat nu zal plaatsvinden op 23 juni aanstaande. De commissie was unaniem van mening dat een langer uitstel niet verantwoord was. Dit niet alleen vanwege de

begrijpelijke verontrusting bij het betrokken personeel maar ook omdat er duidelijkheid moet komen over de vraag hoe de regionale hulpverlening opgezet moet worden. In 1975 heeft de Tweede Kamer met bijna algemene stemmen een motie hierover aanvaard, ingediend door mijn fractiegenoot Aarts. Deze motie beoogde het instellen van regionale hulpverleningsorganisaties waarin ook de BB zou moeten participeren.

OPZET

De opzet zou zodanig moeten worden dat deze organisaties elke normale vredesramp zou kunnen bestrijden en wel zodanig dat deze ook onder oorlogsomstandigheden kan functioneren. Het aksent van de hulpverlening door de BB heeft namelijk te lang en te eenzijdig gelegen op hulp in tijden van oorlog. Naarmate de naoorlogse jaren verstreken werd dit minder geloofwaardig. De motie Aarts beoogde dan ook het aksent te verleggen naar het actief meedoen van de BB in de regionale hulpverleningsorganisaties, waarvan de brandweer de harde kern zou vormen. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten heeft er zelfs een brochure aan gewijd. Door de technologische ontwikkeling is onze maatschappij namelijk veel kwetsbaarder geworden. Hierover werd rond de jaarwisseling in het christelijk-historische weekblad „de Nederlander” reeds geschreven door collega Eversdijk. De grote vraag is nu of het noodzakelijk is dat de BB als zelfstandige rampenbestrijdingsorganisatie moet blijven voortbestaan. Volgens mij is het in ieder geval zo dat kennis, de ervaring en het materieel niet verloren mag gaan. Het beroepspersoneel van de BB kan mede daarom niet gemist worden, willen de hulpverleningsdiensten werkelijk wat gaan voorstellen.

Daarnaast blijft het noodzakelijk dat er snel over reserve aan mankracht kan worden beschikt. Deze aanvullende hulp wordt nu geleverd door de noodwachten. Volgens een wet van 1952 kunnen buitengewoon dienstplichtigen hiervoor worden opgeroe-

pen. Behalve in de grote steden is de paraatheid en de inzet van de noodwachten in het algemeen redelijk. Persoonlijk heb ik onlangs een bezoek gebracht aan de Wilpse Polder, waar de BB te hulp was geroepen om te zorgen voor verbinding en dijkbewaking.

VAKMANSCHAP

Een speciaal rampenbestrijdingsplan in geval van een dijkbreuk was reeds maanden tevoren in samenwerking met de BB ontworpen en er waren oefeningen gehouden. Over die samenwerking had het polderbestuur niets dan lof. Op mijn vraag of die hulp ook verleend kan worden door anderen dan de noodwachten was het antwoord pertinent ontkennend. Wanneer er dagenlang hulp geboden moet worden en vakmanschap om de hoek komt kijken dan komen wij vanzelf bij de BB terecht. Mijn conclusie is dat de BB wel anders gestructureerd zal moeten worden, maar niet opgeheven. Ik zie namelijk nog geen beter en goedkoper alternatief voor de aanvullende hulpverlening, zowel in vredetijd als oorlogsomstandigheden.

Rectificatie

In het nummer van het ledencontactblad „de Nederlander” van vorige week vrijdag, 22 februari 1980, is een foute zin afgedrukt. In de aankondiging op de voorpagina over de twee pagina's met CH-karakteristieken, wordt onder meer melding gemaakt van het artikel van drs. A. D. W. Tilanus.

Er moet op die plaats gelezen worden: drs. A. D. W. Tilanus, de tweede generatie van de familie, die zozeer het na-oorlogse gezicht van de Unie bepaalde, geeft op pagina 4 twaalf karakteristieken. Ten onrechte was in deze zin het woordje „niet” opgenomen.

CDA-fractie Tweede Kamer:

Bijstelling sociaal-economisch beleid onontkoombaar

„De bijstelling van het sociaal-economisch beleid voor 1980 is onontkoombaar. De CDA-fractie in de Tweede Kamer stemt dan ook in met de regering, die dit standpunt heeft ingenomen.”

Aldus staat in de verklaring, welke eind vorige week namens de CDA-fractie is uitgegeven en in welke verklaring een eerste reactie werd gegeven op de brief van minister Albada van sociale

zaken over het noodzakelijke ombuigingsbeleid.

De CDA-fractie, aldus de verklaring, onderschrijft de in de brief van minister Albada gegeven overwegingen: Bestrijding van de werkloosheid, de noodzaak van verhoging van de rentabiliteit en de investeringsactiviteit van de marktsector, en structurele verlaging van het financieringstekort mede in het belang van het handhaven van een laag inflatieniveau.

De CDA-fractie acht het van grote betekenis dat over de uiteindelijke formulering van het bijgestelde beleid, allereerst overleg met de sociale partners zal plaatsvinden. De brief van minister Albada is volgens de fractie hiervoor een goed uitgangspunt. Bij de behandeling van de loon-

pauze is namens de CDA-fractie opgemerkt dat de brief van het kabinet aan de Stichting van de Arbeid een „voorzet” zou moeten zijn voor reëel overleg met de sociale partners en parlement.

„Dat karakter kenmerkt terecht de brief. Concrete invulling zal in het overleg gestalte moeten krijgen. Mede daarom heeft de fractie een aanvankelijk positief oordeel. Overigens stelt de fractie vast dat het kabinet het voornemen heeft de koopkracht voor de laagste gezinsinkomens veilig te stellen, en de dreigende toeneming werkloosheid in '80 te voorkomen.

Onvoldoende duidelijk blijft de brief ten aanzien van een doortastend energie-beleid en vooral de regionale invalshoek. Met name dat laatste zal nog nader ingevuld moeten worden,” aldus de verklaring van de CDA-fractie in de Tweede Kamer. H. L.

Rekenen met een breuk

door: Gerrit Goedhart, jongerenvertegenwoordiger
in de Nederlandse equipe EUCD (Europese Unie van Christen-democraten).

Wat Latijns-Amerika zo'n moeilijk maar tegelijkertijd zo'n belangrijk continent maakt om kennis van te nemen is dat het een combinatie is van de moderne westerse met de derde wereld en wel volgens de wijze waarop men één derde als breuk schrijft.

De landbouw overweegt nog altijd in de meeste Latijnsamerikaanse samenlevingen. Zij wordt gekenmerkt door de feodale structuren die er in de koloniale periode door de Spaanse en Portugese kolonisten zijn gevestigd. Omdat de feodale scheiding viel tussen de kleine groep van blanken met een Europese cultuur en de grote massa van ongeletterde Indianen heeft zij zich veel extremer doorgezet dan wij ons in Europa kunnen voorstellen.

Een middenklasse van stedelijke burgerij kon zich door de koloniale handelsbeperkingen nauwelijks ontwikkelen. Waar dat wel gebeurde, vormde zij echter niet een brug van de massa naar de feodale elite maar naar een nieuwe blanke bovenlaag die in gedeeltelijke belangtegenstelling met de oude feodale elite in het begin van de 19e eeuw onafhankelijkheid heeft bewerkt van de Europese moederlanden.

Hoewel de onafhankelijkheid wel een einde maakte aan de koloniale periode, leidde zij dus niet tot het vertrek van de kolonisten. De macht van de feodale bovenlaag op het platteland werd nu onbepaald onder de liberale burgerij in de steden ontwikkelde zich een vrije handel die vooral met Engeland en, in deze

eeuw, met de Verenigde Staten gevoerd werd. Hieruit ontstond aan het eind van de 19e eeuw in de grotere landen een begin van industrie en daarmee een stedelijke arbeidersbevolking.

STEEDS BENARDER

Hoewel dat voor ons moeilijk voor te stellen is, worden tegenwoordig de levensomstandigheden van industrie- en landarbeiders steeds benarder.

Op het platteland hebben de boeren binnen de feodale structuren geen eigen of slechts een miniem stukje grond om hun steeds grotere gezinnen te voeden. Als ze al land hebben is dat vaak van slechte kwaliteit en ze hebben niet de middelen en de kennis om dat meer te laten opbrengen. Het gevolg is dat er

steeds meer mensen dezelfde hoeveelheid werk met dezelfde opbrengst moeten verrichten, zodat er steeds grotere werkloosheid en steeds grotere ondervoeding ontstaat.

Van deze problemen hebben de grote landeigenaren minder last. Zij hoeven vaak maar een gedeelte van hun grond door hun landarbeiders te laten bewerken om hun bedrijven rendabel te maken. Door de invoering van de moderne landbouwtechnologie wordt het rendement vergroot en neemt de behoefte aan arbeidskrachten af.

TOENEMENDE ROL

De export van landbouwproducten vormt voor veel Latijnsamerikaanse landen de voornaamste bron van inkomsten. Grote moderne bedrijven in nieuw-ontsloten gebieden spelen daarbij een toenemende rol. Met name in Midden-Amerika zijn vele landbouwbedrijven die voor de export werken in handen van buitenlandse firma's, vooral uit de Verenigde Staten.

Na de Tweede Wereldoorlog is men in de meeste landen begonnen met pogingen om via industrialisatie de afhankelijkheid van de export van landbouwproducten en mineralen te verkleinen. Het benodigde kapitaal en de kennis om te kunnen concurreren moeten vanuit het westen worden ingevoerd en brengen grote buitenlandse schulden mee. Belangrijke delen van de industrie zijn in handen van Amerikaanse en andere

westerse multinationale ondernemingen. Tot nu toe hebben alleen de grote landen zoals Chili, Argentinië en Brazilië een industriële infrastructuur van belang kunnen ontwikkelen.

In genoemde landen heersen sinds de zestiger jaren militaire regimes die een eind hebben gemaakt aan de sociale en economische onrust onder meer democratische burgerregeringen en die ten koste van de democratie en de belangen van de arbeiders proberen een economische doorbraak te forceren volgens ultra-conservatieve inzichten van liberale technocraten. Vooral in Chili en Argentinië zijn daarbij praktijken ontstaan van systematische overheids-terreur waarover wij niet met genoeg afschuif kunnen denken. Het is langzamerhand wel duidelijk geworden dat Amerikaanse bemoeienis, gestimuleerd door Amerikaanse economische belangen en communistenvrees, aan de totstandkoming van deze regimes niet vreemd is.

Nu de regering-Carter tegen de schendingen van de mensenrechten protesteert blijkt echter in toenemende mate de zelfstandigheid van deze regimes. De moeilijke economische situatie laat diepgrijpende economische sancties van de wettelijke landen niet toe, temeer daar de Sovjet-Unie niet wars blijkt gaten in de markt te vullen. Hoe vruchtbaar zo'n samenwerking kan zijn, blijkt wel nu Argentinië graan naar de Sovjet-Unie kan exporteren dwars tegen de VS-boycot in.

Onder hetzelfde probleem vallen de credieten van de grote wettelijke kredietinstellingen. Toch moet men zich afvragen of de criteria voor hulp van het Internationale Monetair Fonds, dat Chili samen met Korea en Japan tot de grootste gecrediteerden

telt, niet wat minder eenzijdig economisch gesteld moeten worden.

ROER OVERNEMEN

Zowel in Argentinië als in Chili bereidt een democratische oppositie zich in ballingschap en onderdrukking voor om het roer weer van de militairen over te nemen. Als men echter ziet hoe de recente opheffing van het verbod op partijvorming in Brazilië er in één klap toe heeft geleid de oppositie weer te verdelen, dan past enige scepsis tegen lichtvaardige verwachtingen om door democratisering alleen oplossingen te bereiken.

In Latijns-Amerika zijn fundamentele maatschappijherformaties noodzakelijk. Allereerst om een einde te maken aan de feodale misstanden, die grote stukken land ongebruikt laten terwijl de massa, die zich er mee zou kunnen voeden, verarmt. Tragisch is dat de bemoeienis van de Verenigde Staten doorgaans niet heeft bijgedragen aan het doorgang vinden van deze hervormingen. De onverstandige reactie van de aanvankelijk gematigde landbouwhervormingen door Castro heeft er in grote mate toe bijgedragen dat hij zich tot sleutel van Moskou op de Derde Wereld kon ontwikkelen. Gelukkig heeft de regering-Carter ook hier verbetering gebracht. Een positieve reactie van het westen op ontwikkelingen als die die in Nicaragua plaatsvinden en zich in El Salvador en Guatemala beginnen af te tekenen, is van levensbelang voor de mogelijkheid om in die landen tot een gezonde ontwikkeling te komen.

Gerrit Goedhart

Minister Scholten:

In mei of juni zonodig verdere aanpassingen van beleid

Met de beslissingen die het kabinet heeft genomen, zijn niet alle problemen voor 1980 opgelost. Bij de voorjaarsnota in mei of juni kunnen zonodig verdere aanpassingen van het beleid plaatsvinden. Dit heeft minister Scholten van defensie dezer dagen gezegd op een bijeenkomst van de afdeling Dokkum van het CDA.

Scholten zei dat voor hem een ding duidelijk is: „De minister van financiën mag niet worden opgezadeld met

een financieringsstekort dat ook technisch niet meer financieerbaar is. Dat is geen toezegging aan de komende bewindsman op financiën. Dat standpunt van het kabinet was ook minister Andriessen bekend”, aldus Scholten.

Een kabinetscrisis zou volgens Scholten geen enkele oplossing voor de problemen hebben betekend. „Integendeel, die zou er toe hebben geleid dat geen door de overheid begeleide of overhoopt geleide loonpolitiek in 1980 mogelijk zou zijn geworden en dat geen omhoogingen in de collectieve sector zouden zijn gerealiseerd”.

De sociale partners moeten volgens Scholten goed beseffen dat overschrijding van de ruimte welke voor de particuliere sector beschikbaar is, onherroepelijk moet leiden tot verdere aanpassing in de collectieve sector. Scholten vindt dat vakbeweging en werkgevers volkomen vrij zijn actie te voeren tegen de voorgenomen maatregelen van het kabinet, maar dat ze goed moeten beseffen dat het parlement het laatste woord heeft. „Het primaat van het parlement in de uiteindelijke besluitvorming kan en mag niet door andere maatschappelijke organisaties worden aangetast of overgenomen”, aldus de bewindsman.

OFFERS

Scholten zei verder nog dat de „geloofwaardigheid van de terughoudende Nederlandse opstelling tegenover nucleaire wapening in internationaal ver-

band, in belangrijke mate mede zal worden bepaald door de offers welke Nederland bereid zal zijn te brengen voor zijn conventionele wapening”. Hij herinnerde aan de afspraken die in de NAVO zijn gemaakt om in de komende jaren de defensie-uitgaven met drie procent per

jaar te doen groeien. „Deze doelstelling zou ik ook vandaag niet willen loslaten”, aldus Scholten. „Al ben ik mij als minister van defensie bewust dat een oplossing van de huidige financiële problemen van ons allen offers vraagt”.

Officiële start CDA Vrouwen Beraad Overijssel

Op dinsdag 15 april houdt het CDA Vrouwenberaad Overijssel een provinciale studie-ontmoetingsdag met als thema: „Het Gezin, samenleven in ver-

antwoordelijkheid”. Deze bijeenkomst vindt plaats in het Hervormd Centrum te Nijverdal van 's morgens 9.45 tot 15.45 uur.

Bij ARP grote meerderheid voor één CDA-lijst

Een grote meerderheid bij de ARP is voor het uitkomen met één CDA-lijst bij de eerstvolgende Tweede-Kamerverkiezingen. Dit blijkt uit het dezer dagen bekendgemaakte resultaat van een schriftelijke stemming.

Aan de stemming over het voorstel, dat de ARP samen met CHU en KVP met één gezamenlijke CDA-kandidatenlijst deelneemt aan de komende kamerverkiezingen, namen deel 397 anti-revolutionaire kiesverenigingen en 188 leden van de partijraad van de ARP. De 397 kiesverenigingen konden 840 stemmen uitbrengen. Voor de ene CDA-lijst werden uitgebracht: 812 stemmen door 383 kiesverenigingen en 159 stemmen door 169 leden van de partijraad. De einduitslag was: voor 981 stemmen, tegen

31 stemmen en blanco 9 stemmen.

H.L.

BOUWBEDRIJF P. HULSBOS Jzn. B.V.

Venneperweg 873 - Nieuw Venneper.

NIEUW VENNEPER - Telefoon 02526-2277

ABBENES - Telefoon 02524-226

**KERKEN- EN SCHOLENBOUWERS
BURGELIJKE EN UTILITEITSBOUW**

In voorraad: stalen kantoorkasten, stalen schrijfburo's, burestoelen, kantinetafels en -stoelen, magazijnstellingen, stalen wandrekken.

AVAC

Lage Kamp 3,
Apeldoorn.
Tel. 055-211500.

Geopend van 13.00 tot 17.30 uur en zaterdag van 9.00 tot 12.00 uur.

De Savornin Lohman geëerd*

door: drs. Gerard van Leijenhorst, vice-voorzitter CDA-Tweede Kamerfractie

Alexander Frederik de Savornin Lohman: staatsman, hoogleraar, volksdrukker, journalist, minister, rechtsgeleerde, ja wat is deze veel-begaafde in zijn leven niet geweest? — schreef het Friesch Dagblad naar aanleiding van zijn 80e verjaardag in 1917.

Toen zat hij nog in de Tweede Kamer, al 34 jaar, en hij zou het nog 4 jaar volhouden.

Het meest is Lohman bekend geworden door zijn strijd om de vrijheid van onderwijs. Feitelijk is hij door de schoolstrijd in de politiek terecht gekomen. Voor een goed begrip dient hier gezegd te worden dat hij in de gelijkberechtiging van de bijzondere school met de openbare school vocht voor een nationale zaak. Het ging hem om recht en vrijheid van alle burgers.

Als vice-voorzitter van de Pacificatie-commissie heeft hij de grondwetsvoorstellen die de financiële gelijkstelling tussen openbaar en bijzonder onderwijs brachten met geheel zijn inzet verdedigd. De aanvaarding van de Lager Onderwijswet in 1920, ingediend door zijn geestverwant De Visser, is een hoogtepunt in zijn leven geweest.

Lohman was voorts een bekwaam jurist, die de christelijk-historische visie op het staatsrecht bekwaam heeft verwoord in zijn bekende handboek „Onze Constitutie”. Een aantal elementen uit dit werk zijn in de loop der jaren op andere wijzen geformuleerd. Maar de essentie van zijn denken bleef bewaard. Ik denk hierbij aan het benadrukken van de eigen positie van regering en parlement.

Hoe dachten nu de beide politici, die samen met hem in deze serie postzegels voorkomen, over Lohman?

De socialist Troelstra maakte hem 24 jaar mee in de Tweede Kamer. In zijn Gedenkschrift (vierde deel „Storm”, blz. 59) merkt hij op: „De heer Lohman heeft zich bij de pacificatie van zijn beste zijde doen kennen. Al zijn grote scherpzinnigheid, ervaring en staatsmanswijzeheid wendde hij aan om de pacificatie te doen gelukken. Hij toonde zich hier een man van hoog inzicht, brede blik en onkreukbare goede trouw. Meer dan ooit heb ik in deze jaren — aldus Troelstra — zowel in de bevredigingscommissie als bij de Kamerdebatten, bewondering voor hem gevoeld. Hij was een

geboren aristocraat, maar als calvinist bezat hij toch zekere democratische neigingen. In de persoon van Lohman heeft onze Nederlandse politiek — dit zei hij naar aanleiding van zijn overlijden — een groot verlies geleden.” Einde citaat.

Oud en Lohman hebben elkaar maar vier jaar meegeemaakt. Toen Oud in 1917 aankwam, was hij het jongste Kamerlid, Lohman (80 jaar) het oudste. Als jong parlementariër legde Oud de eed af ten overstaan van de Kamer. In zijn „Jongste Verleden” (deel I, blz. 28 eerste druk) zegt Oud van Lohman: „Hij is altijd een man van temperament geweest. Tegen al wat hij als onrecht voelde is hij met klem in verzet gekomen.”

„Een regent, zonder enige twijfel, en geen makke,” schreef het sociaal-democratische dagblad Het Volk in 1917. Geen makke voor zijn tegenstanders, maar ook iemand die hen liever wilde overtuigen dan overstemmen. Daarbij ging het hem niet om het eigen gelijk van zijn partij — in dit geval de Unie — maar om de geestelijke goederen van het volksgemeen, en gelijk recht voor allen.

Van politieke machtsstrijd had hij een afkeer. Zijn verzet tegen de Kieswet-Tak (1894), die de aanleiding vormde voor de breuk met Kuiper (de oorzaken lagen dieper) was in wezen vrees voor ontarding van de politiek in een spel om de macht, waarbij het nationale belang ondergeschikt gemaakt zou worden aan partij- en groepsbelangen.

In Lohman eren wij ook een vooraanstaand christen-democraat. Lohman onderstreepte de betekenis van partijvorming op basis van het Evangelie. Hij waarschuwde tegelijkertijd voor het isolement en vroeg met klem de scheidslijn niet te eng te trekken.

In de samenvoeging van de drie stromingen die samen de CHU zouden vormen bleek Lohman een man van de synthese te zijn. Circa 75 jaar geleden stond de Unie reeds model voor wat thans het CDA gaat worden.

Tenslotte, men heeft de CHU — de Unie van Lohman — vaak een te grote bescheidenheid verweten, stellig in die gevallen waarin de partijzucht in de politiek sterk werd beklemtoond, heeft de CHU een zekere onwennigheid niet kunnen of willen over-

winnen. Niettemin, Lohmans temperament leed er niet onder, getuige onder andere de zoëven geciteerde uitspraak van Oud.

Ook in deze serie postzegels lijkt aan Lohman een bescheiden plaats te zijn toebedacht. De zegel van Lohman heeft de laagste Frankeerwaarde, namelijk 45 cent. Troelstra en Oud zijn hem wat dit betreft de baas. Oud met zijn 60 cent spant helemaal de kroon. De discussie welke hierover is ontstaan is ons niet ontgaan.

Wij zijn echter van oordeel dat Lohman hierdoor heel goed is getypeerd. De Lohman-zegel heeft de laagste waarde en een kleinere oplage. Zal daarom straks in de praktijk niet blijken — eerst in de filatelie, en mogelijk later ook in de politiek — dat juist Lohman tot de hoogste waarde is gestegen?

* Toespraak gehouden ter gelegenheid van de uitgifte van de Lohman-zegel op woensdag 5 maart j.l. in het Tweede-Kamergebouw.

Brede maatschappelijke discussie kernenergie positief tegemoet treden

door: drs. H. Eversdijk, CDA-lid Tweede Kamer

De energiepolitiek is kenmerkend voor de problemen van onze samenleving nu en in de toekomst. Vanuit de energiesituatie zijn veel problemen te signaleren. Die problemen beperken zich niet tot het eigen land; integendeel, juist veel van de energieproblematiek reikt tot ver over de grenzen. Vanuit de kernenergie behoeven we dan bijvoorbeeld alleen maar even te denken aan de afvalproblematiek en aan het feit dat vlak over de Nederlandse grens bij het Belgische doel een flink kernenergiepark wordt gebouwd.

Het is dan ook een goede zaak dat door de Nederlandse regering ruimte is gegeven aan stemmen vanuit de samenleving, die hebben gevraagd om een brede maatschappelijke discussie op het gebied van de eventuele verdere invoering van kernenergie. Deze discussie moet dan uiteraard worden gezien tegen de achtergrond van de totale energiesituatie in ons land en daarbuiten.

BREDE DISCUSSIE

De doelstelling van de discussie is volgens de zogenaamde opzetnota: „Meningsvorming over de energieproblematiek in het algemeen en het kernenergie vraagstuk in het bijzonder”. Bij deze discussie kan het niet al-

leen maar gaan over het al of niet verder toepassen van kernenergie. Wil de discussie werkelijk „breed” zijn, dan zal ook nadrukkelijk moeten worden gesproken over het feit wat te doen als de verdere toepassing van kernenergie niet wordt aanvaard.

Met name zal dan toch ook moeten worden meegenomen welke de consequenties van het niet verder toepassen van kernenergie zijn, b.v. ten aanzien van onze afhankelijkheid van het buitenland, onze concurrentiepositie en mede daardoor voor onze welvaart. De discussie mag dan ook vooral niet worden versimpeld tot alleen maar „ja” of „nee” zeggen tegen verdere toepassing van kernenergie.

MINDER SNELLE GROEI

De economie speelt bij de hele discussie een grote rol. Onze samenleving is voor een groot deel gebaseerd op meer productie en mede daardoor op meer consumptie. Inmiddels is overigens gebleken dat de groei van het elektriciteitsverbruik minder snel is verlopen dan tot 1973/74 het geval was. Maar er is nog steeds groei, terwijl onze afhankelijkheid van het buitenland toenam en de grondstof-situatie in de wereld aanmerkelijk moeilijker werd. Om de discussie duidelijk te voeren en ook de consequenties duidelijk zichtbaar te maken is het nodig om te discussiëren met meerdere groei-scenario's.

Dat betekent dat er ook een scenario moet zijn dat uitgaat van een lagere economische groei! De CDA-fractie heeft bij de behandeling van de opzetnota per motie om meerdere scenario's gevraagd. Het is immers duidelijk dat over een breed front de economische groei terugloopt. Feitelijk zitten we nu al op de o-groei. Het is overigens nog maar de vraag of die teruglopen-

de economische groei leidt tot een even snel teruglopende energievraag. Wel is duidelijk dat vooral ook vanuit de CDA-visie een zuiniger gebruik een noodzaak is en nadrukkelijk moet worden nagestreefd.

ENERGIE IS SCHAARS.

Overigens is een teruglopend energieverbruik niet alleen van belang voor een zuiniger verbruik van grondstoffen en een wat mindere afhankelijkheid van met name olie-exporterende landen, maar ook vanuit een oogpunt van een zuiniger ruimtegebruik en een verbetering van het milieu. We moeten wel oppassen dat we, door te pleiten voor zuinigheid, niet gaan denken dat alleen daardoor de energieproblematiek is opgelost. En dat het dus allemaal zo'n vaart niet loopt. Onze welvaart is nu sterk afhankelijk van energie, maar zeer krachtig moet worden bevorderd dat deze grote afhankelijkheid per eenheid produkt minder wordt, waardoor op langere termijn een wat mindere afhankelijkheid zou kunnen optreden. Met name dient er op gewe-

zen te worden dat er onder ons volk een breed gedeeld bewustzijn moet komen dat energie schaars is en duur en dus een uiterst zorgvuldige aanwending behoeft. Door het CDA moet dan ook bij voortduring een dringend appèl worden gedaan op dit bewustzijn.

BREDE STUURGROEP

De brede maatschappelijke discussie zal worden geleid en begeleid door een stuurgroep. Volgens de CDA-Tweede Kamerfractie is de taak van deze stuurgroep:

- Het betrekken van een zo groot mogelijk deel van de bevolking bij de discussie (zorgen voor voorzieningen en toewijzen van middelen).
- Zorgen voor veelzijdige informatie en doelmatige presentatie en verspreiding daarvan en dus zorgen dat de informatie „doorkomt”.
- Bij de start de probleemstelling formuleren en zodig tijdens de discussie bijstellen.
- de stuurgroep moet confrontatie van zienswijzen mogelijk maken.
- Zorgen voor goed samenspel met en tussen de betrokken groeperingen.
- Tijdige afronding van de verschillende fasen van de discussie.
- Verzorgen van het eindrapport (met evaluatie van de discussie) en doorgeleiden van de resultaten naar regering en parlement.

Vervolg op pagina 2

Vervolg van pagina 1

Om goed te functioneren dient o.i. de stuurgroep uit vijf personen te bestaan (i.p.v. drie) en dient voorts kennis van zaken te hebben en een weerspiegeling te zijn van de opvattingen, zoals die onder brede lagen van de maatschappij leven. Dit laatste vooral ook om het vertrouwen te wekken dat de „choc des opinions” ook in de stuurgroep aanwezig is, waardoor niet bij voorbaat de stuurgroep „partijdigheid of strikte neutraliteit” kan worden verweten. De keuze van de personen moet zeer zorgvuldig geschieden. Er moeten waarborgen zijn om „geïntegreerd” te werken. Het CDA wil de brede maatschappelijke discussie tot een succes maken, de samenstelling en kwaliteit van de stuurgroep zijn daarbij een voorwaarde.

GEEN REFERENDUM

Als de brede maatschappelijke discussie afgerond is – na twee jaar – is de vraag aan de orde: „Wat doen we met de resultaten?”

De Nederlandse wet kent geen referendum, ook geen consultatief referendum. De brede maatschappelijke discussie kan dan

ook beslist niet als zodanig worden gezien. Ondanks de discussie behouden regering en parlement hun eigen verantwoordelijkheid. Ook draait de wereld door tijdens de maatschappelijke discussie en kan b.v. ook de politieke situatie in Saoedie Arabië best veranderen! Maar wij verplichten ons als regering en parlement nadrukkelijk om zoveel mogelijk „vrijheidsgraden” in tact te laten, totdat de discussie is afgesloten. Daarna zullen regering en parlement tot beslissingen moeten komen. Dat betekent voor de CDA-fractie dat zij in die periode, geheel onvoorzien ontwikkelingen voorbehouden, geen verdere besluitvorming op nucleair terrein zal bevorderen.

Concreet betekent dit, dat ons inziens de status quo moet worden gehandhaafd, dus dat geen nieuwe centrales moeten worden gebouwd in die periode en ook de voorbereidingen niet worden getroffen, maar ook dat Borsele en Dodewaard de mogelijkheden moeten behouden om in die periode veilig te kunnen blijven doorfunctioneren.

Zowel tijdens als na afloop van de discussie zal de CDA-fractie zich in het parlement gedragen zoals het behoort, dat wil zeggen „zonder last of ruggespraak”, maar hierbij zal de discussie en de uitkomst ervan uiteraard wel een grote rol spelen, maar de

discussie komt niet in de plaats van de eigen verantwoordelijkheid.

DISCUSSIE TOT SUCCES MAKEN.

Het zichtbaar en bespreekbaar maken van de energie-politieke situatie, het afwegen van het voor en tegen van kernenergie, het bespreken en beoordelen van de consequenties van kernenergie, dat alles behoort in en bij de brede maatschappelijke discussie. Daarbij spelen voorts mee: de veiligheid, zowel intern als extern, van kerncentrales, de relatie tot het non-proliferatiebeleid en de afvalproblematiek. Maar met name zal het gaan om de maatschappelijke (on)aanvaardbaarheid van de kernenergie. Om die totale discussie zinvol te maken, moet de burger met vertrouwen naar deze discussie toe kunnen gaan. Regering, parlement en stuurgroep moeten zorgen dat dit vertrouwen er komt. Nu is er nog veel scepsis; die moet, zoveel als mogelijk is, weggenomen worden. De stuurgroep heeft daarbij een grote taak. Ook moet er op gewezen worden dat gedurende de brede maatschappelijke discussie een regeringswisseling zal plaats vinden. Interessant zal dan zijn de passage in een regeer-akkoord over (kern)energie!

**Algemene vergadering
CHU 10 mei 1980**

Aan de christelijk-historische kiesverenigingen, statenringverenigingen en kamerkringverenigingen wordt meegegeeld, dat de algemene vergadering 1980 van de Unie zal worden gehouden op zaterdag 10 mei 1980.

NAMEN VAN KANDIDATEN voor het lidmaatschap van de Unieraad kunnen tot uiterlijk acht weken van te voren worden ingezonden aan het secretariaat van de Unie. De volgende leden zijn aftredend en herkiesbaar: mevrouw drs. M. H. A. Boers-Wijnberg (gekozen in 1976), mr. O. W. A. Bāron van Verschuer (gekozen in 1978 in een vacature) en drs. A. H. van Zwieten (gekozen in 1976).

Aftredend en statutair niet herkiesbaar zijn: mevrouw mr. H. A. Strijd-Groenewegen (herkozen in 1976) en J. Schuur (herkozen in 1976).

Voorts dient voorzien te worden in de ontstane vacature door het bedanken van mr. J. L. Janssen van Raay in verband met zijn benoeming tot lid van het Europees Parlement.

VOORSTELLEN ter behandeling in de algemene vergadering moeten, voorzien van een korte toelichting, vóór 10 maart a.s. zijn ingediend bij de secretaris van de Unie, p/a Wassenaarweg 7, 2596 CD 's-Gravenhage.

Nader wordt opgegeven waar de vergadering gehouden wordt.

Drs. M. Smits,
secretaris CHU.

**Cursus vergadertechniek
voor vrouwelijke
CDA-kaderleden**

Door de Stichting Politiek Vormings- en Scholingswerk van het CDA wordt een cursus georganiseerd voor vrouwelijke kaderleden van het CDA teneinde hen meer vertrouwd te maken met het voorbereiden van en het optreden in vergaderingen.

Bij wijze van proef wordt er op één plaats in het land, namelijk Utrecht, gedurende een gehele dag een cursus gegeven voor maximaal 40 deelnemers. Na afloop van de cursus zal, aan de hand van de opgedane ervaringen tijdens de cursus, worden overwogen of deze, al dan niet gewijzigd, in de komende winterperiode moet worden herhaald op meer plaatsen in het land.

INSCHRIJVING

Men kan alleen deelnemen door tijdig het verschuldigde cursusgeld ad. f 15,- over te schrijven

op giro 3966745 ten name van Stichting politiek vormings- en scholingswerk CDA, Wassenaarweg 7, 's-Gravenhage. In het cursusgeld zijn een broodmaaltijd en consumpties begrepen. Reiskosten kunnen te zijner tijd worden gedeclareerd, na aftrek van f 10,- voor eigen rekening.

De inschrijving dient vóór 10 maart a.s. binnen te zijn. Indien niet tijdig kan worden gereguleerd, dan is het wenselijk een briefkaartje te zenden, of op te bellen. Vermeld a.u.b. bij betaling duidelijk u naam en adres. Na ontvangst van de betaling worden nadere gegevens toegezonden.

WAAR – WANNEER?

De cursus zal worden gehouden in het jaarbeurscongrescentrum, Croeselaan 8 te Utrecht.

Datum: maandag 24 maart 1980. Aanvang: 10.00 uur. Sluiting: 16.00 uur.

Burgemeestersbenoemingen

Bij Koninklijk besluit is met ingang van 16 maart 1980 benoemd tot burgemeester der gemeente IJsselstein: mr. M. Roest Crollius, met toekenning van gelijktijdig eervol ontslag als burgemeester der gemeente Den Dungen.

De heer Roest Crollius, die 44 jaar is, is sinds 16 december 1972 burgemeester van Den Dungen.

Hij is RK en lid van het CDA. Bij Koninklijk besluit is met ingang van 16 maart 1980 benoemd tot burgemeester der gemeente Zwartsluis: drs. H. Smit, te Zutphen.

De heer Smit, die 45 jaar is, is lid van de raad der gemeente Zutphen. Hij is Gereformeerd en lid van het CDA.

Wijkberaad en politiek

Op dinsdag 25 maart houdt het CDA-Bezuidenhout/Mariahoeve te Den Haag een openbare vergadering in het Wijk- en dienstencentrum Ivoorhorst 155 hoek Het Kleine Loo. De voorzitters van de Wijkraad Bezuidenhout en het Wijkberaad Mariahoeve vertellen over het

wijkwerk. De heer V. F. Tromer, CDA-er uit de Rotterdamse gemeenteraad belicht de actuele ontwikkeling van de wijkgelegenheden in Rotterdam. Drs. L. A. van der Linden houdt een pleidooi voor een of andere vorm van democratische controle. Aanvang 20.00 uur.

CDA – in actie

Verkiezings-actie wordt voorbereid. Met het oog op de Tweede Kamerverkiezingen van mei 1981 houdt de Landelijke Verkiezings Raad van het CDA een vergadering op vrijdag 21 maart en zaterdag 22 maart in de Ernst Sillemhoeve te Lage Vuursche. De LVR-leden zijn daartoe uitgenodigd. Volgende bijeenkomsten worden gehouden: 6/7 juni en 14/15 november.

Ruud Lubbers in Den Bosch. Voor het CDA-Den Bosch zal de voorzitter van de CDA-Tweede Kamerfractie, Ruud Lubbers, maandagavond 10 maart actuele politieke zaken bespreken. De vergadering die om acht uur aanvangt wordt gehouden in Hotel Centraal te 's-Hertogenbosch.

Contact-avond in Moergestel. Het CDA-Moergestel houdt donderdag 17 april een grote contactavond in het verenigingsgebouw „Den Boogaard”, Sint Jansplein 5 te Moergestel. Aan de orde komen het beleid van de fractie voor en na de fusie; de landelijke actie „Onder één dak”; het fungeren CDA-bureau Noord Brabant; het politiek gebeuren in het parlement. Sprekers zijn prof. P. Steenkamp, CDA-voorzitter, drs. H. Aarts, Tweede Kamerlid, A. J. C. Wagemakers, voorzitter CDA-Noord Brabant en drs. A. Veenhof, voorzitter werkgroep „Onder één dak”.

Studiedag over gezin in Groningen. Het CDA-Vrouwenberaad van provincie en stad Groningen organiseert dinsdag 11 maart om half drie een studiemiddag en -avond over het discussiestuk „Het gezin, samenleven in verantwoordelijkheid”. Als eerste houdt mevrouw M. Mudde-Koopman, psychologe en medeauteur van „Het gezin” een inleiding. Van half zes tot half acht is er pauze. In de avondbijeenkomst worden door forumleden, o.a. door mevrouw V. N. M. Korte-Van Hemel, Tweede Kamerlid voor het CDA en medeauteur van „Het Gezin” korte inleidingen gehouden. Vrouwelijke CDA-leden en belangstellenden zijn van harte welkom in „Het Tehuis”, Lutkenieuwstraat 13 te Groningen. Opgaven bij: mevrouw H.

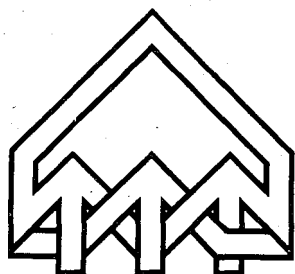
ten Kate-Attema, secretaresse CDA-Vrouwenberaad provincie Groningen, Goeman Borgeriuslaan 23, 9722 RB Groningen. (tel. 050-254026). De onkosten kunnen voor aanvang van de studiedag worden voldaan: deelname studiedag f 3,50, lunch f 3,50, discussiestuk en -vragen f 5,50.

Studiedag over gezin in Haagse Statenzaal. In de Statenzaal van het Provinciehuis (Koningskade 1 te Den Haag) houdt het CDA Vrouwenberaad Zuid Holland dinsdag 25 maart een studiedag over „Het Gezin, samenleven in verantwoordelijkheid”. Sprekers zijn: mevrouw dr. A. M. C. Th. van Heel-Kasteel, lid Tweede Kamer over de juridische aspecten van het gezin en mevrouw E. Sleijster-Tegelaar een van de samenstellers van het boekje „Het gezin”. De morgenbijeenkomst begint (na een kopje koffie) om half tien. Om 14 uur volgt rapportage discussiegroepen en algemene bespreking onder leiding van mevrouw L. T. M. Offringa-Knib-

be. Een eigen bijdrage wordt gevraagd van f 5,-. Lunch en koffie worden aangeboden. Reiskosten boven f 5,- worden vergoed. Aanmelding uiterlijk 10 maart aan het secretariaat: C. M. van Eck-Oosterwijk, Biezen 155, 2771 CV Boskoop (tel. 01727-2693)

CDA-Barneveld. Op donderdagavond 13 maart organiseren de kiesverenigingen van CHU, KVP en ARP een bijeenkomst in het concertgebouw aan de Nieuwstraat te Barneveld, aanvang 8 uur. H. A. de Boer, Tweede-Kamerlid CDA en voorzitter ARP spreekt.

Sport en politiek. Het CDJA-Noord-Brabant organiseert op zaterdag 8 maart de themadag „Sport en Politiek”. De bijeenkomst vindt plaats in „De Postelse Hoeve aan de Dr. Deelenlaan 10 te Tilburg, aanvang half elf. Sprekers zijn het Tweede-Kamerlid mr. J. H. Scholten, ing. E. de Grood, loco-burgemeester van Tilburg en oud-scheidsrechter Frans Derks.

CDA ONDER ÉÉN DAK

„Vaak waren moeilijke gesprekken nodig”

Het was in Delft eerst helemaal niet zo makkelijk om voldoende mensen te vinden die voor „CDA onder één dak” op pad wilden gaan”, zegt H. van Dorp openhartig. Juist toen de actie landelijk van start ging maakten politieke spanningen, in parlement en partijen, de mensen wat onzeker. Eerst maar es even aanzien. Maar de papieren moesten op tijd de deur uit en ook weer op tijd

binnen komen. En dat is ook in Delft toch nog aardig gelukt. Alleen waren vaak moeilijke gesprekken aan de deur nodig. Wat voor het meelevende met de partij ook weer zijn goede kanten had. Nog zijn niet alle uitgezette brieven binnen. Maar 25 nieuwe CDA-leden konden toch al worden ingeschreven. En de adressen van 450 „sympathisanten” werden dankbaar genoteerd. „We gaan in Delft rustig met de actie verder,” zegt Van Dorp. „Met een ook organisatorisch versterkt CDA op weg naar de fusie”.

Bij onze Mariniers in Noorwegen

door: Hans Gualthérie van Weezel, lid Tweede Kamer voor het CDA

In gezelschap van marine bevelhebber vice-admiraal Van Beek en de commandant van het Korps Mariniers Generaal-Majoor Den Haan bezochten dezer dagen zeven leden van de Vaste Commissie voor Defensie van de Tweede Kamer Nederlandse mariniers in het uiterste noordpuntje van Noorwegen. Het betreft hier 600 mariniers - de Eerste Amfibische Gevechtsgroep en de z.g. Whiskey-compagnie - die twee maanden oefenen op NAVO's kwetsbare noord-flank. Bewondering past voor de wijze waarop deze Nederlandse soldaten zich in de kilte van de koude oorlog ver van huis kwijten van hun taak.

POOLCIRKEL

Een paar honderd kilometer boven de Poolcirkel kwakelt de winter wanneer wij in Harstad arriveren. Dooiwater stroomt langs spiegelgladde afritten en doet herinneringen opwekken aan „onze” winter van vorig jaar. De muur van iglo's rond het mariniersbivak vertoont hier en daar de eerste gaten. De sneeuw is echter nog zo dik dat er weinig voorstellingsvermogen voor nodig is je de min 30 graden van de vorige dagen goed in te kunnen denken. Na voorbereidende herfsttrainingen in Schotland maakt de „Whiskey” compagnie deel uit van de 45e Britse Com-

mando Group Royal Marines waarmee een uitstekende samenwerking bestaat. Chocolate poeder, havermout en instant aardappelpuree bereid met sneeuwwater op een primus vormen dagelijks het saaie maar calorie-rijke menu van deze beroepsmilitairen. In tegenstelling tot onze Unifil-militairen houden deze soldaten weinig extra over. Kost en inwoning worden van het soldij afgehouden. In de meeste gevallen gaat het zakgeld op aan extra proviand en een verzetje in het weekend. Voor een biertje moet in een Noors café snel vier gulden neergeteld worden. Toch wordt zonder morren vijf dagen

lang in de ijzige kou met volle inzet het keiharde werk gedaan. Het erbij mogen horen lijkt een ieder hier overeind te houden. Terwijl de Engelsen het laten afweten wordt in dichte nevel toch een para-demonstratie gegeven. Vanuit de wolken dalen mariniers op de bevroren meren neer. Door enkele kamerleden wordt de nacht doorgebracht in het bivak. Met wachtlopen een nuttige ervaring zo'n nachtje in een tent.

NOORDFLANK

De gebeurtenissen rond Afghanistan hebben nog eens het nut van extra aandacht voor de Noord- en Zuidflank van de NAVO onderstreept. Uit gesprekken met Noorse militairen wordt een zekere beduchtheid voor de toenemende activiteit van Russische schepen in de Noorse kustwateren voelbaar. Het bange vermoeden bestaat dat het niet uitgesloten moet worden geacht dat de Sovjet-Unie bij een opgevoerde spanning haar oog zal laten vallen op de ijsvrije havens van Bodö, Tronsö en Narvik. Door de Noren wordt in dit verband herinnerd aan de Tweede Wereldoorlog waarin de Luftwaffe vanuit dezelfde havens hun vernietigende aanvallen uitvoerde op de geallieerde konvoien naar Moermansk. Ook nu geldt dat zonder vrije scheepvaart militaire versterkingen vanuit de Verenigde Staten naar Europa onderbroken kunnen worden. Of de huidige NAVO-eenheden echter in staat zullen

zijn de bovengenoemde communicatie-lijnen in stand te houden is zeer de vraag.

WEL OEFENEN, NIET BLIJVEN

In de nabijheid van het schiereiland Kola, de directe grens met de Sovjet-Unie, zijn thans twee Sovjet infanterie divisies gelegerd (27.000 man). In dit gebied zelf ligt een 4.000 man sterke Russische mariniers brigade met artillerie en luchtdoel raketten. Aan de 200 km lange Noors-Russische grens wordt hier door Noorwegen één grensbataljon van 600 man tegenover gesteld.

En dat, aldus de Nederlandse militairen, los van Russische aanvalsmogelijkheden via Finland of uit Polen over de Oostzee en door Zweden. Ondanks de Noorse wens naar een grotere geallieerde betrokkenheid ter zake, bestaat er een afspraak tussen Noorwegen en de Sovjet-Unie dat Noorwegen geen geallieerde troepen blijvend zal huisvesten. De Noorse vrees voor de Sovjet-Unie is zo groot dat dit land op deze afspraak niet gauw zal terugkomen. Hierdoor zal Noorwegen, gelegen aan de neutralen Zweden en Finland, blijvend gevoelig zijn voor Russische druk. Een zekere tweeslachtigheid valt aan dit land dan ook niet te ontzeggen. Wel oefenen maar niet blijven. Intussen blijft de vraag in hoeverre Noord-Noorwegen een casus belli voor de NAVO zal zijn.

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter: A. Buntsma, drs. M. Smits, drs. A. J. van Dulst, Wm C. de Kruyf, D. Rebel, Drs. H. van Spanning, Drs. G. van Leijenhorst, Govert Veldhuijzen en mevrouw E. Sleyser-Tegelaar

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema, Dr. E. Bleumink, Prof. Dr. J. W. van Hulst, Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES
Postbus 33822
2503 BC 's Gravenhage

ADMINISTRATIE-ADRÉS:
Voor het opgeven van nieuwe abonnees, advertenties, adresveranderingen, weekblad:

Stichting „Uniepers”
Van Deventerlaan 49,
2271 TV Voorburg,
tel. 070-861520
(uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs f 30,- per jaar.
Vooruit te voldoen op postrekening 70154.
Voorburg t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U. Postbus 67
3770 AB Barneveld.
Telefoon (03420)-6141.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR HIST UNIE Wassenaarseweg 7 2596 BC 's Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander” te zenden aan Bureau CHU Wassenaarseweg 7 2596 BC 's-Gravenhage Telefoon (070) 244516

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m. Het telefoonnummer van de De Savornin Lohmanstichting is 070-246791

Europese impressies vanuit Brussel

door: Teun Tolman, lid Europees parlement

Honger in de wereld. Deze problematiek moet ons bezighouden. Een eerste hoorzitting van het Europese parlement over dit onderwerp vond dezer dagen plaats in Brussel. Dr. Tanco, voorzitter van de wereldvoedselraad, hield een boeiend betoog. Eveneens kan dat van Brandt gezegd worden. Brandt is voorzitter van de Noord-zuid-commissie.

Choncol, voormalig landbouwminister van Chili, was een van de sprekers. Ook noteren wij in deze rij Huda, minister van financiën van Bangladesh. Zo u ziet een zeer gemengd gezelschap. Opvallend was wel dat er eengrote unanimiteit in opstelling was. Kort samengevat! Het probleem moet bestreden worden door primair de ontwikkeling in de hongerlanden te bevorderen. Natuurlijk zijn er acute noodsituaties waar directe hulp geboden is. Dat is begrijpelijk. Een tweede hoorzitting komt op 1 en 2 april a.s. Als sprekers noteren we dan o.a. de heer Saouma, directeur van de Wereldvoedselorganisatie (F.A.O.) en Mc. Namara, president van de Wereldbank.

BEGROTING.

De commissie van begrotingen uit het Europese parlement heeft een eerste commentaar gegeven over de nieuwe voorstellen van de begroting van 1980. Afkomstig van de Europese commissie. Het commentaar is: „op het eerste gezicht bevredigend”. U weet het nog wel. Het Europese parlement heeft eind 1979 de begroting verworpen. De commissie moest haar werk overdoen. Terecht maakte het parlement gebruik van haar bevoegdheden. De aangepaste begroting ligt nu voor ons. vanuit de fractie van de Christen-democratische Europese Volkspartij (E.V.P.) is meermalen

gewaarschuwd om de begroting en de landbouwvoorstellen niet gezamenlijk te behandelen. Erwin Lange, voorzitter van de begrotingscommissie is daar een voorstander van. Lange is ook van oordeel, dat de landbouwministers het voorstel van de landbouwprijzen moeten steunen. Naar mijn mening kan Lange en diegenen, die dit met hem van oordeel zijn, wel vergeten. De commentaren van de landbouwministers - ook van Van der Stee - zijn sterk afwijzend. En terecht!

BUREAU IDEEËN

Zonder twijfel zal er een bres in de begroting worden geschoten. Naast een normale heffing is er in de landbouwvoorstellen ook nog sprake van een superheffing op de melk. Elke boer die meer produceert dan 99 procent van het kwantum van vorig jaar zal van de 60 cent, die hij voor de melk ontvangt 50 cent boete moeten betalen. Ik vertel het wat eenvoudig, maar daar komt het op neer. Dus melk voor 10 cent! Deze superheffing is een van de meest omstrede voorstellen van Gundelach. De voorgestelde maatregel lijkt mij zeer doeltreffend om de productie te stabiliseren.

Nu is de politieke hamvraag altijd, is het haalbaar? Gehoord de felle kritiek moet dat zeer worden betwijfeld. Dus weg met 330 miljoen rekeneenheden. Overigens al zou het parlement ja zeggen, dan komt er nog geen 330 miljoen binnen. Geen enkele boer verkoopt zijn overmelk voor een dubbeltje. Conclusie: geen 330 miljoen. Maar in dit geval ook niet, nodig omdat er geen overmelk komt. Wel zal er een bescheiden zwart circuit kunnen ontstaan met betrekking tot deze witte vloeistof. Vandaar mijn opmerking „bureau ideeën!”

SUIKER

Wij blijven nog even bij de dagelijkse levensbehoeften. Reeds een vorige maal attendeerde ik op het feit dat de suikerprijs op de wereldmarkt sterk in de lift zit. Een viertal redenen zijn hiervoor te noemen. tegenvallende productie; politieke spanningen; speculatie; (wereldmarktprijs is altijd het produkt van speculatie en een geringe maar toenemende invloed om suikerriet voor energie te gebruiken.

Wellicht opent dit nu weer mogelijkheden om aan de Europese overschotten geld te verdienen. Weer een meevaller voor de begroting.

PROTEST

De aarde is zwanger van protest. In ons eigen land wordt protesteren bijna een continue bezigheid.

Speciaal de zaterdag is daarvoor de meest uitgelezen mogelijkheid om al zijn grieven te uiten. Niemand beseft bijna meer dat wij in een van de landen leven met de hoogste welvaart. En als dat niet in het loonzakje tot uiting komt dan wel in de sociale voorzieningen. Schril steekt daarbij de positie van de kleine zelfstandigen en boeren af. De problematiek van arbeidstijdverkorting om daarmee aan de omvang-rijke werkloosheid in Europa wat te doen, gaat aan hen voorbij. Een ieder weet dat het gigantische probleem van de werkloosheid niet (zo maar) oplosbaar is! Als de oplossing gezocht wordt om een 40 uren of een nog kortere werkweek in te krimpen, dan wordt de kloof in werktijden tussen loon- en salaristrekken en kleine ondernemers steeds groter. Er zijn twee werelden ontstaan. Toch zal de oplossing van het werkloosheidsvraagstuk juist niet buiten de mensen die 70 of 80 uur werken, mogen worden opgelost. De landbouwvoorstellen zouden mede gebaseerd moeten worden op het mogelijk maken om meer arbeidskrachten werk te ver-

schaffen. Dat is aktueel. Met de erkenning dat het een apart probleem is, daarmee komen we er niet. Het moet aangepakt worden. Waar blijven de meedenkers?

Emancipatieproblematiek

Op dinsdag, 25 maart 1980 organiseert het CDA Kamerkringverband Haarlem een grote politieke bijeenkomst in het Café-Restaurant „De Wintertuin” aan het Stationsplein 96 te Haarlem.

Het openbare gedeelte van deze vergadering, waarop ook niet-leden/belangstellenden, van

harte welkom zijn, begint om half negen 's avonds. Hier zal spreken mevrouw J. G. Kraaijeveld-Wouters, Staatssecretaris, over de emancipatie-problematiek. Voorafgaande aan deze bijeenkomst vindt er een huishoudelijke vergadering plaats (aanvang half acht precies), welke slechts toegankelijk zal zijn voor leden.

C-HJO-ers en C-HU-ers opgelet!

DE C-HJO OP WEG NAAR HET CDJA

Als alles verloopt zoals gepland is de CHJO op 11 oktober van dit jaar gefuseerd in het CDJA.

Dat betekent dat we nu met z'n allen erg druk bezig zijn om de fusie mogelijk te maken. Om echter te voorkomen dat iedereen teveel hooi op z'n vork moet nemen, hebben we nieuwe leden nodig, die ons komen versterken.

Kijk eens om je heen of er jongeren in je omgeving zijn die in de politiek actief willen zijn en werf ze als lid.

C-HU-leden activeer de jongeren in uw gezin en omgeving. Maak de C-HJO groot voor een sterk CDJA!

Alet ten Kate, voorzitter organisatie-commissie van de C-HJO.

Bon

Ondergetekende,

Naam:

Adres:

Postcode en woonplaats:

Geboortedatum:

wordt lid van de C-HJO
 heeft belangstelling voor de C-HJO en wenst nadere informatie te ontvangen.

Opzenden naar Algemeen secretariaat C-HJO
Lange Geldersekaade 8
3311 CJ Dordrecht

Denken over gezin en samenleving

door: Winy Pieffers, voorzitter van de Commissie-Volksgezondheid van de CHJO

In het voorjaar van 1979 verscheen een publicatie van het CDA-vrouwenberaad, getiteld: „Het gezin: samenleven in verantwoordelijkheid”. De schrijfsters nodigden vrouwen en mannen in het CDA uit mee te doen aan de discussie over gezin en gezinsbeleid. Aan deze uitnodiging heeft de CHJO gevolg gegeven door op 22 maart 1980 een thema-vergadering te wijden aan het onderwerp gezin en samenleving. Met het oog daarop lijkt het mij goed op deze plaats enige aandacht te besteden aan het rapport, waarbij ik aantekenen dat ik dit à titre personnel doe. Overigens raad ik belangstellenden aan het rapport zelf te lezen. Het is te bestellen bij de Lohmanstichting (070-246791).

Het rapport is geschreven door een werkgroep, alleen bestaande uit vrouwen. Op zichzelf heb ik daartegen geen bezwaar. In het verleden zijn immers vele studies verricht enkel door mannen. Als ik echter de reden lees die voor deze samenstelling wordt aangegeven, dan zet ik toch wel een vraagteken. Die reden luidt: „Omdat juist de vrouw, die immers—letterlijk en figuurlijk—zo betrokken wordt geacht bij het gezin, bij uitstek degene is die zich daarover moet uitspreken. Het gaat immers om haarzelf, haar man en haar kinderen.” (pagina 7). Mijns inziens deugt deze reden niet, vooral omdat het rapport het samen-verantwoordelijk zijn van man en vrouw voor het gezin zo belangrijk acht.

Op pagina 8 stelt het rapport: „Het is niet onze bedoeling geweest de waarde van het traditionele christelijke gezin hoe dan ook ter discussie te stellen.” Of die waarde aan het eind van het rapport nog wel zo overeind staat, waag ik te betwijfelen. De lezer beoordele dit zelf.

VERKENNINGEN IN TIJD EN RUIMTE.

Dit is de titel van hoofdstuk I. In een duidelijk en helder betoog wordt de ontwikkeling van het gezin geschetst in paragraaf 1.1. De vroeger bestaande „grootfamilie” is uiteengevallen; thans overheerst het kleine-kerngezin. Paragraaf 1.2, „Invloeden vanuit de samenleving” (t.w. op het gezin), valt in drieën uiteen: Kerk (1.2.a), Samenlevingsvormen (1.2.b) en Emancipatie (1.2.c). In paragraaf 1.2.a wordt de positie van de vrouw in het Oude Testament aangeduid als ondergeschikt aan het gezin van de man en de familie. De komst van Jezus veroorzaakt in dit opzicht een breuk met het verleden, aldus pagina 16. Jezus en zijn eerste volgelingen waren—zo menen de opstellers—wereldhervormers, die de waarden van de bestaande maatschappij niet aanvaardden. In het algemeen is dit mijn inziens niet juist. Ik wijs op Marcus 12:13-17, over het recht des keizers, en Mattheüs 19:1-12, over echtscheiding. Ik kan het met de opstellers van het rapport eens zijn, als is bedoeld te zeggen, dat Jezus allerlei vanuit religieus oogpunt zinloze formaliteiten, zoals het handen wassen voor het eten (Marcus 7), inderdaad ter zijde wenste te stellen. Even verderop wordt in het rapport opgemerkt, dat de boodschap van liefde van Jezus, die de wederkerigheid en gelijkwaardigheid in het huwelijk voorop stelt, niet de revolutionaire kracht heeft gehad om de onrechtvaardigheden in het huwelijk van die tijd te kunnen doorbreken. Deze zin heeft mij toch wel pijnlijk getroffen. De schrijfsters doen het voorkomen alsof de boodschap van Jezus niet voldoende kracht had om het door hen gewenste doel te bereiken. Dat dit doel niet is bereikt, is mijns inziens echter niet veroor-

zaakt door een gebrek aan kracht van die boodschap—integendeel zelfs!, die boodschap was oneindig groot in kracht—, maar veeleer door de zondigheid van de mens. Door de zonde is het doel gemist, en daarmee zijn we beland bij de letterlijke betekenis van het Griekse woord (hamartanein) voor zondigen: het missen van je doel.

In paragraaf 1.2.a plaatsen de gezinsdeskundigen huwelijk en gezin tegen de achtergrond van ondermeer de Reformatie, het Concilie van Trente, het ethisch reveil en de encycliek Humanae Vitae. Paragraaf 1.2.b. bevat een beschrijving van (de ontwikkeling van) andere dan huwelijkse samenlevingsvormen. Als een van de kenmerken van de emancipatie van het gezin wordt in paragraaf 1.2.c. genoemd: de erkenning van het recht op zelfontplooiing van alle gezinsleden.

Het gezin in andere culturen is onderwerp van bespreking van paragraaf 1.3, terwijl in paragraaf 1.4 aandacht wordt besteed aan de overheid en het gezinsbeleid. In dit verband komen o.a. de sociale zekerheids- en fiscale wetgeving aan de orde, en het daarin voorkomende begrip kostwinner. De gedachte, dat er één kostwinner per gezin is, die in tal van wetten zit verwerkt, doet, aldus de CDA-vrouwen, volstrekt geen recht aan de evenwichtige verhouding, die moderne jonge mensen nu juist in hun relatie willen. De reactie is dan: ongehuwd samenwonen (pagina 42).

BIJBELS SAMENLEVEN.

Onder dit opschrift zoekt het rapport in hoofdstuk II wat Oude en Nieuwe Testament zeggen over het samenleven van mensen. Uit Genesis 1:28 leiden de autrices een tweeledige opdracht van God aan de mens af, t.w. de voortplantings- en rentmeesteropdracht. Man en vrouw zijn samen verantwoordelijk voor deze opdracht. Het eerste deel van deze opdracht is vervuld, zo menen de vrouwen, het tweede nog lang niet genoeg. Het gebod der liefde is toetssteen voor de mens-in-relatie. Op pagina 50 trof ik de volgende zin: „Ook samen verantwoordelijk voor die communicatie die we seksualiteit noemen”. Hetgeen hierover in het rapport wordt vermeld, acht ik weinig concreet. Gesproken wordt over het Hooglied; dat kan ik dan nog volgen met mijn „vrouwenverstand”. Maar waar opeens wordt gesteld, dat—ik parafraseer—ook een gezamenlijke verantwoordelijkheid bestaat ten aanzien van het beleven van de liefde door man en vrouw, en dat het doel daarvan, de aarde vervullen, is bereikt, blijf ik met een aantal vraagtekens zitten. Moeten er dan maar geen kinderen meer worden geboren? Moet iedereen dan maar anti-conceptiva gebruiken, te verstreken via het drinkwater? Ik had toch wel een beetje meer duidelijkheid verwacht van de

opstellers. Aan loze kreten heeft niemand iets.

LIJNEN NAAR DE TOEKOMST.

Deze worden getrokken in hoofdstuk III vanuit de voorgaande hoofdstukken. Niet te ontkomen valt, aldus de schrijfsters op pagina 53, aan de conclusie, dat het gezin zelf en het gezin in relatie tot de maatschappij onderhevig is aan diepgaande veranderingen. De onderkenning daarvan vereist een tijdige opvang in het beleid. Op pagina 56 treft men een nieuwe definitie aan van het begrip gezin: „niets meer en niets minder dan een groep van minimaal twee mensen die zich zodanig met elkaar verbonden voelen dat zij hun levens tezamen willen leven en daaraan ook een voor blijvend bedoelde vorm willen geven. Zij leven samen in één huis; zij voeren samen een huishouding”. What 's in a name? Een vrouwenvoorzitter van CDA-huize liet tegenover mij doorschemeren, dat zij niet zo zeer waarde hecht aan begrippen en namen, als wel aan de inhoud die daardoor wordt gedekt. Persoonlijk zou ik duidelijkheidshalve het woord gezin liever reserveren voor een samenlevingsverband binnen een huwelijk; dat toch andere kenmerken heeft dan een relatie tussen bijv. een ongehuwd samenlevende man en vrouw of homoseksuelen. Het huwelijk is een instelling Gods, een groot geheimenis (Efeze 5:32). Wat is het fundament van deze Bijbelse vorm van samenleving van man en vrouw, vraagt Dr. W. Aalders zich af op pagina 9 van zijn brochure „Het huwelijk, grootheid en verval” die ik een ieder aanbeveel te lezen. (Te bestellen bij Echo, Johan van Oldenbarneveldtlaan 10-12, Amersfoort) Hoewel het huwelijk wel ontspringt uit de natuurlijke liefde, de hartstocht, is het daarop niet gegrond. De passie is redeloos en immoreel. Het bewijsmateriaal hiervoor ligt, aldus Aalders, in de romanliteratuur. Hetgeen in de Bijbel wordt gezegd over de hartstocht noemt Aalders vermanend en bezwerend. Daar strijdt de Geest tegen het vlees. Hij wijst dan op Psalm 51, waarin David na zijn samenzijn met Bathseba ootmoedig zonde bekent. Aalders concludeert op pagina 22, dat het huwelijk niet kan en niet mag worden gegrond op de liefde in de zin van passie. Het huwelijk is gefundeerd op de trouw. Trouw is niet een natuurlijke zaak, maar een genadegave Gods. Het wonder van het huwelijk is dat daarin de trouweloze passie niet alleen verbonden wordt met, maar ook onderworpen wordt aan de trouw. Daar ligt het geheimenis van Efeze 5, aldus Aalders. Ik durf de stelling te peneren, dat niet-huwelijkse samenlevingsvormen voor het merendeel zijn gefundeerd op passie en dat de trouw er op het tweede plan komt—als die er al is. Een klein deel van de buiten-huwelijkse samenlevingsverbanden is gegrond op trouw; ik denk aan broers en zusters die samenwonen, of vriend(inn)en, niet zijnde homoseksuelen. Op passie gebaseerde niet-huwelijkse samenlevingsvormen worden vaak beëindigd als de passie bij een der partners is geëindigd, bijvoorbeeld doordat een derde het voorwerp van een nieuwe passie is geworden. Van liefde in de zin van het liefdegebod gesproken... Andere dan huwelijkse samenlevingen zou ik willen aanduiden als „andere samenlevingsvormen.” Blijkens pagina 58 menen de schrijfsters vanuit hun achtergrond aan alle samenlevings-

verbanden bepaalde eisen te mogen stellen. Naar het oordeel van de vrouwen bepaalt de mens zelf in welke vorm hij wil samenleven. „Die zelfbepaling verricht de mens in toetsing aan de relatie met God en dus de eisen die deze stelt.” In hoeverre de overheid invloed kan en mag uitoefenen op de te kiezen samenlevingsvorm is huns inziens meer een kwestie van het bieden van rechtsbescherming. Als ik het goed zie, heeft die rechtsbescherming twee dimensies, te weten, tussen partners onderling (de zorgplicht) en tussen de partners en de overheid. Bij het laatste is te denken aan woningtoewijzing, fiscale zaken e.d. Naar de mening van de vrouwen zal er behoefte bestaan aan het herkenbaar maken van een niet-huwelijkse samenleving. Eén van de elementen daarvan is de duurzaamheidsintentie. Er zal echter bekeken moeten worden met welke methodes controle mogelijk is op het aanwezig zijn van een situatie die een beroep op de wetgeving legitimeert. Zoals het huwelijk voor- en nadelen kent, zal ook het anders samenwonen niet enkel voordelen mogen kennen, aldus het rapport. Dit lijkt mij juist. Hoe vaak immers wordt er niet getrouwd enkel om de voordelen? Denk aan studietoelagen, pensioenuitkeringen, en dergelijke. Met het samenwonen wordt vaak misbruik of oneigenlijk gebruik gemaakt van bestaande regelingen. Wel de lusten, maar niet de lasten, is vaak de leuze!

Ik vraag mij af, of aan alle alternatieve samenlevingsvormen dezelfde eisen kunnen worden gesteld. Mijns inziens is het wenselijk te differentiëren naar het motief. Samenwonende broers en zusters zullen, zo kan ik mij voorstellen, toch hun eigen fiscale zelfstandigheid willen behouden.

Ten aanzien van het kind merken de autrices op, dat primair de verantwoordelijkheid daarvoor ligt bij de ouders, **welke relatie zij ook tot elkaar hebben.** (pagina 60). Ook de wetgeving dient het kind de bescherming te garanderen die het nodig heeft, aldus het rapport. Ik leid hieruit af, dat de CDA-vrouwen het mogelijk achten, dat homoseksuelen een kind van een van beiden opvoeden. Ik acht dit in hoge mate ongewenst. Het opgroeien in een dergelijke omgeving is niet in het belang van het kind. Het zal zich afvragen waarom het door twee moeders of twee vaders wordt opgevoed. Bedacht dient ook te worden dat kinderen tegenover elkaar erg hard kunnen zijn. Mijn belangrijkste bezwaar is echter, dat het kind opgroeit in een relatie gebaseerd op een geaardheid die in de Heilige Schrift wordt afgewezen als zondig.

Ten aanzien van het opvoeden van kinderen door een ongehuwde vader en moeder merk ik het volgende op. Het afzien van

het huwen wordt meestal gemotiveerd met een beroep op de gewenste vrijblijvendheid. Als men die ook nog wenst te handhaven na de komst van een kind, dan acht ik dit een slechte zaak voor het kind. Als het zwaard van Damocles hangt de beëindiging van de samenleving boven het hoofd. Wat zal dan het lot van het kind zijn? Voor de gevolgen voor het kind na echtscheiding bestaan uitgebreide wettelijke regels en waarborgen. Of willen de vrouwen die ook voor alternatieve samenlevingen laten gelden? Wat is dan echter nog de „over-waarde” van het binnen-huwelijkse gezin? Mijns inziens geen enkele. Zo wordt toch het huwelijk als instelling Gods geheel teniet gedaan.

Het vorenstaande brengt mij op het volgende. Bij het denken over gezin en samenleving moeten wij twee zaken onderscheiden, te weten hoe wij als Christenen moeten denken en handelen ten aanzien van samenlevingsvormen en onze keuze daarin, en voorts hoe ver de overheid als dienaar Gods kan en mag gaan bij het opstellen van regels omtrent samenlevingsvormen. Met betrekking tot dit laatste zou ik willen opmerken, dat de overheid alles in het werk moet stellen om het huwelijk als instelling Gods te handhaven en te bevestigen. Zij zal naar mijn mening voor andere samenlevingsvormen voor man en vrouw nimmer zodanige regels mogen stellen, dat de waarde van het huwelijk als instelling Gods wordt ondermijnd en dat voor Christenen de zin om te kiezen voor het huwelijk verdwijnt. Verder mag de overheid nooit een homoseksuele samenleving „honoreren” met een soort huwelijk. Niet te ontkennen valt, dat op dit gebied een grote taak ligt voor de kerken en voor ieder Christen afzonderlijk. Gepoogd zal moeten worden om de homoseksuelen met een beroep op de Bijbel op een liefdevolle wijze weer op het rechte pad te brengen.

Aan het slot van hoofdstuk III geven de vrouwen aan wat de taken zijn van het gezin, zowel intern als extern. De emancipatie van de vrouw krijgt ruime aandacht. Ik krijg de indruk, dat de man eigenlijk de natuurlijke vijand van de vrouw is. Getuigt dat nou van liefde?

SIGNALEN VOOR EEN BELEID.

In hoofdstuk IV wordt een soort politieke onderbouw gegeven voor het beleid. Ook worden kritische opmerkingen geplaatst bij het huidige beleid. Het rapport eindigt met het doen van een appèl op de mensen in de samenleving. Op mijn beurt wil ik op alle jongeren een appèl doen om de bijeenkomst van 22 maart aanstaande bij te wonen.

Drentse studiedag over het gezin

De discussienota van het CDA—Vrouwenberaad over het gezin, die in het voorjaar van 1979 verscheen, heeft reeds verschillende boeiende en nuttige gespreksdagen opgeleverd. Na de landelijke studiedag in oktober, waar het belang van die nota duidelijk naar voren kwam, was het voor ons zonder meer duidelijk dat ook in Drente een algemene studiedag over dit onderwerp moest komen. Het CDA-Vrouwenberaad Drente organiseert daarom zaterdag 22 maart een studiedag over het gezin in „De Voorhof” te Westerbork. Aanvang 10.00 uur,

sluiting ongeveer 15.00 uur. De inleidster van deze dag is mevrouw Willemien van Montfrans, wethouder in Broek en Waterland. Hierop aansluitend zal er in groepen worden gediscussieerd naar aanleiding van gerichte vragen over 1. gezin, 2. emancipatie, 3. overheid/burger (naar keuze). Na de lunch volgt er een rapportage uit de groepen en een forumdiscussie. De kosten voor deelname bedragen f 5,— daarin zijn begrepen de kosten voor materiaal, lunch en enkele consumpties. Belangstellenden kunnen zich telefonisch aanmelden bij T. Jongma-Roelants, tel. 05907-3367.

Het politieke profiel van het CDA (II)

Het politieke denken van Groen van Prinsterer was dus vóór alles historisch denken. Het had zijn uitgangspunt minder in het Evangelie als in de Historie en met name in de Heilige Schrift als Historie. Het was voor hem als christen een geloofszaak, dat Gods voorzienigheid zich manifesteert in de geschiedenis, en wel in gebeurtenissen, waarvan de gestolde vormen een bestendige herinnering zijn aan Gods grote daden. Zulke vormen hebben een normerende en tegelijk ook een inspirerende betekenis en waarde. Zij zijn geïnstitutioneerde voorzienigheid, en als zodanig gezagsinstanties, waar men met verwondering, eerbied en dankbaarheid tegenover heeft te staan. De belangrijkste ervan zijn voor ons de Nederlandse Natie en Staat.

Natie en Staat moeten gelden als het grootste wonder van Gods voorzienigheid. Zij zijn een doorbraak in de overmacht van zonde en dood, een wankel evenwicht van tegengestelde krachten, een zonderling mengsel van natuur en genade, van redelijkheid en geloof, een provisorische orde tussen chaos en heil, een gelegitimeerd compromis bij de gratie Gods. Onwillekeurig moet men erbij denken aan wat Paulus zegt in II Thessalonicensen 2 vers 6: „Wat de mens der weteloosheid weerhoudt, weet gij”; Natie en Staat zijn zulk een weerhouding (**katechon.**)

Indien ergens het begrip: **theocratie** hanteerbaar en concreet wordt, dan hier! Indien ooit op reformatorische wijze over **theocratie** gesproken wordt, dan zó! **Theocratie** gaat uit van Gods voorzienigheidsorde, dat is: van de historische Natie en Staat. Luther placht te spreken van Natie en Staat als een „herberg”. Calvin drukte het zó uit: „De Staat is een hulpmiddel, dat de mens nodig heeft, om op aarde als vreemdeling te verkeren” (**Institutie**, Boek IV). Bilderdijk noemde de Staat „een omkleeding van de Kerk”. Groen zag de Staat als „waarborg voor godsdienst, gezag, recht en vrijheid” (**Verspreide Geschriften** I, blz. 197-201). En van H. Bavinck zijn de woorden: „De Staat, door God ingesteld, is niet een noodzakelijk kwaad, maar een zeer wezenlijk goed, na de Kerk wel het grootste en rijkste op aarde. Door de Staat wordt dat gemeenschapsleven eerst mogelijk, dat wezenlijk is voor de mens, en waarbinnen hij eerst zijn volle persoonlijkheid ontplooiën kan. Gezin, Kerk en cultuur danken aan de Staat de mogelijkheid hunner ontwikkeling... De Staat is het tegendeel van tyrannie en anarchie. Hij is de redelijkheid in de vorm van het recht” (**Kennis en leven**, blz. 48).

U moet dit goed verstaan. Wij leven immers in een periode van de geschiedenis, waarin de Staat een zeer slechte naam gekregen heeft en onder zware verdenking staat. En dat niet zonder oorzaak. Echter: **abusus non tollit usum**; het misbruik schaft het gebruik niet af! Het gaat reformatorische christenen niet om een filosofisch, algemeen staatsbegrip, maar om de historische Staat, die zich als waarborg van godsdienst, gezag, recht en vrijheid wezenlijk onderscheidt van de caricaturale wanvormen als despotieën, tyrannieën, politie-staten en zo meer.

De historische Staat is het tegendeel van een autoritaire machtsstaat. Hij is niet, zoals Bakoënin meende, een bedreiging van de menselijke vrijheid en waardigheid, maar garandeert die juist. Hij bant zowel de angst als de barbarij uit, omdat hij de macht niet ontkent, maar begrenst en legitimeert. Door de „vlammende sprake” van de Historie aangeraakt en geïnspireerd zijn, wil echter geenszins zeggen, dat met het verleden afgoderij gepleegd wordt en men een nationaal chliasma zou gaan nastreven in de trant van Bilderdijk. Historisch denken houdt immers in, dat men de historische Staat ziet als

behorende tot het voorzienigheidsreglement van God, en niet tot de heilsorde. De historische Staat is geen platonische polis, geen heilsstaat, geen voorgeburchte van het Godsrijk, doch slechts een herberg onderweg, een noodbehuizing. Daarom zwak, gebrekkig, boos, kwetsbaar, niet zelden zwaar gecompromiteerd, en mitsdien vaak terecht een voorwerp van veel critiek en beschuldiging. Nochtans is deze noodbehuizing verre te verkiezen boven de revolutionaire dwangregime's, achter wier schone gevels louter barbarij en angst gevonden wordt. Misschien moeten wij wel zeggen, dat juist vanwege het improvisatorische, wankel voorlopige karakter van de historische Staat met al zijn tekortkomingen, hij ons te liever en acceptabeler voorkomt vergeleken met de harde, strakke, effectieve, maar meedogenloze en onmenselijke staatsconstructie der ideologen.

In plaats van met de historische Staat te dwepen of zijn mogelijkheden te overspannen, zullen wij dus zijn onloochenbare zwakheden en tekortkomingen voor lief hebben te nemen, als **les défauts de ses qualités**, de gebreken van zijn hoedanigheden; ze daarom zakelijk en nuchter hebben te erkennen en te aanvaarden zonder er constant klaagliederen over aan te heffen; ook zonder er een al te bezwaard geweten over te hebben. Wij leven noch in het paradijs, noch in de hemel, maar hier op aarde. Maar dank zij de historische Staat leven wij in eenzaamheid en redelijkheid, in vrijheid en recht, in menselijkheid.

MEER

Wij spraken over de historische Staat als gestolde, geïnstitutioneerde voorzienigheid. Zulk een vorm heeft méér dan incidentele waarde en betekenis. Zij is een gezagsinstantie, die niet alleen eerbied, verwondering en dankbaarheid vraagt, maar die ook inspirerende werking behoudt. Historie is nooit volstrekt verleden tijd. Zij is levend verleden. Méér dan van iets anders geldt dat van de historische Staat. Israël en Hellas zijn daar het levende bewijs van. Het geldt ook van Europa, van Nederland. Wat is er te zeggen over de aard, de vorm, de gestalte van de historische Staat als gestolde, geïnstitutioneerde voorzienigheid Gods? In welk opzicht is hij voor ons een objectieve, bestendige, normerende en inspirerende waarheid?

1. Het meest wezenlijke is wel het wonder-karakter van die staat. Hij is geen sociaal contract, geen associatie van mensen allereerst; hij is niet af te leiden uit politieke, sociale, economische factoren, al hebben die er wel een rol bij gespeeld. Er liggen diepere wortels achter zijn ontstaan en bestaan „Gods vinger”, „Gods hand”, of hoe men dat ook omschrijven wil, zijn erin herkenbaar. De historische Staat is een geestelijke realiteit, een werk Gods, uit de nood en het gebed geboren en telkens ook weer uit de nood en het gebed herboren. Er kleeft daarom aan de historische Staat altijd iets van een geboorte-trauma. Ons

volkslied Wilhelmus en de persoon van Prins Willem als „vader des Vaderlands” zijn er de symbolen van.

Als doorbraak in de overmacht van zonde en dood, als herberg van rust, vrijheid en veiligheid, is de historische Staat meer een Godsgeschenk dan een menselijke prestatie, zoals het in Valerius **Gedenklank** bezongen wordt: „Hadd' ons de Heer — Hem zij al d' eer — alzo niet bijgestaan, wij waren lang — ons was zo bang — al in den druk vergaan!”

2. Een ander wezenlijk aspect van de historische Staat is, dat hij als machtsstaat een rechtsorde is. De macht van de Staat is begrensd en gelegitimeerd door een rechtsorganisatie, die de vrijheid, veiligheid en rechtszekerheid der burgers waarborgt. Men kan zelfs stellen, dat de Nederlandse Staat is ontstaan met als doel en rechtsgrond: de erkenning en waarborging van het recht der burgers op geestelijke vrijheid. Artikel 13 van de Unie van Utrecht (1579) luidt: „Mits dat een ieder particulier in zijn Religie vrij zal mogen blijven en dat men niemand ter oorzake van de Religie zal mogen achterhalen of onderzoeken”.

Karakteristiek voor de Nederlandse Staat is ook het spanningsvolle evenwicht tussen Overheid en volk, door A. F. de Savornin Lohman eens omschreven als de verhouding van de schalen van een waag; waarvan nu eens de ene, dan weer de andere doorslaat, maar waarvan het ideaal ligt in het evenwicht. Ook is het een voorrecht van de Nederlandse Staat, dat hier het historische koningschap méér dan in enig ander land een republikeinse wortel heeft, geboren is uit de geschiedenis van het Gemeene Best, en met republikeinse zin en geest doordrenkt is. Een uit de volkshistorie verzen koningschap tot doeltreffende bescherming van de volksvrijheden! Het is uniek in de wereld-geschiedenis.

3. Een derde aspect van de historische Staat is, dat hij ook een rechtsbewustzijn is. Niet dus louter een rechtsstaat of rechtsorganisatie, niet slechts een

samenspel van Overheid, parlement en volk. De historische Staat is méér. Hij is een geestelijk-zedelijke ruimte in de vorm van een rechtsorde.

Men kan en mag die geestelijk-zedelijke ruimte niet te eng begrepen. Zij is geen calvinistische theocratie. Zij kent zelfs geen staatskerk. De Staat is niet in de Kerk, maar de Kerk is in de Staat! Toch kent de historische Staat grenzen, waar de Overheid en de volksvertegenwoordiging rekening mee hebben te houden. De vrijheid is een kostbaar goed, maar zij is niet onbeperkt. Behalve wetsgrenzen kent de historische Staat ook morele grenzen. Ten diepste is de Staat geworteld in dat rechtsbewustzijn, dat sluimert in de volksziel als een krachtsreservoir.

Is het mogelijk om die geestelijk-zedelijke ruimte nader te bepalen? Alle grote historici hebben het geprobeerd: Groen en Fruin, Huizinga en Geyl, ook Jan en Annie Romein-Verschoor. Over één ding zijn zij het eens, namelijk dat het Calvinisme een onuitwisbaar stempel heeft gedrukt op de Nederlandse Natie. In welk opzicht? Hierin, dat het een godsbesef had zó heilig en majestueus, dat het onmogelijk was om dat in het aardse en tijdelijke te vertalen. Daaruit ontwikkelde zich een steeds, burgerlijk leven, dat stond in het teken van: **Repos ailleurs**, De rust is elders (Marnix van St. Aldegonde).

In het rechtsbewustzijn van de historische Staat is daarom geen neiging tot overdreven vaderlandsliefde, laat staan tot nationale afgoderij. Ook is de Nederlandse volksziel van niets zo afkerig als van imperialisme en militarisme. Bedenken wij slechts dat de Verenigde Oost-Indische Compagnie louter en alleen commercie beoogde en niets moest hebben van kolonialisme! De bereidheid om voor het land offers te brengen, kwam eerst boven als de Natie bedreigd werd door natuurlijke of politieke machten. Dan gold: Wie niet meedijkt, verspeelt zijn land!

Kenmerkend voor het historische rechtsbewustzijn van de Nederlander is verder ook de eenvoud, zindelijkheid en sober-

heid, die naar Huygen's woord met deftigheid en waardigheid gepaard gaan. Men herkent het niet enkel in kleding en levensgedrag, maar ook in de uiterlijke gedaante van steden en huizen. De kleine stad Delft is er tot op vandaag een wereldberoemd specimen van. Het is 's lands zede, om minder uit te geven dan men inkomsten heeft, en het geldt als verkwisting en losbandigheid om het anders te doen. Zo kon van Nederland gezegd worden: „Het is een volk, dat aan de anderen de weelde verschaft, zonder een deel daarvan voor zichzelf te nemen”. Was het uit gierigheid en geldzucht? Neen, de wortel ervan was het: **Repos ailleurs!**, het aardse vreemdelingschap.

HISTORISCH

Tegenover de christelijke theocratie, de christocratie, van de evangelisch radikalen in de Raad van Kerken, het IKV en in de Antirevolutionaire Partij stellen wij dus het historische denken, waar Groen van Prinsterer in de 19e eeuw de belangrijkste pleitvoerder van is geweest: „Er staat geschreven! Er is geschied!”

Wil het CDA als christelijk politieke partij niet op een heilloos extremistisch spoor komen, dan zal het er goed aan doen, om de geestelijke vader van de ARP en de CHU meer gehoor te geven dan Berkhof en Goudzwaard. In concreto betekent dat voor de politieke praxis, dat men **niet** de Bergrede uit het Evangelie, **niet** het Godsrijk als utopie kritisch laat ingrijpen in de politieke werkelijkheid, **niet** streeft naar een christocratie, **maar** dat men zich laat leren, laat normeren, laat inspireren door de Historie, als „het vlammende schrift van de heilige God” (Voorrede **Ongehoof en Revolutie**). Zo zou er sprake kunnen zijn van een ethisch réveil*

W. Aalders.

Het eerste artikel „Het politieke profiel van het CDA” is geplaatst in „de Nederlander” van vrijdag 29 februari 1980.

CHJO-jaarvergadering 22 maart

Op 22 maart a.s. hoopt de Christelijk-Historische Jongeren Organisatie (CHJO) haar jaarvergadering beleggen in Restaurant Kobus aan de Poort, Utrechtsestraat, Amersfoort.

Het **ochtendgedeelte** van de vergadering (aanvang 10.00 uur) zal gewijd zijn aan huishoudelijke aangelegenheden, zoals: — goedkeuring van jaarverslag en jaarrekening 1979.

—bestuursverkiezing. Periodiek treden af. Jan Peeters, penningmeester, Jan van den Assem, vice-voorzitter. Alet ten Kate en Peter Heukels, bestuursleden. Een voorstel met betrekking tot de vervulling van deze bestuursposities zal door het bestuur nog worden medegedeeld.

—het CDJA: voortgang van het fusieproces.

—bekrachtiging van de jongerenkandidaat voor de Tweede Kamerverkiezingen 1981. In overleg met de adviesraad heeft het bestuur besloten onze voorzitter, Aat de Jonge, als jongerenkandidaat bij de CHU voor te dragen. De ledenvergadering zal deze voordracht nog moeten bekrachtigen.

Het **middagedeelte** van de vergadering (aanvang 13.00 uur) zal gewijd zijn aan het thema: Gezin en andere samenlevingsvormen.

Met name in christendemocratische kring is dit een momenteel veel besproken onderwerp. Te denken valt aan de brochure, die vorig jaar werd gepubliceerd door het CDA-Vrouwenberaad, en de stellingname van de ARJOS eind 1978. De commissie volksgezondheid van de CHJO, bekend van de gedegen behandeling van onderwerpen als euthanasie en abortus, heeft voor dit middagedeelte een programma opgesteld, met een groeps-discussie en vervolgens een forumdiscussie met als sprekers:

—Prof. mr. C. J. van Zeben, lid van de Raad van State, oud-hoogleraar in het personen- en familierecht.

—prof. dr. J. W. van Hulst, fractievoorzitter van het CDA in de Eerste Kamer, pedagoog.

—mevrouw C. H. Evenhuis-Van Essen, lid van de Tweede Kamer voor CDA/CHU, welzijnsspecialiste en actief in de emancipatiebeweging.

Zij die de vergadering willen bijwonen en derhalve de vergaderstukken willen ontvangen, kunnen zich uiterlijk 14 maart d.m.v. onderstaande opgavebon aanvragen bij het algemeen secretariaat, Lange Geldersekaade 8, 3311 CS Dordrecht.

Ondergetekende, (naam) _____

(adres _____

postcode en plaats) _____

neemt deel aan de algemene vergadering van de CHJO d.d. 22 maart.

Handtekening _____

De laatste loodjes...

door: Harm Waterborg

Als kabinetten wankelen en ministers van financiën hun biezen pakken blijft het CDJA een constante factor in de Nederlandse politiek.

De Federatieraad van het CDJA vergadert rustig door en besteedt aan een feit als het aftreden van Frans Andriessen en de gevolgen die dat kan hebben nauwelijks aandacht.

Wel werd op de 23 februari gehouden vergadering gesproken over het kabinetsbeleid na een inleiding van de voorzitter van de CNV-jongeren die het CDJA-voetvolk probeerde te verkopen dat het CNV het summum is waar het matiging betreft, terwijl het kabinet erg laat, onduidelijk en niet geïnspireerd een beleid voert. Het kabinet miskent zijns

inziens de matigingsbereidheid van „de vakbeweging”. Hij sprak zich wel uit tegen acties in bedrijven want politieke druk mag alleen via politieke organen plaats vinden, „en daarom ben ik hier” zei hij.

OP ZIJN PLAATS

De volgende inleider was Gerrit Gerritse van de CDA-Tweede Kamerfractie. Hij gaf aan waarom het beleid van de laatste jaren niet feilloos was geweest en waarom nu een loonmaatregel zeer wel op zijn plaats was. Hij wees er ook op dat de regering een eigen verantwoordelijkheid heeft in dit soort zaken en het niet zo kan zijn dat de loonvorming altijd een zaak is van werkgevers en werknemers, aangezien deze maar een minderheid van onze beroepsbevolking uitmaken. Hij kon zich ook zeer wel vinden in het standpunt van minister Albeda. Het kan velen niet ontgaan zijn op die vergadering dat Gerritse steviger in zijn schoenen stond dan de CNV-er, die wel erg veel tijd nodig had om zijn standpunt wat weifelend te brengen.

In de volgende discussie kwam wel duidelijk naar voren dat meerjaren-afspraken gewenst zijn en een „flankerend” beleid nodig is om de arbeidvrede te bewaren.

KRACHTIG

Hierop aansluitend diende Thomas Steenkamp namens het CDJA-Brabant een resolutie in waarin gepleit werd voor krachtige maatregelen op sociaal-economisch terrein en uitgesproken dat het CDJA zich in grote lijnen achter het bezuinigingsplan van het kabinet opstelt en dit in deze materie steunt. De indiener constateerde dat in het verleden slechts lapmiddelen waren gebruikt en Bestek een stap in de goede richting was geweest. Andriessen trok toen de cijfers nog slechter werden dan gedacht weer aan de bel en kreeg niet wat hij vroeg, maar het kabinet bezuinigde wel en daarom moeten we het steunen. „Laten we dat stapje terug nemen om er later weer beter van te worden! Heb die moed! aldus Thomas Steenkamp.

In de volgende discussie werd geconstateerd dat er niet wordt aangegeven waar bezuinigd moet worden, niet eens wat het kabinet eigenlijk wil en dat het optreden van de VVD-ministers toch wel erg raar was. Ook vond men het inconsistent om te pleiten voor krachtige maatregelen en dan Frans Andriessen die dat ook wilde door het uitspreken van steun aan het kabinet te desavoueren.

Het eind van het liedje was dat de resolutie met een grote meerderheid verworpen werd. Dit gebeurde aan het eind van de middag.

POLITIEK PAMFLET.

In het ochtendgedeelte had de CDJA-federatieraad zich gebogen over een deel van het politiek pamflet van het CDJA. Dat handelde over de hoofdstukken Milieu-, grondstoffen- en energiebeleid, Land- en tuinbouw, visserij en het midden en kleinbedrijf, Justitie en Emancipatie. De discussie was over het algemeen erg mat, men vond de visie van de programcommissie niet zo heel erg inspirerend. Er was bijv. de vraag of je als jongeren nou een visie moet ontwikkelen over kruideniers. En de justitie paragraaf vertoonde zoveel

manco's dat die geheel werd teruggenomen en herschreven zou worden. Het enige hoofdstuk dat wel echt waardering ontmoette was de emancipatieparagraaf waarin als belangrijkste zin staat: „Het is belangrijk dat doordringt dat bij de emancipatie van de vrouw zowel de man als de vrouw betrokken dienen te zijn.”

De dag, was begonnen met een toespraak van Peter Heukels de CDJA-voorzitter, die weer eens pleitte voor lastenverlichting voor het bedrijfsleven. Daarvoor zijn als tijden slechter worden grotere ingrepen nodig. „de vraag is alleen hoe vertel ik het mijn kinderen?” aldus Peter. Bij die ingrepen moet de sociale zekerheid wel ons allen een zorg blijven, we kunnen dat niet naar de ene of andere groep toeschrijven. Peter kapittelde de premier over zijn uitspraak over de aantasting van de rechtsorde, maar ook het FNV, dat, naar Peters mening, ten onrechte vindt dat werknemers in het geheel buiten schot moeten blijven. Aan het eind zei de CDJA-voorzitter: „Vandaag zullen we met elkaar weer een stuk van onze politieke identiteit bespreken, ik verwacht een goede en vruchtbare discussie”. Zoals u eerder hebt kunnen lezen was die hoop enigszins ijdel, de CDJA-strijders worden zichtbaar moe.

Ventevogel Financiële Service Groep bv

Ventevogel Financiële Service Groep bv, is een samenwerking van bedrijven op het gebied van assurantiën, onroerend goed, financiële administratie en adviezen.

Uw vertrouwen waard

Badhuisstraat 95
4380 AD Vlissingen
Tel. 01184-19181

BETONFABRIEK „VRIJENBAN”

A. M. HOEKE

Rotterdamseweg 376 - Delft.
Telefoon 015-560193 b.g.g. 570909.

BETONWAREN

AANNEMINGSBEDRIJF HOOGVLIET & ZN. B.V.

Burgerlijke- en Utiliteitsbouw

- * NIEUWBOUW
- * VERBOUW+
- * ONDERHOUD

ZWIJNDRECHT
Molenvliet 9 - Tel. 01850-26651-27034-24330.

Koop bij onze adverteerders

BUDDINGH NATUURSTEEN B.V.

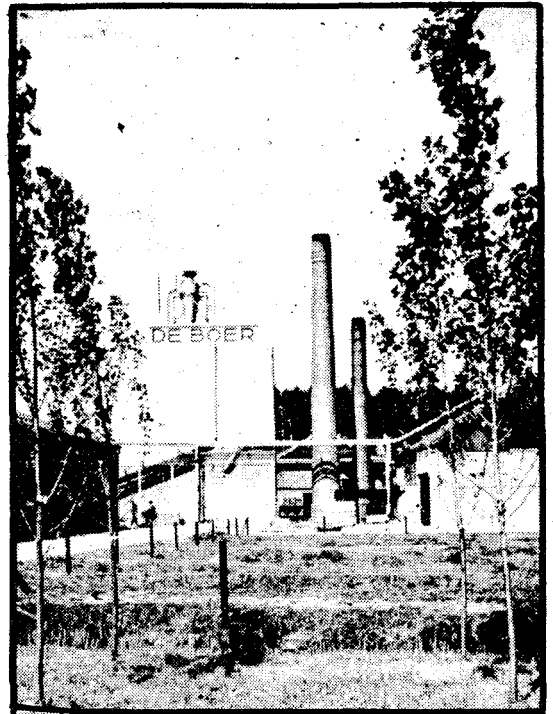
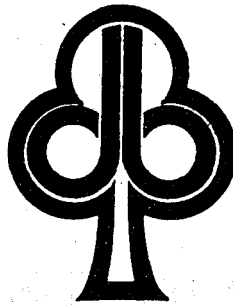
Kanaalweg 10-11 - Telefoon 08385-19119.

VEENENDAAL

In voorraad: stalen kantoorkasten, stalen schrijfburo's, burestoelen, kantine tafels en -stoelen, magazijnstellingen, stalen wandrekken.

AVAC
Lage Kamp 3, Apeldoorn.
Tel. 055-211500.

Geopend van 13.00 tot 17.30 uur en zaterdags van 9.00 tot 12.00 uur.

Kistenfabriek Nijkerk

N. DE BOER

Exclusieve verrassende reizen naar het 2e land van de Bijbel: Klein-Azië, het tegenwoordige Turkije.

Jammer, dat zo weinig mensen dit land kennen. Van Paulusreizen, de eerste Chr. gemeenten (o.a. Efeze, Pergamum, Capadocië) waar de Bijbel gaat leven, met zijn schitterende natuur, heerlijk klimaat, natuurwonderen, goede hotels. Veel zien - tijd voor ontspanning. Geheel verzorgde 15-d. vlieg-, busronde reizen - f 1525,- alles inbegrepen.

CAMEROUN, een onbeschrijflijke belevenis

Afrikaanse cultuur, verblijf in een kleine Chr. gemeente in het oerwoud, originele volksdansen, contact met zending, missie en ontwikkelingswerk, prachtige natuur, enz. 20-daagse rondreis door Cameroun: f 2950,- alles inbegrepen.

Een fijne jongerenreis naar de Italiaanse Riviera, 15 dagen f 825,-.

Nog slechts enkele plaatsen in de reizen naar Israël, Roemenië en Engeland.

Interkerkelijke Reisorganisatie

Postbus 91 - Driebergen - Tel. 03438-5122.

STADSTELEVISIE

Ontwerp, montage en onderhoud

Onze storings-onderhoudsdienst garandeert u een opheffing van storingen binnen 24 uur.

Storingswagens zijn voorzien van semafoon.

Centrale antenne systemen

Technica Deventer

Deventer, Berkelweg 12 Tel. 05700-31000
Stadskanaal, Sparrenhage 6 Tel. 05990-12834

Wilhelmina b.v.

Textielreiniging

Verhuur van:

- Bedrijfskleding
- Poetsdoeken
- Handdoek- en zeepautomaten.

Kanaaldijk zw 9, 5706 LD Helmond.
Telefoon 04920-35820*.

Van UBO krijgt u f. 1000.- méér dan eigenlijk nodig is.

Laten we zeggen dat u zo'n dertig jaar bent. En u sluit een levensverzekering van tienduizend gulden. Dan betaalt u elke maand ongeveer twee tientjes. Na 35 jaar krijgt u de eigenlijke uitkering.

U betaalde bij elkaar f 8.946,-
U krijgt ineens terug f 10.000,-.

Maar is dat alles?

Van UBO krijgt u ook nog uw deel in de winst.

En dat kan fiks oplopen.

Na een maand is uw winst-aandeel al f 1.000,- waard.

Dat komt bij andere verzekeringsmaatschappijen niet voor. Het kan zelfs doorgroeien tot f 6.000,-.

U krijgt dan dus van UBO f 10.000,- plus f 6.000,-.

En als u een groter bedrag verzekert wordt ook uw winst-aandeel groter.

U kunt meeprofiteren.

Gebruik de bon.

Vul in en stuur op.

Zet op de envelop:

UBO-verzekeringen,
Antwoordnummer 445,
3500 VB Utrecht.

Er hoeft geen postzegel op.

Bon voor f. 1000.- of méér

Ik wil meer weten over de winst-delende polis van UBO.
Ik wens vrijblijvend alle gegevens.

Mijn naam is _____

Straat _____

Plaats _____

Leeftijd _____

Ik ben ook geïnteresseerd in:

- UBO-termijnsparplan
- begrafenisverzekeringen
- bromfietsverzekeringen
- brandverzekeringen
- a.v.p.-verzekeringen
- ongevallenverzekeringen
- autoverzekeringen
- caravanverzekeringen
- pleziervaarttuig-verzekeringen
- recreatie-goederenverzekeringen

cda1

CULTUURREIZEN

PAKISTAN

15-daagse rondreis, begeleid door de Heer J.G. Heitink, adjunct-hoofdredakteur Telegraaf

Een qua landschap, cultuur en historie boeiend land met een sympathieke bevolking; bovendien een land dat momenteel in het middelpunt van de belangstelling staat.

Onder leiding van de heer J.G. Heitink, kunt U kennis maken met dit interessante land, waar hij meer dan eens te gast was. De reis voert van noord naar zuid en van oost naar west en staat in het teken van een confrontatie met het platteland, de bergen, grote en kleine steden en bezienswaardigheden uit heden en verleden.

Reissom: f 6.186,- volledige verzorging.
Reisdatum: 10 - 24 oktober.

STUDIEREIS VERENIGDE STATEN

CONSTITUTIE EN STAATSRECHT

begeleid door Prof. Mr. D.H.M. Meuwissen, Hoogleraar vergelijkend staatsrecht aan de juridische faculteit van de Rijks Universiteit te Groningen.

Op het programma staan bezoeken aan: persiegroepen, de Verenigde Naties, het Ministerie van Justitie en van de Officier van Justitie, de juridische faculteit van de Columbia en de New York Universiteit, gesprekken en discussies met politieke voormannen. Standplaatsen: New York, Philadelphia en Washington.

Reissom f3785,- alleen logies.
Reisdatum: 1 - 13 juni 1980.

Reis: _____ Begeleid door: _____
Chalets/appartementen: _____
Naam: _____
Adres: _____
Plaats: _____
Tel.: _____

Iedere reis wordt voorafgegaan door een uitgebreide voorlichtings-kennismakingsbijeenkomst.

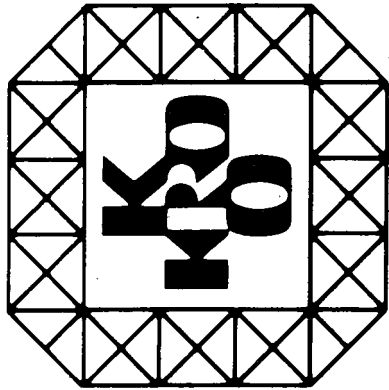
Bent U geïnteresseerd? Zendt dan coupon in open ongefrankeerde envelop naar:
Reisbureau KNAC-Pullman, Antwoordnr. 317, 2500 VB 's-Gravenhage, Tel. 070-469280 of ons kantoor in Amsterdam: Koninginneweg 155c, 1075 CN Amsterdam, Tel. 020-760756.

Voor al Uw zomer- en wintervakanties

Verhuur van chalets/ appartementen in Frankrijk, Zwitserland, Oostenrijk en Duitsland.

Verzorging van: hotelaccommodatie, vervoer per trein of vliegtuig, transfers, Complete individuele arrangementen op aanvraag.

KRO 'n omroep die de moeite waard is

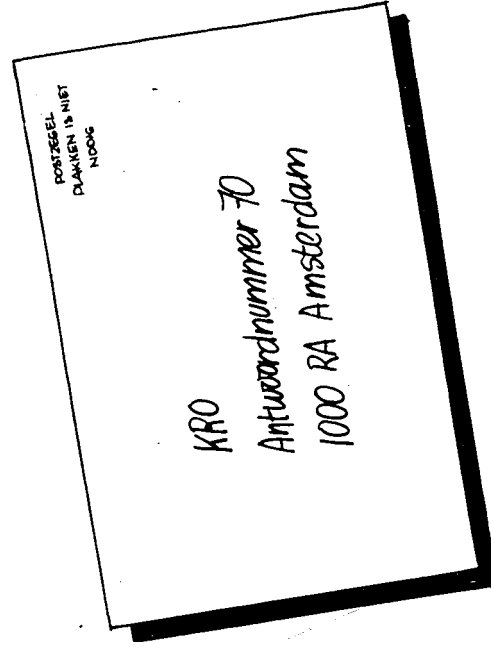
Met programma's als • de ver van mijn bed-show • omroeppastoraat • heel de mens geeft de KRO vorm aan zijn maatschappelijke betrokkenheid vanuit het katholieke geloof.

De KRO verdient uw steun Meld u als begunstiger:

door een abonnement op **Studio** Groot, overzichtelijk, kleurrijk, met artikelen voor het hele gezin.

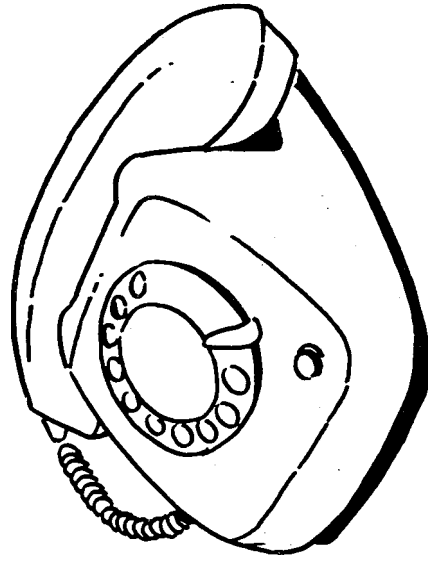
door een abonnement op **mikro gids** Handig, klein, zwart-wit en..... goedkoop.

door donateur te worden voor **f 10,-** per jaar. Iedereen boven de achttien telt mee!

'n kleine moeite

schrijf naar KRO
Antwoordnummer 70
1000 RA Amsterdam
of bel ons:
Tel. 035 - 284 333

Zal het kabinet zijn kracht vernieuwen?

door: drs. Gerard van Leijenhorst,
vice-voorzitter CDA-Tweede Kamerfractie

Het debat over „Bijstelling sociaal-economisch beleid 1980” is een aanleging geworden waarin CDA-fractievoorzitter Lubbers hoofdrolspeler was. Den Uyl en Engwirda, woordvoerders resp. van PvdA en D'66 speelden feitelijk een ondergeschikte rol. Een duidelijk, c.q. een redelijk alternatief kwam niet uit die hoek. Het driemaal willen besteden van een gulden is een al te goedkope (of te dure?) aangelegenheid. Het regeringsvoorstel was zo slecht nog niet, reden waarom de CDA-Tweede Kamerfractie er zich in grote lijnen mee kon verenigen. Ruud Lubbers gaf de bewindslieden evenwel voldoende denkwerk mee, om op basis van koopkrachtbehoud voor de gezinnen met de laagste inkomens, het pakket maatregelen zodanig uit te werken, dat de hoofddoelstellingen van de regering op voor ons aannemelijke voorwaarden worden gehaald. Naar wij hopen is er op dit moment meer bekend over het noodzakelijke pakket maatregelen op dit terrein. Het is nu wel zaak dat het kabinet na zo lang treuzelen en na zoveel misères eens krachtadig aan de slag gaat. Uitstel van beslissingen leidt zelden tot betere beslissingen. Kordaatheid – in optreden – en dat in een behoorlijk tempo – zal het kabinet weer nieuwe allures kunnen geven. Het beleid dat is uitgestippeld zal moeten worden afgemaakt... in 1981. Laat het kabinet zijn kracht vernieuwen!

Lubbers hanteerde aan het eind van zijn rede in eerste termijn een aardig gezegde, maar dan omgedraaid. Hij zei: „niet de bedrijven buiten meer uit, maar wij samen belasten de bedrijven te zwaar en die moeten daarom wel ontslaan, te selectief aannemen of laten afvloeien naar de WAO en ga zo maar door”. Dat is de uiteindelijke motivering waarom het CDA een stap terug wil zetten.

„Anders wordt de hele samenleving overbelast, over-„stressed”, dolgedraaid”. Daarvan worden – zoals hij eerder al opmerkte – het eerst de zwakken de dupe, bv. de man of vrouw die na 25 jaar trouwe dienst dan terecht bang is voor zijn of haar baan. Evenals men bang kan zijn voor de verdere afbrokkeling van bedrijven in kracht en aantal. Daarom zei de fractie „ja” tegen 1,5% beperking van de loonsom,

beperking ook van prijzen en tarieven en tegen 3 miljard minder aan collectieve uitgaven. Indien er beperking nodig is, behoren burgers van wie extra matiging wordt gevraagd ook een soberder overheid aan te treffen. Terrecht, wanneer daarmee tevens beoogd wordt om het financieringstekort tot verantwoordelijke proporties terug te brengen.

In onze samenleving is het nog veelszins mode om in de belangen van de bedrijven en van degenen die daarin werken slechts tegenstellingen te zien. Deze tijd leert ons wel in het bijzonder dat de belangen van de werknemers en de ondernemingen zeer verstrengd liggen. Daarom is het zo'n irrationele zaak dat vakbonden die zich keren tegen overheidsmaatregelen – de loonwet – dit afreageren op de bedrijven. Daarmee ondergraaft men de eigen positie nog meer en werkt men er dus aan mee dat zo'n loonwet nog hardere maatregelen uitlokt.

De PvdA-fractie leider Den Uyl speelt hierin ook een vreemde rol. In de FNV-krant van vorige week, zegt hij, dat acties gericht op het intrekken of veranderen van de nieuwe wet geoorloofd zijn. „Dat is heel wat anders dan de wet te breken, te ontduiken of de toepassing verhinderen”, aldus Den Uyl. Dit is naar mijn be-

scheiden mening de onduidelijkheid ten top. Wel acties om de wet te doen intrekken, niet om haar te breken! Wie het vatten kan die vatte het! Een wet die in de beide kamers op parlementair-democratische wijze is aangenomen behoort te worden nageleefd en dienovereenkomstig te worden uitgevoerd. Obstructie daartegen mag niet worden aangemoedigd.

Maar bovendien druipt dit ook in tegen de belangen van het zwakke in al haar facetten, dat daardoor alsmaar zwakker wordt. Alleen om die reden al zou wat meer terughoudendheid (buiten de kamer) van grote nationale wijsheid en verantwoordelijkheidszin getuigen.

We praten nu maar niet over Dutman, die in het openbaar Albeda met Hitler vergeleek. Echter omdat hij thans zijn hoofd omzwaarteld heeft met de zweetdoek des berouws, moet hij voorlopig maar geen aandacht meer hebben, waaraan hijzelf vooral zal moeten meewerken.

Zeer terecht verzette Lubbers zich in de Kamer ook tegen de volstrekt valse voorlichting welke bijvoorbeeld van vakbondszijde gegeven wordt. In een pamflet van de Voedingsbond FNV werd voorgerekend dat de koopkracht per jaar n.b. met f 1544 per jaar wordt verlaagd. Hij noemde dat pure kolder en waanzin. „Wij zouden ons er als volksvertegenwoordigers zorgen over moeten maken – aldus onze CDA-woordvoerder – hoe het mogelijk is, dat wij in dit land terecht spreken over de delicate afweging tussen de eigen vrijheid van organisaties en de verantwoordelijkheden van de regering en het parlement en dat wij met elkaar volstrekt zwijgen over dit soort zaken die plaatsvinden”. Einde citaat.

Noblesse oblige, geldt niet alleen m.b.t. de plaatsbepaling van de instituties in dit land, maar evenzeer m.b.t. de verantwoordelijkheid welke men daarin vervult.

Aberraties traden er ook op in Amsterdam. Het Dagelijks Bestuur PvdA van het gewest Amsterdam heeft het onverantwoord genoemd, dat burgemeester Polak en het Openbaar Ministerie via een ultimatum de inzet van mobiele eenheid zou hebben geforceerd om de barricades rond het kraakpand op te ruimen. Zeer begrijpelijk toonde fractievoorzitter Steenbergen (CDA, CHU) van de Raad zich daar niet gelukkig mee. Alsof de grens nog niet bereikt was! Meer dan de verwondering dat de politie is opgetreden, past ons waardering voor de beheertheid waarmee de politie onder uiterst precaire omstandigheden haar taak heeft verricht. Het feit dat zij dit zo menigmaal heeft moeten doen onder de zo afkeurend kritische blik van de meerderheid van de Amsterdamse Raad zet aan deze waardering alleen maar kracht bij.

Het is duidelijk, dat regeren in het begin van de 80-er jaren geen dankbare taak is. In een tijd van „inkrimping” oogst men van een goeddeels verwende bevolking weinig dank en bijval. Onze democratie vertoont onmiskenbare „krimp-scheurtjes”. Het conflictdenken dat nog steeds model staat verhardt de samenleving.

Het conflictmodel moge soms de bestaande machtsstructuren ontmaskeren, zijn geardheid zet er andere veelal nog minder aantrekkelijke machtsstructuren voor in de plaats. Bijvoorbeeld: de straat, waar alleen nog maar het recht van de sterkste geldt en waar uiteindelijk met het recht ook de zwakke het onderspit delft. Om die reden vooral moet men niet talmen wanneer onze rechtsorde wordt aangetast.

Daarnaast kan de overheid – in dit geval de Amsterdamse – met zichzelf te rade gaan: waarom dit alles toch zo ver heeft kunnen komen?

Loonwet is noodklok

door: Joost P. van Iersel, lid Tweede Kamer voor CDA

UITDAGING OPPAKKEN

Na een langdurig en door veel technische foefjes gekenmerkt Tweede Kamerdebat is dan tenslotte in Nederland de loonwet een feit. Een feit dat duidelijker dan wat dan ook aantoonde dat het met 's lands financiën en economie slecht is gesteld. We zijn immers met deze loonwet toe aan de zwaarste Regeringsingreep sinds jaren. De mogelijkheden tot ingrijpen gaan verder dan die van de loonmaatregelen tijdens het kabinet-Den Uyl, terwijl de werking ervan zich uitstrekt tot eind 1981. De Regering is onmiddellijk aan de slag gegaan met de voorbereiding van een loonmaatregel die in beginsel tot 1 januari 1980 zal gelden.

TERUGVAL

Waar is het nu allemaal om te doen? Het komt eigenlijk neer op de stelling dat we hoe dan ook de tering naar de nering zullen moeten zetten, omdat we al jaren op te grote voet hebben geleefd. De gevolgen daarvan hebben we in ons eigen leven nooit erg duidelijk ervaren, maar allengs

wordt gelukkig in brede kring begrepen dat we met het toenemend aantal faillissementen in Nederland, onze achterblijvende export, vermindering van investeringen en uitbreiding van de collectieve sektor in onze persoonlijke inkomenspositie pas op de plaats moeten gaan maken. Een paar cijfers illustreren dit op heldere wijze. Nederland is

half en half een OPEC-land. Ons land verdient op het ogenblik 14 miljard gulden alleen al aan het gas dat we in de grond hebben zitten. Niettemin loopt, ondanks dat een groot gedeelte hiervan exportwinst is, de opbrengst van onze export flink terug. In 1973, het jaar van oliecrisis I, hadden we nog een overschot op de betalingsbalans van 6,5 miljard gulden. In 1980 zal dit een verlies worden van 2,5 miljard gulden, een verschil dus van 9 miljard gulden.

Tegelijkertijd is in dezelfde periode het financieringstekort, dat wil korthedshalve zeggen het tekort op de begroting, opgelopen van 1,5 tot 5,5 procent. De vrees van Andriessen dat dit percentage nog hoger zou oplopen, omdat er niet voldoende gezondmakende financieel-economische maatregelen zouden worden genomen, is in de grond van de zaak de aanleiding tot zijn aftreden geweest. In de partikuliere sektor ziet het er al niet veel beter uit. In 1973 waren de rendementen van de bedrijven nog behoorlijk gezond. In

1980, nu we aan de vooravond staan van de noodzaak van grote nieuwe investeringen om bij het buitenland in de pas te blijven, zijn deze rendementen gemiddeld ernstig uitgehold. En dat nu juist nieuwe uitdagingen voor de deur staan.

De terugval van de rendementen is deels te verklaren uit de hoge loonkosten. Tenslotte wijst de intering op de reserves van de sociale fondsen erop dat ook daar de grens wordt overschreden. Al met al een weinig opwekkend beeld dat alleszinds rechtvaardigt dat we onszelf eens aan een grondig gewetensonderzoek onderwerpen.

DE LOONMAATREGEL

Sinds jaren proberen de centrale organisaties van werkgevers en werknemers te komen tot een zogenaamd Centraal Akkoord. In de Stichting van de Arbeid onderhandelen zij over een kader, waarbinnen de bedrijfstakken tot overeenstemming zouden moeten komen in hun afzonderlijke loon- en arbeidsvoorwaardenbeleid. Nu heeft dit Centraal Akkoord geen gelukkig gesternte. Tot een formeel akkoord is het nooit gekomen, maar wel zijn de sociale partners er een aantal jaren in geslaagd om toch zo dicht bij elkaar te komen dat zij voldoende richting

schiepen voor de onderhandelingen in de bedrijfstakken. Vooral het vorig jaar hebben de centrale organisaties hun uiterste best gedaan om een Centraal Akkoord te sluiten. Op het laatste moment is het geknapt, omdat de vakbeweging, althans het totaal van de bij de FNV aangesloten bonden, niet kon instemmen met het in laatste instantie bereikte resultaat. Vanaf dat ogenblik stond praktisch vast dat de Regering aan een ingrijpen in de loonsfeer niet zou kunnen ontkomen.

Het is overigens heel begrijpelijk dat het Centraal Akkoord uiteindelijk is afgesprongen. In de vakbeweging zijn een aantal verschillende groeperingen verzameld met vaak tegengestelde belangen. Dan denk ik vooral aan de materiële belangenbehartiging. Commerciële dienstverlening, zoals banken en verzekeringen, Industriebond, Voedingsbond en de verschillende ambtenaren bonden vertegenwoordigen verschillende werelden. En binnen die werelden functioneren ook nog de arbeidsmarkten geheel verschillend. In de ene sektor staan vraag en aanbod geheel anders tot elkaar dan in de ander. Dit houdt in dat de onderhan-

De geestelijke verzorging in de krijgsmacht

door: dr. K. de Vries, lid Eerste Kamer CDA

Bij de behandeling van de defensiebegroting voor 1980 in de Eerste Kamer heb ik op 11 maart jl. over de geestelijke verzorging in de krijgsmacht o.m. het volgende gezegd:

„In 1978 heeft de Staatssecretaris-Personeel de Nationale Raad Welzijn Militairen verzocht om een advies naar aanleiding van het in 1977 verschenen rapport, getiteld „Krijgsmacht in verandering”, van de STUMIK (Stuurgroep Maatschappelijke Invloeden in de Krijgsmacht), waarin werd gesteld, dat de behoefte aan geestelijke verzorging in vredetijd problematisch is. De NRW heeft dit verzoek ingewilligd en een commissie ad

hoc ingesteld onder voorzitterschap van de kolonel b.d. W. Wierda, die tussen haakjes jarenlang dé defensiespecialist van de Tweede-Kamerfractie van de Partij van de Arbeid is geweest. Het rapport van deze commissie is uitgebracht in december jl. en inmiddels vrijgegeven voor publicatie.”

„Er valt hier een in procedureel opzicht merkwaardige gang van zaken te constateren. Dat blijkt uit blz. 4 van het rapport; ik citeer: „Aangezien de Commissie haar werkzaamheden had afgerond nádat de NRW zijn slotvergadering had gehouden, doch vóórdat de Maatschappelijke Raad voor de Krijgsmacht als

PARLEMENTARIA

opvolger van de NRW was ingesteld, is zij met goedvinden van het Presidium van de NRW overgegaan tot het zelfstandig uitbrengen van dit advies aan de Staatssecretaris”.

Ik zou de Minister willen vragen: hoe is het te verklaren, dat de instelling van de MRK nog steeds – de zoëven genoemde slotzitting van de NRW is gehouden op 17 mei 1979, dus – bijna tien maanden geleden – op zich laat wachten?

Dit neemt niet weg, dat ik grote waardering heb voor deze posthume productie van de Nationale Raad Welzijn Militairen. De commissie-Wierda heeft namelijk het volgende antwoord gegeven op de kardinale vraag: „Be-

staat in vredetijd nog wel voldoende behoefte aan geestelijke verzorging binnen de krijgsmacht?“. „De conclusie ten aanzien van deze vraag moet luiden dat in de huidige krijgsmacht – dus ook bij niet-geïsoleerde onderdelen in vredetijd, alsmede ten behoeve van militairen die gewoonlijk niet buiten de civiele geestelijke verzorging staan – vooral op structureel niveau een onmiskenbare behoefte is aan een in de militaire werksituatie en organisatie „ingevoerde” geestelijke verzorging. Op individueel niveau lijkt haar taak af te nemen door de opkomst van de personeelsdiensten en de toegenomen vermaatschappelijking, anderzijds toe te nemen doordat de ethiek van het huidige krijgsmachtbedrijf ten nauwste verbonden is met levens- en geloofsovertuiging” (blz. 24).

INVLOED

Ik zou in verband met dit laatste willen wijzen op de invloed van de campagne van het Interkerkelijk Vredesberaad met de leus: „De kernwapens de wereld uit, te beginnen uit Nederland”

en van het verleden jaar verschenen zogenaamde „blauwe boekje” van de Generale Synode der Nederlandse Hervormde Kerk, getiteld „Kernbewapening” (een discussiestuk, dus geen adhaesiebetuiging aan het adres van het IKV, al is dit door niemand minder dan de voorzitter van de Raad van Kerken, prof. dr. H. Berkhof, tijdens een massale betoging te Utrecht in november jl. beweerd, althans gesuggereerd).“

Tot zover deze passage uit de rede, die ik op 11 maart namens de CDA-fractie van de Eerste Kamer heb gehouden. In de inleiding van het rapport van de commissie-Wierda staat: „De bewindsman achtte een onafhankelijke, niet-ambtelijke standpuntbepaling van belang voor de beleidsvorming” blz. 1). Welnu, de Staatssecretaris-Personeel van Defensie kan nu, wat zijn beleid ten aanzien van de geestelijke verzorging in de krijgsmacht betreft, vooruit.

K. de Vries.

Vervolg van pagina 1

delingspositie voor loon- en arbeidsvoorwaarden voor de ene sektor nogal afwijkt van die van de andere. Deze verschillen traden natuurlijk niet zo duidelijk aan het licht, toen we als gevolg van de economische groei nog wel het een en ander extra te verdelen hadden. Maar met de realiteit van een nul-groei in het vooruitzicht nemen de spanningen toe.

Nu zal men gemakkelijk zeggen: waarom onderhandelen al die sectoren zonder enigerlei afspraken op centraal niveau dan niet afzonderlijk over de arbeidsvoorwaarden? In het buitenland gebeurt dat toch ook. Dat laatste is inderdaad het geval. Maar op één punt wijkt de Nederlandse situatie nogal ingrijpend af van die in de grote meerderheid van de andere geïndustrialiseerde landen. Nergens is immers zo sterk de koppeling doorgevoerd van de inkomens in de particuliere en in de overheidssector en de koppeling daarvan weer met de zogenaamde trendvolgers in de semi-overheidssector en met de uitkeringstrekken. Alle inkomens hangen met elkaar samen en juist dat feit maakt de Regering meer verantwoordelijk voor de inkomensontwikkeling in Nederland dan elders.

Een loonmaatregel is inderdaad het laatste middel. Vrijwel geen regering zal tornen aan het recht op vrije loononderhandeling. Daarom is de loonwet dan ook uniek in West-Europa. De Kamer heeft veel suggesties aangedragen voor de inhoud van de loonmaatregel. Helaas moeten we veel hiervan afdoen als technische Spielerei.

Een uitzondering hierop vormde onze fractieleider Lubbers die de prijscompensatie per 1 juli voor de helft in de vorm van lastenverlichting en voor de andere helft in centen wilde uitkeren. Tegelijk ook pleitte hij voor schoning van de prijscompensatie voor de energiekosten. De druk in deze richting begint hoe langer hoe sterker te worden, wat ik een goede zaak vind. De laagste gezinsinkomens moeten hun koopkracht behouden. Wat dit betreft zijn we de laatste tijd naar beneden gegaan. Hebben we in het verleden gespeeld voor koopkrachthandhaving, twee maal modaal en vervolgens tot een maal modaal (nu 32.500 gulden), nu is deze eis teruggeschroefd tot de minimum-inkomens. Dit is overigens niets bijzonders als we zien dat in de VS en in Engeland de gemiddelde koopkracht in één jaar tijd met 7 procent is teruggelopen en dat ook bijvoorbeeld in België,

Frankrijk en Duitsland een dergelijke terugloop, zij het in mindere mate, plaatsvindt.

OFFENSIEVE AANPAK

Onze Regering heeft op haar beurt gekozen voor een achterblijven van de loonsomsstijging in 1980 met 1,5 procent en voor bezuinigingen tot 3 miljard gulden. In wezen zijn dit defensieve maatregelen, maat wel nodig. De Regering dient dan ook voldoende ruimte te krijgen. Ik vond het ban ook politiek onverstandig van de VVD-er de Korte om via een amendement de Regering in feite te verplichten om de te nemen loonmaatregel aan het Parlement voor te leggen. Het Parlement moet de Regering controleren. Het wettelijke kader is goedgekeurd en de controle op de uitvoering moet achteraf plaatsvinden. Het amendement de Korte belemmert de Regering in haar manoeuvreerruimte, zonder dat de Kamer er veel bij wint behalve extra-gedebatteer over de hooguit een jaar durende loonmaatregel die door de grote meerderheid van de betrokken partijen voor onvermijdelijk wordt gehouden. Ondertussen is het volsterkt duidelijk dat de loonkosten in Nederland met of zonder loonmaatregel hoog zullen blijven. We moeten ons dan ook goed realiseren dat de loonmaatregel maar één kant van de medaille is. De andere kant is dat we allemaal samen en ieder voor zichzelf de verantwoordelijkheid dragen om de doelstelling van het verbeteren van het draagvlak voor welvaart en welzijn te verbeteren. De meeste Nederlanders ervaren het financieel-economisch debat als ver van hun bed afstaand, maar toch zijn we er allemaal zelf bij, als de loonmaatregel al dan niet een succes wordt. Daarvoor is niet minder nodig dat met name degenen van ons die in de productieve sector werkzaam zijn nieuwe wegen inslaan om de niet geringe uitdaging van de buitenlandse concurrentie die ons in de jaren tachtig te wachten staat het hoofd te bieden. Het buitenlandse produkt wint flink terrein in Nederland, terwijl het Nederlandse marktaandeel op buitenlandse markten gestaag terugloopt. Het wisselvallig gedrag van de OPEC-landen houdt ook nog heel wat voor ons in petto. De overheid steekt op het ogenblik meer en meer geld in activiteiten van onderzoekinstellingen en bedrijven die Nederland in staat moet stellen zijn economische potentieel te moderniseren. Als dat niet gebeurt, is aan een werkelijke verarming van ons land niet te ontkomen. Maar met alle overheidssteun en overheidsplannen – wat een

macht aan overheidsnota's hebben we de laatste jaren al niet te zien gekregen op dit gebied – zullen we weinig opschieten, als ze in de praktijk niet worden opgepakt. Ik vind het niet overdreven te stellen dat we net als na de oorlog opnieuw toezijn aan de noodzaak om een gezamenlijk-Nederlands concept op te stellen voor de komende periode waaraan de politiek, de overheid en de mensen zelf hun bijdrage kunnen toetsen. Na energiekrisis I van 1973 is energiekrisis II van 1979 gevolgd, terwijl in de tussentijd ook de grondslag van onze eigen economie verder is verzwakt. De loonmaatregel is een teken dat het roer om moet. Wat we echter positief zullen bereiken hangt in de praktijk echter vrijwel geheel af van mate waarin in de maatschappij zelf wordt meegewerkt om de beoogde doelstellingen waar te maken. Het is jammer dat deze kant van de zaak in het Kamerdebat geheel buiten beschouwing is gebleven. We hebben niet zo veel tijd meer.

Herbenoeming burgemeester

Bij het Koninklijk besluit is opnieuw benoemd:

– met ingang van 1 maart 1980 tot burgemeester der gemeente Heerde: T. Faber; politieke richting CDA.

Subsidiëring schoolbegeleiding

Waardering bij CDA-fractie

De CDA-fractie in de Tweede Kamer heeft met grote waardering en belangstelling kennis genomen van het dezer dagen door staatssecretaris Hermes van onderwijs in de publiciteit gebrachte concept van een rijksregeling voor de subsidiëring van de schoolbegeleiding. „Een formele regeling van de bekostiging van schoolbegeleidingsdiensten wordt met het oog op de ontwikkeling en de vernieuwing van het onderwijs van groot belang geacht”, aldus een verklaring van de CDA-fractie.

Twee nieuwe CDA (CHU)-wethouders en een raadslid in de Haagse regio

Het vice-voorzitterschap van de Unie en/of het redacteurschap van de Nederlander is blijkbaar een goede voorbereiding op het ambt van raadslid en wethouder.

Op maandagavond 3 maart j.l. werden vrijwel gelijktijdig tot wethouder gekozen mevrouw H. Tegelaar-Boonacker (49) van de gemeente Rijswijk-ZH en dr. C. Blankestijn (57) van de gemeente 's-Gravenhage. Mevrouw Tegelaar is in de Unie geen onbekende. Jaren was zij presidente van de Centrale van CH-vrouwen, de redactielid van de Nederlander. Sinds enkele jaren is zij vice-voorzitter van de CHU. Aan de samenwerking in het eerste kwartaal van 1979, toen dr. L. M. van Leeuwen op non-actief was, bewaar ik bijzonder prettige herinneringen. Zij is reeds dertien jaar lid van de Rijswijkse gemeenteraad, waar zij thans de portefeuille van maatschappelijke zaken, personeelsbeleid en volksgezondheid gaat beheren. De politiek is niet vreemd in huize Tegelaar, waar haar echtgenoot sinds 1978 gecommitteerde is van het gewest 's-Gravenhage. Ook dr. Blankestijn was enige jaren vice-voorzitter van de Unie. Hij is de man van het welzijns-

werk, en was als zodanig twintig jaar directeur van enige landelijke instellingen op dit terrein. Hij is voorzitter van de Nederlandse Gezinsraad en maakt deel uit van verscheidene commissies van de CHU. Hij werd in 1972 tussentijds in De Haagse raad gekozen, waar hij nu de portefeuille van economische zaken krijgt. Zowel mevrouw Tegelaar als de heer Blankestijn zijn bestuurslid geweest van de Haagse kiesvereniging Benoordenhout.

Drs. A. J. van Dulst werd geïnstalleerd als lid van de Haagse gemeenteraad in de door het aftreden van de heer H. Lammers ontstane vacature. De heer Van Dulst, reeds eerder zes jaar lid van de gemeenteraad in Hilversum en thans van de Gewestraad 's-Gravenhage, is directeur van de NUFFIC. Hij is directeur van de Nederlander en voorzitter van de werkgroep CH-karakteristieken, die de geschiedschrijving van de Unie momenteel verzorgt. Daarnaast is hij o.m. voorzitter van de Haagse Hervormde Stichting voor Maatschappelijke Dienstverlening. Persoonlijk wens ik Haty, Lex en Aad veel sterkte en wijsheid toe in hun nieuwe functies.

Wm C. de Kruyf,
oud vice-voorzitter CHU en
redacteur van
de Nederlander

de bekostigingsregeling een betere uitwerking hebben gekregen dan in vroegere overeenkomstige beleidsvoornemens het geval is geweest.

Niettemin zal de fractie te zijner tijd zorgvuldig blijven bezien of deze doelstellingen ook in de definitieve tijdelijke bekostigingsregeling voor schoolbegeleidingsdiensten genoegzaam tot hun recht komen. Tenslotte merkte de CDA-fractie op, dat de rechtszekerheid van schoolbesturen en de medewerkers van de schoolbegeleidingsdiensten er mee is gebaat, dat zo spoedig mogelijk de tijdelijke bekostigingsregeling tot stand komt. Overigens mag een dergelijke tijdelijke regeling er niet toe leiden, dat de indiening van het wetsontwerp voor de verzorgingsstructuur – nog in dit kalenderjaar voorzien – wordt vertraagd.

H. L.

Jongeren en Defensie

door: dr. K. de Vries, CDA-lid Eerste Kamer

vervolg

In „de Nederlander” van 26 oktober 1979 stond een door mij geschreven artikeltje over dit onderwerp, dat als volgt begon:

„Op 6 september jl. heb ik als lid van een sub-comité van de commissie voor onderwijs, culturele zaken en voorlichting van de Noord-Atlantische Assemblée (het zogenaamde NAVO-parlement) te Washington een vergadering bijgewoond, waarin een nota, getiteld „The Successor Generation” (vrij vertaald: de generatie, die ons zal opvolgen), werd besproken. Dit discussiestuk was afkomstig van „the International Communications Agency of the United States Government” (ICA niet te verwarren met de CIA!) en gebaseerd op interviews met Amerikaanse en Europese deskundigen”.

Tot zover deze terugblik. Op voorstel van het sub-comité heeft de zoëven genoemde commissie een voor de Noord-Atlantische Raad (het toporgaan van de NAVO) bestemde „recommendation on political information and education” opgesteld. Deze „aanbeveling” is op 27 oktober door de Noord-Atlantische Assemblée, die toen in Ottawa haar jaarvergadering hield, overgenomen. Daar is bovendien een „working group on the successor generation” ingesteld, bestaande uit vertegenwoordigers van de Duitse Bondsrepubliek, Griekenland, Nederland, Portugal, het Verenigd Koninkrijk (in de wandeling Engeland genoemd) en de Verenigde Staten.

Deze werkgroep heeft op 26 en 27 februari jl. in Londen haar eerste vergadering gehouden onder voorzitterschap van Lady Bacon (lid van het Hogerhuis en oud-minister van onderwijs). Hier volgt een kort verslag.

De bijeenkomst werd geopend door Lady Young, de huidige minister van onderwijs. Naar haar mening moet de jongeren worden bijgebracht,

- dat politiek geen „spectators” sport is, met andere woorden dat men zich niet moet beperken tot toeschouwen maar er aan moet deelnemen;
- dat politieke partijen geen „pressure groups” zijn, maar organen voor de behartiging van „s lands belang”;

- dat de Westerse democratie op haar hoede dient te zijn voor de gevaren, die haar bedreigen.

Lady Young eindigde met de constatering, dat de jeugd in het Westen het „uitzonderlijk geluk” heeft, zich te kunnen ontplooiën in een sfeer van geestelijke vrijheid en verdraagzaamheid.

VOORLICHTING

Voor deze eerste vergadering waren enige deskundigen uitgenodigd om de werkgroep voor te lichten. Als eerste kreeg de heer Slater, voorzitter van een ambtelijke commissie voor politieke vorming het woord. Hij wees er op, dat in Engeland de conservatieven met deze vorming het waken van begrip voor de bestaande toestand beogen, de liberalen het zoeken naar alternatieven en de radicalen het aanbrengen van structurele veranderingen. Hij was zelf voor een combinatie van deze drie doeleinden.

De tweede spreker was prof. Crick, hoogleraar in de politologie, aan de Universiteit van Londen. Hij besprak een aantal voor de politieke vorming belangrijke begrippen, zoals redelijkheid, verdraagzaamheid, sportiviteit en vrijheidsliefde. In de discussie gaf hij toe, dat de behandeling van processen ook

van grote betekenis is, met andere woorden dat er op het terrein der politieke vorming een taak ligt voor de geschiedenisleraar.

Een andere expert, die door de werkgroep was uitgenodigd, was de heer Vernon, adjunct-directeur van de in Brussel gevestigde voorlichtingsdienst van de NAVO. Hij begon met de mededeling, dat deze dienst slechts een bescheiden budget heeft; voor de voorlichting zijn in eerste instantie de lidstaten van de NAVO verantwoordelijk. Toch worden in Brussel jaarlijks meer dan tienduizend bezoekers ontvangen (voor een kwart jongeren). Verder worden er conferenties gehouden voor leden van jongerenorganisaties van politieke partijen uit de NAVO-landen. Als vierde en laatste gastspreker trad de heer Greenway op, lid van het Lagerhuis en voorzitter van de onderwijscommissie van de ATA (Atlantic Treaty Association), een particuliere organisatie. Hij vertelde, dat zijn commissie zich vooral bezig houdt met het propageren van de „Atlantische gedachte” in het voortgezet onderwijs en daarbij niet alleen aandacht schenkt aan de inhoud, maar ook aan de vorm, de didactiek dus.

Tot zover deze samenvatting van wat er is behandeld in de eerste vergadering van de door de commissie voor onderwijs, culturele zaken en voorlichting van de Noord-Atlantische Assemblée ingestelde „working group on the successor generation”. De volgende bijeenkomst zal worden gehouden op 5 juni a.s. (in Luxemburg). K. de Vries.

hoewel hierover genuanceerd gedacht kan worden - de nadelen niet overtreffen. Politiek is deze ontwikkeling wel toe te juichen. Ook hier is sprake in deze drie landen van een overwinning van de democratie op de diktatuur. En daarom dienen wij hen met open armen te ontvangen.

Straatsburg

Bijzondere omstandigheden daargelaten zoals b.v. extra zittingen, vergadert het Europees Parlement één week per maand in plenaire zitting in Straatsburg. In het verleden was dat wisselend Luxemburg of Straatsburg. Het gebouw in Luxemburg kon niet voldoende plaats bieden aan de 410 leden van het rechtstreeks gekozen parlement. Zodoende trok Straatsburg aan het langste eind. In Luxemburg heeft men „helaas” niet stil gezeten. Ook daar is de accommodatie inmid-

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter: A. Buntsma, drs. M. Smits, drs. A. J. van Dulst, Wm C. de Kruyf, D. Rebel, Drs. H. van Spanning, Drs. G. van Leijenhorst, Govert Velthuis en mevrouw E. Sleyser-Tegelaar

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema, Dr. E. Bleumink, Prof. Dr. J. W. van Hulst, Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES
Postbus 33822
2503 BC 's Gravenhage

ADMINISTRATIE-ADRÉS:
Voor het opgeven van nieuwe abonnees, advertenties, adresveranderingen, weekblad:

Stichting „Uniepers”
Van Deventerlaan 49,
2271 TV Voorburg,
tel. 070-861520
(uitsluitend overdag)

Abonnementenprijs 30,- per jaar.
Vooruit te voldoen op postrekening 70154.
Voorburg t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U. Postbus 67
3770 AB Barneveld.
Telefoon (03420)-6141.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR HIST
UNIE Wassenarsweg 7
2596 BC 's Gravenhage is
telefonisch te bereiken onder
nummer 070-244516.

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander” te zenden aan:
Bureau CHU
Wassenarsweg 7,
2596 BC 's-Gravenhage
Telefoon (070) 244516

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de De Savornin Lohmanstichting is: 070-246791

Europese impressies vanuit Brussel

door: Teun Tolman, lid Europees parlement voor EVP

In de komende maanden zal zonder twijfel in het Europese parlement de begroting onze aandacht blijven vragen. Merkwaardig dat er in ons land, maar mogelijk ook in de lid-staten zoveel misverstand aanwezig blijkt te zijn over de omvang van het Europese budget. Een vergelijking met de begroting van de afzonderlijke lidstaten maakt dat duidelijk. De E.G.-begroting is slechts 2,5 procent van hetgeen de lidstaten gezamenlijk besteden. Wij hebben wel eens vaker betoogd dat de landbouwpolitiek de nationale begroting geweldig ontlast. Waarom nog eens weer geschreven over deze zaken? Omdat steeds blijkt dat de indruk bestaat, dat de landbouw in de gemeenschap veel kost. De landbouw is juist het enige Europese beleid. In het kader van de totale begrotingen is het een uiterst laag bedrag. De leden van de Europese consumentenbond kunnen wat dat aangaat rustig gaan slapen.

Vooruitzien

We zijn in de tachtiger jaren. Voor de Europese gemeenschap betekent dit uitbreiding. Op 1 januari 1981 zal Griekenland gaan toetreden. Er wordt met ernst naar gestreefd dat Spanje en Portugal twee jaar later zullen volgen. Dat kan van grote invloed zijn. Sociale- en economische gevolgen moeten niet onderschat worden. Een stuk arm Europa wordt bij een rijker deel gevoegd. Bezien wij deze ontwikkeling vanuit een zakelijk en financieel oogpunt dan zullen de directe voordelen - al-

dels aangepast. Toch is er nu een besluit genomen, dat in 1980, dus het gehele jaar in Straatsburg vergaderd zal worden. Dat is teleurstellend voor Luxemburg. Eveneens teleurstellend voor veel ambtenaren die daar wonen. Dit legt op hen ook weer een extra belasting ten aanzien van hun gezinnen. De overige tijd wordt veel in Brussel vergaderd. Bijna alle commissie-vergaderingen vinden daar plaats. Evenals de meeste fractiebijeenkomsten. Aan een definitieve keus op niet al te lange tijd valt niet te ontkomen. Dat is ook zeer wenselijk. Een ieder

Vervolg op pagina 6

Neem een abonnement op „CDA-fractie in actie”

door: drs. H. Eversdijk, secretaris CDA-fractie Tweede Kamer

Het is van veel belang dat de „achterban” op de hoogte is van het reilen en zeilen van de CDA-Tweede-Kamerfractie. Dat geldt dan voor kiezers en leden, maar vooral ook voor allen die op de een of andere wijze een functie in de partij bekleden of onze partij in een openbaar lichaam vertegenwoordigen.

Vanzelfsprekend besteden de media veel aandacht aan de verrichtingen van de CDA-Tweede-Kamerfractie. Hun aandacht is echter altijd gericht op het bijzondere, of, zo u wilt, op het „nieuws”. Ook is de tijd en de ruimte niet onbe-

perkt voor het CDA beschikbaar! Het CDA is wel een grote partij, maar niet de enige in ons land. Dat laatste is maar ook goed, want in een democratie is een meerpartijenstelsel een voorwaarde voor het goed functioneren van die democratie.

FRACTIE IN ACTIE

Om nu goede en volledige informatie over het werk van de CDA-Tweede-Kamerfractie te geven, zijn we enige tijd geleden gestart met het uitgeven van een informatiebulletin onder de titel „CDA-Fractie in Actie”. Inmiddels is het zesde nummer uitgekomen en ons is gebleken dat dit bulletin in een grote

behoefte voorziet. Het wordt maandelijks uitgegeven en bevat over die periode een verslag van alles wat de CDA-Tweede-Kamerfractie in die tijd heeft behandeld. Zo bevat bulletin no. 6 (de periode 21 januari tot 2 februari) de volgende onderwerpen:

- het Nederlandse beleid naar aanleiding van de Sowjet-aanval in Afghanistan
- de loonpauze
- het Okto-debat (Oost-Groningen)
- de perspectievennota Zuid-Limburg
- de begroting sociale zaken 1980
- het wetenschapsbeleid in de onderwijsbegroting 1980

- het volumebeleid
- het regionaal woning-behoefte-onderzoek
- de regionale omroep
- de Waddenzee-moties
- de begroting Verkeer en Waterstaat
- de Wedervergeldingswet zeescheepvaart
- de begroting Financiën 1980

Bij elk onderwerp wordt beknopt maar duidelijk weergegeven hoe het CDA dit onderwerp heeft behandeld. Bulletin no. 6 bestond uit negen kwarto pagina's.

ABONNEMENT

Het bulletin „De CDA-fractie in Actie” is voor iedereen beschikbaar. Een abonnement kost slechts f 10,- per jaar. Opgave bij

het CDA-bureau, Postbus 85676, Den Haag, telefoonnummer 070-647940. Wij zouden het vooral plezierig vinden als gemeenteraadsleden, gewestraadsleden, statenleden, bestuursleden van afdeling, kamerkring, etc. zich zouden abonneren. Heel veel onderwerpen die in Den Haag worden behandeld, zijn immers ook voor het plaatselijke en regionale beleid van veel belang. Overigens is voor iedereen die geïnteresseerd is in de CDA-politiek, is dit bulletin zeer bruikbaar. Hierdoor komt men zeer regelmatig op de hoogte van de totale landelijke CDA-politiek. De prijs is laag gehouden, de inhoud is gevarieerd, volledig en duidelijk! Dus: vlug een kaartje of telefoonje om u te abonneren!

Eversdijk.

Emancipatie of zelfverloochening?

Kanttekeningen bij de publikatie van het CDA-Vrouwenberaad over HET GEZIN

door: Robert Jan Bakker, lid CHJO-commissie Volksgezondheid

„Kortom, jezelf zijn of eindelijk worden en eens dat eigen ik uit dat „wegcijferings-complex” opgraven”. Deze kernachtige zin uit het Gezinsrapport van het CDA-Vrouwenberaad (bladzijde 64) zou als samenvatting van de studie kunnen dienen: dat wat deze studie kenmerkt is in dat ene zinnetje terug te vinden: men heeft geschreven vanuit het gezichtspunt van de vrouw, het wordt hoog tijd dat er veranderingen komen, vrouwen moeten nu ook eens iets vragen voor zichzelf in plaats van steeds maar te geven, de problematiek is gecompliceerd en als er van „opgraven” gesproken wordt, betekent dit dat het een moeizame weg zal zijn.

Op zaterdag 22 maart wijdt de CHJO een vergadering aan het rapport. Twee leden van onze commissie hebben op verzoek van de andere leden ter voorbereiding een artikel geschreven voor de Nederlander. In het vorige nummer schreef Winy Pieffers onder de titel „Denken over gezin en samenleving” een bijdrage, die net als de mijne, voor eigen verantwoordelijkheid is. Overigens is in dit blad al eens kritisch gevraagd waarom nu net de Commissie Volksgezondheid dit onderwerp behandelen moest. Blijkbaar roept dit al dadelijk een heel bepaald beeld op van „moeder de vrouw” die door haar zorg voor man en kinderen een sleutelpositie inneemt in de volksgezondheid, en de CDA-vrouwen willen nu juist loskomen uit het vastgelegde rolpatroon. Deze kritische vraag toont ook aan hoe moeilijk dit onderwerp te bespreken is. Het zijn immers niet alleen zakelijke argumenten die de discussie bepalen, maar ook of vooral principiële overwegingen en sterke gevoelens: de onderdrukking van duizenden jaren moet worden goedge maakt of de heilige christelijke traditie, zegt men, wordt na twintig eeuwen even te grabbel ge gooid. Wisselend wordt emancipatie bestreden als modegril of opgeëist als noodzaak. Ook in de CHU wordt niet gelijk gedacht hierover.

Heel duidelijk

De positie van de werkgroep die de brochure heeft geschreven is intussen heel duidelijk. Zij is aan een verkenningstocht begonnen om het „nieuwe gezin” op het spoor te komen. Zonder de waarde van het traditionele gezin

van vroeger thuis te ontkennen, ziet men de lijnen voor de toekomst toch anders lopen. Het rapport lijkt hier en daar op een (opwekkings)preek, waarin soms zoveel verschillende zaken in één adem aan de orde komen, dat het enigszins op de lachspieren werkt: Op bladzijde 63 wordt het nieuwe gezin geschetst: aardappels schillen en daadwerkelijk participeren in derde wereld-projecten, begrip kweken voor de Surinaamse buurman en een zwerfkat opnemen, alles is van belang en natuurlijk ook „een voortdurend proces”. De mode van het proces-denken lijkt het hier gewonnen te hebben van een nuchtere benadering, zoals ook blijkt wanneer gesproken wordt over het functioneren van het gezin als een kleine democratie: men leeft in volstrekte openheid voor en naar elkaar. Het doet allemaal wat onwettelijk aan in een tijd waarin in veel gezinnen nog nauwelijks tijd is om samen de maaltijd te gebruiken en gezinsleden eerder vastgelopen zijn in hun onderlinge contacten dan daarin een proces doormaken. Anderzijds moet je zeggen dat de schrijfsters terecht opwekken om aan het nieuwe gezin deze inhoud te geven. Het gezin-nieuwe-stijl heeft wel een sterk activistisch karakter: er moet zo veel gedaan en veranderd worden dat je je afvraagt of er nog wel geluierd en gefaald kan worden. Wat ik in dit verband ook gemist heb, is een beschrijving van het gezin als groep mensen die samen geloven, zo u wilt, de huisgemeente. Is samen Bijbel-lezen, bidden, zingen alleen iets van vroeger thuis, of kunnen ook hiervoor nieuwe mogelijkheden gevonden worden? Naar mijn mening zou dat er aan bijdragen dat het nieuwe gezin behalve veel geven ook veel ontvangen kan.

Wijdere samenleving

Het rapport komt meer op politiek terrein als de verhoudingen van het gezin met de wijdere samenleving aan de orde komen. Interne gezinszaken zijn immers geen voorwerp van staatsbeleid, ook al dringt de afwaskwast al sterker door in politieke pamfletten zoals het PvdA-programma en dit CDA-rapport. Het gebied van de wet („wat minimaal moet en wat niet mag in de wijdere samenleving”) is nu eenmaal veel beperkter dan dat van de ethiek („hoe te leven”). In de politieke vertaling van hun opvattingen (Hoofdstuk IV: Signalen voor een beleid) blijken de schrijfsters ambitieuze plannen te hebben, met name de economische gelijkberechtiging van vrouwen, zodat elke vrouw een baan kan krijgen met gelijke beloning en gelijke rechten op alle uitkeringen, ongeacht of zij gehuwd is met een man die ook inkomsten heeft. Ook hier ligt de kritiek voor de hand dat men veel te idealistisch is. Een criticus in Vrij Nederland heeft al vlug uitgerekend dat deze plannen onbetaalbaar zijn en zelfs niet door een kabinet

van linkse signatuur ter hand zouden worden genomen. Intussen hebben de CDA-vrouwen wel duidelijk gemaakt hoe onrechtvaardig de bestaande regelingen zijn. Lof verdienen zij ook voor het belichten van de erbarmelijke situatie van de vrouwen van gastarbeiders, vooral na een echtscheiding, van gedetineerden en hun gezinsleden, van weduwnaren met kinderen en de homoseksuele vrouwen en mannen.

Hoeksteen

Wie in zijn politieke denken uit gaat van een meer gesloten samenleving en dus een meer gesloten gezin, zal al gauw geërgerd worden door de vermelding van de zonet genoemde categorieën mensen binnen het kader van een christelijke politieke partij. Wanneer emancipatie eerder als mode dan van node wordt geacht, worden dergelijke geluiden als een bedreiging ervaren. Het gezin als hoeksteen van de samenleving dreigt ondermijnd te worden en daarom moet de overheid als dienaar Gods alles in het werk stellen om huwelijk en gezin te beschermen: op het laatst zou niemand meer voor het officiële huwelijk kiezen. Bezien vanuit het huwelijk als heilige instelling van God is ongetuigd samenleven uit den boze, echtscheiding en homoseksuele verbintenissen al evenzeer. God brengt mannen en vrouwen in Zijn wijsheid samen en zal dus ook voor de echtelieden zorgen als zich donkere wolken samenpakken boven hun dak. Elkaar verlaten is dan in feite opstand tegen de voorzienigheid van God. Het feit dat twee mensen met elkaar getrouwd zijn, wordt in deze gedachtegang zo sterk verbonden met de wil van God, dat men in feite geen verantwoordelijkheid heeft voor de keuze van een partner en dus ook geen verantwoordelijkheid kan nemen voor een echtscheiding. Ook al is in protestantse opvattingen het huwelijk geest sacrament, er wordt toch vaak in deze heilige zin over het huwelijk gedacht. Vele Bijbelteksten kunnen als bewijsmateriaal worden aangevoerd, alsook voor de dominerende positie van de man ten opzichte van zijn echtgenote en voor het verbieden van homoseksuele verhoudingen. Afwijken van het traditioneel-christelijke huwelijk staat gelijk aan ongehoorzaamheid jegens God.

Zoals altijd het geval is bij een beroep op de Bijbel wordt een bepaalde keus uit de teksten gedaan. In de Evangelien staan uiterst radicale woorden van Jezus, die nogal in contrast staan met de strakke huwelijks- en familiemoraal: mensen kunnen alleen bij Jezus horen als ze hun vader en moeder haten; bij de schildering van het oordeel liggen er twee samen in bed en wordt er maar één gered; families raken verdeeld. In Doopsgezinde kringen hebben radicale woorden van Jezus altijd veel ingang gevonden en daar is in het begin ook ernst gemaakt met deze woorden: was iemand door de

gelovige gemeente in de ban gedaan, dan mocht ook de man of vrouw van de verstotene geen omgang meer hebben (echtmijding). Het huwelijk was niet de hoogste waarde. En wat zou de betekenis zijn geweest van het gebruik in calvinistische kerken dat mannen en vrouwen tijdens de kerkdienst in gescheiden vakken zaten, of misschien nog wel zitten? Voor het aangezicht van God is ook daar de huwelijksband blijkbaar niet de hoogste waarde. Deze kritische visie, evenzeer ontleend aan Bijbel en protestantse traditie, kan er toe bijdragen dat niet alleen gelet op de vorm en de institutie van het huwelijk, maar ook op de inhoud.

Centraal

Voorstanders van emancipatie stellen de inhoud van samenlevingsvormen centraal. Hoe mensen hun relatie beleven is van belang en niet welke vorm ze er aan geven. Steevast komt dan het „boterbriefje” op de proppen: een officiële handeling door de burgerlijke stand voegt niets nieuws toe aan het persoonlijk geluk en werkt eerder belemmerend: je bent jong en je wilt eerst eens kijken hoe het gaat met het samenleven of je bent al ouder, maar hebt de pijnlijke ervaring van een gestrand huwelijk achter de rug en je wilt niet meer zo'n lijdensweg. Toch is het ook in deze levensopvatting onvermijdelijk dat het samenleven vastere vormen aanneemt. Ze zijn dan wel niet juridisch vastgelegd, ze bestaan wel en uit elkaar gaan na jarenlang samenleven komt in feite op hetzelfde als een echtscheiding neer. Ik zie niet in hoe de overheid mensen zou kunnen of mogen dwingen om hun verhouding wettelijk vast te laten leggen of echtscheiding onmogelijk te maken. Je mag alleen hopen dat mensen die voor elkaar gekozen hebben, aan deze keuze een vaste vorm willen geven, met juridische betekenis, in het belang van henzelf, de eventuele kinderen en de wijdere samenleving en ook als uiting van het besef dat deze keuze de vrijblijvendheid uitsluit en houvast biedt op momenten dat de inhoud van de verhouding niet in overeenstemming is met de vorm. Een hulpmiddel dus om de huwelijksband te beschermen tegen de teleurstellingen en de grillen van het moment.

Het is immers een gegeven dat elke menselijke verhouding bedreigd wordt door factoren die nog niet te overzien zijn als men de verhouding begint. Tot schade van velen wordt dit vaak niet ingecalculerd. Er wordt vaak te lichtvaardig besloten om maar te trouwen. De omgeving helpt daarin trouwens een behoorlijk handje mee: wie niet gehuwd is, wordt niet zelden als mislukt of zielig beschouwd. Later worden dan te romantische voorstellingen van het huwelijk gelogenstraft of blijkt het seksuele verlangen nog meer te willen dan de ene partner bieden kan. Liefde in erotische zin;

mensen kunnen er gek van worden. Hoe begrijpelijk is dan de reactie van streng-denkende mensen die de hartstocht verfoeien en erop wijzen dat het in een huwelijksrelatie om heel andere dingen gaat: niet de passie maar de trouw. Er zijn talloze voorbeelden van mensen die elkaars leven – en dat van hun kinderen – verwoest hebben door zich alleen door hun impulsen te laten leiden. Hoe kan een christen op dit onbeheerste gedrag anders reageren dan met afkeuring? Toch wil ik hier direkt iets aan toevoegen: zelfverloochening is een christelijke waarde, maar in onze geschiedenis is aan dit begrip al te vaak een inhoud gegeven die alle leven doodt. Met een beroep op de zelfverloochening zijn mensen klein gehouden: vrouwen moesten buigen voor de wil van de man, kinderen voor ouders,

homoseksuelen voor de liefdesbeleving van de meerderheid. Zelfverloochening heeft het onderkennen en beleven van seksualiteit verhinderd. Vaak is het protest en het bijna wilde gedrag van mensen een reactie op een langdurig onderdrukken van elementaire behoeften en verlangens. Er moet dus met onderscheid gesproken worden: niet alle verlangens zijn ongeoorloofd, niet elke begeerte verkeerd. Het christelijk geloof gaat er vanuit dat mensen van zichzelf kunnen houden en zichzelf de moeite waard vinden om aandacht en leefruimte op te eisen.

Een mens moet „ik” en „nee” kunnen zeggen. Vandaar dat Prof. Wijngaarden in zijn schitterende boek „Gesprekken met u zelf” met verwijzing naar de situatie van talloze huismoeders die zich afsloven, aantoonde dat er een verschil bestaat tussen zelfverloochening en zelfwegcijfering: het is niet de bedoeling om van jezelf een nul te maken. Elke mens zou naar die innerlijke vrijheid moeten toegroeien, dat hij of zij in vrijheid beslist om het eigen ik op te offeren voor een bepaald doel of juist rechten op te eisen. Je moet dus voor zelfverloochening kunnen kiezen en er niet automatisch toe gedwongen worden. Doordenkend aan het seksuele verlangen betekent dit dat dan ook de hartstocht zijn plaats krijgt. Zoals Van Niftrik in zijn boekje over De Liefde zegt: „De stier moet geïntegreerd worden”. Mensen moeten leren onderscheiden als het om zelfverloochening gaat: zonder beheersen kunnen we niet volwassen worden en samenleven, maar door onderdrukken verschaalt het leven of wordt men ziek. Waar dit onderscheid niet wordt gemaakt kan het geluk van mensen evenzeer vernield worden als door een ongebreidelde vrijheidsdrang die niet bedenkt hoe teer wij eigenlijk gebouwd zijn. Het onderscheid tussen beheersing en onderdrukking kan ook van belang zijn in het vraagstuk van de homoseksualiteit, waarover in het CDA-Vrouwenrapport behartigenswaardige opmerkingen staan: de schrijfsters hebben kennis genomen van wat op dit gebied de laatste jaren is gezegd en geschreven.

Dat kan van vele traditioneel-denkeners niet gezegd worden. Ook in het artikel van Winy Pieffers wordt de homofiele geaardheid nog voorgesteld als zondig, en het is inderdaad wel heel erg gedurfd (en kwetsend) dat zij stelt dat de niet-huwelijke samenlevingsvormen voor het merendeel op passie zijn gebaseerd. Wij mogen toch niet van de overheid als dienaar Gods een preutse mevrouw maken of de samenleving inrichten in de stijl van ayatollah Komeini?

Meer ruimte

Mensen hebben ruimte nodig om zich te ontplooiën, ieder in zijn specifieke eigenheid. Emancipatie is dan het sleutelwoord. Oorspronkelijk betekent emancipatie de zelfstandigwording van een zoon, die niet langer onder de macht van zijn vader staat. Hij gaat letterlijk onder zijn vaders hand vandaan en neemt de zaken zelf ter hand. De hand is het symbool van de macht en waar macht is, wordt onder macht geleden. Als in de lijdensgeschiedenis van Jezus verteld wordt dat Hij wordt overgeleverd in de handen der mensen, zien we wat macht uit kan richten. Tegelijk leren we er uit dat het zonder lijden niet zal gaan. Christus' weg is uniek en eenmalig, maar een deel van het lijden zullen we moeten meemaken, willen we verder op de weg van het heil. Het betekent niet dat de strijd voor gelijke rechten van de vrouw niet voortgezet moet wor-

Vervolg op pagina 5

Kind van de rekening

De vier vrouwelijke C.H. leden die mede-verantwoordelijk zijn voor de inhoud van het rapport „Het Gezin: Samenleven in Verantwoordelijkheid” lazzen met interesse de beschouwing van Winy Pieffers over dit onderwerp in de Nederlander van vrijdag 7 maart jongstleden.

Zij willen daar alle vier graag op reageren, te meer daar de CHJO op zaterdag 22 maart a.s. zich over dat onderwerp buigt. Mevrouw Hanske Evenhuis-van Essen is een van de inleidsters aldaar; de overige drie geven hierbij hun reactie.

PROGRAM VAN UITGANGSPUNTEN CDA

De Politieke Overtuiging van het CDA verwoordt in artikel 20 „Andere samenlevingsvormen, die eveneens steunen op onderlinge trouw, het verlangen daaraan duurzaam vorm te geven en waarin de betrokkenen de verantwoordelijkheid voor elkaar aanvaarden, krijgen vergelijkbare rechten en plichten” en in artikel 14 „het CDA gaat uit van de fundamentele gelijkwaardigheid van mensen, ongeacht overtuiging, ras, geslacht, geardeerdheid, afkomst en/of economische positie”. De schrijfters van het gezinsrapport baseren zich daar op. De overheid heeft daarbij wat huwelijken betreft uitsluitend een registrerende taak. Hoe mensen zelf hun huwelijks of niet-huwelijks samenleving „invullen” is hun zaak en niet die van de overheid. Ook kiest de overheid niet voor hen, maar bepalen zij zelf hun keuze. Zaken als „zuiverheid” of „onzedelijkheid” van een relatie kunnen niet gekoppeld worden aan huwelijks of niet-huwelijks relatie. De eigen verantwoordelijkheid van de partners jegens God en jegens elkaar bepaalde de zedelijkheid en zuiverheid van hun relatie.

1. Alleen vrouwen. Juist alleen vrouwen schreven het rapport omdat zij immers traditioneel primair worden geacht daarvoor verantwoordelijk te zijn. De schrijfters wijzen die opvatting af en stellen dat man en vrouw beide apart en samen verantwoordelijk voor dat gezin zijn. Maar als die buitenwereld dan het gezin domein van de vrouw acht, dan moet die samenleving ook maar eens horen HOE juist vrouwen daar zelf over denken. Daarom dus alleen vrouwen, hetgeen dus verkeerd begrepen is door Winy Pieffers.

2. Waarde gezin. Het rapport stelt NIET de waarde van het traditionele christelijke gezin ter discussie. De lezers en lezeres-

Vervolg van pagina 4

den, maar het kan heel goed zijn dat juist van de vrouwen in de samenleving beheersing gevraagd moet worden nu de economische situatie meer dan voorgaande jaren onze mogelijkheden beperkt. Daarmee wordt de keuzevrijheid door de harde cijfers natuurlijk enorm verkleind. De emancipatiewetgeving zal daarom uit rechtvaardigheidsoverwegingen moeten worden voortgezet. Politieke daden moeten de innerlijke vrijheid van de vrouw mogelijk maken. Dan heeft zij ook de vrijheid om voor een meer traditionele rol te kiezen en zich niets aan te trekken van de militante vrouwengroepen die zo hevig „rolpatroon doorbrekend” denken dat elke moeder die de huisvrouwrol kiest een bekrompen en beklagenswaardig wezen is. Afhankelijkheid, een economische, kan een vrije keuze zijn.

(Zie ook het artikel „Denken over gezin en samenleving” door Winy Pieffers in het christelijk-historisch weekblad „de Nederlander” van vrijdag 7 maart 1980)

sen en degenen die met dit rapport iets doen, moeten zelf in eigen verantwoordelijkheid (ook en juist als gelovig christen) voor gezin en samenleving bepalen hoe hun eigen weg in dit opzicht is. Voor wie die weg die is van het traditionele christelijke gezin is niet dat in discussie, maar wél het als bindend opleggen van één uniform cultuur (leefpatroon aan de hele samenleving (gezien naar de overheid als wetgever én gezien naar de normen die het Evangelie stelt).

3. Jezus' boodschap. Geen van de schrijfters ontkracht de kracht van het Evangelie; integendeel het door alle tijden en culturen heen blijvend doorwerken van het Goddelijk gezag van die boodschap geeft ons kracht en moed om te blijven werken en leven in die geest. Nergens wordt in het boekje geschreven dat God die kracht niet heeft, maar wel dat wij mensen nog lang niet aan Zijn opdrachten hebben voldaan en daar ook nooit mee gereed zullen komen, maar wél steeds opnieuw generatie na generatie, volk na volk, die draad moeten oppakken. Wie anders leest, leest pijnlijk verkeerd.

4. Ongehuwd samenwonen. De lezer van de beschouwing in de Nederlander, die zelf niet het boekje kent kan licht de indruk krijgen uit de citaten over „ongehuwd samenwonen” (pag. 42) dat de rapportenschrijfters hierover zelf een mening uiten. Nee, in dit gedeelte van het rapport (verkenning, analyse) wordt als feit vastgesteld dat o.m. door de huidige hantering van het kostwinnersbegrip vele jonge mensen ongehuwd gaan samenwonen, alsmede in toenemende mate vele AOW'ers. Dit is feitelijke documentatie met behulp waarvan zinniger kan worden gediscussieerd over een te ontwikkelen visie daarop.

5. Drinkwater. Hoe vervolgens de schrijfster van de beschouwing er bijkomt anticonceptiva via het drinkwater te willen verspreiden of althans dit meent in het werkje te lezen, doet ons nogmaals de vraag stellen of lezen werkelijk zo moeilijk is. Het is toch werkelijk géén loze kreet als gesteld wordt dat er een levensgroot bevolkingsvraagstuk is, dat wat aantal mensen betreft de aarde inderdaad meer dan vol (vervuld) is. Het boekje uit zich in hoofdstuk II niet over anti-conceptiva, laat staan in drinkwater, zegt niet dat er geen kinderen geboren moeten worden. Winy wil dat het boekje duidelijk moet zijn in dat opzicht. Waarom, het is juist geschreven om het CDA zich over allerlei zaken het gezin betreffend uit te laten spreken. Ook over vraagstukken van bevolkingspolitiek.

6. Liefde en trouw. De schrijfster zegt „zelfs de stelling te durven peneren dat niet-huwelijks samenlevingsvormen voor het merendeel gefundeerd zijn op wat men passie noemt en dat de trouw op de tweede plaats komt”. Vooruit dan maar, moed tegenover moed. Ik durf dan de stelling te peneren dat vele huwelijks samenlevingsvormen die primair gebaseerd zijn op lichamelijke aantrekkingskracht kapot gaan als dit aspect van de

liefde niet uitgroeit tot een veel dieper en breder liefdesgeheel waaraan trouw onverbreeklijk verbonden is. Het vergt evenveel moed van mensen die niet-huwelijks samenleven (soms alleen zó hun verbondenheid vorm kunnen geven) én die in het huwelijk samenleven hun verbond die onderbouw voor duurzaamheid te geven. Huwelijk noch niet-huwelijk geeft garantie voor duurzaamheid; dat geeft alleen de trouw en de liefde die partners voor elkaar hebben en de verantwoordelijkheid die ze voor elkaar willen dragen en de verantwoordelijkheid die ze samen voor het behoeden en bewaren van die eenheid willen opbrengen. Dat kan geen mens alleen, daarvoor heeft hij en heeft zij God's hulp nodig. Dat staat in het rapport, voor wie dat echt lezen kan.

7. Homosexuelen kennen geen trouw. Dat zegt de schrijfster. Dat zou geen van de schrijfters van het boekje durven zeggen. Wie kan in de harten van een ander kijken. Wie durft te zeggen, zoals in de Nederlander van 7 maart staat, dat samenwonende vrienden en vriendinnen hun samenleven wél op trouw gronden als ze niet homoseksueel zijn, en dus niet als ze dat wel zijn. Zonder trouw uitsluitend te koppelen aan de lichamelijke liefdesbeleving kan toch rustig gezegd worden dat deze een dimensie toevoegt aan een verbond tussen twee mensen. Een dimensie die heel misschien ook bijdraagt tot het kunnen opbrengen van die liefde waaraan trouw onverbreeklijk verbonden is.

8. Het kind. Hier gaat de schrijfster toch waarlijk te ver. Niet het boekje drukt vet af welke relatie zij ook tot elkaar hebben als het om de ouders van een kind gaat; het boekje stelt heel hard en als, zeer belangrijk dat „het kind dat plaats noch vorm van zijn kindzijn zelf kiest” moet kunnen rekenen op bescherming van zijn opgroei en opvoedingsmilieu. Primair ligt inderdaad de

verantwoordelijkheid daarvoor bij de ouders, welke relatie zij ook hebben.

Maar ook de wetgeving dient het kind zijn bescherming te garanderen, bescherming die het kind nodig heeft, in elke situatie. Daar gaat het om, dat is de kern. Wat zegt de schrijfster nu; zij zegt dat zij het ongewenst acht dat homoseksuelen een kind van een van beiden opvoeden. Laten we nu even nuchter worden. Er zijn vrouwen die in het huwelijk een of meer kinderen krijgen, die proberen een goede moeder te zijn. Helaas gaan veel huwelijken tegenwoordig kapot. Er volgt een echtscheiding, de moeder krijgt het kind (kinderen) toegewezen. Nu kan het zijn dat zo'n moeder na een tijdje de eenzaamheid beu, een relatie ontmoet met wie zij verder wil samenleven. Dat kan heel goed een goede vriendin zijn. Die trekt bij de moeder met het kind in of ze huren of kopen samen ergens een huis. Nu zegt de schrijfster dat dat „mag” als die twee vrouwen maar geen seksuele relatie hebben. Wat haar betreft mag dat „gezin” in die vorm in stand blijven. Het kind groeit dan wel met twee vrouwelijke volwassenden op waarvan één de natuurlijke moeder is, maar de wet behoeft er niet aan te pas te komen.

Wel wordt het heel anders, als de twee vrouwen een lesbische relatie hebben. Die situatie is, volgens de schrijfster, niet aanvaardbaar. Logisch doorredenerend, zou het kind dus daartegen beschermd moeten worden en wellicht dus van de natuurlijke moeder gescheiden. Alles is immers beter dan opgroeien in een „relatie die gebaseerd is op een geardeerdheid die in de Heilige Schrift als zondig wordt afgewezen”. Ik denk echter wel dat zo'n overheidsingrijpen hier en daar wel een tikkeltje bezwaren zou oproepen en dat er ook misschien wel mensen, misschien ook wel christenen, zouden zijn te vinden die hier niet alleen een rijtje vraagtekens bijzetten, maar zich afvragen welke staatsvorm hier langzamerhand in het geding is. Let wel bovenomschreven situatie is geen gezocht voorbeeld, het komt vrij veelvuldig voor.

9. Natuurlijke vijand. De schrijfster krijgt de indruk, zo laat

zij ons weten dat de man eigenlijk de natuurlijke vijand van de vrouw is. Nou nee, zo hebben de schrijfters van het boekje de man (hun eigen echtgenoten inclusief) nooit bekeken. Waarom dan? Welke „natuurlijk” voorbeeld zien de C.H. vrouwen van het boekje over het hoofd?

Ze hebben het over emancipatie, dat wel; ze signaleren een heleboel (ook politieke) barrières op de weg die tot wezenlijke emancipatie van de mens leidt. Ze stellen b.v. dat man en vrouw gelijkelijk verantwoordelijk moeten durven zijn én voor het gezin en voor de samenleving als geheel. Is volgens Winy de man daar „van nature” tegen? Vele mannen zijn inderdaad nog niet daaraan toe. Om hen de ogen te openen en om allen (mannen en vrouwen) daar samen over te laten praten; daarvoor is het rapport geschreven. Trouwens al zouden de schrijfters het met Winy eens zijn op dit punt (wat ze niet zijn) dan nog is het plicht niet alleen je vijand lief te hebben maar ook in het kader van een verantwoord vredes- en veiligheidsbeleid, waar het rapport ook over schrijft, actief-kritisch de ontwikkelingen daar mede te bepalen...

's-Gravenhage, 10 maart 1980

Beatrice Bos-Beernink
Marry Mudde-Koopman
Eske Sleijser-Tegelaar

Bestuurskandidaten CHJO

Het bestuur van de CHJO deelt hierbij mede dat in de vacatures ontstaan door het aftreden van Peter Heukels en Jan van de Assem als kandidaatbestuursleden worden voorgesteld:

- Gerard Veerbeek, Amsterdam, voorzitter CHJO Noord-Holland
 - Corien Kool, Utrecht, bestuurslid CHJO Utrecht.
- Verder stelt het bestuur voor de aftredende en herkiezbare bestuursleden Jan Peeters (penningmeester) en Alet ten Kate als zodanig weer te benoemen. Andere kandidaten kunnen ter vergadering worden ingediend bij het bestuur."

CHJO-jaarvergadering 22 maart

Op 22 maart a.s. hoopt de Christelijk-Historische Jongeren Organisatie (CHJO) haar jaarvergadering beleggen in Restaurant Kobus aan de Poort, Utrechtsestraat, Amersfoort.

Het ochtendgedeelte van de vergadering (aanvang 10.00 uur) zal gewijd zijn aan huishoudelijke aangelegenheden, zoals:

- goedkeuring van jaarverslag en jaarrekening 1979.
-bestuursverkiezing. Periodiek treden af. Jan Peeters, penningmeester, Jan van den Assem, vice-voorzitter. Alet ten Kate en Peter Heukels, bestuursleden. Een voorstel met betrekking tot de vervulling van deze bestuursposten zal door het bestuur nog worden medegedeeld.

-het CDJA: voortgang van het fusieproces.
-bekrachtiging van de jongerenkandidaat voor de Tweede Kamerverkiezingen 1981. In overleg met de adviesraad heeft het bestuur besloten onze voorzitter, Aat de Jonge, als jongerenkandidaat bij de CHU voor te dragen. De ledenvergadering zal deze voordracht nog moeten bekrachtigen.

Het middagedeelte van de vergadering (aanvang 13.00 uur) zal gewijd zijn aan het thema: Gezin en andere samenlevingsvormen.

Met name in christendemocratische kring is dit een momenteel veel besproken onderwerp. Te denken valt aan de brochure, die vorig jaar werd gepubliceerd door het CDA-Vrouwenberaad, en de stellingname van de ARJOS eind 1978. De commissie volksgezondheid van de CHJO, bekend van de gedegen behandeling van onderwerpen als euthanasie en abortus, heeft voor dit middagedeelte een programma opgesteld, met een groeps-discussie en vervolgens een forumdiscussie met als sprekers:

-Prof. mr. C. J. van Zeben, lid van de Raad van State, oud-hoogleraar in het personen- en familierecht.

-prof. dr. J. W. van Hulst, fractievoorzitter van het CDA in de Eerste Kamer, pedagoog.

-mevrouw C. H. Evenhuis-Van Essen, lid van de Tweede Kamer voor CDA/CHU, welzijnsspecialiste en actief in de emancipatiebeweging.

Zij die de vergadering willen bijwonen en derhalve de vergaderstukken willen ontvangen, kunnen zich uiterlijk 14 maart d.m.v. onderstaande opgavebonnen aanmelden bij het algemeen secretariaat, Lange Geldersekaade 8, 3311 CS Dordrecht.

Ondergetekende, (naam) _____
(adres _____
postcode en plaats) _____
neemt deel aan de algemene vergadering van de CHJO d.d. 22 maart. _____
Handtekening _____

Apotheekhoudende huisartsen in de klem

enkele kanttekeningen bij de actuele positie van de apothekhoudende huisartsen, speciaal op het platteland

door: Ad Lansink, lid van de CDA-Tweede Kamerfractie

Tussen de apothekhoudende huisartsen en de apothekers is een ernstige conflictsituatie ontstaan over de geneesmiddelenvoorziening op het platteland. De conflicten zijn feitelijk terug te voeren op de doelstelling van de Wet op de Geneesmiddelenvoorziening (1963), waarin is bepaald dat in het belang van de volksgezondheid de geneesmiddelenvoorziening in de eerste plaats en bij voorkeur door een apotheker dient te geschieden. Nu onderscheidt de wetgever A-gemeenten (waar een of meerdere apothekers gevestigd zijn), B-gemeenten (die aan A-gemeenten grenzen) en C-gemeenten (overige gemeenten). De apothekhoudende huisarts mag in C-gemeenten zonder meer de artsnijbereidkunst uitoefenen, in A- of B-gemeenten slechts door aanwijzing van een deel van het gebied dan wel via een vergunning voor bepaalde of onbepaalde tijd. Aanwijzing en vergunningverlening vinden plaats door de provinciale commissies voor gebiedsaanwijzing, indien zulks nodig is in het belang van de geneesmiddelenvoorziening.

Opgemerkt zij, dat van de ruim 1100 apothekhoudende huisartsen ongeveer de helft de bevoegdheid tot uitoefening van de artsnijbereidkunst ontleent aan het feit, dat zij voor de inwerkingtreding van de wet op 1 oktober 1963 bevoegd waren. Die z.g. apothekhoudende artsen „oude stijl” behouden die bevoegdheid zolang zij in dezelfde gemeente blijven werken.

Primaat

De Wet op de Geneesmiddelenvoorziening kent twee mogelijkheden om de doelstelling van de primaire verantwoordelijkheid van de apotheker waar te maken – de apothekrijpverklaring van een gemeente – de intrekking van een voor onbepaalde tijd verleende vergunning.

Sinds de uitspraak van de Raad van State, dat de vergunning van een apothekhoudend huisarts, verleend voor onbepaalde tijd voor een niet apothek-rijp verklaard gebied, kan worden ingetrokken wanneer zich daar een apotheker heeft gevestigd – de kwestie Huissen in 1978 – is bij de apothekhoudende huisartsen grote bezorgdheid gerezen

over hun positie. Weliswaar is door een recente uitspraak – de kwestie Wognum – feitelijk sprake van enige nuancering in de betekenis die moet worden toegekend aan de plaatselijke omstandigheden. Maar daarmee is het conflict tussen de apothekhoudende huisartsen en de apothekers allerminst de wereld uit.

Het spanningsveld tussen de twee groepen beroepsbeoefenaars zal ongetwijfeld nog worden vergroot door de recente notitie van de Staatssecretaris van Volksgezondheid en Milieuhygiëne over het vestigingsbeleid van apothekers. In die notitie blijft de beroepscheiding tussen apotheker en arts onverkort gehandhaafd, met als consequentie, dat de huisarts slechts een aanvullende taak op het gebied van de geneesmiddelenvoorziening heeft. De nadere beleidsvoornemens van de Staatssecretaris zullen overigens op 9 juni 1980 in de Tweede Kamer worden behandeld, tegelijk met een aantal andere facetten van de geneesmiddelenvoorziening.

Beroepscheiding

Hoewel de Staatssecretaris in de

notitie over het vestigingsbeleid voor apothekers wel erkent, dat het beleidsstandpunt betreffende de beroepscheiding tussen arts en apotheker niet absoluut kan worden doorgevoerd – met als gevolg een nieuwe overgangsregeling, ongetwijfeld met nieuwe conflicten – kiest de Staatssecretaris eigenlijk de zijde van de Koninklijke Nederlandse Maatschappij van Pharmacie (KNMP), die blijkens het rapport van de Commissie 2000 „De apotheker, nu en straks” – en straks is dan het jaar 2000 – het doorvoeren van een volledige beroepscheiding als einddoel ziet.

Maar die beroepscheiding is eigenlijk gebaseerd op een tweetal aspecten, die betwistbaar zijn geworden, namelijk de kennis en ervaring van en in de artsnijbereidkunst, en de kennis omtrent de toepassing van geneesmiddelen inclusief de kwaliteitbewaking. Immers, ook de apotheker bereidt weinig geneesmiddelen zelf – de farmaceutische industrie heeft in belangrijke mate die taak overgenomen –, en de arts wordt geacht toch zoveel kennis te bezitten over de werking van geneesmiddelen, dat hij zelfstandig geneesmiddelen kan voorschrijven. Natuurlijk, apotheken zouden meer moeten zijn dan verdeelposten van geneesmiddelen. Maar komt de wens van de meerwaarde van de apothek ook overeen met de werkelijkheid? Dat lijkt nauwelijks het geval, wanneer facetten als begeleiding van medicatie, terugkoppeling van apotheker naar arts, voorkomen van overcapaciteit en kostenbeheersing van geneesmiddelen in de beschouwing worden betrokken.

Het is wel begrijpelijk, dat de KNMP veel nadruk legt op de volledige beroepscheiding van arts en apotheker. Het aantal afgestudeerde apothekers is immers sterk toegenomen. Het aantal in loondienst werkzame apothekers – vooral in ziekenhuizen, maar ook in de industrie of elders – neemt niet in dezelfde mate toe. Toch is het de vraag, of een verdere penetratie van de apotheker op het platteland de problematiek van het te grote aantal beroepsbeoefenaars in de farmacie opgelost. En zelfs al zou die vraag bevestigend worden beantwoord, dan blijft de vraag actueel, of niet andere nadelen dan op de koop toe genomen moeten worden, een koop, die dan een miskoop wordt. Ik doel allereerst op het punt van de geografische bereikbaarheid van de farmaceutische hulp, die hoe dan ook verloren gaat, wanneer alle plattelandsartsen hun apothek zouden moeten afstaan. Bij een toekomstige norm-apothek van 8000 (potentiële) patiënten zijn 4 tot 5 apothekhoudende huisartsen in het geding. Gevolg kan tevens zijn, dat – en ik stem daarmee in met een bijdrage van L. P. Heukels in het CHU-weekblad „de Nederlander” enkele weken geleden – dat verdere praktijkverkleining in het gedrang komt, of verdere praktijkvergroting zelfs onvermijdelijk. En dat is niet in het belang van de eerstelijnszorg.

De grote verschillen in apothekersdichtheid in Europa maken duidelijk, dat Nederland in een uitzonderingspositie verkeert, zeker waar het de omvang van

de praktijken betreft, maar ook gelet op de organisatie van de farmaceutische hulpverlening. Een meervoudige bemanning van de stadsapotheken zal ongetwijfeld een bijdrage leveren aan de problematiek van het te grote aantal apothekers, evenals een versterking van de consultatieve taak. Die taak kan ook buiten de steden en de verstedelijkte gebieden door apothekers worden uitgeoefend, maar dan in samenwerking met de apothekhoudende huisartsen, die op het platteland in elk geval hun tweezijdige taak in de gezondheidszorg dienen te behouden.

Kosten

De Landelijke Huisartsen Vereniging (LHV) bepleit in de „Nota 1980”: „Geneesmiddelenvoorziening ten Plattelande” de nadruk op het belang van de geneesmiddelenvoorziening voor patiënten in plaats van door apothekers, een stellingname, die onderschreven kan worden, indien de bereikbaarheid van alle noodzakelijke geneesmiddelen van gegarandeerde kwaliteit, met afdoende uitleg, toelichting en medicatiebewaking, tegen redelijke kosten mogelijk is.

Dat woord kosten brengt mij bij een laatste punt, dat in de discussie tussen huisartsen en apothekers een belangrijke rol speelt, de kostenfactor van de farmaceutische hulp. Uit het financieel overzicht van het Ministerie van Volksgezondheid en Milieuhygiëne kan worden afgeleid, dat de kosten van farmaceutische hulp voor ziekenfondsverzekerden bij de apothekhoudende huisarts ca. f 43,- (1977) lager uitkomen dan bij de apotheker. Dat verschil van 32 procent bedroeg overigens in 1973 nog 38 procent en is weliswaar in absolute bedragen toegenomen, maar relatief verminderd. Niettemin, f 43 is niet niks, en daarom de moeite van een nadere analyse waard. Die analyse leert dan, dat het verschil voor de helft terug te voeren is op lagere apparaatskosten. De andere helft schijnt op minder duur voorschrijven te berusten, een interessant gegeven, dat nochtans nader onderzoek vergt, met name rond de vraag of op het platteland dan toch een gelijkwaardige medische verzorging is gewaarborgd. Een bevestigend antwoord op die vraag heeft natuurlijk verstrekkende betekenis.

Vervolg van pagina 3

weet dan waar men aan toe is. Dat is goed voor hen die in dienst zijn van het Parlement. En evenzeer voor de leden. Om maar niet te spreken van de kosten die bespaard kunnen worden.

Frankrijk

De Fransen kunnen enorme dwarsliggers zijn. Er is nog steeds ruzie gaande tussen de Engelsen en de Fransen. Inzet: schapenvlees. Frankrijk doet iets wat niet mag. Het weigert import vanuit Engeland. Het Hof heeft Frankrijk reeds tot de orde geroepen, maar we willen nog niet luisteren. Nu is schapenvlees voor de Franse boeren in de arme streken erg belangrijk. Evenals Philips voor Nederland en Okto voor Oost-Groningen. De Engelsen bederven de Franse markt door lagere prijzen. En dat geeft uiteraard problemen. Hopelijk zal op zakelijk nivo een compromis gevonden kunnen worden. Deze sektor is voor Frankrijk maar ook voor Engeland (Schotland) erg belangrijk. En we zijn lang niet zelfvoorzienend ca. 68 procent.

Boeren in Brussel

Brussel is bang voor de boeren. Ze zijn het daar nog niet vergeten. Enkele jaren geleden togen meer dan 100.000 boeren naar Brussel. Demonstreren voor

Gezamenlijke verantwoordelijkheid

Terug naar het conflict tussen het toenemend aantal apothekers en de apothekhoudende huisartsen, die klem zitten tussen een in hun ogen ontoereikende wetgeving en een actief vestigingsbeleid van de apothekers. Inzet van het conflict wordt ongetwijfeld een wetswijziging, waarbij geen principiële voorkeur meer wordt uitgesproken voor geneesmiddelenvoorziening door de apotheker of door de apothekhoudende huisarts, maar waarbij het belang van de patiënt voorop wordt gesteld. Dat belang van die patiënt zou overigens moeten inhouden, dat het voorschrijven van geneesmiddelen door de arts en de verstreking van geneesmiddelen door de apotheker – rechtstreeks aan de patiënt dan wel indirect via de arts – een gezamenlijke verantwoordelijkheid is. Voorschrijven en verstrekken liggen in elkaars verlengde. Die gezamenlijke verantwoordelijkheid moet in de afbakening en overlapping van taken en bevoegdheden, en daarmee ook in het vestigingsbeleid tot uiting komen.

De CDA-fractie heeft nog geen definitief oordeel over een wijziging van de Wet op de geneesmiddelenvoorziening. Maar de CDA-fractie bepleit nu al een normalisering van het overleg tussen LHV en KNMP, eventueel door bemiddeling van de Staatssecretaris.

Dat overleg zou betrekking moeten hebben – uitgaande van de gezamenlijke verantwoordelijkheid – op de onderlinge wisselwerking van arts en apotheker, op de consultatieve functie van de apotheker, op de positie van de apothekhoudende arts op het platteland en op het vestigingsbeleid.

Het Departement van Volksgezondheid en Milieuhygiëne zou intussen een onderzoek moeten instellen naar de doelmatigheid en de kostenstructuur van de geneesmiddelenvoorziening door de apothekhoudende huisartsen.

Nogmaals: het belang van de patiënt staat voorop. Dat belang zal de CDA-fractie vooral in het oog houden bij de beoordeling van de reacties, die ongetwijfeld nog zullen binnenkomen, voordat de Tweede Kamer een uitspraak doet over een eventuele wetswijziging.

betere inkomens. Helaas verliep het tenslotte chaotisch. Grote vernielingen plus een dodelijk slachtoffer. De schrik zit het stadsbestuur nog in de benen. Dat was te merken toen 34 boeren uit het noorden van het land een boodschap wilden brengen aan de landbouwcommissie in Brussel. Deze 34 afgezanten waren de vertegenwoordigers van ca. 9000 boeren die in Zwolle bijeen waren geweest in de IJsselhal. Dat was een goede opsteker voor de landbouw.

Duidelijke standpunten, recht toe recht aan achter de landbouworganisaties.

Geen chaos

Terwijl de „34” een bezoek brachten aan de Belgische Boerenbond kwam er alarm. De betoging van Zwolle was reeds doorgedrongen in Brussel. En nu zouden Nederlandse boeren het Egmont paleis willen bezetten. Voldoende gerucht om de oproerpolitie te mobiliseren, de ijzeren hekken te sluiten en van zware kettingen te voorzien. Een groot contrast, 34 vredelievende boeren aan de ene kant van het hek en de oproerpolitie aan de andere kant. Door goed overleg kon de missie toch volbracht worden. Gelukkig maar. En dus weet de landbouwcommissie nu hoe de boeren uit het Noorden over de voorstellen denken.

Teun Tolman.

Nogmaals apotheker-apothekhoudende arts

Geleidelijk beginnen in de discussie met de apotheker Boiten uit Leeuwarden * over de geneesmiddelenvoorziening op het platteland minder zakelijke overwegingen op de voorgrond te komen. Wat bij voorbeeld te denken van de suggestie, dat de apothekhoudende arts bij particuliere patiënten anders en duurder zou voorschrijven dan bij ziekenfondspatiënten. Eerder lijkt het omgekeerd het geval te zijn, omdat uit statistieken blijkt, dat de gezondheidszorgkosten voor particulieren lager zijn dan voor ziekenfondspatiënten. Er is dus weinig reden aan deze suggestie veel realiteitswaarde toe te kennen.

Zo zijn er meer voorbeelden, die weinig meer met het onderwerp te maken hebben en zijn citaten onzorgvuldig weergegeven. De heer Boiten ** legt in zijn artikel uit, waarom de apotheker duurder is dan de apothekhoudende arts, maar gaat daarmee om de kern van de zaak heen. De vraag is nu juist: is ge-

neesmiddelendistributie door een apotheker nog nodig, wanneer we letten op: fabrieksmatige bereiding en controle, bereikbaarheid met name in de weekeinden en des avonds, overzicht van wat een patiënt echt dient te gebruiken (en niet alleen of er ongewenste combinaties van geneesmiddelen aanwezig zijn), en de beduidende lagere kosten.

Het zal duidelijk zijn, dat ik deze vraag met nee beantwoord. Ik stel aan de andere kant dat de samenwerking met een regionaal werkzaam apotheker op het gebied van therapiebesprekingen, combinaties en bijwerkingen van geneesmiddelen en dergelijke nuttig en gewenst is.

L. P. Heukels

* zie de weekbladen „de Nederlander” van de vrijdagen 11 januari, 1 februari en 15 februari. ** zie „de Nederlander” van 15 (Discussie gesloten-redactie.)

Nicaragua start omvangrijke alfabetiseringscampagne

In juli 1979 kwam een einde aan de terreur die het Somoza-regime over Nicaragua uitoefende. Ruim 45 jaar werd het leven van de Nicaraguaanse bevolking beheerst door één familie, de Somoza's. Een familie die zich met behulp van een kleine kliek in het land, de nationale garde en buitenlandse krachten kon gedragen alsof het Nicaraguaanse volk haar bezit was. Dit gedrag manifesteerde zich in uitermate grove schendingen van de mensenrechten op politiek, humanitair, sociaal en economisch gebied. Het Nicaraguaanse volk kon deze behandeling uiteindelijk niet langer accepteren en is tegen het negeren van haar meest fundamentele rechten in opstand gekomen.

Velen in Nederland volgden met sympathie de langdurige strijd die de bevolking voornamelijk op eigen kracht voerde om het Somoza-bewind te verdrijven. Toen na de overwinning de balans werd opgemaakt bleek het volk een groot aantal slachtoffers te moeten betreuren, lag het land letterlijk in puin en was de schatkist leeg. De werkloosheid is schrijnend, 250.000 werklozen op een beroepsbevolking van ongeveer 800.000.

WEDEROPBOUW

In Nicaragua ontbreken met name op het platteland de meest elementaire voorzieningen. In de ergste noden o.a. op medisch en voedselgebied wordt thans met behulp van internationale organisaties voorzien. Daarnaast ontvangt de regering steun uit diverse landen met name voor projecten in de landbouw, gezondheidszorg en onderwijssector. Minister De Koning verleent financiële steun voor diverse projecten en draagt zorg voor de uitzending van vrijwilligers.

Diverse Nederlandse particuliere organisaties zijn eveneens met geldmiddelen en mankracht bijgesprongen. Het Nicaragua Comité Nederland is één van deze organisaties waarin het CDA middels het permanent overleg-organisaat politieke partijen van dit Comité participeert. Opgericht in 1977 als solidariteitsbeweging met het Nicaraguaanse volk geeft zij informatie, verzamelt geldmiddelen en bundelt zij activiteiten van diverse organisaties.

ALFABETISERINGSCAMPAGNE

De komende maanden start men in het kader van de wederopbouw in Nicaragua met één van de grootste taken waarvoor men zich in het land gesteld ziet. In een omvangrijke campagne wil men in 20 maanden een einde maken aan het enorme anal-fabetisme. Ruim 900.000 Nicaraguanen (ongeveer 55 procent van de bevolking boven de 10 jaar) kan lezen noch schrijven.

Het dom houden van de bevolking was voor Somoza één van de middelen om zijn positie te handhaven. Slechts die Nicaraguanen die behoorden tot de volgelingen van het verdreven bewind kwamen in aanmerking voor het volgen van onderwijs. De meeste scholen treft men in Nicaragua aan in de voormalige beschermde villawijken van de rijken. In de volkswijken van de steden en op het platteland zijn de vaak door de katholieke kerk opgezette onderwijsinstellingen door de bombardementen van het leger van Somoza voor het grootste deel vernietigd. Het is duidelijk dat veel hulp nodig is om het anal-fabetisme in het land te bestrijden.

Het belang van de door de regering opgezette alfabetiseringscampagne is niet alleen gelegen in het leren lezen en schrijven aan zich. Het belang ligt waarschijnlijk het meest in de mogelijkheden die lezen en schrijven geven om een menswaardig bestaan te bieden.

Wie niet kan lezen, kan geen kennis nemen van de gedachten van anderen. Wie niet kan schrijven, kan zijn eigen ideeën en wensen moeilijk uitdragen. Zonder deze vaardigheden is een democratische samenleving moeilijk te realiseren. De opbouw van een parlementair-democratisch stelsel waarnaar de huidige regering en met haar de Nicaraguaanse politieke partijen, vakbonden en kerken de komende tijd streven.

Het belang van de alfabetisering is al met al gelegen in de handhaving en uitbouw van datgene dat op 19 juli 1979 in gang werd gezet.

Voor de campagne worden grote aantallen studenten en leerkrachten (het studiejaar eindigt 30 maart) ingezet. Tezamen met andere vrijwilligers uit binnen- en buitenland in totaal ruim 180.000 die voor kortere of langere tijd groepen zullen begeleiden. Men werkt in de lijn van de methode van Paulo Freire, die al eerder o.a. in Brazilië en Chili grootschalige alfabetiseringsprojecten heeft opgezet.

Op 10 en 11 maart bezocht een Nicaraguaanse regeringsdele-

gatie ons land. Op die data organiseerde het Nicaragua Comité Nederland een landelijke manifestatie ter ondersteuning van de alfabetiseringscampagne in Nicaragua, met als hoogtepunt een grote bijeenkomst in het Muziekcentrum aan het Vredenburg te Utrecht. Een van de sprekers was Sergio Ramirez, minister in het huidige kabinet van Nicaragua, die het belang van de campagne en de noodzakelijke steun vanuit het buitenland benadrukte.

Het CDA, tezamen met andere politieke partijen en maatschappelijke groeperingen ondersteunde deze manifestatie. Een steun die leden (en lezers) kunnen geven door een bijdrage te storten op postgiro 3580163, t.n.v. Nicaragua Comité onder vermelding van Alfabetisering.

M. van Ditmarsch, CDA-vertegenwoordiger in het overleg politieke partijen Nicaragua Comité.

Schoon helder water en de Fosfatennota

door: mevrouw dr. A. M. C. Th. van Heel-Kasteel, lid Tweede Kamer CDA

Er is de laatste tientallen jaren veel te veel fosfaat in het Nederlandse oppervlaktewater terechtgekomen. Voor een deel komt dat binnen met de Rijn, maar daarvan gaat het grootste deel naar de zee. Er komt ook nogal wat in het water via industriële lozingen en lozingen uit de landbouw. Maar verreweg het meeste is afkomstig van gewone huishoudelijke afvoer. De helft daarvan komt uit het menselijk afval en de andere helft uit wasmiddelen. Te veel fosfaat is niet goed voor het water: vooral in stilstand of langzaam stromend water draagt het bij aan een overmatige algen-groei die het water onhelder maakt en ongezond voor vissen en andere diersoorten.

Fosfaat is niet de enige boosdoener; in sommige oppervlaktewateren is het vooral stikstof die overmatige plantengroei bevordert en er zijn nog zo'n vijftien andere stoffen die groei-bevorderend werken. Wat doen we hieraan?

De fosfatennota

Deze regering wil haast maken met de bestrijding van de vervuiling van ons water met als doelstelling: schoon, helder water in 1985. Een van de stoffen die het gemakkelijkst uit water te verwijderen zijn, zijn de fosfaten. Dat kan op verschillende manieren: door bestrijding bij de bron (waarbij het jammer is dat er niets te doen is aan de „uitwerp" van ons eigen lichaam) en door zuivering in waterzuiveringsinstallaties. Het kabinet – in dit geval de ministers van volksgezondheid en milieuhygiëne en die van verkeer en waterstaat – wil beide wegen bewandelen. Over het „hoe" en de daaraan verbonden kosten en andere consequenties wisselde de Vaste Kamercommissie van Milieuhygiëne van gedachten met beide bewindslieden, de ministers Ginjaar en Tuijnman.

„Derde trap" zuivering

Omdat de fosfaten bij de biologische zuivering, de zg. „tweede trap" niet uit het afvalwater verdwijnen wordt langzaam maar zeker op onze zuiveringsinstallaties een zg. „derde trap" aangebracht. Dat is een installatie die via een chemisch-fysisch proces praktisch alle fosfaten en ook veel andere schadelijke stoffen uit het water haalt. Dit soort installaties dient te worden uitgebreid, vooral op plaatsen waar de algen-groei het ergst is.

Dat brengt kosten mee en ook nog wat problemen met aanwendingsmogelijkheden van het zuiveringsslib. Wij hebben te veel slib in Nederland! In het buitenland, Zweden, Zwitserland en de Bondsrepubliek vooral, is men zeer ver gevorderd met de „derde trap" en de gunstige resultaten zijn verbluffend. Het CDA vindt het een goede zaak dat de „derde trap" nu ook in Nederland op gang begint te komen.

Bestrijding bij de bron

Zoals reeds gezegd, niet elke bron kan bestreden worden! Maar toch kunnen wij wel zorgen dat er aanmerkelijk minder fosfaat in het afvalwater komt, namelijk door minder fosfaat in wasmiddelen te doen en door minder fosfaathoudende wasmiddelen te gebruiken. Ook deze weg wil het kabinet bewandelen, wederom met steun van het CDA. Nu lijkt het eenvoudig: weg met de fosfaten uit de wasmiddelen! – een strijdkreet die enige jaren geleden zeer veel werd gehoord. De praktijk blijkt echter nogal wat problemen mee te brengen en juist daarover werd door Minister en Kamer zeer diepgaand gediscussieerd. Als je namelijk vuile was redelijk schoon wilt krijgen met een fosfaatvrij of fosfaatarm wasmiddel blij je de fosfaat te moeten vervangen door een andere stof, een zg. fosfaatvervanger. Nu zijn die er wel en er zijn er ook een viertal in gebruik in Nederland. Maar ze hebben allemaal bepaalde bezwaren; een ervan – NAS – kan bijv. alleen gebruikt worden samen met fosfaten. Naar de ideale vervanger is al vele jaren onderzoek gedaan en

Vervolg op pagina 8

Van Ierssel:

„Minder zwaarwichtig en méér humor!"

Mr. Joost van Ierssel volgde na de verkiezingen voor het Europees Parlement Frans van der Gun in de CDA-Tweede-Kamerfractie op. In diens vacature werd hij 28 augustus 1979 als kamerlid geïnstalleerd.

Van Ierssel is geboren 4 juli 1940 in Tilburg. Na gymnasium A en rechtenstudie in Nijmegen volgde een loopbaan bij het directoraat-generaal Buitenlandse economische betrekkingen bij het ministerie van Economische Zaken. Daarna werd hij secretaris buitenland van het Nederlands Christelijk Werkgeversverbond. Hij is gehuwd, geen kinderen, was lid van het dagelijks bestuur van de KVP en vice-voorzitter van de Europese Beweging Nederland.

Vraag: Hoe was de overgang van het NCW naar de kamerbanken?

Antwoord: Viel me mee. In afstand ligt het Binnenhof niet ver van het NCW vandaan, beide in Den Haag. Maar ik had gedacht dat de mentale afstand groter zou zijn. Er blijkt echter veel overeenstemming in de aard van je werk. Natuurlijk is het terrein politiek veel ruimer dan dat van een sociale partner, maar gezien het zware gewicht van het sociaal-economische beleid op het totale gebeuren zijn er inderdaad veel parallellen.

Parlementier voor het voetlicht

Vraag: Hoe is je visie op het functioneren van de CDA-fractie in het parlement?

Antwoord: Dat hangt af van de soort problemen dat we bij de kop moeten nemen. In het algemeen functioneert de fractie meer als eenheid dan in de pers lijkt. Die is natuurlijk gesplitst op tegenstellingen. Maar het loopt wel. Op enkele gebieden zijn er helaas meningsverschillen, die wel degelijk naar buiten treden en daarmee onze gemeenschappelijke positie verzwakken. Ik hoef de ongelukkige zaak van de kernwapens maar te noemen. Dat heeft ook te maken met de dualistische opvatting, die een aantal van ons heeft: het parlement heeft een geheel eigen verantwoordelijkheid tegenover de regering. Ik ga hierin minder ver. Ik vind dat het parlement inderdaad een eigen verantwoordelijkheid heeft, maar men moet de tegenstelling ten opzichte van de regering niet opdrijven. Het parlement is er voor de controle, niet om te regeren. Bovendien legt ook het aantal

van 20 bewindslieden en het zijn van grootste regeringspartij ons verplichtingen op. Oppositie bedrijven binnen de coalitie moeten we zien te vermijden.

Vraag: Kun je aardig uit de voeten binnen de CDA-fractie?

Antwoord: Voor mijn gevoel wel. Het is ook wel nodig, want er is nogal wat fractie-overleg, daarin dan ook begrepen alle overleg van de fractiecommissies. Ik ben nogal op teamwork ingesteld, dus voel ik me in zo'n systeem wel thuis.

Vraag: Kun je over je specialisaties iets vertellen?

Antwoord: De zogenaamde harde sector, zoals financieel-economische vraagstukken en buitenland. Ik houd niet van dat onderscheid tussen harde en zachte sector. Dat doet geen recht aan de werkelijkheid en in ieder geval niet aan mijn benadering. Misschien kan ik een volgende keer ook wat in de kunstsector gaan doen.

Vraag: Je hebt nu al enkele fractiewerkbezoeken meegemaakt, zowel in de regio als in Den Haag?

Antwoord: Die werkbezoeken zijn erg nuttig over en weer. Het draait bij tot integratie van de belangbehartiging tussen de regio's en Den Haag. Ik val ook nog in voor Noord-Limburg dat op het ogenblik geen eigen vertegenwoordiger in de fractie heeft. Ik kom daarom nogal eens in Venlo en omstreken. Ik vind het erg plezierig om iets concreets voor de mensen en het bestuur daar te kunnen doen.

Vraag: Tenslotte: heb je nog een wens met het oog op 11 oktober 1980?

Antwoord: Ja. Dat het CDA met interne kritiek een levendige partij wordt, maar dat we ons tegelijkertijd niet te ver van de werkelijkheid verwijderen. En dan vooral: minder zwaarwichtig en meer humor!

Jan de Swart

Vervolg van pagina 7

hieraan zijn – overal ter wereld, want niet alleen Nederland kampt met het fosfaat, of liever het eutrofiëringsprobleem – vele honderdduizenden gulden uitgegeven. Hij is er nog niet, wel zijn er vervangers waarvan de minister en de wasmiddelen-fabrikanten menen dat ze de fosfaten voor ongeveer de helft kunnen vervangen zonder schadelijke effecten voor het milieu en voor de was of de wasmachines. Na lang en intensief overleg zijn regering en fabrikanten het nu eens geworden over een programma van gefaseerde reductie van fosfaten in wasmiddelen waarbij het fosfaatgehalte in 1983 gehalveerd zal zijn. Immers wordt bestudeerd of enkel het technisch en financieel mogelijk is om verder te gaan.

Vaatwasmiddelen en waterontharders

Ook in vaatwasmiddelen en de meeste waterontharders zitten erg veel fosfaten. Daarom zeggen sommige mensen dat de vaatwasmachines eigenlijk verboden zouden moeten worden tot er een fosfaatvrij afwasmiddel is ontdekt. Ik geloof dat dit geen

realistische benadering is. Het lijkt verstandiger ook hier nader te onderzoeken of er goede vervangers kunnen worden gevonden terwijl het natuurlijk geen kwaad kan bij voorlichtingscampagnes aan te blijven dringen op zuinig gebruik van wasmiddelen, water en energie.

De werkgelegenheid

De enige fosfaatproducent van Nederland, een dochter van het Duitse bedrijf Hoechst, vreest dat een totaal verbod van fosfaten in wasmiddelen ook buiten Nederland tot een zo grote overcapaciteit van fosfaatproductie zou leiden dat het Vlissingse bedrijf in moeilijkheden zou kunnen komen. Zo ver is het nog niet; slechts 10% van de afzet van Hoechst vindt plaats in Nederland. Omdat de CDA-fractie de werkgelegenheid juist in de regio Vlissingen bijzonder ter harte gaat hebben wij er bij de minister op aangedrongen bij zijn verdere overleg met de industrie ook de fosfaatproducent en de werknemers te betrekken. De minister heeft dit toegezegd. Onze benadering past geheel in ons partijprogramma waarvan evenwichtige afweging van alle belangen een integraal onderdeel is.

CDA-cursusweek voor jongeren

Politieke onderwerpen, vaardigheidstraining, recreatie waaronder sport-activiteiten, dat zijn de ingrediënten voor de cursusweek welke de Stichting Vormingswerk voor jongeren uit het CDA organiseert. Al een aantal seizoenen organiseert het landelijk vormingswerk naast vele andere projecten ook een kadercursus. Deze cursus die een zes-tal dagen in beslag neemt, wordt steeds drukker bezocht zodat een grotere regionale spreiding of een uitsplitsing naar doelgroepen van de cursus steeds meer noodzakelijk wordt.

Dit jaar is er een cursus van 29 juni tot 5 juli.

In die cursussen doet ook steeds een aantal jongeren mee. Door de cursus lopen twee centrale lijnen: de **politieke lijn** begint met de grondslag van het CDA en de daaruit ontleende politieke uitgangspunten. Alle volgende vaak politiek actuele zaken die aan de orde komen, worden steeds getoetst aan die grondslag en uitgangspunten. De **vaardigheidslijn** start met de bestudering van vergadermethoden, hoe deze beter te doen verlopen en wat er aan de eigen inbreng kan worden verbeterd. Een en ander wordt dan in een rollenspel of op een andere manier getraind.

den zou opleveren is in telefonisch overleg een aanpassing van het bedrag mogelijk. Inschrijven door het invullen van onderstaande bon. De inschrijving vindt plaats in de volgorde van binnenkomst van de inschrijvingsbonnen. Aansluitend daaraan zal aan de deelnemers een bevestiging worden toegezonden met de volledige agenda

van de week en het nodige cursusmateriaal. De Stichting Vormingswerk hoopt met het bovengeschetste project een aantrekkelijke, maar vooral ook leerzame cursus te hebben samengesteld. Voor de duidelijkheid nog even alle condities op een rijtje:
 – Aankomst zondag 29 juni 1980 18.0 en 19.30 uur.
 – Vertrek in de loop van zaterdag 5 juli 1980.
 – Plaats: Conferentie- en vergadercentrum „De Spaarnberg” te Santpoort.
 – Deelname: jonge CDA-leden tot 35 jaar.
 – Kosten: reiskosten voor rekening van de deelnemers; deelnemersbijdrage per persoon f 100,-.

Pieter F. Dudink

BESTUURSFORUM

maandblad voor christen-democratische gemeente- en provinciebestuurders

inhoud

februari 1980

COMMENTAAR

„De vreemdeling in uw poort” – Wet arbeid buitenlandse werknemers (WvdB)

In memoriam C. Ch. A. van Haren (hgc)

INTERVIEW

Mr. W. L. Zielhuis:
 Politie in discussie – interview met een commissaris der koningin, een burgemeester en een korpschef

ARTIKELN

Drs. H. Borstlap:
 Provinciaal sociaal-economisch beleid (I)

Drs. W. J. Deetman:
 Spreidings- en huisvestingsperikelen in het kleuter- en lager onderwijs

Ir. F. C. de Jong:
 Sanering milieuhinderlijke bedrijven in de woonomgeving

RUBRIEKEN

Reacties van lezers
 Welzijnsplanning: overheid, particulier initiatief en bevolking, door M. H. M. F. Gardeniers-Berendsen (met een naschrift van K. Tuinstra en drs. C. J. Klop)

Kroniek
 Pre-gewesten verder ontwikkelen Een ongewone burgemeestersbenoeming

Den Haag
 Basisregeling regionale samenwerking politie / Wijziging Onteigeningswet / Regels voor verdeling woonruimte / Bestrijding geluidhinder

AROB-jurisprudentie
 Is er nog hoop voor het welstandtoezicht?

Vraag en antwoord
 Uitvoering Bijstandswet / Weigering standplaats voor viskraam Kopen of huren / Bescherming van woonstraten

Verenigingsnieuws
 Onder meer: Energiebesparing

BON

Ja, ik ben ook geïnteresseerd in het maandblad **BESTUURSFORUM**

Noteert u mij meteen maar voor een abonnement (f 30,- per jaar), met ingang van

Ik ontvang liever eerst vrijblijvend een gratis proefnummer.

Naam:

Adres:

Postcode en plaats:

U kunt deze bon – zonder postzegel – in een open enveloppe sturen naar: **BESTUURSFORUM, ANTWOORDNUMMER 360, 2500 VB 'S-GRAVENHAGE.**

Telefonische inlichtingen: 070-65 39 34.

Voor uw

- * Dieselolie, benzine, petroleum
- * Kolen, huisbrandolie
- * Tanktransporten
- * Butaan en Propaangas
- * Campinglessen vullen
- * Container-vuil afvoer

HANDELMIJ B.V.

BANDEN B.V.

West-Varkenoordseweg 470, Rotterdam, telefoon 010-190200.

Voor loodgieters-, gas-, sanitaire- en lewerken

(ook asfalt-shingles) in en op uw bouwwerken naar het sinds 1848 bekende en vertrouwde adres:

Gebr. BEKKER B.V.

REIJNDERSBUURT 11-13, LEEUWARDEN, POSTBUS 58. TELEFOON 05100-20841.

Stelt u prijs op

VAKWERK KWALITEITS-ARTIKELN

dan

VAN Zeben's

Woninginrichting N.V.
 Laarstraat 12-20.
 Zutphen.

BOUWBEDRIJF

Fa. C. Spijker & Zn.

Van Ostadelaan 61
 Tel. 02150-11189-16777
 HILVERSUM

N.V. Aannemersbedrijf Ph. de Koning Jr.

voor alle betonwerken.

Vissersbuurt 110 - Papendrecht.
 Telefoon 01850-39543-51543.

CDA christen democratisch appel

De CDA-Tweede Kamerfractie vraagt op korte termijn een

BELEIDS-MEDEWERK(STER)

Taak:
 Het assisteren van de fractiecommissie Financiën bij de beleidsvoorbereiding op korte en langere termijn.

Gevraagd:
 Een jonge vrouw of man, die goed thuis is in financieel-economische zaken, danwel fiscale zaken en/of de openbare financiën. Duidelijke verwantschap met de politiek van het CDA wordt verwacht.

De salariëring van deze interessante functie is afhankelijk van opleiding en ervaring.

Sollicitaties richten aan:
 CDA-Tweede Kamerfractie t.a.v. de heer G. H. C. Halleen, Postbus 20018, 2500 EA Den Haag.

Maandelijkse voorzittersbrief aan Unieleden

Regeringsploeg toont moed en beslissingskracht

Beste Unieleden,

De afgelopen weken is het kabinet-Van Agt geconfronteerd met een nieuwe uitdaging. Deze was gelegen in de aanpak van de onvoorstelbaar zware sociaal-economische problemen.

Laat ik, wanneer ik daarover schrijf, eerst stilstaan bij het verlies, dat het CDA geleden heeft bij de interne kabinetsdiscussies over deze sociaal-economische vraagstukken. De minister van financiën, mr. F. Andriessen kon steun aan het kabinet-Van Agt niet meer voor zijn persoonlijke verantwoording nemen en besloot op te stappen.

Frans Andriessen heeft gedurende vele jaren zijn persoonlijk stempel gezet op de Nederlandse Christen-Democraten politiek. Hij heeft op vele momenten blijk gegeven van grote kennis en wijsheid. Hij is in de loop der jaren een vriend geworden van velen, niet alleen bij de KVP, maar ook bij de anderen, zeker bij ons in de CHU. Ik heb met grote spijt kennis genomen van zijn beslissing, die ik respecteren moet, maar waarvan ik tegelijkertijd hoop en verwacht, dat het geen einde zal betekenen van zijn inbreng in onze politiek. Met Frans Andriessen vertrok ook diens voortreffelijke staatssecretaris, onze mr. Ad Nootboom. Ad Nootboom had, voordat hij tot zijn hoge ambt werd geroepen, al op veel manieren blijk gegeven van zijn belangstelling voor het politieke gebeuren. Toch was hij nooit verder gekomen dan de plaats van sterk geïnteresseerd toe-

schouwer op de tribune rondom de politieke arena. In december 1977 werd hij geroepen om zelf actief in die arena te gaan meedoen. Hij wist in een verbazingwekkend tempo zich in het politieke gebeuren in te werken. Hij verzette veel en goed werk, zoveel, dat de redactie van de Volkskrant aanleiding vond te melden, dat 1979 de politieke geschiedenis in zou gaan als het jaar van Nootboom. Ad voelde zich volledig en loyaal gebonden aan zijn minister. Twee op één tandem, was duidelijk zijn filosofie. Hij was het politiek-inhoudelijk geheel eens met Andriessen en volgde daarom in volledige eigen zelfstandigheid ook in deze kwestie de minister van financiën.

BEHOUDEN

Heel wat goede vrienden van Nootboom hebben net als ik geprobeerd te bereiken dat hij

zijn beslissing in her-overweging zou nemen. Daar was geen beginnen aan. Nootboom komt nu niet terug, maar ik wil hier en nu graag verklaren, dat er CHU en CDA veel aan gelegen moet zijn, hem voor de politiek te behouden. Ik wens hem en zijn vrouw sterkte in deze periode van plotselinge rust. Het is echter geen afscheid, maar een duidelijk tot spoedig ziens.

Ik schreef zojuist, dat ik de beslissing van de heer Andriessen en dus ook die van de heer Nootboom moet respecteren en dat doe ik ook. Maar ik vind hun beslissing, politiek gezien, wel onjuist. Als andere bewindslieden hem hadden gevolgd, dan was dit land in een periode van onregeerbaarheid terecht gekomen en dat zou 't slechtste betekend hebben van alle denkbare situaties. In 1980 moet er geregeerd worden en wat mij betreft zal en moet dat blijven gebeuren door het kabinet-Van Agt. Deze regeringsploeg toont in mijn overtuiging moed en beslissingskracht.

Dat wordt ook nu weer in de aanpak van de sociaal-economische vraagstukken bewezen. Ik vind, dat men deze regering moet toegeven, dat men met de grootst mogelijke voorzichtigheid en met het grootste geduld geprobeerd heeft de sociale partners in één akkoord bij elkaar te brengen. Het is eigenlijk onbegrijpelijk dat het totstandkomen van zo'n akkoord afketste op één procent meer of minder reële inkomens-toename.

Het ging niet om de vraag van wel of niet handhaving van koopkracht. Daar ging het in december niet om. Het ging om 1 of 2 procent echte koopkrachtverbetering, echte welvaartstoename in een land, waar van werkelijke groei eigenlijk geen sprake meer is. Het FNV handhaafde de 2-procents reële verbetering en heeft door het innemen van dit onverzettelijke standpunt een grote verantwoordelijkheid op zich geladen. Minister-president Van Agt heeft op populaire wijze aangegeven, dat het in feite om

een beetje minder gaat. Hij gaf aan dat één gulden per werker per werkdag in dit verband al een enorme verlichting zou betekenen. Oppositieleider Den Uyl wist daar geen andere reactie op te geven dan dat zulks dan toch maar één kinderfietsje per jaar betekende. Zacht gezegd een kinderachtige reactie van een politicus-econoom, die wel degelijk ook weet, dat een beperkte afremming van de groei van persoonlijke inkomens nu een afwenteling van vergaande bezuinigingen straks inhoudt.

GEEN BEHOEFTE

Aan demagogische grapjes hebben wij nu geen behoefte, wel aan een ernstige benadering van een probleem, dat ons allen aangaat. Demagogie was ook hier en daar te ontdekken bij de actievoerders van de FNV. Meneer Dutman heeft zijn opmerkingen met vermelding van de naam Hitler dan weliswaar teruggenomen, maar zo'n opmerking blijft toch hangen, want het is gezegd! Het is begrijpelijk dat de vakorganisaties met enige zorg gekeken hebben naar de totstandkoming van de loonwet. Vergeet daarbij overigens niet, dat het kabinet-Den Uyl indertijd driemaal ingreep in de lonen en vergeet daarbij vooral ook niet, dat door de houding van een deel van de vakorganisaties de regering en het parlement geen andere keus meer hadden. Onze economie vandaag wordt helaas gekenmerkt door een lege

Vervolg op pagina 2

Eigen CDA-dagblad kan niet gemist worden

door: drs. G. van Leijenhorst, vice-voorzitter CDA-fractie Tweede Kamer

De zomerconferenties leven voort, in de herinnering van velen

„Karakteristiek voor de CH Unie was de Zomerconferentie”, zegt freule Wittewaall van Stoetwegen in haar bijdrage aan de serie karakteristieken, waarop u echter moet wachten tot het volgende Ledencontactblad van 12 april. De twee pagina's in dit nummer bewijzen reeds haar gelijk. In een interview met de dames Vroegop en Kuiper, lange tijd verbonden aan het Uniebureau, zeggen zij beiden de mooiste Unie-herinneringen aan de Zomerconferenties te ontfangen. En de vroegere Zeeuwse gedeputeerde Kaland noemt diezelfde conferenties in zijn weergave van de periode 1950-1980 „onvergetelijk”. Zelf kan ik er ook over meepraten, niet in het minst omdat ik tal van jaren het conferentie-gebeuren versloeg voor dag- en weekbladders; een impressie uit 1956 geeft nog eens de sfeer weer, waaraan tal van Uniegenoten kennelijk zo'n goede herinnering hebben. „Ik mis ze nog altijd, die goede oude conferenties”, schreef de freule, „al was het een hele toer voor onze Kamerleden om aan het eind van de (Kamer)rit, voor de vakantie begon, nog een paar doodvermoeiende dagen mee te maken. Maar als ik dan al die blij gezichten weer zag, dan was je moeite ruimschoots beloond. Gek is dat er zo weinig geprotesteerd werd in de Unie. Ik had gedacht, dat bij het opheffen van de conferentie er een zwaar protest zou komen, maar nee hoor, je hoorde nauwelijks iets.” Die passage kunt u over drie weken herlezen - voor andere karakteristieke gebeurtenissen en personen in de Unie: zie weer de pagina's 4 en 5.

Van Dulst

In de dagen toen ons land zwanger was van het kernwapengebeuren, drongen er cijfers van het Centraal Planbureau (CPB) tot ons door, die de sombere verwachtingen welke reeds in oktober 1979 bij de algemene politieke beschouwingen in de Tweede Kamer werden uitgesproken, nog verre overtroffen.

Als voornaamste oorzaken voor de sombere cijfers van het CPB zijn te noemen:

- de sterk gestegen (en stijgende) olieprijs;
- de politieke spanningen (Iran, Afghanistan, etc.) die het internationale economische klimaat verslechteren;
- de teleurstellende groei van de internationale handel;
- de toenemende inflatoire tendenzen;
- de restrictieve economische politiek van belangrijke landen, zoals de V.S.

Daar aan zijn voorts toe te voegen een aantal interne factoren zoals:

- de geringe bereidheid tot matiging van de particuliere inkomens: zie naar de gestelde looneisen door de vakbeweging;
- de moeilijke beheersbaarheid van de collectieve uitgaven, waar tegenover staan de tegenvallende collectieve inkomsten: dus een veel te hoog financieringstekort;
- de spanningen op de arbeidsmarkt: een aanzienlijke

werkloosheid en tegelijk een tekort aan werknemers;

- een geringe investeringsbereidheid bij het bedrijfsleven;
 - een teleurstellende ontwikkeling in de (woning)bouw.
- De laatste twee factoren worden daarbij ongunstig beïnvloed door de zeer hoge rentestand. Hoe ongunstig ook, toch is deze onvermijdelijk om grotere rampen te voorkomen.

Duidelijk

Het is duidelijk dat als alle ge-

noemde ongunstige factoren bij elkaar opgeteld worden het resultaat dan wel bijzonder somber moet zijn. Er was voor de regering dan ook niet aan te ontkomen om de beleidsvoornemens voor 1980 drastisch te herzien. Na een vrijwillige loonpauze tot 10 januari bleek de vakbeweging, met name de FNV, niet overtuigd van de noodzaak haar plannen aan te passen. Gebruik makend van de Loonwet kondigde de regering een verplichte loonpauze af. Deze moest dienen tot een nadere bezinning op het beleid voor dit jaar. In die tijd deed het kabinet twee dingen:

- het ontwikkelde de hoofdlijnen van een pakket beleidsmaatregelen dat inzet moest zijn bij een gesprek met de sociale partners om te pogen alsnog in overleg tot een gezamenlijke aanpak voor de grote problemen te komen;
- het bracht een wijzigingsvoorstel op de Loonwet in het parlement om op aangepaste wijze de lonen te kunnen reguleren, zo dit nodig mocht zijn.

Aanvaard

De CDA-Tweede-Kamerfractie heeft het wijzigingsvoorstel op de Loonwet aanvaard. De regering heeft immers een eigen

Vervolg op pagina 2

Regeringsploeg toont moed en beslissingskracht

Vervolg van pagina 1

schatkist, een enorm financieringsstekort, een pijlsnel stijgende rente, een vrijwel ontbreken van groei, de hoogste arbeidskosten in de geïndustrialiseerde wereld, een helaas weer toenemende inflatie en snel stijgende prijzen van grondstoffen waaronder energie.

Het kabinet heeft met de nu gegeven verdere ombuigingsvoorstellen een begin van een antwoord op de slechte ontwikkelingen gegeven en regering en parlement zullen een duidelijke lijn bij het uitvoeren van de loonwet moeten volgen. Het CDA heeft in het programma „Niet bij brood alleen” al op de noodzaak van een duidelijk minder-meer-beleid gewezen. Toen wij dat programma schreven, dachten wij nog aan een economische groei van 2½ à 3 procent per jaar. De werkelijkheid nu toont een groei van nul procent. In ons land zal iedereen iets moeten inleveren.

Het CDA moet op die bereidheid appelleren. We komen er niet, wanneer iedereen in dit verband

met misplaatste hoffelijkheid „na U” zegt. We zullen allen iets moeten afstaan, niet alleen uw buurman, ook u. Het mag overigens nog wel eens gezegd worden, dat het CDA-programma in dezen bepaald een harde lijn volgde. Ook op het punt der sociale verzekeringen. „Niet bij brood alleen” ging er vanuit, dat een grotere afstand in inkomen tussen actieven en niet-actieven mogelijk moest zijn. We hadden toen de overtuiging, dat de automatische koppeling tussen sociale uitkeringen en de arbeidsinkomens van actieven verboden zou moeten worden en we leefden toen in het ideaal, dat jaarlijks in het centraal akkoord ook vastgelegd zou moeten worden, hoeveel van de te verdelen groei toegedeeld zou kunnen worden aan de inkomens van de niet-actieven.

ONDER DE AANDACHT

Deze standpunten uit het CDA-programma wil ik graag nog eens onder de aandacht brengen van onze CDA-politici. Zijn de organisaties van werknemers en werkgevers door de loonwet volledig buitenspel gezet? Natuurlijk niet. De minister van sociale zaken zal heus deze organisaties betrekken bij het voorbereiden van zijn beslissingen. Daarnaast zijn er natuurlijk nog heel wat verlangens op het niet-financieel terrein.

Het was goed, dat de Unieraad van de CHU vorige week zaterdag discussieerde over het CDA-rapport „Gespreide verantwoordelijkheid.” Het is juist nu extra nodig het samen verantwoordelijk te onderstrepen in ondernemingen, op departementen en in instellingen. Een verdergaande democratisering in besturen, in werkoverleg, en in toezichhoudende organen kan ongetwijfeld bijdragen tot een meer betrekken van mensen bij hun eigen werksituaties. En meer betrokkenheid levert meer inzicht en meer aanzet tot een gezamenlijk aanpakken van de uitdaging om met elkaar bergopwaarts te gaan.

VERKEERD

Ik noemde zojuist het programma „Niet bij brood alleen.” Vorige week zaterdag hield een groep, die optreedt onder deze naam, een eigen congres in Dronten. Laat ik eerst zeggen, dat ik niemand het recht op eigen mening en meningsuiting ontzeg. Ook deze werkgroep niet. Ik vind echter, dat er duidelijk verkeerde aspecten zitten aan het optreden van deze groep. Men stelt dat het CDA de verkeerde richting gaat en wil daartegen optreden in eigen geschriften, in eigen presentatie. Ik vind, dat men dit alleen zou mogen doen, wanneer het bewijs geleverd is, dat men binnen het CDA en de

CDA-organen niet bereid is te luisteren. Het CDA en de nog federatief optredende CDA-partijen zijn rijk aan instellingen, organen en commissies op plaatselijk, regionaal en landelijk niveau. Daar krijgt men volop de kans de eigen mening te leggen naast die van anderen. Telkens weer bewijst het CDA, dat door de uitwisseling van meningen programma's, rapporten en andere geschriften tot stand komen, waar talloos velen zich volledig in kunnen vinden. De vertegenwoordigers van de werkgroep „Niet bij brood alleen” hebben kennelijk geen behoefte aan de hier aangegeven mogelijkheden tot het bereiken van gezamenlijke CDA-standpunten.

Ik ben overigens graag bereid te luisteren naar serieuze meningen, maar verwerp het idee van een partij binnen een partij. De voorzitter van het CDA, professor Steenkamp ging persoonlijk naar Dronten om de betrokkenen te vertellen, dat wat zij doen, niet kan. Hij deelde mee dat het CDA in alle organen volop gelegenheid geeft tot het geven van persoonlijke meningen. Hij wees erop, dat een partij binnen een partij niet kan, dat de kritiek op de heer Van Agt onverdiend is en dat het van de dolle is, dat men als werkgroep leden werft, nota bene ook onder niet-CDA'ers. Kortom, Steenkamp ging de

confrontatie in het openbaar aan. Wij kunnen geen splijtzwammen in het CDA accepteren. Er zijn in de resterende maanden voor de fusie heus nog genoeg problemen om op te lossen.

Er staat mij in die tijd slecht één doel voor ogen en dat is de totstandkoming van het ene CDA, waar ook zo mogelijk allen van ARP, KVP en CHU zich thuis zullen voelen. Degenen, die met mij voor die fusie de eerste verantwoordelijkheid dragen, zullen zich moeten realiseren, dat we ook onze eigen mensen op overtuigende wijze dat ene CDA binnen moeten leiden. Ik weet, dat onze CHU-mensen af en toe met zorg om het hart de politieke gebeurtenissen bezien. Juist in het belang van die mensen vraag ik eenheid van beleid, eendrachtige koers naar het CDA op 11 oktober en duidelijke steun aan het beleid van onze kamerfracties en aan het beleid van onze CDA-bewindslieden. Ik vraag dat aan de mensen in de voorste gelederen, ik vraag het dus ook aan u.

Dr. L. M. van Leeuwen

Voorzitter CHU

Eigen CDA-dagblad kan niet gemist worden

Vervolg van pagina 1

verantwoordelijkheid die verder strekt dan die van werknemers en werkgevers. En die verantwoordelijkheid behoeft instrumenten, welke ten nutte van het algemeen belang ook gehanteerd dienen te worden. Wel vinden wij dat deze met de nodige prudentie gebruikt dienen te worden. Een loonmaatregel behoort feitelijk ingebed te zijn in een zodanig flankerend beleid dat de loonmaatregel daarin een afgewogen plaats krijgt, waardoor de aanvaardbaarheid ervan zo groot mogelijk wordt gemaakt. Het is gebleken dat de regering daar ook oog voor heeft. In de aanbiedingsbrief aan de sociale partners – welke helaas verworpen werd en tot door ons zeer betreurd acties leidde – zien wij duidelijke elementen van zo'n beleid. De loonmaatregel zoals deze nu bij ons op tafel is gelegd zullen we dan ook in dit licht

beoordelen. Belangrijke toetsstenen zijn daarbij voor ons of de lasten eerlijk verdeeld zijn, of de zwakken – waaronder vooral zijn te rekenen de kleine zelfstandigen – zoveel mogelijk ontzien worden en of de situatie daardoor op wat langere termijn reëel verbeterd wordt. In dit laatste perspectief zullen we de pijn daartoe op korte termijn eerlijk moeten delen. Het spreekt ons wat dit betreft zeer aan, dat de regering daarbij naar zodanige maatregelen zal zoeken, dat de koopkracht van de laatste gezinsinkomens niet aangetast zal worden.

De CDA-Tweede-Kamerfractie heeft zich eveneens kunnen verenigen met de terugdringing van het financieringsstekort met 3 miljard gulden. De helft daarvan zal liggen op het terrein van de rijksbegroting in engere zin. Terugdringing van de collectieve uitgaven blijft noodzakelijk, echter ook het tempo waarin dit gebeurt is niet van belang ontbloot, afgezien nog van bijv. internationale verplichtingen welke men op zich genomen heeft – denk aan de defensie! Evenwel, gelet op de enorme problematiek waarvoor we gesteld zijn, moet ook hier de tering

enigszins naar de nering worden gezet.

Hoe komt het – vraag je je in dit verband af – dat dit soort dingen (denk aan de verkiezingsenquêtes) zo slecht opgemerkt worden?

Drie punten

Daarmee kom ik aan een punt waar ik apart iets van wil zeggen. Ik verdeel het in drieën.

In de eerste plaats is de vraag relevant in hoeverre de Nederlandse burger op de hoogte is van de werkelijke sociaal-economische problematiek en zo dit wel het geval is in welke mate hij zich deze aantrekt. Ik heb het vermoeden dat begrippen als financieringsstekort en inflatie de modale Nederlandse burger niet zo heel veel zeggen. Wanneer dit het geval is dan helpt het ook weinig wanneer we zo sterk over een te sterke stijging daarvan roepen. Een woord als werkloosheid spreekt meer aan. Misschien zullen we meer ons best moeten doen om de verbanden welke hier onlosmakelijk bestaan op eenvoudige wijze inzichtelijk aan de burgers over te brengen.

In de tweede plaats ontbreekt er

nog steeds het één en ander aan de presentatie van het kabinet. Na de gebeurtenissen van de afgelopen periode valt er wat dit betreft weliswaar veel te verklaren. Hoewel die gebeurtenissen zelf ook niet al te presentabel waren. Het is natuurlijk niet de schuld van het kabinet dat er in zake de voorgenomen maatregelen van de overheid allerlei indianenverhalen de ronde doen.

Terecht heeft fractievoorzitter Lubbers in dit verband een ferme afstraffing gegeven aan het adres van de Voedingsbond FNV, die het bestond via een pamflet haar leden diets te maken dat een werknemer er in koopkracht per jaar f 1544 op achteruit zou gaan. „Pure kolder en waanzin” noemde hij dat. Het is goed dat wij in onze democratie de grenzen tussen de verantwoordelijkheden van regering, parlement en maatschappelijke groeperingen zorgvuldig in acht nemen, maar dan geldt ook dat we die eigen verantwoordelijkheid zo getrouw mogelijk naleven. En daar ontbreekt het nog wel eens aan in onze steeds ongedurig wordende samenleving.

Maar, dit gezegd zijn, wat wordt hier voor voorlichting van de zijde van de regering tegenover gesteld? Ook wat betreft het alert reageren op verhalen die de burgers, al of niet met opzet geploegd, zand in de ogen strooien? Begrijpelijkerwijs zijn ook de fysieke en technische mogelijkheden van de bewindslieden niet onbeperkt. Maar een grotere mate van inventiviteit van het kabinet in dit opzicht zou zijn allure stellig ten goede komen.

In de derde en laatste plaats brengen deze constatering ook met zich mee dat we zelf als CDA alles zullen moeten doen om de noodzakelijke informatie zelf te verschaffen, naar binnen: niet alleen in de vorm van een verantwoording achteraf, maar ook zo direct mogelijk via de kanalen die daarvoor nodig zijn; naar buiten om niet alleen de achterban maar alle Nederlanders zo snel mogelijk te informeren over hoe het CDA over een en ander denkt: via de media, via haar vergaderingen etc.

Eigenlijk zou daartoe een eigen CDA-dagblad niet gemist kunnen worden.

Gespreide verantwoordelijkheid

De druk bezochte vergadering van de Unieraad op 15 maart 1980 werd voor een groot gedeelte gewijd aan een discussie over „Gespreide verantwoordelijkheid”. In 1979 werd de nota „Gespreide verantwoordelijkheid”, die onder auspiciën van de gezamenlijke wetenschappelijke instituten van het CDA tot stand was gekomen, gepubliceerd. De inhoud van de nota was opmerkelijk, hetgeen bleek uit de ruime aandacht die in de diverse media aan de nota werd besteed. Dit was mede aanleiding voor het Unie-bestuur om de Economische Commissie van de Savornin Lohmanstichting te vragen de nota „Gespreide verantwoordelijkheid” van een nader commentaar te voorzien met het oog op een discussie in de Unieraad. Dat de commissie van de Lohmanstichting met haar produkt in de roos heeft geschoten, moge blijken uit de ruime opkomst van de Unie-

raadsleden en uit de vragen en opmerkingen die door de Unieraadsleden werden gesteld, zelfs zodanig dat de discussieleider, de heer J. B. Ventevogel, een spreektijdsbeperking moest invoeren.

Het commentaar van de commissie van de Lohmanstichting op het rapport „Gespreide verantwoordelijkheid” was samengevat in een nota die aan de Unieraadsleden ter beschikking was gesteld. De nota werd op de Unieraadsvergadering door een tweetal leden van de Economische Commissie van de Lohmanstichting ingeleid. De heer De Klerk, voorzitter van de commissie, hield een boeiende inleiding over een aantal aspecten, die voortvloeien uit „Gespreide verantwoordelijkheid” met betrekking tot de individuele onderneming. Met name het punt van de Raad van Commissarissen werd van een duidelijke toelichting voorzien. In „Gespreide

verantwoordelijkheid” wordt een pleidooi gevoerd om de Raden van Commissarissen tripartite samengesteld te laten zijn. Een gedeelte van de commissarissen wordt benoemd door de aandeelhouders, een ander gedeelte door de werknemers uit de onderneming, terwijl het overige gedeelte door middel van coöptatie wordt aangetrokken. De commissie van de Lohmanstichting pleit ervoor om een ander systeem ten aanzien van de samenstelling van de Raden van Commissarissen in te voeren. De vrees bestaat, dat door de afzonderlijke benoeming door aandeelhouders en werknemers het polariserend element in de Raden van Commissarissen wordt geïntroduceerd. De heer Mr. W. Janssen van Raay verzorgde een inleiding over een aantal aspecten, die uit „Gespreide verantwoordelijkheid” voortvloeien met betrekking tot de bedrijfstak. Uitgebreid werd

door de heer Janssen van Raay aandacht besteed aan de verschillende wijze van bedrijfstaksgewijs overleg, die thans in Nederland reeds plaatsvinden. Gewezen werd op het feit, dat dit bedrijfstaksgewijs overleg nog onvoldoende gestalte heeft gekregen. Zowel de bedrijfstak zelf als de overheid heeft er belang bij dat een gestructureerder vorm van bedrijfstakoverleg gaat plaatsvinden. Door veel leden van de Unieraad werd ingehaakt op de inleidingen, die verzorgd waren door de heren De Klerk en Janssen van Raay. Het is interessant om één element uit de discussie te releveren. De heer Mertens wees op de verschillende herstructureringsmaatschappijen die in Nederland opereren. Genoemd werd onder meer N.O.M., G.O.M., NEHEM, regionale SER's, enz. De heer Mertens voerde een pleidooi om in deze verschillende organisaties enige

structuur aan te brengen. De opmerking van de heer Mertens ontmoette bij de commissie veel begrip. Toegezegd is dat de commissie van de Lohmanstichting dit aspect nader zal bestuderen en daaromtrent de Unieraad zal adviseren.

17 maart 1980

Molukker en Nederlander

Perspectieven van een relatie

Brochure van de wetenschappelijke instituten van het CDA, opgesteld door mr. H. W. J. Drogen en a.

31 pag.; f 5,-

(incl. verzendkosten)

Bestellingen:

giro 60 45 00 t.n.v. de Savornin-Lohmanstichting, Den Haag

Fractie voorzitter Lubbers:

Loonmaatregel in feite morele nederlaag CDA

Alle tekenen wijzen er op, dat we (voorlopig?) het eind bereikt hebben van de welvaartsgroei. Dit noopt tot bezinning. Daarnaast is ook uit de jongste discussies rondom het kernwapenvraagstuk duidelijk naar voren gekomen, dat bij velen een fundamentele bezorgdheid aanwezig is. Is het teveel gezegd om tegen deze achtergrond te spreken van een vernieuwde interesse om vanuit het Evangelie bezig te zijn met de politieke vragen van vandaag? Drs. Ruud Lubbers, voorzitter van de CDA-fractie in de Tweede Kamer zegt hierover:

„Binnen het CDA zelf is zeker sprake van een drang om met deze en andere vragen zeer fundamenteel, dat wil zeggen vanuit de christelijke levensovertuiging bezig te zijn, om vanuit de C vanuit het christen zijn, verbindingen te leggen naar politiek en maatschappij.

Het congres dat de werkgroep „Niet bij brood alleen” dezer dagen hield is op zichzelf genomen als uiting daarvan te waarderen. Maar daarnaast is ook te denken aan het gegeven, dat velen die zich niet konden vinden in het politieke klimaat van de drie thans in het CDA samenwerkende christelijke partijen, wel bereid zijn om als rechtstreeks lid op de nieuwe noemer van het CDA mee te doen, mee te leven en mee te denken.

In een wat bredere kring valt direct buiten het CDA in dit verband ook te denken aan een instituut als het Christelijk Nationaal Vakverbond, of aan de christelijke boerenorganisaties en zeker ook aan de kerken.

Wat het CDA betreft is de uitwerking hiervan overigens zeer verschillend. De conclusies waartoe het leidt zijn niet altijd eensluidend. In de jongste kernwapendiscussie is dit wel duidelijk naar voren gekomen. Het hoeft ons zeker niet te verontvreden, maar het betekent wel dat we binnen de partij een intense dialoog zullen moeten blijven voeren.

We zullen van tijd tot tijd keuzen moeten maken, dat is nu eenmaal ontontkoombaar. Maar juist dan zullen we bij voorkomende verschillen van mening elkaar moeten blijven vasthouden. Een geheel ander punt, waar we ook attent op zullen moeten blijven, is dat we ook met hen die niet tot het CDA behoren en die toch vanuit dezelfde achtergrond mee willen discussiëren, het gesprek open en gaande houden.”

APPEL

Vraag: Is het teveel gezegd om te veronderstellen dat ook bij

grote groepen jongeren deze intentie, om vanuit christelijke waarden mee te denken over de politieke vragen van vandaag, aanwezig is?

Ruud Lubbers: „In ieder geval is er sprake van mogelijkheden tot een appèl op vele jongeren. Aan de andere kant moeten we evenwel niet verhelen dat er evenzeer sprake is van politiek indifferentisme. Je zou misschien ook moeten zeggen dat vele jongeren een zekere gêne hebben om juist vanuit de C politiek mee te denken, terwijl ze wel degelijk een wezenlijke interesse hebben voor de problemen. Ik heb ook de indruk dat het progressieve in de misschien wat traditionele zin van het woord op zijn retour is, bezig is om uit de mode te geraken. In een soort van vacuum wat in deze situatie voor veel jongeren zou kunnen ontstaan, zouden juist de kerken hen moeten weten te bereiken”

GEEN ANDERE UITWEG

Vraag: De loonmaatregel leidt tot een vraag van geheel andere orde: in hoeverre leidt deze maatregel, en datgene wat in vervolg daarop nog komen gaat, tot een centralisatie van een sterke overheidsmacht op rijksniveau. Dit speelt dan met name in de sociaal-economische sector, terwijl men juist in de zogenaamde zachte sector (denk aan CRM en Volksgezondheid) stelselmatig bezig is te decentraliseren, de beslissingen te leggen op regionaal maar vooral ook op plaatselijk niveau. Is in feite deze lijn niet veel meer in de geest van het CDA?

Ruud Lubbers: „Inderdaad zou je moeten zeggen, dat we met de loonmaatregel haaks staan op het typische CDA denken. We zijn daarmee in een moeilijke hoek terechtgekomen, ver van onze idealen als die van de gespreide verantwoordelijkheid en het overlegmodel. Er is onzekerheid wel degelijk een beleid gevoerd dat gericht was op werkgelegenheid. We hebben ook aangedrongen op het model van het arbeidsplaatsenoverleg. Maar we zijn min of meerslacht-offers geworden van een maat-

schappelijke patstelling, waarin we waren terechtgekomen: enerzijds was er de dreiging van het conflictmodel, anderzijds die van een machtige overheid, die ingrepen doet. Hier moet ook bij in rekening worden gebracht dat er bij het FNV duidelijk een gebrek aan bereidheid tot overleg aanwezig was. Is de loonmaatregel in zekere zin dus te beschouwen als een morele nederlaag voor het CDA, het moet toch worden gezegd, dat er in de gegeven verhoudingen geen andere uitweg mogelijk was. We moeten intussen niet vergeten, dat we aan de invulling van deze maatregel nu beginnen. Daarin hebben we een eigen verantwoordelijkheid: het zal er om gaan hoe we die als overheid zullen gebruiken”.

WONINGBOUW

Vraag: De woningbouw stokt: de Amsterdamse krakers protesteren daartegen op hun manier. Vrij Nederland wijde onlangs zijn bijlage aan het gegeven dat de pensioenfondsen verlegen zitten met enorme kapitalen. In Nederland zou daarvoor nauwelijks een reële beleggingsmogelijkheid aanwezig zijn. Navrant is in dit nummer een foto opgenomen van de afscheidsreceptie van de directeur van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP): staatssecretaris Brox is bij de daar in ruime mate aanwezige directeurs van spaar- en pensioenfondsen op zoek naar middelen voor de woningbouw, die op inzakken staat, zo staat erbij.

Ruud Lubbers: „Het is waar, dat er bij alle misère van dit ogenblik in ons land nog altijd sprake is van een enorm vermogensbezit bij de pensioen- en spaarfondsen, en ook bij de banken. Men zoekt daarvoor misschien wat al te gemakkelijk employo in het buitenland, daarbij vergetend dat ook dat niet geheel zonder risico is. Ik zou er graag voor willen pleiten, dat met name van de reserves van het ABP een veel groter deel dan thans het geval is aan de woningbouw in eigen land zou worden besteed. Ik ga er daarbij van uit dat woningen

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter; A. Buntsma, drs. M. Smits, drs. A. J. van Dulst; Wm C. de Kruyf; D. Rebel; Drs. H. van Spanning; Drs. G. van Leijenhorst; Govert Veldhuijzen en mevrouw E. Sleyser-Tegelaar

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema; Dr. E. Bleumink, Prof. Dr. J. W. van Hulst; Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES:
Postbus 33822
2503 BC 's Gravenhage

ADMINISTRATIE-ADRÉS:
Voor het opgeven van nieuwe abonnees, advertenties, adresveranderingen, weekblad:
Stichting „Uniepers”
Van Deventerlaan 49,
2271 TV Voorburg,
tel. 070-861520
(uitsluitend overdag)

Abonnementenprijs f 30,- per jaar.
Vooruit te voldoen op postrekening 70154.
Voorburg t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U. Postbus 97
3770 AB Barneveld.
Telefoon (03420)-6141.

UNIEBUREAU
HET BUREAU VAN DE CHR' HIST UNIE Wassenaarseweg 7
2596 BC 's Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad, de Nederlander te zenden aan Bureau CHU, Wassenaarseweg 7, 2596 BC 's-Gravenhage, Telefoon (070) 244516

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de De Savornin Lohmanstichting is 070-246791

als zodanig in de pensioensfeer nog altijd een reële waarde hebben.

Het gaat juist in het ABP om pensioengelden van en voor Nederlanders. Dan ligt het voor de hand deze in Nederland te besteden, waarbij direct te denken is aan de sociale woningbouw. Deze beleggingen moeten de pensioenfondsen ook mogelijk gemaakt worden. Dit moet nog altijd voor de beleggers een acceptabel rendement kunnen opleveren. Laat het ABP daarmee een proef nemen. Als die slaagt is het te hopen, dat ook andere pensioenfondsen dit voorbeeld zullen volgen.”

G. J. Geels,
lid redactieteam
„CDA-aktueel”.

34e jaargang no. 3 februari, maart en april 1980.

Vrouwengeluiden

Kwartaalblad van de centrale van christelijk-historische vrouwen

Redactie: mevr. mr. L. G. Baud, Kerkplein 16, Breukelen, tel. 03462-1473.
Administratie: mevr. A. Logt-Jalving, Boekweitlaan 25, Hoogeveen, tel. 05280-65232.
Penningmeesteresse: mevr. A. M. v. d. Linde-Pelger, Geert Grootestraat 146, Zwolle, tel. 05200-34024; giro 538750 t.n.v. de Centrale C. H. Vrouwen.

Dezer dagen is Vrouwengeluiden no. 4 verzonden. Of het al bij u allen in de bus ligt is niet te voorspellen daar het verzenden in de tegenwoordige tijd altijd veel tijd kost.

Zeer toepasselijk is in deze de titel van het inleidende woord van de presidente „Wat is tijd”. Onze presidente die nog steeds herstellende is van haar ongeval leeft op de achtergrond mee met alle activiteiten van de Centrale van C.H.-vrouwen en is gezien de inhoud van haar artikel goed op de hoogte.

Van het Binnenhof

In de Tweede Kamer worden zeer veel problemen besproken. Mevrouw Evenhuis-Van Essen die voor de C.D.A. in de Tweede Kamer zit weet er altijd boeiend over te vertellen. Haar artikel is op 18 februari 1980 geschreven en alle gebeurtenissen van de laatste weken konden daarin nog niet worden vermeld.

Provinciale vrouwen bureau's

Het C.D.A.-Vrouwenberaad heeft twee emancipatiewerkers in dienst. De ene, mevrouw L. Schneiders-Schönau, komt in Vrouwengeluiden voor het eerst aan het woord. Zij schrijft over de taak van de Provinciale Vrouwen Bureau's. Zij doet een dringend beroep op alle C.D.A.-vrouwen om zowaar mogelijk meer te werken in alle emancipatie activiteiten op het levensbeschouwelijke aspect niet verloren gaat in dit werk.

Activiteiten

De Centrale Raad kwam op 17 januari 1980 bijeen. Een belangrijk onderwerp was het bespreken van de kandidaten uit C.H.U.-kring bij de verkiezing van leden van de Tweede Kamer. De Centrale zal op dit punt nog van zich laten horen. De politieke scholingsdagen voor de vrouw brachten 70 vrouwen bijeen. In het bestek van dit artikel kan er niet uitvoerig op dit alles worden ingegaan. Wilt u meer informatie? Vraag dan een nummer van dit blad aan bij mevrouw A. Logt-Jalving, Boekweitlaan 25 te Hoogeveen.

Zuid-Afrika in beweging

door: Hans Gualthérie van Weezel, lid Tweede Kamer voor CDA

De volksbeweging van Zuid-West Afrika, de Swapo, beschouwt de uitslag van de verkiezingen in Rhodesië als een stap op weg naar de onafhankelijkheid van het thans nog door Zuid-Afrika bestuurde Namibië. Zowel Swapoleider Sam Nujuma als de Nigeriaanse ambassadeur bij de Verenigde Naties, Clark, lieten zich in deze zin uit in gesprekken met leden van de Vaste Tweede Kamercommissie voor buitenlandse zaken. Beide Afrikaanse voormannen waren in Nederland op uitnodiging van het door dr Sietze Bosgra zonder tegenspraak gedirigeerde Zuidelijk-Afrika Comité ter bijwoning van een internationaal congres over een olie-boycot tegen Zuid-Afrika. Hierbij doet zich de vraag voor of zo'n olie-boycot thans wel zo zinvol is. Behalve om de effectiviteit gaat het hier om de belangrijke vraag of het op dit ogenblik bijdraagt aan het beoogde doel: de afschaffing van de apartheid en de onafhankelijkheid van Namibië. Het CDA zal zich met het oog op de laatste ontwikkelingen in Zuid-Afrika hier diepgaand dienen te beraden.

BOTHA

Zowel vriend als vijand hebben kunnen constateren dat sinds Botha, die beschouwd werd als een „verkrampde” minister-president is geworden er een zekere verlichting ten aanzien van de zwarte bevolking heeft plaats gevonden. Zo is de sport, en zeker waar het de invalidensport betreft, meer geïntegreerd geworden en zijn er onderdelen van de „kleine apartheid” afgeschaft. Voorts heeft de Zuidafrikaanse premier – alhoewel tot nu toe zonder tastbaar resultaat – in het vooruitzicht gesteld het ongehoorde verbod op gemengde huwelijken en seksuele relaties tussen mensen van verschillende ras op te heffen. Alhoewel geen revolutionaire stappen, zijn dit toch tekenen waaraan wij niet zo maar voorbij mogen gaan. Dit alles wil echter niet zeggen dat Botha ook afstand heeft gedaan van het idee van „gescheiden ontwikkeling”. De nieuwe grondwet, die nog dit jaar van kracht zou moeten worden, voorziet immers in drie par-

Vervolg op pagina 6

VELE CH-PROMINENTEN BEKEND BIJ OUD-MEDEWERKSTERS VAN HET UNIEBURO

„De mooiste herinneringen aan de Unie zijn voor ons de zomerconferenties. Deze driedaagse bijeenkomsten werden eerst in Lunteren, later op Woudschoten gehouden. Daar heerste een geweldige sfeer van saamhorigheid”. We spreken met de dames Th. E. Vroegop en M. J. Kuiper. Voor veel lezers van De Nederlander heeft hun naam een vertrouwde klank. Jarenlang waren zij gewaardeerde medewerkers van het bureau van het dagblad De Nederlander en het Unieburo. Wanneer beide dames terugdenken aan de zomerconferenties komen veel herinneringen aan een groot aantal vooraanstaande CH-politici naar boven.

De heer en mevrouw Snoeck Henkemans met Zeeuwse gasten van een Zomerconferentie.

In de eerste plaats J. R. Snoeck Henkemans, die van 1918 tot 1936 secretaris was van de CHU. Daarnaast bekleedde hij nog belangrijke andere functies. Hij was Tweede Kamerlid, wethouder van Den Haag en een aantal jaren hoofdredacteur van „De Nederlander”. Snoeck Henkemans heeft voor de Unie geweldig veel gedaan. Een groot aantal kiesverenigingen is door hem opgericht. Hij was de gemoedelijkheid in eigen persoon. Hij was altijd opgewekt en zat soms gezangen zingend achter zijn bureau op het kantoor van De Nederlander. Daarbij herinneren beide dames zich hem als een sterk samenbindende figuur. Dat maakte hem bij uitstek geschikt als organisator van de zomerconferenties.

Een geheel andere persoonlijkheid was dr. J. J. Schokking. Hij was voordat hij in 1932 tot lid van de Raad van State werd benoemd, sinds 1918 vele jaren als fractie- en partijvoorzitter opgetreden. Snoeck Henkemans was een typisch representant van de éthisch-Hervormden, Schokking was een professionele dominee. Hij was een typische wetenschapsman, miste de natuurlijke opgewektheid van Snoeck Henkemans en was door en door integer. Mevrouw Vroegop heeft ook dr. J. Th. de Visser nog meege maakt. Zij is diverse malen in de J. P. Coenstraat bij hem aan huis geweest om een dictaat op te nemen voor een brochure waar De Visser aan werkte. De Visser zat dan op de punt van zijn bureau met een been over de bureostoel heen.

In het gesprek passeren veel bekende namen uit het verleden van de Unie de revue. Onder meer mr. R. Pollema; Eerste Kamervoorzitter baron de Vos van Steenwijk (een echte baron van het oude stempel die je niet zo maar durfde aanspreken); de hoogleraren-politici B. C. de Savornin Lohman; F. C. Gerretson en J. de Zwaan (redacteur van het zondagsblad van De Nederlander; een gezaghebbend Nieuw Testamenticus) en het Tweede Kamerlid J. Krijger. Krijger was geruime tijd directeur van het dagblad De Nederlander. Soms oefende hij met het

uitspreken van zijn Kamerspeeches op het bureau van de krant, staande voor een spiegel. Hun functie bracht mee dat de dames Vroegop en Kuiper vooral contact hadden met de voorzitter en de secretaris van de CHU en de redacteuren van De Nederlander.

Met veel waardering denken zij terug aan prof. Slotemaker de Bruine. Als hij dicteerde zat hij geen ogenblik rustig maar liep – met de handen op de rug – door de kamer heen en weer te ijsberen. Over Slotemaker wordt vaak gezegd dat hij ijdel was. Beide dames hebben dat nooit goed begrepen. Ze vermoeden dat dit komt door zijn markante baard die hem een opvallend voorkomen gaf. Maar zij kenden hem als een bijzonder hartelijk man.

Wanneer zij in de verkiezingstijd zaterdagmiddags door bleven werken op het bureau kwam prof. Slotemaker met een doos taartjes hen opzoeken. „Daar zullen jullie met die drukte wel trek in hebben” zei hij dan.

Veel werkten zij ook voor dr. A. A. van Rhijn en mr. G. E. van Walsum. Dr. Van Rhijn was penningmeester van de CHU. Enkele dagen voordat de Duitsers op 10 mei 1940 ons land overvielen was hij tot minister van Landbouw benoemd. Mr. Van Walsum was van 1939 tot 1941 secretaris van de CHU.

De discussies in de Unie rond deze beide CH-politici toen zij na de oorlog lid werden van de PvdA, hebben diepe indruk op beide dames gemaakt. Mr. Van Walsum maakte voor de oorlog op hen altijd de indruk van een geweldige idealist maar de verwijten die men hem na de oorlog maakten kwamen soms wel erg hard aan. Daar kwam natuurlijk bij dat beide dames voor en in de oorlog nauw en met veel genoegen met hem hadden samengewerkt.

Een bijzondere plaats nam voor de oorlog in de Unie jhr. mr. D. J. de Geer in. Hij was van 1926-1929 premier. In 1939 formeerde hij opnieuw een kabinet. Van 1933 tot 1939 was De Geer partij- en fractievoorzitter.

„Je voelde”, zeggen beide dames”, bij hem dat je met een vooraanstaand staatsman te

doen had. Zijn redevoeringen die wij moesten uittypen waren bijzonder knap. Maar hij was geen gemakkelijk man om voor te werken. Hij wilde op zijn wenken bediend worden. Op het bureau van De Nederlander gingen de schuifdeuren dicht als hij kwam want hij wilde rustig kunnen werken. Merkwaardig is dat wij als hij weg ging allemaal opstonden en een van ons hem de deur uitliet. Hij heeft nooit gezegd dat wij konden blijven zitten. Maar waarschijnlijk heeft hij daar ook nooit aan gedacht. Als hij op het bureau kwam kreeg je de indruk dat De Geer met zijn gedachten helemaal in de politiek zat en nauwelijks iets van zijn omgeving opmerkte”.

Bijzondere gebeurtenissen

Zijn er gebeurtenissen geweest die een heel bijzondere indruk hebben gemaakt? Voor mevrouw Vroegop ligt dat aan het begin van haar loopbaan bij de Unie. Zij was – in 1918 als jonge medewerkster – nog maar enkele weken in dienst toen de 80-jarige A. F. de Savornin Lohman afscheid nam als hoofdredacteur. Zij bracht hem toen een kop koffie. Lohman maakte een praatje met haar en merkte op dat het merkwaardigerwijs de eerste keer was dat hij op het bureau van de Nederlander iets te drinken aangeboden kreeg.

Prof. dr. J. R. Slotemaker de Bruine

Mevrouw Kuiper noemt op onze vraag een datum die haar stevig in het geheugen gegrift staat: 30 juni 1941. Zij was als enige nog steeds dagelijks op het bureau. Op een moment stonden er drie Duitsers voor de deur. Toen zij hen opendeed vroegen ze naar „Der Professor”. Ze begreep dat zij prof. Slotemaker bedoelden. Die was nadat Tilanus als gijzelaar was opgepakt waarnemend voorzitter van de CHU. Kennelijk wisten ze niet dat prof. Slotemaker kort te voren, op 8 mei 1941 was overleden.

De Duitsers verzegelden onmiddellijk alle kasten en sloten het gebouw af. Nadat zij nog enkele

Vanaf 1918 en 1932 op de bres voor de Unie

Mevr. Th. E. Vroegop kwam in 1918 in dienst van het dagblad „De Nederlander”. Zij bleef daar tot het blad in 1941 op last van de bezetter haar uit-gave moest staken.

Na de oorlog werkte zij enige tijd elders. In 1952 vroeg mr. Beernink, toen secretaris van de CHU, haar of zij de leiding op zich wilde nemen van het bureau van de CHU dat in Den Haag toen nog op de Prinsegracht gevestigd was. Zij ging op dit verzoek in en bleef tot 1968 in dienst van de CHU. Zij verzorgde thans nog de administratie van de stichting Uniepers.

Mevr. M. J. Kuiper werd in 1932 de eerste vaste administratieve medewerkster voor de CHU. Zij kreeg een bureau in het gebouw van „De Nederlander” dat toen in de Rijnstraat gevestigd was.

In 1941 kwam noodgedwongen een einde aan haar werkzaamheden. Na de oorlog ging zij elders werken. Zij bleef echter in haar vrije tijd een deel van de boekhouding van de CHU verzorgen. Daarnaast hield zij zich – eveneens in haar vrije uren – tot 1975 bezig met de administratie van het CH-Tijdschrift.

malen in de papier rondgesnuffeld hadden, kwam er een wagen voor van een bekend Haags bedrijf dat zich bezig houdt met archiefvernieuwing. Alle papieren van de Unie zijn toen verloren gegaan.

Na-oorlogse periode

In de na-oorlogse periode waren het vooral dr. H. W. Tilanus en mr. H. K. J. Beernink waar beide dames mee te maken kregen. Tilanus, die in 1917 tweede secretaris van de CHU werd, kenden zij al van voor de oorlog. Hij was een punctueel man. Je herkende in hem de oud-officier. Daarbij was hij een beminlijk maar beslist man. Als op het bureau zijn rede voor de algemene vergadering werd uitgewerkt, vroeg hij wel eens: „Wat vindt u ervan?” Maar als we een paar opmerkingen maakten of suggesties deden, zei hij: „U hebt volkomen gelijk maar het blijft zoals het is”.

Mr. Beernink was een heel andere persoonlijkheid. Hij was vriendelijk maar overigens kort en zakelijk. Dat kwam vermoedelijk doordat hij naast Kamerlid ook een drukke functie had als gemeentesecretaris te Rijswijk. Hij was snel en accuraat werken gewend. Wij hadden de indruk dat hij zich als opvolger van de oude heer Tilanus in hoge mate persoonlijk verantwoordelijk voelde voor het voortbestaan van de Unie. Daarom ook was hij vermoedelijk erg gereserveerd tegenover de komst van het CDA.

Hoe ervaart u na zoveel jaren voor de Unie gewerkt te hebben, de aan het eind van dit jaar te verwachten opheffing van de CHU en de fusie in het CDA?

Beide dames zeggen dat zij zich altijd enorm aangesproken hebben gevoeld door de eenheid die in de Unie heerste. Men liet elkaar een grote mate van geestelijke vrijheid. We moeten nog maar afwachten of we in de toekomst die sfeer in het CDA zullen terugvinden. Maar we

beseffen, zegt mevrouw Vroegop, dat de vorming van het CDA een logisch gevolg is van de na-oorlogse politieke ontwikkeling. We zullen, vult mevrouw Kuiper aan, het CDA graag onze steun geven.

Dit antwoord is typerend voor het jeugdig enthousiasme waarmee de dames Vroegop en Kuiper nog altijd met het politiek gebeuren meelevend.

Hans van Spanning.

Persoonlijk, 24 jaar terug

In beide artikelen van de derde serie binnenpagina's met CH-Karakteristieken komen de vele en goede herinneringen ter sprake, die men aan de Zomerconferenties heeft. Mede in aansluiting op het citaat van de freule (pag. 1) daarom hier nog een oude impressie, met de foto van een volgeladen boot conferentiegangers gepubliceerd in het weekblad „Koningin en Vaderland” van 3 augustus 1956.

„Zo hebben we dan de „Driedaagse” weer achter de rug. Na de jarenlange Lunterse traditie was het ditmaal in Zeist. Een verandering van plaats dus, maar niet van sfeer, want die bleef zichzelf gelijk en was dus opperbest. Jong en oud, hoog en laag konden het prima met elkaar vinden – naast wie men ook kwam te zitten aan tafel of in de vergadering: het gesprek vlotte altijd.”

Christelijk-Historischen staan bekend als gemoedelijke mensen. Dit houdt ongetwijfeld gevaren in voor de politieke strijdbaarheid. Maar wanneer men een Zomerconferentie meemaakt in zijn rijkdom aan leerzame en prettige ervaringen, dan beseft men toch ook de grote waarde van deze gemoedelijkheid. Deze immers is het, die de conferentie draagt en steunt.

Daardoor wordt het ook mogelijk, dat eenvoudigen en groten in den lande werkelijk samen-zijn. De Unie is een volkspartij; op de Zomerconferentie ervaart men dit wel in bijzondere mate. Deze driedaagse met ongedwongen sfeer, goede onderlinge verstandhouding en weldadige hartelijkheid is een tijdsruimte, waarin men bij herhaling de Unie in al haar geleidingen doorkruist.

Groepsfoto van Zomerconferentie CHU in Lunteren, 1954. Zittend tweede van rechts mev. Vroegop.

Vervolg op pagina 5, 1e kolom

Zo'n karakteristiek is geen objectief gegeven. De Unie werd en wordt subjectief beleefd en dus ook beoordeeld. Velen hebben in de Unie politiek onderdak gekregen. Vogels van diverse pluimges. En ieder van hen werd door een bepaalde karakteristiek aangetrokken. Ik ben slechts één van die velen.

De Unie heeft – en had – zoals ieder lid, goede en minder goede eigenschappen. Dit lid niet uitgezonderd. En gezien het protestantse karakter konden de minder goede wel eens overheersen! Ons geloof in de mens is

Vervolg van pagina 4

Jarenlang was Lunteren een begrip in de Unie. Nu het conferentietoord aldaar in andere handen is overgegaan, heeft het Dag. Bestuur gevolg willen geven aan het verlangen naar meer ruimte en comfort. „Woudschoten”, het riante conferentietoord in de Zeister bossen, voldoet ruimschoots aan deze eisen.

De deelname groeide dit jaar naar een nieuw recordcijfer. Donderdagavond, toen de Unie-voorzitter het woord voerde, was de grote conferentiezaal geheel gevuld met ruim 200 aanwezigen! Daar waren ettelijke „avondmensen” bij – toegegeven – maar de vaste bezetting van „Woudschoten” lag toch rondom de 130 deelnemers. Bemoedigend was het te kunnen constateren, dat steeds meer jongeren de Zomerconferentie gaan bezoeken. Dat zij zich bij de discussie lang niet onbetuigd lieten, bewijst hoe zij zich direct in de kring opgenomen weten.

Braken we met de traditie van de plaats, andere gebruiken werden stug gehandhaafd. Daar was bijv. de avondwandeling, die zo maar zonder dwaalpartijen affliep, waardoor ons de schone gelegenheid ontging om te constateren wie er in de Unie nu rechts, wie links georiënteerd is. Eensgezind belandde men nu in „Oud-Londen”, waar we ons samen met de eigenaar verheugden in zijn nachtvergunning.

De zon heeft ons kostelijk laten genieten van haar bemoedigende stralen. Vrijdagmorgen kon Mr. Lichtenauer, onze nieuwe CH-senator, zijn rede zelfs in het openluchttheater uitspreken. 's Middags zette de zon de Loosdrechtse plassen in stralende luister en werd de rondvaart een prettige belevenis. De hoogoplaaiende vlammen, deskundig aangewakkerd door militairen, hadden 's avonds meer van een vreugdedan van een kampvuur. En alles bijeen was het te vangen onder de woorden van de interruptie, die de oudste deelnemer plaatste tijdens de bekendmaking van een dagindeling: „Het is weer mooi, hoor!”

Minister Staf en verschillende Kamerleden hebben een deel van de conferentie bijgewoond. Freule Van Stoetwegen en de heer Tilanus hebben zelfs de gehele Driedaagse meegeloopen. Bewondering voor de wijze, waarop zij tijd vonden om met allerlei mensen gesprekken te voeren, mag hier wel openlijk geuit worden. Hulde speciaal aan de heer Tilanus, die op zijn bekende rustige wijze leiding heeft gegeven aan deze CH-gebeurtenis. Het zal moeilijk zijn een man te vinden, die zozeer past in de sfeer van deze conferentie als hij. Mej. Vroegop en de heer Boers hebben zich wederom op bekwaame wijze gekweten van de moeilijke taak om alles vlot te doen verlopen.

Van Dulst

niet zo best. Daar moeten we niet te veel van verwachten...

Maar bovendien: wat is goed? En wat is minder goed? Pollema schreef toch ook al over „zwakheid” die onze „kracht” was?

Wat een club

om maar met het beginsel te beginnen: waren we nu Bijbels of waren we het niet?

Bij het vaststellen van een beginselprogramma werden vaak alle registers open getrokken. Ook het CDA weet dat er in de Unie heftig gediscussieerd kon worden over „Heilige Schrift”, „Bijbel” of „Evangelie”. Soms tot verwondering der aanschouwers. Ook christen-democraten. Maar bij kandidaatstellingen kwam het nog al eens voor dat de één zichzelf beter achtte dan de ander! Nu bepaald niet zo Bijbels. Alhoewel ik daaraan toevoeg dat daar ook voorbeelden van in de Bijbel te vinden zijn. Maar misschien – ik durf het bijna niet schrijven – wilden we daarom de hele Bijbel en niet alleen het Evangelie. Want in het Oude Testament komen ook nogal wat kleurrijke figuren voor...

Als penningmeester van een plaatselijke kiesvereniging heb ik ook geconstateerd dat wie twee hemden had er moeilijk één kon missen. Ondanks het gebod.

En hoewel er over de lauwen zeer afkeurenswaardige woorden in de Bijbel – nou ja, Evangelie – geschreven staan, heb ik veel lautheid onder de Uniezon geconstateerd. Het was vaak erg moeilijk de leden naar de vergadering te krijgen. Soms lukte het zelfs niet een verkiezingsbiljet – ondanks de oranje letters – te doen ophangen voor de ramen van een Unielid! Bestuursfuncties werden zelden geambieerd. Ondanks de opdracht; ondanks één of meerdere talenten die we als een goed rentmeester ter vermenigvuldiging moesten inzetten...

En toch heb ik gezien en beleefd hoe goed, hoe lieflijk het was als broeders saam te wonen in het Unie huis!

Ondanks alles. Wat voelden velen zich daar thuis. Wat een voorrecht om zo aan politiek te mogen en te kunnen doen. Principieel. Jawel, maar ook relativerend. Verkeerde dingen bij kandidaatstellingen? Ook dat. Niets menselijks was de Unie en deszelfs leden vreemd. Maar toch... welk een ruimte liet men voor elkaar en elkaars opvattingen! En soms een bijna onverantwoord vertrouwen aan de éénmaal gekozenen.

En toch kwam het altijd weer voor elkaar. In de gemeente, in de provincie en op het Uniebuureau. Hoewel het is voorgekomen dat de bureaucraat het eigen spaarbankboekje aansprak om de salarissen te betalen – de Uniekas was leeg! – heb ik en velen met mij, nooit tevergeefs een beroep op de Unieaanhanger gedaan. Maar het moest wel nodig zijn!

En lauw? Ja. Maar dat niet alleen. Het enthousiasme was soms ook groot. Op Woudschoten met de onvergetelijke zomerconferenties. Maar ook in de Jaarbeurshallen in Utrecht waar we in een versnelling over moesten schakelen nadat de commissie-Scholten de Unie had doorgelicht. En zingen dat we konden!

Woudschoten eindigde altijd op gelijke wijze: „Komt reiken wij elkander, de trouwe broederhand. d'Een zij tot steun de ander, op weg naar 't Vaderland”.

Was er somtijds een uit de toon vallend woordje gesproken dan liet Tilanus Sr. ook nog zingen: „Geen strijd om beuzelingen...”

En gesterkt gingen we naar huis. De fakkels brandende houdende. Soms overdragende aan jongeren. Want op de zomerconferenties was de gemiddelde leeftijd niet zo erg laag. Als jongere daar komende dacht ik wel eens dat T. Sr. daarom dat eerste couplet altijd liet zingen.

Een karakteristiek van de Unie

Subjectief gezien en beleefd in de periode 1950-1980

Door A. J. Kaland, oud-penningmeester CHU, lid van de Eerste Kamer.

Wat een club. En wat een tijd. Om met éne Joop te spreken: Komt nooit meer terug.

Jong Begin

In de CHJO stak je veel op. Net als in onze oude CJV. Eén bijeenkomst herinner ik me nog als de dag van gisteren. Het was mijn eerste. Vixsebokse leidde in. Namens de discussiegroep rapporteerde ik met het klamme zweet in de handen. Onbekend terrein. Maar je moest. En dat kwam later in het leven meer voor!

Deze zomer ontmoette ik in Rome Vixsebokse Jr. Hij is daar ambassadeur. Wijsheid, mildheid. Mensen, Uniemensen van formaat.

In 1953, op voordracht van de CHJO, gesteund door de vrouwengroep, kwam ik op een verkiesbare plaats voor de Raad in Middelburg. Mijn fractievoorzitter was Van Empel, als rechter, later als president aan de Arrondissements-rechtbank verbonden. Integer, wijs en mild. Hij leidde mijn wankle schreden op 't oneffen politieke vertegenwoordigende pad. Eén keer is hij erg boos op me geweest. ('t Valt mee zeker?) Ik had zonder overleg schriftelijke kritische vragen aan het College gesteld over het handelen van de burgemeester. Maar zoiets deed een CH-raadslid in 't stijlvolle Middelburg van de vijftiger jaren niet...

Daarna kwam de provincie. In die tijd was het gebruikelijk dat de gedeputeerde ook voorzitter van de Kamerkring was. Mijn onvergetelijke voorganger als gedeputeerde, Philippe, vervulde dus beide functies. Hij kende zijn zaken als geen ander. Geen weggetje en geen sloot was hem onbekend. Polders en wegen beheerde hij. Een man om respect voor te hebben. Een beetje ijdel, maar dat kwam en komt meer voor. Zelfs in de Unie.

Eén gebeurtenis staat mij nog helder voor de geest. 't Was mijn eerste kennismaking met het Kamerkringbestuur. Voorbereidingen voor de verkiezingen, stond op de agenda. 't Sloeg op de Statenverkiezingen van 1958. Op de gebruikelijke wijze werd de vergadering geopend, zij het dat „de moeilijke, ook persoonlijke beslissingen” een extra accent kregen.

De voorzitter viel maar met de deur in huis. Hij begreep dat er onder ons waren, die, gezien zijn leeftijd, erg belangstellend waren of hij zelf nog terug zou keren. Lang had hij gedacht dat de huidige aflopende periode de laatste zou zijn, – hij was immers ruimschoots de 65 gepasseerd – maar gezien de aandrang die op hem was uitgeoefend, was hij bereid nog éénmaal zich te wijden aan belangen van het gewest dat hem zo dierbaar was. Toen aarzelde hij even... „Wil de vergadering zich daarover soms nog beraden buiten zijn aanwezigheid?” Het leek er op of hij opnieuw een adempauze inlaste. „Zoniet, dan is nr. 1 van de lijst vastgesteld”.

't Ja, zo ging dat toen...

Selectie

Er is wel wat veranderd, maar van het zo vaak geroemde „critisch volgen” of „een hete adem in de nek”, hedendaagse, modernistische en vooral progressieve verworvenheden, heb ik zelden iets gemerkt. De CH-aanhanger geeft vertrouwen totdat onomstotelijk is bewezen dat dit ten onrechte is gegeven. Toch zit ook aan deze medaille een andere kant. Bij de kandidaatstelling wikt en weegt men

de nieuwelings extra. Ik ken de leden die dolgraag de één of andere vertegenwoordigende functie hadden willen hebben, maar die het nimmer is gelukt. „Die moeten we niet”, ging dan van mond tot mond. En vroeg niet naar argumenten. Daar was toch niet over te praten.

Tilanus Sr. zei altijd dat de kiesverenigingen perfect konden selecteren. Ik geef dat toe, maar T. Sr. deed het ook graag zelf! Vraag het maar aan de freule.

„Ik herinner mij nog dat ik aan de freule zei: „Ik heb u opgegeven voor de Tweede Kamer”, waarop ze antwoordde: „Dat had u me dan best eens vooraf kunnen vragen!” Ze had gelijk, maar er was in die tijd voor beraad soms geen tijd, zoveel dringende zaken hadden de aandacht. Op 20 november 1945 kwam de Tweede Kamer weer bijeen, en alles ging weer vrij spoedig normaal”.

Uit „TILANUS VERTELDE MIJ ZIJN LEVEN” van dr. G. Puchinger, Kok/Kampen 1966, p. 236

Trouwens, niet alleen in dat geval zocht de voorzitter van de Unie een collega uit om een zetel in de Tweede Kamer te bezetten. Ten tijde van Beerninks voorzitterschap heb ik Beernink eens drie namen op een sigarendoos zien schrijven. De aanmeldingen uit de kiesverenigingen moesten nog binnenkomen. Zo zou het kunnen, zei hij. Waarschijnlijk bedoelde hij dat het zo eigenlijk zou moeten. En warempel, nadat alle democratische spelregels in acht waren genomen en de kiesverenigingen degelijk hadden geselecteerd, kwamen de drie van Beernink op verkiesbare plaatsen. En gelukkig maar, want anders had het kabinet Van Agt niet zo een voortreffelijk minister van defensie gehad ten tijde van de gewetensvolle afhandeling van de modernisering van kernwapens. Hij behoorde tot de drie. Ja, dat was leiderschap pur sang.

Tijdens de 3-daagse Zomerconferenties waren ook excursies. Ad Kaland, de schrijver van bovenstaand artikel, zit tijdens deze boottocht op middelste rij, vijfde van rechts. Vooraan op die rij: dr. G. A. Kluitenberg (oud-voorzitter CHJO), Pim en Gré Jongeneel (nu burgemeestersechtpaar in Driebergen)

Die allen en dat alles

Nog even de keuken van de Unie en het voorportaal van het CDA. Wat dat laatste betreft heeft het smaldeel van de CHU, met name onder voorzitter Van Verschuur, bruggen geslagen om verbindingen te leggen daar waar die ontbraken. Constructief bouwend aan een bouwwerk waarvoor een degelijk fundament diende te worden gelegd. Met open oog voor de komende tijden. Bouwen en bewaren. Het zou te ver voeren ook hier personen en situaties, c.q. karakteristieken te gaan beschrijven. Daarvoor is de afstand tot het gebeurde te kort en staan de personages te dichtbij. De lezer mag van mij niet verwachten dat ik de erudiete Van Hulst, de humane Tilanus, de emotionele Kruisinga en de leider van nature en qua afkomst, baron Van Verschuier nog verder ga tekenen en kleuren. Maar zij allen hoorden er bij.

Soms van geslacht tot geslacht. En ieder van hen bracht wat in. Een eigen karakteristiek. Dat alles bij elkaar is de Christelijk-Historische Unie. Ik kom terug op Woudschoten. Daar was de Unie jaarlijks bijeen. Dat was de band die allen bond. In grote verdraagzaamheid. Mannen en vrouwen, getooid met hoeden of petten, met donkere kleding, maar ook modernisten in dat opzicht. Mensen van wie je het plattelandleven kon aflezen en intellectuelen die het soms ook was aan te zien. Kamerleden en kader en kiezers. Ook, ik mag dat niet onvermeld laten, kandidaat-burgemeesters en zij die reeds enige jaren op dezelfde plaats zaten; zij hadden ook wel eens behoefte om er een paar dagen tussen uit te trekken. De diversiteit was groot, recht evenredig aan de verdraagzaamheid en welwillendheid.

Toch Bijbels? Paulus schrijft in ieder geval aan de Galaten, hfd. 5 vers 22: „Maar de vrucht des Geestes is liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, goedertierenheid, goedheid, geloof, zachtmoedigheid, matigheid”.

Moge deze karakteristiek mede kenmerkend zijn voor het CDA waarin de Unie opgaat. Ik ga nog verder: zonder deze kenmerken is er geen bestaansrecht voor de christen-democratie.

Vervolg van pagina 3

lementen, n.l. één voor de blanken, één voor de kleurlingen en één voor de Aziaten. De 19 miljoen zwarten worden hier tot dusverre volledig buiten gelaten omdat zij volgens dezelfde plannen uiteindelijk als burgers van de thuislanden gedoemd zijn.

Het is in dit verband dat de aankondiging van de Zuidafrikaanse premier een conferentie van alle rassen in Zuid-Afrika te houden om zich alsnog te beraden over deze nieuwe grondwet als een spectaculaire koerswijziging gezien moet worden waar Botha onze steun voor verdient.

MUGABE

Het bovenstaande is niet vreemd aan de verrassende ver-

kiezingsoverwinning van Mugabe in Rhodesië. Deze verkiezingsuitslag is zonder meer hard aangekomen in Zuid-Afrika.

Het heeft immers aangetoond dat het weinig zin heeft te praten met die zwarte leiders die het grootste vertrouwen van de blanken hebben. Dit ziende, alsmede in overweging nemend dat Mugabe zich geen rancuneuze volksribuun heeft getoond bij de overname van de macht maar eerder als iemand die na oorlog vrede en rust voor zijn land wil, heeft Botha doen besluiten dwars tegen Vorster c.s. in op deze nieuwe situatie in te spelen. Al eerder was Botha in conflict gekomen met één van zijn ministers, Treurnicht, over de belachelijke vraag of kinderen van kleurlingen mogen deelnemen aan sportmanifestaties van blanke scholen. Botha hield toen voet bij stuk door mede te delen

dat de tijd voorbij is dat kleurlingen als lepralijders behandeld moesten worden.

VERLIGTES

Waar het thans om gaat is de „Verligtes”, die menen dat de ontwikkelingen in Rhodesië aangetoond hebben dat de Zuidafrikaanse blanken zich met hun eigen zwarten moeten verzoenen voor het te laat is, te stimuleren. Het is in dit verband dat ik mij afvraag in hoeverre eventuele economische situaties in o.m. de vorm van een eventueel eenzijdig olie-embargo op dit ogenblik in te stellen niet de „verkrampes” onderleiding van Vorster c.s. in de kaart zou kunnen spelen. De redenering van de tegenstanders van Botha hierbij zou kunnen zijn „Zie wat wij aan concessies doen, het is toch nooit goed”. Opvallend bij

een en ander is dat de mij goed bekende Nigeriaan Clark in privé gesprekken dit gevaar ten zeerste onderkent maar dit in het publiek als voorzitter van de VN-commissie voor apartheid nooit zal uitspreken. Centraal bij dit alles staat echter de vraag of welke wijze Zuid-Afrika in de komende maanden de kwestie-Namibië tegemoet zal treden.

Wat dit betreft heeft de conservatieve Britse diplomatie door zonder fysieke middelen ter plaatse te gebruiken, een politiek wonder in Rhodesië volbracht dat navolging verdient. Het biedt Zuid-Afrika de mogelijkheid de wereld te tonen dat het haar ernst is tot veranderingen te komen. Blijft Botha echter op dit punt passief, dan zal hij de wrok van de gehele zwarte wereld op zich halen met alle risico's van dien.

GESPREIDE VERANTWOORDELIJKHEID

Dit rapport bepleit een ingrijpende hergroepering van verantwoordelijkheden t.a.v. de grote sociaal-economische vragen van deze tijd: meer verantwoordelijkheid leggen binnen ondernemingen, of bedrijfstakniveau en in de regio.

Het rapport bespreekt uitvoerig de taak van de overheid, van de organisaties van werkgevers en werknemers, en het besluit met een strategie van verandering: een krachtig appél op mensen (en organisaties) en een pleidooi voor wijzigingen in de zeggenschapsverhoudingen. Het rapport is opgesteld door een werkgroep van de drie wetenschappelijke instituten van het CDA, bestaande uit: prof. dr. P. A. J. M. Steenkamp (voorzitter), S. Th. van Bijsterveld, drs. G. Gerritse, mr. J. Hollander; drs. P. H. A. Klep, J. Lanser, ir. J. W. M. de Rooij, drs. B. J. Udink, dr. J. de Vries, prof. dr. A. Wattel, prof. drs. J. Weitenberg, prof. dr. H. J. van Zuthem, drs. H. Borstlap (rapporteur/secretaris) en drs. A. H. A. Veenhof (co-rapporteur.)

170 pag., f 16,- (inclusief verzendkosten)

Bestellingen:
giro 60 45 00 t.n.v. de Savornin-Lohmanstichting. Den Haag.

Nu iets heel nieuws: verzekerd sparen.

Sparen, dat weten we allemaal, daar kun je 'n leuk kapitaaltje mee opbouwen. Voor uzelf. Of voor uw kinderen, als ze later verder willen leren. Maar dan moet u wel elke keer mooi wat geld opzij leggen. En welke zekerheid is er dat u daarmee kunt doorgaan? Die zekerheid is er. Nu. Want nu komt UBO met iets nieuws. Met verzekerd sparen. Als u bijvoorbeeld tienduizend gulden wilt, dan komen ze er ook. Het werkt even simpel als zeker. Laten we zeggen dat u uzelf de tijd geeft, tot de kinderen groot zijn, 21 jaar. Dan moet het kapitaal er zijn.

U begint nu. U geeft elk jaar niet meer dan f 370,- aan UBO. UBO spaart dat voor u. UBO doet daar de rente bij. En u krijgt tenslotte die tienduizend gulden. U krijgt nog meer. Want UBO laat u meedelen in de winst. En die wordt nu al geschat op zo'n tweeduizendachthonderd gulden. Dat is bij elkaar f 12.800,-.

Maar ondertussen gebeurt het onverwachte: u overlijdt. Is er nu niemand die doorspaart? Toch wel. UBO spaart door. Verzekerd sparen, daar ging het immers om. Dus UBO spaart voor uw kinderen gewoon het volledige bedrag bijeen. En geeft daar zonder meer winstdeling bij. Extra zekerheid en extra spaarwinst.

Dat kan met grote bedragen, met kleine bedragen, u kunt ook sneller sparen. UBO heeft daar alle gegevens over, onder de naam 'winstdelend UBO termijn spaarplan'. Echt iets voor u. Stuur de bon op: UBO, Antwoordnummer 445, 3500 VB Utrecht. Een postzegel hoeft niet.

verzekeringen

Bon voor extra zekerheid en extra grote winst.

Ik wil meer weten over dat verzekerd sparen plus extra winst. Ik wens vrijblijvend alle gegevens over het winstdelende UBO termijn spaarplan van UBO.

Mijn naam is: _____

Straat: _____

Plaats: _____

Leeftijd: _____

- Ik ben ook geïnteresseerd in:
- levensverzekeringen
 - begrafenisverzekeringen
 - aanvullende pensioenverzekeringen
 - bromfietsverzekeringen
 - brandverzekeringen
 - a.v.p.-verzekeringen
 - ongevallenverzekeringen
 - autoverzekeringen
 - caravanverzekeringen
 - pleziervaartuijg-verzekeringen
 - recreatie-goederenverzekeringen

cda 2

Europese Gemeenschap

„Europese Gemeenschap, impasse en perspectief”

„een heldere uiteenzetting over hetgeen in Europa is bereikt en wat er aan mankeert, alsmede wat ons als Europeanen nog te doen staat” (CDA-bestuur)

derde advies van de Permanente Programadviescommissie van het CDA

47 pag.; f 3,50 (incl. verzendkosten)

Bestellingen:
giro 60 45 00 t.n.v. de Savornin-Lohmanstichting, Den Haag

TIMMER- EN AANNEMINGSBEDRIJF

J. STOUT

Dijklaan 84 - Telefoon 01825-590 - BERGAMBACHT.

In de Noordoostpolder en Oostelijk Flevoland bouwden wij reeds vele kerken, scholen en boerderijen.

B.V. Gebr. Salverda

AANNEMERSBEDRIJF

't Harde, Bovenweg 7. Telefoon (05255) 1666.

korteweg

bouw en aanneming maatschappij b.v. breda

CDA christen democratisch appel

De CDA-Tweede Kamerfractie vraagt op korte termijn een

beleids-medewerk(st)er

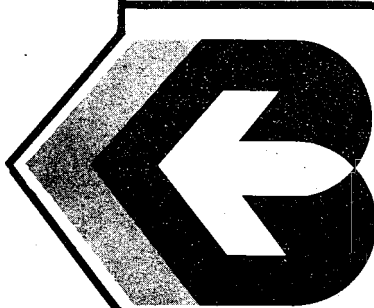
Taak: Het assisteren van de fractiecommissie Financiën bij de beleidsvoorbereiding op korte en langere termijn.

Gevraagd: Een jonge vrouw of man, die goed thuis is in financieel-economische zaken, danwel fiscale zaken en/of de openbare financiën.

Duidelijke verwantschap met de politiek van het CDA wordt verwacht.

De salariëring voor deze interessante functie is afhankelijk van opleiding en ervaring.

Sollicitaties richten aan:
CDA-Tweede Kamerfractie t.a.v. de heer G. H. C. Halleen,
Postbus 20018, 2500 EA Den Haag.

- * Vervoer
- * Opslag
- * Distributie
- * Geregelde lijndiensten
- * Verzorging van alle zware transporten

M. BOUW EN ZONEN B.V.
EXPEDITIE- EN TRANSPORTBEDRIJF

Gildenstraat 11 - Nijkerk. Tel. 03494-3854 - Postbus 70 - Telex 40342

Bouw- en Aannemersbedrijf
M. de Raad & Zoon

Pickestraat 62, Noordwijk, tel. 01719-12100 en 15257.

- Voor uw
- * Dieselolie, benzine, petroleum
 - * Kolen, huisbrandolie
 - * Tanktransporten
 - * Butaan en Propaangas
 - * Campingflessen vullen
 - * Container-vuil afvoer

HANDELMIJ B.V.
BANDEN B.V.

West-Varkenoordseweg 470, Rotterdam,
telefoon 010-190200.

Voor loodgieters-, gas-, sanitaire- en leiw werken

(ook asfalt-shingles) in en op uw bouwwerken naar het sinds 1848 bekende en vertrouwde adres:

Gebr. BEKKER B.V.

REIJNDERSBUURT 11-13, LEEUWARDEN, POSTBUS 58.
TELEFOON 05100-20841.

TOT 140% HYPOTHEEK

Kostel. vrijbl. off. Geen afsluitprovisie.
Geldtening f 5.000,- = 36 x f 171,- enz.
Advies en bemiddeling onroerend goed.

HUIZEN te koop gevraagd en aangeboden, ook in Spanje

drs. J. A. Uding & Partners
Financ. adv. en vastgoed consultants.
Van Maerlantlaan 7 - Amersfoort.
033-17647.

KRONINGSSERIE
Nederlandse Gelegenheidsmunten

1
Beatrix

2
dubbel Beatrix/
Juliana

3
Juliana

Ter gelegenheid van de officiële Inhuldiging van Koningin Beatrix op 30 april 1980 te Amsterdam.

Deze unieke kroningsserie zal verschijnen in brons, sterlingzilver en 14-karaats goud met een diameter van 38,74 mm. De gelegheidsmunten zijn uitgevoerd in prooflike-conditie, d.w.z. matglanzend laag-relief tegen een spiegelglans achtergrond. Ze zullen zowel afzonderlijk als in serieverband verkrijgbaar zijn.

Bestelmogelijkheden

Bestelcode (zie afbeeldingen)	Metaal	Maximale aantallen per munt	Fijn-gewicht zilver/goud	Prijzen in Nederland incl. 18% BTW
1, 2 of 3	brons	10.000		f 20,-
1, 2 of 3	zilver	5.000	± 24 gr.	f 150,-
1, 2 of 3	goud	1.000	± 21 gr.	f 1500,-
serie	brons			f 60,-
serie	zilver			f 450,-
serie	goud			f 4500,-

Monumunt staat bij insiders en verzamelaars bekend om zijn goede, uiterst waardevolle series. De onderstaande specificaties edelmetalen zijn een bewijs van de hoge kwaliteit van deze unieke Kroningsserie. Specificatie edelmetalen: sterlingzilver gehalte 925/00 - 14-karaats goud gehalte 585/00. Bij elke aflevering wordt een garantiecertificaat gevoegd met een opgave van de maximale aantallen en een specificatie van de gebruikte edelmetalen.

Bestelt hierbij:

Aantal	Bestelcode	Metaal	Stuksprijs	Totaalbedrag
Bij bestellingen beneden f 60,- verzendkosten f 4,25				
Totaal			f	

Aflevering vindt zo spoedig mogelijk ná 15/4/1980 plaats in volgorde van binnenkomst der betalingen.

Datum: Handtekening:

In open enveloppe als drukwerk te verzenden aan:
Monumunt, Rijksweg-Zuid 2-4, Postbus 23, 6660 AA Elst

Stelt u prijs op

**VAKWERK
KWALITEITS-
ARTIKELEN**

dan

**VAN
Zeben's**

Woninginrichting N.V.
Laarstraat 12-20.
Zutphen.

**Koop bij onze
adverteerders**

KOCH

Telefoon 055-214259 -
Apeldoorn.

**Kerkorgels
Elektronische
orgels**

voor kerk-, school- en
huismuziek.

BOUWBEDRIJF

**Fa.
C. Spijker
& Zn.**

Van Ostadelaan 61
Tel. 02150-11189-16777
HILVERSUM

Bestelbon

1 DN

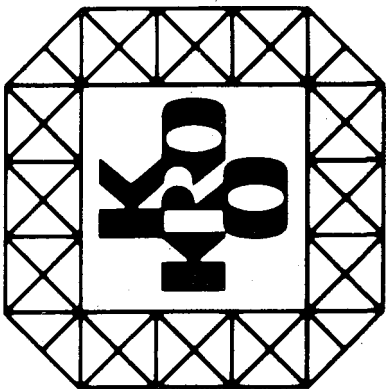
Naam.....
Adres.....
Postcode/Plaats.....
Telefoon.....

S.v.p. aankruisen aan welke wijze van betaling u de voorkeur geeft.

Ondergetekende heeft, om zeker te zijn van de reservering, het totaal verschuldigde bedrag inmiddels overgemaakt op girorekening 3981195 t.n.v. Monumunt, Elst (gld) onder gelijktijdige inzending van de bestelbon.

Ondergetekende heeft nog niets betaald en is ervan op de hoogte dat acceptatie van de bestelling afhankelijk is van de hoeveelheid inschrijvingen binnen de aangegeven maxima.

Zodra hij/zij de door Monumunt toegezonden acceptgirokaart, dan wel betaalverzoek, welke als reserveringsbewijs geldt, heeft ontvangen wordt het verschuldigde bij vooruitbetaling overgemaakt.

KRO 'n omroep die de moeite waard is

Met programma's als • de ver van mijn bed-show • omroeppastoraat • heel de mens geeft de KRO vorm aan zijn maatschappelijke betrokkenheid vanuit het katholieke geloof.

De KRO verdient uw steun Meld u als begunstiger:

door een abonnement op **Studio Groot**, overzichtelijk, kleurrijk, met artikelen voor het hele gezin.

door een abonnement op **mikro gids Handig**, klein, zwart-wit en..... goedkoop.

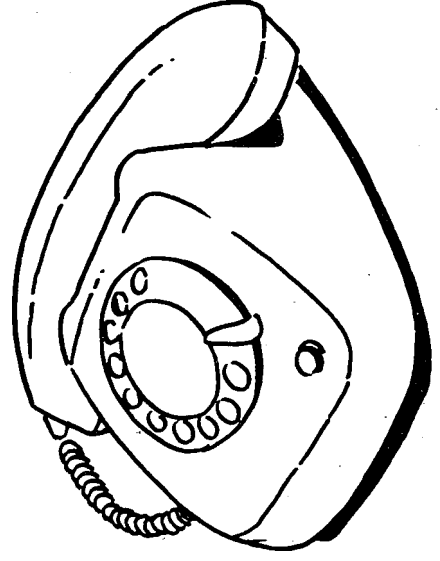
door donateur te worden voor f 10,- per jaar. Iedereen boven de achttien telt mee!

'n kleine moeite

schrijf naar KRO
Antwoordnummer 70
1000 RA Amsterdam

of bel ons:
Tel. 035 - 284 333

De loonmaatregel product van onze welvaart?

door: drs. G. van Leijenhorst, vice-voorzitter CDA-Tweede Kamerfractie

Nederland is een van de allerrijkste landen van de wereld. De sociaal-economische problemen waarmee wij worstelen hebben dan ook niet te maken met onze armoede, maar veeleer met het feit dat wij met elkaar (globaal genomen) op te grote voet leven.

Dit laatste was mogelijk toen we elk jaar nog een flinke economische groei doormaakten, waar we bovendien ook nog een ferm voorschotje op namen. Daarbij gaf onze riante gasbel ons ook

nog een zeker gevoel van gelovige onaantastbaarheid. Thans echter zitten we op een

economische groei nul, met enorm gestegen en nog stijgende olieprijs, een groot financieringstekort, een zwaar negatieve betalingsbalans en overigens internationaal gezien sombere vooruitzichten.

Het debat over de door de regering voorgestelde loonmaatregel droeg dan ook alle sporen van de onvermijdelijkheid ervan. Het alternatieve plan van de PvdA zou het eveneens niet buiten zo'n ingreep hebben kunnen stellen. De PvdA-fractie kon dan ook materieel nauwelijks iets tegen deze maatregel inbrengen. Uitspraken, alsof een en ander wel mogelijk zou zijn onder een kabinet-Den Uyl, maar dat een kabinet-van Agt - steunend op deze coalitie - daarmee niet mag (en kan) aankomen, tonen dan

hoe zeer men het nationale belang ondergeschikt heeft gemaakt aan het partij-belang. Bewaar ons voor een PvdA-FNV-coalitie!

De grootste oppositiepartij had als alternatief onderdeel van haar beleid het versneld opzoeken van de gasbel om daarmee arbeidsplaatsen te scheppen in de overheidssector. Over paniek-beleid gesproken! Is het al niet bedenkelijk dat we onze staatshuishouding zo zeer via het aardgas drijvende moeten houden? Het versneld, uitputten van de gasbel brengt ook het „grote gat“ van Nederland versneld naderbij. Op die wijze voert de PvdA korte termijn-beleid op hun bedenkelijke wijze: Après nous le déluge (na ons de zondvloed)!

De CDA-Tweede-Kamerfractie schaarde zich eensgezind achter de onvermijdelijke loonmaatregel. Wel stelde ze één voorwaarde: de handhaving van de koopkracht voor de laagste inkomens. De regering wilde dit garanderen zonder dat haar voorstel daardoor fundamenteel werd aangetast. Ook de kleine zelfstandigen zullen in deze garantie worden meegenomen.

Het Kabinet-Van Agt heeft de moed getoond om in deze jaren van economische depressie een daarop weerstandsgevoelig beleid af te stemmen. Het nationale belang dwingt ons het kabinet op deze weg te volgen. De redelijkheid daarvan is ook best te verdienen, zeker in een tijd waarin onze welvaart nog zo hoog is.

CHJO-voorzitter op jaarvergadering:

Inkomensbeleid moet centraal staan

In zijn jaarrede voor de algemene vergadering van de CHJO, zaterdag 22 maart te Amersfoort uitgesproken, heeft de voorzitter van de CHJO, Aat de Jonge, benadrukt, dat in de huidige sociaaleconomische situatie het inkomensbeleid centraal moet komen te staan. Ervan uitgaande dat de economie in de komende jaren niet meer zal groeien moet een in onderling overleg tussen overheid en sociale partners uitgestippeld beleid met afspraken voor meerdere jaren als enige oplossing worden gezien. Daarbij heeft de overheid de plicht de randvoorwaarden voor een gezonde economie, als werkgelegenheid, beteugelen van de inflatie en evenwichtige betalingsbalans te bewaken. De werkgevers- en arbeidersorganisaties behoren de bouwstenen aan te dragen voor een eerlijke verdeling van lusten en lasten.

Volgens de CHJO-voorzitter kan de regering echter ook meer doen. Hij vroeg zich af waar de Raamwet op de Inkomensvorming bleef, de wetsontwerpen inzake VAD en grond-

politiek. Zij zijn essentieel voor het scheppen van een maatschappelijk aanvaard sociaal-economisch beleid. De door de regering uitgevaardigde loonmaatregel achtte Aat de Jonge noodzakelijk, om rust te brengen aan het loonfront, toen bleek, dat centrale afspraken niet mogelijk waren. De koopkracht der sociale minima moet daarbij gehandhaafd blijven, ook door drastische verhoging van de aardgasprijs, waardoor een lastenverlichting voor laagstbetaalden en rendementsverbetering voor het bedrijfsleven mogelijk wordt.

Vrede en veiligheid

In zijn rede beklemtoonde de CHJO-voorzitter de noodzaak van versterking van de internationale rechtsorde en ook van het baseren ervan op beginselen als liefde, gerechtigheid, billijkheid en goede trouw. EG en NAVO kunnen hierin ten goede werken. Nederland heeft in deze interna-

tionalisatie een bijzondere opdracht waar het gaat om het handhaven van en het streven naar vrede en veiligheid. Pas in een situatie van vrede en samenwerking kan recht gedaan worden aan de armen en verdrukten op deze wereld. Noch in een oorlogssituatie, noch onder een marxistisch bewind is dat mogelijk. Een vredes- en veiligheidsbeleid moet daarom volgens Aat de Jonge gebaseerd zijn op een betrouwbare defensie (en dat is wat anders dan vertrouwen stellen in de wapeningswedloop). Prioriteit moet gegeven worden aan conventionele wapening, maar ook aan een fatsoenlijk personeels- en dienstplichtbeleid. Onaanvaardbaar is dat slechts een op de drie jongens in dienst hoeft en dat studerende jongeren eerder in aanmerking komen voor afstel door uitstel, dan werkende jongeren. Nucleaire wapening dient gericht te zijn op het bewaren van machtsverhouding, het voorkomen van oorlogsgeweld en een voortdurend streven om, waar mogelijk, de kernwapening te verminderen.

Justitie

Kritiek oefende de CHJO-voorzitter op minister De Ruiter van Justitie, waar deze het recht ziet als een functie van het menselijk

welzijn. Hierin schuilt zijns inziens het gevaar dat recht het recht van de sterkste wordt, onderworpen aan wat het volk wil. Dit leidt tot willekeur. Recht is wat God wil. Het lijkt onjuist dat te verwerpen op grond van het „gevaar te vervallen in de strik van volstrekt willekeurig Bijbelgebruik“, zoals Minister De Ruiter in 1976 formuleerde. Het moet bestreden worden dat het volk het recht in eigen hand neemt, zoals gebeurt bij de Groninger groep die oorlosmisdadigers opspoort. De mens neemt ook het recht in eigen hand bij een ongenormeerde of niet functionerende abortuswetgeving...

Aandacht vroeg Aat de Jonge ook voor de minderheden. Het beleid is gericht op integratie. Is die nog mogelijk, wanneer in grote steden scholen en woonwijken in meerderheid door hen worden bevolkt? Stellig is er in economische zin nog ruimte in ons land voor vreemdelingen, om aan hen gastvrijheid te verlenen. Daarvoor is echter ook geestelijke draagkracht onder het volk nodig. Volgens de CHJO-voorzitter komen daar grenzen in zicht. Absolute voorrang moet daarom worden verleend aan ontheemden, vervolgd en slachtoffers van geweld of natuurrampen.

G. V.

Themanummer: inkomensbeleid

Het verheugt de redactie van het christelijk-historische weekblad „de Nederlander“, dat zij haar lezers en lezeressen opnieuw een themanummer kan aanbieden.

In dit nummer van „de Nederlander“ wordt het inkomensbeleid in ruime zin van het woord aan de orde gesteld.

Het thema wordt op de volgende wijze behandeld:

- „Primair inkomensbeleid: geen zaak van de overheid“, door mr. C. van Veen, lid van de Unieraad van de CHU en voorzitter van het Verbond van Nederlandse Ondernemingen (VNO),
- „Hoe is het met de verdeling van de koek?“, door drs. G. Gerritse, lid van de Tweede Kamer (CDA/

CHU) en ondermeer oud-adviseur van het Christelijk Nationaal Vakverbond (CNV),

- „Vrouw, werk, inkomen“ door Eske Sleijzer-Tegelelaar, lid van de redactie van „de Nederlander“ en directeur van de Lohmanstichting, het wetenschappelijk bureau van de CHU,
- „Raw(1s) materials voor een verdelingsbeleid“ door J. W. Pauw, student econometrie en lid van de CHJO,
- „Gespreide verantwoordelijkheid in de sociale verzekering“ door ir. G. Veldhuijzen voorzitter van de Bedrijfsvereniging voor de Metaal- en Electro-technische industrie en lid van CDA/CHU.

Europese impressies vanuit Straatsburg

door: Teun Tolman, lid Europees Parlement voor EVP

Een van de belangrijkste agendapunten in de maart-vergadering van het Europese parlement was ongetwijfeld het landbouwstructuurbeleid. De rapporteur was mevrouw Barbarella. Een zeer actief lid. Zij is communist. Wij laten haar even aan het woord. Zij verklaarde dat de onderhavige voorstellen een aanvulling vormen op de structuurrichtlijnen van 1972. Deze hebben niet het gewenste resultaat gebracht. Slechts 1,4 procent van alle landbouwbedrijven heeft profijt getrokken van de in de oude richtlijnen geboden steunmogelijkheden tot modernisatie van het bedrijf. Bovendien zijn de economische omstandigheden veranderd. Boeren kunnen niet meer afvloeien naar andere bedrijfstakken, daar zij hier geen werk meer vinden. De verschillen in inkomen en tussen de regio's zijn in de laatste jaren steeds toegenomen.

Vandaar de huidige voorstellen van de Europese commissie, die zich concentreren op de achtergebleven gebieden, zoals Groenland, Italië, Ierland, bepaalde streken in Frankrijk en de Schotse eilanden. De landbouwcommissie wenst onder andere dat de Europese commissie nog meer aandacht besteedt aan de positie van jonge boeren en hun opleiding. Zij onderstreept de noodzaak van een coherenter gemeenschappelijk landbouwbeleid, met de nodige armslag

Vervolg op pagina 3

Actie Vrouwen-Deskundigen loopt goed

Sedert onze oproep verscheen in de partijbladen van het CDA, waaronder „de Nederlander” gaat er geen dag voorbij of er melden zich vrouwen die graag ingeschreven willen worden in het register van deskundigen waaruit geput kan worden voor studie- en adviescommissies van het CDA.

De aanmeldingen komen weliswaar dagelijks binnen, het is geen stroom brieven waaronder de postbode bezwijkt.

Daarom zijn we eigenlijk nog niet tevreden. We zijn ervan overtuigd dat nog velen zich niet gemeld hebben. Op de vele bijeenkomsten die het CDA Vrouwen-beraad overal in den lande organiseert, blijken de talenten volop aanwezig te zijn. Velen echter blijven plaatselijk „steken”, doen daar absoluut goed werk, daar niet van! Maar ook hun namen moeten in onze kaartenbak komen, want pas met een goed totaaloverzicht kunnen we bezien hoe we ervoor

staan wat inzet van vrouwen-deskundigen betreft.

Om aller nieuwsgierigheid alvast te bevredigen melden we dat tot dusver de volgende invalshoeken zijn genoteerd:

- agrarisch beleid
- bestuurlijke vraagstukken
- emancipatiebeleid
- gezinsbeleid
- grondbeleid
- justitie waaronder een reclasering, jeugdzorg, en vreemdelingenbeleid
- milieubeleid
- onderwijs waaronder lager-, middelbaar-, buitengewoon-, beroeps- en kleuteronderwijs, bi-cultureel onderwijs, nijverheids- en moedermavo's
- ontwikkelingssamenwerking
- ruimtelijke ordening
- sociale zaken waaronder wetgeving, personeelsbeleid, arbeidsbeleid
- volksgezondheid waaronder opleidingen, zwakzinnigenzorg, patiëntenzorg, kuiswerk, ziekenhuisbeleid, alcoholdrugbeleid.
- volkshuisvesting
- vrede en veiligheid
- welzijn waaronder maatschappelijk werk, bejaarden-

werk, jeugdbeleid, crm-beleid, homofilie, sociaal cultureel werk, vormingswerk, alsmede de wetenschappelijke disciplines andragogie/biologie/economie/rechten/pedagogie/theologie.

NIET SLECHT

Geen slecht resultaat voor zo'n eerste oproep, menen wij. We zijn de vrouwen die zich melden dan ook erkentelijk voor hun aanmelding. Grappig is ook op te merken dat de van oudsher als „typisch vrouwelijk” genoteerde werkerreinen zoals onderwijs en welzijn nu ook al overbedeeld zijn. De andere disciplines en de ontbrekende (waar blijft de bèthakant?) moeten ook opgevuld met vrouwelijke kennis/ervaring worden!

Het CDA telt meer dan 170.000 leden, waarvan maar liefst 32.000 vrouwen. Nu zullen niet allen van zichzelf vinden dat ze over dusdanige kennis/ervaring/opleiding/functie beschikken dat deze geregistreerd behoeft te worden, maar een aantal van 500 moet toch zeker makkelijk haalbaar zijn?

We denken dan ook aan vele wat jongere vrouwen die weliswaar minder ervaring hebben, maar wellicht een wat „hogere” opleiding omdat in hun tijd de mogelijkheden daartoe ook al groter waren. Vanzelfsprekend zijn zij vaak in het jongegezin stadium en hebben veelal daarmee al of niet in combinatie met elders bezig zijn hun handen vol, maar voorlopig gaat het alleen om de registratie en niet om meteen inzet. Komt eens de tijd dat een daadwerkelijk beroep wordt gedaan dan kan rustig bekeken worden hoeveel tijd er beschikbaar is, welke tijden schikken etc.

Maar laat u vooral toch niet weerhouden u nu te laten inschrijven!

Ook missen wij nog een aantal namen van vrouwen die al eerder meedraaiden in deze tak van werkzaamheden. We kennen de meesten wel, maar niet alle gegevens zijn bekend, willen ook zij zich s.v.p. nog even melden. Zij bewezen en bewijzen het CDA vele goede diensten. Hun namen mogen daarom ook niet nu ontbreken.

Jongere of oudere, typisch „vrouwelijk” bezig of anderszins, bekend of niet, bel. 070-246791 en u krijgt het formulier thuis plus antwoord-enveloppe.

E. Sleijser-Tegelaar.

Burgemeesters-benoemingen

Bij Koninklijk besluit is met ingang van 1 april 1980 benoemd tot burgemeester van de gemeente Hooge- en Lage Zwaluwe:

Ir. P. J. Gruijters, te Ridderkerk. De heer Gruijters (45 jaar) is Rooms Katholiek en lid van het CDA. Hij is thans werkzaam bij Badger NV, te Den Haag. Hij volgt als burgemeester van Hooge- en Lage Zwaluwe de heer W. J. A. de Vet op, die op 5 oktober 1979 is overleden.

Bij Koninklijk besluit is met ingang van 1 april 1980 benoemd tot burgemeester van de gemeente Bunnik:

Drs. J. V. M. Steegmans, aan wie gelijktijdig eervol ontslag is verleend als burgemeester van de gemeente Grubbenvorst. De heer Steegmans (49 jaar) is Rooms Katholiek en lid van het CDA.

Hij volgt als burgemeester van Bunnik de heer F. R. M. Meltzer op, aan wie met ingang van 1 december 1979 eervol ontslag is verleend.

Aat de Jonge CHJO-kandidaat voor Tweede Kamer

De algemene vergadering van de CHJO heeft de voorzitter van de CHJO, Aat de Jonge, aangewezen als de CHJO-kandidaat voor de Tweede Kamer-verkiezingen van het volgend jaar. Hij was de unaniem door het bestuur voorgedragen kandidaat die naar voren was gekomen uit een brede procedure binnen de CHJO.

De algemene vergade-

ring bekrachtigde de kandidatuur bij acclamatie. Aat de Jonge is 27 jaar oud en rondt in Leiden een studie af in het Nederlands recht.

In de CHJO was hij voorzitter van de afdeling Zuid-Holland en sinds april 1979 is hij landelijk voorzitter, in welke hoedanigheid hij tevens bestuurslid van de federatie CDJA, lid van de

Unieraad en adviserend lid van het Uniebestuur is. De „jongerenkandidaat” is aan de CHU voorgedragen voor plaatsing op de kandidatenlijst, waarbij verder de normale procedure wordt gevolgd: op 29 maart zal de Unieraad zich over de kandidaten buigen en een advies opstellen voor de kiesverenigingen, die uiteindelijk de beslissende stem in de lijstvolgorde hebben.

Ministercrisis liet Tweede-Kamerfractie niet onberoerd

Kabinet op randje afgrond

door: Gerard van der Wulp

Het kabinet-Van Agt heeft de afgelopen maand op het randje van de afgrond gebalanceerd. Wat uiteindelijk een ministerscrisis werd, had enige tijd de mogelijkheid in zich een totale kabinetscrisis te worden. Het ging om een meningsverschil binnen het kabinet. Niettemin is deze ingrijpende kwestie, zoals begrijpelijk, niet onopgemerkt aan de Tweede-Kamerfractie van het CDA voorbij gegaan.

Op 18 februari, een maandag, nam het kabinet na een lange voorbereidingstijd een definitief besluit over de wijze, waarop de verslechterde sociaal-economische situatie te lijf zou worden gegaan. Drie miljard extra omhuizen, en met anderhalf procent terugbrengen van de loonsom, alles voor dit jaar. Dinsdagochtend 19 februari deelde fractievoorzitter Lubbers in de fractievergadering mee, dat hem was gebleken dat twee ministers grote problemen hadden met het besluit, minister Andriessen van Financiën en minister Albada van Sociale Zaken. Met beiden zou hij in de loop van de dag een gesprek hebben.

In de vergadering van de fractie van woensdag 20 februari, tegen half zes in de middag, deelde Lubbers mee dat hem zojuist was gebleken dat minister Andriessen zijn ontslagbrief had geschreven. Hij kon zich niet verenigen met het besluit van het kabinet van de voorgaande maandag, en de coalitie was niet van zins dat besluit terug te draaien. Het kabinet besloot die woensdagavond geen consequenties te trekken uit het vertrek van de minister van financiën, indien de ministers Albada en Van Aardenne er de volgende dag in zouden slagen om het kabinetsbesluit te vervatten in een brief aan de Stichting van de Arbeid. Dat lukte in de loop van de donderdagmiddag, waarop premier Van Agt 's avonds in de Tweede Kamer kon meedelen dat het kabinet op zoek ging naar een nieuwe minister van financiën. Een besluit dat door de kamerfracties waarop het kabinet steunt, die van CDA en VVD, werd gesteund, zo bleek in het kamerdebat dat volgde op de verklaring van premier Van Agt.

HOGE PRIJS

Fractievoorzitter Lubbers constateerde, met pijn over de hoge prijs die met het vertrek van Andriessen moest worden betaald, dat er in de grondslag van het kabinet niets was veranderd. „Het kabinet is tot een gezamenlijk besluit gekomen, waarvan de uitvoering geen uitstel gedooft. De CDA-fractie wil de medeverantwoordelijkheid voor dit beleid, dat impopulaire maatregelen

vereist, niet uit de weg gaan”, aldus Lubbers in de Tweede Kamer.

Nadat vrijdag 22 februari de dan ex-minister Andriessen op een persconferentie zijn ontslagbrief nader had toegelicht, werd dinsdag 26 februari het kamerdebat over de ministerscrisis afgerond. Fractievoorzitter Lubbers zei, na de ontslagmotivatie van Andriessen geleed te hebben naast de brief van minister Albada aan de Stichting van de Arbeid, dat hij te weinig verschilpunten zag om het ontslag te rechtvaardigen. Hij concludeerde dat Andriessens twijfels vooral lagen in de relatie tot het sociale klimaat, en niet eens zozeer bij het kabinet of zijn collega Albada van Sociale Zaken. Lubbers benadrukte dat Andriessens aftreden wat het sociale klimaat betreft gezien moet worden als een signaal dat de ernst van de problemen aanneemt. Een oppositiemotie, waarin werd gesteld dat het pakket van maatregelen van het kabinet voor wijziging vatbaar dient te zijn, werd verworpen, mede omdat de CDA-fractie er geen steun aan gaf. Lubbers typeerde de motie als een motie van wantrouwen.

Na deze parlementaire afhandeling van de ministerscrisis volgde de periode van zoeken naar een nieuwe minister van financiën. Overigens ook naar een nieuwe staatssecretaris, want staatssecretaris Nooteboom was het met de bezwaren van zijn minister eens geweest, en trad ook af. Het meest opvallende feit in die twee weken waarin een oplos-

Van het Binnenhof

sing voor de ministersvacature werd gezocht was wel, dat de media over het algemeen in hun berichtgeving over de nieuwe minister tenminste twee dagen voorlagen op de reële gang van zaken. Het gespeculeer over de opvolger van Andriessen was eigenlijk al begonnen nog voordat hij op de twintigste februari zijn ontslagbrief schreef. En dat terwijl er in de CDA-top pas werkelijk aan de opvolgingskwestie werd begonnen op vrijdag de 22ste, nadat het ontslag daadwerkelijk door de koningin was verleend. Bovendien werd tot donderdagavond niet uitgesloten dat Andriessen alsnog zou besluiten tot terugkeer in het kabinet.

RUSTIG DE TIJD

Ondanks de voorspellende geest van de media werd even rustig de tijd genomen voor het vinden van een nieuwe minister. Overleg vond vooral plaats tussen fractievoorzitter Lubbers en KVP-voorzitter Piet van Zeil, en daarnaast met premier Van Agt. Overwogen werden onder meer de mogelijkheden van het aantrekken van een nieuwe man of vrouw van buiten het kabinet, van het verplaatsen van de VVD-minister Van Aardenne naar financiën, en van het overplaatsen van minister Van der Stee van Landbouw naar de vakante financiële post. Het werd uiteindelijk dat laatste, waardoor landbouw vrij kwam. Daarvoor werd nadat ook enige andere mogelijkheden waren onderzocht, het Tweede-Kamerlid

Gerrit Braks aangezocht. Op het moment dat dit artikel werd geschreven - maandag 17 maart - was nog geen beslissing genomen over de opvolging van Nooteboom. Nadat de beide ministers waren benoemd, was de druk duidelijk van de ketel. Tussen de CHU (het staatssecretariaat is een CHU-post), minister van financiën Van der Stee en verdere betrokkenen vindt nog overleg plaats.

GROTE SPOED

Inmiddels nam de Tweede Kamer twee weken geleden met grote spoed een wetsontwerp aan, volgens welke de regering de bevoegdheid krijgt om in te grijpen in de loonontwikkeling (op basis van het omstreden kabinetsbesluit van 18 februari). Het kabinet kondigde vorige week de inhoud van die loonmaatregel af. De maatregel wordt komend weekeinde of uiterlijk in de loop van de volgende week van kracht, nadat de Tweede Kamer er een oordeel over geveld heeft.

Het „gewone” leven aan het Binnenhof ging ondanks alle perikelen door. De Tweede Kamer ging verder met het behandelen van begrotingen (CRM, Binnenlandse Zaken, Ontwikkelingssamenwerking, Justitie, Financiën), het behandelen van wetsontwerpen (o.a. grondwetsherziening, wijziging van de politiewet), en diverse voorvallen (een interpellatie van de CPN over het weigeren van een CPN-lid voor een dienstbetrekking bij de PTT, de Nederlandse situatie in het licht van het kernongeval vorig jaar in Harrisburg, enz.). Deze belangrijke onderwerpen bleven echter in de schaduw van de gebeurtenissen rond de sociaal-economische problematiek. Alles wijst erop dat die problemen in de komende maanden in de landspolitiek sterk zullen blijven overheersen.

**Europese
Gemeenschap**

„Europese Gemeenschap, impasse en perspectief”

„een heldere uiteenzetting over hetgeen in Europa is bereikt en wat er aan mankeert, alsmede wat ons als Europeanen nog te doen staat” (CDA-bestuur)

derde advies van de Permanente Programadviescommissie van het CDA

47 pag.; f 3,50

(incl. verzendkosten)

Bestellingen:

- giro 60 45 00 t.n.v. de Savornin-Lohmanstichting, Den Haag

De CHJO en het gezin: vele meningen

Vorige week zaterdag, 22 maart, hield de CHJO tijdens het middagedeelte van de jaarvergadering in Amersfoort, een discussie over het thema Gezin en andere samenlevingsvormen. Na een drietal belangwekkende inleidingen van de pedagoog en Eerste-Kamerlid prof dr. J. W. van Hulst, staatsraad en expert in personen- en familierecht, mr. C. J. Van Zeben en Tweede-Kamerlid mevrouw C. H. Evenhuis-Van Essen, volgde een geanimeerde discussie tussen de bijna vijftig aanwezigen, die slechts tot de conclusie leidde, dat over het onderwerp, ook binnen de CHJO, een groot aantal verschillende meningen bestaat. Men zag daarom dan ook bewust af van het aannemen van een resolutie over het discussie-onderwerp.

VERANDERING

In zijn inleiding stond staatsraad Van Zeben stil bij de vele veranderingen — in zijn ogen voor het merendeel ook verbeteringen — die bij de invoering van het eerste boek van het Burgerlijk Wetboek in 1970/71 en door vele wijzigingen ook sindsdien, in het personen- en familierecht werden aangebracht. In het algemeen is in die veranderingen de tendens waar te nemen van een zich terugtrekkende overheid, die het samenleven steeds meer overlaat aan de verantwoordelijkheid van de burgers zelf. Genoemd kunnen worden het nieuwe echtscheidingsrecht (1971), de maatschappelijke gelijkheid van man en vrouw in het huwelijk, verbetering van adoptiemogelijkheden en nog veel meer. Vol lof was de staatsraad voor de wetgevende arbeid die op dit terrein wordt verricht door minister De Ruiters, in zijn ogen een minister van justitie, zoals wij er lang geen gehad hebben. Ten aanzien van andere samen-

levingsvormen dan het huwelijk was hij van mening, dat deze juridisch gelijkgesteld moesten worden met het huwelijk en het gezin. Het grote probleem hierbij is echter het vinden van het criterium, wat een duurzame samenlevingsvorm is.

GODDELIJKE INSTELLING

Prof. Van Hulst wilde in zijn inleiding zeker niet zo ver gaan als mr. Van Zeben, waar het de gelijkstelling van het huwelijk en andere samenlevingsvormen betreft. Het huwelijk is een Goddelijke instelling en gelijkstelling daaraan van andere vormen van samenleven is maatschappelijk niet gewenst. Dat het huwelijk daardoor minder aantrekkelijk zou worden, geloofde hij echter niet: de overheid kan op dat punt toch niets opleggen aan de burgers. Wel maande de spreker tot terughoudendheid in de veroordeling van echtscheiding. Het Schriftwoord „Wat God heeft samengevoegd scheidde de mens niet“, was voor hem niet

altijd toepasbaar. Soms lijkt het er meer op, dat God moet scheiden wat door mensen verkeerd is samengevoegd.

GEMAKZUCHT?

Mevrouw Evenhuis bestreed in haar inleiding de stelling, dat een andere samenlevingsvorm boven het huwelijk verkozen wordt, omdat het gemakkelijker zou kunnen zijn om uit elkaar te gaan. Juridisch is dat misschien het geval, maar de emotionele gevolgen van een dergelijke stap zijn zowel bij een huwelijk als bij een samenlevingsvorm hetzelfde. Soms moet een huwelijk zelfs vermeden worden om financiële redenen (bijvoorbeeld het feit, dat een weduwe bij een huwelijk haar pensioenrechten verliest). Zij protesteerde tegen de stelling dat kinderen bij gelijkstelling van man en vrouw in het gezin onvoelende aandacht krijgen. De situatie, dat de vrouw niet werkt en thuis voor de kinderen zorgt, is nog maar betrekkelijk recent werkelijkheid geworden. Kwaliteit leek haar hier belangrijker dan kwantiteit. Om feitelijke redenen verzette zij zich ook tegen de stelling, dat de werkloosheid minder wordt door deelname van minder vrouwen aan het arbeidsproces. Daarvoor is er een te groot verschil tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Voor veel banen die nu door vrouwen worden vervuld, zouden geen mannen te vinden zijn.

GELIJKSTELLING?

De discussie in de zaal spitste

zich al snel toe op de vraag of de overheid het huwelijk en andere samenlevingsvormen gelijk moet stellen. Een aantal leden meende, dat de inhoud van een relatie belangrijker is dan de vorm en dat de gang naar het stadhuis daarbij niet essentieel is. Sommigen pleitten dan ook voor een loskoppeling van het kerkelijk en burgerlijk huwelijk. In deze stellingname vonden zij mr. Van Zeben aan hun zijde. Het ook ter vergadering aanwezige Kamerlid drs. G. van Leijenhorst wees daarentegen op het publieke karakter van de huwelijksluiting, ook in het huwelijk in Bijbelse zijn. Een samenlevingsvorm die niet in het openbaar bevestigd is heeft dat karakter zijns inziens niet. Ofskoon hij instemde met de stelling dat de inhoud vooraf gaat aan de vorm, bleef prof. van Hulst in zijn reactie op mogelijke gelijkstelling negatief: andere samenlevingsvormen dan het huwelijk achtte hij niet te veroordelen als zondig, maar maatschappelijk gezien van een lagere orde. Gelijkstelling voor de wet zal in hem dan ook een tegenstander vinden. Duidelijk werd, dat het CDA in het algemeen, en de CHJO in het bijzonder, nog niet op dit moeilijke onderwerp zijn uitgestudeerd. In zijn slotwoord drong de CHJO-voorzitter Aat de Jonge dan ook op verdere discussie aan: belangrijk is om met verschillende meningen samen toch in gesprek te blijven.

G. V.

Bert de Vries: In Kamer concreet bijdragen aan oplossingen

Wij spraken met: Bert de Vries, geboren 1938 in Groningen, studeerde daar aan de Rijksuniversiteit economie, werkte daarna een aantal jaren op de financiële afdeling van Philips-Eindhoven. Hij ging weer terug als wetenschappelijk medewerker naar de Erasmusuniversiteit in Rotterdam en promoveerde in 1975 aan de Vrije Universiteit op een proefschrift over de theorie van de inkomensverdeling.

De Vries maakt sinds november 1978 deel uit van de Tweede

Parlementier voor het voetlicht

Kamer-fractie van het CDA in de vacature-Boersma; is dus niet meer zo heel „nieuw“ maar toch nog wel „nieuw“ genoeg om voor onze rubriek geïnterviewd te worden.

Vraag: Hoe verliep de overgang uit de universiteit naar de Tweede Kamer?

Antwoord: Erg groot was wel de overstap uit de rust en afstandelijkheid van het universitaire bestaan naar het min of meer chaotische bedrijf van de Tweede Kamer. Het kost tijd om voor jezelf enigszins de weg daarin te vinden en te leren je nuttig te maken.

Een winstpunt is wel, dat je veel meer dan in de wetenschap het gevoel hebt concreet bij te kun-

nen dragen aan oplossingen, die iets voor de mensen kunnen betekenen.

Vraag: Wat zijn je specialisaties binnen de fractie?

Antwoord: Lid van de fractie-commissies economische zaken, sociale zaken, financiën, midden- en kleinbedrijf en sinds kort voorzitter fractiecommissie ambtenarenzaken en pensioenen.

Wel teveel om allemaal intensief te doen; binnen die commissies is echter ook weer een bepaalde taakverdeling en naarmate je wat langer meeloopt, kun je dan ook meer beperken tot die terreinen waarvoor je — meestal met enkele anderen — eerste verantwoordelijkheid draagt.

Vraag: Hoe zijn je regionale contacten?

Antwoord: Na het vertrek van Bouke Beumer naar het Europees parlement ben ik aangewezen als contactman voor Groningen; als geboren Groninger — hoewel in het westen wonend —

ben ik daar wel blij mee. Ik vind het minder bezwaarlijk om — bij wijze van spreken — één dag in de week naar Groningen te reizen, dan om vanuit Groningen drie dagen per week naar Den Haag te moeten.

De voordelen van intensief regionaal contact zijn, dat je vaak in aanraking komt met problemen waar de mensen concreet mee te maken hebben.

Zeker voor een provincie als Groningen geldt dat heel sterk: OKTO, Philips, stakende Provinciale Staten, discussies over beleidspakketten voor Oost-Groningen e.d. zorgen, dat je intensief contact met je regionale achterban moet onderhouden.

Verder ben ik nog samen met Stef Dijkman contactpersoon voor de IJsselmeerpolders; ook daar merk je door persoonlijke contacten, dat er vaak meer — en ingewikkelder problemen zijn dan je op het eerste gezicht denkt.

Jan de Swart.

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter: A. Buntsma, drs. M. Smits, drs. A. J. van Dulst, Wm C. de Kruyf, D. Rebel, Drs. H. van Spanning, Drs. G. van Leijenhorst, Govert Veldhuijzen en mevrouw E. Sleyser-Tegelaar

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema, Dr. E. Bleumink, Prof. Dr. J. W. van Hulst, Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES
Postbus 33822
2503 BC 's Gravenhage

ADMINISTRATIE-ADRÉS:
Voor het opgeven van nieuwe abonnees, advertenties, adresveranderingen, weekblad:

Stichting „Uniepers“
Van Deventerlaan 49,
2271 TV Voorburg,
tel. 070-861520
(uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs f 30,- per jaar.
Vooruit te voldoen op postrekening 70154.
Voorburg t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U. Postbus 67
3770 AB Barneveld.
Telefoon (03420)-6141.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR HIST UNIE Wassenaarseweg 7 2596 BC 's Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander“ te zenden aan: Bureau CHU, Wassenaarseweg 7 2596 BC 's-Gravenhage Telefoon (070) 244516

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m. Het telefoonnummer van de De Savornin Lohmanstichting is 070-246791

Rent-meesterschap en solidariteit

Teksten van de redevoeringen van CDA-fractievoorzitter Lubbers en minister-president Van Agt op het CDA-congres van 20 januari 1979. In de brochure zijn ook de congresresoluties opgenomen.

Publikatie van het CDA

32 pag., f 2,50 (incl. portokosten)

Bestellingen: giro 13 70 00 t.n.v. CDA, Den Haag, met vermelding van de titel.

Vervolg van pagina 1

voor structurele steunmaatregelen. Wellicht is het goed nog een paar gegevens te vermelden om een indruk te krijgen waar het over gaat. Uit de in het laatste verslag van de Europese commissie beschreven situatie blijkt dat de Europese landbouwstructuren nog steeds worden gekenmerkt door een aanzienlijke bedrijfsconcentratie. De bedrijfsgegevens bevestigen de tendens van een forse daling van het aantal bedrijven met een grootte van minder dan 20 ha, terwijl het aantal bedrijven in de bedrijfsgrootteklasse van 20 tot 100 ha een stijgende lijn vertoont.

PARLEMENTS-PERSONEEL

Het is een goede zaak dat de contacten tussen leden van het Europese parlement en personeel worden uitgebreid. In deze vergaderweek vond een tweetal bijeenkomsten plaats. Natuurlijk is de positie van ons Nederlands personeel een gesprekspunt — promotiemogelijkheden enz. Echter ook de actuele zaken: door de recente beslissing om dit jaar alle plenaire zittingen in Straatsburg te houden, betekent dat wel een probleem voor de gezinnen in Luxemburg. Al deze problemen overwegende, komt steeds sterker de noodzaak naar voren om te kiezen voor een vaste vergaderplaats. Hiermee zijn de belangen van de leden van het Europese par-

lement, maar vooral van de medewerkers gediend.

NEDERLAND AKTIEF

Twee leden van de christen-democratische fractie hebben met resoluties het voortouw genomen. Jean Penders, lid van de politieke commissie, haakte in op de actuele ontwikkelingen in Zimbabwe. Een viertal punten uit een resolutie van zijn hand vermelden we:

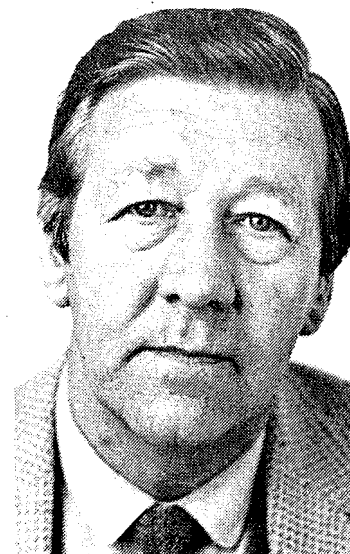
1. spreekt de wens uit dat Zimbabwe zich moge ontwikkelen als een vrije, democratische rechtsstaat en een economisch verzekerde toekomst tegemoet gaat.

2. is van mening dat Zimbabwe, wanneer het dat wenst, zo spoedig mogelijk tot de Overeenkomst van Lomé II kan treden;

3. acht het noodzakelijk de economische structuur van Zimbabwe per omgaande door investeringen uit de lid-staten van de Europese gemeenschap te versterken;

4. doet een beroep op de Europese commissie, de Europese minister-raad en de ministers van Buitenlandse zaken in het kader van de politieke samenwerking bijeen, om zich voor de verwezenlijking van bovengenoemde punten in te zetten.

Hanja May drong er via een resolutie op aan om te komen tot spoedige ondertekening en ratificatie van de conventie van de Verenigde Naties ter uitbanning van alle vormen van discriminatie jegens vrouwen. Beide resoluties werden aangenomen.

Teun Tolman

Primair inkomensbeleid geen zaak van overheid

door: mr. C. van Veen, voorzitter Verbond van Nederlandse Ondernemingen VNO, en lid de Unieraad CHU.

Velen denken bij het begrip „inkomensbeleid” onwillekeurig aan nivellering of aftopping van de prijscompensatie en zien inkomensbeleid als een taak van de overheid. Toch is dat een ernstige misvatting. Natuurlijk is er voor de overheid een taak weggeleid met betrekking tot de inkomensverhoudingen: denk bijv. maar eens aan ons belastingstelsel met zijn progressieve tarieven, aan de Wet op het minimumloon en aan de Bijstandswet. Maar een zeer belangrijk deel van het inkomensbeleid hoort zich af te spelen binnen de onderneming: het zgn. primaire inkomensbeleid.

Hoeksteen van het inkomensbeleid binnen de onderneming is dat bij verschil in soorten werk een verschil in beloning past. Verschil in verantwoordelijkheid, verschil in zwaarte, verschil in inzet zijn daarbij essentiële criteria. Binnen de onderneming spelen daarbij sociale en economische overwegingen een rol. Aan de ene kant moeten de verschillen in beloning als rechtvaardig sociaal verantwoord worden ervaren. De kritiek is momenteel gericht op een onderwaardering van bepaalde soorten van productiewerk (het zgn. vuil en onaangenaam werk). Aan de andere kant dient de totaliteit van het beloningssysteem betaalbaar-economisch verantwoord te zijn.

Inkomensbeleid is dus – wat de beloning van de arbeid betreft – wat anders dan nivellering en bovendien primair een taak van de bij de direct bij het werk in de bedrijven betrokken, te weten de individuele werkgevers en werknemers en de organisaties van werknemers en werkgevers.

DE CENTRALE DOELSTELLING

Van de grootste betekenis daarbij is, dat de beloning van de arbeid in overeenstemming is met de waarde die de arbeidsprestaties in het economisch verkeer hebben. Een redelijke beloning van de arbeidsprestatie – verschillend naar zwaarte en verantwoordelijkheid – bevordert dat binnen de arbeidsorganisatie de juiste man op de juiste plaats komt.

De uit de bestaande marktverhoudingen voortvloeiende inkomensverdeling dient dan ook niet kunstmatig op grond van andere motieven te worden verstoord.

Wat dit betreft moeten we in ons land uitermate goed opletten, dat we niet te ver gaan. Recentelijk heeft minister Albada er herhaalde malen op gewezen, dat de laatste jaren reeds een grote nivellering plaatsvindt. Wij zijn de koplopers van de nivellering in Europa.

Het reëel vrij besteedbaar inkomen bijvoorbeeld steeg voor de werker met een minimumloon in de jaren 1973 tot en met 1979 met 19%. De man met modaal inkomen ging er 14% op vooruit; de 2x modale man met slechts 5% en de 4x modale man met niet meer dan 1%.

Toch moeten er correcties, maar dan niet enkel vanuit een nivelleringsoogpunt, mogelijk zijn op de inkomensverdeling zoals die uit de marktverhoudingen voortvloeit. Ik wees al op de rol van de overheid.

Drieërlei correcties zijn denkbaar:

1e Correcties op misbruik van machtsposities, of het uitbannen van traditioneel beschermde posities, die leiden tot inkomensverschillen die geen maatschappelijke functie (meer) hebben. De belangrijkste mogelijkheid daartoe is overigens het scheppen van gelijke kansen voor allen, vooral te bereiken door een voor iedereen toegankelijk onderwijs. Daar-

naast moet ook vrije toetreding tot een uitbreiding uit de markten zo min mogelijk worden belemmerd, waardoor de markt zo goed mogelijk kan functioneren.

2e Correcties, die voortvloeien uit een rationalisering van inkomensverschillen in overleg tussen partijen in ondernemingen en bedrijfstakken (bijv. met behulp van functiewaardering).

3e Correcties, die de gemeenschap noodzakelijk acht op door haar maatschappelijk onaantvaardbaar geachte uitkomsten van het marktproces. Deze correcties kunnen in de secundaire en eventueel ook in de tertiaire sfeer aangebracht worden (belastingen, sociale premies; collectieve voorzieningen).

Samenvattend kan men stellen dat werkgevers een beïnvloeding van de primaire inkomensvorming door de overheid uit overwegingen van inkomensbeleid van de hand wijzen, gezien de allocatie-functie van de primaire inkomensverschillen. Je zou kunnen zeggen: een onderneming kan nu eenmaal niet buiten het systeem van „loon naar werken”. Daarbij wijs ik er overigens op dat ook het inkomensbeleid in de secundaire en tertiaire sfeer niet in strijd mag komen met de bovenomschreven doelstelling van het primair inkomensbeleid. Meer concreet betekent dit, dat volgens werkgevers ook aan het inkomensbeleid door de overheid in de secundaire en tertiaire sfeer grenzen moeten worden gesteld door de arbeidsmarkt. Bijvoorbeeld de inkomensverdeling d.m.v. belastingen moet in harmonie zijn met de arbeidsmarktsituatie. Juist op die arbeidsmarkt ervaren werkgevers echter de laatste tijd meer en meer dat aan die voorwaarden niet wordt voldaan, hetgeen o.a. tot uiting komt in de tendens dat werknemers, of hun bonden, steeds meer overgaan tot het stellen van netto-looneisen.

GEEN ZAAK VOOR OVERHEID

Samenvattend concludeer ik, dat naar de opvatting van werkgevers:

– het primaire inkomensbeleid in het algemeen geen zaak van de overheid is, gezien de doelstelling die dit beleid naar hun opvatting dient te hebben, nl. een optimalisering van de toewijzing van de arbeid.

– een aantal correcties door de overheid op de primaire inkomensvorming mogelijk zijn, m.n. in de secundaire en tertiaire sfeer, die overigens slechts dan doelmatig én rechtvaardig zijn, indien zij voldoen aan het „arbeidsmarktcraterium” resp. gebaseerd zijn op de feitelijke inkomensverdeling.

Blijft de vraag, op welk niveau de primaire inkomensvorming c.q. -verdeling dan wel bij voorkeur tot stand moet komen. Ik constateer dan dat in de afgelopen jaren in bepaalde delen van de

arbeidsmarkt grote tekorten aan personeel zijn ontstaan (m.n. (zware) productiepersoneel), terwijl in andere segmenten aanzienlijke overschotten bestaan (bijv. in bepaalde richtingen opgeleide academici). De bestaande beloningsverhoudingen hebben zich niet altijd op tijd en voldoende aangepast aan deze nieuwe arbeidsmarktverhoudingen. Het inkomensbeleid zal er voor moeten zorgen dat deze belonings- en arbeidsmarktverhoudingen beter op elkaar afgestemd worden.

RUIMTE VOOR WERKGEVERS EN WERKNEMERS

Om deze doelstelling zo goed en zo snel mogelijk te realiseren, zal de verantwoordelijkheid hiervoor zoveel mogelijk gedecentraliseerd moeten worden naar degenen, die met deze problematiek in aanraking komen en dat zijn in het algemeen werkgevers en werknemers op het ondernemingsniveau. Aan hen zal de ruimte moeten worden gelaten voor een flexibel inspelen met het inkomensbeleid op de arbeidsmarktverhoudingen ter plaatse.

Uiteraard blijft van belang, dat er op het macro-niveau over gewaakt moet worden dat de totale inkomensontwikkeling de nationale mogelijkheden niet overschrijdt.

Hier raken we aan de problematiek van de zogenaamde categorale inkomensverdeling, dat wil zeggen de verdeling van het nationaal te besteden inkomen over de collectieve en de particuliere sector en binnen deze laatste over de looninkomens en de overige inkomens (o.a. de ondernemingswinsten). Het is duidelijk, dat de overheid in dat verband een bijzondere verantwoordelijkheid heeft.

INKOMENSBELEID BEMOELIJKT

Voorwaarde voor een flexibel inkomensbeleid met een naargelang de verschillende arbeidsmarktsituaties sterk verschillend

carakter is, dat de resultaten daarvan niet doorwerken naar andere sectoren, waardoor het differentiërend karakter weer verloren zou gaan.

Aan deze voorwaarde nu wordt in het Nederlandse systeem van inkomensvorming bepaald niet voldaan. Wat is het geval? Nagenoeg alle inkomens zijn op één of andere wijze aan elkaar gekoppeld, hetgeen duidelijk geïllustreerd wordt aan de hand van het onderstaande schema, dat drs. J. Goedhart van het VNO kortgeleden in ESB publiceerde:

Via dit stelsel van inkomensvorming is sedert lange tijd bewerkstelligd dat de inkomensontwikkeling van de verschillende categorieën van inkomensstrekkers op sterk uniforme wijze heeft plaatsgevonden. Het gevolg van dit stelsel is ook dat de inkomensvorming in een bepaald deel van de particuliere sector onmiddellijk consequenties heeft voor de overige delen van de particuliere sector (via het wettelijk minimumloon en -jeugdloon) alsook voor de inkomensvorming in de collectieve sector (ambtenaren, sociale uitkeringstrekkers). Het is duidelijk, dat hiermee het voeren van een sterk gedecentraliseerd inkomensbeleid uitermate bemoeilijkt wordt.

COLLECTIEVE SECTOR DIJT UIT TEN KOSTE VAN PARTICULIERE SECTOR

Deze koppelingen hebben bovendien tot gevolg dat de collectieve sector automatisch voortdurend toeneemt, waardoor omgekeerd de ruimte voor het voeren van het gewenste inkomensbeleid in de particuliere sector steeds kleiner wordt. Noodzakelijk is dan ook dat dit stelsel van aaneengekoppelde inkomens op een of andere wijze versoepeld wordt.

Het bestaande „ruimteprobleem”, althans gedeeltelijk veroorzaakt door dit stelsel, doet zich ook steeds scherper voor, nu volgens de jongste CPB-ra-

mingen de groei van het nationale inkomen in 1980 (nagenoeg) nul zal bedragen.

In de afgelopen jaren is de collectieve sector als het ware automatisch voortdurend uitgedijed ten koste van de particuliere sector. In eerste instantie is daardoor de financiële positie van de bedrijven uitgehouden en dreigen ze nu de concurrentiestrijd te verliezen. We worden te duur!

Gezocht zal dan ook moeten worden naar nieuwe institutionele kaders, waarbinnen meer waarborgen ontstaan voor een meer evenwichtige verdeling van de categorale inkomens. Zoals bekend wordt o.a. hierover op dit moment beraadslaagd In de Sociaal-Economische Raad in het kader van de behandeling van een adviesaanvraag van de minister van Sociale Zaken d.d. 19 juni 1979 inzake een raamwet inkomensvorming.

Zonder daarop uiteraard vooruit te kunnen en te willen lopen en ook geheel los daarvan, zou ik toch twee suggesties willen doen, waarmee wellicht de besluitvorming t.a.v. de verdeling van het nationaal inkomen verbeterd zou kunnen worden:

- het streven naar een verschuiving van de ingangsdata van de belangrijkste cao's naar 1 juli; de overheid kan dan bij haar definitieve begrotingsopstelling uitgaan van relevante gegevens uit de particuliere sector, die reeds voor de helft van het begrotingsjaar vastliggen.
- het werken met een „ouderwetse” endogene loonraming in de MEV e.d.; de overheid kan dan haar reactie geven op de uitkomsten van die raming.

In ieder geval zal ernaar gezocht moeten worden of er mogelijkheden zijn voor bepaalde verbeterde overlegprocedures over de verdeling collectief-arbeidsvoorwaarden-overig inkomen, zowel op middellange termijn als daarop gebaseerd, voor het relevante begrotingsjaar.

Hoe is het met de verdeling van de koek?

door: drs. G. Gerritse

In 1974 heb ik voor een brochurenreeks van het Boekencentrum, een reeks die helaas spoedig gesneefd is, een bijdrage geschreven getiteld „Een eerlijk deel van de koek”.

De bedoeling was dat dit boekje als ondersteuning zou kunnen dienen bij discussies over inkomens, politiek en inkomensverdeling. De redactie van de betreffende brochurenreeks verwachtte over die onderwerpen een toenemende discussie in de jaren na 1974. Nu achterom kijkend gaat men die redactie bijna van helderziendheid verdenken.

Toen de redactie van „de Nederlander” mij verzocht een bijdrage te leveren aan dit themanummer uitgaande van actuele punten uit mijn boekje ben ik erin gaan zitten bladeren. Ik kan het na dit bladeren niet laten één citaat uit eigen werk te piegen en wel het volgende: „Arbeidsonrust en moeilijkheden rond de verdelingsproblematiek blijken dus in het verschiep te liggen. En dat terwijl overeenstemming over verdeelvraagstukken meer dan ooit vereist is”.

Dat lijkt mij met een loonmaatregel en met de meest verbreide werknemersacties uit onze sociale historie nog maar dagen achter ons een zeer actueel citaat.

KORT BESTEK

Ik wil in dit korte bestek ingaan op een aantal zaken die te maken hebben met de verdeling en met de sociaal-economische onrust

van dit moment en mogelijk van de komende periode.

De reële groei van ons nationaal inkomen is na 1974 aanmerkelijk geringer geweest dan in de jaren daarvoor.

Wanneer de wensen en verlangens van zowel de collectieve als van de private sector niet aangepast worden aan deze kleinere mogelijkheden dan levert dat vanzelfsprekend problemen op.

We verliezen dan namelijk meer dan we beschikbaar hebben.

De heer Andriessen wees in zijn „afscheidsbrief” op het feit dat de overheidsuitgaven ook voor dit jaar nog afgestemd zijn op een gemiddelde groei van 3%. Sinds 1974 laten we het ruim 2% per jaar. En de reële beschikbare particuliere inkomens stegen in die periode rond 12% tegen het nationaal inkomen ruim 10%. Dat is dan samen op drie plaatsen terug te vinden, te weten een oplopende financieringstekort van de overheid, groeiende betalingsbalansproblemen en dalende bedrijfswinsten met alle gevolgen voor de investeringen en dus de werkgelegenheid.

AANPASSING

Dat kan een tijdje goed gaan maar dan is aanpassing nodig. Dat kan geleidelijk duidelijk worden maar ook met een schok. En dat is wat nu gebeurt is. In december 1979 werd duidelijk dat de groei voor 1980 niet de verwachte 2,5% maar ergens tussen 0 en 1% zou zijn. Wanneer dat dan al een voorgeschiedenis

Vervolg op pagina 8

Vrouw-Werk-Inkomen

door: Eske Sleyzer-Tegelaar

De redactie van de Nederlander besloot een themanummer te wijden aan het inkomensbeleid. Zelf mede-redactrice van dat blad en nog steeds oog hebbend voor de positie van de vrouw, operde ik de suggestie dan ook „vrouw en inkomen” niet te vergeten. Nee, natuurlijk niet, riep de hele redactie en keek meteen hoopvol mijn richting uit voor het schrijven ervan. Verre van mijzelf een specialist te noemen op het gebied van inkomensverhoudingen, inkomensherverdeling etc. meende ik toch, nu ik A had gezegd, ook op B ja te moeten zeggen.

Vooruit dan maar en hierbij bied ik u mijn overdenkingen rond dit thema aan, in de grenzeloze optimistische verwachting dat ze misschien hier en daar iets aan het denken over gewenste ontwikkelingen kunnen bijdragen.

Vrouw en inkomen dus: Wat een vrouw is weten we allemaal; maar wat is inkomen? Geld, alleen maar geld dat iemand krijgt om de een of andere reden? Inkomen is in ieder geval iets dat er eerst niet was en zodra het ontstaat, ergens iets aan toevoegt. Dat kan geld zijn, dat kan ook zijn een zgn. inkomen-in-natura (b.v. betalen in goederen), dat kan ook een arbeidsbesparend inkomen zijn (niet te verwarren met inkomen-uit-arbeid).

Het eenvoudigst is het inkomen dat uit geld bestaat. Geld dat dus ergens vandaan komt en dat om de een of andere reden aan iemand wordt uitbetaald. Als iemand b.v. vermogen bezit krijgt hij rente van de bank, (inkomen uit rente dus), bezit hij een huis dat verhuurd is, dan ontvangt hij huur (inkomen uit verhuur), heeft iemand zelf een bedrijf dat floreert dan ontvangt hij inkomen daaruit (een bedrijfsinkomen). Een mens kan ook, ik zei het al, anders beloond worden voor bewezen diensten, men kan b.v. een auto van de zaak hebben, dat is ook inkomen, je kunt in een dienstwoning wonen voor niets, dat is ook inkomen. Je kunt je arbeidskracht om niet ter beschikking stellen, diegene die deze arbeidskracht benut, ontvangt dan daardoor inkomen. Etc. etc.

HIJ - HAAR

Ik schrijf tot nu toe altijd „hij”, maar ik moet het hebben over „haar”. Globaal gezien geldt het bovenstaande ook voor de vrouw. Ook zij kan op al deze manieren inkomen ontvangen. Het wonderlijke is echter dat de overheid een heel verschil maakt als het een „hij” betreft of een „zij”. Fiscaal gezien is het b.v. zo dat de „hij” die rente-inkomen heeft daarvoor belast wordt, heeft „zij” dat inkomen dan belast de fiscus toch haar echtgenoot en niet haar. Verhuurinkomsten van hetzelfde laken een pak, maar ingewikkelder: verhuurt zij b.v. kamers zonder pensioen dan gaat het geld naar de man, is er „pensioen” bij dan wordt zij belast, verhuurt zij een eigen huis dan is de man weer fiscaal aansprakelijk. Een warboel dus. Had zij een tante die boeken schreef en komen er na de dood van de tante nog inkomsten uit het auteursrecht dan mag niet zij die aangeven bij de belasting, maar haar echtgenoot moet dat doen van zijn aangetrouwde tante. Schrijft de vrouw echter zelf boeken dan mag ze de inkomsten van haar auteursrecht wel zelf fiscaal verrekenen. Is zij firmante met haar echtgenoot van het bedrijf, dan is de winst fiscaal bij haar belast, is zij daarentegen committair vennote en heeft ze daaruit inkomsten dan wordt niet zij maar haar man daarvoor belast. Geniet een vrouw inkomen uit een uitkering dan wordt men geheel duizelig, de ene uitkering wordt bij haar echtgenoot belast, de andere bij haar. Dit

bos is te groot om het hier geheel weer te geven.

Een vrouw kan dus op allerlei manieren eigen inkomen hebben, maar wordt anders dan de man op allerlei manieren daarvan fiscaal gezien „berooft”, d.w.z. voor de fiscus bestaat niet zij als inkomensgenietster en dus fiscaal zelfstandig persoon, maar in plaats daarvan haar echtgenoot. Gevallen waarin het omgekeerd is, d.w.z. enig inkomen dat de man rechtens toekomt wordt fiscaal bij zijn echtgenote belast, bestaan NIET.

Wie sprak daar het woord „Mannenwereld” uit?

Volledigheidshalve zij hieraan toegevoegd dat de thans uitgekomen „Nota Op Weg...” van de CDA staatssecretaris Nootboom een oprechte poging doet althans de ergste uitwassen in dit opzicht recht te trekken. Hij „verzelfstandigt” de gehuwde werkende vrouw tenminste enigszins. Maar... nog lang niet op alle genoemde terreinen. En... het gaat alleen om de gehuwde **werkende** vrouw; vrouwen die geen arbeid-tegen-betaling verrichten maar wel inkomen hebben uit anderen hoofde blijven fiscaal even onzelfstandig/onmondig als ze waren.

OPVALLEND.

Hoe langer hoe meer valt op dat er eindelijk ook wel eens echt rekening mee mag worden gehouden met het inkomen dat een niet-tegen-betaling buitenshuis werkende vrouw haar man bezorgt, nl. het arbeidsbesparend inkomen. De echtgenoot benut **zonder enige kosten** allerlei diensten, diensten die als hij ze zou moeten betalen waarschijnlijk zijn draagkracht te boven zouden gaan. De was wordt gedaan, het huis schoongehouden, het eten gehaald en bereid, de kinderen verzorgd etc.

Ik praat hier niet van immateriële zaken, die kunnen en mogen niet met het woord dienst worden aangemerkt, alhoewel de tijd niet eens zo ver achter ons ligt dat ook hierover van mannezijde werd opgemerkt, dat de vrouw in **alle** opzichten verplicht was haar man ten dienste te staan.

Maar hier heb ik het over gewone huishoudelijke zaken. Vandaar ook dat zovele weduwnaars in voor hen bijna onoverkomelijke moeilijkheden komen als hun echtgenote wegvat. De diensten die zij bewees moeten nu betaald worden en dat kan financieel gewoon niet....

Er zijn wel hier en daar schattingen gedaan van de sommen die daarmee gemoeid worden, maar meestal durft men dat nauwelijks neer te schrijven, omdat ze het minimumloon ver te boven gaan....

Toch is ook dat inkomen, reëel aantoonbaar inkomen.

De ene vrouw werkt buiten de deur, krijgt geld daarvoor, maakt kosten om toch de huishouding te laten rennen, trekt die er af en wat dan overblijft is haar reële inkomen. De fiscus echter belast haar voor het eigen inkomen, staat haar géén aftrek van dit soort kosten toe, verleent haar slechts een zeer lage belastingvrijesom (ongeveer 1/5 van die van de man!) en van de rest moet zij dan de kosten betalen, zodat het bruto overschot niet groot is.

De echtgenoot van de niet buitenshuis tegen betaling werkende vrouw heeft geen kosten, maar wel een compleet gratis arbeidskracht. Zijn daaruit voortvloeiende toegevoegd inkomen bedraagt belastingvrij tenminste het minimumloon. Hij mag echter wel een hoge belastingvrije som aftrekken en springt er dan ook al moet hij met dat inkomen ook zijn vrouw onderhouden, behoorlijk goed tussenuit.

GELIJK

De Nota-Nooteboom trekt deze scheefgroei enigszins recht door man en vrouw gelijke belastingvrije sommen toe te kennen, maar als men twee gezinnen beziet, waarvan in het ene geval de man alleen het inkomen verdient en in het andere geval man en vrouw samen voor datzelfde inkomen werken, dan slaat de bruto schaal (na aftrek van de te maken kosten-om-te-kunnen-werken) toch nog steeds zwaar door ten voordele van de alleenverdiener. Maar in ieder geval is de Nota een stap vooruit, want nu is het nog veel en veel erger. Nu even de toekomst:

TOEKOMST

Stellen we ons een zonnige toekomst voor waarin man en vrouw voor de wet gelijk behandeld worden, waarin man en vrouw die inkomen willen verwerven daarin niet door de wet gehinderd worden.

Hoe ziet die toekomst eruit? Is er werk tegen betaling genoeg voor allemaal? Waarschijnlijk bij lange na niet. Is er dan vrijwillige arbeid genoeg? Waarschijnlijk meer dan genoeg.

Geen problemen dus, de vrouwen het ene, de mannen het andere deel. Waarom?

Waarom de vrouw het recht op inkomen uit arbeid ontzegt en de man niet? Nee, we moeten eens durven breken met geconditioneerd denken. We moeten ons dan een toekomst voorstellen waarin man en vrouw recht op arbeid hebben, recht niet op allemaal een baan van 40 uur, maar gewoon recht op een portie werk tegen betaling. We hebben tevens, althans in CDA ogen de plicht om allemaal ook onze schouders te zetten onder het vrijwillig onbetaald participeren in de samenleving, ons inzetten voor kerkelijke arbeid, wijkwerk, iets doen voor je naaste in je dorp, je stad, de gastarbeiders,

de ouderen die het niet meer alleen klaren maar toch graag mee willen blijven doen. Tal van taken liggen daar, taken voor man en vrouw. Man en vrouw samen verantwoordelijk voor hun gezin, samen verantwoordelijk voor het gezinsinkomen, samen verantwoordelijk voor datgene dat van buiten het gezin om hulp of medewerking aanklopt. Dat betekent dan ook dat man én vrouw zowel arbeid tegen betaling verrichten als ook vrijwillig onbetaald bezig zijn. Dan kunnen ook de lonen beneden de nullijn belanden, immers er zijn geen twee gezinsinkomens nodig, maar twee inkomens die samen een gezinsinkomen vormen. Allen die werken kunnen dan ook werken, waar mogelijk in kortere werkdagen, waar niet mogelijk 40 uur. De vrouw zal zich dan ook instellen op een andersoortig leven, een leven waarin de periode waarin zij kinderen ter wereld brengt een koesterend verzorgt, waarin zij met haar man samen hun kinderen al hetgene geeft wat zij nodig hebben om tot waardevolle mondige verantwoordelijke burgers uit te groeien, waarin die periode slechts een deel van het leven is. Een korte periode. Meisjes en jongens dienen opgevoed te worden voor een leven waarin wellicht perioden van werk en niet werk elkaar afwisselen; elk dient een vak te leren waarmee een inkomen kan worden verworven. Man en vrouw kunnen dan ook daadwerkelijk meer elkaar steun zijn als zij ook waarlijk beide toegerust zijn voor binnen- en buiten taken.

Vergis u niet als hier zo wat losjesweg wat gedachten worden rondgestrooid ogenschijnlijk kruimeltjes van vluchtig denken.

Dat zijn het n.l. niet. Wel degelijk haak ik hier in op tal van wetenschappelijke studies van staatscommissies en rapporten van overheidsorganen die onafhankelijk van elkaar en verschillende terreinen bestrijkend toch alle in hun prognose uitkomen op een sterk van het huidige verschillende maatschappijbeeld (Zie o.m. Rapport Commissie Muntendam, SER-advies vrouwenarbeid, rapporten WRR)

HANDHAVEN

Dat moet ook, indien we tenminste op de een of andere manier de huidige welvaart met inbegrip van het tot boven de 60 procent gegroeide beslag dat de

collectieve voorzieningen op ons staatsbudget leggen, willen handhaven. Ergens moet het vandaan komen. We kunnen niet doorgaan met leven zoals we deden. Het is ook kortzichtig om te denken dat met een beetje frutselen aan de franje het welvaartsbouwwerk wel overeind blijft. Dat doet het niet, daar is iedereen wel van overtuigd. En dan gaat het er maar om wat beschouw je als onmisbaar, welke offers wil je brengen. Welke offers willen vrouwen dan ook brengen? Willen wij onze kinderen anders grootbrengen, willen wij zelf al in ons leven iets van onze tradities opgeven. Blijven wij vrouwen staan op ons „recht” door onze echtgenoot onderhouden te worden? Ja, dan moet hij ook blijvend in staat zijn een gezinsinkomen te verdienen om ons in die staat te kunnen houden, ook in gevallen waarin er geen kinderen zijn of waarin die allang weer de deur uit zijn. Als wij echter vinden dat we best ook zelf een stukje geldinkomen kunnen inbrengen en als alle vrouwen dat vinden, ja dan moet ik er niet aan denken wat er dan met de loonkosten zou kunnen gebeuren. De nullijn, laat me niet lachen, de min-een-kwart-lijn is dan haalbaar. Het bedrijfsleven ziet een zonnige toekomst tegemoet, de loonkostenfactor is geen zwaard van Damocles meer, de concurrentiepositie wordt versterkt, de uitvoer neemt toe en er komt werk aan de winkel, werk voor allen, die bovendien daardoor ook koopkrachtig zijn gebleven. Uitkeringen zijn dan mogelijk voor hetzij man hetzij vrouw die een tijdlang uit het arbeidsproces terugtreedt voor de noodzakelijke verzorging van de jonge kinderen. Kinderen kunnen het dan ook beter hebben dan nu, hun vader is meer thuis, hun moeder minder volwassener geworden en echt mede-verantwoordelijk geworden en hun opvoeding geen eenzijdige affaire meer.

Samenvattend mag gezegd worden dat vrouw en inkomen, vrouw en arbeid wel eens de toekomstbepalende factoren van onze samenleving zouden kunnen worden. Het is te hopen dat mannen daár eens oog voor krijgen en ophouden voor vrouwen een beleid te bepalen zonder eens serieus zelf een poging te doen met hen dat beleid te bepalen of tenminste vanuit een meer mensgericht blikveld de moeilijkheden te bestuderen.

Sociaal-economische commissie CHJO

Binnen de CHJO is al geruime tijd een sociaal-economische commissie actief. Na een oriëntatieperiode kon deze commissie in augustus van het vorige jaar aan het werk gaan. Binnen de commissie wordt regelmatig gediscussieerd over actuele onderwerpen op sociaal-economisch terrein. Zo werd er uitvoerig gesproken over negatieve inkomstenbelasting en de loononderhandelingen.

Verder heeft de commissie medewerking verleend aan de CHJO-themamiddag over inkomenspolitiek, op 10 november jl., door een aantal stellingen en een discussiestuk op te stellen. Op deze middag was een forum aanwezig waarin drs. G. Gerritse (CDA, Tweede Kamer), prof. dr. P. J. Roscam Abbing (ethicus, Universiteit Groningen), B. Akkerboom (FNV) en drs. K. Groenveld (Prof. Teldersstichting, VVD) zitting hadden. De commissie is momenteel druk bezig met de verdere bestudering van het onderwerp inkomenspolitiek. Dit zal resulteren in een brochure over dit on-

derwerp, die waarschijnlijk tegen de zomer zal uitkomen. Ook zal er op zeer korte termijn binnen de commissie gediscussieerd worden over het CDA-rapport „Gespreide verantwoordelijkheid”.

Meer informatie over de sociaal-economische commissie van de CHJO verstrekt de secretaris van de commissie: A. Korten, De Lepelaar 18, 8251 MT Dronten. tel. 03210-4705.

Molukker en Nederlander

Perspectieven van een relatie

Brochure van de wetenschappelijke instituten van het CDA, opgesteld door mr. H. W. J. Drosen e.a.

31 pag.; f 5,-

(incl. verzendkosten)

Bestellingen:

giro 60 45 00 t.n.v. de Savornin-Lohmanstichting, Den Haag

„Raw(l)s materials” voor een verdelingsbeleid

door: Jan Willem Pauw

De Prof. mr. B. M. Teldersstichting, het wetenschappelijk bureau van de liberalen in Nederland, heeft kortgeleden een ruim 200 pagina's tellende studie, genaamd „Een liberale visie op de verdeling van inkomen en vermogen”, uitgegeven. Dit rapport is geschreven onder leiding van de Groningse hoogleraar dr. S. K. Kuipers en heeft inmiddels tal van reacties losgemaakt (1)

Voorlopig valt daaruit op te maken dat wat betreft het verdelingsbeleid de verschillende gedachten nauwer aan een gaan sluiten, niet in de laatste plaats mogelijk gemaakt door de liberalen die als gevolg van de gewijzigde maatschappelijke omstandigheden de noodzaak onder ogen zagen om de liberale visie op de inrichting van de maatschappij in het algemeen en de verdeling van inkomen en vermogen in het bijzonder te herzien.

RAWLS.

Ter beantwoording van de vraag wat een rechtvaardige verdeling van inkomen en vermogen is, presenteert men in bovengenoemd rapport de theorie van Rawls (2).

Deze theorie valt niet in een paar zinnen samen te vatten en daarom volsta ik met het noemen van de twee centrale rechtvaardigheidsprincipes die Rawls ontwikkeld heeft. Hij lanceert de gedachte van een denkbeeldig maatschappelijk contract, te vergelijken met het resultaat van onderhandelingen die gevoerd zijn zonder zelf bekend te zijn met eigen kwaliteiten en maatschappelijk positie. Een rechtvaardig maatschappelijk contract wordt dan allerleerst gekenmerkt door de onmogelijkheid de vrijheid van één individu te verhogen zonder daarmee een gelijk stelsel van vrijheden voor iedereen in gevaar te brengen. In de tweede plaats zullen de sociale en economische ongelijkheden bij zo'n contract het grootst verwachte voordeel voor de minst bevoordeelde leden van de gemeenschap opleveren en verbonden zijn aan banen en posities die openstaan voor ie-

dereen onder voorwaarde van gelijke kansen voor een ieder, aldus Rawls.

Naast de nodige kritiek die men kan hebben op de vaagheid ofwel de onmeetbaarheid van bepaalde begrippen, moet toch ook gezegd worden dat uit de voor liberalen vergaande conclusies die aan de keuze van deze theoretische basis verbonden dienen te worden wel degelijk durf blijkt. Dat prof. Van den Doel de tijd rijp acht voor een Rawls-Tinbergen-rechtvaardigheids-criterium is een illustratie hiervan (3). De criteria die door ethicus prof. Roscam-Abbing en door de econoom Prof. Tinbergen ontwikkeld zijn worden in het rapport echter wel afgewezen: Hun kritiek daarop wordt uiteindelijk ingegeven door liberale dogmatiek door te stellen dat deze criteria te weinig individualistisch van aard zijn.

Daarbij blijft het criterium individualistisch nogal problematisch, eerder hypothetisch dan realistisch, met name ook in Rawls theorie. Men kan zich afvragen of het centraal stellen van het individu als basis voor een verdelingsbeleid niet een verwijdering betekent van de bijbelse waar-

heid waarin eerder verhoudingen tussen mensen dan individuen afzonderlijk centraal staan.

POLITIEKE CONSEQUENTIES

De theorie van Rawls wordt in het rapport toegepast op de verdeling van het inkomen, gesplitst in arbeidsinkomen en kapitaalinkomen, en de verdeling van het vermogen. Met deze theorie als uitgangspunt volgt dat verschillen in arbeidsinkomen en kapitaalinkomen onvoorwaardelijk gerechtvaardigd zijn slechts wanneer er sprake van inspanningsverschillen is. De verschillen in arbeidsinkomen die voortvloeien uit verschil in natuurlijke talenten of risicoaanvaarding zijn gerechtvaardigd onder de stringente voorwaarde dat de welvaart van de minst bedeelde groepen positief wordt beïnvloed. Onaanvaardbaar zijn de verschillen in arbeidsinkomen voortvloeiende uit machtsconcentraties die leiden tot monopolioïde marktvormen of uit marktimperfecties. Gedacht kan worden aan ongeoorloofde druk van vakbonden, onvoldoende sociale mobiliteit of het niet op elkaar afgestemd zijn van vraag en aanbod op deelmarkten van arbeid. Hier treedt een duidelijke precisering ten opzichte van het VVD-verkiezingsprogramma op. Bovendien wordt het klassiek liberale denken waarin het inkomen fluctueert met het verschil in produktieve bijdrage resoluut terzijde geschoven.

Om nu een rechtvaardiger verdeling van arbeidsinkomens te bereiken zal, aldus het rapport, het beleid zich moeten richten op de inkomensverwervende mogelijkheden, o.m. bepaald door genetische eigenschappen, omgevingsfactoren en het genoten onderwijs (bronnenbeleid). Het scholingsbeleid zal grotere

groepen mensen m.n. kansarmen dienen te ontplooiën, de sociale mobiliteit dient vergroot en sociale achterstandssituaties dienen weggenomen te worden. Vanaf het moment dat in 1975 de Interimnota Inkomensbeleid werd uitgebracht waarin slechts „enkele voorlopige gedachten” over inkomens uit vermogen stonden vermeld, is de discussie daarover niet meer gestopt (4). Het is een verdienste van het rapport van de Teldersstichting dat de discussie hierover voortgaat uit besparingen. Vererving en vermogensgroei bijvoorbeeld ten gevolge van het niet uitkeren van winsten.

Men stelt dat enerzijds door de verschillen in liquiditeit van de verschillende vermogensvormen en anderzijds door het verschillend belang van het vermogen voor het voorzien in het levensonderhoud van de vermogensbezitter, een selectief, gedifferentieerd beleid nodig is. Ik vraag me af of met zo'n verfijning van de huidige vermogenswetgeving, hoe mooi ook, niet een vergelijkbare situatie als bij het huidige overdrachten systeem dreigt te ontstaan, waartegen de liberalen zich vanwege de hoge perceptiekosten en het ontbreken van overzicht keren.

Volgens het rapport zal er in hoofdzaak een marktconform overheidsbeleid gevoerd dienen te worden. Helaas blijft de problematiek van de „ongeprijsde schaarste” evenwel onbesproken.

TENSLOTTE

Zoals vanouds staat bij liberalen de zorg voor gelijke kansen „aan de start” centraal. Om het ver-

loop van maatschappelijke processen laat staan de uitkomsten daarvan heeft men zich over het algemeen minder bekommerd. Resulterende ongelijkheid leek daarmee voor liberalen acceptabel. Niets is echter minder waar. Het rapport van de Teldersstichting blijft liberaal van karakter, althans voorzover daarin de individuele vrijheid centraal staat. De conclusies die getrokken worden, nodigen ook uit om van CDA-zijde aan de discussie over het te voeren inkomensbeleid deel te nemen. Die discussie mag dan niet vrijblijvend zijn. Omdat het blank papier het voorgestane adagium „van het maximaleren van het welzijn van de minstbedeelde” gemakkelijker zal verdragen dan de VVD-fractie in de Tweede Kamer, is de verleiding groot de discussie te laten versterven. In belangeloos gepraat. Met het zicht op de grote sociaal-economische problemen en de noodzaak van een integraal verdelingsbeleid zou dat in ieder geval jammer zijn van de vernieuwingsgezindheid die er in het liberale rapport ligt opgesloten.

voetnoten:

1) Zie bijv. „Gelijk welzijn voor mensen van ongelijke begaafdheid”, J. Tinbergen, NRC Handelsblad, 11 december 1979, blz. 7.

2) Rawls: A theory of justice (1971).

3) Zie „Op weg naar het Rawls-Tinbergen-criterium”, Prof. v. d. Doel, Economisch Statistische Berichten No. 3237, 9 januari 1980.

4) Zie bijv. SER-advies „voor een beleid gericht op redelijke inkomensverhoudingen” (1978), daarin wordt tevens ingegaan op vermogensverdeling en belast. in verm. sfeer.

Gespreide verantwoordelijkheid in de sociale verzekering

door: ir. G. Veldhuijzen

In de Staatscourant van 23 januari 1980 ontvouwt staatssecretaris De Graaf van Sociale Zaken ideeën aangaande een geïntegreerde regeling van werkloosheidsvoorzieningen.

De wenselijkheid daarvan zal door weinigen meer worden bestreden. Iemand die werkloos wordt kan nu nog een uitkering ontvangen eerst als wachtgeld, daarna als werkloosheidsuitkering (van de bedrijfsvereniging), vervolgens in het kader van de WWV-wet werkloosheidsvoorziening (door de gemeente) – en ten slotte op grond van de Rijksgroepsregeling Werkloze Werknemers (ook door de gemeente) –. Een onoverzienlijk geheel, met verschillende uitkeringsnormen, gehanteerd door verschillende instanties. Bovendien gaat in het grote leger van arbeidsongeschikten nog een groot aantal mensen schuil dat een volledige WAO-uitkering (van de bedrijfsvereniging) krijgt, hoewel er eigenlijk maar een gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid is en het alleen niet lukt voor deze mensen een aangepaste baan te vinden.

Ook hier is dan sprake van werkloosheid.

De bedoeling van de staatssecretaris is nu voor alle werklozen te komen tot een basisvoorziening, tot een sociaal minimum, gegrond op de solidariteitsgedachte met daarboven een uitkering gegrond op het loonderingsprincipe ingeval van „onvrijwillige” werkloosheid. Voorzieningen gericht op herintreding in het arbeidsproces zullen worden meegenomen in de nieuwe opzet.

GOEDE GEDACHTE

Al met al een goede gedachte. De wetten moeten voor de burger duidelijke, overzichtelijke rechten en plichten geven, en ze moeten worden uitgevoerd zonder het „van het kastje naar de muur”-principe. De huidige wetgeving op dit gebied voldoet niet aan deze eisen, met alle gevolgen van dien zowel voor personen als voor de maatschappij. Maar de wetgeving moet ook nog aan andere criteria voldoen, volgens ons christen-democraten. We noemen dat tegenwoordig „gespreide verantwoordelijkheid” of misschien verstaan we

nog beter „sovereiniteit in eigen kring” of „subsidiariteitsbeginsel”. De sociale verzekering is in Nederland géén staatszaak.

Zij wordt van oudsher in beginsel uitgevoerd door de „bedrijfsgenoten”. Enerzijds, voor zover het betreft de zogenaamde werknemersverzekeringen, gebeurt dat door verenigingen van bedrijven per bedrijfstak met paritaire (dus werkgevers- en werknemersleden bevattende) besturen. Anderzijds, waar het betreft de zogenaamde volksverzekeringen, berust de uitvoering in hoofdzaak bij de Raden van Arbeid, die niet bedrijfstakgewijze, maar regionaal werken en die ook paritair zijn samengesteld met een door de Kroon benoemde voorzitter.

Deze wijze van uitvoeren van de sociale verzekering mag in het algemeen – even afgezien van het hierboven genoemde „van het kastje naar de muur”-effect dat met name optreedt in relatie tot de arbeidsbemiddeling en de uitvoering van de WWV en RWW – als doelmatig betiteld worden. De uitkeringsgerechtigden krijgen relatief snel hun uitkering en de kosten van de uitvoering bedragen slechts 3 à 3½ procent

van de totale sociale verzekeringskosten, hetgeen in vergelijking tot het buitenland een zeer geringe percentage kan worden genoemd.

Alleen, onze verzekering is duur, omdat de uitkeringen hoog, ja zelfs zeer hoog zijn in vergelijking met het relevante buitenland. En die uitkeringen berusten op maatstaven en rechten door de wetgever in de wetten neergelegd en nog eens daarboven door de bedrijfsgenoten – in tijden van hoogconjunctuur – in (collectieve) arbeidsovereenkomsten afgesproken.

Wanneer dan ook in deze tijd over beheersing van de kosten van de sociale zekerheid wordt gesproken, dan moet deze bij uitstek worden gezocht in het sleutelen aan de wetten zelf of aan de inhoud van de collectieve arbeidsovereenkomsten. Daar staatssecretaris De Graaf de integratie van de werkloosheidsregelingen – naast de genoemde doorzichtigheid – ook in het kader van deze kostenbeheersing plaatst, menen wij dat hij hiermee een goede weg inslaat.

VERBAZING EN SPIJT

Temeer verbaast en spijt het ons

dan ook dat de staatssecretaris voor de uitvoeringsstructuur aansluiting heeft gezocht bij het interim-rapport „Organisatie van de beheersing van de sociale zekerheid”. Dit interim-rapport is namelijk het werkstuk van een ambtelijke commissie, die, zich buigend over het probleem van de beheersing van de sociale verzekering, tot de conclusie is gekomen dat het „zelf doen” door het bedrijfsleven moet worden vervangen door een uitvoering door een zogenaamd onafhankelijk, maar wel „functioneel aan de centrale overheid gebonden” beheersingsorgaan.

Deze uit de Staatscourant blijkende keuze van de staatssecretaris voor het ambtelijke, staats-socialistische, rapport waarmee hij in feite een fait accompli schept voor de toekomstige ontwikkeling der uitvoeringsorganisatie is juist in deze tijd erg merkwaardig. Er is immers zeer onlangs in opdracht van de Sociaal Economische Raad een rapport over de uitvoeringsorganisatie verschenen. Dit rapport betoogt dat een overzichtelijker, duidelijker, en meer op de „cliënt” afgestemd systeem te verkrijgen is door integratie en verbetering van het huidige bedrijfstakgewijs werkende en het regionaal werkende stelsel van „zelf doen”.

Dit rapport, resultaat van een onderzoek dat een tiental jaren heeft geduurd, zal op zeer korte termijn leiden tot een SER-advies waar, zoals nu reeds te verwachten is, zeer grote delen van het bedrijfsleven achter kunnen staan. In dit rapport wordt het goede van het bestaande sys-

Vervolg op pagina 8

Ex-staatssecretaris mr. A. Nootboom:

Terughoudend gedragen

Minister Andriessen trad enkele weken geleden af. Iets dat breed werd uitgemeten in de Nederlandse pers.

Zo verging het niet zijn staatssecretaris

mr. A. Nootboom. Hij verliet „ge-ruisloos” zijn politieke functie van staatssecretaris van financiën, even plotseling als hij gekomen was in december 1977.

Voor de redactie was het aftreden van staatssecretaris Nootboom wel aanleiding om in een gesprek wat meer te weten te komen van deze politicus die, zoals hij het zelf zegt, graag eens de straat was opgegaan, om aan mensen te vragen hoe zij over bepaalde onderwerpen dachten en om problemen uit te leggen zoals dat in zijn vorige baan als hoogleraar belastingrecht voor studenten gebeurde. Zijn zorg is of in werkelijkheid bij de politieke bestuursnormen nog de stem van de gewone man „functioneert”.

Vraag:

Nadat Andriessen zijn ontslag had aangeboden, heeft u dat ook gedaan. Was u het inhoudelijk eens met Andriessen, of was het een consequentie die u moest stellen?

Nootboom:

Ik heb ontslag gevraagd. Dat betekent dat ik wel bewust de keuze maakte, dat ik niet als staatssecretaris wenste door te gaan. Dat had twee oorzaken; de eerste oorzaak was, dat ik de afgelopen jaren zeer nauw met Andriessen heb samengewerkt, dat ons geestelijke politieke gebeuren nauw verweven was, en ik ook volstrekt achter zijn principiële lijn stond, waar de geschillen over bestonden. Verder functioneren met een minister die die lijn niet zou voorstaan, zou ik moeilijk vinden. Ten tweede schuilt in het ontslag-nemen ook een stuk solidariteit met Andriessen.

Vraag:

Loyaal aan Andriessen. Dé-loyaal aan het kabinet Van Agt?

Nootboom:

Het kabinet is dé-loyaal geweest aan zijn minister van financiën.

Vraag:

Tellen meerderheden en minderheden dan niet meer?

Nootboom:

Wanneer er heel elementaire beslissingen zijn te nemen, dan mogen die niet afhankelijk zijn van meerderheden of minderheden. Als Luther destijds de meerderheid had gevolgd dan was er nu geen protestantse beweging geweest.

Vraag:

Terug in deze tijd. De loyalisten hebben indertijd veel kritiek gegeven. Als de loyalisten niet loyaal waren geweest aan het kabinet-Van Agt, dan was het kabinet-Van Agt er niet geweest.

Nootboom:

Akkoord, maar de loyalisten hebben loyaal kunnen zijn, omdat naar alle waarschijnlijkheid zij niet zulke elementaire bezwaren tegen dat kabinet hadden. Ik ben wel in zoverre democraat dat meerderheden heel beslissend zijn, maar niet beslissend wanneer je moet zeggen dit „kan niet”.

Vraag:

Ex-minister Andriessen heeft gezegd dat hij het vermoeden had dat het hele kabinet zou aftreden doordat de VVD zou meegaan.

Nootboom:

Dat kan ik niet bevestigen. Ik ben er nagenoeg zeker van, dat Andriessen vanaf het moment dat hij voelde dat deze problemen zouden kunnen gaan ontstaan, beslist niet ervan overtuigd was dat het zeker was dat de VVD mee zou gaan. Al zal hij zich ook gerealiseerd hebben dat dat er in zou kunnen en moeten zitten.

ONEENS

Vraag:

Er wordt wel gezegd, dat het beleid van Andriessen moeilijk te

verkopen is, omdat er geen sprake is geweest van een flankerend beleid. Er is b.v. nog geen vermogensaanwasdeling, en geen duidelijke nivellering van inkomens.

Bent u het ermee eens dat als deze zaken ook aangepast waren de mensen bewust waren geworden van de noodzaak tot matiging en het ook eerder geaccepteerd zou worden?

Nootboom:

Dit geluid komt uit een specifieke hoek, waar ik het fundamenteel mee oneens ben. Ik betwist dat het niet mogelijk zou zijn geweest om de mensen echt ervan te overtuigen dat er meer moest worden ingegrepen. Vele brieven en telefoontjes bewijzen het tegendeel. De kiezer voelt het wel aan! Alleen er is een groep van mensen, de leiders van de vakbeweging, die schijnen daar niet zo bewust van te zijn. Ik vraag me dan ook af of de stem van de gewone man nog functioneert, daar waar die moet functioneren.

Voor wat betreft het voeren van een flankerend beleid vraag ik me af of een dergelijk beleid moet legitimeren dat we in de lonen moeten korten.

Dat is een gekunstelde uitweg. Ik verwerp ten principale, dat je de term flankerend beleid nodig zou hebben om aan de mensen duidelijk te maken waarom welke ingrijpende economisch financiële maatregelen vereist zijn om onze economische en -sociale welzijn op den duur te „beveiligen”.

Dat er een beleid moet worden gevoerd waarbij b.v. ook de VAD in discussie moet zijn, is akkoord, maar dat dat het papiertje moet zijn, om de bittere bonbon te laten slikken vind ik niet van een overtuigingskracht getuigen

die aanwezig zou moeten zijn in het kabinetsbeleid.

BELANGRIJKSTE

Uiteraard werd ook gesproken over zijn werkzaamheden uitgeoefend in de ruim twee jaar dat het kabinet-Van Agt zit. Als staatssecretaris van financiën was mr. A. Nootboom verantwoordelijk voor de belastingdienst en belastingwetgeving, Staatsloterij en Rijksmunt. Op een vraag wat voor hem het belangrijkste is geweest was in deze periode van de grond is gekomen noemt hij het volgende:

Nootboom:

Ik ben er trots op dat er een nota is gekomen over de vrouw en de belastingheffing, getiteld: „Op weg naar”. Daarin wordt een richting aangegeven. De richting waarin, mogelijk langzaam de belastingheffing van de gehuwde of de werkende partner zich kan ontwikkelen. Dat is veel werk geweest, veel denken en moeilijke problemen overwinnen.

Het tweede punt is dat grote stukken van de reparatiewetgeving zijn aangepakt, wat betekent dat bepalingen in de wet die er bestaan, zodanig worden geherformuleerd, dat b.v. de inkomstenbelasting meer tot zijn recht komt. Zo is de vooruitbetaalde renteaftrek ingekort, en de bepaling dat bepaalde speculatieve beleggingen in buitenlandse onroerende goederen, die fiscaal te zeer bevoordeeld worden, aangepakt. Deze voorstellen liggen momenteel bij de Tweede Kamer.

Ook heb ik een wetsontwerp ingediend bij de Tweede Kamer, waarin een nieuwe heffing voor kansspelbelasting wordt voorgesteld niet onbelangrijke wijziging in de vermogensbelasting en enkele wijzigingen in het successierecht.

Vraag:

Welke zaken zijn blijven liggen?

Nootboom:

Van de hele reparatiewetgeving is het eerste stuk in de Eerste Kamer, dat zou een week na mijn aftreden zijn behandeld. Ook de nota gehuwde vrouw of werkende vrouw is nog niet behandeld. Er is dus in wezen heel wat bij de

kop gepakt, maar de oogst daarvan heb ik niet mogen krijgen. Maar, ook de zaaier vervult zijn functie . . .

TOEKOMST

„Wat hij in de toekomst gaat doen is nog onzeker. „Aanvankelijk had ik het gevoel, nu ga ik eerst met vakantie, na de afgelopen jaren erg hard gewerkt te hebben.

Dat heb ik niet gedaan. Ik ben terstond gaan studeren in mijn vak, het internationale belastingrecht. Daarnaast de post en telefoontjes want de telefoon staat nog steeds roodgloeiend. Wat de verdere toekomst betreft; dat komt wel na mijn wintersportvakantie”.

Vraag:

Zijn er geen aanbiedingen vanuit het bedrijfsleven?

Nootboom:

Wel ben ik door mensen benaderd, maar eerst moet ik rustig bekijken wat ik wil. Voordien heb ik nooit in de actieve politiek gezeten, maar ik heb nooit geweten dat het zo interessant was. Misschien dat ik aan die richting ga denken.

Het is erg moeilijk, omdat je in de fase van je leven zit die zich nog niet eerder heeft voorgedaan nl. niet naar je werk te hoeven.

TENSLOTTE

Op mijn vraag, wat de ex-staatssecretaris nog kwijt wilde bleek een stroom van woorden te komen, vooral betrekking hebbend op zijn functioneren als onderminister.

Nootboom:

Aan het functioneren in beide Kamers der Staten-Generaal heb ik erg veel vreugde beleefd. Ik heb het als een stuk idealisme gevoeld om in het functioneren in de Kamer te laten blijken dat de volksvertegenwoordiging niet een vertegenwoordiging is van partijen die een kabinet steunen, maar een vertegenwoordiger is van heel het volk.

Ik heb mij niet te nadrukkelijk geprofileerd, omdat in wezen het beleid op financiën dat van de minister is.

Ik denk dat het in het totaal van het CDA-gebeuren wijzer is om me wat terughoudender te gedragen dan zeer nadrukkelijk te vechten voor het feit dat Andriessen gelijk had: ik ben er ook nu nog van overtuigd dat Andriessen en ik gelijk hadden, maar om dat te bevechten zou de toekomst van het CDA wellicht schade oplopen, en daar heb ik geen behoefte aan.

CDA-voorzitter Steenkamp:

Ernstige zorgen over optreden werkgroep „NBBA”

De voorzitter van het CDA, prof. dr. P. Steenkamp, heeft een dezer dagen te Dronten gezegd ernstige zorgen te hebben over het optreden van de binnen het CDA gevormde werkgroep „Niet bij brood alleen” (NBBA). Deze werkgroep hield een congres en had de CDA-voorzitter uitgenodigd het woord te voeren.

Dr. Steenkamp gaf de aanwezigen op het congres een aantal overwegingen mee, die ook in het dagelijks bestuur van het CDA aan de orde zijn geweest met betrekking tot de activiteiten van de werkgroep „NBBA”.

Aan het begin van zijn betoog noemde Steenkamp een aantal positieve aspecten: de activiteiten van de werkgroep zijn nadrukkelijk een poging om de „eerste liefde” voor het CDA weer tot nieuw leven te brengen, het streven naar een kritisch vol-

gen van het politieke beleid van het CDA is sympathiek en steun is er voor het oprechte streven om te komen tot een permanente bezinning op het functioneren van de politieke uitgangspunten van het CDA in het praktisch beleid.

NEGATIEVE ASPECTEN

CDA-voorzitter Steenkamp zag ook negatieve aspecten aan het optreden van de werkgroep „NBBA”. Hij zei daarover het volgende:

„Wees primair actief binnen de organisatorische kaders van het CDA en de drie partijen. Wij hebben legio organen en organisaties (teveel in mijn ogen), waarin de door u bepleite standpunten naar voren kunnen worden gebracht. Velen van u hebben zelf zitting in die lichamen. Daar moet u zich laten horen! Daar worden besluiten genomen. Daar moet u van de partij zijn.

U zegt: „Wij willen geen partij in de partij zijn”. Ik houd u daar graag aan. Het CDA biedt zeer veel mogelijkheden in het uiten van opvattingen. En ik zie best in dat men zich daarbij weleens buiten de direct aangewezen partij-kaders zal begeven. Ik

moet er tegelijkertijd op wijzen dat in een politieke organisatie als het CDA niet alles kan. Ik vraag me af of u niet bezig bent de toelaatbare grenzen te overschrijden”, aldus Steenkamp.

De werkgroep stelde binnen het CDA te willen werken. Steenkamp las in de stukken evenwel, dat „NBBA” bezig is ook niet-leden van het CDA bij zijn activiteiten te betrekken. „Met enige goede wil kan ik dit nog zien als een ledenwerfactie voor het CDA. Zo niet, dan acht ik deze methode van werken onaanvaardbaar. U bent dan namelijk wel bezig met het creëren van een nieuwe organisatie resp: een nieuwe partij. Van u, als leden van het CDA, verwacht ik iets anders, behoor ik iets anders te verwachten”, zei de CDA-voorzitter.

Bij de in ontvangstneming van de publicatie van de werkgroep

„Daar gaat het om” zei de CDA-minister voor ontwikkelingssamenwerking Jan de Koning: „In een goede en levende partij is spanning nodig tussen kritische zin en — in ons geval — christen-democratische verbondenheid. Verliest men een van beiden uit het oog, dan ontstaat ellende. Alleen maar kritische zin leidt onvermijdelijk tot schisma's. Alle aandacht voor uitsluitend onderlinge verbondenheid leidt tot een doffe ingeslapen partij, die alleen maar haar omvang als machtsfactor inbrengt”, „Ware woorden van Jan de Koning, waar ik me — zoals dijkwijs — geheel achter kan stellen”, aldus Steenkamp. Hij vervolgde: „Kenmerkt de werkgroep zich door dit evenwicht? Als ik kijk naar de brief, die de werkgroep na het kernwapendebate heeft rondgestuurd, zeg ik: Nee! Er is sprake van een overdosis aan kritische zin, die de onderlinge verbondenheid in gevaar brengt. Een verbondenheid die, gezien de discussies die rond uw werkgroep zijn ontstaan, ook echt in gevaar is gekomen. Als ik lees hoe in die brief bijvoorbeeld over onze minister-president wordt gesproken, dan moet ik concluderen dat er een uiterst zware wissel op die on-

Vervolg op pagina 8

Hoe is het met de verdeling van de koek? Vervolg van pagina 4

heeft vanaf 1974 en wanneer de verwachtingen voor de nabije toekomst niet veel beter zijn dan moet men iets doen.

Gezien het feit dat de voornaamste deelnemers aan de verdeling allen te hoog zitten is het logisch dat men samen aan tafel gaat zitten om te pogen tot nieuwe verdelingsafspraken te komen. Als dat niet lukt dient de overheid die in laatste instantie verantwoordelijk gesteld kan worden voor de sociaal economische situatie die verantwoordelijkheid te kennen.

Het kabinet heeft een wijziging van de Loonwet ingediend en daarop gebaseerd een loonmaatregel genomen. De voornaamste punten van kritiek hiertegen zijn de volgende geweest:

1. de onderhandelingsvrijheid van sociale partners is aange-tast;
2. de C.A.O.-lonen worden alleen aangepakt;
3. het verworven recht van de prijscompensatie wordt aange-tast.

KANTTEKENINGEN

Bij deze punten wil ik enige kanttekeningen plaatsen. De meeste vrijheden en de meeste rechten in ons land vin-

den hun beperking in het overschrijden van de grens naar andere rechten. De te verwachten hantering van de vrijheid van onderhandeling dreigde de noodzaak op te roepen om de collectieve sector, waar de vakbeweging en de werkgevers, zij het met nuances, toch ook veel waarde aan hechten verder aan te tasten. De regering nam toen zijn verantwoordelijkheid en poogde de pijn eerlijk te verdel-en. Natuurlijk trof dit de vakbeweging pijnlijk. Het is juist dat de vakbeweging zich de laatste jaren bepaald gematigd opge-steld heeft. Toch leidde de tus-sen vakbeweging en werkgevers uiteindelijk bereikte overeen-stemming steeds tot grotere loonkostenstijging dan volgens de economische mogelijkheden kon. De gepresenteerde arbeidsvoorwaardenpakketten riepen de vrees op dat dit ook nu dreigde te gebeuren.

De protesten tegen de aantast-ing van de prijscompensatie zijn begrijpelijk zeker in een tijd dat er aan echte loonsverbetering niets mogelijk is. De prijscompensatie systemen zijn moeizaam ver-worven. Ik acht ze belangrijk, ze voorkomen dat de vakbeweging voor de noodzaak gesteld wordt

zich in de loononderhandelingen tegen allerlei onvoorzienbaar-heden gokkenderwijs in te dek-ken. Maar men moet de prijs-compensatie wel zien voor wat hij waard mag zijn. Wanneer er bepaalde prijsstijgingen zijn waaraan de werkgever part noch deel heeft, die hem geen voor-deel opleveren en die hem zelfs evenzeer treffen in zijn bedrijfs-voering (zoals de stijging van de energieprijzen) als de werknemer dan is er aanleiding om deze prijsstijgingen voor gezamenlijke rekening te nemen of te zoeken naar de plaatsen waar eventueel gunstige effecten ervan vallen. Stijging van energieprijzen treft werknemer en werkgever en be-voordeelt oliemaatschappijen en regering. Een energieprijsstij-ging verarmt ons als land niet, gezien onze huidige aardgasposi-tie, maar zo'n stijging leidt wel tot verschuivingen van middelen vooral naar de overheid. De be-steding van deze middelen en het deels terugploegen ervan naar particuliere inkomens-trekker en onderneming ver-dient daarom nu en in de komen-de jaren extra aandacht in de verdelingsproblematiek. De prijscompensatie dient dus te blijven maar hij moet met ver-stand toegepast worden en hij kan deels van de overheid kom-en.

TEN DELE JUIST

Het verwijt dat alleen de C.A.O.-

inkomens gepakt worden is in feite het verwijt dat een alom-vattend, een samenhangend in-komensbeleid ontbreekt. Dat verwijt is juist, maar slechts ten dele. De regering heeft in juni 1979 bij de SER advies gevraagd over wat zij noemt een alle inko-menscategorieën omvattend, indicatief inkomensbeleid. In die adviesaanvraag wordt ook ge-sproken over instrumenten om dit beleid meer dan indicatief te ma-ken. Vooruitlopend op en tot het moment van tot stand komen die zogenaamde Raamwet Inko-mensvorming vroeg de regering versterking van de Loonwet en de mogelijkheid in het C.A.O.-in-komen in te grijpen. De mogelijk-heden gaf het Parlement. Deze afgekondigde Loonmaatregel betreft alle looninkomens. Daar-naast zijn er prijsmaatregelen en daarnaast worden de inkomens van de vrije beroepsbeoefena-ren fors aangepakt.

Het is echter juist dat de maatre-gel bij C.A.O.-inkomens het hardst aankomt, daar worden de inkomens vooraf vrij nauwkeurig vastgesteld. En daar zijn ze achteraf het meest nauwkeurig te controleren.

Er is dus zeker een samenhan-gend inkomensbeleid aan het groeien. Er moeten echter meer gegevens komen om duidelijker te maken waar we staan en wat we (kunnen) willen en om te controleren of de effecten ook bij

niet C.A.O.-inkomens de beoog-de zijn. Die inkomens kunnen nog te gemakkelijk omhoog uit de hand lopen, maar ook omlaag zoals bij de kleine zelfstandigen.

Daartegen moet de regering in-strumenten zoeken. Het Par-lement moet daarbij helpen en het Parlement mag niet schromen de regering het gebruiken van deze instrumenten toe te slaan en zelfs daar toe aan te sporen.

BELANGRIJKER

Dit kan bijdragen aan het tot stand brengen van een sociaal en economisch verantwoord verdelingsbeleid, waarvoor ik ook in mijn boekje pleitte. Naar-mate de koek niet meer groeit, wordt de manier waarop hij ver-deeld wordt belangrijker. Dat geldt niet alleen voor de verdel-ing van de beschikbare midde-len (of het verdelen van het tekort aan middelen).

De verdelingsproblematiek is gericht op het verschaffen van inkomen en werk aan ieder die dat behoeft en op het tot stand brengen van een zo verantwoord mogelijke groei. Daaraan kun-nen nog allerlei andere maatre-gelen bijdragen. Deze vormen wat men noemt het flankerend beleid. Daarop hoop ik in een la-ter artikel terug te komen.

Gespreide verantwoordelijkheid in de sociale verzekering Vervolg van pagina 6

teem behouden en worden de fouten eruit gehaald.

Het bedrijfsleven verklaart zich bereid om eigen verantwoor-delijkheid voor de uitvoering van de sociale verzekering te blijven dragen.

Eigen verantwoordelijkheid bin-nen het kader van een gezamen-lijke, gespreide, onderlinge ver-antwoordelijkheid.

ERNSTIGE ZORG

Begrepen wij dus al niet de keuze van de staatssecretaris voor het ambtelijke interim-rap-port, nog groter was onze verba-zing dat, zoals we uit de pers be-grepen, de CDA-leden van de vaste kamercommissie bij de behandeling hierop doorbor-

duurden, zonder een woord over het rapport dat nog door de SER moet worden behandeld.

Zowel aan werkgevers, als aan werknemerszijde bestaat grote ongerustheid over de in het ambtelijke rapport ontvouwde plannen.

De gedachte nauwelijks of geen invloed meer te hebben op het terrein van de sociale zekerheid en daardoor ook niet meer op het aangrenzende - vaak overlap-pende - terrein van dat van de arbeidsomstandigheden, ar-beidsvoorziening, gezondheids-zorg, etc. baart ernstige zorg om verschillende redenen.

Ten eerste is men er van over-tuigd dat het van belang blijft dat betrokkenen, die „getal en om-standigheden” kennen, betere

en aanvaardbaardere beslissin-gen nemen.

Ten tweede geeft - gezien de praktijk bij de nog door de overheid beheerste uitvoering van de WWV en de RWW - een over-name door de overheid van de gehele uitvoering van de sociale zekerheid bepaald niet een ver-betering te verwachten.

Ten derde zal, doordat de be-drijfstageigene voorzieningen alleen in een bedrijfstakgewijze uitvoering kunnen worden mee-genomen, naast een eventuele overheidsuitvoering van de so-ciale verzekering, een nieuw ge-bouw voor de bedrijfstageigene voorzieningen moeten worden opgetrokken, hetgeen de totale uitvoeringskosten enorm zal verhogen.

Kortom, de „goede beurt” van

staatssecretaris De Graaf met zijn gedachten over één geïntegreerde werkloosheidsre-geling werd overschaduwd door de „slechte beurt” die zijn ideeën over de uitvoering van die rege-ling opleverden.

Het feit, dat de CDA-fractie - tot op heden - in deze ideeën nage-noeg kritiekloos meeding is een teleurstelling voor diegenen die van het CDA verwachten, dat het luistert naar inspraak van bij een zaak betrokken, en dat het ernst maakt met spreiding van bevoegdheden en verantwoor-delijkheden.

Ir. Veldhuizen is lid van CDA/CHU en voorzitter van de Be-drijfsvereniging voor de Me-taalindustrie en Elektrotech-nische industrie.

Grondpolitiek

„Grondeigendom en grondbeheer - een opdracht voor individu en gemeenschap”

rapport over voorkeursrecht, onteigening, waardebe-paling van grond, herverkaveling en erfpacht.

publikatie van de politiek-wetenschappelijk instituten van KVP, ARP en CHU.

30 pag., f 3,75 (inclusief verzendkosten)

Bestellingen:

- giro 604500 t.n.v. Savornin-Lohmanstichting, Den Haag.

Ernstige zorgen over optreden werkgroep „NBBA” Vervolg van pagina 7

derlinge verbondenheid is ge-trokken. Zo kunnen wij echt niet met elkaar omgaan!

Het mag bekend zijn dat ook ik op onderdelen kritiek heb op het kabinetbeleid, dat overigens een coalitiebeleid is. En ik kan u verzekeren dat ik daaraan op mijn wijze uiting geef.

De manier evenwel, waarop de werkgroep schrijft over dit kabi-netsbeleid en vooral het optre-den van de minister-president noem ik onheus, een christen-democraat onwaardig. Ik roep u op deze stijl te verlaten,” zei CDA-voorzitter Steenkamp.

ELITAIR

Ernstige zorgen heeft Steen-

kamp eveneens tegen wat hij noemde het nogal **elitair** optre-den van „NBBA”. Hij bespeurde dat met name in de wijze waarop de werkgroep in feite het Evan-gelie voor zich monopoliseert. „Wat dat doet men toch als men onverbloemd stelt „het kabi-netsbeleid in Evangelische zin te willen bijbuigen”. Door deze pretentie diskwalificeert u an-deren in het CDA en daarmee doet u hen onrecht. Het is een vol-strekte miskennis van de moti-vatie van mensen in het CDA die in de politieke praktijk niet pre-cies op hetzelfde punt uitkomen als deze werkgroep,” aldus Steenkamp.

H.L.

Sallandse heuvelrug Hellendoorn

Onze bungalow te huur met C.V.

Voor 6 personen, vanaf 26 juli t/m 9 augustus.
Tel. 05486-54894.

In voorraad: stalen kantoorkasten, stalen schrijf-buro's, burostoelen, kantinetafels en -stoelen, magazijn-stellingen, stalen wandrekken.

AVAC

Lage Kamp 3, Apeldoorn.
Tel. 055-211500.

Geopend van 13.00 tot 17.30 uur en zaterdag van 9.00 tot 12.00 uur.

Heden heeft de Heere in zijn eeuwige rust gehaald onze lieve moeder, grootmoeder en overgrootmoeder

HENDRIKA BIJPOST
weduwe van Adrianus van der Valk, Dz.

Zij mocht 84 jaar worden.

Wij dan, gerechtvaardigd uit het geloof, hebben vrede met God door onze Heere Jezus Christus (Romeinen 5:1)

Almelo: Ds. D. van der Valk
M. A. van der Valk-Blok
Vlaardingen: S. M. H. de Snayer-van der Valk
L. de Snayer
California (U.S.A.): M. M. H. Franklin-van der Valk
J. Franklin
Zwartewaal: A. J. F. van der Valk
E. K. E. van der Valk-van der Hoek

Vlaardingen, 17 maart 1980
Bejaardencentrum „Uitzicht”, Churchillsingel 510
Correspondentie-adres:
Willem Frederikstraat 67, 3136 BP Vlaardingen.

De begrafenis heeft inmiddels plaatsgehadt op vrijdag 21 maart op de algemene begraafplaats „Emaus”.

AANNEMINGSBEDRIJF
HOOGVLIET & ZN. B.V.
Burgerlijke- en Utiliteitsbouw

- * NIEUWBOUW
- * VERBOUW+
- * ONDERHOUD

ZWIJNDRECHT
Molenvliet 9 - Tel. 01850-26651-27034-24330.

Aangaande de illegale buitenlandse werknemers moet men naast het hart ook het verstand laten spreken

door: drs. Gerard van Leijenhorst, vice-voorzitter CDA-Tweede Kamerfractie

Ruim drie jaar geleden werd een onder het kabinet-Den Uyl ingediend wetsontwerp, getiteld „wet arbeid buitenlandse werknemers” nagenoeg unaniem door de Tweede Kamer aangenomen. Deze wet had tot doel om de naar Nederland aanzwelende stroom illegale buitenlandse werknemers in te dammen. Na de regularisatie in 1975 was daar alle reden toe. Bedoelde wet is op 1 november van het vorig jaar in werking getreden. Kort daarvoor werden honderden illegale werknemers door de werkgevers op straat gezet om daarmee een hoge boete – op grond van de wet – te ontlopen. Stemmen gingen op, o.a. onder het motief dat de werkgevers meer schuld hadden dan deze werknemers, om deze laatsten onder bepaalde voorwaarden maar een legale status te verlenen. Een en ander mondde in de Tweede Kamer uit in de PvdA-motie-Buurmeyer, die dank zij de steun van een klein deel van de CDA-Tweede-Kamerfractie een kleine meerderheid (70-68) verkreeg.

De vraag is thans: hoe nu verder? De regering heeft al besloten de motie niet uit te voeren, omdat dit haar beleid volledig zou doorkruisen. Staatsrechtelijk gezien kan een regering iedere motie naast zich neerleggen. In de praktijk zal zij er zwaarwegende argumenten voor moeten hebben om dit ook werkelijk te doen. Het rücksichtslos riskeren van een motie van wantrouwen kan te gemakkelijk haar voortbestaan in de waagschaal stellen.

In dit geval denk ik dat de regering inderdaad zeer zwaarwegende argumenten had om bedoelde motie naast zich neer te leggen. Zonder uitputtend te zijn denk ik aan de volgende overwegingen. In de eerste plaats is bovenvermelde wet door de beide Kamers aanvaard. Het parlement heeft dus uitgesproken, dat deze wet moet worden uitgevoerd. Nu de consequenties ervan praktisch blijken, kan men de wet natuurlijk niet op losse schroeven zetten. Dat is uit een oogpunt van wet-

geving een onmogelijke zaak. Vervolgens zal men ook in het buitenland spoedig bekend zijn met de wijze waarop wij omspringen met onze wetgeving. De tam tam zal weldra rondgaan om de Middellandse Zee en verspreiden dat men het in Nederland niet zo nauw meent met de wet, hetgeen een enorme aanzuigende werking kan hebben op groepen die vervolgens (illegaal) naar ons land willen toekomen. De grenzen (vooral tussen België en Nederland) zijn praktisch open grenzen, zodat daartoe fysiek weinig belemmeringen in de weg worden gelegd.

Voorts moet men zich ervoor wachten dat illegale werknemers geen bevoorrechte positie gaan innemen boven legaal Nederland binnengekomen buitenlandse werknemers. Van deze laatste categorie zijn velen werkloos geworden. Moeten zij hun kansen nu verkleind zien door het feit dat illegalen met hen wedijveren op de arbeidsmarkt? Zelfs een maatregel waardoorheen, het hart spreekt kan discriminatie inhouden. Tenslotte, Nederland voert een

in ons land gemobiliseerde emoties op dit terrein nog te (willen) keren.

Het hart móet spreken in de politiek, maar het verstand behoort ook zijn aandeel te hebben. En daarbij sprak ik nog niet eens over de toestand in de grote steden, waar de buitenlanders veelal maar matig geaccepteerd worden of waar Nederlanders zich zelfs als vreemdelingen gaan voelen.

Men kan er natuurlijk van uitgaan, dat het principiële of ethische gezien zuss of zo zou moeten gaan, niet daaraan de verwachting verbindend dat het daarom ook wel zo zal gaan, de landelijke en plaatselijke overheid echter hebben met de werkelijkheid te maken, waarop zij een verantwoord beleid hebben af te stemmen. Met andere woorden de draagkracht van onze Nederlandse steden vormt ook een factor in het opnamebeleid van vreemdelingen. Gelukkig, dat dit kabinet-Van Agt – als eerste – begonnen is om eens een goede start te maken met het minderhedenbeleid.

Daar is ook voor 1980 veel geld voor uitgetrokken.

Degenen die dit kabinet verwijten, dat het door het naast zich neerleggen van de motie-Buurmeyer, het hart niet op de juiste plaats zou hebben zitten, doen daarbij afbreuk aan hun verstandelijke vermogens, welker inzet in zo'n behartigenswaardige zaak meer dan gewenst is.

Unieraad stelde advies vast voor kandidatenlijst

De Unieraad van de CHU heeft in de vorige week zaterdag te Utrecht gehouden vergadering het advies vastgesteld voor de lijst met christelijk-historische kandidaten bij de Tweede-Kamerverkiezingen volgende. Deze advieslijst wordt nu voorgelegd aan de christelijk-historische kiesverenigingen in het land. Op in de loop van de zomer te houden regionale groepsvergadering vindt de definitieve vaststelling plaats van de christelijk-historische kandidatenlijst.

Bij de komende Tweede-Kamerverkiezingen komt het CDA uit met één kandidatenlijst. Op die lijst staan dan, volgens een reeds vastgestelde sleutelverdeling, kandidaten voorgedragen door KVP, ARP, CHU en rechtstreekse CDA-leden.

De Unieraad stelde het advies vast, na uitvoerige besprekingen en schriftelijke stemmingen, aan de hand van een voorstel van het Uniebestuur, het dagelijks bestuur van de CHU.

Het voorstel van het Uniebestuur, voor wat de eerste twintig kandidaten betreft, was als volgt:

1. drs. G. van Leijenhorst te Garderen, lid Tweede Kamer;
2. jhr. mr. P. A. C. Beelaerts van Blokland te Amstelveen, minister van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening;

3. drs. H. Eversdijk te Heinkenszand, lid Tweede Kamer;
4. drs. D. G. van der Mei te De Meern, staatssecretaris van buitenlandse zaken;
5. W. J. Deetman te Gouda, lid Tweede Kamer;
6. drs. C. P. van Dijk te Rotterdam, lid Tweede Kamer;
7. drs. G. Gerritse te Soest, lid Tweede Kamer;
8. mevrouw C. H. Evenhuis-van Essen te Amsterdam, lid Tweede Kamer;
9. mr. J. S. L. Gualthérie van Weezel te Den Haag, lid Tweede Kamer;
10. mr. G. van Muiden te Nootdorp, lid Tweede Kamer;
11. W. A. Mateman te Aalten, lid Tweede Kamer;
12. A. B. L. de Jonge te Leiden, voorzitter CHJO;
13. J. Nijland te Steggerda;
14. mevrouw H. Tegelaar-Boonacker te Rijswijk (Z.H.), vice-voorzitter CHU;
15. drs. J. P. van der Reyden te Oegstgeest;
16. J. Kiers te Steenwijk, penningmeester CHU;
17. mr. J. M. Boll te Amsterdam;
18. J. B. Ventevogel te Vlissingen;
19. mevrouw G. W. van Montfrans-Hartman te Broek in Waterland;
20. drs. G. van der Meulen te Rijswijk (Z.H.)

ADVIES

Het advies van de Unieraad luidt:

1. drs. G. van Leijenhorst;

2. jhr. mr. P. A. C. Beelaerts van Blokland;
3. drs. H. Eversdijk;
4. drs. D. F. van der Mei;
5. W. J. Deetman;
6. drs. C. P. van Dijk;
7. drs. G. Gerritse;
8. mevrouw C. H. Evenhuis-van Essen;
9. mr. J. S. L. Gualthérie van Weezel;
10. mr. G. van Muiden;
11. W. A. Mateman;
12. J. Nijland;
13. A. B. L. de Jonge;
14. mevrouw H. Tegelaar-Boonacker;
15. C. Hoogstraten, gedeputeerde te Groningen;
16. J. Kiers;
17. drs. J. P. van der Reijden;
18. mr. J. M. Boll;
19. drs. G. K. Timmerman en
20. mevrouw G. W. van Montfrans-Hartman.

Er komen in totaal op de CDA-kandidatenlijst voor de Tweede-Kamerverkiezingen 33 christelijk-historische kandidaten. De namen op de CH-lijst, genummerd 21 tot en met 33, worden nader bekend gemaakt.

AGENDA

De Unieraad was in zijn vergadering van vorige week zaterdag voorts bezig met de agenda voor de algemene vergadering van de CHU op zaterdag 10 mei aanstaande te Rotterdam, ook was aan de orde de kandidaatstelling voor de Eerste-Kamerverkiezingen over enkele weken. Dan treedt de helft van de Eerste-Kamerleden af. De Unieraad wil niet er over eens, dat de aftredende christelijk-historische senatoren, de here A. J. Kaland en dr. K. de Vries, opnieuw kandidaat gesteld zouden moeten worden.

Matiging met oog op herstel

door: mr. Joost P. van Iersel lid Tweede Kamerfractie CDA

De afkondiging van de loonmaatregel is een belangrijk incident in het ingrijpende proces van omschakeling en aanpassing aan nieuwe economische gegevens in de wereld en in ons eigen land. Het is daarmee een noodzakelijke stap op een weg, waarvan overigens het eind nog niet in zicht is. De ontwikkelingen gaan de laatste jaren bijzonder snel en niemand kan voorspellen hoe de economische kontekst er zelfs binnen enkele jaren uit zal zien. Eén ding staat echter vast: we zullen moeten matigen om daarmee ruimte te bieden aan nieuwe investeringen en zekerstelling van het gewenste peil van overheidsuitgaven en sociale zekerheid in ons land.

CONTROLE ACHTERAF

Terecht heeft daarom de Tweede Kamer in meerderheid met de loonmaatregel ingestemd. De medewerking van D'66 dit keer heeft het draagvlak van deze instemming politiek verbreed. Om

Vervolg op pagina 2

Mensenrechten en ontwikkelingssamenwerking: kwetsbaar gebied

door: Harry Aarts, voorzitter commissie voor ontwikkelingssamenwerking in de Tweede Kamer

De ontwikkeling van de derde wereld vormt een noodzakelijke voorwaarde om de daar levende meerderheid van de wereldbevolking in staat te stellen tot een zinvol genot van de rechten van de mens.

Deze stelling stelt de verhouding ontwikkelingssamenwerking-mensenrechten in het juiste daglicht. Hieruit blijkt tevens dat de inhoud van het begrip „mensenrechten” in de loop der jaren een evolutie heeft doorgemaakt.

Het gaat niet alleen meer om de zg. klassieke mensenrechten, tegenwoordig worden de sociaal-economische mensenrechten, de zogenoemde welzijnsrechten, als gelijkwaardig beschouwd: recht op gezondheid, op huisvesting, voedsel, werk, onderwijs etc., kortom: recht op voorziening in basisbehoeften.

Dit geldt overigens niet alleen voor het buitenland, ook in Nederland zijn pas bij de momenteel aanhangige grondwetsherziening de sociale mensenrechten in de tekst van de constitutie opgenomen.

Klassieke mensenrechten beogen vooral het zekerstellen van de vrijheidssfeer van de individuele mens. Sociale grondrechten scheppen voorwaarden en mogelijkheden voor menselijke ontplooiing. Hun realisering zal slechts kunnen plaatsvinden in een proces, dat sociaal-cultureel bepaald is en vanuit de historie is gekleurd. Zij moeten in en door de gemeenschap worden ingevuld.

Hoewel men derhalve een onderscheiding tussen beide categorieën mensenrechten kan aanbrengen, men mag hen niet scheiden. Kort gezegd: vrijheid van drukpers heeft weinig praktisch nut voor analphabeten, maar anderzijds leidt materiële welvaart niet tot een volwaardig menswaardig bestaan zonder burgerlijke rechten en vrijheden. De situatie wordt dramatisch daar waar beide categorieën mensenrechten in de verdrukking komen, hetgeen jammer genoeg in vele ontwikkelingslanden het geval is.

Nederlands ontwikkelingsbeleid

Op de situaties die hieruit voortkomen spitsen dan ook de problemen binnen het Nederlandse ontwikkelingsbeleid zich toe. In het Nederlandse ontwikkelingsbeleid zijn de mensenrechten sinds 1974 expliciet in directe relatie gebracht met de hulpverlening. Aanvankelijk als subcriterium voor de concentratielandenkeuze, nadien door de huidige regering als apart criterium. Het opstellen van een dergelijk criterium blijkt echter eenvoudiger dan de invulling en toetsing ervan in concrete situaties. De beleidsconclusies in de paragraaf ontwikkelingssamenwerking van de nota zijn voorzichtig geformuleerd, misschien wel iets te voorzichtig. De teneur is dat terughoudendheid en bescheidenheid past wanneer over het verband tussen ontwikkelingssamenwerking en mensenrechten wordt gesproken. Wij kunnen deze benadering begrijpen en willen die ondersteunen voor zover het betreft het hantieren van hulp als beloning voor de eerbiediging van de klassieke mensenrechten en het onthouden van hulp als straf voor schending. Terecht zullen consequenties van deze schendingen voor de hulp moeten worden gewogen alvorens maatregelen worden genomen. Hierbij zullen met name de aard van de schendingen, het al dan niet systematische, structurele karakter ervan enerzijds en anderzijds de te verwachten gevolgen van de wij-

Dezer dagen was er in de Tweede Kamer een openbare commissievergadering over de Nota Mensenrechten in het Buitenlands Beleid. Het lid van de CDA-Tweede-Kamercommissie, tevens voorzitter van de vaste commissie voor ontwikkelings-samenwerking, Harry Aarts, voerde daarbij het woord over de verhouding tussen ontwikkelingssamenwerking en mensenrechten. Hiernaast volgt zijn beschouwing.

zigen van de hulpverlening. De vraag is in welke situatie er een einde moet komen aan de terughoudendheid en er wel „gestraft” moet worden of de hulp moet worden stopgezet. De regering heeft twee mogelijke situaties aangegeven:

1) wanneer de hulpverlening het veronachtzamen van mensenrechten dreigt te bevorderen, en

2) wanneer het niet mogelijk blijkt de doelstellingen van de hulpverlening te verwezenlijken. Beide zijn eigenlijk vanzelfsprekende zaken, doch is hier niet het probleem dat een direct verband tussen situaties in een land en de hulpverlening, om nog niet eens te spreken van een causale relatie, moeilijk te leggen valt?

Door deze argumentatie wordt overigens volledig uitgesloten dat de hulp wordt onderbroken wanneer deze twee getallen niet aanwezig zijn. Wij zijn van mening dat tot beëindiging van de hulp moet kunnen worden overgegaan wanneer in een land de meest fundamentele mensenrechten door de overheid apert, systematisch en ernstig worden geschonden zonder uitzicht op verbetering ook al zijn de twee genoemde gevolgen niet expliciet aantoonbaar.

Hulp aan de bevolking

Moet de bevolking van landen waar de fundamentele mensenrechten op ernstige wijze worden geschonden volledig van onze hulp verstoken blijven? Wij zijn van mening dat juist daar waar het regime onmenselijker is onze hulp voor de bevolking harder nodig is. Doch dan zal deze hulp niet gegeven moeten worden aan of via de overheid, resp.

organisaties die zich met dat regime identificeren. Daarom komen derhalve slechts die particuliere kanalen in aanmerking die los staan ten opzichte van de overheid en de hulp willen en kunnen benutten om de noden van de kwetsbaarste groepen, de mensen in de verdrukking, te lenigen.

Deze basisbehoeften behoeven niet uitsluitend te worden beperkt tot materiële zaken; daaronder kunnen ook worden gerekend: ontwikkelings- en vormingsactiviteiten die nodig zijn voor het aankweken van sociale vaardigheden, voor de deelname in een democratiseringsproces.

Wij realiseren ons dat we ons hier op een kwetsbaar gebied bevinden. Immers, des te bewuster en gevormder een samenleving is, des te groter gevaar deze kan betekenen voor de gezaghebbers in ontwikkelingslanden. Een prudent beleid terzake is dan ook noodzakelijk. Zo zal de Nederlandse financiële bijdrage nooit rechtstreeks mogen zijn gericht op omverwerping van het regime of op het steunen van gewelddadige activiteiten gericht tegen het regime. Het beleid zal altijd moeten zijn gericht op de emancipatie van de onderliggende groepen voor zover autochtone particuliere organisaties in ontwikkelingslanden daarmee bezig zijn.

Internationale financiële instellingen

Ten aanzien van de multilaterale financiële instellingen (Internationaal Monetair Fonds, Wereldbank, etc.) stelt de nota dat deze weinig bereidheid tonen om overwegingen betreffende mensenrechten in de besluitvorming te betrekken. Voorts wordt vermeld dat voor de Wereldbank, overeenkomstig zijn statuten, alleen economische overwegingen relevant zijn. De regering stelt dit in de nota als een gegeven en het is de vraag of zij zich terecht mag beroepen op statuten uit de veertiger jaren, zonder zich af te vragen of deze niet in het licht van de ontwikkeling van normen en waarden in de afgelopen decennia zouden moeten worden aangepast. Kan op de duur worden volhard in een situatie dat meer en meer ontwikkelingssamenwerking en -hulp worden gezien als een bijdrage om de rechten van de mens te realiseren, terwijl de multilaterale financiële instellingen zich door louter economische overwegingen laten leiden?

Deze economische overaccentuering kan uit ontwikkelingsoogpunt moeilijk te verteren consequenties hebben. Landen die een beleid voeren dat meer

gericht is op economische expansie dan op bevrediging van basisbehoeften van de bevolking hebben weinig problemen om financieringsmiddelen aan te trekken. De rentabiliteit van deze middelen is verzekerd, doch de effecten van deze middelen voor de armste groepen zijn vaak schamel.

Anderzijds komen landen die een beleid voeren waarbij het accent vooral ligt op de informele sector, op de vaak niet direct productieve en niet op export gerichte activiteiten, op de noden in de sfeer van de gezondheidszorg, analfabetisme-bestrijding, ontwikkeling en onderwijs veel moeilijker aan hun noodzakelijke financieringsmiddelen.

Wij realiseren ons dat hier geen sprake is of kan zijn van een zwart-wit tegenstelling en dat een uit economisch en monetair oogpunt gezonde toestand ook voor ontwikkelingslanden van groot gewicht is. Gezocht zal moeten worden naar een evenwichtiger situatie waarbij naast economisch-monetaire ook overwegingen uit de sfeer van de klassieke en sociale mensenrechten medebepalend zijn voor de verlening van steun.

Europees beleid

Het is jammer dat het Nederlandse regering niet is gelukt om in het Lomé-verdrag¹⁾ een paragraaf op te nemen inzake de mensenrechten. Het is duidelijk dat de ACP-landen²⁾ van mening waren dat een dergelijke paragraaf in dit verdrag niet thuis hoort. Wij hopen echter dat de discussies die tijdens de onderhandelingen gevoerd zijn hiermede niet zijn beëindigd en dat het mogelijk zal zijn tijdens de looptijd van het verdrag, mede aan de hand van concrete ervaringen, in dialoog met de ACP-landen te komen tot gemeenschappelijke inzichten op dit punt. Ook het EEG/ACP-parlement zal daarin een belangrijke rol kunnen spelen als vertegenwoordigers van de volken. Overigens zijn wij van mening dat deze dialoog door de EEG-landen des te geloofwaardiger kan worden gevoerd naarmate zij in de onderhandelingen over de Derde Ontwikkelingsdecade een constructieve bijdrage leveren aan de realisering van de sociaal-economische mensenrechten in de Derde Wereld.

¹⁾ Lomé, de hoofdstad van de Westafricaanse staat Togo, waar op 28 februari 1975 de overeenkomst werd gesloten tussen de ACP-landen en de EEG.

²⁾ ACP-landen: 58 landen in Afrika, het Caribisch gebied en de Pacific, die een overeenkomst hebben gesloten met de EEG, de Europese Economische Gemeenschap.

Vervolg van pagina 1

niet bereikbaar was. De aanvande motie van D'66 beperkt deze loonmaatregel tot 31 december van dit jaar. Dit houdt in dat de Regering zich bereid heeft verklaard om de invulling van de loonmaatregel, indien haars inziens de noodzaak van verlenging zou blijven bestaan, deze ter goedkeuring aan het Parlement voor te leggen.

Minister Albada heeft aldus gekozen voor vrije onderhandelingen in de Stichting in het najaar. Ontstaat er geen overeenstemming dan zal het Parlement zich alsnog over verlenging van de loonmaatregel in enigerlei vorm moeten uitspreken. We staan dan een paar maanden voor de verkiezingen, wat wel een hypothese legt op de politieke besluitvorming op dit gevoelige beleidsterrein. Intussen biedt de vrijheid van onderhandelen met een controle achteraf door Regering en Parlement de mogelijkheid om alle aspecten, waar-

onder ook de knelpunten op de arbeidsmarkt, aan de orde te stellen, zonder dat op één gebied, de lonen en salarissen, de dreiging van onmiddellijk verder ingrijpen boven de deur hangt. Dit levert dan ook geen alibi voor de partners op om zich aan de onderhandelingen te onttrekken, omdat deze onder bepaalde druk zouden plaatsvinden.

OPRECHTE INSCHATTING

Al met al blijft er dus een zware verantwoordelijkheid rusten bij de sociale partners. Inmiddels wordt uit allerlei uitspraken duidelijk dat Den Uyl en de centrale van de FNV verdere matiging willen nastreven. Hiermee treedt men in het spoor van het CDA: in het licht van de economische ontwikkeling en de onzekere toekomst is een garantie voor de koopkracht zonder meer niet mogelijk. Het hangt er ondertussen wel vanaf of de PvdA die richting ongeclausuleerd zal

steunen. Een laatste partijraad heeft zich nog in tegenovergestelde zin uitgelaten. PvdA-voorzitter Max van den Berg sprak zich nog afgelopen week positief over de koopkracht handhaving uit. Hier ligt een zeer belangrijk keuzeprobleem voor het op te stellen PvdA-program.

In meer algemene zin staat nog niet vast hoe de matiging maatschappelijk zal uitwerken. In Engeland bijvoorbeeld leidt de verdeling van de nationale verarming in plaats van tot consensus tot verheviging van de tegenstellingen. We zullen er derhalve alles aan moeten doen om de Engelse weg te vermijden. In dit verband is de rol van het CNV van groot belang. Hoewel er nauwelijks verschil van mening in Nederland bestaat over de analyse van de situatie, reageren FNV en CNV toch geheel verschillend. Ondanks de problemen die ook het CNV heeft met de huidige loonmaatregel, wijst zij politieke stakingen af en

heeft zij in deze een hele andere lijn gevolgd dan de FNV. Het CNV houdt daarmee uitdrukkelijk de deur open naar overeenstemming tussen Regering en sociale partners in het najaar. Daarvoor is het klimaat en de te creëren vertrouwensbasis immers van groot belang. Uit enquêtes blijkt gelukkig ook dat deze lijn maatschappelijk wordt ondersteund. De stakingen rond de loonmaatregel hebben weinig sympathie geoogst. Dit wijst er ook op dat de boodschap die met de loonmaatregel werd beoogd, in Nederland is overgekomen.

De Regering noch het CDA hebben met veel vreugde de loonmaatregel ingezet. Het is te hopen dat we er vanaf nu in gaan slagen om de voorwaarden te scheppen voor nieuwe vrije onderhandelingen het komend jaar. Daarvoor is een oprechte inschatting van de internationale conjunctuur en van de marges van het Nederlands beleid tegen die achtergrond onmisbaar.

Senator dr. J. W. van Hulst:

PvdA-fractie vertelt sprookjes

Volgens de voorzitter van de CDA-fractie in de Eerste Kamer, dr. J. W. van Hulst, vertelt de fractie van de PvdA in de Tweede Kamer sprookjes. Op de vorige week zaterdag te Utrecht gehouden vergadering van de Unieraad van de CHU herinnerde dr. Van Hulst er aan, dat de PvdA-fractie een plan indiende, „waarvan ze zelf weet dat het de noodzakelijke realiteitszin mist”.

Wie, aldus dr. Van Hulst, tegen beter weten uitgaat van een economische groei van een half procent, moet zich toch eens het woord van Henriette Roland Holst herinneren, dat droom en daad, politiek gezien, moeilijk in een huis kunnen samenwonen. „Ons eigen economisch planbureau en de rapporten van de OESO (de organisatie voor economische samenwerking en ontwikkeling) houden ons dwingend voor, dat er maximaal een nul-groei is te verwachten. Daarop moeten we onze plannen baseren, en niet op sprookjes dat het allemaal wel meevalt. Wie het Nederlandse volk plannen voorhoudt, die berusten op een groei van een half procent, vertelt rond uit sprookjes”, aldus dr. Van Hulst. Hij vond het ergste, dat de

gene, die de sprookjes vertelt, weet dat hijsprookjes colporteert. Nochtans predikt hij zijn plan als sociaal-economisch evangelie”. Volgens dr. Van Hulst doet het socialistische plan ook veel denken aan de kreet, dat de bedrijven nog steeds gigantische winsten maken. „Nooit horen we dan een ander bedrijf dan de Shell noemen. Maar op een bijkans geraffineerde wijze wordt verzwegen dat volgens de laatste statistieken het aantal faillissementen in Nederland weer met 14 procent gestegen is. En wat de Shell betreft, nooit hoor je dat van een concern als dit tenminste 85 procent van de winst in de staatskas vloeit, en dat in sommige sectoren de geldstroom naar de schatkist zelf de 90 procent overstijgt”. Het plan van de PvdA is in de Tweede Kamer gepresenteerd op een wijze, alsof er zelf niet in geloofd wordt. Het plan, zei dr. Van Hulst, zou voorzien in 25.000 nieuwe arbeidsplaatsen. Als dat zo is, dan kan niet ontkomen worden aan de vraag, hoe het dan mogelijk is geweest dat onder het kabinet-Den Uyl gedurende vier en een half jaar de werkloosheid van maand tot maand met duizenden toenam. En eveneens is er de vraag, waarom de wijsheid tot het maken van plannen eerst naar voren kwam, nadat de PvdA in de oppositie was gegaan. „De regering”, aldus dr. Van Hulst, „is nu met een noodzakelijke loonmaatregel gekomen. Het kabinet-Den Uyl heeft zelf drie loonmaatregelen voor zijn rekening genomen. Dat mocht

toen. Nu mag het natuurlijk niet. Toen de maatregel thans in discussie was, hief Den Uyl zijn ogen op naar Jan Terlouw van D'66, alsof daar hulp te verwachten was. Maar Terlouw liet het mooi afweten en steunde minister Albeda”.

LACHERTJE

Wat betreft de 25.000 nieuwe arbeidsplaatsen stelde dr. Van Hulst met grote nadruk, „dat Nederland daar niet in de eerste plaats behoefte aan heeft. Een land als het onze, dat tenminste 215.000 werklozen telt, maar dat zich tegelijkertijd de luxe permitteert, om meer dan 60.000 vacatures in het bedrijfsleven onvervuld te laten, moet door strenge maatregelen allereerst de problemen van de arbeidsmarkt aanpakken. Nederland is bezig zich tot het lachertje van Europa te maken, als we in deze tijd het verzoek van Hoogovens in zouden willigen, om opnieuw 50 buitenlandse arbeiders te laten komen, terwijl in de IJmond duizenden werklozen zijn. Het begrip „passende arbeid” hebben we eerst tot een heilige koe gemaakt en daarna tot het gouden kalb, waar we blijkbaar in aanbidding voor moeten knielen. We zullen weer de weg van „recht op werk” moeten gaan tot „plicht tot werk”,” zei dr. Van Hulst.

BEREIDHEID

Bij spreekbeurten in het land valt het dr. Van Hulst op, dat overal bereidheid tot matiging bestaat. „Sinds 1945 zijn we in feite elk jaar vooruit gegaan. Van bittere

armoe zijn we opgeklommen tot een welvaartsstaat van allure. Ieder jaar bleek het mogelijk om de volgende drieëenheid te handhaven: hoger loon, korter arbeidsweek, langer vakantie. De sociale zekerheid nam bijna paradijselijke vormen aan”.

Dr. Van Hulst is er diep van overtuigd, dat het Nederlandse volk in brede lagen bereid is even pas op de plaats te maken, en zo nodig een stapje terug te doen. Aan de regering dan de taak, om voor iedereen duidelijk te maken, dat de sterkste schouders de zwaarste lasten zullen dragen.

- „Een volk als het onze, dat:
- per jaar tientallen miljoenen aan vuurwerk uitgeeft;
 - een jeugd heeft, die ver over de 1000 gulden per jaar aan snoepgoed consumeert;
 - dat een jeugd heeft, die sigaretten vreet; want wij zijn zo langzamerhand koploper in de wereld;
 - dat in enkele jaren z'n gebruik van wijn vertienvoudigd ziet (waarbij men toch moeilijk aan kan nemen, dat alleen de Shell-directie wijn aan tafel gebruikt)

zo'n volk moet in staat en bereid zijn op een geringe matiging over te schakelen. Dat is in feite het enige wat het kabinet-Van Agt vraagt; en als CHU mogen wij er geen twijfel over laten bestaan, dat wij het kabinet steunen”, zei dr. Van Hulst.

BEZORGDEHEID

Voor wat betreft de jeugdsituatie sprak dr. Van Hulst zijn bezorgdheid uit over de schoolgaande jeugd. „Gelukkig zijn er nog vele duizenden jongeren, die mede geleid door een goede opvoeding, beseffen dat de schoolperiode benut moet worden om kennis en vaardigheden op te doen, die strikt nodig zijn, om straks maatschappelijk weerbaar in het leven te staan. Mensen moeten mondig worden. Maar daartoe is, hoe dan ook, inspanning nodig; of men een la-

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter; A. Buntsma, drs. M. Smits, drs. A. J. van Dulst; Wm C. de Kruyf; D. Rebel; Drs. H. van Spinning; Drs. G. van Leijenhorst; Govert Veldhuizen en mevrouw E. Sleyser-Tegelaar

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema; Dr. E. Bleumink; Prof. Dr. J. W. van Hulst; Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES:
Postbus 33822
2503 BC 's Gravenhage

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van nieuwe abonnees, advertenties, adresveranderingen, weekblad:

Stichting „Uniepers”
Van Deventerlaan 49,
2271 TV Voorburg,
tel. 070-861520
(uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs 30,- per jaar.
Vooruit te voldoen op postrekening 70154.
Voorburg t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U. Postbus 67
3770 AB Barneveld.
Telefoon (03420)-6141.

gere technische school of een gymnasium bezoekt. Maar er is helaas een groep volwassenen die probeert de jeugd te vergifigen met opvattingen, dat inspanning leidt tot onverantwoord selectie, tot een competitie maatschappij, tot ellebogenwerk enz.

Wij als christen-democraten kennen ook de gelijkenis van de talenten. Wie tien talenten heeft ontvangen zal daarmee moeten woekeren, om er tien bij te winnen. Maar – en dat is essentiële christen-democratie – hij zal het verworvene dienstbaar moeten maken voor de medemens. Voor de medemens die zich op een armlengte afstand van ons bevindt. En voor de medemens in de derde wereld”, zei dr. Van Hulst.

H. L.

CDA-Eerste en Tweede Kamerfractie in Rotterdam in actie

Vorige week bracht een (grote) delegatie van Eerste- en Tweede-Kamerleden van het CDA een werkbezoek aan Rotterdam. Op het programma voor die dag stonden een vijftal punten. Men begon het werkbezoek met een ontvangst op het politiebureau aan het Haagse Veer.

Van de zijde van de politie werd

de delegatie een beeld geschetst van de criminaliteit en de openbare orde, de prostitutie en de heroine-problematiek in Rotterdam. Uitdrukkelijk stelde men dat er eigenlijk niet van drie problemen sprake is, die geheel los van elkaar staan. De geschetste problemen hebben heel vaak raakpunten of zijn zelfs als oorzaak en/of als gevolg van elkaar aan te duiden. De verontrustende ontwikkeling van de problematiek van de ver-

dovende middelen werd daarbij gekarakteriseerd als een ontwikkeling te vergelijken met een bries, die is aangewakkerd tot orkaankracht.

TE VOET

Na deze uiteenzettingen begaf de gehele groep zich te voet in de richting van het Oude-Westen. Aldaar werd in de buurtwinkel gesproken met bewoners en leden van de Aktiegroep Het Oude-Westen. De nadruk in dit gesprek lag op de heroineproblematiek, de stadsvernieuwing en het bestemmingsplan voor dit gebied. De delegatieleden werden met name gewezen op de overlast in de wijk van de gebruikers van verdovende middelen, terwijl men tevens bezorgdheid uitte over de duur van de periode die nodig is ter goedkeuring van het bestemmingsplan. Na een wandeling door de wijk ging men per bus naar het havenbedrijf Dekahanno in de wijk Katendrecht, waar de delegatie werd ontvangen door de directie, bedrijfsleiding en enkele werknemers van het bedrijf. Tijdens de lunch werd aandacht besteed aan het bestemmingsplan Katendrecht en de als gevolg daarvan noodzakelijke bedrijfsverplaatsingen. Ten aanzien van dit punt werden de meningen gehoord van de directie en werknemers van het bedrijf alsmede van een groep bewoners van de wijk.

Vervolgens werd in de Afrikaanderwijk een bezoek gebracht aan de Koningin Wilhelmina Kleuterschool. Met het hoofd van deze school en met het hoofd van de Paul Krugerschool (voor lager onderwijs) werd gesproken over onder meer de ontwikkeling tot integratie van beide scholen, de positie van beide scholen in de wijk en de problemen met buitenlandse, maar zeker ook met Nederlandse kinderen op school. Uit de uiteenzettingen kwam daarbij heel duidelijk naar voren met welk een ijver en gemotiveerdheid men daar ter plaatse zijn werk verricht, ondanks de tegenslagen die men zo nu en dan moet verwerken. Het gezondheidscentrum Randweg stond als volgende punt op de agenda. Na een rondleiding door dit centrum werd koers gezet naar het gebouw van de GG & GD. Men discussieerde onder meer over de vraag of een gemeentelijk gezondheidscentrum bestaansrecht heeft. Het werkbezoek werd, na een persconferentie en een maaltijd besloten met een ontmoeting met kiezers in Hotel Atlanta waar de fractievoorzitter van de CDA-Tweede Kamerfractie, Ruud Lubbers een inleiding heeft gehouden. Na de pauze volgde er een discussie met een aantal CDA-Tweede Kamer-leden.

H. C. J. van Etten

René van der Linden landbouwwoordvoerder CDA-fractie

Het Tweede-Kamerlid voor het CDA drs. P. R. H. M. van der Linden is voorzitter geworden van de CDA-fractiecommissie landbouw. Dit betekent, dat hij de eerste woordvoerder van de fractie is in landbouwzaken. Als voorzitter van de fractiecommissie landbouw is Van der Linden de opvolger van ir. G. J. M. Braks. Braks legde het kamerlidmaatschap neer in verband met zijn benoeming tot minister van landbouw. Voor de eveneens door het vertrek van ir. Braks ontstane vacature van voorzitter van de vaste Tweede-Kamercommissie voor landbouw heeft de CDA-fractie voorgedragen het fractielid P. J. A. van der Sanden. Van der Sanden is inmiddels als zodanig gekozen.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR HIST UNIE Wassenaarseweg 7
2596 BC 's Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander” te zenden aan Bureau CHU Wassenaarseweg 7 2596 BC 's-Gravenhage Telefoon (070) 244516

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m. Het telefoonnummer van de De Savornin Lohmanstichting is 070-246791

Grondpolitiek

„Grondeigendom en grondbeheer – een opdracht voor individu en gemeenschap”

rapport over voorkeursrecht, onteigening, waardebeoordeling van grond, herverkaveling en erfpacht.

publikatie van de politiek-wetenschappelijk instituten van KVP, ARP en CHU.

30 pag., f 3,75 (inclusief verzendkosten)

Bestellingen:

– giro 604500 t.n.v. Savornin-Lohmanstichting, Den Haag.

Zeventig CDA-vrouwen trekken met CDA-bagage het land in

Het waren twee boeiende dagen waarop onze CDA-vrouwen „samenschoolden” om zich voor te bereiden op een eventuele plaats in een forum tijdens de politieke scholingscursussen, die in het hele land door een negental vrouwenorganisaties zijn opgezet. Nam de Stichting Politiek Vormings- en Scholingswerk van het CDA het initiatief om deze informatiedagen te organiseren, het CDA Vrouwenberaad, onder voorzitterschap van Mevrouw J. Punt-van Osnabrugge had de leiding van deze dagen, die in Utrecht werden gehouden.

Op 21 januari kwamen aan de orde: „samenlevingsvormen”, ingeleid door mevrouw C. H. Evenhuis-van Essen, Tweede-Kamerlid CDA, en herverdeling van arbeid”; wie werkt waar wanneer?, ingeleid door mevrouw dr. A. M. C. Th. van Heel-Kasteel, Tweede-Kamerlid CDA, en op 28

januari: „energie en milieu”, ingeleid door dr. A. W. G. Lansink, Tweede-Kamerlid CDA en „onderwijs”, ingeleid door mevrouw M. A. H. Andela-Baur, Tweede-Kamerlid CDA.

Samenlevingsvormen

Op de interessante inleiding van mevrouw Evenhuis volgde een levendige discussie: Hoe wordt er in de Kerken over gedacht? Moeten zij dit niet bespreekbaar maken? „Zij geven wel een oordeel over kernwapens, maar zwijgen over dit onderwerp”. Is alleen het burgerlijk-huwelijk goed, als je ziet dat 1 op de 4, nu al 1 op de 3 huwelijken stuk lopen? Hoe komt het dat slechts 35 procent nog een huwelijk sluiten? Zouden de vrouwen gehuwd of niet, die dezelfde rechten en plichten hebben, dan eerder tot een burgerlijk huwelijk komen? Moet men in het CDA niet meer aandacht geven aan het Kerkelijk Huwelijk om er meer inhoud aan te kunnen geven?

Omdat wij nu, in het land, overal bezig zijn het rapport „Gezin, Samenleven in verantwoordelijkheid” bespreekbaar te maken, is dit nu een zeer actueel onderwerp. Met dit boekje in de hand komen we goed voor de dag!

Herverdeling van arbeid

Mevrouw Van Heel sprak over de herverdeling van de arbeid waarbij zij de volgende facetten behandelde: a) herverdeling arbeid b) arbeidsmarktbeleid c)

emancipatie van de vrouw. Dat dit onderwerp veel te maken had met samenlevingsvormen bleek al snel. In de EEG is 27 procent van de werkenden: vrouwen. Er werden tijdens de discussie veel oplossingen aangedragen: korter werken – echtparen delen – overwerk verkorten – ploegendienst – deeltijdarbeid verruimen – het delen van functies – werkdag of werkweek korter – of eerder pensioneren.

De Plattelandsvrouwen schrijven: „de dag korter maken”. Al met al schijnt, dat de vrouwen op de arbeidsmarkt het grote probleem zijn. Mevrouw Van Neel adviseerde ons: Maak dit onderwerp: „het arbeidsterrein van de vrouw” bespreekbaar, zoals we met het Gezin gedaan hebben. Wellicht een geschikt onderwerp voor de politieke scholingscursussen 1980/1981!

Energie en milieu

De heer Lansink nam het actuele onderwerp energie en milieu voor zijn rekening. Hij zette op zeer duidelijke wijze de vele soorten en mogelijkheden van energiebronnen uiteen, met de voordelen en met de nadelen, met de terughoudendheid, die we als Christendemocraten hebben voor wat o.a. de kernenergie betreft. Spreker merkte op, dat bij de vele discussies het milieu-aspect te weinig aandacht kreeg. Ook het brede begrip „schaarste” werd door hem uitgediept: m.n. de werkelijke schaarste – de economische

schaarste, maar ook de politieke schaarste. Dat bij het laatste de Noord-Zuid-verhouding in het daglicht staat behoeft nauwelijks betoog. Tijdens de discussies kregen de kernenergie – kernafval (raketlading naar de zon?) – de kerncentrales over de grens – de zonne-energie, water-energie, aardenergie de isolatiekwestie grote aandacht. Twee duidelijke CDA-visies sprongen eruit: a) geen kernenergie, zolang geen wezenlijke oplossing voor het afval gevonden is, maar wel voortzetting en ontwikkeling. b) de noodzaak om op korte termijn aan een forse energiebesparing te werken.

Onderwijs

In de middag werden we meegevoerd naar onderwijsland, door mevrouw Andela op rustige en duidelijke wijze uiteengezet:

Voor wat de functie van het onderwijs betreft: het patroon is gewijzigd, het onderwijs is gericht op talenten – op individuele kansen en op het voorbereiden op het functioneren in de samenleving. Het CDA legt de eerste verantwoordelijkheid bij de ouders. Het onderwijs is aanvullend. Het beïnvloedt de opvoeding, de samenleving – de samenleving beïnvloedt het onderwijs. De ouders zijn vrij in het oprichten en inrichten van het onderwijs; de overheid heeft de taak de deugdelijkheid te bewaken, en de gelden te verstrekken. En op de vraag: Krijgen meisjes in het schoolsysteem een eerlij-

ke kans?, antwoordt zij, dat er geen wettelijke belemmeringen zijn. Wettelijke zijn ze gelijk, in de praktijk nog niet. Het CRM-rapport: De positie van meisjes en vrouwen in het onderwijs wordt als literatuur aanbevolen. In de discussie komen vele vragen naar voren: de beperkte studiebijdrage voor de gehuwde vrouw – de slechte doorstroming van lbo-kinderen naar het MBO – de grote aandacht, die de anders-begaafden in de Kamer krijgen – de Open Schoolprojecten, de uitbreiding van de proefprojecten van 16 naar 30. De vragen over het Gymnasium, over de kleuter, die zijn speel-leerperiode dreigt kwijt te raken met de wet KBO.

Wat doet het CDA hieraan? Het CDA heeft de minister duidelijkheid gevraagd over de rechtspositie – de volwassenen-educatie. Het CDA pleit voor een aparte wetgeving Volwassenonderwijs. Mevrouw Andela adviseert ons zelf in onderwijscommissies zitting te nemen. „De Samenleving kiest zelf zijn onderwijsstelsel.”

De voorzitter citeerde uit „In liefde weer mens worden” van Phil Bosmans:

De Staat met zijn logge structuren is een olifant die geen rekening houdt met de grasspriet! Onze vrijheid hangt af van de zorg, die we dragen voor elkaar! Uit deze zorg zullen nieuwe structuren groeien voor een geheel nieuwe samenleving!

Onze CDA-vrouwen zullen ongetwijfeld die zorg uitdragen, door in de komende periode hun enthousiaste bijdrage in het land te leveren.

Judith Punt en Mária Chorus

Meer aandacht nodig voor de binnenvaart

door: drs. H. Eversdijk, CDA-lid Tweede Kamer

In de binnenvaart zijn er nog al wat problemen. Meer aandacht voor de binnenvaart, zowel van regering als van parlement, is dan ook nodig om deze uiterst belangrijke tak van Nederlandse bedrijvigheid in stand te houden. Er wordt in de binnenvaart hard gewerkt, de bedrijfstak is relatief milieuvriendelijk en relatief weinig energiegebruikend.

EVENREDIGE VRACHTVERDELING

Een van de problemen wordt gevormd door de evenredige vrachtverdeling. Deze evenredige vrachtverdeling voor de binnenvaart functioneert bij lange na niet optimaal. Nu is de evenredige vrachtverdeling geen doel, maar slechts een middel voor een goed functioneren van de binnenvaart. Lang niet overal is de evenredige vrachtverdeling toepasbaar en de evenredige vrachtverdeling is ook niet overal gewenst. Op grond van de Akte van Mannheim zijn de Rijn en de tussenwateren vrij (dus ook de Zeeuwse wateren en de vaart op Antwerpen). Een wettelijke regeling vindt hierin dus zijn begrenzing.

Zowel in de regeringsverklaring van het kabinet Van Agt als in de Memorie van Toelichting bij de begroting van Verkeer en Waterstaat voor 1980 wordt vastgesteld dat centraal moet staan het zoeken naar mogelijkheden ter verbetering van het stelsel

van de evenredige vrachtverdeling. Dat is hard nodig zolang niet door structuurverbetering afschaffing kan worden overwogen.

EERST STRUCTUURVERBETERING

In de Tweede Kamer is al enkele malen over structuurverbetering gesproken. Dat kwam op het volgende neer:

- er moet een duidelijke capaciteitsregeling komen, waaronder een sloopregeling
- de sociale omstandigheden moeten verbeterd worden
- als aan punt a en b zou zijn voldaan, dan zou de evenredige vrachtverdeling eventueel kunnen verdwijnen.

Staatssecretaris Van Hulten wilde indertijd eigenlijk het omgekeerde, dus eerst maar evenredige vrachtverdeling afschaffen. De Kamer verhinderde dat en vond dat eerst aan punt a en b moest worden voldaan. Staatssecretaris Smit-Kroes tracht nu de wil van de Kamer uit te voeren. Aan punt a is tot op heden niet voldaan, er is geen sluitend capaciteitsbeleid. Er heeft wel een sloopregeling gewerkt, maar daar is nog niet voldoende uitgekomen. De sloopregeling zou moeten blijven doorgaan, maar daar is een nieuwe wettelijke regeling voor nodig. De algemene sloopregeling is namelijk uitgewerkt en een effectief capaciteitsinstrument blijft nodig. Aan punt b is nog vrijwel niets gedaan. Op het gebied van de sociale voorschriften is in de binnenvaart nog zeer weinig geregeld. De sociale positie van de varende is ronduit slecht. Het is hard nodig dat daar in 1980 verandering in komt. Vanuit de CDA Tweede Kamerfractie is daarop zeer nadrukkelijk aangedron-

gen. Voordat dan ook wordt gedacht aan het afschaffen van de evenredige vrachtverdeling moet er eerst een sluitend capaciteitsbeleid zijn, de sloopregeling moet opnieuw uitgebouwd worden en de sociale situatie moet drastisch verbeterd zijn. Na deze structuurverbetering zal dan bezien moeten worden of de evenredige vrachtverdeling gehandhaafd moet worden. In die tussentijd moet echter zeer duidelijk getracht worden het systeem van de evenredige vrachtverdeling te verbeteren. Doel is immers verbetering van de positie van de binnenvaart door het scheppen van een gezonde structuur.

BETERE OPZET NOORD-ZUID VERVOER DRINGEND NODIG

Het Noord-Zuid vervoer per binnenschip is vaak in het nieuws. Telkens duiken daar problemen op. Een betere opzet van dit vervoer is dan ook dringend nodig.

Het overleg daarover duurt nu al meer dan een jaar. Vorig jaar werd over deze zaak een felle schippersactie gevoerd. Het resultaat van die actie was een principe-akkoord van alle betrokken partijen.

De overlegpartners spraken af met voortvarendheid tot een goed geregelde markt te komen. Die voortvarendheid heeft echter

tot op heden niet tot resultaten geleid. De situatie is dan ook telkens weer explosief. Zowel ten aanzien van de wettelijke affichage als ten aanzien van een nieuwe structuur voor de vrijwillige toerbeurt zijn nog geen concrete voorstellen beschikbaar. De wet op de affichage zou al vóór het zomerreces 1979 worden ingediend! Het wordt tijd voor daden. De CDA Tweede Kamerfractie heeft bij de behandeling van de begroting van Verkeer en Waterstaat dan ook met kracht gepleit voor spoedige duidelijkheid. De binnenvaart op de Noord-Zuid route is te belangrijk om de problemen daar te laten doorsudderen.

Nieuwe wet (WOB) geeft inzicht in beleid overheid

door: Tim Timmers

De Wet Openbaarheid van bestuur (WOB) die 1 mei 1980 in werking treedt zal belangrijke consequenties hebben voor het bestuur in Nederland op ieder niveau. Wanneer de wet in praktijk aan haar doel zal blijken te beantwoorden, zal beduidend meer inzicht worden verschaft in het beleid van de overheid, van de gemeentebesturen tot aan de Ministeries en de daaronder vallende diensten, bedrijven en instellingen. Naar verwachting zullen de mogelijkheden tot controle op het overheidsbeleid worden versterkt, terwijl de vertegenwoordigende lichamen bovendien o.m. beter in staat zullen zijn om in te spelen op de bestuurlijke en beleidsmatige problemen, die zich in hun gebied dan wel op landelijk niveau voordoen. Daarnaast – en dit is naar mijn mening minstens zo belangrijk – zal de individuele burger in Nederland voortaan over een wettelijk handvat beschikken om van de overheid informatie los te krijgen, die voor hem of haar van belang is.

De WOB gaat in een aantal opzichten minder ver dan het rapport van de Commissie Heroriëntatie. Overheidsvoorlichting onder voorzitterschap van Mr. B. W. Biesheuvel uit 1970. Zo legde de commissie-Biesheuvel in haar ontwerp de nadruk op de actieve informatieplicht van de overheid (openbaarmaking van besluiten en bestuursvoornemens, uit eigen beweging) naast een passieve informatieplicht (verstrekken van informatie aan de burgers op verzoek). Ook het aantal

Vervolg op pagina 6

Tweede Kamer over illegale buitenlandse werknemers

Overbodige hardheids-elementen vermijden

door: mr. G. C. van Dam, Lid Tweede Kamer voor CDA

Het enige keren uitgestelde debat in de Tweede Kamer over de illegale buitenlandse werknemers heeft geen verrassingen opgeleverd, of het moet zijn, dat de zwakheid van het alternatief van de oppositie in de vorm van een overgangsregeling als een verrassing moet worden aangemerkt.

Aanleiding voor het debat was de invoering van de Wet Arbeid Buitenlandse Werknemers (WABW) per 1 november 1979. Deze invoering heeft aanleiding gegeven tot nogal wat onrust, zowel onder de illegale buitenlandse werknemers als bij de ondernemers in bepaalde gebieden en bedrijfstakken.

De invoering kwam niet bij verrassing. De wet werd in de Tweede Kamer behandeld in 1976 en kwam 9 november 1978 in het staatsblad. De betrokkenen hebben dus tijd gehad om zich op de invoering voor te bereiden.

DOELEINDEN

De belangrijkste doeleinden van de wet zijn:

- positieve discriminatie van de buitenlandse werknemers vanwege hun zwakkere positie op de arbeidsmarkt;
- beperking van de tewerkstelling van buitenlandse werknemers.

De bezwaren die door de invoering van de wet worden opgevoerd zijn niet te onderschatten maar wegen niet zwaar genoeg om de invoering van de wet, laat staan de wet zelf, uit te stellen of - wat sommigen voorstaan - buiten werking te stellen.

De bezwaren zijn in hoofdzaak van tweeërlei aard.

Wat de illegalen betreft: zij worden gestraft met ontslag en uitzetting terwijl de werkgevers de dans ontspringen. Wat de ondernemers betreft: de arbeidsvoorziening in tal van ondernemingen komt in gevaar door de afvloeiing van illegale buitenlandse werknemers.

De problemen van de arbeidsvoorziening heeft men natuurlijk kunnen zien aankomen. Niettemin moet al het mogelijke worden gedaan om deze problemen het hoofd te bieden. Dat is van de zijde van de CDA-fractie uitdrukkelijk naar voren gebracht en door de regering bevestigd.

Hoofdpunt van het debat was de vraag, of de invoering van de wet alsnog gepaard zou moeten gaan met een overgangsregeling, die het mogelijk zou maken dat een deel van de illegale buitenlandse werknemers binnen Nederland zou kunnen blijven. Het desbetreffende voorstel van de Partij van de Arbeid kwam hierop neer, dat illegalen zich gedurende twee weken zouden kunnen melden. Na melding zou moeten worden onderzocht of de illegale arbeidsplaats gelegaliseerd kan worden. Indien dit niet mogelijk blijkt, moet dan aan de werknemer met behulp van het GAB de kans worden geboden een arbeidsplaats te verwerven.

VEEL VERDER

Van de zijde van de CDA-fractie is betoogd, dat een overgangsregeling de problematiek van de illegale buitenlandse werknemers veel verder dan dicht bij een oplossing brengt. Het deel uit het betoog van de

woordvoerder waarin dit standpunt werd toegelicht, volgt hier: Onze fractie heeft de mogelijkheid van een overgangsregeling ernstig overwogen, al sinds het tijdstip van invoering van de wet. Het op zichzelf stuitende resultaat, dat hier en daar viel te constateren, dat niet de werkgever wordt aangepakt maar dat hij de dans ontspringt en dat de illegale buitenlandse werknemer het kind van de rekening wordt, heeft ook ons bezig gehouden en de wenselijkheid van een overgangsregeling doen overwegen. De conclusie van onze overwegingen is echter geweest dat een overgangsregeling alleen op korte termijn en voor een beperkte categorie illegalen soelaas zou bieden, maar voor de langere termijn het kwaad alleen maar doet aanwakkeren. Een overgangsregeling is vriendelijk voor een deel, niet voor allen die zogenaamd slachtoffer van de wet worden, maar kweekt op langere termijn nieuwe slachtoffers. Wat is immers het geval.

Een soepele houding andermaal ten aanzien van illegalen maakt Nederland opnieuw aantrekkelijk voor „potentiële” illegalen. Een nieuwe toestroming van illegalen zal het gevolg zijn. Dus weer nieuwe slachtoffers van de toepassing van de wet. Een ander gevolg zal zijn, dat veel werkgevers de toepassing van de wet nog niet ernstig zullen nemen. En bij hen ligt in feite de sleutel van het probleem. Wanneer werkgevers niet meer bereid zijn illegalen in dienst te nemen, verliest Nederland zijn aantrekkelijkheid en komen we in de richting van de oplossing van het menselijk gezien zo ernstige illegalenprobleem. De WABW is er op gericht de werkgevers te

ontmoedigen nog langer illegalen in dienst te houden of te nemen. Verzwakking van de functie van de wet schuift de oplossing van het illegalenvraagstuk nog maar verder weg, ten koste van weer nieuwe illegalen.

Hier komt voor ons nog bij, dat de werkloze legale buitenlandse werknemers, die anders na verloop van tijd ons land moeten verlaten, uit een oogpunt van rechtvaardigheid, voorrang verdienen boven illegalen.

De voorgestelde overgangsregeling werd door de oppositie gepresenteerd als een beperkte manier van toelating van de hier verblijvende illegalen. Dus minder ruim dan de in 1975 toegepaste regularisatie. Wanneer men de voorgestelde overgangsregeling en de regularisatieregeling van 1975 naast elkaar legt ontkomt men niet aan de indruk dat de eerste ruimer is dan de regularisatieregeling. Deze laatste bevatte een peildatum, te weten 1 november 1974. Op die datum moest men in Nederland aanwezig zijn en dat moest men bewijzen. In de overgangsregeling kan iedereen die zich aanmeldt gedurende een half jaar hier blijven. En dan staan we wat degenen betreft die geen baan konden vinden, voor dezelfde problemen als nu.

KWETSBAAR

Afwijzing van een overgangsregeling en dus voortzetting van de toepassing van de 1 novemberwet moet volgens de CDA-fractie met een zodanige uitvoering gepaard gaan, dat er rekening mee wordt gehouden dat het bij de illegalen gaat om kwetsbare mensen, die niet als criminelen zijn aan te merken. Eventuele bijzondere persoonlijke of gezinsomstandigheden moeten bij een uitzetting een rol

spelen terwijl er voorts ook gelegenheid moet zijn een arbeids-overeenkomst op een behoorlijke manier af te wikkelen. De bewindslieden, de ministers Albeda en De Ruiter en staatssecretaris Haars hadden voor deze problemen een open oog en zegden toe hiermee zoveel mogelijk rekening te zullen houden.

Het is te betreuren, dat er over de belangen van de kwetsbare groep van de illegale buitenlandse werknemers zo duidelijk verschil van mening bestaat met de oppositie maar ook met groepen buiten het parlement, zoals kerken en hulpverlenende organisaties. Deze hebben de afgelopen tijd voortdurend verwachtingen gewekt bij de illegalen en sommigen gaan zover, dat zij hen helpen onder te duiken om zo hun illegaal verblijf voort te zetten.

KEUZE

Het is de vaste overtuiging van de CDA-fractie, dat hiermee wellicht een deel van de nu hier verblijvende illegalen wordt geholpen, maar dat het probleem in zijn geheel verder van zijn oplossing komt. Dit werd nog eens verwoord in het slot van de fractiebijdrage aan het debat, dat als volgt luidde:

Illegale buitenlandse werknemers ons land uitzetten, is een verre van bevredigende oplossing; een oplossing die naar onze overtuiging die problematiek van de illegalen alleen maar opschuift in de tijd en verzwaart. Maar juist vanwege de hardheden voor de illegalen zal al het mogelijke gedaan moeten worden, overbodige hardheidselementen zoveel als dat kan bij de uitvoeringspraktijk van de WABW te vermijden.

Fors energiebeleid voorwaarde voor herstel

door: René van der Linden, lid CDA-fractie Tweede Kamer

De vooruitzichten voor de jaren 80 zijn ernstig verslechterd. Hoofdoorzaak: de olieprijsontwikkeling. Het is noodzakelijk dat het energiebeleid een van de speerpunten van het sociaal-economisch beleid wordt. In het beleid wordt onvoldoende voorrang gegeven aan het terugdringen van het energieverbruik en het aanpassen van het productieproces. Er bestaat een nauwe samenhang tussen energie-politiek, innovatiebeleid, sectorbeleid en deels regionaal beleid.

OLIEVOORZIENING

Een analyse laat zien dat de karakteristieken van het oliegebeuren sterk zijn veranderd. Risico's en onzekerheden hebben de overhand gekregen en zullen het beeld van de jaren 80 beheersen. Daarmee is de energievoorziening van West-Europa uiterst labiel en blijft het gevaar van 'n nieuwe crisis latent aanwezig. Vooral de onaanvaardbaar grote afhankelijkheid van onze energievoorziening van olie uit het Midden-Oosten en het gebruik van (schaarse) olie als politiek wapen maken de situatie uiterst zorgelijk. Nieuwe energiegebruikers zullen zich in toenemende mate op de oliemarkt aandienen en daarmee de spanning tussen vraag en aanbod verhogen. Aan

een verdere prijsstijging in de komende jaren valt niet te ontkomen, we moeten daarbij rekening houden met een verdere verdubbeling van de prijs in de eerste helft van de jaren 80. Immers marginale aanbodverminderingen leiden onder deze omstandigheden tot onevenredig hoge prijsstijging en het wordt hoe langer hoe meer duidelijk dat binnen de OPEC de haviken door het hanteren van de oliekrans deze ontwikkeling zullen bevorderen. De recente golf van olieprijsverhogingen heeft in een klap korte- en lange termijn voorspellingen de grond ingeboord. Een sprekend voorbeeld is het feit dat de herziene ramingen in de Energie Nota deel I voor het jaar 2000 op dit moment nagenoeg een feit zijn. Nooit eerder in de

geschiedenis heeft op zo'n korte termijn een zo grote vorm van inkomensoverdrachten plaats gevonden dan de afgelopen periode. Iedere dollar olieprijsverhoging veroorzaakt een stroom van 3 à 4 miljard dollars richting OPEC, de gevolgen voor de westerse wereld blijven niet uit.

SAMENHANG

Door deze ontwikkeling raakt het hele economisch gebeuren ontwricht. De olieprijsontwikkeling vormt naast schrijnend gebrek aan Europees en Nationaal energiebeleid de hoofdoorzaak van de ernstig verslechterde vooruitzichten. De betalingsbalansen verslechteren, inflatie loopt op, vraaguitval door koopkracht overheveling via olieprijsstijging naar OPEC neemt toe, de economische groei stagneert, de internationale handel stort in en als voelbare resultante neemt de werkloosheid fors toe. Willen we de kansen op het behouden en uitbouwen van werkgelegenheid voor de toekomst veilig stellen, dan zullen we de aanpak van het

energievraagstuk absolute prioriteit moeten geven.

De samenhang tussen oliemarktgebeuren en de sociaal economische ontwikkelingen staat onomstotelijk vast. Dit oorzakelijk verband komt in de prioriteitsstelling van het beleid onvoldoende tot uiting.

NEDERLANDSE POSITIE

Zeker voor Nederland moet de ontwikkeling op de energiemarkt een waarschuwing zijn. Onze grote exportafhankelijkheid, energieintensieve productie, teruglopende opbrengsten uit aardgas en stilaan fors oplopende olierekening (in 1978 ongeveer 7,5 miljard, 1980 ongeveer 15 miljard) dwingen tot extra investeringen. Juist omwille van die werkgelegenheid. Daar komt bij dat wij op termijn in een nadelige concurrentie positie dreigen te geraken omdat in nagenoeg alle westerse landen een min of meer actief kernenergiebeleid gevoerd wordt. Kernenergie waar wij dure olie tegenover moeten stellen. Ook op het terrein van de kolenzet hebben wij een achterstand goed te maken.

Het gas kan ons in de jaren 80 nog de gelegenheid bieden om fors in de energiesector te investeren, mits wij de besteding in de juiste richting ombuigen. Wellicht een laatste kans! Onder de huidige omstandigheden is het meer dan verantwoord om aardgasbaten naar de energiesector te sluisen. Het zou moeilijk vol te houden zijn als uit de pakweg 15 miljard gulden aardgasbaten niet zo'n beleid gefinancierd zou kunnen worden.

AKTIEF BELEID

Het komt mij daarbij gewenst voor dat de gasprijs snel op het niveau van de olieprijs gebracht wordt met begeleidende maatregelen voor de lagere inkomensstrekkers, dat een aanmerkelijk groter aandeel van de aardgasbaten bestemd worden voor een expansief investeringspro-

gramma, dat de winsten van de oliemaatschappijen in aanzienlijke mate in de energiesector aangewend worden en dat de exportprijzen van aardgas versneld opgetrokken worden. Een actief beleid levert belangrijke inderdieneffecten op waar onder; werkgelegenheid, direct (isolatie, research en ontwikkeling, vernieuwing produktieapparaat) en indirect (op termijn via energiebesparingsindustrie), verbetering van de betalingsbalanspositie, versteviging concurrentiepositie, beheersing van inflatie.

De overheid dient leiding te geven aan het hele energiegebeuren en via een bewust gestuurd beleid noodzakelijke en gewenste koers veranderingen bevorderen.

Naast voorlichting, een actieve prijspolitiek, financiële prikkels is ook en vooral een wettelijk kader vereist dat dwingt tot aanmerkelijk meer besparingen en efficiënter gebruik.

Energiebeleid, sectorbeleid, innovatiebeleid en zo mogelijk regionaal beleid moeten hand in hand gaan. Die samenhang is onmiskenbaar. De komende noodzakelijke vervangingsgolf van het productieapparaat biedt extra aanknopingspunten voor een actief beleid. De keuzemogelijkheden zijn van jaar tot jaar beperkter geworden. De feiten laten nauwelijks een andere keuze toe.

Het roer moet om. Absolute voorrang moet gegeven worden aan een beleid dat gericht is op een energiearme maatschappij. Dat vergt enorme investeringen om de broodnodigkeitsaanpassingen te realiseren, ten einde de energievoorzienings- en verbruikersstructuur te verbeteren. Dat moet ons nu oeffen waard zijn terwille van de werkgelegenheid in de toekomst. Een verantwoord beheer van Gods schepping mag niet vervallen in generatie-egoïsme.

Vervolg van pagina 4

weigeringsgronden was beperkter dan in de WOB. De door de commissie-Biesheuvel voorgestelde regeling zou daarentegen alleen gelden voor de centrale overheid.

Inhoud

De Wet Openbaarheid van bestuur geeft de burgers recht op bepaalde informatie; daartegenover zijn bestuurders en ambtenaren **verplicht** deze informatie te verstrekken. Op deze beginselen bestaan belangrijke uitzonderingen, waarop zo dadelijk nader zal worden ingegaan.

Aangezien het systeem van de wet en de uitvoeringsregelingen tamelijk ingewikkeld is, is de hierna volgende beschrijving terwille van de overzichtelijkheid erg schematisch gehouden.

Onder **informatie** verstaat de WOB gegevens, neergelegd in documenten. Bij **documenten** moet niet alleen worden gedacht aan schriftelijke stukken, maar ook aan foto's, films, geluidsbanden, ponskaarten en -banden etc. Een document is pas een document in de betekenis die de WOB eraan geeft op het moment dat mag worden aangenomen dat het de geadresseerde(n) heeft bereikt. Die geadresseerde kan ook een andere ambtenaar binnen het ministerie of het gemeentehuis zijn. Indien een stuk geen document is, bestaat er geen recht op informatie. Is een stuk wel een document, dan moet het verzoek om informatie worden ingewilligd, tenzij er een of meer uitzonderingsgronden van toepassing zijn.

Voor alle documenten gelden een aantal **algemene** uitzonderingsgronden. Daarnaast gelden voor documenten, opgesteld ten behoeve van intern beraad, nog een tweetal **specifieke** uitzonderingsgronden. De algemene

uitzonderingsgronden zijn onderverdeeld in absolute en relatieve uitzonderingsgronden. Absolute uitzonderingsgronden zijn: gevaar voor de eenheid van de Kroon of voor de veiligheid van de Staat, of wanneer het gaat om aan de overheid vertrouwelijk meegedeelde bedrijfs- en/of fabricagegegevens.

Daarnaast somt de WOB een aantal relatieve uitzonderingsgronden op. Kort samengevat zijn deze: mogelijke schade voor (a) betrekkingen van Nederland met andere landen, (b) economische en financiële belangen van de staat en/of openbare lichamen, (c) opsporing en vervolging van strafbare feiten en (d) inspectie, controle en/of toezicht door of vanwege overheidsorganen. Voorts wanneer inbreuk zou worden gemaakt op het recht van privacy-bescherming incl. individuele medische en psychologische onderzoeksresultaten. Tenslotte wanneer van het verstrekken van informatie onevenredige bevoordeling of benadeling van bij de zaak betrokken personen dan wel derden het gevolg zou kunnen zijn.

Bij de relatieve uitzonderingsgevallen vindt, in tegenstelling tot de absolute, een afweging van belangen plaats. Het (publieke) belang van het geven van de gevraagde informatie (**niet** het belang van de verzoeker) moet worden afgewogen tegen de hiervoor genoemde belangen.

Specifieke uitzonderingsgronden zijn (alleen geldend voor documenten ten behoeve van intern beraad): (a) gegevens die nog in bewerking zijn of die, hoewel gereed, op zichzelf een onvolledig en daardoor vertekend beeld zouden geven, en (b) persoonlijke beleidsopvattingen van bewindslieden, bestuurders en ambtenaren.

Interne documenten

Uit interne documenten kan

echter wel informatie worden gegeven over de daarin vervatte „feitelijke gegevens over de aangelegenheid, waarop het verzoek betrekking heeft, uit die gegevens afgeleide prognoses en beleidsalternatieven”. Prognoses moeten redelijk betrouwbaar zijn en beleidsalternatieven voldoende doordacht en zonder duidelijke hiaten. Dit betekent dat de **fase van besluitvorming** over een zaak mede bepalend kan zijn bij de beantwoording van de vraag of feitelijke gegevens, prognoses en beleidsalternatieven voor informatieverstrekking vatbaar zijn. In de regel zal het overheidsorgaan bij wie door

een burger om inlichtingen wordt aangeklopt, de gegevens eerst als „gereed en volledig” (dus mededeelbaar) beschouwen als het ze voldoende acht om er zijn beleidsopvattingen op te baseren. M.a.w. de **beleidsvoorbereiding** (niet de besluitvorming) moet in de slotfase zijn beland. Indien de specifieke uitzonderingsgronden niet van toepassing zijn, zal de overheidsinstelling in kwestie altijd nog moeten nagaan of zich een van de algemene uitzonderingsgronden voordoet. Wanneer een overheidsorgaan meent dat een verzoek om informatie volgens de regels van de WOB niet behoort te worden ingewilligd, zal dit aan de burger die om de desbetreffende informatie heeft gevraagd, worden meegedeeld. Indien de verzoeker daarop zijn of haar verzoek handhaaft, moet het overheidsorgaan een schriftelijke en gemotiveerde afwijzing geven. Op grond van de Wet AROB kan hij of zij dan eventueel in beroep gaan bij de Afdeling Rechtspraak van de Raad van State. De WOB schrijft voor dat de gevraagde informatie „binnen redelijke termijn” moet worden verstrekt.

Tot slot nog enkele opmerkingen over de reikwijdte van de Wet Openbaarheid van bestuur. De WOB geldt niet alleen voor de overheidsorganen (rijk, provincie, gemeente) zelf, maar ook voor diensten en bedrijven die onder verantwoordelijkheid van deze organen werkzaam zijn. Bovendien is de wet in haar werking niet territoriaal begrensd, noch is het beroep op de mogelijkheden die de WOB biedt, beperkt tot bijv. Nederlanders of ingezetenen. In theorie zou dus ook doojs onderdanen van een ander land bij een Nederlandse ambassade om

informatie kunnen worden gevraagd over een beleidsvoornemen van de Nederlandse regering. Op de ministeries en bij de rijksdiensten (en waarschijnlijk ook bij provincies en gemeenten) worden de ambtenaren op het ogenblik voorbereid op en geïnstrueerd ten aanzien van de toepassing van de WOB. De minister-president heeft hiertoe in december jl. de zgn. „Aanwijzingen inzake Openbaarheid van bestuur” vastgesteld. Deze zijn bij de Staatsuitgeverij verkrijgbaar. De wet is te vinden in het Staatsblad 1978, no. 581.

In de Noordoostpolder en Oostelijk Flevoland
bouwden wij reeds vele kerken, scholen en boerderijen.

N.V. GEBR. SALVERDA
AANNEMERSBEDRIJF

't Harde,
Bovenweg 7.
Tel. 05255-1666.

Ventevogel Financiële Service Groep bv

Ventevogel Financiële Service Groep bv, is een samenwerking van bedrijven op het gebied van assurantiën, onroerend goed, financiële administratie en adviezen.

Uw vertrouwen waard

Badhuisstraat 95
4380 AD Vlissingen
Tel. 01184-19181

In voorraad: stalen kantoorkasten, stalen schrijfburo's, burostoelen, kantinetafels en -stoelen, magazijnstellingen, stalen wandrekken.

AVAC
Lage Kamp 3, Apeldoorn.
Tel. 055-211500.
Geopend van 13.00 tot 17.30 uur en zaterdag van 9.00 tot 12.00 uur.

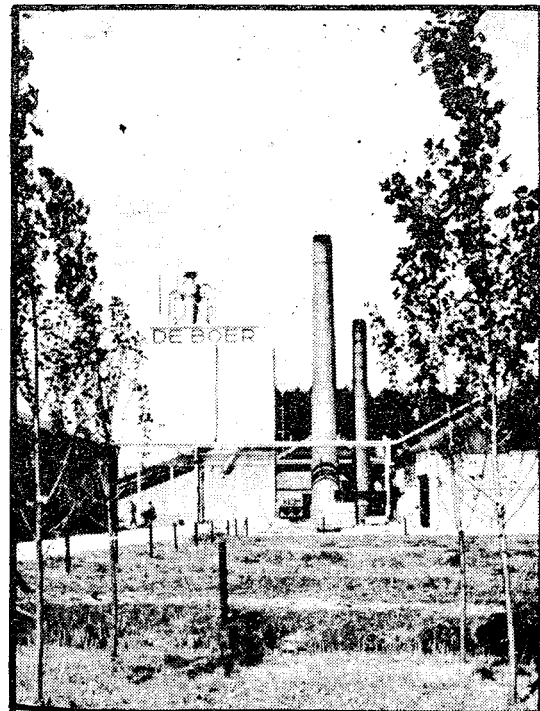
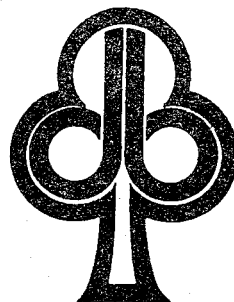
BUDDINGH NATUURSTEEN B.V.
Kanaalweg 10-11 - Telefoon 08385-19119.
VEENENDAAL

BOUWBEDRIJF P. HULSBOS Jzn. B.V.

Vennerperweg 873 - Nieuw Venneper.

NIEUW VENNEPER - Telefoon 02526-2277
ABBENES - Telefoon 02524-226

**KERKEN- EN SCHOLENBOUWERS
BURGELIJKE EN UTILITEITSBOUW**

Kistenfabriek Nijkerk

N. DE BOER

INSCHRIJVING STUDENTEN

Bij de **SOCIALE AKADEMIE te AMSTERDAM**

bestaat voor vrouwen en mannen de mogelijkheid zich in te schrijven voor

STUDIERICHTING ARBEIDSVERHOUDINGEN

Een opleiding voor iedereen die toekomst ziet in de studierichting Bedrijfsmaatschappelijk-werk, Personeelwerk of Vormingswerk en minimaal voldoet aan de volgende eisen:

a) HAVO, VWO of MBO;

b) minimaal 1 jaar werkervaring.

Indien niet voldaan kan worden aan punt a) dan is er een mogelijkheid om via een toelatingsexamen toegelaten te worden. Bedrijfsmaatschappelijk-werk, Personeelwerk en Vormingswerk zijn aan de studie Arbeidsverhoudingen geïntegreerd en binden je dus niet meteen aan een onderdeel.

De opleiding is een dagopleiding en duurt 4 jaar.

Je kunt je zowel schriftelijk als telefonisch aanmelden voor de studie. Vervolgens zul je dan een informatieblad en inschrijvings-formulier toegezonden krijgen.

Tevens bestaat de mogelijkheid om de akademie in het kader van het 5-jarig bestaan op een open dag (8 mei 1980; 14.00 uur) te bezoeken en kennis te maken met studenten en docenten.

Arbeidsverhoudingen, Kanaalstraat 102, 1054 XL AMSTERDAM. Telefoon 020-185982, Drs. Gè Anema of Tineke v.d. Drift.

Ook voor de

STUDIERICHTING PERSONEELWERK

staat nog de mogelijkheid open tot inschrijving voor het studiejaar 1980/1981.

Deze studierichting verzorgt eveneens een opleiding op HBO-niveau en duurt 4 jaar.

Het eerste studiejaar is grotendeels gemeenschappelijk met de studenten van de studierichtingen: maatschappelijkwerk, inrichtingswerk en cultureelwerk.

Voor de toelating is werkervaring niet vereist, terwijl de overige toelatingsvoorwaarden het zelfde zijn.

Nadere informatie en evt. aanmeldingsformulier worden op schriftelijke of telefonische aanvraag verstrekt door Drs. N. Platteel of Mr. H. v.d. Meulen - Studierichting Personeelwerk - Karthuizersplantsoen 2 - 1015 LS AMSTERDAM - Tel. 020 - 233164.

jubiläum aanbieding
van 1 t/m 12 april

Ter viering van ons 12½ JARIG JUBILÉUM bieden wij van 1 t/m 12 april DOE-HET-ZELF PARKET aan tegen onderstaande jubileumprijzen. (per m2).

lamelparket v.a. f 47,75
massief parket (23 mm) v.a. f 24,75

Voorts... reeds v.a. f 17,75: In vele houtsoorten en dessins mozaïek en visgraatparket: Bourgognevloeren, Herbergvloeren, klassieke panelenvloeren (o.a. Versailles, Manoir, Domains, Castel, Prieuré), brede eiken delen, enz.

Wij raden u aan niet tot de laatste dag te wachten, daar wij dan mogelijk uitverkocht zijn!..!

Levering en garantie op voorwaarden van de VPL en de Consumentenbond.

Openingstijden: dinsdag t/m vrijdag 9.00-17.30 uur en zaterdag 10.00-16.00 uur.

EUROPA-PARKET

Handelsweg 9, industrieterrein Harselaar-West 3771 MH Barneveld. Tel. 03420-5107.

BETONFABRIEK

„VRIJENBAN”

A. M. HOEKE

Rotterdamseweg 376 - Delft.
Telefoon 015-560193 b.g.g. 570909.

BETONWAREN

U bent rijker dan u denkt.

Tel eens op wat u allemaal in huis hebt. Meubelen en huisraad. En reken nu eens uit wat u betaalt als u dat allemaal nieuw moest kopen.

Jawel, uw complete inboedel heeft toch al gauw 'n nieuwwaarde van véertigduizend gulden of meer. Maar er ligt 'n groot gevaar op de loer: de "onderverzekering".

Als u te laag verzekerd bent, betaalt u weinig premie, maar bij schade krijgt u ook uw schade niet volledig vergoed. En dan kost het u meer.

Onderschat uw huidige bezit niet. U bent rijker dan u denkt. Dat moet u zo houden. Bereken de juiste waarde. UBO helpt daarbij. Met 'n gratis inventarislijst.

UBO geeft u een reuze hulp. Voor reuze zekerheid. Stuur de bon voor meer informatie naar: UBO, Antwoordnummer 445, 3500 VB Utrecht. Een postzegel hoeft niet.

verzekeringen

BON

voor 'n veilig en zeker bezit.

Ik wil meer weten over de werkelijke waarde van mijn bezit. En over de zekerheden die UBO daarvoor biedt met z'n inboedelverzekering. Ik wens vrijblijvend alle informatie. Plus die handige inventaris-lijst. Gratis.

Mijn naam is: _____

Straat: _____

Plaats: _____

Ik ben ook geïnteresseerd in:

- reisverzekeringen
- pleziervaartuij-verzekeringen
- caravanverzekeringen
- autoverzekeringen
- ongevallenverzekeringen
- a.v.p. verzekeringen
- brandverzekeringen
- bromfietsverzekeringen
- aanvullende pensioenverzekeringen
- begrafenisverzekeringen
- levensverzekeringen

cda 3

Landmeetkundige werkzaamheden

Postbus 15 - Spakenburg - Tel. 03499-1966.
Bijkantoor: Oosterhoutstraat 11 - Assen.
Tel. 05920-13400.

- **Opmetingen:**
T.b.v. uitbreidingsplannen - saneringsgebieden - wegverbeteringen - verkavelingen - revisie (basis)kaarten.
- **Als:** kaartenvervaardiging - hoogte-grootte-inhoudber. - coördinatieberekeningen - berekeningen - matenplannen - en uitzetgegevens.

UITZETTEN

- Weg- en waterbouwkundige werken.
 - Bouwkundige werken.
- Begeleiding complete uitbreidingsplannen, wegen, rioleringen, leidingen, havens enz., hoekpunten woningblokken, stramienlijnen grote bouwwerken, palenplan, controlemetingen.

Een boekje met meer gegevens, o.a. over de tarieven sturen wij u graag per omgaande toe.

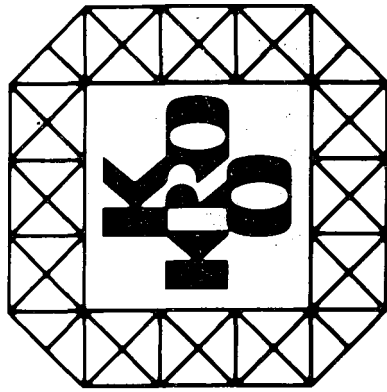
Steenhouwerij

DE KUYPER

Nieuwstraat 26 -
MIDDELBURG
Tel. (01180)-1.25.79.

Levering van alle soorten natuursteen

Ook voor grafstenen het juiste adres

KRO 'n omroep die de moeite waard is

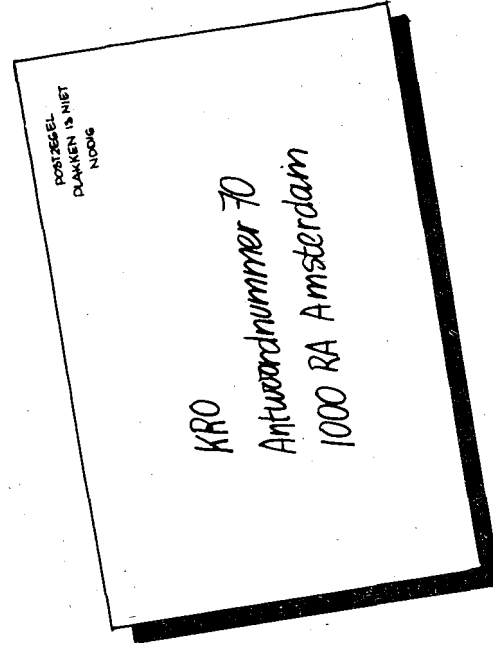
Met programma's als • de ver van mijn bed-show • omroeppastoraat • heel de mens geeft de KRO vorm aan zijn maatschappelijke betrokkenheid vanuit het katholieke geloof.

De KRO verdient uw steun Meld u als begunstiger:

door een abonnement op **Studio Groot**, overzichtelijk, kleurrijk, met artikelen voor het hele gezin.

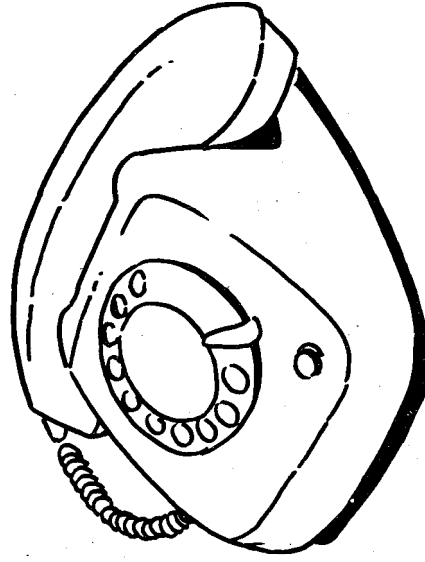
door een abonnement op **mikro gids** Handig, klein, zwart-wit en..... goedkoop.

door donateur te worden voor **f 10,- per jaar**. Iedereen boven de achttien telt mee!

'n kleine moeite

schrijf naar KRO
Antwoordnummer 70
1000 RA Amsterdam
of bel ons:
Tel. 035 - 284 333

Maandelijks brief van de Unie-voorzitter

Op 10 mei met elkaar toekomst in kijken

In maart hebben wij als CHU fors vergaderd. De Unieraad kwam tweemaal bijeen en daar tussendoor vergaderde ook Uw bestuur een paar keer. Heel goede herinneringen behoud ik aan de discussie in de Unieraad op 15 maart over het CDA-rapport „gespreide verantwoordelijkheid”. Een voortreffelijke voorbereiding op de discussie was klaargemaakt door de commissie Economische Zaken van onze De Savornin Lohmanstichting. Drs. H. de Klerk en zijn commissieleden hadden prima werk gedaan en de Unieraad profiteerde daarvan.

We hebben met elkaar gepraat over democratisering en over de samenstelling van toezichthoudende colleges in bedrijven en instellingen en daarbij kwam duidelijk tot uitdrukking, dat ook binnen onze gelederen sterk gehecht wordt aan de invulling van een goed samenwerkingsverband daár, waar mensen met elkaar klussen moeten klaren. De Unieraad van 29 maart was voornamelijk gewijd aan het vaststellen van de advieslijsten voor de Eerste en voor de Tweede Kamer der Staten Generaal. Verschillende van mijn voorgangers hadden mij er op gewezen, dat de vergaderingen van de Unieraad, waar deze zaken aan de orde komen, tot de moeilijkste behoren, die men zich kan voor-

stellen. Het doorpraten van kandidaten, het aangeven van argumenten voor en tegen, het benadrukken van regionale aspecten en het uitspreken van voorkeuren voor eigen favorieten hebben in voorgaande jaren vaak geleid tot heftige, ja zelfs emotionele debatten. Ik heb aan het eind van de marathon-vergadering van 29 maart de Unieraad een compliment gegeven voor de eerlijke en harmonische wijze, waarop wij nu met elkaar de advieslijsten samenstelden. Alle hiervoor genoemde elementen waren ook nu weer volop in de gesprekken aanwezig, maar in deze Unieraad was men bereid naar elkaar te luisteren en was men ook bereid in het gesproken woord niet te

veel tijd van de andere te vergen. Het werd eigenlijk een hele fijne bijeenkomst. De advieslijst voor twee groepen van provincies met betrekking tot de verkiezing in 1980 van een deel van de Eerste Kamer gaat naar de betrokken statenleden. De heer A. Kaland en dr. K. de Vries, die aftredend zijn, voeren, ieder voor de eigen groep, de advieslijst aan. Met betrekking tot de Tweede-Kamer-verkiezingen in mei 1981 werd een advieslijst met 33 Unieleden vastgesteld.

De Unieraad had al eerder Drs. G. van Leijenhof als onze nummer één aangewezen. Met hem staan op de eerste elf plaatsen die kamerleden en bewindslieden, die thans een rol spelen op het Haagse politieke toneel en die ook beschikbaar zijn voor een volgende ronde. Minister Scholten, mevrouw Haars en de heer Nooteboom hebben van een plaatsing op de lijst afgezien en hetzelfde geldt voor het kamerlid de heer H. Wisselink. Wij zullen hen in een later stadium bedanken. Ze zijn gelukkig nog lang niet uitgediend, want het huidige kabinet blijft natuurlijk tot

na de verkiezingen van mei 1981. Ik ben gelukkig met het feit, dat de Unieraad voor wat betreft de eerste elf plaatsen van de lijst het voorstel van het bestuur gevolgd heeft. Wij waren er namelijk van uitgegaan, dat onze huidige actieve politici het goed doen, dat ze verdienen terug te komen, zo zij dit wensen en dat ze daardoor na 1981 de zo noodzakelijke herkenbaarheid voor onze eigen mensen ook na 1981 waar zullen maken. De plaatsingen na de elfde positie waren voor de Unieraad vooral onderwerp van discussie. Daar werden de voorstellen van het bestuur bepaald niet steeds gevolgd. Ik heb er volledige vrede mee, dat de Unieraad in het definitieve advies meer accent heeft gelegd op de regionale spreiding, terwijl toch de vrouwen en de jongeren op voldoende wijze op de lijst zijn vertegenwoordigd.

VISIE

Ja, en nu moeten we afwachten, wat de groepsvergaderingen in het land met het advies gaan doen. Die belangrijke vergaderingen worden gehouden op 7 juni a.s. We hebben voor die datum gekozen, opdat wij, net als onze zuster-partijen, de lijsten definitief rond hebben voor de zomervakantie. Ik raad alle Unieleden aan om op 10 mei naar de laatste statutaire vergadering (de algemene vergadering) van onze CHU te komen. We gaan daar echt niet huilerig doen over de komende liquidatie van onze Unie. Nee, we gaan met elkaar

onze visie geven op de huidige politieke situatie en we gaan met elkaar de toekomst in kijken, zowel voor wat betreft de politiek als voor wat betreft de organisatie van het komende CDA. Tijdens de algemene vergadering kan iedereen de kennismaking hernieuwen met een aantal kandidaten voor de Tweede Kamer en U krijgt daardoor natuurlijk gelegenheid om in de wandelgangen met hen nog wat gesprekjes te voeren, die nodig kunnen zijn voor Uw stembepaling tijdens de groepsvergaderingen van 7 juni.

DRUKKE MAAND

Juni wordt trouwens ook weer een drukke maand. Op 14 juni wordt namelijk een extra-vergadering van de Unieraad gehouden. Daar zullen wij ons bezig houden met de statuten en met de andere spelregels, zoals die voor het CDA ontworpen zijn en inmiddels flink zijn geamendeerd. Door de CDA-statutencommissie is hard gewerkt om alle amendementen op een rijtje te zetten en van een advies te voorzien. Met name onze heren mr. Janssen van Raay, mr. Boll en drs. Smits hebben zich ontwikkeld tot experts op het terrein van de CDA-statuten. De Unieraad zal op 14 juni graag met hen in de slag gaan. In de maand juni zal het bestuur ook een begin moeten maken van een lijst, waarop de namen komen van hen, die vanuit de CHU het nieuwe CDA op diverse plaatsen zullen gaan dienen. Het gaat hierbij ondermeer om de voor ons bestemde plaatsen in het presidium (vice-voorzitter) en in het dagelijks en algemeen bestuur. Wij zullen proberen voor die plaatsen goede mensen aan te wijzen. We zullen daarbij echt letten op herkenbaarheid, maar er zal ook rekening mee gehouden moeten worden, dat mensen een kans moeten krijgen om met frisse moed het nieuwe CDA te helpen maken.

In deze brief moest ik veel over het organisatorische werk vertellen. Daarom weinig ruimte voor politiek. Ik wil wel constateren, dat naar mijn waarneming het kabinet-Van Agt de zware wisseling van minister en van staatssecretaris op een prima wijze heeft verwerkt. De ploeg van minister-president Van Agt gaat door. Ik herhaal, wat ik steeds al heb gezegd, dat dat een goede zaak is. Dit land zou nu niet zonder regering kunnen en dit kabinet pakt de zaken, uiteraard binnen de bekende smalle marges, goed aan. Ik denk, dat de heer Den Uyl een goede bijdrage levert aan de instandhouding van deze regering. Hij zegt te vaak, dat de samenwerking CDA/PvdA moeilijker zal worden naarmate dit kabinet langer blijft zitten. Dat zijn opportunistische opmerkingen van partij-belang en niet van landsbelang. Naar mijn mening bereikt hij met deze opmerkingen alleen maar, dat allen in het CDA, hoe men ook over „ideale” politieke combinaties denkt, steeds meer in eendracht de uitdaging aanvaarden om met het kabinet-Van Agt de verkiezingen van volgend jaar te halen.

Met vriendelijke groet,
L. M. van Leeuwen,
voorzitter CHU.

P.S. Op het moment, dat ik deze brief aan U schrijf, is de kans levensgroot aanwezig, dat op korte termijn de invulling van de vakature in het kabinet plaats zal hebben. Ik hoop oprecht, dat deze zaak rond zal zijn op het moment, dat U deze brief leest.

Bewaar dit nummer van „de Nederlander”

Dit nummer van het ledencontactblad van de CHU, „de Nederlander” is een bijzonder nummer. Het is gewijd aan de algemene vergadering 1980 van de CHU, die op zaterdag 10 mei aanstaande te Rotterdam wordt gehouden. Alle stukken, die op die vergadering betrekking hebben, zijn opgenomen. De bezoekers van de algemene vergadering dienen dit nummer van „de Nederlander” te bewaren en mee te nemen. Er komt namelijk geen apart boekje met agendastukken.

Ditmaal drie pagina's CH-karakteristieken

In het laatste jaarverslag van de CHU, in dit nummer gepubliceerd, wordt herinnerd aan de eerste jaarvergadering van de Unie in 1909: „Van zekere spanning tussen de beide stromingen die zich in de CH Unie hebben verenigd, was niets te bespeuren; integendeel hartelijke samenwerking, en bereidwilligheid elk misverstand uit de weg te ruimen”. Een stukje geschiedschrijving die ook op de pagina's Karakteristieken had kunnen staan... U vindt ze ditmaal onder nummer 3, 4 en 5, o.a. met een fragment uit het Jaarverslag-1936, waarin secretaris H. W. Tilanus met genoegen constateert dat de Jongeren zelf zich gaan toeleggen op het behandelen van verschillende onderwerpen van staatkundige, economische en sociale aard. In het landelijk bestuur van de CHJG zat in die tijd drs. S. van der Laan uit Heerenveen, die herinneringen ophaalt uit de 20-er en 30-er jaren. De huidige CHJO-voorzitter De Jonge is in de wederopbouwperiode van de naoorlogse CHJG gedoken en stuitte daarbij op tal van nu (nog) bekende namen. Een aanvullend stukje Hazerswoudse historie brengt voor- en naoorlogse tijden (bijna) bij elkaar.

Bijzondere aandacht ongetwijfeld voor de in het vorige Ledencontactblad al aangekondigde karakteristieke reactie van de freule (pag. 3). Met tal van anderen stelt ook zij de vraag: Waarom geen Zomerconferenties meer? In een prompte reactie geeft oud-voorzitter A. D. W. Tilanus daarover informatie die op zich evenzeer karakteristiek is voor het organisatorisch „bewegen” van de Unie.

VAN DULST

Uitnodiging voor de algemene vergadering 1980

De algemene vergadering 1980 van de Christelijk-Historische Unie wordt gehouden op zaterdag 10 mei 1980 in „De Doelen”, Schouwburgplein 10, Rotterdam (telefoon 010-142911), aanvang 10.00 uur.

Tussen 9.00 en 10.00 uur is er gelegenheid voor het indienen van de geloofsbrieven, het drinken van een gratis kop koffie (voor 10.00 uur uiteraard) en het kopen van een lunchbon (prijs f 15,00).

De agenda luidt:

1. Opening;
2. Rede te houden door de Unievoorzitter, dr. L. M. van Leeuwen;
3. Rede te houden door de vice-voorzitter van de CDA-Tweede Kamerfractie, drs. G. van Leijenhof;
4. Rede te houden door de voorzitter van de CDA-Eerste Kamerfractie, prof. dr. J. W. van Hulst;
5. Notulen van de algemene vergadering van 19 mei 1979 te Zutphen (zie pagina);
6. Jaarverslag over 1979 van de secretaris (zie pagina);
7. Financiële verslag over 1979 (zie pagina);
8. Verkiezing leden Unieraad (zie pagina);
9. Delegatie aan de Unieraad, inzake:
 - a. vaststelling program van uitgangspunten,
 - b. aanwijzing plaatsvervangende leden (in verband met fusie) voor CDA-dagelijks bestuur, Partijbestuur, Partijraad en Congres,
 - c. beslissingen over de financiële en personele CHU-inbreng per fusiedatum,
 - d. aanwijzen leden CDA-college van bindend adviseurs;
10. Besluit tot deelneming in één CDA-lijst voor de in 1981 te houden verkiezing voor de Tweede Kamer, samen met ARP en KVP;

MIDDAGPAUZE

11. Discussie over de gehouden redevoeringen;
12. Mededelingen;
13. Rondvraag;
14. Sluiting.

's-Gravenhage, 11 april 1980.

drs. M. Smits,
secretaris.

De wereld en de PLO wie krijgt het Kaïnsteken?

door Drs. Gerard van Leyenhorst, vice-voorzitter CDA-Tweede Kamerfractie

„Het Kaïnsteken”, dit is de titel van een boek van Ephraïm Kishon, toonaangevend schrijver en journalist in Israël. Het draagt als ondertitel „een bittere glimlach uit benard Israël.” Die bitterheid komt het allerbeste tot uiting in het eerste hoofdstuk, waarin Kishon op internationaal niveau het onderzoek naar de onnatuurlijke dood van Abel laat heropenen.

Ik geef hiervan een wat uitvoeriger beschrijving – met veel citaten – omdat daarmee een uitstekend beeld verkregen wordt van de gevoelens die in Israël leven t.a.v. de wereldopinie inzake het Midden-Oosten-vraagstuk. Het kan dan tegelijk een waarschuwing inhouden voor al diegenen onder ons die Abel steeds meer door de bril van Kaïn dreigen te beoordelen. Verplaatsen we ons dus naar het land Nod, waar Kaïn, de broeder van de verslagene, thans zijn akker bewerkt. Kaïn zoekt zijn recht... en de wereldopinie is met hem.

De veroordeling van Kaïn zou namelijk gebaseerd zijn op vermoedens. „In hoogste instantie was men zich van dit juridische gebrek terdege bewust, vandaar ook dat stukje dat hij niet gedood mocht worden en dat zeventvoudig wreken. Zo stonden de zaken – u merkt het al, ik ben reeds aan het citeren – toen op een goede dag op een van de oostelijk van Eden gelegen akkers van Kaïn uit een gat in de grond een gele, sterk riekende vloeistof opwelde, die zoals al spoedig bleek, uitstekend geschikt was om het vuur brandende te houden en de kille woongrotten te verwarmen.

Het nieuwe onderzoek van de zaak-Kaïn, dat door enkele niet-gebonden landen werd opgezet, kon de zwakke plekken in het vonnis tegen Kaïn overtuigend aantonen.” En dan volgt vindingrijk: „Kaïn was immers niet op heterdaad betrapt maar uitsluitend omdat er niemand anders op de gehele bewoonde wereld te vinden was, was de verdenking op hem gevallen.” Een nieuw proces had dus alle zin. Ofschoon de zaak er voor Kaïn gunstig uitzag, ging hij plotseling door de knieën toen hij de volgende bekentenis aflegde: „God had Abels brandoffer aangenomen en het zijne versmaad. Hij ondervond dit als een flagrant geval van discriminatie, dat genoemd incident had geprovoceerd. Dit was de eigenlijke oorzaak van het feit dat een kwart van de mensheid werd vernietigd.”

Na deze verklaring kreeg het proces snel internationale betekenis. De grote mogendheden, die bijzonder dorstig waren naar de gele vloeistof, gingen er zich mee bemoeien. En dan kan een proces snel een andere wending nemen:

- zou de bekentenis van Kaïn niet onder ontoelaatbare druk zijn geschied?
- zou het incident ooit hebben plaatsgevonden indien Abels schapen niet op Kaïns gebied waren doorgedrongen?
- werd Kaïn niet door Abel geprovoceerd, waardoor de eerste uit pure zelfverdediging – uit noodweer – handelde?

29 niet-gebonden landen verzochten om een nieuw debat in de VN. „Hun verzoek werd ondersteund door de EEG-ministers van buitenlandse zaken, met één oog op de komende winter, ofschoon hun voorstel wat evenwichtiger was verwoord: zij verdeelden de schuld aan het betreurenswaardige voorval gelijkmatig over de beide broers. De gedelegeerde van de USSR ging

nog een stapje verder en stelde vast dat niets van dien aard zou zijn gebeurd als Abel geen aanspraken had doen gelden op gebied dat hem niet toebehoorde.” „Na zeer lange debatten besloot de plenaire vergadering van de VN met een meerderheid van 29 stemmen bij 132 onthoudingen de gerechtvaardigde pogingen van Kaïn om een historische dwaling te rectificeren te ondersteunen en nodigde hem als waarnemer uit voor de volgende zitting van de Veiligheidsraad.”

Er kwam een voorstel tot een nieuwe resolutie: „En Abel stond op tegen zijn broeder Kaïn en werd door hem uit noodweer gedood.” „De tegenstemmen – twee in totaal – kwamen van Israël, dat aan de oorspronkelijke tekst wilde vasthouden en van Ecuador, per abuis. Achter de schermen lukte het de Verenigde Staten een gematigde redactie door te drukken, waarin enerzijds „Abels actieve en schuldige verwevenheid met zijn eigen doodsoorzaak” werd geconstateerd, anderzijds met uitdrukkelijke verwijzing naar Kaïn „elke toepassing van geweld” scherp werd veroordeeld. Dit gelukkige compromis werd unaniem aanvaard en als het officiële oordeel van de wereldbevolking gepresenteerd.

Kaïns persoonlijke verschijning voor de Verenigde Naties werd voor hem een persoonlijke triomf. Onder daverende toejuichingen betrad de onverschrokken strijder voor recht en gerechtigheid het spreekgestoelte. In de ene hand droeg hij de knots waarmee hij zich tegen zijn broeder verweerd had, in de andere hand een aarden lamp met daarin de begeerde gele vloeistof. Hij richtte een vlammen appèl tot de gemeenschap der volken om zich in broederlijke liefde te verenigen en het woord „geweld” voor immer uit hun woordenboek te verwijderen.

De Unesco liet zich niet onbetuigd en creëerde een jaarlijks uit te reiken onderscheiding, bedoeld als teken van 's werelds waardering voor bijdragen tot bevordering van vrede op aarde. Zeer toepasselijk werd aan deze onderscheiding de naam Kaïnsteken gegeven.”

Tot zover Kishon met zijn Kaïnen Abel-verhaal.

Kishon schreef dit boek 4 jaar geleden. De vraag is relevant welk vervolg hij nu, na alle toenaderingen die sindsdien jegens de PLO geschied zijn, daaraan zou willen geven. Aan wie moet het Kaïns-teken worden uitge-reikt? Zou het invullen van een naam thans zelfs niet als uitermate provocerend en beledigend worden ervaren en gevaarlijk voor de door ons zozeer begeerde vrede – wat deze ook moge inhouden – in het Midden-Oosten?

De ontwikkelingen van de laatste tijd zijn bekend. Van eerste aarzelende contacten met de PLO is het nu bijna gekomen tot een officiële erkenning van de PLO. Nederland gaat weliswaar niet zover als Kreisky, Giscard d'Estaing of Lord Carrington, maar toch plegen wij ons telkens in de achterhoede aan te sluiten. Een nogal krasse uitspraak over zelfbestuur voor de Palestijnen van de Franse president – op bezoek in enkele Arabische landen – werd zelfs verrassend snel door onze minister van buitenlandse zaken Van der Klaauw overgenomen. Een vertegenwoordiger van de PLO werd rond 1 april op het departement ontvangen – voor het eerst. Het gebeurde allemaal wat schimmig, het werd

aanvankelijk door het ministerie tegengesproken, doch later niettemin bevestigd.

De vraag rijst dus: waar loopt dit alles op uit? Als gevolg van de Camp David-akkoorden moet er op 26 mei a.s. een belangrijke stap zijn gezet ter regeling van het Palestijnse vraagstuk. Er zal daarom nog wel enige druk op de ketel worden gezet om voor die tijd wat te bereiken. Sadat's voornemens – terzake – een nieuwe reis naar Jeruzalem – spreken voor zich.

Tijdens de Paasdagen werd een Israëlisch dorp opnieuw overvallen door een groep terroristen. De zoveelste overval; door de wereldopinie worden ze niet eens meer als opzienbarend ervaren. Misschien dat een tegenactie van Israël de gemoederen meer in beweging zal brengen. Dan luidt het bezwaar dat Israël civiele doelen aanvalt; alsof een terroristenaanval op scholen en autobussen andere oogmerken zouden hebben.

De gehele situatie overziende kom ik tot de volgende overwegingen.

1. Naar mijn mening neemt globaal genomen in de wereld de sympathie voor Israël af ten gunste van die voor de Arabische landen. Dat de bekende gele vloeistof hiermee ook te maken heeft, is niet zo eenvoudig te traceren maar wel te vermoeden. Met name in Nederland is de sympathie voor Israël behouden gebleven – hetgeen ook blijkt uit eind vorig jaar gehouden enquêtes – maar deze ondervindt wel meer en meer concurrentie van een groeiende aanhangelijkheid t.o.v. de Palestijnen. Daarbij vergeet men m.i. te veel dat Israël ook thans in een levensgevaarlijke positie verkeert. Gaat men er niet te licht van uit dat Israël, met zijn zo kwetsbare grenzen, toch wel staande zal blijven? Daarbij moet men ook letten op hetgeen er in de wereld der islam gebeurt, denk aan Iran, maar ook in Egypte doen zich radicaliseringstendensen voor. En gesteld het feit dat Sadat niet in het zadel zou blijven?

2. Wat in hoge mate intrigeert is de wazigheid van de begrippen waarvan gebruik gemaakt wordt. Niemand weet bij voorbeeld wat al die contacten, die er zijn (ge-weest) met de PLO precies inhouden. Zijn het formele, informele, diplomatieke, semi-diplomatieke (ja ook dat woord wordt gebezigd), politieke, persoonlijke contacten? Daarover schijnt een dichte sluier te worden gehangen. Wordt de tegen-druk te groot dan is alles informeel bedoeld, blijft die achterwege dan bleken die contacten een meer formele status te hebben gehad. Maar ook rondom begrippen als zelfbestuur, een eigen staat, een eigen homeland voor de Palestijnen is onduidelijk wat precies wordt bedoeld. Zodoende vindt er niet alleen een sluipende inflatie van begrippen plaats maar dreigt zich eveneens een sluipende ontwikkeling te voltrekken met betrekking tot de bestaanszekerheid – of liever m.b.t. de bestaansonzekerheid van Israël – die te denken geeft. Deze mist zal Israël er niet te gereder toe bewegen een toeschietelijker houding aan te nemen. De internationale „diplomatie” moet het dit land ook mogelijk maken, om het in zijn toch al zo benarde situatie zo adequaat mogelijk te doen reageren op de veranderende ontwikkelingen rondom zijn eigen toekomst.

3. Ten slotte is het merkwaardig, dat terwijl het westen steeds maar doorgaat de PLO verder

tegemoet te komen, de PLO geen stap heeft gezet om daar iets tegenover te plaatsen. In haar handvest staat nog steeds de bepaling dat de staat Israël vernietigd moet worden. Daaraan is tot op heden officieel nog nooit een meer verzachtende uitleg gegeven. Nederland zal dan ook niet mogen overgaan tot erkenning van de PLO – of wat daarop lijkt (sic!) – zolang deze bepaling, welke ook zo'n wrede toepassing heeft gekregen, niet uit het handvest is verwijderd. Bovendien, hoe zullen er ook werkelijke onderhandelingen tussen Israël en de Palestijnen, waarbij naast Jordanië b.v. ook de PLO betrokken wordt, kunnen plaatsvinden, als deze Israël niet als staat wenst te erkennen!

De tijd is nu aangebroken dat de PLO maar eens een stap moet zetten. Ook de PLO hult zich in mist. Het is meer dan tijd dat zij eens met haar ware bedoelingen voor de dag komt. Zo niet, dan zullen wij stellig niet verder over de brug mogen komen, daarbij de vraag in het midden latend of we al niet te ver zijn gegaan. Ieder weldenkend mens is het natuurlijk om ware vrede is het Midden-Oosten te doen. Maar dit kan niet ten koste van de territoriale integriteit van Israël gaan. Ik ben ernstig bezorgd over het feit dat daar onvoldoende aandacht aan wordt geschonken.

Mocht er een Kaïnsteken worden uitgereikt, laat Nederland dan niet tot de kanshebbers worden gerekend!

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter: A. Buntzma,
drs. M. Smits, drs. A. J. van Duist,
Wm C. de Kruijff, D. Rebel, Drs.
H. van Spanning, Drs. G. van
Leijenhorst, Govert Veldhuijzen en
mevrouw E. Sleyser-Tegelaar

EINOREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema;
Dr. E. Bleumink, Prof. Dr.
J. W. van Hulst;
Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES
Postbus 33822
2503 BC 's Gravenhage

ADMINISTRATIE-ADRÉS:
Voor het opgeven van nieuwe
abonnees, advertenties,
adresveranderingen, weekblad:

Stichting „Uniepers”
Van Deventerlaan 49,
2271 TV Voorburg,
tel. 070-861520
(uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs f 30,- per jaar.
Vooruit te voldoen op
postrekening 70154.
Voorburg t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U. Postbus 67
3770 AB Barneveld.
Telefoon (03420)-6141.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR HIST
UNIE Wassenaarseweg 7
2596 BC 's Gravenhage is
telefonisch te bereiken onder
nummer 070-244516

Adresveranderingen voor het
ledenbestand en dus ook voor het
10x per jaar verschijnend
ledencontactblad „de Nederlander”
te zenden aan:
Bureau CHU,
Wassenaarseweg 7,
2596 BC 's-Gravenhage
Telefoon (070) 244516

Kantooruren van maandag t/m
vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de
De Savornin Lohmanstichting is
070-246791

CHU-advieslijst Tweede Kamer

De Unieraad vergaderde op 29 maart 1980 te Utrecht. Het grootste gedeelte van de vergadering werd gewijd aan de samenstelling van de advieslijst met de namen van de CHU-leden die gekandideerd zullen worden voor de in mei 1981 te kiezen leden van de Tweede Kamer der Staten Generaal. De advieslijst zal aan de kiesverenigingen worden toegezonden, die in de groepsvergaderingen welke in juni 1980 zullen plaatsvinden uiteindelijk de definitieve rangvolgorde van de lijst zullen vaststellen. De door de Unieraad vastgestelde advieslijst bevat 33 namen die onderstaand wordt weergegeven:

1. Drs. G. van Leyenhorst te Garderen, lid Tweede Kamer.
2. Jhr. drs. P. A. C. Beelaerts van Blokland te Amstelveen, minister van volkshuisvesting.
3. Drs. H. Eversdijk te Heinkenszand, lid Tweede Kamer.
4. Drs. D. F. van der Mei te De Meern, staatssecretaris buitenlandse zaken.
5. Drs. W. J. Deetman te Gouda, lid Tweede Kamer.
6. Drs. C. P. van Dijk te Rotterdam, lid Tweede Kamer.
7. Drs. G. Gerritse te Soest, lid Tweede Kamer.
8. Mevr. C. H. Evenhuis-van Essen te Amsterdam, lid Tweede Kamer.
9. Mr. J. S. L. Gualthérie van Weezel te Den Haag, lid Tweede Kamer.
10. Mr. G. van Muiden te Nootdorp, lid Tweede Kamer.
11. W. A. Mateman te Aalten, lid Tweede Kamer.
12. J. Nijland te Steggerda, agrariër.
13. A. B. L. de Jonge te Leiden, student rechten.
14. Mevr. H. Tegelaar-Boonacker te Rijswijk (Z.H.), wethouder.
15. C. Hoogstraten te Veendam, lid gedeputeerde staten.
16. J. Kiers te Steenwijk, ondernemer.
17. Drs. J. P. van der Reyden te Oegstgeest, secretaris Verb. Ned. Groothandel.
18. Mr. J. M. Boll te Amsterdam, advocaat.
19. Drs. G. K. Timmerman te Rijswijk (Z.H.), ambtenaar defensie.
20. Mevr. G. W. Montfrans-Hartman te Broek in Waterland, wethouder.
21. L. de Snayer te Vlaardingen, research technicus.
22. J. B. Ventevogel te Vlissingen, makelaar assurantiën.
23. H. P. Mietus te Urmond, opleidingsadviseur.
24. Mr. J. J. Paarlberg te Zeist, wethouder.
25. J. C. Wolthuis te Nieuw Leusen.
26. G. Veldhuijzen te Dordrecht, student geschiedenis.
27. Drs. M. Smits te Rotterdam, econoom.
28. P. Y. Meinema te Heiloo, ambtenaar.
29. G. C. de Groot te Alblasserdam, beleidsmedewerker 2e kamerfractie.
30. F. Brink te Beilen.
31. G. de Vos te Apeldoorn, leraar.
32. J. J. Matthyse te Groningen, directeur.
33. Mevr. E. Sleyser-Tegelaar te Alphen a/d Rijn, directeur Lohmanstichting.

Alleen met gemoedelijkheid kom je er ook niet

Een karakteristieke reactie van de freule

Telkens zie ik karakteristieken in de Nederlander verschijnen en dan begint er ergens iets te knagen.

Zelf heb ik ook beloofd te schrijven, maar het is steeds uitgesteld. Nu moet het er dan maar van komen.

Er wordt gevraagd naar personen en principia. Nu heb ik altijd gedacht, dat de CHU uitmuntte door een gebrek aan „principia”, zeg maar beginselen. Dat vonden we typisch A.R. En juist daarover vraagt men mij te schrijven. Dan kent men mij heel weinig. Over personen kan ik vellen vol voortbrengen, maar over de beginselen ben ik altijd heengelopen! Wie hield zich eraan en wie kende ze? Oh zeker, ze waren er wel, maar in de politiek moet je zaken doen en sta je niet stil bij principia. Die zijn theoretisch prachtig, maar passen weinig in het gedoe van alle dag. Dat maakte ook de sfeer in de Unie anders. De sfeer was gemoedelijk. Ze leken allemaal op elkaar en overal trof je hetzelfde type mensen.

Op een keer zat ik in de trein naar 't Noorden. We stopten in Hoogeveen; plotseling stond er een clubje heren voor mijn raam naar me te wuiven. Ik zwaaide terug. Stomverbaasd zeiden een paar heren in mijn coupé: „Kent u die mensen?” „Nee”, zei ik, „maar ze zijn zo typisch CH dat het nooit missen kan.” Een andere keer belde iemand en zei: „Kijkt u maar naar een Mercedes als u uit de trein komt”. Nu kan ik geen enkel automerk onderscheiden en antwoordde: „Een Mercedes vind ik nooit, maar ik zal naar u uitkijken”. En ziet, het klopte, ik stapte regelrecht op de CH-mijnheer af. Of dat nu nog zo karakteristiek is voor de Unie?

Ik weet het niet. Er zijn ook wel andere types ingekomen, vooral

de latere jaren. En dat is ook goed, want bij alle gemoedelijkheid kwam je nooit verder. Ergens — helemaal niet ver van een flinke stad — sprak ik; er waren slechts 12 zegge twaalf mensen. Ik keek blijbaar verbaasd maar het bestuur zei: „We hebben het maar gezellig onder mekaar gehouden...”, waarop ik antwoordde: „Dat is natuurlijk heel aardig, maar we staan vlak voor verkiezingen. Hoe willen we nu ooit verder komen als we slechts de leden bij elkaar roepen!” He, ja, daar hadden ze niet aan gedacht.

HIER SPRAK NOG NOOIT EEN VROUW

Als vrouw was het soms ook een vreemde gewaarwording om in bepaalde streken nooit gevraagd te worden. Tot ergens de jongeren dat doorbraken en mij vroegen te komen spreken. Ik kwam in een goed bezette zaal met jongeren en een en ander verliep heel vlot.

Aan het einde stond een oudere heer op en zei: „Ja ziet u, we zullen het u maar eerlijk zeggen, hier heeft nog nooit een vrouw gesproken, maar ik moet zeggen, het is me 100 procent meegevallen”, waarop ik niet kon nalaten te zeggen: „Dan waren uw verwachtingen niet hoog gespannen”. Vervolgens vroeg ik hem of ze dan in die plaats geen onderwijzeres hadden of een juffrouw van de zondagschool, die wel eens iets kon vertellen. Nee, daar had men nooit van gehoord! „Ja”, zei de oude heer, die zich ontpopt had als de voorzitter van de kiesvereniging, „ziet u, we hebben u door de jeugd laten vragen, och die doen wel meer gekke dingen en als het dan mislukt is het niet zo erg”. Ik bleef gelukkig altijd vriendelijk en beleefd, maar inwendig kookte ik wel eens over zoveel onver-

stand, maar meestal moest ik erom lachen en vond die mensen, die nog zo bekrompen dachten en dat ook niet konden helpen, zielig.

Wat zijn er nog een afstanden in ons kleine vaderland. Beernink zou zeggen: In ons „goede” vaderland! Veel mensen geloven je niet als je 't ze vertelt, maar ik heb het zelf meegemaakt en ik vrees dat het in veel van die plaatsen nog zo is.

In de Unievergaderingen, Hoofdbestuur, Unieraad etc. was men altijd heel vriendelijk, maar 't viel wel op dat in commissies nooit een vrouw zat. Daar ik vaak de enige aanwezige vrouw was kon en wilde ik mezelf niet aanmelden, had het misschien wel moeten doen. Er bestond een vrouwencentrale. Wat deed die dan? Mijn bezwaar was, dat men zich teveel afzijdig hield en de heren vonden het wel best. Eens sprak ik een vooraanstaand lid van de Unie. Hij zei: „Wat moeten we met die vrouwen!” Dacht u dat er iemand opsprong en riep: Wat bedoelt u daarmee? *Net alsof de vrouwen niet het hoofdbestanddeel van het kiezerscorps uitmaken. Wat zou men beginnen als de vrouwen zich eens apart organiseerden en eens met een eigen lijst uitkwamen? Er bestonden altijd plannen, maar 't kwam er nooit van. Allereerst wilden de vrouwen trouw blijven aan hun eigen partij en het tweede genre mocht niet van „me man”.*

Die laatste was niet te onderschatten. Als hij neen zei, dan was dat zo. Men wilde geen ruzie maken en ging zuchtend weer aan de was. Er werd nooit iets uitgepraat. Is dat nog zo? Ik vrees van wel en ik geloof dat allerlei feministische verenigingen daar geen goed aan doen.

Maar genoeg over dit punt.

HET GEMIS VAN IETS ZEER KARAKTERISTIEKS

Karakteristiek voor de CH-Unie was de Zomerconferentie, die elk jaar gehouden werd op Woudschoten te Zeist. Daar kwamen ze uit alle windstreken en de mensen genoten zichtbaar. Ze zagen mijnheer Tilanus en Mr. Beernink, zoals ze hen in de wandelgangen noemden, konden met hen wandelen en praten en hoorden ook nog vele goede dingen over de politiek. De eerste avond sprak steevast de voorzitter van de fractie. Dan was het zó vol, dat er geen kop meer bij kon. Veel mensen uit de buurt waren er met propvolle auto's en verdwenen 's avonds weer. De rest bleef en van nachtrust kwam er niet veel. Er werd veel en lang gepraat op de slaapkamers. De volgende morgen was er een lezing en 's middags ging de hele conferentie op stap, telkens naar een ander oord of attractie. 's Avonds was er een lezing met avondsluiting.

Men voelde zich verbonden met elkaar. Er waren mensen uit „zware” gemeenten, die zeiden: „Jullie weten niet wat deze gezonde geestelijke sfeer voor ons betekent”. Helaas zijn de conferenties afgeschafte. Men vond het „kinderachtig” en nog veel meer, maar men vergat, dat het niet voor de overgeorganiseerde stedeling was, maar voor de mensen uit het gehele land, uit de kleinere plaatsen. Want daar zitten ze, onze CHU-ers. Ik mis ze nog altijd die goede oude conferenties, al was het een hele

toer voor onze Kamerleden om aan het eind van de rit, voor de vakantie begon, nog een paar doodvermoeide dagen mee te maken. Maar als ik dan al die blijde gezichten weer zag, dan was je moeite ruimschoots beloond.

Gek is, dat er zo weinig geprotesteerd werd in de Unie. Ik had gedacht, dat bij het opheffen van de conferentie er een zwaar protest zou komen, maar nee hoor, je hoorde nauwelijks iets. Jammer, dat was één van de zwakke kanten van de CHU.

ALG. VERGADERING O.L.V. H. W. TILANUS.

Karakteristiek vond ik ook de jaarvergadering door Tilanus Sr. geleid. Bij alle kritiek die men over zijn eigenmachtig optreden mag hebben, staat, dat hij ook de sfeer bepaalde, de toon aangaf en de leiding vast in handen had. Op de Algemene Vergadering, zoals deze officieel heette, maakte op mij zijn herdenking van de overledenen diepe indruk.

Bij de meesten gaf hij een korte schets van zijn of haar betekenis voor de Unie en dat was altijd raak. We stonden als pilaren en je kon een speld horen vallen. Zijn telegram aan de Koningin was ook een vast punt, gevolgd door een spontaan Wilhelmus. Toen ik meen zijn zoon dat oversloeg, kwam het op mij als een leegte over. Gelukkig dat de heer Van Verschuer het weer in ere herstelde. Moge het zo blijven.

C. W. I. Wittewaall
van Stoetwegen

Grote Openbare Vergadering

belegd door de Christelijk-Historische Unie, afdeling Leiden
in de Grote Zaal der Stadsgehoorzaal, Leiden
op Maandag 23 Juni a.s. te 7.30 uur

Sprekers: onze lijstaanvoerder, H. W. TILANUS
„Verantwoordelijkheid, plicht en roeping”

De redacteur van „Dejone”, AAD VAN DULST
„Vlak de jong C.H. ook niet uit”

Slotwoord: Ds. P. W. SPRUIJT, uit Amsterdam

Medewerkenden: Het Katwijkse Zangkoor, o.l.v. Feike Asma, bestaande uit meer dan 100 zangers en zangeressen. Muziek Ensemble der C.H.J.G. Voorschoten met 50 jongeren.

TOEGANG VRIJ

AANVANG 7.30 UUR

ZAAL OPEN 7 UUR

Muziek Ensemble der C.H.J.G. Voorschoten

Massale vergaderingen voor jong en oud waren ook in de eerste naoorlogse jaren nog vrij gewoon. Deze aankondiging is uit 1952.

Zie voor een stuk geschiedschrijving van de Federatie van CH-Jongeren groepen
de pagina's 4 en 5

Waarom geen Zomerconferentie meer!

vroegen we aan
oud-Unievoorzitter drs. A. D. W. Tilanus

Hij reageerde per kerende post:

De zomerconferenties hadden 4 vaste agendapunten: politiek betoog door de voorzitter van de Tweede-Kamerfractie (meestal tevens Unie-voorzitter), discussie daarover en over andere actuele punten, groeps gesprekken en plenaire discussie over een deskundig ingeleid onderwerp, excursie naar een interessant project. De deelnemers bestonden uit een vaste kern 100 à 130 personen, terwijl het politiek betoog van de voorzitter nog een aantal belangstellenden uit de omgeving trok.

De zomerconferentie had dus elementen van de Algemene Vergadering, de Unieraad en de Sav. Lohmanstichting in zich, een onduidelijk mengsel. De Buitengewone Algemene Vergadering op 16 december 1967 besloot deze onduidelijkheid op te heffen, omdat dit niet meer paste in een modern functionerende partij. Onderscheid moet er zijn tussen politieke besluitvorming, beoordeling van het gevoerde beleid en bestudering van onderwerpen. Het bestuur stelde het volgende voor: **Algemene Vergadering** van vrijdagmiddag tot zaterdagmorgen, waarin jaarrede van de Unievoorzitter, rede van de fractievoorzitter 2e Kamer en dis-

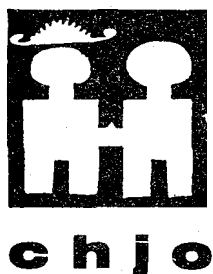
cussie. **Unieraad** enige malen per jaar. In het voorjaar zullen de fractievoorzitters en de Kamerleden fractiestandpunten t.a.v. belangrijke wetsontwerpen van de afgelopen periode en de politieke aspecten toelichten. In het najaar zullen Troonrede, Miljoenennota en de politieke opstelling aan de orde komen.

De Sav. Lohmanstichting zal gevraagd worden een paar maal per jaar openbare dagconferenties te beleggen betreffende gereedgekomen rapporten en actuele vraagstukken.

De Zomerconferentie wordt vervangen door een jaarlijks politiek congres van 1 dag.

Dit voorstel werd door de Buitengewone Algemene Vergadering aanvaard. Omdat in dit besluit niet werd vastgesteld wie het politiek congres zou organiseren, het Uniebestuur of de Lohmanstichting en ook omdat het bureau het druk genoeg had met de voorbereiding van de vele vergaderingen, is er nog geen jaarlijks politiek congres gehouden.

Dat was trouwens ook niet zo nodig meer, omdat tevens de Unieraad werd uitgebreid en goed ging functioneren, terwijl de Algemene Vergadering minstens tweemaal zoveel leden trok als vóór de grote reorganisatie.

Huidige CHJO-voorzitter over C-H-jongeren na de oorlog

In de CHJO van vandaag zijn wij gewend aan zaken als fotocopiëren, een ambtelijk secretaris dankzij de CRM-subsidie, dure telefoongesprekken, de gemakken van openbaar vervoer en auto. Hoe was dat echter de eerste jaren na de oorlog? Het leek mij aardig daar een beeld van te schetsen (1) en dit te plaatsen in de rij van CH-karakteristieken.

NIEUW LEVEN

Gedurende de vijf oorlogsjaren '40-'45 was het geheel stil geworden rond de CH-jongeren. De vijand stond dit soort van politiek jongerenwerk niet toe, daarover had zij zo haar eigen gedachten. Ook na de oorlog leken de kansen voor een terugkeer van een CH-jongeren organisatie niet zeer gunstig. De Nederlandse Volksbeweging wilde tot andere politieke verhoudingen komen. De „doorbraak” gedachte, confessie mag geen rol spelen bij partijvorming, dreigde vooral vat te krijgen op jongeren. Niettemin richtte een Contactgroep van Christen-jongeren te Utrecht zich met een oproep tot alle protestants-christelijke jongeren in Nederland. Het waren jongeren uit Anti-revolutionaire en Christelijk-Historische kring, die een beroep deden op leeftijdgenoten om „de handen ineen” te slaan. Uitgangspunten voor organisatie dienden te zijn: de leus van Groen van Prinsterer: „Tegen de revolutie het Evangelie”, de „hoofdwaarden der hervorming”, liefde voor Oranje en het zich richten tot de hele Nederlandse jeugd. Het is een eerste teken van nieuw leven in het christelijk politiek jongerenwerk na de stille oorlogsjaren.

CHR.-HIST. UNIE. OPENBARE VERGADERING AMERSFOORT

OP MAANDAG 18 MAART '46 OM 8 UUR IN HET N.H. WIJKGEBOUW, L. GOSTERPLEIN 14. Spreker: Ds J. DE GROOT uit Driebergen. Onderwerp: Wat doet gij, Jongeren? 15 maart 1946

WIJ ZIJN ER NOG NIET ...

In Friesland, Groningen en Zuid-Holland was men inmiddels begonnen met de oprichting van CH-jongereengroepen. In Bennekom heette het een CH-studieclub, in Ridderkerk noemde men het een CH-jongereengroep en in Nieuwerkerk a/d IJssel sloten de jongeren zich aan bij de CHU. Kennelijk sloeg het aan: 5 februari '46 oprichting van een jongereengroep te Vlaardingen, 30 maart Rotterdam, 9 april Alphen a/d Rijn, waar zich maar liefst 35 nieuwe leden opgaven!

Vele groepen zouden volgen. Al die groepen die werden (her)opgericht stonden echter op zichzelf. Er bestond geen landelijke organisatie. B. Buddingh, die de groep in Ridderkerk nieuw leven had ingeblazen, nam in maart '46 het initiatief om te komen tot een landelijke CH-jongeren groep. „Het zou bijvoorbeeld heel goed zijn, eens een algemene jongerenvergadering te hebben b.v. te Utrecht. Wij zijn er nog niet, maar komen er wel!”

ALV - CHU

Op 24 april '46 vond een Algemene Leden Vergadering van de CHU plaats. Het CH-hoofdbestuurslid de heer Kamphuis legde met en tussen enige jongeren contacten. Afsproken werd dat Buddingh zich zou belasten met het bijeenroepen van een landelijke bijeenkomst. Op dezelfde vergadering kwam een verzoek van de kiesverenigingen Vijfhuizen en Apeldoorn aan het Uniebestuur, met het oog op de komende verkiezingen, propagandamateriaal in het bijzonder voor jongeren te (laten) maken. De actieve Buddingh werd tevens geplaast op de sprekerslijst, met de kanttekening: „alleen voor jongereengroepen.”

EERSTE LANDELIJKE BIJ-EENKOMST CH-JONGEREN

De eerste landelijke vergadering van CH-jongeren na de bevrijding vond plaats op 22 juni '46 te Utrecht. Twee vragen stonden centraal: - moest het bestuur van vóór de oorlog, voor zover mogelijk, zijn taken hervatten of diende een nieuw bestuur gekozen te worden, welke leeftijds-grens moest men hanteren? Men besloot een voorlopig bestuur samen te stellen uit de aanwezige oud-bestuursleden en daaraan vertegenwoordigers uit de provincies toe te voegen. Over de leeftijd werd uitgebreid gesproken. Zou men de leeftijdsgrens verhogen tot 35 jaar, dan konden de 30 - 35 jarigen meehelpen plaatselijke afdelingen op te zetten. Men kampte toch al met een gebrek aan kader. Anderzijds meenden sommigen dat de CHU-kiesverenigingen zorg droegen voor de vorming en scholing van leden ouder dan 30 jaar. Afsproken werd dat het voorlopig bestuur op een volgende vergadering met een voorstel omtrent een en ander zou komen. Tenslotte werd Buddingh tot eerste naoorlogse voorzitter gekozen van de Federatie van Christ. Hist. Jongeren Groepen (FCHJG).

10 CENT

Eind juli '46 stonden er ongeveer 18 groepen geregistreerd, in

oktober waren dat er al 64. Alom was er activiteit: studieschetsen werden geschreven over: kerk en staat, het communisme, sociaal of socialisme. De damesleden werden opgewekt een schooiingscursus van CH-vrouwen bij te wonen, in Driebergen. Het hoofdbestuur van de CHU beoordeelde de ontwikkelingen onder de jongeren positief en besloot in augustus '46 het totstandkomen van jongereengroepen en het uitvoeren van studieschetsen met kracht te bevorderen. Partijvoorzitter H. W. Tilanus bezocht zelf een bestuursvergadering van de CHJG, teneinde mee te leven en te adviseren.

Een landelijke vereniging moet natuurlijk ook contributie heffen: f 1,- per lid per jaar. Aan de plaatselijke groep betaalde men ook contributie: 10 à 15 cent per bijeenkomst. De lokale groep zorgde vervolgens voor de afdracht aan het hoofdbestuur van f 1,- per lid. Was dit bezwaarlijk dan kon men heffing verkrijgen. Inmiddels had de CHJG een vaste rubriek gekregen in de Christ. Hist. Nederlander en Koningin en Vaderland (2). Daarin verschenen alle berichten van plaatselijke groepen. Geld voor een eigen orgaan, zoals men dat vóór de oorlog had gekend, was er niet.

ERNST EN LUIM

Voorzitter Buddingh werd door de NCRV (!) uitgenodigd op 9 september '46 een radiopraatje

Aan de Jongeren.

Groen van Prinsterer wees een maand vóór zijn verscheiden op een lichtstraal voor de toekomst:

er zijn nog jeugdige krachten in het land.

Zo lezen wij in H. van Malsen „Alexander Frederik De Savornin Lohman.”

Als ik zo lees over de C.H.J., dan geloof ik, dat hij gelijk had. Wees dus actief, vol geloof en ver trouwen! God zegene U!

L. K. 14 maart 1947

te houden over: „De betekenis der Christ. Hist. Jongerenfederatie voor ons volk”. Alle groepen werden opgeroepen te luisteren naar radio of rijksdistributie. Het werd de start van het winterseizoen met vele vergaderingen waarop: „de dames zorgen voor een smakelijke dronk en een bonloos bij-product (of van eigen snoepkaart).”

De groep Ter Aar/Aarlanderveen nodigde de landelijk voorzitter uit voor een toespraak, daarna volgden een politiek debat, zang en muziek. In Akkerwoude/Murmerwoude kwam men iedere maand bijeen, om beurten op de jongelings- en meisjesvereniging. Na een bijbellesing werd een binnenlands en buitenlands politiek overzicht voorgelezen. Ook daar zong men: vaderlandse en Friese liederen. „De dames gaven blij hart te hebben voor een hartversterking.” in Drente organiseerde men een kadercursus over artikel 31 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis. In Voorschoten ging het iets luchtiger: na een lezing werd Hawaii muziek gespeeld. Zang en muziek waren derhalve erg „in”! Soms werd een heel koor uitgenodigd. Men droeg ook wel gedichten voor, vertoonde films of speelde

een toneelstuk. Veelgevraagde sprekers waren: Tilanus, Van Niftrik, Beernink en Buddingh. In Alphen a/d Rijn sprak de plaatselijke voorzitter van de CH-jongeren de heer C. A. Bos (3) en waarschuwde „zich niet te vergoien in de vermakelijkheidscentra, maar zich te werpen op de verdieping in 's werelds problemen,” aldus een verslag in Koningin en Vaderland van 2 augustus '46. A. J. van Dulst (4) secretaris van de jongeren in Capelle a/d IJssel hield een lezing onder de titel: „Wij strijden voort” en hij verzorgde later op de avond een „tableau van bevrijdingspoëzie”.

Chr.-Hist. Jongeren!

Bezoekt het Week-end der C.H. Jongeren op de Ernst Sillemhoeve van 29-31 Maart 1947.

Referenten: E. BUDDINGH, Woerden. „De taak der Politiek bij het herstel der beschaving.” Mr. Dr. J. J. R. SCHMAL, Voorburg Z.H. „De Scandinavische Volken en wij.” P. BRIJNEN VAN HOUTEN, Wassenaar. „Democratie.”

Deelnemerskosten f 6.50 p.p. voor de gehele conferentie in verband met de beperkte plaatsruimte is spoedige opgave gewenst. Liefst voor 15 Maart a.s. bij het F.C.H.J.G.-secretariaat, Rieghousteindijk 132, Holandscheveld, met vermelding van dame of heer. Het Bestuur der Fed. C.H.J.G. 28 februari 1947

PROTEST!

Op landelijk niveau is men zeer actief. Tien studieschetsen zijn er al in november '46, korte verhandelingen over CH-beginselen, het CHU-Urgentie program van '46, soevereiniteitstheorieën, e.d. Er verscheen ook een folder over de CHJG met een voorwoord van H. W. Tilanus. „De prijs, welke slechts f 0,30 bedraagt, mag voor niemand een bezwaar zijn. „Begin 1947 startte men een landelijke ledenwerfcampagne en financiële actie, waarbij vooral een beroep werd gedaan op de kiesverenigingen. De doorbraak mocht geen vat krijgen op jongeren. „De jongeren hebben zich niet laten overbluffen, doch nuchter en kalm hebben zij alles overdacht, waardoor ze tot de conclusie kwamen, dat, hoewel er veel was dat om vernieuwing en meerdere samenwerking en eenheid riep, bovenal de beginselen niet ten achter gesteld mochten worden.” De eerste landelijke publieke uitspraak aangaande een politiek onderwerp, die ik heb gevonden, dateert van december '46. Het landelijk hoofdbestuur zond toen een telegram aan de regering. Daarin protesteerde de CHJG tegen de overeenkomst van Cheribon, gesloten met de Indiërs. Deze zou in strijd zijn met de koninklijke rede van 7 december 1942, uitgesproken door koningin Wilhelmina, waarin zij lijnen had aangegeven waarlangs Indië kon groeien naar een zekere mate van zelfstandigheid. Ook later zou blijken dat de CHJG zich conformeerde aan de oppositionele politiek van de CHU inzake Indië.

LANDELIJKE TOOGDAG

In Zwolle werd op 12 april '47 een landelijke toogdag gehouden, nadat van 29-31 maart een

weekend was gehouden op de Ernst Sillem-hoeve. Voorzitter Buddingh memoreert dat er ongeveer 100 afdelingen bestaan. Men stuurde telegrammen van afhankelijkheid aan H.M de Koningin en het Prinselijk Paar.

JONG CHR.-HIST. NEDERLAND!

Bezoekt de eerste naoorlogse Algemene Vergadering der Fed. van Chr. Hist. Jongeren Groepen op D.V. 12 APRIL in „De Dageraad”, Molenweg 38, ZWOLLE. De huishoudelijke vergadering begint om 10.30 uur en de nauwkeurigheidsvergadering om 2 uur met als spreker Prof. Dr G. C. VAN NIFTRIK over:

„JEUGD, KERK EN POLITIEK”. Ook onze Unie-Voorzitter, de heer H. W. TILANUS, hoopt aanwezig te zijn en een kort woord te spreken. C.-H. JONGEREN WIJ REKENEN OP U! Het Fed. C.H.J.G.-bestuur. 8 mei 1947

Een nieuw bestuur werd gekozen met Buddingh als voorzitter en T. Rademaker als lid. Hij zou later voorzitter worden. In de middagpauze werd de Grote Kerk van Zwolle bezichtigd. 's Middags volgde nog een zwaar programma: vier lezingen, van prof. Van Niftrik over „Jeugd, politiek en kerk”, freule Wttewaall van Stoetwegen namens de CH vrouwen, de heer Van Ruller namens de AR-jongeren (!) en tenslotte Unievoorzitter Tilanus.

CHOCOLADE, VERLOTING EN BUSSEN

Nog een enkele sfeertekening. In Hatterm sprak de jongerenvoorzitter „na de pauze met de gebruikelijke chocolade”. Om geld bij elkaar te krijgen hield men in Lisse een verloting. De afdeling Zuid-Holland organiseerde een toogdag. in Naaldwijk (27 september '47) waarvoor de menseer met bussen opgehaald konden worden „als men zich maar begeeft naar een centraal punt in eigen woonplaats”. Men zou ook weer thuisgebracht worden!

Het waren zo enkele grepen uit de eerste moeilijke jaren na de oorlog. De CHJG groeide echter voorspoedig. Vanaf mei '47 stopte men de vaste rubrieken in de CH-bladen en gaf een eigen gestencilde blaadje uit, genaamd „Mededelingen”. In 1948 zou een gedrukt blad „de Jonge Nederlander” verschijnen. Ook zonder alle moderne middelen, die wij nu kennen, was het mogelijk gebleken een hechte jongeren organisatie op te bouwen, vooral dankzij het enthousiasme, de inzet en de trouw van veel jongeren. A.B. L. de Jonge.

- 1) Als bron gebruikte ik „Koningin en Vaderland”
- 2) De Christ. Hist. Nederlander en Koningin en Vaderland waren regionale bladen in die jaren met een CH-signatuur.
- 3) De huidige burgemeester van Katwijk en lid van de Unieraad.
- 4) Thans voorzitter van de werkgroep CH-karakteristieken, vanaf 1949 jarenlang redactie-secretaris van „de Jonge Nederlander”, in die tijd meer bekend onder de afkorting „Déjoné”.

Vervolg op pagina 5

LUST U KERSEN?

Een overbodige vraag, inderdaad. Want wie zou deze heerlijke, sappige vruchten nu niet lusten? Er gaat echter niets boven kersverse kersen, zo van de boom. Gaat U daarom eens mee naar de kersenboomgaarden! Een verre reis? ... Het wordt U gemakkelijk gemaakt:

WOENSDAG, 29 JUNI 1949

kunt U er heel gemakkelijk, goedkoop en ... gezellig komen! Op die dag organiseert de RIRO, dat is de Ring Rotterdam en Omstreken van Christelijk Historische Jongereengroepen, n.l. een boottocht naar de kersenboomgaarden.

JONGEREN en OUDEREN zult U dan op een grote boot voor max. 1200 personen aantreffen. Uit Rotterdam, Vlaardingen, Pijnacker, Capelle a/d IJssel, Maastrand, Berkel, Kethel, Bergschenhoek, Nieuwerkerk, Dordrecht, Kralingsche Veer, Maasdijk en nog meer plaatsen. Zij zullen een grote „bemanning” vormen, die met elkaar deze dag tot een toppunt van gezelligheid en goede sfeer zullen maken.

WANT DIT WORDT EEN UITGAANSDAG, DIE ER ZIJN MAG!

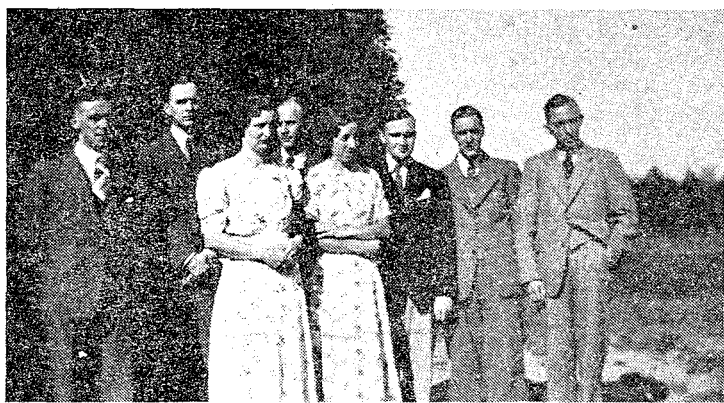
juli '46 aantal geregistreerde groepen	overzicht aantal afdelingen per provincie, K en V 18/10/46	groei CHJG
- Zwolle - Bennekom - Wilnis - Woerden - Alphen - Ridderkerk - Zwiindrecht - Poeldijk - Vlaardingen - Rotterdam - Lisse - Emmen - Hatterm - Deventer - Sliedrecht - Hardenberg	Friesland 35 Zuid-Holland 13 Groningen 10 Drente ? Overijssel 2 Utrecht 2 Noord-Brabant ? Limburg ? Zeeland ?	sept. '46 Ter Aar/Aarlanderveen okt. '46 Elim, Nijkerk, Groningen, Twijzelerheide, Ede, Zevenhoven, Nieuwveen, Berkel en Rodenrijs, Wageningen, N.O. Polder, Voorschoten nov. '46 Veere, Goes, Holandscheveld, Hoogeveen, Zuidwolde, Meppel, Berlikum, Drachten, Ternaard, Kollum, Leeuwarden, Westerlee. dec. '46 Nieuwoerord, Nieuw Weerdinge jan. '47 Oegstgeest, Alkmaar Febr. '47 Woudsend mrt. '47 Capelle, Den Haag, Ring Rotterdam, Menaldum, Woudsend

Even persoonlijk

Aat de Jonge, de huidige voorzitter van de CH Jongerenorganisatie, is net 27 jaar. Niet uit eigen ervaring dus, maar uit jaargangen van het weekblad „Koningin en Vaderland” (thuis kennelijk trouw bewaard...) dook hij in de werderopbouwperiode van de CHJG na '45. „Leuke tijd moet het geweest zijn,” schreef hij me – en gelijk heeft hij. De verleiding was dan ook groot om er een stuk eigen ervaring vanaf '46 aan toe te voegen. Toch leek het beter om parallel aan zijn verhaal eerder iets te laten vertellen over de CHJG van vóór de oorlog, met meer dan 80 plaatselijke groepen en ruim 3.000 leden. Drs. S.

van der Laan, fractiegenoot in de Gewestraad 's-Gravenhage en sinds 1962 raadslid van Voorburg, bleek daartoe vanuit zijn Friese jeugd bereid. Sieger van der Laan kreeg zijn opleiding aan de Kon. Militaire Academie, waarna hij na diverse troepenfuncties terugkeerde als docent – Aat de Jonge is reserve 1e luitenant en studeert rechten. Van der Laan deed gedurende zijn militaire loopbaan doctoraal economie ('56), werd in 1961 organisatie-deskundige en in '65 directeur van het Haagse Diaconessenhuis Bronovo. De CHJO heeft Aat de Jonge voorgedragen als kandidaat voor de Tweede-Kamerverkiezingen van 1981, een aanbeveling die door de Unieraad van 29 maart jl. hoog is gehonoreerd (nr. 13.).

VAN DULST

Hoofdbestuur Federatie CHJG Conferentie Doorn 1937

V.l.n.r. A. Fortgens (Voorschoten), mr. J. W. U. Doornbos (Arnhem), mej. S. J. Straub (Goes), J. C. Pauw (Lisse), Gré Dekker (Dordrecht), J. Somer (Assen), S. v. d. Laan (Heerenveen), A. G. Vermeulen (Geldermalsen).

Vervolg van pagina 4

OPGEMERKT

Ieder die kennis neemt van het naaststaande artikel van de huidige jongeren-voorzitter zal wel onder de indruk komen van de noeste ijver waarmee deze al de gepubliceerde gegevens verzameld heeft.

Het is daarom wat hard dat we hem – overigens niet zonder zijn medeweten en instemming – even op de vijftig vingers moeten tikken.

Hij schrijft n.l. alléén maar over groepen die ná de oorlog zijn opgericht en niet over die welke de oorlog gewoon overleefd hebben. Die waren er ook, althans we kennen er één en wel HAZERSWOUDE.

Enkele van de jongste leden die voor de oorlog reeds tot de groep toegetreden waren zijn steeds van plan geweest hun groep zodra het weer vrede zou zijn te reactiveren en dat hebben ze ook gedaan.

Dit was voornamelijk de verdienste van Arie Quartel die naderhand vele jaren eerst secretaris en later voorzitter van de groep is geweest en sindsdien lange tijd deel uitgemaakt heeft van de Unieraad en thans nog de volijverige penningmeester is van de Kamerkring Leiden, dus al zo'n dikke veertig jaar actief is in de CHU.

Het begin – in 1945 – dus in feite de voortzetting was moeilijk. Dit niet omdat Hazerswoude géén CH-jongeren telde, die waren er n.i. wel te vinden. Doch omdat men zich direct wendde tot de

voor-oorlogse jongeren-voorzitter met de boodschap dat Hazerswoude weer actief zou worden en toen een vriendelijk doch teleurstellend tegenbericht ontving waaruit bleek dat die voorzitter zelf min of meer met de doorbraakgedachte meeding. Even volgde er toen een tijd van verwarring, temeer omdat er allerlei andere berichten die nog al somber waren verschenen over die doorbraak enz.

Het leek er toen even op of er van de hele CHU niets meer overgebleven was dan net die éne groep in Hazerswoude. Doch later kwam er goed nieuws, zodat – waarschijnlijk op het moment dat de heer Tilanus sr. zijn banden aan het oppompen was aan de vooravond van zijn vermaarde fietstocht waardoor de CHU er weer bovenop kwam – de groep weer draaide. En hoe! O.a. met de jaarlijkse fietstocht, ieder jaar weer naar Duinrell en de Wassenaarse Slag.

Men is daar in het hart van de groene gordel van Zuid-Holland nog erg lang actief gebleven. Zeer veel oud-leden van de groep lezen het Ledencontactblad nog.

Wat zouden die verontwaardigd zijn wanneer ze uit het artikel van De Jonge tot de conclusie hadden moeten komen dat nadat de laatste vóór-oorlogse jongeren-voorzitter hen in 1945 niet meer kon gebruiken, nu de laatste ná-oorlogse jongeren-voorzitter hen in 1980 ook nog eens overgeslagen had.

Vandaar deze kleine toevoeging.

Aat van Dam

Vroeg begonnen . . .

herinneringen uit 20- en 30-er jaren

van drs. S. van der Laan

Thuis werden twee dagbladen gelezen: De Nederlander (CH) en de Standaard (AR). Onze herv. predikant was geabonneerd op het CH-blad, dat hij samen met mijn vader las. Een bejaarde kennis, zogenoemd „afgescheiden” las al sinds einde van de vorige eeuw met mijn grootvader het andere blad, dat mijn vader was blijven meelesen. Later kwam er nog een CH-familie bij. Naar goed gebruik werden de ab.-gelden van beide kranten verrekend tussen de vier partners. De bezorgingstaak was voor mij. Als leerling van het Chr. Volksonderwijs (een 7-klassige school) bestond de verdienste steevast uit een zuurtje dat bij elke deelgenoot bovenop de te halen krant lag. Het hoofd van die CVO-school was meestal voorzitter van de CH-kiesvereniging. Voor de Tweede-Kamerverkiezingen bestond de propaganda uit verspreiding van een speciaal nummer van De Nederlander. Voor de bezorging zocht het schoolhoofd enkele leerlingen uit. Verder was er meestal ook nog één bijeenkomst met een Kamerlid als spreker. De toenmalige SDAP voerde een bijzonder agressieve en suggestieve campagne. Gebouwen en straten werden beplakt en volgekalkt, extra bijeenkomsten belegd. Ook de ARP was zeer actief. Soms een optocht. Colijn trad nogal eens op als spreker in de geref. kerk. Na de CVO-school ging ik naar de HBS, met alleen een B-afdeling. Blijkens een sociologisch onderzoek onder nog levende oud-leerlingen, gehouden bij het 100-jarig bestaan van mijn openbare middelbare school in 1970, bestond de politieke voorkeur uit: 45% linkse partijen, 35% VVD, ca. 14% geen, 4% CH, 1% AR en 1% KVP. Bekend is dat Heerenveen, vestigingsplaats van de HBS, in meerderheid links stemde en dat nog steeds doet. Met betrekking tot die 4% voor de CHU is het curieus, dat in het begin van de 30'er jaren het percentage ongeveer gelijk geweest moet zijn. De situatie viel in die tijd gemakkelijk te overzien, omdat de totale schoolbevolking toen slechts 125 leerlingen betrof. . . . Onder de 14 leraren lag het percentage voor de Unie wat hoger. Onder hen bevond zich mr. R. Pollema,

vele jaren lid van de Eerste Kamer voor de CHU. Hij gaf zaterdagsmorgens staatsinrichting en staathuishoudkunde in de 3e tot en met 5e klas. Ik herinner me nog hoe hij, met humor, doceerde en beklemtoonde dat Groen van Prinsterer de grondlegger was van de AR- en CH-richting. Dergelijke aspecten kregen extra accent op het mondeling examen, wanneer een enkele examinandus vertelde dat Groen niet, zoals het leerboek aangaf, de stichter van de ARP sec was. Een en ander gaf de nodige discussie en verdiepte mede de kennis van examinatoren en gecommiteerden.

CHJG: GEMENGD

In het begin van de 30'er jaren was er in Friesland, nog maar een enkele CH-Jongereengroep. Onder leiding van het jonge schoolhoofd kwamen we ook in mijn woonplaats tot oprichting van zo'n groep. Mede door mijn initiatief om te komen tot een provinciaal verband, werd ik in juli 1935 gekozen tot lid van het landelijk Federatiebestuur. J. Hoekstra, de latere burgemeester van Nijkerk en voorzitter van de Vereniging van CH Gemeentebestuurders, werd secretaris van het provinciaal verband. Er kwamen al spoedig tientallen groepen bij in Friesland.

De werkwijze was veelal dezelfde: Voor de pauze een politiek c.q. principieel onderwerp met een inleider (eigen lid of genodigde), daarna ontspanning (een samenspraak, spel, zang en muziek). In tegenstelling tot de toenmalige jongerenverenigingen met gescheiden afdelingen voor mannen en vrouwen, waren de CHJG's „gemengd,” hetgeen stellig de aansluiting en opkomst stimuleerde. Jaarlijks werd er een toogdag gehouden in de Zalen Schaaf met honderden aanwezigen.

Het Federatiebestuur vergaderde maandelijks in de directiekamer van De Nederlander op het toen zo bekende bureau-adres Rijnstraat 9, Den Haag. Voorzitter was mr. J. W. U. Doornbos die mr. G. E. van Walsum was opgevolgd. Later werd secretaris A. Fortgens met zijn opvolger. Terugkerende agendapunten waren: aansluiting van nog niet in

de Federatie opgenomen groepen, contributies, artikelen en bijlagen vervangen moest worden „derlander,” interne werkwijze groepen (het voorkomen van louter amusementsgezelschappen). Jaarlijks was er in juli een conferentie met tegelijk de Algemene Vergadering in „Landzegen” te Doorn.

Naast vele aangesloten groepen (ruim 80) en gewestelijke organisaties in Friesland en Zuid-Holland met enkele ringen, waren er ook nogal wat plaatselijke afdelingen niet bij de Federatie aangesloten. In 1936 werd voor de bestudering van de vraag of de Federatie vervangen moest worden door een landelijk verbond of vereniging met afdelingen, een organisatiecommissie ingesteld. Mr. H. K. J. Beernink trad op als rapporteur. Ook het later Eerste-Kamerlid S. R. Knotnerus maakte er deel van uit. De conclusie in 1937 was dat de voordelen van zo'n verbond toch niet voldoende opwogen tegen het bestaande federatieverband. Meer inschakeling van streeksgewijze organisaties leek gewenst. Het rapport wees ook op de vaak te geringe contributies van de groepen: 50 tot 75 cent per jaar. . . . Daar moesten dan ook nog af de bijdragen aan de Federatie en ev.kring. Voor werklozen gold bovendien vrijstelling. Men wilde als plaatselijke groep de eigen zelfstandigheid maar moeilijk prijsgeven aan een meer centrale leiding. Evenals in de CHU beriep men zich soms voor de zwakte van de organisatie en de financiën op het beginsel-artikel, dat het niet zozeer te doen was om de majoriteit doch om de doorwerking van de autoriteit (gezag van het Woord Gods).

Wie waren toen de CH-Jongeren, qua afkomst, milieu etc.? Relatief velen kwamen uit agrarische milieus, middenstand en kleinbedrijf. Ook waren vele leden werkzaam in het onderwijs of op het gemeentehuis. Die twee laatste categorieën vervulden vaak bestuursfuncties, mogelijk mede voor verdere eigen vorming en ervaring. Evenals in de Unie het geval was, waren het veelal zogeheten gewone mannen en vrouwen.

Aat van Dam

Federatie van

Christelijk-

Historische

Jongereengroepen

DAGLIJKSCH BESTUUR:

Voorzitter: Mr. J. W. U. Doornbos, Huyghenslaan 64, Arnhem.

Vice-Voorzitter: J. C. Pauw, Kanaalstraat 146, Lisse.
Secretaris: A. Fortgens, Ned. Herv. Pastorie, Voorschoten. (Telef. 84, giro No. 177447).
Penningmeesteresse: Mej. G. Dekker, Oudehovenstraat 22zw. Dordrecht. (giro No. 229604).
Eindredacteur van het Orgaan: Mr. J. W. U. Doornbos.

ALGEMEEN BESTUUR:

W. Bello, Assendorperstraat 260, Zwolle.
S. J. van der Laan, Heerenwal 159, Heerenveen.
J. Somer, Collardslaan 14, Assen.
Mej. S. J. Straub, Marktveld A. 52, Kloetinge.
A. G. Vermeulen, Tielerweg, Geldermalsen.

CENTRAAL BUREAU:

Centraal Bureau der Federatie van Chr.-Hist. Jongereengroepen, Rijnstraat 9, 's-Gravenhage; Telef. 720072; Postgirorekening 242480.

Uit jaarboekje 1937 CHU

De Federatie van CH-Jongereengroepen.

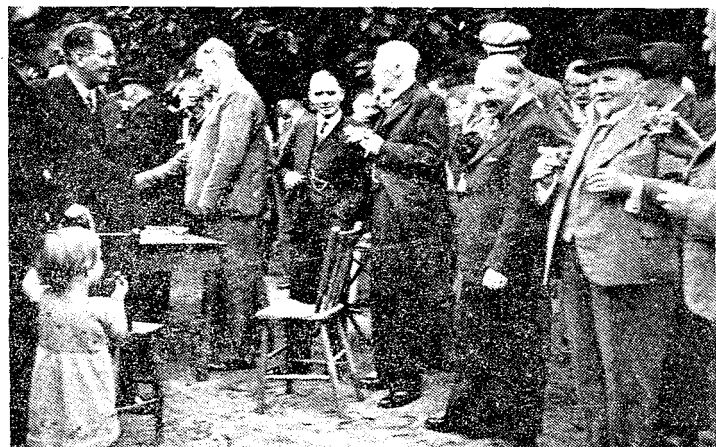
(Uit het verslag van 1936 van de Secretaris der CHU)

De toestand der Federatie kan met één woord worden aangegeven; gunstig. Het aantal groepen krom tot over de tachtig met een ledental van meer dan 3000; een aanwas welke mede te danken is aan de toenemende waardering van de ouderen voor het werk der C.H. Jongeren. Vele kiesverenigingen immers namen het initiatief tot de oprichting eener groep of hielpen op andere wijze mede de actie onder de Jongeren te bevorderen, een hulp die steeds gaarne aanvaard werd.

Toch zou in dit opzicht nog veel meer kunnen gedaan worden.

Letten wij bijvoorbeeld op de verdeling der groepen over de provincies, dan blijken Zuid-Holland en Friesland het best voor den dag te komen, waar tegenover helaas moet worden gesteld Utrecht met practisch geen, Gelderland en Zeeland met slechts enkele groepen. Deze feiten spreken een te duidelijke taal, dan dat er nog iets aan toegevoegd behoeft te worden.

Het maandblad „De Jonge Nederlander” verscheen geregeld, belangrijk studiemateriaal bevattend zowel door de leerzame artikelen als inliggende studieschetsen, o.a. over artikelen van het Beginselprogramma der C.-H. Unie. Met geogenen kan dan ook geconstateerd worden, dat de Jongeren zelf zich gaan toeleggen op het behandelen van verschillende onderwerpen van staatkundigen, economischen en socialen aard. Echter niet alleen hierin uitten zich toenemende belangstelling en politiek bewustzijn onder onze Jongeren, ook de goed bezochte algemene vergadering, 18 juli te Doorn, conferenties, landdagen en districtsvergaderingen gaven er blijk van.

In het midden van deze opname van een vooroorlogse Zomerconferentie jhr. De Geer in gesprek met baron Van Verschuer, vader van oud-Unievoorzitter mr. O. W. A. van Verschuer. Rechts van de oud-premier staat oud-Tweede Kamerlid Tj. Krol uit Haren (Gr.)

Laatste jaarverslag van de CHU

Vol vertrouwen verder gaan

Op 31 december 1979 bestond de Christelijk-Historische Unie nog. 31 december 1980 zal dat wellicht niet meer zo zijn. Naar verwachting is het CDA dan tot stand gekomen en zal over hetgeen in 1980 binnen de CHU is voorgevallen het één en ander worden vastgelegd, zo mogelijk in de vorm van een bijlage op het jaarverslag van het CDA. Doch dat wordt dan toch geen volledig CHU-jaarverslag meer.

Daardoor wordt dit het laatste jaarverslag van de CHU.

Daarom gaan de gedachten haast onwillekeurig terug naar het eerste jaarverslag dat ooit voor de unie gemaakt is en vraagt men zich daarbij af of daarin iets stond dat thans nog waarde heeft en daarom herhaald kan of moet worden?

Een antwoord daarop blijkt niet gegeven te kunnen worden omdat het niet bekend is wanneer dat gemaakt is en wat er in gestaan heeft.

Van iets dat lijkt op een archief over 1908 en de daarop volgende jaren is geen sprake. Het weinig dat destijds mogelijk bewaard is, is in de tweede wereldoorlog (door inbeslagname) grotendeels verloren geraakt. Daardoor is het niet meer na te gaan of er over 1908 en de eerstvolgende jaren daarna jaarverslagen gemaakt zijn. Het oudste dat wel bewaard is gebleven dateert van 1918.

Voorts is het verslag van de eerste Algemene Vergadering van de Unie zo summier, dat daaruit niet is op te maken of de goedkeuring van een jaarverslag op de agenda heeft gestaan. Het enige wat zeker is, is dat indien er een verslag over 1908 geweest is, daarin onmogelijk vastgelegd kan zijn hoeveel kiesverenigingen de Unie destijds omvatte.

Gedurende een zestal weken voorafgaande aan die eerste Algemene Vergadering werden de kiesverenigingen bij voortdurend aangespoord (via oproepen in „de Nederlander“) om contact op te nemen met het hoofdbestuur omdat het gewent was „dat het Hoofdbestuur wete, welke kiesverenigingen zich bij de Unie hebben aangesloten“. Men wist dus zelfs niet wie er allemaal uitgenodigd moesten worden om deze vergadering — die op 7 mei 1909 te Utrecht gehouden is — bij te wonen.

Desondanks waren uit alle oorden des lands afgevaardigden (zowel stemberechtigden als geestverwanten) opgekomen tot vrije en rondborstige bespreking van de belangen van volk en vaderland. Dit blijkt uit het verslag waarin ook gezegd werd: „Er was in den brede gelegenheid tot discussie. Daarbij bleek, dat de eenheid van beginsel verschil van gevoelen en het uitspreken van afwijkende meningen niet verhinderde, doch de debatten bleven doorgaan in het rechte spoor der broederlijke liefde“. Er is een punt uit het verslag dat er als het ware uitspringt en wel de inhoud van een telegram dat verzonden werd aan H. M. de Koningin, t.w.:

„De vergadering van de Christelijk-Historische Unie te Utrecht bijeen, gevoelt de innige behoefte hare blijdschap te openbaren over de geboorte van Prinses Juliana, en Uwe Majesteit, met de Prins der Nederlanden, met hare eerbiedige hulde, ook hare oprechte gelukwensen aan te bieden“.

Het is wel een heel opvallende samenloop van omstandigheden dat de CHU in haar eerste jaar van bestaan dit telegram zond ter gelegenheid van de geboorte van Prinses Juliana en in het jaar dat de Unie verdwijnt afscheid neemt van Koningin Juliana als regerend vorstin.

Uit één en ander blijkt wel dat de CHU gedurende haar gehele bestaan zichzelf is gebleven. Organisatorisch niet sterk, eenheid van beginsel naast verschil van gevoelen, blijdschap bij de ge-

boorte van de Prinses, die Koningin werd en een diep gevoel van dankbaarheid bij het bekend worden van de tijding waaruit bleek dat de Koningin weer Prinses Juliana wordt.

Doch er is nog één punt uit het verslagje van die Algemene Vergadering van groot belang en wel dit: „Van zekere spanning tussen de beide stromingen, die zich in de C.H. Unie hebben verenigd, was niets te bespeuren; integendeel hartelijke samenwerking, en bereidwilligheid elk misverstand uit de weg te ruimen“.

Hieruit blijkt dat het destijds na de fusie in 1908, waardoor de CHU ontstond, goed gegaan is en dat geeft dan weer moed en hoop voor de fusie van 1980, waardoor het CDA definitief tot stand zal komen.

Doch dat is nu nog toekomst, zodat we ons thans weer bepalen tot het jaar 1979. Een jaar dat voor de CHU was:

EEN JAAR VAN WEEMOED EN EEN JAAR VAN HOOP

Het bestuur van de CHU vergaderde in 1979 dertien maal en wel op 12 januari, 29 januari, 19 februari, 23 maart, 29 maart, 2 mei, 29 mei, 27 juni, 31 juli, 31 augustus, 27 september, 24 oktober en 26 november.

Gedurende deze vergaderingen kwam een veelheid van onderwerpen aan de orde. Een uitputtende vermelding daarvan zou teveel plaatsruimte vergen zodat volstaan dient te worden met een wat meer bescheiden opsomming, o.a. voorbereidingen van vergaderingen, waaronder twee belangrijke CDA-congressen (gehouden op 20 januari en 15 december), een aantal vergaderingen van de Unieraad en de Algemene Vergadering van de Unie, talrijke bijeenkomsten van allerlei CDA-bestuursorganen, fusie-commissies en werkgroepen. Veel aandacht werd besteed aan een reeks van problemen rond de totstandkoming van het CDA, b.v. het ongevraagde advies van prof. B. Goudzwaard, het uitstel van de fusie van 1 juli naar 11 oktober 1980 en de spanningen in het CDA rondom de kwesties van modernisering en stationering van de kernwapens.

Daarnaast kan nog genoemd worden de Europese verkiezingen (aanwijzing lijsttrekker, kwestie van dubbelmandaat), de (ver)bouw van het CDA-huis, het CDA-fusie-protocol met bijlagen, de vaststelling van de CHU-begroting, enz.

Evenals in voorgaande jaren werd er veel aandacht besteed aan de ingekomen stukken. In het verleden had de inhoud daarvan hoofdzakelijk betrekking op politieke vraagstukken, d.w.z. adhesie met of kritiek op het standpunt van de CH-fracties (of een lid daarvan) bij de behandeling van wetsvoorstellen en debatten in de Tweede of Eerste Kamer.

Het voorgaande jaar kwamen veel schriftelijke reacties binnen met betrekking tot het CDA, de gang van zaken daarin en de definitieve totstandkoming daarvan.

Telkens blijkt weer, dat voor zeer velen aan de basis het CDA in feite reeds tot stand is gekomen, zodat de gehele problematiek van het verschuiven van de fusiedatum en interne spanningen, verontrusting en ook wel verontwaardiging tot gevolg heeft. Men wil voorwaarts marcheren, eensgezind en hoopvol!

Daarnaast zijn er ook leden, vooral ouderen, die vaak zeer lang lid geweest zijn van de Unie, die er blij van geven dat het verdwijnen daarvan hen ter harte gaat. Uit hetgeen zij schrijven spreekt meermalen een zekere vorm van weemoed.

Ook jongeren hebben daar soms moeite mee; dezen grijpen in toenemende mate terug op het verleden. Wat weer meebracht dat er veel vraag was naar oude programma's, foto's en affiches. De bescheiden bibliotheek van de Unie is in 1979 aanzienlijk meer geraadpleegd dan in een aantal voorafgaande jaren. Hetgeen nog beschikbaar was aan historische boekwerkjes, enz., vond gretig aftrek. Op grond daarvan is 1979 te kenschetsen als het jaar van hoop en weemoed in de historie van de Unie.

Unieraad, Algemene Vergadering, verdere vergaderingen.

De Unieraad werd zesmaal bijeen geroepen en wel op 3 maart, 31 maart, 18 mei, 19 september, 3 november en 8 december.

Dit waren steeds openbare vergaderingen, zodat belangstellenden in de gelegenheid waren de beraadslagingen te volgen. Vooral de decembervergadering trok veel belangstelling, o.a. ook van de zijde van de nieuwsmedia.

Op 3 maart werd in hoofdzaak gesproken over het uitstel van de fusie, de Europese verkiezingen en de CDA-statuten.

Op 31 maart werden o.a. de stukken voor de Algemene Vergadering vastgesteld. De bijeenkomst van 18 mei werd gehouden aan de vooravond van de Algemene Vergadering. Na een inleiding van drs G. van Leyenhorst werden een aantal stellingen van Tweede Kamerleden besproken.

Op 19 september was de miljoenennota aan de orde en wel na een inleiding van minister jhr drs P. A. C. Beelaerts van Blokland over „De noodzaak van bestek '81“.

Op 3 november werd na inleidingen van respectievelijk H. Wisselink en dr E. Bleumink uitvoering gedebatteerd over „De vraagstukken van vrede en veiligheid“ en „De politieke overtuiging van het CDA“.

Op de vergadering van 8 december was alle aandacht gericht op hetgeen zich rondom de modernisering en stationering van kernwapens heeft afgespeeld en wel in zodanige mate dat andere punten als de amenderingen op de CDA-statuten enigszins in het gedrang gekomen zijn.

Voorts kwamen bij voortdurend huishoudelijke zaken aan de orde, zoals het voorzien in vakatures, de begroting, het CDA-huis, enz.

Belangrijke redevoeringen werden gehouden door de in het begin van het jaar fungerende Unievoorzitter Wm. C. de Kruijff, de Unievoorzitter, dr L. M. van Leeuwen, dr J. W. van Hulst (Eerste-Kamerfractie) en drs G. van Leyenhorst (Tweede-Kamerfractie). Laatstgenoemde werd gedurende de decemberbijeenkomst bij acclamatie aangewezen als nummer één van de CH-kandidaten voor de Kamerverkiezing 1981.

Hetgeen besproken werd, werd meermalen samengevat in resoluties en verklaringen.

Tot de gasten die de bijeenkomsten bezochten, behoorden bij herhaling de CHU/CDA bewindslieden, op 3 maart woonde de fractieleider van de CDA-Tweede-Kamerfractie, drs R. F. M. Lubbers, een gedeelte van de vergadering bij.

Mr dr J. van Bruggen, lid voor het leven van de Unieraad, bereikte op 12 juni 1979 de leeftijd van 90 jaar.

De Algemene Vergadering werd gehouden op zaterdag 19 mei. Voor deze vergadering kan verwezen worden naar de notulen daarvan.

Uit de door het secretariaat ontvangen berichten blijkt dat er nog betrekkelijk veel vergaderingen gehouden zijn door CH-Kamerkringen, Statenkringen en kiesverenigingen. Van de kiesverenigingen (en andere instanties) werden talrijke amendementen op en opmerkingen over de CDA-statuten ontvangen.

Bestuur en fracties.

In het bestuur kwamen diverse wijzigingen voor.

Het bestuur is thans als volgt samengesteld: voorzitter dr L. M. van Leeuwen, vice-voorzitter mevrouw H. Tegelaar-Boonacker en prof dr A. Wattèl, eerste en tweede secretaris drs M. Smits en J. B. Ventevogel, eerste en tweede penningmeester J. Kiers en mevrouw drs M. H. A. Boers-Wijnberg, leden mr J. M. Boll, mevrouw D. Y. W. de Graaff-Nauta, G. Petersen en mevrouw M. J. Vosjan, die alle vier als zodanig gekozen werden in de vergadering van de Unieraad van 19 september. Dankbaar voor het vele dat voor hen voor de Unie gedaan werd, werd afscheid genomen van de vertrekkende bestuursleden, t.w. in het voorjaar Wm. C. de Kruijff (laatstelijk fungerend voorzitter) en in het najaar P. Bode en J. Korten (statutair afredend), mr J. L. Janssen van Raay (verkozen in het Europees parlement) en A. van Twist (afgetreden om gezondheidsredenen).

De Europese verkiezingen die voor het CDA gunstig verliepen zodat 35,3 procent van de stemmen en 10 zetels behaald werden, hadden tot gevolg dat in de Tweede Kamer een vakature ontstond door het aftreden van T. Tolman.

Voor de CHU maken thans deel uit van de CDA-Tweede-Kamerfractie drs G. van Leyenhorst, H. Wisselink, drs H. Eversdijk, mr J. S. L. Gualthérie van Weezel, drs C. P. van Dijk, mr G. van Muiden, mevrouw C. H. Evenhuis-Van Essen, W. A. Mateman (benoemd in de vakature Tolman), drs W. J. Deetman en drs G. Gerritse. Daarbij dient vermeld te worden dat dr R. J. H. Krusinga, als nummer drie voorkomend op de Tweede-Kamerlijst, na overleg met het Uniebestuur, besloot thans niet terug te keren in de Tweede Kamer.

In de Unieraad van 19 september werd deze oud-bewindsman benoemd tot adviseerend lid.

Voor de CHU maken thans deel uit van de CDA-Eerste Kamerfractie: dr J. W. van Hulst, mr dr K. de Vries, L. C. van Dalen, A. J. Kaland en W. Netjes. De laatstgenoemde daarvan werd in de aanvang van het jaar de opvolger van J. Hey die eind 1979 aftrad wegens gezondheidsredenen.

T. Tolman en mr J. L. Janssen van Raay zijn de uit de CHU afkomstige leden van het Europees Parlement.

UNIEBUREAU

Evenals in 1978 het geval was, is er geen verandering gekomen in de samenstelling van het per-

soneel en de werkzaamheden van het Uniebureau, behalve dat gedurende de laatste maanden van het jaar de heer E. Buijer tijdelijk aan het bureau is toegevoegd en een gedeelte van de werkzaamheden voor het Kaderen Vormingswerk verricht.

ZIJ DIE ONS ONTVIELEN

In het afgelopen jaar werden wederom een groot aantal leden weggenomen die, vaak gedurende een reeks van jaren, trouwe leden van de Unie zijn geweest en daarin soms een vooraanstaande positie bekleed hebben.

Van hen noemen wij met name de heren P. Houtsma in Schingen, G. van Malkenhorst uit Heerlen, voorzitter van de Kamerkring Maastricht en lid van de Unieraad, J. Roosenboom uit Nederhemert en M. C. Fortuin uit Ridderkerk. Een bijzonder schokkende tijding trof de CHU in augustus toen bekend werd dat oud-voorzitter mr H. K. J. Beernink, die de Unie en het land in talrijke functies gediend heeft, vrij plotseling overleden was. Wij herdenken hen allen in grote dankbaarheid.

LEDENBESTAND

Hierover kunnen wij, in tegenstelling tot voorgaande jaren, geen optimistisch geluid laten weerklinken.

Tot het najaar werd het natuurlijk verloop — ondanks het ontbreken van acties daarvoor — redelijk tot goed opgevangen.

Gedurende de laatste maanden van het jaar hadden de problemen waarmee het gehele CDA geworsteld heeft, een min of meer funeste invloed zodat er per 31 december 1979 circa 26.000 leden overbleven.

SLOT

Wellicht is dit jaarverslag inderdaad een allerlaatste van de CHU. Naar het zich laat aanzien zal op 11 oktober 1980 de fusie tussen KVP, ARP en CHU een feit zijn. Daarmee is niet gezegd dat de CHU dan ook geheel is verdwenen.

De jaren dat wij met elkaar getracht hebben de federatieve vorm van samenwerking verder te brengen, zijn wij steeds méér aan elkaar gewend geraakt en is het aarzelen pogen om tot een grotere eenheid te komen vaak omgezet in een duidelijk verlangen om de eenheid werkelijk tot stand te brengen.

Deze eenwording heeft een politieke en organisatorische kant. Aan de fusie tussen de partijen binnen het CDA ligt het fusieprotocol met zijn vele bijlagen ten grondslag. Er wordt in voorzien dat de samenstellende partijen binnen het CDA op voldoende wijze herkenbaar zijn en blijven na de fusiedatum.

Daarmee is ook niet alles gezegd, omdat die blijvende herkenbaarheid na 11 oktober 1980 werkelijkheid kan zijn, indien de Unie-leden de verantwoordelijkheden die voor hen weggelegd zijn na 11 oktober ook daadwerkelijk aanvaarden.

Het innemen van plaatsen en posities binnen dit nieuwe geheel, waar wij op grond van organisatorische afspraken recht op hebben, vormt de basis op grond waarvan ook de politieke herkenbaarheid van de Unie binnen het CDA zal moeten blijven.

Vol vertrouwen willen wij verder gaan op de weg die voor ons ligt. De Christelijk Historische Unie heeft een meer dan 70-jarige geschiedenis. Binnen die Unie zijn altijd verschillende stromingen aanwezig geweest, die zich hebben willen organiseren en politiek hebben willen bedrijven met als basis het Christelijk Historisch beginsel.

Er is gegronde hoop dat de Unie met zijn vele schakeringen zich op herkenbare wijze zal weten te vinden binnen het ene CDA.

drs M. Smits,
secretaris.

Financiële cijfers 1979

Opnieuw positief resultaat

De CHU heeft „goed geboerd”. Zaten we in 1977 financieel nog zwaar „onder nul”, dank zij u allen was er in 1978 een positief resultaat.

In 1979 zijn we er in geslaagd, opnieuw door uw medewerking, ons overschot van 1978 meer dan te verdubbelen.

We sluiten nu dan ook af met een batig saldo van f 180.628,34.

Graag breng ik hiervoor dank aan u allen, trouwe unieleiden, die er gezamenlijk aan hebben meegewerkt dit mooie resultaat tot stand te brengen.

We kunnen nu echt zeggen, dat we een bescheiden vermogen hebben gevormd met de plezierige bijkomstigheid, dat onze kas-positie ook bijzonder goed is.

Door de hoge rentestand hebben we ook nog een aardige rente kunnen meene-

men en zelfs een reserve kunnen vormen voor een eventueel te betalen bedrag aan het CDA-bureau.

De tientjes-actie heeft weer een uitstekend resultaat opgeleverd, waardoor wij volledig onze verplichtingen voor wat betreft de Europese verkiezingen konden nakomen.

De totale kosten zijn in grote lijnen binnen de begroting gebleven.

Ons streven om financieel gelijkwaardig het CDA binnen te gaan is niet meer geheel onmogelijk.

J. Kiers, penningmeester

Christelijk-Historische Unie te 's-Gravenhage

(Voorlopige) rekening van baten en lasten over de jaren:

Lasten	1979		1978		Baten	1979		1978	
	werkelijkheid	begroting	werkelijkheid	begroting		werkelijkheid	begroting	werkelijkheid	begroting
Exploitatiekosten Unie-bureau					Ontvangen contributies				
Personeelskosten	164.484,61	130.000,00	164.690,50		1977 en voorgaande jaren	0,00		5.678,00	
Af: waarvan doorberekend	63.500,00	0,00	63.330,00		1978	4.591,20		454.710,21	
					1979	553.988,88	450.000,00	0,00	
Bureaunkosten	100.984,61	130.000,00	101.360,50			558.580,08	450.000,00	460.388,21	
	113.726,07	113.000,00	81.623,92						
	214.710,68	243.000,00	182.984,42		intrest				
Kosten van bestuur					Obligaties stad Rotterdam N.V.	7.012,50		6.967,45	
Bestuur	20.558,97		17.888,58		Rekening-courant Stichting Kader- en Vormingswerk	0,00		680,00	
Unieraad	16.867,61	29.000,00	10.899,59		Lening u/g CDA	0,00		2.316,20	
Algemene vergadering	1.371,38		9.587,30		Bank- en girorente	274,30		205,19	
Bijdrage aan CDA-bureau	0,00	35.000,00	45.849,21		Rente, depositorekening	46.145,80		17.041,67	
Commissies: CDA	3.485,86	0,00	1.056,00			53.432,60	15.000,00	27.210,51	
CHU	1.949,00	0,00	1.002,25		Exploitatie pand Wassenaarseweg 7				
	44.232,82	64.000,00	86.282,93			22.803,58	21.000,00	21.383,22	
Propaganda en publiciteit					Bijzondere baten				
Informatie en ledenwerfmateriaal	729,93	5.000,00	0,00		Opbrengst verkiezings- resp. jubileumactie	108.113,23		124.970,97	
Publiciteit, radio	0,00	0,00	2.200,00		Giften	2.996,90		5.034,00	
Ledencontactblad	115.273,01	105.000,00	109.085,85		Verkoop materiaal	1.672,72		2.615,69	
Kosten verkiezingen	100.000,00	100.000,00	3.381,37		Nagekomen baten voorgaande jaren	0,00		4.254,60	
	216.002,94	210.000,00	114.667,22			112.782,85	102.000,00	136.875,26	
Bijdragen c.q. donaties						747.599,11	588.000,00	645.857,20	
Jhr. mr. A. F. de Savornin									
Lohmanstichting	40.000,00	40.000,00	40.000,00						
Nouvelle Equipe Internationale	26.474,33	25.000,00	25.545,82						
CHJO	0,00	0,00	7.000,00						
Europese beweging	550,00	500,00	550,00						
Stichting Uniepers	0,00	0,00	15.000,00						
Stichting Kader- en Vormingswerk CHU	25.000,00	17.000,00	21.794,55						
	92.024,33	82.500,00	109.890,37						
Voordelig saldo 1979/resp. 1978	180.628,34		152.032,26						
Nadelig saldo begroting 1979		11.500,00							
	747.599,11	588.000,00	645.857,20						

Uit het jaarverslag 1979 van de Lohmanstichting:

Jaar in het teken van gezin en van vrede en veiligheid

In het verslagjaar 1979 zette de Lohmanstichting onder de leiding van haar voorzitter, prof. dr. E. Bleumink, haar wetenschappelijke arbeid op onveranderde wijze voort. Afzonderlijk werkend ten bate van de vele Unieleiden die een beroep op haar diensten deden en samenwerkend met de collega-instituten van ARP en KVP, daar waar het CDA met hun arbeid gebaat was.

In augustus 1979 leed ook het Lohmanbestuur een gevoelig verlies door het heengaan van zijn adviserend lid mr. H. K. J. Beernink, wiens loyale toewijding en grote kennis door het bestuur zo hogelijk op prijs werd gesteld en zo node wordt gemist.

Op de Stichting rustte in 1979 de zware taak een jaar lang het vervullen van de functie van voorzitter en secretaris van het Studiecentrum CDA op zich te moeten nemen. Prof. Bleumink en mevrouw E. Sleijser slaagden er in de voortgang van de werkzaamheden op weg naar de fusie in 1979 aldus op verantwoorde wijze te bevorderen en te begeleiden.

Dank is verschuldigd aan de Lohmandonateurs en abonnees op het C.H. tijdschrift die met hun gaven de arbeid mogelijk maakten. In het C.H. tijdschrift verscheen in het juni-nummer nog een belangwekkende beschouwing van mr. Beernink over „Grondslag en Politiek Handelen”. In oktober kwam een nummer uit gewijd aan het gezondheids- en adoptiebeleid. Het in december verschenen themanummer „Energie” vindt sindsdien veel aftrek.

PUBLICATIES

Behalve de vele losse bijdragen van bestuurs- en commissieleden en medewerkers in de Ne-

derland en C.H. Tijdschrift werden door de Lohmanstichting in samenwerking met Kuypersstichting (ARP) en Centrum voor Staatkundige Vorming (KVP) de volgende publicaties uitgegeven:

Agrarisch Grondbeleid:

een nogal doortastend beleidsadvies, gericht op een beheersing van de verontrustende ontwikkelingen met betrekking tot grondprijzen die ook het agrarisch gebruik ervan sterk beïnvloeden;

Euthanasie: een moedige publicatie, bedoeld om de meningsvorming over de vraagstukken van leven en dood en verantwoorde onderbouw te geven. Het politieke spreken hierover is lang uitgebleven; reden voor de wetenschappelijke instituten van het CDA om met een commissie van brede samenstelling onder voorzitterschap van het Lohmanbestuurslid dr. E. Schroten hieraan een diepgaande studie te wijden.

Vrede en Veiligheid: een onderwerp dat in het verslagjaar velen indringend bezig hield, niet

in het minst de politieke beleidsvoerders. De commissie slaagde erin een sterk in de discussie meespelend rapport samen te stellen waarin naast militaire ook economische, ethische en internationale politieke aspecten een beduidende rol speelden.

Het Gezin: Samenleven in Ver-

antwoordelijkheid: namens de wetenschappelijke instituten verleende de directeur van de Lohmanstichting een adviserende en meewerkende rol bij het totstandkomen van een bijzonder gevraagd rapport van het CDA-Vrouwenberaad over gezin en samenleving. Op heldere wijze wordt met dit rapport een tamelijke indringende bijdrage geleverd aan de discussie over gezins- en emancipatiebeleid. Sinds het verschijnen ervan wordt het rapport tot op heden toe onafgebroken dagelijks afgenomen, zodat binnenkort de vierde druk ervan nodig zal zijn.

Tenslotte leverden tal van leden van commissies van de Lohmanstichting hun bijdrage aan de meer op de korte termijn ge-

richte advisering van de CDA-fractie in de Tweede Kamer. Volksgezondheid en milieuhygiëne, defensie, volkshuisvesting en ruimtelijke ordening, midden- en kleinbedrijf, miljeunnota, onderwijs en wetenschappen waren enkele van de terreinen die hierbij in bespreking kwamen.

Tenslotte mag niet onvermeld blijven dat in het kader van de Europese verkiezingen een bijdrage aan de campagne moest worden geleverd, terwijl voorts de secretaris van de Lohmanstichting als penningmeester van het Studiecentrum het financieel beheer voerde en de financiële zorg voor een goede werkmogelijkheid in de toekomst op zich nam. In alle fusiewerkgroepen, zowel gericht op personeelsbeleid, rechtspositieregeling, statuten, bouw- en huisvestingsactiviteiten, publicitaire problemen e.d. werd een actief aandeel genomen.

Den Haag, april 1980

E.S.-T.

Notulen algemene vergadering 1979 van de CHU

De notulen van de algemene vergadering van de Christelijk-Historische Unie, gehouden op zaterdag 19 mei 1979 in het Hanzehofcomplex te Zutphen, luiden als volgt:

OPENING

De Unievoorzitter dr. L. M. van Leeuwen, verzoekt de vergadering te zingen Psalm 98, vers 1 en opent de vergadering met schriftlezing (Johannes 14, de verzen 1 tot en met 6) en gebed. Hierop sluiten enige woorden van vreugde over de goede toekomst aan en een welkomstwoord waarbij met name genoemd worden: minister jhr. drs. P. A. C. Beelaerts van Blokland, de staatssecretarissen mevrouw mr. E. A. Haars en drs. D. F. van der Mei, de Commissaris van de Koningin in Friesland mr. H. Rijpstra, de voorzitter van het CDA prof. dr. P. A. J. M. Steenkamp (Schipper naast God op het CDA-schip), de vertegenwoordiger van de rechtstreekse CDA-leden M. B. M. J. van Vlijmen, de vertegenwoordiger van de CPN de heer Hendrikse en het erelid mr. dr. J. van Bruggen. Voorts deelt de voorzitter mede dat dr. R. J. H. Krusinga een zeer eervolle benoeming heeft verkregen, deze zal de aan Nederland toegewezen zetel in de uitvoerende raad van de Wereld Gezondheids Organisatie (WHO) te Genève bezetten. Daarnaast volgt nog de mededeling dat de heer A. van Twist gemeend heeft, vanwege gezondheidsredenen te moeten bedanken als lid van het bestuur en de Unieraad. Hieraan wordt toegevoegd dank voor al hetgeen de aftredende ten behoeve van de CHU gedaan heeft. Hierna volgt de:

OPENINGSREDE

De heer Van Leeuwen zegt dat sinds de vergadering vorig jaar te Arnhem heel veel gebeurd is, het CDA heeft uitvoerig politiek bedreven, het kabinet-Van Agt is verder uit de verf gekomen en er is met wisselend succes verder gewerkt aan de totstandkoming van het CDA. Dat ene CDA komt, is er in feite reeds in alle plaatselijke, regionale en provinciale verbanden. Ontmoedigend is het dat er zoveel komt kijken op organisatorisch gebied, dat de oorspronkelijke fusiedatum van 1 juni 1980 ruim vijf maanden moet worden uitgesteld. Spreker stelt dat er enorm veel overleg aan de top nodig is opdat de basis van de partijen duidelijke informatie en beslissingsgronden krijgen voorgeschoteld. (Statuten voor partij en landelijke verbanden, positie van allerlei bijzondere organisaties en organen, benoemingsprocedures voor Eerste en Tweede Kamer, Provinciale Staten en Gemeenteraden). De besprekingen zijn wel eens moeizaam doch allen die verantwoordelijk zijn voor de voorbereiding van de fusie bouwen met hart en verstand aan het ene CDA. Inzake de politieke eenwording heeft de voorzitter vertrouwen in de integriteit van onze CDA-politici.

Inzake de beoordeling van het kabinetsbeleid wordt gewezen op twee zaken: er is een coalitie en er is gewoon sprake van een beroerde economische situatie. Onze regering zou haar beleid veel beter moeten verkopen (geen hoog rapportcijfer voor de presentatie) doch wel veel waardering (een hoog cijfer) voor de ernst en de ijver waarmee men bezig is de economische en sociale problemen de baas te worden en voor deze problemen toekomstgerichte oplossingen te vinden. Daarom graag het groene licht om tot de verkiezingen van 1981 door te gaan. „De eerste man van ons CDA, minister-president Van Agt, kan rekenen op de steun van de CHU.”

Hierna noemt de voorzitter onder meer nog:

- de Nederlandse vakbonden (een compliment voor de verantwoordelijke wijze waarop zij zich opgesteld hebben);
- de werkgevers (verwachting voor tegemoetkomende opstelling t.a.v. verder democratisering en eerlijker verdeling van werk);
- de samenwerking met de VVD (echt niet meer een vriend van ons dan een ander);
- de ontwikkeling in de PvdA na hun april-congres (uitspraken over de NAVO en de 25-urige werkweek, koers onder nieuwe voorzitter Max van den Berg);
- de situatie in Iran (oproep aan onze en andere regeringen tot het uitbrengen van een vlammen en effectief protest), en besluit zijn rede met de aandacht te richten op de komende Europese verkiezingen waar o.m. over gezegd wordt: „We hebben een taak om ook in Europa onze hand uit te steken. Wij hebben als Nederlandse Christen-democraten de plicht er alles aan te doen, dat Europa vrij blijft, dat Europa democratisch georganiseerd zal zijn, dat binnen Europa de zwakken geholpen worden en dat de economische en mentale grenzen tussen Europa en andere volken en landen geslecht worden. Ons CDA krijgt een internationale verdieping in haar takenpakket erbij. Laten we al onze verantwoordelijkheden aanvaarden, dragen en tot uitvoering brengen in het besef, dat de echte verantwoording zal mogen worden afgelegd aan God.”

In aansluiting op deze rede stelt de secretaris, drs. M. Smits, de vergadering voor een telegram te zenden aan H. M. de Koningin waarvan de inhoud luidt:

Hare Majesteit de Koningin Paleis Soestdijk

De Christelijk-Historische Unie in Algemene Vergadering op 19 mei 1979 te Zutphen bijeen, betuigt Uwe Majesteit en Uw Huis haar diepe gevoelens van liefde en trouw.

Van Leeuwen, voorzitter

Smits, secretaris

Als bevestiging hiervan zingt de vergadering het eerste en zesde couplet van het Wilhelmus en volgt een driewerf hoera voor de Koningin.

In aansluiting hierop volgen:

TOESPRAKEN PROF. DR. J. W. VAN HULST EN DRS. G. VAN LEIJENHORST

De voorzitter van de CDA-Eerste-Kamerfractie, prof. dr. J. W. van Hulst, vangt zijn toespraak aan met een woordspeling. Kort geleden gooide de president van de Nederlandsche Bank roet in het Nederlandse eten met het uitbrengen van zijn jaarverslag. Als u de woorden „bank” en „roet” aan elkaar schrijft, dus „bankroet” hebt u voor enkele sectoren van onze economie een niet onredelijke kwalificatie. Een bewijs daarvan is het wegslepen (zichtbaar geweest op het televisie-journaal) van een enorme mammoet-tanker uit de haven van Rotterdam met bestemming Libanon. De reparaties in Nederland zijn te duur en het karwei duurt te lang. Over de arbeidsproblematiek zegt spreker o.m. nog: „Meer dan 200.000 werklozen, maar minstens 100.000 open arbeidsplaatsen die niet vervuld kunnen worden.” Voorts dat het congres van de PvdA zich uitsprak voor een werkdag van 5 uur, doch het oordeel van de SER hierover was in feite vernietigend.

De fractievoorzitter noemt hierna nog het feit dat de consumptie onder ons volk te veel toeneemt (waar door Zijlstra op gewezen is) en plaatst daarbij enkele scherpe kanttekeningen (o.a. dat het zo gemakkelijk is geld te lenen).

Veel aandacht wordt besteed aan de energievoorziening (Harrisburg heeft de wereld geschokt, doch had voorkomen kunnen worden) waarbij de wens wordt uitgesproken dat het de wereld mag gelukken een vorm van energiewinning te vinden die wel veilig is. Misschien begint de victorie bij de Eindhovense zonnecel.

Over de eigen nationale politiek zegt de spreker nog dat Jan Terlouw „de smaakmaker van D'66” aan de regering vragen gesteld heeft over het couperen van honde-oren. „Als het gaat om het couperen van honde-oren moet, volgens D'66, de wet zonder enige restrictie worden opgevolgd. Maar als het gaat om het doden van een kind in wording in de schoot van de moeder, dan mag men de Nederlandse wet als een waardeloos vodge papier verscheuren.”

Voorts o.m. „Wie regeert is elke dag gedwongen een keus te maken. Dan is er van „een redelijk alternatief” geen sprake meer. Dan moet men beslissingen nemen, die soms ook diep in eigen vlees snijden. En dan druipen de kiezers teleurgesteld af.”

De heer Van Hulst besluit zijn rede met het nog even galant zijn t.a.v. de eerste vrouwelijke minister-president die Europa rijk is: Margaret Thatcher, genoemd wordt daarbij het vertrouwen in deze ijzeren lady en „Een ding staat voor mij vast: het lijkt mij onmogelijk, dat zij slechter met de vakbonden overweg kan dan haar voorganger. Ook haar voornaam geeft hoop! Die is Margaret en gelukkig niet Nelie of Annelien.”

Thans is het woord aan drs. G. van Leijenhorst die „als oronnans” van de CDA-Tweede-

Kamerfractie een korte verantwoording geeft van het gevoerde beleid. Hierbij passeert onder meer de revue:

- sinds 1976 is de financieel-economische toestand een stuk slechter geworden en de economische groei verder gestagneerd (tekort van 2,25 miljard op de betalingsbalans),
- onze opvatting dat het kabinet-Van Agt op de goede weg zit wordt onderstreept (jaarverslag Nederlandsche Bank en woorden oud-minister Duisenberg),
- laatste weken hele problematiek weer ruimschoots in discussie (n.a.v. de voortgangsnota van Bestek '81),
- CDA meent dat nu en in komende jaren zowel een ombuigingsprogram als een intensief inkomensbeleid nodig is,
- stijging van de werkloosheid is rond de 200.000 tot staan gebracht,
- enorme behoefte aan extra arbeidsplaatsen in sectoren trendvolgers (verplegend personeel heeft dit pas nog eens erg duidelijk gemaakt),
- CDA heeft zich weerbarstig opgesteld inzake correctie op sociale uitkeringen,
- aftopping, waardoor hoogste inkomens een zwaardere last zullen moeten dragen,
- verkoopkracht kabinet laat te wensen over, hoewel gezegd moet worden dat de premier zich in het parlement krangig heeft gevoerd,
- gaat dit kabinet straks de geschiedenis in als het Bestek-kabinet?
- welzijn gaat steeds meer tot de verantwoordelijkheid van de lagere overheid behoren,
- veel activiteit doch nog weinig samenhang op het gebied van de volwassenen-educatie,
- met betrekking tot het reguliere onderwijs blijven belangrijke zaken de aandacht vragen: nieuwe wetsontwerp op het basis-onderwijs, opzet nieuwe basisschool, schoolbegeleiding, democratisering van het onderwijs),
- probleem van de minderheden in ons land,
- het vreemdelingenbeleid (o.a. kerk-Turken),
- abortusproblematiek (regeringsontwerp ter tafel, eigen verantwoordelijkheid CDA-fractie in dezen),
- defensiebeleid waarover wij moeten constateren dat minister Scholten wijsheid met besluitvaardigheid gepaard laat gaan,
- uitspraken PvdA-congres met betrekking tot de NAVO,
- verandering parlement in een circus (veelal) als er een debat over volkshuisvesting plaatsvindt,
- positie van het CDA naast andere partijen en de rol van de CHU in dit geheel,
- afleiding van de aandacht van zichzelf door de PvdA terwijl de VVD ook geen bloeiperiode doormaakt,
- bekwame leiding CDA-fractie door fractievoorzitter Lubbers,
- eigen verantwoordelijkheid van deze fractie,
- hoe gaat het eigenlijk met de CHU'ers in de CDA-fractie (bijzonder goed figuur wanneer men nagaat hoeveel keren het woord gevoerd is).

Spreker beëindigt zijn toespraak met de uitspraak dat ook het CDA slechts een middel is en de woorden „Maar wel een voor-naam middel, om de grote problemen waarmee dit land worstelt, mede tot een oplossing te helpen brengen. Een christelijke partij wil daarbij tevens een perspectief bieden, en wel zodanig dat het leven in dit land de moeite waard wordt. Het is onze grondslag, de Heilige Schrift, die dat perspectief biedt. Het bevrijdende woord van God, ook uitgesproken in de politiek, wil zich evenwel niet laten inperken tot één land, het is immers een Woord voor de wereld. En daarom ook zeker voor Europa.

Ook voor dat deel dat op 7 juni aanstaande zijn eerste parlement kiest. Deze verkiezingen vormen eveneens een historische gebeurtenis. De Christelijk-Historische Unie zal dan zeer bewust in het CDA van de partij moeten zijn. Immers, ook op 7 juni gaat het nadrukkelijk om de christen-democratie en daarmee de toekomst voor Europa en de wereld, hetgeen oprechte CDA'ers zeer ter harte moet gaan”.

VERKIEZING LEDEN UNIERAAD

Voorafgaande aan de stemming neemt de Unievoorzitter met woorden van dank afscheid van de aftredende leden t.w. mr. Y. Scholten, drs. J. van Dis Hzn, ds. A. Oliemans, mevrouw D. Y. W. de Graaff-Nauta (die echter voor de Kamerkring Leeuwarden terugkeert in de Unieraad) en J. H. van der Jagt.

De heer Van Leeuwen verstrekt nog enige bijzonderheden over de kandidaten die aanbevolen zijn door de Unieraad waarnaast van de overige kandidaten nog aanbevolen worden de heren mr. W. F. Reus (door de heer J. Vroege uit Driebruggen: „doe een goede keus, stem op Reus!”) en ir. N. Buijsert en drs. G. K. Timmerman (door de CHJO-voorzitter, de heer A. B. N. de Jonge).

Hierna gaat de vergadering over tot de stemming waarvan de uitslag is:

Herkozen met resp. 193 en 187 stemmen: mevrouw L. G. Baud en A. H. Munters.

Gekozen met resp. 183, 166, 166, 124 en 113 stemmen: mr. C. van Veen, drs. P. B. R. de Geus, Wm. C. de Kruyf, drs. P. Petermeijer, en L. Phernambuque.

De overige stemmen zijn als volgt verdeeld: ir. N. Buijsert 67, mr. W. F. Reus 66, drs. G. K. Timmerman 59, drs. B. J. Udink 50, drs. L. M. Bos 36, D. Rijnders 25, A. Sonneveld 20, drs. H. H. Vellekoop 19, B. Keuning 13, A. R. R. Vos 11, J. de Vries 10 en F. Mostert 7, dan volgt nog: drs. L. P. Heukels wordt met algemene stemmen benoemd tot adviseerend lid van de Unieraad. Een en ander met dank voor hetgeen hij deed als CHJO-voorzitter en een welkomstwoord voor zijn opvolger als zodanig: de heer A. B. L. de Jonge.

JAARVERSLAG SECRETARIS EN NOTULEN ALGEMENE VERGADERING

Het jaarverslag van de secretaris en de notulen van de Algemene Vergadering van 20 mei 1978 worden zonder opmerkingen, met dank aan de secretaris, goedgekeurd.

FINANCIEEL VERSLAG OVER 1978

Mr. L. W. Sluyterman van Loo, voorzitter van de Financiële Commissie van de CHU, kan zich verenigen met het verslag en geeft uiting van waardering voor het werk van de penningmeester en de boekhouding. De penningmeester, de heer J. Kiers, geeft nog een korte toelichting waarbij speciaal de opbrengst van de Jubileumaktie t.w. f 125.000,- genoemd wordt. Het verslag wordt zonder opmerkingen vanuit de vergadering goedgekeurd.

VOORSTEL TOT WIJZIGING VAN DE STATUTEN VAN DE CHRISTELIJK-HISTORISCHE UNIE

Het voorstel tot wijziging van de statuten, d.w.z. toevoeging van een artikel 68 (eventuele opheffing i.v.m. het aangaan van een fusie) wordt met slechts één stem tegen goedgekeurd.

DISCUSSIE, MOTIES EN RONDVRAAG

Er zijn slechts enkele vragen en opmerkingen o.m. van de heer Tamminga uit Sneek (geringe

Jaarverslag 1979 CHJO

Gestage verdere uitbouw van organisatie

Het jaar 1979 was voor de CHJO een jaar van gestage verdere uitbouw van de organisatie in het perspectief van de nabijkomende fusie van één CDJA. Hoofdpunten waren hierbij verdere groei en verjonging van het ledenbestand, intensieve participatie in de federatie CDJA en verbreding van de interne organisatie.

LEDEN

Uitmoet 1979 telde de CHJO ongeveer 170 leden. Hiervan waren er 36 in 1979 lid geworden. Een aantal voor CHJO-begrippen bejaarde leden verlieten de organisatie. Ledenwerving voor de CHJO wordt steeds moeilijker, naarmate het CDA en het CDJA meer in het politieke bestel wortelen. Zij richtte zich in 1979 dan ook voornamelijk op CHUKringen. Regelmatig werd in het Ledencontactblad „De Nederlander” een oproep tot ledenwerving geplaatst. In oktober kwam zelfs een speciaal, door de CHJO geredigeerd jongerenthemanummer van „De Nederlander” uit. In januari werd een wervingsbrief gestuurd aan de Gelderse kiesverenigingen van de CHU, zonder veel resultaat. Ook door de afdeling Zuid-Holland in het voorjaar ondernomen acties (waarbij de CHJO-balpen zijn intrede deed) hadden weinig direct resultaat.

AFDELINGEN

De Provinciale afdelingen Overijssel, Utrecht, Noord- en Zuid-Holland functioneerden in het verslagjaar bevestigend. Regelmatig werd, ook in CDJA-verband, vergaderd, met een niet verflauwend enthousiasme, ondanks het toch vaak te geringe ledental.

De afdelingen Groningen, Friesland en Gelderland lieten het door verschillende omstandigheden nogal afweten. Er werd alleen op bestuurlijk niveau in het CDJA geparticipeerd. Het Bestuur en de organisatiecommissie hebben tegen het einde van 1979 initiatieven genomen, om hierin verandering te brengen, welke de eerste – bescheiden – vruchten beginnen af te werpen.

In 1979 werden in Zwolle en Ermelo, vooral met het oog op federatieve samenwerking binnen het CDJA, plaatselijke CHJO-afdelingen opgericht.

ALGEMENE VERGADERING

De Algemene Vergadering van de CHJO kwam driemaal bijeen: op 17 februari, 21 april en 10 november.

De eerste vergadering werd vooral besteed aan het CDJA: de concept-statuten werden besproken en met een inleiding van mr. O. A. W. baron van Verschuer werd aandacht besteed aan het concept-grondslagrapport van het CDJA. De vergadering van 21 april was – naast de goedkeuring van jaarverslagen en de bestuursverkiezing – vooral gewijd aan discussie over de toestand in Zuid-Afrika, waarover een forum, bestaande uit drs. H. E. Ruitenbergh, mr. H. Gualthérie van Weezel en prof. dr. J. W. van Hulst zijn licht liet schijnen.

In de vergadering van 10 november bepaalde de CHJO haar standpunt inzake de modernisering van middellange afstandskernwapens. In het middag-gedeelte stond men onder leiding van een forum, bestaande uit drs. G. Gerritse, prof. dr. P. J. Roscam Abbing, B. Akkerboom en drs. K. Groenveld, stil bij het onderwerp Inkomenspolitiek.

BESTUUR

Het bestuur nam op de algemene vergadering van 21 april afscheid van Gerrit Goedhart en Paul Procee en – als voorzitter – van Peter Heukels. Het werd echter met drie leden versterkt, zodat het vanaf dat moment als volgt was samengesteld: Aat de Jonge, voorzitter; Jan van den Assem, vice-voorzitter; Jan Wil-

lem Pauw, secretaris; Jan Peeters, penningmeester; Alet ten Kate, lid; Peter Heukels, lid; Jan Smit, lid.

Adviserend bestuurslid waren de algemeen secretaris Govert Veldhuijzen en de voorzitter van de buitenland-commissie, in welke hoedanigheid Anke Procee in juni werd gevolgd door Gert Timmerman.

Het bestuur vergaderde in 1979 vijftien keer. Vast terugkerende punten op de agenda waren organisatorische vraagstukken, de ontwikkeling van het CDJA, de CHU, en actuele politiek. Eénmaal gaf dit laatste aanleiding tot het uitgeven van een verklaring: in maart sprak het bestuur zich, na overleg met de adviesraad, uit over het abortusontwerp van het kabinet.

ADVIESRAAD

Dit orgaan, bestaande uit de bestuursleden en twee vertegenwoordigers per provinciale afdeling, vergaderde in 1979 zes keer.

In alle vergaderingen werd aandacht besteed aan organisatorische kwesties, in vele ook aan de agenda van CDJA-federatieraadsvergaderingen. Daarnaast hield de adviesraad zich bezig met de concept-CDJA-statuten (20 maart), de abortuskwestie (20 maart), het grondslagrapport van het CDJA (24 april, 21 juni), Zuid-Afrika (21 juni, 23 oktober), de modernisering van middellange afstandskernwapens (1 november) en de jongerenkandidatuur voor de Tweede Kamerverkiezingen (18 december).

Als forum voor informatie-uitwisseling en een breed gezelschap voor het bespreken van politieke aangelegenheden heeft de adviesraad aan de verwachtingen stellig voldaan.

ORGANISATIECOMMISSIE

Op 3 februari besloot het bestuur tot het instellen van een organisatiecommissie, onder voorzitterschap van Alet ten Kate. Deze commissie kreeg als takenpakket van het bestuur mee:

- organisatie van vormings- en scholingsactiviteiten;
- informatie-ontwikkeling;
- introductie van nieuwe leden;
- ledenwerving
- informatie via „de Nederlander”
- begeleiding en instelling CHJO-studiecommissies;
- participatie in de CDJA-organisatie- en vormingscommissie.

De een kwijnend bestaan leidende ledenwervingscommissie werd ontbonden.

Onder leiding van de organisatiecommissie werden drie nieuwe CHJO-studiecommissies opgericht. Bovendien werd een kadervormingsconferentie opgezet, die helaas in augustus wegens gebrek aan belangstelling niet kon doorgaan en verplaatst werd naar februari 1980. Ook de organisatie van de – gedeeltelijk weer samen met de CDJA-partners gehouden – introductieconferentie in september was in handen van deze commissie.

STUDIECOMMISSIES EN CONFERENTIES

Door de oprichting van een drietal nieuwe commissies en het verlopen van de binnenlandcommissie was het aantal in 1979 actieve politieke studiecommissies tot vijf gestegen. De buitenlandcommissie hield zich in 1979 vooral bezig met de toestand in Zuid-Afrika. Zij was verantwoordelijk voor de forumdiscussie daarover tijdens de algemene vergadering van 21 april en bracht een tweetal notities in

discussie in de adviesraad. Tot afronding van een stellingname kwam men echter niet.

De commissie volksgezondheid besteedde voornamelijk haar aandacht aan de abortuskwestie. In maart publiceerde zij een commentaar op het wetsontwerp afbreking zwangerschap en in het najaar hield zij zich intensief bezig met de CDA-inbreng in het voorlopig verslag van de Tweede Kamer op dit wetsontwerp.

Een nieuw opgerichte energiecommissie hield zich bezig met de vraagstukken rond (kern)energie. Een commissie vrede en veiligheid organiseerde op 20 oktober een zeer geslaagde studiedag rond het thema kernbepaapening, waar een rede werd gehouden door de minister van defensie mr. W. Scholten, en bereidde ook de CHJO-stellingname inzake de modernisering van de middellange afstandskernwapens voor.

De eveneens nieuwe sociaaleconomische commissie bereidde het middag-gedeelte voor van de algemene vergadering van 10 november over inkomenspolitiek.

CDJA

Veel aandacht, tijd en inspanning vergde ook in 1979 de federatieve samenwerking met ARJOS, KVPJO en rechtstreekse leden in het Christen-Democratisch Jongeren Appèl.

Het CDJA ging met wisselende snelheid voort op de vaak moeilijke weg naar een fusie. In maart publiceerde de grondslagcommissie een concept-rapport, dat in de CHJO, onder meer in de adviesraad, intensief werd besproken. In juli publiceerde het bestuur een CHJO-commentaar op dit rapport.

In februari publiceerde het CDJA-federatiebestuur door de structuurcommissie (onder voorzitterschap van Heymen Westerveld) opgestelde concept-Statuten voor het gefuseerde CDJA. Deze riepen, niet in de laatste plaats van de kant van de CHJO, zoveel commentaren op, dat het federatiebestuur besloot deze alle in handen te stellen van een ad hoc-commissie, die in oktober een nieuw concept publiceerde (het zgn. vijfde), dat voor de ARJOS op hoofdpunten niet aanvaardbaar bleek, zodat een nieuwe commissie aan het werk toog. Zij baarde net voor de jaarwisseling een unaniem advies aan het federatiebestuur (het zesde concept). De structuurcommissie was in 1979 verder druk doende met het produceren van concept-reglementen.

De werkzaamheid van de programcommissie resulteerde in oktober in een goed ontvangen sociaaleconomisch hoofdstuk van het politiek pamflet, en in december in een veel minder aanvaardbaar en ook verdeeld advies met betrekking tot de buitenlandparagrafen. De federatieraad van het CDJA, waarin de federatiebestuursleden en verder iedere federatiepartner met elf leden vertegenwoordigd zijn, vergaderde in 1979 vier keer. In februari wijdde hij zich aan concept-statuten en abortuskwestie, in juni aan inkomensbeleid en grondslagrapport, en in oktober en december aan onderdelen van het politiek pamflet.

Het federatiebestuur stond tot het congres van 12 mei onder leiding van Ria Oomen-Ruyten, die toen werd opgevolgd door oud-CHJO-voorzitter Peter Heukels. De CHJO-afvaardiging in het bestuur bestond tot 12 mei uit Peter Heukels, Jan van den Assem en Alet ten Kate, die toen werd opgevolgd door Aat de

Jonge. Govert Veldhuijzen bleef secretaris van het CDJA.

De contacten met het buitenland werden in CDJA-verband behartigd door het CDJC, dat Anke Procee in september als voorzitter zag vertrekken.

PJK

In het Politiek Jongeren Kontakt (PJK) participeerde de CHJO in 1979 bevestigend. Eén der aandachtspunten was de continuering van de subsidiëring door CRM van het politiek jongerenwerk, waarover de Staatssecretaris langdurig onzekerheid liet bestaan. Pas in december besliste zij, dat de subsidie zou worden voortgezet. Een nieuwe regeling moet echter nog worden uitgewerkt.

Als gevolg hiervan werd ook de subsidiëring van de drie christendemocratische jongerenorganisaties afzonderlijk voorlopig bestendigd.

CHU/CDA

De contacten van de CHU waren ook in 1979 goed. In de beaadselingen van Uniebestuur, Unieraad en Algemene Ledenvergadering hadden de CHJO-vertegenwoordigers een werkzaam aandeel. Genoemd kan hier worden de actieve inbreng in de algemene ledenvergadering met betrekking tot de kwestie van de Turkse Christenen, alsmede het feit dat de CHJO de Unieraad op 8 december een uitspraak wist te ontlocken over de modernisering van kernwapens. Binnen de CHU werd in 1979 een aanvang gemaakt met de procedure voor de kandidaatstelling voor de Tweede Kamerverkiezingen van 1981. Ook binnen de CHJO werd hieraan de nodige aandacht besteed, vooral met betrekking tot de aanwijzing van een jongerenkandidaat, die in 1980 haar beslag moest krijgen. De inbreng in en de samenwerking met de redactie van „De Nederlander” was uitstekend, wat onder meer resulteerde in de uitgave van een speciaal jongerenthemanummer in oktober. Met het CDA werd contact onderhouden via CDJA en CHU. In december publiceerde het bestuur van de CHJO een commentaar op het rapport Grondslag en Politiek Handelen van het CDA, dat bij de CHU werd ingediend.

Dordrecht, maart 1980

Bestuur CHJO.

Verkiezing

Ieden Unieraad

De algemene vergadering van de CHU zal op zaterdag 10 mei door stemming de jaarlijkse vakatures in de Unieraad van de door haar benoemde leden moeten vervullen.

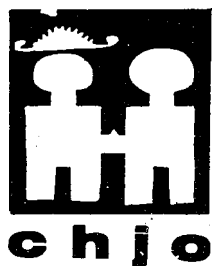
Aftredend en herkiesbaar zijn mevrouw drs. M. H. A. Boers-Wijnberg, Amerongen; mr. O. W. A. baron van Verschuer, Beesd en drs. A. H. van Zwieten, Breukelen.

De Unieraad adviseert deze leden te herkiesen.

In de vakatures door het aftreden en statutair niet herkiesbaar zijn van mevrouw mr. H. A. Strijd-Groenewegen, Harderwijk; J. Schuur, IJsselmuiden en mr. J. L. Janssen van Raay, Rotterdam adviseert de Unieraad: C. J. Aafjes te Rotterdam, drs. L. P. Heukels te Den Ham en mevrouw C. H. Reitsma-van Spanje te Epe.

Verder zijn als kandidaten voorgedragen door de kiesverenigingen: dr. W. Aalders te s-Gravenhage, J. van den Assem te Haarlem, ir. W. O. van Middendorp te Maasland, mr. W. F. Reus te Amsterdam, Z. V. van der Spil te Hansweert, drs. A. H. Vellekoop te Ermelo en A. R. R. Vos te Blijswijk.

Algemene Vergadering CHJO 3 mei 1980

Op zaterdag 3 mei 1980 zal de CHJO in het Jaarbeurscongrescentrum te Utrecht een algemene vergadering beleggen.

Hoofdmoot van de discussie wordt gevormd door de bespreking van de fusiëstukken van het CDJA, die in de loop van april aan alle CHJO-leden worden toegezonden, met de andere vergaderstukken.

Leden die voorstellen willen doen ter behandeling in de vergadering wordt verzocht dit uiterlijk twee weken van tevoren, dat wil zeggen 19 april a.s., schriftelijk kenbaar te maken aan het Bestuur van de CHJO, Lange Geldersekaade 8, 3311 CJ DORDRECHT.

Opgave voor deze vergadering is mogelijk door invulling van onderstaande bon:

Ondergetekende, _____

Naam: _____

Adres: _____

Postcode en woonplaats: _____

neemt deel aan de Algemene Vergadering van de CHJO op 3 mei 1980 in het Jaarbeurscongrescentrum te Utrecht

Handtekening: _____

Europese impressies vanuit Straatsburg

door: Teun Tolman, lid Europees parlement voor E.V.P.

„BIJZONDERE ZITTING”

Het Europees parlement moest vóór 1 april een prijzenadvies uitbrengen en dat geschiedde in een bijzondere, extra zitting. Het was in verschillende opzichten bijzonder. Ontstellend veel amendementen en géén duidelijk advies. Toch lag het niet aan de voorbereiding. Zoals gebruikelijk komt de landbouwcommissie met een advies. Dit mondt uit in een verslag. Ditmaal het verslag-Delatte. Genoemd naar de rapporteur, een Franse liberaal. Op dat rapport kunnen in de plenaire zitting wijzigingen worden aangebracht. Dat noemt men amendementen. Er waren er 240 stuks. Grotendeels kleine redactiewijzigingen. Toch gaat het bij zo'n behandeling maar om een paar kernpunten:

- prijsaanpassing;
- eventuele correcties op de prijs bij producten z.g. medeverantwoordelijkheidsheffing;
- extra maatregelen om meer productie in de zuivel af te straffen.

Magisch getal

De boeren in Europa wilden 7,9 procent meer. Dat cijfer geeft géén verhoging van inkomsten maar kan globaal het inkomen gelijk laten blijven. Grote eensgezindheid onder de demon-

stranten. Op betogingen in Nederland maar eveneens in veel andere landen wilde men 7,9 procent. Ook de landbouwcommissie van ons Parlement. Toch heeft onze christen-democratische fractie iets anders

geadviseerd, namelijk tenminste 5 procent. Dit percentage is beneden de maat. Maar gebukt onder het verleden van grote uitgaven en overschotten wilde men niet verder gaan. Een procent prijsverhoging kost 140 miljoen rekeneenheden. Of niets! Dat is eigenlijk geheel afhankelijk van het marktgebeuren. Maar afijn, de schrik zit er nog steeds in.

Geen duidelijk advies

De stemmingen hadden een grillig verloop. De trouwste bondgenoten waren vaak de socialistische en de conservatieve. Uitersten vonden elkaar! De Franse socialistische wilden niet altijd tot dat gezelschap behoren. De houding van de conservatieven is bepaald niet bevorderlijk voor een vruchtbare verhouding met onze partij. De Franse Gaullisten wilden een veel hoger percentage. In de hitte van het debat en stemmingen, vergaten ze de geschiedenis van het halve ei, dat beter is dan een lege dop.

Men stemde dus tegen tenminste 5 procent omdat men 8 procent wilde en daardoor kwam geen meerderheid en dus is het 2,4 procent van de commissie weer akkoord. Enkel om de geschiedschrijving géén geweld aan te doen moet wel vermeld worden dat daarna een amendement van de Italiaanse communisten werd aangenomen. Maar deze communistische liefdesverklaring over de landbouw is alleen maar een doekje voor het bloeden.

Wat nu?

Gundelach en de landbouwministers zullen straks de knoop moeten doorhakken. Er is dus geen duidelijk prijsadvies. Ook geen beslissing om de meerproductie in de zuivel af te remmen. Wel een meerderheid om de suikerproductie te continueren. Het geheel is teleurstellend. Toch moeten opmerkingen als chaotisch en onwerkbaar niet te zwaar worden genomen. Een vergelijking met ons eigen Parlement met bezuinigingszaken van soms veel minder betekenis wat soms maanden duurt is ook niet indrukwekkend. Toch zal er intern in de fracties nog wel even nagepraat moeten worden.

Verdeeldheid in fracties

Dat de socialistische fractie een verdeeld huis is, was wel bekend. Maar nadat de fractiewoordvoerder Arndt gesproken

had en toen ook de fractievoorzitter Glimme het woord vroeg en zei, dat hij het er niet mee eens was, was dat een merkwaardige vertoning. Zoiets als Van Thijn spreekt en Den Uyl springt op en zegt niet namens mij! Overigens was het een tegenvaller dat de Nederlandse socialistische in tegenstelling met de verwachting zelfs het prijzenvoorstel niet steunden.

Ook wij hebben zeker problemen in onze fractie. Er zijn zeker enige barsten te constateren. De houding van de Italianen was bepaald niet solidair. Ook daarover is het laatste woord niet gesproken. Er zijn duidelijk twee zwakke punten te constateren. In de eerste plaats bij de amateurs, die nog geen jaar parlementariër zijn. Dit feit komt in alle fracties voor. In de tweede plaats de moeilijke economische problemen gaan steeds meer en meer vanuit het nationale vertaald worden in het directe Europese gebeuren.

Boeren in Straatsburg

Een aantal boeren, ca. 5000, waren naar Straatsburg gekomen om hun eigen kracht bij te zetten. Alles gebeurde op een goede wijze. Alleen het laatste hoofdstuk was niet het beste. Het liep een beetje uit de hand. Toch is het geheel daardoor niet onwaardig te noemen.

Zelfstandigheid noodzakelijk voor vrouwen binnen het CDA

door: M. Bellingwout-Roodenburg, voorzitter Centrale van CH-Vrouwen

De vaste waarnemster van het CDA-Vrouwenberaad in het dagelijks bestuur van het CDA meldde, dat de provinciale studiedagen betreffende de discussienota „Gezin: samenleven in verantwoordelijkheid”, uitgaande van het vrouwenberaad, de afgelopen maand in het gehele land een buitengewoon grote belangstelling genoten hebben.

Groningen startte, daarop volgden Drenthe, Zeeland, Noord- en Zuid-Holland. Zwolle heeft de dag op 15 april en Utrecht 22 april. Behalve door diverse schrijfters van de nota, zijn er ook inleidin-

gen gehouden door de dames Sleyser-Tegelaar, Van Montfrans, Korte, Van Heel, Evenhuis en Kraaijeveld. Onze CH-vrouwen leveren daarbij een geweldige bijdrage in de organisatie van deze dagen, die gemiddeld door 100 afgevaardigden van plaatselijke groepen bezocht worden. Ruw geschat komt men op minstens 25 groepen per provincie. Hoeveel vrouwen zijn er dan niet actief bezig met deze materie? De plaats van het CDA-Vrouwenberaad in een maatschappij, die zo snel aan het veranderen is, is juist op dit moment van het grootste belang.

ONDERSTEUNING

Zowel landelijk, provinciaal als plaatselijk kunnen wij functioneren binnen de activiteiten van de Nederlandse Vrouwenraad, de N.V.R.. Van daaruit worden de politieke scholingscursussen opgezet. Daarnaast doen wij mee aan de V.O.S.-cursussen: veelal opgezet door de „Rode Vrouwen”. Cursussen „Burgerschapskunde” maken de vrouwen bekend met onze staatsinrichting.

Waarom ik u dit allemaal vertel? Om ons zo belangrijke func-

tioneren van ganser harte te ondersteunen!

Sinds 1 januari hebben wij twee part-time emancipatiewerkers in dienst, onder wie mevrouw Schneiders-Schönau uit Almelo. Daarbij ondersteunt ons administratief, gedurende 12 uur per week, een uitstekende kracht van het secretariaat.

U begrijpt dat wij als landelijk vrouwenberaad dit vele werk niet meer kunnen overzien. Dat betekent een noodkreet om meer functionarissen! Zeker één staf-functionaris met één full-time administratieve kracht. Concreet betekent dat voorspraak van u in het **secretarissenoverleg, het penningmeesters-overleg, de statutecommissie en de commissie partijblad.**

Goed toegerust moeten wij (en wij zijn nu al met duizenden) een belangrijke factor zijn in die veranderende vrouwenwereld. Dat vraagt om een stuk zelfstandig-

heid en een eigen geluid; overal kenbaar te maken met een eigen blad, dat op alle informatietafels moet liggen van de Nederlandse Vrouwenraad tot aan de Vrouwencafé's toe.

De CHU heeft altijd een grote mate van **zelfstandigheid** toegekend aan haar „Centrale van CH-vrouwen”. Houdt u dit alstublieft vol binnen het CDA! U begrijpt toch wel, wat een goed hart wij de jongeren-organisatie toedragen. Vele van onze leden zijn hun moeders! Toch doet het pijn als blijkt dat wij voortdurend minder toebedeeld krijgen dan zij. En dat in deze volstrekt nieuwe maatschappelijke situatie, waarin de emancipatie baanbreekt.

Veelal staande tussen twee generaties, ten aanzien waarvan de taken ons ten diepste vervullen, verdienen wij juist een extra steun in de rug om bezielend en sturend bezig te zijn in deze nieuwe levenssituatie.

Vervolg van pagina 8

subsidie voor CH-vormingswerk), de heer L. de Snayer (wat wordt met archieven van de kiesverenigingen gedaan), de heer G. Warmelink uit Assen (Kamerlid Van Houwelingen en wielrenner Van Houwelingen), mevrouw mr. M. Bellingwout-Roodenburg uit Vlaardingen (bezwaren tegen artikelen 118 tot en met 123 van de CDA-statuten en houding CDA-Eerste-Kamerfractie ten aanzien van het Noodwetje van minister De Ruiters) alsmede mevr. drs. A. J. Bakker-Osinga uit Dordrecht (feministische theologie). Een en ander wordt beantwoord door onder meer de heren J. Kiers, J. B. Ventevogel en prof. dr. J. W. van Hulst. De heer H. C. Kok uit 's-Hertogenbosch vraagt, ingaande op hetgeen drs. G. van Leyenhorst gezegd heeft, instemming te betuigen met het beleid van mr. W. Scholten en geeft uiting van de persoonlijke behoefte mevrouw E. A. Haars alle wijsheid en kracht toe te wensen met haar beleid. Gezien het applaus van de vergadering concludeert de voorzitter dat de vergadering een en ander ondersteunt heeft. Er worden twee moties ingediend en wel inzake de ener-

giekwestie en het vluchtelingenbeleid.

De motie inzake het energiebeleid werd aangenomen in de vergadering van de Unieraad en wordt thans aan de Algemene Ledenvergadering voorgelegd en toegelicht door drs. G. van Leyenhorst.

Er is een voorstel van drs. G. H. J. Lier om een wijziging in de tekst aan te brengen waarmee de heer Van Leyenhorst zich kan verenigen en een opmerking van de heer P. Westra uit Rijswijk die enige moeite heeft met de 4e alinea doch na de toelichting op deze alinea er zich mee verenigen kan.

Na het aanbrengen van de wijziging luidt de motie als volgt:

De Algemene Vergadering van de Christelijk-Historische Unie op 19 mei 1979 te Zutphen bijeen in vergadering: overwegende dat de oproep van de regering teneinde tot een vrijwillige energiebesparing te komen niet tot het beoogde doel heeft geleid;

van oordeel dat bovendien betwijfeld moet worden of op deze wijze wel voldoende bijdrage geleverd kan worden aan het terugdringen van het energieverbruik op langere termijn; van oordeel dat derhalve de introductie van een structureel beleid terzake dringend gewenst is;

sprekt uit dat de overheid hier toe zo spoedig mogelijk met een complex van maatregelen dient te komen, waarbij niet alleen een bijdrage gevraagd wordt van de burger en bedrijfsleven, maar met name ook aan de voorbeeldwerking van de overheid gedacht moet worden, spreekt voorts uit dat de overheid op zo kort mogelijke termijn komt tot het intensiveren van het onderzoek naar de alternatieve energiebronnen teneinde de maatschappelijke discussie over de toepassing van kernenergie op gang te brengen, en gaat over tot de orde van de dag.

De motie inzake het vreemdelingenbeleid wordt ingediend door de CHJO-voorzitter, de heer A. B. L. de Jonge en luidt als volgt:

De Algemene Vergadering van de Christelijk-Historische Unie, in vergadering bijeen op 19 mei 1979 te Zutphen,

Constaterende,

- dat ons land al lang een reputatie heeft als toevluchtsoord voor ontheemden,
- dat er een restrictief toelatingsbeleid wordt gevoerd,
- dat er op grote schaal en in toenemende mate schending van mensenrechten plaatsvindt in de wereld,

– dat ons land nu opnieuw wordt geconfronteerd met mensen die hun land ontvluchten,

Overwegende,

- dat het CDA-program spreekt van een ruime interpretatie van het asielrecht,
- dat het vluchtelingenverdrag stelt dat een vluchteling iemand is, die in het land dat hij ontvlucht is een behandeling te wachten staat in strijd met de rechten van de mens,
- dat de staatssecretaris van justitie op zich een juist beleid voert,

Vraagt

- het kabinet om een ruimhartig vreemdelingenbeleid te voeren indien humane overwegingen daartoe aanleiding geven,
 - daarnaast het kabinet initiatieven te ontplooiën om bij voorkeur tot een oplossing te komen op internationaal niveau,
 - de staatssecretaris om in zaken van beroep de asielzoekers in Nederland te laten blijven in afwachting van de uitslag van het beroep,
 - de staatssecretaris die Turkse Christenen als vluchtelingen te erkennen, bij wie de vrees voor vervolging op grond van een Christelijke overtuiging terecht gegrond is
- En gaat over tot de orde van de dag.

Spreker geeft de nodige toelichting op de motie waarbij o.m. gezegd wordt, dat het Evangelie een appèl is dat op je afkomt en de motie bedoeld is om mevrouw Haars te steunen en dat verdient mevrouw Haars in onze ogen.

Dr. Van Leeuwen zegt dat het bestuur om instemming met deze motie (resolutie) vraagt. „Wij als bestuur kunnen met deze resolutie leven.”

De stemmingen over beide moties hebben tot resultaat dat de eerste (energiebeleid) met algemene stemmen wordt aangenomen en de tweede (vreemdelingenbeleid) wordt aangenomen met een ruime meerderheid, dat wil zeggen er worden ca. 10 stemmen tegen uitgebracht en voorts zijn er diverse onthoudingen.

SLUITING

De Unievoorzitter richt enige woorden van dank tot de aanwezigen, vestigt nog eens de aandacht op de aansluitende CDA-EURO-verkiezingsmanifestatie en verzoekt gezamenlijk te zingen de verzen 3 en 4 van Psalm 98.

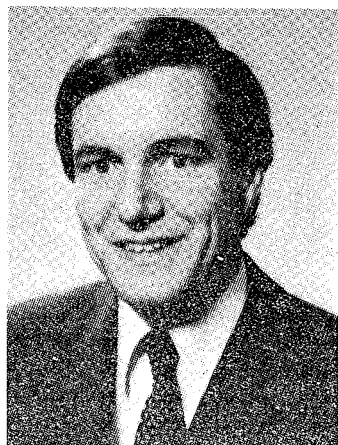
Daarna gaat de heer P. Bode voor in dankgebed.

„Een politieke partij mag blij zijn met zoveel inzet”

Half april is gestart de tweede helft van de actie „CDA onder één dak”, gericht op versterking van het ledental en op gelijke steun bij de opbouw van het CDA-huis in Den Haag. Honderden mensen zijn hiervoor de afgelopen maanden op pad geweest. Wat heeft dat totnogtoe opgeleverd? De voorzitter van de werkgroep, drs. A. H. A. Veenhof, geeft hierbij op deze vraag een (voorlopig) antwoord.

Om maar direct een paar sprekende cijfers te geven: de plaatselijke werkgroepen kwamen met zesduizend (6.000) nieuwe leden thuis. Daarnaast boekten zij honderdduizend (100.000) „bevriende adressen” waarmee nog nader contact zal worden gezocht en als extra-bijdragen voor bouw en inrichting van het nieuwe CDA-huis werd reeds f 475.000 ontvangen.

In het gesprek met Ad Veenhof kwamen deze cijfers overigens eerst later boven water. Ze betreffen een tussenstand. Er moeten nog gegevens uit het land binnen komen. Bovendien wil Veenhof eerst duidelijk maken dat de nu verkregen eerste resultaten behaald werden ondanks veel tegenwind. De actie ging immers van start in de periode dat het kernwapendebat de

Ad. Veenhof

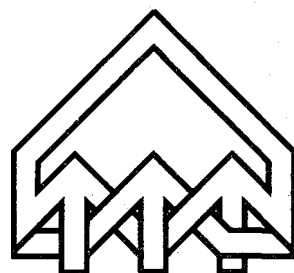
gemoederen hevig in beweging had gebracht. Ook de opstelling van kabinet en CDA-fractie was daarbij in het geding. Er ontstond onzekerheid over de te volgen koers. De sfeer leek dus bepaald niet geschikt om de mensen

spontaan in beweging te krijgen voor de actie „onder één dak”. „Laten de toekomstige bewoners het eerst maar-es beter met elkaar eens worden,” zeiden sommigen.

Ad Veenhof stemt toe dat de mensen die eind december voor de actie op pad gingen nogal eens in pittige discussies terecht kwamen. Er moest, aan de deur of in de huiskamer, soms heel wat worden gepraat. Maar, zegt Veenhof, dat heeft toch ook zijn positieve kant. De signalen van zorg zijn doorgelopen en dat is voor een politieke partij een goede zaak.

Maar is het praktisch resultaat van deze eerste fase er toch niet nadelig door beïnvloed?

„Ongetwijfeld. We hebben gemerkt dat nogal wat leden een afwachtende houding aannamen en dat ook een aantal afdelingen pas vertraagd en moeilijker op gang kwamen. En dan heb ik het nog niet over plaatselijke tegenvallers. Zoals in zuidoost Brabant. Daar moesten de mensen voor een tweede keer op pad omdat alle verzamelde materiaal, over nieuwe leden en sympathisanten, bij een brand verloren ging”.

CDA ONDER ÉÉN DAK

In het licht van de omstandigheden is Veenhof over het voorlopige resultaat dus zeker tevreden. Zesduizend nieuwe leden, 100.000 sympathisanten en 475.000 gulden – toch echt wel een goede oogst. Aan bijdragen voor het CDA-huis had de werkgroep echter meer verwacht. Er is ook meer nodig, wil het CDA geen te hoge financiële verplichtingen moeten aangaan.

Tot welke gevolgtrekking leidt het totnogtoe bereikte resultaat?

„Ik zei het al, financieel is de actie nog niet af. Daarom zullen we de leden die nog niet reageerden, een tweede maal benaderen. Ook hun steun hebben we hard nodig.

Een tweede conclusie is dat er heel wat kiezers zijn die best lid van het CDA willen worden maar daartoe een duwtje nodig hebben. Als ze persoonlijk benaderd worden zeggen ze meteen ja.

Dat hebben we overal uit het land gehoord.

Daarom krijgen de opgegeven „bevriende adressen” een brief van CDA-voorzitter Steenkamp.

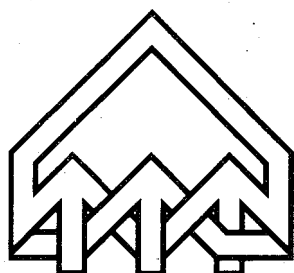
Daarom vragen we aan de leden die we nogmaals benaderen, zich concreet voor de ledenwerving in te zetten. Als iedereen nog eens in zijn omgeving, aan familie, vrienden of kennissen, vraagt CDA-sympathie in lidmaatschap om te zetten, moet dit resultaat hebben.”

Dus een tweede ronde?

„Ja. En met goed vertrouwen. Daar geeft het resultaat van de eerste ronde alle reden toe. Maar dan moet wel iedereen die meende het eerst nog maar-es te moeten aanzien, zijn aarzeling overwinnen. Als elke CDA-er een klein steentje bijdraagt, maken we op 11 oktober met elkaar een goede start.

Terugziende op de eerste actieperiode ben ik onder de indruk van hetgeen vele vrijwilligers al aan werk hebben verzet en die dat dezer dagen weer zullen doen. Mensen in de campagne-teams van Kamerkringen, districten en plaatselijke afdelingen.

Op hun doorzettingsvermogen komt het vooral aan. Een politieke partij mag erg blij zijn met een inzet en betrokkenheid zoals deze nu reeds openbaar zijn geworden.

CDA ONDER ÉÉN DAK

CDA- Vrouwenberaad Utrecht

Het christen-democratische lid van het Europese parlement, mevrouw mr. Elise Boot, spreekt op maandagavond 28 april op een bijeenkomst van het CDA-vrouwenberaad in de provincie Utrecht. Deze bijeenkomst wordt gehouden in de Princenhof aan de Eykmanlaan 431 te Utrecht en vangt om 8 uur aan. Het onderwerp van mevrouw Boot is „Emancipatie van de vrouwen in de landen van de Europese gemeenschap”.

CDJA-themadag in Brabant

Het CDJA in Noord-Brabant houdt op zaterdag 12 april een themadag in het hervormd gemeentecentrum De Rank aan de Hollandsestraat 1 te Waalwijk. Het thema is „Jeugdwerkloosheid in relatie tot de sociaal-economische problematiek”. Inleiders zijn het CDA-Tweede-Kamerlid Ben Bakker en de Brabantse politicus Nico de Gouw. De aanvang van de dag is 10 uur. De bijeenkomst duurt tot omstreeks 1 uur.

Spreekbeurten Ruud Lubbers

Voor de voorzitter van de CDA-Tweede Kamerfractie, Ruud Lubbers, zijn de volgende spreekbeurten vastgelegd: 21 april CDA-Delfzijl, 28 april CDA-Horst, 12 mei CDA-Nijkerk, 19 mei CDA-Balk/Gaasterland en 2 juni CDA-Haaksbergen. Op uitnodiging van de plaatselijke CDA-afdeling zal Ruud Lubbers maandag 21 april een gesprek hebben met het bestuur van het Havenschap Delfzijl over de problematiek rond de Eemshaven. 's Avonds is er een openbare bijeenkomst waar de fractie-voorzitter over actueel-politieke zaken zal spreken. Plaats: Getuigeniskerk, Europaweg, Delfzijl. Tijd: 20.00 uur. Ieder is welkom.

Staatssecretaris Kraaijeveld in Goor

Op maandag 28 april 1980 organiseert het CDA-verband Goor een grote openbare politieke bijeenkomst in de Ontmoetingskerk aan de Van Kollaan 70 te Goor, aanvang 20.00 uur. Hier zal spreken mevrouw J. G. Kraaijeveld-Wouters, staatssecretaris van CRM over de emancipatie-problematiek en politiek actuele zaken. Er is gelegenheid tot het stellen van vragen en discussie.

Burgemeestersbenoeming

Bij Koninklijk besluit is met ingang van 1 mei 1980 benoemd tot burgemeester van de gemeente Hunsel: de heer F. H. C. Cortenraad aan wie gelijktijdig eervol ontslag is verleend als burgemeester van de gemeente Wijnandsrade. De heer Cortenraad (43 jaar) is Rooms Katholiek en lid van het CDA. Hij is thans burgemeester van Wijnandsrade. Hij volgt als burgemeester van Hunsel de heer B. J. vonSchwarzenberg op, aan wie met ingang van 1 april 1980 eervol ontslag is verleend wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd.

BESTUURSFORUM

maandblad voor christen-democratische gemeente- en provinciebestuurders

inhoud

maart 1980

COMMENTAAR

Politie – samenleving – gemeenteraad (LAVS)
Veeleisende milieuwet (agr)

ARTIKELN

Drs. G. de Jong:
Gemeentelijke uitgaven in de bocht

Jac. Hogeweg:
De hulpverlening aan drugverslaafden – gemeentelijk en provinciaal beleid

Drs. G. C. de Bruyn:
De Beeldende Kunstenaars Regeling – deugt de regeling niet, of de uitvoering ervan?

Lisbeth Schneiders-Schönau:
Provinciale ondersteuning van vrouwenemancipatie

Drs. H. Borstlap:
Provinciaal sociaal-economisch beleid (II)

Nationaal Verkeersveiligheidscongres 1980

RUBRIEKEN

Boeken en brochures
Welzijnsbeleid (W. Meijer), door mr. J. A. Oosterhoff
Gemeente en privacy (VNG-rapport), door mr. G. Feenstra

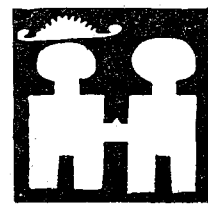
Den Haag
Onder meer: Regionaal woningbehoeftenonderzoek
Begrotingsdebat Verkeer en Waterstaat / Concept-subsidie-regeling schoolbegeleiding

Reacties van lezers
Energiebesparing rendeert, door B. T. F. O. Breitbarth

Subsidies
Tijdelijke regeling kunstuitleen
Aankoop van woningen ter verbetering
Stuurgroepen huisvesting een- en tweepersoonshuishoudens

Vraag en antwoord
Arbeidsverdeling
Crèche bij de VOS-cursus

Verenigingsnieuws
Onder meer: Beleidsplanning
Hinderwet en landelijk gebied

chjo

Studieverlof algemeen secretaris CHJO

In de periode 14 april-14 juni zal de algemeen secretaris van de CHJO, Govert Veldhuijzen, al zijn politieke bezigheden tijdelijk neerleggen, om zich geheel aan de voltooiing van zijn studie te kunnen wijden. Het CHJO-bestuur heeft met betrekking tot zijn vervanging de volgende regelingen getroffen: – het algemeen secretariaat van de CHJO zal in het algemeen worden waargenomen door Hine Krolis, Diemerdijkstraat 5, 1382 BN WEESP, tel. 02940-14263.

Het postadres blijft: Lange Geldersekade 8, 3311 CJ Dordrecht.

– de verzorging van de kopij van De Nederlander en de waarneming van de redactie zal worden uitgevoerd door Aat de Jonge, Kloksteeg 21, hof 11, 2311 SM Leiden, tel. 071-134854.

– het CDJA-secretariaat zal worden waargenomen door Harm Waterborg, Mauritskade 25, 2514 HD DEN HAAG, tel. 070-653934.

Gaarne verzoekt het bestuur van de CHJO ieder om met deze maatregelen rekening te houden.

BON

Ja, ik ben ook geïnteresseerd in het maandblad **BESTUURSFORUM**
 Noteert u mij meteen maar voor een abonnement (f 30,- per jaar), met ingang van
 Ik ontvang liever eerst vrijblijvend een gratis proefnummer.

Naam:

Adres:

Postcode en plaats:

U kunt deze bon – zonder postzegel – in een open enveloppe sturen naar:
BESTUURSFORUM, ANTWOORDNUMMER 360, 2500 VB 's-GRAVENHAGE.

Telefonische inlichtingen: 070-65 39 34.

CDA ONDER ÉÉN DAK

Nederlandse Christelijke Boeren- en Tuindersbond

Het bestuur van de Nederlandse C.B.T.B. roept belangstellenden op voor de functie van

secretaris

De taak omvat zowel het mede inhoud geven aan als de uitvoering van het beleid van de C.B.T.B., met name op het gebied van de tuinbouw. Deze taak wordt uitgeoefend binnen een stafgroep van tien personen.

Tot aanbeveling strekt:

- opleiding van academisch niveau
- brede belangstelling voor maatschappelijke en sociaal-economische ontwikkelingen
- goede contactuele eigenschappen en redactionele vaardigheid.

Gegadigden dienen de protestants-christelijke beginselen te zijn toegedaan en de gedachte van christelijk-maatschappelijke organisatie de delen.

De salarisregeling is gebaseerd op door de overheid gehanteerde normen en is afgestemd op leeftijd, opleiding, ervaring en deskundigheid.

De functie is vacant per 1 april 1980. Een psycho-technische test kan deel uitmaken van de selectieprocedure.

Schriftelijke sollicitatie vóór 28 april te richten aan het bestuur van de Nederlandse C.B.T.B., postbus 18510, 2502 EM Den Haag. Tel. 070-469758. Informaties zijn te verkrijgen bij de heer J. van der Veen, algemeen secretaris.

AANNEMINGSBEDRIJF HOOQVLIET & ZN. B.V.

Burgerlijke- en Utiliteitsbouw

- * NIEUWBOUW
- * VERBOUW+
- * ONDERHOUD

ZWIJNDRECHT
Molenvliet 9 - Tel. 01850-26651-27034-24330.

Voor loodgieters-, gas-, sanitaire- en leiuwerken

(ook asfalt-shingles) in en op uw bouwwerken naar het sinds 1848 bekende en vertrouwde adres:

Gebr. BEKKER B.V.

REIJNDERSBUURT 11-13, LEEUWARDEN, POSTBUS 58.
TELEFOON 05100-20841.

Voor uw

- * Dieselolie, benzine, petroleum
- * Kolen, huisbrandolie
- * Tanktransporten
- * Butaan en Propaangas
- * Campingflessen vullen
- * Container-vuil afvoer

HANDELMIJ B.V. BANDEN B.V.

West-Varkenoordseweg 470, Rotterdam, telefoon 010-190200.

TOT 140% HYPOTHEEK

Kostel. vrijbl. off. Geen afsluitprovisie. Geldlening f 5000,- = 36 x f 171,- enz. Advies en bemiddeling onroerend goed.

HUIZEN te koop gevraagd en aangeboden, ook in Spanje.

drs. J. A. Uding & Partners
Financ. adv. en vastgoed consultants.
Van Maerlantlaan 7 - Amersfoort.
033-17647.

Stelt u prijs op

VAKWERK KWALITEITS-ARTIKELN

dan

VAN Zeben's

Woninginrichting N.V.
Laarstraat 12-20.
Zutphen.

BOUWBEDRIJF

Fa. C. Spijker & Zn.

Van Ostadelaan 61
Tel. 02150-11189-16777
HILVERSUM

KOCH

Telefoon 055-214259 - Apeldoorn.

Kerkorgels
Elektronische orgels

voor kerk-, school- en huismuziek.

In voorraad: stalen kantoorkasten, stalen schrijfburo's, burostoelen, kantine tafels en -stoelen, magazijnstellingen, stalen wandrekken.

AVAC

Lage Kamp 3, Apeldoorn.
Tel. 055-211500.

Geopend van 13.00 tot 17.30 uur en zaterdags van 9.00 tot 12.00 uur.

- * Vervoer
- * Opslag
- * Distributie
- * Geregelde lijndiensten
- * Verzorging van alle zware transporten

M. BOUW EN ZONEN B.V.
EXPEDITIE- EN TRANSPORTBEDRIJF

Gildenstraat 11 - Nijkerk. Tel. 03494-3854 - Postbus 70 - Telex 40342

Bouw- en Aannemersbedrijf M. de Raad & Zoon

Pickestraat 62, Noordwijk, tel. 01719-12100 en 15257.

BUDDINGH NATUURSTEEN B.V.

Kanaalweg 10-11 - Telefoon 08385-19119.

VEENENDAAL

Koop bij onze adverteerders

TIMMER- EN AANNEMINGSBEDRIJF

J. STOUT

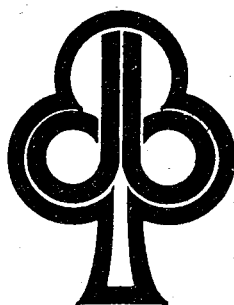
Dijklaan 84 - Telefoon 01825-590 - BERGAMBACHT.

Ventevogel Financiële Service Groep bv

Ventevogel Financiële Service Groep bv, is een samenwerking van bedrijven op het gebied van assurantiën, onroerend goed, financiële administratie en adviezen.

Uw vertrouwen waard

Bedhuisstraat 95
4380 AD Vlissingen
Tel. 01184-19181

Kistenfabriek
Nijkerk

N. DE BOER

OCEM

bouw en

korteweg

aanneming maatschappij b.v. breda

de nederlander

Redactie: Postbus 33822
2503 BC 's-Gravenhage
Administratie Van Deventerlaan 49
2271 TV Voorburg
Giro 70154 t.n.v.
Stichting Uniepers, Voorburg

Nogmaals de PLO

door drs. Gerard van Leyenhorst
vice-voorzitter CDA - Tweede Kamerfractie

De alsmaar verder gaande toenadering tot de PLO begint in Nederland steeds meer kritiek uit te lokken. Terecht naar mijn mening.

Immers welke stap heeft de PLO gezet – met betrekking tot haar relatie tot Israël – na alle reverences van westerse zijde aan het adres van de PLO? Geen enkele feitelijk. Artikel VI van haar handvest, de vernietigingspassage van Israël, is nog onverminderd van kracht. Op Pesach jl. werd daar opnieuw op bloedige wijze uitdrukking aan gegeven. In de kibboets Misgav Am was het doelwit geen militaire vesting, ...maar een peuterhuis.

VERKLARING VAN KERK EN SYNAGOGES

De vorige week hebben 100 predikanten, pastoors en rabbijnen de regering opgeroepen zich te onthouden van verdere toenadering tot de PLO. Zij vinden dat in het gevoerde beleid steeds minder de verbondenheid tot Israël tot uitdrukking wordt gebracht. Zij achten de aandacht voor het Palestijnse probleem een vanzelfsprekende zaak, maar dit mag niet gaan ten koste van de integriteit van onze buitenlandse politiek en van onze historische banden met Israël. De suggestie van minister Van der Klaauw dat de PLO thans geen terreur meer zou plegen, achten wij bovendien een belediging van het Israëliëse volk, dat nog dagelijks onder aanslagen van diezelfde PLO te lijden

heeft en is in strijd met de feiten, aldus deze pastores. Zij hebben zich bepaald ook gestoten aan de vergoelijkende manier waarop de minister van buitenlandse zaken – in Trouw 3 april jl. – sprak over de tekst van het PLO-handvest. Hij verklaarde namelijk dat „het PLO-handvest met daarin als doelstelling de vernietiging van Israël te vergelijken zou zijn met onze grondwet waarin ook nog steeds dingen staan die niet meer letterlijk genomen worden en waar niemand zich aan stoort”.

Het is te begrijpen dat dergelijke uitlatingen veler wenkbrauwen doen fronsen en dat in navolging van de 100 pastores en rabbijnen ook talloze anderen zich afvragen of wij niet bezig zijn zodoende het internationaal isolement van Israël te versterken.

KAMERVragen

De CDA-collega's Van den Broek en Aarts hebben op 11 april jl. hierover vragen gesteld aan minister Van der Klaauw. Tegelijk vragen zij de bewindsman ook nadere informatie over het bezoek van de PLO-functienaris dr. Sartawi – op 26 maart jl. – aan het ministerie van buitenlandse zaken. Terecht vragen zij ook onder welke categorie contacten dit bezoek moet worden gerangschikt. De destijds aangenomen motie – Brinkhorst sprak nog maar van feitelijke contacten – moeten we uit de thans gearrangeerde ontmoeting(en) afleiden, dat we reeds van diplomatieke, formele en/of officiële contacten moeten spreken? In dit verband verwijs ik graag naar mijn artikel van vorige week in de Nederlander. Ik denk dat bedoelde kamervragen terecht op een zeer cruciaal moment gesteld zijn. Een nadere – en gewetensvolle – bezinning op de weg die verder moet worden afgelegd lijkt mij bijzonder gewenst. Juist ook om een eervolle vrede in het midden-oosten te helpen bewerkstelligen.

In dit nummer opnieuw „Het Gezin”

In dit nummer van het christelijk-historische weekblad „de Nederlander” wordt opnieuw uitvoerige aandacht besteed aan „Het Gezin”.

Vorig jaar publiceerde het CDA-Vrouwenraad het rapport „Het Gezin: samenleven in verantwoordelijkheid”. Dit rapport heeft sinds zijn verschijning in druk veel belangstelling ondervonden. Het is bij honderdtallen verkocht en menigmaal besproken op bijeenkomsten van met name vrouwenorganisaties.

De CHJO wijdde dit voorjaar een conferentie aan het rapport. Met het oog op die conferentie publiceerde „de Nederlander” een aantal beschouwingen, die reacties opleverden. In dit nummer van „de Nederlander” nieuwe reacties en een beschouwing van de theoloog dr. W. Aalders.

Algemene vergadering CHU op 10 mei

Op zaterdag 10 mei aanstaande wordt te Rotterdam de algemene vergadering-1980 van de CHU gehouden. De agenda van de ochtendvergadering (aanvang 10.00 uur) vermeldt onder andere toespraken door dr. L. M. van Leeuwen (voorzitter CHU), drs. J. van Leijenhorst (vice-voorzitter CDA-Tweede-Kamerfractie) en dr. J. W. van Hulst (voorzitter CDA-Eerste-Kamerfractie).

Na de middagpauze vindt een discussie plaats over de gehouden redevoeringen.

De algemene vergadering wordt gehouden in „De Doelen”, Schouwburgplein 10 te Rotterdam. Tussen 9 en 10 uur is er gelegenheid voor het drinken van koffie en het kopen van een lunchbon van 15 gulden.

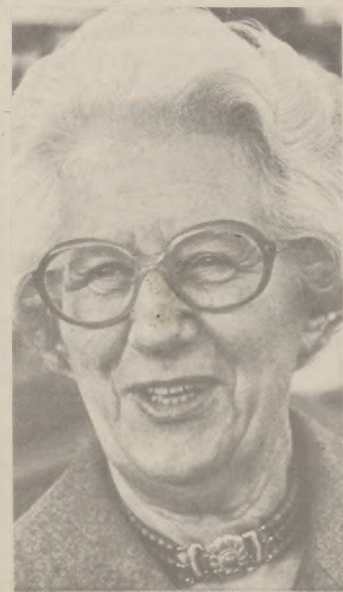
Staatssecretaris mevrouw mr. E. A. Haars:

Algemene gratie niet billijk en rechtvaardig

De uit de CHU afkomstige staatssecretaris van justitie, mevrouw mr. E. A. Haars, heeft dezer dagen in een brief aan de Tweede Kamer uiteengezet, waarom algemene gratie (ter gelegenheid van de troonwisseling) niet billijk en niet rechtvaardig is. Aan de brief is het volgende ontleend:

„Gaarne geef ik een uiteenzetting van de beweegredenen van de regering, welke hebben geleid tot de beslissing om geen algemene gratie te bevorderen ter gelegenheid van de aanstaande troonwisseling. Ik laat daaraan een korte terugblik naar het recente verleden voorafgaan. Een van de opvallende kenmerken van de na de bevrijding verleende algemene graties ter gelegenheid van een heugelijke gebeurtenis is, dat het maximum dat aan het gunstbetoon was verbonden, vooral voor wat de vrijheidsstraffen betreft, steeds geringer werd (1948: regeringsjubileum Koning Wilhelmina/troonwisseling, een jaar; 1955: bevrijdingsherdenking, 9 maanden; 1966: huwelijk prinses Beatrix, 3 maanden). De ontwikkeling kan mede worden verklaard door zich wijzigende inzichten omtrent de doeleinden van de strafrechtspleging en de functie die het instituut van gratie daarin

heeft verkregen. Daarmede houdt ook verband, dat van verschillende zijden steeds meer bedenkingen naar voren werden gebracht tegen het verlenen van

algemene gratie. Ook de adviezen van de rechterlijke autoriteiten omtrent het voornemen tot gratieverlening waren destijds zeer kritisch gesteld.

In 1966 heeft de Centrale Raad van Advies voor het Gevangeniswezen, de Psychopatenzorg en de Reclassering de gevolgen geëvalueerd van de algemene gratie ter gelegenheid van het huwelijk van prinses Beatrix. Vanwege de gewichtige daaraan verbonden bezwaren kwam de raad in grote meerderheid tot het oordeel, dat een algemene gratie in de toekomst geen aanbeveling zou verdienen.

Toen de regering zich in 1970, bij gelegenheid van de bevrijdingsherdenking opnieuw voor de vraag geplaast zag of er aanleiding was een algemene gratie te bevorderen, zijn de argumenten vóór en tegen gratieverlening opnieuw tegen elkaar afgewogen. Als resultaat daarvan is toen besloten geen gratie te bevorderen. Die lijn is doorgetrokken in 1973 bij het regeringsjubileum van koningin Juliana. Tot zover de terugblik.

AFWIJZEN

Reeds aanstonds na het bekend worden van de a.s. troonwisseling was te voorzien dat zich opnieuw de vraag zou voordoen of bij deze voor ons land en volk zo belangrijke gebeurtenis toch nog zou moeten worden overwogen algemene gratieverlening te bevorderen. Spoedig bleek dat met name in kringen van gedetineerden een zekere verwachting van gratie leefde. Vele intussen ontvangen brieven geven daarvan blijk. Ook van andere zijde is met wisselende argumentatie wel voor een gunstige beslissing in deze gepleit. De regering heeft echter op principiële gronden gemeend een dergelijk beleid te moeten afwijzen. Een procedure tot consultatie van de rechterlijke macht, als krachtens de Grondwet in de Gratieregeling 1976 vereist, is dan ook niet in gang gezet.

De beweegredenen geen algemene gratie te bevorderen zijn tweërlei. Voor de grote meerderheid van straffen geldt als bezwaar de gratie, hoe vernuftig en verfijnd men de regeling ook maakt, onontkoombaar zeer bezwaarlijke onbillijke neveneffecten heeft.

Voor een aantal straffen, met name de zwaardere vrijheidsbenemende straffen, komt daar nog bij dat een niet individuele gratieverlening de op de persoon en zijn bijzondere omstandigheden afgestemde strafoemeting en de strafuitvoering zou doorkruisen. Over beide thans meer.

Wat de langere vrijheidsstraffen betreft kan de vraag rijzen waarom dan vroeger gratieverlening wel verantwoord werd geacht en waarom nu niet meer.

De regering meent dat dit samenhangt met verandering in opvattingen omtrent doelstelling en toepassing van ons straf-

recht. Eertijds werd namelijk in brede kringen het element vergelding als hoofdmotief van de bestraffing aangemerkt. Waar dat het geval is, is ook eerder plaats voor het betonen van barmhartigheid bij gelegenheid van een heugelijke gebeurtenis van nationale betekenis. De vergelding heeft thans een andere functie. Zij bepaalt nu als het ware de bovengrenzen van de straf. De straf mag niet onevenredig zijn aan de schuld. In deze categorie van straffen is de strafoemeting een individueel gebeuren, met dien verstande dat de rechter met alle bijzondere omstandigheden van feit en persoon rekening houdt. Na de strafoplegging begint de tenuitvoerlegging, welke mede dienstbaar is aan het voorbereiden op de terugkeer in de maatschappij. Dat moet met de grootste zorg gebeuren. Is er sprake van voorwaardelijke invrijheidstelling, dan vereist deze een tijdige voorbereiding in het belang van de gedetineerde. Zowel de gevangenisautoriteiten als de reclasseringsinstellingen hebben daarbij een taak. Voor de lang gestraften, waarbij het individuele behandelingsplan sterk op de voorgrond staat, kan een algemene gratie storende gevolgen hebben. De voorwaardelijke invrijheidstelling verschuift immers onverwacht naar een vroeger tijdstip. Ook zou in een aantal gevallen de werkelijke strafduur beneden de 9 maanden termijn komen te liggen. Dan is voorwaardelijke invrijheidstelling (met toezicht) niet mogelijk (artikel 15 Wetboek van Strafrecht). Dit gaat ten koste van de reclasseringskansen. Wat de grote meerderheid van de straffen betreft – en dan moet men behalve aan vrijheidsstraffen ook aan geldboeten denken – liggen de bezwaren als gezegd

Vervolg op pagina 2

Oplossingen in Midden Oosten lijken onmogelijk

door: Virginie Korte-van Hemel, lid Tweede Kamer voor het CDA

Veel mensen vragen me of ik een prettige reis heb gehad naar „de Libanon”.

Ik aarzel dan: natuurlijk was het prettig onder leiding van mijn kollega Ad Ploeg (VVD) met vier kollega's, deskundig en plezierig terzijde gestaan door de griffier, negen dagen samen verkeren, uitstekend en hulpvaardig door onze ambassadeurs c.q. consui-generaal honorair met hun staven ontvangen, begeleid en gastvrij ontvangen te worden, zeker door ons Libanon-detachment ter plekke, maar dit alles is niet voldoende voor mij om te zeggen dat ik een prettige reis heb gehad.

Ik draai er dan maar wat omheen: ik heb een „indruk”-wekkende reis gehad: in de letterlijke betekenis van het woord.

De Tweede Kamer heeft het voornemen, om zolang er Nederlanders in het kader van Unifil een vrede-staak vervullen, hen tweemaal per jaar te bezoeken. Het eerste bezoek in juni jl. was voornamelijk gericht op het feitelijk functioneren van „Dutchbatt”: de legering, verzorging, persoonlijke en materiële aanpassingsproblemen etc., met een kort bezoek aan Beiroet en Tel Aviv, voor gesprekken met respectievelijk Libanese en Israëliëse regeringsvertegenwoordigers.

Deze delegatie bestond nu ook uit leden van de Vaste Kamercommissie voor Buitenlandse Zaken: heel nadrukkelijk wilde men nu zich op de hoogte stellen van de zienswijze van alle bij het Palestijnse konflikt betrokken landen: we waren er voor „fact-finding”: kijken en luisteren naar Syrië, Jordanië en Israël.

HOOR – WEDERHOOR

Welke indrukken waren zo indrukwekkend?

Het vraagstuk van de eigen identiteit van het Palestijnse volk en de mogelijkheid van een eigen Palestijnse staat enerzijds en de veiligheid van de staat Israël anderzijds vormde de spil voor ieder gesprek, van iedere ontmoeting.

„Hoor en wederhoor”: een goed uitgangspunt. De eerste drie dagen waren bestemd voor het „hoor”; dit betekende luisteren naar de visie in Damascus, Amman en Beiroet.

Syrië, Jordanië, Libanon: drie landen opererend vanuit een duidelijk te onderscheiden optiek, maar zich één voelend in hun angst voor agressie vanuit Israël en hun afwijzen van de Camp David-accord. Alle drie zeggen veel waarde te hechten aan het bezoek van de Nederlandse parlementariërs.

We vernamen dat ten gevolge van het accord van Cairo – een accord van de Arabische top – de aanwezigheid van de P.L.O. door de Arabische landen in Zuid-Libanon is geaccepteerd en deze – op zijn beurt – heeft berust in het verzoek van de Arabische top zich te onthouden van activiteiten vanuit Zuid-Libanon, het Unifil-gebied. Dit klopt wel met de waarheid: het Unifil-detachment lijkt minder „last” te hebben van de P.L.O. dan van de Christen Militia van majoor Hadat: (de naam blijkt bedrieglijk: het leger bestaat uit meer Moslims dan Christenen).

In Damascus stelde de heer Khadeb, lid van de Palestijnse Nationale Raad, het „parlement” van de P.L.O., dat deze Raad wel erkend is in de I.P.U.: Internationale Parlementaire Unie, waar ook veel leden van het Nederlandse parlement lid van zijn. In deze I.P.U. werkt de Palestijnse Raad mee in de voorbereiding van resoluties, zoals de P.L.O. in de Verenigde Naties deelneemt aan de beraadslagingen aldaar. Duidelijk spreekt men de teleurstelling uit over het feit dat in de

I.P.U.-vergadering (in Caracas september 1979) de Nederlandse delegatie zich zelfs zionistisch opstelde dan de Israëliëse delegatie.

Arafat stelde dat de tragedie van het Palestijnse volk in 1948 begonnen is, toen 60% van het volk vluchteling werd. Hij wees van de hand dat een Palestijnse staat communistisch zou zijn: „Wij zijn geen communisten”. Volstrekt wees ook hij de nu voorgestelde „zelfadministratie in Israël” van de hand: We mogen alleen onze eigen reinigingsdienst hebben! Hij is van oordeel dat Europa een zeer belangrijke rol moet spelen bij de oplossing van de problemen in het Midden-Oosten, omdat Europa verantwoordelijk is voor veel van het Palestijnse lijden: Europeanen hebben de Joden gedood, niet de Palestijnen; Arafat sprak uit bereid te zijn met de Joden zijn land te delen.

Ook kroonprins Hassan in Jordanië bepleitte een Europese rol in de oplossing van het konflikt. Hij is van oordeel dat de P.L.O. een steeds meer serieuze en integere rol speelt in de wereldpolitiek.

President Sarkis in Libanon vond dat samenleven tussen Islam en Christendom moeilijker en belangrijker is dan die tussen katholieken en protestanten. De verdeeldheid in Libanon is naar zijn oordeel zo ernstig dat de eenheid zich niet zal herstellen als de Palestijnen niet verdwijnen. Hij stelde duidelijk een vraagteken bij de rol van V.N., als die nog geen oplossing kan bieden voor dit probleem; immers de V.N. heeft ons gevraagd de Palestijnen op te nemen; Libanon hoeft daar nu niet het slachtoffer van te worden.

Desgevraagd weigerde Arafat te zeggen waar voor hem de grenzen van Israël lagen: „I want to keep this card”; heel hard, heel onbuigzaam.

Er is daar duidelijk een gevoel uitgesloten te zijn door de Camp David-accorden, gesloten tussen Israël, Egypte en Amerika: „over ons, zonder ons” is de reactie van de Palestijnse zijde. Bovendien acht men zich verraden door de „grote broer” Egypte.

We bezochten ook twee vluchtelingenkampen: op een koude regendag een kamp bewoond door 60.000 Palestijnen ten Zuiden van Amman. Het was triest, troosteloos weer en de straten spekglad door de glibberige rode aarde.

Toen we drie dagen later het tweede kamp bezochten ten zuiden van Beiroet was het stralend voorjaarsweer. In tegenstelling tot het eerste maakte het op mij – mirabile dictu – een welverende indruk.

Vluchtelingenkampen zijn reliëken van strijd en zolang de strijd nog niet is beslist – en dat is het nog lang niet daar – zijn vluchtelingenkampen ook de plaats van waar men tezamen blijft terug verlangen naar eigen huis en haard. Ik ben me heel goed be-

wust dat dit diepe verlangen een belangrijke rol speelt in de politieke stellingname van de Palestijnse leiders: integratie danwel opheffing van deze kampen is hiermee strijdig!

Groot was de behoefte aan Palestijnse zijde ons te overtuigen van de „kwaliteit” van het Palestijnse volk, 3 1/2 à 4 miljoen groot; 6.000 hoogleraren etc. aan universiteiten in eigen land, maar ook in Amerika en Europa, 27.000 ingenieurs, 22.000 artsen, 120.000 studenten, verspreid over de hele wereld.

Het „wederhoor” in Israël gaf om het beeld van een land dat strijdt voor veilige grenzen en gelukkig is met het vredesakkoord met Egypte: het was na 30 jaar, en nog wel met Egypte, dat 40% van de Arabische bevolking bevat; een akkoord dat Israël veiligheidszuidgrenzen garandeert. Israël, dat tracht vanuit de Camp David-afspraken verder te gaan, worstelend met de problematiek van de nederzettingen op de West-Oever. En daar tussenin, in Zuid-Libanon, de 6.000 man van Unifil, in een prachtig bijbels landschap. Libanon, verscheurd door bur-

geroerlog, met in de hoofdstad Beiroet (geen politie, geen stoplichten, iedereen scheurend door de bocht) Christen- en Moslimwijken met eigen militia's en overall militaire posten: van de Syriërs, van de P.L.O., van Unifil (in het mandaatgebied), van de Christen militia's van majoor Haddad in het uiterste zuiden tegen de grens van Israël.

PLEKJE NEDERLAND

Het driedaags bezoek aan het hoofdkwartier te Nakoera en het bataljon in Harris was op een bepaalde manier een verademing; ik voelde me direkt „thuis”: een plekje Nederland in het woelige onrustige Midden-Oosten: de delegatie is – door zich in drie groepen te splitsen – er in geslaagd praktisch alle posten te bezoeken. Alle respect voor de wijze waarop onze mensen daar – in dit jaargetijde vaak door wind, modder, regen en tocht geteisterd – hun vrede-staak vervullen.

De verlenging van het Unifil-mandaat in Libanon moet door de Kamer worden goedgekeurd, evenals de Nederlandse deelname eraan.

De eerste goedkeuring houdt een politiek en wellicht financieel antwoord van onze samenleving in; de vraag naar deelname van Nederlanders roept een antwoord op waarvan ik me bewust ben dat een „ja” van het parlement diep kan ingrijpen in de levens van veel mensen en gezinnen: ± 800 mensen voor een half jaar uit de omgeving weg en belasten met een vrede-staak aan de Middellandse Zee, waar de problemen bijna onoplosbaar lijken.

Enkele uitspraken van het forum, gevormd door de staf van het

bataljon op vragen van de delegatie „Dienstplichtigen en beroepsmilitairen doen dezelfde ervaring op”, „het verrichten van deze taak geeft aan mij als beroepsmilitair, een nieuwe dimensie”, „mijn blik is aanzienlijk verruimd”, „ten aanzien van de verhouding Israël/P.L.O.: „men is begrip aan het krijgen dat er meer meningen zijn.”

De kennisname van de levensstijl van de bevolking in de dorpen in Zuid-Libanon, leidde ook tot deze uitspraak op, meerdere malen gehoord uit de mond van een militair, „het is precies hier zoals het in de Bijbel geschreven staat; maar één ding klopt niet: Maria zal wel achter de ezel gelopen hebben en Josef erop gezeten.”

Nederland vervult nu ± één jaar zijn vrede-staak in het Midden-Oosten. De vraag hoelang Unifil, totaal 6.000 man, daar nog zal blijven is nu niet te beantwoorden. De deelname van het Nederlandse bataljon zal ongetwijfeld regelmatig ter discussie worden gesteld, uiteraard in overleg met andere landen.

Nu, terugkijkend op de vele ontmoetingen in die landen blijft me vooral bij hoezeer iedere vrouw en man, Israëliër of Palestijn in zijn eigen persoonlijk leven en in zijn familie geleden heeft en lijdt door de diepe wonden die geslagen zijn door de oorlogen.

Oplossingen realiseren voor problemen die politiek zo moeilijk liggen, voor mensen die zo geleden hebben, lijkt een onmogelijke opgave.

Onze vrede-staak optimaal vervullen is het minste wat we kunnen doen.

(Overgenomen uit het KVP-blad „Politiek Nieuws”).

Vervolg van pagina 1

in de sfeer van de onontkoombare onbillijkheid. Onvermijdelijk is immers dat in een gratiebesluit enige vaste tijdstippen worden bepaald, voor welk het strafbare feit moet zijn gepleegd en de veroordeling onherroepelijk moet zijn geworden. Door de opneming van deze data in het betreffende Koninklijk Besluit wordt bepaald wie nog net wel en wie niet niet meer voor het gunstbetoon in aanmerking zullen komen. Hier kunnen allerlei willekeurige factoren een rol gaan spelen. Bijvoorbeeld het tijdstip waarop de behandeling ter terechtzitting plaatsvindt. De afdoening van een zaak kan zijn aangehouden (bijvoorbeeld door de ziekte van de verdachte), zodat er op het beslissende tijdstip geen onherroepelijk vonnis is.

PROBLEMEN

Er rijzen voorts problemen rond-

Rentmeesterschap en solidariteit

Teksten van de redevoeringen van CDA-fractievoorzitter Lubbers en minister-president Van Agt op het CDA-congres van 20 januari 1979. In de brochure zijn ook de congresresoluties opgenomen. Publikatie van het CDA

32 pag., f 2,50 (incl. portokosten)

Bestellingen: giro 13 70 00 t.n.v. CDA, Den Haag, met vermelding van de titel.

om het hoger beroep. Heeft men appel ingesteld, waardoor het vonnis niet onherroepelijk is geworden, dan valt men niet onder de gratieregeling. Hij is echter van beroep afzag valt wel onder de regeling. Ongelijkheid kan hier ook ontstaan doordat in het ene geval de officier van justitie wel, in het andere geval niet afstand heeft gedaan van het hem toekomende recht van hoger beroep. Een gratieregeling die in aantocht is brengt trouwens ook allerlei onzuiverheden mee in de periode voorafgaande aan de doorvoering daarvan. Zo zullen verdachten die in hoger beroep hadden willen gaan daarvan afstand doen, omdat zij met de onherroepelijkheid van het vonnis gebaat zijn. Zo mag men in deze periode verwachten dat het publiek minder bereidheid zal tonen op transactievoorstellen in te gaan of ook, na veroordeling tot hun vrijheidsstraf weinig geneigd zal zijn na oproep zich vrijwillig te melden voor het ondergaan van die straf. Bovendien worden diegenen, die de ten uitvoerlegging van hun straf hebben kunnen uitstellen, bevoordeeld boven hen die ongeveer gelijktijdig zijn veroordeeld en inmiddels hun straf hebben ondergaan.

Aan het bovenstaande moet worden toegevoegd dat de ervaringen die zijn opgedaan na vorige algemene gratieverleningen aantonen dat de gevoelens van onvrede en onbillijkheid lijken te overheersen. Men ziet dan dat velen zich alsnog tot de Kroon wenden met het verzoek om alsnog individueel een gunstbetoon te mogen ontvangen, omdat ze door toevallige omstandigheden niet in de gratie hebben gedeeld.

In vrijwel alle gevallen moet dan een afwijzend antwoord worden gezonden om niet te vervallen in een willekeurig gratiebeleid dat de rechtsongelijkheid nog verder zal vergroten. Daarbij valt dan in het bijzonder te denken aan degenen die berusten in het feit dat

de algemene gratie op hen geen toepassing had.

Algemene gratie doorkruist bovendien het rechterlijk beleid met betrekking tot de straftoemeting.

Daar de rechterlijke macht in verband met de advisering reeds vroegtijdig van de mogelijkheid van een algemene gratie in kennis moet worden gesteld, komt zij in een moeilijke positie te verkeren. De rechters zouden in de periode tussen advisering en afkondiging van het besluit straffen moeten opleggen in de wetenschap, dat deze geheel of ten dele weer door de algemene gratie zullen worden kwijtgescholden.

Tenslotte ontbreekt een rationele en als rechtvaardig te ervaren maatstaf voor de bepaling van welk deel van de vrijheidsstraffen en van geldboeten moet worden kwijtgescholden. In ieder geval zullen tot levenslang veroordeelden niet voor toepassing van algemene gratie in aanmerking kunnen worden gebracht.

Vanzelfsprekend is ten aanzien van hen een individuele beoordeling een dwingende eis. Het voorgaande kan aldus worden samengevat dat, naar hendaagse inzichten omtrent de doelstellingen van de strafrechtspeling en het strafrecht, een algemene gratie welke wijze van uitvoering men daaraan ook geeft, niet aan te stellen eisen van billijkheid en rechtvaardigheid kan voldoen. Daarom meent de regering ter gelegenheid van de troonswisseling, hoezeer ook een bijzondere gebeurtenis, geen algemene gratie te moeten bevorderen”.

Aldus een uiteenzetting van staatssecretaris mevrouw mr. Haars van justitie over de beslissing geen algemene gratie te verlenen.

H. L.

De erfenis van Colijn als politiek probleem voor de ARP

BOEKBESPREKING

De ARP beleefde onder de leiding van Colijn de meest invloedrijke periode uit haar geschiedenis. Als premier drukte Colijn van 1933 tot 1939 een stempel op het politieke leven in ons land. Bij de Tweede Kamerverkiezingen van 1937 bereikte de ARP haar grootste omvang met 16,4% van de stemmen. Colijns orthodox financieel-economisch beleid tijdens de crisisjaren leidde bij voor- en tegenstanders van zijn optreden tot een krachtige stellingname. Bij sommigen leidden de ervaringen uit deze periode tot een breuk met het anti-revolutionaire (Gereformeerde) milieu, zonder dat zij er ooit geheel van los kwamen. De auteur Jan Wolkers is hier een treffend voorbeeld van. Zij die de AR trouw bleven vormden een gesloten front. Daarbinnen was kritiek op Colijn toegestaan; naar buiten bleef men hem – ook na de oorlog – tegen zijn kritici verdedigen. De discussie rond Colijn is geleidelijk geluwd. De na-oorlogse generatie is zich niet of nauwelijks bewust van de haast traumatische nawerking die de val van het vijfde kabinet-Colijn in 1939, als gevolg van de aanvaarding van de motie-Deckers in de Tweede Kamer, voor de ARP heeft gehad.

De motie-Deckers vormde het einde van het tijdvak-Colijn en het begin van een periode die tot 1952 zou duren, waarin de ARP onder leiding van Schouten, als oppositiepartij in een politiek isolement kwam. In 1952 nam de ARP opnieuw deel aan de regering, met Zijlstra en Algera als geestverwante ministers. Voor het eerst werkten anti-revolutionairen in een kabinet met socialisten samen. Schouten had nog steeds bedenkingen maar legde zich bij de visie van de meerderheid van de AR-fractie neer. In 1956 verliet hij de actieve politiek. Over de lotgevallen van de ARP in de periode tussen 1939 en 1952 publiceerde de historicus Doeko Bosscher een studie waarop hij onlangs aan de Rijksuniversiteit te Groningen promoveerde. Na een inleiding over de geschiedenis van de ARP tot 1939 en de rol daarin van Colijn, geeft de auteur een overzicht van de wijze waarop de ARP twee belangrijke politieke thema's waar Colijn veel invloed op had, na de oorlog uitwerkte. Te weten: de

sociaal-economische- en de koloniale politiek. Vervolgens beschrijft Bosscher de ontwikkeling van de ARP in de jaren 1945-1952. Daarbij schenkt hij vooral aandacht aan de kabinetsformaties van 1951 en 1952. In een nawoord maakt de auteur enkele opmerkingen over de gebeurtenissen in de ARP na 1952.

VERWERKT?

De auteur is een belangstellende buitenstaander die van huis uit zowel kerkelijk als politiek niet vertrouwd is met de wereld van de ARP.

Na lezing van dit boek komt het mij voor dat deze positie van de schrijver de kwaliteit van zijn werk ten goede komt.

Nu is het voor elke historicus moeilijk om een objectief beeld te schetsen van de geschiedenis van de partij waarmee hij zich verbonden voelt. Maar dit aspect lijkt juist bij het hier behandelde onderwerp van bijzondere betekenis. Hoewel kritiek op Colijn en Schouten in de de ARP makkelijker wordt geaccepteerd dan vroeger, geeft kennisname van de reacties op Bosschers boek van commentatoren van anti-revolutionaire huize, ons toch de indruk dat de ervaringen, opgedaan in de voor de verdere ontwikkeling van de partij zo belangrijke oppositieperiode 1935-1952 nog steeds in de ARP niet volledig zijn verwerkt.

Zo is Puchinger van oordeel dat de werkelijke betekenis van Colijn in zijn tijd in dit boek niet duidelijk wordt gemaakt. In dezelfde lijn ligt het lezenswaardig commentaar van oud AR-voorzitter Veerman. Hij stelt dat Bosscher in feite niet schrijft over Colijn maar over Schouten. Het karakter van Colijns erfenis is huns inziens niet duidelijk. In deze reacties zit een kern van waarheid.

Op bepaalde punten week Schoutens visie, reeds voor de oorlog af van Colijn. Zo was Schouten veel meer dan Colijn gehecht aan de rechtse samenwerking.

Ook toonde Colijn bij het uitbreken van de oorlog in september 1939 een genuanceerder opvatting ten aanzien van politieke samenwerking met de sociaal-democraten dan Schouten. Dit neemt echter niet weg dat Colijn door zijn gave gulden-politiek in

de jaren dertig de basis legde voor een uiterst slechte verstandhouding tussen anti-revolutionairen en socialisten. Schouten zou hier niet als verzoener optreden. En voorts trok Schouten na de oorlog de lijnen van Colijns economische en koloniale politiek door ondanks het verzet hiertegen in anti-revolutionaire kring met name respectievelijk bij het CNV en de Gereformeerde zending.

In beschouwingen over dit boek van vertegenwoordigers van de na-oorlogse generatie valt op dat Breedveld in „Trouw” – wijzend op de problemen die het kabinet-Van Agt momenteel ondervindt in zijn bezuinigingspolitiek – tot een voorzichtig verdediging van Colijn komt.

In „Ad Valvas”, studentenblad van de Vrije Universiteit constateert Hans Kuné dat het beeld dat Bosscher van de ARP geeft, in bepaalde opzichten meedogenlozer is dan het ooit te voren is geweest. Kuné's eendoordeel is gelet op deze uitspraak uiterst genuanceerd. Hij meent dat dit boek de geschiedschrijving van de ARP en de theoretische analyse van de ver- en ontzuijing in Nederland een stapje verder heeft gebracht. Bij alle hier genoemde auteurs valt het op dat men – met onderlinge nuances – terughoudend blijft in het accepteren van kritiek op Colijn, door buitenstaanders geuit.

GEVOLGEN VAN DE OPPOSITIEPERIODE

In zijn Nawoord volstaat de auteur met het aangeven van enkele hoofdlijnen betreffende de ontwikkeling van de ARP na 1952.

Een belangrijk facet komt echter niet aan de orde. Dit betreft de vraag welke gevolgen de periode van oppositie in de jaren 1939-1952 voor de ARP heeft gehad. We maken hier Bosscher geen verwijt van. Deze vraag valt buiten het kader van zijn onderzoek. Toch verdient dit aspect ons inziens enige aandacht bij de verschijning van dit boek over de ARP.

Het komt mij voor dat de ervaringen opgedaan in de oppositieperiode tussen 1939 en 1952, ertoe hebben geleid dat de ARP sindsdien het voeren van oppositie als „uiterste noodzaak” beschouwt. Men heeft zich kennelijk gerealfseerd dat langdurige op-

positie tot een politiek onvruchtbaar isolement dreigt te leiden.

Sinds 1952 is de ARP namelijk in alle optredende kabinetten – van verschillende politieke samenstelling – met geestverwante bewindslieden vertegenwoordigd geweest.

Bij enkele formaties heeft deze opstelling tot interne frikties geleid. In 1966 stemde de AR-fractie in de „nacht van Schmelzer” tegen de geruchtmakende motie die het einde betekende van het kabinet-Cals. Het hierop gevormde interimkabinet stond onder leiding van een anti-revolutionaire premier: Zijlstra. Vervolgens werkte de AR mee aan de formatie van het confessioneel-liberale kabinet-De Jong. Dit leidde tot het optreden van de zogenaamde „spijststemmers” in de ARP.

AR-fractie leider Biesheuvel zag zijn kundig parlementair optreden in 1971 bekroond met het premierschap van een kabinet waaraan behalve de drie christen-democratische partijen en de VVD ook DS'70 deelnam. In de formatie die volgde op de vervroegde verkiezingen van 1972 – nodig geworden omdat DS'70 het kabinet niet langer steunde – sprak de meerderheid van de AR-fractie zich uit voor de deelname van de geestverwante ministers Boersma en De Gaay Fortman aan het kabinet-Den Uyl.

In vergelijking met de val van het vijfde kabinet-Colijn in 1939 toont de houding van de ARP in 1973 markante verschillen. Evenals Gerbrandy – die in 1939 tegen het advies van Schouten tot het kabinet-De Geer toetrad – kregen in 1973 Boersma en De Gaay Fortman sr. veel kritiek vanuit hun partij te horen. Laatst genoemden kregen echter steun van de partij- en fractieleiding. **Belangrijker is echter dat de AR-fractie in 1939 haar premier Colijn volgde in het isolement. In 1973 volgde de fractie Biesheuvel in dit opzicht echter niet. Latere historieschrijvers zullen wellicht in de gelegenheid zijn onze stelling ten aanzien van de nawerking van de oppositieperiode voor de houding van de ARP na 1952 te toetsen.**

NUTTIGE FUNKTIE

Bij een aantal onderdelen in dit boek zijn ongetwijfeld kritische

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter: A. Buntsma, drs. M. Smits, drs. A. J. van Dulst, Wm C. de Kruijf, D. Rebel, Drs. H. van Spanning, Drs. G. van Leijenhorst, Govert Veldhuijzen en mevrouw E. Sleyser-Tegelaar

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema; Dr. E. Bleumink, Prof. Dr. J. W. van Hulst; Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES
Postbus 33822
2593 BC 's Gravenhage

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van nieuwe abonnees, advertenties, adresveranderingen, weekblad:
Stichting „Uniepers”
Van Deventerlaan 49,
2271 TV Voorburg,
tel. 070-861520
(uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs f 30,- per jaar.
Vooruit te voldoen op postrekening 70154.
Voorburg t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U. Postbus 67
3770 AB Barneveld.
Telefoon (03420)-6141.

kanttekeningen te plaatsen. We beperken ons tot één voorbeeld. Bosscher heeft op zich zelf wellicht gelijk als hij in een stelling bij zijn proefschrift opmerkt dat het mislukken van een fusie tussen ARP en CHU, onmiddellijk na de Tweede Wereldoorlog J. Schouten niet persoonlijk kan worden aangerekend.

In deze uitspraak komt een belangrijk element van Schoutens optreden in het na-oorlogs overleg tussen ARP en CHU echter onvoldoende tot zijn recht.

Wijlen mr. Beernink heeft mij wel eens meegedeeld dat Schouten in deze gesprekken een veel moeilijker gesprekspartner was dan enkele andere vooraanstaande anti-revolutionairen. Het strakke, rechtlijnige denken van Schouten maakte op de CHU-delegatie een dusdanige klassieke anti-revolutionaire indruk dat men een fusie met de partij waarvan hij de leider was, al spoedig onmogelijk achtte.

Wij hebben onze bespreking voornamelijk gericht op enkele beschouwingen rond dit boek. Uit deze werkwijze zal duidelijk zijn dat wij veel waardering voor deze studie hebben.

„Om de erfenis van Colijn” zal ongetwijfeld de gedachtenwisseling over de betekenis van de anti-revolutionairen in de politiek stimuleren. In dit opzicht kan dit boek wellicht ook binnen het CDA een nuttige functie vervullen.

H. van Spanning

1) Doeko Bosscher: „Om de erfenis van Colijn”; de ARP op de grens van twee werelden; uitg. Sijthoff, Lelden; 480 pag.; prijs f 34,50

2) De in dit artikel genoemde recensies zijn de volgende:
G. Puchinger (De Tijd d.d. 7 maart j.l.); A. Veerman (Trouw d.d. 28 maart j.l.); Willem Breedveld (Trouw d.d. 21 februari j.l.); Hans Kuné (Ad Valvas d.d. 7 maart j.l.). Ten aanzien van Breedveld en Kuné is de signatuur van hun blad als min of meer sympathiserend met de ARP beschouwd. De politieke voorkeur van deze auteurs is mij niet bekend.

CH-vrouwen in Rotterdam jubileerden

Op woensdag 16 april heeft de CHU-vrouwenkiesvereniging Rotterdam haar dertigjarig bestaan gevierd. Als Vrouwenstudiegroep bestaat zij echter al

sinds 1937, toen zij werd opgericht om vrouwen van christelijk-historische signatuur over de drempelvrees van „mannenvergaderingen” heen te helpen en hen politiek en maatschappelijk te vormen. Landelijk zijn de CHU-vrouwen sinds jaar en dag verenigd in „De Centrale”, die vele vrouwen aan vertegenwoordigende politieke organen heeft geleverd. De Rotterdamse groep is een van de weinige Vrouwenkiesverenigingen geweest en is nu de laatste nog bestaande. Dat gaf haar afgevaardigden stemrecht op de landelijke Unieraad.

De status van Kiesvereniging zal straks verloren gaan als bij de CDA-fusie in oktober 'a.s. geen aparte CHU-vrouwengroepering meer zal bestaan. Hopelijk zullen de leden zich dan laten inschrij-

ven bij het CDA-vrouwenberaad Rotterdam, onlangs opgericht.

Op de feestelijke ledenvergadering heeft mevrouw J. Punt-van Osnabrugge, vice-voorzitter van de Centrale van CH-vrouwen, gesproken over „Van CHU naar CDA-vrouw”. De voorzitter van de jubilerende vereniging, mevrouw G. J. Klomp-Langerak, hield de herdenkingstoespraak.

CDA-VROUWENBERAAD ROTTERDAM

Op 2 april 1980 is in Rotterdam opgericht een plaatselijke afdeling van het CDA-Vrouwenberaad, een organisatie die op provinciaal en landelijk niveau reeds geruime tijd geleden van start is gegaan.

Het CDA-Vrouwenberaad is ontstaan uit vrouwenorganisaties

van ARP, CHU en KVP, versterkt met rechtstreekse CDA-leden. Het Vrouwenberaad stelt zich onder meer ten doel, de CDA-vrouwen meer politiek bewust te maken, vrouwen te vormen en te poussieren in politieke en andere openbare organen, kortom haar stem te laten horen waard dat nog niet of niet voldoende gebeurt. Eerste onderwerp van studie is het rapport „Het gezin; Samenleven in verantwoordelijkheid”.

Als voorzitter van het Rotterdamse CDA-Vrouwenberaad is gekozen mevrouw G. A. van der Spek-Pereboom; penningmeesteresse is mevrouw H. G. M. Giezeman en secretaresse mevrouw J. A. Heere-Nickolson.

Molukker en Nederlander

Perspectieven van een relatie

Brochure van de wetenschappelijke instituten van het CDA, opgesteld door mr. H. W. J. Droesen e a

31 pag.; f 5,-
(incl. verzendkosten)

Bestellingen:
giro 60 45 00 t.n.v. de Savornin-Lohmanstichting, Den Haag

UNIEBUREAU
HET BUREAU VAN DE CHR HIST UNIE, Wassenaarseweg 7, 2596 BC 's Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander” te zenden aan:
Bureau CHU
Wassenaarseweg 7,
2596 BC 's-Gravenhage
Telefoon (070) 244516

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de De Savornin Lohmanstichting is 070-246791

Het Gezin

door: dr. W. Aalders.

Mij werd door vriendelijke hand toegezonden een exemplaar van het rapport: *Het Gezin. Samenleven in verantwoordelijkheid. Dit rapport is een werkstuk van het CDA-Vrouwenberaad. Het heeft, naar ik hoor, sterk de aandacht getrokken. In grote getale is het afgenomen door tal van personen en instanties, zowel in binnen- als buitenland. Vertalingen ervan worden overwogen. Uiteraard heb ik als reformatorisch theoloog met grote belangstelling kennis genomen van dit rapport. Leidinggevende vrouwen van een christelijk politieke partij spreken zich hier immers uit over de vragen van gezin en samenleving. Dat raakt de fundamenten van Kerk en Staat.*

Onmiskenbaar is, dat aan dit rapport veel werk ten grondslag ligt. Het biedt veel informatie! Dat ik dit werkstuk toch niet grondig kan noemen, wordt veroorzaakt door de magere principiële door-denkning der opgeworpen vragen. De breedheid wint het verre van de diepte. De problemen worden benaderd van onder op, niet van Boven af. Er klinkt in dit rapport niets door van Groen's adagium: „Er staat geschreven! Er is geschied!“ Node mist men de gezaghebbende stem van de historie en traditie. Het Gezin wordt zodoende tot een tijdgebonden mogelijkheid. Het is geen wezen, geen principe, geen **arche** meer. Dat opent daarom de deur voor anarchisme. Dat is een hachelijke zaak.

Hoofdstuk 1 van het rapport geeft het resultaat weer van een aantal verkenningen in tijd en ruimte. Dat is dus een geschiedkundige, geografische en sociologische ontdekkingsreis. Daarbij wordt veel aandacht gegeven aan de veranderingen in vormen en functies van het gezin, in normen en spelregels, in verschuiving der rolverdeling. Daarbij komt ook tersprake de invloed, die vanuit de Kerk in haar verscheidenheid op het gezin is uitgegaan; voorts de ontwikkelingen van alternatieve samenlevingsvormen en de emancipatiebeweging.

WEINIG VERTROUWEN

Ik moet eerlijk bekennen, dat de waardering voor dit oriënterend

onderzoek bij mij aanzienlijk slonk, toen ik de passage las, die gewijd is aan „Jezus en zijn eerste volgelingen“ (blz. 16). Wat hier te berde wordt gebracht, wekt weinig vertrouwen in de gefundeerdheid van andere uitspraken op geschiedkundig terrein.

Bevat hoofdstuk 1 totaal 34 bladzijden, het volgende nauwelijks 8. En, dat is dan het „normstellende“ hoofdstuk! Om normen te kunnen stellen „volgt men het spoor van het Bijbels samenleven na“. Wat dat spoor zoeken oplevert, kan niet anders dan als zeer teleurstellend en onbevredigend genoemd worden. Er wordt gesproken over: Gods beeld, liefde, communiceren, sex en erotiek. Het hoofdstuk eindigt met een passage, waarin de tekst over „Wat God samengevoegd heeft, scheid de mens niet“ (Mattheus 19:6), op een vreemde, willekeurige manier wordt uitgelegd en aan de bijbelwoorden een draai wordt gegeven, die de tekst ontkracht.

Maar dat terzijde gelaten. Er is in dit hoofdstuk iets, wat ons uitermate verbaast. Wat is de opstellers van dit rapport hier overkomen? Hebben ze een blackout, een geheugenstoornis gehad? Ik wil niet aannemen, dat zij de lezers hebben willen manipuleren. Maar wèl rijst dan de vraag, of zij misschien gemanipuleerd zijn geworden, bijvoorbeeld door zich eenzijdig modernistisch te hebben laten voor-

lichten. Gezien de lijst van geraadpleegde literatuur achterin het rapport, sluit ik die mogelijkheid bepaald niet uit.

Wat is namelijk het geval? Bij het „navolgen van het spoor van het Bijbels samenleven“ heeft men nota bene het Gezin niet ontdekt! Zelfs het woord „gezin“ komt in dit normstellende hoofdstuk niet voor! Wanneer men zo iets constateert, krijgt men als lezer de neiging, om een psychologisch onderzoek te doen naar de verborgen motieven en achtergronden van degenen, die zulk een rapport opstelden. Voorshands houd ik het erop, dat zij zó overstelpt zijn geweest door de sociologische nieuwsgaring in het eerste hoofdstuk, dat zij daarna niet meer in staat waren, om de Bijbel te lezen zoals die gelezen moet worden, namelijk als bron van Waarheid.

Wanneer men nu langs alle kapitale uitspraken over het Gezin in de Bijbel heeft heengelezen, wordt het „normstellen“ wel een vreemde zaak. Hoe kan men daar nog waarde aan hechten? Welk bijbelgelovig mens zal nog geneigd zijn er naar te luisteren? Zeker niet de Israëliet, voor wie het onweersprekelijk is, dat het gezin in het paradijs is gegrond, in het leven der aartsvaders is hersteld, en dat het fundament is van Israël's volksbestaan. Zeker ook niet de traditiegetrouwe christen, die een heilshistorische lijn ziet lopen van de gezinnen der aartsvaders, van het gezin van Boaz en Ruth, van Isai, David en Salomo, tot aan het heilige gezin van Maria en Jozef met het kind Jezus. Evenmin de christen van de Reformatie en van het Réveil, voor wie het gezin als huisgemeente de oerel van de Kerk was. En wie kent niet de luisterrijke regels, die de katholieke G. K. Chesterton in het begin der 20e eeuw aan het gezin als hoeksteen der maatschappij heeft gewijd?

Voor wie is dan dit rapport bedoeld? Is er een generatie opgekomen, die zó anti-historisch, zó revolutionair ingesteld is, dat Waarheid voor haar een breuk met het verleden is? Men zou die generatie dan moeten karakteriseren met de woorden, die Prof. Huizinga eens wijdde aan Menno ter Braak: „Hij is één van de

mensen, die het individuele vermogen tot geestelijke creatie overschatten en die nooit zullen weten, hoe klein hun eigen vernuft is in vergelijking met al hetgeen hen bindt aan het verleden“ (**Verzamelde Werken**, Deel 8, blz. 551).

VOLUIT

Onnodig te zeggen, dat de gevolgen van het teleurstellende en onbevredigende karakter van hoofdstuk 2 voluit aan het licht komen in de laatste twee hoofdstukken! Waar geen beginsel, geen principe, geen **arche** meer in het Gezin gezien wordt, breekt de stroom van het anarchisme door. „De regen viel neer en de stromen kwamen en de winden waaiden en stortten zich op het huis, en het viel in, want het was niet de rots gegrondvest“ (Mattheus 7:24-27).

Onze eindconclusie ten aanzien van dit rapport moet dan ook wel zijn, dat een nieuwe, bijbelse, historische bezinning op het Gezin dringend nodig is. Zeker voor een christelijke, politieke partij, die de Heilige Schrift als grondslag erkent!

HERBEZINNING

Bij zulk een herbezinning zal het er dan vooral op aankomen, dat ondanks de zuigkracht, die van ideologisch gekleurde tijdstromingen uitgaat, men zich gehoorzaam, onbevangen, onvooropgenomen, luisterend openstelt voor de stem der Waarheid, die uit de Bijbel opklinkt. Men zal er zich daarbij van tevoren bewust van moeten zijn dat zulk luisteren ergernissen in ons kan en zal oproepen. Voor mij staat het vast, dat aldus op onweersprekelijke wijze het Gezin weer als een scheppingsgegeven, als een oerwaarheid (**arche**), naar voren zal komen. Het Gezin is méér dan het huwelijk, méér dan vriendschap, méér dan liefde van man en vrouw. Het Gezin omvat daarom ook wezenlijk méér dan liefde, communicatie, sex, erotiek. Het heft man en vrouw boven zichzelf uit in een nieuwe en hogere waar-digheid. Het is een grootheid, die onvergelijkbaar en onvervangbaar is, en die voor Kerk en Staat, voor cultuur en maat-

schappij, voor wereld en geschiedenis, een waarde vertegenwoordigt, waarvan het verlies heilloos zou zijn. Met recht wordt daarom het Gezin hoeksteen en pijler van de maatschappij genoemd!

Bijbels gesproken liggen Staat, Kerk en cultuur in het Gezin besloten. Zo bevat het Gezin een religieus-zedelijke waarde in de autoriteit der ouders en gelijkt daarin op de Staat. Ook ligt er in het Gezin een opvoedingselement en daarin gelijkt het op cultuur. Zo is het Gezin niet een vierde levenskring naast Kerk, Staat en cultuur, maar grondslag (**arche**) van deze drie. In wezen normeert daarom het Gezin de Kerk, de Staat, de cultuur.

Zelfs kan en mag gezegd worden dat in het Gezin het Rijk Gods op aarde zijn zuiverste en klaarste weerspiegeling heeft. Er wordt immers gesproken in de Bijbel van „Onze Vader in de hemelen“, van het „Vaderhuis“, van „de kinderen van het Koninkrijk“, van Christus als „de eerstgeborene onder vele broeders“ (Mattheus 6:9, 8:12, 12:50, 13:38, Lucas 18:29, Romeinen 8:29 enz.).

Met deze vaststelling is niet ontkend, dat er naast het Gezin niet ook uitzonderlijke roepingen zijn. Dat zijn dan echter altijd irreguliere wegen, die als uitzondering de regel (**arche**) bevestigen. In bijzondere tijden van nood en gevaar is er ruimte en vrijheid voor extra-ordinaire roepingen. Wie zou dat durven en kunnen ontkennen? Maar ook dan blijven de normen, die vervat zijn in de apostolische gezinsvermaningen, van kracht. Bij voorbeeld I Corinthiërs 11 vers 9: „De vrouw is geschapen om de man“; en I Timotheus 5 vers 8: „Indien een vrouw voor de haren niet zorgt en nog wel voor haar huisgenoten niet, heeft zij haar geloof verloochend en zij is erger dan een ongelovige.

Wanneer nu dit alles herontdekt is, heeft men in deze turbulente tijd het kompas in handen, om op de rechte wijze de noden der samenleving tegemoet te treden. Men staat op vaste grond!

's-Gravenhage

W. Aalders.

Nieuwe wet (WOB) te veel afhankelijk van goede wil

door Fien Meiresonne

In de Nederlander stond onlangs een artikel van mr. W. W. Timmers over de nieuwe wet openbaarheid van bestuur. Zijn bijdrage geeft in kort bestek een uitstekend inzicht op de opzet en bedoeling van deze wet. De reden dat ik er toch op wil reageren is niet dat er een correctie nodig is, maar wel een aanvulling. Hoewel we zullen moeten afwachten hoe de wet straks zal functioneren, durf ik nu al wel de stelling aan dat er niet zo bijster veel zal veranderen met de nieuwe WOB.

Timmers heeft met zijn formele uiteenzetting mijns inziens een veel te optimistisch beeld opgevoerd. Alleen al de kop boven zijn verhaal (Nieuwe wet geeft inzicht in beleid overheid), is zeer aanvechtbaar. Waar zitten dan de knelpunten? Om die op te sporen moet men meer naar de praktijk dan naar de theorie kijken. In de praktijk moet namelijk worden vastgesteld dat artikel 2 van de wet en regel zonder sanctie bevat. Dit artikel draagt de overheidsorganen op uit eigen beweging informatie te ver-

strekken over het beleid zodra dat in het belang is van een goede en democratische bestuursvoering. We noemen dat de actieve informatie. Het is die informatieplicht die in de eerste plaats ervoor moet zorgen dat de burger inzicht krijgt in het beleid van de overheid.

Het recht waar de burger hopelijk wel mee zal kunnen werken is zijn recht op passieve informatie dat in artikel 1 van de wet is geregeld en dat door Timmers duidelijk wordt toegelicht. Een heel belangrijk knelpunt is hierbij dat, als het overheidsorgaan (bijv. gemeenteraad of provinciale staten) geen actief informatiebeleid voert, de burger in veel gevallen ook niet weet waarnaar hij moet vragen. Hoe kan hij documenten opvragen, waarvan het bestaan niet is onthuld?

Hierdoor komt de wet op losse schroeven te staan. Daarom heeft Timmers met zijn optimistische beschouwing over deze wet alleen maar gelijk als bestuurders en ambtenaren de gezindheid hebben hun optreden en activiteiten werkelijk

volgbaar en controleerbaar te maken.

Het probleem met deze wet is, dat openbaarheid alleen maar serieus kan worden genomen als er sprake is van een mentaliteit van openheid bij diegenen die de wet moeten uitvoeren. Daarom is het niet zonder meer waar als Timmers zegt dat de nieuwe wet inzicht geeft in het beleid van de overheid. Natuurlijk is dat wel de bedoeling van de wetgever geweest. Hoewel, als je in de memorie van toelichting leest dat openheid en beslotenheid worden gezien als „concurrerende beginselen van staatsrecht“, dan kun je daar ook nog aan twijfelen.

Een werkelijke, principiële openbaarheid van bestuur durft men beslist niet aan. Daarvoor hinkt de wet te veel op twee gedachten. Daarvoor draagt de wet (art. 1) te veel een compromiskarakter.

Wanneer men namelijk het recht op informatie ziet als instrument om de besluitvorming doorzichtig te maken en als essentiële voorwaarde voor het

(via inspraak) beïnvloeden van diezelfde besluitvorming, dan gaat het juist om gegevens die nog in bewerking zijn en die zijn opgesteld voor intern beraad. In de praktijk is het bestuur in die fase ook het meest kwetsbaar.

Uit mijn eigen werk weet ik zeer goed dat onvolledige gegevens een volstrekt fout beeld van de situatie kunnen geven en onnodige onrust bij de bevolking kunnen veroorzaken. Wie echter geen vreemde in Jeruzalem is weet ook dat overheden nogal eens de neiging hebben graag zelf te willen bepalen wanneer bepaalde gegevens wel of geen onrust zullen veroorzaken.

Tegen deze achtergrond moeten dan ook geen overdriven verwachtingen worden gekoesterd over een werkelijke verbetering van de informatieverstrekking als de nieuwe wet in werking treedt.

In gemeenten of provincies waar op dit ogenblik al vrij serieus aan actieve openbaarheid (lees: actief voorlichtingsbeleid) wordt gedaan, zal men moeten oppassen dat geen stap terug wordt gezet. In de loop van de zeventiger jaren is er in veel provincies en gemeenten al een bestuurspraktijk ontstaan waarbij sprake was van een verdergaande openbaarheid dan waartoe de nieuwe wet „verplicht“. Dit gebeurde onder druk van maatschappelijke ontwikkelingen die door de vertegenwoordigende organen werden

vertaald in politieke doelstellingen waarvan toenemende openbaarheid er één was. Nu er ineens een wet is die dat allemaal regelt, zullen veel bestuurders en ambtenaren zich kunnen gaan afvragen of bepaalde informatie, die voorheen vrijwel automatisch werd verstrekt, wel mag/moet worden gegeven. Ik hoop overigens vurig dat de praktijk zal uitwijzen dat ik dit te pessimistisch zie.

In gemeenten waar de openbaarheid nog niet zo ver is voortgeschreden, zal de nieuwe wet daar – naar ik vrees – ook niet veel aan verbeteren, tenzij een gezindheid van openheid zich van bestuurders en ambtenaren meester maakt. Het is mijn ervaring dat juist in kleine gemeenten aan actieve openbaarheid (art. 2 WOB) nog erg weinig wordt gedaan. Daarom sta ik zelf nogal aarzelend tegenover de nieuwe wet. Je kunt er alle kanten mee uit, de goede, maar ook de verkeerde kant. De wet is zwak, omdat een loyale uitvoering ervan te veel afhankelijk is van de mentaliteit van wie dat moeten doen. Ik meen dat deze aanvulling op het artikel van Timmers het beeld van de nieuwe wet openbaarheid van bestuur completer maakt.

Mr. L. S. Meiresonne, de schrijver van deze bijdrage, is hoofd van het bureau voorlichting van de gemeente Utrecht.

Voortgezet denken over gezin en samenleving

door: Winy Pieffers, voorzitter commissie-volksgezondheid CHJO

In „de Nederlander” van vrijdag 14 maart 1980 plaatste R. J. Bakker onder het opschrift „Emancipatie of zelfverloochening?” enkele kanttekeningen bij de publicatie van het CDA-vrouwenberaad over het gezin. In hetzelfde nummer reageerden mevrouw E. Sleijser-Tegelaar cum suis in een bijdrage, getiteld „Kind van de rekening” op mijn artikel „Denken over gezin en samenleving”, verschenen in „de Nederlander” van vrijdag 7 maart jl. Ik hecht eraan op deze plaats in het kort in te gaan op enkele punten van de bijdragen van R. J. Bakker en mevrouw Sleijser c.s. Daarbij wil ik mijn gedachten, neergelegd in mijn eerdere artikel, nader uitwerken, waarbij ik aantekeningen, dat ik dit à titre personnel doe.

ANACHRONISME OF „OM” GAAN?

Toen ik in het artikel van mevrouw Sleijser c.s. las, dat de schrijfsters van het gezinsrapport zich baseren op onder meer artikel 20 van het ontwerp-program van uitgangspunten van het CDA (het rapport-Kremers), moest ik even nadenken. Het CDA-vrouwenrapport dateert van begin 1979 en het genoemde CDA-rapport van eind 1979. De CDA-vrouwen kunnen zich bij het schrijven van hun publicatie niet hebben gebaseerd op het genoemde artikel 20. Oud-minister Luns kan toch ook niet zeggen, dat hij zich in de jaren '60 bij zijn beleid heeft gebaseerd op de buitenland-paragraaf van het verkiezings-program „Niet bij brood alleen”? Dit zou een anachronisme zijn. Kennelijk bedoelen mevrouw Sleijser c.s. te zeggen, dat de autrices zich nu geheel kunnen vinden in artikel 20. Een en ander houdt echter wel in, dat de leden van het CDA-vrouwenberaad hun visie, neergelegd in het rapport van begin 1979, nadien (en wel behoorlijk snel) hebben gewijzigd, of – zo u wilt – bijgesteld. Zij zijn derhalve „om” gegaan. Terzijde: als een rechter „om” gaat, dat wil zeggen zijn mening wijzigt, wordt dit meestal door velen toegejuicht. Ik juich deze verandering bij de CDA-vrouwen toe, hoewel ik ook met artikel 20 niet geheel tevreden ben. Gaarne zag ik na „andere samenlevingsvormen” opgenomen: „voorzover niet strijdig met de Heilige Schrift”. Een daartoe strekkend amendement heb ik via de geëigende kanalen ingediend. Ter toelichting van het vorenstaande zij het volgende opgemerkt.

Artikel 20 van het rapport-Kremers luidt: „Andere samenlevingsvormen (dan het binnen-huwelijkse gezin; W. P.), die eveneens steunen op onderlinge trouw, het verlangen daaraan een duurzame vorm te geven en waarin de betrokkenen de verantwoordelijkheid voor elkaar aanvaarden, verkrijgen vergelijkbare rechten en plichten”. Let wel: er staat „vergelijkbare” en niet „gelijke”. Naar mijn mening hebben dr. Kremers c.s. daarmee tot uitdrukking willen brengen, dat andere samenlevingsvormen dan het binnen-huwelijkse gezin niet gelijk zijn aan het huwelijk. Anders had men wel gesproken van gelijke rechten en plichten. Het genoemde artikel 20 ademt naar mij voorkomt een andere geest dan het CDA-vrouwenrapport, waaraan ik echter direct toevoeg, dat de toelichting bij dit artikel weer heel dichtbij het boekje van onze vrouwen nadert. Uit het gezinsrapport van begin 1979 krijg ik sterk de indruk, dat de schrijfsters niet uitgaan van vergelijkbaarheid van samenlevingsvormen, maar van gelijkheid. Voor dit gevoelen meen ik te kunnen

steunen op een aantal passages in het rapport, in onderling verband gezien. Zo staat op pagina 61 bijvoorbeeld, dat de opstellers, als zij schrijven over het nieuwe gezin en de lijnen van daaruit naar de samenleving rondom, het hebben over alle gezinnen, „dus zowel voortkomend uit wettelijk huwelijk van man en vrouw als op andere wijze totstandgekomen”. Voor een goed begrip geef ik nog even de omschrijving van het begrip gezin weer zoals de CDA-vrouwen die op pagina 56 van hun rapport hebben neergelegd: „niets meer en niets minder dan een groep van minimaal twee mensen die zich zodanig met elkaar verbinden voelen dat zij hun levens tezamen willen leven en daaraan ook een voor blijvend bedoelde vorm willen geven. Zij leven samen in één huis; zij voeren samen een huishouding”. Even verderop merken de opstellers dan op, dat zodoende een bouwwerk wordt opgetrokken, waarin de rechten en plichten huns inziens verbonden aan het met elkaar in relatie samenleven tevens aan alle relaties kunnen worden verbonden (pagina 57). In deze passages noch elders tref ik het element van vergelijkbaarheid aan, integendeel, het is een en al gelijkheid wat de klok slaat.

Ik acht de mogelijkheid niet uitgesloten, dat het „om” gaan van de vrouwen niet voor alle autrices geldt. Op pagina 57 van het rapport is namelijk te lezen, dat de omschrijving van het begrip gezin, zoals neergelegd op pagina 56, „door de meeste onzer” wordt gezien als de zuiverste vorm waarin alle relatievormen zich kunnen herkennen (waarna de in de vorige alinea weergegeven passage van pagina 57 volgt). Toen ik dit las, begon mijn „vrouwelijke nieuwsgierigheid” te werken. Was er sprake van een „dissenting opinion”? Zo ja, van wie en hoe luidde die afwijkende mening? Ik heb zo het vermoeden, dat de „dissenter(s)” de nieuwe omschrijving van het gezin te vond(en) gaan. Waarom is hierover niets in het rapport opgenomen, zelfs niet in een voetnoot? Dit had de discussie, waartoe in het rapport wordt opgeroepen, zeker verlevendigd, en bovendien was het wel zo behoorlijk geweest tegenover degene(n), die anders dacht(en). Het CDA-vrouwenberaad moet te dezen toch niet worden beschouwd als een rechterlijk college, dat naar buiten toe niet laat blijken welke rechtens er een „dissenting opinion” op na houden? Misschien wordt er nog eens een nieuw rapport over gezin en samenleving opgesteld naar aanleiding van alle gevoerde discussies. Wellicht kan dan, voor het geval er weer geen eenstemmigheid is, worden vermeld hoe de verschillende meningen luiden.

GENERATIEKLOOF?

Het lijkt wel, of ik mevrouw Sleijser (een van de hoofdautrices van het Vrouwenrapport – naar zichzelf onlangs op een vergadering meedeelde – en als ik het goed zie – van het artikel van 14 maart) niet goed kan begrijpen. Speelt hier de generatiekloof een rol? Of is het gewoon zo, dat bij het schrijven bepaalde gedachtesprongen zijn gemaakt, terwijl tussenliggende schakels niet worden uitgedrukt? Als men lang heeft gebroed op een bepaald onderwerp en men dan iets op papier zet, is het heel begrijpelijk dat dergelijke schakels die voor de schrijvers vanzelfsprekend zijn, niet worden opgenomen. Bij gevoelige kwesties moet men echter wel bijzonder op zijn/haar hoede zijn. Als ik in het rapport op pagina 16 lees, dat de boodschap van Jezus niet de revolutionaire kracht heeft gehad om bepaalde onrechtvaardigheden te kunnen doorbreken, dan kan ik – en anderen met mij, naar mij is gebleken – daarin niet anders lezen, dan dat degenen, die die zin schrijven, vinden dat die revolutionaire kracht niet aanwezig was. Dat mevrouw Sleijser c.s. dat niet zo hebben bedoeld, stemt mij gelukkig, maar het staat er wel zo als het er staat! Ik neem het mevrouw Sleijser dan ook erg kwalijk, dat zij mij verwijt dat ik pijnlijk verkeerd heb gelezen. Mevrouw Sleijser heeft zich pijnlijk verkeerd uitgedrukt!

Punt 6 van haar artikel besluit mevrouw Sleijser met de zin: „Dat staat in het rapport, voor wie dat echt lezen kan.” Ik word bijna wanhopig, maar begrijp ik mevrouw Sleijser nu weer verkeerd als ik deze woorden opvat als een steek onder water voor mij? Ik hoop het niet, alhoewel het wel zo op mij – en anderen met mij – overkomt.

Inzake punt 5 van het artikel van mevrouw Sleijser wil ik het volgende opmerken. In mijn bijdrage van 7 maart stelde ik, dat ik na het lezen van pagina 50 van het rapport met een aantal vraagtekens bleef zitten, zoals de vraag of iedereen dan maar anticonceptiva moet gebruiken. Ik heb dus niet gelezen: de autrices willen de pil via het drinkwater verstrekken. Ik vroeg mij alleen af, wat de consequentie moet zijn van de opmerking in het rapport, dat de voortplantingsopdracht is vervuld. Op mijn beurt vraag ik mij af, of mijn artikel zo moeilijk leesbaar was. Zo ja, dan verneem ik dat graag van mevrouw Sleijser in een persoonlijk gesprek, van vrouw tot vrouw. In mijn artikel sprak ik de verzuiching uit, dat het rapport wat duidelijker had moeten zijn op het punt van het aangeven van de consequentie van het vervuld zijn van de voortplantingsopdracht. Mevrouw Sleijser ziet hiervan de noodzaak niet in; het rapport is juist een discussiestuk. Ik vraag mij dan echter wel af, waarom op andere punten zo breedvoerig op allerlei zaken wordt ingegaan, en hier, bij zo'n belangrijk punt, slechts wordt volstaan met het gooien van een knuppel in het hoenderhok. In de visie van mevrouw Sleijser had het rapport ook uit een tiental discussiepunten kunnen bestaan!

LIEFDE EN TROUW

Blijkens mijn eerdere artikel ben ik het eens met dr. Aalders, als hij stelt dat het huwelijk weliswaar wel ontspringt uit de hartstocht,

maar daarop niet is gegrond; het huwelijk is gefundeerd op trouw. Met Robert-Jan Bakker en mevrouw Sleijser erken ik ten volle dat een huwelijk niet zonder hartstocht kan bestaan. Dit laat echter mijns inziens onverlet, dat de basis van het huwelijk gelegen is in de trouw. De passie krijgt door die basis een andere, vollere dimensie. Het fundament, de trouw, laat zien dat passie niet het een en het al is. Met mijn stelling, dat niet-huwelijkse samenlevingsvormen voor het merendeel zijn gefundeerd op passie, heb ik willen aangeven, dat naar mijn mening in het gros van de niet-huwelijkse samenlevingen (zowel van man en vrouw als van personen van hetzelfde geslacht van homoseksuele aard) de passie zo'n overheersende rol speelt, dat de trouw naar de achtergrond wordt geschoven en dat zeker niet kan worden gesteld, dat de trouw het fundament is. Als voorbeeld noem ik u het volgende geval. Een jonge man en vrouw woonde al vijf jaar samen. De vrouw wilde eigenlijk wel trouwen. Wat zei de man echter? „Daar ben ik nog niet klaar voor.” Hij wilde zijn woord van trouw niet geven, terwijl de passie in die vijf jaar wel hoogtij had gevierd.

Ik ben het ook eens met Robert-Jan Bakker en mevrouw Sleijser, dat een huwelijk op zich geen garantie behoeft te bieden voor geluk. Een vorm zonder inhoud is niets. Man en vrouw moeten zelf inhoud geven aan de vorm. De niet-huwelijkse samenlevingen tussen man en vrouw zijn naar mijn mening in drie groepen te verdelen, te weten: 1. zij, die het eens willen proberen, elkaar op proef of op zicht nemen; 2. zij, die het huwelijk als instituut niet (meer) zien zitten; 3. zij, die om zuiver materialistische redenen niet huwen. Ten aanzien van de eerste groep moet mij van het hart, dat ik deze handelwijze van partijen tegenover elkaar weinig vind getuigen van een zorgvuldig omgaan met elkaars gevoelens. Bevalt het niet, dan word je aan de kant gezet. Het feit dat er dan een en ander is geregeld over de boedelverdeling, is het enige lichtpunt. Overigens vind ik, dat het neerleggen van bepaalde regels in een contract voor zo'n losse samenleving inconsequent is. Immers, zo wordt één van de voordelen, welke die andere vorm heeft boven het huwelijk, namelijk: de vrijblijvendheid, min of meer teniet gedaan.

Inzake de tweede groep merk ik op, dat Christenen die in het geheel niet wensen te trouwen en zonder huwelijk blijven samenwonen, naar mijn mening een instelling Gods wederstaan (om maar eens een oude term te gebruiken). Ook al speelt bij sommigen daarbij een rol het feit, dat zij een nare ervaring hebben gehad met het vorig huwelijk, dan nog kunnen zij, naar ik meen, erop vertrouwen, als zij Gods zegen in Zijn gemeente over hun huwelijk vragen, deze verbintenis een andere dimensie krijgt en zij het mogen proberen, ondanks alles. Meer in het algemeen wil ik stellen, dat een houding van verzet tegen de burgerlijke huwelijksluiting een anarchistisch trekje vertoont. De democratische wetgever heeft toch speciale regels gegeven voor het geval een man en vrouw elkaar trouw willen beloven? Voor de derde groep heb ik geen woord over.

HOMOSEXUALITEIT

Niemand zal kunnen ontkennen, dat in de Heilige Schrift negatief wordt gesproken over homoseksualiteit. Het betreft hier dunkt mij niet een veroordeling van de homoseksuele gearde mens op zich, maar een veroordeling van het uitinggeven van deze geardeerdheid. In mijn artikel heb ik gesteld, dat wij moeten pogen om homoseksuelen weer op het rechte pad te brengen. Velen

Zo denk ik erover „Het Gezin”

In „de Nederlander” van 7 maart jl. bespreekt mevrouw Winy Pieffers, voorzitter van de commissie volksgezondheid van de CHJO, de in het voorjaar van 1979 verschenen publicatie van het CDA-vrouwenberaad „Het gezin: samenleven in verantwoordelijkheid”. Uitgaande van de Heilige Schrift, plaatst zij een aantal kritische kanttekeningen, die het rapport in de wortel aantasten. Met grote instemming citeer ik het volgende: „Bij het denken over gezin en samenleving moeten wij twee zaken onderscheiden, te weten hoe wij als Christenen moeten denken en handelen ten aanzien van samenlevingsvormen, en onze keuze daarin, en voorts hoe ver de overheid als dienaar van Gods kan en mag gaan bij het opstellen van regels omtrent samenlevingsvormen. Met betrekking tot dit laatste zou ik willen opmerken, dat de overheid alles in het werk moet stellen om het huwelijk als instelling Gods te handhaven en te bevestigen. Zij zal naar mijn mening voor andere samenlevingsvormen voor man en vrouw nimmer zodanige regels mogen stellen, dat de waarde van het huwelijk als instelling Gods wordt ondermijnd... Verder mag de overheid nooit een homoseksuele samenleving „honoreren” met een soort huwelijk. Niet te ontkennen valt, dat op dit gebied een grote taak ligt voor de kerken en voor ieder Christen afzonderlijk.”

In het volgende nummer van „de Nederlander” reageren hier drie CHU-dames, die aan de opstelling van het rapport van het CDA-vrouwenberaad hebben meegewerkt, te weten Beatrice Bos-Beernink, Marry Mudde-Koopman en Eske Sleyser-Tegelaar. Uitgaande van de artikelen 20 en 14 van de Politieke Overtuiging van het CDA trachten zij het ongelijk van mevrouw Pieffers aan te tonen.

Inderdaad, artikel 20 luidt: „Andere samenlevingsvormen (dan het huwelijk), die eveneens steunen op onderlinge trouw, het verlangen daaraan duurzaam vorm te geven en waarin de betrokkenen de verantwoordelijkheid voor elkaar aanvaarden, krijgen vergelijkbare rechten en plichten”; en artikel 14: „Het CDA gaat uit van de fundamentele gelijkwaardigheid van mensen, ongeacht overtuiging, ras, geslacht, geardeerdheid, afkomst en/of economische positie”. Zij schijnen echter over het hoofd te zien, dat mevrouw Pieffers zich beroept op de Heilige Schrift, welke het CDA in artikel 2, het grondslagartikel, van haar statuten als richtsnoer aanvaardt voor het politiek handelen, terwijl volgens artikel 3 van die statuten het CDA streeft naar een maatschappij waarin de bijbelse gerechtigheid gestalte krijgt....

Met deze grondslag en dit doel zullen de artikelen 14 en 20 van de Politieke Overtuiging van het CDA alsmede de interpretatie daarvan nimmer in strijd mogen zijn.

Terwijl er derhalve geen twijfel mogelijk is de vraag welk standpunt het CDA eensgezind zou moeten innemen, staat het vast, dat binnen het CDA in brede kring en vooral ook onder hen, die het beleid van de partij bepalen, het standpunt van het CDA-vrouwenberaad wordt gedeeld. Het is daarom bepaald urgent, dat velen zowel binnen als buiten de CHU hiertegen krachtig hun stem verheffen. Zeer zeker verwacht ik dat van hen, die in het rapport „Grondslag en Politiek handelen” zoveel behartigenswaardige gedachten onder onze aandacht hebben gebracht.

Putten

drs. J. W. van Ganswijk.

Vervolg op pagina 8

Prof. dr. P. Steenkamp over:

Rol van het CDA in jaren tachtig

door: Theo Schmitz, lid redactie „Politiek Nieuws”

In het krachtenveld tussen maatschappij en politiek kon men de laatste weken de spanning bijna snijden. Onder hevige protesten van de vakbonden greep de regering in in het vrije overleg tussen werkgevers en werknemers. Een loonmaatregel volgde, die door de regeringsmeerderheid plus D'66 in de Tweede Kamer werd bekrachtigd.

Politiek en maatschappij, zo kun je je dan afvragen, bijt dat elkaar? En a's dat zo is, hoe moeten wij dan verder met zijn allen? Zal de vaderlandse verzorgingsstaat zich kunnen handhaven in de zondvloed van besluitvormingsproblemen? Hoe zal ons economisch draagvlak zich houden? Moeten wij onze vrije markt-ordening versterken of juist verzwakken?

Vragen en twijfels, twijfels en vragen. Wij legden hen voor aan professor Piet Steenkamp, voorzitter van het CDA en lid van de Eerste Kamer. Oriëntatiepunt van ons gesprek: de rol van het CDA bij het gestalte geven van onze samenleving in de tachtig jaren.

GEVAARLIJKE JAREN

Aan het woord professor Steenkamp: „Als ik de uitgangspunt voor onze samenleving overzie, zou ik zowel aan willen sluiten bij mevrouw Margaret Thatcher, die de tachtiger jaren „gevaarlijke jaren” heeft genoemd als bij die grootse wetenschapper Carl von Weizsacker, die spreekt van de „gevaarlijkste jaren sinds het begin van de wereld”. Het gaat hen en mij niet in de eerste plaats om economische of staatkundige problemen. Op die problemen zal ik zo dadelijk ingaan. Neen, het gaat hen en mij onder meer om de verbreiding van kernwapens over steeds meer en ook steeds kleinere landen. De machts- en krachtsverdeling over de wereld wordt daardoor steeds minder stabiel. De mensheid loopt op de rand van een steeds dieper ravijn. Vervolgens gaat het om het toenemend geweld in de wereld – vlak vóór dit interview werd meldt dat bisschop Romero tijdens een H. Mis op het altaar werd doodgeschoten –, om het hebbelijke denken van mensen die niets willen inleveren. Tenslotte gaat het ook om economische problemen als de voortdurend groeiende werkloosheid, die wij maar niet weten op te lossen. Zoals al aangegeven, vervullen al die zaken mij met zorg. Daarboven komt dan inderdaad nog het probleem dat politieke besluitvorming steeds moeilijker wordt. In Italië is men toe aan het 42e kabinet sinds 1945, in Turkije loopt de zaak steeds weer stuk op persoonlijke ruzies. En zo zouden wij nog wel even door kunnen gaan, niet alleen in het buitenland – maar ook in het binnenland. Ook ons land kent problemen op het politieke vlak rond besluitvorming. U noemde reeds de looningreep van de regering. Het is zinnig daar vanuit ons christen-democratisch oogpunt en aanpak op in te gaan.”

CDA AANPAK

„Belangrijke vragen in deze zo somber ogende situatie zijn waarom en hoe wij die uitdagende problemen van de tachtiger jaren zullen benaderen. Toch ook uitdagend, ja, want ik vind dat wie de toekomst wil beheersen erop vooruit moet lopen, iets moet ondernemen. Mijn uitgangspunt dat het gaat om de onvervangbare mens als beelddrager van God, als het kostbaarste van de Schepping. Vanuit die levensovertuiging put ik mijn hoop en bepaal ik mijn normen en waarden:

- de gerechtigheid, het beste waarmerk van een samenleving
- de solidariteit, het oriëntatiepunt van de maatschappelijke orde, en
- de gespreide verantwoordelijkheid, het structuurbeginsel voor zowel mens als maatschappij.

Vanuit dat uitgangspunt, met die normen en waarden sla ik de weg naar onze toekomst in. Strijdbaar, met de intentie van de Bijbel als richtingwijzer. Laat ik dat nog eens herhalen: met de intentie van de Bijbel, en dus nadrukkelijk niet met de pretentie of enig juiste interpretatie daarvan. Als christenen horen wij ons bescheiden op te stellen, zowel naar buiten als binnen het CDA.

Wij dienen ons van het gevaar van een „vereenzeling” bewust te zijn en ons daarvoor te hoeden. Laten wij eraan denken dat o.a. met de Bijbel in de hand tegen het algemeen kiesrecht is gepropageerd en er ook onvoldoende aandacht is besteed aan allerlei noodzakelijke sociale noden en hervormingen. Wij dienen tenslotte ook te beseffen dat er buiten het CDA voortreffelijke christenen bestaan. Wat het CDA echter onderscheidt van andere partijen is dat wij ons in georganiseerd verband bezinnen op de bijbelse uitgangspunten en dat wij elkaar op het evangelie kunnen aanspreken. Op basis van die onderlinge aanspreekbaarheid voeren wij onze voortdurende dialoog, ontwikkelen wij onze ideeën voor gemeenschappelijke actie. Voortdurende dialoog en gemeenschappelijke besluitvorming, uitmondend in compromissen, en dan vandaaruit vervolgens weer verder. Géén polarisatie, géén vreefmding, géén verkettering. Wel strijdbaar echter, wel kritisch.”

TABOES TABÉ

„Laten wij thans bezien hoe de zojuist geschetste aanpak in de actuele politiek vorm kan krijgen. In de eerste plaats ga ik dan in op de ontwikkeling van ons economisch stelsel. Vandaaruit zal ik vervolgens de lijn doortrekken naar de algemene politieke vraagstukken.

De centrale vraag voor mij als econoom is hoe wij onze economie met al haar autonome ondernemingen en individuen moeten sturen in de richting van vergroting van de werkgelegenheid, verandering van de inkomensverhoudingen, herverdeling van de macht, medezeggenschap, etcetera. Kortom hoe vrijheden en normen samengesmolten moeten worden. U weet ongetwijfeld dat het CDA voorstander is van een georiënteerde markt-economie. Op die georiënteerde route trachten wij de voordelen van de bestaande orde te behouden. Uitdrukkelijk reken ik daartoe de markt-elementen als ordeningsfactoren. Laten wij niet vervallen tot een systeem vol remmende instituten en inefficiënte, bureaucratische bemoeienissen. Laten wij de ogen niet sluiten voor de negatieve ervaringen van communistische landen met

dergelijke stelsels. Van de DDR tot China, van Polen tot Vietnam krijgen elementen als prestatie, concurrentie, winst, markt, decentralisatie en vrijheid weer nieuwe betekenis, worden zij als het ware gerehabiliteerd.

Laten wij derhalve vrije krachten als initiatief, inzet, inventiviteit, en creativiteit wakker houden. Tenslotte zijn zij de gangmakers van het evolutie-proces dat uitmondt in onze unieke verzorgingsstaat. Iedere mens draagt daarbij een eigen verantwoordelijkheid en de beleving daarvan moet uitgediept worden in plaats van afgewenteld. Weerstand tegen die spreiding van verantwoordelijkheid is in het licht van wat wij weten uit Oost en West puur conservatisme.

Spreiding van verantwoordelijkheid dus op alle niveau's van het bedrijfsleven en in de onderneming zelf. Levensvoorwaarde voor onze nationale economie en daarmee voor onze verzorgingsstaat is dat onze marktsector versterkt en uitgebouwd wordt. Mijns inziens kunnen wij dit aan alle bedrijfs-genoten duidelijk maken, mits wij de wegen vinden om samen de vruchten te delen. Laten zij er zich van bewust zijn dat gezonde ondernemingen van hun inzet afhankelijk en als zodanig onmisbaar zijn en een essentiële bijdrage leveren om de voortdurende afwenteling (onder andere via de uitdijende overheidsuitgaven) af te grendelen. Voor die spreiding van verantwoordelijkheid en herwaardering van overheidstaken moeten met name op meso-niveau overlegorganen worden gecreëerd, en meer nog: reële inhoud worden gegeven. Het is echter onvoorstelbaar – ik heb dat van dichtbij vanuit de Nehem meegemaakt – wat een kans ondernemers en werknemers recent uit handen hebben laten vallen. Door onderlinge tegenstellingen is de herstructurering achterop geraakt, de opzet mislukt en het gevolg zal zijn: het oude recept „Den Haag–Den Haag”. Dat kan toch nooit de bedoeling zijn geweest. Of nog zoiets. Ik ken in het Nederlandse bedrijfsleven geen punt waarover ten onrechte zulke hysterische discussies worden gevoerd als de vermogensaanwasdeling. Begrijpelijk, verschil van inzicht over de uitwerking kan bestaan, maar het principe is een redelijke gedachte.

Net als het doorbreken van de scherpe scheiding tussen beiden, ontwikkelen en uitvoeren of het doorbreken van de taboesfeer van de inkomensnormen. Laten wij echter nu de moed opbrengen door herwaardering van taken de interventiestaat en de incassostaat (waarbij de ander betaalt) ter discussie te stellen.

Tja, ik weet dat geprivilegeerde groepen zelden hun positie opgeven en zeg dan ook met Niebuhr dat groepen immoreler zijn dan individuen. Dat is überhaupt het probleem van hervormingen in onze samenleving.”

DEMOCRATISCHE CRISIS

„Daarmee zijn wij dan bij dat andere probleem, bij die andere uitdaging die nauw verbonden is met de problematiek van de maatschappelijke orde. Het is het probleem van de zwakte van ons politiek systeem, van het feit dat wij niet in staat zijn de maatschappelijke groeperingen en hun eisen te integreren in de politieke democratie. Het is de crisis van de democratie zelf. In 1975 vestigde Willy Brandt daar reeds de aandacht op. Naar zijn mening zou voor West-Europa nog 25 à 30 jaar democratie resten. Daarna zouden wij zonder motor en roer wegzinken in de ons omgevende zee van dictatuur. Mijns inziens moet dat echter verhinderd worden, mag dat nimmer gebeuren.

Het genoemde probleem van de democratie heeft te maken met de rol van de Staat. De Staat is geen deelgroep als andere maatschappelijke groepen. De Staat is geen herverdelingsverband en de wet is niet onrechtvaardig als hij jou of mij niet past. Onze democratie kan aldus bedreigd worden door buiten hun oevers tredende machtsconcentraties, door minderheidsgroepen, maar wordt tenslotte ook belaagd door mensen, die met een whisky in de hand zelf „off-side” blijven en toch voortdurend kritiek uitoefenen op „het Haagse circuit”. Zij hebben een verderfelijke mentaliteit, die ik kan aanduiden met een variatie op het woord van Lodewijk de veertiende: „De Staat dat ben ik niet”.

TV-VERBLINDING

„Verstaat u mij wel. Het is niet dat ik mij geen zorgen maak over het incrowd-karakter van het Haagse circuit. Mijn zorgen gaan dieper en hebben betrekking op de „verpersoonlijking” van de politiek en de rol die pers, radio en tv daarbij kunnen spelen. Met aandacht heb ik onlangs een artikel in de New York Times gelezen dat handelde over de Amerikaanse presidentskandidaten. Hoe is het mogelijk – zo vroeg men zich af – dat in de USA met zoveel intellect op de universiteiten en in het bedrijfsleven juist deze mensen naar voren komen om bijna de hele wereld (mee) te regeren. Met name daar waar het gaat om kennis van zaken en besluitvaardigheid.

Het is een bijzonder kwalijke ontwikkeling dat het er vooral om gaat hoe je het op de tv doet, of je vrouw er leuk naast staat. In een democratie is toch méér dan de persoon belangrijk. Maar wie lezen de laatste verkiezingsprogramma's – wie hebben hen gelezen bij de laatste verkiezingen in ons land – dat is toch maar een heel beperkte groep. (zorgelijk kijkend) Die achteruitgang van de democratie, ik heb er onzettend moeite mee. Geven politiek genoeg en eerlijke informatie? Natuurlijk, ook ik weet dat politiek geen thee is op een achternamiddag, geen vlindertjes vangen. Maar krijgen de mensen dan een eerlijk beeld van de problemen, van de werkelijkheid? Of is het zo dat politici de kans niet krijgen

en het de mensen toch niet interesseert. Dat de problemen te ingewikkeld en te vermoeiend zijn, dat wij hen eerst maar vertalen in items en vervolgens in personen.

Met alle gevaar dat de tv een Carter, een Den Uyl of een Van Agt maakt of breekt. Mensen gaan dan stemmen op het vertrouwen in een tv-persoon, stemmen wordt iets intuïtiefs, iets instinctmatigs. Het verleden heeft geleerd hoe gevaarlijk zoiets is.”

EPILOOG

„De overheid mag niet verworpen tot een speelbal van maatschappelijke groepen. Voor goede besluitvorming is gedege informatie en een breed draagvlak van grote betekenis. In de eerste plaats gaat het daarbij om een politiek draagvlak.

In de democratie moeten grote constructieve partijen in principe bereid zijn met elkaar regeringsverantwoordelijkheid te delen. Zij moeten elkaar niet op voorhand uitsluiten, omdat zulks knaagt aan het noodzakelijke parlementaire draagvlak en leidt tot krappere regeringsmeerderheden dan gewenst zijn. Te meer omdat belangrijke maatschappelijke hervormingen moeten kunnen rekenen op een brede uitvoeringsbasis in ons democratisch bestel.

Om dat laatste gaat het uiteindelijk, de inzet van de mensen zelf, hun creativiteit en inventiviteit. Ik noemde u eerder mijn normen en waarden van solidariteit, gespreide verantwoordelijkheid en gerechtigheid. Het algemeen belang moet gediend worden onder waarborging van de rechten van minderheden en evenwicht tussen groeperingen. Behalve om draagvlakken gaat het dan ook om continuïteit. De wankel meerderheids- en minderheidsposities tot op de dag van vandaag in de westelijke wereld moeten ons te denken geven als het onder meer gaat om de invloed van de machtige, soms niet op haar taken berekende bureaucratie. Als een duidelijk effect ontbreekt wordt het bijna onmogelijk de democratie te mobiliseren. Hervormingen moeten werkelijk iets betekenen. Om mensen te doen geloven in democratie en hervormingen moet je er ook zelf in geloven, democratie kan geen lauwe mensen gebruiken. Maar ten lange leste zijn wij allen geroepen tot overleg en samenwerking. Wij moeten daarbij blijven volhouden dat het laatste woord aan het parlement is en dat het accepteren van de democratische spelregels een levensvoorwaarde voor de toekomst van het systeem vormt.” Tot zover professor Steenkamp.

(Overgenomen uit het KVP-blad „Politiek Nieuws”).

CDA- Oud Beijerland en viewdata

Op woensdagavond 23 april organiseert het CDA-Oud-Beyerland een openbare bijeenkomst in de gereformeerde Thomaskerk aan de Prinses Margrietstraat in Oud-Beyerland, aanvang 8 uur. Deze bijeenkomst wordt voorgafgegaan door een demonstratie van viewdata door PTT en Philips. Na een korte inleiding vindt een forumdiscussie plaats. Het is de bedoeling dat daarbij zoveel mogelijk aspecten van toekomstige ontwikkeling worden betrokken.

Er wordt een grote opkomst verwacht uit de gehele Hoekse Waard en ook van buiten CDA-kring.

Minister J. de Koning in vraaggesprek: Geen keuze vooraf

Het antirevolutionaire blad „Nederlandse Gedachten/AR-post“ publiceerde deze dagen een vraaggesprek met de christen-democratische minister voor ontwikkelingssamenwerking, dr. J. de Koning. Het artikel was van de hand van Anneke Raven, lid van de redactie van het blad. Uit het artikel, dat ondermeer ging over de AR-kandidatenlijst, is het volgende ontleend:

POSITIE KABINET

Hoe stevig zit het kabinet in het zadel?

De Koning: Je moet denk ik, beginnen met het politieke draagvlak. Daar hebben we direct mee te maken. In staatsrechtelijke verhoudingen zijn de fracties, met name de fracties die de regering steunen het eerste oriëntatiepunt. Op dat punt moet je zeggen is de positie van het kabinet naar verhouding vrij sterk. Het is overigens maar een meerderheid van twee zetels, dat moet je natuurlijk wel in de gaten hebben. Dus je kunt uit die fracties eigenlijk geen man missen. Ik heb de indruk, dat de behoefte om in de fracties verdeeld op te treden zeer gering is op het ogenblik. En dat betekent dat het kabinet als het niet met de klompen door de porseleinkast loopt op de steun van de twee regeringsfracties kan rekenen. Die steun lijkt mij op het ogenblik vrij stabiel. Dat is goed voor het CDA, een verdeeld optredend CDA, dat bovendien ernstige politieke gevolgen zou kunnen hebben is natuurlijk een heel ongewenste situatie. Het kabinet moet daar niet de conclusie uit trekken dat het dus de zaak wel naar zijn hand zou kunnen zetten. De CDA-fractie als geheel geeft ons daar bepaald en terecht ook de mogelijkheid niet voor. Voor wat betreft het maatschappelijke draagvlak is het zo dat op het ogenblik de tegenkrachten vanuit de maatschappij tegen het kabinet groot zijn. Breed gespreid: zowel de werkgevers als de werknemers hebben bezwaar tegen één onderdeel van het kabinetsbeleid: het loonbeleid, wat op het ogenblik actueel is. Je kunt dat denk ik op twee manier toch relativeren. In de eerste plaats het is maar

één onderdeel, en als je kijkt naar de aard van de bezwaren dan sluiten ze elkaar uit. Je moet dus zeggen op dat ene onderdeel zijn we in een situatie geraakt waarin werkgevers en werknemers materieel zeer verschillend denken, over wat er met de loonpolitiek in Nederland moet gebeuren op dit moment. Het betekent dat het kabinet de knoop heeft doorgehakt. Het feit dat beide groepen ontevreden zijn is een geruststellende gedachte, want dat betekent dat het kabinet een redelijk tussenstandpunt heeft ingenomen.

In de tweede plaats moet je kijken naar de ernst van de maatschappelijke onvrede. Ik dacht dat die ernst niet zo groot was dat het een blijvende blokkade zou zijn voor een goede verhouding tussen kabinet en maatschappelijke groeperingen. Ik geloof dat het realisme van de maatschappelijke partners groot genoeg is om weer tot geregelde verhoudingen met het kabinet terug te keren. Ik vertrouw ook

dat de wijsheid van het kabinetsbeleid voldoende groot zal zijn om die goede verhoudingen weer te herstellen. Dat neemt niet weg dat wat zich in de afgelopen periode heeft afgespeeld rondom die loonmaatregel wel degelijk serieus genomen moet worden. Maar het is niet zo dat je moet zeggen: dit leidt tot een desastreuze ontwikkeling in de verhouding tussen kabinet en maatschappelijke partners.

De toekomstige regerings-samenwerking: een keuze vooraf ja of nee?

De Koning: Nou ja, het is wel bekend dat ik mij altijd verzet heb tegen een keuze vooraf. Ik meen dat alleen in zeer extreme omstandigheden er voorwaarden aanwezig zijn om een keuze vooraf te doen. Een voorbeeld: Ik geloof dat je op het ogenblik zeer wel vooraf kunt zeggen dat je niet wilt samenwerken met de communisten. Maar er is geen enkele reden om vooraf te zeggen dat we niet willen samenwerken met de PvdA, met de VVD of D'66. Dus dwingende voorwaarden daartoe zijn niet aanwezig. In de tweede plaats vind ik ook niet dat er aanleiding is om een keuze vooraf te doen. De verkiezingsuitslag is een open zaak, dat betekent dat als de politieke omstandigheden het je mogelijk maken om meerdere keuzes te doen, je het effect van die verkiezingsuitslag niet te voren moet verminderen. D'66 is een nieuwe ster aan het firmament; als D'66 zo zal blijven groeien als de cijfers van de verkiezingsonderzoeken nu aanwijzen, dan is dat wel degelijk iets waarmee rekening moet worden gehouden, wat in een keuze vooraf wellicht toch min of meer zou worden belemmerd. We leven niet meer in het eenvoudig overzienbare drie-partijen-land, als inderdaad de verkiezingsuitslag overeenkomt met de onderzoeken van nu. Dan is er het tactische argument dat je zegt: bij een keuze vooraf wordt je geïdentificeerd, of je dat wilt of niet, met je keuzepartner. Dat moeten de mensen niet doen. Maar de werkelijkheid leert dat ze het wel doen. Dat doen ze ook bij een keuze achteraf. In een kabinetsperiode zegt men altijd van het CDA als het met de PvdA regeert: het is te links, als het met de VVD regeert: te rechts. En zij zeggen terecht terug; het CDA is het CDA. Dat neemt niet weg dat, kijk de kranten maar na, luister maar naar de media, praat maar met de mensen, dat we daarmee dat verschijnsel niet hebben kunnen overwinnen. Het is een misvatting, maar het is een zoveel voorkomende misvatting dat het dom zou zijn om daar je ogen voor te sluiten.

GEWETEN...

Is de samenstelling van het huidige kabinet er ook de oorzaak van dat er nogal wat onrust is in Nederland?

Er wordt gestaakt en gekraakt... De Koning: Ik geloof dat die onrust dieper zit, onverschillig de kleur van dit kabinet. Er zit, naar mijn indruk een gevaarlijke tendens in onze maatschappij om uit vaak heel goede overwegingen, soms op het onbesuisde af de kant te gaan kiezen van de zwakste in onze samenleving. En daarvoor ieder middel ook geoorloofd te achten. Scherp gezegd: velen voelen zich in geweten verplicht om die zwakken tegemoet te komen en voor dat geweten wijkt alles. Daar wijken dan soms wetten voor, daar wijkt naastenliefde voor, daar wijkt geweldloosheid voor, het geweten verplicht dan om ieder middel te gebruiken voor het gewenste doel, het is immers de zwakste groep die inzet is van het gevecht dat men bereid is aan te gaan. Die nobele bedoeling, die ontken ik geenszins, maar het zo ten troon verheffen van de eigen overtuiging, geeft aan dat we op een gevaarlijke weg zijn. En dat vind je terug bij socialisten, met name bij linkse socialisten, bij christen-democraten, met name bij zeer meelevende gelovigen. En ik denk, dat we ons weer eens moeten herbezinnen, of wij dat geweten op die manier zo ten troon mogen verheffen en mogen laten heersen over alles. We moeten ons weer eens herinneren dat wij in het verleden het geweten veel zorgvuldiger normeerden dan op het ogenblik. Dat komt denk ik omdat in de kerk de dogmatiek geen rol meer speelt. De kerkelijke overlevering die in de katholieke kerk samen met de kerkelijke leer een grote rol speelde. In de leer ligt de overlevering vervat. En in de protestantse kerken alle dogmatiek die voortbouwde op

DUIDELIJKHEID...

Maar duidelijkheid vooraf is toch ook wel belangrijk om te voorkomen dat je spijststemmers krijgt.

De Koning: Precies, en een keuze vooraf geeft onduidelijkheid vooraf vanwege die misvatting. Het CDA wordt veel te veel ingekleurd door zijn partner in de publieke opinie. Dat is jammer, dat zou niet moeten, je moet dat zien te voorkomen.

Juist omdat wij ingekleurd worden zijn we onduidelijk in de ogen van de mensen. Ik draai de rede-nering om, ik zeg: dat is niet duidelijk, ik wil weten welke combinatie er komt. Maar dan zul je zien

Zo denk ik erover

Friesch Dagblad

Friesch Dagblad – Even mijn grote instemming betuigen dat „de Nederlander“ van 11 april nog eens terugkwam op de uitspraken van prof. Van Hulst op de vergadering van de Unieraad. Het is erg opvallend dat het Friesch Dagblad (bijna geheel AR) van die uitspraken totaal geen gewag heeft gemaakt. Ik heb daarom aan de redactie van het Friesch Dagblad (waarop ik al haren geabonneerd ben) enkele scherpe vragen gesteld, namelijk waarom van die uitspraken van Van Hulst totaal geen melding is gemaakt en of dat samenhangt met het feit dat Van Hulst niet AR, maar CHU-er is. Voorts heb ik gevraagd of het wel zo'n fraai figuur is, dat er in Dronten door vrijwel alleen AR-mensen gekonkeld is tegen het CDA. Voorts vroeg ik waarom in het Friesch Dagblad wél telkens gewag wordt gemaakt wat Bob's en Nico's en Jantjes en Hansjes uitspraken, vooral als zij wereldkundig maken dat het CDA straks toch vooral met de PvdA moet gaan samenwerken. En verder vroeg ik wat hoofdredacteur (Sytse) Faber heeft bezield om een motie van links er net door te halen (met 70-68), om aanstonds nóg meer illegalen in ons propvolle land met zijn enorme problemen te halen... ik vroeg: hoe moet het alleen al met het taal-probleem. Nu wacht ik op antwoord, maar ik vermoed niet dat het ooit komt.

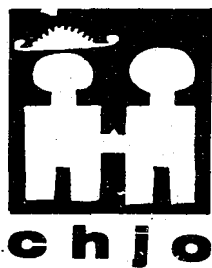
Leeuwarden,
L. J. van der Kam.

overtuigingen die in het verleden waren gewonnen en die waren vastgesteld, waar de belijdenis-geschriften als het ware de gestolde inhoud waren van vroegere ervaringen van de kerk in zijn totaliteit. Die hebben hun kracht, hun overtuigingskracht, hun normeringskracht in aanzienlijke mate verloren. En vandaar dat het zo nodig is dat we in het CDA een beter theoretisch kader maken voor christen-democratisch denken, christen-democratisch handelen om op basis daarvan praktisch te werken. En als gewetens de grenzen van dat kader te buiten gaan of dreigen te gaan om dan op basis daarvan te kunnen zeggen: „meneer u zit ernaast, of mevrouw u bent fout, met alle respect voor uw persoonlijk geweten, dat is niet onze hoogste wijsheid“.

Kunt u voorbeelden noemen?

De Koning: Ik denk dat veel mensen in het CDA moeite hebben met het vluchtelingenbeleid, dat niet alleen let op de belangen van de vluchtelingen nu maar ook let op de belangen van de Nederlandse samenleving later. Een afwegend beleid. Ik denk dat er heel veel mensen zijn die zeggen: de vluchtelingen gaan boven alles. Idem dito met gastarbeiders. De zaak van de illegale gastarbeiders is echter vaak een doffe ellende, voor de mensen zelf en het is gevaarlijk voor de samenleving. Het meeleven met de vluchteling, het meeleven met de gastarbeider is op zichzelf goed maar dat kan niet het enige uitgangspunt van het beleid zijn. En veel goede christen-democraten hebben er erg veel moeite mee om die afweging te aanvaarden. En de staatssecretaris van justitie die heeft het huis vol van ellende omdat die zegt ik moet wel afwegen. En het zou me niet verbazen wanneer er ook christen-democraten onder de krakers waren, of dat het nog zal komen te gebeuren, want deze gedachtengang wordt onder ons te veel gemeengoed.

Algemene Vergadering CHJO 3 mei 1980

Op zaterdag 3 mei 1980 zal de CHJO in het Jaarbeurscongrescentrum te Utrecht een algemene vergadering beleggen.

Hoofdmoot van de discussie wordt gevormd door de bespreking van de fusiestukken van het CDJA, die in de loop van april aan alle CHJO-leden worden toegezonden, met de andere vergaderstukken.

Opgave voor deze vergadering is mogelijk door invulling van onderstaande bon:

Ondergetekende, _____
Naam: _____
Adres: _____
Postcode en woonplaats: _____
neemt deel aan de Algemene Vergadering van de CHJO op 3 mei 1980 in het Jaarbeurscongrescentrum te Utrecht

Handtekening: _____

Nota van ministers Beelaerts en Albeda

Bouwbeleid en arbeidsmarktbeleid beter op elkaar afstemmen

De regering wil het bouwbeleid en het arbeidsmarktbeleid voor de bouwnijverheid beter op elkaar afstemmen. Dat blijkt uit de nota over de afstemming van deze beide beleidsterreinen, die de christen-democratische ministers Beelaerts van Blokland (Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening) en Albeda (Sociale Zaken) aan de Tweede Kamer hebben aangeboden. De nota is als kadernota bedoeld.

In de afgelopen jaren is door het verschijnen van verschillende regeringsnota's de aandacht steeds meer gericht op de samenhang tussen deze twee beleidsterreinen. Voorbeelden daarvan zijn onder meer de Nota inzake de Werkgelegenheid van 1975, de Nota Bouwbeleid van 1976 en de Tweede Nota Bouwbeleid van 1978. In die laatste nota was de nu uitgebrachte nota over de afstemming van het bouwbeleid en het arbeidsmarktbeleid aangekondigd.

WISSELVALLIG

Een van de belangrijkste problemen die de nota signaleert, is het wisselvallige verloop van bouwproductie en werkgelegenheid in de bouw. De aansluiting tussen vraag en aanbod van arbeidskrachten - naar aantallen,

specifieke vaardigheden, spreiding over de regio's - is onevenwichtig; nu eens vertoont de vraag, dan weer het aanbod tekorten. Om dit probleem te ondervangen is het bevorderen van de aansluiting tussen bouwbeleid en arbeidsmarktbeleid noodzakelijk. De nota geeft daartoe een aantal mogelijkheden aan. De nagestreefde verbetering is van belang voor de werknemers in de bouw, voor de bouwbedrijven en voor de aan de bouw toeleverende ondernemingen uit andere bedrijfstakken. Hiermee is tegelijk de nauwe verwevenheid met het sectorstructuurbeleid aangegeven.

Voor het bereiken van de hoofd-doelstelling van het bouwbeleid, namelijk planmatig te voorzien in de behoefte aan bouwproductie, is het in het arbeidsmarktbeleid nagestreefde evenwicht tussen vraag en aanbod van grote betekenis. De doelstellingen van bouwbeleid en arbeidsmarktbeleid kunnen elkaar belangrijk versterken. Het arbeidsmarktbeleid wordt verder ondersteund door de tweede hoofd-doelstelling van het bouwbeleid, namelijk het voeren van een in sociaal en economisch opzicht aanvaardbaar beleid tegenover werknemers en ondernemingen in de bouw en aanverwante sectoren (toeleveranciers, constructiewerkplaatsen, enz.). Daarbij is een gelijkmatig verloop in de werkgelegenheid zowel voor het bouwbeleid als voor het arbeidsmarktbeleid van belang en vormt dit als zodanig een niet onbelangrijk onderdeel van het sociaal-economisch beleid.

Voor de coördinatie van beide beleidsterreinen zijn de ministers van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening en van Sociale Zaken, als de coördinerende bewindslieden voor respectievelijk bouwnijverheid en arbeidsmarktbeleid, verantwoordelijk. Daarbij zal met name de minister van Economische Zaken worden betrokken vanuit zijn primaire verantwoordelijkheid voor het sectorstructuurbeleid. De coördinatie houdt onder meer in, dat er gestreefd wordt naar eenheid van beleid en naar een zo goed mogelijke afstemming van beleid tussen de verschillende departementen.

Dit betekent echter niet dat de individuele ministeriële verantwoordelijkheid van de andere betrokken bewindslieden voor eigen beleidsterreinen door de coördinerende bewindsman wordt overgenomen. Die verantwoordelijkheid blijft bestaan, maar de coördinatie betekent dan wel dat besluiten die elkaars doelstellingen beïnvloeden, niet zonder overleg met de coördinerende collega's genomen kunnen worden.

TOETSING

De onderlinge afstemming van bouwbeleid en arbeidsmarktbeleid berust op een toetsing van de gewenste en verwachte bouwproductie op korte en middellange termijn aan het aanbod van arbeidskrachten op dezelfde termijnen. De bouwproductie moet daarom „vertaald” worden in de vraag naar arbeidscapaciteit, die uitgewerkt moet worden in de kwantitatieve en kwalitatieve behoefte en naar regionale spreiding. De regionale uitsplitsing zal plaatsvinden naar de vier grote regio's (Noord, Oost, Zuid, West) en waar nodig naar kleinere geografische eenheden. Ook zullen de gevolgen voor de toeleverende industrie hierbij worden betrokken. Gegevens over het arbeidsaanbod op korte termijn kunnen de Gewestelijke Arbeidsbureaus verschaffen. Inzicht in de ontwikkeling van het aanbod op middellange termijn (ongeveer vijf jaar) zou aan de hand van prognoses over de ontwikkeling van het bouwvakbestand kunnen worden verkregen. Er zal dan o.a. worden geschat op welke wijze de toekomstige toe- en uitredingen zich zullen ontwikkelen. Te grote nauwkeurigheid kan hierbij vooralsnog niet worden bereikt.

Als de vraag naar arbeid kwantitatief en/of kwalitatief groter is dan het aanbod, zal worden aangegeven op welke manier en met welke instrumenten geprobeerd zal worden dit aanbod op middellange termijn zo te verbeteren dat er weer evenwicht zou kunnen ontstaan tussen vraag en aanbod. Als dat niet mogelijk is, zal worden aangegeven met welke instrumenten (b.v. via rijksgoedkeuringen) de bouwproductie op welke onderdelen gefaseerd zal worden,

zonder de behoefte al te zeer geweld aan te doen. Overigens zullen in tijden van spanning op de arbeidsmarkt de relatief hoge lonen op zich waarschijnlijk voor enige toestroom naar de bouw zorgen. Hierbij zal in overleg met de bedrijfstak geprobeerd worden het verschijnsel van de koppelbazen geen kans te geven en de bouwkosten niet te zeer op te drijven.

Als het aanbod van arbeidskrachten echter kwantitatief en/of kwalitatief groter is dan de vraag op middellange termijn, zal worden aangegeven in hoeverre door middel van aanvullende werken een te onregelmatige uitstoot van arbeidskrachten uit de bedrijfstak kan worden gereguleerd. Behalve voor deze overbruggende functie blijven aanvullende werken beschikbaar om werkloosheidspieken in conjuncturele inzinkingen te bedwingen.

ZOVEEL MOGELIJK

Het ligt voor de hand, de afstemming tussen bouwbeleid en arbeidsmarktbeleid zoveel mogelijk langs bestaande wegen en met reeds beschikbare middelen te laten plaatsvinden. Gedacht kan dan worden aan het jaarlijkse bouwprogramma en de kwartaalverslaggeving aan de Tweede Kamer over de ontwikkelingen in de bouwnijverheid.

Dit verslag was tot nu toe vooral cijfermatig van aard. Maar als de omstandigheden daartoe aanleiding geven zal het verslag ook dienen om de resultaten weer te

geven van de beleidsafstemming die heeft plaatsgevonden. Bij onverwachte ingrijpende ontwikkelingen die beleidswijzigingen nodig maken, zal tussen de coördinerende bewindslieden tussentijds overleg plaatsvinden. Ook goed en geregeld overleg en nauwe samenwerking tussen overheid en sociale partners zijn in dit verband onmisbaar. Het meest geschikte platform daarvoor aan de zijde van het bedrijfsleven is het zogenoemde Bouwberaad (overlegorgaan van werknemers en werkgevers in de bouw).

Een van de redenen voor coördinatie bij de rijksoverheid is de zorg voor eenheid van beleid naar buiten. Dit geldt niet alleen voor overheidsinstellingen op gelijk niveau, maar ook voor instellingen op verschillende niveaus. Er zal dan ook een schema worden opgesteld van de bestaande en de wenselijk geachte contacten tussen de rijksoverheid en andere overheden. Hierin zal ook staan bij welke contacten vooroverleg of afstemming noodzakelijk is.

H. L.

Commentaar Contourennota

2

„Samen verantwoordelijk voor het onderwijs 2”

commentaar op het vervolg van de Contourennota: algemeen onderwijsbeleid, basisonderwijs, secundair en tertiair onderwijs, open school, onderwijsvoorzieningen

publicatie van de wetenschappelijke instituten van KVP, ARP en CHU

20 pag., f 3,50

(inclusief verzendkosten)

Bestellingen:

- giro 60 45 00 t.n.v. de Savornin-Lohmanstichting, Den Haag

Europese Gemeenschap

„Europese Gemeenschap, impasse en perspectief”

„een heldere uiteenzetting over hetgeen in Europa is bereikt en wat er aan mankeert, alsmede wat ons als Europeanen nog te doen staat” (CDA-bestuur)

derde advies van de Permanente Programadviescommissie van het CDA

47 pag., f 3,50

(incl. verzendkosten)

Bestellingen:

- giro 60 45 00 t.n.v. de Savornin-Lohmanstichting, Den Haag

Voor loodgieters-, gas-, sanitaire- en leiwerken

(ook asfalt-shingles) in en op uw bouwwerken naar het sinds 1848 bekende en vertrouwde adres:

Gebr. BEKKER B.V.

REIJNDERSBUURT 11-13, LEEUWARDEN, POSTBUS 58. TELEFOON 05100-20841.

Stelt u prijs op

VAKWERK KWALITEITS-ARTIKELEN

dan

VAN Zeben's

Woninginrichting N.V. Laarstraat 12-20. Zutphen.

In voorraad: stalen kantoorkasten, stalen schrijfburo's, burostoelen, kantinetafels en -stoelen, magazijnstellingen, stalen wandrekken.

AVAC

Lage Kamp 3, Apeldoorn. Tel. 055-211500.

Geopend van 13.00 tot 17.30 uur en zaterdag van 9.00 tot 12.00 uur.

Vervolg van pagina 5

hebben mij die zin kwalijk genomen. Men stelt: een geaardheid kun je niet veranderen. Mijn antwoord daarop luidt: 1. Vaak is er geen sprake van geaardheid, het wordt vaak aangepraat; 2. Als er al sprake is van geaardheid: het egoïsme, een andere geaardheid, proberen we toch ook te doen verdwijnen?

Als sommigen stellen dat door de beleving van de homosexualiteit de betrokkenen zich geheel bevrijd voelen, dan vraag ik: Bevrijd? Waarvan? Waartoe? Hoe denkt men over de Enige Ware Vrijheid, die ons door Christus door Diens dood en opstanding, die wij de afgelopen dagen mochten gedenken, is geschonken? Moeten wij onze homoseksuele broeders en zusters daar niet op wijzen? Ik vraag mij in dezen af, hoe het moderamen van de Hervormde synode, weliswaar de kerkelijke bevestiging van een homoseksuele vriendschap in de trant van een bevestiging van een huwelijk afwijzende, kan stellen, dat de voorbede

van de gemeente voldoende ruimte biedt om de dankbaarheid van de gemeente te tonen over het feit dat er liefde in haar midden wordt gevonden. Met deze liefde wordt - als ik het betreffende bericht goed lees - niet zozeer gedoeld op de Christelijke naastenliefde, als wel op de passie. Ik vind dit een bijzonder betreurenswaardige uitspraak, die mijns inziens tegen de Schrift ingaat.

Met betrekking tot het weghalen van kinderen bij hun vader of moeder die in een homoseksuele relatie leeft: men kan zich afvragen of hier een taak ligt voor de overheid als diens dienst Gods. In boek 1 van het Burgerlijk Wetboek wordt een niet onaanzienlijk aantal gevallen opgesomd die grond opleveren om een ouder de ouderlijke macht of voogdij te ontnemen. Enkele daarvan zijn zo ruim (bijvoorbeeld: „slecht levensgedrag”), dat men zich afvraagt wat daar allemaal onder kan worden gebracht. Vertrouwend op een redelijke uitleg door de betreffende organen, ben ik niet bang dat wij een of andere vreemde staats-

vorm krijgen, mede gelet op het feit dat het belang van het kind een zeer grote rol speelt blijkens de wet. Te minder reden om te vrezen behoeven wij te hebben als deze organen zich niet tegen Gods Woord opstellen. Ten slotte: het lijkt mij gewenst, dat de rechter bij echtscheiding de kinderen niet toewijst aan de homoseksuele ouder, maar aan de andere ouder.

Den Haag, 9 april 1980.

BOUWBEDRIJF

Fa. C. Spijker & Zn.

Van Ostadelaan 61 Tel. 02150-11189-16777 HILVERSUM

Voor uw

- * Dieselolie, benzine, petroleum
- * Kolen, huisbrandolie
- * Tanktransporten
- * Butaan en Propaan gas
- * Campingflessen vullen
- * Container-vuil afvoer

HANDELMIJ B.V. BANDEN B.V.

West-Varkenoordseweg 470, Rotterdam, telefoon 010-190200.

de nederlander

Redactie: Postbus 33822
2503 BC 's-Gravenhage
Administratie Van Deventerlaan 49
2271 TV Voorburg
Giro 70154 t.n.v.
Stichting Uniepers, Voorburg

Bij de troonswisseling

door: dr. L. M. van Leeuwen, voorzitter CHU

In de tijd van mijn grootouders waren zij en hun generatiegenoten gewoon om bij elke afspraak, die zij maakten, de woorden Deo Volente toe te voegen, zo God het wil. Geleidelijk aan is dit gebruik voor een groot deel verdwenen, al ben ik er van overtuigd dat heus nog velen zich vandaag aan de dag nog realiseren, dat de mens wikt en God beschikt.

De leiding van God over mensen en over volkeren ben ik mij sterk bewust, nu op 30 april naderen. „God, Nederland en Oranje” staat en stond in onze geschiedenis al zo duidelijk centraal. Ons land heeft zich in Gods hand mogen ontwikkelen tot een echte democratie, waar alle regels gebaseerd zijn op de grondregel van de vrijheid, die mensen mogen hebben in hun denken, hun spreken, hun schrijven, en hun doen. In het historisch perspectief is het volkomen duidelijk, dat die onaantastbare vrijheden in ons land verworven worden onder de inspirerende leiding van vertegenwoordigers en vertegenwoordigsters van het huis van Oranje. Van Willem van Oranje tot en met Koningin Juliana is de geschiedenis van Nederland gemaakt. Het feit, dat koning Juan Carlos van Spanje

kortgeleden een krans kwam leggen op het graf van onze eerste Oranje, betekent meer dan symboliek alleen. Het is niet alleen een teken van verbroedering met land, vorst en volk van Spanje. Het betekent ook, dat ons land verdiende respect afdwingt. Een respect, dat mee verworven werd door ons eigen vorstenhuis. Direct nadat Koningin Juliana op 31 januari j.l. voor velen toch nog onverwacht meedeelde dat zij ten gunste van haar dochter Beatrix afstand ging doen van de troon, heb ik spontaan een ar-

tikeltje geschreven voor „de Nederlander.” Daar schreef ik over onze dank aan Juliana en over ons vertrouwen in Beatrix. In de weken daarna heb ik in toeneemende mate begrepen dat de dankbaarheid niet alleen toekomt aan koningin Juliana en aan haar gezin.

Er is ook grote dankbaarheid dat prinses Beatrix bereid is om in het moderne Nederland de continuïteit van God, Nederland en Oranje voort te zetten. Alleen al op grond van die dankbaarheid zal Koningin Beatrix op de steun van verreweg de meesten van ons volk kunnen rekenen. Het vertrouwen is er als een vanzelfsprekendheid.

De geschiedenisboeken zullen later de periode-Juliana als een voor ons land enorm belangrijk tijdperk aanmerken. We mochten ons in die tijd in een betrekkelijke vrede ontwikkelen tot een land, waarin voor ieder een nog nooit eerder gekende welvaart kwam.

We bouwden een koloniaal rijk af en bouwden tegelijkertijd een binding op met veel landen, waar wij op een haast natuurlijke wijze met onze kennis en met ons geld hulp bieden. In de 32-jarige regeringsperiode van Koningin Juliana heeft de mensheid zich in

een sneltreintempo verder ontplooid. We weten allemaal dat die ontplooiing heus niet alleen positieve aspecten heeft. In veel gevallen is de mens eenzamer komen te staan door het afbreken van tal van bindingen, die mensen met elkaar hadden. Ik wil nu eens niet bij de negatieve kanten blijven stilstaan, maar juist eens op de positieve facetten de nadruk leggen. Die vinden we naar mijn mening vooral in de ontwikkeling van onderwijs, techniek en geneeskunde. Het scholings- en kennisniveau is in de jaren na de Tweede Wereldoorlog over een brede lijn van de bevolking enorm omhoog gekomen. De moderne Nederlander weet veel meer dan de doorsnee-Nederlander van 30, 40 jaar geleden. De Nederlandse bevolking heeft geweldig geprofiteerd van de razendsnelle ontwikkeling van de techniek. De auto werd gebruiksvoorwerp, machines verlichten de taken thuis en het vliegtuig brengt ook de gewone Nederlander regelmatig naar het buitenland.

De waarschijnlijk meest heilzame vooruitgang werd geboekt op het terrein van de geneeskunde.

Voor veel ziekten zijn geneesmiddelen en therapieën ontwikkeld, waardoor tal van ziekte-aandoeningen niet meer als dodelijk behoeven te worden omschreven. In het dorp, waar ik woonde, lagen in 1948 nog diverse mensen met TBC te wachten op een afgrijselijk ein-

de. Nu is tuberculose in ons land geen volksziekte meer, maar een incidenteel voorkomende aandoening, die in korte tijd genezen kan worden. Zo zijn er nog vele voorbeelden te geven.

De geschiedenis gaat door. We zijn de tachtiger jaren ingegaan op weg naar het einde van de twintigste eeuw. We zullen in de komende twintig jaar nog veel schokken ervaren. De samenleving dreigt harder te worden.

Daar zullen wij ons allen tegen moeten verzetten. Juist in die strijd zal van een christen-democratisch appèl een voorhoede-positie verwacht mogen worden. Gelukkig wordt onze Nederlandse samenleving gekenmerkt door grote verscheidenheid. Dat houdt levendigheid en elan in. In die grote verscheidenheid hebben wij allemaal een paar wezenlijke zaken, die ons aan elkaar binden. Dat zijn in ieder geval het toch altijd nog mooie Nederland en ons vorstenhuis. Koningin Juliana gaf vanuit dit vorstenhuis op voortreffelijke wijze inhoud aan die band, die ons allen bindt. Wij hopen dat zij nog vele jaren bij ons zal zijn. Wij rekenen er in vertrouwen op, dat Koningin Beatrix op een voor haar eigen wijze ons Nederlanders bijeen zal houden.

Nederland en Oranje, zij horen bij elkaar. We gaan moedig te zamen de toekomst in. Het zal een goede toekomst zijn. Zo God het wil.

In de vakature-Nootboom (CHU) is als staatssecretaris voor financiën benoemd drs. Marius van Amelsvoort (KVP). Wij wensen hem daarmee van harte geluk. In de Tweede-Kamer-fractie was hij een goede collega en als financieel specialist zal hij stellig ook in zijn nieuwe functie van zich doen horen, hetgeen op het punt van de rente-af-trek inmiddels al gebeurd is.

Niettemin is door deze benoeming de verdeel-sleutel zoals deze bij de formatie van 1977 tot stand was gekomen, verlaten. De KVP heeft nu een staatssecretaris meer, de CHU een minder.

Van Amelsvoort is nu al weer ruim een week geleden beëdigd. Waarom er daarom nog over nagekaart? Dat doe ik, omdat o.a.

Volgende week geen „de Nederlander”

Het christelijk-historische weekblad „de Nederlander” verschijnt volgende week vrijdag 2 mei NIET, in verband met de feestdagen. „de Nederlander” komt weer uit op vrijdag 9 mei.

Napraten over een staatssecretaris

door: drs. Gerard van Leijenhorst, vice-voorzitter CDA-Tweede Kamerfractie

vele unieleiden ons hierover hebben benaderd en terzake geïnformeerd wensten te worden. De berichten welke ons bereikten speelden zich af tussen de twee polen: de KVP heeft de CHU een poets (putch?) gebakken, laat de Unie dit zich zo maar aanleunen? ... en ... het CDA gaat nu toch wel door; deze gebeurtenis zal toch niet een kink in de CDA-kabel betekenen?

Puntsgewijs daarover de volgende desiderata.

1. Toen de heer Nootboom bedankte als staatssecretaris van financiën moest de CHU een nieuwe bewindsman in haar rijen zoeken. Wij hebben nog eens een dringend beroep op Nootboom gedaan om terug te komen. Hij had goed en veel werk geleverd. Het was vóór alles het beste dat hij het werk dan ook zou afmaken. Vergeefs helaas. Bij het polsen van en onderhandelen met nieuwe kandidaten bleek, dat het voor mensen die buiten de praktische politiek staan, niet eenvoudig is om zich voor een jaar vrij te maken uit een sector waarvoor de weg terug – de belastingdienst of het adviseurschap – erg moeilijk is. Wij waren in staat een aantal bekwaame kandidaten te vinden. Om bovengenoemde redenen liet zij het echter afweten.

Het lag dus voor de hand dan ook met name aan Haagse politici te denken die in de belastingsector goed zijn ingevoerd. Na ampele pogingen in het CHU-smaldeel konden we daarin niet slagen. De pogingen buiten „Den Haag” werden dus voortgezet.

2. In het feit dat een KVP-collega benoemd werd heeft de tijdsfactor blijkbaar een belangrijke rol meegespeeld. Hierbij moet men echter bedenken dat door de voorgenomen verschuiving van de staatssecretaris van binnenlandse zaken naar financiën wij op het spoor van binnenlandse zaken werden

gezet, waarvoor wij een geschikte kandidaat wisten te vinden, die zich daartoe ook bereid verklaarde. Doordat ons (de unie-voorzitter en mij) de verzekering was gegeven het alleen nog maar in die richting te zoeken, was onze oriëntatie op financiën gestaakt, zodat de tijdsduur van het zoeken naar een bewindsman op dit departement aanzienlijk korter was dan uit het staatssecretaris-loze tijdperk af te leiden valt.

3. Op 10 april de dag dat onze kandidaat voor binnenlandse zaken gereed stond om voorgedragen te worden, werd mij meegedeeld dat de verschuiving van de staatssecretaris van binnenlandse zaken naar financiën niet doorging en dat Marius van Amelsvoort in de vakature-Nootboom zou worden benoemd.

Niet alleen door dit bericht, maar ook door de wijze van berichtgeving was ik geschokt. Omdat de Unievoorzitter zich in het buitenland bevond (nog 2 dagen) en we 's maandags daarop een informele Unie-top-ontmoeting (van Unie-voorzitter, CHU-bewindslieden, heer Eversdijk en ondergetekende) zouden hebben, heb ik verwoede pogingen gedaan de benoeming nog en-

kele dagen uitgesteld te krijgen, teineinde ons in breder verband op de nieuwe situatie te bezinnen.

Dit mocht echter niet baten. De heren Van Agt en Van der Stee die beiden in het weekend naar het buitenland afreisden wilden deze zaak voordien gefinaliseerd hebben. Dat de CDA-fractieleider de heer Lubbers, begrip toonde voor mijn pogen en daar ook klaarblijkelijk medewerking aan wilde verlenen heb ik niettemin op prijs gesteld.

Op vrijdag 11 april werd de benoeming van de nieuwe staatssecretaris officieel door de heer Van Agt bekend gemaakt. Tot zover zeer beknopt mijn bemoeienissen met deze zaak.

NIET NA-MOKKEN

Het past niet bij het karakter van de Unie om hierover te blijven na-mokken. Wij betreuren het uiteraard dat de verdeelsleutel van 1977 is verlaten en dat de herkenbaarheid van de Unie, welke zeker in het federatieve stadium van het CHU – en wisselijk ook nog daarna (evenals van KVP en AR) – de aandacht verdient, daardoor is verkleind. Daarbij dienen we ons ook te realiseren dat het om een zeer specifieke post in een wel bijzonder specifieke politieke situatie ging.

De treurnis om de gang van zaken staat echter in geen verknogting tot de wens van het CDA een hechte politieke partij te maken. Het CDA-ideaal is immers van een andere orde. Evenwel, ook terwille van dat CDA zullen we om redenen van de door ons allen beleeden pluriformiteit en vanwege de intermenselijke verhoudingen ook aan schijnbaar meer triviale dingen moet denken, zoals die van 10 en 11 april.

Paasreces rustiger dan kerstreces

Problemen illegale werknemers worden tot politiek probleem

door: Gerard van der Wulp, voorlichter CDA-fractie Tweede Kamer

Het inmiddels alweer afgelopen paasreces van de Tweede Kamer was heel andersoortig dan het eraan voorafgaande kerstreces. Werden de rustige weken rond kerst gekenmerkt en overheerst door de nasleep van het vooral voor de CDA-fractie zo ingrijpende en frustrerende kernwapendeбат, het paasreces gaf écht enige rust voor de parlementariërs.

Maar toch werd ook het paasreces ingegaan met een met name voor de CDA-fractie belangrijk incident, dat ook gedurende de twee weken dat de Kamer niet vergaderde de aandacht bleef opeisen. Dat betrof de laatste dag voor de paasvakantie, toen door een verdeeld stemmen van de CDA-fractie – tegen de zin van de regering – een motie van de oppositie werd aangenomen. Zes leden van de CDA-fractie gaven hun steun aan die motie. Het was de motie-Buurmeijer (PvdA), enige weken tevoren ingediend tijdens het debat over de problemen met de uitvoering van eind vorig jaar van kracht geworden Wet Arbeid Buitenlandse Werknemers.

Die wet is een poging een eind te maken aan het verschijnsel dat werkgevers werk laten verrichten door illegaal in ons land verblijvende buitenlanders. Over de uitvoering van de wet bestaat teleurstelling. Gesnapte werkgevers krijgen vrij lage boetes; gesnapte buitenlanders worden zonder pardon het land uitgezet. Dit bewoog de oppositie ertoe een overgangsregeling te bepleiten. Binnen een bepaalde tijd zouden illegalen zich bij een arbeidsbureau moeten melden, waar een half jaar lang geprobeerd zou kunnen worden de buitenlander aan een legale arbeidsplaats te helpen. Zou dat niet lukken, dan zou de buitenlander alsnog over de grens kunnen worden gezet. Dit voorstel stond in de aangenomen motie-Buurmeijer.

WILLEKEURIG

Zowel de woordvoerder van de CDA-fractie, Van Dam, als de regering vonden dat de motie niets oploste, en willekeurig zou uitwerken. Een werkgever immers die wel het fatsoen zou hebben gehad om voor de illegale arbeider sociale premies af te dragen, zou best bereid zijn tot medewerking aan de legalisering van de arbeidsplaats. Maar een werkgever die ook de sociale premies in zijn zak hield zou er wel voor passen om die strafbare tekortkoming aan het licht te brengen door voor een legale arbeidsplaats van zijn illegale werknemer te pleiten. Zo zouden de zwakste illegalen dus het slachtoffer blijven, aldus Van Dam in de Tweede Kamer. Hij benadrukte overigens wel de vaak schrijnende situatie waarin illegalen verkeren, aan te voelen. Maar hij voegde eraan toe dat een oplossing zoals nu door een minieme kamermeerheid wordt voorgestaan, geen echte oplossing biedt.

De zes leden van de CDA-fractie die de motie-Buurmeijer steunden, waren dat in de fractievergaderingen weliswaar goeddeels met hem eens; maar vonden toch dat, daar waar het om diep ingrijpende menselijke problemen gaat, ook het weinige dat mogelijk is gedaan moet worden.

De regering liet op de dag na de stemmingen in de Tweede Kamer na afloop van het kabinetsberaad bij monde van vice-premier Wiegel weten dat de aangenomen motie niet zal worden uitgevoerd. Minister Wiegel gaf daarbij als argumenten onder meer dat Nederland vol is, en dat de Kamer een hoogst onverstandige uitspraak had gedaan. Die harde taal van de vice-premier werd in de CDA-fractie niet met gejuich ontvangen. In de CDA-fractie gaat men er – in tegenstelling tot de heer

Wiegel – van uit, dat de kameruitspraak een begrijpelijke is, maar dat deze helaas technisch niet uitvoerbaar is.

MOEILIJKE POSITIE

Het spreekt voor zich, dat de oppositie het niet laat zitten bij de mededeling dat de PvdA-motie niet zal worden uitgevoerd. Direct na het paasreces vroeg de PvdA dan ook opnieuw een debat aan. Dat had op het moment dat dit geschreven wordt, nog niet plaatsgevonden. Algemeen wordt aangenomen, dat de oppositie een nieuwe motie zal indienen, een motie van afkeuring, die met name de zes in de CDA-fractie in een moeilijke positie kan brengen. Zo'n motie spreekt immers wantrouwen uit in het regeringsbeleid. Bij aanname zou een kamermeerderheid het regeringsbeleid afkeuren, hetgeen de val van het kabinet kan betekenen. Maar nogmaals, zover was het op het moment dat dit wordt neergeschreven nog lang niet.

KOUDE DOUCHE

Een tweede onderwerp dat gedurende het paasreces speelde was de dreigende mislukking van het op poten zetten van een structuur voor de scheepsnieuwbouw in Rotterdam. In het reces liet minister Van Aardenne van economische zaken aan de Tweede Kamer weten het met die scheepsnieuwbouw in het nieuw te stichten bedrijf de ROS niet meer te zien zitten, en dat hij dus de subsidiekraan wilde dichtdraaien. Dat was voor de CDA-fractie een koude douche, omdat het juist de minister was geweest die vorige zomer met kracht van argumenten een tegenstribbelende CDA-fractie ervan overtuigd had dat de scheepsnieuwbouw wel degelijk levenskansen zou hebben, als hij er in totaal een bedrag van 250 miljoen gulden voor beschikbaar stelde. De CDA-fractie steunde toen tenslotte de minister in zijn plannen. Juist daarom was het verrassend om nu te moeten constateren dat de ROS, het nieuwe bedrijf waarin de scheepsnieuwbouw zou worden ondergebracht, nog steeds niet is opgericht. Bovendien twijfelde de CDA-fractie zeer sterk aan de mededelingen dat het subsidiebedrag van 250 miljoen gulden al goeddeels aan de ROS zou zijn opgegaan. Dat geld zou ook deels terecht hebben kunnen komen bij verliezen uit voorgaande jaren van de scheepsnieuwbouwbetriebe.

Daarom vond op 16 en 17 april een kamerdebat plaats, waarin CDA-kamerlid Van Houwelingen een motie indiende met het verzoek aan de regering om alsnog de afspraak van vorige zomer na te komen, en het volle bedrag

Van het Binnenhof

van 250 miljoen gulden beschikbaar te stellen. Aan de raad van commissarissen-in-opricting zou dan moeten worden gevraagd of ze aan het dan nog beschikbare bedrag voldoende zouden hebben om de ROS alsnog op te richten.

In het kamerdebat zei minister Van Aardenne, dat het bedrag waarop de CDA-fractie doelde, 45 miljoen gulden bedroeg. Hij bleef overigens wel bestrijden dat dit bedrag niet aan de ROS ten goede was gekomen.

NIET HAALBAAR

Nadat de motie-Van Houwelingen met steun van de oppositie was aangenomen, bleek de minister echter wel bereid deze onverwijld uit te voeren.

Direct na het kamerdebat legde hij de commissarissen de vraag voor of ze met een bedrag van 45 miljoen gulden extra uit de voeten zouden kunnen. Dat bleek niet het geval, zo liet de minister de Tweede Kamer op 18 april per brief weten. De CDA-fractie maakte toen bekend dat hierdoor naar haar mening de ROS, zoals die door minister Van Aardenne was voorgesteld, helaas niet haalbaar was gebleken. De CDA-fractie had zich immers steeds op het standpunt gesteld dat de ROS niet tot iedere prijs doorvang kan vinden. De grens trok het CDA steeds bij het subsidiebedrag van 250 miljoen gulden.

Ook dit onderwerp zal in de komende weken nog de nodige aandacht krijgen. Wellicht zal de oppositie aanvechten dat de motie-Van Houwelingen is uitgevoerd. Het hangt van de kracht van de argumenten van de oppositie af in hoeverre dit nog tot een parlementaire nasleep zal leiden.

CENTRAAL

In deze rubrieken van de afgelopen maanden stond steeds de grote sociaal-economische problematiek centraal. Dat is deze keer eens niet het geval. Hetgeen niet betekent, dat die problemen niet nog steeds de hoofdmoot vormen van wat er in de Haagse binnenkamertjes besproken wordt. Want naar verwachting staan er voor politiek Den Haag nog moeilijke momenten te wachten.

Vorige maand is de door de regering voorgestelde loonmaatregel door de Kamer aanvaard en van kracht geworden. De Kamer bracht er twee belangrijke wijzigingen in. De eerste op initiatief van het CDA. Volgens de regeringsvoorstellen zou iedere werknemer er per 1 juli aanstaande in plaats van de prijscompensatie een vast bedrag van 26 gulden per maand bijkrijgen. Bovendien zou een ieder op jaarbasis een belastingverlichting krijgen van honderd gulden. Na aandrang van de CDA-fractie werd bij die belastingverlichting voor de minima en vlak-boven-minima nog eens een bedrag gevoegd van tussen de dertig en veertig gulden, waardoor de koopkracht van deze groepen dit jaar naar alle waarschijnlijkheid gehandhaafd blijft.

Op initiatief van de D'66-fractie, met steun van het CDA, werd de werkingsduur van de loonmaatregel bekort tot 1 januari aanstaande. De regering zou voorafgaande aan die datum het gesprek met de sociale partners moeten heropenen om te pogen tot een centraal akkoord te komen of een vorm daarvan, ten einde goede afspraken te maken voor volgend jaar.

Daarmee was de gedwongen loonmatiging voor dit jaar een feit geworden. Het andere deel van de regeringsvoorstellen ter bevestiging van de economische problemen, de ombuigingen in de overheidsuitgaven, is nog niet afgerond. De exacte invulling van de drie miljard gulden ombuiging waarvan 1,5 miljard gulden op de departementale uitgaven, moet nog door de regering aan de Tweede Kamer worden overgelegd. Keer op keer wordt in de Kamer gemaand tot spoed. Bij die concrete problemen kunnen nog politieke problemen worden verwacht, bijvoorbeeld op volkshuisvesting, waar men weer met sterk toegenomen woningnoodproblemen worstelt.

Behalve dit moet er nog een achterstallig deel van Bestek '81 worden ingevuld. Bovendien zal half mei gekeken worden of de genomen maatregelen voor dit jaar voldoende zijn geweest, en of er niet nog meer omgebogen

CHU-Borssele

UITNODIGING

De CHU-Borssele houdt de laatste jaarvergadering de gemeentelijke kiesvereniging op donderdagavond 8 mei om 20.00 uur in het Dorpshuis te 's-Gravenpolder.

Drs. G. Gerritse, lid van de Tweede Kamer voor het CDA houdt een inleiding. De heer Gerritse is sociaal-economisch specialist en voorzitter van de CDA-fractiecommissie voor Economische Zaken. Hij heeft de afgelopen periode diverse bezoeken aan Zeeuwse bedrijven gebracht. Na de pauze vindt een discussie plaats.

engematigd moet worden. Direct daarop moet het kabinet de begroting voor volgend jaar gaan opstellen, waarbij de in de meerjarenramingen nog opgenomen economische groei van drie procent naar alle waarschijnlijkheid volledig geschrapt kan worden. Hetgeen dus grote financiële perikelen kan gaan opleveren.

Politiek Den Haag staat de komende maanden een miljardendans zonder de benodigde miljarden te wachten.

De gevallen ter gedachtenis

„Give peace in our time, oh Lord . . .
(The Book of Common Prayer)

De vrede wilt ons geven
smeken wij U, o Heer,
De vrede wilt ons geven
bidden wij U steeds weer,
Uw vrede wilt ons geven
en Uw gerechtigheid,
De vrede wilt ons geven,
vrede in onze tijd.

De vrijheid wilt ons schenken
smeken wij U, o Heer,
Vrijheid die wij gedenken
in dank en tot Uw eer,
In vrijheid laat ons leven
en in rechtvaardigheid,
Tot vrijheid maak ons waardig
en dienstig t'allen tijd.

Ons Koninkrijk bewaren
vragen w'U, Jesu Heer,
De Koningin wilt sparen
bidden wij U steeds weer,
De natie en Oranje
tot Uwen dienst bereid,
Uw Koninkrijk laat komen
dat ons van zorg bevrijdt.

Geef kracht om te beschermen
het erfdeel dat Gij gaf,
Geef kracht Heer en betrouwen
wees onze steun en staf,
Geef kracht aan onze handen
wanneer de rede faalt,
Als oorlog moet ontbranden
Gij onze koers bepaalt.

Tot heerlijkheid wilt brengen
hen die gevallen zijn,
De eeuw'ge rust wilt schenken
hun ziel na angst en pijn.

De vrijheid en de vrede
geef Heer, in onze tijd,
Laat koninkrijk en krachten
zijn tot Uw heerlijkheid.

Pieter de Geus.

Nederland kan en moet internationale rol spelen

door Ruud Lubbers

Op de dag dat ik dit artikel schrijf, spreekt minister Van Agt in Indonesië over de ruimere hulpverlening vanuit het ontwikkelde westen aan dit prachtige land, maar zeker ook over politieke gevangenen aldaar en de dramatiek van Oost-Timor. Minister De Koning is in Salisbury om de onafhankelijkheid van Zimbabwe (Rhodesië) te vieren.

Minister Wiegel spreekt in de Tweede Kamer over de solidariteit met de Verenigde Staten waar het betreft Iran en de gijzelaars aldaar en minister Scholten voert met ons kamerleden een gesprek over de vervanging van onze militaire vliegtuigen in de tachtiger jaren. Ik kan welhaast geen betere schildering geven van de betrokkenheid van onze politiek op internationale vraagstukken.

Er is veel reden tot bezorgheid over internationale politieke ontwikkelingen; dat vergt ook van ons land grote behoudzaamheid en zorgvuldigheid. Er is — en daar wil ik het in het bijzonder over hebben — ook veel reden voorzichtigheid te zijn met al te pasklare eigen oordelen. Er gebeurt internationaal politiek veel om eerst over na te denken.

Ik doe een willekeurige greep. **Onze Eerste Kamerfractie had veel moeite met de aanvaarding van de zgn. Sanctiewet (economische boycotmaatregelen e.d.) en wilde daarmee slechts akkoord gaan, als nadrukkelijk afgesproken werd dat Nederland niet op eigen houtje en ais hetevenkon tenminste in EEG-verband zou opereren.** Een naar mijn oordeel wijze benadering, al dachten vele senatoren misschien teveel aan een olieboycot tegen Zuid-Afrika. Nu moeten wij vaststellen dat een eventuele toepassing van deze wet nog actueler is in verband met Iran. De Verenigde Staten zijn op eigen houtje zulk een boycot tegen Iran begonnen. En wat doen wij, zonder of met Sanctiewet. Naar mijn oordeel in beginsel solidair zijn met de Verenigde Staten, maar natuurlijk betekent dat ook de noodzaak nu als het ook maar even kan met de EEG of met meerdere landen uit die EEG tot een gelijkgezinde opstelling te komen. Betekent dat de onmiddellijke vrijlating van de gijzelaars? Ik vrees van niet, maar nu eenmaal gebleken is dat na het opstellen van een Grondwet en na wettige verkiezingen leidend tot Bani-Sadr als eerst

politieke verantwoordelijke, de gijzelaars nog niet aan het wettig gezag overgedragen worden, een teken van fundamentele politieke afkeer tegenover Iran en van politieke solidariteit met de Verenigde Staten op zijn plaats is. Geen militaire avonturen daar, wel solidariteit.

VREES

Brengt Europa die solidariteit met Amerika op? Men moet vrees van niet; is dat met name frans anti-Amerikanisme of is het een informele taakverdeling binnen het Westen waarbij altijd een of enkele landen de kanalen naar andere landen en culturen openhouden? Dat laatste klinkt erg mooi, maar er moeten wel heel duidelijke redenen zijn in crisissituaties de solidariteit met Amerika te zeer onder de korenmaat te houden.

Mooi gezegd, zullen sommigen denken, maar waar was Nederland met de middellange afstandswapens in december toen juist wij een eigen opstelling kozen? Iets van die kritiek kan terecht zijn, al bestrijd ik dat wij toen een anti-atlantische opstelling kozen.

Dat moeten wij ook niet gaan doen. Interessant is intussen wel dat bondskanselier Schmidt vorige week voorgesteld heeft dat wij voorlopig moeten afzien van het stationeren van middellange afstandswapens en in de tussentijd moeten proberen tot een wapenbeheersend akkoord te komen. Mag ik na alle politieke ellende dan nu met voldoening vaststellen dat dit voorstel sterke

verwantschap heeft met het destijds veelgemaakte standpunt van de CDA-fractie „nu wel de produktie op gang brengen, maar de beslissing over de stationering pas later (december 1981) nemen” (Voldoening of is het zo dat Schmidt deze suggestie pas kan doen vanuit het december-besluit van de NAVO? Hoe dan ook, reden tot bescheidenheid). Even interessant is intussen dat datzelfde terughoudende Nederland waar het de Olympische Spelen in Moskou betrof, zeer snel tot de conclusie kwam dat wij daar niet heen zouden moeten gaan. Los van Afghanistan vormde de verwijdering van (mogelijke) dissidenten uit Moskou daar al snel genoeg voldoende aanleiding voor. De sportman of -vrouw mag Moskou in als de kritische Moskoviet voorlopig maar **verdwijnt**. Het CDA heeft in deze duidelijke „niet naar Moskou-opvatting” het voortouw genomen, hopelijk houden andere grote partijen — ik denk met name aan de PvdA — nu ook hun rug recht. Dat hoopt hetzelfde CDA, dat blij is met de recente, hierboven genoemde terughoudende opstelling van Schmidt inzake de middellange afstandswapens. Zien wij, u of ik, en ook wij kunnen van mening verschillen, het beter dan anderen? Laten wij

toch voorzichtig zijn. Had u verwacht dat de in vele CDA-ogen zeer linkse en fanatieke Robert Mugabe nu met overtuigende in verkiezingen behaalde meerderheid de eerste minister-president van een onafhankelijk Zimbabwe zou zijn? Maar ook: had politieke vriend en vijand verwacht dat Mugabe bij alle principiële verzet tegen Zuid-Afrika toch niet de economische betrekkingen met dat land in gevaar wil brengen. Is Mugabe nu doel- of beginselpoliticus, of weegt hij van fase tot fase zorgvuldig de politieke middelen af?

ZWAKKE PUNT

In de komende tijd zullen Egypte en Israël nader met elkaar spreken over het vervolg van de Camp David akkoorden. Dat is dan ook wel hard nodig. Zien wij het goed, dan zit met alle respect voor die Camp-David akkoorden het zwakke punt in de wijze waarop het Palestijnse volk zelf betrokken wordt in de autonomie besprekingen. Juist in dat licht moet de nederzettingen-politiek van Israël als uitdagend en riskant gezien worden en zijn die incidenten met Palestijnen wonend binnen de huidige grenzen van Israël evenzeer riskant.

Moet alie hoop verloren zijn? Neen, zeker niet, Camp David werd ook als wonder ervaren, evenals Sadat in Jeruzalem; hopelijk zal Begin nu dezelfde politieke „grootheid” opbrengen. Wij snakken naar een echt vrij en erkend Israël. Dat vergt langzamerhand wel staatsmanschap en godsvertrouwen. Wat zijn veilige grenzen en veilige burenen? De grens tussen de weg naar veiligheid en onveiligheid is daar wel een erg smalle. Ook ten onzent weten wij dat een behoud en uitbouw van democratieën geen eenvoudige zaak is. Dat geldt voor ieder Europees land afzonderlijk maar ook voor Europa gezamenlijk. Het wordt tijd dat er een eind komt aan de Britse nachtmerrie, die de Europese besluitvorming frustreert. Hopelijk kan Nederland een constructieve rol spelen bij het vinden van een oplossing. Dat moet kunnen. Bij het schrijven van deze buitenlandse politieke vogelvlucht vergeet ik „de dood van een Prinses”. Het is natuurlijk schandelijk, maar ik heb de film niet gezien. Hoefde ook niet, het was immers verantwoordelijkheid van de NOS. Hoewel... had ik toch niet

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter: A. Buntsma, drs. M. Smits, drs. A. J. van Duist, Wm C. de Kruyf, D. Rebel, Drs. H. van Spanning, Drs. G. van Leijenhorst, G. Veldhuijzen en mevrouw E. Sleyser-Tegelelaar

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema, Dr. E. Bleumink, Prof. Dr. J. W. van Hulst, Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES
Postbus 33822
2503 BC 's Gravenhage

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van nieuwe abonnees, advertenties, adresveranderingen, weekblad:
Stichting „Uniepers”
Van Deventerlaan 49,
2271 TV Voorburg,
tel. 070-861520
(uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs f 30,- per jaar.
Vooruit te voldoen op postrekening 70154.
Voorburg I.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U. Postbus 67
3770 AB Barneveld.
Telefoon (03420)-6141.

moeten kijken? Enkele jaren geleden was ik immers zelf in Saoedië-Arabië; daar werd aan mij, toen minister, gevraagd het daarheen te leiden dat Saoedië-Arabië en Nederland documentaires zouden uitwisselen. In Nederland was daar toen niet veel belangstelling voor. Nu echter ineens wel „de dood van een Prinses”. Vrijheid van drukpers en commercie. Of was dit dan toch die wat verlate documentaire? Een politicus moet ook wel eens glimlachen.

Overziet men het dynamische en zich steeds ontwikkelde wereldpolitieke toneel en in de conflicten en in de ontwikkeling van internationale structuren, dan moet ik vaststellen dat Nederland een rol kan en moet spelen.

Niet primair door het oordelen en veroordelen, maar vooral door actief in de wereld te staan, conflicten oplossen en structuren verbeterend; langzaam maar zeker bouwend aan 'n hechtere internationale rechtsorde; een rechtsorde en een rechtvaardige orde.

Den Haag, 18 april 1980

Wat te doen bij fusie op gemeentelijk niveau

De opheffing van ARP, CHU en KVP krijgt dit jaar nog geen zijn beslag. Op landelijk-, provinciaal-, regionaal- en gemeentelijk niveau zullen de bestaande ARP-, CHU, en KVP-organisatievormen opgeheven moeten worden. Hiertoe is landelijk een fusieprotocol opgesteld, waarvan een model-fusieprotocol met bijlagen voor het gemeentelijk niveau is afgeleid. Van het laatstgenoemde protocol hebben inmiddels alle bestaande AR- en CHU-kiesverenigingen, KVP-afdelingen en CDA-verbanden kennis kunnen nemen. Daarbij is een tijdschema gevoegd

waarbinnen de invulling van het protocol met bijlagen afgewikkeld moeten worden.

In de meeste gemeenten functioneert een federatief CDA-verband; deze federatieve CDA-verbanden moeten zijn omgebouwd tot gefuseerde CDA-afdelingen op fusiedatum. Het verschil tussen een federatief CDA-verband en een gefuseerde ligt in het feit dat bij de eerste de moederpartijen (ARP, CHU en KVP) als zelfstandige partijen bestaan en bij de laatste deze worden opgeheven. Over de opheffing dienen de leden van de afzonderlijke kiesverenigingen en afdelingen zich uit te spreken, evenals over de wijze waarop de opheffing zal plaatsvinden. De ledenvergadering van het gemeentelijk CDA-verband besluit daarop in te stemmen met de tussen de bestaande gemeentelijke kiesverenigingen en afdelingen overeengekomen omzetting van het federatieve verband in een gefuseerd gemeentelijk CDA-verband op fusiedatum.

Om de opheffing van de AR — en/of CHU-kiesvereniging en/of

KVP-afdeling zo goed mogelijk te laten verlopen is eerder genoemd model fusieprotocol opgesteld dat door de onderscheiden besturen of bij afwezigheid van deze besturen de plaatselijk aangewezen representanten moet worden ondertekend.

Met de leden dient eveneens gesproken te worden over de rechten en verplichtingen die mogelijkerwijs bij de kiesverenigingen en afdelingen aanwezig zijn en die over kunnen gaan naar de gemeentelijke CDA-afdeling; te denken valt aan gelden, bezittingen, schulden, vorderingen, contracten of andere speciale bedingen. Verder dient gelet te worden op de samenstelling van het bestuur van de gemeentelijk CDA-afdeling naar (partij-) herkomst op fusiedatum en hoe eventueel bij een vacature opgevolgd zal worden. Ook blijven de opvolgingsafspraken gemaakt bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1978 van toepassing tot en met de verkiezingen van 1982.

NIET MOGELIJK

Het is misschien overbodig te vermelden dat het niet mogelijk

is dat de naam ARP, CHU en KVP op enigerlei wijze blijven verbonden aan welke zaken dan ook na fusiedatum; het exclusief gebruik van deze namen behoort slechts toe aan het dagelijks bestuur van het CDA. Indien zaken niet in het CDA worden ingebracht, dan dient men elders een andere oplossing te zoeken.

Samenvattend dient het volgende verricht te worden:

1. Invulling en ondertekening van het model fusieprotocol voor de toekomstige gemeentelijke CDA-afdeling.
2. Invulling van bijlage 1: rechten en verplichtingen.
3. Invulling van bijlage 2:
 - a. samenstelling van het bestuur en eventuele opvolgingslijsten van de gemeentelijke CDA-afdeling naar (partij-) herkomst op fusiedatum;
 - b. dit bestuur heeft vier jaar zitting.
4. Aanhechting bijlage 3 aan het model fusieprotocol voor de gemeentelijke CDA-afdeling voor het geval opvolgingsafspraken gemaakt zijn voor de gemeenteraadsverkiezingen van 1982.

De onderscheiden partijbureaus zijn volledig ingespeeld om de tot standkoming van het fusieprotocol te begeleiden. Medewerking is er te over. Gaarne wordt medewerking gevraagd om vóór 11 april 1980 de inzending van het fusieprotocol te verwezenlijken.

De uiterlijke termijn waarop de ondertekende fusieprotocollen binnen moeten zijn is 11 april 1980.

Secretarissenoverleg CDA

UNIEBUREAU
HET BUREAU VAN DE CHR HIST UNIE Wassenaarweg 7
2596 BC 's Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander” te zenden aan:
Bureau CHU
Wassenaarweg 7
2596 BC 's-Gravenhage
Telefoon (070) 244516

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de De Savornin Lohmanstichting is 070-246791

Parlementier voor het voetlicht

Wij spraken met: Annemiek van Heel-Kasteel

Annemiek is wat men noemt „oud-gediende” in de Tweede Kamer. Zij werd lid na de kabinetsformatie van 1973 en bleef tot 1977 en is sinds augustus 1979 terug in de vakature Harry Notenboom. Nu als lid van de CDA-fractie, voorheen van de KVP-fractie.

Gehuwd, drie kinderen, geboren te Rotterdam en thans woonachtig in Den Haag.

Na gymnasiale opleiding in Nijmegen studeerde zij o.a. politologie en rechten in de Verenigde Staten en promoveerde in de rechtsgeleerdheid aan de R.U. Leiden op „De staatkundige ontwikkeling van de betrekkingen tussen Nederland en de Nederlandse Antillen.” Was tot haar huwelijk ambassade-attaché in Buenos Aires. Vervulde vele functies, o.a. lid van het partijbestuur KVP, voorzitter van de KVP-commissie Vrouw en Partij. Thans o.a. nog voorzitter van het CDA-Vrouwenberaad. Den Haag, bestuurslid van de Stichting Nederlandse Vrijwilligers en dagelijks bestuurslid van het Ne-

derlands Genootschap voor Internationale Zaken, de Atlantische Commissie en de Vereniging voor Internationale Rechtsorde.

Vraag: Ben je tevreden over de rol van de vrouw in het CDA?

Antwoord: Wel over de groeiende belangstelling van CDA-vrouwen voor de politiek. Maar de betrokkenheid blijft nog te vaak passief. Er moet versnelde actieve deelname komen, vooral in bestuurlijke en vertegenwoordigende functies. Vrouwen worden kritischer beoordeeld dan mannen terwijl zij juist een voorkeursbehandeling zouden moeten hebben zolang er zo'n grote kwantitatieve achterstand is. Er is nogal wat onvrede onder CDA-vrouwen over het passeren van goede vrouwelijke kandidaten. Dat gebeurt helaas nog maar al te dikwijls. Dat is kortzichtig beleid want naarmate vrouwen meer politiek bewust worden zullen zij stemmen op partijen die niet alleen zeggen meer vrouwen in te willen

schakelen maar dat ook aantoonbaar doen.

Vraag: Wat is naar jouw mening de oorzaak van de kwantitatieve achterstand van vrouwen?

Antwoord: Gezinstaken en te weinig zelfvertrouwen. De manier waarop mannen het politieke spel spelen – ik bedoel dat niet als negatieve kritiek – ligt de meeste vrouwen niet erg. Er ontbreekt een doeltreffende alternatieve techniek – iets wat je ook ziet buiten het CDA en buiten Nederland.

VERSCHIL

Vraag: Is er verschil volgens jou tussen de vroegere KVP-fractie en de huidige CDA-fractie?

Antwoord: Meer dan de helft van de fractie was nieuw toen ik na twee jaar afwezigheid terug kwam en dat was wel even wennen. De werkwijze in mijn commissies is degelijker. Er zijn soms meer verschillen van inzicht maar er wordt oprecht ge-

poogd met geduld en in goede harmonie om tot verantwoorde oplossingen te komen. Dat lukt meestal ook – meer dan naar buiten komt. De discipline is verbeterd.

Vraag: Ben je tevreden over je eigen functioneren binnen fractie en partij?

Antwoord: Niet ontevreden, want ik zit in een aantal boeiende commissies waar veel werk aan de winkel is. Het is wat onbevredigend om pas in de fractie te komen als die al een paar jaar „draait” omdat je je opnieuw moet inwerken en de taken en bestuursfuncties al zijn verdeeld. Binnen de partij vind ik de contacten met het kader op werkbezoeken en spreekbeurten uiterst nuttig en inspirerend. Dat geldt ook voor de activiteiten met het Vrouwenberaad. Het is plezierig als mensen je bellen of schrijven wanneer ze problemen hebben en dat doen ze gemakkelijker na een persoonlijke kennismaking.

Vraag: Wat zijn je specialiteiten?

Antwoord: Buitenlandse betrekkingen in brede zin met een accent op Latijns Amerika waar ik jarenlang heb gewoond en gewerkt. De NAVO en de VN (lid geweest van drie Nederlandse delegaties).

Ontwikkelingsproces en de ecologische aspecten onderwerp van bijzondere zorg zijn. Vreemdelingen- en vluchtelingenbeleid omdat ik lid geweest ben van de Adviescommissie Vreemdelingenzaken. Ik zit ook in de commissies Milieu en Wetenschapsbeleid.

Vraag: Waarom ben je politiek actief?

Antwoord: De permanente uitdaging om iets bij te dragen aan een betere en rechtvaardiger maatschappij. Als dat een beetje lijkt te lukken dank zij jou partij en als mensen vertrouwen in je hebben geeft dat moed en kracht om verder te gaan en steeds weer opnieuw te denken: „het is de moeite waard”.

Vraag: Wat zijn je wensen voor 1981?

Antwoord: Groei van het CDA waarbij ik vooral hoop dat we erin slagen de „C” waar te maken. Een verkiesbare plaats op de kandidatenlijst. Heel veel zon en meer tijd om daar zo nu en dan eens van te genieten met man en kinderen.

Jan de Swart.

Gratie uit de gratie?

door: Aat de Jonge, voorzitter CHJO

Op 8 februari jl. besloot het kabinet ter gelegenheid van de troonswisseling op 30 april a.s. geen gratie te verlenen aan gedetineerden. Het PSP-kamerlid Van der Spek stelde hierover schriftelijke vragen (18 maart) aan de regering. Staatssecretaris mevrouw Haars zette de beweegredenen, die geleid hebben tot de beslissing geen algemene gratie te verlenen uiteen in een brief (zie de Nederlandse 18 april 1980). Van der Spek vroeg een spoeddebat aan, diende een motie in, maar kreeg alleen de steun van PPR en CPN.

Is het besluit van de regering niet onbillijk? De beëdiging en inhuldiging van Koningin Beatrix zijn toch vreugdevolle gebeurtenissen met een dusdanig nationaal belang, dat ons hele volk in die vreugde mag delen? Moet dat ook niet gelden voor gedetineerden, in de vorm van gratie?

Wat is gratie? Artikel 77 van de Grondwet luidt: „De Koning heeft het recht van gratie van straffen door gerechtelijk vonnis opgelegd. Hij oefent dat recht uit na advies te hebben ingewonnen van de rechter daartoe bij algemene maatregel aangewezen.” Dit laatste is geregeld in het Gratiebesluit. Gratieverlening is opheffing of vermindering van de reeds ingetreden strafrechtelijke gevolgen van een vonnis. Voor alle duidelijkheid: de strafrechtelijke gevolgen worden opgeheven of verminderd, niet het strafrechtelijke karakter van het gepleegde feit.

Krachtens de Grondwet komt het recht van gratie toe aan de Koning. In ons stelsel met ministeriële verantwoordelijkheid betekent dit, dat het recht wordt uitgeoefend door de Kroon, dat wil

zeggen de verantwoordelijke minister. Dit is niettemin opvallend, immers wij kennen een vorm van scheiding der machten, althans een onafhankelijke rechter. In het geval van gratie grijpt nu de verantwoordelijke minister, de regering, in de rechtspraak in. Deze bijzonderheid hangt samen met het ontstaan van het recht van gratie. Het was al bekend in de Romeinse keizertijd, functioneerde ook later in de Germaanse rechtswereld en vooral in monarchale stelsels. Het was een recht dat toekwam aan de vorst, de soeverein, vanuit zijn barmhartigheid. Gratieverlening droeg het karakter van een gunstbetoon. De vorst had de bevoegdheid om onbillikheden in de rechtspraak te vereffenen, hetgeen paste in een absolutistische staatsopvatting. Met name daar waar de algemeenheid van de wet leidde tot strijd met de berechting van individuele gevallen, bestond de mogelijkheid van gratieverlening. Immers: summum ius summa iniuria (het hoogste recht is het hoogste onrecht). Lohman wees hierop: „Heeft het hoofd van den staat door middel van de rechtelijke macht de gerechtigheid te handhaven, dan moet hij ook het recht van gratie kunnen uitoefenen; vooreerst omdat in bijzondere gevallen toepassing van het stricte recht de grootste onrechtvaardigheid zijn kan.”)

UIT ANDERE TIJD

Duidelijk is dat het recht van gratie uit een geheel andere tijd stamt. De positie van de Koning in ons bestel is een andere. Bovendien zal de opgelegde straf

minder vaak de grenzen van redelijkheid overschrijden. De rechter kan in het huidige strafstelsel zeer gevarieerd straffen. Zijn „speelruimte” wordt bepaald door het algemeen geldend minimum en de speciale maxima per feit. In het straftoemingsbeleid spelen de belangen van de delinquenten een belangrijke rol, bijvoorbeeld de keuze van de strafinrichting. Iedere gevangene wordt zoveel mogelijk geplaatst in een gesticht, welks regiem het meest met zijn persoonlijkheid strookt, waarbij zowel op den duur der straf als op de reclasseringsmogelijkheden voor de gevangene wordt gelet,” zegt artikel 12 wetboek van strafrecht. Daarbij neemt het gericht zijn op de terugkeer in de samenleving van de delinquent een grote plaats in. „Met handhaving van het karakter van de straf of de maatregel wordt hun tenuitvoerlegging mede dienstbaar gemaakt aan de voorbereiding van de terugkeer der gedetineerden in het maatschappelijk leven,” luidt artikel 26 Beginselwet Gevangeniswezen. In dit verband valt ook te denken aan de betekenis van de voorwaardelijke veroordeling. Zowel in de straftoemeting als in de tenuitvoerlegging van straffen is het individuele belang van de delinquent, steeds meer centraal komen te staan.²⁾ Een algemene of collectieve gratie staat hiermee op gespannen voet. Voor individuele gratieverlening blijft wel ruimte bestaan. Dit blijkt ook uit het Gratiebesluit van 1976 CS 378) waarin staat dat de rechter, die de straf heeft opgelegd en die dus bekend is met de bijzondere omstandigheden, om advies gevraagd wordt; dit ter uitvoering van artikel 77 Grondwet tweede lid (zie boven).³⁾ Tegen het besluit van de regering wordt wel aangevoerd dat bij gedetineerden verwachtingen waren gewekt, die nu niet gehonoreerd worden. Daardoor zou de regering onzorgvuldig gehandeld hebben. Er moet echter op gewezen worden, mevrouw Haars doet dat terecht in haar brief ook, dat de werking van de verleende graties na de Tweede Wereldoorlog steeds meer werd beperkt. In 1970, bij de 25-jarige herdenking van de bevrijding is geen collectieve gratie verleend,

evenmin in 1973 bij het 25-jarig regeringsjubileum van Koningin Juliana en ook niet ter gelegenheid van de 70ste verjaardag van de Koningin vorig jaar. Er is derhalve een ontwikkeling te zien de laatste jaren, in het terugdringen van het collectief gratierecht.⁴⁾ Mevrouw Haars toont in haar brief ook duidelijk aan, in welke zin gratie onbillijk kan werken: hij die afzag van een hoger beroep valt wel onder een gratieverlening, hij die appèl instelde niet. Een termijnbepaling in dit gratiebesluit betekent dat sommigen er juist buiten vallen, zonder dat dit direct gemotiveerd kan worden. Aldus werkt gratie de rechtsongelijkheid in de hand, evenals de willekeur.

SPIJTIG

In het NRC van 31 maart 1980 stelde mr. I. A. Diepenhorst: „Toch is het spijtig dat niet wordt gepoogd nu er de gelegenheid is ongedwongen op een bepaalde manier van het recht tot gratie gebruik te maken, dit ook te doen. Naar mijn mening zou ook

CHJO-nieuws

Een actieve CHJO. Op dinsdag 29 april houdt de Groninger CHJO haar algemene ledenvergadering. Aanvang 20.00 uur in het Tehuis, Lutkennieuwstraat in Groningen. Spreker zal zijn: B. Migchels (wethouder te Stads-kanaal).

CHJO-Gelderland – Het bestuur van de CHJO-Gelderland is als volgt samengesteld: Ineke Krolis-voorzitser (Bunschoterweg 9, 3861 PE Nijkerk), Inez van Dongen-secretaresse (Steenstraat 17, 6828 CA Arnhem, 085-434678). Willem Dekker-penningmeester; Heleen van Leyenhorst-lid en Christiaan de Lange-lid.

CHJO-Zuid-Holland – De CHJO Zuid-Holland belegt zaterdag 26 april een algemene ledenvergadering. Plaats: Restaurant Eigenzorg (2 meter lopen vanaf N.S. station Leiden) Aanvang: 13.30 uur. Agenda: huishoudelijk gedeelte (ledenwerving, bestemming financieel saldo bij fusie, CDJA-zaken), daarna houdt Mr. Hans van

individueel ten opzichte van tientallen voor ernstige delicten veroordeelden een doordachte strafvermindering mogelijk zijn.” Lohman sprak van: „het rekenen met de persoonlijkheid des daders” en citeerde Stahl: „In wezen is zij (gratie) eene daad van liefde tegenover het individu, maar in onverbreekbaar verband met de gerechtigheid.” De grond van gratieverlening moeten we volgens Lohman zoeken in de liefde en barmhartigheid. In het kader van de algehele grondwetsherziening zal het Parlement zich moeten buigen over het recht van gratie. Vanuit de christen-democratische fractie mag verwacht worden dat begrippen als liefde en barmhartigheid bij het denken en spreken over het gratierecht (en daar niet alleen) een grote rol zullen spelen.

Aat de Jonge.

NOTEN

1. Jhr. mr. A. F. de Savornin Lohman – Onze Constitutie, Utrecht 1920, p. 250 e.v.
2. Problematiek van de strafrecht-spraak, Baarn 1979, p. 26.
3. Van de Pot/Donner – Handboek van het Nederlands Staatsrecht, Zwolle 1977, p. 431.
4. Mr. S. Boas, NRC 17 april 1980.

Weezel een inleiding over „Buitenlands Beleid”. (olieboycot, kernbepaening e.d.)

Secretariaat – Gedurende het studieverlof van Govert Veldhuijzen (tot half juni) heeft het CHJO-bestuur tot algemeen secretaris benoemd: Hinne Krolis, Diemerdijkstraat 5, 1382 BN te Weesp, tel. 02940-14263.

Brochures – Hebben alle CHJO'ers al de volgende brochures van de CHJO in hun bezit?

- Commentaar op het Wetsontwerp Afbreking Zwangerschap (maart 1979) f 2,-
- Commentaar op het concept grondslagrapport van het CDJA f 1,-
- Commentaar op het concept grondslagrapport van het CDA f 1,-
- Commentaar op het voorlopig verslag inzake het ontwerp van wet afbreking zwangerschap f 1,-

Bij de algemeen secretaris kan je deze bestellen!

De geest van het verzet

Op donderdag 12 april 1945, vandaag precies 35 jaar geleden, werd de brug in de weg voor het doorgaand verkeer te Appelscha, een dorp in het uiterste Zuidoosten van deze provincie, bezet door de plaatselijke sectie van de B.S. (de Binnenlandse Strijdkrachten, het ondergrondse leger, waarvan Prins Bernard de opperbevelhebber was). In de ochtend van de volgende dag reden vanuit Drenthe de eerste Canadese pantserwagens over deze brug. Dat was het begin van de bevrijding van Friesland. Het einde kwam op woensdag 18 april 1945 met de oververing van het dorp Makkum aan de westkust (tussen haakjes: de vier Friese Waddeneilanden zijn pas eind mei/begin juni door de bezetters ontruimd)

Op donderdag 12 april 1945, vandaag precies 35 jaar geleden, werd door twee PTT-ers een tas met 72 blokjes trotyl uit de kelder van de telefooncentrale van het postkantoor aan de Tweebakmarkt te Leeuwarden gehaald, onder het toezien van de niets vermoedende Duitse portier.

Toen de bezetters 's zaterdagsavonds, twee dagen later, op het punt stonden de Friese hoofdstad te verlaten, ontdekten een „Sprengkommando“, dat de op 7 april in de kelder opgeslagen trotylblokjes vervangen waren door met lood gevulde houtblokjes, die „net echt“ leken. Tijd om nieuwe springstof te halen was er niet meer. De volgende dag, zondag 15 april, reden de Canadezen Leeuwarden binnen. Maar de 26-jarige student in de theologie, die voor de vervalsing had gezorgd, heeft de bevrijding niet beleefd: hij is, samen met twaalf anderen, onder wie twee van zijn broers, op 11 april door een Duits vuurpeloton doodgeschoten.

HERINNERINGEN

Wij zijn hier bijeengekomen voor een herdenking. Voor velen van ons betekent dat het ophalen van herinneringen; ik bedoel hen, die de jaren 1940-45 bewust hebben meegemaakt. Als zij het Fries verzetsmuseum bezoeken, worden deze herinneringen door het daar tentoongestelde nog verlevendigd. Maar anderen zullen in dit museum geen illustraties aantreffen uit hun levensboek: zij behoren tot een jongere generatie dan de zoeven genoemde. Wat is voor hen de zin van een bezoek? Het antwoord op deze vraag ligt besloten in het feit, dat het hier een historisch museum betreft.

„Historie“ is van huis uit een Grieks woord. De oorspronkelijke betekenis was: door onderzoek verkregen kennis: deze leeft nog voort in de term „natuurlijke historie“: door onderzoek verkregen kennis der natuur. Maar de Grieken hebben in de rij van de negen muzen uit hun mythologie ook Kleio opgenomen, de muze der historie in de zin van geschiedenis. De muzen waren dochters van Apollo, de god van de kunst. De Grieken begrepen, dat de geschiedenis niet enkel een kwestie van wetenschap is maar ook van kunst: de kunst van het vertellen.

HISTORIE=VERHAAL

Het verleden onttrekt zich aan onze waarneming. Maar het kan worden opgeroepen door de magische macht van het woord. Vandaar dat „historie“ ook „verhaal“ betekent. Door het verhaal kan het verleden voor hen die het niet zelf hebben beleefd, actueel worden gemaakt.

In zijn in 1956 verschenen boek „Gebruik en misbruik der geschiedenis“ behandelt prof. dr. P. Geyl het begrip „historische geesteshouding“. Hij geeft daarvan de volgende analyse: een

critische instelling, openheid voor de gevarieerdheid van de samenleving en eerbied voor het leven. De nationaal-socialisten kenmerkten zich door het tegenstelde van een historische geestesverhouding. Een kritische instelling? „Führer, befehl, wir folgen!“ Openheid voor de gevarieerdheid van de samenleving? „Gleichschaltung“. Eerbied voor het leven? Auschwitz „Endlösung der Judenfrage“... Het verzet was gericht tegen het nationaal-socialisme. Daarom kan het verzetsmuseum dienen voor het stimuleren van een historische geesteshouding.

Maar er is meer. In een artikel, getiteld „Verhaal en geschiedenis“, dat is opgenomen in het maandblad „Wending“ van mei 1963, zegt prof. dr. K. Heeroma: „Historische waarheid wordt een menselijke waarde en een kracht ten leven voor heden en toekomst, wanneer zij in een goed verhaal tot spreken is gebracht“. Wat is de „menselijke waarde“ van de „historische waarheid“ van de jaren 1940-1945? Ik zou haar willen omschrijven als: de geest van het verzet. Deze geest is kernachtig onder woorden gebracht in de wapenspreuk, die Koningin Wilhelmina, de moeder van het verzet, na de bevrijding heeft verleend aan Amsterdam: heldhaftig, vastberaden, barmhartig.

HELDHAFTIG

Er was heldhaftigheid voor nodig om in de bezettingstijd verzet te plegen; ons volk leefde onder een niets ontziende terreur. „De waarachtige held is niet hij, die geen vrees voelt, maar die haar overwint“. Dit woord van de Engelse schrijver Herbert Wells is ten volle van toepassing op de illegale werkers. Hoe zij hun vrees overwonnen, zal voor hen, die de strijd overleefden, altijd een raadsel zijn gebleven. Zij zullen zich er niet op beroemen, ze zullen er enkel dankbaar voor zijn.

De geest van het verzet: heldhaftig, maar ook: vastberaden. Er zijn in de jaren 1940-1945 velen geweest, die aan de goede kant stonden, doch er niet toe konden komen, aan het verzet deel te nemen. Maar er waren ook duizenden anderen, mannen en vrouwen, die metterdaad partij kozen, partizaan werden, met alle risico's van dien.

Heldhaftig, vastberaden, barmhartig. Misschien is dit laatste wel het meest typerend geweest voor de geest van het verzet. Heldhaftig en vastberaden waren, op hun manier, ook de nationaal-socialisten, maar barmhartigheid was hun ten enen male vreemd: denk aan Anne Frank... De ware verzetsstrijders werden gedreven door het streven om de naaste te dienen: de ten dode opgeschreven Jood, de neergeschoten piloot, de ondergedoken spoorwegman en vele, vele anderen.

HERDENKING

Duizenden hebben in de jaren 1940-1945 hun heldhaftigheid, vastberadenheid en barmhartigheid met de dood moeten bekopen. Zij worden elk jaar op 4 mei herdacht. Dat is niet alleen kwestie van piëteit maar ook van actualiteit; de beste manier om de gevallen verzetsstrijders te eren is: de geest van het verzet levend te houden.

Nogmaals: „Historische waarheid wordt een menselijke waarde en een kracht ten leven voor heden en toekomst, wanneer zij in een goed verhaal tot spreken is gebracht“. Wat de geest van het verzet betreft, zoals deze zich in Friesland heeft geopenbaard, zijn er bronnen genoeg. Om twee voorbeelden te noemen: het boek „Friesland Annis Domini 1940-1945“ van dr. Y. N. Ypma (gepubliceerd in 1953) en de trilogie van de heer P. Wijbenga, getiteld „Bezettingstijd in Friesland“, waarvan het eerste deel („Weifeling en keus“) verscheen in 1970, het tweede („Met de rug tegen de muur“) in 1975 en het derde („Het laatste bedrijf“) in 1978. Stof te over voor verhalen, waarin dit stukje verleden wordt geactualiseerd. Hier ligt een taak voor de school, met name voor het geschiedsonderwijs. Hoe groot de invloed daarvan kan zijn, is gebleken in de bezettingstijd. „Herinnert U rampen uit vroeger eeuwen, waaruit Nederland is herrezen“: aldus Koningin Wilhelmina in een op 13 mei 1940 voor de B.B.C. gehouden radiorede, het eerste woord, dat zij vanuit Engeland tot ons volk richtte. Dat woord is ter harte genomen. De eerste illegale organisatie noemde zich: „Geuzenactie“. Veelzeggend is ook het verzetsgedicht „De Poort“ van Jan H. de Groot:

„Voor ik de stad intrek bedreigt de poort
Mijn weg, met dubbeltoren
en kanteelen.
Als jongen kwam ik aan de singels spelen,
Waar kind'ren stoeiden, als ik ongestoord

Maar eens stonden hier burchten en kasteelen
In 't vuur, waarvan de aanval werd gesmoord.
Ik heb 't verhaal op school te goed gehoord
Dan dat mij 't heden niet zou kunnen schelen.

Wie eenmaal voor de vrijheid heeft gestreden,
Haar baat geproefd, vergeeft het nageslacht
De overgave aan den dwingeland niet,

Maar is opnieuw ten aanval uitgereden,
Onder de poort, over de singelgracht,
Met in zijn hart het jongste geuzenlied“.

Wij zijn hier bijeen in een kerk, een „huis van de Heer“. Ik moge eindigen met een gebed, het gebed, waartoe de bevrijding de dichter Fedde Schurer heeft geïnspireerd:

Heer, zegen Gij ons dierbaar vaderland
En laat ons nimmer, nimmer slaven worden,
Gelijk de blinde, teugellooze horden
Die ons verheerden lang met moord en brand.

Heer, zegen Gij ons volk en laat het nooit,
Van moedwil en van overmoed bezeten,
Een mensch vergoden en Uw wet vergeten,
Van haat en angst vervuld, van ziel berooid.

Heer, zegen Gij ons volk en laat het klein
En voor de wereld onaanzienlijk lijken,
Maar met geen goed van and'ren zich verrijken;
Laat liefde en menselijkheid zijn richtsnoer zijn.

Heer, zegen Gij ons volk en maak het groot
Met vrije menschen naar Uw beeld geschapen,
En zij Uw Almacht ons ten weer en wapen.
En hoed ons trouw in allen nood en dood.

Schurer (overleden in 1968) was een Friese dichter. Wat ik zoëven voorlas, was een door hemzelf gemaakte vertaling uit het Fries. Hier volgt de oorspronkelijke tekst:

Hear, hâld ús heitelân Jins oantlit ta;
Wol oer ús hjoed en oer ús takomst weitsje,
Dat wij to ninter stoun forslave reitsje
Oan 't blijn gewelt, as dijt ús jage ha.

Op 12 april jl. hebben prinses Beatrix en prins Claus een bezoek aan Leeuwarden gebracht. Zij zijn aanwezig geweest op een herdenkingsbijeenkomst in de Grote Kerk aldaar ter gelegenheid van het 35-jarig bestaan van de vereniging „Friesland 1940-1945“ en hebben vervolgens een bezoek gebracht aan het verleden jaar gestichte Fries Verzetsmuseum, dat gevestigd is in het uit de zestiende eeuw daterende Kanselarijgebouw in de Friese hoofdstad. Prinses Beatrix heeft in de Grote Kerk een indrukwekkende toespraak gehouden, waarvan de tekst is gepubliceerd in de „Nederlandse Staatscourant“ van 14 april jl. Daarna heeft dr. K. de Vries, directeur van de Friese Academie, gesproken over „De Geest van het verzet“. Zijn tekst wordt op deze pagina van „de Nederlander“ gepubliceerd. (Dr. De Vries is ook lid van de Eerste Kamer voor het CDA en voorzitter van de redactie van „de Nederlander“).

Hear, jow ús folk Jins seine, dat it nea
Yn oermoed en ijn greatskens oer de mjitte
In minske op 't heechst foarrearje en Jo forjitte,
Op 't spoar fan haet, dat delbûcht nei de dea.

Hear, sparje ús lân, sa lijts as it dêr leit;
't Meifoar de wrâld wol earm en warleas lijkje
Mar lit gjin oarmans guod sijn hân forrikkje,
En hâld sijn gong bij leafde en minsklikheit.

Hear, seingje Jo ús folk en meitsje it great
Mei frije minsken, nei Jins bijltnis stalle;
Lit mei dij frijheit Frijslân stean en falle,
En bliuw ús nei ijn alle need en dead.

Het bovenstaande is de tekst van de toespraak van dr. K. de Vries, directeur van de Friese Academie te Leeuwarden, gehouden bij de herdenking van de bevrijding van Friesland.

„TROUW“ moet blijken

door: ir. A. B. J. de Koning

Onze CH-politieke voorman drs. G. Leyenhorst heeft onlangs gepleit voor een CDA-dagblad als reactie op de berichtgeving in het dagblad „Trouw“.

Deze opmerking heb ik niet met enthousiasme verwerkt. Wij hebben nu gelukkig een christelijk dagblad en de stichting van een nieuw CDA-dagblad zou „Trouw“ ongetwijfeld schade berokkenen. Wij moeten voorzichtig zijn met instellingen van een christelijke signatuur. Wat is trouwens een „CDA-dagblad“? Gelukkig kent het CDA diverse stromingen en het zal moeilijk zijn deze allemaal terug te vinden in een nieuw blad.

Wie garandeert mij overigens dat het nieuwe blad een CDA-geluid geeft? Indertijd was het algemeen gevoelen dat de Kerken hun geluid niet behoren te geven via particuliere omroeporganisaties. en IKOR-ikon werd in het leven geroepen. Nu staakt het IKON kerkewerk op verzoek van de F.N.V.

Ik acht het een betere zaak „Trouw“ te steunen en overigens kritiek niet te sparen. Enige tijd geleden heb ik mij geërgerd aan een artikel in „Trouw“ over de Rijkswegen 11 en 19. Dat verhaal vond ik tentenueus. Men kreeg weer een indruk over de onbetrouwbaarheid van het CDA. Met de mond het openbaar vervoer belijden,

en in de praktijk groen licht geven voor de aanleg van Rijkswegen. Ik heb toen het volgende ingezonden stuk aan „Trouw“ geschreven, dat met een naschrift van de redactie geplaatst werd.

Uit: Trouw, donderdag 27 maart 1980.

RIJKSWEGEN

In Trouw van 12 maart stond een artikel met als opschrift „CDA geeft ruim baan aan de moloch van de wegenaanleg“. Het verhaal is een getrouwe weergave van het standpunt van milieugroepen. Het CDA zou met zijn pleidooi in de Tweede Kamer voor aanleg van de rijkswegen 11 en 19 in strijd handelen met eigen uitgangspunten voor het te voeren verkeersbeleid. Als statenlid van het CDA in de provincie Zuid-Holland heb ik onder andere bij de behandeling van de provinciale streekplannen steeds gepleit voor de aanleg van de rijkswegen 19 en 11. Ik handelde hierbij volgens het CDA-verkiezingspro-

Vervolg op pagina 6

Beatrix op weg naar het onbekende

door J. Dzsingisz Gabor

In Politiek Nieuws van 20 maart schreef Hans Hoyinck een artikel over de regeringsperiode van koningin Juliana. Het was een terugblik op meer dan dertig jaar, waarin onze constitutionele monarchie mee emancipeerde met de veranderingen van de tijd. Aan de hand van een kort overzicht per decennium beschreeft hij deze evolutie. Bij het begin van de regeringsperiode van koningin Beatrix zal men zich afvragen wat de toekomst brengen zal.

In een poging om daarover iets te zeggen schuilt groot gevaar. Het beeld wat opgeroepen wordt kan te veel worden overheerst door recente indrukken. Toch ligt het beeld van morgen grotendeels opgesloten in de huidige ontwikkelingen. In wat voor internationaal klimaat, in welke economische, politieke en maatschappelijke situatie begint de nieuwe koningin aan haar taak en vooral waar gaan wij naar toe?

DESINTEGRATIE

Op het internationale vlak wordt de desintegratie steeds sterker waarneembaar. In het Westeuropese bondgenootschap krijgen de eigen economische en politieke doelstellingen per land steeds meer de overhand, boven de prioriteit van de gezamenlijke belangen. Het mechanisme om op elkaar af te stemmen lijkt defect geraakt. De maximalisatie van het eigen belang staat centraal. De Sovjet-Unie doet aan krachtsoppotting en aarzelt niet gebruik te maken van haar macht om buiten haar eigen grenzen te treden en geschillen te beslechten. Iets wat de Verenigde Staten, zij het in afnemende mate, ook deden met dien verstande dat het bij pogingen bleef. Inmiddels blijkt het eveneens mogelijk dat enkele tienduizenden Cubanen in diverse Afrikaanse staten veldtochten organiseren en regeringen in vreemde landen omverwerpen. **De economische en politieke ontwikkeling van de derde wereld verloopt bepaald niet voorspoedig. Het exportartikel**

wat opgang doet in de vorm van terreurdaden en geweldpleging van kleine groepen activisten is ook niet bemoedigend. Internationale gebruiken en rechtsregels worden niet meer overal even serieus genomen. Men trekt zich terug op de eigen wijsheden.

De internationale communicatiekanalen raken verstopt. De schijn van de zogenaamde stabiliteit van de wereld wordt steeds duidelijker en deze ontwikkeling heeft zijn hoogtepunt nog lang niet bereikt. Niets is echter zo gevaarlijk voor de wereldvrede als een wereldmacht die in een isolement terecht komt. Het zich voortdurend bedreigd voelende Rusland is in dit verband een duidelijk voorbeeld. De neiging om met het oog op het eigen belang steeds meer over te hellen naar een neutraliteits politiek zal onder deze omstandigheden in ons land dan ook toenemen.

Juist op kritieke punten kan een sterk bindend element van een zeer nuchter ingestelde koningin Beatrix van groot beang zijn en aanspreken.

SLOGAN ECONOMIE

Het is vrij duidelijk dat een belangrijk deel van de binnenlandse politieke strijd in de komende jaren beheerst zal worden door de economie. Het is nog niet zo lang geleden dat de economie overwegend het terrein was van rationele argumenten en het logisch denken. Inmiddels wint de slogan economie steeds meer veld. Niet de feiten en de moge-

lijkheden tellen, maar wat belangengroepen in de vaandels schrijven en waartoe zij oproepen. Wij hebben nog steeds niet geleerd hoe om te gaan met de verworvenheden van de door velen zo begeerde materiële consumptiemaatschappij. Steeds meer en meer is het devies. Wij beseffen maar al te weinig hoe onmetelijk welvarend wij zijn in vergelijking met tweederde van de wereldbevolking.

Een van de ijzeren regels van het vak is wel dat er niet meer te verdelen is dan er voorhanden is; en dat er niet meer te verdelen valt als er minder is; alleen het mindere maar dan wel eerlijk door allen.

Het wordt vooral bedenkelijk als verantwoordelijke mensen van wie men weet dat zij beter behoren te weten meedoen aan het opbouwen van de schijnwerkelijkheid. De verdere polarisatie staat in dit opzicht voor de deur. Het ziet er niet naar uit dat in deze atmosfeer de regeerstabiliteit van het land toeneemt. Het ontstaan van een driestromenland lijkt een illusie. De toeloop naar de grootste partijen is op zijn retour. De hieruit voortvloei-

ende getalsverhoudingen zullen de komende kabinetsformaties alleen maar moeilijker maken. Bovendien munten de grote partijen niet bepaald uit door een sterke interne samenhang.

De onbaatzuchtige toewijding en de grote mate van verantwoordelijkheidsgevoel, die zo karakteristiek zijn voor Beatrix en het feit dat zij een absolute hekel heeft aan mensen van wiens oprechtheid zij niet overtuigd is zullen haar bij de steeds moeilijker wordende kabinetsformaties goed van pas komen.

DEMOCRATIE OP DE PROEF

De afgelopen jaren is met groot enthousiasme het zogenaamde democratiseringsproces op gang gekomen. Vooral aan de basis, bij de lokale overheid zijn talloze experimenten van meer openheid en burgerlijke inspraak ingezet. De goede intenties van de initiatiefnemers is boven alle discussie verheven. In algemene zin heeft deze beweging dan ook veel positieve kanten. De kunst is wel een onderscheid te maken tussen wat wel als opbouwende kritiek is bedoeld met bruikbare elementen en wat niet meer dan oppervlakkig dwarsliggerij is. De vraag is wel waar de besluitvorming door actie en verzet terecht geblokkeerd wordt en waar sprake is van een door een handje vol activisten veroorzaakte bestuurlijke machteloosheid, besluitenloosheid en toenemende bureaucratie. De kunst om het kaf van het koren te scheiden is wat deze democratiseringsbeweging betreft nog niet uitgevonden. Het streven om de besluitvorming op te houden tot de laatste tegenstander is overtuigd leidt tot een karikatuur van de democratie. De stelling dat de kwaliteit van de democratie mag worden afgemeten aan de manier waarop men omgaat met de minderheid is juist. Wel zal deze stelling met een dimensie moeten worden verrijkt namelijk dat de mate van zelfbeperking die de minderheid in het kiezen van haar actiemiddelen zich zelf oplegt jegens de meerderheid, tekennend is voor de mate van volwassenheid. Wij zijn dan wel beland op het belangrijke terrein van de menselijke interrelaties,

de sfeer van het elkaar al of niet vertrouwen, de basis van ons maatschappelijk functioneren.

Beatrix heeft een een sterke persoonlijkheid en heeft in de achter ons liggende periode moeite nog energie gespaard om zich uitvoerig te verdiepen in de menselijke relaties en het maatschappelijk functioneren van hoog tot laag. Zij blijft bij deze contacten zich zelf en zolang de sfeer om haar ongekunsteld is, direct en spontaan. De verwachting lijkt dan ook gerechtvaardigd dat de reeds ingeslagen weg, waarbij het koningshuis zich steeds dicht bij de bevolking wist en zich wenste in te zetten voor de gehele bevolking ook in het veranderende tij gevolgd zal blijven. Het zoeken van het echte menselijke contact, begrip en hulpvaardigheid zal de grote kracht van deze koningin zijn.

WAT DE TOEKOMST BRENGEN MOGE

Het is maar te hopen dat al die sombere toekomstbeelden die ik u voor de geest gehaald heb hersenschimmen zullen blijken te zijn. Dat ons staatshoofd daarbij niet alleen op zich zelf vertrouwt maar zich zal richten op de gezamenlijke inspanning van allen, en kracht zal putten uit haar inspiratiebron is in ieder geval bemoedigend.

Als het koor uit Maastricht tijdens de inhuldiging op 30 april in Amsterdam het lied „wat de toekomst brengen moge” zal inzetten dan is dat geen toeval. Het is de wens van een nieuwe koningin, een wens waaruit het grote vertrouwen spreekt waarmee zij de toekomst tegemoet treedt. Een vertrouwen dat niet uit zich zelf ontstaat maar vertrouwt en vertrouwen vraagt.

(De auteur van bovenstaand artikel is lid van de redactie van het KVP-blad „Politiek Nieuws”. Zijn artikel wordt gepubliceerd in de bladen van CDA, KVP, ARP en CHU, te weten CDA-aktueel, Politiek Nieuws, Nederlandse Gedachten en de Nederlander)

Vervolg van pagina 5

gramma 1978 voor de provincie Zuid-Holland, waarin het volgende punt voorkomt: „Op grond van de overbelasting van rijksweg 13, die niet kan worden verbreed, moet de provincie meewerken aan de realisering van een tweede rijksweg tussen de Rotterdamse en Haagse agglomeratie. Voorts dient de provincie mee te werken aan de aanleg van rijksweg 11, autoweg in hoofdzaak langs de spoorbaan tussen Leiden en Bodegraven ter vervanging van de oude weg direct ten zuiden van de Oude Rijn, die mede tot nadeel van het woon- en leefklimaat langs die weg sterk overbelast is.” Dit is wel wat anders dan handelen in strijd met eigen uitgangspunten.

ZWIJNDRECHT

Ir. A. B. J. de Koning

Naschrift redactie Trouw.

Het artikel, reacties op een CDA-stellingname in de Tweede Kamer, hield in dat het CDA-pleidooi voor de rijkswegen 19 en 11 in strijd was met algemene uitgangspunten van het door het CDA voorgestane verkeersbeleid, zoals het beperkt houden van het rijkswegennet tot een grofmazig net van wegen en bevordering van het openbaar vervoer. Dat de rijkswegen ook in een verkiezingsprogramma waren opgenomen, verandert niets aan deze strijdigheid. Overigens wordt het meerderheidsstandpunt in de Zuidhollandse provinciale

staten, tegen rijksweg 19, ook door de twee CDA-gedeputeerden ondersteund.

Dat naschrift vind ik misleidend, en daarom heb ik opnieuw een ingezonden stuk ingezonden:

„Rijkswegen (2)

In een naschrift van de redactie op mijn ingezonden stuk over de Rijkswegen 11 en 19 wordt beweerd, dat het CDA-pleidooi voor deze wegen in strijd is met het door het CDA voorgestane verkeersbeleid.

Het woord „rijksweg” komt niet voor in het CDA-verkiezingsprogramma 77-81”. Dit is maar goed ook. Een dergelijke detaillering past veel meer in een program voor een provincie. Natuurlijk wordt er wel gepleit voor een grofmazig wegen-

net; eerder verbetering van bestaande verbindingen dan aanleg van nieuwe.

Volgens de redactie wordt het meerderheidsstandpunt in de Zuidhollandse provinciale staten tegen Rijksweg 19 ook door de twee CDA-gedeputeerden ondersteund.

De stand van zaken in Zuid-Holland is als volgt.

Gedeputeerde Staten zijn het er unaniem over eens dat maximaal een nieuwe grote verbinding tusschen de Rotterdamse en de Haagse agglomeraties tot stand moet worden gebracht. In het streekplan is hierbij de voorkeur gegeven aan Rijksweg 14-16, een verbinding dwars door Schieland, van Brienenoordbrug, langs Hilligersberg, Bergschenhoek en Berkel naar de Rijksweg Den Haag-Utrecht ter hoogte van Zoetermeer.

Het is duidelijk, dat als Rijksweg 19 door het Westland wordt aangelegd de weg door

Schieland gelukkig kan vervallen.

Zwijndrecht, 28 maart 1980
Ir. A. B. J. de Koning.

Dit werd niet geplaatst omdat de redactie geen verdere behoefte meer had aan een polemiek. Trouw moet blijken.

In voorraad: stalen kantoorkasten, stalen schrijfburo's, burestoelen, kantinetafels en -stoelen, magazijnstellingen, stalen wandrekken.

AVAC

Lage Kamp 3, Apeldoorn.
Tel. 055-211500.

Geopend van 13.00 tot 17.30 uur en zaterdag van 9.00 tot 12.00 uur.

CDA-bestuurdersvereniging

Conferentie over energiebesparing

Op zaterdag 3 mei houdt de Vereniging van christen-democratische gemeente- en provinciebestuurders haar jaarlijkse conferentie.

Het thema is deze keer: „Energiebesparing”. De conferentie wordt gehouden in „Hoog Brabant” te Utrecht. Aanvang: 10.00 uur; sluiting: 16.00 uur.

Het programma omvat de volgende inleidingen: Het energievraagstuk, door dr. J. L. K. F. de Vries (Koninklijke Shell Groep, Londen) Energiebesparing als gemeentelijke en provinciale taak, door I. van der Knaap (CDA-wethouder Maassluis) en Voorlichting over energiebesparing in gemeente en provincie, door D. M. Boogaard (CDA-raadslid Lelystad).

's Middags spreekt drs. R. F. M. Lubbers, voorzitter van de CDA-Tweede-Kamerfractie, over „CDA en energie(besparings)beleid”. De conferentie wordt besloten met een evaluatie door de dagvoorzitter, ir. F. N. Sikkes, CDA-lid van gedeputeerde staten van Utrecht.

De conferentie is vooral bedoeld voor CDA-bestuurders van gemeenten, gewesten en provincies. Voor zover het beschikbare aantal plaatsen het toelaat, zijn ook andere geïnteresseerden welkom.

Inlichtingen: secretariaat CDA-bestuurdersvereniging, tel. 070-653934.

AANNEMINGSBEDRIJF

HOOGVLIET & ZN. B.V.

Burgerlijke- en Utiliteitsbouw

- * NIEUWBOUW
- * VERBOUW+
- * ONDERHOUD

ZWIJNDRECHT
Molenvliet 9 - Tel. 01850-26651-27034-24330.

steunt
het volksverzet
in
EI
Salvador
giro 609060

X min Y Beweging,
Amaliastraat 7,
2514 JC Den Haag
Tel. 070-645433.

In de
**Noordoostpolder en
Oostelijk Flevoland**
bouwden wij reeds
vele kerken,
scholen en boerderijen.

**N.V. GEBR.
SALVERDA**
AANNEMERSBEDRIJF

't Harde,
Bovenweg 7.
Tel. 05255-1666.

Als alles voorbij is komt de rekening.

Begravenis, crematie, het hoort bij het leven. Ook bij het uwe. Daarbij komt nog dat het 'n kostbare gebeurtenis is.

De kosten van begravenis en crematie stijgen elk jaar opnieuw met fikse sprongen. Daarom heeft UBO een speciale, een nogal ongewone overlijdensverzekering.

U verzekert de kosten en het kapitaal waarvoor u zich verzekert stijgt automatisch. 5% per jaar. Elk jaar opnieuw.

De premie? Die blijft gelijk. Bij UBO zijn er geen tussentijdse verhogingen. Bovendien geldt de premie maar tijdelijk.

U kunt 10 jaar betalen. Of langer. Maar het kan ook in één keer. En dat is heel interessant. Want u krijgt dan nog eens een flinke korting, alsmede een kapitaal-toename van 6% per jaar!

Beslis snel, gebruik de bon. Zet op de envelop: UBO-verzekeringen, Antwoordnummer 445, 3500 VB Utrecht. Er hoeft geen postzegel op.

BON

Ik wil meer weten over de overlijdensverzekeringen van UBO. Ik wens vrijblijvend alle gegevens.

Mijn naam is: _____

Straat: _____

Plaats: _____

Leeftijd: _____

Ik ben ook geïnteresseerd in:

- ongevallenverzekeringen
- a.p.v.-verzekeringen
- autoverzekeringen
- caravanverzekeringen
- bromfietsverzekeringen
- brandverzekeringen
- inboedelverzekeringen
- UBO-termijnsparplan
- levensverzekeringen
- aanvullende pensioenverzekeringen
- pleziervaartuijg-verzekeringen
- recreatie-goederenverzekering

CDA 4

Landmeetkundige werkzaamheden

**Postbus 15 - Spakenburg - Tel. 03499-1966.
Bijkantoor: Oosterhoutstraat 11 - Assen.
Tel. 05920-13400.**

- **Opmetingen:**
T.b.v. uitbreidingsplannen - saneringsgebieden - wegverbeteringen - verkavelingen - revisie (basis)kaarten.
- **Als:** kaartenvervaardiging - hoogte-grootte-inhoudber. - coördinatieberekeningen - berekeningen - matenplannen - en uitzetgegevens.

UITZETTEN

- Weg- en waterbouwkundige werken.
- Bouwkundige werken.

Begeleiding complete uitbreidingsplannen, wegen, rioleringen, leidingen, havens enz., hoekpunten woningblokken, stramienlijnen grote bouwwerken, palenplan, controlemetingen.

Een boekje met meer gegevens, o.a. over de tarieven sturen wij u graag per omgaande toe.

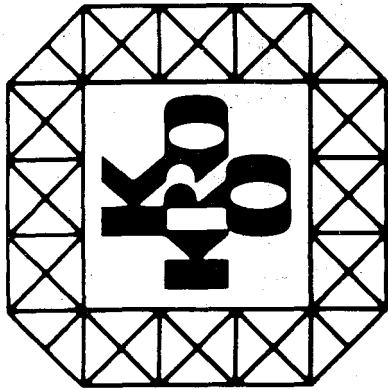
Steenhouwerij

DE KUYPER

Nieuwstraat 26 -
MIDDELBURG
Tel. (01180)-1.25.79.

**Levering van alle soorten
natuursteen**

**Ook voor grafstenen het
juiste adres**

KRO 'n omroep die de moeite waard is

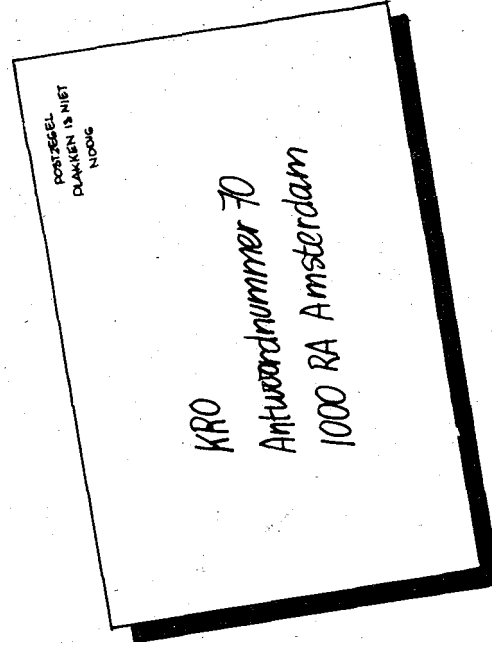
Met programma's als • de ver van mijn bed-show • omroeppastoraat • heel de mens geeft de KRO vorm aan zijn maatschappelijke betrokkenheid vanuit het katholieke geloof.

De KRO verdient uw steun Meld u als begunstiger:

door een abonnement op **Studio Groot**, overzichtelijk, kleurrijk, met artikelen voor het hele gezin.

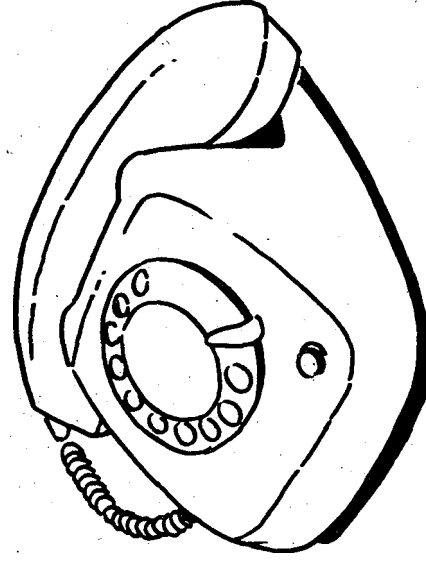
door een abonnement op **mikro's Handig**, klein, zwart-wit en..... goedkoop.

door donateur te worden voor **f 10,- per jaar**. Iedereen boven de achttien telt mee!

'n kleine moeite

schrijf naar KRO
Antwoordnummer 70
1000 RA Amsterdam
of bel ons:
Tel. 035 - 284 333

de nederlander

Maandelijkse brief Unievoorzitter

Woensdag 30 april was een vorstelijke dag

Op zaterdag 10 mei houden wij als CHU onze laatste statutaire algemene vergadering. Op die dag hopen wij met erg veel leden van de CHU bijeen te zijn in Rotterdam. Daar zullen we met elkaar praten over de fusie met ARP en KVP, over de hobbels, die voor 11 oktober aanstaande nog genomen moeten worden en vanzelfsprekend zullen we met elkaar eveneens praten over de huidige politieke situatie. Er zullen op die dag inleidingen worden gehouden door de heren Van Hulst en Van Leijenhorst en ook door ondergetekende. Mijn kruit met betrekking tot het CDA en tot de politiek wil ik tot dat moment droog houden en daarom schrijf ik in deze brief nu eens niet over deze zaken.

Ik wil eerst nog even met u terugkijken naar woensdag 30 april en vervolgens wil ik één aspect ten aanzien van het naderende CDA met u doornemen. Maar eerst de dertigste april: dit werd een koninklijke dag. De inhuldiging in de Nieuwe Kerk werd een gebeuren, dat niemand, die het zag, ooit zal vergeten. Ik vond het een geweldig voorrecht, dat ik dit persoonlijk mee mocht beleven. Ik kan u garanderen, dat het tot twee maal toe gegeven applaus voor prinses Juliana volmaakt spontaan was en daarvoor hartverwarmend gemeend.

De toespraak van koningin Beatrix opende een deur naar een toch weer verrassend nieuwe invulling van onze constitutionele monarchie. De koningin maakte des te meer indruk, omdat zij haar mening op zulk een voortreffelijke manier bracht. Indrukwekkend was ook het door de koningin uitgesproken Godsvertrouwen en ik denk, dat mede daarom velen in de kerk met de Maastrechter Staar meezongen: „Wat de toekomst brengen moge, mij geleidt des Heren hand”.

Geweldig, dat aan God's hand ons volk en onze regering gezamenlijk de toekomst willen ingaan. Met dank aan prinses Juliana hebben wij met vertrouwen koningin Beatrix in ons midden aanvaard. Moge Nederland een goede toekomst krijgen.

NARE BIJSMAAK

De rellen van 30 april kregen naar mijn mening in de publiciteitsmedia veel te veel aandacht. Toen wij op die dag door Amsterdam reden hebben we veel mensen gezien, die echt een fijn feest vierden. Die beelden van Oranje-gezind Amsterdam werden door radio en tv in de reportages veel te weinig vermeld. De groep, die de rellen veroorzaakte is klein. Het zal wel om dezelfde mensen gaan, die tegenwoordig ook voetbalstadions onveilig maken. De enige remedie zal helaas een nog harder optreden van de politie moeten zijn. Pers, radio en tv zullen in deze ook nog eens hun eigen verantwoordelijkheid moeten bekijken. Wat met name de VARA-radio op 30 april presteerde geeft naar mijn mening de ledenraad van de VARA de taak om maar eens heel goed door te meten, of bestuur en staf van deze omroeporganisatie niet snel tot de orde moeten worden geroepen. De rellen gaven een nare bijmaak aan een vorstelijke dag. Door het optreden van met name de scheidende en van de nieuwe vorstin zal deze dertigste april als één van de mooiste dagen van onze tijd de geschiedenis ingaan.

KWETSBAAR ONDERWERP

Ik heb hiervoor al aangegeven, dat er één facet is met betrekking tot het CDA, dat ik onder uw aandacht wil brengen. Het is een beetje een kwetsbaar onderwerp, dat toch bij een aantal mensen van ons blijkt te spelen.

Dat merk ik wel uit wat telefonische en schriftelijke signalen en dat hoor ik nu en dan ook bij spreekbeurten in het land. Het punt, waar het hier om gaat, is, dat sommigen onder ons zich zorgen maken over een vermeend tekort aan invloed van de CHU in het CDA. Ik wil bij voorbaat zeggen, dat ik die zorg helemaal niet deel. Integendeel! Wanneer ik u hier wat over schrijf, dan doe ik dat bepaald niet in excuserende zin. Ik wil proberen, dit punt zo realistisch mogelijk met u te bespreken. Herkenbaarheid en invloed van elk der partijen wordt door een aantal zaken bepaald. Daarbij tellen bijvoorbeeld kwaliteit en kwantiteit en naar mijn overtuiging zijn ook de personen, die de partij vertegenwoordigen van grote betekenis.

De CHU is van de drie partijen, welke het CDA vormen de kleinste. Dat is op zich helemaal niet erg. We doen op alle fronten mee, maar in alle nuchterheid moet dan natuurlijk wel gekonkludeerd worden, dat bij de verdeling van belangrijke functies binnen en vanuit het CDA de CHU in principe niet meer mag verwachten dan op basis van de getalsverhoudingen redelijk is.

Van de twintig CDA-bewindslieden beheren vier leden van de CHU zware portefeuilles, tien van de 49 CDA-leden van de Tweede Kamer zijn van de CHU en in een fractie van 25 in de Eerste Kamer zijn vijf leden afkomstig uit onze CHU. Ik durf te stellen, dat al deze top-vertegenwoordigers en vertegenwoordigsters van onze CHU in de landelijke politiek hun taak goed verrichten en in die taakvervulling met de regelmaat van de klok voor onze achterban goed herkenbaar naar voren komen. Professor Van Hulst als fractieleider van het CDA in de Eerste Kamer en de heer Van Leijenhorst als vice-voorzitter van de Tweede Kamerfractie lopen wat dit betreft vanzelfsprekend in de politieke voorhoede, maar ik wil in dit verband bijvoorbeeld toch ook weleens wijzen op de heer Eversdijk, die als secretaris van de Tweede Kamerfractie een uiterst belangrijke taak op voortreffelijke wijze vervult.

Ik krijg regelmatig de kans om mijn oordeel te bevestigen, dat onze kamerleden het goed doen.

U meent misschien, dat u ze wat weinig tegenkomt in de publiciteit, maar dan wil ik u er op wijzen, dat CHU-ers niet zo hard naar pers, radio en tv hollen. Bovendien vind ik, dat u er rekening mee moet houden, dat onze volksvertegenwoordigers zich waarschijnlijk in de regel heel redelijk kunnen vinden in het kabinetsbeleid. Niet alleen omdat wij nu eenmaal per definitie gouvernementeel zijn, maar vooral ook, omdat wij ons in tegenstelling tot het vorige kabinet veel meer met dit kabinet kunnen vereenzelvigen. Publiciteitsmedia vinden kennelijk meer nieuws bij politici, die zich eens even lekker tegen de regering afzetten dan bij politici, die vinden, dat een regering het redelijk doet.

HOOG

In alle eerlijkheid wil ik wel stellen, dat onze mensen waarschijnlijk wel wat meer met een duidelijke kritische opstelling in de publiciteit zouden komen, wanneer het CDA met de PvdA zou regeren. De kwaliteit van onze mensen in de landelijke politiek sla ik hoog aan en we kunnen er naar mijn mening gelukkig om zijn, dat de Unieraad het dagelijks bestuur volgde in het advies voor de lijst van de Tweede Kamer 1981. De advieslijst wordt aangevoerd door de elf, die nu in het kabinet en kamer zitten en die zelf terug willen komen in de landelijke politiek. Ik hoop, dat de groepsvergaderingen van 7 juni in ieder geval dit deel van het advies integraal zullen overnemen.

Het is een goede zaak, dat ook na 26 mei 1981 bij een enigszins goede verkiezingsuitslag in de CDA-fractie weer tien leden zullen zijn, afkomstig uit de CHU. Dit ondanks het feit, dat de drie CDA-partijen op de lijst voor de Tweede Kamer terecht ruimte moesten maken voor rechtstreekse CDA-leden. In de landelijke CDA-organen blaast de CHU bepaald ook zijn partijtje mee.

Opvallend is, dat in de belangrijkste instellingen als presidium en dagelijks algemeen bestuur de CHU met ARP en KVP op pariteitsbasis vertegenwoordigd is. In het nieuwe CDA is diezelfde

grondgedachte voor de top-organen ook vastgelegd. Dit betekent, dat mensen uit de CHU precies dezelfde kansen krijgen om invloed te hebben en te houden als mensen, afkomstig uit de andere partijen. De huidige bestuurscolleges van het CDA zijn op dit moment met een enorme hoeveelheid te verklaren klussen bezig. Als zwaarste daaronder moet ik wijzen op de totstandkoming van alle spelregels voor het CDA en op twee zaken, die voor de CDA-politiek op langere termijn van essentiële betekenis zijn, te weten de standpuntbepalingen bij politieke koers en politieke overtuiging en de samenstelling van een nieuw CDA-programma, afgestemd op de verkiezingen van 26 mei 1981 en daarmee bepalend voor de CDA-inbreng in de regeringsperiode 1982-1986.

De heer Janssen van Raay, CHU-er in het Europese parlement, heeft als voorzitter van de statutecommissie met anderen onder zijn leiding ontzettend veel werk verzet om alle regels voor het nieuwe CDA op lijn te krijgen. De heer Van Verschuer als animator bij de opzet van en bij de discussies rondom politieke koers/overtuiging en professor Franken als voorzitter van de CDA-programmacommissie bepalen met collega's uit

Vervolg op pagina 2

DE UNIE ALS VOLKSE PARTIJ

Henry Faas die in zijn in 1967 verschenen boek „God, Nederland en de Franje” bij zijn beschrijving van het Nederlandse partijwezen de CHU nogal negatief inkleurde, wist hier en daar toch ook nog iets aardigs te schetsen. Zo achtte hij het in ieder geval het voordeel van de Unie dat zij „een fatsoenlijke club is” en „een paar pagina's verder — „een tutti frutti minus de verboden vruchten. Kleine vriendelijke mensen — enkele rotzakken uitgezonderd — die ontroerd worden door de goede bescheiden dingen in het leven, die toch zo belangrijk zijn. Zondags naar een landelijk kerkje. Niet vergeten de voorbijgangers hartelijk te groeten. Na de kerk ergens op de koffie en misschien een goed woordje doen voor de Unie. Geen schreeuwende aanplakbiljetten, geen gezwaaai van vuisten” (pag. 237).

Dr. J. van Bruggen, erelid van de Unie, Eerste Kamerlid van 1956-'63 en vele jaren penningmeester van een club die althans in zijn tijd moeilijk geld afdroeg, heeft in het CH Tijdschrift van mei 1978 antwoord proberen te geven op de vraag waar voor 1940 de stemmen op de CHU vandaan kwamen: „Behalve R.K. behoorden de CH-kiezers tot

alle denominaties op godsdienstig gebied. Zelfs uit zgn. vrijzinnige hoek gingen stemmen naar de CH Unie. Een liberaal Joods advocaat in Dordrecht zei eens tegen hem: „Wel ben ik noch christelijk, noch historisch, maar ik stem CH, want jullie zijn fatsoenlijke lui en geen drijvers”. Daarmee kreeg Faas dus wat dat betreft gelijk...

Wat de beroepen betreft, schreef Van Bruggen dat hij geen enkel eerbaar beroep of bedrijf zou kunnen noemen waarvan eigenaars of arbeiders niet onder de CH stemmers zouden voorkomen. Wel achtte hij het overwegend stemmen van de landelijke bevolking, vissersdorpen en middenstanders.

Zijn vroegere collega uit de Eerste Kamer: ir. M. A. Geuze, kwam in datzelfde nummer van het CH Tijdschrift ook tot een omschrijving van het kiezersbestand. Hij heeft in de kiesverenigingen de Unie ervaren als een volkse partij. Wat de ouderen (Pollema bijv.) wat archaisch nog de werkman noemden, ging de Unie aan. Met name op het platteland kon men kiesverenigingen aantreffen waar men vrijwel uitsluitend georganiseerde arbeiders en nog enkele zelf-

standigen ter vergadering vond.

In zijn bijdrage aan de serie CH Karakteristieken gaat ir. Geuze daar nader op in (pag. 5). Daaraan voorafgaand een verhaal „van binnenuit”. Het is een spontane reactie van een bijna 80-jarige Unieman uit Friesland, die aan den lijve heeft ondervonden wat Geuze beschrijft: „De werkmans moest overdag werken en kon alleen een avondvergadering bezoeken, hij kon zich ook nauwelijks of ooit vrijmaken voor een vertegenwoordigende functie”. „Geen CH-boer”, zo weet de heer Stellingwerf uit Oosterbierum, „gaf vrijaf om op een middag een vergadering op gemeentelijk, regionaal of landelijk niveau te bezoeken. Ze betaalden niet eens de bid- en dankdagen door”. De heer Stellingwerf stelt dat op het Friese platteland minstens 80% van de CH-leden en -kiezers bestond uit arbeiders en kleine middenstanders. In zijn bijdrage geeft hij aan, hoe hij in zijn CH-denken beïnvloed is door mannen als ds. J. Hoekstra (wel de „Friese paus” genoemd), mr. Pollema, Jouke Bakker, prof. Slotemaker de Bruïne en H. W. Tilanus. U kunt dat allemaal lezen op pagina 4.

Van Dulst.

De vrouw in de Tweede Kamer

Meer dan de helft van de Nederlandse bevolking bestaat uit vrouwen. Meer dan de helft van de kiezers bestaat uit vrouwen. Vanzelfsprekend zou het dus zijn dat van de leden van de Tweede Kamer ook een groot deel vrouwen zou zijn. De werkelijkheid is anders. Dat heeft natuurlijk als oorzaak dat veel vrouwen niets voelen voor een dergelijke zware taak.

Toch is het juist om het vrouwelijk element in de Tweede Kamer niet te verwaarlozen. Het is mogelijk dat de C.H.U. op de kandidatenlijst een goede plaats geeft aan de vrouw nu er vrouwen zijn die bereid zijn deze taak te vervullen en ook de bekwaamheid daartoe hebben. De Centrale van C.H. Vrouwen doet dan ook een beroep op alle mannen en vrouwen

die op de komende groepsvergadering hun stem uitbrengen over de samenstelling van de kandidatenlijst om een goede plaats toe te kennen aan de kandidaten van de Centrale. Kent U deze kandidaten niet of niet alle drie? Geen bezwaar. We willen hen graag aan U voorstellen.

MEVROUW H. EVENHUIS-VAN ESSEN
te Amsterdam

Vele van u zullen Hanske reeds kennen want sinds 1977 maakt zij al deel uit van de C.D.A.-fractie in de Tweede Kamer.

Zij is geboren op 30 oktober 1921. Na veel activiteiten in het verenigingsleven gedaan te hebben naast haar huishouden, begon zij met de zware opgaaf een goed Kamerlid te zijn, een opdracht die zij met veel plezier vervult en graag nog vier jaar wil blijven vervullen.

Haar speciale taak is Justitie met alle problemen van wetgeving, kindbescherming en vreemdelingen, maatschappelijk werk en in 't bijzonder de emancipatie activiteiten. Volgens het advies van de Unieraad staat zij op een verkiesbare plaats. Moge dat ook tot haar herverkiezing leiden!

MEVROUW H. TEGELAAR-BOONACKER
te Rijswijk

Wie in de Unie kent Haty niet. Haty die naast de zorg voor haar man en drie kinderen al

jarenlang op vele plaatsen in de Unie actief heeft meegewerkt. Zij was onder meer voorzitter van de Centrale en is nog vice-voorzitter van de Unie. Daarnaast is ze al jaren raadslid in Rijswijk en sinds kort ook wethouder voorlopig tot 1982.

De Centrale ziet graag dat Haty direct na de zittende kamerleden op de kandidatenlijst komt zodat zij bij een gunstige uitslag van de verkiezing als Tweede vrouw in de fractie haar inbreng kan hebben.

Mocht zij niet direct gekozen worden dan weten we dat er een goed ingewerkt kamerlid op de reservelijst staat als er tussentijds vacatures in de fractie komen.

MEVROUW G.W. VAN MONTFRANS-HARTMAN
te Broek in Waterland

Naast twee zeer bekende vrouwen wil de Centrale ook een jongere vrouw op de reservelijst geplaatst hebben. Daarom vraagt zij uw stem voor Willemien oud 39 jaar. Zij is huisvrouw, lerares en wethouder in Broek in Waterland.

Het is goed dat de Unie toont dat ook de jonge vrouwen in de Unie gewaardeerd worden en dat de Unie nu alvast een goede plaats inruimt voor deze jonge vrouw die in de toekomst zeker in de Tweede Kamer haar taak zal kunnen vervullen. **DENKT U ERAAN DEZE DRIE VROUWEN OP UW LIJST TE PLAATSEN?**

Mr. L.G. Baud

Nederland en de Palestijnen

door Hans Gualthérie van Weezel, lid Tweede Kamer voor CDA

De PLO heeft de laatste tijd duidelijk de wind in de politieke zeilen. Het optreden van premier Begin enerzijds en de toenemende invloed van het Arabische olie-geld anderzijds, lijken hier niet vreemd aan te zijn. Hoe dan ook, kwam het tot een niet langer te vermijden erkennen door de negen EEG-landen van het zelfbeschikkingsrecht van het Palestijnse volk. Veel opzienbarend is evenwel de opwaardering van de PLO zelf. Wat een jaar geleden nog voor onmogelijk werd gehouden, lijkt thans geheel normaal; Arafat met Nederlandse parlementariërs van alle gezinden om de tafel bijeen. Dit soort contacten dragen echter geen erkenningsverschijnselen in zich en verdienen derhalve een totaal andere beoordeling van wat de regering doet. Vandaar het grote belang de invulling door de regering van feitelijke contacten met de nodige aandacht te blijven volgen. Het gevaar is immers aanwezig, dat het traditioneel achterblijven van Nederland ten aanzien van de PLO omslaat in zich voorbij hollen, met alle risico's van dien.

SCHAAKBORD

Naar aanleiding van het recente bezoek van de Palestijnse delegatie aan Den Haag, vragen velen in en buiten de partij zich bezorgd af wat, zolang er onduidelijkheid blijft bestaan over de werkelijke bedoeling van de PLO, de volgende zet op het Palestijnse schaaqbord zal zijn. Sinds Arafats reizende ambassadeur, Sartawi, al eens tot het Binnenhof is doorgedrongen en kort geleden zonder medeweten van de minister op het ministerie van Buitenlandse Zaken is beland, vormen PLO-ontvangsten nauwelijks schokkende gebeurtenissen. Veeleer van belang is de vorm waarin een en ander gegoten wordt. Door de grote ophef alsmede het officiële karakter van dergelijke bezoeken, zou zowel naar de PLO als Israël toe de indruk gewekt kunnen worden, dat de feitelijke contacten zoals de motie-Brinkhorst die voorstaat een ander karakter krijgen dan door velen bedoeld. Door een steeds verdere bijkleuring van die contacten zouden immers ongewenste verwachtingen gewekt kunnen worden i.c. een uiteindelijke erkenning en daaraan voorafgaand een overbruggingsperiode door middel van een informatiekantoor met semi-diplomatieke status.

Met dit laatste zouden wij op de Franse lijn terecht komen. Zowel voor het een als het ander geldt echter de vraag of de PLO uiteindelijk bereid zal zijn Israël met veilig gestelde grenzen te erkennen. Zolang dat niet het geval is moeten wij, zoals de motie-Brinkhorst dat uitdrukkelijk naar voren brengt, deze contacten primair benutten om de PLO tot andere gedachten te brengen. In hoeverre de voortdurende aanwezigheid van een hoge departementsambtenaar bij alle PLO-gesprekken en festiviteiten, zoals wij die onlangs in Den Haag konden zien, hiertoe bijdraagt is echter de vraag. Het zal in ieder geval bij de Israëliërs achterdocht hebben opgewekt en de indruk hebben doen wekken dat het met die overredingsdrift niet zo'n vaart loopt en de

koers naar de Arabische richting is verlegd. Dit laatste zou weer door de PLO aangegrepen kunnen worden door er bij anderen op te wijzen, hoezeer de situatie veranderd is doordat Nederland van achterloper, koploper is geworden. Noch het een, noch het ander, is gewenst. Vandaar het grote belang juist bij de invulling van deze feitelijke contacten zo zorgvuldig mogelijk te werk te gaan.

TROEF

Onderwijl lijkt, alle verklaringen ten spijt, de PLO op het standpunt te staan, dat zij haar beste troef uit handen zou geven door Israël te erkennen. Aan de andere kant lijkt Israël te blijven menen, dat haar voortbestaan gebonden is aan een blijvende controle over de in 1967 bezette gebieden. Die controle eist, dat de PLO voor als nog buiten alle onderhandelingen gehouden wordt. Vandaar dat er in Israëli-sche ogen nog steeds te weinig plaats voor de PLO bestaat. Tot nu toe is het niet mogelijk gebleken dit dilemma te doorbreken, waarbij wij als Europa, zolang de

onderhandelingen over Camp David nog voortduren, nauwelijks anders kunnen dan afwachten. Op zichzelf betekent een erkenning van de PLO als vertegenwoordiger van de Palestijnen, nog geen enkele concrete oplossing van het probleem zelf. Het gaat hier immers niet om een soort voorlopige regering in ballingschap van de Palestijnen maar om de al dan niet legaliteit van een gesprekspartner. Vragen zoals de ligging van, alsmede de omvang van zo een toekomstige Palestijnse staat, liggen immers nog volledig open. Waar het thans om gaat is dat Europa een erkenning moet blijven binden aan de voorwaarde dat de PLO bij alle eventuele onderhandelingen over een definitieve oplossing zal moeten uitgaan van het wettelijk bestaan van Israël. Tevens zal er van de PLO een overtuigende toezegging moeten komen een einde te maken aan het terrorisme binnen en buiten Israël, omdat de PLO hiermee kan bewijzen werkelijk gezag te hebben over de Palestijnen. Hier doet zich echter het probleem voor, dat Arafat niet aan het hoofd van een regering staat en derhalve geen beschikking over politie, rechterlijke macht en administratie heeft. Vandaar telkenmale weer het PLO-antwoord: „Wij hebben het niet gewild, maar konden er niets aan doen“.

In memoriam

Jhr. F. J. E. van Lennep

Vorige maand is in zijn geboorteplaats Heemstede ter aarde besteld jhr. F. J. E. van Lennep. Hem gedenk ik als een toegewijd Christelijk-Historisch man. Van beroep was hij bankier te Amsterdam. Daarnaast bekleedde hij vele andere functies. Zo was hij kamerheer in buitengewone dienst, zowel bij koningin Wilhelmina als bij koningin Juliana. Jhr. van Lennep vertegenwoordigde de vorstinnen regelmatig. Jhr. Van Lennep was vele jaren commissaris bij het Christelijk Historisch dagblad 'de Nederlander'. Deze functie legde hij neer in 1945, nadat het blad 'de Nieuwe Nederlander' was geworden. Na 1945 was jhr. Van Lennep vele jaren, evenals zijn vader en later zijn broer, lid van de Provinciale Staten van Noord-Holland. Daar sprak hij niet in het openbaar, maar hij gaf wel steeds weloverwogen en knap zijn oordeel over de voorstellen. Persoonlijk heb ik een herinnering aan jhr. Van Lennep, die ik thans openbaar maak.

Na 1945 was vooral ten aanzien van de toekomst van de CHU de toestand verward. Belangrijke mensen waren met de doorbraak meegegaan. Tegen Tilanus Sr. zei ieman in die tijd: Je moogt blij zijn als je na de verkiezingen als eenling in de Tweede Kamer terugkomt. Ik was algemeen penningmeester van de Unie en in alle kamerkringen moest voor de kandidaatstelling de waarborgsom worden gestort, in totaal f 18.000. Dat bedrag had ik niet. Toen kwam Van Lennep, de bankier, mij te hulp. Zijn bank schoot het bedrag voor, al was ik persoonlijk garant. Was er niemand gekozen, dan zou ik mijn gering vermogen kwijt zijn geweest. Van Lennep zei tegen mij: Ik laat je niet in de steek. Gelukkig werden acht CHU-ers in de Kamer gekozen.

Heemstede Van Bruggen,
oud-penningmeester
CHU en oud-lid van de
Eerste Kamer.

Vervolg van pagina 1

de andere groeperingen het politiek gezicht van het CDA voor de tachtiger jaren.

VAANDEL OVERDRAGEN

Ik zou u heus nog heel wat meer voorbeelden kunnen geven, waaruit blijkt, dat uw en mijn CHU bepaald niet wordt weggespeeld. Wel is het zo, dat wij aan de top van het CDA, met nadrukkelijk gesteld, onze collega's van de andere partijen eigenlijk al veel meer CDA denken en doen dan de huidige federatieve opzet van het CDA wellicht zou doen verwachten. Maar ja, over vijf maanden is het zover. Op 11 oktober hopen wij, die nu de kar moeten trekken, elkaar als echter vrienden in de politiek de hand te drukken ter beklemtoning van het feit, dat het

CDA er echt is gekomen, tegen alle verdrinking in en gebaseerd op de overtuiging, dat drie jarenlang verschillende groeperingen elkaar gevonden hebben in één Christen-Democratische stroming, waarbinnen ieder van de drie voldoende terug zal moeten vinden om zich herkenbaar te weten. Op 11 oktober willen wij het vaandel overdragen aan anderen, die met elkaar het CDA de inhoud moeten geven, die nu door ons als voorbereiders van de fusie al wordt aangeduid. Maakt u zich geen zorgen. Het CDA komt er aan en de CHU doet daar aan mee, echt niet alleen op papier, maar juist ook door inbreng van eigen herkenbare ideeën en door inzet van eigen herkenbare mensen. Met vriendelijke groet,

dr. L. M. van Leeuwen
voorzitter CHU

Nederland constitutionele monarchie onder het Huis van Oranje

De kroning in 1948 van prinses Juliana mocht ik ook meemaken, zij het meer op een afstand: als militair, 'presenteer het geweer', in de Vijzelstraat, waar ook de gouden koets passeerde. 32 Jaar koningschap dus van een vorstin, waar wij met grote dankbaarheid aan terugdenken. Meer naar de volmaaktheid neigende mensen mogen kritiek hebben op bepaalde episodes uit haar ambtstermijn, wij herinneren haar over al die jaren als een goede koningin die het volk kende en die doordat ze zich ook aan haar volk gaf een grote verbondenheid met haar te weegbracht.

De nieuwe koningin wacht een zware opdracht. Regeren anno 1980 is geen dankbare taak, fungeren als koninklijk staatshoofd nog minder. Of toch wel? Regeren bij de gratie Gods, in dienst van Hem - na Pasen - moge deze werkelijkheid haar de grootste moed en telkens nieuwe kracht geven!

Het CDA spreekt in zijn rapport Politieke Uitgangspunten in art. 9 als 'overtuiging' uit: 'Het CDA hecht aan een constitutionele monarchie onder het Huis van Oranje'. Op 30 april werd aan dit stukje politieke belijdenis opnieuw op feestelijke wijze concrete inhoud gegeven. God zegene de nieuwe en de 'oude' koningin.

Het Orakel van Borneo Van Agt: de wijsheid in pacht?

door: drs. Gerard van Leijenhorst, vice-voorzitter CDA-Tweede Kamerfractie

De politiek werd de afgelopen weken beheerst door Iran (de mislukte bevrijdingsactie van de gegijzelden), de Europese topconferentie (in Luxemburg), de PLO (niet alleen in Den Haag, maar zelfs hier en daar binnen het CDA ioopt men het risico de maat der dingen uit het oog te verliezen), door de verschijning van de Memorie van Antwoord op het Abortuswetsontwerp, door het nieuws over het lijsttrekkerschap (zowel van CDA als VVD), maar dit gehele gebeuren werd natuurlijk overvleugeld door het kroningsfeest, de abdicatie van koningin Juliana en de inhuldiging van prinses Beatrix.

HET ORAKEL VAN BORNEO

Volgens Van Dale is een orakel ondermeer -ik citeer letterlijk- iemand wiens uitspraken wijs zijn! Van Agt sprak vanuit Borneo dat hij desgevraagd best lijsttrekker van het CDA wil worden. Daarin is hij volgens sommigen veel te ver gegaan. Waarom?

Juist degenen die al een jaar geleden over een lijsttrekker spraken, nemen het Van Agt nu kwalijk dat hij -als er hem om gevraagd wordt- zich beschikbaar wil stellen. Moeten we ons er niet eerder over verheugen, dat hij zich daar zo onomwonden over heeft uitgesproken. Dit kan de uitvoering van de procedure voor de verkiezing van de lijsttrekker alleen maar vergemakkelijken. Er is nogal wat geredekaveld over zijn voorkeur voor de VVD en over het feit dat hij rustig de procedure zou moeten afwachten.

Wat dit eerste punt betreft is het niets anders dan een ervaringsfeit, dat men met de VVD thans prettiger kan samenwerken dan met de PvdA. Zie ook naar de kabinetsfor-

matie van 1977. Uiteraard zal het CDA zijn eigen identiteit dienen te bewaren, het nieuwe program zal het gezicht bepalen van het CDA bij de nieuwe verkiezingen en niet het kabinetsbeleid, al zal men het goede ervan niet licht verloochenen. Natuurlijk is het zo dat het CDA via bepaalde regels de lijsttrekker kiest. Van Agt zit dus nog in de wachtkamer. Maar we zagen reeds: een orakel is iemand die wijsheid spreekt. Wijsheid ook over de dingen die staan te gebeuren, maar anticipeert hij? Heeft hij de wijsheid van straks al gepacht?

Laten we niet overdrijven! De huidige premier heeft met zoveel woorden alleen gezegd dat hij als lijsttrekker beschikbaar is en dat het prettig werken is met de VVD. Zowel binnen de top als in de achterban van het CDA bestaat daarover nauwelijks enige verbazing. Men neemt er dankbaar kennis van.

ZWANGERSCHAPS-ONDERBREKING

De memorie van antwoord van het abortusontwerp Gin-

jaar - de Ruiter is overschreden. Daarop zijn reeds vele commentaren gegeven, ook door de CDA Tweede Kamerfractie, de laatste meer in algemene zin. Persoonlijk is mij het antwoord van de regering niet meegevallen. Het toestaan van abortusingenrepen na 13 weken ook in abortusklinieken (Bloemenhove!) -een verruiming dus- de weigering om de controle op de besluitvorming rondom de ingreep te verbeteren (verslaglegging etc.) en het ternauwernood bieden van alternatieven, deze zaken hebben mijn oordeel over dit wets-

ontwerp helaas niet verzacht.

Het ziet er naar uit dat deze zaak nu spoedig in plenaire behandeling komt. Waarschijnlijk rond deze zomer nog. Het hangt alleen wel af van de medewerking van de Kamer. Wanneer de PvdA nog niet een eigen initiatiefwetsontwerp komt, kunnen de zaken plotseling weer helemaal anders komen te liggen. Ondertussen draait Bloemenhove door.... maar ook straks nog!

CDA-fractie: nog geen totaaloordeel over abortus-ontwerp

De CDA-fractie in de Tweede Kamer is nog niet in staat een totaaloordeel te geven over het bij de Tweede Kamer aanhangige wetsontwerp van de regering inzake de regeling van de abortus. Dit blijkt uit de reactie van de fractie van het CDA op het schriftelijk antwoord van de regering op de schriftelijke vragen, welke de kamerfracties stelden over het ontwerp van het abortuswetsontwerp. „De fractie heeft nadere informatie en toelichting nodig van de regering”, aldus stat in de reactie van de CDA-fractie.

De reactie van de CDA-fractie luidde:

„De CDA-fractie in de Tweede Kamer is er over tevreden, dat thans de memorie van antwoord van het wetsontwerp afbreking zwangerschap is verschenen. Hierdoor is een spoedige plenaire behandeling in de kamer mogelijk geworden. De achterliggende gedachte bij dit standpunt is dat in deze kabinetsperiode gekomen zou moeten worden tot een wettelijke regeling van de zwangerschapsafbreking. Alleen zo kan gekomen worden tot een adequate publieke rechtsbescherming van menselijk leven in wording en een goede hulpverlening aan de vrouw, die vanwege een door haar niet gewenste zwangerschap in nood is geraakt. Overigens meent de fractie, dat voor zo verre in de Kamer niet kan worden ingestemd met het rege-

ringsvoorstel en eigen initiatieven worden overwogen, spoedige duidelijkheid over dit laatste geboden is. Dit indien men tenminste een snelle totstandkoming van een wettelijke regeling nodig vindt.

KANTTEKENINGEN

De memorie van antwoord zal door de fractie met zorg worden bestudeerd. Daarbij kunnen evenwel nu al enkele kanttekeningen worden geplaatst.

1. Met instemming heeft de CDA-fractie ervan kennis genomen, dat de positie van de huisarts in het gewijzigde wetsontwerp is versterkt. Hierdoor zal de zorgvuldigheid in de besluitvorming beter worden gewaarborgd. Daarom kan de fractie eveneens instemmen met de gedachte de vijf-dagen-termijn

te laten aanvangen op het moment, dat de vrouw over een zwangerschapsafbreking spreekt met haar huisarts. Dit mag niet betekenen, dat het beginsel, dat de vrouw en de arts die de ingreep eventueel verricht ieder in eigen verantwoordelijkheid beslissen, wordt aangetast. Betreurd wordt, dat de uiteenzettingen in de memorie van antwoord op dit punt misverstanden kunnen oproepen.

2. In de opzet van het wetsontwerp spelen de alternatieven voor een zwangerschapsafbreking een belangrijke rol. De beschouwingen in de memorie van antwoord terzake zijn helaas te beperkt. Het had voor de hand gelegen met het oog op het wetsontwerp een aanvullend beleid te ontwikkelen.
3. Ingestemd kan worden met de gedachte dat in verband met medisch-technische overwegingen verder gevorderde zwangerschappen in klinieken die aan speciale voorwaarden voldoen, kunnen worden afgebroken.

De voorzitters Steenkamp (CDA), Van Zeil (KVP), De Boer (ARP) en Van Leeuwen (CHU) hebben in een telexbericht aan de president van Suriname en de minister-president van de Surinaamse regering hun bezorgdheid uitgesproken over de vrijheidsberoving van Surinamers. Gevraagd is de democratie hoog in het vaandel te houden.

De tekst van het telexbericht luidde: „Met toenemende zorgen namen wij kennis van persberich-

ten over vrijheidsberoving van mensen in uw land, zonder dat duidelijk wordt gemaakt waarop deze vrijheidsberoving precies berust. Wij vertrouwen erop dat ook uw regering het algemene standpunt onderschrijft en steunt dat een democratie zich kenmerkt door een open en eerlijke procesgang voor al zijn burgers. Wij hopen dan ook dat uw regering daarvan spoedig publiekelijk blij zal geven ten aanzien van alle na de regeringwisseling gevangengenomen mensen in uw land.

Tevens menen wij uit berichten te moeten begrijpen dat uw regering voornemens zou zijn de eigen takken en bevoegdheden van het parlement geheel of gedeeltelijk terzijde te schuiven of op te schorten. Als dat juist zou zijn zouden wij dat in hoge mate betreuren omdat een dergelijke uitschakeling of opschorting de democratische mogelijkheden van uw bevolking, waarop zij terecht zo gesteld blijkt te zijn, ernstig zou vermindern. Wij moedigen u aan de parlementaire democratie in uw land hoog in het vaandel te houden.”

4. De CDA-fractie heeft in het voorlopig verslag aangebrongen op meer waarborgen voor de naleving van de wet. Op dit punt is de memorie van antwoord teleurstellend.
5. Alles overziende is de CDA-fractie thans niet in staat een voorlopig totaaloordeel over het wetsontwerp te geven. Voor dat oordeel is nadere informatie en toelichting van de kant van de Regering nodig.

Tot zover de reactie van de CDA-fractie voor wat abortuswetgeving betreft. Verklaring van enkele uitdrukkingen: voorlopig verslag is het schriftelijk gedrukte verslag met vragen en opmerkingen van de fracties in de Tweede Kamer overeen aanhangig regeringsstuk; memorie van antwoord is het schriftelijk gedrukte antwoord van de regering op de vragen uit de kamer.

H. L.

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:

Dr. K. de Vries, voorzitter: A. Buntsma, drs. M. Smits, drs. A. J. van Dulst, Wm C. de Kruijf, D. Rebel, Drs. H. van Spanning, Drs. G. van Leijenhorst, Govert Veldhuijzen en mevrouw E. Sleyser-Tegetlaar

EINDREDAKTIE:

H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:

Mevrouw J. Algra-Feddema, Dr. E. Bleumink, Prof. Dr. J. W. van Hulst, Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES

Postbus 33822
2503 BC 's Gravenhage

ADMINISTRATIE-ADRÉS:

Voor het opgeven van nieuwe abonnees, advertenties, adresveranderingen, weekblad:

Stichting „Uniepers”
Van Deventerlaan 49,
2271 TV Voorburg,
tel. 070-861520
(uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs / 30,- per jaar.
Vooruit te voldoen op postrekening 70154.
Voorburg t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U. Postbus 67
3770 AB Barneveld.
Telefoon (03420)-6141.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR HIST UNIE Wassenaarseweg 7
2596 BC 's Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander” te zenden aan:
Bureau CHU,
Wassenaarseweg 7,
2596 BC 's-Gravenhage
Telefoon (070) 244516.

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de De Savornin Lohmansstichting is: 070-246791

Karakteristieken in de CHU

Herinneringen van een bijna 80-jarige Fries

Toen in 1978 de CHU 70 jaar bestaan had, realiseerde ik me dat, geboren 26-7-1900, door mij het hele Unie-bestaan bewust was meegemaakt. In een eenvoudig, harmonieus landarbeiders gezin geboren en getogen, voelde ik het als een aanwinst dat naast het enig communicatiemiddel, de Franekerkrant, „de Banier” van de Fries CH-ers in onze huiskamer verscheen. Die werd woordelijk gespeld, gelezen en met het „Hervormd Zondagsblad” (provinciaal) vormden deze de basis voor mijn politieke en kerkelijke opvoeding. Beide onder de krachtige medewerking en vaak leiding van ds. J. Hoekstra van Ternaard, in dit verband wel eens de Friese paus genoemd. De invloed van Mr. Pollema, en later 2e kamerlid Joke Bakker, B. W. Okma, lid Ged. Staten, om maar enkelen te noemen, hebben hun indrukken levenslang achtergelaten. Wat er mede door de kerkelijke afscheidingen ook was veranderd in de politieke sfeer en praktijk ving ik op uit zondagse theespraken die bij ons thuis werden gehouden met echtparen van de Zeekant (die dan kwamen theedrinken). Uit die gesprekken kwam ik er achter dat de praktijk uitwees dat de scheidslijn tussen AR en CH liep volgens de drempels van de Herv. en Ger. kerk(en) met name in Friesland. Vele gemeenten, predikanten en kerkeraden zetten zich in voor **princiële** politiek, wat zich doorzette dat vele

bestuursleden, zelfs kamerleden, predikanten en kerkeradsleden waren. Deze houding van intense politieke inslag demonstreerde zich ook in de „Meditatie's” op de beste plaatsen in weekbladen als „De Banier”, later „Land en Volk”. Het verschil in „karakter” van medewerkers tot politieke (burgerlijke) vorming van het kerkvolk door topmensen in de kerken van toen en nu (IKV, „Trouw”, „Herv. Nederland”) is voor mijn gevoel, zwart-wit gedacht, toen opbouwend, nu vaak opruiend t.o.v. de gevestigde meningen.

SLOTEMAKER DE BRUÏNE

In de 1e wereldoorlog kwamen de boeken uit van Prof. Slotemaker de Bruïne o.a. „Christelijk Sociale studiën” in 1915. Nog als de dag van gisteren herinner ik mij een openbare vergadering van de „Jongelingsver. op GG” waar de inleider de professor kwalificeerde als de „rode” minister en dus verwerpelijk volgens de „voorlichting” in het „Ger. Jongelingsblad”. Als bibliothecaris met als commissieleden o.a. de predikant Ds. G. Cazemier en het hoofd der school, dhr. E. Weinberg (die ook enkele jaren redacteur van „Land en Volk” is geweest) herinner ik mij dat er onenigheid was, of de boeken van Prof. Slotemaker de Bruïne wel zouden worden opgenomen in de „werk” bibliotheek. Deze tweeledigheid t.o.v. sociale poli-

tiek in onze Unie komt nog wel aan de oppervlakte na vele jaren. Ter illustratie van hoe het toen binnen de Unie gesteld was het volgende: Het zal tussen 1925-1930 geweest zijn bij een predikants vacature dat ik de heer H. Gordeau algemeen secretaris CJMV te logeren had. In ons gesprek kwam tot uiting dat de heer Gordeau wethouder van Hilversum was voor de AR. Toen ik naar de oorzaak vroeg hoe dat kwam dat een zo veelzijdig mens in een (toen zwart-witte) politieke partij terecht kwam, was dit voor mij een openbaring. In z'n jeugd-jaren had hij opgemerkt dat het Kamerlid Ds. Talma steeds z'n toespraken in de Kamer op Bijbels-evangelische gronden opzette. Voor mij, aldus de heer Gordeau bracht Ds. Talma het Evangelie in de Kamer. „Toen dan ook de CHU in z'n geheel tegen de zg. bakkersnacht-arbeidwet stemde was voor mij de zaak bekeken”.

Als één van de grondstellingen van Prof. Slotemaker de Bruïne is mij m'n hele leven bijgebleven uit zijn boek „Het hedendaagse socialisme” dat het „materialistisch socialisme voorgestaan door Karl Marx lang zo duivels niet doorkwam als het kapitalistisch-socialisme door, meen ik, Engels voorgestaan. Daar wij ook in Nederland op instigatie van Amerika dit kapitalistisch-socialisme steeds meer in praktijk gebracht zien bijvoorbeeld door het **vrije** concurrentiesysteem waar het grootkapitaal genadeloos, met steun- en belastingfaciliteiten het bonafide midden- en kleinbedrijf uitroeit om zg. de sociaal zwakkere consument goedkoper te kunnen leveren, lijkt mij dit weder een bewijs wat vaak de gevolgen zijn als een wijs en doordachte karakteristiek geen ingang vindt in de levenshouding van het praktische politiek bedrijf.

JOUKE BAKKER

Een andere grote figuur in de CH politiek is voor mij geweest het Tweede-Kamerlid Joke Bakker van Menaldum. Als er iemand geweest is in het begin van deze eeuw die vaak tegen de haren in heeft gestreken van vele CH boeren, met woord en daad gestreden heeft voor meer kleinschaligheid in de landbouw, dan is dat de heer Joke Bakker geweest. Als voorzitter van de vereniging van kerkvoogdijen in de Ned. Herv. Kerk kon hij vaak, met medewerking van de notabelen (meestal arbeiders en middenstanders) de kerkvoogden (meestal gezeten boeren) bewegen de kerkelijke landerijen kleinschalig aan gemeenteleden te verhuren. Niet zonder strijd is dit in vele gemeenten gelukt. De

in het geloof gestelde daadkracht van deze eenvoudige CH werker heeft er veel toe bijgedragen dat, naar mijn gevoel van 1912-1924 ongeveer voor het Friesche platteland de **gelukkigste** tijd is geweest. Elk werkte voor **zijn dagelijks brood** en nog niet voor een dik spaarbankboekje!

De inkomens van deze groep „gardeniers” verdubbelden en bij een goed wortel- of uienjaar verdrie- en viervoudigden met een gunstige weerslag op middenstand en ambachtsman. Maar het ging met dit goede initiatief als in de gelijkenis van het zaaien van het goede graan: De Boze zaaide tussen het goede zaad het onkruid van de heb- en geldzucht. Aangewakkerd door de oorlogstoestand 1914-1918, dreven de gebruikers na de oorlog de huurprijzen zó op, vijfhonderd gulden per ha. was geen uitzondering, dat de grondslag voor de crisis van de dertiger jaren was gelegd. Om het ergste onheil te voorkomen werd de pachtwet, op aandrang van de commissie Ebels tot stand gekomen, door de Staten-Generaal aangenomen. Zo kon het gebeuren dat een predikant die was beroepen op de huuroppbrengst van de pastorielanden, voor de kantonrechter werd gedaagd door z'n ouderling-boer om te „Ebelen” en werd veroordeeld tot een forse teruggave van de huur, dat wil zeggen: van dominee zijn traktement. Het geval verleide mij om een stukje in te zenden om op grond van 1 Kor. 6, liever schade te lijden dan de ene broeder de ander voor de rechter te dagen om elkaar wat gulden afhandig te maken, in „Land en Volk” van Mr. R. Pollema. Het werd overgenomen door Dr. H. W. Tilanus in „Koninigin en Vaderland”. Algemeen werd ook spoedig het onjuiste in gezien van deze methode om onschuldige derden te straffen voor de fouten (zonden), gemaakt door huurders en verhuurders.

H. W. TILANUS

Dit brengt mij bij een andere prominent in de CHU, die veel aan mijn politieke vorming heeft bijgedragen. Zonder tekort te willen doen aan vele CH parlementsleden in de jaren globaal 1920-1950 was Dr. Tilanus voor ons als kiezers-leden de vertegenwoordiging van de Chr. Hist. Unie. Voor mijn gevoel waren de samenkomsten van de Gemeentelijke kiesver. „Barradeel” vooral in de dertiger jaren urgent toen de uitvoering van de afsluitdijk plaats vond. Dit had voor een gemeente als Barradeel schadelijke gevolgen daar uit alle dorpen een belangrijk aantal inwoners de kustvisserij beoefenden. De losvaste arbeiders bedongen bij de boeren waar zij werkten om van 1 februari tot ± mids mei de kustvisserij te kunnen beoefenen. Typerend voor die tijd was wel dat de avond waarop de staan-

plaatsen van ieders fuiken verloot werden een korte gebedsdienst door de plaatselijke predikant werd gehouden.

Maar helaas was het met deze vrolijke en echt-menselijke bedrijvigheid sinds de afsluiting van de Zuiderzee in 1932 afgelopen. In het vroege voorjaar kwamen de haringen vet en vol verwachting naar hun kraamkamer: de Zuiderzee, waar weinig stroom stond; in april kwamen zij mager en kuitloos terug. Dank zij die dubbele trek kon de visser zijn slag slaan, maar raakte ook gedupeerd toen de haringtrek ophield. In deze tijd was het bij uitstek Dr. H. W. Tilanus die middels spreekbeurten in Barradeel gegevens opdeed, (nog zie ik in gedachten de heer Tilanus tussen de vissers in de bank schuiven) om in Den Haag na te gaan in hoeverre deze gedupeerden in aanmerking kwamen voor een vergoeding uit het Zuiderzeefonds. Er zijn ook nog meer CH parlementsleden in het spier geweest om deze steunregeling te realiseren. De uitvoering van deze wet is vele jaren in handen geweest van de heer J. Hoekstra, destijds ambtenaar op het Gemeentehuis van Barradeel, later burgemeester van Oud Leusden en Nijkerk. Zonder veel ophef, een **karakter** trek van CH functionarissen, kwam zo iets puur sociaals tot stand.

Tot slot nog een persoonlijke aangelegenheid waar Dr. Tilanus op zijn eigen manier en ongevroegd in bemiddelde. Omstreeks 1950-'52 toen Dr. J. Zijlstra minister van Economische Zaken was, werd de „Vestigingswet 1934” op sterk water gezet om de handen vrij te krijgen om 't idaal van de minister „bij een vrij-concurrentie systeem, nationaal en internationaal nooit meer inflatie en werkeloosheid „te realiseren”. Nu kwamen we als „raad van advies schildersbedrijf” voor de situatie te staan dat b.v. een timmerman wél vrij schilderwerk kon aannemen, maar een schilder niet; die moest aan nogal zware vestigingseisen voldoen. Over deze ongelijke „averechtse behandeling” zonden wij een brief aan Ec. Zaken (de minister was tenslotte een geboren en getogen dorpsgenoot), en vroegen beleefd om antwoord. Maar toen dit een paar maanden uitbleef, zonden we hierover een stukje aan „de CH Nederlander”. Prompt een paar dagen later kregen we een briefje van Dr. Tilanus terug dat een bezoek aan Ec. Zaken was gebracht (allicht per fiets) en dat de toezegging was verkregen dat we uitvoerig zouden worden ingelicht. Inderdaad kwam dit schrijven een goede week later door de hand van Staatssecretaris Dr. Veldkamp in ons bezit. Al jeuken onze vingers om de houding van onze CH kamerleden en bestuur anno 1980 te karakteriseren, menen wij toch hiermee aan de oproep van de „werkgroep karakteristieken” te hebben voldaan.

Oosterbierum jan. 1980
A. Stellingwerf

HET SOCIALE DENKEN

„Wanneer ik in 1915, toen ik kiezer was geworden, aarzelde mij bij de CH Unie aan te sluiten, geschiedde zulks niet, omdat ik geen bewondering had voor hen die bij de stichting in 1908 waren betrokken. Integendeel. Maar ik vond een tekort aan wat ik zou willen noemen Christelijk sociale instelling. Achter ons lag toen de behandeling van Talma's wetgeving. De behandeling van de afschaffing nachtarbeid voor bakkers en ook Talma's speciale verzekeringswetten waren mij niet onsympathiek. Toen was men nog te sterk gehecht aan de economie van de liberale school uit Engeland. Men kende trouwens geen andere en vond afwijkingen in de richting van meer sociale aanpassingen ingaand tegen wat men noemde de vrijheid in de samenleving en tegen de

economische lijn. Sociale nood moest worden voorzien door armenverzorging. Hierover oordeel ik niet te hard, want zo waren toen economisch gezien de heersende meningen. Beslissend is voor mij geweest het feit, dat Slotemaker de Bruïne na enige gesprekken met Lohman zich bij de CH Unie aansloot. Hem kende ik niet alleen door de studie van zijn Christelijk Sociale Studiën maar vooral van de conferenties van de Ned. Chr. Studenten Vereniging en zijn cursussen voor studenten. Hij bracht in de CH Unie het sociale denken in. Slotemaker was een bewogen mens, snel ontroerd, wellicht een beetje ijdel, maar hij had een diep inzicht in de noden van de samenleving van zijn dagen vooral die van de arbeiders”.

Mr. Dr. J. van Bruggen
in CH TIJDSCHRIFT,
mei 1978

prof. dr. Th. L. Haitjema

Typische klanken voor de CHU

Citaat uit rede prof. dr. Th. L. Haitjema over „Het eigene van de CHU” ter Jaarvergadering van 12 april 1939

Zoo hebben wij, als nazaten hetzij van Jhr. Mr. A.F. de Savornin Lohman, hetzij van Dr. De Visser, hetzij van Dr. Hoedemaker, in de laatste jaren op godsdienstig-kerkelijk en politiek terrein heel veel geleerd. Is het roekeloos in dit jaar 1939 te vooronderstellen, dat wij over de gehele linie bereid zijn geworden met nieuwe ontvankelijkheid te luisteren naar het eigen geluid der Christelijk-Historische Unie?

Ik wil trachten u van het eigene van dit geluid onder den indruk te brengen, door achtereenvolgens drie accoorden aan te slaan. De tijd ontbreekt mij om verder te gaan dan het wagen van een bescheiden poging den hoofdinhoud van de aller-eerste artikelen van ons Program van Beginselen te verklanken, zooals ik die als typisch voor de Christelijk-Historische Unie zie. Natuurlijk is het uw recht om alles

wat nu volgen gaat aan te hooren als mijn subjectieve interpretatie van deze fundamentele artikelen. Alleen hoop ik, dat niemand onzer zich van meet af scherp zetten zal tegen een, naar hij vreest, Hoedemakeriaansche vertolking onzer Christel.-Historische beginselen om dan tegelijkertijd te nadrukkelijker terug te vallen op de stellingen, die voorheen door de geestverwanten van Jhr. Mr. De Savornin Lohman en

Dr. De Visser met voorliefde ingenomen werden. Ik wil u wel zeggen, dat ik eerlijk gepoogd heb u dezen terugtocht moeilijk te maken, door mij tegen de uitingen van mijn persoonlijke voorkeuroppvattingen zoo effectief mogelijk te wapenen. Ik deed dat door in de dagen, waarin ik mij voorbereide op deze toespraak, extra veel te lezen van De Savornin Lohman, en juist niets van Hoedemaker.

TEGEN EENZIJDIGHEDEN VAN KUIJPER

Het eigene van de Chr.-Hist. Unie kan voorts in geen geval worden geschetst - ik vertrouw, dat wij het daarover

Vervolg op pagina 5

ir. M. A. Geuze:

Omkijsken over de schouder

Er hebben al heel wat mensen op verzoek van de Redactie van de Nederlander over de schouder omgekeken naar stukjes CHU-verleden. Is er nog veel aan toe te voegen? Dat moet de lezer dan maar beoordelen, wereldschokkend zal het niet zijn, maar dat heeft de CHU zelf ook nooit willen zijn. We zijn steeds afgeschilderd, niet zoals de broeders aan AR-zijde als een club van kleine luiden, maar veelal als eenvoudige houthakkers en waterputters in een centrumpositie. Wij wilden goed confessioneel zijn te enerzijde en soms ook wel rose te anderzijde. Dat ging samen voor sommigen, voor anderen beslist niet. Progressieve uitingen werden afgewisseld door traditionele hang. Kon de Unie dan toch zo vaak van kleur verschieten, hieven de voor- en tegenstemmers elkaar regelmatig op, zodat de Unie alleen maar op een middenlijn was terug te vinden? We hebben dat laatste fabeltje al eerder definitief weersproken. In mijn Unietijd was er geen sprake van een straffe partijdiscipline, er was wel sprake van een sterke morele samenhang, die een disciplinair karakter kende.

JONG MAATJE IN DE FRAC-TIE

Mijn CH-tijd, daarmee bedoel ik met name de jaren van mijn EK-lidmaatschap, half vijftig tot ruim half zestig. Ik kwam in de Eerste Kamer bij de uitbreiding van 50 op 75 leden. De Zeeuw werd gekozen in de groep Groningen, Drenthe, Overijssel, Gelderland, voor hemzelf onverwacht. Ik had geen politieke ervaring, wel landbouworganisatorische. In mijn studietijd in Wageningen was ik maatschappelijk zeer geïnteresseerd geweest, o.a. ook een paar jaar landelijk voorzitter van de toen bepaald progressieve, maar nog niet zoals thans, radicale NCSV. Na de oorlog legde eerst het werk voor de wederopbouw van het zwaar geteisterde Zeeuwse platteland beslag op mijn tijd en inzake die - en ook landelijke vraagstukken, kwam ik uiteraard in contact met politici; zeker ook tijdens en na de watersnoodramp in 1953. Al eerder was er zware pressie uitgeoefend op mij - ik behoorde tot de Hervormde groep in de algemene landbouworganisatie - om statenlid voor de CHU te worden. Doch mijn toenmalige werk - of moet ik zeggen strijd - boeide me nog te zeer. Ik kwam uit een Hervormd milieu waar de namen van predikanten als Dr. Kromsigt en Steenbeek nog opgeld deden. Toch bezweek ik tenslotte voor de aandrang mijn naam - en naar men zeide steun - te geven aan een CHU-lijst voor de EK-verkiezingen. Ik had het niet gezocht. Ik moet wel zeggen dat het werk mij vanaf het eerste moment geboeid heeft en al die ruim 11 jaren nooit heeft losgelaten. In die periode moesten de hoogleraren de Zwaan en Gerretson worden afgelost. In korte tijd kwamen Van Bruggen, Van Hulst, Lichtenauer en ik de fractie binnen. Ik was 38, men zei - ik heb het niet nagerekend - dat de gemiddelde leeftijd met ± 10 zakte.

Men wordt door zo'n benoeming wel in verbinding gebracht met een serie kringen, waaraan men, zacht gezegd, voordien weinig of geen boodschap had.

Om met de belangrijkste te beginnen, het kiezersvolk, voor ons dan in 't bijzonder de kiesverenigingen, doch verder ook Kamer- en Statenkringen en de Unieraad. Dan 74 andere Kamerleden-collega's, waarvan velen met jarenlange ervaring; daaronder en daarnaast de Kamervoorzitter met zijn onderhorigheden, de Griffier en zijn „Bureau", de bodes; de stenografische dienst; de pers in alle geledingen, twee eiden weekbladen die kopij wilden en last but not least de eigen „fractie". Die fractie was verlaten door De Zwaan en Gerretson, aangevuld zoals ik hiervoor aangaf en in de zittende kern zeer zeker bedaagd. Kolff, Vixseboxse, Pollema, Reijers behoorden niet meer tot de jongsten, trouwens ook Van Bruggen niet. Met één slag werd door onze komst de fractie een der gemiddeld jongste van het heiligdom der senatoren. En toch waren er werden het goede kameraden. Met twee van Vixseboxse's zoons had ik gestudeerd; met mr. dr. Kolff, de kantonrechter uit Geldermalsen en oud-voorzitter van de Veiling aldaar, had ik ten tijde dat de Herverkavelingswet Zeeland het Parlement moest passeren al contacten gelegd; Pollema was voor mij een onbekende maar hij was van mijn geest, de Hoedemakerianse, wat dat dan ook geweest moge zijn. Hoewel, laat ik toch de nadruk leggen op de rol die in dit verband („de adel-dom" van ons beginselprogramma, zei Haitjema) de weerzin tegen het zelf trekken van een scheidslijn tussen Christenen en niet-Christenen in ons volk heeft gespeeld. De freule heeft in haar bijdragen de beginselen de beginselen gelaten. Goed, maar de gezindheid moest er wel duidelijk zijn. Ook bij mij werd die beproefd - en geproefd denk ik - hoewel ik me altijd een beetje de technocraat ben blijven voelen tussen de meesters in de rechten, economen en burgemeesters. Tenslotte waren we waar met z'n drieën als ingenieur in de Eerste Kamer. De twee anderen waren ir. H. Vos (Hein), de frac-

tieleider van de PvdA en ir. Raedts (KVP) oud-directeur van de Oranje Nassau Mijnen.

ONDERLINGE RELATIES

In de fractie werd aan degelijk vooroverleg gepleegd, onze oudsten hadden er de tijd voor en de jongeren namen er de tijd voor. Wat ik het meest geapprecieerd heb was dat men in de discussie wist te luisteren en zóndig elkaar trachtte te overtuigen. Ook, mét verschil van opvatting, wist men vrijwel steeds een eensgezind standpunt in te nemen.

In de praktijk bleek me dat er te veel kamerleden waren die, zelf goed van de tongriem gesneden eigenlijk in de buitenzake gesprekken onvoldoende wisten te luisteren. Uiteraard hadden we het voordeel van een betrekkelijk kleine fractie waarin de leden beter aan bod kwamen dan in de meer dan 20 leden tellende KVP- en PvdA-fracties, doch het had ook het nadeel van de overbelasting met 2 volledige portefeuilles per man plus 2 reserve-portefeuilles. In de praktijk kwam het dan door ziekte of afwezigheid van collega's nog wel neer op méér. Reijers was een aparte man. Hij had iets van het wantrouwende van Gerretson meegenomen, hij was ook een vurig nationalist (hij had bij de slag in de Javazee een zoon verloren) en hij had het zelfstandige van de kleinere Hollandse ondernemer die hij geweest was.

Ik heb goed met hem leren omgaan, kreeg zijn vertrouwen, doch heb er ook wel de nodige zorg om gehad, dat hij niet te eigengereid zijn weg ging. Een frustratie, in 't bijzonder voor de jongere fractieleden was ir. Staf's liftverbod voor militairen. Wij vonden deze hoogst impopulaire maatregel maar niks. Eigenlijk moest men ook een groot deel der Tweede Kamerleden kennen, in 't bijzonder weer uit de CH-fractie. Van die contacten moet men zich geen overdriven voorstelling maken. Tilanus, altijd de rust zelve, placht onverstoortbaar zijn gang te gaan. Beernink was de beweeglijkste van c. a. club. Als iets spannende verscheen hij wel in onze wandelgangen.

Een heel aparte relatie was die van de dinsdagmorgensneltrein Vlissingen - Den Haag. Ik stapte op in Roosendaal, evenals meestal De Gou, EK-lid van de KVP die toen nog burgemeester van Steenberg was, en Asman, KVP 2e kamerlid, hoofdredacteur van 't Brabant Nieuwsblad, soms ook jhr. Schorer (PvdA) uit Middelburg. In de trein kon men dan verder nog treffen onze 2e kamerleden Van der Feltz, die nooit zo spraakzaam was, later Van der

Uit de Eerste Kamer

In 1948 bestond de CH-fractie in de Eerste Kamer uit mr. dr. G. Kolff, mr. R. Pollema, J. Reijers, mr. G. Vixseboxse en prof. dr. J. de Zwaan. Zesde man werd in 1951 prof. dr. F. C. Gerretson. In juli 1956 werden de plaatsen van de hoogleraren De Zwaan en Gerretson ingenomen door drs. J. W. van Hulst en mr. W. F. Lichtenauer (die in een volgend Ledencontactblad zal vertellen over zijn politieke ervaringen vanuit het Rotterdamse). Na de uitbreiding van de Eerste Kamer kwamen daar in

november van hetzelfde jaar nog bij mr. dr. J. van Bruggen (jarenlang penningmeester van de Unie) en ir. M. A. Geuze, de schrijver van dit artikel die tot 1968 aanbleef, de laatste jaren als voorzitter van de CH-senaatsfractie. Ir. Geuze is van 1917. Hij studeerde aan de Landbouwhogeschool van Wageningen, was landbouwer in Poortvliet en voorzitter van de Zeeuwse maatschappij van landbouw en is nog president van de Ver. Coöp. Suikerfabrieken. Hij woont nu in Wouwe.

Peyl die dat wel was, een tijd lang Van Bennekom, directeur van de Paedagogische Academie in Middelburg (AR) en niet te vergeten David Kodde, SGP-burgemeester Van Zoutelande, het enige kamerlid, zover ik weet, in costuum.

CONTACT MET DE LEDEN

En nu de kiesverenigingen. De EK-leden stonden niet zo in de „picture" als de Tweede Kamerleden, desalniettemin aan uitnodigingen om te komen spreken geen gebrek. En daar ga je dan. In mijn geval betekende dat nogal eens, gelet op mijn candidatuur, spreken in het Noord-Oosten, niet naast de deur en 's avonds natuurlijk. In Schildwolde, in Nieuw Buinen etc. Ik noem die twee omdat ik ze mij speciaal herinner. Trof men in de meeste kiesverenigingen gevarieerd publiek, waarbij veel zelfstandigen - en ondanks mevrouw Mackay-Katz en de freule meestal weinig vrouwen -, in Schildwolde betrof de opkomst practisch alleen leden van de Chr. landarbeidersbond. In Nieuw Buinen herinner ik mij nog de introductie van onze later zo tragisch - na de bezetting van het Drentse Provinciehuis - omgekomen Gedeputeerde Trip. Als het beviel werd je later soms weer uitgenodigd, maar dat beschouwde ik als luxe en hield ik meestal af. Je kon dan beter je licht elders laten schijnen. Of men nu in Meerkerk sprak of in Amsterdam, men werd meestal wel fiks aan de tand gevoeld. Enige keren was de schare zeer gering. In 't begin beklagde ik mij eens over een lange late reis om dan voor 13 mensen te spreken. Maar de freule zei mij: „Ik weet altijd, ook al is 't clubje nog zo klein, wat er in brede kringen leeft". En groeiende ervaring bevestigde dat, men kwam er altijd wijzer vandaan dan men gekomen was. En er was altijd de locale pers en ook de van mond tot mond verspreiding. De actuele zaken kwamen aan het licht; wat er onder de mensen leefde kwam naar voren.

Men werd geacht over alles te kunnen spreken, ook al zag menigeen mij als een lid van het groene front, (dat eigenlijk niet bestond). Ik herinner mij dat ik Charles Dickens' Olivier Twist ten tonele voerde, een weeskind uit een armenhuis, symbolisch voor diegenen die om meer vroegen en dat na afloop van het landbouwcongres van de Unie een lid mij kwam vragen waar hij die Olivier Kwist! kon krijgen, want dat boek wilde hij lezen.

MONDIGE WERKNEMERS

Stellingwerf schreef nader over zijn „oudere" ervaringen of het Friese platteland. Zowel notabelen als arbeiders waren lid, maar desalniettemin waren er ook tegenstellingen. De werkmans - zoals Pollema placht te zeggen - moest overdag werken en kon alleen een avondvergadering bezoeken, hij kon zich ook nauwelijks of ooit vrijmaken voor een vertegenwoordigende functie. De nadruk lag zodoende vaak - te vaak - bij zelfstandigen. Mijn ervaringen na de oorlog onderkenden nog wel soms die tweedeling en een overwicht van die laatste groep, waarin dan middenstand, grote en kleine boeren, onderwijzers en gemeentefunctionarissen tot notarissen te vinden waren. Doch zeker in het Westen en Zuid-Westen hadden ook de mondige werknemers zich weten te presenteren. Het waren de samenbindende kerkmensen, die vaak een rol speelden, omdat ze via de kerkbesturen hadden leren samenwerken en elkaars uitgangspunten waarderen.

Te vaak was ik eerst om een uur of één 's nachts thuis en het bedrijf vroeg om 's morgens om zes uur weer present te zijn. Doch ik kan het navertellen en het was de moeite waard de Unie en het Uniewerk zo beleefd te hebben. De basis gaf je zo werkende de inspiratie, en sterkte je overtuiging dat je op eigen kracht niet alleen kon en mocht bouwen.

Vervolg van pagina 4

allen eens zijn! - zonder dat wij ons herinneren, dat alle formaties, die uiteindelijk in de Christelijk-Historische Unie samengingen, ieder op eigen wijze natuurlijk, beoielden te reageren tegen eenzijdigheden van de anti-revolutionaire politiek van Dr. A. Kuyper. Ook hier mag echter de geschiedenis van na 1908 niet worden verwaarloosd. Ik denk er niet aan, thans het eigene der Chr.-Hist. Unie zóó te tekenen, dat de brand gestoken wordt in bruggen-materiaal naar den kant van de huidige anti-revolutionaire politiek. Achter Kuyper en De Savornin Lohman en Hoedemaker

blijve het levenswerk staan van den grooten „veldheer zonder leger", Mr. Groen van Prinsterer. Ik voor mij ben er zeker van, dat de drie typische kenmerken der Chr.-Hist. Unie, die ik kort bespreken wil, op het nadrukkelijkst steun kunnen vinden in de „Anti-revolutionaire beginselen", welke Groen ons in zijn schriftelijke nalatenschap op de consciëntie bond. Welnu, dat zal, vroeg of laat, ook weerklank moeten vinden bij vele broeders in de huidige Anti-revolutionaire Partij. Om daarop met grond te kunnen hopen, hebben wij waarschijnlijk de toonzetting dier beginselen volgens het programma der Christelijk-Nationale Actie niet nodig!

De Christelijk-Historische Unie laat haar eigen geluid hooren: ten 1e. bij de bepaling van de verhouding van het gezag van Gods Woord en het gezag in den Staat; ten 2e. bij het leggen van het verband tusschen aanvaarding van de historische ontwikkeling in volksleven en maatschappij en gehoorzaamheid aan het Woord Gods op het gebied der staatkunde; ten 3e. bij het volharden en geestdriftig opkomen voor een nationale politiek als eisch van de oorsprongsgeschiedenis onzer Nederlandsche natie, doch daarbij meest toch als eisch van het ijk, dat onze volkseenheid bij het doopvont der Hervormers kreeg. Onze Christelijk-Historische

Unie voere, om kort te gaan, een politiek, die Christelijk is, en historisch, en nationaal!

De tekst van deze rede verscheen a.s. no. 7 in de uitgave-reeks van de Ver. "De Savornin Lohman Fonds" te 's-Gravenhage in 1939 (19 pagina's):

CDA ONDER ÉÉN DAK

Burgemeestersbenoeming

Bij koninklijk besluit is met ingang van 1 juli 1980 benoemd tot burgemeester van de gemeente Putte: de heer W. B. H. Bos, aan wie gelijktijdig eervol ontslag is verleend als burgemeester van de gemeente Kloosterburen. De heer Bos, die 54 jaar is, is RK en lid van het CDA. Hij volgt als burgemeester van Putte de heer J. J. van Erp op, die met ingang van 16 december 1979 werd benoemd tot burgemeester van de gemeente Berlicum.

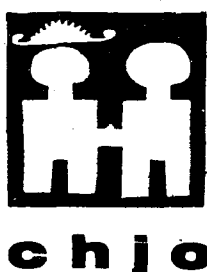
Indrukken CHJO-ledenvergadering

DANKBAARHEID EN RESPECT

Zaterdag 3 mei kwam de ledenvergadering van de C-HJO te Utrecht bijeen. Voorzitter Aat de Jonge hield een korte inleiding. Daarin stond hij stil bij de gebeurtenissen op de 30e april in Amsterdam en bij de herdenking van de bevrijding op 5 mei. Koningin Juliana is vorstin geweest in een periode waarin zeer veel in en buiten ons is veranderd. Het denken over functioneren van de parlementaire democratie, over de plaats van het gezag en de verhouding tussen burger en overheid, is beproefd en gewijzigd. Koningin Juliana is erin geslaagd onder deze omstandigheden het algemeen welzijn te dienen, staande dicht bij het volk. Temidden van alle maatschappelijke veranderingen vormde zij een rustpunt. Dat is een reden tot grote dankbaarheid en respect. Op hetzelfde fundament, bij de gratie Gods, zal Koningin Beatrix haar zware taak vervullen. Dat scheidt vertrouwen. De voorzitter herinnerde aan het laatste lied dat gezongen werd in de Nieuwe Kerk, waar de verenigde vergadering van de Staten-Generaal plaatsvond: „Wat de toekomst brenge moge, mij geleid des Heren hand.” De voorzitter deelde mee dat het C-HJO-bestuur in de vorm van een telegram Koningin Juliana had bedankt en Koningin Beatrix wijsheid en Gods zegen had toegewenst.

AFSCHUW

De rellen, de plunderingen en het vandalisme vervulden de voorzitter met verontwaardiging en afschuw. Hij meende dat de krakers mede-verantwoordelijk gesteld moeten worden, want zij hebben een sfeer van spanningen en acties opgeroepen. De grenzen van tolerantie en de democratische regels zijn grof en massaal overtreden. De voorzitter had scherpe kritiek op de journalistieke verslaggeving door NOS en VARA. Deze droeg soms het karakter van een oproep om aan de rellen deel te nemen. CH-jongeren moeten laten weten dat zij met dergelijke praktijken niets te maken willen hebben. Aat de Jonge vroeg aandacht voor de uitrusting en toerusting van het politiekorps. Hij drong aan op een diepgaand onderzoek van regeringszijde

waarin betrokken dient te worden de rol van de verantwoordelijk Minister van Binnenlandse Zaken, de burgemeester van Amsterdam, de Commissaris van Politie, maar ook zeker de invloed van genoemde omroepen.

JONGEREN EN VRIJHEID

Straatbenden, terreur, misdaden en on-vrijheid: deze beelden herinneren ons, zo meende voorzitter van de CHJO, aan de Tweede Wereldoorlog. Die tijd mag niemand terugwensen. Jongeren moeten zich daarvan bewust zijn, juist op een dag als 5 mei. In respect hebben jongeren hen te gedenken die hun leven hebben verloren voor onze vrijheid. Vrijheid in Christen democratische zin dreigt een schaars goed te worden. De opdracht voor jonge mensen is, daarvan zinvol inhoud te geven, maar al te vaak is er sprake van een schijn-vrijheid, die „smaakt naar” pijn, onderdrukking en marteling.

CDJA: KRITIEK

Na de inleiding van de voorzitter ontstond een discussie over het bestuursvoorstel tot behandelings van de CDJA-fusiestukken. De ledenvergadering meende dat twee ledenvergaderingen belegd moesten worden (29 mei en 27/28 juni) teneinde de amendementen vast te stellen. De amendementen moeten vóór 12 mei (op statuten, huishoudelijk reglement en modelreglementen en grondslagverklaring) en vóór 14 juni (op het politiek pamflet) bij het CHJO-bestuur zijn ingediend. Het bestuur nam deze wensen over. Vervolgens nam de ledenvergadering een verklaring aan, waarin het bestuur werd gemachtigd met de federatiepartners verder te onderhandelen en tot overeenstemming te komen, met inachtneming van de te aanvaarden amendementen. Op kritische vragen uit de zaal, liet de voorzitter weten, weinig gelukkig

te zijn met de wijze waarop de onderhandelingen in het CDJA verlopen. Zolang partners met claims werken zal een fusie niet snel naderbij komen. Artikelen in Trouw en de Haagse Courant over het CDJA betreurde de voorzitter zeer.

POLEN

's Middags stond „Polen” centraal. De Polen, die een belangrijke bijdrage hebben geleverd aan de bevrijding van ons land in 1945, leven thans zelf in een land waar nauwelijks vrijheid bestaat. De buitenlandcommissie had een brochure ter voorbereiding geschreven. Drs. Te Boekhorst, werkzaam op het Ministerie van Buitenlandse Zaken en voorheen op de Nederlandse Ambassade te Warschau, hield een inleiding. Een levendige discussie over de buitenlandse politiek, de oost-west verhoudingen, de positie van christenen in Polen, werd gevoerd, waarbij de heer Te Boekhorst en het Tweede Kamerlid Hans van Weezel vele vragen van CHJO'ers beantwoordden.

RESOLUTIE PLO

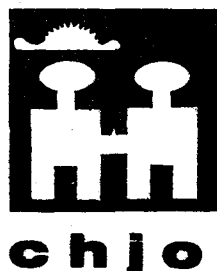
Tenslotte nam de algemene vergadering nog een resolutie aan met de volgende inhoud:

- Overwegende:
 - dat de Regering ten aanzien van het Israëliisch-Arabisch conflict een „evenhanded policy” voert
 - dat dientengevolge de Regering het leggen van feitelijke contacten met de PLO niet meer uit de weg gaat (zoals verwoord in de motie Brinkhorst);

Van mening:

- dat de PLO in de huidige politieke constellatie niet genegeerd kan en mag worden
- dat de bepalingen, opgenomen in het PLO-handvest, gericht tegen de staat Israël, daardoor niet minder afkeurenswaard zijn
- dat de Regering, onverlet de feitelijke contacten met de PLO, voortdurend en met niet aflatende aandacht zich tegen de genoemde bepalingen zal moeten blijven verzetten;

verzoekt de Regering, in het licht van het bovenstaande, ervoor te waken de feitelijke contacten met de PLO te laten uitgroeien tot (semi)-formele erkenning, en gaat over tot de orde van de dag.

CHJO-nieuws

Thema-avond „Ontwikkelingssamenwerking”, CDJA-Friesland.

Op 19 mei hoopt het CDJA-Friesland een thema-avond te beleggen over het onderwerp „Christen-zijn en Ontwikkelingssamenwerking”. Spreker: Minister De Koning. Plaats van samenkomst: kosterij van de Grote Kerk (Achter de Grote Kerk 17) te Leeuwarden. Aanvang 20.00 uur. Alle leden van de C-HJO Friesland en belangstellenden zijn welkom. Komen dus! Tot 19 mei!

C-HJO-commissie Buitenland, deze commissie draait al jaren op volle toeren in de C-HJO. Het middagedeelte van de ledenvergadering op 3 mei jl., over Polen verzorgde deze commissie. Er is dringend behoefte aan versterking van de gelederen. Welke C-HJO(st)er met belangstelling voor buitenlandse politiek en enthousiasme wil meedoen in deze commissie? Je kunt je opgeven of informatie vragen

bij: Gert Timmerman, Burg. Elsenlaan 279, Rijswijk (070-721968). Iets voor jou misschien?

Data van vergaderingen:

8 mei: C-HJO-bestuur Hoog Brabant te Utrecht.
29 mei: Ledenvergadering C-HJO over CDJA statuten e.d. en grondslagverklaring.
27/28 juni: Ledenvergadering C-HJO over politiek pamflet CDJA.

CDJA-congres

Alle C-HJO'ers worden verwacht op het landelijk congres van het CDJA, 17 mei a.s., plaats: Dr. De Bruijne-Lyceum, Koningsbergerstraat 2 te Utrecht, aanvang 10.00 uur. Inlichtingen: Harm Waterborg, secr. a.i., 077-16231 of 070-653934. Agenda: 's morgens huishoudelijke zaken. 's Middags: forum en discussie over jongerenhuisvesting met staatssecretaris Brox en het CDA-kamerlid Dijkman.

CDJA-congres op zaterdag 17 mei

Het jaarlijks congres van het CDAJ, het Cristendemocratisch Jongerenappel, wordt gehouden op zaterdag 17 mei aanstaande in het dr. F.H. de Bruijnelyceum aan de Koningsbergerweg 2 te Utrecht. Op deze vergadering treedt voorzitter Peter Heukels af en wordt een nieuwe voorzitter gekozen.

De agenda van het congres vermeldt voorts onder andere een discussie over Jongerenhuisvesting met een forum, waarin ondermeer zitting hebben staatssecretaris Brox van Volkshuisvesting en het CDA-Tweede-Kamerlid Dijkman. Het congres vangt om 10 uur des morgens aan.

Lubbers in Balk

Op maandag 19 mei hoopt de fractievoorzitter van het C.D.A., in de Tweede Kamer, drs. R. Lubbers een spreekbeurt te vervullen in het gemeenschapshuis 'De Treemter' te Balk om 20 uur 's avonds.

Staatssecretaris Hazekamp in Hoofddorp

Op donderdag, 29 mei 1980 zal te Hoofddorp in gebouw De Deining voor de leden van het CDA-kamerkringverband „Haarlem” spreken Th. M. Hazekamp, staatssecretaris van Economische Zaken over „Tourisme”. De avond begint om 8.00 uur. Het is een openbare bijeenkomst, waarop ook niet-CDA-leden/belangstellenden van harte welkom zijn.

Ventevogel Financiële Service Groep bv

Ventevogel Financiële Service Groep bv, is een samenwerking van bedrijven op het gebied van assurantiën, onroerend goed, financiële administratie en adviezen.

Uw vertrouwen waard

Badhuisstraat 95
4380 AD Vlissingen
Tel. 01184-19181

Alg. ledenvergadering

CHU kamerkring HAARLEM.
29 mei gebouw De Deining te HOOFDDORP 19.30 uur.

Voor aanvang CDA-verg.

TOT 140% HYPOTHEEK
Kostel. vrijbl. off. Geen afsluitprovisie. Geldlening f 5000,- = 36 x f 171,- enz. Advies en bemiddeling onroerend goed.

HUIZEN te koop gevraagd en aangeboden, ook in Spanje.

drs. J. A. Uding & Partners
Financ. adv. en vastgoed consultants.
Van Maerlantlaan 7 - Amersfoort.
033-17647.

BUDDINGH NATUURSTEEN B.V.

Kanaalweg 10-11 - Telefoon 08385-19119.

VEENENDAAL

TIMMER- EN AANNEMINGSBEDRIJF

J. STOUT

Dijklaan 84 - Telefoon 01825-590 - BERGAMBACHT.

Bouw- en Aannemingsmaatschappij

De Raad Noordwijk b.v.

Pickéstraat 62, 2201 ET Noordwijk.
Tel. 01719-12100 en 15257.

Voor loodgieters-, gas-, sanitaire- en leiwerken

(ook asfalt-shingles) in en op uw bouwwerken naar het sinds 1848 bekende en vertrouwde adres:

Gebr. BEKKER B.V.

REIJNDERSBUURT 11-13, LEEUWARDEN, POSTBUS 58.
TELEFOON 05100-20841.

OGEM

korteweg

bouw en aanneming maatschappij b.v. breda

AANNEMINGSBEDRIJF
HOOGVLIET & ZN. B.V.
 Burgerlijke- en Utiliteitsbouw
 * NIEUWBOUW
 * VERBOUW+
 * ONDERHOUD

ZWIJNDRECHT
 Molenvliet 9 - Tel. 01850-26651-27034-24330.

BETONFABRIEK
„VRIJENBAN”
 A. M. HOEKE
 Rotterdamseweg 376 - Delft.
 Telefoon 015-560193 b.g.g. 570909.
BETONWAREN

Voor uw

- * Dieselolie, benzine, petroleum
- * Kolen, huisbrandolie
- * Tanktransporten
- * Butaan en Propaangas
- * Campingflessen vullen
- * Container-vuil afvoer

de klok **HANDELMIJ B.V.**
BANDEN B.V.

West-Varkenoordseweg 470, Rotterdam,
 telefoon 010-190200.

* Vervoer
 * Opslag
 * Distributie
 * Geregelde lijndiensten
 * Verzorging van alle zware transporten

M. BOUW EN ZONEN B.V.
 EXPEDITIE- EN TRANSPORTBEDRIJF

Gildenstraat 11 - Nijkerk. Tel. 03494-3854 - Postbus 70 - Telex 40342

Kistenfabriek
 Nijkerk

N. DE BOER

Nederlanders waren onze vrienden... Er zijn 150.000 Papoea's verdwenen...

Onrecht, al tien jaar lang... Het afgeschreven volk.

De regeringsperiode van Koningin Juliana kent ook een hoofdstuk over de Papoea's. Geschreven op zwart papier en als realiteit rood van bloed. Wat doen we er vandaag mee? Pakken we onze verantwoordelijkheid in concrete hulp? De officiële cijfers geven aan dat er dagelijks minder Papoea's te tellen zijn. Onze verantwoordelijkheid? In ieder geval een appel aan ons geweten. Deze meest nabije van onze verre naasten, onze eerste zorg. Het Papoeafonds staat er al tien jaar voor open.

Onrecht, al tien jaar lang...

Papoea-fonds
 Postgiro 243000
 Postbus 2100
 5600 CC Eindhoven
 Bank: Amro-Eindhoven
 Rekening 444072470

Voor alle informatie:
 Scholeksterstraat 7
 3815 HJ Amersfoort.
 Telefoon 033-728690

Stichting Hulp aan Papoea's in Nood

In de Noordoostpolder en Oostelijk Flevoland bouwen wij reeds vele kerken, scholen en boerderijen.

N.V. GEBR. SALVERDA
 AANNEMERSBEDRIJF

't Harde,
 Bovenweg 7.
 Tel. 05255-1666.

Landmeetkundige werkzaamheden

Postbus 15 - Spakenburg - Tel. 03499-1966.
 Bijkantoor: Oosterhoutstraat 11 - Assen.
 Tel. 05920-13400.

- **Opmetingen:** T.b.v. uitbreidingsplannen - saneringsgebieden - wegverbeteringen - verkavelingen - revisie (basis)-kaarten.
- **Als:** kaartenvervaardiging - hoogte-grootte-inhoudber. - coördinatieberekeningen - berekeningen - matenplannen - en uitzetgegevens.

UITZETTEN

- Weg- en waterbouwkundige werken.
- Bouwkundige werken.

Begeleiding complete uitbreidingsplannen, wegen, rioleringen, leidingen, havens enz., hoekpunten woningblokken, stramienlijnen grote bouwwerken, palenplan, controlemetingen.

Een boekje met meer gegevens, o.a. over de tarieven sturen wij u graag per omgaande toe.

Steenhouwerij
DE KUYPER

Nieuwstraat 26 -
 MIDDELBURG
 Tel. (01180)-1.25.79.

Levering van alle soorten natuursteen

Ook voor grafstenen het juiste adres

steunt
het **volksverzet** in
El Salvador
giro **609060**

X min Y Beweging,
Amaliastraat 7,
2514 JC Den Haag,
tel. 070-645433.

In voorraad: stalen kantoorkasten, stalen schrijfburo's, burostoelen, kantinetafels en -stoelen, magazijnstellingen, stalen wandrekken.

AVAC
Lage Kamp 3,
Apeldoorn.
Tel. 055-211500.

Geopend van 13.00 tot 17.30 uur en zaterdags van 9.00 tot 12.00 uur.

KOCH

Telefoon 055-214259 - Apeldoorn.

Kerkorgels
Elektronische orgels

voor kerk-, school- en huismuziek.

BOUWBEDRIJF

Fa.
C. Spijker & Zn.

Van Ostadelaan 61
Tel. 02150-11189-16777
HILVERSUM

Stelt u prijs op

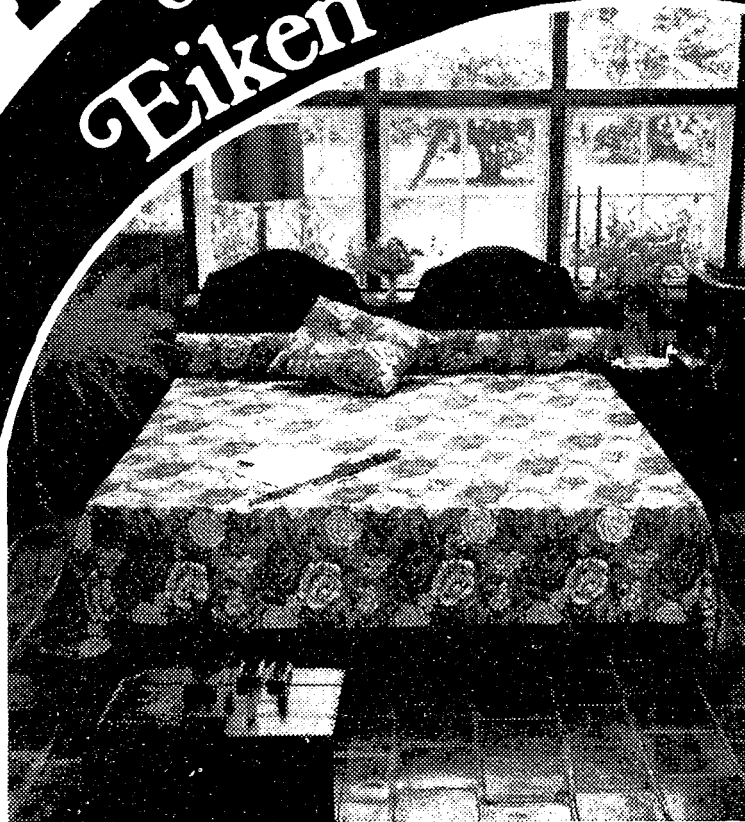
**VAKWERK
KWALITEITS-
ARTIKELEN**

dan

**VAN
Zeben's**

Woninginrichting N.V.
Laarstraat 12-20.
Zutphen.

Meubelhallen Centraal
Grote Kollektie Smaakvolle Meubelen
Eiken Modern Klassiek

De hoofdborden Madelon vormen samen met de spreij, kussens en sluimerrollen de Olga springboxkombinatie Zarega Bruin. Een voorname combinatie, ook door de bruine velours fantasiebekleding van het hoofdbord.

Het totaalbeeld levert een slaapkamer op die ook bij u thuis smaakvol zal passen. Van de stof Zarega Bruin is het ook mogelijk gordijnstof te bestellen.

Olga springbox 419.-
Bijpassende matras 241.-

Olga springboxcombinaties vernieuwd

Olga heeft de voortschrijdende ontwikkelingen op het gebied van slaapcomfort tot uitdrukking gebracht in de nieuwe kollektie springboxen. Daarnaast is de keuze in spreien, gordijnen en kussens aangenaam vernieuwd.

Slaapkamer in massief edel eiken met golvend rellët

Ledikant 140x200 **1155.-**
Nachtkastje **375.-**
Spiegel **185.-**
Toiletkast **545.-**
2-deurs linnenkast **1185.-**

's Maandag's gesloten.

ALTIJD
VRIJ
ENTREE

**meubelhallen
CENTRAAL**

KR Meubelen Warmeerweg 2
EMMEN Tel. 05910-13110
donderdag koopavond

De Eiken Schuur Strijbeekseweg 14
ULVENHOUT Tel. 076-612614
vrijdag koopavond

EDE Parkweg 115. Tel. 08380-33134
vrijdag koopavond.

De Eiken Schuur
HOEVELAKEN Westerdorpstraat 93
Tel. 03495-34975
vrijdag koopavond

Ruime parkeergelegenheid.
De koffie staat klaar.

de nederlander

Redactie: Postbus 33822
2503 BC 's-Gravenhage
Administratie Van Deventerlaan 49
2271 TV Voorburg
Giro 70154 t.n.v.
Stichting Uniepers, Voorburg

Uniewerksfonds blijft bestaan

Het Uniewerksfonds van de CHU blijft, na de fusie van KVP, ARP en CHU in het komend najaar, bestaan. Dit heeft de voorzitter van de CHU, dr. L. M. van Leeuwen, meegedeeld op de vorige week zaterdag te Rotterdam gehouden algemene vergadering van de CHU.

Het Uniewerksfonds, waaruit in het verleden ondermeer de verkiezingsacties gefinancierd zijn. Het is de bedoeling de doelstelling van het fonds te herschrijven, zodat op de een of andere wijze steun verleend kan worden aan het in stand houden en uitdragen van de staatsrechtgedachten van de oprichter van de CHU, jhr. mr. A. F. de Savornin Lohman.

Na de fusie blijft niet alleen het Uniewerksfonds bestaan. Ook het Schaepmanfonds van de KVP en de Kuypersstichting van de ARP worden niet geliquideerd. Een deel van het vermogen van de drie stichtingen gaat naar het CDA, maar het andere deel zullen de stichtingen zelf beheren. Wel is afgesproken dat de opbrengsten van de overblijvende vermogens naar het CDA gaan of besteed worden voor doeleinden, die verband houden met het christen-democratisch denken, zo deelde Unievoorzitter Van Leeuwen mee. „Het is niet gelukt het oorspronkelijke uitgangspunt, te weten het inleveren van al het geld, tot uitvoering te brengen”. Volgens dr. Van Leeuwen zal er in de naaste toekomst voor moeten worden opgepast, dat er naast het CDA nog niet drie afzonderlijke par-

tijen blijven bestaan in de een of andere vorm. Voor wat de huisvesting van het CDA betreft deelde dr. Van Leeuwen mee, dat er overeenstemming is over de huisvesting voor het CDA-bureau. Dat komt in de te verbouwen gebouwen van de ARP aan de Dr. Kuypersstraat te Den Haag. De overdracht van een en ander heeft plaatsgevonden.

Nieuwe secretaris

De secretaris van het CDA, drs. M. Smits, aldus Unievoorzitter Van Leeuwen tot de algemene vergadering van de CHU. Als zodanig is drs. M. Smits secretaris, mr. J. C. Krajenbrink. Mr. Krajenbrink heeft het uitzicht op het lidmaatschap van de Tweede Kamer, als representant van de rechtstreekse leden van het CDA. Enkele rechtstreekse

leden van het CDA krijgen namelijk op de uiteindelijke CDA-kandidatenlijst voor de Tweede Kamer verkiezbare plaatsen. Drs. Smits gaat zich de komende maanden bij het CDA inwerken en hij moet daarom het secretariaat van de CHU neerleggen. De Unieraad van de CHU benoemde zaterdag jongstleden, tijdens een ingelaste vergadering tot nieuwe secretaris van de CHU G. C. de Groot, medewerker van de CDA-fractie in de Tweede Kamer en voorzitter van de CDA-fractie in de gemeenteraad van zijn woonplaats Alblasterdam.

Gasten

De algemene vergadering van de CHU werd ondermeer bijgewoond door minister Scholten van defensie en de staatssecretarissen mevrouw Haars van justitie en Van der Mei van buitenlandse zaken. De uit de CHU afkomstige Europarlementarier, Jansen van Raay was er tevens in zijn kwaliteit van vice-voorzitter van het CDA. Een bijzonder van welkom was er ook voor mr. dr. J. J. L. van Bruggen, oud-penningmeester van de CHU en oud-lid van de Eerste Kamer. De VVD was op de vergadering officieel vertegenwoordigd.

Toespraken

Elders in dit nummer van het christelijk-historische weekblad „de Nederlander” wordt uitvoering over de algemene vergadering van de CHU geschreven. Met name treft de lezer delen aan van de gehouden redevoeringen. Namens de Europarlementarier sprak T. Tolman. Hij wees op het grote

De oude en de nieuwe secretaris van de CHU. Links drs. Ries Smits, de aftredende secretaris en rechts Ger de Groot, de nieuwe secretaris (Foto: Nic Morelis, Capelle aan den IJssel)

belang van de Europese gemeenschappen. „De huidige moeilijkheden moeten we op de koop toe nemen. We mogen niet vergeten, dat gedurende één generatie Europa zonder oorlog gebleven is”, aldus Tolman. Hij zei, dat voor Nederland de Europese gemeenschap van grote betekenis is. Voorts was hij van oordeel, dat het landbouwbeleid in Europa veel meer positief beoordeeld moet worden. „Het landbouwbeleid is geen blok aan het been”, aldus Tolman.

De voorzitter van de Centrale van CHU-vrouwen, mevrouw R. Bellingwout, hield de algemene vergadering het grote belang voor van het vrouwenwerk. Zij verwees naar de eerder door

haar in „de Nederlander” geplaatste oproepen.

Discussie

De discussie over actuele politieke vraagstukken ging over verschillende onderwerpen, met name de abortusproblematiek, de rellen in Amsterdam en de rechtsorde in Nederland, de omroepwet en de woningnood. Aan het slot van de algemene vergadering bracht drs. G. van Leijenhorst, nummer een van de CHU-kandidatenlijst bij de komende kamerverkiezingen dank aan Unievoorzitter Van Leeuwen – en in hem aan het gehele Uniebestuur – voor alles wat gedaan is en wordt op de weg, die leidt naar de fusie van KVP, ARP en CHU.

H. L.

Escalatie vereist eenheid Westen

door: Mr. J. P. van Iersel, lid Tweede Kamer voor CDA

Er treedt een gevaarlijke escalatie op rond de gijzelaarskwestie in Iran, die in samenhang met de Russische bezetting van Afghanistan de ernstigste crisis in de wereld oplevert sinds Wereldoorlog II.

De stellingname van het Westen is niet bemoedigend. Het beleid van de VS vertoont een zig-zag lijn. De afstemming van het Europese en Amerikaanse standpunt verloopt moeizaam. Het onderling vertrouwen lijkt geschaad. De wereldproblemen van het ogenblik vallen samen met op handen zijnde verkiezingen in de VS, West-Duitsland en Frankrijk. Hoewel er wat de grondslagen van het te voeren beleid betreft in de westelijke wereld grotendeels overeenstemming bestaat, blijft er toch verdeeldheid van inzicht, mede als gevolg van het ontbreken van bevredigende consultaties over en weer.

De Atlantische samenwerking staat voor een testcase. Eens te meer zal moeten blijken dat slechts een eensgezind optreden van de westerse wereld tot het wenselijke resultaat van een zekere internationale ontspanning zal kunnen leiden, terwijl binnen de Atlantische gemeenschap een meer gematigde gemeenschappelijke W.-Europese lijn nodig is om invloed op het Amerikaanse optreden te kunnen behouden, zeker nu Vance is afgetreden.

Boycot

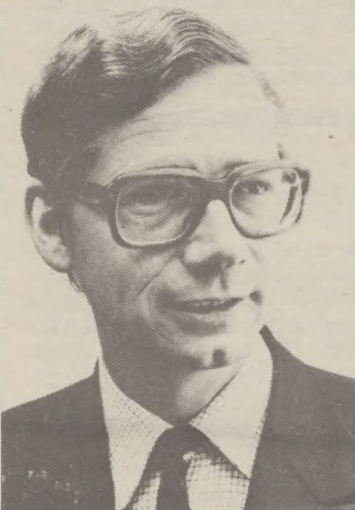
Iran vormt op dit ogenblik in het Atlantisch optreden de prioriteit. Vóór de jammerlijk mislukte redingsactie van de gijzelaars door de Amerikanen hadden de ministers van buitenlandse zaken van de EG (Europese Gemeenschap) al een instemmend standpunt geformuleerd ten opzichte van een boycot van Iran. Dit standpunt is door de regeringsleiders ná de Amerikaanse actie opnieuw bevestigd, hoewel de aarzelingen om zich achter een boycot te stellen blijken een verslag van de besprekingen is toegenomen. Terecht is men tot de conclusie gekomen dat in het huidige stadium het trekken van zoveel mogelijk een lijn met de VS ook voor de Europese belan-

gen de beste weg is. De EG-raad heeft vastgesteld dat een boycot tegen Iran zal ingaan op 17 mei a.s., indien op dat ogenblik geen redelijk uitzicht is verkregen op de vrijlating van de Amerikaanse gijzelaars. Gezien de chaotische toestand waarin het Iraans landbestuur zich bevindt – geen gezag over bevolkingsgroepen, waaronder de studenten die in gijzeling houden, binnenlandse opstanden van de Koerden en oorlog met Irak – valt deze vrijlating binnen afzienbare tijd niet te verwachten.

In beginsel

De boycot zal in beginsel worden gebaseerd op een VN-resolutie die door een veto van de Sowjet-Unie is getroffen. Volgens deze

resolutie worden door een boycot getroffen:

- alle uitvoer naar Iran met uitzondering van voedsel, medicijnen en farmaceutica;
- vervoer naar Iran met schepen of luchtvervoer van de aanbiedende landen of van Iran zelf;
- nieuwe kredieten, deposito's of verhoging van bestaande non-dollar deposito's;
- nieuwe dienstverleningscontracten.

Dit voorstel ziet er ernstiger uit dan het in de huidige werkelijkheid is. Sinds het optreden van Khomeiny zijn geleidelijk aan veel investeringen van westerse ondernemingen uit Iran teruggetrokken. Voor Nederland is dit ondermeer het geval met de

aannemerij. Ook de levering van kapitaalgoederen is teruggelopen. Nederland heeft een behoorlijke export van voedingsmiddelen naar Iran, circa f 200 mln., maar deze blijft vooralsnog onaangestast. Ook het vervoer is parallel aan het verminderen van de overige economische activiteiten, teruggelopen.

Dit is het algemene beeld. Het zal duidelijk zijn dat deze ontwikkeling Iran binnen korte tijd, samen met een aanzienlijk verlies aan olie-inkomsten, voor grote problemen zal stellen als gevolg waarvan de binnenlandse verhoudingen nog sterk op de proef worden gesteld. De erosie is vrijwel compleet. Of dit echter enig nuttig effect in de gijze-

laarskwestie zal opleveren, is een open vraag.

Niet alleen Iran

De Iraanse zaak staat niet op zichzelf. Afghanistan grenst aan Iran. De Sowjet-Unie en in haar voetspoor de Oostblokstaten hebben steun toegezegd, die ook over land kan worden aangevoerd. In ruil voor commerciële en technische hulp zou olie kunnen worden geleverd aan het Oostblok. Deze zou via zee moeten worden vervoerd, omdat de aanleg van pijpleidingen naar de Sowjet-Unie nog niet is voltooid. Tegelijkertijd vormt deze spanningshaard een zeer onwelkome aanvulling van de overige instabiliteit in het Midden-Oosten waar de onderlinge tegenstellingen zich blijven toespitsen.

Het is inmiddels duidelijk dat de-

Vervolg op pagina 2

Verkiezing leden Unieraad

De algemene vergadering van de CHU heeft vorige week zaterdag te Rotterdam enkele leden van de Unieraad gekozen en herkozen. Herkozen zijn: mevrouw drs. M. H. A. Boers-Wijnberg uit Amerongen, mr. O. W. A. van Verschuier te Beesd en drs. A. H. van Zwieten te Breukelen. Gekozen zijn als nieuwe Unieraadsleden mevrouw C. H. Reitsma-van Spanje te Epe, C. J. Aafjes te Rotterdam en drs. L. P. Heukels te Den Ham (Ov.). Ingeleverd waren 371 stembiljetten. De stemmen werden

als volgt uitgebracht: Van Verschuier 356 stemmen, mevrouw Boers-Wijnberg 326, Heukels 318, Van Swieten 265, mevrouw Reitsma-van Spanje 212 en Aafjes 200. Op de niet-gekozen kandidaten werden uitgebracht: dr. W. Aalders te Den Haag 146 stemmen, J. van den Assem te Haarlem 35, ir. W. O. van Middendorp te Maasland 30, mr. W. F. Reust te Amsterdam 148, Z. V. van der Spil te Maasland 23, drs. A. H. Vellekoop te Ermelo 70 en A. R. R. Vos te Bleiswijk 42.

H. L.

Vrede en veiligheid:

Een bespiegeling met een vleugje Thomas More

door: drs. G. K. Timmerman

Er bestaan in Nederland velerlei manifestaties van betrokkenheid bij de vraagstukken van vrede en veiligheid. In verschillende kring is een belangstelling zichtbaar die als uiting van meelevendheid bij een zo omvangrijk en complex vraagstuk als het onderhavige toe te juichen is. Het gaat hier om zaken die in wezen ons allen raken respectievelijk behoren te raken. Er worden actuele discussies gevoerd die erop duiden dat er sprake is van een zich als het ware aan velen opdringende problematiek. Het gaat ook, al is dat onze situatie gelukkig van theoretische aard, om zaken van „to be or not to be”. Deze aandacht gaat gepaard met c.q. is een uitvloeisel van verontrusting – verontrusting over de afwezigheid van positieve vrede, over de sterk stijgende uitgaven voor bewapening in de wereld (aan defensieprogramma's wordt in totaal ruim 800 miljard gulden uitgegeven), over de minder ontspannen geworden verhouding tussen Oost en West. In filosofische termen uitgedrukt: wanneer er ergens een schrille tegenstelling bestaat tussen een „Ist-” en een „Soll-”-situatie, dan is het wel op dit gebied.

Die verontrusting, die zorg bestaat ook bij de regering. Deze is als volgt verwoord in het regeerakkoord van het Kabinet-Van Agt:

„Er moet, wil de mensheid overleven een einde komen aan de bewapeningswedloop. Daarom zal Nederland zich inspannen waar en wanneer zich de mogelijkheid voordoet, voor het treffen van effectieve maatregelen tot beheersing en vermindering van bewapening”.

Is er over het uitgangspunt en de formulering van doeleinden meestal weinig of geen meningsverschil, anders ligt dat voor de wijze waarop het streven naar wapenbeheersing gerealiseerd moet worden. Dit doet zich al heel concreet voor bij de verschillende onderhandelingsfora, zoals SALT en MBFR. Een voorbeeld: een ieder is het erover eens dat niet in het minst de strategisch-nucleaire bewapening (=ICBMs, SLBMs en bommenwerpers) van de beide grootmachten naar beneden moet. Niets lijkt zo voor de hand te liggen dan de aanvaarding van een substantieel voorstel in deze richting.

Echter, de Sowjets hebben president Carter's voorstel van maart 1977 dat deze kant opging, resoluut afgewezen. In plaats van tussen de 1.800 en 2000 strategische raketten en bommenwerpers en tussen de 1100 en 1200 geMIRVde (d.w.z. meerkoppige) lanceermiddelen (waarvan max. 550 ICBMs geMIRVd) zoals toen voorgesteld, kwam er een SALT-verdrag uit

de bus met als totaalmaxima 2250 resp. 1200 (waarvan max. 820 ICBMs met MIRVs). De SU had voor deze verwerping haar redenen, met name het in het voorstel vervatte aantal van de geMIRVde ICBMs sprak haar niet aan, omdat voor de SU bepaalde ongunstige dispariteiten zouden optreden – maar het maakt duidelijk dat het niet simpelweg gaat om reducties van wapensystemen. Heel duidelijk spelen veiligheidspolitieke percepties mee; wat voor de één stabiliserender is, kan door de ander als onveilig opgevat worden. Het zal erom moeten gaan de afstand tussen wenselijkheid en haalbaarheid zo klein mogelijk te houden. Met gevoel voor werkelijkheidszin dient een niet aflatende strijd gevoerd te worden voor vrede en voor veiligheid.

In onze vrije, democratische samenleving, waarin wij zaken van onschatbare waarde hebben verworven – en die het verdere waard zijn – kunnen wij van mening verschillen over de te volgen koers, kunnen verschillende opvattingen in het openbaar breed uitgemeten worden (overigens een essentieel verschil met situaties die we in zovele andere delen van de wereld, ja, óók in Europa, tegenkomen). Het komt mij voor dat dit nog wel eens te zeer op de achtergrond geraakt. Ik mag wijzen op hetgeen de oud-secretaris-generaal van de Wereldraad van Kerken, dr. W. A. Visser 't Hooft in „Trouw” van 2 april j.l. schreef over een kerkelijk opinieblad („Hervormd Nederland”), n.l.: het „staat te half-zacht tegen-

over de wereld van het oosten. En het is fel tegenover Amerika. Daarmee worden de dingen toch onduidelijk”.

Ik doe aan de ernst van de toestand en aan de oprechtheid van degenen die zich betrokken weten bij deze vraagstukken niets af, wanneer ik niet met elk ingenomen standpunt of met elke discussietrant terzake evenveel vrede kan hebben. Ik geloof dat al veel gewonnen is, ja, dat de discussies erdoor verdiept worden, wanneer niet de indruk gewekt wordt alsof een gemakkelijke oplossing eigenlijk voorhanden is, maar dat de verantwoordelijke beleidsvoerders deze niet aangrijpen.

Een eenvoudig patent is er niet. Het is niet zo dat een doorbraak uitblijft als gevolg van politieke onwil. En het is te simpel, en bovendien onwaar, om te stellen zoals wel gebeurd is, dat het beleid van deze minister van defensie uit egoïsme zou voorkomen. In het verlengde hiervan: een monopolie op een bepaalde politieke oplossing of op een bepaalde ethische gezindheid kan niemand in geweten laten gelden. Er is ooit een Tweede-Kamerlid geweest dat zei dat hij zijn (pacifistisch) alternatief niet dan met angst en beven aanbod. Iets van dat dilemma zou wellicht wat meer verwoord kunnen worden.

Het is verkeerd de houdingen ten aanzien van de vredes- en veiligheidspolitiek op te delen in een tweetal categorieën: aan de ene kant de rationeel ingestelden, aan de andere kant de bewogenen. Ik geloof niet in de dichotomie van pragmatische en ethici. In het boek „Utopia” van Sir Thomas More is sprake van een tweetal secten: voor de Utopisten was gezien de respectieve levenshoudingen de ene secte heiliger, de andere echter wijzer....

HERDENKING

Vorig jaar is op ingetogen, maar bewuste wijze het 30-jarig bestaan van het NAVO-bondgenootschap herdacht. Onlangs vierden we het feit, dat 35 jaar geleden Nederland bevrijd werd. Dit feit kreeg officiële aandacht. De feestelijkheden werden getemperd door de herdenking van

zovelen, die het leven lieten. Maar er is reden tot grote dankbaarheid, dat zo'n tyranniek en barbaars systeem als het nationaal-socialisme afgewenteld werd.

In 1945 kwam een eind aan alle oorlogshandelingen in het kader van de Tweede Wereldoorlog. Bewust voeg ik toe: in het kader van de Tweede Wereldoorlog. Hierna hebben zich namelijk nog meer dan 130 gewapende conflicten van enige omvang voorgedaan, waarbij miljoenen mensen omgekomen zijn. Het heeft dan ook veel weg van een paradox om te spreken over vrede en veiligheid in een wereld waar zo weinig vrede en veiligheid is. Spitsen we de veiligheidsproblematiek regionaal toe dan constateren we dat nergens anders een zo grote concentratie aan bewapening aanwezig is als juist in (Centraal-) Europa. Bovendien staan de partijen hier als het ware oog in oog. Toch ziet deze situatie er betrekkelijk stabiel uit. Het lijkt erop dat we hier te maken hebben met een omgekeerde paradoxale toestand. Sinds 1945 zijn er wel verschillende crises geweest op het Europese toneel, maar tot een daadwerkelijk treffen tussen Oost en West is het niet gekomen. Ondanks dat we niet kunnen, niet mogen berusten in de huidige toestand, is dit belangrijke winst. Zeker wanneer we nagaan dat de volkenrechtsgeloorde Quincy Wright (de leider van het „Causes of War” Project aan de Universiteit van Chicago) vastgesteld heeft dat tussen 1480 en 1940 in totaal 2600 belangrijke veldslagen plaatsgevonden hebben, waarbij Europese mogendheden bij betrokken waren. Voor het overgrote deel zijn zij op dit continent geleverd. Tussen de bevrijding van toen, de totstandkoming van het organisatorisch kader waarin wij daarna onze veiligheid georganiseerd hebben – het Atlantisch bondgenootschap – en de herdenkingen van beide zijn lijnen te trekken waardoor een verband tussen dit alles aanwezig geacht kan worden.

SAMENWERKING

Met de afloop van de oorlog bleken vrede en veiligheid in Europa nog niet verzekerd. De hoop was gevestigd op samenwerking in het kader van de Verenigde Naties, temeer daar aan deze organisatie een belangrijke functie werd toegekend bij het handhaven van de internationale vrede en veiligheid. Het is te negatief en bovendien onjuist, om te stellen dat aan deze functie niet meer gehecht werd of wordt, echter, het werd noodzakelijk geacht om als aanvulling meer specifieke verplichtingen aan te

gaan dan dewelke die in het Handvest van de Verenigde Naties omschreven stonden. Dit kreeg concreet gestalte in de Noordatlantische Verdragsorganisatie.

De achtereenvolgende Nederlandse kabinetten hebben de vredebevorderende werkzaamheden van de Verenigde Naties altijd gesteund, deze steun is een vast gegeven van beleid geworden. Daarnaast wordt het lidmaatschap van de NAVO van cruciale betekenis geacht. In het CDA-programma „Niet bij brood alleen” staat dat „de NAVO onmisbaar blijft voor het behoud van vrede en veiligheid, voor het voorkomen van oorlog” (...) „en voor het beschermen van de democratische en maatschappelijke waarden die in onze samenleving gelden”. Ziedaar het punt waar de lijnen bijeen komen.

Sir Thomas More schreef „een waarlijk gulden boekje over de beste toestand van het gemeenbest en over het nieuwe eiland”. Welnu, het is met de toestand in de wereld allerminst best gesteld. Het is misschien verleidelijk om in deze omstandigheden politiek/militaire taken en verantwoordelijkheden te laten schieten resp. af te stoten, maar dan worden zij wel op anderen geschoven. De Utopisten in het boek van More gingen geen alliantie aan, sloten geen verdragen met andere staten, al waren zij bereid om vrienden bij te staan. Ons land heeft zich deze luxe na de oorlog niet willen permitteren. (Overigens staat al in het zojuist genoemde geschrift dat er wellicht anders over formele bindingen door de Utopisten gedacht zou worden, wanneer zij toen, dus in de zestiende eeuw, geleefd zouden hebben). Juist ook omdat er zorg kan bestaan, nog steeds, over de wereld zoals zij is, dient de overheidstaak van de zorg voor de veiligheid en de vrede voor ogen gehouden te worden. De regering heeft zich dit mede tot taak gesteld in het kader van een met bondgenoten gedeelde verantwoordelijkheid. Met andere woorden: er is sprake van een gezamenlijke verantwoordelijkheid. De problematiek van vrede en veiligheid is in hoge mate een gecollectiviseerde aangelegenheid; zij kan niet meer een engagement van belangenbehartiging zijn, noch is een geïsoleerde opstelling binnen een bondgenootschap aanbevelenswaardig. Het zal erom moeten gaan de nationale inbreng te combineren met de loyale opstelling die van iedere bondgenoot verwacht mag worden. Het idee om van Nederland een politiek en militair eiland te maken, past hierin niet, sterker, is vooroorlogs.

Vervolg van pagina 1

ze stand van zaken de energievoorziening van het Westen niet onberoerd zal laten. De olieprijs zijn in 1979 met ongeveer 100 procent gestegen ten opzichte van het daaraan voorafgaande jaar. De olielanden hebben aangekondigd nu ook de volumina meer aan eigen financiële behoeften te gaan aanpassen. Dit loopt parallel met een terugval in Iran tot ongeveer 25 procent van zijn oorspronkelijke olieproductie. Dit kan tot niets anders leiden dan verdere prijsstijging.

De Islamitische landen zijn anti-communistisch en in beginsel voorstander van goede betrekkingen met het Westen. Dit neemt niet weg dat de relaties tussen een aantal van deze en de westelijke landen de laatste tien jaar gestaag zijn verslechterd als gevolg van omstandigheden die de westerse wereld ook niet altijd in de hand had. De kwestie van de Palestijnen vormt hier een kristallisatiepunt. Ondanks het blijven voortbestaan van goede zakelijke en politieke

betrekkingen met olieleveranciers moet bij een voortgaan van de huidige trends ook rekening worden gehouden met een doorbreken van de continuïteit van de olietoevoer uit het Midden Oosten, waarvan West-Europa voor meer dan 50 procent afhankelijk is.

Eenheid

Wat staat ons hiertegenover te doen? De Europese Raad heeft de juiste beslissing genomen zo nauw mogelijk aansluiting te zoeken bij de Amerikaanse maatregelen met behoud van een gemeenschappelijke Europese lijn, gericht op oplossingen langs vreedzame weg. Overeenstemming tussen de Negen in het voetspoor van de VS is onmisbaar voor politieke effectiviteit, terwijl één Europese lijn bovendien van wezenlijke betekenis is voor het bereiken van een nieuwe basis voor vruchtbare consultaties met de VS.

Ook uit dien hoofde valt het ernstig te betreuren dat er nu geen oplossing is bereikt in de EG voor het Britse vraagstuk. Dat ont-

kracht alleen maar de broodnodige Europese invloed op de Amerikaanse regering die in dit verkiezingsjaar door de Iran-kwestie inderdaad ernstig wordt beproefd en tot stappen kan komen die niet direct in onverenigbaarheid zijn met de op zakelijke gronden meer terughoudende positie van de Europeanen.

Eenheid van het Westen in zeer belangrijke aangelegenheden dient de wereldvrede, het is meer dan eens bewezen. Tendensen naar neutraliteit die hier en daar zijn te bespeuren, zijn hiermee niet in overeenstemming. Afstand nemen van de VS op het ogenblik zou leiden tot aanzienlijke politieke misverstanden en belangentegenstellingen, waarbij West-Europa op meerdere gebieden aan het kortste eind zou trekken, dit nog los van de onoverzichtelijke gevolgen die zulks zou hebben voor de verhoudingen binnen West-Europa zelf, en daarmee voor de externe betrekkingen van de individuele landen ten opzichte van Iran en de olielanden zowel als van het Oostblok.

Het stembureau aan het werk (Foto: Nic Morelis, Capelle aan den IJssel)

Unievoorzitter dr. L. M. van Leeuwen

Trots zijn op Van Agt

„Wij kunnen er trots op zijn, dat Van Agt in deze moeilijke tijd het schip van de staat bestuurt”. Dit heeft de voorzitter van de CHU, dr. L. M. van Leeuwen, vorige week zaterdag gezegd in zijn openingswoord op de te Rotterdam gehouden jaarlijkse algemene vergadering van de CHU.

Dr. van Leeuwen haakte in op de recente berichten, dat minister-president Van Agt beschikbaar is als lijsttrekker van het CDA bij de komende Tweede-Kamerverkiezingen. Voor de Unievoorzitter waren die berichten oud nieuws. Enkele weken voor de Indonesië-reis van Van Agt had deze meegedeeld, dat hij beschikbaar is voor de kandidatenlijst van de KVP. „Zo'n mededeling”, aldus dr. Van Leeuwen, „betekent toch zonder meer, dat Van Agt daarmee uitspreekt, dat hij bereid is wederom de kar te trekken”. Dr. van Leeuwen nam van de mededeling van Van Agt met veel genoegen kennis en hij verbaasde zich er over, dat de publiciteitsmedia toen de mededeling niet tot op de volle consequenties uitlegden.

„Het CDA”, aldus de Unievoorzitter, „zal op een later moment de definitieve keuze inzake het lijsttrekkerschap nog moeten doen. We kunnen gelukkig zijn met het feit, dat Van Agt in elk geval de persoonlijke wil vertoont om door te gaan. Je denkt toch wel eens allemaal dat zo'n man, die zoveel meemaakt, er wel eens de brui aan zou willen geven”.

Volgens dr. Van Leeuwen is mr. Van Agt niet een dergelijke man. Na gewag gemaakt hebben van de trots zei dr. Van Leeuwen: „Het is een compliment voor het CDA en voor de Nederlandse politiek, dat Van Agt bereid is zich weer kandidaat te stellen voor het lijsttrekkerschap van ons CDA”.

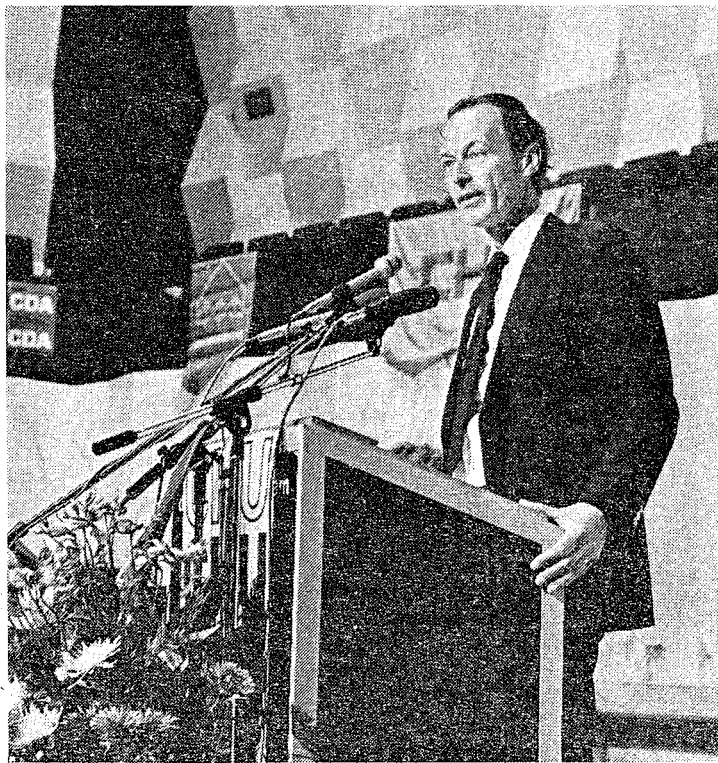
TELEGRAMMEN

De voorzitter van de CHU was zijn openingsrede begonnen met er aan te herinneren, dat het op de dag van de algemene vergadering van de CHU, zaterdag 10 mei 1980, veertig jaar geleden was dat de legers van het nazi-Duitsland Nederland overvielen. Ook stond dr. Van Leeuwen stil bij de dertigste april, bij de troonsafstand van koningin Juliana en de inhuldiging van koningin Beatrix. Er werden twee telegrammen verzonden, één naar prinses Juliana, om haar te danken voor alles wat zij voor land en volk heeft betekend en één aan koningin Beatrix, om haar te danken voor haar bereidheid een zo zware, door haar niet gevraagde taak op zich te nemen.

„Wij vragen voor koningin Beatrix God's zegen en wij zeggen haar onze trouw toe”, aldus dr. Van Leeuwen.

Over 30 april zei dr. Van Leeuwen nog het volgende:

„U allen, die in het land die dag beleefden, zult met mij de conclusie willen trekken, dat onze bevolking voor 99,99 procent die dag tot uitdrukking heeft gebracht, dat onze constitutionele monarchie, onze parlementaire democratie van grote waarde is. De ontsiering in Amsterdam is een zaak van grote zorg. Ik hoop, dat de verenigingsraad van de

Unievoorzitter dr. L. M. van Leeuwen opent de algemene vergadering-1980 van de CHU (Foto: Nic Morelis, Capelle aan den IJssel)

Vara zijn verantwoordelijkheid niet zal ontlopen. Ik wens de bestuurders van onze hoofdstad heel veel wijsheid. Stadsbestuur van Amsterdam en de Nederlandse regering hebben de absolute plicht de politie alle steun in woord en daad te geven, ten einde die politie in staat te stellen zijn taak goed te kunnen verrichten. Ik wil op deze plaats hulde brengen aan alle politiemensen, die op 30 april de onlusten in Amsterdam in de hand wisten te houden. Mogen de gewonden van die dag een voorspoedig herstel krijgen!”

ACTUELE POLITIEK

De gebeurtenissen van de laatste tijd lijken, volgens dr. Van Leeuwen, het gewone politieke gebeuren te overschaduwen. Toch gaat dat gewone gebeuren echt door.

De nieuwe staatssecretaris van Financiën, de heer Van Amelsvoort, heeft bij zijn start in zijn nieuwe functie niet kunnen voorkomen, dat opnieuw discussies over de aftrekbaarheid van hypotheekrente ontstonden, die tot gevolg hebben, dat bezitters en aspirant-kopers van eigenwoningen in verwarring zijn. Het staat voor mij vast, dat de zogenaamde Hofstra-plannen goed zijn. Het staat voor mij ook vast, dat het eigen woningbezit niet moet worden aangetast. Invoering van de Hofstra-plannen houdt in, dat de fiscale aftrek van rente op schulden in principe voor een belangrijk deel van de baan zal zijn. Ook ik pleit voor een zekere handhaving van de aftrekbaarheid van rente op hypothecaire leningen. Om excessen te voorkomen, zal een bepaald plafond voor die aftrek moeten worden bepaald. Dat inzicht zullen velen met mij delen. Probleem hierbij is natuurlijk, dat als men eenmaal voor een plafond heeft gekozen, de politieke praktijk zou kunnen zijn, dat geleidelijk aan dat plafond naar beneden zou worden gehaald. De politieke partijen moeten naar mijn mening in hun komende verkiezingsprogramma's maar duidelijk maken, hoe ze over dit punt denken. Ik pleit ervoor, dat het CDA in zijn programma bij vastlegging van een plafond op maximaal 400.000 à 500.000 gulden de absolute garantie geeft, dat in de periode 1982-1986 een verlaging van dat plafond niet zal worden geaccepteerd. Voorkomen zal moeten

worden, dat bewoners van eigen huizen elk jaar zenuwachtig worden als Prinsjesdag nadert”, aldus de vice-voorzitter.

Het huidige CDA-programma geeft volgens dr. Van Leeuwen letterlijk aan, dat aan de hypotheekrente niet zal worden getornd. Het regeer-accorde is ook duidelijk en daarom heeft de Unievoorzitter alle begrip voor het standpunt van het kabinet, er thans niet aan te zullen raken. Door de huidige zeer hoge rentestand is de woningmarkt toch al in de klem gekomen. De discussie over de hypotheekrente moet de nervositeit op die markt nu niet verder vergroten.

VOORBEELDEN

De laatste tijd las dr. Van Leeuwen van een aantal politici uitspraken, die mij de vraag deden stellen, hoe consequent die politici ten opzichte van hun eigen politieke opstelling en visie nu eigenlijk zijn. Hij noemde een paar voorbeelden:

– Met name de VVD-bewindslieden Wiegels en Smit-Kroes probeerden de uitzending van een film te verhinderen. Wat bleef er over van het liberale beginsel van de zo ver mogelijk doorgevoerde vrijheid van meningsuiting?

– De heer Keja van de VVD heeft kennelijk in de voetsporen willen treden van de heer Terlouw van D'66. Deze laatste kwam vorig jaar met opmerkingen, die van dierenliefde getuigden en die opmerkingen werden nu herhaald door de VVD-er Keja. Ze hebben zo'n meelij met jonge hondjes, die een stukje van hun staart moeten missen. Dit zijn dan wel dezelfde mensen, dames en heren, die de grootste mogelijke vrijheid propageren ten aanzien van de abortus. Hondestaarten wel en ongeboren leven niet beschermen.

– De heer De Korte van de VVD kwam met een aantal opzienbarende uitspraken over de samenstelling van het hoogste college in vennootschappen, de raden van commissarissen. Hij pleitte voor een verdeling van plaatsen in dat college over vertegenwoordigers vanaandeelhouders en van werknemers. Tot zoverre akkoord. „Wij kunnen als CHU/CDA gelukkig zijn met steun uit de VVD-hoek voor het door ons aanvaarde samenwerkingsverband als opzet voor een onderneming. De heer De

Korte schoot echter wel erg door, door ook te pleiten voor commissarissen, die het algemeen belang zouden moeten vertegenwoordigen. Moet bij een dropjesfabrikant een tandarts in de Raad van Commissarissen? Of bij een papierfabriek iemand van Staatsbosbeheer? Waar zit in de redenering van de heer De Korte nog het liberale beeld van verantwoord en van verantwoordelijk particulier initiatief? Loopt hij de liberale principes alleen maar omver om vooral toch ook vooruitstrevend te lijken?”, aldus dr. Van Leeuwen.

De Unie-voorzitter noemde bij deze voorbeelden geen mensen van de PvdA. „U vindt dat misschien opvallend? Ik denk, dat dat komt, omdat je de laatste tijd zo weinig van ze hoort.

U en ik kunnen vast en zeker meer voorbeelden noemen van politici, die inconsequent overkomen. Laten we er elkaar maar niet te veel mee vermoeien. Wel moeten allen, die politiek bedrijven, uit dit soort voorbeelden de les trekken, dat politiek ongehoofwaardig wordt, zodra een consequente lijn wordt verbroken. Ik reken er op, dat het CDA voor de verkiezingen een consequent programma zal weten te leveren. Een programma, waaruit de moderne visie van christen-democraten tot uiting komt.

Ik ben ervan overtuigd, dat dat lukken zal. De integriteit en deskundigheid van de voorzitter van de CDA-programmacommissie geeft daartoe de garantie, onze eigen professor Hans Franken.”

Dat ons land een moeilijke tijd doormaakt blijkt volgens dr. Van Leeuwen op vele terreinen. De nog lang niet beëindigde discussies over vrede en veiligheid tonen dat aan. Het is voor hem onbegrijpelijk, dat de brute inval van Sovjet-Rusland in Afghanistan in de discussies over de bewapening niet velen de ogen heeft geopend. In de overtuiging van de CHU-voorzitter kan het Westen niet ontoereikend bewapend over vrede praten met een agressief en zwaar bewapend Sovjet-blok. De harde werkelijkheid is en blijft, dat helaas ontspanning alleen dan bereikt kan worden, wanneer over en weer vanuit een gelijkwaardigheid in kracht wordt onderhandeld. Ons land zal de inval in Afghanistan met de bondgenoten duidelijk moeten beantwoorden. Daar hoort een boycot van de Olympische Spelen bij. „Als wij het morele recht menen te hebben een multi-raciaal samengestelde sportploeg uit Zuid-Afrika de toegang tot de Olympische Spelen te ontzeggen, dan hebben we zeker de morele plicht om van de zomer uit Moskou weg te blijven”, aldus dr. Van Leeuwen. En hij vervolgde: „Op dit moment zijn nog vijftig Amerikaanse staatsburgers gegijzeld in Iran. We hebben twee weken geleden allemaal met verbijstering kennis genomen van de mislukking van een moedige bevrijdingspoging. Wat hadden wij die vijftig mensen hun bevrijding gegund. Ik ben ervan overtuigd, dat juist het feit van de mislukking ons moet aansporen, nog meer steun te geven aan de regering en aan het volk van de Verenigde Staten. Wij hebben zelf indertijd na een nederlaag en na grote ontreding in diepe dank de hulp van dit machtige land aanvaard. Nu dit grote land in feite door machtswellust van ayatollahs met enige ontluistering wordt bedreigd, behoren wij zonder aarzelen ons

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter: A. Buntsma, drs. M. Smits, drs. A. J. van Dulst, Wm C. de Kruijff, D. Rebel, Drs. H. van Spanning, Drs. G. van Leijenhorst, Govert Veldhuijzen en mevrouw E. Sleyser-Tegelhaar

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema, Dr. E. Bleumink, Prof. Dr. J. W. van Hulst, Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES
Postbus 33822
2503 BC 's Gravenhage

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van nieuwe abonnees, advertenties, adresveranderingen, weekblad:
Stichting „Uniepers”
Van Deventerlaan 49,
2271 TV Voorburg,
tel. 070-861520
(uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs f 30,- per jaar.
Vooruit te voldoen op postrekening 70154.
Voorburg t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U. Postbus 67
3770 AB Barneveld.
Telefoon (03420)-6141.

aan de kant van de Amerikanen op te stellen.”

ECONOMISCHE PROBLEMEN

Over de economische problemen van ons land zei dr. Van Leeuwen: „Regering en parlement hebben naar mijn mening terecht een zekere bevestiging van inkomens bepaald. Ik begrijp, dat de vakorganisaties daar grote moeite mee hebben, maar zij respecteren ook deze wet.

Terecht eisen deze vakorganisaties nu, dat ons bedrijfsleven de voordelen van kostenmatiging ten gunste zal laten komen van de continuïteit van werk in de bedrijven. Winsten zullen via investeringen ten goede moeten komen van werk. Werkgevers moeten bereid zijn om daarover zinnige afspraken te maken met werknemers en met hun vertegenwoordigers. Juist nu moeten werkgevers tonen, dat democratisering geen woordenspel is, maar echte inhoud behoort te krijgen. Men zal het in gezamenlijke verantwoordelijkheid samen moeten doen. Een kenmerk van de politiek van de drie partijen, die het CDA vormen, is altijd geweest, dat men dwars door rangen en standen heen mensen kon binden. Dat kon en kan dankzij het feit, dat de basis van ons politiek denken en doen gevonden wordt in het Evangelie.

Daarom treffen zovelen in ons land elkaar op dezelfde golf-lengte en dat is de golflengte, bepaald door God's Woord. Ik ben ervan overtuigd, dat deze hoogste inspiratie-bron ons als christen-democraten in staat zal stellen eerlijke politiek te bedrijven, die nu en in de toekomst voor velen herkenbaar zal zijn en zal blijven. In de overtuiging, dat wij op de goede weg zijn open ik deze laatste algemene vergadering van onze CHU, aldus de voorzitter van de CHU, dr. Van Leeuwen.

H. L.

UNIEBUREAU
HET BUREAU VAN DE CHR HIST
UNIE Wassenaarseweg 7
2596 BC 's Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516*

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander” te zenden aan:
Bureau CHU,
Wassenaarseweg 7,
2596 BC 's-Gravenhage
Telefoon (070) 244516

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de De Savornin Lohmanstichting is 070-246791

Drs. G. van Leijenhorst op algemene vergadering

CDA blijft aandacht schenken aan zwakte

„Het is een vreugde om vanuit de grondslag van het CDA politiek te bedrijven. In die grondslag staat, dat Gods beloften en geboden van beslissende betekenis zijn voor mens, maatschappij en overheid. Het CDA heeft, voor wat dit betreft, dezelfde bewoordingen als het beginsel-program van de CHU". Dit heeft de vice-voorzitter van de CDA-fractie in de Tweede Kamer, drs. G. van Leijenhorst (de politieke voorman van de CHU), gezegd in zijn rede op de vorige week zaterdag in Rotterdam gehouden algemene vergadering van de CHU.

„In de vormgeving van de samenleving wil het CDA vanuit het uitgangspunt aandacht blijven schenken aan de zwakte, veraf en dichtbij", aldus drs. Van Leijenhorst. En vandaar de voortdurende inspanning van het CDA voor de ontwikkelingssamenwerking, vandaar de inzet voor koopkrachthandhaving voor de laagst-betaalden en voor de positie van de kleine zelfstandigen.

Drs. G. van Leijenhorst, de politieke voorman van de CHU, op de algemene vergadering van de CHU (Foto: Nic Morelis, Capelle aan den IJssel)

Drs. Van Leijenhorst noemde de algemene vergadering een aantal punten, waarop het CDA actief is:

- terugdringing van de kernbewapening, ook het beleid van minister Scholten is daar duidelijk op gericht;
- het zoeken naar nieuwe onderwijsvormen, waarbij met name de kinderen in achterstandssituaties worden geholpen en tevens een betere aansluiting met de arbeidsmarkt wordt bereikt; de vrijheid van onderwijs is daarbij voor ons een uitgangspunt dat zonder ophouden onze aandacht heeft.
- de verbetering van ons leefklimaat, dat wil zeggen: schonere lucht, schoner water, een zuivere bodem, bestrijding van geluidhinder, natuur- en landschapbescherming en het veilig stellen van ons monumentenbezit.

Voortbestaan

Politiek gezien, zo zei drs. Van Leijenhorst aan het begin van zijn betoog, is het CDA praktisch een feit. Organisatorisch bestaat de CHU nog wel. „De CHU functioneerde gedurende 72 jaar ten dienste van heel het volk. We moeten bedenken, dat we blijven, ja moeten blijven voortbestaan als Uniemensen, maar dan werkend in een ander verband. Wanneer we het noodzakelijk vonden om als Unie bijna driekwart eeuw vanuit onze beginselen een reële bijdrage te leveren aan de Nederlandse politiek, dan kan het niet anders dan dat we ditzelfde vanuit de

geest, die de CHU altijd heeft gekenmerkt, ook willen doen als oprechte vertegenwoordigers van het CDA", aldus drs. Van Leijenhorst.

Desolaat

Uitvoerig stond drs. Van Leijenhorst stil bij de Haagse politiek en met name ging hij uitgebreid in op de sociaal-economische problematiek. „Er bestaan desolate toestanden op de arbeidsmarkt. Hoogovens willen 500 Joegoslaven, maar de werkloosheid blijft groeien, er zijn geen onderwijzers te vinden voor de stimuleringscholen, maar er is bij het onderwijs grote werkloosheid, bij het Rijn-Schelde-Verolme-concern vergt een arbeidsplaats f 160.000 investering, en toch wordt er met staking bedreigd, illegale buitenlandse werknemers, blijven toestromen.

Drs. Van Leijenhorst wees er op, dat de CDA-fractie in de Tweede Kamer voorstellen deed om er iets aan te doen. „Het CDA heeft destijds in de kamer via een aangenomen motie bepleit om jeugdige werklozen na enkele maanden voor de keus te stellen: of zich bereid verklaren voor omscholing, of een aangeboden passende baan te accepteren. Voorts kan men wijzen op de verbetering van de arbeidsbemiddeling via de arbeidsbureaus-nieuwe stijl. Conclusie: er wordt aan gewerkt, maar de vraag is mijns inzien urgent: bestaat er wel een beleid, dat in een redelijke verhouding staat tot de ernst van de situatie, zoals deze aan de dag treedt? Het gevaar is denkbeeldig, dat we langzamer-

hand gaan wennen aan de meest waanzinnige omstandigheden, hetgeen niet bevorderlijk kan zijn voor het zoeken van een rationele oplossing voor deze ontzaglijke problemen".

Drs. Van Leijenhorst durfde te stellen dat de starheid, het niet-flexibel zijn, de verkokering op en van de arbeidsmarkt een groter probleem zijn dan de werkloosheid, waarvoor zo velen zo ernstig verontrust zijn.

„Een groter probleem, omdat deze verstarring de werkloosheid zo niet oproept dan toch laat voortbestaan. Ten opzichte van dit wel zeer complexe vraagstuk, waarbij de armen van de rijksoverheid weliswaar ook niet verder grijpen dan haar bevoegdheden toelaten, is niettemin een gedurd integraal beleid nodig, waarbij de verschillende maatregelen niet alleen onderling op elkaar moeten zijn afgestemd, maar elkaar ook dienen te versterken. Van wezenlijk belang lijkt ons daarbij een andere loonopbouw in die zin, dat de inkomensmarges die er in de komende jaren nog in zitten, met name worden besteed aan woonsverbeteringen voor vuil of aangenaam werk, waarvoor nu moeilijk of geen werkkrachten te vinden zijn. Bij de arbeidsbemiddeling zullen overheid, werkgevers en werknemers regionaal een veel actiever beleid dienen te voeren. Een modern acquisitiebeleid van de werkgever is daarvan een onderdeel", aldus Van Leijenhorst.

Weinig bemoedigend

Het dezer dagen verschenen Centraal Economisch Plan voor 1980, en het jongste jaarverslag van de Nederlandsche Bank zijn volgens drs. Van Leijenhorst weinig bemoedigend. De president van de bank, dr. J. Zijlstra verklaarde dat politieke standpunten voor de oplossing van de sociaal-economische problemen korter bij elkaar komen te liggen. Drs. Van Leijenhorst was geneigd dr. Zijlstra bij te vallen. „Het politieke beeld, waarbij de vakbeweging moet worden betrokken, is bepaald niet bemoedigend. Het is het eeuwige conflict tussen hetgeen door ieders gezonde verstand noodzakelijk wordt geacht en het maatschappelijk haalbare, waarbij dit laatste doorgaans bepaald wordt door de in dit krachtenveld van de meest geprononceerde posities van spraakmakende minderheden".

Stoutmoedig

Drs. Van Leijenhorst wees er op bij het schetsen van de sociaal-economische problemen, dat het kabinet-Van Agt een paar stoutmoedige ingrepen verrichtte. „We hebben het dan over de loonmaatregel en over de extra-ombuigingen in de rijksbegroting en de overdrachtsuitgaven voor 1980, zijnde drie miljard gulden. Dat pakket komt spoedig in de Tweede Kamer", aldus Van Leijenhorst. Hij zei te denken, dat voor het zo ver is, er binnen het Catshuis nog wel een vaasje zal breken. „De problemen, die het kabinet in deze warme maanden van het jaar nog zal moeten oplossen, zijn niet gering. Wellicht kunnen de warme reacties op het orakel van Borneo de minister-president inspireren om kordaatheid te paren aan doorzettingsvermogen, dit laatste om te beginnen zich uitstrekkend tot na mei 1981, het einde van de eerste ambtsperiode van Van Agt".

Woningmarkt

Uitvoerig ging drs. Van Leijenhorst in op de situatie op de woningmarkt. Hij zei: „Nog steeds is het streven om het voorgenomen aantal woningen te halen. De moeilijkheden zijn daarbij niet gering. Denk in dit verband alleen al aan de hoge rentestand. Enerzijds kan men trachten een verschuiving te bewerkstelligen van de vrije sectorwoningbouw naar de sociale woningbouw (premiekoopwoningen en woningwetwoningen), anderzijds moet men bedenken, dat er een zekere verstrengeling is in de totstandkoming van deze sectoren. Worden er immers weinig vrije sectorwoningen gebouwd, dan heeft dat een terugslag tot gevolg in de sociale woningbouw.

Te denken ware hier eerder aan een verhoging van de huren voor bewoners, die dat betalen kunnen en uit de besparingen, die dit in de objectsituaties oplevert - na aftrek van het meerdere aan individuele huursubsidies te besteden aan het oplossen van de meest relevante knelpunten.

Naïef

Het is in dit verband ogenschijnlijk wat naïef om de hypotheekrente-aftrek aan de orde te stellen. De CDA-fractie heeft positief gereageerd op de Hofstra-vorstellen betreffende de inflatie-neutrale belastingheffing. Een gunstig uitvloeisel daarvan is dat deze voorstellen de spaarzin aanwerkt en de consumptieve leendrift afremt. Daarom hebben wij een weg willen openen, maar ook om redenen van rechtvaardigheid omdat wij niet inzien hoe in deze tijd, waarin we ook een beroep moeten gaan doen op de lagere inkomensgenieters, het naar onze mening niet verantwoord is om degenen, die een hoog tot zeer hoog inkomen genieten door de hypotheekafrek bijna algehele belastingvrijdom te verschaffen. Die opening hebben wij geïntroduceerd door de rente boven een grens van vier ton verminderd aftrekbaar te stellen. De CDA-fractie wilde door dit voorstel uitgedrukt in een

motie een zo groot mogelijke duidelijkheid scheppen. Ook duidelijkheid ten aanzien van de grens. Daarbij bedenke men - en wij hebben dat bedacht - dat in ons program met zoveel woorden staat dat het eigen-woningbezit bevordert dient te blijven. Daaraan mag niet worden getornd. Om die reden kan die grens - wat velen vrezen - zo maar niet verschoven worden. Die grens is weloverwogen gekozen en geldt dus als een ijzeren linie om het eigen woningbezit veilig te stellen. Dit neemt overigens niet weg, dat we met het oog op de vele grote vraagstukken die op ons afkomen deze zaak ook weer niet moeten overtrekken. Dit kabinet heeft moeilijker hobbels te nemen en ik sprak al over de aarzeling op de woningmarkt, waarop al of niet vertroebelde discussies over de rente-aftrek nu eenmaal hun invloed uitoefenen. Daarom is en blijft wijsheid geboden. Wijsheid welke zich ook richt op het gewicht van de welvaangenamete tijd."

Uitspraken

Nog enkele uitspraken van drs. Van Leijenhorst:

- over de abortus: we stemmen er mee in, dat de huisarts een plaats krijgt in het wetsontwerp, maar daarentegen is het erg teleurstellend, dat de regering geen enkele handreiking heeft gedaan om de controle op de besluitvorming, dat is de naleving van de wet, te verbeteren.
- over Israël: de PLO blijkt succes te boeken met haar politiek-diplomatieke offensief in Europa. Zij wordt steeds meer gezien als de vertegenwoordiger van het Palestijnse volk. Maar deze constatering mag niet verdoezelen, dat de PLO in haar handvest heeft staan, dat Israël vernietigd moet worden. Wij zijn diep bezorgd over de ontwikkelingen, welke steeds meer leiden tot de officiële erkenning van de PLO. Een probater middel om Israël van ons te vervreemden bestaat er niet.

H. L.

Kandidaten gevraagd

Van 14 tot en met 30 juli 1980 is door de VN de Wereldconferentie 'decennium van de vrouw' belegd.

De conferentie wordt gehouden in Kopenhagen. Gelijktijdig met deze conferentie wordt, over hetzelfde onderwerp een congres voor niet-gouvernementele organisaties gehouden. Dit congres vindt eveneens in Kopenhagen plaats.

Het Nederlands Platvorm voor Internationaal Jongerenwerk (NPIJ) kan naar dit congres een vertegenwoordigster sturen. Eén en ander is nog wel afhankelijk van het verkrijgen van subsidie van CRM. Kandidaten dienen aan de volgende voorwaarden te voldoen: maximum leeftijd 27 jaar; goede beheersing van ten-

minste Engels of Frans; kennis van de vrouwenbeweging; schrijfvvaardigheid; bereidheid mee te werken aan een voorbereidingsperiode van ongeveer 3 weken en bereidheid na afloop van de conferentie de lidorganisaties van het NPIJ over de resultaten van het congres te informeren.

Nadere inlichtingen over het congres zijn verkrijgbaar bij Bert Valk, Hof van Zaanden 53, Zaandam, tel. 075-172517 (huis) en 075-123003 tst. 217 (werk). CHJO-leden die vertegenwoordigster naar het congres willen worden dienen zo snel mogelijk schriftelijk te solliciteren bij het bestuur van de CHJO. De CHJO zal maximum drie kandidaten voordragen bij het bestuur van het NPIJ.

Herbenoeming burgemeesters

Bij koninklijk besluit zijn opnieuw benoemd:

- met ingang van 16 mei 1980 tot burgemeester der gemeente Dinteloord en Prinsenland: H. D. W. Boven; politieke richting CDA
- met ingang van 1 mei 1980 tot burgemeester der gemeente Rijsbergen: A. Hartman; politieke richting CDA

- met ingang van 1 mei 1980 tot burgemeester der gemeente Lisse: drs. A. J. Berends; politieke richting CDA

- met ingang van 16 mei 1980 tot burgemeester der gemeente Maasdam: mr. M. G. M. van Marwijk Kooy; politieke richting CDA

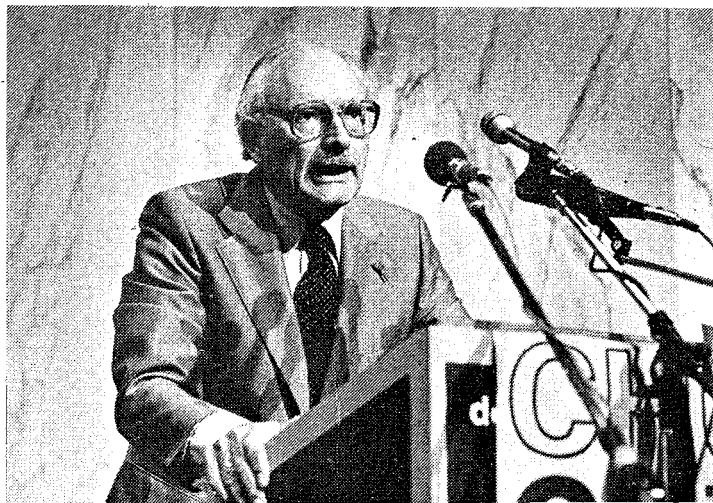
- met ingang van 16 mei 1980 tot burgemeester der gemeente Ommen: drs. H. C. Knoppers; politieke richting CDA.

Dr. J. W. van Hulst op algemene vergadering

Eigen CDA-program inzet verkiezingen

De enige inzet voor de Tweede-Kamerverkiezingen blijft: ons eigen CDA-program. En de meest-cruciale vraag is dan: welke partner is bereid een zo groot mogelijk deel van het CDA-program te helpen verwezenlijken. Dit heeft de voorzitter van de CDA-fractie in de Eerste Kamer, dr. J. W. van Hulst (onder meer oud-voorzitter van de CHU) vorige week zaterdag gezegd op de te Rotterdam gehouden algemene vergadering van de CHU.

Dr. Van Hulst stond uitvoerig stil bij de discussie van de laatste tijd over het CDA en zijn coalitiepartner in de volgende kabinetsperiode. Hij zei uiteraard nog niet te weten, hoe het CDA-program er uit zal zien. Maar een

Dr. J. W. van Hulst, voorzitter van de CDA-fractie in de Eerste Kamer (Foto: Nic Morelis, Capelle aan den IJssel)

ding is voor hem absoluut zeker. In het CDA-program zal duidelijk uitkomen, dat de sterkste schouder de zwaarste lasten zullen dragen, dat de mensenrechten, waar ook ter wereld, een realiteit dienen te zijn; dat al het menselijke gedaan zal worden om de werkloosheid een halt toe te roepen; dat er bereidheid is om met alle inspanning van krachten de vrede te bevorderen en de wapenwedloop te beëindigen; dat

het uiterste gedaan wordt om aan elke agressie, die de mensen bedreigt, het hoofd wordt geboden; dat er, als rentmeesters van de schepping van God de inzet zal zijn om de aarde voor mens en dier leefbaar te maken; dat de overvloed ter beschikking gesteld wordt van die vele miljoenen mensen, die creperen van honger en ziekte; dat er erkenning is van alle mensen, ongeacht huidskleur, godsdienst

en politieke stellingname; en dat er met elkaar gebouwd wordt aan een samenleving, waarin de goddelijke gerechtigheid beter herkenbaar is dan in de huidige.

ACCEPTABEL

Zijn beschouwingen over het CDA was dr. Van Hulst begonnen met een verwijzing naar de werkgroep „Niet bij brood alleen”. „Die werkgroep is van mening, dat de weg naar het politieke paradijs voor het CDA slechts bereikbaar is door de Rode Zee”, aldus Van Hulst. Hi zei er eerlijk van overtuigd te zijn dat onder scherp omschreven voorwaarden het CDA met de PvdA een acceptabele regering kan vormen. Het irriteert hem evenwel in hoge mate, als hij hoort spreken over een tweede Kabinet-Den Uyl.

Dr. Van Hulst zei, dat als gesproken wordt over het tweede kabinet-Den Uyl er van uitgegaan wordt, dat de PvdA na de verkiezingen de grootste partij wordt en de nieuwe premier levert. Maar Van Hulst gaat er van uit, dat het CDA straks door de uitspraak van de kiezers de grootste partij is. „Gesteld eens, dat er dan

samenwerking tussen CDA en PvdA overwogen wordt, ziet U dan Den Uyl plaats nemen in een tweede kabinet-Van Agt?”, aldus Van Hulst. Volgens hem zal, als het CDA de grootste partij wordt, bij de PvdA met het uur de ambitie afnemen om in het tweede kabinet-Van Agt te participeren.

WAARDERING

Voor wat betreft de uitspraak van mr. Van Agt over gewenste samenwerking met de VVD zei Van Hulst het om te beginnen te waarderen, dat Van Agt zich beschikbaar stelde als lijsttrekker. Maar verder meent hij, dat het CDA momenteel geen voorkeur voor de PvdA kan uitspreken, omdat, als dit zou gebeuren, de VVD het kabinet zou laten vallen.

De VVD zou wel gek zijn om samen te werken met een premier, die veel liever een andere regeringspartner zou hebben, aldus Van Hulst.

Wie aan het hoofd van een coalitie-kabinet staat, moet dat kabinet wel verdedigen. Maar voor het CDA betekent dit natuurlijk niet; dat het kabinet de inzet van de verkiezingen zal worden. Maar het betekent ook niet, dat het CDA zich in de komende verkiezingstijd zo zal gedragen, alsof de samenwerking met de VVD een incident is geweest, aldus dr. Van Hulst.

H. L.

Europese impressies vanuit Brussel

door Teun Tolman, lid Europees Parlement voor EVP

Voorzitter Klepsch van de christen-democratische E.V.P.-fractie in het Europese parlement is gelukkig voorspoedig herstellende van een ernstig auto-ongeluk. Dit ongeval gebeurde in het weekend na afloop van de Luxemburg-bijeenkomst. De leiding van de fractie is nu enige tijd in handen van de beide vice-voorzitters. Mevrouw Casamaniage is verantwoordelijk voor de interne zaken. Onze Willem Vergeer voor externe zaken-fractieleiding etc. Een zware belasting voor hen. De wijze waarop hij onze fractie leiding geeft is voortreffelijk.

E.G.-TOP

Het gaat slecht in Europa. Niet alleen in het Parlement loopt niet alles op rolletjes. Nu de Europese top mislukt is, is er sprake van een ernstige situatie. Ook hier

zijn evenals bij de belangrijke debatten de Engelsen het struikelblok. De houding van „Maggi” roept toch wel vraagtekens op. Mrs. Thatcher kan het deksel wel op de neus krijgen.

Overigens was haar opstelling géén verrassing. In verschillende toonaarden hadden de conservatieven hetzelfde lied reeds in het Parlement gezongen. Aan een E.G. (Europese gemeenschap) zonder Engeland moet voorlopig nog niet gedacht worden. Dit zou onvoorstelbare verregaande consequenties met zich meebrengen. Een heroriëntatie ook met het oog op de toekomst-uitbreiding. Zo ver is het echter nog niet. Laten we hopen dat op de volgende top het gezonde verstand en de goede wil aanwezig zullen zijn om een evenwichtige oplossing te behalen. In 1965 heeft De Gaulle de E.E.G. geruime tijd geblokkeerd – de lege stoel diplomatie – Nu is het een tikkeltje ironisch dat juist de Fransen aandringen op meerderheidsbesluiten en van het vetorecht afwillen. Dat zou in ieder geval winst betekenen!

FINANCIËN

De beschikbare financiële middelen hebben het afgelopen jaar zeer centraal gestaan. Het plafond van de uitgaven zou binnenkort bereikt zijn. De rapporteur Dankert heeft hierover zijn mening gegeven. Ten dele ook door de christen-democraten onderschreven. Met de beslissing van de landbouwministers is duidelijk gebleken dat men de noden in het gezinsbedrijf heeft laten meewegen. De inkomensachterstand moet een halt worden toegeroepen. Nu is het wel een logische consequentie dat, ervan uitgaande dat de landbouwvoorstellen aanvaard worden, de uitgaven „kunnen” stijgen. Met zekerheid is dat niet te zeggen. In belangrijke mate is dat afhankelijk van de marktsituatie. Nu bijna alle landen met dit beleid instemmen zal daaruit automatisch de bereidheid voortvloeien om een hogere bijdrage te geven voor de E.G., met andere woorden zal 1,5 procent of 2 procent moeten worden.

Indien enkele landen – Nederland was daartoe reeds bereid, hiermee niet instemmen zet men de landbouwministers in het hemd. We mogen aannemen dat deze consequenties van een hogere bijdrage door een ieder op regeringsnivo voldoende is overwogen.

ALCOHOL

De landbouwcommissie heeft zich met een bijzonder alcoholprobleempje beziggehouden. In een gewijzigd voorstel inzake de sektor ethylalcohol uit land-

bouwproducten zat een bedreiging voor de positie van de kleine boeren in het Zwarte Woud. Hier hebben we te maken met een typische kleinschalige alcoholbereiding. Zij mogen drie hectoliter alcohol per jaar produceren. Nu is dat niet een indrukwekkende hoeveelheid maar voor betrokkenen in dit gebied zeer belangrijk. Meestal betekent dit „brandrecht” een inkomensdeel van 20-25 procent. Verder wordt het inkomen verkregen uit bosbouw, veeteelt en vooral ook aardbeienteelt. Toch is de bescheiden alcoholproductie voor hen van vitaal belang. Juist in het kader van gezinsbedrijven en gezinsarbeid zal hiervoor ruimte moeten blijven. Een technocratische oplossing dient derhalve afgewezen te worden.

Op de jaarvergadering van de CHU: oud-staatssecretaris A. Nootboom (links) in gesprek met G. van Leijenhorst (Foto: Nic Morelis, Capelle aan den IJssel).

CDA-cursus in Friesland

Ook in het seizoen 1980/1981 zal als onderdeel van de C.D.A.-activiteiten op enkele plaatsen in Friesland een cursus worden gehouden over energie en allerlei zaken die daarmee samenhangen, bijvoorbeeld financiën en milieu. Naar het zich laat aanzien zijn de cursusplaatsen Drachten en Sneek. De kosten die aan de deelname zijn verbonden bedragen f 25,-. De aanmelding vindt plaats, door storting van dit bedrag ten name van mejuffrouw H. van den Meulen, Boskkamp 32, Augustinusga, gironummer 44990352 en onder vermelding van 'deelname cursus energie in' (één van de beide plaatsen invullen). Vóór de zomervakantie ontvangen de deelnemers het cursusmateriaal. In elk van de beide plaatsen zullen op drie avonden achtereenvolgens worden behandeld: a. een verkenning van de politieke uitgangspunten van het C.D.A. ten aanzien van

het energievraagstuk; inleider voor dit onderdeel is dr. E. Bleumink, biochemicus en verbonden aan de Rijksuniversiteit te Groningen, b. economische en sociaal-politieke vragen met betrekking tot de energievoorziening; inleider is hier mr. M.J.H.M. Marijnen, burgemeester van Haskerland en verbonden geweest aan het Ministerie van Financiën in Den Haag; c. de milieukundige aspecten van de diverse wijzen van energievoorziening; dit onderdeel wordt verzorgd door drs. J.J. Boersema uit Haren, verbonden aan de Rijksuniversiteit te Groningen bij het milieukundig studiecentrum. Na afloop van elke inleiding zal discussie plaatsvinden, voornamelijk aan de hand van enkele vooraf opgestelde vragen. De cursusavonden worden gehouden: in Drachten op 9 september, 16 september en 16 oktober; in Sneek op 24 september, 28 oktober en 6 november.

Doe mee:

CDA schrijft obligatielening uit

Het vormen van één CDA, na zoveel jaren van gescheiden optrekken, kan men rustig een hele onderneming noemen. Drie partijen en rechtstreekse CDA-ieden onder één nieuw dak Binnenkort is het zover. Over enkele maanden zal de fusie een feit zijn. Een gebeurtenis waaraan jarenlang keihard is gewerkt. De zaak is nu bijna rond. Met uitzondering van de financiering evenwel.

Geen wonder ook. Panden moesten worden aangekocht, ingrijpend worden opgeknapt en gerenoveerd voor het nieuwe CDA-huis in Den Haag. Tientallen personeelsleden hebben onderdak nodig, want het CDA is een grote organisatie. Naast het partijsecretariaat is er de jongerenorganisatie. Verder het vrouwenberaad en de Vereniging van Gemeente- en Provinciebestuurders. En niet te vergeten is er het Studiecentrum, de „studeerkamer” van het CDA. Het is de bedoeling dat het nieuwe CDA-huis in oktober a.s. wordt opgeleverd. Veel geld is daarvoor nodig. Het gaat om miljoenen. Als de leden goed reageren op de tweede ronde van de actie „CDA onder een dak” (tien-guldenactie) verwachten wij een resultaat van zo'n een miljoen gulden. Met die opbrengst ben ik erg blij. Wij hebben dit bedrag hard nodig als bijdrage in de totale kosten – ongeveer zes miljoen gulden – om de gehele huisvesting te financieren. Als CDA moeten wij er samen de

schoulers onder zetten om dit grote bedrag bijeen te brengen. De generaties voor ons, die vanuit het Evangelie politiek hebben willen bedrijven, hebben voor dat ideaal veel geld over gehad. Andere zaken hebben zij daarvoor opzij gezet, in tijden die vaak veel moeilijker waren dan de huidige.

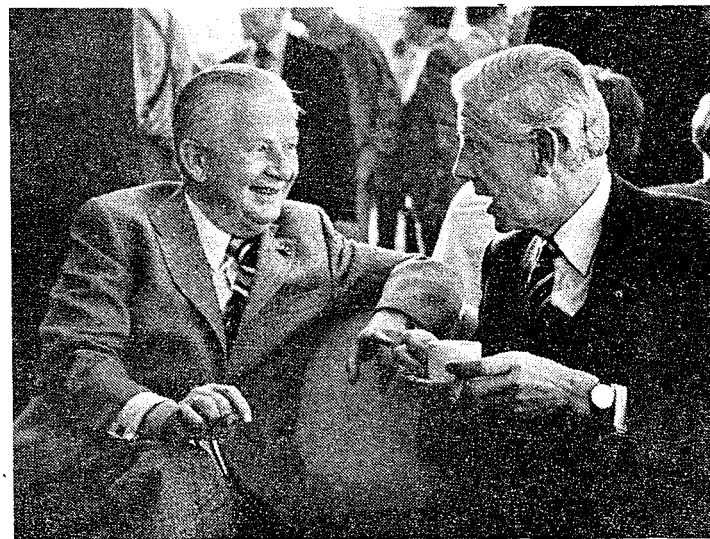
ONDERNEMING

Het CDA is een hele onderneming, zo zeiden we al. Ondernemen betekent investeren, ook in geld. Met het oog op profijt. Wanneer wij er nu in slagen het benodigde geld bijeen te brengen geven wij de organisatie van het CDA voor enkele tientallen jaren een stevige ruggesteun voor een flink aantal jaren. Daarom schrijven wij een obligatielening uit. Dat wil zeggen: de Stichting CDA-Huisvesting doet dat. Het CDA-bestuur en de partijbesturen van ARP, CHU en KVP staan er uiteraard volledig achter. De lening is groot f 2.000.000,-. Zij is verdeeld in coupures, respectievelijk ter grootte van nomi-

naal f 500,- en f 1.000,- aan toonder gesteld. De obligatielening die een looptijd van maximaal 10 jaar heeft draagt een rente van 6 procent per jaar. Na afloop van 5 jaren is de lening in vijf gelijke termijnen aflosbaar.

TOT 6 JUNI

De inschrijving is op vrijdag 9 mei opengesteld. Tot uiterlijk vrijdag 6 juni a.s. kan men er op inschrijven. Een prospectus met uitvoerige gegevens over deze 6 procent-obligatielening kunt op het tijdelijk adres van het CDA-secretariaat aanvragen. Ons adres is: Noordeinde 144a, 2514 GP Den Haag (tel. 070-467940). Ter gemakkelijking is hierbij een invulbon afgedrukt. U kunt ook bij uw bank informeren. Ik vertrouw erop dat veel leden van ARP, CHU of KVP en CDA-rechtstreekse leden hun steentje – in dit geval een steen – mee zullen willen bijdragen. De vier partijvoorzitters doen een nadrukkelijk beroep op allen die het CDA een goed hart toedragen, om in te schrijven op deze obligatielening. Ik als voorzitter van de Stichting CDA-Huisvesting vanzelfsprekend ook! Doe mee voor een goede zaak, het CDA is een goed onderkomen waard. Tenslotte nog een suggestie. Niet alleen leden, ook partijafdelingen op gemeentelijk en regionaal niveau kunnen meedoen. Ik ben er vast van overtuigd, dat, nu de fusie ook in gemeente en provincie gestalte krijgt, een groot aantal afdelingen mee zullen willen inschrijven. Piet Bukman voorzitter Stichting CDA-Huisvesting.

Tijdens de algemene vergadering van de CHU: een gesprek tussen de oud-ministers mr. Y. Scholten (links) en drs. B. J. Udink (Foto: Nic Morelis, Capelle aan den IJssel)

Aanvraag prospectus

Obligatielening

Ondergetekende:

Adres:

Postcode en woonplaats:

verzoekt hierbij het CDA-secretariaat per omgaande de prospectus toe te zenden met betrekking tot de uitgeschreven 6 procent-obligatielening van de Stichting CDA-Huisvesting.

Datum:

Handtekening: ingevuld inzenden

naar CDA-secretariaat, antwoordnummer 1700, Den Haag.

Europa onderweg

door: Sj. Jonker

Laten we eerlijk zijn: het Europees Parlement heeft zijn weg nog niet gevonden. Het kan ook nauwelijks anders. Een groot deel van de 410 afgevaardigden beschikte niet over parlementaire ervaring toen zij verleden jaar gekozen werden. Bovendien is er groot verschil in parlementaire procedures en tradities in de negen landen van de Europese Gemeenschap. En alsof dit nog niet voldoende is; het nieuw gekozen Parlement moet tot op vandaag werken met het reglement van orde van het oude Europese Parlement. Slechts kleine wijzigingen zijn aangebracht. Dit is bijna hetzelfde als het hanteren van managementmethodes in grote internationale ondernemingen, die nog dezelfde zijn als de methodes die werden toegepast in een knus familiebedrijf. Wij moeten dus nog een parlementaire stijl en traditie ontwikkelen. Daarvoor hebben we nog wat tijd nodig. Het is in dit licht dat we de Straatsburgse gang van zaken moeten zien.

Dit wil niet zeggen, dat er geen belangrijke debatten en gebeurtenissen in het Europees Parlement plaatsvinden. De regelmatige verslaggeving in CD/Aktueel is daarvan een bewijs.

Het streven van de EVP – Christen-democratische fractie – is er op gericht dat het Parlement zo snel mogelijk zijn eigenlijke taak kan vervullen, nl. het nauwkeurig volgen van het doen en laten van de Europese Commissie en van de Europese Ministerraad. In één van haar eerste vergaderingen heeft de Christen-democratische fractie een strategie-discussie gehouden over de vraag: waar willen wij met de Gemeenschap heen, hoe kunnen de instellingen van de Gemeenschappen het best functioneren en hoe is hun onderling samenspel? Dit soort vragen is ook besproken tijdens de discussie over het 13e Algemeen Verslag van de Gemeenschappen – te vergelijken met de algemene politieke beschouwingen in ons nationaal Parlement. En ook tijdens de studieweek van de fractie in mei a.s. zal geprobeerd worden onze politiek voor de komende vier jaren vast te leggen. Natuurlijk is daarbij het EVP-

program – waarmee wij als Europese Christen-democraten de verkiezingen in juni jl. hebben gewonnen – het uitgangspunt. Een uitgangspunt dat echter aan de aktualiteit moet worden aangepast. We zullen proberen onze „institutionele” opvattingen zo schematisch mogelijk weer te geven.

DE POSITIE VAN HET PARLEMENT

Uitbreiding bevoegdheden door: a. maximale benutting van de bevoegdheden die de Europese Verdragen ons hebben gegeven; b. overleg met de EEG-Ministerraad om zonder verdragswijziging onze taken uit te breiden (zo hebben wij ook ons begrotingsrecht verworven); c. desnoods door voorstellen te doen voor verdragswijziging. Wij kunnen ons in 1984 niet tot de Europese kiezers wenden, als wij niet duidelijk kunnen maken dat wij alles geprobeerd hebben om die bevoegdheden die aan de nationale Parlementen steeds meer worden onttrokken – door de voortgaande Europese integratie – over te he-

velen naar het Europees Parlement.

Ons uitgangspunt daarbij is, dat elke beslissing in de Europese Gemeenschap, welke instelling die beslissing ook neemt, onderhevig zal zijn aan de controle van het Europees Parlement. Dat zijn geen wensdromen. In de Parijse Topconferentie van 1974 hebben de regeringsleiders reeds besloten dat het Europees Parlement meer bevoegdheden moet hebben in het wetgevend proces. Daar zal de Christen-democratische fractie permanent aan blijven herinneren.

Ook al ziet het er naar uit, dat de EEG-regeringsleiders van hun eigen moed zijn geschrokken.

COMMISSARIS

Twee zaken zullen in de naaste toekomst bijzonder actueel blijven.

Ten eerste: de benoeming van een nieuwe Commissie, het dagelijks bestuur der Gemeenschap per 1 januari 1981. Dit is een zaak van de regeringen. Het Parlement heeft geëist, dat de nieuwe voorzitter nog voor het zomerreces zal worden benoemd. Hij/zij heeft dan tot het einde van het jaar de tijd overleg te plegen met de regeringen, met de Europese fractievoorzitters en met het Europees Parlement over de samenstelling van de nieuwe Commissie. Zo zal het Parlement de werkzaamheden van de aangewezen, toekomstige voorzitter aan institutionele voorwaarden kunnen binden. Wij kunnen de Commissie vragen geen enkel concept-voorstel naar de Ministerraad te sturen alvorens daarvoor de goedkeuring van het Parlement te hebben.

De verdragen laten dit toe. Zo'n procedure zou het samenspel Commissie-Parlement zeer verbeteren en zou het de Raad moeilijker maken afwijkend te beslissen. Er zijn ook andere voorbeelden te noemen. Mocht in de e.k. januari-zitting blijken, dat de voorzitter, samen met de regeringen, bij de formatie van zijn ploeg, met geen enkele voorwaarde van het Parlement rekening heeft gehouden, dan kan het Parlement de Commissie naar huis sturen.

De Christen-democratische fractie is tevens van mening dat de samenstelling van de nieuwe Commissie – haar politieke kleur – een weerspiegeling zal moeten zijn van de samenstelling van het Europese Parlement. Dat wij als grote overwinnaars in juni jl. (3,5 miljoen stemmen meer dan de Europese socialisten) tot nu toe over slechts 3 van de 13 commissaris-plaatsen beschikken is onaanvaardbaar. Ook dat zal de relatie Parlement-Commissie ten goede komen.

De Jenkins-club heeft volstrekt onvoldoende begrip gehad voor de positie van het rechtstreeks gekozen Parlement. Zij is vergeten, dat een sterk Parlement een sterke Commissie ten gevolge heeft. Het omgekeerde is ook waar. Hoe sterker deze instellingen zijn des te gemakkelijker zal het worden de Ministerraad „onder controle te houden”.

INTERNATIONALE VERDRAGEN

Ten tweede: goedkeuring van internationale verdragen. Meer dan 95% van onze verdragen met landen buiten de Gemeenschap zijn van handelspolitieke aard. Op dit terrein vervult de Commissie een zeer belangrijke functie. De positie van het Parlement is echter zeer onbevredigd geregeld. Uitgangspunt van deze moeilijke discussie zal zijn:

- alvorens de onderhandelingen te beginnen zal de Commissie het Parlement moeten informeren;
- geen definitieve goedkeuring van dit soort verdragen, alvorens het Parlement zich daarover heeft uitgesproken.

Het is onaanvaardbaar – ook al staat dit in de Verdragen – dat bijv. de uitbreiding van de Gemeenschappen, uitsluitend een zaak is van de nationale Parlementen en dat „Straatsburg” er niet aan te pas hoeft te komen. Om op dit terrein wat te bereiken, zal veel overleg met de Regeringen en Europese Ministerraad nodig zijn. Deze laatste instelling is de slechtst werkende in de Gemeenschap. De „Drie Wijzen” hebben daarover een voortreffelijk rapport geschreven. Natuurlijk valt er wel wat kritiek op het rapport uit te oefenen, maar het is een poging geweest om de beslissingsprocedure in de Gemeenschap te verbeteren. De discussies daarover zijn nog niet geëindigd. Wel is bekend een Duits/Frans voorstel om slechts uitsluitend de werkwijze van de Ministerraad te versterken, door de instelling van een politiek secretariaat, vergelijkbaar aan dat van de NAVO. Dat zou ten koste gaan van de positie van Commissie en Europees Parlement.

Als we uit de huidige impasse willen komen, zullen we de moed moeten opbrengen om alle Europese instellingen gelijktijdig te versterken. Nogmaals: wij Europese Christen-democraten zij bereid over Europa's constructie te praten. Wij zijn niet ongewoone. Wij zeggen alleen, waar politieke macht wordt uitgeoefend zal er democratische parlementaire controle zijn.

Sj. Jonker.
Lid Europees Parlement voor de christen-democratische EVP

„Niet alleen Jan met de Pet, ook Piet met de Steek”

door: Steef Weijers, lid Tweede Kamer voor CDA

Ook het zetduiveltje kan een kamerlid soms parten spelen. Bij het Tweede-Kamer-debat over de loonmaatregel vroeg ik (voor de zoveelste maal) aandacht voor de topsalarissen bij overheid en semi-overheid. Het niemandsland boven schaal 154.

In een motie nodigde ik de regering uit om voor 1 juli van dit jaar met concrete voorstellen te komen. In het dictum van de motie ontbrak het woordje „top”, zodat ik eigenlijk vroeg om een structuur voor de ambtelijke en politieke salarissen.

Daarmede zat ik op glad ijs. Immers de regeling van de salarisstructuur voor ambtenaren is een eerste verantwoordelijkheid van de centrales en de minister van binnenlandse zaken. Eenieder weet dat de salarisstructuur van de overheid best model kan staan voor de rest van Nederland. Natuurlijk zijn daar ook enkele kanttekeningen bij te plaatsen, bijvoorbeeld de waardering van de functies binnen de rangorde. Nu niet daarover.

Terug naar de motie. Vanwege het ontbrekende woordje moest ik de motie van de agenda laten afvoeren. De minster van binnenlandse zaken gelukkig, want ik had hem nogal hard aangepakt. Ook vreugde bij de parlementaire redactie van de Volkskrant. Want die kon voor de zoveelste keer haar in azijn gedoopte pennetje laten werken tegen het CDA. Of de waarheid daarbij geweld wordt aangedaan, is voor die redactie geen probleem meer. Naar hun oordeel had ik de motie om politieke redenen ingetrokken, omdat de regering dat zo wilde.

Uiteraard diende ik de gewijzigde motie de week daarna opnieuw in. Hij werd aangenomen met alleen de leden van de VVD tegen.

RATJETOE

Het is goed te vermelden wat ik in eerste termijn heb gezegd.

„Ten aanzien van de hogere inkomens bij overheid en semi-overheid kan het kabinet zelf laten zien, dat het het salaris-mes niet schuwt. Eigenlijk is iedereen ervan overtuigd, dat het met de onderlinge salarisverhoudingen in deze hoge sferen gewoon een ratjetoe is. Ik heb al eens geweten op gekke verhoudingen in dit verband tussen burgemeesters, wethouders en kamerleden, gedeputeerden en commissarissen, voorzitters van productieschappen, waarbij ook kan wor-

den gedacht aan allerlei andere adviesfuncties.

Vorige keer heb ik gevraagd, ons per 1 juli concrete aanzetten te laten zien voor een stevige salarisherziening. Hierover hebben wij nu een brief van de minister van binnenlandse zaken ontvangen.

Een van mijn collega's doorgaans erg vriendelijk, sprak van „een vodge papier”. Hij had de brief toen gelezen. Ik wil hem dat overigens niet nazeggen. Ik vind die brief beschamend. Wij verwachten nu concreet het volgende: Voordat wij vandaag uiteen gaan, zal het kabinet moeten toezeggen dat per 1 juli a.s. een plan op tafel ligt en een eerste stap in die top-salarissen zal zijn gezet.”

Voorts is vermelding van de juiste motie op zijn plaats.

„De Kamer, gehoord de beraadslaging; overwegende, dat in de Kamer herhaaldelijk gevraagd is om maatregelen ten aanzien van zowel de hoogte als de onderlinge verhoudingen van politieke, semi-politieke en ambtelijke topsalarissen; van oordeel, dat dergelijke maatregelen kunnen bijdragen aan het ontstaan van een samenhangend inkomensbeleid; met teleurstelling kennis genomen hebbende van de brief van 19 MAART 1980 van de Minister van Binnenlandse Zaken over de salarisstructuur van de ambtelijke, politieke en semi-politieke topsalarissen; verzoekt de Minister van Binnenlandse Zaken, concrete voorstellen te doen betreffende de structuur van ambtelijke, semi-politieke en politieke top-salarissen en ernaar te streven dat die voorstellen per 1 juli 1980 tot effecten kunnen leiden, en gaat over tot de orde van de dag.”

BEDOELING

Wat is de bedoeling? Eenvoudig gezegd wil ik structuur in het niemandsland en daarbij weg-snijden wat niet verantwoord is. De salarissen boven schaal 154 zijn een ratjetoe van historisch gegroeide situaties. Waarom bijvoorbeeld een wethouder van Haarlem beduidend meer moet verdienen dan een Tweede-Kamerlid, terwijl een wethouder van Rotterdam op zijn beurt weer meer salaris toucheert dan zijn collega uit Haarlem. Waarom de burgemeester van Enschede bijna net zoveel moet verdienen als een minister? En burgemeesters van grote steden dan Enschede meer salaris dan een minister? De staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat verdient f 11.784 per maand de directeur-generaal van de PTT echter f 14.617. Politiek is de staatssecretaris de meerdere van de directeur-generaal! De minister van justitie verdient minder dan de procureur-generaal bij de Hoge Raad!

En zo kan ik nog een poosje doorgaan. Zeker als ik daar functies uit de semi-politiek bij betrek. Voorzitters van waterschappen, leden van de Raad van State, voorzitters van PBO-organen, topfuncties bij Spoorwegen en ga zo maar door.

Daar wordt nu al jaren over gepraat. Het sappige gezegde van „Ze dronken een glas, ze deden een plas en alles bleef zoals het was” is hier zeer van toepassing!

VERKEERDE KEELGAT

En wanneer de regering dan van mening is dat Jan met de pet een loonmaatregel aan z'n broek moet hebben en een ambtenaar in zijn groei gekort, dan zal zeker „Piet met de steek” niet achter mogen blijven.

De minister deelde in een briefje aan de Kamer mede dat over de topsalarissen de zoveelste overlegfase was begonnen. Dat schoot onze CDA-fractie in het verkeerde keelgat. Daarom onze scherpe reactie.

Wat staat ons voor ogen? De gedachte van de minister van binnenlandse zaken om drie salarisniveaus boven schaal 154 te creëren lijkt mij het overwogen waard. Als absolute topper het ministersalaris.

Dat betekent schaal 154 op f 10.839, vervolgens drie indelingen op respectievelijk f 11.684, f 12.530 en f 13.570 per maand.

Commissarissen van de koningin (f 15.262) en burgemeesters van de grote steden (f 15.623) zullen dan niet onaanzienlijk achteruit moeten. Voor niemand leuk, maar wel rechtvaardig.

ZO BREED MOGELIJK.

Het probleem is nu hoe die functies in te delen en om welke functies gaat het?

Ik heb altijd aangedrongen op een zo breed mogelijke benadering. Dus alle salarissen waar de overheid direct of indirect invloed op heeft. Ik noemde al enkele, verder kan men denken aan PTT, allerlei adviseurs en adviesorganen, gezondheidszorg, defensie, KLM en ga zo maar door.

Het verweer is dat het bedrijfsleven voor zelfde functies meer zou betalen. Ik heb de indruk dat men daarbij een aantal emolumenten vergeet. Ik vermoed ze-

Tijdens de lunchpauze van de algemene vergadering van de CHU te Rotterdam (Foto: Nic Morelis, Capelle aan den IJssel).

Inkomens van politici

In een schrander wordende economie is een samenhangend inkomensbeleid des te meer noodzakelijk.

Een afdoend instrumentarium daartoe ontbreekt.

Dat mag geen vluchtwezel worden om niets te doen, zeker voor hen die politieke verantwoordelijkheid dragen.

Als zij terecht aandringen op matiging zullen zij ook voorop moeten gaan.

Vooraf zij opgemerkt dat de inkomens van politici gekoppeld zijn aan de ontwikkeling van de salarissen van ambtenaren. De korting op de trend en eventuele andere matigings-maatregelen bij ambtenaren worden ten volle bij politici toegepast.

Blijft de vraag of extra maatregelen voor politieke ambtsdragers geboden zijn.

Naar mijn mening wel, maar dan in het kader van een zekere herstructurering van die inkomens.

Het is goed om de feiten eens op een rij te zetten.

Ik beperk mij tot die politici die een volle dagtaak hebben. Dat zijn wethouders van gemeenten met een inwonertal van meer dan 30.000 inwoners, burgemeesters, gedeputeerden van provincies, commissarissen van de koningin, leden van de Tweede Kamer, staatssecretarissen, ministers, leden van de Raad van State.

Ik beperk mij in dit kader tot deze functies, de herstructurering dient meer functies te omvatten, zie mijn eerdere betogen daarover.

Een overzicht van de maand-salarissen:

1) kamerleden	f 7.000,-
2) gedeputeerden	f 8.644,-
3) wethouders	f 5.393,-
	tot f 10.323,-*)
4) leden van de Raad van State	f 11.859,-
5) staatssecretarissen	f 12.016,-
6) ministers	f 13.636,-
7) commissarissen	f 15.262,-
8) burgemeesters	f 3.828,-
	tot f 15.593,-*)

*) (Afhankelijk van inwonertal)

Een aandachtig en onbevangen lezer zal zijn hoofd schudden bij deze opstelling.

Steef Weijers.

ker het pensioen. Zelfs indien daar overeenkomstig onze wensen gekoerst wordt naar een beduidend lager maximum-pensioen dan nu gehanteerd wordt. Ik noemde toen f 70.000,-. Grof gerekend betekent dat het maximum-salaris voor de pensioenberekening dan f 103.000,- zou bedragen.

Indien het die kant uit zou gaan (we wachten dienaangaande met spanning op het rapport Bosman), kunnen de „toppers” van de overheid het argument van de vergelijking met het bedrijfsleven niet met meer kracht hanteren.

Mij staat dan ook voor ogen om overeenkomstig een eerder gedaan verzoek aan het presidium van de Tweede Kamer advies te vragen aan enkele „wijze” mannen uit het bedrijfsleven, hun mening te geven over de voorgestelde structurering van de ambtelijke, semi-politieke en politieke topsalarissen. Daarmee geen oponthoud in het beleid aan te brengen, want nogmaals er is genoeg gepraat.

Voorts is onze fractie van mening dat voorkomen moet worden dat de salarissen boven schaal 154 nog een nominale verhoging per 1 juli ontvangen. De toegestane f 26,- kan door het wonderlijke samengaan van VVD en PvdA in de Kamer niet naar inkomens-

niveau gedifferentieerd worden. De VVD is kennelijk tegen elke op zich redelijke nivellering dan ook, terwijl de PvdA vindt dat een kabinet zonder PvdA niet aan inkomensbeleid mag doen!

Of we derhalve slagen per 1 juli kan ik op voorhand niet verzekeren, we doen ons best. De opvattingen van onze CDA fractie in de Tweede Kamer zijn helder, we zoeken naar politieke moed elders.

Commentaar Contourennota 2

„Samen verantwoordelijk voor het onderwijs 2”

commentaar op het vervolg van de Contourennota: algemeen onderwijsbeleid, basisonderwijs, secundair en tertiair onderwijs, open school, onderwijsvoorzieningen

publicatie van de wetenschappelijke instituten van KVP, ARP en CHU

20 pag., f 3,50

(inclusief verzendkosten)

Bestellingen:

giro 60 45 00 t.n.v. de Savornin-Lohmanstichting, Den Haag

Een deel van de aanwezigen op de algemene vergadering van de CHU te Rotterdam. Op de voorste rij een aantal gasten (Foto: Nic Morelis, Capelle aan den IJssel)

KENNIS en TECHNOLOGIE voor de DERDE WERELD

door: mevrouw dr. A. M. C. Th. van Heel-Kasteel, lid Tweede Kamer voor CDA

„Het is beter een hongerige man te leren vissen dan hem vis te geven” zegt een oud Chinees spreekwoord. Toch begint pas de laatste jaren in brede kring het besef te groeien dat overdracht van wetenschap en technologie een sleutelfunctie vervullen in het ontwikkelingsproces. In Nederland zijn hierover gedachten ontwikkeld en activiteiten ontplooid: wij verwijzen naar een aantal adviezen van de Nationale Advies Raad voor Ontwikkelingssamenwerking, naar het werk van NUFFIC en RAWOO en naar cursussen en onderzoek op verschillende universiteiten en hogescholen. Het stemt tot voldoening dat bij de directie bilaterale ontwikkelingshulp van het ministerie voor ontwikkelingsamenwerking een nieuwe afdeling Onderzoek is opgericht. Ook op een aantal VN-conferenties heeft de overdracht van kennis en technologie centraal gestaan.

TOEGANKELIJKHEID EN GEBRUIK VAN „VRIJE KENNIS”

Het overgrote deel – men zegt zeker 90 procent – van kennis en technologie is „vrij”, dat wil zeggen niet beschermd. Toch wordt daarvan door de ontwikkelingslanden te weinig gebruik gemaakt. Hiervoor zijn allerlei oorzaken aan te wijzen: de culturele, sociale en politieke omstandigheden in de ontwikkelingslanden zijn hierbij misschien van nog grotere invloed dan de economische. Zo zegt Galbraith in zijn laatste boek dat „berusting” het ontwikkelingsproces meer stagneert dan de grondstoffenproblematiek.

Het blijkt voor ontwikkelingslanden moeilijk een keuze te maken uit de beschikbare kennis en technologie; zij hebben bovendien een geringe opvang- en uitbouwcapaciteit. Goed opgeleide mensen uit de ontwikkelingslanden ontmoeten allerlei hinderpalen als ze in eigen land willen werken en zich daar verder willen ontplooiën.

Het CDA staat daarom zeer positief tegenover de beleidsvoorstellen van de huidige minister voor ontwikkelingssamenwerking. Deze zijn uiteengezet in een apart hoofdstuk van de onlangs behandelde Nota „Ontwikkelingssamenwerking in wereld-economisch perspectief”. Nederland wil hulp bieden bij het versterken van de opnamecapaciteit en het kiezen van voor ontwikkelingslanden „juiste” kennis van technologie.

Voor onze doelgroepen – de armsten – zal dat vaak „aangepaste” technologie zijn, dat wil zeggen eenvoudige hulpmiddelen die ter plaatse kunnen worden gemaakt en gerepareerd. De overdracht van kennis zal vooral gericht moeten zijn op de behoeften van de mensen zoals die naar voren komen in contacten met de lokale bevolkingen. De betrekkingen van de medefinancieringsorganisaties met b.v. missie en zending zijn in dit verband van onschatbare waarde.

HOOGWAARDIGE TECHNOLOGIE

Deze technologie is meestal wel beschermd en dus duur. Toch zien veel ontwikkelingslanden hun heil in dit soort technologie, vooral als ze willen industrialiseren. Zij kijken dan naar de snelle ontwikkeling van een dozijn nieuw-geïndustrialiseerde landen in de derde wereld zoals Taiwan, Korea en Singapore.

Het CDA is van mening dat elk land het recht heeft zelf te beslissen op welke wijzen het zich wil ontwikkelen. Desgewenst kunnen wij wel adviseren en stimuleren en samen met het betrokken land proberen te analyseren op welke wijze een ontwikkelingsproces waarschijnlijk het beste op gang kan worden gebracht of verder kan worden geholpen. De vraag welke factoren hierbij een rol spelen is nog onvoldoende onderzocht en is veel gecompliceerder dan men op het

eerste gezicht zou denken. Wij proberen deze factoren bij een aantal projecten in kaart te brengen door een grondige evaluatie van de resultaten van onze hulp.

GOEDE INITIATIEVEN

De minister heeft plannen ontvouwd over de oprichting – in samenwerking met TNO – van een adviescentrum voor toegepaste technologie. Belangstellenden uit ontwikkelingslanden zullen hier bijstand kunnen krijgen bij het maken van een keuze die aansluit bij de plaatselijke mogelijkheden en noden.

Zo is ook een uitgebreide „checklist” ontwikkeld om de effecten van projecten op het vrouwelijke deel van de bevolking tijdig bij de te ondernemen activiteiten te kunnen betrekken. De ervaring heeft immers uitgewezen dat vooral technische hulp de maatschappelijke structuur van een ontvangend land op een voor vrouwen negatieve wijze kan beïnvloeden. Dit moet worden voorkomen en bovendien is het nodig juist de vrouw in de derde wereld actief bij het ontwikkelingsproces in te schakelen. Het CDA heeft erop aangedrongen dat de zeer goede checklist ook daadwerkelijk bij elk project wordt gehanteerd.

TOEKOMST

Bij het ontwikkelen van hulpprogramma's voor overdracht van kennis en technologie zal bijzonder moeten worden gelet op het effect van de overdracht op de plaatselijke cultuur en de werkgelegenheid voor mannen en vrouwen. Nederland zal in nationaal en in internationaal verband de ontwikkelingslanden moeten bijstaan bij het verwerven en gebruiken van de enorme reservoirs van wetenschap en techniek die er in de wereld zijn maar die nog niet ter beschikking staan van de vele medemensen in de derde wereld die recht hebben op een betere toekomst.

(De schrijfster van dit artikel, Annemiek van Heel-Kasteel is lid van de vaste commissie voor Ontwikkelingssamenwerking van de Tweede Kamer).

Acceptabele overgangsregeling illegalen

De CDA-fractie in de Tweede Kamer beschouwt de door de regering getroffen overgangsregeling voor illegale buitenlandse werknemers als een acceptabele uitwerking van de schets voor een zodanige regeling, die de regering in het debat over de door de Kamer aanvaarde motie inzake een overgangsregeling voor illegalen heeft gegeven. Aldus blijkt uit een dezer dagen uitgegeven verklaring.

Het gaat om een overgangsregeling voor een beperkt aantal mensen, die zo min mogelijk onzekerheid voor betrokkenen met zich brengt; vandaar de centrale rol van de werkgever, bij wie de illegaal 22 maanden in dienst moet zijn geweest. Voorts is de regeling zo strikt om-

schreven en duidelijk, dat de aanzuigende werking op buiten ons land verblijvende buitenlandse werknemers zo beperkt mogelijk wordt gehouden. De CDA-fractie vertrouwt dat de werkgevers met voortvarendheid het initiatief voor het gebruik maken van de geboden regeling zullen nemen.

De fractie gaat ervan uit, dat de uiteraard beperkte aanmeldingstermijn geen moeilijkheden zal opleveren in gevallen dat de werkgever binnen die termijn wel de aanvraag met de daarin behorende gegevens heeft verzonden, maar door omstandigheden niet in staat was terstond de copieën van de vereiste bijlagen bij te voegen.

Geslaagde studiedag

Het CDA-Vrouwenberaad in Zuid-Holland heeft een geslaagde studiedag gehouden in het Provinciehuis te Den Haag. Deze eerste studiedag was gewijd aan het thema „Gezin, samenleven in verantwoordelijkheid”. Aanwezig waren 150 vrouwen. Het Tweede-Kamerlid voor het CDA, mevrouw dr. A. M. C. Th. Van Heel-Kasteel vertelde over de juridische aspecten van gezin en samenleving. De directeur van de christelijk-historische Lohmanstichting, mevrouw E. Sleijzer-Tegelaar verduidelijkte, als een van de samenstellers van een van de meest actuele discussienota's over het gezin,

het standpunt van de schrijfsters van het boekje. In discussiegroepen werd het gehoorde levendig besproken, waarna een forum de gezezen vragen beantwoordde. Uit de belangstelling, die de aanwezigen aan de dag legden voor het onderwerp bleek de grote behoefte aan voorlichting bij de vrouw over de verschillende problemen die in deze tijd rijzen in gezin, opvoeding en huwelijk en de juridische aspecten die daarmee gepaard gaan. Het ligt dan ook in het voornemen van het CDA-Vrouwenberaad om de voorlichting op deze terreinen voort te zetten.

BON

Ja, ik ben ook geïnteresseerd in het maandblad **BESTUURSFORUM**
 Noteert u mij meteen maar voor een abonnement (f 30,- per jaar), met ingang van
 Ik ontvang liever eerst vrijblijvend een gratis proefnummer.

Naam:
 Adres:
 Postcode en plaats:

U kunt deze bon – zonder postzegel – in een open enveloppe sturen naar:
BESTUURSFORUM, ANTWOORDNUMMER 360, 2500 VB 's-GRAVENHAGE.

Telefonische inlichtingen: 070-65 39 34.

De Almachtige God nam tot Zich, voor ons onbegrijpelijk, onze immer zorgdragende man en vader

MR. JAN ELIZA RADEMAKER
geboren 13 juni 1921

„Ik ben de Alpha en de Omega.
Hij die U roept is getrouw, Hij zal het ook doen”.

F. Rademaker-Trip
Gery en Sjoerd
Johan
Henkjan

8024 XA Zwolle (Berkum), 7 mei 1980
Hazelaarlaan 55

Ventevogel Financiële Service Groep bv

Ventevogel Financiële Service Groep bv, is een samenwerking van bedrijven op het gebied van assurantiën, onroerend goed, financiële administratie en adviezen.

Uw vertrouwen waard

Badhuisstraat 95
4380 AD Vlissingen
Tel. 01184-19181

Stelt u prijs op

**VAKWERK
KWALITEITS-
ARTIKELN**

dan

**VAN
Zeben's**

Woninginrichting N.V.
Laarstraat 12-20.
Zutphen.

In voorraad: stalen kantoorkasten, stalen schrijfburo's, burestoelen, kantinetafels en -stoelen, magazijnstellingen, stalen wandrekken.

AVAC
Lage Kamp 3,
Apeldoorn.
Tel. 055-211500.

Geopend van 13.00 tot 17.30 uur en zaterdag van 9.00 tot 12.00 uur.

Voor loodgieters-, gas-, sanitaire- en leiwerken

(ook asfalt-shingles) in en op uw bouwwerken naar het sinds 1848 bekende en vertrouwde adres:

Gebr. BEKKER B.V.

REIJNDERSBUURT 11-13, LEEUWARDEN, POSTBUS 58.
TELEFOON 05100-20841.

BUDDINGH NATUURSTEEN B.V.

Kanaalweg 10-11 - Telefoon 08385-19119.

VEENENDAAL

BOUWBEDRIJF

**Fa.
C. Spijker
& Zn.**

Van Ostadelaan 61
Tel. 02150-11189-16777
HILVERSUM

Voor uw

- * Dieselolie, benzine, petroleum
- * Kolen, huisbrandolie
- * Tanktransporten
- * Butaan en Propaan gas
- * Campingflessen vullen
- * Container-vuul afvoer

de klok

**HANDELMIJ B.V.
BANDEN B.V.**

West-Varkenoordseweg 470, Rotterdam,
telefoon 010-190200.

de nederlander

Mijmeringen bij mooi lenteweer

door drs. Gerard van Leijenhorst, vice-voorzitter CDA-Tweede Kamerfractie.

Is politiek strijdig met mooi lenteweer?

Van Agt straks beschikbaar als lijsttrekker van het CDA. De PvdA van 53 naar 43 zetels volgens de laatste NIPO-enquete. Het mannenbroedersvolk dat het anders wil dan de top, die nu zal begrijpen dat het ook riskant is om te ver voor de troep uit te lopen.

Het kabinet-Van Agt dat de financiële perikelen teveel voor zich uitschuift, waardoor het straks (augustus?, oktober?) wel voor een ware krachtproef wordt geplaatst.

En dan de naweeën van 30 april O, zeker een prachtig inhuldingsfeest, Beatrix al helemaal onze koningin; maar daarnaast: de rellen, radio-Amsterdam, de VARA, de persvrijheid, de openbare orde, het gezag... en de aanvaarding van het gezag, onze democratie... de CHU, 11 oktober het CDA: een nieuw fris bestuur (geen stoelenplakkers, overal-ijzer-in-het-vuur-houders?) en dan straks de grootste partij: een grote verantwoordelijkheid om dan goeddeels de koers te bepalen waarheen het zal gaan met ons land en met ons volk... naar Gods geboden en beloften (art. 1 program Politieke Uitgangspunten).

Het zijn geen kleine dingen die je ook met de ogen knipperend in de zon bij mooi lenteweer kunt overdenken. Wanneer je je terecht inlaat – en zeker politici moeten dat doen – met de uitbundigheid van de natuur, de bloemen, de planten, onze boeiende landschappen, en ook met de groenende bomen rond het plein van het beschermde stads- of dorpsgezicht, is de verleiding dan niet groot om je ruggelings naar de politiek te wenden?

Echter...!!

Het was ook mooi lenteweer toen 40 jaar geleden de binnenstad van Rotterdam werd weggebombardeerd. En rond 1940 ging ook bij mooi lenteweer de tirannie van het Nazi-regime verminderd door. Welke wonderen zag men niet in een groenende boom waarnaar men keek door de spijlen van een kille gevangenis? Waarom gingen de bloemen nog open rondom Auschwitz, Bergen-Belsen en Dachau? Hadden ze het zeker daar niet een paar jaar moeten laten afweten?

Maar ook anno 1980: Iran, Afghanistan, Latijns-Amerika, en de Goelag in Sowjet-Rusland. In de stralen van de zon gedijt nog

erg veel ongerechtigheid.

Op 30 april zijn we ons er opnieuw sterker van bewust geworden dat een democratie, dat onze door eeuwenlange strijd verworven rechten en vrijheden, geen vanzelfsprekende zaken zijn. Deze moeten voortdurend gehoeid en bewaakt blijven. Ze kunnen ons immers opnieuw ontglippen.

Er worden nu opnieuw ellenlange sociologische beschouwingen gehouden over het geval-Amsterdam, hetgeen ongetwijfeld zijn nut zal hebben. Essentieel is evenwel ook in alle analyses die wij maken of wij in deze wereld waarin we alleen maar schijnen te denken in structuren, nog wel het kwaad durven te registreren; het kwaad dat zich – hoewel vaak wollig verpakt – keert tegen het recht, tegen de wet en tegen het wettig gezag. Het is in deze tijd feitelijk een beetje genant, om over het kwaad, de zonde en de slechtheid van mensen te spreken. Als politici hebben we er langzamerhand een zekere behendigheid in gekregen om dat te verdoezelen.

In ons CDA-program hebben we als uitgangspunt gekozen het vestigen van (meer) bijbelse gerechtigheid. Daarmee erken-

nen we dus dat er ongerechtigheid is. Velen koppelen dit aan het systeem, aan de structuren van onze samenleving, iedere kraker en staker krijgt dan min of meer de slachtoffersrol toebedeeld. Voor iedere kraker (en staker?) een baker!

Evenwel, ongerechtigheid uit zich via mensen, mensen die vaak ook kwaad willen en kwaad doen. We zagen dat in de oorlog, we zien dat nu in deze moderne wereld her en der. Feitelijk hoeven we niet eens ver te gaan... wie zichzelf kent... De overheid is er onder meer om het kwaad te beteugelen, daar waar het het publieke leven betreft. Zo is zij Gods dienaar, het volk ten goede (Rom. 13). De uitoefening van haar gezag strekt zich dus altijd ten dienste van de samenleving. Hier resoneert iets van de warme toon van Gods beloften en geboden, waarvan het CDA-program Politieke Uitgangspunten zegt, dat het van beslissende betekenis is voor mens, maatschappij, en overheid.

Waarom deze meditatieve ontboezeming?

Omdat wij nu wellicht een periode ingaan waarin met betrekking tot nieuwe rellen Nederland al eens dreigt te worden opgedeeld in twee kampen: degenen die er

hard op willen inslaan – law and order – en degenen die noch de ambitie, noch de moed hebben om de grondvesten van onze democratie daadwerkelijk te beschermen.

Mij dunk, dat de weg die het CDA blijkens zijn uitgangspunt ook in dezen heeft, een verantwoordelijke – een te verantwoorden – weg is.

De overheid als Gods dienaar, geen dienaar van het volk, wel geroepen om zich ten dienste van het volk in te zetten in het betrachten van bijbelse gerechtigheid.

Daarmee is nog niet verklaard hoe in concrete situaties het te voeren beleid precies zal zijn, maar het geeft wel de richting aan en de geest waarin zal worden gewerkt. Mij dunk dat er terzake door het CDA een eigen weg dient te worden gegaan, die tevens perspectieven biedt voor een samenleving, welke hoewel telkens opgeschrikt door ontbindende activiteiten, niet aan de verharding ten prooi zal vallen. Het aloude CHU-adagium dat het CDA heeft overgenomen, namelijk dat wij ons richten tot het gehele volk, ongeacht ras, huidskleur, godsdienst etc. moge daarbij een samenbindende en helende functie vervullen.

In dit licht is het van minder belang of de PvdA meer of minder dan 43 zetels zal halen, en waar de top en de basis van de mannen-broeders zich bevinden, dan wel wanneer precies het kabinet-Van Agt zijn krachtproef zal doorstaan.

Of hangen de dingen toch meer samen, ook bij iokkend lenteweer?

Doe mee:

CDA schrijft obligatielening uit

Het vormen van één CDA, na zoveel jaren van gescheiden optrekken, kan men rustig een hele onderneming noemen. Drie partijen en rechtstreekse CDA-leden onder één nieuw dak..... Binnenkort is het zover.

Over enkele maanden zal de fusie een feit zijn. Een gebeurtenis waaraan jarenlang keihard is gewerkt. De zaak is nu bijna rond. Met uitzondering van de financiering evenwel.

Geen wonder ook. Panden moesten worden aangekocht, ingrijpend worden opgeknapt en gerenoveerd voor het nieuwe CDA-huis in Den Haag. Tientallen personeelsleden hebben onderdak nodig, want het CDA is een grote organisatie. Naast het partijsecretariaat is er de jongerenorganisatie. Verder het vrouwenberaad en de Vereniging van Gemeente- en Provinciebestuurders. En niet te vergeten is er het Studiecentrum, de „studeerkamer” van het CDA.

Het is de bedoeling dat het nieuwe CDA-huis in oktober a.s. wordt opgeleverd. Veel geld is daarvoor nodig. Het gaat om miljoenen.

Als de leden goed reageren op de tweede ronde van de actie „CDA onder een dak” (tien-guldenactie) verwachten wij een resultaat van zo'n een miljoen gulden. Met die opbrengst ben ik erg blij. Wij hebben dit bedrag hard nodig als bijdrage in de totale kosten – ongeveer zes miljoen gulden – om de gehele huisvesting te financieren. Als CDA moeten wij er samen de

schouders onder zetten om dit grote bedrag bijeen te brengen. De generaties voor ons, die vanuit het Evangelie politiek hebben willen bedrijven, hebben voor dat ideaal veel geld over gehad. Andere zaken hebben zij daarvoor opzij gezet, in tijden die vaak veel moeilijker waren dan de huidige.

ONDERNEMING

Het CDA is een hele onderneming, zo zeiden we al. Ondernemen betekent investeren, ook in geld. Met het oog op profijt. Wanneer wij er nu in slagen het benodigde geld bijeen te brengen geven wij de organisatie van het CDA voor enkele tientallen jaren een stevige ruggesteun voor een flink aantal jaren. Daarom schrijven wij een obligatielening uit. Dat wil zeggen: de Stichting CDA-Huisvesting doet dat.

Het CDA-bestuur en de partijbesturen van ARP, CHU en KVP staan er uiteraard volledig achter. De lening is groot f 2.000.000,-. Zij is verdeeld in coupures, respectievelijk ter grootte van nomi-

naal f 500,- en f 1.000,- aan toonder gesteld. De obligatielening die een looptijd van maximaal 10 jaar heeft draagt een rente van 6 procent per jaar. Na afloop van 5 jaren is de lening in vijf gelijke termijnen aflosbaar.

TOT 6 JUNI

De inschrijving is op vrijdag 9 mei opengesteld. Tot uiterlijk vrijdag 6 juni a.s. kan men er op inschrijven. Een prospectus met uitvoerige gegevens over deze 6 procent-obligatielening kunt op het tijdelijk adres van het CDA-secretariaat aanvragen.

Ons adres is: Noordeinde 144a, 2514 GP Den Haag (tel. 070-467940).

Ter vergemakkelijking is hierbij een invulbon afgedrukt. U kunt ook bij uw bank informeren.

Ik vertrouw erop dat veel leden van ARP, CHU of KVP en CDA-rechtstreekse leden hun steentje – in dit geval een steen – mee zullen willen bijdragen.

De vier partijvoorzitters doen een nadrukkelijk beroep op allen die het CDA een goed hart toedragen, om in te schrijven op deze obligatielening. Ik als voorzitter van de Stichting CDA-Huisvesting vanzelfsprekend ook!

Doe mee voor een goede zaak, het CDA is een goed onderkomen waard.

Tenslotte nog een suggestie. Niet alleen leden, ook partijafdelingen op gemeentelijk en regionaal niveau kunnen meedoen. Ik ben er vast van overtuigd, dat, nu de fusie ook in gemeente en provincie gestalte krijgt, een groot aantal afdelingen mee zullen willen inschrijven.

Piet Bukman
voorzitter Stichting CDA-Huisvesting.

Kamercommissie culturele minderheden, initiatief van CDA

De Tweede Kamer heeft besloten tot de instelling van een kamercommissie voor culturele minderheden. Dit gebeurde op initiatief van de CDA-fractie. Het CDA verzocht enkele weken geleden het presidium om tot instelling van deze bijzondere kamercommissie over te gaan.

De CDA-fractie acht deze commissie nodig omdat er de behoefte bestaat om de problemen met betrekking tot de culturele

minderheden in ons land in een dergelijke commissie gecoördineerd aan de orde te stellen. Bovendien heeft de regering een beleidsnotitie over het advies van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid inzake de culturele minderheden aan de Kamer gezonden, evenals een organisatieschema ten aanzien van het op dit gebied te voeren integrale beleid. Dit zijn stukken welke volgens het CDA in deze commissie behandeld zouden moeten worden.

Het CDA hecht eraan dat de bijzondere commissie culturele minderheden spoedig haar werkzaamheden begint, teneinde aan dit probleemveld de aandacht te schenken dat het verdient.

Aanvraag prospectus

Obligatielening

Ondergetekende:

Adres:

Postcode en woonplaats:

verzoekt hierbij het CDA-secretariaat per omgaande de prospectus toe te zenden met betrekking tot de uitgeschreven 6 procent-obligatielening van de Stichting CDA-Huisvesting.

Datum:

Handtekening: ingevuld inzenden

naar CDA-secretariaat,
antwoordnummer 1700,
Den Haag.

SFEERTEKENING, de laatste Algemene Ledenvergadering van de CHU

Zaterdag 10 mei 1980: laatste gewone Algemene Ledenvergadering van de Christelijk-Historische Unie in de Doelen te Rotterdam. De laatste, omdat in oktober 1980 KVP, ARP en C-HU zullen opgaan in het CDA.

1908-1980

13 juli 1908: oprichtingsvergadering van de C-HU. Een enkel citaat uit de rede die Lohman toen hield: „Zoo namen velen, die het vlaggeschip (de ARP) verlieten, plaats in de bootjes" (de Fries Christ. Historischen, de Christ. Hist. Kiezersbond en de Vrij-Anti Revolutionairen). Nu 72 jaar later zullen KVP'ers, Anti-Revolutionairen en Christelijk-Historischen hun „bootjes" gaan verlaten, om samen op het CDA-vlaggeschip alle zeilen bij te zetten. „Er kan slechts eene basis zijn, en wel de Christelijke. Daar het in ons land nog altijd hierom gaat, behooren van nature alle Christenen saam, ook al bestaat tusschen hen verschil op praktisch gebied. Dit verschil lost zich tusschen hen, die op den Christelijken bodem staan, van leverlede wel op".

Scheidend voorzitter Peter Heukels.
Op de achtergrond CDJA vice-voorzitter Klaas de Vries.

Had Lohman een profetische blik? Ik meen van niet, maar duidelijk is wel – en hoe actueel is dat niet voor het CDA – dat hij ervan overtuigd was dat ondanks praktische verschillen, het de grondslag is die ons bij elkaar moet houden. Tenslotte een uitspraak van Dr. Schokking bij dezelfde gelegenheid: „Al hebben wij, gelijk in het huwelijksleven, eenige dingen, die ons in ons eigen huis lief waren, moeten laten varen, wij hebben door deze fusie veel goeds gevonden". Ik hoop en verwacht dat we dat Schokking na 11 oktober 1980 kunnen nazeggen.

„Dag C-HU, je hebt je plicht meer dan 70 jaar gedaan. Wees welkom CDA", zo drukte Prof. Van Hulst het uit op 10 mei jl. Daarmee keer ik terug naar de laatste algemene ledenvergadering van de C-HU.

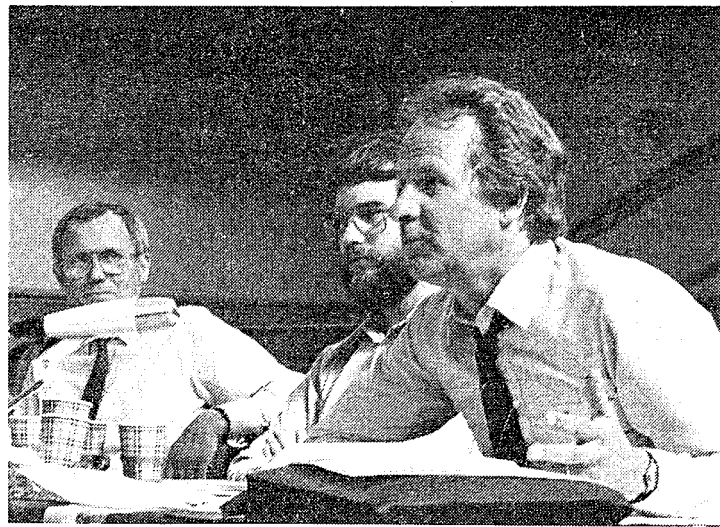
OUD STRIJDERS

Op en rond het Centraal Station van Rotterdam heerst een drukte: mannen, gesierd met medailles, begroeten elkaar enthousiast. Blikken van herkenning, ontroering ook, veel verhalen en vragen... Het blijken allen oud-strijders te zijn, die bij-

een komen om te herdenken dat op 10 mei veertig jaar geleden de Duitsers ons land binnen vielen. Ik vervolg mijn weg naar de Doelen, waar, vergeef mij de vergelijking, de „oud-strijders van de C-HU" bijeen zijn gekomen. Ruim 400 C-HU'ers zijn aanwezig. Ook hier blikken van herkenning, een beetje weemoed, maar toch blijdschap die overheerst. Onder de aanwezigen zijn vele bekenden uit verleden en heden: Mr. Dr. J. J. L. van Bruggen, Prof. Bakhuizen van den Brink, oud bewindslieden als Mr. Y. Scholten, Drs. Udink en Dr. Kruisinga.

ECHT C-H

De entourage is typerend voor de C-HU: over de zwarte vleugel op het podium zijn de nationale driekleur en een oranje wimpel gedrapeerd. Daarboven hangt de C-HU vlag, voor deze gelegenheid weer eens uitgevouwen. Stipt op tijd opent de voorzitter, met zijn „wat jongensachtige stijl" zoals Drs. van Leyenhorst het later op de dag in zijn rede zal aanduiden, de vergadering. In het morgengedeelte volgen een drietal redevoeringen van voorzitter Van Leeuwen, Prof. van Hulst (voorzitter CDA-Eerste Kamerfractie) en Drs. van Leyenhorst (vice voorzitter CDA-Tweede Kamerfractie). Vooral Van Hulst krijgt met zijn treffende woordspelingen de handen verschillende malen op elkaar. Zijn humor amuseert de zaal. Een ovationeel applaus is zijn deel. Het lijkt alsof de aanwezigen willen roepen: „bis, bis...", maar dat is geen gewoonte in de politieke wereld. Geen toegiften. Van Hulst zwaait triomfantelijk naar de zaal. Andere hoogpunten vormen: de stemming middels het opsteken van de oranje vlaggetjes (wie zou die toch altijd maken?) Even verandert de zaal in een oranjekeurig zee vol van geritsel, dat langzaam verstomt. De aanwezigen genieten er zelf van. Zingen kun-

Het middagforum.
V.l.n.r. Dijkman, De Leeuw en Brox

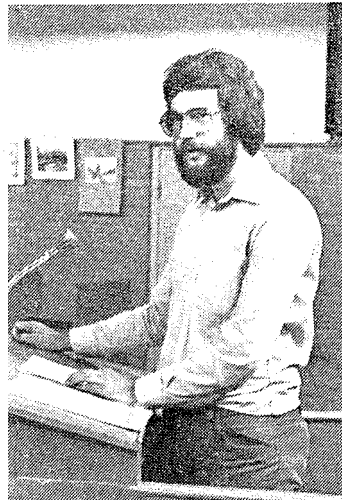
nen de CHU'ers ook! „Grote God wij loven U,..." ter opening en „God roept ons, broeders, tot de daad,..." aan het einde van de vergadering. Spontaan worden tijdens de bijeenkomst twee coupletten van het Wilhelmus gezongen, waarna een driewerf „Leve de Koningin, hoera, hoera, hoera" wordt aangeheven. De discussie tijdens het middagdeelte verloopt orde-

lijk. Intussen worden „in de wandelgangen" vele gesprekken gevoerd, contacten gelegd, herinneringen opgehaald en CDA-bespiegelingen geuit. Na woorden van dank voor de organisatie aan het adres van het Uniepersoneel (de heren Lindenburg en Van Dam) en de kiesvereniging Rotterdam, sluit Drs. A. D. W. Tilanus de vergadering met gebed.

RECHT DOOR ZEE

De laatste Algemene Ledenvergadering van de Christelijk-Historische Unie zit erop. Het „C-HU-bootje" zal in oktober 1980 de CDA-haven binnenlopen. Het fundament van het CDA zal geen ander zijn dan van de C-HU, namelijk: Gods Woord. Wat ons in het C-HU-huis zo lief was, zal voor een deel in het CDA worden ingebracht, voor een deel ook zal het gaan behoren tot de geschiedenis van de C-HU. De „oud-C-HU-strijders" zijn zeker niet moe-gestreden. Integendeel, zij staan klaar om met KVP'ers en Anti-Revolutionairen op het CDA-vlaggenschip „recht door zee" te gaan. CHU'ers: alle hens aan dek!

ABLdJ

De nieuwe voorzitter
Johan de Leeuw

CDJA-congres. Wij horen in de hitte van de strijd

door: Harm Waterborg

Het CDJA krijgt steeds duidelijker een profiel. De nieuwe structuur is al bekend, er is een politiek pamflet en dergelijke. Een nieuwe voorzitter, ook voor na de fusie dit najaar, is gekozen. Dat gebeurde op zaterdag 17 mei tijdens het vierde CDJA-congres. Het is Johan de Leeuw, tot voor kort vice-voorzitter van de ARJOS. Hij volgt Peter Heukels als voorzitter op.

AFSCHEID

Peter, van beroep huisarts, ging in zijn afscheidstoespraak in op de relatie gezondheid en politiek. Hij vroeg aller aandacht voor de gezondheidstoestand van politieke leiders. Hij noemde verschillende voorbeelden van politieke leiders die ondanks hun slechte gezondheid aanblijven tot de dood, Roosevelt, Stalin en Pompidou. Zij vormen zo een gevaar voor hun land. Peter noemde ook voorbeelden van politieke leiders waarvan de slechte gezondheid niet bekend was. John F. Kennedy die vanwege slecht functionerende bijnieren hormoonpreparaten nam, die het denkvermogen kunnen aantasten. Maar niet alleen in het verleden waren er zieke politieke leiders. Breznev bijvoorbeeld is erg ziek, hij lijdt aan aderverkalking en hoge bloeddruk, heeft aanleg voor suikerziekte en draagt een pacemaker. Het is de vraag of het verantwoord is zo iemand zo veel macht te laten

dragen? Het lijkt er in ieder geval op dat de zwijgplicht van de arts hier zo'n consequenties heeft of kan hebben voor het landsbelang dat ze opgeheven zou moeten worden. „Beter lijkt het dit toe te vertrouwen aan een college van medici en wellicht en enkele anderen om zodoende bij ernstige verstoringen van de gezondheid van onze regeringsleiders tijdig aan de bel te trekken en ervoor te zorgen dat de betrokkene aftreedt voor het soms letterlijk te laat is", aldus Peter sprekend over de onmogelijkheid voor één individu een afweging te maken tussen privé- en landsbelangen.

AANTREDEN

De nieuwe voorzitter, gekozen met een overgrote meerderheid, dankte om te beginnen Peter, een van de mensen van het eerste uur, voor zijn „inzet, leiding en geduld... Het is onze wens dat het jou en jouwengoed gaat de komende jaren!" Na deze dank

zette Johan uiteen hoe hij het voorzitterschap van het CDJA ziet: „Ik heb na ampele overwegingen ja gezegd op het verzoek van het federatiebestuur om voorzitter te worden, voortuitlopend op de fusie de eerste voorzitter van het gefuseerde CDJA. Niet zo maar lichtvaardig ja, want het zal een zwaar karwei zijn om de gefuseerde club gestalte te geven... Bovendien ben ik reeds lang, en ook nu nog van mening, dat de gefuseerde organisatie er mee gediend is als de eerste voorzitter de eerste jaren na de fusie, onvoorziene omstandigheden daargelaten, een stuk continuïteit inbrengt".

„Er zijn kansen, omdat de frustraties van de federatie kunnen worden afgeworpen en eensgezind kunnen de taken van het CDJA als politieke jongerenorganisatie worden aangepakt: – politieke voorlichting en vorming van jongeren dóór jongeren en het meedenken met en kritisch begeleiden van de politiek in het algemeen en de christen-democratie en het CDA in het bijzonder", aldus Johan. Johan leverde ook een bijdrage in de discussie over doelpolitiek. „We moeten ons in de christen-democratie voortdurend in het

spanningsveld bewegen tussen ideaal en werkelijkheid. Het puur je laten leiden door het ideaal, leidt veelal tot getuigenispolitiek. Veel moeilijker is het om de waarden vanuit het evangelie toe te spitsen tot normen voor de praktijk van alle dag. Dat is een voortdurend proces van uitdaging en bezinning. In die zin heeft beginselpolitiek altijd een deel van doelpolitiek in zich. En dat wordt steeds moeilijker als we kijken naar de werkelijkheid van elke dag". Voorts sprak hij over de problemen rond 30 april en het kabinet dat er maar niet in slaagt zijn maatschappelijk draagvlak te verbreden door de relatie tussen matiging en meer werk aan te geven. Sprekend over het lijsttrekkerschap verweert hij van Agt in Indonesië wel bedoeld te hebben wat hij letterlijk zegt niet gezegd te hebben. „Nee, maar politici zijn slim genoeg om zaken niet letterlijk te zeggen maar wel zodanig dat het voor een ieder niet mis te verstaan is wat bedoeld wordt". Johan vond dat er eerst een profiel-schets voor een lijsttrekker moet komen voordat over de man gepraat wordt. Het maken van die schets, „dat is het moment waarop ook wij jongeren onze gedachten kunnen ventileren".

POLITIEK

Het politieke gedeelte vond 's middags plaats. De heren Brox, staatssecretaris en Dijkman, Tweede-Kamerlid, waren aanwezig om hun visie op het probleem van huisvesting, en jongerenhuisvesting in het bijzonder te geven. Zij verkochten allebei hun verhaal erg goed. Het ging er ten minste bij de zaal in als een preek in een ouderling. De heer Brox gaf voor de duidelijkheid nog maar eens aan waarom het kabinet Van Agt het woonrecht voor 18-jarigen heeft erkend en dat dat recht voor 18 tot 21-jarigen maar 4000 van de 110.000 benodigde woningen opeist. Het zijn dus niet de jongeren die de woningnood veroorzaken! Dat komt door gezinsverdunding en foute planning in het verleden („de nationale vergissing, volgens Dijkman). Aan het einde van zijn betoog zei Brox dat er gewerkt wordt met veel verschillende middelen om de woningnood op te lossen maar dat op korte termijn geen algehele oplossing mag worden verwacht. Dijkman begon zijn inleiding met te stellen dat er geen staatssecretaris zoveel gedaan heeft voor de jongerenhuisvesting als Brox. Hij zei dat het tekort best veel groter kon zijn dan de 110.000 van Brox. Hij wees op het gevaar dat valse verwachtingen in deze betekend. Die kunnen leiden tot een noodzaak van geweldsgebruik, althans volgens sommigen. Oplossingen moeten gezocht worden in het overwinnen van de

Vervolg op pagina 7

Mis met de woningbouw

door: drs. ing. J. de Jong

Het is mis met de woningbouw. De problemen stapelen zich huizenhoog op. Woningzoekenden worden ongeduldig. Woningbouwers laten het afweten. Woningbezit lijkt niet meer in trek. Woningen blijken onverkoopt. Ziehier een klein overzicht van enkele moeilijkheden op de woningmarkt. Op iets langere termijn is de situatie veel ernstiger. De discontinuïteit in de bouw steekt zijn kop weer op. Discontinuïteit met zijn kostenverhogende effecten. Discontinuïteit met zijn weinig sociale nevenverschijnselen. Discontinuïteit met zijn negatieve image voor de bouw.

Er is iets mis met het artikel woning. Er is iets fout als woningen, waar zoveel vraag naar is, niet meer gebouwd worden. En dan te bedenken dat de overheid door middel van subsidies genegeen is een belangrijk gedeelte van de woonlasten voor haar rekening te nemen. En ondanks dat zakt de woningmarkt in. In het verleden was er veel vraag naar koopwoningen. Met name premiekoopwoningen waren in trek. Thans laat deze sector het vrijwel volledig afweten. Hoe erg het met de bouw van premiekoopwoningen gesteld is, blijkt uit de onderstaande tabel met afgegeven beschikkingen.

Deze tabel is ontleend aan de brief van staatssecretaris Brox van 13 mei 1980 aan de Tweede Kamer.

	programma 1980	uitgifte per 30 april 1980
woningwetwoningen	30.000	10.008
premie huurwoningen	12.000	3.172
premie koopwoningen	37.000	5.515
totaal	79.000	18.695

De werkelijke situatie is nog slechter. Niet elke afgegeven beschikking leidt immers tot de bouw en tot de verkoop van een woning. Beschikkingen kunnen ingetrokken worden. Woningen kunnen onverkocht blijven. En dit alles in een tijd van woningnood. In de genoemde brief van de staatssecretaris wordt de stagnatie op de markt van koopwoningen toegeschreven aan de volgende factoren:

- het algemene financieel- en sociaal-economisch klimaat en vooral de sombere inkomensverwachtingen;
- de toegenomen woonlasten als gevolg van - in het bijzonder - de hoge rente;
- bestuurlijke factoren, zoals vestigings- en gronduitgifte-regelingen.

Natuurlijk is het waar, dat een geringe inkomensverwachting, een hoge rentestand een overdadige betutteling niet bevorderlijk zijn voor de woningbouw. De werkelijke oorzaak van het huidige woningprobleem ligt evenwel veel dieper. De werkelijke oorzaak is dat wij ons woongenot niet wensen te betalen. Wij menen dat bij woningbouw elementaire economische regels volledig genegeerd kunnen worden. Wij menen dat de relatie tussen woongenot en woonlasten onbepaald weggedrukt kan worden. Nog even en wij menen zelfs dat er voor niets gebouwd kan worden. Helemaal kan het resultaat na verloop van tijd zijn, dat er niets gebouwd wordt.

EERDER

Op 29 april jl. hield de toenmalige minister van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening, drs. J. Gruijters, een inleiding ter gelegenheid van het honderdjarig bestaan van de kalkzandsteen-industrie. Deze ex-bewindsman verklaarde dat de huidige problemen met de woningbouw voor een deel veroorzaakt zijn door het beleid van het vorige kabinet. Volgens drs. J. Gruijters heeft het gestelde in de nota „Huur- en

subsidiebeleid" de woningnood eerder in de hand gewerkt dan dat het oplossingen bood. Tot zover de heer Gruijters. Daarom is het onzin de huidige bewindslieden verantwoordelijk te stellen voor het instorten van de woningbouwmarkt. Waarom zouden de huidige bewindslieden niet in staat zijn een dusdanig beleid te voeren dat er weer behoorlijke woningen voor redelijke prijzen worden gebouwd? Wij zijn echter niet tevreden met behoorlijke woningen. Wij vinden redelijke prijzen nog te hoog. Wij willen goede woningen voor lage prijzen. Misschien is dit met subsidie nog mogelijk. Niet mogelijk is wat sommige politici willen, nl. de beste woningen voor de laagste prijzen. Er is een verband tussen kwaliteit en kosten. Er is een verband tussen woongenot en woonlasten. Dit verband kan niet door allerlei kunstgrepen onbepaald weggedrukt worden. Bij dergelijke wederzijds afhankelijke relaties kan niet tegelijkertijd naar twee uiterste waarden worden gestreefd. Het is immers ook niet mogelijk met het laagste benzineverbruik de hoogste snelheid te rijden. Dergelijke wagens bestaan niet. Het laagste benzineverbruik is geen benzineverbruik en dan staat men geheid stil. Daarom zullen wij onze woonwensen iets moeten inperken. Tevens zullen wij bereid moeten zijn iets meer aan woonlasten te betalen. Eerst dan zal het mogelijk zijn een nog groter debacule op de woningbouwmarkt te voorkomen.

MENSEN WILLEN WONEN

Het is echter niet voldoende een groter debacule te voorkomen. De woningbouwmarkt moet weer normaal functioneren. De woningnood neemt toe. Mensen willen wonen. Binnen het kader van dit artikel is het niet mogelijk een dergelijk ingewikkeld probleem te behandelen. Vandaar dat volstaan wordt met enkele korte opmerkingen. Misschien bestaat de mogelijkheid aan elk van deze opmerkingen later een volledig artikel te wijden.

- In de eerste plaats dient gesteld te worden dat de woningwetbouw aanzienlijk in prijs zal stijgen. In het verleden werden dikwijls kosten van de sociale woningbouw overgeheveld naar de koopsector. Dit geschiedde via het gemeentelijk grondprijnsbeleid

om van koppelverkoop nog maar niet te spreken. Thans is dit niet meer mogelijk. Dure kavels worden nu nauwelijks nog verkocht.

- Voorts is het nuttig bekend te maken dat het woonrecht vanaf 18 jaar alleen gestalte kan worden gegeven als deze jeugdigen tevens bereid zijn de verplichting tot betaling van redelijke woonlasten op zich te nemen. Dit is geen verwijt aan jeugdigen, maar aan politici om geen illusies te wekken, die alleen gerealiseerd kunnen worden ten koste van ouderen, die al veel langer woningzoekend zijn.

- Tenslotte dient de dynamische kostprijs vervangen te worden door een systeem dat de woonlasten niet naar een onzekere toekomst verschuift. Bij het systeem van dynamische kostprijshuren is bedrijf-economisch gezien de hoogte van de noodzakelijke huurverhoging reeds bepaald door het verschil tussen het gegarandeerd rendement en de aanvangshuur. Men heeft huurverhogingen nodig omdat men in het begin te weinig betaalt. Dit heeft niets met de ontwikkeling van de bouwkosten te maken, zoals sommige leden van de Tweede Kamer menen. Men kan toch ook niet de afbetaling op een televisietoestel staken, omdat kleuren-tv in prijs gedaald is? Natuurlijk zijn lage aanvangshuren leuke dingen voor de mensen. Ook zijn geringe huurverhogingen leuke dingen voor de mensen. Maar voor hetzelfde geld twee keer leuke dingen doen, is niet mogelijk.

Tijdens het bewind van staatssecretaris Van Dam zijn de aanvangshuren vastgesteld op basis van huurverhogingen van 8%. In werkelijkheid heeft er met behulp van de VVD zelfs éénmaal een huurverhoging van 5% plaatsgevonden. Vandaar dat de overheid met ingang van 1985 jaarlijks enkele honderden miljoenen bij moet passen om aan haar garantieverplichtingen te voldoen. Gezien dergelijke uitgaven een jaar eerder - bij de opstelling van de begroting - reeds onderwerp van discussie zijn, kan terecht de vraag gesteld worden of de woningbouw 1984 nog wel haalt?

Niet naar Moskou

door: Hans Gualthérie van Weezel, lid Tweede Kamer voor CDA

Afgezien van het politieke element lijken de Olympische Spelen ook vanuit sportief standpunt zodanig aangetast, dat zelfs de meest fervente sportman of -vrouw zal moeten erkennen dat meedoen thans weinig anders meer is dan strijden om een tweederangs eer. De zekerheid dat ook op sportgebied leidinggevende landen als de Verenigde Staten (zwemmen en atletiek) en West-Duitsland (hockey) in ieder geval zullen wegblijven maakt immers elke vergelijking van elkanders kunnen bij voorbaat onmogelijk. Applaus zal dan ook nauwelijks klinken voor hen die in Moskou tot overwinnaar uitgeroepen zullen worden. Voor de sportlieden die hier de rekening van de politiek moeten betalen begrijpelijk verdriet, teleurstelling en frustratie. Voor anderen echter nauwelijks minder grote zorgen over het gebrek aan eenheid in denken over een politiek zo gevoelige zaak. Het gaat immers al lang niet meer om sport alleen en de onberekenbare Carter. De samenhang binnen het Atlantisch Bondgenootschap vormt immers de voorname inzet van het spel.

GEVOEL

Achteraf kan men zich natuurlijk afvragen of Carter wel het juiste pressiemiddel gehanteerd heeft. Dit te meer daar nog voor de arrestatie van Sacharov de boycot van de Spelen door hem geproclameerd werd. Dit neemt echter

niet weg dat men van goede huize moet zijn om, nu Moskou van dissidenten schoon gemaakt wordt, te doen alsof er niets aan de hand is. Wat het laatste betreft spant Frankrijk de kroon door, in tegenstelling tot de re-

geringen en parlementen van het Verenigd Koninkrijk, West-Duitsland, Noorwegen en Nederland, nog steeds te doen of de neus bloedt. Hiermee wordt het de Franse sportorganisaties nauwelijks mogelijk gemaakt enig afdoende politieke richtlijn te geven. Het is dan ook begrijpelijk dat van de grote Westeuropese landen, Frankrijk het meest bekritiseerd wordt. Die kritiek geldt met name van de kant van de Verenigde Staten. Aan de Franse regering wordt dan ook verweten, dat zij op een cruciaal ogenblik haar steun aan de Amerikaanse politiek heeft onthouden, terwijl zij naar Amerikaans oordeel juist moreel verplicht was die steun te verlenen. Hoezeer Amerika aan één en ander tilt bewijst alleen al de tenen van tal van Amerikaanse commentaren waarin steeds duidelijker wordt dat t.a.v. Iran er minder van Europa gevraagd wordt dan jegens Afghanistan. Het gemiddelde, mijns inziens gezonde, oordeel blijft n.l. dat ondanks het niet opgeloste gijzeldrama en het Amerikaanse prestige verlies ter zake, men ook in Amerika niet wil dat Iran in Russische armen wordt gedre-

ven. Wat de Amerikanen echter niet kunnen inzien is hoe de ontspanning in Europa gehandhaafd zou kunnen worden terwijl die tegelijkertijd in Centraal-Azië verbroken zou zijn.

VERANDERINGEN

Het is met het oog op het bovenstaande, dat zich in de Amerikaanse houding t.a.v. de individuele bondgenoten een kentering begint voor te doen. Werd nog voor Afganistan de Bondsrepubliek als belangrijkste bondgenoot beschouwd, moet thans geconstateerd worden dat Engeland momenteel deze plaats lijkt te hebben overgenomen. Alhoewel de Duitse Bondskanselier nog steeds gerespecteerd wordt, zijn de hartelijke gevoelens van weleer aan beide zijden van de Amerikaans-Duitse alliantie verdwenen. Dit gevoel wordt nog versterkt door de komende reis van Schmidt naar Brezjnev. De „klandestiene" ontmoeting van de Russische en de Franse presidenten daargelaten, wordt het steeds duidelijker dat de vastbeslotenheid van de Britse premier ter zake en het succes van Lord Carrington in Zimbabwe, meer instemming in

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter: A. Buntsma, drs. M. Smits, drs. A. J. van Dulst: Wm C. de Kruijff: D. Rebbel: Drs. H. van Sparring: Drs. G. van Leijenhorst: Govert Veldhuijzen en mevrouw E. Sleyser-Tegelair

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema: Dr. E. Bleumink, Prof. Dr. J. W. van Hulst: Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES
Postbus 33822
2503 BC 's Gravenhage

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van nieuwe abonnees, advertenties, adresveranderingen, weekblad:

Stichting „Uniepers"
Van Deventerlaan 49.
2271 TV Voorburg.
tel. 070-861520
(uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs f 30,- per jaar.
Vooruit te voldoen op postrekening 70154.
Voorburg t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U. Postbus 67
3770 AB Barneveld.
Telefoon (03420)-6141.

UNIEBUREAU
HET BUREAU VAN DE CHR HIST UNIE, Wassenaarseweg 7
2596 BC 's Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander" te zenden aan:
Bureau CHU,
Wassenaarseweg 7,
2596 BC 's-Gravenhage
Telefoon (070) 244516

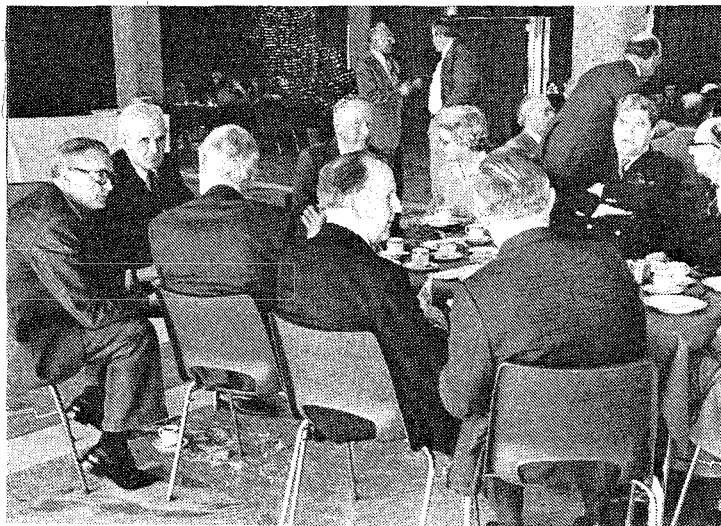
Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de De Savornin Lohmanstichting is: 070-246791.

Er zal een ander huur- en subsidiebeleid moeten komen. Binnen dit beleid zal er een relatie moeten zijn tussen woongenot en woonlasten. Binnen dit beleid zullen alleen zij subsidie mogen genieten, die het werkelijk nodig hebben. Dit betekent een verschuiving van objectsubsidie in de richting van individuele huursubsidie. Misschien behoeft het dan met dezelfde overheidsmiddelen niet mis met de woningbouw te blijven.

De schrijver van dit artikel, drs. ing. J. de Jong is CDA-gemeenteraadslid te Alphen aan den Rijn.

Amerika genieten dan de experimenten van Giscard en Schmidt anderzijds. Hoe men hier ook over denken moge, het resultaat van alles is wel dat van enige eenheid in het Westerse blok steeds minder sprake is. Voor de Nederlandse regering bestond er derhalve nauwelijks enige keus dan het advies van niet te gaan. Jammer blijft het echter, dat de vraag van het nut van de Spelen in Moskou bij alles wat achtergebleven is. Primair ging het immers, afgezien van de sport, om de mogelijke contacten met hen die anders willen. Door de arrestatie van Sacharov en andere dissidenten werd deze illusie echter aan velen ontnomen. Het is daarom, en niet direct om Afganistan, dat de helft van de PvdA-fractie in de Tweede Kamer uiteindelijk stemde voor een boycot van de Spelen. Deze stellingname siert hun en komt overeen met datgene wat vele anderen binnen en buiten parlement hierover denken. Het zou echter te simplistisch zijn alles onder de noemer van de mensenrechten te brengen en Afganistan zodoende buiten beschouwing te laten. Neen, het waren allebei.

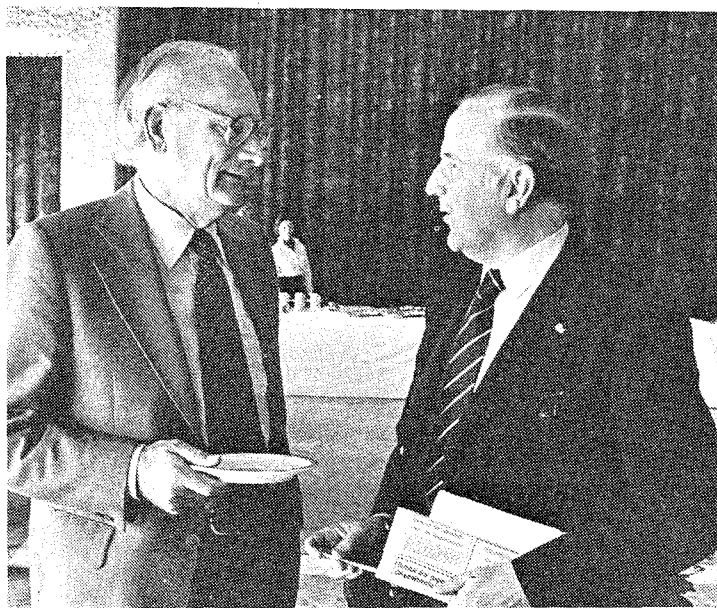
Foto-impressie van de algemene vergadering-1980 van de Christelijk-Historische Unie

Oude bekenden spraken met elkaar op de algemene vergadering 1980 van de CHU. Op de foto zijn ondermeer te zien minister mr. W. Scholten, staatssecretaris drs. D. F. van der Mei, de oud-ministers dr. R. J. H. Kruisinga, drs. B. J. Udink en mr. C. van Veen en Europarlementariër mr. J. C. Jansen van Raay. (Foto: Nick Morelis te Capelle aan den IJssel.)

Tijdens de lunchpauze van de algemene vergadering van de CHU: kamerleden in gesprek met Unieleiden (foto: Nick Morelis te Capelle aan den IJssel).

Op de algemene vergadering 1980 van de CHU: dr. J. W. van Hulst, voorzitter van de CDA-fractie in de Tweede Kamer in gesprek met mr. C. van Veen, lid van de Unieraad (rechts).

(Foto: Nick Morelis te Capelle aan den IJssel.)

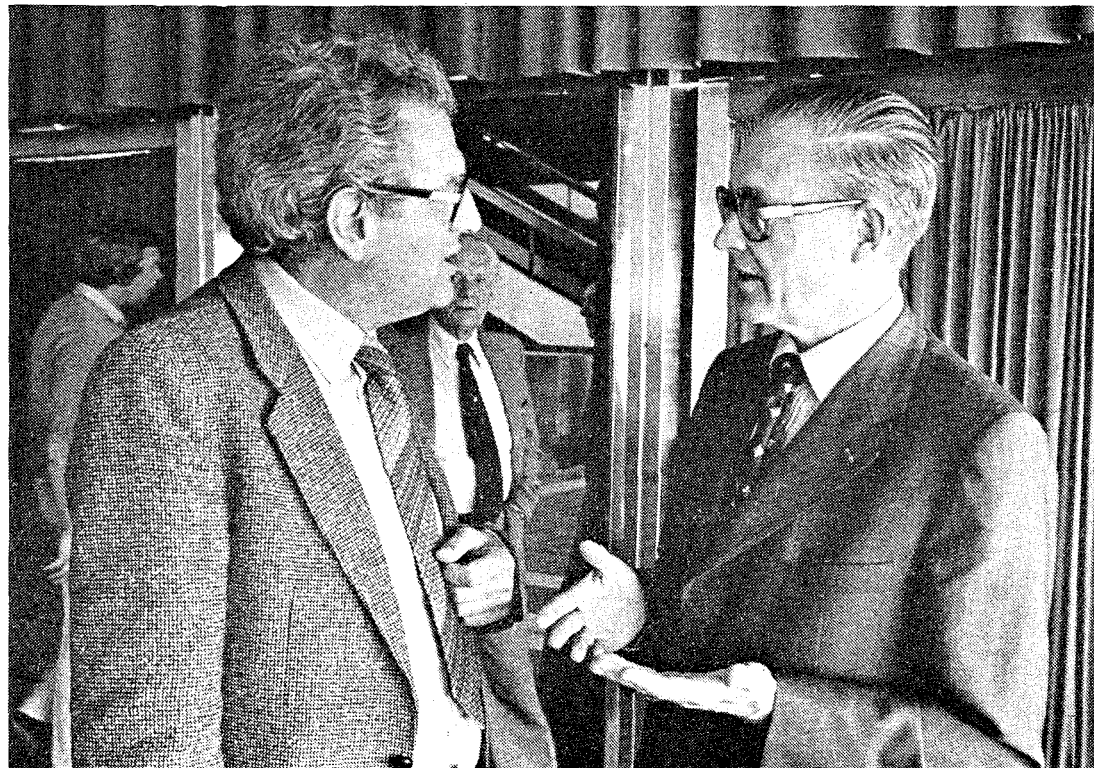

Een blik op het Uniebestuur tijdens de jaarrede van CHU-voorzitter dr. L. M. van Leeuwen op de te Rotterdam gehouden jaarvergadering 1980 van de CHU. (Foto: Nick Morelis te Capelle aan den IJssel.)

De christen-democratische Europarlementariër T. Tolman (oud-lid van de Tweede Kamer voor CDA/CHU) spreekt de algemene vergadering van de CHU toe

(foto: Nick Morelis te Capelle aan den IJssel).

Minister mr. W. Scholten van defensie (rechts) op de algemene vergadering van de CHU te Rotterdam in gesprek met drs. G. van Leijenhorst, de politieke voorman van de CHU (foto: Nick Morelis te Capelle aan den IJssel).

Engeland en het Euro-parlement

door: drs. B. Beumer, lid EVP-fractie Europese parlement

Degenen, die vinden en hopen, dat het Europa van de negen een constructieve mee-orderende rol in de wereld zal spelen, beleven weinig opgewekte dagen. Terwijl het „buitenland”, de EEG als zodanig steeds meer in een actiever politieke rol wenst te zien (Amerika – Iran, landen in het Midden-Oosten; Zuid-Amerika) weerspiegelt het binnengeburen overtrokken nationalisme en verdeeldheid. Een duidelijk bewijs van het één en het ander toonde de Luxemburgse top. Enerzijds Japan, dat liet weten zich te willen aansluiten bij de EG-reacties op Iran (belangrijker externe politieke betekenis dus), anderzijds het falen een oplossing te vinden voor de Engelse klacht dat ze de EG te duur vinden. Ik beschouw het gelijk dat Engeland heeft toch kleiner dan zijn ongelijk. Je kunt je voorstellen, dat een land als Engeland, waarvan het nationaal inkomen 25% minder bedraagt (per hoofd) dan het Duitse, terwijl het toch meer aan de EG bijdraagt, daarover niet bijster tevreden is.

Je kunt er wel begrip voor hebben, als de Engelsen daar met name ook het landbouwbeleid op aankijken, dat immers de EG het meeste kost, juist ook voor produkten die over zijn (zuivel), terwijl ze er zelf in relatief beperkte

mate van profiteren. Maar daar staat wel wat tegenover. De Engelsen hebben onderhandeld en heronderhandeld over de toetredingsvoorwaarden tot de EG en daarmee worden ze nu geconfronteerd.

GEMENEBESTPARTNERS

De Engelsen importeren nog steeds vrij veel landbouwprodukten uit oude Gemeenebestpartners als Australië en Nieuw-Zeeland. Dat betekent dan ook wel heffingen aan de milieu-grenzen, hogere prijzen, minder subsidies. Tenslotte hebben de Engelsen minder dan mogelijk was geprofiteerd van de extra ruimte, die de gemeenschappelijke markt biedt. Een industrieel beleid, dat zich daarop doelgericht had inge-

zet zou ongetwijfeld groter voordelen hebben kunnen bereiken. Niettemin zijn de overige 8 landen de Engelsen redelijk tegemoetgekomen (ruim 70% van de gestelde eisen), maar het bleek niet toereikend. Toen de Engelsen min of meer akkoord waren met de hoogte van de toegezegde compensaties eisten ze die voor ten minste 3 jaar. Dat ging vooral de Fransen („laat de Engelsen zelf maar eens orde op zaken stellen”), maar ook de wat toeschietelijker Duitsers te ver.

En ondanks nog laatste bemiddelingspogingen van de Benelux-landen was er de mislukking. Mevrouw Thatcher werd in Engeland ontvangen als een heldin (niet in het minst ook gevierd door de oppositie), terwijl je je moet afvragen wat dan wel het reëel positieve effect is voor de Engelsen. Het effect van de EG is in elk geval negatief: de Europese burgers hebben in deze sombere dagen maar weinig constructiefs gezien.

INVLOED PARLEMENT

Staat het parlement daar nu helemaal buiten? Zeker niet! Na de kloeke wijze waarop het parlement de Raad van ministers met begroting en al terugwees (niet een echt vernieuwend beleid op sociaal en regionaal ge-

bied, te schriep op het gebied van de ontwikkelingssamenwerking) is het landbouwdebat toch een tegenvaller geworden. Per saldo kon het parlement niet een meerderheid opbrengen voor een duidelijk beleid, dat rekening houdend met de inkomens van de boeren (de EVP-fractie heeft + 5% voorgesteld) tegelijkertijd overproductie krachtiger zou terugdringen.

Dat zou voor de Engelsen meer perspectief geboden hebben en mogelijk de onderhandelingen in de Raad wat hebben vermakelijkt.

Deze week heeft de EVP-fractie een studieweek in Frankrijk. Een van de agendapunten is: hoe zou het parlement als zodanig beter, vooral ook effectiever kunnen opereren en wat kunnen we als christen-democraten doen om niet alleen de eigen club er zo goed mogelijk te laten uitkomen, maar ook het parlement als zodanig. Ik hoop dat de fracties zich die vraag willen gaan stellen. In de begrijpelijke spanning tussen eigen partij-politieke profilering en de noodzaak van parlementair meemarcheren om gewicht in de schaal te kunnen leggen, heeft het laatste omgezet nog te weinig kansen gekregen. Juist nu mag van het Europese parlement een evenwichtiger benadering worden verwacht.

Europese impressies vanuit La Grande Motte

door: Teun Tolman, lid Europees parlement voor EVP

In de week van 5-7 mei kwam de fractie van de christen-democratische Europese Volkspartij (EVP) in het Europese parlement bijeen voor studie. Voor de directe verkiezingen was het reeds gebruikelijk om regelmatig tijdens studiedagen zich te bezinnen op actuele vraagstukken. Deze traditie wordt voortgezet. De bijeenkomst vond plaats in La Grande Motte, een Frans vakantieoord aan de Middellandse Zee. Terwijl de Nederlanders uitbundig konden genieten van de stralende zon, regende het hier vaak pijpenstelen! Dat heeft echter geen afbreuk gedaan aan deze conferentie. Een drietal thema's is aan de orde geweest: institutionele problemen, economische en monetaire politiek en wergelegenheidspolitiek. Tussen de bedrijven door was er gelegenheid om een tweetal excursies mee te maken. Een bezoek aan een van onze leden, de heer d'Ormesson viel haast letterlijk en figuurlijk in het water.

IRAN

De actuele politiek kwam ook nog even om de hoek kijken. Er was een uitnodiging van de Iraanse Regering aan het Europese Parlement om een bezoek te brengen aan dit land. Het advies van het fractiebestuur en de delegatieleiders was unaniem afwijzend. Dit advies werd overgenomen door de fractie. Op dit moment in het midden latende of een uitnodiging aan het parlement formeel op zijn plaats is, kan een uitnodiging niet in overweging genomen worden, zolang dit land de meest elementaire rechten van de mens met voeten betreedt.

GASTEN:

Zoals gebruikelijk op congressen kunnen er gasten aanwezig zijn. Ditmaal heeft mr. Scott Hopkins, de voorzitter van de Europese democraten (Engelse conservatieven) een belangrijk deel van de conferentie bijgewoond. In zijn bijdrage beklemtoonde hij nogmaals de uitdrukkelijke wens om binnen de Europese Gemeenschap te blijven ondanks de problemen welke voor zijn land zwaarwegend zijn. In meer persoonlijke contacten was merkbaar dat hij vraagtekens stelde bij de te grote vasthoudendheid van mevrouw Thatcher

inzake de financiële wensen. Waarschijnlijk een gemiste kans op een aanvaardbaar compromis.

INSTITUTIONELE VRAAGSTUKKEN:

Een drietal rapporteurs had zich verdiept in de problematiek van de institutionele vraagstukken. Naast prof. Cerexh en prof. Teitgen zorgde ons lid Sjouk Jonker voor een bijdrage. In dit kader is het ondoenlijk een volledig overzicht te geven van het besprokene. Wel een weergave van enkele punten die zeker belangrijk zijn. Jonker wees erop dat uitgangspunt voor ons werk is het E.V.P.-program, waaraan belangrijke institutionele rapporten ten grondslag liggen (Fürler, Scelba, Betrand, Lücker, Blumenfeld, Tindemans enz.). Wij willen een democratische gemeenschap uitlopend in een Europese unie, die op de topconferentie van Parijs in 1972 in uitzicht werd gesteld. Hoewel het er naar uitziet dat de regeringsleiders van hun toenmalige politieke moed zijn geschrokken, zal de E.V.P.-fractie dit uitgangspunt niet verloochenen. De verhouding parlement-commissie en uiteraard de verhouding parlement-ministerraad stond in het middelpunt van de belangstel-

ing. Met maar ook zonder verdragswijziging zijn er wensen en mogelijkheden, aldus Sjouk Jonker. De ministerraad verplicht zich tot uitbreiding van de overlegprocedure, waarbij het medebeslissingsrecht van het parlement wordt uitgebreid tot het terrein van de wetgeving. De ministerraad verplicht zich bij afwijking van het advies van het parlement de overlegprocedure te beginnen. De ministerraad verplicht zich geen wetgeving tot stand te brengen als de inhoud daarvan wezenlijk zou afwijken van het resultaat van de overlegprocedure. De ministerraad verplicht zich in de overlegprocedure met het parlement vertegenwoordigers zonder bindend mandaat te sturen, zodat compromissen niet bij voorbaat uitgesloten worden. De ministerraad verplicht zich bij wetgeving het parlement mee te delen op welke gronden hij geen gevolg heeft gegeven aan de mening van het parlement, of waarom hij daarvan is afgeweken. Dit zou desnoods vertrouwelijk kunnen geschieden in de desbetreffende parlementaire commissie, waarbij wel de houding die de afzonderlijke lid-staten hebben aangenomen vermeld moet worden. De ministerraad staat toe in zijn vergaderingen, resp. zijn commissies, vertegenwoordigers van het Europese parlement toe te laten. De ministerraad verplicht zich in de voltallige vergadering van het parlement verklaringen af te leggen als het parlement dit vraagt. De ministerraad verplicht zich in voltallige vergaderingen of in de parlementaire commissie zich niet uitsluitend door zijn voorzitter te laten vertegenwoordigen, maar ook door ministers uit de andere lid-staten, als het parlement dit nadrukkelijk vraagt. Van prof. Cerexhe noteren wij met name zijn commentaar ten aanzien van de Europese ministerraad. Drie factoren hebben de aard en de werking van de raad grondig gewijzigd.

1. allereerst is in weerwil van de bepalingen van het verdrag de unanimiteitsregel ingevoerd. Deze werkwijze heeft het karakter van de raad grondig omgebogen en hem tot een intergouvernementeel orgaan gemaakt;
2. verder, en dit is een tweede verwijt dat men hem kan toesturen, heeft de raad de beslissingsbevoegdheid en de wetgevende macht monopoliseerd.
3. tenslotte heeft de invoering van raden per sektor – de zogeheten „gespecialiseerde raden” – geleid tot een gebrek aan eenheid en samenhang op communautair niveau.

Deze grondige verschuiving van het institutionele evenwicht heeft tot twee gevolgen geleid die de werking van de communautaire instellingen hebben ondermijnd en nog steeds ondermijnen, te weten: een politiek vacuüm en een crisis in de besluitvorming

POLITIEK VACUÛM

Het ontbreken van een echt politiek beslissingscentrum heeft zich pas goed doen gevoelen toen de integratie zo ver was gevorderd dat de automatisch uit het verdrag voortvloeiende verplichtingen (afbraak van de tariefmuren en contingenten) waren uitgevoerd, en iedere verdere stap naar de integratie de uitstippeling en de uitvoering van een gemeenschappelijk beleid vereiste.

CRISIS IN BESLUITVORMING

Het is onjuist te beweren dat er in Europa geen wil tot eenmaking bestaat. Er is geen staatsman te vinden die zich geen overtuigd aanhanger van de Europese eenmaking noemt. Een abstracte wil om met de opbouw van een verenigd Europa vooruitgang te boeken bestaat wel degelijk, maar wat in hoge mate ontbreekt is de mogelijkheid om deze wil in de dagelijkse werkelijkheid om te zetten. Het institutionele kader van de gemeenschappen vertoont de laatste tijd een toenemende onmacht: niet de wil ontbreekt, maar het vermogen tot optreden.

Boekbespreking

„Van Willem I tot Beatrix, bij de gratie Gods”.

Samenstellers: Henk Brinkman, Aat de Kwant en Bert v. d. Ros.
Uitgever: J. P. v. d. Tol, Dordrecht, 94 pagina's, geïllustreerd.
Prijs: f 10,50.

In negen hoofdstukken bespreken de auteurs achtereenvolgens: Van Willem I tot Beatrix – Oranje en de democratie – Monarchie of Republiek? – Het geijkte Koningschap – Echtgenoot van een Koningin – Begrenzing van de koninklijke macht – Grondwetwijzigingen – Vorsten en monarchen in de wereld – Koningin in dienst van God.

Het is een vlot geschreven en leuk geïllustreerd boek van een drietal (oud)-journalisten en parlementaire redacteurs van het Reformatorisch Dagblad. Als men deze achtergrond kent, weet men de schrijvers ook ongeveer politiek in te delen en waardeert men hun instelling ten opzichte van een zoals zij zeggen: monarchistische republiek of een republikeinse monarchie. Interessant is de conclusie van de schrijvers op blz. 40: Democraten 1700 – over Willem de Zwijger: „Hij die een afkeer toonde van extremisme in welke vorm dan ook, pleitte voor een democratisch geheel waarbij voldoende zekerheid bestond voor de bescherming van de minderheid. Vrijheid is altijd vrijheid voor anderen”, zo luidde zijn devies.

In tegenstelling tot heel wat tijdgenoten wilde hij vrijheid van godsdienst en pleitte hij voor een harmonieuze samenwerking tussen roomskatholieke en calvinistische landgenoten. In dit opzicht zou hij in onze tijd tot de voorstanders van het CDA gerekend kunnen worden”. Einde citaat.

U ziet, het CDA kan zich volgens deze scribenten op een uitstekende historische afkomst beroepen.

N.B.: Bij de literaturopgave miste ik het bekende handboek van Groen van Prinsterer inzake de vaderlandse geschiedenis!

Jan de Swart.

Ernstige situatie in EG door mislukken top

Van een medewerker

Door het mislukken van de top in Luxemburg is een ernstige situatie in de Europese gemeenschap (EG) ontstaan.

Dit stelde de christen-democraat Van Iersel in een motie die hij indiende tijdens het debat dat de Tweede Kamer dezer dagen hield over de top. In de motie wordt verder gezegd dat de financiële problematiek rond de Britse bijdrage niet geïsoleerd mag worden van andere beleidsonderdelen en dat een oplossing moet worden gevonden vóór de eerstkomende top 13 en 14 juni in Venetië. De Nederlandse regering wordt uitgenodigd hieraan met een evenwichtig pakket van maatregelen een bijdrage leveren.

Minister Van der Klaauw van Buitenlandse Zaken, die de christen-democratische motie een ondersteuning van zijn beleid noemde, meende dat de oplossing voor het probleem van de Britse bijdrage en de daaraan gekoppelde zaken gevonden moet worden tijdens het informeel overleg dat hij en zijn collega's in Napels hebben. „De politieke wil moet aanwezig zijn. Om een oplossing te vergemakkelijken zullen daar ook tegen de gewoonte in, het comité van permanente vertegenwoordigers en topambtenaren aanwezig zijn”, aldus de bewindsman. Een zware verantwoordelijkheid voor het mislukken van de top legde Van der Klaauw bij de Britse premier Margaret Thatcher. Uitspraken na afloop van Luxemburg gedaan over kernenergie waren volgens hem

voor Nederland niet bindend. „Het uitgegeven document was geen gezamenlijk communiqué maar bevatte slechts de conclusies van de voorzitter”. In Napels gaan, aldus Van der Klaauw, de ministers van Buitenlandse Zaken ook spreken over het rapport van de drie wijzen.

VOLDOENING

Een tweede christen-democratische motie tijdens het debat was van de hand van Jan Nico Scholten. Hij sprak zijn voldoening uit over de solidariteit die de EG had getoond met de Verenigde Staten en stelde dat Nederland, in nauw overleg met de Europese partners, creatief moest zijn in het zoeken naar oplossingen voor de gijzeling in Teheran. Zijn fractiegenoot Van Iersel noemde de top in

Luxemburg „treurig, juist nu Europa eenheid nodig is”. Hij vond dat niet in Venetië voor de derde maal over de Britse bijdrage mag worden gepraat. „De aanbiedingen in Luxemburg waren volstrekt redelijk”. Volgens de christen-democraat moet nog deze maand op basis van deze voorstellen een compromis worden bereikt. De woordvoerder van D'66, Suzanne Bischoff vond dat Nederland ook in de toekomst bij het zoeken naar oplossingen solidair moet zijn met de acht. Wel moet men afstand nemen van de Franse harde lijn. De sancties tegen Iran vond hij minder geslaagd. Het optreden van de EG ten aanzien van Afghanistan was volgens haar creatiever geweest. In antwoord op een vraag van mevrouw Bischoff bevestigde de minister Van der Klaauw dat bondskanselier Schmidt namens de Gemeenschap kan spreken als hij naar Moskou gaat met zijn ideeën over de Afghaanse kwestie en de wapenbeheersing voor middellange afstands-raketten. Max van der Stoel (PvdA) vond dat nu ook het compromis over de landbouwvoorstellen was verdwenen, Nederland van de gelegenheid gebruik moest maken om bezuiniging en het wegwerken van overschotten te bepleiten.

Dit in overeenstemming met de wensen van het Europees Parlement. Een motie van hem hierover werd door minister Van der Klaauw ontraden. Van der Stoel kenschetste de situatie in Europa na Luxemburg als „ernstig”. Een motie waarin hij initiatieven vroeg ten aanzien van Iran, Afghanistan, Israël, SALT II, de ideeën van Schmidt, het MBFR-overleg en de veiligheidsconferentie in Madrid was volgens Van der Klaauw „met alle respect voor mijn voorganger” een pot-pourri.

De liberaal Bolkestein stelde dat ook in Luxemburg weer was gebleken dat Frankrijk te veel koppelde en Nederland te weinig. Nederland zou nu maar eens de door Frankrijk gewilde wijziging van het Euratom verdrag moeten koppelen aan de Franse zoutlozingen in de Rijn. Ook zag de VVD-woordvoerder kansen liggen om het Luxemburgs akkoord waarbij beslissingen met eenstemmigheid dienen te worden genomen eindelijk van tafel te krijgen. In ruil voor verhoging van de landbouwprestaties zou Frankrijk akkoord moeten gaan met afschaffing. Bolkestein bepleitte meer consultaties met de VS in Atlantisch kader. „Consultaties zoals die in Europa plaatsvinden in het kader van de Europese Politieke Samenwerking”.

De SGP-er Van Rossum was niet verbaasd over het mislukken van de Luxemburgse top. Zijn ouders hadden hem al geleerd dat geen zegen kan rusten op werk dat zondags wordt gedaan.

Hij vroeg de bewindsman van Buitenlandse Zaken in het vervolg de zondagsrust in acht te nemen. Deze antwoordde hierop dat in het bijzonder premier Van Agt bezwaar had aangetekend tegen de top op zondag, maar dat dit de enige datum was die andere schikte. Hij beloofde de staatkundig gereformeerde parlementariër echter dat Luxemburg een uitzondering zou blijven.

De communist Marcus Bakker stelde dat in Luxemburg uitspraken waren gedaan op het terrein van de internationale politiek. „Zaken waar de Gemeenschap niets mee te maken heeft”. Bakker verklaarde dat men tot een vermindering van de landbouwuitgaven moest komen omdat anders de consument de dupe zou worden. Koekoek (boerenpartij) stelde dat zelfs niet serieus naar oplossingen van de landbouwproblemen was gezocht terwijl Waltmans (PPR) vond dat Nederland in Luxemburg meer voorbehoud had moeten maken ten aanzien van kernenergie.

Nogmaals: apotheker en apotheekhoudende arts

door: drs. C. B. J. van Haarlem

Het artikel van Ad Lansink in „de Nederlander” van 14 maart 1980 verdient, — om volledig te zijn —, enige aanvullingen van mijn kant.

— De geneesmiddelenvoorziening behoort, als onderdeel van de gezondheidszorg, van hoge kwaliteit te zijn. Ter waarborging van deze kwaliteit bepaalt de Wet op de Geneesmiddelenvoorziening (WOG), dat de geneesmiddelenvoorziening moet plaatsvinden door en onder toezicht van speciaal daarvoor opgeleide personen: de apothekers. Om de zelfde reden is de medische verzorging in handen gelegd van de artsen.

— Het belang van de patiënt is het meest gediend met een geneesmiddelenvoorziening van hoge kwaliteit, dat wil zeggen een geneesmiddelenvoorziening die tot doel heeft dat het juiste geneesmiddel, op de juiste wijze bereid, in de juiste dosering en in de juiste verpakking, met de juiste informatie, aan de juiste patiënt, op het juiste moment wordt afgeleverd.

— De geneesmiddelenvoorziening in handen van een arts, is een geneesmiddelenvoorziening in handen van iemand die:

- op dit terrein niet deskundig is;
- reeds een ander beroep uitoefent, dat zijn volledige aandacht en inzet eist.

— Intrekking van een vergunning zal nimmer de medische verzorging in gevaar brengen, omdat volgens de wet intrekking niet mag plaatsvinden als de bevolking daardoor zonder voldoende medische hulp zou komen.

— De intrekking van aan apotheekhoudende artsen verleende vergunningen tast ook hun bestaanszekerheid niet aan, omdat:

- alle artsenpraktijken, grote en kleine, door de grote vraag zeer goed verkoopbaar blijken te zijn;
- apotheekhoudende artsenpraktijken gemiddeld ruim

10 procent groter zijn dan de normatieve niet-apotheekhoudende artsenpraktijken.

— Het dienstbetoon van apotheken van apothekers op het platteland is niet minder of anders dan het dienstbetoon van apotheken in stedelijke gebieden. Het dienstbetoon van apotheken van apothekers op het platteland is wel anders, maar niet minder dan van doktersapotheken.

— De apotheker is niet alleen nodig voor een deskundige bereiding en aflevering van geneesmiddelen, voor de medicatiebewaking en de voorlichting aan de patiënten en de artsen, maar ook als laatste schakel tussen patiënt en arts, voor een onafhankelijke controle van de voorgeschreven geneesmiddelen, ter voorkoming van fouten en vergissingen.

— Een verdeling van Nederland in een „stedelijk gebied” — met een hoogwaardige geneesmiddelenvoorziening —, en in een „plattelandsgedebied”, — dat onnodig op een lager geneesmiddelenvoorzieningsniveau wordt gehouden dan uit een oogpunt van de volksgezondheid gewenst en verantwoord is, en waarop de patiënt recht heeft — kan nimmer de bedoeling van onze wetgever zijn noch worden.

— De eigen bereidingen liggen in de apotheken van apothekers gemiddeld op 20 procent, maar deze z.g. magistrale receptuur neemt wel circa 40 procent van de werktijd, circa 60 procent van de werkruimte en circa 80 procent van het analytisch-geneesmiddelenonderzoek in mijn apotheek in beslag.

DUIDELIJK

— Dat de kosten voor hoogwaardige geneesmiddelenvoorziening door apotheken van apothekers hoger zijn is duidelijk en verklaarbaar:

- De huidige geneesmiddelenwetgeving eist onder meer, dat in apotheken van apothekers ruimten aanwe-

zig dienen te zijn voor: receptuur/laboratoriumonderzoek/steriele geneesmiddelen/opslag geneesmiddelen/huishoudelijke dienst/administratie/wachtende patiënten (totaal circa 250 vierkante meter).

b. voorgeschreven dat de apotheek van een apotheekhoudende geneeskundige (slechts) moet bestaan uit ten minste één lokaal, uitsluitend bestemd en ingericht voor bewaring, bereiding en aflevering van geneesmiddelen!

2a. De verplichting tot aanstelling van gediplomeerde en beëdigde medewerkers, zoals b.v. in mijn apotheek; 2 apothekers/6 apothekers-assistenten/1 analyste (totaal 10 personen)

b. Bij de circa 1250 doktersapotheken zijn circa 500 gediplomeerde apothekersassistenten werkzaam d.w.z. dat in 60% van de doktersapotheken geen gediplomeerde medewerkers (apothekersassistenten) werkzaam zijn.

3. Om verzekerd te zijn van hoogwaardige kwaliteit worden in mijn apotheek de geneesmiddelen betrokken van de erkende farmaceutische groothandel, en waar alleen de „loco-geneesmiddelen” (goedkope) verkrijgbaar zijn, waarvan het patent vervallen is. Het voorradige geneesmiddelen-pakket is groot.

4. De kosten van de geneesmiddelenvoorziening wordt in belangrijke mate bepaald door het voorschrijfpatroon van de arts (circa 50 procent).

BELANGRIJK

Hoogst belangrijke gegevens voor de CDA-fractie in de Tweede Kamer, die nochtans een nader onderzoek vergen, met name rond de vraag of op het

platteland dan toch een hoogwaardige geneesmiddelenvoorziening voor de patiënt is gewaarborgd. Een ontkennend antwoord op deze vraag heeft natuurlijk verstrekkinge betekenis.

Het is daarom volgens mij de hoogste tijd dat artsen, die naast hun medische praktijk een (tijdelijke) vergunning aanvragen voor het bereiden en afleveren van geneesmiddelen ten plattelande, eerst minstens een halfjaar stage hebben gelopen in een apotheek van apothekers.

Dit komt niet alleen ten goede aan de geneesmiddelenvoorziening ten plattelande, maar zou ook een betere verstandhouding met, en een grotere waardering voor de apotheker en zijn apotheek kunnen betekenen.

Overigens is de KNMP met recht van oordeel, dat in die gevallen waarin de geneesmiddelenvoorziening nog niet vanuit een apotheek van een apotheker kan plaatsvinden, deze dan dient plaats te vinden vanuit de doktersapotheek waarin tevens een gediplomeerde apothekersassistent(e) werkzaam is, maar dan onder verantwoordelijkheid van een apotheker.

Alvorens een standpunt in te nemen zou de CDA-fractie in de Tweede Kamer ter plaatse moeten toetsen, of de WOG ter waarborging van kwaliteit en onafhankelijkheid, met recht het controleren, bewaken, bereiden en afleveren van geneesmiddelen dwingend opdraagt aan daarvoor ruim acht jaren aan de universiteit opgeleide apothekers.

En ook dat de apotheek van apothekers verre te verkiezen is boven alle andere vormen, die ook nog „noodoplossingen” zijn, in het buitenland onmogelijk en onbekend, en toch van tijdelijke en beperkte aard kunnen zijn. En dit alles uiteraard omringd met de grootst mogelijke zorg voor

het geneesmiddel en de geneesmiddelgebruikende patiënt.

Deze zorg zal ook de CDA-fractie voor ogen moeten staan, alvorens een uitspraak te doen over een eventuele wetwijziging.

Een bemiddeling door b.v. de staatssecretaris van volksgezondheid om te komen tot normalisering van het overleg tussen de KNMP en de LHV, wordt ook door mij van harte onderschreven.

(De auteur van dit artikel, drs. Cor B. J. van Haarlem, is apotheker te Doetinchem. Hij reageert op een artikel van het CDA-Tweede-Kamerlid Ad Lansink, welk artikel weer een reactie was op hetgeen de huisarts Peter Heukels (voorzitter CDJA en oud-voorzitter CHJO) in „de Nederlander” schreef. „De Nederlander” plaatste ook reacties van de apotheker R. Boiten te Leeuwarden.

Verklaring van enkele afkortingen in dit artikel:

KNMP: Koninklijke Nederlandse Maatschappij ter bevordering van de Pharmacie,
LHV: Landelijke Huisartsen Vereniging

Molukker en Nederlander

Perspectieven van een relatie

Brochure van de wetenschappelijke instituten van het CDA, opgesteld door mr. H. W. J. Drosen e.a.

31 pag.; f 5,-

(incl. verzendkosten)

Bestellingen:

— giro 60 45 00 t.n.v. de Savornin-Lohmanstichting, Den Haag

CRM-begroting 1980

Raad voor bejaardenbeleid gewenst

door: drs. M. Beinema, lid CDA-fractie Tweede Kamer

Bij de behandeling van de CRM-begroting 1980 in de Tweede Kamer heeft de CDA-fractie met inzet van twee sprekers en twee sprekers de bewindslieden gesteund en geprezen waar dat terecht was en positief gekritiseerd waar dat noodzakelijk was. De taakverdeling daarbij was, in volgorde van opkomst, als volgt: Beinema: algemeen gedeelte en kunsten; H. de Boer: sport, omroep en natuurbehoud; mevrouw Andela-Baur: emancipatie, minderheidsgroepen, volwasseneneducatie en sociaal-culturele activiteiten; mevrouw Cornelissen: maatschappelijke dienstverlening, gezinszorg en bejaardenzorg.

BAAIERD

Een onvolledige en globale opsomming als hierboven geeft al aan hoe uiteenlopend en veelomvattend de onderwerpen zijn waaraan „onze” bewindsvrouwen Gardeniers-Berendsen en Kraayeveld-Wouters, ter zijde gestaan door de heer Wallis de Vries, hun beste krachten – en die zijn niet gering – wijden. Ook dit jaar stond in de discussie centraal de vraag naar duidelijke lijnen en doelstellingen in de verwarrende baaierd van onderwerpen die CRM onder zijn beheer heeft. De aard van dit departement, met steeds ook weer nieuwe problematieken, maakte die vraag onvermijdelijk en steeds terugkerend. Het leek ons dan ook onbillijk en ondankbaar om, wat Voogd (PvdA) deed, aan die vraag te verbinden een uitnodiging aan de Minister dit op-

treden als haar „einddans” te beschouwen en om al terug te treden in haar kamerlidmaatschap. Onzerzijds werd daartegenover de wens uitgesproken dat de Minister het toneel niet voortijdig zou verlaten, omdat wij haar rol tot aan de laatste zin willen horen.

ZUINIG BEZUINIGEN

In onze algemene beschouwingen stond een uitspraak in het middelpunt die door sommige slechte of kwaadwillige verstaanders al verkeerd is uitgelegd, alsof in onze opvatting nooit en te nimmer bij CRM bezuinigd zou mogen worden: „Zogenaamde zachte sectoren, als door CRM beheerd, plegen voor al wie een bot mes hanteert een verleiding te vormen om daarin het eerst te snijden. Onze opvatting is evenwel dat in tijden waarin de materiële en immateriële zorgen toenemen juist een departement met een aantal zorgfuncties bepaald niet meer dan de gemiddelde besparingen mag opbrengen, eerder minder.” Voor de goedwillende beschouwer is dit duidelijk: als bezuinigen onvermijdelijk is, moet het geld niet allereerst, maar pas in uiterste noodzaak bij CRM gezocht worden.

In de kunstensector ging onze zorg uit naar de maatschappelijke mogelijkheden van de kunstenaars en hebben we in twee aangenomen moties aandacht gevraagd voor de nog te onduidelijke sociale positie van de kunstenaar en voor de opleidingen die hem/haar beter en breder voor zijn arbeid zouden moeten toerusten. De enorme groei van de sportbeoefening en de toename van het aantal daarbij onmisbare vrijwilligers stemden onze woordvoerder dankbaar. Dit in tegenstelling tot het

vragen voor en door vele vrijwilligers naar meer dan een billijke vergoeding voor werkelijk gemaakte onkosten.

Collega De Boer ervoer het als „een verarming, dat wij meer en meer op een samenleving afkoersen waarbij tegenover elke dienst een financiële wederdienst moet staan.” Natuurlijk staat die wederdienst niet in verhouding tot de geleverde inzet, de uren, maar het gaat dan ook om zaken die men zelf graag wil, waaraan men plezier beleeft, waarvan men het nut inziet en waarvoor men zich verantwoordelijk weet. Kortom: zaken waaraan men graag en bewust een deel – zelfs een flink deel – van z'n vrije tijd geeft. Maar ja, de amateur van weleer sterft uit. Een samenleving die alles in geld uitdrukt, behoeft zich niet te verbazen, dat men zelfs bij vrijwilligersarbeid ten behoeve van de vrijetijdsbesteding de geldvraag op tafel krijgt.

Twijfel ten aanzien van de werking van het omroepbestel had dezelfde woordvoerder besloepen. Wordt de oorspronkelijke bedoeling daarvan wel verwezenlijkt? En voor welke vragen stellen ons de snel op ons afkomende technische ontwikkelingen? Herbezinning, mede aan de hand van het door de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid uit te brengen advies, is dringend nodig. „Anders sterft, waar we met open ogen bij zitten, de uitstekende conceptie van ons bestel als gevolg van technische ontwikkelingen, een zich doorzettende commercialisering en een niet in de hand houden van de programma-eisen, een langzame maar zekere dood.”

GEORDEND BELEID

Mevrouw Andela juichte de ge-

decentraliseerde aanpak van het emancipatiebeleid toe. Daardoor wordt „juist een beroep gedaan op creativiteit, eigen initiatief, kritisch oordelen en handelen. Iedereen kan best zelf zijn eigen welzijn bepalen. Er wordt veel losgewoeld en overhoop gehaald”. Anderzijds zag zij de zogenaamde vrouwenbureaus als een noodzakelijk minimum van een zekere structurele ordening. „De rijksoverheid heeft juist tot taak rechtsgelijkheid en rechtszekerheid te bewaken. Een niet te zwaar, vast punt in de provincie waar informatie en steun beschikbaar zijn voor iedereen, is zeker geen overbodige luxe. Laat de vrouwen in overleg met de provinciale besturen, aan het werk gaan.”

Voor het jeugdwezijn, behartigd door verschillende departementen, vroeg deze woordvoerder een duidelijk goed gecoördineerd beleid. Zij was van mening „dat het totale jeugdbeleid iets meer is dan de verschillende onderdelen, die op de specifieke departementen worden behandeld.” Wij vragen nu werkelijk om een breed welzijnsbeleid. Wie is de verantwoordelijke bewindsvrouw of -man? Zolang er geen duidelijk trekpaard is, blijft die kar stilstaan, hoewel er op de departementen natuurlijk wel wat gebeurt.

Mevrouw Cornelissen voerde een pleidooi voor de eerste-lijns-hulp door het maatschappelijk werk. Zij achtte het „onmogelijk oman de vrijwilligers die nog bereid bleven om een bestuurlijke functie in het algemeen maatschappelijk werk te vervullen, duidelijk te maken welk beleid er wordt gevoerd. Argumenten als „er is nog overleg gaande” kun je wel één jaar of desnoods twee jaar gebruiken, maar het is on-

mogelijk om dit langer vol te houden.”

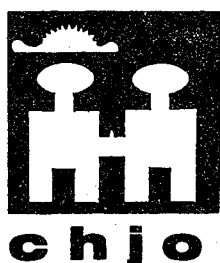
Heftig drong zij voorts aan op het instellen van een voorlopige Raad voor het Bejaardenbeleid. „Waarom wel een Raad voor Jeugdbeleid, wel een Kampeerraad en een Recreatieraad, maar waarom zo weifelachtig over de Raad voor het Bejaardenbeleid, terwijl daarover de Kamer een duidelijke uitspraak heeft gedaan?”

De ervaring van enkele provinciale raden voor het bejaardenbeleid bewijst nu al het grote nut ervan, maar bovendien hebben de bejaarden ook het recht om mee te spreken in de beleidsvoorbereidende regelingen en gevraagd of ongevraagd de Regering van advies te dienen.” Veel aandacht besteedde zij ook aan de 7%-norm voor de bejaardenoorden; een aanvechtbare norm in haar ogen. Zij vermoedde dat de aanwijzingen van de indicatiecommissies beduidend boven de 7% uitkomen en gaf als mening van de fractie weer, „dat er enerzijds een duidelijk onderscheid gemaakt moet worden tussen de werkelijke behoefte aan verzorgingstehuizen en de budgettaire mogelijkheden op dit gebied. De eerlijkheid en het doorzichtig maken van het beleid eisen dat er duidelijkheid komt op dit gebied.”

Als de 7%-norm een budgettaire norm is, laten we dat dan duidelijk zeggen, maar niet de indruk geven, dat de 7%-norm een behoeftenorm is.”

Al het bovenstaande is slechts een zeer bescheiden keus uit een overvloed van onderwerpen en woorden. De laatstgeciteerde opmerking mag typerend geacht worden. In een tijd van toenemende behoefte aan geldmiddelen is wederzijdse duidelijkheid tussen parlement en regering meer dan ooit noodzakelijk.

C-HJO nieuws

- 29 mei ledenvergadering over statuten, huishoudelijk reglement, model-reglementen en fusieprotocol (wordt nagezonden z.s.m.). Amendementen indienen voor 20 mei, eventueel later, maar dan aankondigen bij het secretariaat. Plaats: Kobus aan de Poort te Amersfoort, aanvang: 19.30 uur
- 27 en 28 juni ledenvergadering over politiek pamflet. Amendementen indienen voor 7 juni. Plaats: jeugdherberg Alteveer te Arnhem, aanvang: vrijdagavond 19.00 uur
- In de uitnodigingen voor bovengenoemde vergaderingen zijn verkeerde maanden genoemd, daarvoor onze excuses. Het secretariaat kan alle gewenste informatie verstrekken (H. Krolis, 02940-14263). Ook het fusieprotocol en de grondslagverklaring worden op 29 mei behandeld.
- Personalía: Het bestuur van de CHJO wil het oud-CHJO lid Ries Smits van harte gelukwensen met zijn benoeming tot secretaris van het CDA. Zij het wat laat, willen wij ook Jan Peter Stegeman feliciteren met zijn benoeming tot financieel medewerker bij de Vereniging van Nederlandse Gemeenten.
- De campagnecommissie van de CHJO onder voorzitterschap van Jan v.d. Assem roept alle CHJO'ers op de groepsvergaderingen van de CHU op 7 juni a.s. te bezoeken. Eventuele inlichtingen en

reclame materiaal zijn bij Jan te verkrijgen (023-253792).

- Het federatiebestuur van het CDJA heeft besloten een tweetal werkgroepen in te stellen. Gezien de onderwerpen en het belang van een evenwichtige CHJO inbreng dringt het CHJO-bestuur bij leden met belangstelling op aan zich op te geven en mee te doen en denken in deze commissies: te weten: een werkgroep homofilie en een werkgroep vreemdelingenbeleid. Wie mag het secretariaat noteren?
- Herhaalde oproep: de commissie Buitenland van de CHJO is op zoek naar enthousiaste nieuwe leden, die vanuit een interesse voor het buitenlands beleid (en het vele dat daar mee samenhangt) de geleerden willen komen versterken.
- Aan alle provinciale besturen zal binnenkort een brief worden gestuurd, uitgaande van het CDJA-bestuur, met duidelijke richtlijnen voor de fusie naar het CDJA. Het is gewenst dat alle CHJO-besturen in de provincies goed kennis nemen van deze materie en eventuele vragen tijdig „afvuren op” het landelijk bestuur. Met raad en daad zal het bestuur de provincies willen helpen. Op 6 juni a.s. zal

een gesprek plaatsvinden tussen het landelijk CDJA bestuur en provinciale bestuursvertegenwoordigers over de overgangsmatregelen. Noteren jullie dat alvast? Nadere berichten volgen.

- 5 juni bestuursvergadering CHJO, 19.30 uur Jaarbeurs te Utrecht.
- Het CDA is druk bezig gedachten te ontwikkelen voor de verkiezingen van 1981. Daarbij kunnen jongeren een belangrijke inbreng hebben. Er zijn een aantal doelgroepen gevormd (jongeren, vrouwen, middenstanders, e.d.) Ook CHJO'ers zijn van harte welkom hierin een inbreng te leveren. Je kunt je opgeven bij Helmer Koetje, Okeghemstraat 38 IV te Amsterdam, hij kan je er alles van vertellen. Je moet er wel snel bij zijn!
- Het bestuur wijst er met nadruk op dat alle CHJO'ers gerechtigd zijn artikelen te schrijven in het weekblad de Nederlander. Met name in de zomermaanden is er plaats voor kopij. Welke CHJO'er schrijft eens een artikel over een politiek onderwerp of je ervaringen in het CDJA? Insturen naar Aat de Jonge, Jean Pesynhof 11, Leiden. Het ministerie van CRM heeft verzocht alle publicaties van politieke jongerenorganisaties ter informatie toe te sturen. Adres: Ministerie van CRM, Rijswijk. Ook provinciale C-HJO/CDJA-bulletins kunnen opgestuurd worden.
- Alle C-HJO'ers die zitten te zwoegen voor examens of tentamens: heel veel sterkte toegewenst. En je weet het: de C-HJO biedt voldoende ontspannende bezigheden!

Studiedag Het Gezin in Gelders Huis der Provincie

Het CDA-vrouwenberaad Gelderland organiseert op 2 oktober 1980 een studiedag over Het Gezin in het Huis der Provincie, Markt 11 te Arnhem. Sprekers zijn de dames E. Sleyster-Tegelaar en Ph. Weyenberg-Pot, beide medesamenstellers van het boekje „Het Gezin”, alsmede een predikant die de ethische zijde van het gezin zal belichten. De tijdsduur zal zijn van 10 uur tot ongeveer 3 uur. Om alle belangstellenden die

met de aangeboden stof in hun eigen gemeentelijk verband verder willen werken in de gelegenheid te stellen de datum te reserveren maken wij deze nu reeds bekend.

Eerder genoemd discussieboekje „Het Gezin” kan u, met de bijbehorende vragen, besteld worden bij: Lohmanstichting, Wassenaarseweg 7, 2596 CD Den Haag.

H. D. ten Brinke-van der Voort.

Vervolg van pagina 2

psychologische barrières tegen 1 en 2 persoonshuishoudens. Ook moeten er meer mogelijkheden komen voor centraal wonen, dat kan ook individualisering van onze samenleving gedeeltelijk doorbreken. Dijkman maakte Brokx een compliment dat volkshuisvesting buiten de bezuiniging was gebleven, riep jongeren op actief te worden op het gebied van volkshuisvesting, zei dat doemdenken hier niet op zijn plaats was en er een structurele verhoging nodig was van de gelden uitgetrokken voor volkshuisvesting, van 10 naar 15% van de rijksuitgaven. Hierna volgde een geanimeerde discussie die zijn afsluiting vond in de opmerking van Brokx, die zich stoot aan het feit dat het meestal PvdA-ers zijn die in gemeentes de portefeuille volkshuisvesting beheren: „Volkshuisvesting verdient het in handen van het CDA te zijn, men

staat daar in de hitte van de strijd, maar daar horen wij thuis”. Tot slot werden nog vier resoluties behandeld en aangenomen. Een waarin de erkenning van Israël door de PLO werd bepleit en Israël werd opgeroepen de PLO als belangrijkste Palestijnse gesprekspartner te erkennen. De Israëlische nederzettingen politiek in bezette gebieden werd veroordeeld en een gevaar voor de vrede in het gebied geacht. De volgende vroeg Nederlandse steun voor de Papua-bevrijdingsbeweging op westelijk Nieuw-Guinea en in dit kader opschorting van de wapenleveranties aan Indonesië. Er was verder een resolutie die jongerenhuusvesting een eerste prioriteit wenste te geven en integrale toepassing van de bestaande regeling hier voor vroeg en een die de tweefasen structuur van het wetenschappelijk onderwijs van minister Pais afwijst.

Europese impressies vanuit Brussel

door: Teun Tolman, lid Europese Parlement voor EVP

De commissie voor de landbouw van het Europese parlement heeft onlangs te Brussel de voedselhulpprogramma's voor 1980 behandeld.

De commissie is er voor het jaar 1980 van uitgegaan dat voor de levering van voedselhulp dezelfde hoeveelheden in eerste instantie dienen te worden toegewezen als in 1979. De voorgestelde hoeveelheden hebben betrekking op 720.500 ton graan, 150.000 ton magere melkpoeder en 45.000 ton butteroil. Hoewel het Europese parlement van oordeel is dat de hoeveelheid graan tot 1.020.500 ton zou moeten worden verhoogd, heeft de Europese ministerraad zich verzet tegen elke verhoging ten opzichte van de hoeveelheden van 1979. Het is echter van groot belang om met de uitvoering van het programma voor 1980 zo snel mogelijk te kunnen beginnen en op grond hiervan heeft de Commissie dan ook een eerste programma ingediend dat beperkt is tot de hoeveelheden van 1979. Zodra de begroting voor 1980 zal zijn goedgekeurd en in de mate waarin deze begroting meer financiële mogelijkheden voor voedselhulp zal bieden, zal de Commissie voor 1980 een aanvullend programma indienen.

Voedselhulp voorlopig onmisbaar:

De commissie geeft er zich weliswaar rekenschap van dat de voedselhulp als zodanig geen flexibel instrument van ontwikkelingsbeleid vormt, maar gezien de toenemende graanbehoeften en de stijgende aanvragen blijft een verlening van voedselhulp op ruime schaal vooralsnog onmisbaar, zulks uiteraard in samenhang met een algemeen dynamisch ontwikkelingsbeleid. Helaas blijkt het juist in de armste landen het allermoeilijkst om de voedselhulp haar bestemming te doen bereiken in verband met het ontbreken van een voldoende infrastructuur, in het bijzonder in het transportwezen en de ontoereikendheid van de distributiekanaalen.

Niettemin is voedselhulp in de vorm van zuivelproducten onmisbaar om het enorme eiwittekort in de arme landen enigermate te verminderen.

Het is daarom belangrijk dat de commissie bij de verdeling van zuivelproducten kan rekenen op de steun van de internationale

organisaties die zich in deze vorm van voedselhulp hebben gespecialiseerd.

„Honger in de wereld” 2e deel:

Kopstukken uit de gehele wereld lieten tijdens de tweede hoorzitting van het Europese parlement over honger in de wereld hun licht schijnen over het immense vraagstuk van het wereldvoedselvraagstuk. Uiteraard speelt daarin het landbouwbeleid van de Europese gemeenschap een belangrijke rol. Merkwaardig hoe sommige Euro-parlementariërs onverdroten voortgaan met vernietigende kritiek op dit beleid. Mevrouw Wiczorel-Zeul (socialiste) spande de kroon met haar uitlatingen. Haar redenering is kinderlijk eenvoudig. Europese boeren ontvangen prijzen voor hun produkten, die hoger liggen dan de „wereldmarktprijzen”. Ontwikkelingslanden komen niet aan de bak bij de import. Door de overvloedige produktie in de Europese gemeenschap kunnen de ontwikkelingslanden hun produkten niet aan Europa kwijt.

Daardoor betaalt ook de consument voor suiker bij voorbeeld meer dan nodig is. Schijnbaar is deze politiek dame zo bezig met oogkleppen op in haar eigen straatje te redeneren dat alles rondom haar heen geen aandacht krijgt. Haar is ontgaan, om maar één voorbeeld te noemen, dat de suikerprijs op de wereldmarkt verdubbeld is, ja nog meer zelfs. Meer aandacht moet aan deze baarlijke nonsens niet besteed worden.

Bezinning:

Overigens is mevrouw Wiczorel-Zeul niet de enige die deze theorieën verkondigt. De NAR (Nederlandse Adviesraad voor Ontwikkelingssamenwerking) pleit ook regelmatig voor het geven van garanties om meer suiker, vlees, groeten, fruit en rijst in te voeren. Daarmee wordt de derde wereld geholpen. Dat is juist. Deze problematiek mag echter niet geïsoleerd worden behandeld. Grotere importen betekenen meer overschotten, marktverstoring en dergelijke. Even-

eens minder werkgelegenheid en lagere inkomens. Op deze problemen zal een antwoord gegeven moeten worden. We kunnen niet ook de NAR niet volstaan met het doen van uitspraken zonder de gevolgen hiervan te overzien. Bereidheid om de ontwikkelingslanden te helpen moet zwaar wegen. Ook de uitbanning van honger in de wereld geniet hoge prioriteit. Dat ontslaat ons echter niet van de plicht bij een politiek door de NAR voorgestaan een antwoord te geven op de nieuwe problemen.

Gezinsbedrijf:

Politiek gezien hechten wij grote waarde aan het gezinsbedrijf. Als christen-democraten hebben wij ons meer malen uitgesproken voor deze vorm van landbouw. Wij wensen géén mammoetbedrijven in de landbouw. Nu is het gevaar daartoe ook niet zo groot. Uit boekhoudkundige gegevens blijkt dat grote bedrijven, gebaseerd op geheel betaalde arbeidskrachten, geen cent verdienen. Finsterwolde (600 koeien) is daar ook een voorbeeld

van. In Nederland ligt het landbouwincome gemiddeld op ruim modaal (circa f 33.000,-) Dat is hoger dan in andere landen. Let wel dit is het inkomen van een gezinsbedrijf, dat wil zeggen met hulp van arbeid van vrouw en kinderen. Bovendien ligt de arbeidsduur gemiddeld op 70 uur per week. De consumenten profiteren dus eigenlijk door te weinig te betalen voor sommige produkten van asociale arbeidsomstandigheden op het boerenbedrijf. Ook dit moet bij al het voorgaande in overweging worden genomen. Dit geldt ten zeerste voor hen die zich bezig houden met een actief inkomensbeleid in de toekomst.

In voorraad: stalen kantoorkasten, stalen schrijfburo's, bureostoelen, kantine tafels en -stoelen, magazijnstellingen, stalen wandrekken.

AVAC
Lage Kamp 3,
Apeldoorn.
Tel. 055-211500.

Geopend van 13.00 tot 17.30 uur en zaterdag van 9.00 tot 12.00 uur.

AANNEMINGSBEDRIJF
HOOGVLIET & ZN. B.V.
Burgerlijke- en Utiliteitsbouw

- * NIEUWBOUW
- * VERBOUW+
- * ONDERHOUD

ZWIJNDRECHT
Molenvliet 9 - Tel. 01850-26651-27034-24330.

Bijbeltekst als antwoord

Premier Van Agt heeft dezer dagen met een bijbeltekst een antwoord gegeven op een schriftelijke vraag vanuit de Tweede Kamer.

De vraag van de Kamerleden Knol en Ter Beek (beiden PvdA) luidde: „Waarom heeft u tijdens het door president Suharto van Indonesië aangeboden staatsdiner uw bewondering uitgesproken over de wijze waarop president Suharto en zijn regering pogingen hebben gedaan om die landgenoten, die zich, als gevolg van tragische gebeurtenissen vijftien jaar geleden, buiten de gemeenschap bevonden, er weer in op te nemen terwijl u toch wist dat deze mensen door toedoen van diezelfde president

Suharto maximaal 15 jaar van hun leven als politieke gevangene zonder enige vorm van proces in de gevangenis hebben doorgebracht en waarom heeft u hierop niet gewezen?”

Het antwoord van premier Van Agt was:

Over het onderwerp dat in deze vraag wordt bedoeld heb ik de president van Indonesië tegemoet willen treden vanuit de gezindheid die ook spreekt uit Lucas 15 vers 7. (Lucas 15:7: Ik zeg u, dat er alzo blijdschap zal zijn in de hemel over één zondaar, die zich bekeert, meer dan over negennegentig rechtvaardigen, die geen bekering nodig hebben).

H. L.

Burgemeestersbenoemingen

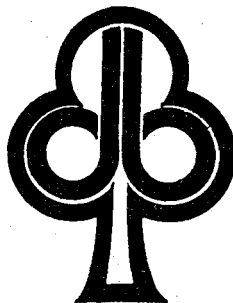
Bij Koninklijk besluit is met ingang van 1 juni 1980 benoemd tot burgemeester der gemeente Ubbergen: de heer R. O. M. Waelpuut, aan wie gelijktijdig eervol ontslag is verleend als burgemeester der gemeente Leende.

De heer Waelpuut, die 56 jaar is, is RK en lid van het CDA. Hij volgt als burgemeester van Ubbergen de heer W. S. Hermsen op, aan wie met ingang van 1 maart 1980

eervol ontslag is verleend wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd.

Bij Koninklijk besluit is met ingang van 1 juni 1980 benoemd tot burgemeester der gemeente Loenen: de heer A. H. M. Mulder, aan wie gelijktijdig eervol ontslag is verleend als burgemeester van de gemeente Grijskerk.

De heer Mulder, die 52 jaar is, is Gereformeerd (synodaal) en lid van de ARP. Hij volgt als burgemeester van Loenen de heer W. A. van Schaijk op, die is benoemd tot burgemeester van de gemeente Markelo.

Kistenfabriek Nijkerk

N. DE BOER

Wanneer het zwaartepunt van het CDA verschuift in de richting van doelpolitiek kantelt het de tweedeling in

door: drs. Gerard van Leijenhorst, vice-voorzitter CDA-Tweede Kamerfractie.

Ziet u nog wel iets in politieke partijen op christelijke grondslag?

„Niet zoveel. De christelijke basis is eerder een taak voor de achtergrondorganisaties. Mijn belangstelling gaat wel uit naar de PPR ...”.

Aldus luidde het antwoord van prof. dr. B. Goudzwaard in Trouw van 20 mei j.l., de man die zich zoveel jaren heeft opgeworpen voor authentiek christelijke politiek.

In dit artikel gaat het mij niet om Goudzwaard – deze wankelmoedige heeft zichzelf al voldoende publiciteit bezorgd – het gaat mij meer om het verschijnsel achter hem, namelijk: hoe komt het dat men jaren achtereenvolgens hameren op de noodzaak van echte christelijke politiek ... en dan ineens weg is ... dan kan het eensklaps beter buiten de christelijke politieke partijvorming om.

De vraag rijst, wat heeft zo iemand tot dusver bij het CDA gehouden: het uitgangspunt – de Heilige Schrift – en de daarop gefundeerde politieke uitgangspunten ... of was het bindmiddel soms de afdrak van een eigensoortige emotionele bevolgenheid? In elk geval lag het zwaartepunt van de christelijke politieke partij bij G. korter bij het doel wat hij met het CDA wilde bereiken (doelpolitiek) dan daar waar het hart klopt van de christelijke partij: het bijbels uitgangspunt. Wellicht zal hij dit in alle toonaarden ontkennen, want hij is tegen doelpolitiek en vóór beginpolitiek uit kunt duikelen: de tweedeling in ... van progressief en conservatief, van links en rechts (hoewel je ook politiek uit kunt duikelen: de tweedeling in ... van progressief en conservatief, van links en rechts (hoewel je ook daar steeds tegen bent geweest).

WAT IS HET BINDMIDDEL VAN HET CDA?

Het CDA wordt globaal genomen „gemaakt” door vier ingrediënten.

In de eerste plaats de grondslag: de Heilige Schrift. Voor een uitvoerige verantwoording daarvan kan men terecht in het grondslagrapport van de commissie-Van Verschuer, vervolgens heeft het CDA zijn rapport Politieke Uitgangspunten, waarin de politieke overtuiging is geformuleerd op basis van de grondslag.

Voorts is er het politiek program, waaraan thans opnieuw wordt gewerkt met het oog op de volgende verkiezingen.

En tenslotte is er de politieke praktijk, zoals deze mede onder invloed van allerlei gebeurtenissen in relatie met de hiervoor genoemde componenten haar beslag krijgt in het CDA, in Eerste en Tweede Kamer, in Staten en gemeenteraden.

Men zou hier ook kunnen spreken over vier niveaus, waarbij er in de richting van grondslag naar politieke praktijk een groeiende concretisering plaatsvindt.

Wat is nu het belangrijkste bindmiddel van het CDA? Waar bevindt zich de drijvende kracht waardoor mensen worden gestimuleerd om mede vorm te geven aan onze samenleving?

Ik dacht dat het bindmiddel, die drijvende kracht, het evangelie en de daarop gebaseerde politieke overtuiging is. Waarom ook die tweede? Het evangelie alleen maakt het CDA nog niet tot een politieke formatie. Zijn herkenbaarheid en motoriek ontleent het aan de wijze waarop zij de bijbelse boodschap transparant maakt in zijn visie op het leven, op de overheid en de samenleving, d.w.z. in zijn politieke overtuiging. Het zwaartepunt van het CDA ligt dus tussen het eerste en tweede niveau, het gebied waarin de christelijke partij voortdurend bezig zal zijn om haar identiteit te bepalen.

VERSCHUIVINGEN

Binnen het CDA zijn er een aantal mensen die het zwaartepunt van de christelijke politiek elders leggen, dus niet in de Heilige Schrift, noch in de daarop gebaseerde politieke overtuiging, vaak zelfs niet eens in het program, maar in de „eindpunten” welke in de concrete politiek worden bereikt. Niet de beginselen, maar de „eindselen” zijn dan het kenmerk van het ware.

Nu zal ik de laatste zijn om te beweren dat er geen duidelijke relatie moet bestaan tussen datgene wat er in de praktijk „uit komt” en de beginselen welke men uitdraagt. Echter uitgaande van ons gemeenschappelijk uitgangspunt zal ook erkend worden dat er maar zelden een rechte lijn loopt naar de concrete besluiten die uiteindelijk genomen worden. Deze weg wordt veelal afgelegd na een moeizaam afwegingsproces, waarbij de zorgvuldigheid gebiedt dat de personalistische ethiek niet het gezonde verstand gevangen neemt, noch de rede het ethisch bewustzijn denatureert. Waar deze zorgvuldigheid betracht wordt, op basis van wat ons wezenlijk bindt, is er geen enkele reden om elkaar lastig te vallen, ook als die afweging in bepaalde gevallen tot verschillende uitkomsten leidt. Ik ben van mening dat globaal genomen onze CDA-fractie in die geest heeft geopperd, ondanks het feit dat velen daar wel eens anders over hebben geoordeeld.

Ernstiger is het evenwel wanneer men vindt – en daar gaat het mij nu om – dat een dergelijk afwegingsproces altijd maar kan leiden tot één conclusie, namelijk tot de opvatting die men (uit welk soort van beweging dan ook) er zelf op na houdt. Een dergelijke opvatting wordt dan verabsoluteerd, soms zelfs gesacraliseerd; het concreet ingenomen standpunt wordt het evangelie zelf. In die zin is het best te begrijpen – hetgeen Goudzwaard in zijn persbericht van 19 mei verzucht – dat elke verwijzing naar de grondslag in het CDA eerder verdeeldheid bewerkstelligt dan eenheid, omdat men het evangelie en het eigen standpunt niet uiteenhoudt doch laat samenvallen. Immers, ruimte

voor een enigszins afwijkende mening kan er dan niet meer bestaan, wanneer het daarbij nog gaat om diepgrijpende vraagstukken als kernbewapening en abortus kan er van een dergelijke positiebepaling een vrome reuk uitgaan, in wezen is deze echter hovaardig en intolerant, in elk geval wordt daarin volstrekt het vermogen tot enige relativering gemist waar het zwaartepunt van de christelijke partij verschuift van de beginselen naar de „eindselen”, vertaald in de eigen evangelisch „gelabelde” doelen, dan komt men in een steeds dieper wordend moeras terecht. Dan komt aanstonds de vraag op met wie je die „doelen” het best kunt realiseren; wél met de PvdA, niet met de VVD, en ook niet met Van Agt als lijsttrekker, zo luidt het dan. Alsof hieruit een stukje van de identiteit van christelijke politiek zou blijken!

Dit moeras kan spoedig zo diep worden dat zelfs het CDA erin verdwijnt. Consequent doorgevoerde doelpolitiek in deze zin doet vanzelf de vraag stellen of je ook niet met „andersdenkenden” binnen één partijverband georganiseerd kunt zijn, namelijk met al diegenen die het concreet blijken te willen wagen met onvoorwaardelijke eisen van recht en ethiek (persbericht G.), onverschillig blijkbaar waarop deze dan gefundeerd mogen zijn. Christelijke politieke partijvorming is daarmee een gepasseerd station gevonden.

MORAAL

Uit het bovenstaande is hopelijk duidelijk gebleken hoe belangrijk het is dat het CDA zich op de juiste wijze legitimeert.

Het samenbindende element is zijn grondslag en de van hieruit vertolkte politieke overtuiging. Wordt dit zwaartepunt verlegd naar een aantal concrete „opvattingen” of een aantal actiepunten (hoe nodig op zichzelf ook), dan zal een zeer groot deel van de achterban zich daarin niet meer herkennen. En door deze vereenzelviging met een „seculaire” partij zal het zichzelf tegelijkertijd overbodig maken ... en de tweedeling is een feit.

Door de wijze waarop het CDA zich evenwel tot nog toe ontwikkeld heeft – als een duidelijke beginselpartij – is er gelukkig alle reden om terzake hoopvol gestemd te zijn.

Wij spraken met: Gerrit Gerritse

Drs. G. Gerritse is geboren 26 januari 1939 te Soest, gehuwd, twee kinderen. Bezocht gymnasium-B, deed doctoraal economie, staatkundige richting. Was economisch adviseur bij het CNV en daarna sinds 1 juli 1972 tot 16 januari 1978 sociaal-economisch medewerker stags-bureau ministerie Landbouw. Sinds 16 januari 1978 lid CDA-fractie, uit CHU afkomstig.

Vraag: Je zit nu al weer ruim twee jaar in de fractie, hoe zijn je ervaringen in de fractie?

Antwoord: Onze fractie is een club van 49 mensen, voortkomende uit drie partijen met elk een eigen rijke historie. En die 49 mensen hebben ieder hun eigen karakter en natuurlijk hun eigen eigenaardigheden. Ik vind het een rijke ervaring mee te maken hoe deze groep onweerstaanbaar bezig is tot één geheel te groeien. Natuurlijk zijn er pro-

Parlementier voor het voetlicht

blemen en conflicten, maar het is bijna een wonder te zien hoe weinig dat er zijn als je nagaat hoeveel conflictstof voorhanden is.

Vraag: Wat zijn je specialiteiten binnen de fractie?

Antwoord: Mijn specialiteiten binnen de fractie of liever de taken die me toebedeeld zijn, zijn geleidelijk aardig gaan overeenstemmen met mijn opleiding en ervaring.

Mijn meeste tijd besteed ik aan economische en sociale zaken. Ik ben voorzitter van de fractiecommissie en vice-voorzitter van

de kamercommissie economische zaken en lid sociale zaken. Welnu, dat is me niet onbekend, want ik ben econoom, bekleed wat commissariaten en heb negen jaar bij het CNV gewerkt, gedurende welke tijd ik ondermeer SER-lid was.

Met zaken als VAD, de OR, inkomensbeleid en bedrijfsproblemen heb ik me al jaren moeten bezighouden.

Verder zit ik in de commissie ambtenarenzaken en pensioenen en sinds kort in financiën en rijksuitgaven. Ik ben ambtenaar op non-actief en mijn voorouders tot en met mijn over-overgrootvader waren in overheidsdienst. Tenslotte was bij mijn studie overheidsfinanciën een voornaam vak.

Kortom, ik ben heel tevreden met het mij toebedeelde.

COMBINEREN

Vraag: Je bent iemand met

veel activiteiten op allerlei gebied. Kun je een en ander combineren met je fractiewerkzaamheden?

Antwoord: Sommige mensen doen nog wel eens wat zorgelijk over mijn nevenactiviteiten. Ik zal proberen ze gerust te stellen. Mijn voornaamste nevenactiviteiten betreffen commissariaten en vakbondscontacten, ook internationaal.

Natuurlijk kost dat tijd, maar het bespaart meer tijd. In deze activiteiten krijg je allerhande gegevens en contacten die van veel waarde zijn voor het Kamerwerk, zeker in mijn sector. Ze besparen je veel research en zoekwerk en ze verdiepen je inzicht in de praktijk van het leven. Ik vind dit soort contacten met een achterban, naast de normale politieke contacten broodnodig. Ik hecht er bovendien waarde aan, dat ik mijn commissariaten heb op voordracht van onder-

nemingsraden, lang voor ik kamerlid werd.

Sinds kort ben ik lid van het algemeen bestuur van de NCRV. Dat mag je als lid van een Christelijke partij niet weigeren.

Vraag: Is het kamerlidmaatschap wat je ervan verwachtte?

Antwoord: Ik geloof dat ieder de kamer inkomt met een soort onbestemde verwachting van iets hogers en toch wel belangrijks. Dan ontdek je dat je daar over het algemeen heel normale, meestal hard werkende mensen aantreft die hun best doen om overeind te blijven in wat op de nieuwkomer als een chaos overkomt. Je eigen gevoel van belangrijkheid wordt een stuk minder. Geleidelijk aan pas je je aan en dan zie je dat er echt wel orde in die chaos zit. Tegelijk ontdek je dat iedere voorstelling die je van het kamerlidmaatschap had fout is maar dat het toch een heel fijne job kan zijn.

Drie miljard deels „tijdelijk” ingevuld

Definitieve beslissingen over ombuiging goeddeels bij de komende begroting

Betere afweging nu mogelijk

door: Gerard van der Wulp

In de week dat dit artikel verschijnt, bespreekt de Tweede Kamer de twee weken geleden verschenen brief van minister Van der Stee van financiën over de invulling van de extra ombuiging op de rijksbegroting dit jaar van drie miljard gulden, ter verkleining van het financieringstekort. Die brief van Van der Stee kreeg in de eerste politieke reacties vrij veel kritiek. Voor een goed deel ten onrechte, zo meent de CDA-fractie.

Het is een zeer grote opgave. Om tijdens een lopend begrotingsjaar, als de trein volop rijdt, een zo grote ingreep te plegen als het terugbrengen van de rijksbegroting met een bedrag van maar liefst drie miljard gulden. Onder de erkenning dat de economische situatie deze drastische ingreep vergt, is in de CDA-fractie geconstateerd dat het kabinet erin is geslaagd met een pakket maatregelen te komen, waarin het drie miljardbedrag wordt gehaald zonder dat nu reeds tot

Van het Binnenhof

onomkeerbare besnoeiingen van wezenlijke overheidstaken is overgegaan. Dat betekent gelijk-tijdig, dat veel van de voorgenomen besnoeiingen niet „structureel” van aard zijn. Dat betekent weer, dat die ombuigingen niet ook volgende jaren in de begroting doorwerken, maar slechts eenmalig van aard zijn. Feitelijk is dus de kritiek, dat de maatregelen voor een goed deel een incidenteel karakter dragen, terecht. Maar als men reeds voor dit jaar, terwijl een deel van de uitgaven al gedaan zijn, tot echt structurele besnoeiingen had willen komen, dan was het risico zeer groot geweest dat er brokken waren gemaakt in sectoren van het overheidsbeleid waar men dat bij iets langer doordenken eigenlijk liever helemaal niet had gewild.

TIJD

Daarom is ook – weer feitelijk – de kritiek juist dat de echte beslissingen over dit extra ombuigingspakket eigenlijk nog genomen moeten worden, namelijk bij het opstellen van de begroting voor volgend jaar. Maar in de CDA-fractie wordt deze bewuste

keuze van het kabinet toegejuicht. Want het betekent, dat voor de ingrijpende beslissingen waarvoor de regering staat, de noodzakelijke tijd wordt genomen om de afwegingen echt zorgvuldig te laten zijn. En die zorgvuldigheid is hoogst noodzakelijk, want het nationale probleem, de werkgelegenheid, is direct gemoeid met vrijwel iedere beslissing die de overheid op financieel gebied neemt.

Het kamerdebat over de brief van Van der Stee was op het moment dat dit wordt geschreven nog niet begonnen. De CDA-fractie had het voornemen, om ook voor het nu voor dit jaar voorliggende ombuigingspakket van drie miljard te toetsen in hoeverre de besnoeiingen direct de werkgelegenheid aantasten.

ILLEGALEN

In de vorige rubriek kwam de problematiek van de illegaal in ons land verblijvende buitenlanders uitgebreid aan de orde. Maar ook de nu bijna afgelopen maand was het politieke rumoer rond deze kwestie nog niet verstomd. Voor het paasreces werd in de Tweede Kamer een motie van de PvdA aangenomen (met steun van zes CDA-ers), waarin bij de regering werd gepleit voor een overgangsregeling voor illegaal in Nederland verblijvende buitenlanders, waardoor diegenen die werk zouden kunnen

vinden, hier zouden kunnen blijven. De regering weigerde de motie uit te voeren. Daarop volgde een nieuw kamerdebat, waarin minister De Ruiter van justitie liet weten bereid te zijn tot een lichte versoepeling, waardoor een deel van de illegalen (als ze aantonen ± drie jaar hier gewerkt te hebben) zouden kunnen blijven.

Even leek het erop dat de CDA-fractie die uitgestoken hand niet zou grijpen, en geen enkele versoepeling meer zou wensen. Tijdens een schorsing van het debat namelijk was er in de CDA-fractie een stemming gehouden, die opleverde dat de fractie-meerderheid geen nadere versoepelingen in de regeling zou wensen. Tevoren was afgesproken dat in dit geval de minderheid zich naar de fractie-meerderheid zou schikken. Fractiewoordvoerder Van Dam liet dat in de tweede termijn van het debat blijken. Maar diezelfde avond bleek nog dat er een fout bij de telling van de stemmen in de fractie was gemaakt. Een krappe meerderheid was juist voor het grijpen van de hand, die minister De Ruiter had uitgestoken. Bij de voortzetting van het debat de volgende dag liet fractielid Van Dam dat weten, en vroeg namens de fractie aan de minister om de lichte versoepeling in de regeling aan te brengen, dat gebeurde.

BEWOGEN UREN

De avond waarop in de fractie werd gestemd leverde voor de fractie enkele bewogen uren op. Wat moet bijvoorbeeld een fractievoorzitter, met horden journalisten om zich heen, met het nauwelijks te verdedigen verhaal dat er een telfout in de fractie bij een stemming is gemaakt? Bij journalisten was men elkaar al, door enkele ogenblikken van onzekerheid en geheimzinnigheid, aan het aanpraten dat de fractievoorzitter in het besloten fractieberaad met zijn portefeuille had gezwaaid, zou hebben gedreigd met aftreden als de fractie weer verdeeld zou zijn. Hoe moeilijk verkoopbaar een verhaal over een telfout ook is, het bleek zaak snel de juiste toedracht aan de pers te laten weten, ter indamming van volstrekt ongewenste speculaties. Dat is trouwens een goede voorlichtingsregel; hoe moeilijk de boodschap ook is, draai nooit om de ware feiten heen. Dat toepassing van deze regel ook nu weer goed heeft uitgewerkt, bleek de dagen erna in de dagbladen. Er zijn rond de verhoudingen in de fractie geen overspannen speculaties van bijzondere aard geweest.

Hiermee was overigens de politieke actie rond de illegalen nog niet ten einde. Staatssecretaris Haars van justitie liet anderhalve week geleden weten, dat de politie wat haar betreft toestemming heeft om in de kerken op te treden tegen daar schuilende illegalen. Daaruit volgde vorige week donderdag opnieuw een kamerdebat, en werd opnieuw een motie aangenomen (dit keer met steun van vier CDA-kameralen) die zich tegen regeringsbeleid richtte. In die motie werd gesteld dat er nauwgezet overleg moet voorafgaan aan een eventueel ingrijpen in kerkgebouwen. Het – overigens onverwacht – aannemen van deze motie zal betekenen dat de kwestie van de illegalen nog niet van het politieke toneel verdwenen is.

Staking en politiek

door: dr. W. de Kwaadsteniet, lid Tweede Kamer voor CDA

Stakingsrecht bestaat. Stakingsrecht is een erkend recht. Daarmede is evenwel nog niet zoveel gezegd. Het recht bestaat. Moet of mag het altijd worden toegepast? Zo'n recht is het stakingsrecht niet. Het is een „laat” recht. Toe te passen alleen als het moet, als het niet anders kan. Dit is, onder andere in Nederland, een als algemeen geldend te typeren opvatting. Het Europees Sociaal Handvest (van de Raad van Europa) waarin het stakingsrecht wordt erkend, is door de regering en parlement in Nederland in 1978 goedgekeurd. Daarmede is het recht van staking nog eens bekrachtigd. Althans voor de werknemers bij particuliere bedrijven.

UITZONDERING

Nederland heeft vooralsnog een uitzondering gemaakt met betrekking tot het overheidspersoneel. Het stakingsverbod voor ambtenaren van 1903 is in 1979 wel komen te vervallen, maar volgens het kabinet is het ambtenaren nog niet toegestaan te staken. Toegezegd is, dat voor 1981 een wetsontwerp tot regeling van het stakingsrecht voor overheidspersoneel bij het parlement zal worden ingediend. Dat wachten wij dus af. Inmiddels is een voorontwerp van wet op het stakingsrecht van ambtenaren verschenen van de zogenaamde commissie-Toxopeus.

naamde commissie-Toxopeus. De ambtenaren nu buiten beschouwing latende, geldt kort gezegd nogmaals: staken mag; de vraag is alleen: onder welke voorwaarden en omstandigheden.

Een regeling van het stakingsrecht is er niet. Er zijn wel, incidentele, rechterlijke uitspraken.

Een vraag is of er geen wettelijke stakingsregeling zou moeten komen (daar wordt reeds lang over gedacht). Maar er kan ook overwogen worden of het juist geen voorkeur zou verdienen, terzake afspraken tussen de sociale partners te doen vastleggen.

Het beste zou wellicht zijn zowel het en als het ander te overwegen, waarbij de wetgever de strekking van dit wezenlijke recht nader omlijnt en de sociale partners zelf voor een nadere invulling zorgen.

Aan welke voorwaarden en omstandigheden moeten wij in het algemeen denken? Het CNV meent dat een staking:

– Alleen verantwoord is wanneer alle andere middelen om tot overeenstemming te komen zijn uitgeput;

– Niet tegen wettig genomen besluiten van de overheid mag zijn gericht;

– geen moedwillige contractbreuk mag zijn;

– niet gekoppeld mag zijn aan eisen, die niet (mede) door de

werkgevers kunnen worden ingewilligd;

– niet verantwoord is, wanneer daardoor levensgevaar voor anderen ontstaat of onevenredig grote schade aan het algemeen belang of aan de belangen van buitenstaanders wordt toegebracht.

Aldus een samenvatting van het CNV-standpunt door mr. D. van de Kamp in ARStaatkunde van maart j.l.

Zo'n algemene aanduiding van voorwaarden en omstandigheden heeft het boeiende van het globale en van het theoretische.

BOEIEND

Er is ook het boeiende van het concrete en van het praktische. Te kijken valt dan bij voorbeeld naar een aantal in februari en maart j.l. gehouden proteststakingen of werkonderbrekingen in verband met de loonpauze en de (toen nog eventuele) uitvaardiging van een loonmaatregel. De minister-president was er vlot bij door nog op de dag van het begin van een aantal sancties – maandag 18 februari – (in een toespraak voor het CDA in Hoogeveen) te spreken over „staking tegen de rechtsorde.” De betreffende passage uit de toespraak van Van Agt (basistekst) luidde als volgt:

„De voorzitter van de FNV heeft in interviews verklaard dat de

CDA-cursus voor raadsleden

In samenwerking met de CDA-bestuurdersvereniging organiseert de Stichting politiek vormings- en scholingswerk voor het komende seizoen een CDA-cursus voor gemeenteraadsleden.

De cursus is vooral bedoeld voor hen die in de praktijk te maken hebben met de problemen c.q. vraagtekens rondom de diverse onderwerpen.

De onderwerpen worden ingeleid door een deskundige. Vervolgens vindt discussie plaats, die mede omdat het aantal deelnemers beperkt is, leidt tot nuttige gedachtenwisselingen en informatie over en weer.

INSCHRIJVING

U kunt u alleen opgeven als deelnemer door tijdig het verschuldigde bedrag ad f 45,- over te maken op giro 3966745 t.n.v. Stichting politiek vormings- en scholingswerk CDA, Wassenaarseweg 7, 2596 CD Den Haag; tel. 070-244516.

Na ontvangst van uw betaling ontvangt u het materiaal en nadere gegevens voor de eerste zaterdag.

Reiskosten boven f 10,- kunt u te zijner tijd declareren.

De inschrijving dient vóór 1 oktober binnen te zijn. Op dat moment wordt bekeken of een cursus op een bepaalde plaats door kan gaan. Het aantal deelnemers per cursus is maximaal 15 personen.

Vermeld a.u.b. bij uw betaling duidelijk uw naam en adres en

ook de cursusplaats en waar naar uw voorkeur uitgaat.

ONDERWERPEN

De cursus omvat het behandelen met elkaar op vier zaterdagochtend van de volgende onderwerpen:

1. Gemeentefinanciën
2. Onderwijsbeleid
3. Sociaal-economisch beleid
4. Opereren als fractie.

De cursus vangt aan om 9.30 uur precies en duurt tot ongeveer 12.30 uur.

WAAR – wanneer?

Alphen a/d Rijn:
22/11, 10/1, 7/2, 7/3

Assen:
8/11, 29/11, 10/1, 31/1

Breda:
15/11, 13/12, 17/1, 7/2

Eindhoven:
15/11, 13/12, 17/1, 7/2

Groenlo:
25/10, 22/11, 20/12, 24/1

Haarlem:
15/11, 20/12, 31/1, 28/2

Hoorn:
8/11, 13/12, 24/1, 21/2

Leeuwarden:
25/10, 22/11, 20/12, 24/1

Middelburg:
8/11, 29/11, 10/1, 31/1

Rotterdam:
25/10, 22/11, 20/12, 24/1

Sittard:
8/11, 29/11, 10/1, 31/1

Utrecht:
25/10, 29/11, 17/1, 14/2

Zwolle:
15/11, 13/12, 17/1, 7/2

Vervolg op pagina 3

Wet gemeentelijke rampenplannen goede zaak

door: drs. H. Eversdijk, CDA-lid Tweede Kamer

Het wetsontwerp „Regelen betreffende het vaststellen van gemeentelijke rampenplannen” is gereed voor parlementaire behandeling. Dit wetsontwerp is uiteraard erg belangrijk voor de gemeenten. Volgens deze wet (artikel 2) moet de gemeenteraad binnen twee jaar na het inwerkingtreden van de wet voor het gebied van de gemeente een rampenplan vaststellen. Er zijn in ons land al heel wat gemeenten die één of ander rampenplan hebben. Zo'n plan zal dan moeten worden aangepast aan de wet.

WAT MOET ER IN?

Het rampenplan van een gemeente moet een aantal onderdelen bevatten. Artikel 3 van de wet noemt de volgende onderdelen:

1. Begripsomschrijvingen
2. Een overzicht van de soorten rampen welke de gemeente kunnen bedreigen
3. Een overzicht van de meest daarvoor in aanmerking komende diensten, functionarissen, organisaties en individuele personen, die bij de rampbestrijding kunnen

worden betrokken uit hoofde van hun taak en/of de bij hen aanwezige deskundigheid

4. Een schema in hoofdzaken betreffende de leiding over en de gecoördineerde inzet van de diensten bij rampbestrijding
5. Een plan voor waarschuwing van de bevolking
6. De hoofdlijnen van de maatregelen, te nemen bij een verplaatsing van bevolking
7. Een schema in hoofdzaken betreffende de opvang en verzorging van slachtoffers
8. Een opgave van de voorbereide en/of nog voor te bereiden voorzieningen ten behoeve van de voorvoorraiding van de met de rampbestrijding belaste diensten en organisaties
9. Richtlijnen voor de vastlegging van gegevens ten behoeve van de rapportering en de voorlichting van de bevolking
10. Richtlijnen voor de registratie van de teweggebrachte schade
11. Een distributielijst van het rampenplan

Binnen twee maanden na de vaststelling door de gemeenteraad zenden Burgemeester en Wethouders het rampenplan aan het college van Gedeputeerde Staten. Tegelijkertijd wordt het rampenplan op de gemeentesecretarie voor een ieder ter inzage gelegd.

HET RAMPENBESTRIJDINGSPLAN

De burgemeester stelt voor elke redelijkerwijs mogelijk te achten

ramp een rampenbestrijdingsplan op. Zo'n rampenbestrijdingsplan is, in tegenstelling tot het rampenplan, niet openbaar. De commissaris van de Koningin kan de burgemeesters van elkaar grenzende gemeenten, die kunnen worden getroffen door één en dezelfde ramp, verplichten een gezamenlijk rampenbestrijdingsplan op te stellen. De minister van Binnenlandse Zaken is bevoegd om, door tussenkomst van de Commissaris der Koningin, de burgemeesters van gemeenten die in verschillende provincies liggen, de verplichting op te leggen een gezamenlijk rampenbestrijdingsplan te maken.

HET IN WERKING STELLEN

Als een gemeente door een ramp wordt getroffen, of dreigt getroffen te worden, stelt de burgemeester het rampenplan en zo nodig één of meer rampenbestrijdingsplannen geheel of gedeeltelijk in werking. Hij neemt de gehele leiding op zich. Direct brengt hij de commissaris van de Koningin op de hoogte van zijn besluit om de rampenplannen in werking te stellen. De Commissaris van de Koningin geeft, als er sprake is van een ramp of dreigende ramp van meer dan plaatselijke betekenis, de betrokken burgemeester de nodige aanwijzingen. De Commissaris van de Koningin is verplicht een dergelijk besluit direct ter kennis te brengen van de minister van Binnenlandse Zaken en van Gedeputeerde Staten.

RAMPENWET

Het nu ingediende wetsontwerp regelt nu maar een klein deel

van de voorbereiding voor het bestrijden van rampen. Er zullen nog andere, belangrijker, wetten moeten volgen. De belangrijkste hiervan is de wet die betrekking heeft op de rampenbestrijding in vredes- en oorlogstijd. Die wet heet de „Rampenwet”. Deze wet zal regels geven over de voorbereiding van het bestrijden van rampen en zal tegelijk de bevoegdheden bij de rampbestrijding regelen. Het is begrijpelijk dat daarbij de hele positie van o.a. brandweer, B.B. onder de loupe wordt genomen. Zoals bekend wil de minister van Binnenlandse Zaken tot een grondige reorganisatie van de B.B. overgaan. Op 15 mei is daarover een brief aan de Tweede Kamer gezonden. Daarom is de behandeling van het wetsontwerp waarover we nu spreken, ook gepland na 15 mei!

WAT IS EEN RAMP?

Als we over een ramp praten, moeten we natuurlijk wel precies weten wat we met een ramp bedoelen. De wet noemt een ramp een gebeurtenis:

1. waardoor een ernstige verstoring van de algemene veiligheid is ontstaan, waarbij het leven en de gezondheid van vele personen of grote materiële belangen in gevaar zijn en
 2. waarbij een gecoördineerde bestrijding door diensten en organisaties van verschillende discipline wordt vereist.
- Ook is vastgesteld wat precies wordt bedoeld met een rampenplan, namelijk:
- een organisatieplan, waarin in algemene zin is aangegeven hoe in geval van een ramp of een

dreigende ramp gehandeld dient te worden, teneinde tot een doelmatig bestrijden van de ramp en de gevolgen daarvan te komen.

Het rampenbestrijdingsplan is als volgt omschreven:

het samenspel van maatregelen dat voorbereid is voor het geval zich een ramp voordoet, die naar plaats, aard en gevolgen voorzienbaar is.

ENKELE KANTTEKENINGEN

Terecht wordt vastgesteld dat deze wet slechts een begin is, een soort kaderwet dus. De nadere invulling is uitermate belangrijk. De aangekondigde „Rampenwet” moet dan ook snel komen, want anders schieten we met deze wet niet zo heel veel op. Een ander punt is dat, wat een ramp in de zin van de wet is, niet altijd objectief kan worden vastgesteld. Daarvoor zal altijd toch het subjectief oordeel van het „bevoegd gezag” nodig zijn. Dit kan tot moeilijkheden aanleiding geven. Meer duidelijkheid op dit gebied is dan ook nodig. Ook is het nodig dat betrouwbare risico-analyses worden gemaakt. Wil men immers een ramp goed bestrijden, dan moet men zo precies mogelijk weten waar men aan toe is. Het maken van risico-analyses vergt weliswaar veel tijd en mankracht, maar het is wel een onmisbaar onderdeel. Hier moet nog heel veel werk worden verzet. Belangrijk is echter dat er nu de verplichting komt dat alle gemeenten een rampenplan maken. Het is duidelijk dat in de praktijk zal moeten blijken of één en ander ook „werkt” als het werkelijk nodig is. Oefeningen zullen daarom nodig zijn. Toen in Harrisburg een „bijna ramp” ontstond, bleek dat er veel communicatieproblemen waren, dat er een slechte risico-beheersing was en dat teveel mensen zich ermee bemoeiden. Op papier kan alles wel mooi kloppen, maar dat is slechts het begin!

Vervolg van pagina 2

vakbeweging de strijd aanbindt tot behoud van haar fundamentele recht op het voeren van vrije onderhandelingen. Welnu, dat recht bestaat in ons land niet in absolute vorm. Nederland heeft al tientallen jaren een wettelijke regeling die de regering bevoegd maakt grenzen te stellen aan de ontwikkeling van de arbeidsvoorwaarden. Wie tegen de toepassing van die wet laat staken, is begonnen aan een staking tegen de rechtsorde waarin wij in Nederland leven. Ik acht dit bedenkelijk en ik houd mij verplicht hiervoor te waarschuwen. Te meer doe ik dat waar in de interviews waarvan ik sprak al werd te kennen gegeven dat de parlementaire democratie een groot goed is, maar de vrijheid van beweging voor de vakbonden ook. Met andere woorden: regering en parlement, u kunt beslissingen nemen, maar of wij ons daarin zullen schikken is een ander vers.” Aldus mr. Van Agt. Daarover is heel wat publiciteit alsmede beroering geweest, zoals trouwens meer voorkomt naar aanleiding van uitlatingen van Van Agt. Het geciteerde was zeker enigermate tendentius geformuleerd. De manier en het tijdstip waarop versterkten dit. Het betoog was overigens handig gegoten in de vorm van een waarschuwing. Wie kan er eigenlijk ooit tegen een waarschuwing zijn?

VRIJE ONDERHANDELINGEN

Bezien wij de tekst nader. Stellig heeft de vakbeweging een fundamenteel recht op het voeren van vrije onderhandelingen. Van Agt ontkent dat – gezien zijn tekst – niet. Hij zegt alleen: dat

recht bestaat in ons land „niet in absolute vorm.” Was dat dan betoogd? Van Agt beweert dat ook niet, maar suggereert het wel. Een vraag mag zijn of dat verstandig was.

Dan wijst Van Agt er op, dat er een wettelijke regeling bestaat, die het de regering bevoegd maakte grenzen te stellen aan de ontwikkeling van de arbeidsvoorwaarden. Hoewel niemand dit als zodanig bestrijdt, meent Van Agt dat het toch nuttig is om te stellen – nogal zwaarwichtig – dat wie tegen de toepassing van die wet laat staken, begonnen is aan een staking tegen de rechtsorde. Wie liet dan op dat moment feitelijk tegen de toepassing van die wet staken? Dat staken tegen de toepassing van de wet had wellicht kunnen gebeuren, maar gebeurde dat dan ook? Het zou misschien kunnen gebeuren en daartegen zou je dan wellicht terecht bij voorbaat kunnen waarschuwen. Maar dat maakt de tekst van Van Agt nog niet zorgvuldig.

Ook de verdere tekst is niet als zorgvuldig – voor iedere Nederlander volstrekt duidelijk en eenduidig – te kwalificeren. Immers, Van Agt citeert, dat gezegd is „dat de parlementaire democratie een groot goed is maar de vrijheid van de beweging van de vakbonden ook.”

Van Agts conclusie of vertaling daarvan met de woorden „regering en parlement, u kunt beslissingen nemen, maar of wij ons daarin zullen schikken is een ander vers,” is tenminste voorbarig en feitelijk onjuist. Dit is trouwens ook gebleken. En het zou stellig te ver gaan om te betogen, dat het goed is afgelopen vanwege het feit, dat Van Agt op 18 februari deze toespraak hield.

VAN BELANG

Waarom bij dit onderwerp stilgestaan? Omdat het van belang is ons te realiseren hoe gevoelig ook politiek beleid en maatschappelijke ontwikkeling is, het politieke optreden en het sociale bezig-zijn.

Interessant daarbij is onder andere bij voorbeeld ook de uitspraak van de arrondissementsrechtbank in Amsterdam in het kort geding tussen de F.M.E. (de Vereniging voor de Metaal- en de Electrotechnische Industrie) en de Industriebond FNV van 10 maart j.l., betreffende „korte protest-stakingen variërende van een half uur tot 24 uur.”

De rechtbank meende, dat het onderwerp naar aanleiding waarvan acties werden gevoerd, geen geschil tussen partijen betrof, maar een verwijt gericht met name aan het adres van de regering. De rechtbank merkte verder op: „Door het indienen van een wetsvoorstel houdende nadere voorzieningen met betrekking tot de totstandkoming van lonen en andere arbeidsvoorwaarden bij de Staten-Generaal, welk voorstel inmiddels door beide Kamers is aangenomen, doch nog niet in werking is getreden, gevoelt de Industriebond FNV zich namelijk beïnvloed van de bij de Wet op de Loonvorming van 12 februari 1970 aan werkgevers en werknemers verleende vrijheid om zonder preventief toezicht van de overheid de lonen in onderling overleg vast te stellen.”

Vervolgens kwam de rechtbank dan tot de conclusie, dat de acute bedreiging van de belangen van de betrokken werknemers zoals de Industriebond FNV deze voorstaat, mitsdien

een grijpen naar het uiterste middel van proteststakingen als vermeld rechtvaardigt, teneinde de overheid in dezen te beïnvloeden.

De rechtbank achtte derhalve het politieke karakter van deze staking niet onrechtmatig. Daarmede wordt evenwel overigens nog niet iedere politieke staking bij voorbaat rechtmatig. In de eerste plaats speelden de belangen van de betrokken werknemers een rol. In de tweede plaats was er nog geen wet in werking getreden. In de derde plaats speelt blijkens de benadering van de rechtbank een rol, dat de overheid als de „derde partij” op dit gebied van de loonvorming te beschouwen is.

Wat zou nu als voorlopige conclusie kunnen dienen? Is een politieke staking geoorloofd? Een vraag is allereerst, of de aanduiding „politieke staking” een gelukkige en eenduidige is? Maar een staking met een politiek karakter in die zin, dat beoogd wordt, de overheid, regering en parlement, te beïnvloeden voordat op dat niveau is beslist, kan aanvaardbaar worden geacht. Voor de hand ligt, dat dit korte en beperkte stakingen, protest-acties zijn. Daarnaast is er dan nog de vraag of politieke stakingen wenselijk zijn en doelmatig zijn. Het kan zijn, maar waarschijnlijk meestal niet.

Er zijn andere middelen, met name de openbare en besloten discussie met indringende argumentatie. Het gaat daarbij tevens om een optimaal benutten van de politieke en maatschappelijke kanalen. Inhoudelijke discussie moet het in onze samenleving zeker kunnen winnen.

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:

Dr. K. de Vries, voorzitter: A. Buntsma, drs. M. Smits, drs. A. J. van Dulst, Wm C. de Kruijff, D. Rebel, Drs. H. van Spanning, Drs. G. van Leijenhorst, Govert Veldhuijzen en mevrouw E. Sleyser-Tegelear

EINDREDAKTIE:

H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:

Mevrouw J. Algra-Feddema, Dr. E. Bleumink, Prof. Dr. J. W. van Hulst, Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES

Postbus 33822
2503 BC 's Gravenhage

ADMINISTRATIE-ADRÉS:

Voor het opgeven van nieuwe abonnees, advertenties, adresveranderingen, weekblad:

Stichting „Uniepers”

Van Deventerlaan 49,
2271 TV Voorburg,
tel. 070-861520
(uitsluitend overdag)

Abonnementprijs ƒ 30,- per jaar.
Vooruit te voldoen op postrekening 70154.
Voorburg t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U. Postbus 67
3770 AB Barneveld.
Telefoon (03420)-6141.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR HIST UNIE, Wassenaarseweg 7
2596 BC 's Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516.

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander” te zenden aan:
Bureau CHU,
Wassenaarseweg 7,
2596 BC 's-Gravenhage.
Telefoon (070) 244516.

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de De Savornin Lohmanstichting is: 070-246791.

Het CDA „op weg naar de fusie”

door: dr. J. C. H. Krajenbrink, secretaris CDA

1. Fusieprotocol, statuten c.a.

Algemeen

Het fusieprotocol met toebehoren is het voornaamste fusiedocument. Het is te beschouwen als een contract tussen de drie partijen, dat op de fusiedatum zal worden ondertekend, met het CDA als mede ondertekenaar.

In dit fusieprotocol wordt aangegeven op welke basis we de fusie aangaan, welke regels we de nieuwe partij-organisatie meegeven en welke overgangsbepalingen zullen gelden. Een direct gevolg van het fusiebesluit zal zijn dat de drie partijen per fusiedatum worden opgeheven, geliquideerd. De feitelijke liquidatie zal ook na de fusiedatum nog enige tijd kosten, waartoe liquidatiecommissies geformeerd zullen moeten worden.

Het CDA zal niet worden opgeheven. De federatieve structuur van het CDA zal worden omgezet in een eenheidsorganisatie, in een partij. Het CDA wordt in feite de rechtsopvolger van de drie partijen.

STAND VAN ZAKEN BESLUITVORMING FUSIEPROTOCOL C.A.

De eerste fase bestond uit de opstelling van de ontwerp-teksten. Daarbij waren ingeschakeld de statutencommissie, het Dagelijks Bestuur van het CDA en de partijbesturen. De tweede fase was de fase, waarin de leden (ook de rechtstreekse leden) amendementen op de ontwerp-teksten konden indienen.

In de derde fase zijn de pre-adviezen op de amendementen opgesteld, waarbij opnieuw de statutencommissie, het Dagelijks Bestuur van het CDA en de partijbesturen betrokken waren. Deze fase is zojuist afgesloten. Vrijdag 21 april jl. heeft het Dagelijks Bestuur, gehoord de reacties van de partijbesturen de pre-adviezen op de amendementen vastgesteld. Het Dagelijks Bestuur is het thans nog eens geworden over aangelegenheden als de regeling van de incompatibiliteiten, de positie van de gelieerde organisaties, de kwestie van de voorkeursacties, de maximum leeftijd bij kandidaatstellingen, etc.

De afspraak is daarbij gemaakt dat de drie partijbesturen zich op hun resp. partijraden sterk zullen maken voor de bereikte overeenstemming inzake de pre-adviezen.

De vierde fase zal dus zijn de behandeling op de partijbijeenkomsten van 7 juni a.s. Daarna zal, als vijfde fase een conference plaatsvinden met betrekking tot die punten waarover op de partijbijeenkomsten niet gelijkluidend is beslist. Deze conference is gepland eind juni a.s. In de daaropvolgende zesde fase zullen de partijraden (en de kiesverenigingen van de ARP) zich uitspreken over de definitieve beslissing nemen inzake de opheffing van de partijen en het aangaan van de fusie. Deze fase is voorzien voor september/begin oktober a.s. De laatste fase wordt gevormd door de definitieve vaststelling resp. autorisatie van de fusiedocumenten op het fusiecongres van 11 oktober a.s. Men mag hier toch wel spreken van een gedegen behandeling!

PERSONELE BIJLAGE FUSIEPROTOCOL

Enkele elementen van het fusieprotocol verdienen afzonderlijk vermelding. Ik noem in de eerste plaats de personele bijlage, een zeer moeilijk karwei. Het gaat hier primair over het rechtspositiereglement voor het personeel. De huidige partijen kennen uiteenlopende rechtspositieregelingen. Vandaaruit moest een nieuwe regeling worden gecreëerd, die enerzijds als verantwoorde regeling moet kunnen worden aangemerkt, anderzijds betaalbaar moet zijn. Thans bestaat overeenstemming over het nieuwe rechtspositiereglement. Daarbij moet worden aangete-

kend dat de pensioenregeling op voorlopige basis is aanvaard in afwachting van nadere voorstellen van een werkgroep, waarin ook vertegenwoordigers van de wetenschappelijke instituten en de Tweede Kamerfractie zitting hebben.

Een ander onderdeel van de personele bijlage is de personeelsformatie op het moment van fusiedatum. Hierbij de moeilijke opgave om te zorgen voor een goed opgezet, goed bemand secretariaat en daarin dan tegelijkertijd voor de huidige personeelsleden een zoveel mogelijk gelijkwaardige en bevredigende functie te vinden.

Vastgesteld kan worden dat er op dit moment inderdaad een „personeelsplaatje” ligt, dat, door het Dagelijks Bestuur van het CDA en door de drie partijbesturen is goedgekeurd. Ik denk dat wij kunnen constateren dat het over het geheel genomen redelijk gelukt is om aan de gestelde opgave te beantwoorden. Het laatste punt, dat ik bij dit onderdeel naar voren wil brengen is dat per fusiedatum het CDA een nieuwe secretaris krijgt, namelijk de heer R. Smits, tot voor kort secretaris van de CHU. Hij zal per fusiedatum als algemeen secretaris gaan functioneren en hij zal reeds per 1 juni a.s. als eerste plaatsvervangend secretaris in dienst treden bij het CDA.

FINANCIËLE BIJLAGE FUSIEPROTOCOL

Een ander onderdeel is de zogenaamde financiële bijlage van het fusieprotocol. De opstelling hiervan is op zichzelf een zeer boeiende klus. Men moet zich realiseren, dat de resp. partijfamilies niet allen even rijk of even arm zijn. Bovendien deed zich het feit voor dat het geld bij de resp. families bij zeer verschillende instanties zit. Daarbij komt nog dat die verschillende instanties vaak weer verschillende doelstellingen hebben en als je geld wilt overhevelen van de ene club naar de andere, dan moet dat, wat doelstellingen betreft zoveel mogelijk op elkaar aansluiten.

Het uitgangspunt bij deze financiële bijlage is geweest dat we een inzicht moesten hebben in de financiële rechten en verplichtingen van de partijen en van alle instanties die daarmee verbonden zijn. Alle bestaande rechtspersonen, binnen de drie partijen moesten bij het opstellen van de financiële bijlage worden opgespoord. En alle vermogensposities van al die instellingen moesten worden geïnventariseerd.

Steeds komt dan de vraag aan de orde: moet die club worden opgeheven, of wat moet er mee gebeuren? Waaraan moeten de financiële rechten en verplichtingen worden overgedragen? Voorshands is aangegeven de financiële rechten en verplichtingen zoals die blijken uit de balansopstellingen van 31 decem-

ber 1978. Uiteraard doen zich nadien nog wijzigingen voor. Uiteindelijk dienen de nog op te stellen balansen van alle betrokken instanties per fusiedatum hieromtrent duidelijkheid te verschaffen.

OVERGANGSBEPALINGEN

Het fusieprotocol kent ook overgangsbepalingen. Eén van de overgangsbepalingen is de regeling dat de besturen, die per fusiedatum zitting hebben, gedurende de eerste zittingsperiode vanaf 11 oktober 1980 zullen blijven zitten. Op landelijk niveau geldt dat bijvoorbeeld voor het Dagelijks Bestuur van het CDA.

Voorts is het de bedoeling dat het Algemeen Bestuur in enkelvoudige samenstelling, dat is oorspronkelijk het Algemeen Bestuur geweest, in de nieuwe situatie mede gaat fungeren als partijbestuur. Het Algemeen Bestuur in enkelvoudige samenstelling zoals dat zal zijn opgebouwd op 11 oktober a.s. zal dus ook zitting blijven houden gedurende de eerste zittingsperiode. De partijen vinden uiteraard dat het partijbestuur, ook naar regio op een verantwoorde wijze moet zijn samengesteld. Het voornemen is om in onderling overleg tot een reële verdeling te komen van de namens elke Kamerkring aan te wijzen vertegenwoordigers in het partijbestuur. De regio's moeten in elk geval voldoende vertegenwoordigd zijn. Een onderlinge afstemming is daarbij noodzakelijk. Ook het Congres blijft zitten en zal dus de (zeer forse) samenstelling houden die het nu heeft.

Voor de besturen blijft ook de zogenaamde opvolgingsregel gehanteerd gedurende de periode van de eerste vier jaar. Dat leidt er toe dat de partijen „plaatsvervaarderslijsten” moeten opstellen. Nu is dat voor het Dagelijks Bestuur nog wel te doen, maar het wordt wat lastiger voor een Algemeen Bestuur. Dat is het zeker voor een Congres. Op 11 oktober a.s. zal een verkiezing plaatsvinden van voorzitter en ondervoorzitters van het CDA. Op 27 juni a.s. moet er een voordracht van het Dagelijks Bestuur komen voor wat betreft deze functies.

Vermelding dient hier het feit dat de vertegenwoordiging van de rechtstreekse leden wellicht nog voor de fusie zal worden uitgebreid. We zitten op dit moment op een totaal aantal rechtstreekse leden van 29.910 dat betekent dat we de 30.000 vrijwel hebben bereikt. Gezien de resultaten van de actie „onder één dak” kan verwachten worden dat deze grens wordt overschreden. Dat betekent derhalve een uitbreiding van rechtstreekse leden in het Dagelijks Bestuur met één lid. In het Algemeen Bestuur met drie leden en in het Congres met 70 leden.

Laatste opmerking over dit onderdeel. De partijraad is het lichaam dat in de nieuwe situatie van het CDA het belangrijkste besluitvormende lichaam zal worden voor wat betreft de politieke en partij-organisatorische

zaken. De partijraad is na de fusie een nieuw orgaan. Na de fusie is snel een partijraad nodig bijvoorbeeld in verband met verkiezingen. De bedoeling is dat de samenstelling van de partijraad voor de eerste vier jaar door de resp. partijen wordt geregeld, derhalve vóór de fusiedatum. Voor deze tevoren benoemen partijraadsleden zullen ook weer plaatsvervaarders worden aangewezen.

FUSIE GELIEERDE ORGANISATIES

Niet alleen de drie partijen moeten fuseren, ook diverse gelieerde organisaties. Zij moeten zelf eigen fusieprotocollen opstellen en statuten etc. gereedmaken. Ik noem met name de drie wetenschappelijke instituten die de Stichting Studiecentrum CDA gaan creëren en de drie jongerenorganisaties, die het CDJA gaan vormen. Ook voor de gelieerde organisaties geldt in principe de fusiedatum 11 oktober 1980, al blijft dat een eigen autonome beslissing.

Bij het Dagelijks Bestuur van het CDA leeft enige zorg over de voortgang van deze fusieprocessen, van de gelieerde organisaties. Het is mede daarom dat aan een commissie, in de wandeling commissie-Krans, bestaande uit deskundigen op juridisch gebied, gevraagd is om eens te kijken hoe dit soort fusieprocessen op een juridisch verantwoorde wijze in het vat kan worden gegoten.

FUSIE LAGERE ORGANEN

Er zijn uiteraard ook fusieprocessen op het regionale en gemeentelijke niveau, bijvoorbeeld de kamerkringen, de provinciale verbanden, de gemeentelijke verbanden. Daarvoor zijn aan de desbetreffende instanties en besturen modellen toegezonden. Niettemin is de indruk op dit moment dat dit proces nog zeer traag op gang komt. Van de Kamerkringverbanden is op dit moment nog niets binnen. Wat de gemeentelijke verbanden betreft zijn er op dit moment zo'n 200 fusieprotocollen bij het secretariaat binnengekomen. Dat moeten er ongeveer 800 worden. Dat zal nog een probleem zijn. Het voornemen is de Kamerkringbesturen te verzoeken om zich daar wat nadrukkelijker mee in te laten. Het is misschien goed dat ik hier zeg waar het bij die verbanden in hoofdzaken om gaat.

Het gaat om ondertekening van het fusieprotocol door voorzitter en secretaris van de bestaande betrokken federatiepartners. Het gaat om de invulling van — al weer — de bestuurssamenstelling op 11 oktober, want ook daarvoor geldt dat in die eerste zittingsperiode diegenen zullen zitten die er op 11 oktober zitten. Het gaat vervolgens om een invulling van de financiële regeling die men met elkaar wil treffen. En het laatste punt, en dat blijkt in de praktijk toch weer moeilijkheden op te leveren: men moet de bestaande opvolgingsafspraken voor de kandidatenlijsten die gelden van 1978 tot 1982 bevestigen. Er is bovendien de mogelijkheid, maar dat is dus facultatief, om afspraken te maken over de kandidaatstelling vanaf 1982 tot 1986. Hier doen zich nogal problemen voor. Zodra het over verdeelsleutels gaat, gaat het niet van een leien dakje.

PROGRAM VAN UITGANGSPUNTEN

Een ander belangrijk stuk waar wij mee bezig zijn en wat we toch zeker behoren te rekenen tot de vitale fusiedocumenten, is het program van uitgangspunten.

Ook daarvan hebben wij gevonden dat het vóór de fusiedatum rond zou moeten zijn. Wij hebben een commissie-Kremers die daarvoor het ontwerp heeft geleverd. Deze zaak heeft wellicht wat minder aandacht gekregen dan de concept-statuten etc. maar niettemin kan ik u zeggen dat de amenderingsfase, die zeer recent is afgesloten toch 459 amendementen heeft opgeleverd. Dat betekent uiteraard dat én het Dagelijks Bestuur én de partijbesturen daar nog wel even voor moeten gaan zitten. Ik kan melden dat er nogal wat amendementen zijn ingediend op — toch weer — de formulering van de grondslag. Daarnaast veel amendementen op de kwestie van het gezin en de samenlevingsvormen, de kernwapenproblematiek, de rol van het particulier initiatief, de gevaren van de technologie, het mediabeleid en de sociale zekerheid.

Na de opstelling van de pre-adviezen door het Dagelijks Bestuur gaat één en ander naar de partijbesturen en de partijraden. Ook hiervoor zal zeer waarschijnlijk een conference noodzakelijk zijn. Zijn definitieve beslag krijgt het op het fusiecongres.

KAMERVERKIEZINGEN

Het zou vreemd zijn als ik niet meldde dat we intussen ook de kamerverkiezingen van het jaar 1981 voorbereiden. Daar is onder andere uiteraard de opstelling van het **verkiezingsprogramma** De commissie-Franken is daar in het bijzonder mee belast. We hopen dat de commissie-Franken tegen eind juni haar ontwerp gereed heeft. Wij hebben onlangs afgesproken dat de ontwerp-tekst 22 augustus a.s. door het Dagelijks Bestuur moet worden vastgesteld inclusief de passages in dat program over de kernwapenproblematiek. In het begin van dit jaar is een afzonderlijke commissie gecreëerd via de wetenschappelijke instituten, die de discussie daarover in de partij zou moeten aanzwengelen (de commissie-Donner). Ook de resultaten daarvan moeten in een programtekst worden neergelegd. Na augustus krijgen we de behandeling door de leden, de amenderingsfase. Dat zal zich in september kunnen afspelen. De afdelingen krijgen de gelegenheid om tot ongeveer eind-oktober hun amendementen in te dienen bij de Kamerkringen. Daarna komen partijbesturen partijraad aan de beurt. Dat zal dan vermoedelijk in januari moeten plaatsvinden. Vervolgens zal op het eerste CDA-Congres nieuwe stijl — dat we voorlopig hebben geprikt op 7 maart van het volgend jaar — het verkiezingsprogramma worden vastgesteld.

Het tweede onderdeel, als we het hebben over verkiezingen, is uiteraard de **opstelling van de kandidatenlijsten**; ook een boeiende aangelegenheid. Ook dat moet vóór de fusiedatum rond zijn. Ik meen te mogen constateren dat de partijen daar reeds een heel eind mee op weg zijn. De aanwijzing van de lijsttrekker is een vraag apart. Die wordt niet beantwoord met de opstelling van deze kandidatenlijsten. Dit is overigens een zaak die breed in de aandacht is, zoals recent is gebleken.

De **verkiezingscampagne** mag niet ongenoemd blijven. Wij hebben reeds een Centraal Verkiezings Comité ingesteld. Dat is van start gegaan; er is zelfs al een eerste bijeenkomst geweest van de zogenaamde Landelijke Verkiezingsraad. We zijn wat dit betreft dus redelijk voorbereid als zich calamiteiten voordoen.

De illegalen: perspectief nodig

door: mr. G. C. van Dam, lid Tweede Kamer CDA

De onrust rondom de illegale buitenlandse werknemers die ontstond naar aanleiding van de invoering van de Wet Arbeid Buitenlandse Werknemers (WABW) per 1 november, is nog niet geheel geluwd. In de partijbladen van maart rapporteerde ik over de gedachtenwisseling in de Tweede Kamer over de (on)wenselijkheid van een overgangsregeling. In een tijdens dat debat motie-Buurmeijer werd aanbevolen illegalen, die geruime tijd in ons land verblijven, de gelegenheid te geven zich aan te melden en te trachten alsnog een arbeidsplaats te verwerven. Deze motie kwam enige tijd na het Kamerdebat in stemming. Toen bleek, dat deze motie de steun van een meerderheid van de Kamer verwierf, doordat tien leden van CDA-fractie vóór de motie stemden.

Het kabinet liet, om geen verwachtingen te wekken, terstond weten, dat het niet tot uitvoering van de motie kon overgaan. Naast politieke argumenten voerde het kabinet ook praktische moeilijkheden aan, die voor de uitvoering een belemmering zouden vormen. Op verzoek van de kamer gaf daarop de regering een uiteenzetting van met name die praktische moeilijkheden. Deze brief van de regering was voor de kamer aanleiding tot een tweede discussie over de illegalen, waarin de minister van justitie een schets gaf van een zeer beperkte overgangsregeling, waartoe de regering op aandringen van de kamer desnoods bereid zou zijn. Omdat een nieuwe uitvoerige discussie in de CDA-fractie niet zinvol werd geacht, werd op voorstel van de fractievoorzitter afgesproken dat de opvatting van de meerderheid de fractie-opvatting zou zijn. Aanvankelijk leek de meerderheid voor een beperkte overgangsregeling niets te voelen, vanwege de daaraan verbonden bezwaren. Toen, na nader beraad in de CDA-fractie de kamer in meerderheid wel voor een overgangsregeling voelde, zegden de bewindslieden Albeda, De Ruiter, en Haars toe de door minister De Ruiter geschetste regeling uit te zullen werken. In

de Staatscourant van 6 mei verscheen de tekst van zulk een regeling. Deze komt hierop neer, dat werkgevers de gelegenheid krijgen een tewerkstellingsvergunning aan te vragen voor een illegaal, die op zijn minst van 1 januari 1978 tot 31 oktober 1979 onafgebroken bij hem heeft gewerkt en voor wie belasting en sociale premies zijn betaald. Deze regeling is zeer beperkt van inhoud en discrimineert de illegalen die van de ene naar de andere vaak asociale werkgever zijn gelopen. De sterke afhankelijkheid van de illegaal ten opzichte van de werkgever is een ander bezwaar. Ook de korte aanmeldingstermijn, die intussen in een debatje op 15 mei met twee weken werd verlengd, kan als bezwaarlijk worden aangevoeld.

ARGUMENTEN

Waarom dan geen ruimere regeling, zal men vragen, waaraan deze bezwaren ontbreken? Deze vraag hangt ten nauwste samen met de principiële discussie over de mogelijkheden van regularisatie van illegalen en de invoering van de Wet Arbeid Buitenlandse Werknemers. De argumenten zijn, kort samengevat deze.

Regularisatie op enigszins ruime

schaal ondermijnt de toepassing van de WABW, omdat je moeilijk werkgevers, die illegalen in dienst hebben, kan vervolgen als door regularisatie te kennen wordt gegeven, dat de overtreding van de wet niet zo ernstig is. Voor zo'n beleid krijg je de vervolgende en rechtsprekende instanties terecht niet mee. Maar tevens zou de WABW als instrument om door middel van straffen de werkgevers te ontmoedigen illegalen in dienst te nemen, voor geruime tijd buiten werking worden gesteld.

Een regularisatie zou verder de druk op de werkgevers om hun arbeidsvoorzieningsproblemen op een andere manier dan met illegalen op te lossen, verzwakken. Ook zou een regularisatie nieuwe illegalen kunnen verleiden naar Nederland te komen. Kortom, regularisatie zou de oplossing van het illegalen-vraagstuk alleen maar verder weg schuiven dan wel bemoeilijken en daarom is de nu uitgevaardigde overgangsregeling beperkt tot die illegalen, die een zekere duurzame arbeidsverhouding hebben gehad met een overigens solide werkgever, die bereid is die arbeidsverhouding voort te zetten. Voorts zijn door het zwaartepunt bij de werkgever te leggen, ook de bewijsproblemen inzake het vereiste verblijf en dienstverband zoveel mogelijk beperkt.

BEROEP

De overgangsregeling was echter nog niet het laatste bedrijf van het illegalendrama. Op 22 mei vond het vierde debatje plaats over de aanwijzing van staatssecretaris Haars aan de plaatselijke vreemdelingenpolitie, waarin zij er op wijst dat illegalen door het zoeken van een woonplaats in kerkgebouwen en der-

De staatssecretaris van justitie, mevrouw mr. E. A. Haars (links) op de algemene vergadering van de CHU in gesprek met het lid van de Unieraad, J. J. Timmermans. (Foto: Nick Morelis te Capelle aan den IJssel).

gelijke zich niet aan verwijdering uit ons land kunnen onttrekken. Deze mededeling heeft het nodige stof doen opwaaien en was aanleiding voor de PSP om een nieuwe discussie in de kamer uit te lokken.

De aanwijzing van de staatssecretaris had tot doel een op gang komend verschijnsel te signaleren, dat kerken als een soort vrijeplaats worden gebruikt en beschouwd. Dit gaf zeker aanleiding er de aandacht op te vestigen, dat illegalen die in een kerk hun toevlucht nemen, zich niet in een uitzonderingspositie kunnen plaatsen ten opzichte van andere illegalen.

Het is duidelijk dat hier een bron van conflicten tussen kerkelijke instanties en de overheid kan ontstaan. Zover zou het volgens de CDA-fractie echter niet mogen komen. Ervan uitgaande, dat de overheid tenslotte verantwoordelijk is voor de uitvoering van democratisch tot stand gekomen beleid meende zij dat door overleg en overtuiging oplossingen verkregen zouden kunnen worden.

De fractie liet van haar waardeering blijken voor de kerkelijke activiteiten ten behoeve van illegalen. Wel werd de vraag opgeworpen of illegalen in kerken onderbrengen niet het begaan van een doodlopende weg is. De fractie deed een beroep op de hulpverleners om wegen te zoeken die weer perspectief voor de illegalen openen, bij voorbeeld

door hen te helpen naar hun eigen land terug te keren en te begeleiden bij de opbouw van een nieuw bestaan.

NIEUWE MOTIE

D'66 schoof deze gedachte terstond door naar de overheid en de PvdA sprak smalend van een oprotpremie.

Beide gingen voorbij aan het hoofdelement namelijk hulp en begeleiding van mensen. Het debat leverde weer een nieuwe motie op. Ditmaal van D'66 en PvdA. Daarin werd een plan gevraagd voor een weloverwogen aanpak van de uitvoering van de WABW. In die aanpak zou het overleg met b.v. gemeentebesturen en kerkbesturen een belangrijke plaats moeten gaan innemen. Minister De Ruiter vreesde terecht dat het opstellen van zo'n plan de opsporing van vreemdelingen zou blokkeren waardoor de rechtszekerheid wordt aangetast. Om die reden ontried hij de motie. Wat het overleg betreft, verklaarde hij, dat dit al in zijn beleid was voorzien en op die grond achtte hij de motie overbodig. Niettemin werd de motie aangenomen, mede dank zij de steun die zij kreeg van de CDA-fractieleden: Beinema, Borgman, Van Houwelingen en Scholten. Hierdoor is de kans vergroot dat het einde van het illegalendrama nog niet in zicht is.

Geen tijd verdoen met coalitiespeculaties

door: drs. R. F. M. Lubbers, voorzitter CDA-fractie Tweede Kamer

De laatste maanden hebben de voorbereiding van de kandidatenlijsten voor de volgend jaar te houden verkiezingen en met name de volgorde op die lijsten een discussie losgemaakt over de verkiezingsstrijd en de daarna mogelijke coalities.

Die discussies waren onvermijdelijk en voorspelbaar. Er waren in die discussies opvallende momenten. Met name het ogenblik waarop de heer Van Agt zich in beginsel bereid verklaarde consequenties te trekken uit het feit dat de KVP hem als eerste op haar lijst geplaatst had, die straks onderdeel uit gaat maken van de CDA-lijst. In beginsel bereid, want de lijsttrekkerszaak zelfe komt pas over geruime tijd aan de orde. En dat betekent dat betrokkenen, waaronder de heer Van Agt zelf, pas dan een besluit zullen nemen.

Intussen acht ik het zuiver, dat zelfs als Van Agt om welke reden dan ook meent te moeten terugkomen op zijn nu uitgesproken intentie, hij bij onstentenis van zulk een reden zich nu in beginsel beschikbaar heeft gesteld. Geheel risicoloos is het intussen niet, want het neemt weliswaar bij voorbaat discussies over personen weg, maar het herbergt wel het risico, dat de verkiezingspeculaties en -campagne een jaar gaan duren. Dat nu zou te betreuren zijn; ja moet voorkomen worden.

Het kabinet heeft immers aan de voortgang in de wetgeving en bestuur nog veel werk te doen.

En dat is nu de taak; van leegstandswet tot grondpolitiek; van de wet op de abortus tot het maken van een verantwoorde begroting voor 1981. Al dat werk moet nu weer centraal staan.

VRUCHTELOOS

Een discussie over de coalitiepartner vanaf 1981 is niet alleen inopportuun, maar ook bij voorbaat vruchteloos. Richtsnoer zal immers straks toch zijn zo goed mogelijke uitvoering van het nieuwe program. Natuurlijk zullen dan andere factoren meespelen zoals de breedte van de parlementaire steun en dat

wat men van andere partijen naast programmatische verschilpunten aan coalitiebereidheid mag verwachten. Niet te ontkennen valt dat in iedere fase politici in het CDA voorkeuren voor bepaalde types coalities hebben. En die voorkeuren zijn zeker niet altijd gelijk gericht. Maar het kan hier niet gaan om persoonlijke en subjectieve voorkeuren. Richtsnoer moet zijn het landsbelang en de vraag wat het CDA daaraan kan bijdragen.

Het CDA zal als volkspartij – met een gezien onze grondslag zeer eigen en bijzondere invalshoek – de tweedeling in Nederland niet bevorderen. Het kabinet berust op een parlementaire basis. Dat betekent dat dit kabinet voor de gehele periode op steun uit onze fractie kan rekenen. Die steun kan pas ontvallen, als het kabinet zich niet meer naar letter en geest zal richten naar het regeerakkoord, en dat regeerakkoord vervangen zou worden door alleen maar de smeltkroes van opvattingen van CDA- en VVD-ministers.

TAL VAN VRAGEN

Natuurlijk groeien er in de loop van de vier jaar tal van vragen,

die in een regeerakkoord niet voorzien zijn. Sterker, bepaalde omstandigheden veranderen zodanig, dat beleids-bijstellingen vereist zijn. Dat beleid moet dan echter wel ontwikkeld worden in overstemming met de regeringsfracties. Voor dit alles bestaan geen geschreven regels.

Het is wel een delicate en voortdurende opgave voor een levende coalitie op parlementaire basis. Onze fractie stelt zich in dit jaar zo ingetogen mogelijk op. Niet alleen omdat onze opvattingen uit eerdere debatten vaak al bekend zijn, maar zeker ook omdat wij de voortgang in wetgeving en bestuur nu als eerste prioriteit zien. Dat scheidt dan wel verplichtingen. Ook uit dit oogpunt is het weinig gelukkig nu tijd te verdoen aan coalitiespeculaties. Intussen is het bij dit alles wel het probleem, dat wij als CDA nu wel zo sterk programmatisch denken, doch dat de PvdA en de VVD het anders zien, en in feite de tweedeling als politieke helderheid propageren. Gezien de nu oppositionele rol van de PvdA raakt ons dat thans minder. Het feit echter dat de heer Wiegel de zeer voor de hand liggende lijsttrekker voor de VVD zal zijn, scheidt wel meer risico's. Hij is

immers tegelijk vice-premier. En als hij bijvoorbeeld spreekt over „het kabinetsbeleid als inzet voor de verkiezingen” kan dat onze ministers in ernstige verlegenheid brengen. Zij moeten dan immers publiekelijk afstand van hem gaan nemen, aangezien dit geen opvatting van het CDA is.

ONDERLING OVERLEG

Ik hoop niet dat de VVD zo de ruiten van het kabinet in gaat gooien. Dat is overigens niet alleen een zaak van de CDA-ministers, maar ook van onze fractie. Onze steun aan het kabinet gaat immers uit – ik schreef het hierboven – van een uitvoering van het regeerakkoord en het overigens in onderling overleg gezamenlijk beleid voeren. Die steun kan zich niet uitstrekken tot het gedogen van opvattingen dat het kabinet qua samenstelling gewoon na volgend jaar door moet gaan en dat daar dan naar programma's en nieuw regeerakkoord bijgeschreven moeten worden. Dat zou in onze christen-democratische traditie het op de kop zetten van de zaken zijn.

Ons kabinet regere thans; en de partij werke aan het nieuwe actie-program.

Welzijn in arbeid via arbeidsomstandighedenwet

door: Steef Weijers en Ans den Blanken

Dezer dagen werd in de Tweede Kamer gedebatteerd over het ontwerp Arbeidsomstandigheden (ARBO) wet, dat de veiligheid, gezondheid en het welzijn van werknemers regelt. Deze wet, die de veiligheidswet van 1934 zal gaan vervangen, moet gerekend worden tot één van de belangrijkste stukken sociale wetgeving van na de oorlog. De ARBO-wet bevat een groot aantal bepalingen over de veiligheid in het werk en de gezondheid en het welzijn van de werknemers. Vooral de introductie van het begrip welzijn is nieuw. Weijers die samen met Bakker in dit debat het CDA-standpunt verdedigde sprak in dit verband van „sociale innovatie”.

Minister Albada stelde in de Tweede Kamer verheugd vast, dat er bij de politieke partijen en in de maatschappij een opvallende eensgezindheid bestaat ten opzichte van de gewenstheid van deze wetgeving. Het wetsontwerp gaf de kamerleden dan ook weinig aanleiding tot politiek vuurwerk.

BELANGRIJK

De CDA-fractieleden achten het voorliggende wetsontwerp als het ware uit hun hart gegrepen. Het stoelt immers op twee belangrijke uitgangspunten, enerzijds werkelijke humanisering van de arbeid, anderzijds de weg daartoe via samenwerking en overleg. Zij vinden deze uitgangspunten treffend in overeenstemming met het verkiezingsprogramma „Niet bij brood alleen”, waarin gesproken wordt over zinvolle arbeid als middel tot zelfontplooiing, het overbodig maken van geestdodende ar-

beid, de verbetering van werkomstandigheden en geen onderschikking van de mens aan technologie en wetenschap. In hetzelfde programma staat ook de gedachte van overleg en samenwerking centraal, en wel in de opvatting, dat uitgegaan moet worden van een volwaardig deelgenootschap van de werknemer in een bedrijf, hetgeen tot uitdrukking dient te komen in een gezamenlijk gedragen verantwoordelijkheid. De CDA-fractie betreurt het dan ook, dat humanisering van de arbeid zo'n lange tijd nauwelijks enige belangstelling heeft ondervonden.

BETEKENIS

Minister Albada omschreef tijdens het kamergebod de betekenis van de introductie van de nieuwe ARBO-wet als volgt: De introductie van de ARBO-wet betekent in feite dat het traditionele systeem van arbeids-

beschermende wetten wordt verlaten en wel in tweeërlei opzicht: het is een bredere benadering van de inhoudelijke problematiek. De nadruk van de wetgeving valt niet meer uitsluitend op het voorkomen van ongevallen en het voorkomen van schade aan de gezondheid. Voorts gaat de ARBO-wet ervan uit, dat de veiligheid, de gezondheid en het welzijn zaken zijn van gemeenschappelijk belang voor werkgever en werknemer.

Voor de werknemers betekent dit, dat van hen een actieve formulering van het beleid wordt verwacht, zowel op het bedrijfsniveau als op het landelijk niveau.

Voor de werkgevers betekent dit, dat het beleid rond veiligheid, gezondheid en welzijn dient te worden gezien als een integrerend onderdeel van het totale ondernemingsbeleid.

Omdat de CDA-fractie de vermenselijking van de arbeid, of met andere woorden, de bevordering van het welzijn van de werkende mens, als het centrale element van het wetsontwerp ziet, bepleitte zij, in het debat bij monde van de heer Bakker, dat er gestreefd moet worden naar een integrale, multidisciplinaire aanpak van veiligheid, gezondheid en welzijn door multidisciplinaire diensten, de zgn. Arbo-

Weijers en Bakker wezen erop, dat met name de ergonomie (ergonomie: wetenschap van de hulpmiddelen en omstandigheden, die menselijke arbeid zo doeltreffend mogelijk maken), als typisch interdisciplinaire wetenschap een belangrijke bijdrage kan leveren aan het welzijn van de mens in de arbeid. Met de toepassing van deze wetenschap is het echter jammer genoeg tot op heden nogal droevig gesteld.

De nieuwe wet voorziet in de instelling van deze Arbo-diensten: grote ondernemingen kunnen zelf zo'n dienst opzetten, voor kleine ondernemingen bestaat de mogelijkheid, dit gemeenschappelijk te doen.

UITBREIDING

Weijers vestigde er de aandacht op, dat de wet vraagt om een aanzienlijke uitbreiding van de diensten van de Arbeidsinspectie. Volgens minister Albada is er zeker acht jaar nodig om de Arbeidsinspectie op sterkte te brengen, los van de financiële beperkingen.

Volgens de nieuwe wet moeten ondernemers jaarlijks een plan opstellen, waarin het beleid, gericht op veiligheid, gezondheid en welzijn wordt uiteengezet. De CDA-fractie diende een amendement op het wetsontwerp in, dat de instemming van de ondernemingsraad (of van een gekozen personeelscommissie) met betrekking tot een door de werkgever vast te stellen jaarplan, eiste.

Verwacht wordt dat dit amendement, dat een logisch uitvloeisel is van het nastreven van een gelijkwaardige positie van de werknemer bij de uitvoering van het beleid in de Kamer zal wor-

den aangenomen.

Het CDA diende voorts een motie in, waarin de regering wordt gevraagd hoge prioriteit te verlenen aan de inwerkingtreding van de wet en jaarlijks aan de kamer verslag uit te brengen over de voortgang van de werkzaamheden. De verwachting is dat deze motie een meerderheid zal halen in de Kamer.

MENSWAARDIGHEID

Weijers herinnerde in zijn betoog aan de Vastenbrief van de bisschoppen over „de mens in de arbeid”. Hierin is ondermeer gesteld dat, werkelijke humanisering van de arbeid alleen mogelijk is langs de weg van medezeggenschap en medeverantwoordelijkheid; ieder mens heeft als vrij en verantwoordelijk mens recht op zinvolle arbeid, door middel waarvan hij zich kan ontplooiën en tevens een steentje bij kan dragen tot het welzijn van zijn medemens. Dit is een eis van menswaardigheid.

De vrijheid in de arbeid is afhankelijk van de mate van medezeggenschap en medeverantwoordelijkheid.

Een rechtvaardiger verdeling van macht en verantwoordelijkheid is een gebod van de liefde. Om dit te bereiken is een verandering in het huidige economisch handelen nodig, waarin mensen en menselijke waarden onvoldoende tot hun recht kunnen komen. De CDA-fractie voelt zich, aldus Weijers, zeer aangesproken door deze woorden uit de Vastenbrief. Deze wet geeft een platform, een ingang, om juist via het begrip welzijn, aan deze gedachten gestalte te geven.

Memorie van antwoord abortuswetsontwerp: gevoelens van teleurstelling!

drs. W. J. Deetman

Tien maanden heeft het geduurd alvorens de Regering haar reactie in een Memorie van Antwoord (M.v.A.) gaf op de formele in het zgn. Voorlopig Verslag neergelegde reacties uit de Tweede Kamer op het wetsontwerp inzake zwangerschapsafbreking. Alleen al die termijn van tien maanden doet vermoeden, dat de Tweede Kamer het de Regering lastig heeft gemaakt. Dit vermoeden wordt bevestigd bij de lezing van de – op zichzelf bezien uitstekende – M.v.A. Voor wat betreft de CDA-fractie geeft de eerste lezing van de M.v.A. per saldo gevoelens van teleurstelling. In het onderstaande zal dit worden toegelicht. Eerst nog iets over de verdere procedure. Eind juni komt de Tweede Kamer met het Eindverslag. Indien de Regering op dat eindverslag snel reageert ligt de behandeling van een wetsontwerp inzake zwangerschapsafbreking na de zomervakantie in het verschiet.

WAAR GING HET OM?

Het lijkt goed de kern van het wetsontwerp van de Regering nog eens te herhalen. Abortus blijft in het Wetboek van strafrecht. Door middel van aan klinieken te verlenen vergunningen wordt een stelsel van strafuitsluiting verkregen. De voorwaarden voor het verkrijgen van een vergunning beogen veilig te stellen, dat:

– het besluit om tot het afbreken van zwangerschap over te gaan zorgvuldig wordt genomen;

– de medisch-technische kwaliteit van de ingreep zo hoog mogelijk is. Bij dit alles wordt ervan uitgegaan, dat een zwanger-

schapsafbreking alleen dan plaats vindt, indien uitsluitend daardoor de nood situatie van de vrouw afgewend kan worden.

De CDA-fractie heeft via het Voorlopig Verslag **unaniem** ingestemd met deze opzet. Er zijn destijds wel indringende vragen gesteld met betrekking tot de concrete uitwerking. Vragen, die te maken hadden met de in het wetsontwerp niet geconcretiseerde algemene normstelling, de inschakeling van deskundigen-derden door de arts en de vrouw, de controle op de naleving van de wet en de alternatieven. Van de beantwoording van deze vragen is het eindoordeel van de fractie afhankelijk gesteld.

MEMORIE VAN ANTWOORD

In de M.v.A. worden een groot aantal nadere toelichtingen en verduidelijkingen gegeven. Ongetwijfeld hebben deze uiteenzettingen de fracties van PvdA en D'66 hun destijds gegeven zeer afwijzende standpunten wederom doen onderstrepen. Voorts worden er een aantal wijzigingen in het aanvankelijk inge-

diende wetsontwerp aangekondigd. Deze wijzigingen betreffen de versterking van de positie van de huisarts en de mogelijkheid om zwangerschappen van meer dan dertien weken in klinieken te doen afbreken.

De versterking van de positie van de huisarts is onder meer door de CDA-fractie gevraagd. Wat dat aangaat geeft het voldoen, dat de Regering de fractie tegemoet is gekomen. Overigens blijft de CDA-fractie zich op het standpunt stellen, dat zowel de arts, die de ingreep moet verrichten, als de vrouw ieder in eigen verantwoordelijkheid beslissen. Dat wil zeggen, dat indien de arts tot de conclusie komt, dat de nood situatie van de vrouw op een andere wijze dan door abortus kan worden beëindigd, dan kan en mag hij de gevraagde ingreep niet verrichten. De M.v.A. heeft op dit punt bij sommigen misverstanden opgeroepen in de zin van, dat de vrouw alleen beslist. Dit laatste is voor de CDA-fractie niet acceptabel. Een verduidelijking van de kant van de Regering is in ieder geval gewenst.

De mogelijkheid van het afbreken van verder gevorderde zwangerschappen in klinieken wordt i.v.m. medisch-technische overwegingen geboden. In het oorspronkelijke wetsontwerp zouden deze zwangerschappen alleen in ziekenhuizen kunnen worden afgebroken. Vanuit de medische wereld is er op gewezen, dat juist de afbreking van verder gevorderde zwangerschappen beter in gespecialiseerde klinieken kan geschieden. De aanvankelijke keuze voor algemene ziekenhuizen geschiedde op grond van medisch-technische overwegingen. Nu deze overwegingen grond lij-

ken te missen, is terecht door de Regering bijgestuurd.

TELEURSTELLING

Op enkele belangrijke punten is de CDA-fractie niet tevreden. Allereerst de controle op de naleving van de wet. Uitgangspunt voor de fractie is, dat het ongeboren menselijk leven de rechtsbescherming van de overheid behoeft. Dit conform het programma van uitgangspunten, dat destijds de basis was voor het verkiezingsprogramma „Niet bij brood alleen”. Dit betekent, dat slechts dan aan wetgeving inzake zwangerschapsafbreking kan worden meegewerkt, indien en voor zo verre die wetgeving zal leiden tot een grotere rechtshet geval is. Een legalisatie van de huidige volstrekt liberale abortuspraktijk heeft in geen enkel opzicht iets van doen met het genoemde verkiezingsprogramma. Tegen deze achtergrond bezien kan het niet anders of de controle op de naleving van de wet en een uitvoering conform de bedoelingen van de wetgever zijn van groot belang. Door de CDA-fractie zijn in het Voorlopig Verslag een aantal suggesties gedaan. De Regering is op die suggesties niet ingegaan. De indruk bestaat zelfs, dat de boot nadrukkelijk is afgehouden. Dit geeft teleurstelling in ieder geval.

Een ander punt betreft het gesprek tussen arts en vrouw. In dat gesprek dient de arts zich ervan te vergewissen, dat alleen een zwangerschapsafbreking de nood situatie van de vrouw kan beëindigen. Dit betekent dat de problemen, die er kunnen zijn bij een niet afbreken van een zwangerschap, en de daarbij behorende mogelijke oplossingen onder ogen moeten worden ge-

zien. Maar op welke mogelijke oplossingen kan de arts wijzen? Terzake komt een concreet beleid in de M.v.A. niet uit de verf. Het blijft bij woorden. Toch zal een dergelijk beleid van belang zijn, indien de uitvoering van de wet in overeenstemming met de verwachtingen en de bedoelingen van de Regering wil zijn.

CONCLUSIE

Snelle conclusies zijn niet wenselijk. Daarvoor is de onderhavige materie te gevoelig. Toch begint het er naar uit te zien, dat de Regering onvoldoende tegemoet is gekomen aan de wensen en verlangens van de CDA-fractie. De situatie is nu deze, dat de fractie de Regering niet aan een meerderheid kan helpen in de Kamer. Voor het huidige kabinet is er de plicht om bij een door hem ingediend wetsontwerp rekening te houden met de wensen van de CDA-fractie.

Molukker en Nederlander

Perspectieven van een relatie

Brochure van de wetenschappelijke instituten van het CDA, opgesteld door mr. H. W. J. Droesen e.a.

31 pag.; f 5,-

(incl. verzendkosten)

Bestellingen:

gro 60 45 00 t.n.v. de Savornin-Lohmansichting, Den Haag

Interview met CDJA-voorzitter Johan de Leeuw

Als jongere te weinig aan bod in grote partij

Op het CDJA-congres van 17 mei jl. werd Johan de Leeuw gekozen tot voorzitter van het CDJA. Hij zal de laatste periode van de federatie aan het CDJA leiding geven en is gedurende de eerste jaren de voorzitter van het gefuseerde CDJA.

Wie is Johan de Leeuw?

In 1974 ben ik lid geworden van de Arjos. Ik woonde in Wageningen, waar ik studeerde aan de Landbouw Hogeschool, een combinatie van sociologie en planologie. Begin 1978 ben ik afgestudeerd en sindsdien werkzaam bij het Stadsbestuur Tilburg op de afdeling ruimtelijke ordening. Ik ben voorzitter van Arjos Gelderland geweest en van daaruit in het hoofdbestuur, later in het dagelijks bestuur en daarna samen met Klaas de Vries kandidaat geweest voor het voorzitterschap van de Arjos, vice-voorzitter van de Arjos geworden en dat ben ik geweest tot maart 1980. In die periode heb ik een tweetal jaren meegedraaid in het federatiebestuur van het CDJA. Dat is mijn eerste kennismaking geweest met het CDJA.

Hoe ben je in de politiek verzeild geraakt en wat is je motivatie?

Ik denk dat een aantal aspecten daarbij een rol speelt. In de eerste plaats toch een stuk traditie dat je van huis uit hebt meegekregen. Mijn vader is raadslid en is ook een aantal jaren wethouder geweest. Daarnaast een zeker gevoel van maatschappelijke betrokkenheid, en ook een directe politieke betrokkenheid. Vanuit een stuk onvrede met de situatie zoals je die om je heen ziet. Je vraagt je af welk middel je zou kunnen aangrijpen om daar wat aan te veranderen. In die zin is ook een politieke jongerenorganisatie geen doel op zich maar een middel om maatschappelijk, politiek actief te zijn. Een christelijke jongerenorganisatie spreekt mij in het bijzonder aan omdat je je levenshouding toch wilt laten bepalen door datgene wat in de bijbel naar voren komt. Het aanspreken van jongeren kan het beste gebeuren door een politieke jongerenorganisatie; ook omdat toch van de grote politiek het beeld bestaat van wat oudere, gesettelde lieden. Zo is het toch vaak. En dat geldt zeker voor het CDA, waar de gemiddelde leeftijd vrij hoog is. Dat spreekt jongeren niet aan. Je kunt jongeren veel directer bereiken via een goed georganiseerde jongerenorganisatie. Als jongere kom je te weinig aan bod in een grote partij.

Je wilt politiek bezig zijn op basis van de bijbel. Hoe denk je dat het komt, dat mensen die zich - bijvoorbeeld bij de kernwapendiscussie - beroepen op de bijbel, in het CDA terecht gewezen worden? Dat hen verweten wordt dat zij het Evangelie monopoliseren?

Ik denk dat hier iets zichtbaar wordt van de spanning waarin een christen-democratische partij voortdurend staat. De spanning tussen de weerbarstige werkelijkheid van alle dag en de oproep van het Evangelie om niet bij de pakken neer te gaan zitten. Het Evangelie vraagt voortdurend om stappen

De nieuwe voorzitter van het CDJA, Johan de Leeuw.

verder te doen: meer dan het gewone. Als je dan in één partij mensen hebt die op verschillende manieren met dat Evangelie omgaan dan kun je spanningen krijgen. Enerzijds mensen die zich herkennen in het Exodus-motief: de bevrijdende kracht die van het Evangelie uit gaat. Anderzijds mensen die het Evangelie zien als „normen oplegend” vooral voor het persoonlijk, maar ook voor het politieke leven. Tegen die achtergrond is het verklaarbaar dat je aan de ene kant mensen in het CDA hebt die met betrekking tot het onderwerp kernbepaling zich vooral laten leiden door de bestaande machtsverhoudingen en anderzijds mensen die zeggen: de technologische ontwikkeling bij die kernbepaling is al zolang te ver doorgeschoten er moet een weg terug zijn. Maar ik vind het essentieel dat er in het CDA ruimte is voor elkaars opvattingen. Het gaat niet aan om te spreken in termen van „monopoliseren van het Evangelie.

In het kernwapendebat en ook in de gebeurtenissen daaromheen is die ruimte in onvoldoende mate gegeven.

Het vertrek van Goudzwaard heeft hier ook mee te maken. Vind je het terecht dat hij is weggegaan?

Mijn eerste reactie is er één van diepe teleurstelling en verslagenheid. Hij is nauw verbonden aan het verkiezingsprogramma „Niet bij brood alleen” en zijn naam zou mede verbonden zijn geweest aan het toekomstige verkiezingsprogramma. Dat zo iemand gemeend heeft om op zich verklaarbare redenen op te moeten stappen, betreurt ik zeer.

Het moment waarop hij dat doet vind ik wat voorbarig omdat er toch een aantal kansen liggen. We kennen het nieuwe programma nog niet. Daarover moet de besluitvorming tenslotte nog beginnen.

Ben je hoopvol gestemd op dit punt?

Wat de kwestie van de kernwapens betreft denk ik niet dat we zouden moeten zeggen: die discussie hebben we gehad, dus plaatsing is slechts een formaliteit. Verder zullen fundamentele keuzen gemaakt moeten worden. Inkomensmatiging, niet in de marge maar fundamenteel. Er zal heel concreet gemaakt moeten worden hoe meer financiële ruimte ook meer werk gaat opleveren.

ZORGVULDIGHEID

Op de kandidatenlijst van de ARP zijn de Tweede-Kamerleden gedaald ten gunste van bewindslieden van het kabinet-Van Agt.

Minister-president Van Agt heeft zich beschikbaar gesteld voor het lijsttrekkerschap. Is het gevaar nu niet groot dat we automatisch uitkomen bij een voortzetting van de huidige coalitie? Je hoort Wiegel al

roepen dat dit kabinet inzet van de verkiezingen moet zijn.

In de eerste plaats moeten we er rekening mee houden dat het CDA nog een broos geheel is dat daarom uiterste zorgvuldigheid betracht moet worden in de procedures die je met elkaar afspreekt. Dat betekent met betrekking tot het lijsttrekkerschap dat je in eerste instantie met elkaar afspreekt welke procedure je daarvoor volgt. Sollicitaties vooraf moeten naar mijn gevoel volstrekt genegeerd worden. Je zou moeten werken met een profielschets.

Je moet in ieder geval iemand hebben die jongeren aanspreekt. In de tweede plaats is van belang dat dergelijke discussies pas aan de orde kunnen komen op het moment dat het programma er is. Want ik denk dat dat met elkaar samenhangt. Je zult zeker iemand moeten hebben die zich ten volle kan herkennen in dat programma en dat ook met overtuiging naar voren kan brengen. In de derde plaats vragen de problemen van de jaren '80 om een breed draagvlak. Ik denk dat je op basis van een programvergelijking zult moeten zeggen: als het aan ons ligt en het past in de verkiezingsuitslag dan gaan we in eerste instantie met een bepaalde partij praten. Op basis van een analyse op dit moment zal dat naar mijn mening een kabinet zijn met de PvdA en D'66. De verkiezingsuitslag moet daarin meespelen, maar als zaken vóór die tijd al zo duidelijk liggen alleen al op basis van programvergelijking vind ik dat je - niet als een diktaat richting verkiezingen maar wel vanwege de duidelijkheid - een soort intentie zou kunnen uitspreken. Maar nogmaals: de volgorde van de beslissingen moet je zeer zorgvuldig kiezen en met procedures rond al dit soort zaken moet uiterste zorgvuldigheid betracht worden.

INSPELEN

Hoe denk je dat het komt dat steeds meer jongeren zich van de politiek afkeren? Wat moeten we daarmee als politieke jongerenorganisatie? Spelen we daar voldoende op in?

Om met het laatste te beginnen: ik denk dat we daar onvoldoende op inspelen. We hebben als organisatie vaak te weinig tijd over voor de dingen waar het werkelijk om gaat. Er zijn ook onvoldoende contacten met allerlei andere jongerenorganisaties, variërend van actiegroepen tot plattelandsjongeren. Ik denk dat we daar als politieke jongerenorganisatie veel intensiever contact mee zouden moeten hebben. Het eerste deel van de vraag is veel moeilijker te beantwoorden. Ik denk dat het vooral gekomen is door de welvaart die ook jongeren toch ervaren. Ik denk dat we er als jongerenorganisatie voor moeten pleiten dat jongeren weer perspectief krijgen en dat heeft ook te maken met het hebben van zinvol werk.

Je hebt als voorzitter van het CDJA een behoorlijke periode voor de boeg. Wat wil je in die periode bereiken?

Het belangrijkste is dat we frustraties van de federatie kunnen omzetten in een duidelijk karaktervol CDJA. Dat is het doel waarnaar ik streef. Dat je na een aantal jaren kunt zeggen dat het CDJA een duidelijke politieke lijn en een duidelijke politieke visie heeft, die jongeren aanspreekt. Dat je daarmee ook jongeren bereikt. En dat we van daaruit ook invloed hebben met onze opvattingen op het CDA.

Dik Koopmans

Wie verre reizen doet moet soms veel betalen.

Als u aan vakantie denkt, dan denkt u aan zon, aan zee. Niet aan ongelukken. Niet aan die andere, die hele dure „verblijfplaats”: het ziekenhuis.

Dat moet u zo houden. U denkt aan plezier. UBO denkt aan de rest.

UBO verzekert de kosten van geneeskundige hulp, extra reizen en verblijfkosten, telefoontjes en telegrammen, bagage die verloren gaat, paspoort dat zoek is en noemt u zo maar op.

Het geeft niet hoe ver u gaat. De ideale reisverzekering van UBO is geldig voor de gehele wereld.

Voor 'n luttel bedrag hebt u 'n veilig verzekerde vakantie. Dat is toch 'n prettig gevoel. Stuur de bon voor meer informatie naar: UBO, Antwoordnummer 445, 3500 VB Utrecht. Een postzegel hoeft niet.

BON
voor een veilig
verzekerde vakantie.

Ik wil alle informatie over de ideale reisverzekering van UBO. Gratis en vrijblijvend.

Mijn naam is: _____

Straat: _____

Plaats: _____

- Ik ben ook geïnteresseerd in:
- pleziervaart- en verzekerings
 - caravanverzekeringen
 - autoverzekeringen
 - ongevalverzekeringen
 - a.v.p. verzekeringen
 - brandverzekeringen
 - inboedelverzekeringen
 - bromfietsverzekeringen
 - aanvullende pensioenverzekeringen
 - begrafenisverzekeringen
 - levensverzekeringen

In voorraad: stalen kantoorkasten, stalen schrijfburo's, burestoelen, kantinetafels en -stoelen, magazijnstellingen, stalen wandrekken.

AVAC
Lage Kamp 3,
Apeldoorn.
Tel. 055-211500.

Geopend van 13.00 tot 17.30 uur en zaterdag van 9.00 tot 12.00 uur.

**IN- EN VERKOOP
GEBRUIKTE DAF'S
- DAF-DEALER -**

**ALLE ONDERDELEN
NIEUW - RUIL - GEBRUIKT
- TAKELWAGEN -**

bestebreurtje truck bv

rijksstraatweg 219 - postbus 148 - rijsoord
tel. 01804-22022 - telex 20118 beste nl.

HUIZE SCHAERWEYDE

Uw centraal gelegen

zomerconferentieoord te Zeist.

Openingsperiode in 1980 7 juni t/m 31 augustus. Kerken, gemeenten, christelijke jeugd-, studie-groepen en bewegingen zijn welkom. Volledig uitgeruste leslokalen, conferentiezaal voor 80 personen en een prachtig terrein. Dit alles slechts 15 minuten van C.S. Utrecht en vlak bij het centrum van Zeist en toch landelijk gelegen.

Vraag nu om prijsopgave (groepskortingen) en reserveer.

Postbus 1005, 3700 BA Zeist. Tel. 03404-15134.

GOED NIEUWS voor allen die Gods Woord liefhebben!

DERDE PAKKET bijbelstudies van

D. J. Christiaanse. Duidelijke verklaring

van alle boeken van het Nieuwe

Testament. Prijs f 15,- franko. Drie

pakketten samen slechts f 30,-.

De openbaring van Johannes, duidelijk commentaar f 8,-.

EERSTE PAKKET:

1. De Naam boven alle naam f 5,-
2. 32 Geloofsmannen . f 4,-
3. Genade en Waarheid f 4,-
4. 14 brieven van Paulus f 5,-
5. Het jaar 2000 f 4,-
6. Gods geheimenissen ... f 3,-
7. Christus in Psalmen en profeten f 4,-
- 7 series tegelijk f 14,-

TWEDE PAKKET:

1. Overdenkingen evangeliën f 6,-
2. De heilige Geest . f 3,-
3. Lichtend uitzicht op morgen f 6,-
4. Geestelijke Wapenrusting f 3,-
5. Kerkgesch. in vogelvlucht f 4,-
6. De Gemeente van Christus f 2,-
7. Het gebed f 3,-
- 7 series tegelijk f 12,-
- Beide pakketten f 25,-

Alles franko na girostorting op
1793613 Bijbelcursus Oudewater P.B. 44.

gedichten

door wies van someren brand-paap

In de beweging van deze tijd geschreven, uitgegeven door sien, stichting interkerkelijk evangelisatie nieuw leven.

postbus 61, 2666 zh, bleiswijk

f. 7,90 p. st. excl. verzendkosten, te betalen na ontvangst; ook te bestellen via de boekhandel

Een vakantie om nooit te vergeten!

„KASTEEL RHEDEROORD”

Het Chr. vakantieoord van de Ned. Chr. Gemeenschapsbond, temidden van ongerept natuurschoon en eeuwenoude bossen, biedt u alle gelegenheid om geestelijk en lichamelijk tot rust te komen.

Bespreek vroegtijdig uw kamer. U bent hartelijk welkom. Alle inlichtingen: Parkweg 19, De Steeg. Tel. 08309-9104.

mijn eigen krant

-zomer-evangelisatie-kinder-krant!
voor camping, strand en overal waar kinderen zijn.

te bestellen bij:
stichting kinderwerk
Timotheus
beukenlaan 28
5651 CD
eindhoven
tel. 040-517555

Grondpolitiek

„Grondeigendom en grondbeheer – een opdracht voor individu en gemeenschap”

rapport over voorkeursrecht, onteigening, waardebe-paling van grond, herverkaveling en erfpacht.

publikatie van de politiek-wetenschappelijk instituten van KVP, ARP en CHU.

30 pag., f 3,75 (inclusief verzendkosten)

Bestellingen:

– giro 604500 t.n.v. Savornin-Lohmanstichting, Den Haag.

De stichting Evangelische Bijbelschool te Doorn verzorgt de volgende opleidingen:

1. Een driejarige dagopleiding in de gebouwen van „Het Brandpunt” te Doorn, waar het merendeel van de studenten intern woonachtig is. Het diploma geeft bevoegdheid tot het geven van godsdienst-onderwijs tot MAVO-niveau.
 2. De Brandpunt Bijbel Scholen; bijbelcursussen die in het algemeen gedurende één zaterdag per maand op vele plaatsen in ons land worden gegeven. Aan het eind van deze 4-jarige cursus wordt een diploma uitgereikt, dat vrijstelling geeft van het eerste jaar van de dagopleiding.
 3. Een 3-jarige Bovenbouw cursus in aansluiting op de Brandpunt Bijbel Scholen. Deze cursus is op dezelfde wijze georganiseerd als onder 2, met dit verschil dat ze slechts op enkele plaatsen gegeven wordt.
- Zaterdag 27 september 1980 hopen we D.V. het nieuwe cursusjaar te beginnen.

Inlichtingen voor 1: de EBS dagschool; schriftelijk;
EVANGELISCHE BIJBELSCHOOL
Postbus 171,
3940 AD Doorn.
Telefonisch: (03430) 5096.

Inlichtingen voor 2 en 3: Brandpunt Bijbel Scholen en Bovenbouw; Secretaris BBS, Padland 10, 3941 KB Doorn.
Wanneer men op de hoogte wil blijven van de gang van zaken op de EBS, kunt u dit melden aan de administratie. U ontvangt dan 4 maal per jaar het EBS-bulletin

**HOE
BESTAAT
HET?**

**1000 ballpoints
voor 75,-** Vraag folder.

Ook leverbaar met tekst,

1200 soorten. Voor al uw relatiegeschenken.

Ballpointcentrale, pb. 1, Lexmond. Tel. 03474-1325, ook 's avonds

**Heren Organisten
Attentie s.v.p.**

Wist u, dat bij Verhoog in Nijkerk en Apeldoorn regelmatig zo'n 25 orgels met groot pedaal aanwezig zijn als studieorgels voor de kerkorganist?

Zowel elektronische, Johannus in alle soorten, Viscount, Philicorda, Riha, Eminent, Hammond als Pedaalharmoniums o.a. Pedalions, 8- en 12-spels, Lindholm, Hofberg enz.

Prijzen vanaf f 3.250,-

U slaagt bij ons altijd. Ook ruilen. Alles met garantie.

Levering door geheel Nederland.
U uitnodigend voor een bezoek,

Verhoog's Orgelhandel

Nijkerk, Nieuwstraat 2, tel. 03494-51321.
Apeldoorn, Nieuwstraat 44, tel. 055-219938.

„BERESTEYN”

Internaat voor jongens (cap. 60)

Studiebegeleiding voor
Gymnasium - Atheneum
HAVO - MAVO - IVO-MAVO

Inlichtingen: Leidseweg 191, Voorschoten.
Tel. 01717-2341.

Het huwelijk is zó maar niet een samenlevingsvorm

door drs. Gerard van Leijenhorst, vice-voorzitter CDA-Tweede Kamerfractie

POLITIEKE UITGANGSPUNTEN

Op 7 en 14 juni gaan de partijraden van KVP en AR, resp. de CH-Unieraad zich onder meer bezig houden met het rapport Politieke Uitgangspunten van het CDA. Ik heb al meermalen geschreven dat ik voor dit rapport als zodanig waardering heb. Het CDA legitimeert zich daarin onmiskenbaar als een christelijke partij: welke het bijbels getuigenis van Gods beloften en geboden van beslissende betekenis acht voor mens, maatschappij en overheid (aldus artikel 1).

Jammer is het daarom dat het op twee onderdelen duidelijk tekortschiet. Dat geldt in de eerste plaats de fundering van de overheid en van het door haar beklede gezag. De CHU heeft (evenals de AR) er altijd aan gehecht de bijbelse plaatsbepaling van de overheid scherp weer te geven. In ons beginselprogramma werden er dan ook meerdere artikelen aan gewijd. Het zal daarom ook moeilijk voorstelbaar zijn, indien het onderhavige CDA-rapport zou volstaan met enkele desiderata die alleen maar te maken hebben met de dienst van de overheid aan het volk, met voorbijgaan van de overheid als dienares van God. Het CDA-grondslagrapport is hier niet doorgetrokken naar de „politieke overtuiging”.

Het tweede onderdeel betreft de plaats van het huwelijk en gezin naast andere samenlevingsvormen. Voorgesteld wordt dat artikel 14 (het oude artikel 20) van het program gaat luiden:

„Andere duurzame samenlevingsvormen, waarin de betrokkenen de verantwoordelijkheid voor elkaar aanvaarden, hebben aanspraak op met het gezin vergelijkbare rechten en plichten”. Ik verzet me hier niet tegen passende regelingen ook voor „andere” samenlevingsvormen; mijn bezwaar richt zich tegen de principiële stellingname die hierin versholven ligt, dat huwelijk en gezin enerzijds en b.v. homofiele relaties anderzijds gelijkwaardig, i.c. vergelijkbaar zouden zijn. Aanvaarding van zulk een stellingname zou bij mij op onoverkomelijke bezwaren stuiten. Hiertoe dienen in het kort de volgende overwegingen.

GEEN SITUATIEVE BENADERING

Het kost in deze tijd steeds meer moeite om aan een instelling als de overheid – zowel als het huwelijk – enige waarde toegekend te krijgen welke ligt buiten haar eigen „praktische werksfeer”. Afgezien van de wijze waarop een bepaalde overheid functioneert is er heus nog wel het een en ander te zeggen over de betekenis en de plaats van de overheid als zodanig. Zo is het

ook met het huwelijk; uit het feit dat het aantal echtscheidingen schrikbarend toeneemt, hetgeen dus tevens iets zegt over het huwelijksleven van vandaag, kan evenwel geen argument ontleend worden om het huwelijk dan maar als instelling te onderwaarderen, event. tot aan de gelijkenschakeling met andere samenlevingsvormen toe. Met een sociologische, of zo men wil situatieve, benadering van de werkelijkheid sluiten we ons juist

op in de bruisende ketel, waardoor we ons het zicht „van buiten” op de werkelijkheid ontnemen. Dat zicht en dat licht „van buiten” op het leven en de samenleving hebben we voor een juiste beoordeling hard nodig. Dit betekent voor ons concreet dat wij ons vooreerst willen doen voorlichten door de Heilige Schrift. Wat lezen we daarin over het huwelijk?

HET HUWELIJK IN DE BIJBEL

In Mattheüs 19 zegt Jezus: „Hebt gij niet gelezen, dat de Schepper hen van de beginne als man en vrouw heeft gemaakt? En Hij zeide: Daarom zal een man zijn vader en moeder verlaten en zijn vrouw aanhangen en die twee zullen tot één vlees zijn...”

Christus spreekt hier van God als de Schepper, die naar zijn wil een man en een vrouw voortbracht. Zij zijn voor God een eenheid die niet mag verbroken worden.

Ook al wordt er verderop op deze pericoop gesproken over de „scheidbrief”, niettemin beroept Jezus zich op Gods bedoeling met het huwelijk vanaf de schepping.

Op grond daarvan spreekt de Ned. Herv. Kerkorde en ook ons doopformulier over het huwelijk terecht als een Goddelijke inzetting. Welke andere samenlevingsvormen is er waarover in de Heilige Schrift zó gesproken wordt?

Maar er is meer. In Efeze 5 stelt Paulus het huwelijk tussen man en vrouw als gelijkenis van het huwelijk tussen God en Zijn volk, tussen Christus en Zijn Gemeente. Dit is zomaar niet een vergelijking. Paulus spreekt in dit verband over een „geheimenis” dat groot is.

Nu wordt er wel gesteld dat het wezenlijke van een verbintenis tussen twee of meer mensen de verbondsrelatie is. Dit betekent dan, dat overal waar gesproken kan worden van wederzijdse trouw en verantwoordelijkheid voor elkaar er een samenlevingsvorm bestaat welke gelijkwaardig waardering dient te genieten.

Ik wil de betekenis van een dergelijke verbintenis stellig niet onderschatten, maar welke van die wordt in de Bijbel vergeleken met de verbondsrelatie van Christus en Zijn Gemeente?

Van belang is daarenboven dat Paulus deze vergelijking maakt vanuit de ordening van het leven – vanuit de schepping – zoals die door God bedoeld wordt. Anders gezegd, juist op basis van de instelling van het huwelijk tussen man en vrouw vanaf de schepping kon deze vergelijking gemaakt worden.

De verbondsrelatie is dus wel van wezenlijke betekenis, maar niet „fundamenteel” in de zin van Gen. 1- 27 en Matth. 19. Waar de normativiteit van het Goddelijk spreken bij de schepping wordt ingeruild voor een verbondsmatig denken, dat zich voorts laat opvullen met situatief ethische categorieën, waar dus slechts de waarheid van onze binnenwereld geldt, daar zijn de samenlevingsvormen spoedig allemaal egaal; het huwelijk springt er niet meer uit. Niemand zal ontkennen dat er momenteel met de huwelijksmoraal heel wat aan de hand is. Dit doet echter niets af van de hoge plaats die feitelijk aan het huwelijk is toebedeeld. Gelukkig wordt dit door het grootste deel van ons Nederlandse volk ook zo in meerdere of mindere mate ervaren. We mogen en behoeven in dit opzicht geen onheilspropheten te zijn. Mits we ons er ook maar voor hoeden om niet zelf het huwelijk en het gezin naar de middelmatigheid te verwijzen. Met een formulering als in art. 14 van het program Politieke Uitgangspunten zouden we daar een actieve – hoewel weinig benijdenswaardige – bijdrage aan leveren.

Bij de algemene politieke beschouwingen van oktober 1975, kozen Andriessen en Krusinga beiden duidelijk stelling tegen de toenmalige minister-president De Uyl, die de gelijkwaardigheid van bijvoorbeeld homofiele relaties met het huwelijk predikte.

„Hier staan wij nadrukkelijk tegenover de minister-president”, verklaarde Andriessen met volle overtuigingskracht.

Het gezin is een onmisbare pijler van onze samenleving, zo zet artikel B van ons CDA-program „Niet bij brood alleen” in.

Deze passage heeft aan normatieve actualiteit sindsdien nog niets ingeboet. Daarom is er weinig reden net te doen alsof er in vier jaar normatief zoveel zou zijn veranderd, gesteld het feit dat dit bij ons zou kunnen.

Lubbers over Rapport Brandt:

Economisch maar betrokken op de mens

Rede van drs. Ruud Lubbers tijdens de vergadering in Den Haag over het rapport van de zgn. Brandt-commissie.

De verstrengeling van de volkeren neemt steeds verder toe. Dat gebeurt en middels een groeiend netwerk van economische relaties en via de enorm toegenomen communicatie. Wij kunnen niet meer langs elkaar heen leven.

De grote verdienste van de commissie-Brandt is dat zij de hieruit voortvloeiende vraagstukken langs vele invalshoeken behandelt. Willen wij overleven dan is een aanpak op vele fronten nodig. Deze zijn in het rapport onbevooroordeeld en onbevangen (en praktisch) uitgewerkt.

Een economisch rapport; jazer, maar betrokken op de mens. Terecht, want men mag economie nooit scheiden van de menselijke context, van beschaving. Wat immers ten diepste telt is de mens, iedere mens, iedere groep van mensen en de mensheid in haar geheel.

De betrokkenheid van de men-

sen, van de volkeren over de gehele wereld op elkaar neemt zo snel toe, dat de onderlinge verwevenheid, de wereldeconomie, een niet meer te loochenen feit is. Waar het nu om gaat is de vraag of wij de daaruit voortvloeiende verantwoordelijkheden aanvaarden.

Is deze economie de mens waardig?

Spreiden wij echt kennis, inkomen en macht en wat nog belangrijker is, scheppen wij de ruimte en de voorwaarde voor mensen en volkeren zichzelf in waardigheid te ontwikkelen. De wereld verandert; jazer, maar waar het om gaat is dat mensen en volkeren ieder werkelijk deel kunnen nemen in de verandering en echt delen in de resultaten daarvan.

Als econoom en politicus in dat rijke noorden, moet ik eerst twee hedonismes, twee barbaarsheden in de ontwikkeling van onze economieën noemen.

De eerste is dat wij ons begeven hebben in de economie van de uitputting van wat schaars is; en toch behoort dat wat schaars is eerlijk gedeeld te worden tussen alle volkeren; de generaties van nu en morgen.

Wij moeten terug van verbruikseconomie naar een van een zorgvuldig gebruiken en beheren van wat schaars is. De arbeidsverdeling, nu ook internationaal, is goed en verantwoord; maar de te sterke uitputting van energie en grondstoffen is een vorm van diefstal.

Het prijsmechanisme schiet te kort bij nu nog niet in effectieve koopkracht uitgedrukte behoefte van opkomende volkeren en bij een uitputting van eerst alle goedkoop toegankelijke bronnen. Daarom in het rijke noorden nu naar een economie van het rentmeesterschap, van een beheer, wat slechts kan gedijen in een economie van het genoeg. Slechts dan is er ruimte voor andere volkeren en nieuwe generaties.

Tegelijk ten behoeve van zuiden

en noorden een uitbouw van grondstoffenregelingen die een stabiel en groeiend aanbod organiseren, waar mogelijk rechtstreeks, maar overal ondersteund door kredietverlening gericht op stabiele koopkrachtgroei in die derde landen.

Bevordering van lonende produktie ginds en beperking hier van verspilling en vermorsing, zijn twee elementen van hetzelfde programma, wat schaarste en eerlijke verdeling serieus neemt. De krachtige ontwikkeling van onze economieën kent een tweede opvallende barbaarsheid. Deze is gelegen in de bewapening en met name de kernbewapening.

Bewapening is een vals idool gekoesterd door vrijwel alle landen in de wereld. Wij zullen dan ook moeten trachten deze overal terug te dringen. Als deelgenoot in dat rijke noorden moet ik allereerst met schaamte bekennen dat geweldige sommen en inventiviteit die wij besteden aan onze wapens zich schril verhou-

den tot wat wij aan ontwikkeling doen.

Hoe kunnen wij de ambitie hebben te strijden voor de non-proliferatie van kernwapens, als wij er onszelf steeds meer afhankelijk van maken.

En dan de wapenleveranties. Door politieke motieven ingegeven? Maar dan toch vals, als landen onafhankelijk van de noordelijke machtsblokken mogen, ja vaak behoren te zijn. Door economische motieven? Maar lijkt dit verkeer tussen landen dan niet veel op de handel in drugs, verslavend voor de gebruikers en verrijkend voor de verschaffers?

Verschaffen wij met onze wapens en wapenhandel niet het alibi voor jonge volkeren om zelf veel te veel geld aan hun bewapening uit te geven.

En hoe misvormen wij dit ons technisch vernuft als wij dat zoveel meer richten op wapens dan op de natuur en mens dienende techniek.

Vervolg op pagina 2

„Parallele Europese munt met gegarandeerde koopkracht”

Minister Van der Stee wijst plan af

Minister mr. F. van der Stee van Financiën acht een voorstel tot invoering van een Europese parallelle munt met gegarandeerde koopkracht niet voor realisering vatbaar. In een notitie aan de Tweede Kamer voert de minister een aantal theoretische en praktische bezwaren aan tegen het plan voor een nieuwe

geldeenheid, de „Europa”, dat enkele jaren geleden door een negental economen werd gepubliceerd. De minister besluit zijn uiteenzetting met de volgende conclusie:

Het voorstel tot invoering van een parallelle Europese munt met een gegarandeerde koopkracht beoogt het tegelijk

bevorderen van twee belangrijke en zeer veel omvattende doeleinden: het vergemakkelijken van de totstandkoming van een Europese monetaire unie en het elimineren van de inflatie in de gemeenschap. Als zodanig verdient het voorstel waardering, zeker gelet op zijn eenvoudige uiterlijk.

Het valt dan ook te betreuren dat bij nadere beschouwing het oordeel negatief moet uitvallen. De belangrijkste redenen daarvoor zijn de volgende.

Het voorstel laat de noodzaak van coördinatie van de economische politiek van de lidstaten en van het ontwerpen en uitvoeren van een krachtige regionale politiek onverlet zonder aan de realisering daarvan bij te dragen. De parallelle munt kan voorts niet verwacht worden de hem toegevoegde functie van enige reken-

eenheid en betaalmiddel in de gemeenschap te gaan vervullen, waardoor de voorgestane geleidelijke en automatische overgang naar een monetaire unie zich niet zal voordoen. Tenslotte moet gevreesd worden, dat introductie van een munt met gegarandeerde koopkracht, vanwege de aantrekkelijkheid ervan als liquide belegging, tot ontwijking van de financiële markten kan leiden en tevens tot onoverzichtbare verzwaring van de financieringslasten van de nationale begrotingen.

Huisvesting buitenlandse werknemers moet beter

In de huisvestingssituatie van buitenlandse werknemers en hun gezinnen is op vele punten verbetering gewenst. Tot deze conclusie komt de Werkgroep Huisvesting Buitenlandse Werknemers in een rapport, waarin de knelpunten op een rij zijn gezet. Minister Albeda van Sociale Zaken heeft het rapport aan de Tweede Kamer aangeboden. De werkgroep formuleert in het rapport tal van aanbevelingen om de woonsituatie van buitenlandse werknemers te verbeteren. Zij beveelt maatregelen aan voor een betere verdeling van de woonruimte en voor verlichting van de problemen van alleenstaande buitenlandse werknemers.

Verder meent de werkgroep dat er samenwerkingsstructuren moeten komen voor het scheppen van optimale voorwaarden voor het samenleven van culturele minderheden. Ze pleit ook voor meer voorlichtingsactiviteiten.

De Werkgroep Huisvesting Buitenlandse Werknemers werd in juni 1978 ingesteld door de Interdepartementale Commissie Beleid Buitenlandse Werknemers (ICBBW). De werkgroep kreeg onder meer de opdracht om tot advies en overleg te komen over de problemen van buitenlandse werknemers en hun gezinsleden met betrekking tot de woonsituatie. De werkgroep bestond uit ambtenaren van de ministeries van Sociale Zaken, van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening en van Justitie en ver-

tegenwoordigers van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en van werkgevers- en werknemersorganisaties.

VERDELING VAN WOONRUIMTE

Over de verdeling van woonruimte beveelt de werkgroep onder meer aan dat gemeenten een norm als inschrijvingsduur soepel moeten hanteren, opdat buitenlandse werknemers en hun gezinnen niet het slachtoffer worden van onbekendheid met formele procedurevoorschriften. De toewijzing van woningen voor buitenlandse werknemers en hun gezinnen moet bij de noodzakelijke afweging van belangen gebaseerd zijn op een evenredig aandeel in de aan de gemeenten voor verdeling ter beschikking staande woonruimte. Bij het vaststellen van de urgentie moet rekening worden gehouden met bijzondere noden, die uit een langdurig gescheiden wonen van de buitenlandse werknemer en zijn gezinsleden kunnen voortvloeien. De werkgroep pleit, waar mogelijk een regionaal/intergemeentelijk beleid op dit punt.

Bij een relatieve achterstand van buitenlandse werknemers ten opzichte van andere woningzoekenden moeten gemeenten voorzieningen treffen bijvoorbeeld door een zekere mate van bevoorrechtiging om de achterstand in te lopen. De werkgroep beveelt verder aan dat gemeenten zich zoveel mogelijk baseren op een nog op te stellen model-toewijzingsverordening van

de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. Terwijl de gemeenten enerzijds ghettovorming – terecht – willen tegen gaan, moeten zij anderzijds met huisvesting verspreid tussen Nederlandse gezinnen en met toch een zekere mate van concentratie van gezinnen van buitenlandse werknemers (de z.g. gedecentreerde concentratie) voorkomen dat met name vrouwen van buitenlandse werknemers van contact met landgenoten verstoken blijven. De werkgroep wil, dat de buitenlandse werknemers duidelijk wordt gemaakt wat de voordelen van het lidmaatschap van een woningbouwcorporatie zijn. De woningbouwverenigingen mogen in principe geen beletsels opwerpen tegen het lid worden of het zich laten inschrijven van buitenlandse werknemers.

ALLEENSTAANDE BUITENLANDSE WERKNEMERS

De werkgroep is van mening dat een beleid, gericht op uitbreiding van het aantal woningen voor alleenstaanden, toenemende aandacht dient te krijgen. Wanneer de gemeenten niet bereid zijn woningen voor alleenstaanden te doen bouwen, dan moet volgens de werkgroep de rijksoverheid zo nodig een pressiemiddel scheppen. De gemeenten en woningbouwverenigingen dienen wensen tot groepsgewijze bewoning door buitenlandse werknemers zo positief mogelijk te benaderen. Intensieve controle op pensions waar buitenlandse werknemers verblijven

moet de naleving van minimale normen, bijvoorbeeld wat betreft brandveiligheid, waarborgen. Gevaarlijke en kwalitatief slechte pensions, die niet aan de minimumeisen voldoen, wil de werkgroep laten sluiten.

SAMENWERKINGSSTRUCTUREN

Tussen onderscheiden culturele minderheden, zoals buitenlandse werknemers, migranten uit Suriname en autochtonen, moeten samenwerkingsstructuren tot stand worden gebracht. De werkgroep wil op die wijze onder meer bereiken dat de onderscheidene groeperingen meer begrip voor elkaar en elkaars belangen krijgen.

VOORLICHTING

De werkgroep zegt verder in

haar rapport dat de voorlichting van de gemeenten aan betrokkenen en hun gezinnen op veel punten verbetering nodig heeft. De huidige voorzieningen vindt de werkgroep niet toereikend. De werkgroep beveelt onder meer aan dat gemeenten voorlichting geven aan buitenlandse werknemers – in hun eigen taal – over onder andere huur en koop van een woning, de normen van toewijzing van woningen en huursubsidies. De autochtone bewoners der gemeenten moeten worden voorgelicht over de achtergronden, leefgewoonten etc. van de buitenlandse werknemers. Gemeenten en andere instanties dienen hun apparaat toegankelijk te maken voor de buitenlandse werknemer.

Dit rapport moet niet worden gezien als onderdeel van de algemene nota over de problematiek van de minderheden, die de minister van Binnenlandse Zaken heeft toegezegd als reactie op het rapport van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR). Die nota zal later worden uitgebracht.

Herbenoeming burgemeesters

Bij koninklijk besluit van 1 mei 1980 zijn opnieuw benoemd:

- met ingang van 16 juni 1980 tot burgemeester der gemeente Stevensweert en Ohé en Laak: E. A. Mooren; politieke richting CDA;
- met ingang van 1 juni 1980 tot burgemeester der gemeente Ammerzoden: mr. H. T. M. Galama; politieke richting CDA;
- met ingang van 16 juni 1980 tot burgemeester der gemeente Hedel: J. de Prieële; politieke richting CDA;

- met ingang van 1 juni 1980 tot burgemeester der gemeente Naaldwijk: J. de Bruin; politieke richting CDA;
- met ingang van 1 juni 1980 tot burgemeester der gemeente Langedijk: H. W. van den Brink; politieke richting CDA;
- met ingang van 16 juni 1980 tot burgemeester der gemeente Veere: A. Hack; politieke richting CDA en
- met ingang van 1 juni 1980 tot burgemeester der gemeente Lopik: mr. W. Blanken; politieke richting CDA.

Vervolg van pagina 1

Het zijn deze twee barbaarsheden in ons rijke noorden, verkwisting, overconsumptie en verslaving aan wapenning die ons verhinderen datgene te doen, wat de broederschap tussen de volkeren ons gebiedt. Die broederschap gebiedt ons de vruchten van die ineengevoerde wereldeconomie zo te verdelen dat overal aan basisbehoefte voldaan wordt. Ook de armsten moeten en tenminste de eerste levensbehoefte vervuld zien, en een basis aan onderwijs en welzijn hebben. Zolang wij hen die onthouden, moeten wij ons schamen over de snelle bevolkingsgroei ginds te spreken, als juist de vervulling van die twee voorwaarden wezenlijk is voor een verantwoord bevolkingsontwikkeling.

Vergissen wij ons niet, worden deze basisvoorzieningen immers wel vervuld, dan zullen die ginds nog een explosie van arbeidsproductiviteit teweeg kunnen brengen. Dat vergt dan tegelijk inderdaad toegankelijkheid op onze markt en een internationaal geld- en kredietstelsel wat evenzeer toegesneden wordt op die daar los te branden expansie. Het is opnieuw tijd voor een New Deal; nu niet in een door een economische crisis geteisterd land, maar een new deal voor de

samenleving der volkeren.

De volkeren. Laten wij ons toch realiseren dat ontwikkeling ook een politiek vraagstuk is. Het gaat ook om de waardigheid van volkeren en hun kulturele identiteit. In deze kulturen zijn authentieke menselijke waarden opgeslagen. Is er menselijke waardigheid zonder die kulturen, zonder het zelfvertrouwen en eigen identiteit van volkeren? Welaan, laten wij die dan respecteren en als basis voor ontwikkeling zien.

De effecten van de bulldozerachtige invloed van westerse economieën en technieken zijn echter vaak eroderend geweest voor deze kulturen. Dat schept enorme verplichtingen.

Onze grote multi-nationale ondernemingen worden tegelijk gekenmerkt door en de welvaart die zij verbreiden, en de erosie in beschaving die zij teweeg brengen. Voeg daar hun macht en invloed aan toe, dan is begrijpelijk dat zij onder voortdurende kritiek (terecht en onterecht) staan.

Wij kunnen en mogen daarom niet anders dan hen **onder te schikken** aan de ontwikkeling van de volkeren, waarvoor de volkeren zelf de eerste verantwoordelijkheid dragen. Wij zullen van codes tot wetten moeten komen; en waar nodig zal hun macht met internationale autori-

teit geconfronteerd moeten worden. Zo kan het goede behouden, het slechte uitgesneden en de frustratie verminderd worden. Voor wat betreft de vormgeving van de nieuwe economische orde organiseren de landen zich thans in groepen. De groep van „77” de „B-groeplanden” enz. Niet verwonderlijk, waar niet te aanvaarden inkomensverschillen tussen groepen van landen uitnodigen tot verzet, fundamentele kritiek en voortdurende veroordeling. Deze politieke bewustwording van de volkeren na de dekolonisatie neemt echter zulke vormen aan dat het internationaal overleg nog slechts tot frontvorming leidt. Dreigt een akkoord dan breekt men weer schielijk af. Voor zekere tijd is dit om de zaken op scherp te stellen niet erg. Toch zullen wij moeten komen tot **effectieve** internationale onderhandelingsmechanismen die solidariteit in structuren vertaalt, frustraties in kansen om zich als natie in de wereld te kunnen ontwikkelen.

Wij hebben een lange weg te gaan om inhoud te geven aan beleving van en kansen voor nationale identiteit. Onder gelijktijdige geleidelijke versterking van internationale autoriteit, waarin macht democratisch gedeeld wordt, of dit nu politieke, financiële of mondiale instituties zijn (en diezelfde versterking van

internationale organen moet de basis zijn voor een zich veilig voelen van volkeren ook zonder die gigantische wapenning van nu).

En tenslotte is er die derde vraag die dwars door alle volkeren heen het fundament voor echte ontwikkeling is. Dat is de eerbied voor de menselijke persoon. Mensenrechten en ontplooiing van mensen. De graadmeter voor beschaving en het tegendeel van repressie door overheerden.

De armste Tibetaan is gelijkwaardig aan het lid van de opmerste Sovjet. De vrijheid, sleutel tot ontplooiing begint en eindigt bij de mens zelf. Juist dat element van onze beschaving hebben wij uit te dragen. Voorzitter, Ik sluit af. Wat staat ons hier te doen?

1. Wij zullen bij alle overheidsbezuinigingen onze ontwikkelingsinspanning niet aan mogen tasten.
2. Wij zullen, andere kulturen respecterend, krachtig mee moeten bouwen aan de mondiale nieuwe economische orde.
3. Op de drempel van de nieuwe tijd zullen wij zoals eertijds de Geuzen in het, toen Europa bestrijkende, Spaanse keizerrijk de gevestigde autoriteit besteden, ons nu in datzelfde Europa op

moeten stellen aan de kant, die daar recht op heeft; de volkeren van de Derde Wereld.

4. Willen wij dat geloofwaardig doen, dan zullen wij van een economie van verbruik, verspilling (en vervelling) toe moeten naar een economie van „het genoeg”, die het toevertrouwde beheert en zich mede verantwoordelijk weet, ook voor andere volkeren.

5. Doen wij dit geloofwaardig dan met temeer recht actief om de wedloop met name in kernwapens te bestrijden en de wapenhandel te beteugelen.

6. Laten wij dat werken aan structuren, gericht op een echt samenleven van volkeren, toch ook blijven verwarmen en stimuleren door ook persoonlijk uit te gaan in de wereld. Missie en zending voorop; missie en zending in hun machteloosheid de tegenpool van multi-nationals, maar tegelijk een machtig teken van broederschap.

Tenslotte dit. Weest waakzaam. De ongelijke verdeling van welvaart en macht bedreigt de wereld en de vrede steeds meer. Er is meer nodig dan een aalmoes en lippendienst. Wij zullen de waandenkbeelden die in onze zo gekoesterde heilige huisjes staan, moeten (be-)stormen en neerhalen. Slaan wij de handen in elkaar. Het is hoog tijd. Ontwikkeling is de nieuwe naam voor vrede.

Euthanasie

door E. Schrotten

De meeste mensen weten tegenwoordig wel zo ongeveer waar het om gaat, als ze het woord „euthanasie” horen of lezen. Niet weinigen kennen de problematiek ook uit eigen ervaring, door dat ze er in familie- of vriendenkring mee werden geconfronteerd. Om de zaak waar het om gaat echter goed in het vizier te krijgen, kan het geen kwaad het een en ander toch nog eens op een rijtje te zetten. Ik wil dat doen aan de hand van de definitie van „euthanasie”, zoals die werd geformuleerd door een commissie van de Gezondheidsraad, en ik betrek daarbij het CDA-rapport over deze kwestie. Natuurlijk kunnen in een werkstuk als dit niet alle vragen aan de orde komen. De bedoeling is dan ook veeleer om een aanzet tot nadenken te geven en zo te schrijven dat ook werkgroepen en discussiegroepen ermee uit de voeten kunnen.

WAAR HEBBEN WE HET OVER?

In 1973 gaf een commissie van de Gezondheidsraad de volgende omschrijving van het begrip „euthanasie”: „Euthanasie is een opzettelijk levensverkortend handelen of een opzettelijk nalaten van levensverlengend handelen bij een ongeneeslijke patiënt in diens belang”. Laten we die definitie eens uit elkaar gaan plukken. Vooraf echter nog even dit: Als hier gesproken wordt over „handelen”, wordt uitsluitend gedacht aan een arts of iemand die onder diens directe verantwoordelijkheid werkt. Bij een „opzettelijk levensverkortend handelen” is er sprake van **actieve** euthanasie, bij een „opzettelijk nalaten van levensverlengend handelen” spreekt de Gezondheidsraad van **passieve** euthanasie. Overigens beginnen hier al direkt de problemen, want in de praktijk is het onderscheid tussen actieve en passieve euthanasie lang niet altijd precies aan te geven. Bovendien is de term „passieve euthanasie”, opgevat in de zin van de Gezondheidsraad, nogal vaag en geeft aanleiding tot misverstanden. Om een voorbeeld te noemen: Als een arts een zinloos geworden behandeling van een stervende patiënt staakt, is veelal sprake van een verantwoord terugtreden voor de dood en zou het onterecht zijn in dat

verband het beladen woord „euthanasie” te gebruiken. Het CDA-rapport probeert daarom wat preciezer te formuleren: „Passieve euthanasie” is: het niet (meer) behandelen van een op zichzelf genomen goed handelbare aandoening of complicatie bij een patiënt die in de stervensfase verkeert, met als gevolg dat de dood van de patiënt eerder zal intreden dan verwacht mocht worden als de aandoening of complicatie wel behandeld zou zijn. Ook hier wordt er echter op gewezen dat de grenzen tussen passieve euthanasie en normaal medisch handelen in het verloop van een ziekte met dodelijke afloop steeds meer vervagen. Terug naar de definitie van de Gezondheidsraad. Daarin is ook sprake van de **ongeneeslijke patiënt**. De CDA commissie vindt dat begrip te ruim en maakt er de volgende twee kanttekeningen bij: In de eerste plaats beperkt men zich tot patiënten die zich in de **stervensfase** bevinden. „Daarmee wordt bedoeld die situatie waarin zich bij de patiënt een ontwikkeling voltrekt die ertoe leidt — althans naar menselijke berekening — dat zijn levenseinde binnen afzienbare tijd te verwachten is, terwijl dat einde niet af te wenden is”. En in de tweede plaats: „Met de aanduiding dat het gaat om patiënten in de stervensfase, zijn meteen al uitgezonderd catego-

riën, zoals ernstig gehandicapten en ongeneeslijk zieken, waar de vraag naar het levens-einde zich inderdaad ook voordoe, maar waar het naar onze mening misleidend is deze problematiek onder het euthanasievraagstuk te plaatsen” (CDA-rapport, blz. 15).

Tenslotte komen in de definitie van de Gezondheidsraad de woorden „in diens belang” voor. Dat is een heel belangrijke zinsnede, want de konsekventie is dat elk levensverkortend (of nalaten van levensverlengend) handelen, dat niet in het belang van de patiënt is, geen euthanasie is maar moord. Wat in Nazi-Duitsland gebeurde is geen euthanasie! Dit moet daarom niet als voorbeeld in de huidige discussie gebruikt worden, want dat werkt vertroebelend. Een en ander kan alleen gebruik worden tegen

Dr. E. Schrotten is wetenschappelijk hoofdmedewerker aan de theologische faculteit van de rijksuniversiteit van Utrecht. In dit werkstuk belicht hij alleen de ethische aspecten van euthanasie, de juridische heeft hij buiten beschouwing willen laten.

mensen die vinden dat levensverkortend (of nalaten van levensverlengend) handelen geoorloofd is, ook als het niet in het belang van de patiënt is. Dat brengt me bij een belangrijke onderscheiding, die ook door de Gezondheidsraad gemaakt wordt, nl. die tussen **vrijwillige** en **onvrijwillige** euthanasie. Vrijwillige euthanasie is „het toepassen van euthanasie met uitdrukkelijke en geldige instemming van de betrokkene”. Onvrijwillige euthanasie is „het toepassen van euthanasie **zonder** uitdrukkelijke en geldige instemming van de betrokkene”. Die laatste omschrijving kan aanleiding geven tot misverstand: „Onvrijwillige” euthanasie hoeft niet altijd te betekenen dat iemand tegen zijn wil een

euthanaserend handelen ondergaat — dat is geen euthanasie, dat is moord of doodslag. Het kan ook zijn dat een patiënt niet meer in staat is zijn wil tot uitdrukking te brengen (b.v. omdat hij/zij in een onherstelbare coma verkeert). Een arts zou in zo'n geval kunnen afzien van verdere behandeling en zich beperken tot pijnbestrijding en verzorging, als overduidelijk is dat het belang van de patiënt niet meer is geënd met het langer rekken van zijn/haar leven. Misschien is het in zo'n geval beter om (met de Stichting voor Vrijwillige Euthanasie) niet van „onvrijwillige” maar van „ongevraagde” euthanasie te spreken. Dat vooral hier zorgvuldige besluitvorming en overleg van groot belang is spreekt vanzelf. De hulpverleners zullen met name moeten waken tegen het gevaar hun eigen waardepatroon op de patiënt te projecteren!

STANDPUNT

Nu min of meer duidelijk is waar het over gaat bij euthanasie, zou ik het volgende standpunt willen verdedigen, op grond van een christelijke levensovertuiging: **In de gezondheidszorg dient het normaal te zijn dat gevochten wordt voor het leven van de patiënt. Enkel en alleen als duidelijk is dat dit gevecht niet meer in het belang van de patiënt gevoerd wordt, hetgeen voorzover enigszins mogelijk door de patiënt in overleg met de hulpverlener(s) wordt uitgemaakt, en gegeven bepaalde omstandigheden (ongeneeslijke ziekte, ondraaglijk lijden, stervensfase), kan euthanasie onderdeel zijn van de hulpverlening.**

Ik neem dit standpunt in op grond van onderstaande argumentatie.

a) M'n eerste argument kan ik het beste onder woorden brengen met conclusie 2 van het CDA-rapport: „De beschermwaardigheid van het menselven is een van de peilers van een humane samenleving. De beschermwaardigheid van het leven houdt evenwel niet de plicht in stervende mensen door allerlei medisch-technische kunstgrepen in leven te houden”. Terecht wordt wel gezegd dat het leven geen citroen is, waar de laatste druppel uitgeknepen moet worden. Dat geldt zeker in het licht van het geloof, waarin beleden wordt dat de dood niet het laatste woord heeft!

b) Als christen belijd je dat je voor God en je medemensen verantwoordelijk bent voor wat je doet of laat met je leven. Ik zie niet in waarom deze verantwoordelijkheid in het aangezicht van de dood niet zou bestaan.

c) Het gaat niet zozeer om „het” leven als wel om levende, lijdende en stervende **mensen**. Zij dienen zoveel als mogelijk is beschermd te worden tegen alles wat hun lijden en sterven in hun ogen (!) menonwaardig maakt. De mens heeft het recht zijn eigen dood te sterven, als subject niet als objekt.

d) „Leven” is meer dan een zuiver biologisch begrip, meer ook dan een EEG. Kwaliteit speelt ook een rol! Zinvolheid, communicatie, geluk bepalen die kwaliteit. Soms „heb je geen leven”, hoewel je leeft. Als er in zo'n situatie menselijkerwijs gesproken geen uitzicht op verbetering meer is, dan is een verlangen naar het einde op z'n minst begrijpelijk, zeker voor iemand die leeft uit het Evangelie van de Opstanding.

e) In het licht van de bijbel is het onmogelijk om het „Natuurlijk” verloop der dingen (b.v. een ontluisterend ziekteproces) of de gang der gebeurtenissen (b.v. een ongeluk) te laten samenvalen met de wil van God. God is niet een soort Noodlot! Wij hoeven ons daarom door de „natuurlijke” gang van zaken niet de wet voor laten schrijven.

SLOTOPMERKINGEN

Tenslotte zou ik in dit verband

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:

Dr. K. de Vries, voorzitter: A. Buntsma, drs. M. Smits, drs. A. J. van Dulst: Wm C. de Kruijf: D. Rebel: Drs. H. van Spanning: Drs. G. van Leijenhorst: Govert Veldhuizen en mevrouw E. Sleyser-Tegeelaar

EINDREDAKTIE:

H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:

Mevrouw J. Algra-Feddema: Dr. E. Bleumink, Prof. Dr. J. W. van Hulst: Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES

Postbus 33822
2503 BC 's Gravenhage

ADMINISTRATIE-ADRES:

Voor het opgeven van nieuwe abonnees, advertenties, adresveranderingen, weekblad:

Stichting „Uniepers”
Van Deventerlaan 49.
2271 TV Voorburg.
tel. 070-861520
(uitsluitend overdag)

Abonnementenprijs 30,- per jaar.
Vooruit te voldoen op postrekening 70154.
Voorburg t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U. Postbus 67
3770 AB Barneveld.
Telefoon (03420)-16141.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR HIST
UNIE, Wassenaarseweg 7
2596 BC 's Gravenhage is
telefonisch te bereiken onder
nummer 070-244516

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander” te zenden aan:
Bureau CHU,
Wassenaarseweg 7,
2596 BC 's-Gravenhage.
Telefoon (070) 244516.

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de De Savornin Lohmanstichting is 070-246791.

nog graag iets willen zeggen over de vraag om euthanasie. Terecht staat in de 4e conclusie van het CDA-rapport:

„De vraag naar euthanasie is een signaal, en dient dan ook als zodanig begrepen te worden. In vele gevallen is het een noodkreet van iemand die ondraaglijk lijdt en/of bang is voor een totale ontluistering van zijn bestaan. Wat de gezonden betreft is het een teken van protest tegen een als zinloos en bedreigend ervaren uitoefening van de medische „macht”.

Het is dus lang niet altijd een weloverwogen verzoek om beëindiging van het leven. Een vraag om euthanasie moet wel altijd serieus genomen worden door de hulpverlener, maar in eerste instantie in die zin dat hij/zij er achter probeert te komen wat de patiënt werkelijk wil. Iets dergelijks zou ik, ook in het verlengde van het CDA-rapport (zie conclusie 13) willen zeggen over het zgn. levenstestament (of euthanasie verklaring). Het is een belangrijke aanwijzing, zeker als de patiënt niet bij bewustzijn is, is zo'n levenstestament aanleiding voor de hulpverlener om met de patiënt de stervenshulp door te spreken. **Euthanasie kan onderdeel van een goede stervensbegeleiding zijn. Bij stervenshulp is meer aan de orde dan euthanasie alleen! De vraag om euthanasie zou waarschijnlijk sterk afnemen, als de stervensbegeleiding optimaal zou zijn. Voorop staat dat een stervende patiënt, die ondraaglijk lijdt, geholpen wordt; op welke wijze dat gebeurt is vraag twee.**

Voetnoot:

CDA-rapport „Euthanasie van de samenwerkende wetenschappelijke instituten binnen het CDA, verschenen in september 1979.

Te bestellen bij:
Lohmanstichting, Wassenaarseweg 7, Den Haag.

Emancipatie, inkomen, werk

Emancipatie is geen luxe-probleem. Dat wil zeggen, dat het geen zaak is waaraan we alleen zouden mogen werken in goede tijden. Ook nu het economisch slechter gaat moeten we net zo serieus aan de emancipatie van de vrouw (en wat dat aan kosten met zich meebrengt) blijven werken. Mannen en vrouwen hebben zowel in goede als in slechte tijden beiden het recht om zich zo goed mogelijk te ontplooien. Dat kun je niet opschuiven naar de toekomst.

Dat zei mevrouw Jeltine Kraaijeveld, staatssecretaris voor emancipatiezaken gisteren in Utrecht, waar zij sprak op de jaarvergadering van de Nederlandse Christen Vrouwenbond (CVB).

In diezelfde lijn lag het antwoord dat mevrouw Kraaijeveld aan een van de aanwezigen gaf, die vroeg of het in deze tijd wel verantwoord is dat man en vrouw beiden werken en zodoende een dubbel inkomen hebben, terwijl er gezinnen zijn waar alleen maar een werkloosheidsuitkering binnenkomt.

RECHTVAARDIG

Heel duidelijk gaf zij als haar mening dat getrouwde vrouwen ook in slechte tijden een betaalde baan mogen hebben. „Ik vind dat niet a-sociaal. Wanneer er in een dergelijk gezin een groot inkomen binnenkomt, weet de belastingdienst ze heus wel te vinden. Ik vind dat ook rechtvaardig: wanneer er veel geld wordt verdiend mag daarvan best een redelijk deel naar de overheid toevoelen om er allerlei noodzakelijke dingen van te betalen, niet alleen op defensiegebied. Bo-

vendien: er wordt altijd maar hoog opgegeven van de inkomens van de gezinnen, waarvan zowel de man als de vrouw werken. Maar gaat het daar nu echt om topinkomens? Welnee. Er zijn veel meer gezinnen, waar de vrouw gaat werken om een hoognodige aanvulling op het inkomen te krijgen, dan gezinnen met topinkomens.”

„Trouwens, waarom wordt er wel altijd gesproken over een gezin met een dubbel inkomen wanneer de getrouwde vrouw werkt maar nooit wanneer er in zo'n gezin een werkend kind is? Dan heb je toch net zo goed meer inkomen in één gezin? En daar zegt niemand wat van,” aldus mevrouw Kraaijeveld.

DUIDELIJK

Ook een andere aanwezige die de huisvrouw toch weer vooral met de neus op haar plichten jengens gezin en kinderen wilde drukken in plaats van haar de mogelijkheid te geven een baan te nemen, kreeg een heel duidelijk antwoord van mevrouw Kraaijeveld.

„Natuurlijk staan de belangen van een kind centraal wanneer beoordeeld moet worden of de huisvrouw buitenshuis gaat werken. Aan de andere kant: zou het nu zo vreselijk voor kinderen zijn om 's middags over te blijven op school, waardoor hun moeder een baan kan hebben? Ik ben zelf schooljuffrouw geweest in een dorp, waar de helft van de kinderen wegens te grote afstanden tussen de middag niet naar huis kon. Ik heb nooit gemerkt dat die kinderen verminkt zijn door onder onze hoede te blijven,” zei zij.

* overgenomen uit Trouw van 30-5-80.

Monumentenzorg

Op 3 en 4 juni is in de Eerste Kamer een beleidsdebat gehouden aan de hand van de CRM-begroting voor 1980. Ik heb toen als een van de drie woordvoerders van de CDA-fractie – de andere twee waren mevrouw drs. A. Kreutzkamp-Schotel en de heer H. J. A. M. Vrouwenvelder – gesproken over enige „culturele zaken”, o.a. de monumentenzorg. In het voorlopig verslag van de vaste commissies voor cultuur en recreatie en voor maatschappelijk werk had onze fractie de volgende vraag laten opnemen: „Is Staatssecretaris Wallis de Vries bereid een reactie te geven op de aan hem gezonden brief d.d. 17 april 1980 van de Stichting Nationale Contactcommissie Monumentenbescherming?”. Ter toelichting: in

deze brief werd gepleit voor meer steun aan de particuliere organisaties. In de memorie van antwoord wees de zoëven genoemde bewindsman er op, dat twee activiteiten een aanmerkelijk vergroot beslag op de middelen hadden gelegd, te weten de subsidiëring van de Monumentenwacht en de Nationale Contactcommissie Monumentenbescherming (de schrijver van de brief dus!) en dat dit betekende, dat binnen de beschikbare financiële ruimte een zekere beperking aan andere gesubsidieerde organisaties moest worden opgelegd. Hij voegde daaraan toe: „Overigens blijf ik van oordeel, dat het accent moet worden gelegd op het subsidiëren van die verenigingen en organisaties, die landelijk werkzaam zijn, en dat om daarvoor

ook in de toekomst ruimte te scheppen, zo nodig gekozen moet worden voor een vermindering in de subsidiëring van de activiteiten op lokaal en regionaal niveau”. Naar aanleiding hiervan heb ik op 3 juni in de Eerste Kamer gezegd, dat ik het toejuichte, dat de Monumentenwacht en de NCM meer financiële armslag hadden gekregen, maar dat de rest van het antwoord bij mij in minder goede aarde viel. Ik heb de Staatssecretaris herinnerd aan de volgende passages uit de hierboven genoemde brief: „In Nederland speelt het particulier initiatief in de monumentenzorg vanouds een belangrijke rol. Zowel door het zelf restaureren en beheren van monumenten, als door het bevorderen van de aandacht voor monumenten en het behoud ervan... Het betreffende begrotingsartikel biedt... geen ruimte voor

een trendmatige aanpassing van de subsidies en naar nu dreigt zelfs niet voor het constant houden hiervan. Daardoor ontstaat naar wij vrezen een zeer kritieke situatie voor de particuliere organisaties... Voor de komende jaren (zou) gezocht moeten worden naar een structurele oplossing voor dit probleem”. Namens de CDA-fractie van de Eerste Kamer heb ik mij bij de verklaring van deze overdachte getuige aangesloten. In het voorlopig verslag hadden wij Staatssecretaris Wallis de Vries ook gevraagd, wanneer de in de memorie van toelichting op de CRM-begroting voor 1980 aangekondigde subsidiëring voor onderhoudswerkzaamheden aan kerken en kastelen in werking zou treden. In de memorie van antwoord deelde de bewindsman mee, dat hij voornemens bleef, dit plan in 1980 uit te voeren. Ik heb daarop tijdens het

beleidsdebat het volgende commentaar geleverd: „Hoewel deze regeling in de toekomst ook voor andere categorieën monumenten zou moeten gelden, is het gewenst, dat zij zo spoedig mogelijk wordt ingevoerd. Vooral nu er op het gebied van de restauratie stagnatie valt de constateren, moet verder verval van kerken en kastelen zo veel mogelijk worden tegengegaan. Terecht heeft de Staatssecretaris er in een vraaggesprek, dat in januari jl. is gepubliceerd in het eerste nummer van de eerste jaargang van het tijdschrift „Monumenten”, op gewezen, dat het hier gaat om „gebouwen met een belangrijke historische en culturele waarde, die moeilijker dan welk ander monument ook in goede staat zijn te houden”.

K. de Vries.

Prof. dr. J. H. Christiaanse in de Eerste Kamer over 's Rijks belastingen

Wordt belasting betalen nog aanvaard?

De aandacht op belastingterrein is zeer opmerkelijk de laatste tijd verschoven naar wat met een algemene term als „de aanvaardbaarheid” van de belastingwetgeving kan worden aangeduid. Deze aanvaardbaarheid richt zich op de gemeenschap, vertegenwoordigd door de overheid, enerzijds, en op de belastingbetalers, de burgers, anderzijds. De aanvaarding van de bestaande belastingwetgeving heeft daarom vele aspecten. Ik noem slechts de behoefte aan reparatiewetgeving, om mogelijke bevoordeling van bepaalde belastingplichtigen te voorkomen ten ongunste van anderen.

Naast de bestrijding van dit ontgaan van belasting is er het aspect van de fraude. Te grote mogelijkheden tot fraude maken een belastingwetgeving eveneens onaanvaardbaar. Wij kennen thans de zgn. aangepaste versie van het rapport van de heer W. J. van Bijsterveld, dat met een brief van deze bewindslieden op 1 mei jl. openbaar is geworden. Het derde aspect is de openlijke erkenning door velen, dat met name de inkomstenbelasting en loonbelasting onaanvaardbaar zijn geworden qua druk door te hoge marginale tarieven op een te laag niveau van inkomen. Bij de Financiële Beschouwingen voor 1980 heb ik hierover ook gesproken.

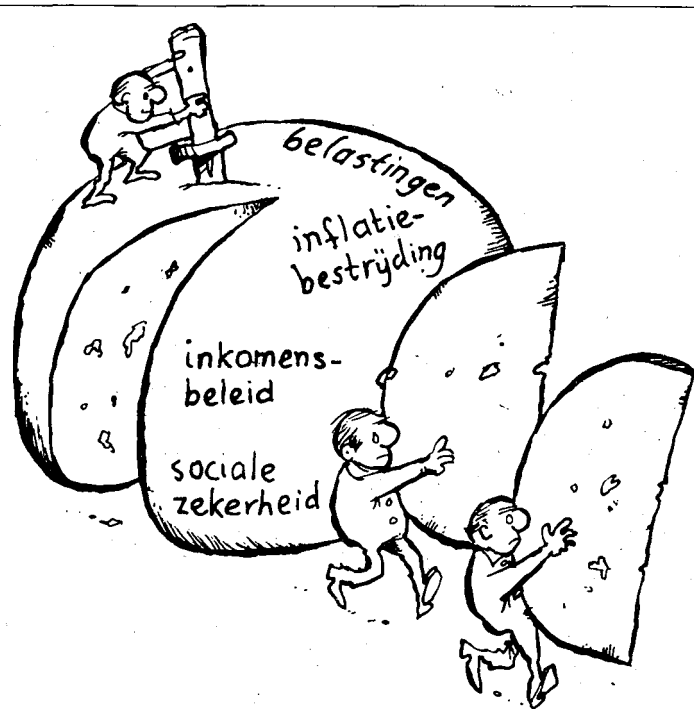
RAPPORT VAN BIJSTERVELD

De heer Van Bijsterveld gaf zijn rapport een motto mee: „Ergens in Nederland ligt een boot met de naam „Black money”... dicht daarbij ligt de „Dame Blanche”. Wellicht is het aardig in dit verband te vermelden, dat een student bij zijn scriptie over de renteaftrekmogelijkheden vermeldde als motto: „Een belastingbetaler, zo heeft een Franse minister van Financiën eens gezegd, is bij het invullen van zijn belastingbiljet als een welgeschapen meisje op een warm stand: Zij begint met alles weg te laten wat geoorloofd is en als zij zich onbespied waant nog veel meer”. Er is alle reden de heer Van Bijsterveld te complimenteren met zijn belangwekkende studie en concrete aanbevelingen. De zinsnede, dat het onderzoek buiten verantwoordelijkheid van de belastingdienst is ingesteld, is formeel natuurlijk waar – de gewezen Directeur-Generaal heeft ook geen ambtelijke status meer, en de onafhankelijkheid is duidelijk – maar zijn onderzoek is typisch een investigatie door en met behulp van de fiscale lange arm. Zeer interessant is het verslag van de gesprekken met belastingplichtigen.

FISCALE FRAUDE

Als algemeen punt daaruit vermeld ik uit het rapport Van Bijsterveld, dat men meende, dat het woord „fraude” niet passend

was (hoewel uit de inhoud van het gesprek duidelijk was dat het om echte belastingontduiking ging); „fraude” vond men een te geladen woord; men rommelde wat, desnoods mocht men het „knoeien” noemen, maar frauderen hield teveel onfatsoenlijke elementen in voor wat men uitvoerde. En verder noemt hij: „Op twee na waren alle gesprekspartners wat ik zou willen noemen „eerbiedwaardige burgers”, en zo zagen zij zichzelf ook”. Uiteraard geven deze citaten een volstrekt onvolledig beeld van het rapport, maar zij zijn onthullend voor de fase, waarin wij verkeren met de aanvaarding door burgers van onze belastingwetgeving, meer nog dan de harde cijfers in het rapport. De bewindslieden wensen niet alle aanbevelingen van het rapport te volgen. Twee wil ik er hier slechts noemen. De eerste is zware fiscale fraudeurs met naam en adres e.d. als zodanig openlijk bekend maken, ook indien zij niet strafrechtelijk zijn vervolgd, maar getroffen zijn door navorderingsaanslagen met verhoging. De terughoudendheid, ja voorlopige afwijzing door de bewindslieden van deze aanbeveling acht ik juist. Zij kan te willekeurig zijn en naast een financiële boete te zwaar. Reeds lang gevoel ik meer voor een openbaarmaking van de belastingbedragen in een openbaar register van alle belastingplichtigen voor de inkomstenbelasting. Geen inkomens, maar wel belastingbedragen. De preventieve werking t.o.v. ontgaan en ontduiken is dan veel groter. De tweede suggestie die wordt afgewezen is het instellen van onderzoeken bij niet-ondernemers thuis – dus in de privéwoning – buiten een opsporingsonderzoek, dus in het kader van de normale controle door de fiscus. Deze suggestie was voortijdig uitgelekt. Over deze suggestie wordt genuanceerder gedacht, maar uit een oogpunt van privacy-bescherming dient deze aanbeveling te worden afgewezen, waartoe ook de bewindslieden zijn gekomen. Vele aanbevelingen van het rapport zijn zeer waardevol en verdienen uitvoering op zo kort mogelijke termijn.

Daartoe behoort ook een coulante en correcte behandeling van goedwillende burgers. Hiertoe behoort een drastische beperking van kleine correcties.

BELASTINGDRUK

Het is eigen aan financiële lasten die worden opgelegd, dat zij weerstand oproepen bij degenen die ze moeten dragen. Een „normaal spanningsveld” moet worden aanvaard. De kritische grens wordt echter overschreden, indien belastingheffing niet meer als fundamenteel rechtvaardig wordt aanvaard. Zoals opgemerkt, richt zich dit op de tarieven, maar ook op de heffing van schijnwinsten. Reeds eerder pleitte ik ervoor het verschil tussen het hoogste I.B. tarief en het tarief van de vennootschapsbelasting te verkleinen, mede om de vlucht in de B.V.-vorm tegen te gaan.

RENTEBETALING DOOR FIS-CUS

Nog op één actueel uitvoeringsaspect in het kader van het thema aanvaardbaarheid van het belastingstelsel wil ik wijzen. Dit betreft het éénrichtingsverkeer bij rente. Bij uitstel betaalt de burger rente – thans 12% – indien hij achteraf geen gelijk blijkt te hebben. Wint hij zijn zaak en heeft hij recht op teruggaaf, dan betaalt de staat geen rente. Deze eenzijdige rentebetaling gaat de mondige belastingbetaler steeds meer irriteren, naar mijn ervaring. Deze bewindslieden hebben de gelegenheid hieraan tegemoet te komen. Versnelde inning is

juli 1978 de zgn. Loi Monory op zijn naam. Tot nu toe waren fiscale voordelen om het sparen te bevorderen gericht op het inkomen uit besparingen. Zo ook de bijperkte rentevrijstelling in Nederland.

De nieuwe wet richt zich op de spaardraad zelf. Sparen door beleggen in Franse aandelen mag tot Fr. francs 5000,- en iets hoger bij aanwezigheid van een gezin, worden afgetrokken van het inkomen. De bedoeling is duidelijk en houdt ook rekening met een typische Franse gewoonte: minder in de „oude kous” en stimulering van het eigen risicodragend vermogen van onderneming. Zou een – klein – standbeeldje voor het V.N.O. – of desnoods in Nijmegen – voor de maker van de Wet v. d. Stee niet aardig zijn?

RANDSCHRIFT GULDEN

De uitkomst van het historisch onderzoek naar het randschrift van de gulden zal in mij een geboeid lezer vinden. Om elk misverstand uit te sluiten, wij willen dit randschrift behouden. Dit betekent ook, dat we het niet eens zijn met de laatste stelling bij het proefschrift van L. G. M. Stevens „Belasting naar draagkracht”, luidende: „De tekst van het randschrift „God zij met ons” op de Nederlandse gulden en rijksdaalder zou beter kunnen worden vervangen door de spreuk „Ieder voor zich, God voor ons allen”. De fraaie Liberty-munten 1776-1976 met de kop van J. F. Kennedy en het opschrift „In God we trust” geeft aan hoe wij ook over het Nederlandse randschrift denken.

CDA wil overleg over textiel

De CDA-leden in de Vaste Kamercommissie voor Economische Zaken hebben de commissiesivoorzitter, mevrouw Epema-Brugman, heden verzocht te bevorderen dat de Vaste Commissie op korte termijn van gedachten kan wisselen over recente berichten over ontwikkelingen in de textielsector. De CDA-fractie wil bij dat overleg tevens de invulling van de motie-Weijers-Van Erp betrekken. De tekst van deze motie luidde:

„De Kamer, gehoord de beraadslaging; overwegende, dat het KRL-sectorbeleid gevoerd moet worden mede vanuit de noodzaak

dat deze bedrijfstak in Nederland blijvend aanwezig moet zijn; overwegende, dat zulks eisen stelt ten aanzien van de minimale omvang van productiecapaciteit en arbeidsplaatsen; nodigt de regering uit, de kamer op korte termijn van haar inzicht in kennis te stellen omtrent de mogelijke invulling van het begrip strategisch minimum en daarbij aan te geven:

1. welke productiecapaciteit en welk aantal arbeidsplaatsen bij dit begrip horen;
2. het instrumentarium dat voor een effectieve instandhouding van dat minimum nodig is, en gaat over tot de orde van de dag.”

Diskriminatie viert hoogtij in het woonwagengebeleid

De woonwagendekonzentratie loopt vast

door: Gerrit de Bruyn, CDA-wethouder te Amersfoort

Tallose woonwagenschappen en gemeenten zijn druk in de weer met het maken van plannen voor en het realiseren van woonwagendekonzentratie. Zo zij zelf niet overtuigd zijn van de noodzaak daartoe, dan leggen de provinciale woonwageningen hen die taak wel op. Stedebouwkundigen pijnigen zich het hoofd over lokaties, die aan strenge eisen moeten voldoen. Politici vragen zich af wat de kansen zijn van die lokaties in de inspraak en de ruimtelijke ordeningsprocedures. Daarnaast moeten ze nog een reeks problemen oplossen: Hoe bewerkstelligen je integratie (akseptatie) van de woonwagengebevolking in de sedentaire samenleving? Hoe pak je de ernstige werkgelegenheidsproblematiek aan onder woonwagengebouwers (met nieuwe standplaatsen alleen ben je er niet)? Hoe krijg je de financiering van de lokaties rond? Hoe bouw je de oneigenlijke voordelen van de woonwagengebouwers af (gelijke monniken, gelijke kappen)? etc., etc. . . Kortom, geen eenvoudige klus voor bestuurders. Stemmenwinst haal je er niet in (als dat al een motief zou zijn), hooguit bedreigingen of uitingen van twijfels aan je gezonde verstand.

Desalniettemin wordt er hard gewerkt. Desondanks loop je vast als bestuurder. Wat is het geval?

FINANCIËN

De lokatiekeuze is een probleem, zoals gezegd: Zoek je die in een bestaande wijk, dan zijn een aantal kostenfactoren niet meer mee te nemen in de exploitatieopzet van het bestemmingsplan. CRM gaat bij subsidiëring uit van de prijzen van woningwetkavels. Lokatie-subsidie kent CRM niet. En te weten, dat woningwetbouw doorgaans bij de gratie van de winst in de vrije sektor gerealiseerd kan worden. Is het dan zoveel eenvoudiger je keuze maar te laten vallen op een lokatie in een nog te realiseren wijk? Veelal niet. Er moet geanticipeerd worden met tijdelijke voorzieningen (wegen, nutsvoorzieningen, etc.), die CRM niet subsidiëert.

Wat subsidiëert CRM dan wel? Daarover heeft lange tijd onduidelijkheid bestaan. Thans blijkt, dat men heel duidelijk een relatie legt met de woningwetbouw. Tot zo'n f 55.000,- per standplaats is de recente praktijk. Het Woonwagenschap Regio Amersfoort, dat ik mag voorzitten, moet 170 nieuwe standplaatsen aanleggen. De gemiddelde kosten per standplaats zullen circa f 85.000,- bedragen. De deelnemende gemeenten lijken derhalve - bij alle begrotingsperikelen in een tijd van bezuiniging - nog eens f 5 miljoen op tafel te moeten leggen (f 30.000,- per standplaats). Daarnaast staan zij nog voor de vraag: Wie gaat de afbouw van de bestaande kampen betalen, de werkgelegenheidsprogramma's (CRM heeft al gesteld niets bij te dragen aan sloopterreinen), de afbouw van woonwagenscholen, etc., etc. Dan hoop je nog maar, dat hogere overheden in het kader van WRO-procedures geen extra ei-

sen gaan stellen (b.v. PPC eist een groenplan „ter bescherming van huisbewoners“). Op hun kongres op 15 februari jl. in Amersfoort hebben de gezamenlijke woonwagenschappen deze problemen aan de provincies, CRM en de Tweede Kamer voorgelegd zonder duidelijke reactie tot op heden. In ieder geval mag duidelijk zijn dat CRM - en daarmee schappen en woonwagengebouwers - flink in de nesten zit. De financiële basis van de dekoncentratie blijkt ondeugdelijk. De kosten zijn aanmerkelijk hoger, dan door het ministerie begroot. Naar mijn mening ten minste anderhalf maal zo hoog. De gemeenten kunnen dat gat niet vullen. Worden de woonwagengebouwers opnieuw de dupe?

Tenzij er drastisch meer middelen ter beschikking worden gesteld, zijn de beloften aan die bevolking niet waar te maken. Subsidiëtechnisch gezien, zou CRM een opening kunnen maken, door een vermenigvuldigingsfactor toe te passen op het woningwetuitgangspunt via reële vergelijking van woningwet- en standplaatsgegevens. Zo kunnen woningwetwoningen in hoge dichtheden gebouwd worden, maar vergen woonwageningen uit stedebouwkundig oogpunt een lagere dichtheid. Bruto is voor een woonwagen al gauw twee maal zoveel grond nodig (circa 350 m²).

NUTSBEDRIJVEN

Uitgangspunt bij de dekoncentratie zal moeten zijn, dat woonwagen- en huisbewoners op dezelfde wijze behandeld worden. Dat houdt o.m. in, dat ook woonwagengebouwers individueel moeten worden aangesloten op nutsvoorzieningen. Dat lijkt een logische zaak. De praktijk is veelal anders. Veel nutsbedrijven spelen „de zwarte piet“ liever toe aan de schappen: kollektieve aansluitingen, of individuele maar dan onder garant-

stelling door de schappen. Of er worden additionele eisen gesteld: als kogelvrije stalen meterkasten (op kosten van de schappen), een afsluimogelijkheid buiten het kamp (dito), etc. Dat alles terwijl de schappen geen machtsmiddelen hebben als de nutsbedrijven, nl.: afsluiting bij wanbetaling. Het is onbegrijpelijk, dat zo'n diskriminatoire opstelling van de nutsbedrijven politici niet te hoop doet lopen, terwijl zij wel degelijk geïnformeerd zijn (kongresresoluties schappen, 15-2-'80). Wellicht, dat de openbare commissie vergadering CRM op 2 juni iets oplevert. Anders zullen de schapsbesturen naar de rechter moeten stappen. Pikante noot bij deze zaak: besturen van nutsbedrijven herbergen veel politici. Een ding moet zeker worden toegegeven: veel schapsbesturen hebben zich in het verleden zwak opgesteld. Angst voor complicaties heeft hen soms doen besluiten niet tot inning over te gaan bij woonwagengebouwers, nadat zij voor de diskriminatoire eisen van de nutsbedrijven door de knieën waren gegaan. Er zijn zelfs gemeenten, die tonnen achterstallige betaling voor hun rekening hebben genomen.

GELIJKE MONNIKEN, GELIJKE KAPPEN

In dit vlak valt meer te melden. Wellicht onder het motto „die woonwagengebouwers wonen zo erbarmelijk“, zijn tallose overheidsinstanties er toe over gegaan de weg van de minste weerstand te kiezen. Waar veel huisbewoners steen en been klagen over belastingen en heffingen, die zij te betalen hebben, hoor je woonwagengebouwers niet. Logisch, de meeste overheden laten na woonwagengebouwers op dezelfde wijze te belasten.

Een belastinginspekteur verklaarde onlangs de opdracht te hebben, ww-bewoners niet aan te slaan. Slopers onder de ww-bewoners betalen geen BTW. Vrijwel nergens worden onroerend goed belasting, huisvuilbelasting of andere gemeentelijke heffingen geïnd. Tot frustratie van de politie is het met de effectuering van verplichtingen voor automobilisten onder ww-bewoners ook al slecht gesteld. CRM is moeizaam bezig controle te bewerkstelligen op sociale uitkeringen.

Je hoort weinig over deze zaken. Wie heeft er ook géén boter op het hoofd! Verrassend is het ook niet, dat er ww-bewoners zijn, die weinig op hebben met het kleine-kampen-beleid. Hoe

groter het kamp hoe onkontroleerbaarder immers. Het wordt tijd, dat het roer om gaat, voordat de dekoncentratie een feit is. Woonwagengebouwers hebben er recht op te weten waar ze aan toe zijn. Wees duidelijk tegenover hen, want zij zijn ware meesters in het benutten van onze onduidelijkheid. Erken, dat het kleine-kampen-beleid ook wel iets met controleerbaarheid te maken heeft.

BEHEERSINGSMATREGELEN

De meeste vaderlanders kennen de woonwagengebevolking van de uit de hand gelopen grote kampen van de zestiger jaren: een groot aantal boventallige wagens, slooptoestanden er omheen. Duidelijk zal zijn, dat huisbewoners, die een nieuw kampje bij zich in de buurt krijgen, de schrik om het hart slaat, dat iets dergelijks zich in hun buurt gaat ontwikkelen.

Uit ervaring weet ik, dat de meeste ww-bewoners niets liever willen dan een mooie standplaats met tuin een groen, zonder slooptoestanden om de wagen. Toch doen schappen en gemeenten er goed aan waterdichte beheersverordeningen op te stellen en de APV te controleren op een voldoende instrumentarium om uitwassen tegen te gaan. Met name gaat het daarbij om de mogelijkheden tot wegslepen van autowrakken en boventallige wagens. Eenvoudig is dat laatste niet sinds staatsraad van Rijkckevorsel uitspraak deed in een AROB-zaak over een poging van de gemeente Baarn een boventallige wagen

van het nieuwe kampje te verwijderen. Zijn opvatting is, dat bij zo'n groot tekort aan standplaatsen wegslepen een groter nadeel voor de bewoner inhoudt, dan voor een schap of gemeente, beheersing van het aantal standplaatsen nastrevend. Daarmee is voorlopig de bodem weggeslagen uit de beheersmaatregelen. Geen bestuurder kan in de inspraak meer de vrees wegnemen, dat het op het nieuwe kampje ook wel een troep zal worden. Schappen en gemeenten zijn zo in een zwakke positie terecht gekomen. Daarmee heeft de staatsraad het tegenoverstelde bereikt van wat hij beoogde. Wie wil er nu nog voorop lopen bij het realiseren van de dekoncentratie? Wie zal dit gat in de beheersbaarheid dichten?

TOT SLOT

Het zal duidelijk zijn, dat - zonder antwoord op bovenstaande problemen - de woonwagendekonzentratie vastloopt: financieel, principieel en juridisch. Dringend is nodig, dat dat antwoord komt.

Ook zal duidelijk zijn, dat de oplossing van de woonwagengebevolking niet meer gereduceerd kan worden tot „de minister doet er alles aan, maar de schappen en gemeenten zijn zo traag“. Integendeel. Gelukkig zijn die laatste druk in de weer, ondanks het ontbreken van oplossingen voor genoemde knelpunten, in de verwachting, dat die zullen komen vóórdat de plannen gerealiseerd worden. De daad is aan de hogere overheden.

Gerrit de Bruyn

Gasboringen Ameland

Het CDA-Kamerlid Couprie heeft met spoed openbaar mondeling overleg aangevraagd van de B.C. „Waddenzee“, met de ministers van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening en Economische Zaken naar aanleiding van berichten als zou de ministerraad een definitieve beslissing hebben genomen over de gaswinning op Ameland en de wijze waarop deze gaswinning zal plaatsvinden. Een dergelijke beslissing zou in strijd zijn met een

tijdens de behandeling van de begroting VRO 1980 aangekomen motie (15800 XI, nr. 47). Daarin wordt aan de Regering gevraagd eerst het resultaat van de werkzaamheden van de planologische werkgroep aan de Kamer voor te leggen over de voorwaarden waaronder deze boringen zullen moeten plaatsvinden, alvorens een definitieve beslissing te nemen.

De motie gaat hierbij.

Voorlichting over gelijke behandeling van mannen en vrouwen

Dezer dagen is de voorlichtingscampagne over de Wet gelijke behandeling van mannen en vrouwen van start gegaan.

De wet, die 15 maart jl. van kracht is geworden, verbiedt zowel direct als indirect onderscheid te maken tussen mannen en vrouwen bij alles wat met „werken“ te maken heeft, zoals sollicitatieprocedures, arbeidsvoorwaarden, ontslag. Er is een speciale commissie ingesteld, de Commissie voor gelijke behandeling van mannen en vrouwen bij de arbeid. Zowel werknemers als werkgevers kunnen zich tot deze commissie wenden om advies als zich een geval van ongelijke behandeling voordoet.

Belangrijkste doelgroepen van de voorlichtingscampagne zijn: vrouwelijke werknemers en meisjes/vrouwen die willen gaan werken en hun directe omgeving; werkgevers en beoefenaars van vrije beroepen; onderwijsinstellingen, schooldecanen, reclamebureaus, vakbonden, werkgeversorganisaties, rechts- en wetswinkels, sociale raadslieden, arbeidsbureaus, beroepskeuzebureaus alsmede de overheid (als werkgever).

De campagne is een gezamenlijke operatie van de ministeries van Binnenlandse Zaken, Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, Justitie, Onderwijs en Wetenschappen en Sociale Zaken. Er komen ad-

vertenties in dagbladen, vrouwenbladen en personeelsvakbladen en televisiespots.

Ruim 400.000 bedrijven ontvangen een vouwblad met een begeleidende brief van minister Albeda.

Werkgevers en werknemers kunnen zich voor meer informatie of voor klachten terecht bij de Commissie Gelijke Behandeling Mannen en Vrouwen, secretariaat: Muzenstraat 30, 2511 VW Den Haag. Vouwbladen met korte inhoud van de nieuwe wet zijn te krijgen bij de Afd. Publiekvoorlichting van het Ministerie van Sociale Zaken, Zee-straat 73, 2518 AA Den Haag.

Groot Overijssenaar overleden

In een verpleegtehuis in Amsterdam is op 91-jarige leeftijd overleden mr. D. te Winkel, oud-notaris in Hengelo en gedurende 12 jaar gedeputeerde van Overijssel. Zijn crematie heeft in stilte plaatsgehad.

De heer Te Winkel werd op 13 januari 1889 geboren in Nieuwer Amstel, een gemeente die kort nadien bij Amsterdam werd ingelijfd. Hij doorliep het gymnasium in Den Haag en studeerde later rechten in Leiden. In 1914 vestigde hij zich als advocaat en procureur in Enschede en begon hij zijn maatschappelijke activiteiten in Twente. Onder meer was hij een van de voortrekkers van de CHU in dit gewest. Als afgevaardigde van deze partij werd hij gekozen in de provinciale staten van Overijssel. Gedurende 12 jaar was hij lid van G.S. en beheerde hij de portefeuille van verkeer en waterstaat. Kort voor de oorlog ontving hij uit handen van de toenmalige koningin Wilhelmina het

ridderkruis in de orde van de Nederlandse Leeuw.

In 1937 werd de heer Te Winkel opgenomen in de directie van de textiel fabriek Menko in Enschede. Wegens hulp aan joden dook hij onder in de oorlogsjaren. Nadien werd hij notaris in Hengelo. Hij bekleedde vele adviesfuncties voor ondernemingen en instellingen in Twente. Ook was hij de gangmaker bij het tot stand komen van de fusie tussen de IJsselcentrale en het Twentsch Centraal Station. Van beide ondernemingen was hij destijds president-commissaris. Na zijn pensionering trok Te Winkel zich in 1959 terug uit het Twentse maatschappelijke leven. Hij ging wonen in Oosterbeek, maar verbleef de laatste vier jaren in Amsterdam.

In hem verliest de CHU een van haar grote bestuurders. Wij zullen zijn herinnering in ere houden. W. A. Mateman, Lid Tweede-Kamercommissie voor Binnenlandse Zaken.

Limburg: de „staart” van Nederland roert zich!

De opbouw van het CDA-Limburg na 11 oktober 1980 is grotendeels afgerond. Sinds november 1979 heeft de fusiebegeleidingscommissie van het CDA-Limburg, waarin alle „partijen” vertegenwoordigd waren, hard gewerkt aan het raamwerk voor de totstandkoming van het CDA als eenheidspartij. De partijen hebben inmiddels besloten, de voorliggende fusieovereenkomsten met bijlagen te ondertekenen. Voorwaar een vroeg stadium van afronding zal iedereen zeggen. In het kort probeer ik nader in te gaan op de wijze waarop de „fusie-procedure” is afgerond, hoewel het CDA-congres op 11 oktober 1980 eerst feitelijk tot fusie van de partijen besluit.

VOORGESCHIEDENIS

Uitmoetend 1979 besloten de dagelijkse besturen van KVP, ARP en CHU in Limburg, alsmede een vertegenwoordiging van CDA-rechtstreekse leden (de Limburgse Congresleden), tot het creëren van een permanent en gestructureerd overleg tot de fusiedatum (het Limbrichteroverleg). Een aantal gebeurtenissen in het verleden, waarop ik niet verder wil ingaan waren de oorzaak van de behoefte aan dit overleg. Het ledental van de afzonderlijke partijen (KVP: 6.000 leden, ARP: 250 leden, CHU: 200 leden en CDA 3.000 leden) had een federatief CDA-bestuur Limburg tot gevolg in een samenstelling op basis van een 6 : 2 : 2 : 2-formule.

Hoewel de afzonderlijke partijen onafhankelijk van elkaar bleven en blijven functioneren (tot 11 oktober 1980), kan toch gesteld worden, dat dit college vooral in het licht van de Limburgse situatie gezien, het belangrijkste partij-politieke college is.

Op weg naar de fusie op 11 oktober 1980 en in het kader van de belangrijke beslissingen, die genomen moesten worden had het federatieve CDA-bestuur behoefte aan een breed samengesteld overlegorgaan. Het overlegorgaan kreeg duidelijk een soort klankbord-functie toebedeeld in de overgangsfase naar de fusie. De fusiebegeleidingscommissie kwam bijvoorbeeld voort uit dit klankbord-overleg.

WERKZAAMHEDEN FUSIE BEGELEIDINGS-COMMISSIE CDA-LIMBURG

Hoewel met name vanuit de

KVP-kring Limburg een reeks van amendementen bij de landelijk CDA-bestuurders werd ingediend ten aanzien van de ontwerp-regelingen fusie CDA heeft het ontwerp toch gediend als absolute leidraad van de organisatiestructuur van het CDA-Limburg.

Een paar opvallende kenmerken van de ontwerp-organisatiestructuur wil ik hier noemen:

1. De grote invloed van de afdelingen, verenigd in de Algemene Ledenvergadering, zoals ook geregeld in het ontwerp standaard-reglement provinciale afdeling. Het beleid is erop gericht, dat de provinciale afdelingen tenminste tweemaal per jaar in algemene ledenvergadering bijeenkomen.
2. Belangrijke taak is, dat de CDA-kandidatenlijst voor de Provinciale Statenverkiezingen door de algemene ledenvergadering worden vastgesteld.

3. De structuur is verder opgebouwd uit:

- a. CDA-adviesraad-Limburg. Deze raad komt vier maal per jaar bijeen, en heeft uitsluitend een adviestaak. Belangrijke politieke en partij-organisatorische beslissingen, genomen door het CDA-Limburg, kunnen getoetst worden aan de mening van dit breed samengesteld college (57-personeel); Opmerkelijk is het, dat het fenomeen CDA-adviesraad niet is geregeld in de ontwerp-fusieregeling. Indien na een aantal jaren mocht blijken, dat de doelstelling van de CDA-adviesraad niet blijkt te voldoen

aan de daaraan gestelde verwachtingen, dan kan nog altijd tot opheffing besloten worden.

De fusiebegeleidingscommissie is echter wel voornemens, om met toepassing van artikel 22 van het Ontwerp Standaard Reglement van de provinciale afdeling, een aanvulling dienaangaande voor te stellen.

b. CDA-bestuur Limburg (tevens dagelijks bestuur). Dit komt globaal 16 maal per jaar bij elkaar en is belast met de dagelijkse leiding van het CDA-Limburg.

Het overweegt voortdurend de politieke toestand en de toestand van het CDA, beiden zowel binnen de kamerkring als daar buiten.

Het CDA-bestuur is samengesteld uit 21 personen, waarvan per fusiedatum deeluitmaken: de voorzitter in de functie, gekozen door de algemene ledenvergadering; acht leden van de KVP-Limburg; vier leden namens de rechtstreekse leden; twee leden van de CHU-Limburg; twee leden van de ARP-Limburg; twee jongeren, namens het CDJA, gekozen op de Algemene Ledenvergadering, en twee vrouwen, namens het Vrouwenberaad, gekozen op de Algemene Ledenvergadering.

De taken van het CDA-bestuur Limburg zijn duidelijk geformuleerd in artikel 21 en 26 van het ontwerp-huishoudelijk reglement van het CDA.

c. CDA-presidium Limburg (vijf personen). Het CDA-presidium Limburg is belast met de technische voorbereiding van de besluitvorming van en in het dagelijks bestuur c.q. algemeen bestuur van het CDA-Limburg.

Een opvallend punt is de integratie van het dagelijks bestuur in het (algemeen) bestuur van het CDA-Limburg.

De fusiebegeleidingscommissie vreesde een te grote concentratie van beleidsbepalende vorm-

geving indien deze beide besturen onafhankelijk van elkaar en met een eigen verantwoordelijkheid zouden gaan functioneren. Daarenboven is gekozen voor een technisch beleidsvoorbereidend (en uitvoerend) college (presidium).

Het „fenomeen” presidium komt niet voor in de fusiestukken voor de kamerkring, maar de taak van het presidium is zowel formeel als materieel niet in strijd daarmee. Geen enkele beslissingsbevoegdheid is voor dit college weggelegd!

Resumerend kan gesteld worden, dat de Algemene Ledenvergadering en het CDA-bestuur Limburg de twee belangrijkste groepen zijn qua beslissings- en beleidsbepalende bevoegdheden, binnen de provinciale afdeling Limburg.

OVERDRACHT TAKEN AAN REGIONALE KRINGEN (VOORHEEN STATENKRINGEN)

In het huishoudelijk reglement wordt de mogelijkheid geschapen om, indien het voor de realisering van de doelstelling bevorderlijk is, regionale verbanden binnen de provinciale afdeling in te stellen.

De fusiebegeleidingscommissie Limburg is van oordeel, gezien de historie van de partij (voornamelijk KVP) in Limburg, een afzonderlijk reglement voor de regionale verbanden te doen vaststellen, met daarin geregeld de taakstelling en bevoegdheden van de verbanden. Geconcludeerd moet worden, dat in vergelijking met de taak en doelstelling van de acht vigerende KVP-statenkringen in Limburg, bij de totstandkoming van acht „nieuwe” regionale verbanden een aantal belangrijke elementen zijn gewijzigd.

1. De grenzen van de statenkringen behoeven niet meer synchroon te lopen met de grenzen, zoals die worden aangegeven in de kieswet. De grenzen worden bepaald door de provinciale afdeling van het CDA-Limburg (= Kamerkring).
2. Vanwege het feit, dat de pro-

vinciale afdeling overgaat tot instelling van regionale verbanden, en niet het CDA-Nationaal, komt de financiële verhouding met het CDA-Nationaal hiermee op de helling. Tot 11 oktober 1980 bestaat er namelijk een gestructureerde financiële verhouding voor wat betreft de contributie-afdracht.

Van de totale contributieopbrengst gaat nu nog een procent naar de statenkringen (CDA) en f 2,- per KVP-lid via het KVP-kring aandeel Limburg.

3. Ten aanzien van de voorbereiding van de kandidaatstelling en de kandidaatstelling sec, voor de verkiezingen der leden van de Provinciale Staten zullen de (KVP) statenkringen geen enkele taak meer hebben. Het bestuur van de provinciale afdeling, alsmede de Algemene Ledenvergadering van de provinciale afdeling krijgen na 11 oktober 1980 slechts functies in dit kader toegedeeld (Zie ontwerp-reglement 79/250).

SLOT

De permanente activiteiten en propagandacommissie is nu al op basis van het ontwerp-standaard-reglement voor een provinciale afdeling werkzaam. Bovendien zijn vier provinciale centrale werkgroepen geformeerd met als doelstelling het CDA-bestuur Limburg gevraagd en ongevraagd van advies te dienen met betrekking tot specifieke politieke items, op basis van de grondslag van het CDA en natuurlijk in aansluiting op het program van uitgangspunten. Belangrijke stappen zijn door het CDA-Limburg genomen en goedgekeurd door de respectieve partijen. Er moet nog een berg werk verzet worden, maar een ding is zeker: de staart van Nederland roert zich!

L. J. P. M. Frissen,
directeur CDA-bureau
Limburg

Europese ouders willen werkloze werktijd en verlengde gezinstijd

De Europese Commissie heeft de uitkomsten bekend gemaakt van een enquête die zij in april 1979 heeft laten houden over de materiële en praktische moeilijkheden die ouders bij de opvoeding van hun kinderen ondervinden, over de verdeling van de beschikbare tijd tussen arbeid en gezin en de problemen in verband met de oppas van jonge kinderen, over de aspiraties en moeilijkheden rond de studie van de kinderen en over de algemene houding ten opzichte van het kind, zijn opvoeding en zijn plaats in de samenleving.

Het hedendaagse Europese gezin ontmoet natuurlijk geld- en huisvestingsproblemen, maar wanneer de belangrijkste moeilijkheden op materieel of praktisch vlak aan de orde wordt gesteld, wordt ook vaak gesproken over het gebrek aan groen en aan voorzieningen voor de vrijetijdsbesteding, over het niet-aangepast zijn van de werkuren, de schooltijden en de tijden van de kinderopvang.

Wat de opvang van kinderen onder de drie jaar aangaat, blijkt, dat de situaties in heel wat opzichten niet beantwoorden aan de eigenlijke wensen van de

ouders. De punten waarop de wensen van de ouders en de werkelijkheid niet meer rijmen, verschillen trouwens van land tot land, wat ongetwijfeld verband houdt met de in de verschillende landen beschikbare voorzieningen.

Voor de grote gezinnen hebben te kampen met problemen van materiële aard. Van deze gezinnen zitten de meeste aan het eind van de maand krap, omdat zij tot de minder bevoorrechte groepen behoren en over de laagste inkomens beschikken. Het zijn ook juist deze gezinnen, die het vaakst moeilijkheden ondervinden bij de opvoeding van kinderen beneden de vijftien jaar.

TE WEINIG TIJD VOOR KINDEREN

Twee van de drie ouders in Europa menen onvoldoende tijd te kunnen besteden aan hun kinderen. Daaruit kan worden afgeleid, dat zij een betere kwaliteit van het gezinsleven wensen, waardoor ouders en kinderen vaker bij elkaar kunnen zijn. Deze ouders nemen een positieve houding ten opzichte van verschillende voorstellen voor verkorting van de werktijd en verlenging van de tijd voor het gezin.

Gedacht wordt ondermeer aan de mogelijkheid van „ouderlijk verlof”, waarbij perioden van zes maanden tot twee jaar worden genoemd.

STUDIEDUUR

Hoewel het nut van het langer studeren soms wordt betwist, leeft eigenlijk bij alle ouders nog steeds duidelijk de overtuiging dat het voor de toekomst van hun kinderen belangrijk is, wanneer deze langer kunnen doorleren dan zij zelf hebben kunnen doen. Uit de enquête blijkt echter, dat bijna één op de vijf Europese ouders zegt, dat het één van zijn kinderen „is overkomen” dat het zijn studie voortijdig moest afbreken om te gaan werken, of dat dit „dreigt te gebeuren”. De redenen houden vaker verband met financiële moeilijkheden van het gezin dan met het feit, dat de kinderen zakken of niet goed kunnen leren, vooral in Frankrijk, Ierland en Italië is dit het geval en algemeen gesproken in de grote gezinnen.

In de meeste EG-landen is de grote meerderheid van de ondervraagden van oordeel, dat de ouders niet alleen te weinig tijd met hun kinderen doorbrengen, maar ook te weinig gezag hebben en hun kinderen te veel ver-

wennen. Men zou zelfs geneigd zijn te zeggen, dat ouders te weinig rekening houden met de standpunten van hun kinderen, hoewel de meningen hierover wat meer verdeeld zijn. In elk geval wordt er nog steeds over en weer gepraat over de vraag, of door de moderne opvoeding ouders en kinderen dichter bij elkaar worden gebracht dan bij de vorige generatie het geval was.

PLAATS VOOR KINDEREN

Afgezien van de problemen rond de moderne opvoeding is ook de vraag aan de orde gekomen, of er in de huidige maatschappij nog wel plaats is voor kinderen.

Meer dan de helft van de Europese ouders en niet-ouders in alle landen behalve in Duitsland (waar het percentage toch nog 48 bedraagt) vindt dat de maatschappij te weinig rekening houdt met de behoeften van het kind. Deze kritiek wordt vooral gehoord bij de allerjongste ondervraagden (15 jaar), maar ook nog bij de meesten in de leeftijdsgroep van 25-54 jaar, terwijl de meningen bij de mensen boven de 54 jaar verdeeld zijn.

De rapporteurs vinden, dat deze bevinding via verdere enquêtes moet worden verhelderd en uit-

gediept, zodat kan blijken in welk opzicht de ware behoeften van het kind in de huidige maatschappij in het gedrang komen.

KLEINE GEZINNEN

De neiging het ideale gezin klein te houden komt al enkele jaren in de meeste West-europese landen tot uiting in een dalend geboortecijfer. Deze neiging bestaat naast het belang dat de hedendaagse Europeanen blijft hechten aan zekere waarden in dit verband.

Twee-derde deel van de Europeanen beschouwt het ouderschap als de beste mogelijkheden voor vrouw en man om tot volledige ontplooiing te komen. Ditzelfde aantal noemt het op de wereld brengen van een kind een daad van vertrouwen in de toekomst. Meer dan de helft van de ondervraagden wijst het standpunt af volgens hetwelk de toekomst te onzeker is om het risico te nemen kinderen te krijgen. Hiermee verzetten zij zich tegen een grote minderheid, die vindt dat het aantal geboorten moet dalen. Die minderheid is des te groter naarmate hun studies korter zijn geweest en hun inkomens lager zijn.

Het feit, dat twee-derde deel van de Europeanen het ideale aantal kinderen per gezin beperkt wil zien tot twee (59 procent), ja zelfs één (7 procent), is ongetwijfeld het gevolg van een tweeledige aspiratie: die naar een gezinsleven enerzijds en naar welzijn en kwaliteit van het bestaan en de toekomst anderzijds.

Europese impressies vanuit Straatsburg

door Teun Tolman, lid van het Europees Parlement voor de EVP

HELAAS...

In een vorige impressie vanuit Straatsburg heb ik melding gemaakt van een hoogst onsympathieke manoeuvre van de socialisten m.b.t. de stemming inzake „d'Ormesson". Wat was aan de orde? Onze Franse collega en fractiegenoot had een resolutie ingediend inzake vitale belangen welke er zijn om met name de vaartroutes rond Zuid-Afrika te beschermen. Dit vooral om de olietoevoer te beschermen. Schijnbaar is dit niet interessant voor de socialisten. In elk geval hebben ze hun obstructie pogingen en ditmaal met succes voortgezet. Wat gebeurde er?

Na alle mogelijke hindernissen opgeworpen te hebben om een debat te voorkomen, die overigens reglementair mogelijk zijn, kan op het moment van de stemming gevraagd worden of het quorum aanwezig is. Na dit gevraagd te hebben, op een holletje de vergadering verlaten is onsportief en kinderachtig. Welnu dit gebeurde weer prompt. Aangezien dit dagelijks dreigde te gebeuren, is het omstreden punt weer naar de commissie gezonden voor beraad. Een slechte zaak! Wel wil ik uitdrukkelijk vermelden dat de Nederlandse socialisten in meerderheid niet aan deze obstructie hebben meegewerkt.

HELAAS...

Na dit gebeuren bleek dat dit slechte voorbeeld snel nagevolgd werd. Ditmaal door de afgevaardigden van het eens zo trotse Albion. Het onderwerp was het rapport van Provan. Dit behandelde de schapenoorlog, die momenteel tussen Engeland en Frankrijk gaande is. Nu moet gezegd worden, dat de Engelsen de laatste tijd voor veel irritatie hebben gezorgd, door hun halsstarrige houding, maar het Parlement heeft in de schapenvlees-story geen wraak willen nemen. Gewoon een zakelijk verschil van inzicht waarin de conservatieven met andere medestanders juist op het nippertje een nederlaag moesten lijden.

Dat was de druppel die de emmer deed overlopen. Bij de eindstemming van het rapport-Provan vroeg de leider van de Europese Democraten Scott Hepkins of het quorum aanwezig was. Vervolgens lieten zij het afweten. Ditmaal opvallender doordat elektronisch gestemd werd door niet aan de stemming deel te nemen. Geen quorum.

Dergelijke praktijken zijn beneden parlementair peil en dienen uitdrukkelijk veroordeeld te worden. Moeilijke tijden, als zelfs een Engelsman geen gentleman meer is.

HET „BEGROTINGS-FEUILLETON"

Gelukkig is er wederom duidelijke taal door het Parlement gesproken. De begrotingscommissie blijft nadrukkelijk van mening dat het Parlement aan zijn begrotingsrecht moet vasthouden. Er is met ernst gestreefd naar een gezamenlijke resolutie en met succes. Piet Dankert diende als rapporteur een resolutie in waar de EVP heel duidelijk haar stempel op had gezet. In dit verband moet de arbeid van fractiegenoten Notenboom en Langes met veel waardering genoemd worden. In deze resolutie wordt gesteld dat:

1. De Raad vóór eind mei 80 een besluit dient te nemen over:
 - a. de landbouwprijzen
 - b. de Britse bijdrage, om aldus aan het Parlement tijdens de junizitting een ontwerp-begroting te kunnen voorleggen.
2. Bij uitblijven van een besluit over het landbouwbeleid de ontwerp-begroting dient te worden gebaseerd op het compromis van de 8 (behalve het VK) van Luxemburg van 30 april jl. (verhoging landbouwprijzen met 5%).
3. Indien de Raad weigert een ontwerp-begroting op te stellen, het Parlement in geen geval van zijn begrotingsrecht voor het jaar 1980 zal afzien. Hiermee wordt gesuggereerd,

dat het Parlement dan eventueel zelf als andere helft van de begrotingsautoriteit met een ontwerp-begroting zal komen en de begroting zelf zal vaststellen. Dit om te garanderen, dat de Gemeenschap blijft functioneren (amendement Notenboom, EVP).

HOOGTEPUNT

Eindelijk was er weer een geest van grote eensgezindheid in het Parlement. Geen tientallen amendementen op de resolutie-Dankert. Slechts vijf. Een ieder heeft een juiste zelfbeperking in acht genomen. De resolutie werd met overgrote meerderheid aangenomen. Slechts 31 leden van het Parlement stemden tegen.

LANDBOUWPRIJZEN

Door aanneming van de resolutie-Dankert heeft het Europese Parlement zich zeer duidelijk uitgesproken voor een prijsverhoging van circa 5%. Deze uitspraak was op de bijzondere zitting in maart in de mist geraakt. Ook toen was er – zij het onuitgesproken – een meerderheid van 5%. Door een technisch knock out in de stemmingsprocedure kwam dat niet tot uitdrukking. Het Parlement steunt dus het standpunt van de Raad. De Commissie zal nu met formele voorstellen komen in overeenstemming met

het standpunt van de Raad en met instemming van het E.P. Dat betekent, dat Gundelach zijn voorstellen van 2,4% van de tafel zijn geveegd. Zijn voorstellen van productiebeperking zijn wel in principe aanvaard, maar worden ook dit jaar niet uitgevoerd. Daarmee is de positie van Gundelach sterk verzwakt. In de nationale verhouding gesproken zou een Nederlandse minister van landbouw maar het beste kunnen aftreden.

CNV-GASTEN

Vele Nederlanders brengen een bezoek aan Straatsburg. Ditmaal was er een omvangrijke delegatie van het CNV aanwezig. Het hoofdbestuur met leden van de Verbondsraad onder leiding van voorzitter Harm van der Meulen. Er zijn gesprekken gevoerd met de socialistische, liberale en christen-democratische fracties. Uit deze contacten blijkt nog weer eens te meer, hoe waardevol het is om met elkaar van gedachten te wisselen over het actuele Europese gebeuren.

CDJA-JONGEREN

In dit verband dient ook te worden vermeld het bezoek van de CDJA-jongeren. Onder leiding van de immer actieve Theo Schoenmakers is er een gehele avond op bijzonder informele en goede wijze contact geweest.

Rapport Brandt: kiezen en delen

Een dreigend tekort aan energie, omkomen in je eigen afval: milieuverontreiniging, een groeiende werkloosheid, materiële en geestelijke verzadigingsverschijnselen... de existentiële problemen van de welvaartsstaat.

Honger, ziekte en armoede... de existentiële problemen van ieder ontwikkelingsland. De vraagstukken waarvoor het rijke westen en de derde wereldlanden zich geplaatst zien, lijken even ingrijpend en bepalend voor de toekomstige generaties. In beide samenlevingen gaat het om de mens, zijn leven staat op het spel. Dé vraag in noord en zuid is: hoe kunnen we overleven?

Maar de achterliggende situaties en oorzaken zijn natuurlijk totaal verschillend. Stellen in de rijke landen de hoge graad van ontwikkeling, de industrialisatie en enorme technologie, de samenleving voor schier onoplosbare problemen, aan de andere kant van de wereld zijn het juist gebrek aan ontwikkeling, afwezigheid van industrialisatie en geen enkele technologische vooruitgang, die het leven voor miljoenen volstrekt uitzichtloos maken.

Hoe kunnen wij samen overleven? Is het mogelijk verbanden te leggen tussen de problemen hier en elders in de wereld? Kunnen antwoorden op vraagstukken waarmee het noorden wordt geconfronteerd, wellicht tevens van belang zijn voor het zuiden? Is het wellicht zo dat antwoorden voor de problemen in het zuiden in het noorden gezocht moeten worden en andersom?

NOORD-ZUID, OOST-WEST

De noord-zuid dialoog leek vastgelopen. De tegenstelling tussen arm en rijk is de laatste maanden geheel overschaduwd door de gebeurtenissen met betere kring tot de oost-west relatie: Afghanistan, boycot van de Olympische Spelen, Iran, de bewapening. Een commissie onder leiding van de Duitse socialist Willy Brandt, heeft met het publiceren van het rapport „North-South, a programme for Survival" opnieuw de aandacht gevestigd op de menonwaardige verhoudingen die er in de wereld bestaan. Ik vraag er aandacht voor in deze rubriek voor CHJO'ers, omdat met name wij jongeren in de toekomst geconfronteerd zullen worden met de noord-zuid problematiek. En dan praten we niet over miljoenen of miljarden mensen, maar over zoveel miljoen x 1 individueel mens met zijn of haar zorgen, leed en armoede. Dat moeten wij ons voortdurend realiseren.

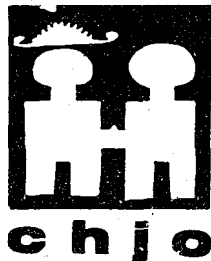
INGRIJPENDE WIJZIGINGEN

De scheve verhoudingen in de wereld vormen een reële bedreiging van de wereldvrede, die wel

Aat de Jonge

eens tot gevolg kan hebben dat alle ontwikkeling teniet gedaan wordt. Het is derhalve mede in ons eigen belang dat oplossingen gevonden worden voor het recht trekken van ongelijke verhoudingen, zo wijst het rapport Brandt uit. In die commissie zaten bekende lieden als Edward Heath, Adam Malik, Eduardo Frei en Olof Palme. Ondanks de verschillende politieke herkomst van de deelnemers, komen zij toch tot eensluidende conclusies. In het jaar 2000 moeten ingrijpende wijzigingen in het in-

ternationale economische stelsel bewerkstelligd zijn. Er zal met inspanning gewerkt moeten worden aan een nieuw monetair systeem. De ontwikkelingslanden zullen meer dan in het verleden moeten samenwerken. De herverdeling van productiecentra zal veel meer gestalte moeten krijgen. Dat zijn allemaal plannen voor lange termijn. Op korte termijn meent de commissie dat noodprogramma's nodig zijn om te voorkomen dat de kloof tussen rijk en arm niet groter wordt. Te denken valt in dit verband aan energieprogramma's en voedselhulp.

BEWAPENING

De commissie Brandt stelt ook de wapenings-uitgaven aan de kaak: 900 miljard per jaar, tegen nauwelijks 5% van dat bedrag voor ontwikkelings samenwerking. De gedachte wordt geopperd om middels opcenten en toeslagen op de wapenverkoop, de extra uitgaven voor de hulp aan de derde-wereldlanden te financieren. Dat betekent dan wel dunkt mij, dat er naar gestreefd zal moeten worden om de verkopen aan ontwikkelingslanden zoveel mogelijk terug te dringen. Een wapenindustrie (in bondgenootschappelijk verband) is alleen te rechtvaardigen, indien deze gericht is op het produceren van materiaal voor de eigen veiligheidsvoorzieningen.

DERDE WERELD ZELF

De ontwikkelingslanden zelf kunnen ook een belangrijke bijdrage leveren aan een snellere ontwikkeling. Zij zullen met meer creativiteit en inzet vrijwilligers-

organisaties moet inschakelen, onderwijsprogramma's moeten opzetten en uitvoeren. De economische samenwerking tussen ontwikkelingslanden onderling moet verstrekt worden. In een groot aantal landen zullen ook politieke veranderingen gepaard moeten gaan. Daarmee zitten wij midden in de problemen. Immers, revolutionaire bewegingen, veelal gesteund door communisten, storten een land maar al te gauw in de volstreekte chaos. Veelal doen zich in zo'n land ook elkaar concurrerende bewegingen voor. Burgeroorlogen zijn dan een niet meer te vermijden gevolg. Van ontwikkelingen naar een meer welvarende natie, van bestrijding van armoede en honger, kan in een dergelijk klimaat geen sprake zijn. Natuurlijk zullen dictaturen moeten wijken

voor meer democratische regeringen, onrecht en ondrukking moeten bestreden worden, maar niet met nog groter onrecht.

JIJ EN IK

Het rapport Brandt heeft de noord-zuid dialoog nieuw leven in willen blazen. Een ding wordt wel zeer duidelijk: noord en zuid zijn volstrekt op elkaar aangekomen. Samen zullen wij de problemen te lijf moeten gaan. Dat zal offers vergen, ook van ons jongeren, nu en in de toekomst. En dan komt het toch weer op jou en mij aan. Zijn wij persoonlijk bereid een stap terug te doen? Nee, niet minder meer, maar gewoon minder. En dat concreet in je eigen leven? Hoe besteed je je inkomen? Hoe ga je met je vrije tijd om? Welke stijl geef je aan je leven? Dan zullen jij en ik moeten kiezen en delen.

voorzitter CHJO
Aat B. L. de Jonge

CHJO-nieuws

Een sterke

CHJO, voor een sterk CDJA

– Denkt iedereen om de sluitingstermijn voor het indienen van amendementen op het politiek pamflet en het fusieprotocol: 14 juni. De stukken kan je aanvragen bij het secretariaat. Op 27 en 28 juni gaan wij samen de amendementen vaststellen op onze ledenvergadering in Arnhem. We beginnen vrijdagavond in de jeugtherberg Alteveer met de behandeling van het politiek pamflet. Zaterdagmorgen bespreken wij met elkaar het fusieprotocol. Bovendien zal de sociaal-economische commissie een brochure presenteren over inkomensverhoudingen. Zaterdagmid-

dag bestaat gelegenheid voor het bezoeken van het Openluchtmuseum en zullen wij in ieder geval de amendementen vast stellen op het politiek pamflet. Dat wordt interessant dus! Tot vrijdagavond 19.00 uur. Inlichtingen bij Hinne Krolis, Diemerdijkstraat 5, Weesp, tel. 02940-142639.

– Ernst Eicher, oud voorzitter van de commissie vrede en veiligheid, groet alle CHJO'ers vanuit Zambia, waar hij geruime tijd zal werken, op het gebied van de bestrijding van ziekten die het vee bedreigen.

Vervolg op pagina 8

Europese impressies vanuit Brussel

door: Teun Tolman, lid Europees Parlement voor EVP

Minderheden hebben de neiging erg actief te zijn. Begrijpelijk en aanvaardbaar als dat binnen democratische grenzen blijft. Dalsass, een van onze collega's van het Europese Parlement uit Italië, heeft met anderen een resolutie ontworpen. (Wij komen daar nader op terug). Hij is een Duits sprekende Italiaanse Tiroler en erg actief in zijn eigen regio. Door de omvangrijke grenswijzigingen vooral na oorlogen is er nogal wat aan de hand. Dat is één aspect van minderheden.

MINDERHEDEN

Door de miljoenenstroom van gastarbeiders naar de Europese gemeenschap ontstaan er ook andersoortige maar toch groepen minderheden in verschillende landen. Vooral in de grote steden. Als tegelijkertijd het aantal geboorten van de eigen bevolking daalt, dan treden er verschuivingen op die van grote invloed kunnen zijn op de samenleving. In eigen land signaleren wij dat ook. Vooral in Duitsland en Luxemburg is dat het geval. Bij een bezoek on-

langs aan West-Berlijn bleek dat daar meer dan 100.000 Turkse gastarbeiders wonen. Plus nog een groot aantal andere nationaliteiten. Daar zijn het aantal „gast“-geboorten veel hoger dan van de eigen bevolking. Als Spanje toegetreden is tot de Europese gemeenschap komen we meer in aanraking met een ander aspect: de Basken, de Catalanen. In Andalusië is men ook actief. Wel is er een groot verschil in opvatting over zelfbestuur en/of decentralisatie. Er is sprake van een stuk eigen

problematiek in Spanje. Met uitzondering van Baskenland heb ik de indruk dat op een evenwichtige wijze de problematiek kan worden opgelost. In de laatste besprekingen tussen de Spaanse en onze delegatie bleek dat door hen veel aandacht aan deze zaken wordt geschonken

FRACTIE

De fractie van de christen-democratische Europese volkspartij (EVP) komt bijna een gehele week per maand bijeen om de agenda te bespreken voor de zitting van het Europese parlement in Straatsburg. Meestal is dat in Brussel. Begrijpelijk met de extra zitting van het parlement einde maart over de landbouwprijzen in het vooruitzicht dat daaraan veel aandacht is besteed.

Gundelach en de boeren in Europa zijn het er over eens dat aan de hand van objectieve gegevens de prijsaanpassing 7,9 procent moet zijn. Men komt tot dit bedrag aan de hand van kostenstijgingen berekend over een netwerk van bedrijven in de Europese gemeenschap. Het is natuurlijk niet zo gemakkelijk om een evenwichtig beeld te vormen over deze objectieve methode. Maar als beide partijen het hier over eens zijn, moet aan dit gegeven grote waarde worden gehecht. In de landbouw kent men niet het automatisme van prijscompensatie, zoals bijvoorbeeld in Nederland. Dan was het eenvoudig. Gundelach wil echter geen 7,9 procent maar gemiddeld 2,4 procent. Vanwege cc toestand, inflatie enz. Er komt dus een politieke prijs te voorschijn. De fractie heeft hier uitvoerig aandacht aan besteed en moet hierover een standpunt bepalen. Niet zo eenvoudig. Afwijken van 7,9 prijscompensatie be-

tekend veel minder voor de boeren. Want aanvaarden van 7,9 procent wil zeggen in theorie gelijk blijven. Daarom spreken we ook zorgvuldig over prijsaanpassing en niet over prijsverhoging.

TOPOVERLEG

In Brussel is een belangrijk gesprek geweest over deze zaken. Na de landbouwrapport zijn de christen-democratische ministers in conclaaf gegaan met de topmensen van begroting en landbouw. Dat is een belangrijk initiatief. De bedoeling is om dit te continueren. Immers niet het Europese Parlement in dit geval maar Gundelach en de landbouwministers hebben het laatste woord. Het parlement adviseert. Maar het is duidelijk dat na de rechtstreekse verkiezingen men dit advies niet aan zijn laars kan lappen. Opvallend was ook dat de voorzitter van de raad, Marcora, Italiaans minister van Landbouw – bijzondere zorg uitsprak ten aanzien van de werkgelegenheid. Voortdurend te lage beloning in de landbouw brengt in veel gebieden de ontvolking van het platteland weer op gang. En aan de groei van het leger der werklozen in de grote steden heeft niemand behoefte aldus Marcora.

FINANCIËN

Financiële expert kunnen met miljarden rekenen, dat je er haast duizelig van wordt. Toch dringt langzaam maar zeker door bij de financiële experts dat het „plaatje“ van de landbouw er minder zorgelijk uitziet dan regelmatig wordt voorgesteld. Herlitska, de algemeen secretaris van de COPA, heeft onlangs alles nog weer eens op een rijtje gezet namelijk voedselhulp, suikerimport, boterimport, inkomsten van landbouwheffingen

enzovoort. Conclusie: landbouw budget in de Europese gemeenschap is niet 70 procent, maar circa 40 procent. Wij hebben dit wel vaker beweerd. Erg blij dat deze tot beoordelen bevoegde secretaris dit nog eens keurig heeft uitgerekend.

Rentmeesterschap en solidariteit

Teksten van de redevoeringen van CDA-fractievoorzitter Lubbers en minister-president Van Agt op het CDA-congres van 20 januari 1979. In de brochure zijn ook de congresresoluties opgenomen. Publikatie van het CDA

32 pag., f 2,50 (incl. portokosten)

Bestellingen: giro 13 70 00 t.n.v. CDA, Den Haag, met vermelding van de titel.

Grondpolitiek

„Grondeigendom en grondbeheer – een opdracht voor individu en gemeenschap“

rapport over voorkeursrecht, onteigening, waardebeoordeling van grond, herverkaveling en erfpacht.

publikatie van de politiek-wetenschappelijk instituten van KVP, ARP en CHU.

30 pag., f 3,75 (inclusief verzendkosten)

Bestellingen:

– giro 604500 t.n.v. Savornin-Lohmanstichting, Den Haag.

Vervolg van pagina 7

- De campagnecommissie heeft vorige week aan alle CHU kiesverenigingen een oranje-gele brief gestuurd, waarin aandacht gevraagd wordt voor de kandidatuur vanuit de CHJO: Aat de Jonge. Over te volgen procedures kunnen bij Jan v. d. Assem inlichtingen gevraagd worden (Jan Haringstraat 12, Haarlem, 023-253792). Het is van groot belang dat alle CHJO'ers die dat gevraagd is naar de groepsvergaderingen gaan. Met de kiesvereniging in je eigen woonplaats moet je contact opnemen over het uitoefenen van stemrecht. De groepsvergaderingen vinden plaats op 7 juni.
- Hebben de provinciale besturen de datum van 6 juni genoteerd? Dan vind een gesprek plaats met het landelijk federatiebestuur over welke stappen in de provincies gezet moeten worden en wanneer, naar de fusie toe. Inlichtingen: CDJA-secretariaat, Mauritskade 25, Den Haag: 070-653934.
- 14 juni zal een Unieraad gehouden worden over o.a. het Program van Uitgangspunten van het CDA. Daar moeten natuurlijk veel CHJO'ers bij aanwezig zijn, omdat wij vanuit ons commentaar (zie de brochure) een aantal amendementen zullen indienen. Deze moeten door voldoende CHJO'ers toegelicht en verdedigd kunnen worden.
- Kopij voor de Nederlander sturen aan Aat de Jonge, Jean Pesynhof 11, 2311 SM te Leiden.

- Welke CHJO'er is bereid de leden van de organisatiecommissie te komen helpen met frisse ideeën, slim enthousiasme en een niet te stuiten inzet voor de CHJO. Ruime perspectieven in CDJA-verband zijn aanwezig!
- De organisatiecommissie heeft in een brief aan de provinciale besturen aandacht gevraagd voor de ledenwerving voor de CHJO. Het is een aspect van onze organisatie die zo met het naderen van de fusiedatum wel eens vergeten wordt. Dat is volstrekt onjuist! **De CHJO moet aan het CDJA zoveel mogelijk leden aanbieden.** Onder dat motto vraagt de organisatiecommissie de provinciale besturen een laatste inspanning te verrichten voor het winnen van CHJO/CDJA leden. Laten we zeggen: „Op naar de 250 leden!!!“

- Het is van groot belang dat voor de fusie zoveel mogelijk leden actief meedraien in een commissie. Bij de fusie kan de CHJO dan aan het CDJA een ruim aantal kaderleden aanbieden, die de nieuwe organisatie moet dragen. De organisatiecommissie van de CHJO roept leden op deel te nemen in de Buitenlandcommissie of Justitiecommissie. Twee terreinen die ons als Christendemocraten wel zeer bezighouden, van belang juist ook voor jongeren. Jij dus?
- Vanaf half juni treedt Govert Veldhuijzen als algemeen secretaris weer in dienst (Lange Gelderse kade 8, Dordrecht, 078-133777 (th), 070-653934 (ktr).

AANNEMINGSBEDRIJF
HOOGLIET & ZN. B.V.
 Burgerlijke- en Utiliteitsbouw
 * NIEUWBOUW
 * VERBOUW+
 * ONDERHOUD

ZWIJNDRECHT
 Molenvliet 9 - Tel. 01850-26651-27034-24330.

BETONFABRIEK
„VRIJENBAN“
 A. M. HOEKE

Rotterdamseweg 376 - Delft.
 Telefoon 015-560193 b.g.g. 570909.

BETONWAREN

BOUWBEDRIJF
P. HULSBOS Jzn. B.V.
 Vennepweg 873 - Nieuw Vennepe.

NIEUW VENNEPE - Telefoon 02526-2277
ABBENES - Telefoon 02524-226

KERKEN- EN SCHOLENBOUWERS
BURGELIJKE EN UTILITEITSBOUW

In voorraad: stalen kantoorkasten, stalen schrijfburo's, burestoelen, kantine tafels en -stoelen, magazijnstellingen, stalen wandrekken.

AVAC
 Lage Kamp 3, Apeldoorn.
 Tel. 055-211500.

Geopend van 13.00 tot 17.30 uur en zaterdag van 9.00 tot 12.00 uur.

CDA ONDER ÉÉN DAK

Te huur aangeboden te Voorthuizen (Veluwe): van particulier in de periode van 5/7 t/m 26/7 mooie vrijstaande semi-bungalow, 4 slk. Inl.: tel. 03429-1625.

De groepsvergaderingen beslisten

Beste Unieleden,

Het is zondagmiddag 8 juni en eigenlijk helemaal in strijd met mijn gewoontes schrijf ik u nu, rustig zittend in de zon, lekker buiten in de tuin. U bent in feite de veroorzakers van het doorbreken van mijn zondagsrust, want u heeft gisteren, zaterdag 7 juni, uw vertegenwoordigers per kiesvereniging in de vele landelijke groepsvergaderingen de definitieve kandidaten laten vaststellen van de CHU voor de komende Tweede Kamer-verkiezingen. Vanzelfsprekend heb ik op de uitslag daarvan willen wachten, voordat ik deze brief aan u ging schrijven. En aangezien de uitgever van ons blad de tekst vóór dinsdag 10 juni moet hebben, zit ik nu ian u te schrijven.

Tja, commentaar schrijven op de door u allen bepaalde kandidatenlijst is geen makkelijke taak. U heeft nogal gehutseld in de advieslijst, zoals die enige tijd geleden door de Unieraad werd vastgesteld. Ik kan eigenlijk zonder meer zeggen, dat de CHU in het land op een zo langzamerhand traditioneel geworden wijze de advieslijst door elkaar heeft gegooid. Dat is in ieder geval weer een bewijs, dat het bij ons altijd goed democratisch is toegegaan. Het land bepaalt de kandidatenlijst, wat bestuur en Unieraad ook willen. Evenals bij vele voorgaande gelegenheden heeft binnen de CHU het regionale denken en doen weer beslissend doorgewerkt. Op zich een heel goede zaak, want dat wijst op een nauwe band tussen provincie-inwoners en volksvertegenwoordigers uit de eigen districten. Het is voor mij ook wel duidelijk geworden, dat CHU-leden zich makkelijker identificeren met de CHU-leden uit de Tweede Kamer dan met de eigen bewindslieden. Waarschijnlijk hebben mensen als Eversdijk, Deetman en Van Dijk zich voor onze achterban wat beter kunnen profileren dan de heren Beelaerts van Blokland en Van der Mei. Overigens is er geen groot verschil in het totaal der uitgebrachte stemmen op de nummers twee tot en met vijf, respectievelijk de heren Eversdijk en Beelaerts. Voor de heer

Van der Mei vind ik de uitslag echt sneu en onverdiend. Hij is een hard en consciëntieus werkend man met een goede staat van dienst voor de CHU. Ik denk, dat de aard van zijn portefeuille, staatssecretariaat voor buitenlandse zaken, meegebracht heeft, dat hij weinig publiciteit

kreeg in de laatste jaren en dat heeft vast en zeker betekend, dat hij wat uit het directe gezichtsveld van velen binnen de CHU verdwenen is. In de totale einduitslag herken ik overigens in heel positieve zin, dat de achterban het met de grondslag van het advies van de Unieraad eens is. De basis-ge-

dachte met betrekking tot de eerste helft van de advieslijst was, dat degenen, die thans in de Kamer of in het kabinet een rol spelen, en die tegelijkertijd de bereidheid hebben om in de Tweede Kamer terug te komen, ook echt die kans van continuïteit behoren te krijgen. Welnu, de kiesverenigingen hebben per saldo die grondgedachte gevolgd. Onder de eerste twaalf op de lijst vinden wij het elftal CH-politici terug, die door willen gaan. Dat acht ik een heel goede zaak.

Laten we hopen, dat het CDA een heel goede verkiezingsuitslag krijgt. Als het net zo succesvol wordt als bij de verkiezingen voor het Europese parlement, dan houdt de CHU zijn tien leden in de Tweede Kamer, ondanks het feit, dat wij met ARP en KVP op de kandidatenlijst ruimte hebben vrijgemaakt voor de vertegenwoordigers van de rechtstreekse leden.

Wanneer u dit leest, zal er in den lande alweer gesproken worden

over andere verkiezingen. We staan namelijk voor de start van de verkiezingsprocedures, die ertoe moeten leiden, dat de bestuursorganen van het nieuwe CDA per 11 oktober a.s. worden bemand en bevrouwd. Het gaat daarbij niet alleen om de functies van voorzitter en vice-voorzitters van voorzitter en vice-voorzitters van het CDA, maar ook om de bezetting van Dagelijks Bestuur, Partijbestuur, Partijraad en CDA-Congres. De voorzitters en de vice-voorzitters, waarvan één afkomstig uit de CHU – zullen op voordracht van het Dagelijks Bestuur van het CDA door het Congres worden benoemd. Het D.B. van het CDA zal op 27 juni a.s. die voordracht opstellen. De vertegenwoordigers van de CHU in de overige bestuursorganen zullen worden benoemd door de Unieraad in zijn vergadering van eind augustus/begin september a.s. Het gaat om heel veel benoemingen, van drie leden voor ons in het D.B. tot 230 CH-leden

Vervolg op pagina 2

Dat de oppositie thans in het laatste jaar van het kabinet-Van Agt alom verkondigt dat deze ploeg wég moet, valt te begrijpen; daar is het de oppositie voor. Dat echter ook CDA-ers het kabinet de raad hebben gegeven om op te stappen, omdat het thans voor zulke moeilijke problemen staat, doet op z'n zachtst gezegd wat vreemd aan,

Moet het kabinet-Van Agt het veld ruimen nu het echt moeilijk wordt?

door: drs. Gerard van Leyenhorst, vice-voorzitter CDA-Tweede Kamerfractie

en wel om uiteenlopende redenen. In de eerste plaats klinkt zo'n stem wel erg „loyaal" **vanuit de coalitie**: als men vindt dat het draagvlak te smal is dan moet men daar in elk geval zelf niet het breekijzer inzetten. Maar afgezien van loyaliteit en illoyaliteit zijn er veel zwaartwichtiger redenen, ook van politiek-morele aard. Niemand zal ontkennen dat het kabinet-Van Agt voor een uiterst zware opgave staat. Daar is vriend en vijand het over eens. Moeten we het daarom dan maar de gemakkelijkste weg laten kiezen door zijn mandaat ter beschikking te stellen?

Toen het kabinet-Van Agt in 1977 aantrad stond het ook voor moeilijke beslissingen. Mede door de langdurige kabinetsformatie was er van de éénprocents-operatie van de regering-Den Uyl niet zo veel terecht gekomen. Van Agt kwam nu met een nieuwe saneringsplan: Bestek '81. Door de sindsdien nog meer verslechterende situatie – olieprijsen! – moe(s)t er dit jaar een extra operatie worden uitgevoerd. De voorstellen terzake zijn thans nog in behandeling in het parlement (Eerste Kamer). Niemand kan ontkennen dat de club van Van Agt-Wiegel bij de pakken is gaan neerzitten. In het

licht van de somber wordende omstandigheden hebben zij de moed getoond om impopulaire maatregelen te treffen, ter wille van de gezondmaking van onze economie en ter wille van de werkgelegenheid. Moet men het dan nu op dit moment – een klein jaar voor de finish – laten afweten?

Maar er is nog een andere reden waarom dit kabinet zijn rit moet uitzitten. Het moet zijn werk afmaken! Met name geldt dit ook het werk op wetgevend gebied. Denk bijvoorbeeld aan de grondpolitiek waarop het vorig kabinet gestruikeld is; deze zaak kan niet nog eens blijven liggen. Echter er is meer, te noemen vallen ook belangrijke wetsontwerpen op het terrein van het onderwijs: de wet op het basis-onderwijs en de wet-wetenschappelijk onderwijs (de twee-fasen-structuur). En met het oog op het milieu is de wet op de bodembescherming te vermelden. Een kabinetskrisis zou over de hele range een verlies van 1 à 2 jaar betekenen... en dit kan toch zeker niet door ons gepropageerd worden.

Opnieuw terugkomend op de noodzakelijke sociaal-economische maatregelen, zou juist onder de huidige omstandigheden elk kabinet – van welke samenstelling dan ook – brede steun dienen te genieten, juist met het oog op het landsbelang. Hoeveel te meer moge dit dan gelden voor ons kabinet, waarvan thans zulke zware inspanningen worden gevraagd!

Het minste wat we kunnen doen is in elk geval elkaar niet in een krisissfeer te brengen. Uitspraken in die richting vanuit de eigen gelederen hebben meer dan een verbale betekenis; ze hebben iets van een „Verelendingspolitiek" en staan daarom op gespannen voet met de politieke moraliteit.

VAN DULST.

De Unie waarin we ons thuis voelen...

Nóg staat dat kopje in de tegenwoordige tijd. Medio september, een maand voor het fusiecongres van het CDA, zal het in de verleden tijd waarschijnlijk de titel worden voor een brochure, waarin we CH-karakteristieken hopen te bundelen. De penningmeesters van CHU en de Stichting Uniepers hebben overeenstemming bereikt over de financiering van het project. Wat anekdotisch zullen daarin hoofdmomenten worden vastgelegd uit de ontwikkeling van een partij die ons lief wás, is en qua sfeer ook nog wel een poos zal blijven: de Christelijk-Historische Unie.

CH-mensen, schrijft oud-senator Lichtenauer in dit nummer, vormden eigenlijk meer een geestesgesteldheid dan een bepaalde politieke stroming. Oud-minister H. H. Wemmers zei twee jaar geleden in een interview met „Trouw" ongeveer hetzelfde: „Christelijk-historischen zijn heel anders dan anti-revolutionairen (waarover hij net gesteld had: Je kunt ze hebben, ze gaan er tegenaan!). CH-ers zijn, zou je haast zeggen, niet zo erg te vinden; ze komen als zodanig veel minder op de voorgrond. Als u me vraagt wat ik vind van de uitspraak dat de CHU meer een levenshouding dan een politieke partij is: daar ben ik het wel mee eens".

Na de teleurstellende verkiezingen van 1967 is de Unie gaan werken aan een duidelijker vormgeving van het eigen politieke standpunt. Sindsdien zijn we meer een politieke partij geworden; in de brochure zal er zeker aan herinnerd worden. Maar veel van wat Lichtenauer „geestesgesteldheid" noemt en Wemmers „een levenshouding", is gebléven en dat raak je zo-

maar niet kwijt. Dat hoeft ook niet, in het CDA. Maar met het voortgaan der dingen zullen de herinneringen vervagen hoe het allemaal zo gekomen is. Daarom is het goed er veel, hoe fragmentarisch ook, van vast te leggen, op papier te zetten, opdat het verhaal dóórvverteld en gelezen kan worden. Trouwe lezers van het weekblad „de Nederlander" kunnen zich bij het afscheid van hun blad in het najaar verzekerd weten van toezending, anderen kunnen zich melden bij het Uniebureau. Besturen van CH-Kiesverenigingen zouden bijvoorbeeld resterende kasgelden kunnen gebruiken om alle leden dat boekje van zo'n 142 pagina's ten geschenke te geven...

In de brochure zullen tal van bijdragen gepubliceerd worden die eerder in „de Nederlander" verschenen. Vanaf januari hebt u in de ledencontactbladen de twee of drie pagina's CH-karakteristieken kunnen aantreffen. Na dit nummer kan dat nog éénmaal, in september. In het boekje komen volledige bijdragen van medewerkers, die we in dit nummer door ruimtegebrek slechts ten dele aan het woord konden laten: méér over de CH-Kiezersbond dus, méér ook over de CHU in de grote steden. Ik ben erg blij met een, hier en daar autobiografische bijdrage van de Leidse kerkhistoricus prof. Bakhuizen van den Brink. Hij schreef in feite drie verhandelingen, waarvan de eerste, en dan nog maar voor tweederde deel, in dit nummer staat, mede als een persoonlijke herinnering aan Unie-prominenten die het verdienen gekend te blijven.

Rechtsbescherming – recht voor allen –

In „de Nederlander” van 6 juni opent Gerard van Leyenhorst met een bewogen pleidooi voor huwelijk en gezin, uitmondend in een stellig afwijzen van artikel 14 van het Program van Uitgangspunten van het CDA, dat handelt over duurzame samenlevingsvormen.

Ik vraag het te vragen: is dat pleidooi terecht? Met andere woorden: geeft artikel 14 werkelijk aanleiding tot ongerustheid, tot een alert rechttopzetten omdat iets wat ons allen dierbaar is wordt „aangevallen”?

Ik meen dat we voor alles nuchterheid behoeven en geen spoken moeten zien, waar slechts de heldere ruimte voor ons ligt.

In een rechtstaat is iedereen voor de wet gelijk; dat is een groot goed. Het CDA houdt zich als politieke partij bezig met wetgeving, bedoeld voor heel het volk (heel het volk ten goede). Wetten komen niet uit de lucht vallen. Wetgeving voorziet in de ordening van de samenleving. Welke samenleving? Wel die samenleving, zoals die zich voordoet aan het oog van de wetgever.

Zo'n samenleving is nooit statisch, onveranderlijk. Wél waren vroeger de perioden langer waarin de inrichting onzer maatschappij, de zeden en gewoonten daarin, onveranderd bleven; vooral na de tweede wereldoor-

log zijn vele veranderingen opgetreden in een betrekkelijk kort tijdsbestek. Een goed wetgever houdt met die veranderingen rekening. Een christen-democraat die zich daarmee bezighoudt dus ook. Nu is één van de grote spanningsvelden juist van christen-democratisch politiek bezig-zijn juist het hóc van dat „bezig-zijn met wetgeving voor heel het volk”. De christen-democraat staat niet vrijblijvend daarin; hij handelt op grond van beginselen waaraan zijn partij zich heeft gebonden. Hierover is een heel boekwerk te schrijven, maar in het kort komt het hierop neer dat men – op grond van zijn beginselen – descriptief (registrerend) of rescriptief (normerend) te werk kan gaan. Uitersten daar weer van zijn enerzijds de theocratie (de vanuit de religie bindend opgelegde wet aan iedereen) en anderzijds de volstrekt volgende zuiver passieve overheid. Tussen die twee uitersten, juist in dat spanningsveld tussen descriptief en rescriptief proberen wij als christen-democraten politiek te bedrijven.

Eén van de veranderingen in onze samenleving is een verandering in daarin gelding hebbende waarden en normen. En eigenlijk nog meer het spreken over en het erkennen van het voorkomen van zaken waarop vroeger een „taboe” rustte. Vroeger „kende” men geen abortus provocatus, nu wordt gepoogd een verantwoordte wetgeving daarover tot stand te brengen; vroeger werd homo noch lesbienne als medemens „gekend”, nu erkent men hen als medeburger, aan wie de nodige rechtsbescherming net zo goed moet worden toegekend.

We weten ook uit de nuchtere cijfers van de statistieken – dát er homofiele mensen zijn (5% of meer); wij weten ook dat 1 op de 3 of 4 huwelijken door echtscheiding eindigt; wij weten dat niet eens meer de helft van de mensen leeft in de gezinsvorm van huwelijk/man/vrouw/kinderen; dat toenemende emancipatie van man en vrouw ook invloed heeft op de manier waarop ook in het huwelijk man en vrouw samenleven en -werken, dat veel jonge mensen een tijdlang in niet-huwelijkse relatie samenleven etc. etc. Dat zijn feiten, dat zijn zaken waarmee een wetgever rekening dient te houden, daar ze zich afspelen in de samenleving van nu, waarin zijn wetgeving verankering moet vinden.

Als nu Gerard van Leyenhorst zegt dat

„uit het feit dat het aantal echtscheidingen schrikbarend toeneemt kan (voor de overheid) geen argument ontleend worden om het huwelijk als instelling te onderwaarden, eventueel tot aan gelijkenschakeling met andere samenlevingsvormen toe”

dan zitten daar toch twee elementen in, die m.i. niet geheel en al juist zijn. Ten eerste heeft artikel 14 van het Program van Uitgangspunten het over „vergelijkbare rechten en plichten” en niet over „gelijkenschakeling”. De ene mens is de ander niet, het ene huwelijk het andere niet, de ene samenlevingsvorm de ander niet. Ook het beroep op de overheid tot het bieden van rechtsbescherming voor individu of relatie zal verschillend zijn. Wie zelf ruim in zijn huizen zit zal geen beroep doen op een schaarse woningwetgeving, wie kapitale middelen heeft, hoeft de Bijstand niet in te roepen, etc. Wat artikel 14 bedoelt is dat het beroep op rechtsbescherming gelijkwaardig mogelijk moet zijn, dat vergelijkbare rechten en plichten aan alle samenlevingsvormen moeten kunnen (niet hoeven!) worden toegekend en geëist. De mogelijkheid tot, daar gaat het om! Dát staat er en niets anders en dát is ook conform begrippen als solidariteit, gerechtigheid en mede-verantwoordelijkheid die aan het CDA als sleutelbegrippen ten grondslag liggen. Het tweede element is dat Van Leyenhorst zonder meer hier spreekt van een „onderwaardering” van het huwelijk als „gelijkgeschakeld zou worden met andere samenlevingsvormen”. Waarom, vraag ik dan? Ik dacht juist dat voor velen het huwelijk nog steeds dé weg is. Kiezen die dan ineens niet meer daarvoor als het „niet meer hoeft”? Als het huwelijk dan zo iets apart is, iets het overwaarden dubbel en dwars waard (zie citaat) dan is dat dan toch maar magertjes verankerd als het meteen maar wordt weggegooid du moment dat je ook zonder registratie bepaalde rechten kunt krijgen mits je bepaalde plichten wilt nakomen. Ik dacht dat zo iets nu juist een onderwaardering genoemd kon worden. Ik pleit met nadruk inderdaad voor de mogelijkheid tot gelijkwaardige rechtsbescherming omdat ik het niet vind aangaan dat de ene mens in zijn vrijwillig gekozen of noodgedwongen te kiezen relatievorm recht of overheidsbescherming onthouden zou worden die diegenen die wel (kunnen) huwen automatisch krijgen toebedeeld. Maar niemand zal mij horen zeggen dat er dan maar „niet meer getrouwd moet worden”. Integendeel, en ik verzet mij tegen een taalgebruik dat in mijn ogen juist het huwelijk schade toebrengt.

Vervolgens heeft Van Leyenhorst het over de wezen-

lijke betekenis van het verbond tussen twee mensen en het Verbond tussen God en mens. Beide brengt hij terecht met elkaar in nauwe relatie. Hij erkent ook de diepe en wezenlijke betekenis daarvan. Maar... toch acht hij dit niet „fundamenteel”. Dat kan ik niet begrijpen. Zou ik werkelijk moeten konkluderen dat Van Leyenhorst oprecht meent dat zijn vertaling van „vanuit de ordening Gods en dus juist op basis van het huwelijk tussen man en vrouw vanaf de schepping” slaat op dát huwelijk dat wij nu als zodanig kennen, geregistreerd door de burgerlijke stand. Gaat dat kontrakt uit boven een verbondsrelatie wortelend in de geloofsrelatie tussen God en mens.

Tenslotte spreekt Van Leyenhorst over het „naar de middelmatigheid verwijzen van huwelijk en gezin”, alweer door de voorgestelde teksten uit het Program. Welke teksten leest Van Leyenhorst dan toch, hoe komt hij toch tot zulke m.i. vreemde conclusies. Middelmatigheid? Het bieden van rechtsbescherming aan allen, ook diegenen die in niet-huwelijkse relatie samenleven, brengt dus ineens met één klap ons „bovenmaatse” huwelijk naar een lager plan en ons gezin ook. Laten we om ons heen kijken, wat zien we dan. Vele mensen die hard hun best doen om goed met elkaar om te springen, zo weinig mogelijk ruzie te maken, hun kinderen als ze die hebben zo op te voeden dat ze als goed toegeruste mensen straks in de maatschappij staan, waarin ze moeten verder leven op eigen benen. Is dat zo iets bijzonders? Is dat allemaal zo „bovenmaats”. En erger nog: wordt dat hele bouwwerk van heel gewone mensen die hun best doen iets van huwelijk en gezin terecht te brengen ineens met één klap

ondermijnd, stort het helemaal in elkaar als het CDA de mogelijkheid zou openen ook wetsbescherming te bieden aan allen die niet in dusdanige samenlevingsvorm kunnen of willen leven. Toe nou, dan lijkt in alle nuchterheid, mij dat huwelijk en gezinsleven toch niet zo erg best verankerd.

Over het kind schrijft Van Leyenhorst niet. Mag ik dan wel eens onder de aandacht brengen over hoe belangrijk het is dat het kind nooit „kind van de rekening wordt” zoals ook het CDA Gezinsrapport van de vrouwen bepleit? In het Program van Uitgangspunten staat dat „het kind behoort te kunnen opgroeien onder de zorg en verantwoordelijkheid van zijn ouders”.

M.i. zou dit geamendeerd moeten worden IN HET BELANG VAN HET KIND; dat zelf opgroeit, noch opvoedingsmilieu kan kiezen.

„Een kind heeft gedurende zijn groei naar lichamelijke en geestelijke rijpheid recht op bescherming. Het kind moet kunnen opgroeien in een gezin dan wel in een ander samenlevingsverband, waarin geborgenheid, liefde en onderlinge zorg vooropstaan”. Dit amendement o.m. ingediend op een partijraad van een zusterpartij verdient m.i. grote aandacht. Kinder mishandeling en meerdere bekendheid daarvoor getuigen van het feit dat helaas soms de „eigen ouders” juist niet de voor het kind onmisbare kinderbescherming bieden, vandaar de tekstwijziging, indien het ons als CDA inderdaad gaat om het belang van het kind zelf.

Ook dat is ruimte geven. En ook daarom staat boven dit woord „Rechtsbescherming: recht voor allen”.

E. Sleijser-Tegelaar

Vervolg van pagina 1

in het Congres. Bovendien zullen voor alle benoemden ook nog „reservisten” worden aangewezen. Wanneer namelijk in de eerstkomende vier jaar een door de CHU benoemde uitvalt, wordt deze automatisch door een CHU-reservist opgevolgd. In de komende vier jaar is ten aanzien van elke opvolging gekozen voor de „kleur-op-kleur-lijn”. Dit is voor de start van het CDA een gezonde lijn, maar ook in mijn overtuiging moet het CDA oer vier jaar wel zo ver zijn, dat dit automatisme met „kleur-herkenning” uitgebannen wordt. We bouwen immers met elkaar aan één nieuwe, hechte Christen-Democratische Partij.

De Unie heeft tot 11 oktober nog heel wat beslissingen te nemen, juist ook in het personele vlak, zoals u hierboven las. Het Bestuur zal bijtijds voor de vergadering van de Unieraad in september het advies ten aanzien van al die bestuursorganen rond

hebben. Ik ben benieuwd, of u dan weer net zo fors gaat hutselen in die advieslijsten als u nu deed bij de lijst voor de Tweede Kamer. Dat zien we tegen die tijd dan ook wel weer. Ik heb in ieder geval het vertrouwen en de overtuiging, dat er uiteindelijk goede vertegenwoordigers en vertegenwoordigsters voor de diverse bestuursorganen zullen worden aangewezen. Want laten we eerlijk zijn: onze CH-lijst voor de Tweede Kamer in definitieve vorm is ook een goede lijst geworden. Ik geef de mensen op die lijst mijn volle vertrouwen en ik wens hen God's zegen toe.

Met vriendelijke groet,
L. M. van Leeuwen

P.S. Op zaterdag 13 september gaan we in „De Reehorst” te Ede op een goede manier definitief afscheid nemen van de CHU. Noteert u die datum alvast in uw agenda? Ik reken er op, dat op die dag velen vanuit de CHU naar Ede zullen komen.

Grondpolitiek

„Grondeigendom en grondbeheer – een opdracht voor individu en gemeenschap”

rapport over voorkeursrecht, onteigening, waardebe-paling van grond, herverkaveling en erfpacht.

publikatie van de politiek-wetenschappelijk instituten van KVP, ARP en CHU.

30 pag., f 3,75 (inclusief verzendkosten)

Bestellingen:

– giro 604500 t.n.v. Savornin-Lohmanstichting, Den Haag.

Samenstelling kandidatenlijst Tweede Kamer Kiesverenigingen corrigeren Advies Unieraad

Op een achttal plaatsen werden afgelopen zaterdag (7 juni) groepsvergaderingen gehouden waarop afgevaardigden van de kiesverenigingen hun mening vastlegden over de kandidatenlijsten voor de Tweede Kamerverkiezingen 1981

De kiesverenigingen bepaalden de volgorde aldus:

	behaalde punten	volgnummer op advieslijst
1. Drs. G. van Leijenhorst	37.496	1
2. Drs. H. Eversdijk	33.247	3
3. Drs. W. J. Deetman	30.432	5
4. Drs. C. P. van Dijk	29.683	6
5. Jh. Drs. P. A. C. Beelaerts van Blokland	29.416	2
6. W. A. Mateman	28.007	11
7. Drs. G. Gerritse	28.006	7
8. Mevrouw C. H. Evenhuis-van Essen	27.744	8
9. Mr. J. S. L. Gualthérie van Weezel	27.398	9

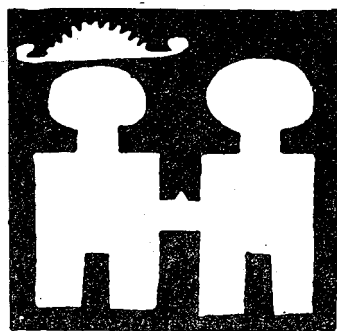
N.B. Op grond van gemaakte afspraken kan bij gelijkblijvende grootte van de CDA Tweede Kamerfractie door de CHU een negental (dus direkt verkiesbare) plaatsen worden bezet.

De verdere plaatsen op de kandidatenlijst werden als volgt vastgesteld:

	behaalde punten	volgnummer op advieslijst
10. Drs. D. F. van der Mei	26.621	4
11. J. Nijland	26.270	12
12. Mr. G. van Muiden	25.896	10
13. A. B. L. de Jonge	23.167	13
14. J. Kiers	22.316	16
15. H. Tegelaar-Boonacker	20.222	14
16. C. Hoogstraten	19.815	15
17. L. de Snayer	19.305	21
18. G. W. van Montfrans-Hartman	17.798	20
19. Drs. G. K. Timmerman	17.304	19
20. H. P. Muiet	16.968	23
21. Ir. J. C. Wolthuis	16.585	25
22. Drs. J. C. van der Reijden	15.429	17
23. J. B. Ventevogel	15.237	22
24. Mr. J. M. Boll	14.019	18
25. F. Brink	12.608	30
26. Drs. M. Smits	12.129	27
27. Mr. J. J. Paarlberg	11.808	24
28. J. J. Matthijsse	11.736	32
29. P. Y. Meinema	11.292	28
30. G. C. de Groot	11.205	29
31. G. Veldhuyzen	10.016	26
32. G. de Vos	9.885	31
33. E. Sleijser-Tegelaar	6.727	33

In gesprek met „die jeugd van tegenwoordig”

Op uitnodiging van een le-
rares maatschappijleer heb
ik vorige maand op een
Christelijk Lyceum in een
aantal lesuren voor leerlin-
gen van het Havo en VWO,
over het CDA, de Christen-
Democratie, een en ander
verteld. Na een korte inlei-
ding over de letters „C”,
„D” en „A” ontstond in alle
klassen een discussie. Een
aantal leerlingen schreven
hun persoonlijke gedach-
ten voor mij op papier. Met
hun toestemming wil ik in
deze C-HJO-rubriek een
bloemlezing geven van en-
kele reacties.

chjo

Aat de Jonge

„KLIJNERE DINGEN”

„Ik vindt dat de CDA en het re-
gering zich teveel met algemene
zaken bemoeit. Kan er niet
meer op de klijnere dingen gelet
worden?” zo schrijft een jongen,
terwijl een klasgenoot meent:
„dat het CDA te weinig gebruik
maakt van hun uniekheid”. Met
dit laatste wordt bedoeld op het
gegeven dat in het CDA mensen
voorkomen uit alle beroeps-
groepen en milieus.

„ZOETE BROODJES- BAKKERS”

Vind je het CDA een duidelijke
politieke partij? De antwoorden
lopen sterk uiteen. „Ik heb het
idee dat het CDA niet weet welke
richting het op moet. Het CDA
kiest vaak grijs!” Een andere
jongere: „De onderlinge ver-
deeldheid in het CDA is zo groot
dat je nooit weet welke politiek
het gaat volgen. Het CDA kiest
nooit partij, maar altijd de gulden
middenweg.” Sommige leerlin-
gen beantwoorden mijn vraag
zelfs boos: „Het CDA voert een
tegenstrijdige en schijn-
christelijke politiek en komt over
als een partij van zoete-
broodjesbakkers, waar men
meesterlijk camoufleert, liegt,
bedriegt en vrome praatjes ver-
koopt.” Uit het vervolg zal blijken
dat er ook positieve reacties
waren. Dat neemt niet weg dat
het CDA bij veel jonge mensen
overkomt als een moeilijke en
vaak onduidelijke partij. Daar
moeten we wat aan doen, dunkt
me!

„PROTESTANT EN KATHO- LIEK”

Ook het christelijk karakter van
het CDA komt ter sprake. „Wat
voor bedoelingen zou God heb-
ben met deze wereld, als hij al
deze narigheden (denk aan oor-
log, vandalisme) ongehinderd
(?) z'n beloop laat?” Een vraag
die we ons voortdurend in het
CDA zullen moeten stellen.
Iemand vertelt: „Ik snap
trouwens niet hoe protestanten
samen konden gaan met de
KVP, terwijl ze vroeger de katho-

liken letterlijk haten. De kinde-
ren van een protestants en ka-
tholiek gezin vochten zelfs met
elkaar en scholden elkaar uit.”
Een ander koos een positievere
benadering: „Een christelijke
politieke partij moet meer aan-
dacht schenken aan christelijke
hulpverleningsorganisaties voor
alcohol- en drugsverslaagden,
want niet-christelijke organisa-
ties worden zwaar gesubsidi-
eerd.” Iets waarmee je ook ge-
confronteerd wordt in het chris-
telijk jeugdwerk, zo is mijn er-
varing. „Een christelijke jongeren-
organisatie moet ook aandacht
schenken aan andere niet-politi-
etische, christelijke jongeren-or-
ganisaties (zoals Youth for
Christ)”. t Wordt opeens ac-
tueel: „Steeds weer blijkt dat
christelijk op alle mogelijk ma-
nieren kan worden uitgelegd.
Velen zitten te harrewarren over
het punt wat christelijk gedrag
is”. Jongeren uitleggen wat het
verband is tussen geloof en poli-
tiek, blijft een belangrijke op-
dracht voor jonge christen de-
mocraten en het CDA zelf.

MINDER LINKS

Uitgebreid kwam de kernbewa-
pening ter sprake. Soms klinkt
het haast wanhopig: „... als er
iemand begint met een kern-
aanval dan gaat toch de hele
wereld eraan!”, soms ook klinkt
het resoluut: „We zeggen niet
dat we tegen kernwapens zijn,
maar een partij die zich christelijk
noemt mag het daarmee niet
eens zijn, vanuit de bijbel gezien.
Is het naastenliefde om dit soort
wapentuig in huis te hebben om
elkander te bestrijden?” schrij-
ven vier meisjes. Zij krijgen bij-
val: „Als het CDA, als christenen
stemmen voor kernwapens hel-
pen zij mee aan de vernietiging
van deze aardbol en dat terwijl
hun voorganger, Christus zelf
zoveel van deze aarde houdt”.
Toch ook over dit onderwerp
heerst verdeeldheid in de klas:
„Verder vind ik de Navo een zeer
goede instelling en moet ook de
AR wat minder linkse neigingen
vertonen”.

„HUIS, TUIN EN KEUKEN GE- SNIJ...”

Vooral de meisjes zijn geïnteres-

seerd naar het CDA-standpunt
inzake de abortus. „Hoe kun je
als vertegenwoordigers van
slechts een klein deeltje van de
bevolking, anderen dwingen zich
op een bepaalde manier te ge-
dragen?” Die vraag komt in al-
lerlei formuleringen terug: „Hoe
kan het CDA weten hoe zo'n
vrouw zich voelt?” „Ik vind het
belachelijk dat het CDA een
maatstaf gaat stellen wanneer
de vrouw in nood is.” Eén leerling
ziet abortus als middel om de
overbevolking tegen te gaan.
Deze opmerking wordt gelukkig
niet in dank afgenomen door de
klasgenoten. De meesten vin-
den: „... abortus alleen als het
dringend noodzakelijk is...” of
„... oppassen voor huis, tuin en
keuken gesnij...” „Ik ben tegen
abortus uitgezonderd als de ge-
zondheid van de vrouw eronder
lijdt”, „Wat de abortus betreft
moet het CDA veel feller zijn en
een goed wetsontwerp indie-
nen...” Ja en dan wordt er een
wetsontwerp ingediend van
regeringszijde en dan gaat de ei-
gen coalitiegenoot met
oppositiepartijen onderhandelen
over in te dienen amendemen-
ten. Is dat misschien die in-
schikkelijke VVD?

TOEKOMST

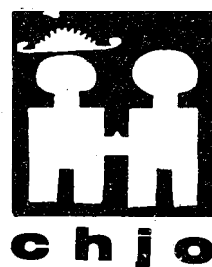
Vanuit het CDJA zullen wij in de
toekomst vaker moeten probe-
ren direct in contact te treden met
jongeren op scholen of in andere
organisaties. Je kunt eigen
ideeën toelichten, ontdekken wat
anderen beweegt, maar helaas
ook ervaren wat er niet leeft, of
zoals een paar meisjes schrij-
ven: „... er is toch wel moed
voor nodig om een stelletje ver-
velende leerlingen iets met en-
thousiasme te vertellen.” Het is
vooral moeilijk om uit te leggen
dat het in de politiek niet altijd
een kwestie van zwart-wit is, een
kwestie van een keuze tussen
min of meer duidelijke alternati-
ven. Het gevaar dreigt dat men te
gauw vervalt in ongenueanceerde
uitspraken, de christen demo-
cratie indeelt in het links-rechts
schema e.d. Wil het CDA vooral
onder jongeren een duidelijke,
maar vooral ook begrijpelijke
partij zijn, dan is (voor de verkie-
zingen) nog zeer veel werk te
verzetten. Daarbij kunnen ook
CHJO'ers zich verdienstelijk
maken! De toekomst van het
CDA hangt mede van ons af.

Aat de Jonge.

CHJO- nieuws

Een sterke

CHJO, voor een sterk CDJA

– **EEN STERKE CHJO, VOOR
EEN STERK CDJA**, onder dit
motto doet de organisatie
commissie een beroep op alle
CHJO-leden, maar in 't bij-
zonder op de besturen van
provinciale afdelingen, om de
komende weken en maanden
het uiterste te proberen om
zoveel mogelijk CHJO'ers aan
het CDJA aan te bieden. Dat is
o.a. voor de provincies van
belang, omdat o.g.v. het aan-
tal provinciale leden straks in
het CDJA bepaald wordt
hoeveel leden de provincie
mag afvaardigen naar het al-
gemeen bestuur. Ook is het
aantal leden bepalend voor de
provinciale vertegenwoor-
digers naar de CDJA-raad.
zie statuten CDJA) **Op naar
de 250 leden!!!**

– Het CHJO bestuur heeft bij het
federatie bestuur de amen-
dementen op de CDJA statu-
ten ingediend, die vastgesteld
zijn door de ALV op 29 mei jl.
Bij het CHJO secretariaat zijn
deze amendementen te ver-
krijgen.

– Het Nederlands Platform In-
ternationaal Jongerenwerk
roept kandidaten op die bereid

zijn zitting te nemen in een
forum dat belegd wordt van 14
t/m 30 juli in Kopenhagen. Het
onderwerp is gericht op het
decennium van de vrouw. Van
kandidaten wordt ervaring
binnen de vrouwenbeweging
verwacht. Reacties naar:
NPIJ, Prof. Tulpstraat 2, 1018
HA Amsterdam.

– Bij de Staatsuitgeverij, is te
bestellen Het Rapport Brandt,
Antwoordnummer 125, 2500
VB Den Haag, kosten f 10,-.

– Voor de laatste keer een her-
innering aan de sluitings-
termijn van 14 juni 1980 voor
het indienen bij het secreta-
riaat van amendementen op
het politiek pamflet en fusie-
protocol. (inlichtingen: Lange
Geldersekade 8, Dordrecht,
078-133777.)

– 14 juni Unieraad, ook
CHJO'ers zijn welkom.
– 27/28 juni ledenvergadering
CHJO, jeugdherberg Alte-
veer, aanvang: vrijdagavond
19.00 uur. Onderwerpen:
vaststelling amendementen
politiek pamflet en fusie-
protocol, bezoek Openlucht
Museum, presentatie bro-
chure van de sociaal-econo-

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter: A. Buntsma,
drs. M. Smits, drs. A. J. van Dulst,
Wm C. de Kruijff, D. Rebel: Drs.
H. van Spanning: Drs. G. van
Leijenhorst: Govert Veldhuijzen en
mevrouw E. Sleyser-Tegeelaar

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema:
Dr. E. Bleumink, Prof. Dr.
J. W. van Hulst:
Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES
Postbus 33822
2503 BC 's Gravenhage

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van nieuwe
abonnees, advertenties,
adresveranderingen, weekblad:

Stichting „Uniepers”
Van Deventerlaan 49,
2271 TV Voorburg,
tel. 070-861520
(uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs f 30,- per jaar.
Vooruit te voldoen op
postrekening 70154.
Voorburg t.n.v. Stichting Uniepers.

Druck: B.D.U. Postbus 67
3770 AB Barneveld.
Telefoon (03420)-16141.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR HIST
UNIE Wassenaarseweg 7
2596 BC 's Gravenhage is
telefonisch te bereiken onder
nummer 070-244516

Adresveranderingen voor het
ledenbestand en dus ook voor het
10x per jaar verschijnend
ledencontactblad „de Nederlander”
te zenden aan
Bureau CHU,
Wassenaarseweg 7,
2596 BC 's-Gravenhage
Telefoon (070) 244516

Kantooruren van maandag t/m
vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de
De Savornin Lohmanstichting is
070-246791

**Door storing in de
aanvoer van de PTT,
was het de BDU bv
niet mogelijk het blad
die inhoud te geven
die de Redactie had
gepland.**

Redactie

Commentaar Contourennota

2

„Samen verantwoordelijk voor het on-
derwijs 2”

commentaar op het vervolg van de
Contourennota: algemeen onderwijs-
beleid, basisonderwijs, secundair en ter-
tiair onderwijs, open school, onderwijs-
voorzieningen

publikatie van de wetenschappelijke in-
stituten van KVP, ARP en CHU

20 pag., f 3,50

(inclusief verzendkosten)

Bestellingen:

giro 60 45 00 t.n.v. de Savornin-
Lohmanstichting, Den Haag

BON

Ja, ik ben ook geïnteresseerd in het maandblad **BESTUURSFORUM**
 Noteert u mij meteen maar voor een abonnement (f 30,- per jaar), met
ingang van
 Ik ontvang liever eerst vrijblijvend een gratis proefnummer.

Naam:

Adres:

Postcode en plaats:

U kunt deze bon - zonder postzegel - in een open enveloppe sturen naar:
BESTUURSFORUM, ANTWOORDNUMMER 360, 2500 VB 'S-GRAVENHAGE.

Telefonische inlichtingen: 070-65 39 34.

De C-H Kiezersbond

Een van de drie hoofdstromingen waaruit de CHU ontstond

Binnen de CHU zijn de Vrij-Antirevolutionaire stroming van Lohman en de Hoedemakeraanse Friese CH altijd als klassieke denkrichtingen onderkend. Veel minder is dat het geval met de derde hoofdstroming waaruit de CHU is gevormd, de CH-Kiezersbond. Misschien moet de oorzaak hiervan gezocht worden in het, kerkelijk gezien, overwegend (midden)-orthodox Hervormd karakter van de CHU-aanhanger. Het Lohmanniaanse en Hoedemakeraanse element zijn hier kennelijk als meer specifiek beschouwd dan de geestelijke erfenis van de CH-Kiezersbond.

De oprichting van de CH-Kiezersbond had plaats rond de jaarwisseling van 1897. Als voorzitter trad op prof. dr. E. H. van Leeuwen. Tweede voorzitter was dr. J. Th. de Visser. Het initiatief tot vorming van deze partij ging uit van een groep Hervormden die van oordeel waren dat de ARP onder leiding van Kuiper te veel het stempel van de Doleantie droeg.

Dit Hervormd karakter kwam vooral tot uiting in artikel vier van het beginselprogramma. Hier sprak de Bond zich uit tegen maatregelen die konden leiden tot scheiding van staat en godsdienst; verkorting van gewetensvrijheid; het uitwissen van hetgeen ons volk kenmerkt als protestantse natie; verkrachting van rechten op wettige wijze door kerkgenootschappen verkregen; en het verdringen van de Nederlandse Hervormde Kerk van de plaats die zij inneemt in het openbare leven. Ze wilde positie van deze kerk niet door middel van kunstmiddelen vergroten. De Hervormde Kerk kon en zou zich door eigen verdiensten handhaven. Maar de Bond verzetten zich met kracht tegen het voortdurend streven van de ARP om met allerhande kunstmiddelen de Hervormde Kerk te verdringen en daardoor het historisch verleden van Nederland uit te wissen.

Haar reserve tegen de ARP bleek voorts uit de wijze waarop de Bond het karakter van een partij op christelijke beginselen verwoordde. Zij achtte de beginselen in de Bijbel van belang voor het politiek handelen maar beklemtoonde tevens dat we van God geen afgerond stelsel van staatkunde hebben ontvangen. Daarom keerde de Bond zich tegen systeemzucht in de politiek. De Bond achtte het nationaal karakter van ons land bepaald door de strijd tegen Spanje en daarmee gekenmerkt door het protestantisme. Vanuit dit beginsel keerde de partij zich scherp tegen de macht van Rome. Zij was tegen het herstel van pauselijk gezantschap bij het Vaticaan.

GROEI EN SCHEURING

De nieuwe partij mocht zich al spoedig in een grote belangstelling verheugen. Van Koetsveld — overigens geen sympathisant van de CH-Kiezersbond — schreef dat haar kiesverenigingen uit de bodem schoten als wonderbomen van Jona. Bij de verkiezingen van 1897 werd dr. J. Th. de Visser in het district Rotterdam I tot lid van de Tweede Kamer gekozen. Binnen de Bond ontstonden echter in toenemende mate spanningen tussen twee stromingen, met als voornaamste woordvoerders de hoofdbestuursleden dr. J. Th. de Visser enerzijds en dr. A. W. Bronsveld anderzijds. De problemen concentreerden zich rond de vraag naar de samenwerking met andere partijen in de kiesdistricten en de positiekeuze in de schoolstrijd.

Bronsveld c.s. waren sterk gekant tegen steun aan AR- en RK-kandidaten bij de stembusstrijd. Op het gebied van het onderwijs was deze groep voorstander van de openbare school van christelijke signatuur boven het streven naar bijzondere, christelijke scholen. De richting-De Visser had voor-

keur voor samenwerking met de ARP, de Vrije antirevolutionaire en de Friese CH bij de verkiezingen. Zij stond minder gereserveerd tegenover de Rooms Katholieken dan de sympathisanten van Bronsveld. Deze richting steunde het streven naar bijzonder lager onderwijs.

In 1901 ontstond een scheuring in de CH-Kiezersbond. Aanleiding hiervoor was de taktiek die in Amsterdam bij de Tweede Kamerverkiezingen was gevolgd. De Visser had de Tweede Kamerzettel van het district Amsterdam II veroverd, met steun van de Anti Revolutionairen. In ruil hiervoor had de Bond haar leden geadviseerd in een ander Amsterdam district de kandidatuur van dr. A. Kuiper te steunen. De algemene vergadering van de Bond steunde in meerderheid de visie van De Visser. Een aantal leden onder wie de voorzitter prof. Van Leeuwen en dr. Bronsveld verliet de CH-Kiezersbond.

VAN SCHEURING NAAR FUSIE

Na het uitstreden van Bronsveld c.s. werd De Visser voorzitter van de CH-Kiezersbond. Hij was van oordeel dat de groep-Bronsveld zich had vastgeklemd aan anti-papistische en anti-AR-politiek. Deze stroming zocht zijns inziens te veel haar kracht in het opsporen van de zwakheden van deze beide partijen. De Visser stelde hier tegenover dat de CH-Kiezersbond moest streven naar een beslist christelijke staatkunde en niet eenzijdig vooringenomen diende te zijn ten opzichte van enkele partijen aan de rechterzijde.

De Visser had een scherp oog voor het gevaar van isolement dat de CH-Kiezersbond bedreigde. In de praktijk zocht hij — hierin gesteund door zijn ervaringen in het parlement — toenadering tot de groep-Lohman.

Reeds voor de scheuring in de Bond was dit naar buiten zichtbaar geworden. Gelet op de slechte financiële positie van het aan de CH-Kiezersbond verwante Nederlands Dagblad, had De Visser in de loop van 1901 contact opgenomen met Lohman en met hem de mogelijkheid van overname van dit blad door De Nederlander besproken. Op 1 oktober 1901 werd de fusie van beide bladen aan de lezers bekend gemaakt. De secretaris van de CH-Kiezersbond, mr. H. Verkouteren werd in de hoofdredactie van De Nederlander opgenomen.

Een jaar later nodigde de Commissie van Advies van de Vrij Anti Revolutionaire Partij het bestuur van de CH-Kiezersbond uit voor een gesprek over de vraag of voor gescheiden optrekken van beide partijen, gelet op de door hen beleden beginselen, voldoende gronden aanwezig waren.

De hierop gevolgde besprekingen leidden tot instelling van een fusiecommissie. De voorstellen van deze commissie werden op 16 april 1903 door de Vrij Anti Revolutionairen en de CH-Kiezersbond in een afzonderlijk gehouden algemene vergadering goedgekeurd. De eerste algemene vergadering van de nieuw gevormde Christelijk-Historische Partij had plaats op 25 mei 1903 in Amsterdam.

DR. J. TH. DE VISSER

De belangrijkste representant

Dr. J. Th. de Visser

van de CH-Kiezersbond, die ook in de CHU een vooraanstaande rol zou spelen was dr. J. Th. de Visser (1857-1932). De Visser was achtereenvolgens predikant te Leusden, Almelo, Rotterdam en Amsterdam. Hij vertegenwoordigde de CH-Kiezersbond in de Tweede Kamer van 1897 tot 1905. Nadien was hij voor CH-Partij en CHU opnieuw lid van de Tweede Kamer van 1906 tot 1913; 1914-1918 en van 1925-1929. De Visser was voorts van 1913-1918 voorzitter van de CHU. Van 1918 tot 1925 was hij de eerste bewindsman die het nieuw gevormde departement van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen beheerde. De Visser, een der oprichters van de Christelijk Nationale Werkmansbond, had een grote belangstelling voor sociale vraagstukken. Het programma van de CH-Kiezersbond bevatte een uitvoerige sociale paragraaf waarin onder meer werd bepleit voor wetgeving inzake regeling van arbeids- en rusttijden; ziekte

en ouderdomsuitkeringen en veiligheid in de bedrijven. Binnen de Unie heeft zijn wijze van optreden enkele malen tot frikties geleid. H. W. Tilanus, die als secretaris van de Onderwijsraad en Tweede Kamerlid De Visser van dichtbij meemaakte, typeert hem als niet gemakkelijk in de omgang. „Hij leek hoewel hij soms iets heel aimabels kon hebben nogal op zichzelf ingesteld. Hij kon in de omgang, ook jegens zijn naaste geestverwanten, hooghartig zijn en weigerde bij meningsverschillen zelfs wel ten afscheid een hand te geven.”

Overigens lag de aanleiding voor de moeilijkheden niet altijd bij De Visser. In het najaar van 1912 was De Visser diep gegriefd toen hem bleek dat Lohman hem niet als kandidaat voor het voorzitterschap van de Tweede Kamer wilde voordragen. Lohman uitte bij die gelegenheid sterke reserves tegen het optreden van theologen op leidinggevende posities in de politiek. Kennelijk hebben Lohmans ervaringen met de theoloog Abraham Kuiper in deze zaak op de achtergrond een rol gespeeld.

DE VISSER ALS MINISTER

Deze interne problemen mogen ons echter niet doen vergeten dat de Visser als politicus grote betekenis heeft gehad en in veel opzichten van een baanbrekende visie heeft blijk gegeven. Het hoogtepunt van zijn politieke loopbaan valt tijdens zijn ministerschap. Als Hervormd theoloog behoorde De Visser tot de ethische richting. Als minister van O.K. en W. verdedigde hij in de Tweede Kamer het verlenen van subsidies aan toneel en opera. Hij betoogde dat het christendom vorming van de complete mens beoogde. Daartoe behoorde naar zijn mening ook de ontwikkeling van de in de mens aanwezige esthetische elementen. Deze opvatting werd in het begin

van de jaren twintig principieel door de ARP bestreden. Van zijn CH-geestverwanten steunde alleen Lohman hem. Bij zijn laatste optreden als minister, kort voor de verkiezingen van 1925, verdedigde De Visser een voorstel tot verstrekking van een subsidie aan de in 1928 in Amsterdam te houden Olympische Spelen. Met 48 tegen 36 stemmen werd dit voorstel verworpen. De ARP had principiële bezwaren. De R.K. Staatspartij uitte vooral financiële bedenkingen. Van de acht leden tellende CHU-fractie steunden vier De Visser.

In de discussie beklemtoonde De Visser dat het zijns inziens voor een christen-staatsman beter was van nieuwe ontwikkelingen — zoals de Olympiade — de positieve elementen te onderkennen en deze in goede banen te leiden, dan deze spelen als heidendom af te doen.

Als minister heeft De Visser voorts de Lager Onderwijswet verdedigd die financiële gelijkstelling tussen het openbaar en het bijzonder lager onderwijs bracht. In de Kamer heeft De Visser Lohman hulde gebracht voor het werk dat hij gedurende vele jaren voor de onderwijspacifictie had gedaan. Hij trok een aan de Bijbel ontleende vergelijking en noemde zichzelf de Leviet die het eenvoudige werk der wetgeving tot stand bracht tegenover Lohman die zich als priester met het ideële werk bezig hield.

Lohman antwoordde dat het menigmaal gebeurd is dat een Leviet hoger stond dan een priester. Hij preee De Visser voor de wijze waarop hij de gedachte van de onderwijspacifictie had uitgevoerd en daarbij alles had gedaan om op de Lager Onderwijswet niet het stempel van een partijwet maar een nationale wet te drukken.

H. van Spanning.

Prof. dr. J. N. Bakhuizen van den Brink, emeritus hoogleraar kerkgeschiedenis:

Ontmoetingen met De Visser en Slotemaker

Mijn herinneringen gaan zestig jaar terug. In 1920 was ik predikant geworden in een Hervormde gemeente, die nog geen vijftig jaar oud was, in de Zuid-Oosthoek van Drenthe, waar de zuidpunt van de Hondsrug zich verliest in het hoogveen. Voor een deel was het veen bouwland, voor een groter deel werd het afgegraven, er waren zowel zandboeren als veenboeren en in dezelfde groepering arbeiders. De boeren waren conservatief en merendeels liberaal, de turfarbeiders nog weinig georganiseerd. Kerk en zelfstandige evangelisatieposten verzorgden het geestelijk leven, zoveel mogelijk in samenwerking. Niet alleen de voorgangers maar ook de gemeenten zelf, hetzij weinig, hetzij sterk rechtzinnig, wisten elkaars maatschappelijke positie te schatten en elkaars overtuiging redelijk te verdragen. De SDAP zag haar invloed langzaam toenemen, geremd door het spreekwoordelijk wantrouwen van de autochtone bevolking tegen alle propaganda van elders, al vertelde deze ook juist voor haar belangen op te komen: de propagandisten moesten toch zeker ook zelf hun salaris hebben!

Terwijl de veenarbeiders het door de enorme hausse in de turf wegens gebrek aan andere brandstof gedurende Wereldoorlog I best gehad hadden, vervielen ze na het „uitbreken” — zoals men zeide — van de vrede, november 1918, in toenemende armoede doordat hun product niet meer verkocht werd. Veenbranden sluipten, turfhopen brandden in donkere winternachten, wat een onheilspellend gezicht aan de horizon opleverde en — vaak terecht — toch geen uitkering van verzekeringspenningen opbracht.

In deze jaren van verwording en armoede werden pogingen ondernomen om tot oprichting van kleine afdelingen van de Christelijk Nationale Werkmansbond te komen en zo kreeg de naam van dr. J. Th. de Visser, toen onze

eerste minister van O., K. en W., enige bekendheid in Z.O. Drenthe. Met bewondering voor de toewijding en tact heb ik die pogingen gadeslagen en gesteund, verricht door de bedrijfsleider van een Twentse coöperatieve broodfabriek, die bijeenkomsten organiseerde en geen moeite ontzag, zelfs geen reizen in ijskoude winternachten, om de volgende morgen weer op tijd op zijn werk terug te zijn. Er ontstond een zeker vertrouwen omdat men elkaars geestelijk inzicht aanvoelde en begon te verstaan, maar ook hier bleek de tijd voor doeltreffende organisatie nog allerminst rijp. Een plaatselijk krantje dreef de spot met het kleine aantal belangstellenden, maar had niet door dat dit toch relatief een soort élite was. Intussen waren de sociale noden

van de wijde streek ook in het Westen bekend geworden. In augustus 1922 ging er een oproep uit van de heren J. R. Snoeck Henkemans, mr. J. Schokking en professor Slotemaker de Bruïne aan een dertigtal personen, met wie zij zich in september d.a.v. in Den Haag beraadden over de vraag wat er gedaan zou kunnen worden tot steun van het Evangeliewerk in de nieuwe veenkolonies van Drenthe. Onder de bekwame en opgewekte leiding van Snoeck Henkemans als voorzitter kwam het snel tot de oprichting van een vereniging, die de naam zou dragen: „Geestelijke en Maatschappelijke Zorg (in Drenthe)”. Niemand minder dan De Visser liet zich het erevoorzitterschap aanleunen. Het dagelijks bestuur werd gevormd door J. W. J. baron de Vos van Steenwijk, gedeputeerde van Overijssel, dr. C. W. Th. baron van Boetzelaer van Dubbeldam, penningmeester, mr. Th. à Th. van de Hoop van Slochteren, burgemeester van Sappemeer, H. A. van IJsselsteyn, de latere minister van waterstaat en ondergetekende als secretaris. Een rancuneus vrijzinnig predikant ergerde zich over dit optreden van CHU-mensen en spotte in een streekblad met al die dubbele namen, zoals A. Kuiper ook wel eens gedaan had. Een warm gevoel en een goed begrip voor wat er aan de

Vervolg op pagina 5

ROTTERDAMSE IMPRESSIES

van mr. W. F. Lichtenauer, oud-lid Eerste Kamer

Mijn algemene indruk is, dat in de grote steden de organisatie van de Unie bepaald zwak was. Er waren natuurlijk (kleine) kiesverenigingen, waarvan men zich geen al te grote voorstelling moet maken. Zij vertoonden vermoedelijk verwantschap met „De kiesvereniging, van Stelendijk”. Als er een verkiezing naderde ging men zoeken naar kandidaten, welke men vooral zocht in kringen van min of meer vooraanstaande mensen, die contacten met een protestantse kerk hadden. Ik heb de indruk, dat de aanhang van de Unie, evenals haar uitverkorenen, vooral bestond uit rustige, degelijke, bezadigde mensen. Zij vormden eigenlijk meer een geestesgesteldheid dan een bepaalde politieke stroming. De geldmiddelen waren ook zwak. Ik herinner mij b.v. van Amsterdam gehoord te hebben, dat de geldelijke activiteit daar erin bestond, dat men bij het naderen van een verkiezing bij een paar kapitaal-krachtige geestverwanten een ronde som ging losbranden. Hier in Rotterdam herinner ik mij als propaganda eigenlijk alleen een bij zulke gelegenheden steeds terugkomende advertentie, waarin een aantal predikanten (meest hervormde met als afsluiter een lutherse) aanbeval om op de C.H. kandidaten te stemmen. Deze kenschets geef ik uiteraard alleen als een panorama van mijn beperkte blikveld uit. Als ik mijn eigen politieke carrière als voorbeeld mag nemen dan verliep deze als volgt. Als student voelde ik geestverwantschap met de bovenbedoelde geestesgesteldheid. Daarbij speelde de tegenstelling der generaties vermoedelijk wel een rol: mijn ouders waren echt 19-

eeuws liberaal en ik geloof dat ik behoefte voelde dit geestelijke hiaat te vullen. Maar wie zal dat met zekerheid zeggen? In elk geval schreef ik reeds in 1921 en 1922 (ik ben geboortig uit 1900) een paar artikeltjes in „De Nederlander”. Bovendien betaalde ik, geloof ik, een contributietje aan een C.H.-kiesvereniging. Ik had zelfs een later waardeloos gebleken aandeel van f 100,— in een C.H. blad (De Nederlander?). Dientengevolge ontving ik te mijnen burele zo omstreeks 1927, toen ik reeds een paar jaar adjunct-secretaris was van de Kamer van Koophandel & Fabrieken voor Rotterdam, bezoek van een onderwijzer aan een christelijke school, die mij kwam vragen mij kandidaat te stellen voor de Gemeenteraad, ik geloof zelfs op een verkiesbare plaats. Ik had daar wel oren naar, doch mijn chefs achtten zulk een lidmaatschap onverenigbaar met mijn ambtelijke positie. Ik moest dus weigeren. Zo ging dat in die dagen nog. Omstreeks de helft der dertiger jaren vond ik goed geplaatst te worden op een „veilige” plaats voor de Eerste Kamer. Geleidelijk schoof die rangschikking op. En in 1956 kwam alweer een christelijke onderwijzer aan mijn deur aan mijn vrouw vertellen, dat ik op die lijst als nummer 1 geplaatst was. Het was een donderslag bij heldere hemel. Mijn vrouw wilde niet geloven dat ik van niets had geweten en toch was dat de eerlijke waarheid. Ik heb deze functie toen ongeveer vijf jaar met voldoening waargenomen en mij toen uiteraard ook vrij intensief bezig gehouden met het gemeentelijke organisatieleven van de Unie. Voor die tijd was ik daar een volkomen buitenstaander

geweest. Mijn lidmaatschap van de Raad van State maakte in 1961 een einde aan mijn optreden in de praktische politiek.

ROTS IN DE WOELIGE BAREN

Min of meer vooraanstaand in Rotterdam in het bedoelde kader van geestesgesteldheid was in mijn herinnering de familie Voorhoeve, naar ik geloof levend in de gedachtenwereld van het Réveil. Ik weet dit, omdat mijn moeder toevallig de zusters van Gerard Voorhoeve kende. De latere minister De Geer, die in zijn jonge jaren ook in Rotterdam woonde, zou naar haar zeggen, min of meer een oogje op één van die meisjes hebben gehad. Of hij enige rol in de plaatselijke politiek heeft gespeeld durf ik niet te zeggen. Voorhoeve's compagnon Ten Kate (zij waren makelaars in assurantiën) leefde ook in die gedachtenwereld, doch trad, geloof ik, minder op de voorgrond. Hij was de zoon van een Rotterdamse dominee (dus niet J. J. L.). Hem kende ik later als lid van de Kamer van Koophandel. Een andere toevallige ontmoeting was mijn tandarts Van Raalt. Of die mensen intensief contact hadden met het weinige wat er aan CH-organisatie was weet ik niet, doch betwijfel ik.

In de Gemeenteraad hebben de vertegenwoordigers van deze geestesrichting in de regel geen overweldigend grote plaats ingenomen, doch zij vormden daar een kern van betrouwbare, zij het nogal eens individualistisch getinte leden. De grote man was naar mijn indruk mr. Abm. van der Hoeven, een advocaat die tussen 1915 en 1931 zitting had. Hij was de verspersoonlijking van de degelijkheid, ook enige tijd voorzitter van het Comité van Nationale belangen, dat zich vooral manifesteerde op Koningsdag. Zo'n man is wat men aanvoelt als een rots in de woelige baren. Hij is ook wethouder

geweest, die de financiën oorsolide beheerde, naar oppositieve oordeel vermoedelijk te degelijk. Naast hem zat B. C. Gerretson, een verhandelaar maar ik, die zeker even rustig en braaf was. Zijn zoon, de professor B. C. Gerretson was beroemder maar minder rustig. Ik meen dat ook notaris (?) K. A. Warmenhoven tot deze groep behoorde.

In de twintiger jaren trad tot het begin van de dertiger jaren op de officier van justitie, mr. J. A. de Visser, zoon van de oud-minister van onderwijs, die een levendiger en welsprekender figuur was. Doch hij was natuurlijk een komeet, die van buiten in het politieke uitspannel van Rotterdam zijn intrede deed. Hij was ook een uitgesproken conservatieve figuur, geestverwant van Van Gybland Oosterhof. Hij was lang na zijn Rotterdamse tijd nog een blauwe maandag minister in het ephemer laatste kabinet-Colijn. In de dertiger jaren trad ook op de advocaat, later kantonrechter, mr. F. A. Nelemans, weer een toppunt van degelijkheid en braafheid, maar geen vooraanstaand politiek man. Over zulke mensen overigens niets dan goeds!

Vlak voor het begin van de oorlog trad mr. G. E. van Walsum, die veel invloed had in de redactie van „de Nederlander” in de Raad. De Kamer van Koophandel had toen geen bezwaar tegen de intrede daarin van een lid van haar secretariaat. De oorlog maakte spoedig een einde aan deze werkzaamheid. Hij was toen ook nog zeer kort secretaris van het Hoofdbestuur. Zoals bekend is hij na de oorlog een geheel andere kant uit gegaan. De Unie heeft in de dertiger jaren ook nog een wethouder geleverd in de persoon van A. H. S. Stermerding, ik meen afkomstig uit de drukkerswereld, die later van het Rotterdamse toneel verdween om burgemeester te worden van Oost- en West-Souburg. Na de oorlog werd mr. A. C. W. Beerman de leider van de fractie in de Gemeenteraad, weer een typische solist, die verdween toen hij minister van justitie werd. Na zijn vertrek kwam de tandarts H. C. Kranenburg, die ook lid van de Eerste Kamer werd, meer op de voorgrond. Hij was weer van dat evenwichtige, solide type, dat zo kenmerkend is voor vele vertegenwoordigers van de CHU.

De Unie in de grote steden

In de politieke geschiedenis van Nederland hebben bepaalde feiten een zeer grote rol gespeeld en dat geldt in het bijzonder voor de invoering van het algemeen (mannen)kiesrecht bij de verkiezingen van 1918 en het voor het eerst meedoen van de vrouwen bij de verkiezingen van 1922.

In het algemeen heeft dit tot gevolg gehad dat de politieke partijen tegen 1918 hun bestaande organisatie praktisch moesten omgooien en aanpassen aan het ontstaan van Kamer- en Statenkringen. Het komende vrouwenkiesrecht bracht mee dat tussen 1918 en 1922 reeds vrouwen actief werden, toetraden tot kiesverenigingen. Er zijn nog veel gegevens over de vernieuwing van de organisatie van de CHU en de intocht van de dames in de aanvankelijk alleen door mannen gevormde kiesverenigingen bewaard gebleven. Een grote stad, Rotterdam, ging hierbij voor. Dit blijkt uit de ledenaantallen in de grote steden:

Voor wat de CHU betreft is dat te staven met enkele cijfers en wel van de georganiseerde leden resp. in:

	ca. 1922	ca. 1928	ca. 1938	ca. 1980
Amsterdam	795	835	590	140
Rotterdam	1.865	1.119	516	554
's-Gravenhage	575	633	787	447
Utrecht	297	259	160	128
Groningen	310	354	180	163

Bij de Kamerverkiezingen van 1922 werden in deze vijf grote steden resp. 18.206, 17.607, 15.133, 1.072 en 3.922 stemmen behaald. Procentueel betekende dat 6,60, 8,49 en 9,37% van het aantal uitgebracht stemmen in Amsterdam, Rotterdam en Den Haag (tegen een gemiddelde van 3,6% voor de CHU bij de Kamerverkiezingen van 1972). Van de CH-stemmers van 1922 was in Den Haag dus minder dan 4% lid van de kiesverenigingen tegen bijna 4 1/2% in Amsterdam, bijna 6% in Utrecht, ongeveer 8% in Groningen en meer dan 11% te Rotterdam.

Wat dit betreft stak Rotterdam dus met hoofd en schouders boven de overige grote steden uit. De oorzaak daarvan is na te gaan in de jaarverslagen van de Kamerkringen, die toentertijd vrij onregelmatig werden ingezonden. Over 1918 zond Rotterdam geen jaarverslag in en werd elders genoemd „stervende afdeling”...

In 1919 werd hier echter met kennelijk zeer veel succes nieuw leven ingeblazen waarbij sterk de aandacht trekt dat door toedoen van Frida Catz vele dames lid geworden waren. In het hoge georganiseerde percentage zaten hier dus direct al veel vrouwen.

In hetzelfde jaar deden ook Den Haag en Amsterdam veel moeite om leden te werven, doch in Den Haag iukte het toen niet bepaald om de vrouwen te activeren, terwijl men er in Amsterdam een beperkt succes mee had. Daardoor werd Rotterdam de stad waaruit de eerste mededeling kwam dat de vrouwen een belangrijke rol gingen spelen in de CHU.

En dat heeft misschien weer tot gevolg gehad dat de CHU het over het algemeen in de Maasstad wat beter gedaan heeft dan in sommige andere steden.

In dit verband willen we gaarne benadrukken dat in Rotterdam nog steeds bestaat de wel bijzonder unieke CH-Vrouwenkiesvereniging (misschien wel de enige vrouwenkiesvereniging in de wereld). Bij de onlangs in Rotterdam gehouden Algemene Vergadering van de Unie had de presidentie terecht een erefunctie: het voorzitterschap van het stembureau.

VAN TOEN NAAR NU

De ledenaantallen blijken thans vergeleken bij 1922 en 1928 wel zeer fors verminderd te zijn. Een

'Vervolg op pagina 6

Vervolg van pagina 4

hand was en nodig gedaan moest worden, leefden intussen bij de genoemde heren. In april 1923 werd een samenkomst belegd in de Waalse Kerk te Den Haag, die geheel volliep en bijgewoond werd door koningin Wilhelmina en prins Hendrik. Dr. de Visser leidde op zijn meesterlijk welsprekende wijze de zaak waarom het ging en de secretaris, die het woord zou voeren, in en dit eerste verenigingsjaar kon met moed voor de toekomst besloten worden. Na nog enkele propagandabijeenkomsten elders duurde die toekomst, ondanks de aanmoedigingen van de voorzitter, toch niet lang; het einde is niet precies te fixeren. Het werk is in andere, neutrale vorm verdrongen door een voor geheel Drente bedoelde organisatie onder leiding van de commissaris der koningin, mr. Cramer.

BIJSLOTEMAKER OP DEKNIJ

J. R. Slotemaker de Bruïne (1869-1941) heb ik van mijn kindjaren af gekend. Hij stond in Middelburg toen mijn vader predikant te Vlissingen was. Bij een bezoek nam Slotemaker mij op zijn knie, vertelde dat hij ook een zoon had, die dezelfde voorname droeg als ik en vroeg mij, als grapje, hoe hij ons beiden nu uit elkaar moest houden. Ik dacht dat hij dat zelf wel het best zou weten. Mijn naamgenoot had ik in die tijd, omstreeks 1900, nog nooit gezien. Na enige jaren waren de beide vaders collega's geworden te Utrecht en kwamen de zoons in een twee-jongensbank van de Hervormde school op het Domplein te zitten; zij bleven levenslang vrienden. Ds. Slotemaker was in Haulerwijk begonnen en had in het Domela Nieuwenhuisgebied de slechte sociale toestanden en de verharde verhoudingen leren kennen. In Utrecht ontplooid hij

zijn doelgerichte kerkelijk-organisatorische activiteiten (wijk-gemeenten) en zette er zijn „Christelijk-sociale Studiën op pertinent theologische grondslag voort. Hij zag de ontkerkelijkheid onweershoudbaar voortgaan en werkte daar niet polemisch noch apologetisch, maar positief met het Evangelie tegenin. Talentvol en beziel, vooral duidelijk prediker trok hij steeds een talrijk gehoor, zonder politiek op de preekstoel te brengen, maar men wist wie hij was, hoe hard hij werkte en welk een gedisciplineerd leven hij zelf leidde. Hij was nog geen lid van de CHU en werd dit eerst in 1917, nadat hij hoogleraar vanwege de Hervormde Kerk was geworden, wat hem de vrijheid gaf, die hij als predikant niet wenste, om partij te kiezen. In 1918 kwam het algemeen kiesrecht: iedereen behoorde te kiezen, was zijn mening. Zijn sociale kennis en bewogenheid stonden op het niveau van Talma (gest. 1916). Op het Ilde Christelijk-sociaal Congres in 1918 sprak hij over „Maatschappelijke organisatie”, wat een duidelijk kleur bekennen in politieke richting was. In 1926 werd hij minister van Arbeid, Nijverheid en Handel, en bleef in de politiek, ook als redacteur en veel gelezen schrijver in De Nederlander; in 1933 werd hij minister van Sociale Zaken en in

1935, in het derde ministerie-Colijn, als opvolger van Marchant, minister van O. K. en W. Als zodanig vond ik — die niet in Utrecht maar in Leiden had gestudeerd en hier hoogleraar was geworden — hem terug. Vroeger, bij zijn reconstruerend werk in de diakonale wereld van de Hervormde Kerk, had hij wel eens een inventief advies gegeven aan het Diaconessenhuis te Leiden, dat aan vernieuwing en vergroting toe was. Als voorzitter daarvan kon ik nu gemakkelijk met hem over de verhouding met het Akademisch Ziekenhuis, dat in zijn portefeuille behoorde, onderhandelen.

Ieder kan weten dat deze politicus altijd ook pastor is gebleven en dat de pastor niet in de staatsman is ondergegaan. Partijvoorzitter is hij nooit geweest, slechts één jaar voorzitter van de CHU. Hij bleef eenvoudige diensten in de gemeente Wassenaar bewijzen, preekte ook als minister nog graag. Al advertende hij zich niet als ethisch theoloog, hij was het en heeft daardoor een levendig en gaaf beeld in onze herinnering nagelaten, dat de CHU niet mag vergeten noch verkleinen. Zijn dood in het tweede oorlogsjaar betekende voor haar het verlies van een toen onmisbare geestelijke leider.

Prof. Bakhuizen van den Brink (tweede van links) maakte jarenlang deel uit van het Curatorium van de Theologische Etherleergang van de NCRV, waar drs. A. J. van Dulst (rechts) tot 1970 hoofd van de afd. Gesproken Woord was. Op de foto verder v.l.n.r.: prof. dr. W. C. van Unnik (RU Utrecht), prof. dr. A. S. van der Woude (RU Groningen) en prof. dr. G. C. Berkouwer (Vrije Universiteit).

Vervolg van pagina 5

wat sombere conclusie, doch men moet er wel rekening mee houden dat de contributie toen, ook verhoudingsgewijs, zeer laag was. Het kostte vroeger bijna niets om lid van de CHU te zijn en de penningmeesters zaten altijd met een lege kist. Vooral tussen 1928 en 1938 is er sprake geweest van een zeer sterke teruggang in het ledenbestand, waarbij in aanmerking genomen dient te worden dat voor zeer velen in de crisisjaren zelfs de geringste contributie een moeilijk op te brengen offer inhield. Uit naoorlogse jaren zijn gunstiger ledenaantallen te noemen dan de huidige, aanzienlijk gunstiger zelfs, waarbij men weer in acht kan nemen dat er thans vrijwel geen sprake meer is van ledenwerving voor de Unie. Wat dat betreft heeft het CDA - gelukkig - een veel grotere aantrekkingskracht.

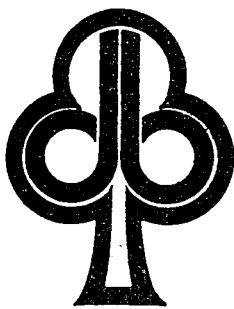
A. van Dam.

Rent-meesterschap en solidariteit

Teksten van de redevoeringen van CDA-fractievoorzitter Lubbers en minister-president Van Agt op het CDA-congres van 20 januari 1979. In de brochure zijn ook de congresresoluties opgenomen. Publikatie van het CDA

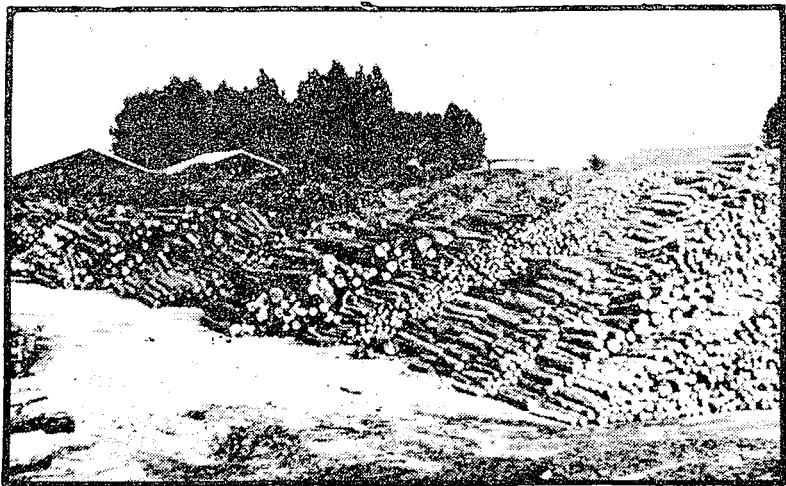
32 pag., f 2,50 (incl. portokosten)

Bestellingen:
giro 13 70 00 t.n.v. CDA, Den Haag, met vermelding van de titel.

Kistenfabriek Nijkerk

N. DE BOER

N.V. AANNEMERSBEDRIJF Ph. de Koning Jr. VOOR ALLE BETONWERKEN

Vissersbuurt 110
Telefoon 01850-39543-51543 - Papendrecht.

Molukker en Nederlander

Perspectieven van een relatie
Brochure van de wetenschappelijke instituten van het CDA, opgesteld door mr. H. W. J. Drogen e a.

31 pag., f 5,- (incl. verzendkosten)

Bestellingen:
giro 60 45 00 t.n.v. de Savornin-Lohmanstichting, Den Haag

Stelt u prijs op

VAKWERK KWALITEITS-ARTIKELN

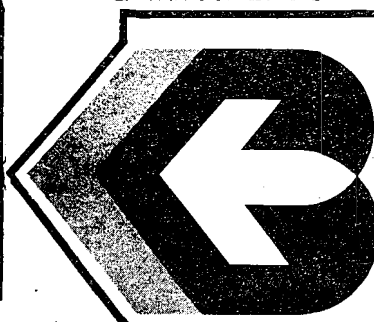
dan

VAN ZEBEN'S

Woninginrichting N.V.
Laarstraat 12-20.
Zutphen.

Te huur aangeboden:
van particulier te Voorthuizen (Veluwe) mooie bungalow, 3 slaapk.

Periode 19/7 t/m 8 aug.
Inl.: tel. 03429-2149.

- * Vervoer
- * Opslag
- * Distributie
- * Geregelde lijndiensten
- * Verzorging van alle zware transporten

M. BOUW EN ZONEN B.V.
EXPEDITIE- EN TRANSPORTBEDRIJF

Gildenstraat 11 - Nijkerk. Tel. 03494-3854 - Postbus 70 - Telex 40342

Voor loodgieters-, gas-, sanitaire- en leiuwerken

(ook asfalt-shingles) in en op uw bouwwerken naar het sinds 1848 bekende en vertrouwde adres:

Gebr. BEKKER B.V.

REIJNDERSBUURT 11-13, LEEUWARDEN, POSTBUS 58.
TELEFOON 05100-20841.

TIMMER- EN AANNEMINGSBEDRIJF

J. STOUT

Dijklaan 84 - Telefoon 01825-590 - BERGAMBACHT.

BOUWBEDRIJF

Fa. C. Spijker & Zn.

Van Ostadelaan 61
Tel. 02150-11189-16777
HILVERSUM

KOCH

Telefoon 055-214259 - Apeldoorn.

Kerkorgels
Elektronische orgels

voor kerk-, school- en huismuziek.

BUDDINGH NATUURSTEEN B.V.

Kanaalweg 10-11 - Telefoon 08385-19119.

VEENENDAAL

TOT 140% HYPOTHEEK

Kostel. vrijbl. off. Geen afsluitprovisie.
Geldtlening 15 000,- = 36 x f 171,- enz.
Advies en bemiddeling onroerend goed.

HUIZEN te koop gevraagd en aangeboden, ook in Spanje.

drs. J. A. Uding & Partners
Financ. adv. en vastgoed consultants.
Van Maerlantlaan 7 - Amersfoort.
033-17647.

Bouw- en Aannemingsmaatschappij

De Raad Noordwijk b.v.

Pickéstraat 62, 2201 ET Noordwijk.
Tel. 01719-12100 en 15257.

Ventevogel Financiële Service Groep bv

Ventevogel Financiële Service Groep bv, is een samenwerking van bedrijven op het gebied van assurantiën, onroerend goed, financiële administratie en adviezen.

Uw vertrouwen waard

Badhuisstraat 95
4380 AD Vlissingen
Tel. 01184-19181

Voor uw

- * Dieselolie, benzine, petroleum
- * Kolen, huisbrandolie
- * Tanktransporten
- * Butaan en Propaan gas
- * Campingflessen vullen
- * Container-vuil afvoer

HANDELMIJ B.V.
BANDEN B.V.

West-Varkenoordseweg 470, Rotterdam,
telefoon 010-190200.

korteweg

bouw en aanneming maatschappij b.v. breda

In de
Noordoostpolder en
Oostelijk Flevoland
bouwden wij reeds
vele kerken,
scholen en boerderijen.

N.V. GEBR. SALVERDA

AANNEMERSBEDRIJF

't Harde,
Bovenweg 7.
Tel. 05255-1666.

Landmeet-
kundige
werkzaam-
heden

Postbus 15 - Spakenburg - Tel. 03499-1966.
Bijkantoor: Oosterhoutstraat 11 - Assen.
Tel. 05920-13400.

- **Opmetingen:**
T.b.v. uitbreidingsplannen - saneringsgebieden -
wegverbeteringen - verkavelingen - revisie (basis)-
kaarten.
- **Als:** kaartenvervaardiging - hoogte-grootte-inhoudber.
coördinatieberekeningen - berekeningen -
matenplannen - en uitzetgegevens.

UITZETTEN

- Weg- en waterbouwkundige werken.
 - Bouwkundige werken.
- Begeleiding complete uitbreidingsplannen, wegen,
rioleringen, leidingen, havens enz., hoekpunten
woningblokken, stramienlijnen grote bouwwerken,
palenplan, controlemetingen.

Een boekje met meer gegevens, o.a. over de tarieven
sturen wij u graag per omgaande toe.

BOONSTRA BOOTREIZEN

1. aar de Belgische Ardennen

Dat is pas een vaarvakantie.

8- en 10-daagse bootreizen met comfortabele passagiersschepen,
w.o. met lift.
Prijzen: vanaf f 450,- tot f 730,- per persoon met volledige verzorging en
busvervoer naar de boot. Zondags wordt niet gevaren.

Vraagt nu een gratis kleurenfolder bij:
REISBUREAU HANZESTAD B.V.
Gen. Agent van Rederij Boonstra.
Oudestraat 13, 8261 CC Kampen. Tel. 05202-15922.

Ook uw adres voor vlieg-, bus-, boot- en autoreizen.

Steenhouwerij

DE KUYPER

Nieuwstraat 26 -
MIDDELBURG
Tel. (01180)-1.25.79.

**Levering van alle soorten
natuursteen**

**Ook voor grafstenen het
juiste adres**

Wie verre reizen doet moet soms veel betalen.

Als u aan vakantie denkt, dan
denkt u aan zon, aan zee. Niet aan
ongelukken. Niet aan die andere,
die hele dure "verblijfplaats":
het ziekenhuis.

Dat moet u zo houden.
U denkt aan plezier. UBO denkt
aan de rest.

UBO verzekert de kosten van
geneeskundige hulp, extra reis-
en verblijfkosten, telefoontjes en
telegrammen, bagage die verloren
gaat, paspoort dat zoek is en
noemt u zo maar op.

Het geeft niet hoe ver u gaat.
De ideale reisverzekering van
UBO is geldig voor de gehele
wereld.

Voor 'n luttel bedrag hebt u
'n veilig verzekerde vakantie.
Dat is toch 'n prettig gevoel.
Stuur de bon voor meer infor-
matie naar: UBO, Antwoord-
nummer 445, 3500 VB Utrecht.
Een postzegel hoeft niet.

BON voor een veilig verzekerde vakantie.

Ik wil alle informatie over de ideale
reisverzekering van UBO. Gratis en
vrijblijvend.

Mijn naam is: _____

Straat: _____

Plaats: _____

Ik ben ook geïnteresseerd in:

- pleziervaartuij-verzekeringen
- caravanverzekeringen
- autoverzekeringen
- ongevallenverzekeringen
- a.v.p. verzekeringen
- brandverzekeringen
- inboedelverzekeringen
- bromfietsverzekeringen
- aanvullende pensioenverzekeringen
- begrafenisverzekeringen
- levensverzekeringen

CDA 6

Nieuwe LP's:

Inhuldigingsconcert in de Nieuwe Kerk te Amsterdam
t.g.v. de inhuldiging van H.M. Koningin Beatrix -
Nederlands Koperensemble - Simon C. Jansen &
Dirk Klomp, orgel. Vista VRS 1802 - Prijs f 25,-

Oranjeconcert in de Grote- of St. Laurenskerk te
Rotterdam op 30 april 1980 - Kon. Zangver. „Rotte's
Mannenkoor" - Reinata Heemskerck - Harmonie S.H.V.
- Orgels. Vista VRS 1922 - Prijs f 25,-

Sander in triplo - Concert voor drie orgels - Sander
van Marion bespeelt de drie orgels in de Grote- of
St. Laurenskerk te Rotterdam - Kleurenalbum in vier
talen! Vista VRS 1921 - Prijs f 25,-

Deze LP's zijn verkrijgbaar of bestelbaar in uw
platenwinkel! Rechtstreekse bestellingen uitsluitend
door vooruitbetaling per giro. De verzendkosten
bedragen f 3,- per bestelling.

Grammofoonplatencentrum

„CANTO DI VANGELO"
2e Middellandstraat 30 - Rotterdam-Centrum.
Tel. 010-771461 - Giro 21.18.32.

**Aan één van Friesland's
mooiste meren, de Fluessen
LIGT „DE KUILART",**

- * **Bungalowverhuur**
met: zwembad, windsurfsteiger, sportveld
- * **Jachthaven**
speeltuin, recreatieteam, café-restaurant
- * **Camping**
wasserette, supermarkt en botenverhuur

Inl.: 05142-1606
8723 CG Koudum

ISOLERENDE BEGLAZING

D.G. DORDTSCHЕ GLASHANDEL B.V.

Kuipershaven 43-45 - Dordrecht - Tel. 078-137633 (4 lijnen).

vermindert

- energiekosten
- geluidsoverlast
- kans op beslagen ruiten

vermeerdert

- wooncomfort
- waarde van uw huis

en nu nog met subsidie

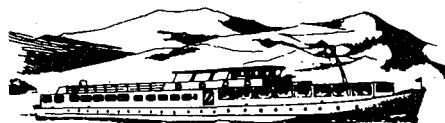
In voorraad: stalen kantoorkasten, stalen schrijfburo's, burostoelen, kantinetafels en -stoelen, magazijnstellingen, stalen wandrekken.

AVAC

Lage Kamp 3, Apeldoorn. Tel. 055-211500.

Geopend van 13.00 tot 17.30 uur en zaterdags van 9.00 tot 12.00 uur.

Varen op de Rijn met Rederij Feenstra!

Een bootreis betekent altijd genieten van het eerste ogenblik tot de laatste minuut. Genieten daar waar nog werkelijk rust en natuurschoon is: op het water. Een bootreis met Rederij Feenstra betekend dag en nacht verwend te worden door één van Neêrlands befaamste reders. Keuze uit volledig verzorgde 6-, 10- en 13- daagse reizen op gezellig ingerichte schepen naar:

RIJN, MOEZEL of NECKAR

Met alom gewaardeerde Nederlandse keuken aan boord. In onze reisgids vindt u een bussysteem voor de reis van en naar Arnhem.

Vraag onze reisgids 1980

rederij w. feenstra bv
RIJN-, MOEZEL- en NECKARREIZEN
KASTEELWEG 3 ROTTERDAM
TEL. 010 - 82 82 22

Wel beproefd ten dienste van God. Is dat jouw toekomst?

Daar komt dan wel het één en ander voor kijken. Aan een werker in Gods Koninkrijk worden hoge eisen gesteld door de mensen en door God. Daarom is een driejarige opleiding tot toerusting voor deze taak geen overbodige luxe. Als je jeugdwerker, zending, evangelist of godsdienstleraar wilt worden denk dan aan Vormingscentrum 'In de Ruimte'. Beproefde arbeiders zijn er nog veel te weinig. De spiksplinternieuwe brochure ligt voor u klaar. U vraagt en wij sturen!

'In de Ruimte', postbus 16, 3760 AA Soest. Tel: 02155-14018*

Als leem in de hand van de pottenbakker, zo zijt gij in Mijn hand. Jer. 18:6.

SPN Schitterend... die SPN-Sterrekening.

Zo plukt u de meeste vruchten van uw spaargeld. Op een Sterrekening ontvangt u een rente van maar liefst 9¼%*. Toch kunt u ten allen tijde over uw hele tegoed blijven beschikken. Maar u betaalt bij een eventuele opname dan wel 2% over het opgenomen bedrag. Wilt u uw geld dus niet zo lang vastzetten, dan kunt u beter een SPN-Renterekening of een SPN-Plusrekening nemen. Het is bovendien altijd mogelijk van deze twee spaarrekeningen bedragen over te boeken op een Sterrekening. En dat zonder enige aftrek. Het kan dus heel interessant en voordelig voor u zijn, om verschillende SPN-Spaarrekeningen tegelijkertijd te hebben. Het enige wat u nodig hebt om een SPN-Spaarrekening te openen is een Postgirorekening. Hebt u die niet, dan zorgen wij dat u er een krijgt. Bovendien krijgt u bij de eerste inleg nog f 7,50 van ons kado. Een goed begin dus.

* Rentewijzigingen voorbehouden.

Wilt u alles weten over sparen bij de Vakbondsspaarbank, stuur dan onderstaande bon volledig ingevuld aan Vakbondsspaarbank SPN, Postbus 321, 1000 AH Amsterdam. Wij zenden u dan per omgaande onze uitvoerige brochure alsmede de benodigde aanvraagformulieren.

BON voor f 7,50 gratis inleg

Stuur mij vrijblijvend alle gegevens over sparen bij de Vakbondsspaarbank.

Naam

Adres

Postcode en Woonplaats

Postrekeningnr.

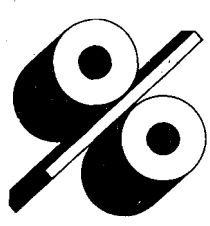
Ik heb geen postrekeningnr.

Nog twee aantrekkelijke spaarvormen van de Vakbondsspaarbank.

De Plus-Rekening.

Op de Plusrekening krijgt u een rente van 7¼%. Het wordt extra aantrekkelijk als u het bedrag langer dan een half jaar kunt laten staan. Bij opname betaalt u 1% rente over het opgenomen bedrag.

De Rente-Rekening.

Uw hele tegoed blijft altijd vrij opneembaar, en u maakt toch nog een rente van 6%.

de nederlander

Zomer-potpourri of de sabeldans om het kabinet-Van Agt

door drs. Gerard van Leyenhorst vice-voorzitter CDA-Tweede Kamerfractie

Deze „Nederlander” is het laatste nummer voor het zomerreces (4 juli verschijnt het volgende nummer weer). Men heeft dan onwillekeurig de neiging om nog even een groot aantal politieke nummers af te draaien: een soort potpourri van onderwerpen, die al of niet goed in het gehoor liggend toch een bekende klank hebben. Klanken, bekend niet alleen maar soms ook dreigend – als uit de Sabeldans van Katsjaturian. Ze rollen angstaanjagend, haast onweerstaanbaar over je heen. – Politiek gezien is dan thans het kabinet-Van Agt het lijdend voorwerp, dat dergelijke geluidsgolven te verduren heeft. Maar worden in deze dans ook de sabels getrokken tegen het kabinet en tegen zijn aanvoerder, die hoewel „voor de duvel niet bang” zij het wellicht voor een wijle, wel eens niet onver-

overbaar zou kunnen blijken te zijn?

Een potpourri bestaat uit een opeenvolging van bekende populaire melodieën, in politiek opzicht zijn de onderwerpen welke thans spelen niet minder be-

kend, zij het niet alle even populair: op sociaal-economisch terrein de koopkrachthandhaving, de topsalarissen, de aftrek van de hypotheekrente en dan natuurlijk de ombuigingen en het daarbij te voeren inkomensbeleid; voorts het vraagstuk van de abortus en nu ook weer – een bekende melodie – de olieboycot, zij het thans tokkelbaar op een snaar.

OLIEBOYCOT

Daar tussendoor is het CDA onweerstaanbaar onderweg naar 11 oktober: de dag van de fusie van ARP, CHU en KVP (en de groep rechtstreekse leden). Toch is er een wisselwerking met de actuele politieke gebeurtenissen; uiteraard zal men zeggen. Ook het concept-politiek programma dat eerdaags zal verschijnen zal natuurlijk inspelen op de actualiteit. Het is ook best mogelijk, dat het substantieel zal moeten worden bijgesteld wanneer het in het voorjaar van 1981 door het CDA-congres zal worden vastgesteld. Thans is het CDA-program van uitgangspunten in zijn laatste stadium van behandeling gekomen. Daarover handelde onder meer de Unieraad van zaterdag 14 juni jl. Belangwekkend was daarbij hetgeen zich afspeelde rondom het vraagstuk van de olieboycot van Zuid-Afrika. Wat was het geval? In artikel 27 van de ontwerp-tekst van dit programma stond te lezen: „Landen waarin mensen in het overheidsbeleid stelselmatig

worden ten achter gesteld, behoren in de wereldsamenleving op effectieve wijze te worden geconfronteerd met maatregelen waaruit de afwijzing blijkt.” Op weg naar het juni-debat over de olieboycot meende de commissie op grond van een ingediende amendement de woorden op „effectieve wijze” te moeten schrappen. De CH-Unieraad die dus zaterdag over dit rapport vergaderde, wees dit nieuwe voorstel af en sprak zich unaniem uit voor de oude tekst: alleen boycot als het effect heeft, dus geen eenzijdige boycot, alleen in internationaal verband! Een wel zeer duidelijk stellingname van de CHU vóór de Kamerbehandeling van afgelopen week.

Een en ander neemt niet weg, dat ook de Unie ernstig veronturust is over de huidige ontwikkelingen in Zuid-Afrika. Daarover bestaat met de voorstanders van een eenzijdig olie-embargo geen verschil van mening, het punt is evenwel of je de weg op moet van een getuigenispolitiek, welke geen enkele zakelijke inhoud heeft en welke ons in internationaal verband eerst onbereikbaar en vervolgens tot de risee van de internationale wereld maakt. En over de signaalfunctie gesproken: het feit dat Nederland bij geen enkel land medestanders aantrof, zelfs niet bij Denemarken en Ierland, doet niet vermoeden dat een dergelijk signaal tot navolging zal prikkelen.

Met o.a. de topsalarissen-kwestie (van hoge ambtenaren en politieke ambtsdragers) en de zaak van de hypotheekrente-aftrek is dit „zaakje” een van de charges geweest welke in de laatste maanden tegen het kabinet-Van Agt werden c.q. worden uitgevoerd. Charges die met het politieke bedrijf nu eenmaal gegeven zijn. Een fractie – ook een de regering steunende fractie – is daarmee nog de regering niet. In een parlementaire democratie behoudt iedere partij immers haar eigen plaats en verantwoordelijkheid. Echter, wanneer men daarbij sabelprikken uit-

deelt, is het niet van belang ontbloot te signaleren of er hierbij „bloed uit vloeit”; en of de felheid van de sabeldans dan tot bloedvergieten wettigt. Bij een onbehoedzame charge kan men ook zelf een soms moeilijk genezende kwetsuur oplopen. Daarop zal zeker een partij die zoveel ministers in dit kabinet heeft getild ernstig bedacht moeten zijn. Een en ander laat onverlet dat dit kabinet ook onder de huidige uiterst moeilijke omstandigheden zijn sociaal gezicht zal moeten laten zien. Tot nog toe heeft het een goed sociaal beleid gevoerd. O.a. via een duidelijk beleid met betrekking tot de topsalarissen en de inflatie neutrale belastingheffing zal het pakket voor 1981 voor de gehele bevolking aannemelijker kunnen maken. Een paar sabelprikken om het tot nog grotere veerkracht op te wekken kunnen daarbij stellig geen kwaad.

Wanneer de meesten onder ons straks opnieuw meehelpen om de toeristenbalans nog meer uit zijn evenwicht te brengen (trek naar het buitenland, waarom trekken we er in eigen land niet eens met de fiets op uit?), zullen onze bewindslieden (hopelijk missionaire en niet demissionaire) nog enkele zware weken werks te verrichten krijgen. Menselijkerwijs een haast niet op te lossen problematiek. Vooral daarom wensen we hen voor de nationale zaak heel veel sterkte toe.

Profiel van de CHU

(geschetst in CDA-perspectief)

Om met de laatste letter, de U, te beginnen: de Unie is ontstaan door een fusie van drie politieke groeperingen. Deze fusie heeft zich voltrokken in twee fasen: in 1903 verenigden de Vrij-Anti-Revolutionaire Partij en de Christelijk-Historische Kiezersbond zich tot de Christelijk-Historische Partij en in 1908 kwam door samenstelling daarvan met de Bond van kiesverenigingen op Christelijk-Historische grondslag in de provincie Friesland de Christelijk-Historische Unie tot stand.

De U van CHU is dus historisch verklaarbaar. Maar er zit meer aan vast. Het woord „partij” drukt verdeeldheid, het woord „unie” eenheid uit. De CHU streeft er naar, „heel het volk” te dienen; het is haar niet begonnen om het belang van een deel daarvan, ook niet om dat van het zogenaamde „Christelijke volksdeel”. Zo heeft zij in de schoolstrijd geijverd voor de bijzondere lagere school en tegelijk voor godsdienstonderwijs op de openbare. Een ander voorbeeld: tot 1979 is een CHU-er (wijlen de heer P. Houtsma, wethouder en Statenlid) voorzitter geweest van de Friese Maatschappij van Landbouw, terwijl tegelijkertijd een andere CHU-er (de heer T. Tolman, toen lid van de Tweede Kamer, nu van het Europese Parlement) deze functie bekleedde bij de afdeling Friesland van de Christelijke Boeren- en Tuinders-Bond.

Wat de H van het letterwoord CHU betreft: daarin komt een bepaalde mentaliteit tot uitdrukking, namelijk een historische geesteshouding. Prof. dr. P. Geyl geeft daarvan in zijn boek „Gebruik en misbruik der geschiedenis” (1956) de volgende

analyse: een kritische instelling, eerbied voor het leven en openheid voor de gevarieerdheid van de samenleving. Lijnrecht hier tegenover staat het radicalisme, waardoor bijvoorbeeld het nationaal-socialisme zich kenmerkte. Een kritische instelling? „Führer befehl, wir folgen!”. Eerbied voor het leven? „Endlösung der Judenfrage: Auschwitz”. Openheid voor de gevarieerdheid van de samenleving? „Gleichschaltung”: alle boeren in de „Landstand”, alle arbeiders in het „Arbeitsfront”, enz. Dat de CHU een historische geesteshouding heeft betekent, dat zij niets moet hebben van „ismen”, die daarvan gespeend zijn. Daar valt niet alleen radicalisme maar ook conservatisme onder; dit laatste vormt eveneens een dodelijke bedreiging, zij het niet met het mes maar met sterk water. Een historische geesteshouding impliceert verder: bereidheid om te luisteren naar anderen, zich niet presenteren als een stel stoere „mannenbroeders”, die het allemaal zo goed weten, voorzichtig zijn het het proclameren van opvat-

Vervolg op pagina 2

VOLGENDE WEEK GEEN NEDERLANDER

Volgende week vrijdag (27 juni) verschijnt het christelijk-historische weekblad „de Nederlander” niet. Het volgende nummer komt uit op vrijdag 4 juli.

„De Nederlander’ in de Eerste Kamer

Verleden week verschenen de „Handelingen” van de 24ste en 25ste vergadering van de Eerste Kamer (zitting 1979-1980). Deze vergaderingen, gehouden op 27 en 28 mei jl., waren grotendeels gewijd aan „Buitenlandse zaken.” In het daarover gaande beleidsdebat trad prof. dr. J. W. van Hulst, op als woordvoerder van de fractie van het CDA. Hier volgt een gedeelte van zijn redevoering:

„Mijnheer de Voorzitter. Ik kom thans te spreken over de NATO en het Warschau-pakt. In vraag 59 (uit het voorlopig verslag, K. d. V.) staat: „Zijn er naar het oordeel van de Minister voor ons land conclusies te trekken uit de in 1979 verschenen nota „The Successor generation” van „The International Communications Agency of the United States Government”? Zo ja, welke?” Het antwoord luidt: Een nota als bedoeld in de vraag is de Regering niet bekend. Navraag bij de betrokken Amerikaanse autoriteiten heeft geen nadere gegevens opgeleverd. Een bevreemdend antwoord.

In het weekblad van de CHU, de Nederlander, van 26 oktober 1979, heeft mijn fractiegenoot, de heer De Vries, een artikel gepubliceerd onder de titel „Jon-

geren en defensie,” dat geheel aan deze nota is gewijd. Het betreft hier een discussiestuk, afkomstig van een aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken van de Verenigde Staten van Amerika verbonden instelling, dat op 6 september 1979 te Washington is besproken, door een subcomité van de commissie voor onderwijs, culturele zaken en voorlichting van de Noordatlantische Assemblée. Tijdens de in oktober 1979 te Ottawa gehouden vergadering van de Noordatlantische Assemblée is een working group on the successor generation ingesteld, die op 26 en 27 februari jl. in Londen haar eerste vergadering heeft gehouden. Deze vergadering is geopend door Lady Young, de Minister van Onderwijs van het Verenigd Koninkrijk. Mijnheer de Voorzitter! Misschien zou het zo kunnen zijn dat de bewindslieden, als zij wederom een bepaald stuk niet kennen, niet onmiddellijk bij de Amerikaanse regering aankloppen, maar eerst eens informeren bij de CHU. Dat kan nog tot 11 oktober van dit jaar, wanneer de fusie plaatsvindt.”

De Minister van Defensie, mr. Scholten, die naast de Minister van Buitenlandse Zaken, dr. Van

der Klaauw, achter de regeringstafel zat, reageerde op dit laatste met de volgende interruptie: „De Lohman-stichting blijft na die datum in stand, naar ik meen, en dat wetenschappelijk bureau zal deze zaken ook wel in de gaten houden!” Professor Van Hulst, ad rem als steeds, antwoordde: „Dat moet dan een hele geruststelling voor de Regering zijn!”

Tot zover deze citaten uit de Handelingen van de Eerste Kamer d.d. 27 mei jl. De volgende dag eindigde de Minister Van der Klaauw zijn rede ter beantwoording van de door de Eerste Kamer gestelde vragen en maakte opmerkingen als volgt: „Ten slotte betuig ik heer Van Hulst gaarne mijn spijt over het antwoord dat hij kreeg op zijn vraag over de publikatie van het International Communications Agency. Het is duidelijk dat het antwoord onjuist was. Het berustte op een misverstand als gevolg van achteraf gebleken, onvoldoende informatie. Ik zeg de heer Van Hulst gaarne toe dat ik binnenkort met een naar ik hoop bevredigender antwoord zal komen. Ik heb verder mijn ambtenaren de instructie gegeven, voortaan zorgvuldiger de Nederlander te lezen.”

K. de Vries

Met het oog op Madrid

In 1975 is te Helsinki een „Conferentie over Veiligheid en Samenwerking in Europa” gehouden, waaraan 35 staten hebben deelgenomen: 33 Europese en 2 Noordamerikaanse (Canada en de Verenigde Staten). Van november 1977 tot maart 1978 vond in Belgrado een bijeenkomst van afgevaardigden van deze landen plaats ter toetsing van de naleving der afspraken, neergelegd in de slotakte van Helsinki (gedateerd 1 augustus 1975). Het resultaat was, vooral wat de handhaving van de rechten van de mens betreft, teleurstellend. Dit was mede te wijten aan het feit, dat er aan Westerse zijde onvoldoende vooroverleg was gepleegd.

In november van dit jaar begint te Madrid een tweede toetsingsconferentie. De voorbereiding daarvan is in volle gang. Het „Centrum Europese Veiligheid en Samenwerking” in 's-Gravenhage heeft een bijdrage geleverd door het organiseren van een conferentie, die op 30 en 31 mei j.l. is gehouden in het Europa Hotel te Scheveningen. Ik heb deze conferentie bijgewoond namens de Noord-Atlantische Assemblée (het zogenaamde NAVO-parlement), samen met de heer Jean Rémion, directeur van de commissie voor onderwijs, culturele zaken en voorlichting, waaraan een sub-comité voor de handhaving van de mensenrechten is verbonden.

Het zoeven genoemde Centrum (voorzitter: dr. A.C.A. Dake; directeur: de heer C.C. van den Heuvel; adres van het secretariaat: Van Stolkweg 10, Den Haag) is ongeveer anderhalf jaar geleden van start gegaan. Het

wordt van overheidswege gesubsidieerd, maar op bescheiden schaal: het jaarlijkse budget bedraagt een kwart miljoen. Toch ziet het Centrum kans elke week een overzicht (in het Engels) te verstrekken van de stand van zaken met betrekking tot de uitvoering van het Helsinki-akkoord. De heer Van den Heuvel en zijn medewerker de heer R. Weitzel putten de daarvoor benodigde informatie niet enkel uit Westerse maar ook uit Oost-europese bronnen (met medewerking van ambassades in Den Haag en relaties in de landen van het Warschaupact).

Voor de conferentie in Scheveningen waren behalve de heer Rémion en ik ook vertegenwoordigers uitgenodigd van de Raad van Europa (Straatsburg), „Radio Free Europe” (München), de „European Helsinki Group” (Zürich), de „Helsinki Review Group” (Londen) en de Amerikaanse „Commission on Security and Cooperation in Europe” (Washington). Elke afgevaardigde kreeg de gelegenheid een uiteenzetting te geven inzake het werk van de betrokken instelling. Daarna werd er gediscussieerd over het resultaat van Helsinki en de prognose voor Madrid. Tenslotte werd er een verklaring opgesteld, die drie punten omvatte:

1. Er bestaat behoefte aan een ruimer verspreiding van informatie en documentatie.
2. Aan de betrokken instellingen wordt voorgesteld, de oprichting van een „Information and Documentation Centre” in overweging te nemen.
3. Verdere praktische suggesties van het Centrum Europese Veiligheid en Samen-

werking met inachtneming van de in Scheveningen gevoerde discussies zijn welkom.

Tot zover deze samenvatting van een verklaring, waarmee alle vertegenwoordigers van de hierboven genoemde instellingen accoord zijn gegaan.

Een diepe indruk heeft op mij het werk van de Amerikaanse commissie gemaakt, die haar directeur, de heer S.G. Wise, had afgevaardigd. Deze commissie, die bestaat uit zes leden van de Senaat, zes leden van het Huis van Afgevaardigden en drie vertegenwoordigers van de Regering – constitutioneel een unicum – is opgericht in 1976. Zij houdt zich niet alleen bezig met controle op de naleving der in Helsinki gemaakte afspraken in Oost-Europa maar ook in eigen land. Dat blijkt uit het in 1979 door haar gepubliceerde rapport, getiteld „Fulfilling our promises: the U.S. and the Helsinki Final Act” (380 bladzijden). Geen van de andere 34 staten, die aan de conferentie in de Finse hoofdstad hebben deelgenomen, kan hieraan tippen; de Amerikanen hebben een schoolvoorbeeld van zelfcritiek gegeven.

Tot besluit een komische noot. Toen ik tijdens de discussie opmerkte, dat er in het Westen geen dissidenten-probleem bestond, vroeg de heer Van den Heuvel, of ik dat wel zeker wist! De aanwezige buitenlanders begrepen niets van deze reactie.

Wij hebben er beiden maar van afgezien, hun tekst en uitleg te geven

K. de Vries.

Een afscheid

Op 1 juni 1970 kwam de heer J. W. Oudshoorn als part-time medewerker in dienst van het Uniebureau, naar het zich liet aanzien voor niet al te lange tijd. Hij was toen n.l. reeds bijna 64 jaar.

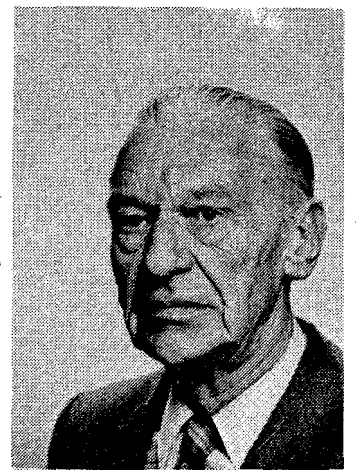
Het was zijn bedoeling om, na zijn pensionering als bedrijfsleider van een drukkerij, nog niet direct helemaal stil te gaan zitten doch zich gedurende enige tijd nuttig te maken en deel te hebben aan het maatschappelijk proces. In plaats van enkele jaren is dat uitgelopen op een periode van precies tien jaar, want 30 mei j.l. heeft hij afscheid genomen van zijn werk en van zijn collega's.

In het begin van 't jaar zag het daar nog niet naar uit, toen dacht hij er nog niet over zich terug te trekken en was hij voornemens om, althans nog een poosje, mee te gaan naar het nu nog in verbouw zijnde CDA-bureau. Ieder die hem kent vond dat niet vreemd, zijn leeftijd is hem niet zo aan te zien en wordt in de regel zo rond de zestig jaar geschat.

Doch na een periode van minder goede gezondheid, waarvan hij gelukkig thans weer geheel hersteld is, achtte hij thans toch de tijd gekomen om zijn taak te beëindigen, vandaar het bovengenoemde afscheid.

Geheel in overeenstemming met de persoon van de betrokkene en de sfeer van het Uniebureau is het een intiem en eenvoudig afscheid geworden. Een sfeervolle gebeurtenis waarbij de vertrekkende en zijn levensgezellen in het middelpunt stonden en waarnaast de collega's van het Uniebureau en de dames van de Savornin Lohmanstichting slechts de beide secretarissen van de Unie, drs. M. Smits de scheidende secretaris per 1 juni '80 en zijn opvolger G. C. de Groot als hooggewaardeerde vertegenwoordigers van de werkgever - de CHU - bij aanwezig waren.

Zo vond het afscheid plaats te midden van bloemen en planten, cadeau's (een boekwerk van de collega's en een atlas van het bestuur), een lekker hapje en een feestelijk drankje. De vertrekkende werd toesproken door de heer H. Lindenburg, de chef van het bureau, die veel herinneringen ophaalde van hetgeen de heer Oudshoorn en de spreker meegemaakt hebben in tien jaar die gekenschetst kunnen worden door een van de eerste tot de laatste dag prettige samenwerking, waarin haast ongemerkt heel veel gebeurd is, ook in het persoonlijke leven waarin de heer Oudshoorn het

lange tijd zeer moeilijk heeft gehad.

Wat het werk betreft passeerde veel de revue, beginnende bij de voor een tiental jaren nogal wat verwarrende ledenadministratie die grotendeels bestond uit een plank met stapels adresbandjes, ledenlijsten, mutatieformulieren, dozen en mappen met paperassen inclusief een niet gebruikt schaduw-ledensysteem. Uit deze wat chaotische bestanddelen groeide door de initiatieven van de heer Oudshoorn en vooral door het gebruik van zijn handen een steeds betere ledenadministratie - volmaakt bijna, voorzover althans een ledenadministratie dat kan zijn - met een apparaat dat het adresseren van de Ledencontactbladen bekorte van ca. 1 1/2 werkweek tot ca. 1 1/2 dag.

Daarna volgde de periode waarop - met alle daaraan verbonden bezwaren - het CDA en dus ook de CHU overging op computer-ledenadministratie met de daaraan verbonden massa formulieren, cijfertjes en streepjes die allen een bepaalde betekenis hebben.

En dat alles in de prettige sfeer die aanpakken mogelijk maakt en kenmerkend is voor het bureau waarvan de man- (en vrouw-)kracht immers steeds een minimum geweest is in vergelijking met andere partijen. Verder werd er nog gesproken door secretaris Smits en mevrouw E. Sleijser-Tegelaar van de Lohmanstichting die beiden met warme woorden afscheid namen.

En zo heeft het Uniebureau dan afscheid genomen van een actieve en prettige medewerker die precies tien jaren schier onopvallend een heel groot stuk werk verricht heeft en daarmee gaarne nog enige tijd mee doorgaan zou zijn. Wij zullen hem erg missen in het nu wat verstilde bureau. We wensen hem nog heel veel goede jaren toe.

Vervolg van pagina 1

tingen tot „beginselen”. Dit alles verklaart, waarom de CHU nooit „leiders” heeft gekend en altijd wars is geweest van partijdiscipline en fractiedwang. Bij de oprichting van de Unie in 1908 zei de eerste voorzitter, jhr. mr. A. F. de Savornin Lohman: „Wij moeten de vrijheid van discussie behouden, mits wij één blijven op de hoofdzaak, het fundament”. Typerend is, dat het Christelijk-Historisch weekblad „De Nederlander” geen partij-orgaan is, maar uitgaat van de onafhankelijke stichting „Uniepers”. Van „fundament” gesproken; dat wordt aangeduid door de eerste letter, de C van „Christelijk”. Allereerst moge ik er op wijzen, dat deze niet los staat van de tweede, de H; „Christelijk” en „Historisch” zijn verbonden door een koppelteken. Terecht zegt de Engelse historicus Herbert Butterfield in zijn boek „De God der geschiedenis”, de in 1966 verschenen Nederlandse vertaling van „Christianity and History” (1949): „Het christendom (is) een historische godsdienst in de bijzondere, letterlijke betekenis van het woord - het confronteert ons met leerstukken die tegelijkertijd historische gebeurtenissen en historische interpretaties zijn” (blz. 9). Het in 1967 verschenen boek „Klare wijn”, een publicatie van de Generale Synode der Nederlandse Hervormde Kerk, zegt van de heilsgeschiedenis, dat deze „als een staalraad (loopt) door alles wat verder in de Bijbel te vinden is” (blz. 102). En prof. dr. G. C. van Niftrik vestigt er in zijn in 1966 verschenen werk „De vooruitgang der mensheid” de aandacht op, dat „de heilsgeschiedenis . . . niet een geschiedenis naast de gewone geschiedenis” is: „In deze heilsgeschiedenis is de „gewone” geschiedenis opgenomen” (blz. 265/

266). Niet voor niets wordt in het Kerstevangelie keizer Augustus genoemd (Lucas 2 : 1).

Maar er is meer: het Christelijk geloof geeft zin aan de geschiedenis. De opstanding is het teken van Christus' overwinning. Hem is gegeven alle macht in hemel en op aarde. De historie is een zinloze kringloop, maar gericht op een doel: een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, waarop gerechtigheid woont. Het is waar: „Uw Koninkrijk kome” is een bede, maar het is ook waar, dat Christus mensen wil gebruiken om daarvan tekenen op richten. Ook de staat is, naar het woord van prof. Van Niftrik, „een functie in het heilshandelen Gods met deze wereld” (blz. 217).

Tot zover deze schets van het profiel van de CHU. Sinds 1975 maakt de Unie deel uit van een federatie: het CDA Artikel 2 van de in het jaar vastgestelde statuten bepaalt: „Het CDA aanvaardt het Evangelie als richtsnoer voor het politieke handelen”.

Op 11 oktober a.s. zal de federatie van de KVP, de ARP en de CHU plaats maken voor een fusie. Met het oog daarop is in 1979 een „ontwerp-tekst van het program van uitgangspunten van het Christen Democratisch Appèl” gepubliceerd met als titel „De politieke overtuiging van het CDA”. Artikel 1 begint als volgt: „Het CDA acht het Bijbels getuigenis van Gods beloften en geboden van beslissende betekenis voor mens, maatschappij en overheid”. Deze tekst is nagenoeg letterlijk overgenomen uit artikel 1 van de „beginselverklaring” aan het begin van het in 1970 vastgestelde program van de CHU. Men oordele: „De Christelijk-Historische Unie acht het bijbels getuigenis van Gods beloften en geboden van beslissende betekenis, zowel voor de overheid als voor mens en maatschappij”.

Ik hoop, dat het CDA een politieke groepering zal worden, die zich kenmerkt door ruimte, openheid en gehoorzaamheid.

Ruimte naar binnen. Na de fusie zal het CDA grotendeels bestaan uit ex-KVP-ers, ex-ARP-ers en ex-CHU-ers. Het verschil tussen deze drie soorten CDA-ers zal nog jaren zo niet zichtbaar dan toch voelbaar blijven. De CHU, zelf een fusie-produkt, heeft dat ervaren. Eén voorbeeld: hoewel de „Friese Bond” 72 jaar geleden is opgeheven, zijn er nog steeds „Fries-Christelijk-Historischen”. Laten de gewezen KVP-ers, ARP-ers en CHU-ers elkaar ook na 11 oktober a.s. de ruimte geven. In dit verband zou ik de wens willen uitspreken, dat er na het opheffen van „Politiek Nieuws”, „Nederlandse Gedachten” en „de Nederlander” een CDA-weekblad komt, dat geen partijorgaan is maar een onafhankelijke positie heeft.

Het CDA zal zich behalve door ruimte naar binnen ook moeten kenmerken door openheid naar buiten. Hiermee bedoel ik, dat het bereid moet zijn tot samenwerking met andere democratische partijen. Polarisatie dient te worden afgewezen; op noord- en de zuidpool wonen geen mensen; de bewoonbare wereld ligt tussen de polen in. Er mag ook geen sprake zijn van lonken naar links of naar rechts; dat is onverenigbaar met de gewenste openheid naar alle kanten in 's lands belang. Tenslotte: gehoorzaamheid naar boven. Bij dit laatste denk ik aan het Evangelie, dat niet alleen beloften maar ook geboden bevat. Alleen door ernst te maken met deze gehoorzaamheid kan het CDA iets waar maken van de C in zijn naam.

K. de Vries

* Deze beschouwing werd ook gepubliceerd in het Friesch Dagblad van 29 mei jl.

Grondpolitiek

„Grondeigendom en grondbeheer - een opdracht voor individu en gemeenschap”

rapport over voorkeursrecht, onteigening, waardebeoordeling van grond, herverkoop en erfpacht.

publikatie van de politiek-wetenschappelijk instituten van KVP, ARP en CHU.

30 pag., f 3,75 (inclusief verzendkosten)

Bestellingen:

- giro 604500 t.n.v. Savornin-Lohmanstichting, Den Haag.

Kanttekeningen bij Puchingers studie over de kabinetsformatie 1925-1929

Een historicus in de ban van zijn bronnen

Wanneer een historicus materiaal gaat bestuderen waaruit nog niets, of nauwelijks, is gepubliceerd, loopt hij het gevaar geheel in de ban te raken van zijn onderzoek. Het vooruitzicht door openbaarmaking van nieuwe gegevens een positieve bijdrage aan de geschiedschrijving te kunnen leveren, bezorgt hem een haast permanent gevoel van opwinding. In die gemoedstoestand begeeft hij zich op een - vaak lange - weg vol wetenschappelijke voetangels en klemmen die zijn toekomstig werk negatief kunnen beïnvloeden.

Een van de moeilijkste vragen waarvoor de onderzoeker zich bij het samenstellen van zijn boek ziet gesteld, is de selectie van het nog onbekende bronnenmateriaal. Ook het onlangs verschenen tweede deel van „Colijn en het einde van de coalitie”; de geschiedenis van de kabinetsformaties 1925-1929, van dr. G. Puchinger draagt de sporen van deze worsteling.

Puchinger heeft de bewonderenswaardige taak op zich genomen de kabinetsformaties tussen beide wereldoorlogen te beschrijven. In 1969 verscheen - als dissertatie - het eerste deel. Hierin kwamen de formaties van 1918, 1921, 1922 en 1923/24 (Vlootwetcrisis) aan de orde. In het thans uitgekomen tweede deel behandelt hij de formaties 1925-1929. Het hoofdbestanddeel vormt de beschrijving van de voorgeschiedenis en de ontwikkeling van de Vaticaancrisis, die van 10 november 1925 tot 5 maart 1926 duurde. Dit jongste werk van Puchinger toont alle negatieve en positieve kenmerken die de publikatie van een zo breed opgezette studie ons kan bieden. We zullen dit met enkele voorbeelden toelichten.

MONOPOLISERING

Elk hoofdstuk van dit boek is voorzien van een omvangrijk notenapparaat. Hierin zijn de relevante

bronnen - voornamelijk notulen en brieven - weergegeven. Puchinger delecteert daarbij echter nauwelijks maar neemt alle geraadpleegde gegevens stukken vrijwel integraal op. Hij lijkt gedreven door de wens om alle beschikbare gegevens als eerste in de openbaarheid te brengen. Hoe begrijpelijk - en menselijk - dit ook is; er zit een groot nadeel aan. Zolang het in deze serie aangekondigde derde deel - over de kabinetsformaties in de periode 1933-1939 - nog niet is verschenen, zal Puchinger collega-historici veelal de lust ontlenen om enige parlementair historisch onderzoek over het interbellum (de periode 1918-1940) aan te vangen.

Eenzelfde verschijnsel zien we ten aanzien van de studie over de Tweede Wereldoorlog. Hier zwaaien de facto dr. L. de Jong en zijn medewerkers van het RIOD de scepter zolang De Jong zijn werk nog niet heeft voltooid. Met andere woorden: Puchingers aanpak leidt er toe dat hij - gewild of ongewild - een breed onderzoeksterrein voor zich monopoliseert. In het hier besproken werk zijn daar enkele markante voorbeelden van te vinden.

Zo vermeldt Puchinger niet de vindplaats van de archieven die hij heeft geraadpleegd. Een ongebruikelijke handelwijze bij een historische publikatie, die hij ook in zijn dissertatie toepaste. In diverse reacties werd hierover toen verwondering uitgesproken. Puchinger heeft hierin echter geen aanleiding gezien om thans wel de vindplaats van de door hem gebruikte archieven in een bijlage aan te geven.

In dit opzicht lijkt de vrees van elke actieve historicus dat een collega een studie publiceert, betrekking hebbend op een terrein waar hij zijn onderzoek nog niet heeft afgerond, bij Puchinger tot een Freudiaanse reactie te leiden.

ONEVENWICHTIGE CONSTRUCTIE

Voorts bevat het boek geen opgave van voor het behandelde onderwerp relevante literatuur. Puchinger lijkt geheel in de ban geraakt te zijn van zijn bronnenmateriaal. Dit is naar mijn mening ook de oorzaak van een constant aanwezige spanning in de constructie van dit boek. Puchinger wil zowel de rol van Colijn in de periode 1918-1939 beschrijven, als het verloop van de kabinetsformaties in het interbellum. Daarbij is het accent op de formaties gevallen, hoewel de titel van het boek, de suggestie wekt van het omgekeerde. De beschouwingen over Colijn zijn echter zowel in dit boek als in het eerste deel te fragmentarisch gebleven. Voorshands betwijfelen we of Puchinger er in zal slagen in het derde en laatste deel deze fragmentarische aanpak te doorbreken.

POSITIEVE ASPECTEN

Tot nu toe hebben we enkele negatieve aspecten van dit boek naar voren gebracht. Wat zijn nu de positieve elementen van Puchingers arbeid aan deze studie? „Colijn en het einde van de coalitie” deel 2 ontleent zij grote betekenis aan de zorgvuldige beschrijving van de formaties tussen 1925 en 1929. We krijgen achtereenvolgens een overzicht van de gebeurtenissen tijdens de formatie na de verkiezingen van 1925, toen de moeilijkheden rond het gezantschap bij het Vaticaan reeds hun schaduwen vooruit wierpen; de langdurige Vaticaancrisis, volgend op de aanvaarding van het amendement-Kersten; en de formatie van het kabinet-Ruijs de Beerbrouck na de verkiezingen van 1929. Tot nu toe waren de gegevens over deze formaties schaars. „Het Jongste Verleden” van Oud beschikten we slechts over enkele studies gebaseerd op een beperkt bronnenonderzoek; en voorts - niet te vergeten - een aantal scripties. Puchinger biedt thans een

samenhangende beschrijving gebaseerd op alle momenteel beschikbare bronnen. Voor alle volgende beschouwingen over de hier behandelde formaties is hij - ook als men geneigd zou zijn sommige van zijn conclusies niet te delen - een onmisbare gids. **Voor lezers uit CH-kring is dit boek vooral interessant omdat CHU-politici in de hier beschreven periode een belangrijke rol hebben gespeeld. Tijdens de Vaticaancrisis trachtte De Visser geruime tijd - tevergeefs - een kabinet te formeren. Zijn optreden bracht ernstige wrijving met de CHU-Tweede-Kamerfractie. Tenslotte slaagde jhr. De Geer er in op basis van een niet-gepubliceerde opdracht de crisis te beëindigen door de vorming van het zogenaamde intermezzokabinet.**

Van deze formatie-De Geer die zich na een kabinetcrisis van vier maanden binnen enkele dagen, in het diepst geheim voltrok, was tot op heden praktisch niets bekend. Puchinger komt tot een reconstructie voornamelijk op basis van gegevens uit een onderhoud met De Geer in 1951 en een bespreking die hij in 1972 had met dr. J. Donner, die als minister van justitie in dit kabinet optrad. Hij heeft dit boek aan dr. Donner opgedragen.

Andere tot nu toe onbekende gebeurtenissen waarover Puchinger ons informatie verschaft, zijn onder meer de formatie-Limburg tijdens de Vaticaancrisis en de wrijving tussen Heemskerk en Colijn toen de AR-Tweede-Kamerfractie in 1929 Colijn als voorzitter verkoos boven de oudere Heemskerk, die van 1925-1929 als voorzitter was opgetreden. De balans opmakend willen we ondanks onze hiervoor gemaakte kritische kanttekeningen, deze recensie niet beëindigen zonder Puchinger geluk te wensen met de verschijning van dit werk.

Uitgeverij Kok, Kampen verdient waardering voor de uitgave van dit omvangrijke en op een relatief kleine kring van geïnteresseerden in de parlementaire geschiedenis gerichte, boek.

H. van Spanning

Dr. G. Puchinger: „Colijn en het einde van de coalitie”, deel 2, de geschiedenis van de kabinetsformaties 1925-1929; uitg. J. H. Kok, Kampen, 900 pagina's en register. Prijs: f 185,-.

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter; A. Buntmsma, drs. M. Smits, drs. A. J. van Dulst; Wm C. de Kruijff; D. Rebel; Drs. H. van Spanning; Drs. G. van Leijenhorst; Govert Veldhuizen en mevrouw E. Sleyser-Tegeleer

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema; Dr. E. Bleumink, Prof. Dr. J. W. van Hulst; Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES
Postbus 33822
2503 BC 's Gravenhage

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van nieuwe abonnees, advertenties, adresveranderingen, weekblad:

Stichting „Uniepers”
Van Deventerlaan 49,
2271 TV Voorburg,
tel. 070-861520
(uitsluitend overdag)

Abonnementenprijs f 30,- per jaar.
Vooruit te voldoen op postrekening 70154.
Voorburg t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U. Postbus 67
3770 AB Barneveld.
Telefoon (03420)-16141.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR HIST UNIE, Wassenaarseweg 7
2596 BC 's Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander” te zenden aan:
Bureau CHU,
Wassenaarseweg 7
2596 BC 's-Gravenhage
Telefoon (070) 244516.

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de De Savornin Lohmanstichting is 070-246791.

Van Leyenhorst en Van Weezel naar Israël

Op uitnodiging van de Israëlische Regering zullen de Kamerleden Van Leyenhorst en Gualthérie van Weezel van maandag 16 juni tot maandag 23 juni een bezoek brengen aan Israël. Naast een bezoek aan onder meer de Golan Hoogvlakte, de Westelijke Jordaanoever, Jericho en Bethlehem, zullen de Kamerleden gesprekken voeren met leden van de Knesseth, de Israëlische Regering en met oppositievertegenwoordigers (o.m. de oud-ministers Peres en Rabin). Tevens hopen de heren Van Leyenhorst en Van Weezel een gesprek te kunnen voeren met de afgetreden Minister van Defensie Weizmann.

Veen (6-3) en drs. H. Eversdijk (18-3). Na inleidingen van ca. 20 tot 30 minuten volgde een discussie in kleine groepen van ca. een uur, gevolgd door een rapportage in de grote groep met beantwoording door de inleiders en daarop aansluitende gelegenheid vragen te stellen. Men meldt ons een opkomst van ca. 30 tot 40 per bijeenkomst te Alblasserdam en van ca. 40 deelnemers te De Lier. De Kamerkringvoorzitter en het drietal consultants (ir. W. O. van Middendorp - Statenkring Dekft -, mevr. drs. A. J. Bakker-Osinga - statenkring Dordrecht - en mevr. A. S. M. van den Berg-Riet - statenkring Ridderkerk) kunnen daardoor terugzien op een geslaagd seizoen. Gaarne met deze onze hulde en dank voor de genomen initiatieven.

De CHU is nog helemaal de Unie

door: Gerard van Leyenhorst

„De Unie waarin we ons thuisvoelen ...” onder deze kop schreef Aad van Dulst vorige week een bijdrage in de Nederlander. Zo zal ook het boekje heten, dat een maand voor het fusiecongres zal verschijnen. Nu zou ik er aan toe willen voegen: „De CHU is nog helemaal Unie,” en daarbij doel ik op de Unieraadsvergadering van jongstleden zaterdag toen het CDA-rapport Politieke Uitgangspunten werd besproken.

Treffend was hoezeer bleek, dat de Unieraad aan zijn uitgangspunten aangaande de overheid, de kerk in het volksleven, de zondagsrust, het gezin enz. wenst vast te houden. Met name de plaats van de overheid - als dienseresse Gods - zit ons hoog. Immers, wanneer de christelijke politiek geen theocratische noties meer in zich draagt, staat het er m.i. met de christelijke politiek slecht voor. De Unieraad, heeft dit goed begrepen en via zijn

amendering ook tot uitdrukking gebracht. Mijn voorstel om een wijziging aan te brengen in het artikel van de „andere samenlevingsvormen” (namelijk om hun rechten en plichten niet „vergelijkbaar” - met het huwelijk - maar „passend” te doen zijn) haalde het niet met 20 tegen 21 stemmen. Daar nu evenwel is gebleken hoe sterk deze zaak leeft, zal men m.b.t. de uiteindelijke formulering (en toelichting) hierop uiter-

mate aiert moeten zijn. Op 27 en 28 juni zal er een conferentie worden gehouden om de definitieve tekst van het program van uitgangspunten vast te stellen. Hieraan nemen ook 15 Unieleden deel. Dan zal de CHU blijken in welke mate de beginselen van de CHU hun neerslag zullen vinden in „de politieke overtuiging” van het CDA. Zoals ik al zei, vooral de plaats van de overheid zal daarbij centraal moeten staan!

Het is wat stil geworden ...

rondom de activiteiten van de Stichting Kader- en Vormingswerk CHU. De oorzaak daarvan is niet dat de Stichting ingeslapen is, doch dat vrijwel uitsluitend taken verricht worden in het grotere verband van het CDA Vormings- en Scholingswerk. Dit geldt zowel voor het centrum in Den Haag als voor de medewerkers in de lande, vrijwillige medewerkers (officieel thans vormingsconsultanten) genaamd die sinds enkele jaren hun

steentje bijdragen en zich daarvoor veel moeite en inspanning getroosten. Deze nijvere medewerkers verrichten hun taak in de regel enigszins in de schaduw, zodat het voor de meeste CHUers wel vrijwel onbekend zal zijn dat er in ongeveer de helft van de 18 Kamerkringen CH-vormingsconsultanten (één per Kamerkring) actief zijn. Eén Kamerkring maakt hierop een uitzondering en wel Dordrecht waar dit werk enkele jaren geleden min of meer groot-

scheeps werd aangepakt en vooral ook sterk gestimuleerd is en wordt door de actieve Kamerkringvoorzitter, de heer L. de Snayer. De Kamerkring omvat een drietal Statenkringen t.w. Delft, Dordrecht en Ridderkerk die ieder over een eigen consultant beschikken die bij grotere projecten de handen ineen slaan. In het seizoen 1979-'80 dat thans bijna voorbij is is gewerkt aan twee grote projecten die beide een verheugende belangstelling getrokken hebben, mede

omdat men hiervoor medewerkingen gevraagd en verkregen heeft van vooraanstaande figuren uit de CHU. Eind 1979 werd in een drietal bijeenkomsten te Alblasserdam gehouden op 16 oktober, 8 november en 15 november het CDA-rapport „Plichten & Perspectieven” behandeld en begin 1980 ook weer in een drietal bijeenkomsten, ditmaal gehouden te De Lier op 28 februari, 6 maart en 18 maart het Program van Uitgangspunten van het CDA. De inleiders waren dr. W. Aalders (16-10), prof. dr. J. W. van Hulst (8-11), mr. C. van Veen (15-11), drs. G. van Leijenhorst (28-2), nogmaals mr. C. van

CDA-fractie Eerste Kamer:

Buitenlands beleid regering verdient steun

Enkele aandachtspunten lichtend uit de inbreng van de CDA fractie in de Eerste Kamer, bij monde van haar voorzitter, prof. dr. J. W. van Hulst, citeren wij uit de behandeling van het buitenlands beleid en de NATO op 27 mei j.l. het volgende:

MENSENRECHTEN

„De Nederlandse regering is wel degelijk mede-verantwoordelijk voor het zoeken van een definitieve oplossing voor de onbeschrijflijke ellende op Oost-Timor. Sinds 1975 (Indonesische invasie op Oost-Timor) behartigt Nederland de Portugese zaken in Jakarta en draagt aldus medeverantwoordelijkheid voor een mogelijke oplossing”. In dit verband vraagt de CDA fractie naar de mening van Minister v.d. Klaauw over rechtstreekse contacten tussen Portugal en Indonesië, zoals door Portugal bepleit, teneinde humanitaire problemen op te lossen. „Laat voorts” zo vraagt de fractie „de Indonesische regering voldoende voedseltransporten toe om b.v. in Lospalos en Malania de bevolking van de hongerdood te redden? „Ik vind het best”, aldus prof. Van Hulst „dat Nederlandse bewindslieden, inclusief de

Minister President geregeld Jakarta bezoeken. Met de hulpverlening aan dat land heb ik geen problemen. Maar wij dienen wel onze vriendschap op het spel te zetten als het systematisch uithongeren van een bevolkingsgroep niet onmiddellijk beëindigd wordt. De verhouding Nederland-Indonesië moet eigenlijk een model zijn voor hetgeen ons land met en in een bevriend land kan bereiken als de mensenrechten in het geding zijn. Inmiddels is het huiveringwekkend, wat er in Oost en West momenteel op de wereld plaatsvindt. Wij denken aan Sacharow, Sjtsjaranski, aan de dissidenten van het eerste uur: Alexander Lavoet, Mart Nikloes, Josif Diadkin; ze zijn pas weer gearresteerd. En aan religieuze leiders als Vladimir Poresj en Alexander Ogorodnikov; de lijst van namen van hen, die uit Moskou weggezuiverd worden, is eigenlijk oneindig. En wij vragen ons af: wat moeten wij in Gods naam nog op de Olympische Spelen doen? Laat men er maar een aangeklede Spartakiade van maken. Mijn fractie is hierin volstrekt unaniem”. Sprekend over Suriname zei de voorzitter van de CDA fractie: „Over de mensenrechten in Suriname kunnen wij, na de behandeling in de Tweede Kamer, kort zijn. Wij moeten niet onmiddellijk dreigen met inhouden van onze hulp. Maar als men met een bepaalde trots en bij herhaling op de televisie laat zien, hoe men

lijfstraffen invoert en toepast, dan kunnen wij de ogen niet sluiten. De dood van Frits Ormskerk is nog steeds een mysterie. Over de beschuldiging aan het adres van het Tweede Kamerlid Pronk moeten wij het rechte weten; en als de beschuldiging een leugen is, moet hij van elke blaam gezuiverd. Wat de hulpverlening aan Suriname en andere landen betreft: mogen wij misschien, op zeer bescheiden schaal, voorwaarden stellen t.a.v. de bestuursvorm van zo'n land? Is het werkelijk onaanvaardbaar dat steun aan ontwikkelingslanden gebonden wordt aan een minimum-eis t.a.v. een democratisch bestuur?”

PLO

De CDA fractie in de Eerste Kamer beoordeelde ook de houding van de Nederlandse regering t.a.v. de PLO en Israël. Zich kritisch uitend over de zgn. opwaardering van de Nederlandse contacten met de Arabische wereld en de PLO zei prof. Van Hulst o.m. „Mijn fractie heeft ieder jaar gepleit voor de rechten van het Palestijnse volk, en dat doen wij ook nu. Mijn fractie verlangt van de Israelische regering een flexibele houding tegenover Egypte, om tot een duurzame vrede te geraken. Wij verwachten dat de offers, die speciaal Israël daarvoor moeten brengen, worden gecompenseerd door absolute garanties wat de existentie van de staat Israel betreft.

En natuurlijk verwachten wij in dit debat een duidelijke verklaring van de Nederlandse regering. Is de regering met ons niet van oordeel, dat alle toenaderingen van het Westen t.a.v. de PLO, en dat ook het vriendelijke gebaar dat deze Minister tegenover de PLO heeft gemaakt (door te verklaren dat het PLO-handvest niet zo ernstig genomen moet worden als er letterlijk aangegeven is) en door woordelijk te verklaren: „het is waar dat de PLO zich vroeger van terreur als wapen bediende, dat is nu duidelijk veranderd”, op geen enkele wijze door de PLO is gehonoreerd. En dat na de uitspraken van deze Minister de terreur zelfs in hevige hand is toegenomen. En als laatste vraag over dit onderwerp: in zijn antwoord aan het Tweede Kamerlid Nijhof van 6 mei, maakt de Minister een scherp onderscheid tussen de officiële PLO en de haar verwante splintergroeperingen. Kan de Minister één uitspraak van de PLO citeren, waarin deze b.v. de misdadige aanval van zgn. splintergroepen op Misgar Am op 7 april heeft afgekeurd?”

NAVO

„De CDA fractie zal” zo uitte zich de CDA woordvoerder samenvattend over de NAVO „met grote nauwkeurigheid volgen op welke wijze de Nederlandse Regering in de NATO manoeuvreert. Want ieder weet hoe uiterst gevoelig de NATO-Warschau-verhoudingen onder ons

volk liggen. En met name bij de kerken. Voor mijn fractie is er geen reden om, door een tekort aan vertrouwen, de bewindslieden voor de voeten te lopen. Wie de vrede wil, bevrijde zich niet ten oorlog, maar neme het recht in acht. Wie het recht niet in acht neemt, noopt anderen het recht te verdedigen”.

BELEID

„De conclusie van mijn fractie” zo besloot prof. Van Hulst zijn beschouwing „kan geen andere zijn dan dat dit beleid steun verdient. Er is voldoende activiteit en inventiviteit ontwikkeld om ons vertrouwen te schenken. Wel verwachten wij op de thans gestelde kritische vragen, speciaal t.a.v. de PLO een bevredigend antwoord. De wereldsituatie is inderdaad zorgwekkend en soms hyperchaotisch; Argentinië, dat al wat socialistisch is met uitroeiing bedreigt, krijgt van de Sowjet-Unie verrijkt uranium.

Brazilië beschikt straks over de atoombom; Zuid Afrika en Israël blijven hierin niet achter; China neemt kernproeven. Over de gehele wereld miljoenen vluchtelingen, martelingen, executies; er is honger, ziekte, analfabetisme etc. Het is een zwarte verantwoordelijkheid voor de bewindslieden om vanuit Nederland een buitenlands beleid te voeren. Wij wensen hen wijsheid om deze taak naar eer en geweten te volbrengen”.

Europese inpressies vanuit Brussel

door: Teun Tolman, lid van het Europees parlement voor de EVP

Geén crisis

De spannende dagen zijn weer voorbij. Er is overeenstemming over de financiën. Dit sleutelprobleem is nu opgelost. Daardoor was de landbouwprijzenproblematiek geen probleem meer. En ja, het schapevlees kan nog wat moeilijkheden veroorzaken. Hopelijk komen we nu weer in een stroomversnelling. Nu de begroting nog en dan kunnen we de zomer met een rustig hart tegemoet zien.

Spanje:

Ditmaal veel aandacht voor Spanje. Voor velen het land van de zon en de sinaasappelen. Voor de derde maal bracht een delegatie van de Cortes een bezoek aan de Gemeenschap. Deze keer vonden de besprekingen in Brussel plaats. De „armoede” van de Gemeenschap manifesteert zich op duidelijke wijze. Geén geld voor een tegenbezoek! Zodoende zijn we continu gastheer. Enkele bijzonderheden doe ik u toekomen: Het belangrijkste onderscheid is dat Spanje een groter grondgebied heeft dan Griekenland en Portugal, een talrijker bevolking en een omvangrijkere volkshuishouding. Spanje zou het op een na grootste land van de Gemeenschap zijn, het heeft een bevolking van 36 miljoen inwoners en het zou in de Gemeenschap in de industriële sector de vijfde plaats innemen. Nog opmerkelijker is wellicht dat Spanje de tiende industriële macht ter wereld is. Enkele Spaanse industriële sectoren, zoals de scheepsbouw, leggen zowel op het vlak van de Gemeenschap

alsook op wereldniveau relatief gezien nog meer gewicht in de schaal. Ook de inflatie gaat Spanje niet voorbij. Onderstaand staatje geeft u een inzicht. Toch slaat Spanje daarin niet zo'n slecht figuur.

	1970-'75	1975-'78	1970-'78
Bondsrepubliek Duitsland	+ 36	+ 8	+ 46
België	+ 37	+ 8	+ 48
Nederland	+ 37	+ 15	+ 58
Frankrijk	+ 49	+ 18	+ 77
Denemarken	+ 62	+ 21	+ 96
Spanje	+ 66	+ 54	+ 155
Griekenland	+ 92	+ 40	+ 170
Verenigd Koninkrijk	+ 89	+ 53	+ 189
Ierland	+ 92	+ 52	+ 192
Italië	+ 94	+ 55	+ 201
Portugal	+ 74	+129	+ 253

Ontvolking van het platteland is ook een verschijnsel wat men in Spanje kent. In regionaal opzicht vertoont de Spaanse economie een uiterst heterogene structuur. In de vier meest ontwikkelde regio's Viscaya, Madrid, Guipuzcoa en Barcelona, die 4% van het Spaanse grondgebied uitmaken, zijn 28,5% van de bevolking, 39% van het BBP en 43% van de industriële productie geconcentreerd. Deze gebieden, waarvan het BBP per hoofd van de bevolking circa 75% van het EG-gemiddelde bedraagt, trekken in het kader van een snel bevolkingsconcentratieproces steeds meer mensen aan uit de arme regio's van Spanje- een ware landexode. De arme regio's van Spanje in het binnenland en aan de grens met Portugal dreigen daarentegen wegens de ge-

ringe landbouwproductie ontvolkt te raken. De werkloosheid is meer dan een conjunctureel verschijnsel. Ook is er sprake van een snelle bevolkingsgroei. De gevolgen van de internationale economische crisis hebben in Spanje de

ringel landbouwproductie ontvolkt te raken.

werkloosheidscijfers in de laatste jaren op alarmerende wijze in de hoogte doen snellen. Eind 1979 had Spanje meer dan 1,1 miljoen of 9% geregistreerde werklozen. Het feit dat de werkgelegenheid sneller is achteruitgegaan dan de werkloosheid is toegenomen, wijst bovendien op een aanzienlijke verborgen werkloosheid. Tenslotte enkele belangrijke landbouwgegevens:

1. Het grotere aandeel van de landbouw in de Spaanse economie in vergelijking met de Gemeenschap (8,9% van het BNP tegenover 4,4%; 21% van de beroepsbevolking in de landbouw werkzaam tegenover 8% in de Gemeenschap);
2. De aard van de landbouwproductie: Spanje produceert vooral vers en verwerkt fruit

- en groenten, wijn, olijfolie, tabak, katoen, harde tarwe, schapen en geiten, terwijl de productie van typisch Noord-europese produkten zoals melk- en zuivelprodukten, voor voedergranen, suiker, rund-, kalfs- en varkensvlees minder belangrijk is;
- 3. Het hoge percentage van de totale uitvoer van landbouwprodukten zoals citrusvruchten (voor Spanje 23%);
- 4. De zwakke landbouwstructuur, d.w.z. tekort aan water, geringe omvang van de bedrijven, onvoldoende mechanisatie, heuvel- of berggebieden die een groot gedeelte van het land beslaan.
- 5. Het economisch nivo, levensstandaard, inkomen per hoofd en BNP liggen lager dan in de Gemeenschap, ergens tussen die van de ontwikkelingslanden van de mediterrane bekken en de landen van Noord-Europa.

Extra zitting:

Eind juni zal er nog een extra zitting worden ingelast. We zullen ons dan hoofdzakelijk met de herziening van de reglementen bezighouden. De reglementencommissie heeft inmiddels bergen werk verzet. Geen spectaculaire arbeid maar wel belangrijk. Het is duidelijk dat door de veranderde omstan-

digheden een aanpassing nodig is. Natuurlijk zal men obstructie ook dan niet geheel kunnen uitsluiten. Maar de Panella's en Bonmi's krijgen het wel moeilijker.

Pam Cornelissen voorzitter Assemblée

Pam Cornelissen is vandaag in Parijs gekozen tot onder-voorzitter van de Assemblée van de Westeuropese Unie. Cornelissen maakt deel uit van de assemblée van de WEU van de Raad van Europa sinds 1970 en is lid van diverse commissies van deze assambles.

Vergaderingen Bestuur en Unieraad

Het Bestuur van de CHU komt in vergadering bijeen op 5 en 18 augustus 1980 alsmede op 6 oktober 1980. Aanvang 18.00 uur. Deze vergaderingen worden gehouden in „Hoog Brabant”, Radboudkwartier 23, Utrecht.

Op 30 augustus 1980 wordt een vergadering van de Unieraad gehouden in het Jaarbeurscongrescentrum te Utrecht. Aanvang 10.00 uur.

drs. A. J. van Dulst kroonlid van NOS-bestuur

Het bestuur van de Ned. Omroep Stichting (NOS) bestaat voor 1/4 gedeelte uit leden, die op voordracht van de Minister van CRM door de Kroon benoemd worden. In de vacature van prof. Tummers is zo recentelijk aangewezen onze mederedacteur drs. A. J. van Dulst, directeur van de NUFFIC en lid van de Haagse Raad. De omroepwereld is hem niet vreemd. Na zijn studie aan de Utrechtse universiteit werd drs. Van Dulst de kans geboden zich bij de NCRV in het radiovak te verdiepen. Elf jaar „Hilversum” werd daarna gevolgd door vier jaar internationaal communicatiewerk in het kader van de World Association for Christian Communication (WACC). Eindred

Verdeling burgemeestersposten: Plaatselijke verhoudingen moeten bepalend zijn

De laatste tijd is er weer enige beroering ontstaan over de criteria bij het benoemen van burgemeesters. Het CDA zou te veel burgemeesters hebben en andere partijen te weinig. Ik wil daarom enige kanttekeningen plaatsen bij de stelling dat het CDA wat burgemeestersposten betreft overbedeeld zou zijn gemeten naar de landelijke politieke verhoudingen. (Of anders gezegd in verhouding met de uitslag van de laatste Tweede Kamer-verkiezingen).

Het zo uitdrukkelijk etaleren van de landelijke politieke verhoudingen als criterium voor de verdeling van de burgemeestersposten gaat voorbij aan de materiële betekenis van de inspraakprocedure m.b.t. de burgemeestersbenoemingen, die sinds 10 mei 1972 door art. 8 van de Ambtsinstructie van de Commissarissen der Koningin wordt voorgeschreven.

Het CDA hecht zeer grote waarde aan de lokale democratie. Ik acht de steeds groeiende tendens om de landelijke politieke verhoudingen als verdeelsleutel te nemen een grote miskennis van de identiteit van de plaatselijke gemeenschap. Naar mijn mening zijn de inwoners van een gemeente in geen enkel opzicht gebaat met dit criterium, dat zo langzamerhand tot een dogma lijkt te worden.

Sinds de jaren zestig is door andere dan CDA-partijen regelmatig gesteld dat de verhoudingen in de landelijke politiek bepalend moeten zijn voor de verdeling van burgemeestersposten. Dit hangt nauw samen met het feit dat er in vergelijking met andere partijen veel burgemeesters waren van KVP, ARP en CHU-huize.

Het CDA (daar zullen we in het vervolg maar gemakshalve over spreken) was, zoals het heette „overbedeeld”. Ik bestrijd dat het CDA overbedeeld is. Ik vind dat burgemees-

ters representatief voor de verhoudingen in de lokale gemeenschap moeten zijn. Het is immers niet overdreven te stellen dat de band tussen burgemeester en gemeente intenser en wezenlijker is dan tussen burgemeester en Rijk.

Nu kan ik mij voorstellen dat enigen hierin een pleidooi lezen voor de gekozen burgemeester. Om op voorhand hierover elk misverstand weg te nemen wil ik opmerken dat dit geenszins het geval is.

Wij hebben in Nederland sinds 1814 de gedecentraliseerde eenheidsstaat. Dat betekent dat regeling en bestuur niet uitsluitend door de rijksoverheid geschiedt, maar ook door andere openbare lichamen, zoals provincies en gemeenten. Provincies en gemeenten regelen in Nederland hun eigen aangelegenheden. Dit kan echter niet eindeloos. Grenzen worden opgetrokken doordat gemeente, provincie en rijk in een hiërarchische verhouding staan.

Een hogere overheid (en uiteindelijk is dat het Rijk) kan en moet de mogelijkheid hebben zich te bemoeien met een lagere overheid. Hiertoe zijn verschillende gronden aangewezen, zoals rechtsgelijkheid, doelmatig bestuur etc.

Op gemeentelijk niveau vinden we de uitwerkingen van de gedecentraliseerde eenheidsstaat ondermeer terug in het door de

inwoners verkiezen van de eigen gemeenteraad, die met name bevoegdheden heeft op het terrein van de gemeentelijke autonomie (art. 167 van de gemeentewet) en als zodanig het eigen reilen en zeilen van de gemeente heeft te bepalen.

De burgemeester daarentegen kan veel meer gezien worden als facet van de eenheidsstaat. De wetgever heeft hem opgedragen bepaalde taken te verrichten. Ik noem taken op het terrein van de openbare orde en krachtens art. 76 lid 2 gemeentewet: Het niet uitvoeren van besluiten van de Raad en Burgemeester en Wethouders welke strijdig zijn met de wet of het algemeen belang. Let wel: ik beweer hier niet dat de burgemeester geen gemeenteorgaan is.

De burgemeester moet verplicht blijven voor zijn beleid verantwoordelijk af te leggen aan de Raad. Het enige dat ik wil staven is dat het stelsel van de gedecentraliseerde eenheidsstaat, waarvan ik een groot voorstander ben, meebrengt een door de Kroon benoemde functionaris als gemeenteorgaan.

Het doen verkiezen van de burgemeester zal hem maken tot een meer politieke figuur, die in een andere (afhankelijker) verhouding komt te staan tot de plaatselijke politieke verhoudingen. Het zich tot mijn vreugde meer en meer ontwikkelende verschijnsel van programcolleges pleit meer voor de benoemde dan voor de gekozen burgemeester. Bij dergelijke colleges van B. en W. past het coördineren van het beleid meer bij een benoemde burgemeester.

De burgemeester moet, dat is al eerder gesteld, wel passen in de lokale politieke en maatschappelijke verhoudingen. De

burgemeester is een figuur die plaatselijk opereert. Hij heeft wel Rijkstaken uit te voeren, maar hij voert die uit in zijn eigen gemeente en alleen daar.

De burgemeester moet dus passen in de lokale democratie en vanuit dat gezichtspunt is het zeer juist dat alvorens een burgemeester benoemd wordt de gemeenteraad de gelegenheid heeft een profielschets over de nieuwe burgemeester op te stellen. De Raad moet kunnen aangeven welk type burgemeester zij graag zou willen hebben, welke voor de betreffende gemeente vereiste kwaliteiten de nieuwe burgemeester moet hebben.

Indien dan bij de benoeming van burgemeesters slechts de landelijke politieke verhoudingen worden geteld dan wordt de profielschets van de Raad een farce. Met minister Wiegel meen ik dat ook andere elementen dan de visie van de Raad een rol spelen bij de uiteindelijke benoeming van een burgemeester, zoals kwaliteitseisen, regionale en politieke verhoudingen etc. Maar de rol van de Raad mag geen ondergeschikte worden. Daar gaat het echter wel op lijken.

De minister heeft onlangs in antwoord op vragen van VVD-Kamerleden gezegd, dat hij iedere reële mogelijkheid aangrijpt de landelijke verhoudingen, ook in Noord-Brabant, bij de benoeming van burgemeesters tot uitdrukking te brengen.

Uit dit antwoord concludeer ik dat minister Wiegel in het gehele land bij de benoeming van burgemeesters de landelijke verhoudingen weerspiegeld wil zien. Dit staat haaks op eerdere verklaringen van de minister. Zo schreef de minister in juni 1978 dat er meer inhoud moet worden

gegeven aan het profiel dat de betrokken gemeenteraad van de gewenste burgemeester heeft geschetst en dat de lokale verhoudingen zwaar moeten wegen.

Het is niet verwonderlijk dat gezien de CDA-stijl van politiek voeren aan burgemeesters van deze signatuur door Raden en bevolking vaak de voorkeur gegeven wordt.

Waarom zou deze voorkeur niet mee mogen spelen?

Maar zelfs als men, — waar zij moeilijk meetbaar is — zich van die voorkeur ook vaak door niet-CDA-ers even losmaakt, dan blijken de cijfers in de praktijk anders te liggen, dan vaak gesuggereerd wordt. Immers: het ligt toch voor de hand daar waar een duidelijk grootste partij is uit die signatuur de burgemeester te kiezen. Wil men dit patroon doorbreken door al te gesloten regionale burgemeestersverhoudingen te vermijden, dan mag men toch aannemen dat deze „inbreuken” elkaar corrigeren.

Welnu, benadert men de zaken aldus dan blijkt in vele gemeenten een naar één partij leunend profiel uit de gemeenteraad te komen. Slechts een deel van de profielschetsen blijkt zo „gemengd” te zijn dat daarvoor een doorsneepatroon naar provinciale of politiek landelijke verhoudingen voor de hand ligt.

Uiteraard heeft het voordelen dat in bepaalde regio's geen monopolie van slechts één partij ontstaat en hetzelfde kan gezegd worden van bepaalde soorten gemeenten; vgl. bv. het grote steden overleg. Maar men moet de zaak niet op zijn kop zetten door aan nationale verhoudingen evenredige lokale claims te ontlenen.

Concluderend: het CDA is, indien men uitgaat van de lokale politieke verhoudingen, zeker niet overbedeeld met burgemeestersposten. En wie hecht aan een goed functionerende lokale democratie, kan in eerste instantie van niets anders uitgaan dan van de plaatselijke verhoudingen.

Drs. R. F. M. Lubbers.

35e jaargang no. 1

mei/juni/juli

Vrouwengeluiden

Kwartalblad van de centrale van christelijk-historische vrouwen

Redactie: mevr. mr. L. G. Baud, Kerkplein 16, Breukelen, tel. 03462-1473.

Administratie: mevr. A. Logt-Jalving, Boekweitlaan 25, Hoogeveen, tel. 05280-65232.

Penningmeesteresse: mevr. A. M. v. d. Linde-Pelger, Geert Grootestraat 146, Zwolle, tel. 05200-34024; giro 538750 t.n.v. de Centrale C. H. Vrouwen.

Tenslotte gaat ze in op diverse activiteiten buiten de Kamer waarbij ze nauw betrokken is. Wie meer wil weten leze haar artikel.

OPHEFFINGSVERGADERING CENTRALE

Dinsdag 23 september 1980 is voor de Centrale een uiterst belangrijke dag. In een ledenvergadering te Elburg zal worden besloten tot opheffing van de Centrale in verband met de oprichting van het CDA-Vrouwenberaad per 11 oktober 1980.

Vanzelfsprekend is iedereen blij dat het CDA-Vrouwenberaad nu werkelijk tot stand is gekomen. Vandaar dat de Centrale het voornemen heeft deze opheffing feestelijk te vieren met alle trouwe leden van de Centrale. Het feest begint om 11.00 uur in Elburg op een boot. In de kajuit wordt vergaderd onder het genot van een kopje koffie.

Zodra het officiële gedeelte achter de rug is, gaan we lunchen terwijl de boot over het Veluwemeer vaart. 's Middags is er een rondwandeling door Elburg waarna het gezelschap zich verzamelt voor het slotdiner. Wie dit programma bestudeert beseft dat het nodig is dat wie wil komen ook de hele dag komt want het is onmogelijk in een varende boot te stappen.

Reserveert dus allen dinsdag 23 september 1980 van 11.00 tot 19.00 uur en komt naar Elburg! Opgeven bij mevrouw A. M. v. d. Linde-Pelger, Geert Grootestraat 146, Zwolle, tel. 05200-34024 voor 1 september a.s.

Mr. L. G. Baud

Meer visie gevraagd Emancipatie beoordeeld door Eerste Kamer

Bij de behandeling van het Hoofdstuk Emancipatiebeleid in mei 1980 werden door mevrouw Kreutzkamp namens de CDA-fractie vele vraagtekens gezet en vele vragen gesteld.

Naast waardering voor hetgeen tot nu toe door de Staatssecretaris was verricht en aan plannen ter tafel ligt, meende mevrouw Kreutzkamp dat de „sterke taal” uit de Memorie van Toelichting op de CRM Begroting over vraagstukken waarover binnenkort beslissingen moeten vallen toch wel even sterke antwoorden vanuit het beleid vraagt.

De CDA-fractie meent dat het gaat om beslissingen over de verdeling van arbeid in de samenleving, om de verhouding man-vrouw, en voorts over de maatschappelijke rol van de mensen in hun diverse levensfasen, dat juist dan een goed emancipatiebeleid (dat veel gefaceteerd als dat is door meerdere bewindslieden zal moeten worden gedragen), zich op een veelomvattende visie dient te baseren. Hoe komt zo'n visie tot stand? Wordt bij het bepalen ervan actief-plannend (anticiperend) te werk gegaan of meer

volgend? (Eerst als de samenleving er „rijp” voor is, volgt het beleid). Of is een juist beleid juist én actief plannend waar nodig én volgend waar mogelijk?

De CDA-fractie — kennis nemend van de beleidsvoornemens voor 1981, die een opnieuw sterker accent willen leggen op de activiteiten en minder op de structurele ondersteuning — pleit er met nadruk voor (zults in overeenstemming met de wensen van de Emancipatie Commissie) om landelijke activiteiten met emancipatoir karakter te ondersteunen. „Tal van initiatieven, onder meer door vrijwilligers ondernomen, zijn onuitvoerbaar als de vrouwen er behalve tijd en energie ook zelf nog kosten voor moeten inbrengen. Kan de Staatssecretaris daar een uitspraak over doen?” Zo vroeg mevrouw Kreutzkamp zich af. Naar haar mening is ook meer naar leeftijd gedifferentieerd beleidsontwikkelend onderzoek nodig als het gaat om deeltijdarbeid en emancipatie.

Tenslotte meent mevrouw Kreutzkamp dat een opwaardering van de thuisfunctie (in vrijwillige keuze op zich genomen) past in een evenwichtig emancipatiebeleid.

Met een welkomstwoord aan Hare Majesteit Koningin Beatrix begint de presidente dit nummer van Vrouwengeluiden. Zij is diep onder de indruk van de toespraak bij de inhuldiging en met name van het slotwoord waarin Hare Majesteit stelt dat haar diepste wortels liggen in het volkslied „Mijn schild en de betrouwen zijt gij o God mijn Heer.” Vol vertrouwen ontvangen daarom het Nederlandse volk en ook de leden van de Centrale haar nieuwe koningin.

Vervolgens geeft de presidente een verslag van de activiteiten van de Vrouwen in het CDA.

Zij hoopt dat als dit blad in uw bus ligt zal blijken dat ook de CHU de vrouw een goed hart toedraagt en de 3 vrouwelijke kandidaten van de Centrale een goede plaats op de kandidatenlijst van de CHU innemen.

VAN HET BINNENHOF

Mevrouw H. Evenhuis-van Esen vervolgt haar notities „van het Binnenhof.” Allereerst gaat zij in op de consequenties van de 1-novemberwet voor de illegale werknemers, een probleem dat velen in beroering brengt. Terrecht stelt zij de vraag of wij met onze welvaart ons niet nog veel meer moeten inzetten om deze mensen in eigen omgeving aan een menswaardig bestaan te helpen. In ons land met reeds 15.000 werkloze legale buitenlandse werknemers is al huisvesting echt niet meer mogelijk. Ook voor het CDA ligt hier een taak.

De nota „de rechten van de mens in het buitenlands beleid” en de begroting van economische zaken worden door haar nader besproken.

Rechtvaardig bezuinigen of het recht van de sterkste?

Welke invloed kan een raadslid uitoefenen op een ingewikkelde begroting? Bestaan daar eenvoudige technieken voor? Wat zijn harde en wat zachte posten? Hoe bepaal je de financiële ruimte? Hoe werkt een meerjarenbegroting?

Aan dit en nog drie andere interessante onderwerpen zijn in het komende seizoen de CDA-cursussen voor gemeenteraadsleden, kandidaat-raadsleden, leden van fractiebegeleidingsgroepen, partijbestuurders, enz gewijd. Met name dit onderwerp wordt in een verbeterde versie opnieuw gebracht. Ook bij u in de buurt vinden die cursussen plaats. Overweeg eens of u zich niet zou willen bijscholen en geef u tijdig op. Of maak er uw collega-raadslid op attent.

CDA-cursus voor raadsleden

In samenwerking met de CDA-bestuurdersvereniging organiseert de Stichting politiek vormings- en schooiingswerk voor het komende seizoen een CDA-cursus voor gemeenteraadsleden. De cursus is vooral bedoeld voor

hen die in de praktijk te maken hebben met de problemen c.q. vraagtekens rondom de diverse onderwerpen.

De onderwerpen worden ingeleid door een deskundige. Vervolgens vindt discussie plaats, die mede omdat het aantal deelnemers beperkt is, leidt tot nuttige gedachtenwisselingen en informatie over en weer.

INSCHRIJVING

U kunt u alleen opgeven als deelnemer door u tijdig het verschuldigde bedrag ad f 45,- over te maken op giro 3 96 67 45, t.n.v. Stichting Politiek vormings- en scholingswerk CDA, Wasenaarseweg 7, 2596 CD Den Haag, tel. 070-24 45 16.

Na ontvangst van uw betaling ontvangt u het materiaal en nadere gegevens voor de eerste zaterdag. Reiskosten boven f 10,- kunt u te zijner tijd declareren.

De inschrijving dient voor 1 oktober binnen te zijn. Op dat moment wordt bekeken of een cursus op een bepaalde plaats door kan gaan. Het aantal deelnemers per cursus is maximaal 15 personen. Vermeld u a.u.b. bij uw betaling duidelijk uw naam en adres en

ook de cursusplaats waarnaar uw voorkeur uitgaat.

ONDERWERPEN

De cursus omvat het behandelen met elkaar op vier zaterdagochtenden van de volgende onderwerpen:

1. Gemeentefinanciën,
2. Onderwijsbeleid,
3. Sociaal-economisch beleid,
4. Opereren in fractie.

De cursus vangt aan om 09.30 uur precies en duurt tot ongeveer 12.30 uur.

WAAR-WANNEER?

Alphen a/d Rijn:
22/11 10/1 7/2 7/3
Assen:
8/11 29/11 10/1 31/1
Breda:
15/11 13/12 17/1 7/2

Eindhoven:
15/11 13/12 17/1 7/2
Groenlo:
25/10 22/11 20/12 24/1
Haarlem:
15/11 20/12 31/1 28/2
Hoorn:
8/11 13/12 24/1 21/2
Leeuwarden:
25/10 22/11 20/12 24/1
Middelburg:
8/11 29/11 10/1 31/1
Rotterdam:
25/10 22/11 20/12 24/1
Sittard:
8/11 29/11 10/1 31/1
Utrecht:
25/10 29/11 17/1 14/2
Zwolle:
15/11 13/12 17/1 7/2
Oss:
22/11 10/1 7/2 7/3
Tilburg:
29/11 17/1 14/2 14/3

Vrijwilligerswerk, politieke zaak

door: Annelies van den Beldt-Pott

In het CDA-program „Niet bij brood alleen” wordt in het eerste hoofdstuk „Gerichte aandacht voor de ander” gepleit voor meer kansen voor het vrijwilligerswerk. Wat vrijwilligerswerk inhoudt en betekent, dat weten allen, die actief bij het politieke werk zijn betrokken heel goed. Bovendien – en dat mag ook wel eens gezegd – hun activiteiten beperken zich meestal niet alleen tot alleen maar het politieke bedrijf. Deze strekken zich veelal ook uit tot allerlei maatschappelijke organisaties – cliënt en niet-client gericht.

Inmiddels is een terreinverkenning van de Emancipatiecommissie over „Vrouwen in het vrijwilligerswerk” verschenen, welke dit voorjaar aan Staatssecretaris Jeltien Kraaijeveld is aangeboden. Naar mijn smaak omvat deze studie meer dan de titel aangeeft. Het rapport beperkt zich niet tot vrouwenbewegingswerk, maar schildert een veel breder terrein waarbinnen vrijwilligersactiviteiten plaatsvinden uit. De Emancipatiecommissie acht deze studie van groot belang omdat de actuele discussie over herverdeling van arbeid het nodig maakt meer inzicht te verkrijgen in de verdeling van betaald en onbetaald werk dat door mannen en vrouwen in onze samenleving wordt verricht. **Deze terreinverkenning is gebaseerd op bestaand onderzoeksmateriaal, dat met een emancipatie-oog is bekeken. En dat lijkt ons een nuttige zaak omdat daarmee deze studie een meer toekomstgericht accent krijgt. Een duidelijk overzicht hoe nu dat hele vrijwilligersveld in elkaar steekt ontbrak tot nu toe.**

Ik vind het een winstpunt dat ordening in deze materie wordt geschapen. Met een korte beschrijving van dit rapport hoop ik voor u enige duidelijkheid te schepenen.

WERKSOORTEN

Ik zal pogen zo beknopt mogelijk een globaal overzicht te geven hoe het gehele arbeidsterrein in dit rapport wordt onderscheiden. Het totaalpakket aan werk dat door vrouwen en mannen in onze maatschappij wordt verricht is te verdelen in drie werksoorten. **De eerste werksoort** omvat de **beroepsarbeid** welke wordt betaald. Wij voorzien in het algemeen daarmee in ons levensonderhoud. Kenmerken o.m. zijn: het is aan regels en aan werktijden gebonden. **De tweede werksoort** bestaat uit werk dat wij doen ten behoeve van ons **eigen huishouden**. Dit

werk wordt niet rechtstreeks financieel beloond. Wordt beschouwd als vrouwenwerk en wordt laag gewaardeerd. **De derde werksoort** wordt door het **vrijwilligerswerk** gevormd. Een kenmerk voor deze laatste werksoort is dat er sprake is van een keuzemoment. De deelname aan vrijwillig werk is een keuze. Het wordt niet betaald, het brengt vaak zelfs kosten met zich mee. Ook is er meestal sprake van een of ander organisatorisch verband. Vrijwillig werk kan nooit als vervangend worden gezien voor beroepsarbeid. Zij die vrijwillig werk verrichten, kunnen dit doen dank zij het feit, dat zij reeds op andere wijze in hun levensonderhoud (worden) voorzien.

VRIJWILLIGERSWERK

In al dit werk – met uitzondering van de specifieke vrouwenorganisaties – verrichten vrouwen en mannen samen vrijwilligerswerk. De volgende vragen komen in het rapport aan de orde: **Welke soort werk wordt onbetaald of tegen geringe vergoeding verricht; Op welke wijze nemen vrouwen en mannen deel aan vrijwillig werk; worden mannen en vrouwen daarbij op verschillende wijze ingeschakeld; welke functie heeft het vrijwillig werk voor degene die het verricht.**

INDELING

Allereerst wordt onderscheid gemaakt tussen cliënt en niet-client gerichte vormen van vrijwilligerswerk.

Cliënt-gerichte organisaties zijn: – **Vrijwilligersorganisaties** Bij deze categorie wordt gedacht aan organisaties als Maatschappij tot Nut van 't Algemeen; Vincentius Vereniging Nederland; Katholieke Nederlandse Vereniging de Zonnebloem, Vrouwenorganisaties in de Nederlandse Vrouwenraad (NVR);

Landelijke Organisatie voor Speeltuinwerk en Jeugdrecreatie.

– **Beroepsorganisaties** bijvoorbeeld: Katholiek Landelijk Centrum voor Maatschappelijke Ontwikkeling, Nederlandse Federatie voor Bejaardenbeleid; Vereniging het „Nederlandse Rode Kruis”.

– **Alternatieve welzijnswerk** zoals Release, Wetswinkels, JAC's.

– **Nieuwe vrijwilligersinitiatieven** te denken hierbij aan speeltuinwerk en het buurthuiswerk, eveneens aan peuterspeelzalen.

Niet Cliënt-gerichte organisaties zijn:

– **Zelfhulpgroepen**. In zelfhulpgroepen is geen sprake van verschil tussen cliënt en hulpbieder. Enkele voorbeelden: fobieënclub, Alcoholicus Anonymus, vrouwenpraatgroepen, VI-DO-vrouwen (groepen vrouwen in de overgang)

– **Vrijwilligerswerk** ten bate van politieke en belangenorganisaties (vakbonden)

– **Aktiegroepen** bijvoorbeeld Chilicomité, Dolle Mina

– **Belangengroep** bijvoorbeeld Nederlandse Vrijgezellen Bond, Vereniging van dienstweigeraars.

– **Mentaliteitsbewegingen** zoals Wereldwinkels, MVM, Vredesgroepen Melania-Gilde.

Het spreekt vanzelf dat de scheidslijnen die hier worden aangebracht vloeiende lijnen zijn, welke soms in elkaar overgaan. Ik kan me heel goed een aktiegroep binnen de Nederlandse Federatie voor Bejaardenbeleid voorstellen.

VOOR EN DOOR VROUWEN

In een apart hoofdstuk wordt hieraan aandacht geschonken. In een groot aantal landelijke organisaties wordt door vrouwen vrijwilligerswerk verricht, dat hoofdzakelijk op vrouwen is gericht. Het betreft hier vooral activiteiten op het gebied van vorming, politieke scholing, VOS en VLAM cursussen, kadertraining en cursussen t.b.v. bewustwording van de derde wereld problematiek, VLOO cursussen (vrouwen leren over ontwikkelingssamenwerking). In de Nederlandse Vrouwenraad zijn 22 landelijke organisaties aangesloten die zich op dergelijk vrijwillig werk richten. Daarnaast zijn vooral in de periode na 1970 allerlei initiatieven ontstaan die

weinig of geen binding hebben met bestaande vrouwenorganisaties, maar waar eveneens door vrouwen vrijwillig werk wordt verricht, dat speciaal op vrouwen is gericht. Dit heeft vaak te maken met het feit dat veel vrouwen hun leefsituatie als onbevredigend ervaren en niet zonder meer blijven accepteren. Vrouwen ontmoeten elkaar en komen tot de ontdekking dat ze bepaalde problemen gemeenschappelijk hebben en proberen elkaar te helpen. Een paar voorbeelden: Stichting Blijf van m'n lijf, Vrouwen bellen Vrouwen, Radicale therapiegroepen.

ROL VAN MANNEN EN VROUWEN

Uit het gepresenteerde materiaal komt naar voren dat vrouwen en mannen op andere wijze deelnemen aan het vrijwilligerswerk. De vormen van vrijwillig werk waarin verhoudingsgewijs veel vrouwen worden aangetroffen staan dichter bij de gebieden die traditioneel met de vrouwenrol worden verbonden. Hetzelfde geldt voor mannen, die vaker worden aangetroffen in politieke organisaties, vakbonden, belangenverenigingen en andere maatschappelijk gerichte organisaties. Het blijkt ook dat mannen in belangrijke mate zich bezighouden met leidinggevend en organisatorisch werk, terwijl vrouwen meestal het praktisch uitvoerende werk doen. Binnen organisaties die geheel door vrouwen worden opgezet en draaiende gehouden krijgen vrouwen meer gelegenheid om taken te verrichten en rollen op zich te nemen die buiten het geijkte patroon vallen (voor vrouwen).

WINST VOOR VROUWEN

We mogen ook concluderen dat vrijwilligerswerk een aantal voordelen voor vrouwen inhoudt. **Het biedt vrouwen de mogelijkheid tot maatschappelijke participatie buiten de eigen huishouding. Ze hebben de mogelijkheid vaak om het werk aan te passen aan de eigen situatie. Beroepsarbeid laat dit vaak niet toe. Het werk is vaak inhoudelijk boeiender dan de beroepsarbeid.**

Ze hebben vaak meer mogelijkheden tot persoonlijke betrokkenheid en ook meer mogelijkheden om specifieke vaardigheden te benutten. Meer algemeen biedt vrijwilligerswerk door de signalering van problemen de mogelijkheid kennis te nemen van het feit dat veel problemen niet als individueel probleem hoeven te worden gezien, maar als maatschappelijk probleem, waaraan ook de gewone burgeres iets kan doen.

BETEKENT DIT RAPPORT IETS VOOR ONS?

Het is de bedoeling van de EK

dat dit rapport een eerste aanzet geeft voor verdergaande discussie en onderzoek. De EK hoopt daarmee bruikbare bouwstenen voor een beleidsontwikkeling bij de overheid aan te dragen. Immers uit het onderzoek is wel gebleken, dat de omvang van het totale pakket aan werk dat op vrijwillige basis wordt verricht van zeer groot belang is voor onze samenleving. Dit gegeven belast de overheid met een grote verantwoordelijkheid daarvoor. En ook met de zorg voor een klimaat, waarin ook het vrijwilligerswerk goede levenskansen worden gewaarborgd.

Het is onze verantwoordelijkheid hierover mee te denken en afhankelijk van de plaats die wij in het politieke bedrijf innemen mee te sturen. U kunt beginnen door kennis te nemen van dit goed leesbare rapport, Vrouwen in het Vrijwilligerswerk. Ieder eerste exemplaar is gratis. Bestellingen per briefkaart te richten aan: De Emancipatiecommissie, Postbus 16840, 2500 BV Den Haag.

GESPREIDE VERANTWOORDELIJKHEID

Dit rapport bepleit een ingrijpende hergroepering van verantwoordelijkheden t.a.v. de grote sociaal-economische vragen van deze tijd: meer verantwoordelijkheid leggen binnen ondernemingen, of bedrijfstakniveau en in de regio.

Het rapport bespreekt uitvoerig de taak van de overheid, van de organisaties van werkgevers en werknemers, en het besluit met een strategie van verandering: een krachtig appel op mensen (en organisaties) en een pleidooi voor wijzigingen in de zeggenschapsverhoudingen. Het rapport is opgesteld door een werkgroep van de drie wetenschappelijke instituten van het CDA, bestaande uit: prof. dr. P. A. J. M. Steenkamp (voorzitter), S. Th. van Bijsterveld, drs. G. Gerritse, mr. J. Hollander; drs. P. H. A. Klep, J. Lanser, ir. J. W. M. de Rooij, drs. B. J. Udink, dr. J. de Vries, prof. dr. A. Wattel, prof. drs. J. Weitenberg, prof. dr. H. J. van Zutphen, drs. H. Borstlap (rapporteur/secretaris) en drs. A. H. A. Veenhof (co-rapporteur.)

170 pag., f 16,- (inclusief verzendkosten)

Bestellingen: giro 60 45 00 t.n.v. de Savornin-Lohmanstichting. Den Haag.

Nota inzake het rapport „Gespreide verantwoordelijkheid” *

Het rapport „Gespreide verantwoordelijkheid” geeft duidelijke beginselen voor de door het CDA voorgestane economische orde. Enerzijds wordt afgewezen de volstrekt vrije markteconomie, anderzijds de geheel centraal geleide volkshuishouding. Het CDA heeft geen vertrouwen dat de vrije markteconomie onder alle omstandigheden goed zal werken en wil dan ook de daarin bestaande vrijheid laden met verantwoordelijkheid. Het wil daardoor voorkomen, dat de economie door een steeds verdergaand overheidsingrijpen geleidelijk verzeilt in het tegendeel van de vrije markteconomie: de centrale geleide volkshuishouding. De verantwoordelijkheid – aldus het rapport – moet gericht zijn op rentmeesterschap in het beheer van de schepping en solidariteit in de relatie tot de medemens. Met die beginselen kan ingestemd worden.

Het rapport sluit aan bij de Christelijke mensbeschouwing (de tot dienen en verantwoordelijkheid geroepen mens). Het sluit tevens aan bij de uitgangspunten, die in de geschiedenis van de Christelijk-politieke partijen en van de Christelijk-sociale beweging altijd centraal hebben gestaan.

Nieuw in het rapport is de poging om die boodschap voor de grote vraagstukken van deze tijd te vertalen. Vraag is of die poging geslaagd is of een kans biedt tot slagen, enerzijds geleit op de omvang en intensiteit van die vraagstukken, anderzijds omdat het kwaad in de mens (nog) niet overwonnen is. Het rapport zelf beantwoordt deze vraag niet en kon dat ook niet doen. Essentieel is immers, dat het rapport niet een afgerond sociaal-economische orde aanbiedt, doch slechts een aanzet daartoe wil geven. Bovenal wil het rapport vooral een appèl zijn.

Van belang is, dat het rapport de ruimte voor een beleving van de verantwoordelijkheid wil vergroten door het creëren van andere structuren, waarin een en ander maximaal kansen krijgt. Deze door het rapport gewezen weg spreekt aan, al zal het niet op alle genoemde punten kunnen worden gerealiseerd. Gevolgen van de in het rapport ontwikkelde gedachtegang kunnen zijn een ondernemingsgewijze loonpolitiek en een ondernemingsgewijze uitwerking van de gedachten omtrent vermogensaanwasdeling. Verdere studie om de mogelijkheden ter zake te onderzoeken, lijkt wenselijk; daarnaast voortdurende aandacht om dit punt in het beleid een centrale plaats te geven.

DE ONDERNEMING

Uit de door het rapport nagestreefde spreiding van verantwoordelijkheid vloeit voort, dat het voorstander is van de ondernemingsgewijze productie en derhalve het beslissen over de productie aan de onderneming wil laten. Wel stelt het rapport als eis, dat de bij de onderneming betrokkenen, werknemers en aandeelhouders, in meerdere mate bij het besluitvormingsproces worden betrokken, opdat aldus de verantwoordelijkheid van die betrokkenen waar wordt gemaakt, c.q. wordt verdiept. De hierboven besproken hoofdgedachte, welke in principe onderschreven kan worden, vindt in een drietal belangrijke punten, nl. de raad van commissarissen, vormen van aandeelhouderschap en de inkomensverdeling binnen de onderneming onder meer haar concretisering.

Het rapport geeft in zijn beschouwingen over de raad van commissarissen een duidelijke uiteenzetting van de voordelen van het thans voor de z.g.n. grote vennootschappen geldende coöpatatiesysteem, nl. de homogeniteit van de raad van commissarissen en de gerichtheid van de raad op het belang van de gehele onderneming. Niettemin – zo stelt het rapport –

is de betrokkenheid van werknemers en aandeelhouders bij de beleidsvorming van de raad van commissarissen niet echt werkelijk vergroot. Bepleit wordt daarom een rechtstreekse verkiezing van een belangrijk deel van de raad van commissarissen door werknemers enerzijds en aandeelhouders anderzijds. De samenwerkingsgedachte – zo voegt het rapport aan dit voorstel waarschuwend toe – moet echter gewaarborgd blijven; de leden van de raad van commissarissen mogen in die raad geen afzonderlijke belangen vertegenwoordigen. Die terecht geuite waarschuwing legt echter de crux van de zaak op tafel: te vrezen valt dat benoeming van commissarissen door de afzonderlijke groepen en de verantwoordingsplicht aan die groepen mogelijk zal leiden tot een ontwikkeling, waartegen het rapport zelf waarschuwt. Daarnaast heeft het voorstel het bezwaar, dat er onvoldoende garanties zijn voor het behoud van de kwaliteit en van een evenwichtige inbreng van deskundigheid in de raden van commissarissen.

Het thans vigerende coöpatatiesysteem voor de z.g.n. „structuurondernemingen” is jong en daarmee is nog niet veel ervaring opgedaan; daarenboven zijn in die korte ervaring geen ernstige bezwaren gebleken. Overwogen zou daarom kunnen worden het huidige coöpatatiesysteem – in elk geval voorlopig – te handhaven en desgewenst tot andere groepen van ondernemingen uit te breiden. Indien de betrokkenheid van werknemers en aandeelhouders door een recht van aanbeveling en een recht van veto in het kader van de coöpatatieprocedure dan niet voldoende blijkt te zijn, zou gedacht kunnen worden aan een andere benoemingsprocedure van de leden van de raad van commissarissen, waarbij de hierboven genoemde risico's vermeden worden. Te denken is aan een procedure waarin niet volstaan wordt met een benoeming van de leden van de raad van commissarissen door de afzonderlijke groepen zonder meer, doch aan een procedure, waarin mede is opgenomen een overleg van die groepen gericht op het bereiken van een homogene en evenwichtig samengestelde raad.

Het rapport wijst de weg naar een financieel weer gezond bedrijfsleven. Inderdaad verliest een beroep op spreiding van verantwoordelijkheid, ook aan het adres van ondernemingen, aanzienlijk aan betekenis als deze ondernemingen een kwijnend bestaan leiden en delen van het bedrijfsleven of zouden verdwijnen of in staatshanden zouden geraken. Het rapport voegt daaraan toe, dat indien na een redelijk vaste beloning van arbeid en kapitaal er een overschot is, termen aanwezig zijn voor een delen in dat overschot door kapitaal en arbeid. Ook met deze gedachte kan worden ingestemd. Inmiddels betekent erkenning van de claim van de factor arbeid op een deel van de

overwinst (winstdeling) nog niet automatisch vermogensaanwasdeling, daar dit laatste ook reservering en blokkering van het winstaandeel inhoudt. De vraag of winst (van aandeelhouders en/of werknemers) ingehouden moet worden, is geheel afhankelijk van factoren als groep, kapitaalintensiviteit, vermogensstructuur etc. van de betreffende onderneming. Dit wijst in de richting van een kaderwet, waarin het principe van de winstdeling wordt vastgesteld en waarin de uitwerking daarvan – zoals in Frankrijk – aan het bedrijfstakgewijze of ondernemingsgewijze overleg wordt overgelaten.

T.a.v. het aandeelhouderschap wordt in het rapport een scheiding in overweging gegeven tussen „beleggers” en „investeerders”. Het is in dit verband van belang te wijzen op de erkenning in de kring van de „georganiseerde” aandeelhouders, dat het functioneren van het aandeelhouderschap in het algemeen voor verbetering vatbaar is en op de pogingen in deze kring om daaraan wat te doen. Het lijkt wenselijk deze ontwikkelingen te stimuleren. Indien een meer bevredigend functioneren van het aandeelhouderschap bevorderd kan worden door de instelling van commissies van aandeelhouders, die als pendant van de ondernemingsraden bij het beleidsvormingsproces van de onderneming worden betrokken, is dit zeker toe te juichen.

SECTOR- EN REGIOBELEID

Het rapport „Gespreide verantwoordelijkheid” is in CDA-kring een goed onthaal te beurt gevallen. In het algemeen heerst de opvatting dat van het rapport een krachtige impuls uitgaat tot bezinning op de economische orde en op de mogelijkheden om aan de christen-democratische gedachten daaromtrent in de toekomst gestalte te geven.

In het navolgende wordt in het bijzonder aandacht geschonken aan de passages in het rapport omtrent het mezo-niveau. Naar onze mening wordt deze sector terecht nader onder de loupe genomen. Juist op het mezo-niveau bevinden zich goede mogelijkheden tot verwezenlijking van de gedachten waarvan het rapport uitgaat.

Recentelijk is – voor een deel uitgelokt door het rapport „Gespreide verantwoordelijkheid” – van diverse zijden verder aandacht aan dit terrein gegeven. Zo wordt er, door de Haan en Fernhout b.v., op gewezen dat ons huidige bestuursrecht wordt gekenmerkt door zeer centralistische bevoegdheden van de overheid. Om tot een ruimere spreiding van verantwoordelijkheden te komen doen de schrijvers de suggestie om een permanente organisatievorm tot stand te brengen, die naast het sociale beleid (C.A.O.) ook het economische beleid op bedrijfstakniveau omvat. Hierin zou een systeem van consensusplanning (overeenkomsten tussen overheid en belanghebbende burgers) een rol kunnen spelen. Van Voorden besteedt ook aandacht aan het advies van de SER van december 1978 over het regionale sociaal-economische beleid, waarin een versterking van het regionale niveau wordt bepleit. Van groot strategisch belang noemt dat advies het ontwerpen van regionale sociaal-economische beleidsprogramma's. Met name zou er een afzonderlijk breed samengesteld provinciaal adviesorgaan voor het bedrijfsleven dienen te komen. Niet onvermeld mag blijven de „Voortgangsnota Economisch Structuurbeleid”

van 27 september 1979. Daarin wordt reeds in de inleiding aangegeven in welke richting de regering denkt bij het zoeken naar mogelijkheden om een institutioneel kader te scheppen voor het sectoroverleg.

Van groot belang is, welke verdere uitwerking aan de in de nota neergelegde gedachten zal worden gegeven. Daarvan zal afhangen in hoeverre op sectorniveau tot zinvolle overlegstructuren, tot verdere spreiding van verantwoordelijkheid kan worden gekomen.

Over het bedrijfstakoverleg wordt in het rapport „Gespreide verantwoordelijkheid” gesteld dat het overleg op mezo-niveau zeer gering is ontwikkeld en ten onrechte is veronachtzaamd. Een verdere uitbouw wordt wenselijk en mogelijk geacht, restauratie van de PBO uit de jaren vijftig echter verworpen.

Zoals hiervoor reeds blijkt, kan de gedachte dat het mezo-overleg de aandacht ten volle waard is en verdere uitbouw verdient ten volle worden onderschreven. Ook kan ermee worden ingestemd dat het corporatisme wordt verworpen. Juist omdat wij met het rapport terugkeer tot oude overlegstructuren verwerpen, is dit gedeelte van het rapport voor ons toch aanleiding tot een enkele kritische kanttekening.

De indruk wordt o.i. onnodig gevestigd dat er momenteel nog weinig of niets bestaat op dit terrein. Er zijn echter al in vele bedrijfstakken organisaties werkzaam die meerdere, in enkele gevallen zelfs vrijwel alle, in het rapport als wenselijk genoemde functies vervullen. Indien met hetgeen in de praktijk spontaan aan overleg is gegroeid, wordt rekening gehouden, kan de wetgeving zoveel als maar mogelijk is op de werkelijke behoeften worden afgestemd en waarschijnlijk van beperkter, doch effectiever, omvang blijven. Dit lijkt wenselijk om te voorkomen dat het beoogde overleg op mezo-niveau wordt gesmoord onder een prachtig uitgewerkt wettelijk bouwsel, dat daardoor echter topzwaar dreigt te worden.

Naar onze mening gaat het rap-

port ook in ander opzicht nog iets te veel voorbij aan de ontwikkelingen van de laatste jaren. In een aantal bedrijfstakken, die zich in problemen bevinden, zijn overlegorganen en structuren tot stand gekomen, waarbij ook de in 1972 opgerichte Nederlandse Herstructureringsmaatschappij (Nehim) een vooraanstaande rol heeft vervuld. Wij menen dat het, ondanks de negatieve publiciteit die de Nehim de laatste tijd heeft gekregen, onverstandig is blind te zijn voor het feit dat er naast in het oog lopende mislukkingen in een aantal gevallen ook gunstige resultaten zijn geboekt. Daarbij is het de moeite waard na te gaan of de Nehim in een vernieuwde opzet een rol zal kunnen vervullen als technisch adviesapparaat en katalysator bij het overleg omtrent herstructureringen.

Wat de regio betreft, wordt in het rapport „Gespreide verantwoordelijkheid” geconstateerd dat de regio als beleidskader voor overheid en sociale partners van groeiende betekenis is. Met name wordt dit beleidskader van belang geacht voor de werkgelegenheidsproblematiek. Een verbetering van de coördinatie van de op dit terrein functionerende instellingen wordt wenselijk geacht. Met name het inschakelen van gewestelijke arbeidsbureaus bij de werkloosheidsbestrijding wordt aanbevolen. Voorts meer inspraak en bevoegdheden van de provinciale overheid op het gebied van ruimtelijke ordening en het milieu daarbij vergezeld van een ruimer financieel budget.

Naar onze mening is enerzijds de regio wat stiefmoederlijk beedeeld in het rapport, terwijl juist op dit terrein nog vele mogelijkheden liggen om tot verwezenlijking van de doelstellingen van het rapport te komen.

Alles overziende zijn zij dan ook van mening dat de gehele materie nog verdere uitdieping behoeft en dat bezinning binnen CDA-kringen gewenst is, voordat tot een definitieve standpuntsbepaling wordt gekomen.

* Deze nota, samengesteld door een commissie uit de Lohmanstichting, is een reactie op het CDA-rapport „Gespreide Verantwoordelijkheid”. Aan de samenstelling van de reactienota werkten mee: de heren H. Dieters; J. van Hellemans; W. Janssen van Raay; J. van der Reyden; J. Bijl en L. van Dalen. De notitie werd besproken in de Unieraad van 15 maart jl.

Innovatie: leven met risico

door: mr. J. P. van Iersel

De innovatienota die Minister van Trier het afgelopen jaar aan de Kamer heeft doen toekomen, heeft in Nederland een brede discussie op gang gebracht over alles wat met technologische vernieuwing en haar economische en sociale gevolgen samenhangt. De nota zelf bevat een aantal beleids-suggesties om zowel binnen de overheid en het onderwijs als in de particuliere sektor de uitdaging van de nieuwe industriële golf die over de wereld gaat adequaat op te pakken. We staan immers voor een periode met talrijke vernieuwingen. Ik hoef maar te wijzen op de chip en op de nieuwe uitvindingen in de bio-technologie. Tegelijkertijd worden de traditionele industrielanden geconfronteerd met een lage economische groei,

achterblijvende investeringen en toenemende internationale concurrentie zowel onder elkaar als vanuit nieuwe industrielanden. Deze ontwikkeling houdt op haar beurt de noodzaak in van modernisering van productieprocessen als pijler voor nationale welvaart en welzijn.

AFKALVENDE WERKGELEGENHEID

Het begint langzamerhand gemeengoed te worden dat in de internationale concurrentie kwaliteit van producten en daarmee dus de stand van technische vervolmaking van producten, opweegt tegen de prijs. We komen, anders gezegd, van een economie van (goedkope) massaproductie terecht in een economie van meer gespecialiseerde en verfijnde technieken. Dit betreft zowel de goederen –

Vervolg op pagina 8

Vervolg van pagina 7

als de dienstesektor. Politiek heeft dat nogal wat konsekventies. In de ekonomie van de overvloed kon de partikuliere sektor in ons land zonder problemen expanderen. Nu echter zien we de werkgelegenheid in een aantal sektoren afkalven. Niet alleen zijn er flink wat faillissementen, maar tegelijkertijd is in de afgelopen tien jaar een proces van ingrijpende rationalisatie ingezet, dat voor de werkgelegenheid in een aantal ondernemingen bepaald niet zonder gevolgen is gebleven. Bekijken we het Europees, dan blijkt in Nederland de afbraak van de werkgelegenheid in de industriële sektor zelfs nog ernstiger dan die in andere industrielanden. Onze beroepsbevolking is relatief al de minst omvangrijke in West-Europa. En het onderdeel daarvan dat in de industriële sektor werkzaam is, behoort op zijn beurt weer tot de laagste: in 1979 32,5% tegen 45,1% in W. Duitsland en 37,1% in Frankrijk. Zonder een gekoncentreerd beleid om de industriële sektor op bevredigende wijze op peil te houden zal de afvloeiing van werkgelegenheid door blijven gaan. In ons land met zijn overwegend agrarische en handelstraditie wordt in het algemeen hierover te gemakkelijk gepraat. We moeten ons echter ten volle bewust zijn dat de kollektieve sektor niet in staat zal blijken voldoende com-

penserende werkgelegenheid te scheppen. Reeds nu is het zo dat voor iedere 100 werknemers in de partikuliere sektor 110 werknemers in de kollektieve sektor worden opgenomen. De verwachting is dat kollektieve sektor ten opzichte van de partikuliere in de komende jaren nog verder zal uitdijen. Nu heeft er natuurlijk altijd een verschuiving plaats gevonden van de ene sektor van het maatschappelijk leven naar de andere. Het meest bekende voorbeeld is de landbouw, waarin nu nog maar enkele procenten van de beroepsbevolking werkzaam is tegen vroeger vele tientallen. Het grote verschil in deze tijd is echter, dat de verschuiving snel plaats vindt, vooral als gevolg van het internationale proces van technische vernieuwingen. Daardoor komen dan ook weer arbeidskrachten vrij om in nog niet vervulde behoeften met name in de verzorgingsfeer te voldoen. De opnamecapaciteit in deze en andere dienstverlenende sektoren is echter aan grenzen gebonden omdat het financieerbaar moet blijven. We moeten ons ondertussen ook realiseren dat in de dienstverlening zelf, ook bij de overheid, zoals de PTT, het proces van rationalisering voort moet gaan om dezelfde reden. Uit al deze gegevens blijkt dat we zonder aanpassing van het beleid zowel met het oog op de werkgelegenheid van de toekomst als met het oog op de instand-

houding van de nationale welvaart een doodlopende weg begaan.

KANSRIJKE INITIATIEVEN

In de hele westelijke wereld is men zich hiervan bewust. Dit leidt in de meeste landen tot aanpassing die het beste zijn te omschrijven als het herstel van waardering voor de partikuliere sektor. Dit komt in het economisch beleid tot uitdrukking. De ervaring wijst immers uit dat in de partikuliere sektor niet alleen talrijke bedrijven het slecht maken, maar ook dat er even zovele nieuwe, vaak kleine ondernemingen ontstaan, waarvan een gedeelte tot flinke wasdom komt. Met andere woorden, in tegenstelling tot de ontwikkeling in de kollektieve sektor, waarin het verloop van de werkgelegenheid zich langs vrij statische lijnen voltrekt en in tegenstelling tot het abstrakte beeld dat statistieken ons altijd voortoveren, blijkt juist in de partikuliere sektor een grote dynamiek aanwezig. De les die wij hieruit trekken, is dat de te snelle afkalving van de industriële sektor zeker geen automatisme is, maar sterk afhankelijk van de wijze waarop ondernemingen van de kansen die de (internationale) markt op een bepaald ogenblik bieden, gebruik weten te maken. En daarmee is dit proces evenzeer afhankelijk van de mate waarin overheden en de maatschappij bereid zijn om een gunstig klimaat voor de partikuliere sektor

in stand te houden. Wat dit laatste betreft is, zacht gezegd, wel enige aanpassing op zijn plaats. Iedereen erkent dat de rendementspositie van het bedrijfsleven volstrekt ontoereikend is voor ingrijpende nieuwe investeringen. Op zijn best wordt het bestaande in stand gehouden. In de meeste landen worden daarom, zoals ook in ons land verwoede pogingen in het werk gesteld om te komen tot ombuigingen in het kollektieve uitgavepatroon. Naarmate men daarin beter slaagt, ontstaat er meer lucht voor de partikuliere sektor. Dit zal echter een proces van lange adem zijn. Meer mogelijkheid met kans op succes op kortere termijn biedt een samenwerking tussen overheid en bedrijfsleven met het oog op innovatie. Het gaat erom dat er een dusdanige toewijzing van overigens beperkte overheidsmiddelen plaats vindt dat ondernemingen, en dan vooral kleinere en middelgrote, worden gestimuleerd tot meer gedurfd investeringen dan die waartoe zij alleen op eigen kracht zouden zijn gekomen. Dat is de inzet van de f 400 mln. die Wetenschapsbeleid en Economische Zaken voor 1980 met dit specifieke doel voor ogen beschikbaar hebben en van soortgelijke bedragen voor de eerstkomende 5 jaar. Of het genoeg is in de huidige omstandigheden zal nog moeten

blijken, maar het is zonder meer een winstpunt dat we de pure defensieve lijn van bescherming van bedrijven en bedrijfstakken die met óndergang worden bedreigd ombuigen in een offensieve lijn van ondersteuning van risicovolle, maar kansrijke initiatieven voor de toekomst. Dit duidt op een nieuwe geest die met name in het licht van de grimmiger ekonomische verhoudingen in de wereld onmisbaar is. Een technische regeling alleen is echter niet voldoende. Daarom is het zo'n goede zaak dat deze problematiek niet alleen wordt bekeken op basis van het smalle stramien van Economische Zaken en bedrijfsleven. Terecht wordt in de nota veel aandacht geschonken aan het onderwijs. Juist in de opleidingen zal deze nieuwe geest moeten gaan doorwerken. Terecht ook wordt betoogd dat er meer samenhang moet komen tussen de universiteiten en die ondernemingen die met de speerpunten van de toekomst bezig zijn. Het belangrijkste is en blijft echter dat we ons weer bewust worden dat een samenleving alleen vooruit komt, als er voldoende risico's worden genomen. Dat gevoel was langzamerhand ondergesneeuwd. Een van de winstpunten van de nota-van Trier is dat zij ook voor de discussie daarover een belangrijke aanzet heeft gegeven.

Heden is rustig heengegaan, onze lieve

JACOBA ELIZABETH BOERING
geboren 6 augustus 1893

G. Hennis
M. Hennis-van de Rivière

Baarn, 15 juni 1980
„Koningsburght”, Stationsplein 34.

De bijzetting in het familiegraf heeft plaatsgevonden op donderdag 19 juni op de nieuwe algemene begraafplaats aan de Wijkampaan 71 te Baarn.

Voor loodgieters-, gas-, sanitaire- en leiverken
(ook asfalt-shingles) in en op uw bouwwerken naar het sinds 1848 bekende en vertrouwde adres:

Gebr. BEKKER B.V.
REIJNDEBSBUURT 11-13, LEEUWARDEN, POSTBUS 58.
TELEFOON 05100-20841.

Ventevogel Financiële Service Groep bv

Ventevogel Financiële Service Groep bv, is een samenwerking van bedrijven op het gebied van assurantiën, onroerend goed, financiële administratie en adviezen.

Uw vertrouwen waard

Badhuisstraat 95
4380 AD Vlissingen
Tel. 01184-19181

Voor uw

- * Dieselolie, benzine, petroleum
- * Kolen, huisbrandolie
- * Tanktransporten
- * Butaan en Propaan gas
- * Campingflessen vullen
- * Container-vuil afvoer

de klok **HANDELMIJ B.V.**
BANDEN B.V.

West-Varkenoordseweg 470, Rotterdam,
telefoon 010-190200.

BUDDINGH NATUURSTEEN B.V.
Kanaalweg 10-11 - Telefoon 08385-19119.
VEENENDAAL

BOUWBEDRIJF

Fa. C. Spijker & Zn.

Van Ostadelaan 61
Tel. 02150-11189-16777
HILVERSUM

In voorraad: stalen kantoorkasten, stalen schrijfburo's, burostoelen, kantinetafels en -stoelen, magazijnstellingen, stalen wandrekken.

AVAC
Lage Kamp 3, Apeldoorn.
Tel. 055-211500.

Geopend van 13.00 tot 17.30 uur en zaterdag van 9.00 tot 12.00 uur.

Stelt u prijs op

VAKWERK KWALITEITS-ARTIKELN

dan

VAN Zeben's
Woninginrichting N.V.
Laarstraat 12-20.
Zutphen.

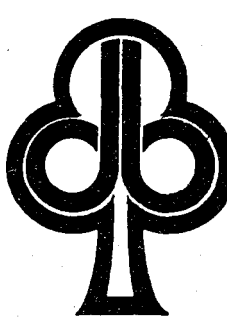

AANNEMINGSBEDRIJF HOOGVLIET & ZN. B.V.
Burgerlijke- en Utiliteitsbouw

- * NIEUWBOUW
- * VERBOUW+
- * ONDERHOUD

ZWIJNDRECHT
Molenvliet 9 - Tel. 01850-26651-27034-24330.

N. DE BOER

Kistenfabriek Nijkerk

de nederlander

Het CDA heeft nu zijn politieke overtuiging

door: drs. Gerard van Leijenhorst, vice-voorzitter CDA-Tweede Kamerfractie

In een vergadering die bijna 10 uur duurde, stelde het CDA in een „conference” op 28 juni jl. zijn politieke overtuiging vast. Van de 3 rapporten, het grondslagrapport, het rapport politieke uitgangspunten – ook wel het rapport politieke overtuiging genoemd – en het politiek actieprogramma, is het middelste zeker niet het onbelangrijkste, omdat dit het politieke samenbindende element moet vormen van al diegenen die het CDA voor de tachtiger en negentiger jaren als hun politiek tehuis beschouwen.

Daarom was zaterdag 28 juni een gewichtige dag. Het is verheugend te mogen vermelden dat de sfeer van de vergadering bijzonder goed was; van meet af aan bleek al dat bij de vier groepen (AR, CHU, KVP en rechtstreekse leden) de bereidheid – zo niet de vaste wil – bestond om er samen uit te komen. Dat betekende geven en nemen, maar dan toch wel zo dat iedere partij haar eigen karakter geen geweld behoefde aan te doen. Ik vind dat we globaal genomen blij mogen zijn met dit rapport. Wat is er sinds een jaar of zes, zeven veel veranderd, toen er nog sprake was van een „open partij”, toen nl. de christelijke grondslag nog ter discussie stond. Via het grondslagrapport en dit rapport manifesteert het CDA zich onmiskenbaar als een duidelijk christelijke partij, die nu in het

eerste artikel van haar overtuiging nadrukkelijk uitspreekt, dat niet onze daden, maar Gods beloften, daden en geboden van beslissende betekenis zijn, voor overheid, mens en maatschappij.

HET CDA ALS BEGINSELPARTIJ

De CHU, die evenveel amendementen had ingediend als alle andere groeperingen samen, legde zich ook met name toe op het veiligstellen van de identiteit van het CDA. Zoals te verwachten was, kwam daarbij ook de plaats en de taak van de overheid aan de orde.

Artikel 1 luidde in de aan de conference voorgelegde versie aldus:

„Het CDA aanvaardt het bijbels getuigenis van Gods beloften en geboden als van beslissende betekenis voor mens, maatschappij en overheid.

Het CDA richt zich naar dat getuigenis, zonder zijn politieke handelen daarmee te vereenzelvigen”.

De AR-Partijraad had een amendement ingediend om de tweede zin als volgt te formuleren:

„Het CDA richt zich naar dat getuigenis met de intentie steeds te zoeken naar de betekenis van het Evangelie voor het politieke handelen”.

De KVP wenste naast Gods beloften en geboden ook „Gods daden” genoemd te zien en wilde de passage betreffende het euvel der vereenzelving gaarne gehandhaafd zien. Uiteindelijk werd besloten het AR-amendement over te nemen, in de

eerste zin te spreken van Gods beloften, daden en geboden (voor theologische oren is dat even wennen) en het spreken over de vereenzelving in de toelichting onder te brengen.

In de voorgelegde tekst over de overheid werden van CHU-zijde pijnlijk de woorden „dienaressen Gods” gemist. Hoewel wij wel begrip konden opbrengen voor het feit dat deze term bijv. voor rooms-katholieken wat ouderwets in de oren klinkt wist unievoorzitter Van Leeuwen de conference toch te overtuigen dat deze toevoeging niet gemist mocht worden, wilde men niet velen van de unie van zich vreemden. Maar behalve dat is het ook van fundamentele betekenis dat men in een beginselprogramma van een politieke partij de plaats van de overheid duidelijk markeert. Het desbetreffende artikel 4 nu aldus in:

De overheid als *dienaressen Gods* is geroepen de samenleving te dienen naar de norm van de gerechtigheid, met inachtneming van maatschappelijke verbanden en burgers en met de *erkenning van het eigen recht en het karakter van de Kerk*...

De cursief gedrukte woorden werden aan de voorgestelde

tekst toegevoegd. Ook de „Kerk als van eigen rechte” kan men daarin terug vinden. Jammer is het dat we geen bepaling kwijt konden over de zondagsrust. Daarvoor vonden we te weinig steun, weshalve we haar moesten „offereren” aan de overheid en de Kerk.

GEZIN EN ANDERE SAMENLEVINGSVORMEN

Het was te voorzien dat hierover een lange discussie zou ontstaan. Aldus geschiedde. Onder artikel 13 werd voorgesteld:

„Het CDA acht huwelijk en gezin van bijzondere betekenis. Het kind behoort te kunnen opgroeien onder de zorg en de verantwoordelijkheid van zijn ouders”.

De AR-Partijraad stelde het volgende wijzigingsvoorstel voor:

„Het CDA acht huwelijk en gezin van bijzondere betekenis. Het kind heeft gedurende zijn groei naar lichamelijke en geestelijke rijpheid recht op bescherming. Het kind moet kunnen opgroeien in een gezin, dan wel in een ander samenlevingsverband, waarin geborgenheid, liefde en onderlinge zorg voorop staan.

De crux zat hem natuurlijk in de woorden „dan wel in een ander samenlevingsverband”. Van betekenis daarbij is of men daarbij uitgaat van feitelijke situaties waarin kinderen geen ouder(s) meer hebben, dan wel (tevens) van gewenste situaties waarbij men bijvoorbeeld ook kinderen wil laten opgroeien in homofiele „gemeenschappen”. Tegen dit laatste zou ik persoonlijk grote bezwaren hebben. Op voorstel van de groep rechtstreekse leden werd tenslotte de volgende tekst overeengekomen:

„Het CDA acht huwelijk en gezin van bijzondere betekenis. Het kind behoort te kunnen opgroeien onder de zorg en de verantwoordelijkheid van zijn ouders of verzorgers, waarbij geborgenheid, liefde en onderlinge zorg voorop staan”.

Ik registreer dat in deze tekst de gekleurde woorden „andere samenlevingsvormen”, zijn verdwenen en dat we zijn teruggevallen op het woord „verzorgers”, een meer juridische term die in de wetgeving vrij duidelijk omschreven is, m.i. een duidelijke verbetering vergeleken met het ingediende amendement. Samen met artikel 14: „Andere samenlevingsvormen, waarin betrokkenen de verantwoor-

delijkheid voor elkaar aanvaarden, hebben aanspraak op met het gezin vergelijkbare rechten en plichten”, vind ik de gezinsparagraaf – met name vanwege dat woord „vergelijkbare” – toch wat teleurstellend.

ONZE DEFENSIE EN DE NAVO

De meeste tijd werd in deze conference besteed aan de defensieparagraaf. Het ging hierbij – zoals bekend – vooral over de NAVO-passage. De voorgestelde versie luidde:

„Het CDA wil het terugdringen van de bewapeningswedloop in het kader van een beleid gericht op het voorkomen van oorlog en het behouden van vrede en veiligheid in bondgenootschappelijk verband realiseren.

De AR-Partijraad wilde dit laatste bij voorkeur in bondgenootschappelijk verband doen, hetgeen dus het gaan van een eigen weg voor Nederland openlaat. KVP en CHU waren hier weinig van gecharmeerd en steunden dus de voorgelegde tekst. Na lange discussie werd op voorstel van de rechtstreekse leden – die zich als echte brugbouwers ontpopten – de volgende tekst voorgesteld:

„Het CDA wil met name in bondgenootschappelijk verband de bewapeningswedloop terugdringen in het kader van een beleid gericht op het voorkomen van oorlog en het behouden van vrede en veiligheid”.

In de toelichting van het rapport wordt bovendien opgenomen:

„De NAVO is daarbij hoofdinstrument van het beleid”.

Een duidelijk compromis dus. Het biedt een opening voor eigen initiatieven, maar bij uitzondering. Immers „met name” houdt in dat wij onze taken inzake vrede en veiligheid als regel willen vervullen binnen de NAVO het hoofdinstrument van ons defensiebeleid. Zoals van alle zijden werd opgemerkt is het lidmaatschap van de NAVO daarbij niet ter discussie. Een verheugende constatering na het gepraat – met name buiten het CDA – dat aan Noordwijkerhout voorafging. Ziehier de hoofdpunten van de 55 gespreksdeelnemers aan dit „conclie”.

Het CDA is nu weer met een sprong 11 oktober naderbij gekomen.

Zeker na 26 en 26 op 27 juni was het bemoedigend om elkaar in zo'n grote eensgezindheid te mogen vinden.

Volgende „de Nederlander” over drie weken

In verband met de aangebroken zomerperiode verschijnt het eerstvolgende nummer van het christelijk-historische weekblad „de Nederlander” op vrijdag 25 juli aanstaande. Op de vrijdagen 11 en 18 juli verschijnt „de Nederlander” derhalve niet

Mr. W. Scholten, vice-voorzitter Raad van State

De uit de CHU afkomstige minister van defensie, mr. W. Scholten, wordt met ingang van 1 oktober dit jaar vice-president van de Raad van State. Hij is als zodanig de opvolger van dr. M. Ruppert.

Mr. Scholten, geboren 1 juni 1927 te Deventer, studeerde aan de Rijksbelastingacademie en deed in 1965 aan de Universiteit van Amsterdam het doctoraal examen fiscaal-juridische studierichting. Van 1951 tot 1963 was mr. Scholten werkzaam aan

het departement van financiën, directie directe belastingen, laatstelijk als hoofd van het tweede bureau. In 1953 kwam de benoeming af tot inspekteur van 's Rijks belastingen.

De toekomstige vice-president van de Raad van State heeft de CHU op vele posten gediend. Mr. Scholten was ondermeer voorzitter van Christelijk-Historische Jongeregroepen te Rotterdam en te Den Haag, en secretaris van de CHU. In 1963 kwam hij voor de CHU in de Tweede Kamer. Van 1971 tot 1973 was hij staatssecretaris van financiën in het kabinet-Biesheuvel. Van 1973 tot 1976 was mr. Scholten opnieuw christelijk-historisch

Tweede-Kamerlid, tot hij in 1976 benoemd werd tot lid van de Raad van State. Voorjaar 1978 volgde hij dr. R. J. H. Krusinga op als minister van defensie.

De redactie van „de Nederlander” wenst mr. Scholten van harte geluk met zijn benoeming tot vice-president van de Raad van State. Met genoegen denkt de redactie terug aan zijn medewerking aan de redactionele verzorging van „de Nederlander” ten tijde van zijn kamerlidmaatschap. Steeds was hij bereid artikelen te schrijven. Prompt kwam hij in de week van Prinsjesdag met de eerste financieel-economische beschouwingen over de ingediende Miljoenen-

nota. Als lid van het Europese parlement schreef mr. Scholten vele indrukken over de parlementsvergaderingen onder de titel „Tussen Straatsburg en Den Haag”.

H. L.

De Unie naar heden

De laatste algemene vergadering van de CHU, onze Unie, wordt gehouden op zaterdag 13 september aanstaande. Het dagelijks bestuur van de CHU verzoekt de leden van de Unie nu reeds deze dag te reserveren om in „de Reehorst” te Ede gezamenlijk afscheid van de CHU te nemen. Dan worden de laatste stappen gezet op de weg naar de fusie van KVP, ARP en CHU. Deze fusie krijgt op zaterdag 11 oktober haar beslag.

Het Kader- en Vormingswerk in 1979

Alle activiteiten van de stichting Kader- en Vormingswerk CHU die in dit verslagjaar werden ontwikkeld vonden plaats onder auspiciën van de Stichting Politiek Vormings- en Scholingswerk CDA, dus in samenwerking tussen de stichtingen van de drie partijen. Een gedeelte daarvan werd uitgevoerd door de CHU-stichting. Voortgegaan werd met de documentatie over „De Christelijk Historischen in de 19e eeuw en de werking van het districtenstelsel”. Deze documentatie is aan het einde van het verslagjaar in concept gereed gekomen. Eveneens de in het verslag over 1978 vermelde activiteiten werden voortgezet. Deze worden hierna vermeld.

STUDIEDAGEN

Studiedagen in verband met politieke scholingscursussen voor vrouwen vonden plaats op 15 en 22 januari 1979 over de volgende onderwerpen: Buis in eigen huis, Recht op wonen, Rechten voor minderjarigen en Zorgen rond de gezondheid. De vragen over die onderwerpen werden vooraf opgesteld door de 9 samenwerkende landelijke vrouwen-organisaties. Vervolgens werden de antwoorden op die vragen opgesteld door het CDA-wetenschappelijk instituut. Het aantal deelnemers was 60. De inleiders waren resp. de heren H. M. Veenendaal en mr. S. J. M. Dijkman en de dames C. H. Evenhuis-van Essen en D. Cornelissen. De bijeenkomsten hadden een geanimeerd verloop. Er bestond grote belangstelling voor de aan de orde gestelde onderwerpen.

2-AVONDCURSUS

Seizoen 1978-1979 werd in de maanden januari, februari, maart en mei besloten met een zestal cursussen die gehouden werden te Wageningen, Bleiswijk, Malden, Strijen, Beneden Leeuwen en Wehl. Een zevende cursus die uitgeschreven werd voor Rotterdam-

Zuid kon bij gebrek aan belangstelling helaas niet doorgaan. De overige cursussen liepen met redelijk tot goed succes (vooral grote belangstelling voor cursussen te Bleiswijk en Strijen). Docenten: mr. H. K. J. Beernink, staatssecretaris A. J. Hermes, I. H. Th. Hendriks (burgemeester van Herten in Limburg) voor het politieke gedeelte ds. A. de Haan, ds. R. P. Ytsma en P. W. van Eijkern voor het theologische gedeelte. Voor het seizoen 1979-1980 werden enige wijzigingen aangebracht in de opzet van de cursus. Deze was aanvankelijk ten behoeve van het CHU-vormingswerk en werd geleid door ds. De Haan, die met het onderwerp „De theologische grondslag van de politiek” de eerste cursusavond voor zijn rekening nam, en mr. Beernink, die met het onderwerp „De toepassing van de grondslag in de praktische politiek” de tweede avond verzorgde.

De dus aanvankelijk CH-cursus werd later omgezet in een CDA-cursus toen het gehele vormingswerk van de CDA-partners zoveel mogelijk werd samen-gevoegd tot één geheel. De ingrijpendste verandering was voornamelijk dat in de aanvankelijke opzet naast de oorspronkelijke docenten (waarvan mr. Beernink ons in 1979 helaas ontvallen is) ook docenten afkomstig uit ARP en KVP medewerking verleenden. Hetgeen voor het seizoen 1979-1980 gewijzigd werd betrof:

- verandering van het lesmateriaal (toevoeging van brochures etc. en vernieuwing van het oorspronkelijke stuk van ds. de Haan door een kleine commissie onder diens leiding door een nieuw stuk: „Het Evangelie als richtsnoer voor het politiek handelen”;
- wijziging in de volgorde zodat thans het onderwerp van de eerste cursusavond is: „Wat is politiek?” en van de tweede avond: „Het Evangelie als richtsnoer van het politiek handelen”;
- toespitsing op een bepaalde

Kamerkring zodat alle nieuwe leden in die kring in een bepaald seizoen de gelegenheid krijgen aan de cursus deel te nemen;

- aantrekking van docenten uit de kring die bewerkt wordt (naast optreden van enkele landelijke docenten dus vooral personen uit eigen omgeving van de cursisten).

Op grond van lopende aanvragen werden in de periode oktober-november nog twee cursussen gehouden in Brabant (Eindhoven en Boxmeer-docenten burgemeester Hendriks en van Eijkern). De hoofdmoot van het werk werd de Kamerkring Den Helder waar de zaken grootscheeps aangepakt zijn. Bij de voorbereidingen werd veel steun verleend door onze vormingsconsulent de heer P. Y. Meinema. Ieder CDA-lid in de kring is in kennis gesteld van het komende gebeuren, (zo'n 6.000 kennisgevingen zijn verzonden). Het docentencorps voor de eerste cursusavond werd gevormd door staatssecretaris Hermes en ds. de Haan die de spits afbeten en voorts verleenden medewerking ten behoeve van de eerste cursusavond de heren Meinema, Heiloo; drs G. J. van de Bosch, Den Helder; J. B. M. Meijer, Wervershoof; drs. A. C. J. Salman, Wognum en A. Sijm, Hoorn.

Voor de tweede avond waren dit: ds. A. J. Kret, Sassenheim; A. J. P. Bindels, Den Helder; mevrouw G. W. V. Montfrans-Hartman, Broek in Waterland en J. Douma, Alkmaar. Begin oktober werd gestart te Den Burg op het eiland Texel en daarna trok de vormingstrein als het ware een spoor door de gehele Kamerkring waarbij in het jaar 1979 nog halt gehouden werd voor cursussen te Wervershoof, Noord-Scharwoude (gemeente Langedijk), Bergen, Anna Palowna, Obdam, Alkmaar en Zaandam. Slechts een daarnaast nog in het programma voorkomende cursus te Middenbeemster moest door gebrek aan belangstelling helaas geannuleerd worden.

De cursussen zijn - voor zover dit op te maken is uit ontvangen berichten - over het algemeen zeer goed geslaagd, hoewel er soms sprake was van geringe deelname. Dit gold zeer zeker niet voor Bergen waar de belangstelling zeer groot was. Volledigheidshalve kan nog vermeld worden dat in de maanden januari en februari het werk afgerond is door de cursussen te Castricum, Hoorn, Middenmeer, Monnickendam en Enkhuizen zodat in het geheel in de Kamerkring Den Helder in de loop van het seizoen dertien cursussen gehouden zijn. Een woord van dank voor de enorme medewerking van de docenten is hier zeer zeker op z'n plaats. De afspraken voor het geheel moesten maanden van tevoren gemaakt worden, desondanks zijn alle gemaakte afspraken volledig nagekomen.

Geen enkele avond moest vanwege de docenten omgezet worden en nimmer was het nodig naar een plaatsvervanger te zoeken.

DE CURSUS VOOR GEMEENTERAADSLEDEN

Deze cursus werd gepland om op vier zaterdagochtenden te worden gehouden in 13 plaatsen. Het maximale aantal deelnemers was 15. Voor vijf plaatsen was het aantal aanmeldingen zo gering dat de cursus niet kon doorgaan. Dat betrof de geplande cursussen in Goes, Leeuwarden, Leiden, Roermond en Rotterdam. In laatstgenoemde plaats had men zelf om de cursus gevraagd, doch het aantal aanmeldingen was slechts vijf. De cursisten die zich voor deze plaatsen hadden aangemeld werden zoveel mogelijk overgeschreven naar cursussen in naburige plaatsen. De cursus werd gehouden in de volgende acht plaatsen: Arnhem, Assen, Breda, Eindhoven, Haarlem, Hoorn, Utrecht en Zwolle.

De behandelde onderwerpen in het seizoen 1979/1980 waren:

1. Bestek '81 en het gemeentelijke overheidshandelen. Docenten: J. P. S. M. Boll, J. Koops, L. A. Maasdam, drs. G. van Veenen en J. Wagenvoort.
2. Milieubeheer. Docenten: mevrouw E. Borm-Luyckx en de heren ds. C. O. W. Dubbelman, E. H. Esselink, drs P. J. G. Groot, dr J. W. Hekkelman en drs J. F. H. A. B. Waals.
3. Rechtsbescherming via de wet AROB. Docenten: mr. E. Brederveld, T. den Breejen, J. A. M. van Homelen, mr G. J. Jansen, A. Lanting, J. M. Maris en C. D. van Oosten.
4. Binnengemeentelijke decentralisatie (wisselwerking raad-burgerij, commissies, openbaarheid, openheid e.d.). Docenten: T. den Breejen, mr H. J. M. Defesche, G. W. Floors, mr A. A. C. M. Leenders en L. A. Maasdam.

De docenten van de cursussen 2 en 4 hebben een evaluatiegesprek gehouden in tegenwoordigheid van een vertegenwoordiger van het bureau.

Met name in die gesprekken bleek dat deze cursussen in een behoefte voorzien. Ook uit reacties van cursisten vernamen wij dat men grote waardering heeft voor het gebodene. Wij willen de docenten dan ook gaarne van harte danken voor hun bereidwilligheid en inzet voor dit werk.

REGIONAAL VORMINGSWERK

Na de instelling van het „instituut” regionale vormingsleiders, waarvan het verslag over 1978 melding maakte, bleek weldra de noodzaak om tot uitwisseling van gedachten te komen en daarmee tot een meer uniform denken over de taakuitoefening. Daarom werd besloten een werkconferentie te houden. Deze vond plaats in maart in het Slotemaker

de Bruine Instituut. Alle CDA-vormingswerkconsulenten konden zich daarvoor opgeven. Onder deskundige leiding hebben de 20 deelnemers zich bezig gehouden met het thema: „De betekenis van vormingswerk voor het CDA”.

Op 10 september werd een vergadering gehouden met de CHU-vormingswerkconsulenten over hun werk en de daarvoor opgestelde richtlijnen.

Deze richtlijnen neergelegd in een notitie vormingswerkconsulenten werden vervolgens behandeld in het bestuur van de CDA-stichting. De besprekingen daarover werden in de volgende verslagperiode voortgezet.

De volgende personen waren in 1979 belast met regionaal vormingswerk voor de CHU: mevrouw A. W. Knottnerus-Monster, Nieuw-Scheemda (Groningen), mevrouw H. Huistra-Hielkema, Ijsbrechtum (Friesland), J. Spoelder, Roden (Drenthe), mevrouw C. H. Reitsma-van Spanje, Epe (Dld.) (Gelderland), W. Bruins Slot, Zegveld (Utrecht), P. Y. Meinema, Heilo (voor Kamerkring Den Helder) mevrouw M. Verheul-Verhulst, Heemstede (voor Kamerkring Haarlem) mevrouw A. S. M. van den Berg-Riet, Zwijndrecht (voor kamerkring Dordrecht) mevrouw drs. A. J. Bakker-Osinga, Dordrecht (idem) ir W. O. van Middendorp, Maasland (idem) H. P. van Oostende, Rotterdam (voor Kamerkring Rotterdam) M. Juursema, Vlissingen (Zeeland) P. van Essen en C. Bennebroek, Geleen (Limburg).

C.H.-STICHTINGSBESTUUR

Het bestuur kwam in de verslagperiode éénmaal in vergadering bijeen. In die vergadering werd een gesprek gevoerd met de regionale vormingswerkers (vormingswerk-consulenten).

Over de activiteiten voor het seizoen 1979/1980 werd van gedachten gewisseld.

Voorts kwamen aan de orde de statuten voor de CDA-Stichting vormingswerk de voortgang van de fusie en een beleidsnotitie voor de CDA-Stichting. Besloten werd tot het wederom houden van een werkconferentie voor vormingswerkconsulenten in het Slotemaker de Bruine Instituut te Doorn.

Aan het einde van de verslagperiode bestond het bestuur uit: Mevrouw C. H. Evenhuis-Van Essen, voorzitter, dr. E. Bleumink, secretaris/penningmeester, mevrouw drs M. Boers-Wijnberg, drs Chr. van Gulyk, L. A. Maasdam, drs A. G. Schapenk. De administratie en de organisatie van projecten wordt uitgevoerd door het Uniebureau, met name door H. Lindenburg, A. van Dam en E. Buiter.

DE STICHTING POLITIEK VORMINGS- EN SCHOLINGSWERK CDA

De CDA-stichting verdeelt de financiën over de stichtingen van de drie partijen en coördineert hun werkzaamheden. Deze samenwerking wordt voortgezet tot de fusiedatum. Namens onze stichting hebben zitting in het CDA-Stichtingsbestuur: Mevrouw C. H. Evenhuis-van Essen, dr E. Bleumink, drs A. G. Schapenk en H. Lindenburg (als ambtelijk-secretaris van de CDA-Stichting). Ook uit dit verslag blijkt weer hoe belangrijk het vormings- en scholingswerk binnen een politieke organisatie is.

In 1978 constateerden we een verheugende toenemende belangstelling, voor 1979 mogen we hetzelfde zeggen.

Meer cursussen betekent meer deelnemers, dus meer belangstelling, meer actief bezit zijn aan de basis.

Het organisatorisch en politiek functioneren van het CDA is daarbij gebaat. „Vormingswerk” is geen toverformule, wel een formule, een weg. Op die ingeslagen weg gaan we verder.

Herinneringen aan de Unie waarin we ons thuis voelden (Bestel het nu!)

Weldra zal de Christelijk-Historische Unie niet meer bestaan. De Unie gaat echter verdwijnen zonder een spoor na te laten, of liever gezegd een dubbelspoor.

Naast de gerechtvaardigde hoop op doorwerking van veel Christelijk-Historische waarden en gedachten (Beginzelen, mentaliteit, enz.) in het CDA verschijnt in het a.s. najaar: „Herinneringen aan de Unie waarin we ons thuis voelden” - een uitgave van de Stichting „Uniepers” in samenwerking met het bestuur van de CHU onder redactie van drs. A. J. van Dulst. Dat wordt een boekwerk met veel foto's en illustraties waarin veel van de geschiedenis van de Unie is vastgelegd door een uitgelezen schaar van auteurs uit het verleden en heden. Voor de inhoud is ten dele teruggesproken op artikelen en andere gegevens die het verleden terwijl het overige - dat is het meren-

deel - recent geschreven is in de vorm van bijdragen voor de serie CH-Karakteristieken die vanaf januari jl. maandelijks in het Ledenkontaktblad „de Nederlander” is opgenomen of als aanvulling daarop is geschreven.

Uit hetgeen reeds verschenen is zijn u reeds vele namen van medewerkers bekend. Om er slechts enkele te noemen dr. K. de Vries, drs. A. D. W. Tilanus, de Freule en het 80-jarige Unielid A. Stellingwerf. Dat zijn zo maar een paar namen uit een lange reeks. Ongetwijfeld zullen zeer veel Unieleiden belangstelling hebben voor dit werk. Dit boek dat nu reeds een kostbaar bezit is en in de toekomst steeds waardevoller wordt als herinnering aan de Christelijk-Historische Unie zal mogelijk ca. 130 pagina's tekst en illustratiemateriaal omvatten. Bestellen? In de eerste plaats wordt het boek gratis toegezonden aan die leden van de CHU die tevens abonnee

zijn van „de Nederlander”. Dit als een afscheidsgeschenk aan de groep die al heel veel jaren in feite de kern van de Unie vormt.

Voorts kan men het thans reeds bestellen door een bedrag van f 8,- (te weten f 5,- voor het boek en f 3,- verzendkosten) over te maken op giro 45015 van de Stichting Uniewerk-fonds te 's-Gravenhage.

Kiesverenigingen die nog wat overtollige geldmiddelen in kas hebben kunnen het voor hun leden bestellen door - indien afhaling mogelijk is - een aantal exemplaren te bestellen ad. f 5,- per stuk zodat ze hierdoor ook een royaal gebaar kunnen maken tegenover trouwe leden.

Uiteraard kan men als particulier ook f 5,- of f 8,- over maken.

Voor alle bestellingen geldt dat deze ontvangen moeten zijn vóór 6 september 1980.

Zorg dat u bij de bestellers hoort!

Overeenstemming uitgangspunten CDA

Vorige week zaterdag zijn de delegaties van KVP, ARP en CHU en de rechtstreekse leden van het CDA het volledig eens geworden over het program van uitgangspunten van het CDA. Dat geschiedde tijdens een bijeenkomst te Noordwijkerhout.

De bijeenkomst was noodzakelijk met het oog op de fusie, die per 11 oktober aanstaande een feit moet zijn. Er waren namelijk, tijdens de besprekingen van de fusiestukken in de afzonderlijke partijorganen, nog onderwerpen overgebleven, waarover geen eenstemmigheid bestond.

„In een uitstekende sfeer hebben wij elkaar op alle punten gevonden”, aldus CDA-voorzitter Steenkamp zaterdag tijdens een persconferentie, zo meldde het ANP.

Aan het ANP-verslag is het volgende ontleend:

Volgens Steenkamp is daarmee een belangrijke mijlpaal bereikt op weg naar de definitieve eenwording (op 11 oktober aanstaande) van de drie christelijke partijen. Steenkamp noemde het gevoerde overleg volstrekt constructief. Aanvankelijke meningsverschillen op belangrijke onderdelen van het ontwerp-programma werden „in een voortreffelijke sfeer” opgelost. Ook de CDA-statuten werden in Noordwijkerhout vastgesteld. Bij de discussies over het program van uitgangspunten stonden mede centraal de onderwerpen als de CDA-grondslag, de positie van het gezin en het

vraagstuk van vrede en veiligheid. Vaak na heel lange discussies en na soms enkele stemmingen werd overeenstemming bereikt over gewijzigde en/of nieuwe teksten.

In eerdere stadia hadden de partijen van ARP en KVP en de Unieraad van de CHU zich al over het ontwerp uitgesproken. Zaterdag werd beslist over die onderwerpen, waarover nog geen definitief eensluidend standpunt was geformuleerd. Aan de beraadslagingen in Noordwijkerhout werd deelgenomen door een aantal kamerleden en door onder meer de partijvoorzitters van de drie betrokken partijen.

Opvallend nieuw ingevoegd on-

derdeel in het program van uitgangspunten is de uitdrukkelijke toevoeging daarin dat „de NAVO hoofdinstrument van beleid is gericht op het voorkomen van oorlog en het behouden van vrede en veiligheid”. Deze toevoeging werd volstrekt unaniem genomen, zo deelde Steenkamp mee.

Nieuw is ook de formule dat het CDA „met name in bondgenootschappelijk verband” de bewapeningswedloop wil terugbrengen. Ook wordt in het program gesteld dat deze bewapeningswedloop tot voortgaande internationale bezinning dwingt over vraagstukken van wederzijdse wapenvermindering en wapenbeheersing. „Nederland neemt initiatieven tot en geeft actieve steun aan de totstandkoming van ontwapeningsovereenkomsten, die voorzien in deugdelijk toezicht bij voorkeur in internationaal verband”, aldus letterlijk het programma van uitgangspunten. Volgens dat program moet tevens worden gewaakt tegen ontwikkelingen die de grenzen tussen kernwapens en conventionele wapens verder doen vervagen.

In het program van uitgangspunten is ook toegevoegd dat de overheid „als Gods dienaar” geroepen is de samenleving te dienen.

Ondanks daarop in het verleden geuite kritiek is de passage in het ontwerp gehandhaafd dat andere duurzame samenlevingsvormen onder voorwaarden aanspraak hebben op met het gezin vergelijkbare rechten en plichten. Volgens CH-voorzitter Van Leeuwen betekent dit „een opening” ook naar de homofiele relaties.

Partij-voorzitter Steenkamp noemde de gebeurtenissen in de Tweede Kamer waar zes CDA-kamerleden zich aansloten bij een oppositie-motie van afkeuring niet van invloed op de totstandkoming van het CDA. „De fusie gaat door”, aldus de CDA-partijvoorzitter. Hij onderstreepte dat het gebeuren niet goed is voor het CDA en zei de gang van zaken buitengewoon te betreuren. Steenkamp noemde zich voorstander van het op korte termijn verbeteren van de volgende CDA-fractievoorzitter Lubbers streefde verhoudingen tussen de regering en de CDA-fractie in de Tweede Kamer. Aldus het verslag van het ANP.

De boycot van Van Agt en het CDA

door: drs. Gerard van Leijenhorst, vice-voorzitter CDA-Tweede Kamerfractie

Het laatste kamerdebat over de olie-boycot van Zuid-Afrika ligt al weer ruim een week achter ons. Daarom slechts nog een paar korte opmerkingen.

1. Bezien we datgene wat door het kabinet is toegezegd – visumplicht, steun aan de zwarte landen, het verbreken van het cultureel akkoord met Zuid-Afrika en de inspanningen om alsnog met andere landen tot een olieboycot te komen – dan is dat niet gering vergeleken met hetgeen door de meerderheid van de CDA-Tweede Kamerfractie gevraagd werd. Door het onterechte uit de kan te willen hebben is onderbelicht gebleven wat wél werd toegezegd. Daarin is het kabinet Van Agt onrecht

aangedaan, zeker als men dit via een motie van afkeuring nog eens wilde onderstrepen.

2. Onderbelicht gebleven is ook het feit dat een niet onaanzienlijk deel van onze fractie in het geheel niet voor een eenzijdige olieboycot voelde. De argumenten dienaangaande zijn bekend. Wat er wel bij gezegd moet worden is dat ook deze leden verklaarde tegenstanders van de apartheidspolitiek te zijn; alleen het middel moet het gewenste doel dienen. Wanneer wij louter de weg van „de signaalpolitiek” opgaan, kunnen we het wat betreft onze Nederlandse problemen wel vergeten. Stel je voor, dat het kabinet Van Agt het voor 1981 bij signalen zou laten. Het

huis zou zelfs voor dissidenten te klein zijn:

De heer Den Uyl verklaarde voor de televisie welk een grote indruk het op de zwarte wereld in Zuid-Afrika zou hebben gemaakt, indien dit kabinet op het punt van de olieboycot zou zijn gevallen. Deze uitgelezen kans is nu aan die volkeren voorbijgegaan. Als er nog eens een kabinet-Den Uyl mocht komen, laat dit dan tonen tot welke onbaatzuchtige daden van zelfverbranding het in staat kan zijn.

3. Fractievoorzitter Lubbers heeft het in dit debat niet gemakkelijk gehad. Niet alleen de fractie was verdeeld, maar ook de communicatie met het kabinet verliep stroef. Ondanks ons gevoel voor dualisme,

is dat te betreuren. In dat „gat” kon de politieke dweperij zich breeduit manifesteren. Daarmee was noch Zuid-Afrika en haar zwarte bevolking, noch het CDA, noch het kabinet gediend. En keerde de boycot zich tegen onszelf!

NIEUW ADRES

Met ingang van 1 juli 1980:
dr. A. Wattèl,
Gerard Doulaan 4,
3723 GX Bilthoven
tel. 030-791957.

Commentaar:

Prompte reactie siert regering

Op 25 juni jl. heeft de regering een probleem opgelost, dat dateerde uit de tweede wereldoorlog: het vraagstuk van de „niet-genoten inkomsten tijdens gevangenschap in Nederlandsch-Indië” (ik citeer hier een officieel stuk, genummerd 15 840). Ieder, die onder de thans getroffen regeling valt, ontvangt – 35 jaar na de bevrijding – alsnog f 7500,- (belastingvrij). In het nummer van „de Nederlander” van 19 januari 1979 heb ik een voor mijn doen uitvoerige recensie gepubliceerd van het toen pasverschenen boek (320 bladzijden) van dr. L. G. M. Jaquet, getiteld „Aflissing van de wacht. Bestuurlijke en politieke ervaringen in de nadagen van Nederlandsch-Indië”. Dat boek had

mij zeer geboeid, mede doordat ik zelf een deel van die nadagen – de periode 1945-1948 – had mee- of liever doormaakt. De voorlaatste alinea van de zoëven genoemde recensie luidde als volgt:

„In het 15de en laatste hoofdstuk van zijn boek levert dr. Jaquet – mijns inziens terecht – kritiek op de wijze, waarop de Nederlandse regering de Indiëse ambtenaren heeft behandeld. Met de soevereiniteit werden deze ambtenaren in 1949 aan de Indonesische regering overgedragen zonder uitbetaling van de tijdens de Japanse bezetting gederfde salarissen (hetzelfde lot trof de KNIL-militairen)”.

Op 31 januari 1979 heb ik als lid van de CDA-fractie in de Eerste Kamer een drietal

schriftelijke vragen over deze kwestie gesteld. Daarin werd behalve naar het boek van dr. Jaquet ook verwezen naar een brochure van de Stichting Nederlandse Ereschulden, welke bij brief van 15 augustus 1977 was aangeboden aan alle leden van de regering en de Staten-Generaal. Op 6 maart 1979 verscheen het „antwoord van de heer Wiegel, minister van binnenlandse zaken, mede namens de heer Wallis de Vries, staatssecretaris van cultuur, recreatie en maatschappelijk werk”. Van de brochure werd gezegd: „Zij bevat geen elementen welke van invloed zijn op het door alle achtereenvolgende naoorlogse kabinetten te dezen ingenomen standpunt”. De Stichting Nederlandse Ere-

schulden kreeg dus nul op het request.

De Tweede Kamer heeft zich daar niet bij neergelegd. Op 14 december 1979 hield de vaste commissie voor ambtenarenzaken en pensioenen een hoorzitting. Om een lang verhaal kort te maken: op 19 juni jl. kwam de Tweede Kamer unaniem tot de conclusie, dat de „niet-genoten inkomsten tijdens gevangenschap in Nederlandsch-Indië” op de hierboven genoemde wijze moesten worden uitbetaald. Het siert de regering, in het bijzonder minister Wiegel, dat hierop prompt positief is gereageerd en dat er tenslotte – eind goed, al goed – is afgeweken van het door alle achtereenvolgende naoorlogse kabinetten te dezen ingenomen standpunt. Dat standpunt was zo niet juridisch dan toch moreel onverantwoord.

K. de Vries.

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter: A. Buntsuma, drs. M. Smits, drs. A. J. van Dulst, Wm C. de Kruyf, D. Rebel, Drs. H. van Spanning, Drs. G. van Leijenhorst: Goveri Veldhuijzen en mevrouw E. Sleyser-Tegelaar

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema, Dr. E. Bleumink, Prof. Dr. J. W. van Hulst, Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES
Postbus 33822
2503 BC 's Gravenhage

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van nieuwe abonnees, advertenties, adresveranderingen, weekblad:

Stichting „Uniepers”
Van Deventerlaan 49,
2271 TV Voorburg,
tel. 070-861520
(uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs f 30,- per jaar.
Vooruit te voldoen op **
postrekening 70154.
Voorburg t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U. Postbus 67
3770 AB Barneveld.
Telefoon (03420)-16141.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR HIST
UNIE, Wassenaarseweg 7
2596 BC 's Gravenhage is
telefonisch te bereiken onder
nummer 070-244516

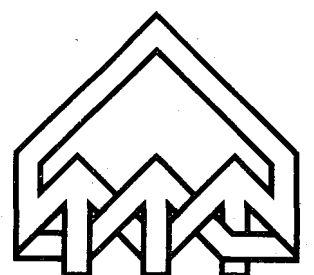
Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander” te zenden aan Bureau CHU Wassenaarseweg 7 2596 BC 's-Gravenhage Telefoon (070) 244516.

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m. Het telefoonnummer van de De Savornin Lohmanstichting is 070-246791.

Burgemeestersbenoemingen

Bij koninklijk besluit is met ingang van 1 juli 1980 benoemd tot burgemeester van de gemeente Thorn, drs. J. W. Smeets te Eist. De heer Smeets (41 jaar) is RK en lid van het CDA/KVP. Hij is thans referendaris bij de provinciale griffie van Gelderland. Hij volgt als burgemeester van Thorn de heer M. G. P. Houben op, die met ingang van 1 december 1979 is benoemd tot burgemeester van de gemeente Melick en Herkenbosch.

Bij koninklijk besluit is met ingang van 1 juli 1980 benoemd tot burgemeester van de nieuw gevormde gemeente Beuningen, mr. J. G. M. Lurvink, aan wie gelijktijdig eervol ontslag is verleend als burgemeester van de oude gemeente Beuningen. De heer Lurvink (39 jaar) is RK en lid van het CDA/KVP.

CDA ONDER ÉÉN DAK

Bij Koninklijk besluit is met ingang van 1 augustus 1980 benoemd tot burgemeester van de gemeente Nootdorp, drs. J. F. H. A. B. Waals te Kampen. De heer Waals (36 jaar) is RK en lid van het CDA. Hij is thans directeur van de Stichting natuur- en milieufederatie te Zwolle. Hij volgt als burgemeester van Nootdorp mr. F. Winkel op, die met ingang van 1 maart 1980 is benoemd tot burgemeester van de gemeente Noordwijkerhout.

Tweede Kamer vergaloppeert zich met olieboycot Zuid-Afrika

door: C. P. van Dijk, lid Tweede Kamer voor CDA

Onmachtig om veel te veranderen aan de binnenlandse problemen van werkloosheid, inflatie, woningnood enz. heeft de Tweede Kamer kort vóór het reces in ieder geval op buitenlands gebied een machtige daad toegevoegd aan eerdere roemruchte wapenfeiten: de uitspraak, dat de regering onmiddellijk diende over te gaan tot een (éénzijdig-Nederlands) olie-embargo tegen Zuid-Afrika. Ik gebruik met opzet het woord „toegevoegd” omdat het parlementaire jaar 1979-'80 in zoverre een vruchtbaar jaar is geworden dat reeds in oktober op dit gebied een eervol wapenfeit te vermelden viel: het weren van Zuidafrikaanse gehandicapte sportlieden van de Olympische Spelen voor gehandicapten in Nederland.

De lezer zal het zich waarschijnlijk nog wel herinneren. Alvorens zich definitief uit te spreken over de toelating van die sportlieden van de Tweede Kamer vorig jaar vastgesteld te zien, dat de toegelaten sportorganisaties niet zelf de rassenscheiding (apartheid) toepasten maar toegankelijk waren voor zowel blanke als zwarte sportlieden. Na onderzoek door de regering bleek gelukkig zonneklaar, dat dit laatste het geval was: Nederland zou te doen krijgen met sportorganisaties waarin zowel blank als zwart als gelijken deelnamen. Tot verbijstering van velen besloot de meerderheid van de Tweede Kamer niettemin om de Zuidafrikaanse sportorganisaties uit Nederland te weren.

Men kan zwakke en weerloze mensen op deze wijze kwetsen en vernederen zonder dat zoiets nadelige gevolgen heeft voor onszelf. Het enige gevolg dat nog resteert is een langzaam verdwijnd gevoel van schaamte. Schaamte omdat in naam van de mensenrechten op deze manier de rechten van gewone mensen worden gekrenkt en discriminatie wordt bedreven. Mensen worden geweerd – niet op grond van wat zij zelf zouden hebben misdaan, want op hun gedrag is niets aan te merken, voorzover ons bekend, en in de praktijk van hun sportbeoefening blijken ze de apartheid niet te willen. Maar alleen op grond van hun nationaliteit, hun afkomst: „made in South Africa”. Het is in de geschiedenis niet onbekend dat geloofsfanaten in naam van God en de medemens de grootste gruwelen tegen die medemens bedreven. We moeten oppassen, dat mensenrecht-fanaten ons niet meeslepen op een weg waarlangs de rechten van individuele mensen worden vermalen tussen de grote tandwielen van het internationale mensenrechtenbeleid. Gelukkig ging het in de afgelopen maand niet om zulke kwetsbare zaken als het al of niet toelaten van gehandicapte mensen maar om het al of niet verbieden van olieleveranties door Nederland aan Zuid-Afrika – olieleveranties die toch al vrijwel niet plaats vinden.

ECONOMISCHE SANCTIES ALS POLITIEK DRUKMIDDEL.

Het hanteren van economische sancties om een ander land te dwingen tot iets waartoe het anders niet bereid zou zijn geweest is natuurlijk geen onschuldig middel, maar een twee-snijdend zwaard, dat zich gemakkelijk tegen de gebruiker of tegen onschuldige omstanders kan keren. Het dient dan ook met de grootste behoedzaamheid te worden gebruikt. Bij de behandeling van de Nota Mensenrechten eerder dit jaar heeft

de CDA-fractie dan ook ingestemd met de uitgangspunten van de regering, volgens welke economische sancties alleen zouden dienen te worden toegepast als ze daadwerkelijk bijdragen tot eerbiediging van de mensenrechten (d.w.z. als ze doelmatig zijn), als ze geen schade toebrengen aan anderen, die onschuldig zijn, en als ze geen onevenredig grote schade toebrengen aan de Nederlandse belangen.

Aan deze maatstaven dient ook een eventuele olie-boycot van Zuid-Afrika te worden getoetst. Hoe sterk is de Zuidafrikaanse economie en hoe afhankelijk van de internationale olie-aanvoer? Welke schade zou een volledige stopzetting van die aanvoer aanrichten? Zou die schade leiden tot een verzachting of omkeer van de apartheidspolitiek of juist tot een verharding? Zouden mogelijk ook andere landen onbedoeld door de boycot worden getroffen? Wat zijn de effecten van een olie-boycot door Nederland alleen? Welke gevolgen heeft zo'n eenzijdige boycot voor de Nederlandse economie?

VOORZIENE GEVOLGEN VAN EEN OLIE-BOYCOT

De Zuidafrikaanse economie is bijzonder sterk. De strategische ligging maar vooral de formidabele reserves van (schaarse) mineralen, zoals goud, chroom, nikkel, mangaan, vanadium, ijzer, kolen en uranium verschaffen het land een unieke positie. Het is aanzienlijk minder afhankelijk van de buitenlandse handel dan Nederland en heeft i.t.t. ons land een overschot op de lopende rekening van de betalingsbalans. Het land heeft geen behoefte aan buitenlands kapitaal; het voert zelfs kapitaal uit. Zuidafrika is ook een netto exporteur van energie (kolen en uranium) maar beschikt niet over oliereserves. Het land is dan ook in hoge mate op kolen als primaire energiedrager ingesteld en haalt ook een groeiend deel van de behoefte aan olieproducten uit kolen. Maar zelfs met versnelde toepassing van kernenergie en kolenconversie blijft het land in de nabije toekomst voor tenminste 20% van de totale energiebehoefte aangewezen op ingevoerde ruwe olie. Het koopt deze op de „vrije markt” en zal (gezien de grote minerale rijkdommen) geen moeite hebben daarvoor zeer hoge prijzen te bieden.

Het lijkt geen twijfel, dat een werkelijk volledig sluitende olieboycot door de gehele internationale gemeenschap (zo die al mogelijk zou zijn) de Zuidafrikaanse economie gevoelig zou treffen en in moeilijkheden zou brengen. Of deze de regering ertoe zouden dwingen haar apartheidspolitiek te wijzigen staat nog te bezien. Voor wie de

Zuidafrikaanse volksaard enigszins kent is het waarschijnlijk dat het blanke volksdeel met grote vastberadenheid de energieproblemen zou aanpakken en met grote koppigheid de internationale druk zou weerstaan.

De economieën van een aantal zwarte staten in Zuidelijk Afrika zijn nauw met die van Zuid-Afrika verweven en op een aantal punten (m.n. transport) van Zuid-Afrika afhankelijk. Een internationale olieboycot van Zuid-Afrika zou daarom niet alleen dat land maar ook een aantal jonge Afrikaanse staten ernstig kunnen schaden. Het pas onafhankelijke Zimbabwe, bijvoorbeeld is in hoge mate afhankelijk van olie-invoer via Zuid-Afrika en heeft die invoer via afspraken met dat land geregeld. Een poging om de president van Zimbabwe een uitspraak ten gunste van een Nederlandse olie-boycot van Zuid-Afrika te ontlokken liep dan ook op niets uit. Dit alles betekent dat een werkelijk effectieve, internationale olie-boycot van Zuid-Afrika vergezeld zou moeten gaan van internationale maatregelen om de olie-aanvoer naar die andere Afrikaanse staten veilig te stellen. Geen geringe opdracht.

Maar er is in het geheel geen sprake van een brede, internationale olie-boycot. Integendeel. Gevolg gevend aan een verzoek van de Tweede Kamer (november 1979) heeft de regering onze bondgenoten in de EEG gepolst over hun bereidheid om een dgl. boycot te steunen. Het antwoord was volstrekt negatief. Zelfs kleine landen zoals Denemarken en Ierland, vaak gelijkgezind met Nederland, wensten ons in deze zaak niet te volgen. We staan in de westerse wereld op dit punt alleen.

De Tweede Kamer heeft niettemin de regering laten weten, dat Nederland nu maar alleen een olie-boycot tegen Zuid-Afrika moet instellen. Welke invloed zou dat op het apartheidregime van Zuid-Afrika kunnen hebben?

GEVOLGEN VAN EEN ÉÉN-ZIJDIG-NEDERLANDSE BOYCOT

De handel tussen Nederland en Zuid-Afrika is relatief zeer gering in omvang. Voor Zuid-Afrika vertegenwoordigt die handel ongeveer 2% van de totale in- en uitvoer van dat land. Voor ons land betekent die handel ongeveer 0,3% – 0,4% van onze buitenlandse handel. Als instrument om Zuid-Afrika onder druk te zetten teneinde politieke oogmerken te bereiken, zijn onze handelsbetrekkingen met dat land geen hefboom maar een rietstengeltje.

Zuid-Afrika is op geen enkele manier van de handel met Nederland afhankelijk. Integendeel: Nederland heeft een snel groeiend tekort in de handel met dat land. Vooral onze invoer van nonferro metalen uit Zuid-Afrika neemt snel toe en is voor onze economie niet van belang ontbloot. Nederland voert geen ruwe olie uit naar Zuid-Afrika maar wel een zeer geringe hoeveelheid olieproducten, die Zuid-Afrika ook elders kan betrekken. Het is dan ook hoogst onwaarschijnlijk, dat het stopzetten van de Nederlandse uitvoer van oliepro-

De lezer kent de dramatische afloop van het Tweede Kamer-debat in de nacht van 26 op 27 juni, toen de regering met een uiterst kleine stemmenmarge (72 tegen 74) nog net niet ten val werd gebracht omdat zij de Tweede Kamer niet wilde volgen.

In haar bezwaren tegen een eenzijdige Nederlandse olieboycot had de regering gewezen op de nadelige gevolgen van een olieboycot voor andere Afrikaanse landen. Onder zware druk kwam de regering kort na middernacht met een compromisvoorstel: Nederland zou de Beneluxpartners en de Scandinavische landen benaderen met het doel om tot een gezamenlijk optreden in deze zaak te komen. Dit voorstel was in vele opzichten merkwaardig. Allereerst waren een aantal van de hier genoemde landen, als EEG-leden, reeds eerder gepolst, maar niet bereid gevonden ons in deze zaak te volgen (België, Luxemburg en Denemarken). In de tweede plaats moet gevraagd worden welke weg de Nederlandse regering opgaat: naar een configuratie van de Noord-westelijke Europese staten, gedeeltelijk binnen en gedeeltelijk buiten de EEG, die voortaan hun eigen weg gaan bij het toepas-

sen van handelspolitieke sancties, onafhankelijk van de grote EEG-landen? Maar hoe is dat te rijmen met onze overtuigende pro-EEG-politiek? Tenslotte: waar waren ineens de bezwaren gebleven ontleend aan de nadelen van een boycot voor andere Afrikaanse staten?

Dit was kennelijk een noodsprong – niet erg doorzacht – weinig overtuigend en evenmin onschadelijk voor de positie van Nederland in de EEG en de wereld. Maar de Kamer verwierp ook dit compromis en eiste het volle pond: een Nederlandse boycot nu.

Pas toen de Kamer voor de uiterste consequentie (het veroorzaken van een Kabinetcrisis) werd gesteld, trokken nog net voldoende CDA-leden zich terug, zodat zo'n crisis werd vermeden.

Nochthans wensten 72 (van de aanwezige 146) kamerleden, waar onder 6 CDA-leden, de Regering wegens een meningsverschil over dit schimmige en louter „symbolisch” onderwerp tot aftreden te dwingen.

Tijdens het debat werd uitgesproken, dat wij op dit punt niet „tot zelfverbranding moeten overgaan”.

De vraag kan gesteld worden, of wij daar al niet mee begonnen zijn.

ducten naar Zuid-Afrika enig materieel effect zou hebben op de energiesituatie van dat land. Als drukmiddel om de Zuidafrikaanse regering in moeilijkheden te brengen en zo tot wijziging van het apartheidbeleid te dwingen is de waarde van een eenzijdig-Nederlandse olieboycot dan ook nul komma nul. Volstrekt futiel.

SOLIDARITEIT OP EEN KOOPJE

Dit laatste wordt door hen die zo'n boycot toch bepleiten meestal niet ontkend. Maar de waarde ervan zou volgens deze voorstanders vooral gelegen zijn in de politieke „symbool”-waarde, het teken van morele steun aan de onderdrukten, het stellen van een daad die mogelijk zal worden nagevolgd. Het valt te betwijfelen of deze argumenten hout snijden. Als het om symbolen gaat zijn er wel andere acties te bedenken die langer zichtbaar zijn dan een betekenisloze boycot. Men zou kunnen denken aan het jaarlijks verbranden van de Zuidafrikaanse vlag op het Binnenhof door Nederlandse parlementsleden. Men kiest voor economische sancties omdat deze „bijten”, d.w.z. de tegenpartij schade berokkenen en in moeilijkheden brengen. Als ze dat niet doen zijn ze zinloos, ook als symbool. Vandaag halen ze de voorpagina's van de kranten, morgen zijn ze vergeten omdat ze geen blijvend effect nalaten. Het is ook nog maar de vraag of de onderdrukten in Zuid-Afrika zich werkelijk moreel gesteund zullen voelen als zij ontdekken dat deze Nederlandse boycot niets om het lijf heeft en ook geen Nederlandse offers vraagt. Uit brieven, die ik van binnen- en buitenlandse voorstanders van een Nederlandse olie-boycot ontvang blijkt mij dat velen in de veronderstelling verkeren, dat een werkelijk bestaande belangrijke oliestroom zou worden gestopt en de Zuidafrikaanse energiesituatie zou worden bemoeilijkt. Hoe groot moet de desillusie zijn als deze mensen ontdekken, dat we slechts een loos gebaar hebben gemaakt, dat ons niets kost. Solidariteit op een koopje.

INDIRECTE GEVOLGEN VOOR NEDERLAND

De voorgestelde olie-boycot moge vrijwel geen directe offers vragen op het terrein van de Nederlandse buitenlandse handel – dat betekent nog niet, dat de indirecte nadelen te verwaarlozen zouden zijn.

Onze nationale welvaart is in hoge mate afhankelijk van de positie van ons land in het internationale handels- en betalingsverkeer. Niet alleen de export van eigen producten en de invoer voor eigen behoeften is van belang maar ook de bemiddelingsfunctie in de (veel omvangrijkere) handel van andere landen. Om een voorbeeld te noemen: in ons land liggen buffervoorraden aan ertsen en kolen opgeslagen voor de Duitse staalindustrie en de Engelse elektriciteitscentrales. Deze dienstverlenende en bemiddelende activiteiten zijn van grote betekenis voor onze huidige en toekomstige welvaart. Of Nederland deze functie zal kunnen behouden is grotendeels afhankelijk van beslissingen door anderen, die zich daarbij mede zullen laten leiden door hun inschatting van de betrouwbaarheid van Nederland als een „open” economie, waar de handel en het goederenvervoer in principe vrij zijn – in het bijzonder vrij van politieke restricties.

Een éénzijdige ingreep in deze vrijheid, op irrationele gronden die door onze handelspartners nauwelijks zijn te begrijpen, zou dit vertrouwen in Nederland als betrouwbaar tussenstation in de internationale handel kunnen aantasten.

Want een ondoelmatige olieboycot is een irrationeel instrument waarbij de verbinding tussen doel en middel is doorgesneden. Als we een olie-boycot afkondigen, hoewel we weten dat die niet echt helpt maar hoogstens symbolische waarde heeft, kan alles van ons worden verwacht, hoe vreemd ook. Wat

Vervolg op pagina 5

Vervolg van pagina 4

we vandaag doen t.a.v. olie naar Zuid-Afrika kan mogen gebeuren met Argentijns vlees, Braziliaanse koffie, Indonesische rubber. We worden een onberekenbare factor in de internationale politiek en het internationale economische verkeer. De schade voor onze economie, die hieruit zou kunnen voortvloeien, is natuurlijk moeilijk te berekenen maar kan omvangrijk zijn. Wij hebben daarenboven internationale verplichtingen op ons genomen waarmee de éézijdige (niet door andere partners gesteunde) afkondiging van een handelsembargo op gespannen voet staat.

Zowel Nederland als Zuid-Afrika zijn bijvoorbeeld toegetreten tot de Algemene Overeenkomst inzake Tarieven en Handel (het zgn. GATT) en hebben daarbij, krachtens art. XI de verplichting op zich genomen geen verboden of beperkingen aan de export of verkoop van produkten naar het grondgebied van enige andere verdragspartner op te leggen of te handhaven, anders dan in de vorm van invoerrechten, belastingen of andere lasten. Een (éézijdig-Nederlandse) boycot, die niet steunt op een „verplichting onder het Handvest van de V.N.” is hiermee in strijd.

Ons lidmaatschap van de Europese Gemeenschap legt ons evenzeer verplichtingen op. De vrijheid van handelen op dit gebied is weliswaar niet geheel overgedragen van de afzonderlijke landen aan de Gemeenschap, maar handelspolitieke maatregelen w.o. het verbieden van de rechtstreekse uitvoer naar een land buiten de Gemeenschap, vallen in beginsel onder de uitsluitende bevoegdheid van de EEG. Eenzijdige Nederlandse maatregelen tegenover „derde” landen zijn zeker in strijd met het principe van de gemeenschappelijke markt. Ook het Beneluxverdrag verplicht ons niet alleen tot overleg met onze Beneluxpartners maar ook tot het voeren van een ge-

meenschappelijk beleid met betrekking tot de handel met landen buiten de Benelux.

Zonder medewerking van onze partners in de Benelux en EEG zijn ook geen sluitende maatregelen denkbaar om te verhinderen dat olie vanuit Nederland via andere EEG-landen naar Zuid-Afrika wordt uitgevoerd. De handel binnen de Gemeenschap is vrij en mag door Nederland niet worden belemmerd. Hoe denkt men te voorkomen dat afnemers in één van de andere EEG-landen doorleveren naar een ons onwelgevallige bestemming zonder medewerking van die landen? En hoe denkt men die medewerking te verkrijgen nu deze landen ons hebben laten weten niet voor een olie-boycot te voelen en wij in deze geheel onze eigen weg wensen te gaan? Er bestaat grote kans dat onze boycot, zo zij al enige materiële gevolgen zou hebben, zal ontaarden in een schijnvertoning.

Bij de schadelijke gevolgen die een éézijdig-Nederlandse olieboycot van Zuid-Afrika zou kunnen hebben dient tenslotte gewezen te worden op vergeldingsmaatregelen door Zuid-Afrika. Waaruit die zouden bestaan en waarop ze zouden worden gericht is moeilijk te voorspellen. Onze handelsbetrekkingen zijn weliswaar (zoals reeds gezegd) tamelijk bescheiden van omvang maar omvatten een aantal voor ons land essentiële importen. Daarnaast de Nederlandse investeringen aldaar. En de tienduizenden Nederlanders die in Zuid-Afrika wonen en werken.

SLOT

Wie de discussie in het parlement over deze zaak heeft gevolgd, zal hebben geconstateerd dat er tussen voor- en tegenstanders van een olieboycot geen verschil van mening is over de verwerpelijke van de apartheid en evenmin over de wens om internationaal de grootst mogelijke druk op Zuid-Afrika uit te oefenen. Als voorstanders van de boycot stellen dat woorden nu maar eens in da-

den moeten worden omgezet, stem ik daarmee in. Maar dan wel daden waarvan kracht uitgaat en geen machteloze gebaren. Ik heb in het voorafgaande uiteengezet waarom ik van mening ben dat een éézijdig-Nederlandse olieboycot een machteloos gebaar is waarmee wij de verdrukten niet helpen.

Erger – een zwaktebod. Want het valt te vrezen, dat met een dergelijk éézijdig gebaar de speelruimte voor de Nederlandse regering om de geringe invloed van ons land zo goed mogelijk te benutten – zowel in haar contacten met de Zuidafrikaanse regering als in onze beïnvloeding van onze EEG-partners – aanzienlijk is verkleind. Wie zou nog bereid zijn naar ons te luisteren als we zouden laten blijken toch onze eigen weg te willen gaan? De aandacht van de voornaamste westerse landen die zich met Zuidelijk Afrika bezig houden is momenteel op Namibië gericht. Regeling van de Namibië-kwestie is één stap in de normalisering van de toestand in dit gebied; zo'n regeling vereist medewerking van Zuid-Afrika. Deze landen wensen de kans op succes in die zaak niet te laten verkleinen door een olieboycot van de voornaamste onderhandelingspartner op dit moment. Als Nederland nu mocht besluiten zijn eigen weg te gaan zou de invloed die wij nog op de ontwikkelingen in Zuidelijk Afrika kunnen uitoefenen vrijwel tot nul gereduceerd kunnen zijn.

Ik sluit af. De uitspraak van de Tweede Kamer ten gunste van een éézijdig-Nederlandse olieboycot van Zuid-Afrika is onverstandig. Zo'n machteloos gebaar helpt de verdrukten niet echt. Het pretendeert meer dan het doet. Het heeft waarschijnlijk weinig direct-schadelijke gevolgen voor onze economie maar de indirecte nadelen zijn niet te verwaarlozen. Het staat op gespannen voet met onze internationale verdragsrechtelijke verplichtingen en verzwakt onze positie en invloed onder onze belangrijkste partners. Niet bepaald een optimale beslissing.

Olieboycot tegen Zuid Afrika

Terwijl „het CDA onweerstaanbaar onderweg is naar 11 oktober, de dag van de fusie van ARP, CHU en KVP en de groep rechtstreekse leden” (uitspraak drs. Van Leyenhorst in de Nederlander van 20 juni) wordt nog veel nagedacht over het concept-politiek program en is een aanloopprogram, het CDA-program van uitgangspunten, in zijn laatste stadium van behandeling gekomen. In de ontwerp-tekst van dat aanloopprogram treft men een artikel (artikel 27) dat moet zijn geïnspireerd op de ambities van het AR-Tweede Kamerlid mr. Jan Nico Scholten inzake de olieboycot tegen Zuid-Afrika. Dit ontwerp-artikel 27 luidt: „Landen waarin mensen in het overheidsbeleid stelselmatig worden ten achter gesteld, behoren in de wereldsamenleving te worden geconfronteerd met maatregelen waaruit die afwijzing blijkt”.

Dit artikel is wel zeer actueel geworden in verband met de recente motie van de heer Scholten, waarin de regering is aangezocht onmiddellijk tegen Zuid-Afrika een olieboycot af te kondigen en dan maar heen te stappen over de door de tegenstanders van deze maatregel naar voren gebrachte bezwaren. Deze ervaring immers geeft inzicht in de doctrine welke wordt gehuldigd door de voorstanders van sanctie maatregelen tegen Zuid-Afrika en in hun uitleg welke zij zullen geven aan dat artikel 27 van het ontwerp-program. Zij zullen bedoelen dat van deze bepaling een zo sterke impuls zal uitgaan dat de regering tegen Zuid-Afrika „confrontatie maatregelen” gaat nemen zonder zich iets aan te trekken van de grenzen van haar bevoegdheid tot het treffen van sanctie maatregelen zoals die in de Nederlandse wetgeving zijn vastgelegd. Het is een ervaring die ons kan leren dat artikel 27 van het ontwerp-program in de gekozen vorm geen doorgang zal mogen vinden, omdat daarin een uitgangspunt wordt gegeven voor een praktische toepassing op het voetspoor van die onjuiste doctrine.

NIET EENZIJDIG

Wat toch is het geval? Naar aanleiding van de motie-Scholten is er van vele zijden op gewezen, dat die voor de regering niet uitvoerbaar was, omdat zij in strijd zou zijn met de Sanctiewet 1977. Voor die uitvoering zou de medewerking moeten worden verkregen van andere landen, met name van die van Benelux en EEG. Om die medewerking was door de regering gevraagd, maar zij was geweigerd. De regering kon vervolgens niet te goeder trouw eenzijdig een sanctiebesluit treffen zonder de bondgenoten van Benelux en EEG voor het hoofd te stoten, en die bondgenoten waren zelf belanghebbenden omdat het Nederlandse sanctiebesluit voor het functioneren van het EEG-stelsel allerlei consequenties zou oproepen. De door Nederland verboden uitvoer zou zijn kanalen vinden via de andere EEG-landen. De Zuidafrikaanse Republiek zou mogelijk contra-sancties gaan treffen, zoals uitvoerverboden van kolen en nikkel naar Nederland en die dan alleen effectief kunnen maken met medewerking van andere EEG-landen, welke die goede-

ren dan niet na invoer uit Zuid-Afrika naar Nederland zouden mogen doorvoeren. Binnen de EEG zouden kortom allerlei complicaties kunnen ontstaan, waarmee Nederland zich als kwade bondgenoot in de Gemeenschap zou doen kennen. Bij een behoorlijke naleving van de Sanctiewet 1977 is deze gang van zaken ondenkbaar. Deze Sanctiewet 1977 stelt voorwaarden bij welke naleving dit soort complicaties worden vermeden. Het is niet zo dat men bij toepassing van de In- en Uitvoerwet die voorwaarden zou kunnen ontlopen. Artikel 3 van de Sanctiewet is bepalend voor de complete scala van sanctie maatregelen welke onder de in die Wet gestelde voorwaarden zullen mogen worden getroffen en daarbij worden in dat artikel de bevoegdheden krachtens de In- en Uitvoerwet meegeteld. Zou men de originele vrijheid van operatie naar de regels van de In- en Uitvoerwet hebben willen handhaven, dan zou dat zijn voorzien in de slotartikelen van de Sanctiewet (artikel 14), maar dan met andere bewoordingen. Maar dan zou de Sanctiewet waarschijnlijk niet het Staatsblad hebben bereikt omdat dan dat „gat” in de Sanctiewet door de Eerste Kamer niet zou zijn aanvaard. De slotsom kan geen andere zijn, dan dat in de motie-Scholten van de regering is verlangd te handelen in strijd met de Nederlandse wetgeving en het zou een schandaal van historische betekenis worden indien hierop een conflict met de Regering zou volgen, waarin de Regering het onderspit zou delven.

WEG VRIJ MAKEN

Bezien wij nu nader de tekst welke is ontworpen voor artikel 27 van het CDA-program van uitgangspunten, dan blijkt dat een blanket-bepaling welke voor dat schandaal en voor herhaling in de toekomst ruimte laat.

Het is een tekst die de weg moet vrij maken om tegen Zuid-Afrika te kunnen gaan optreden, omdat men meent dat juist daar in het overheidsbeleid mensen systematisch worden ten achter gesteld. Bedoeld is een andere formulering voor het bezwaar dat in Zuid-Afrika het stelsel van de apartheid wordt gevolgd en men mag dan bedenken dat dat apartheid bezwaar niet hanterbaar is voorzover het niet samenvalt met het bezwaar van schending van de mensenrechten en wordt genuanceerd tot aanwijzing van die mensenrechten welke in Zuid-Afrika zouden worden geschonden. Als men daartoe in een ander land geen kans ziet, zal men daar niet mogen overschakelen op een andere formulering van de grief, zoals op de formulering van „in het overheidsbeleid stelselmatig ten achter stellen van mensen”. Die formulering is ondeugdelijk omdat zij nog veel minder vatbaar is voor de nuancering tot aanwijzing van die mensenrechten die met die achterstelling worden geschonden.

Het is daarom dringend geraden in het ontwerp-program de duidelijkheid te betrachten, welke aansluiting geeft aan het volkenrecht, waarbij de voortreffelijke regeringsnota inzake mensenrechten van 3 mei 1979 tot richtlijn kan dienen. Wij zullen moeten volstaan met in ons program te proclameren dat ons land voortvarendheid zal betrachten bij het opkomen tegen onbevredigende mensenrechten-situaties in andere landen, zo nodig onder het treffen van sancties indien de Nederlandse wetgeving daartoe de bevoegdheid geeft.

Den Haag, 26 juni 1980

G. J. de Lint

Statutenwijziging Uniewerksfonds

Nu is besloten dat zowel het Schaapmanfonds (KVP) als het Kuyperfonds (ARP) zelfstandig zullen blijven functioneren, heeft het Uniebestuur op 27 mei j.l. het principe besluit genomen het Unie-Werksfonds per fusiedatum niet op te heffen of in het CDA te integreren.

Het vermogen van het Unie Werksfonds blijft – blijkens de financiële bijlage van het fusieprotocol – intact behoudens een opdracht aan het CDA (middels de stichting Steunfonds CDA) van een bedrag ad f 195.477,75. Het bestuur van de stichting Unie Werksfonds heeft in zijn vergadering van 28 maart 1980 besloten de stichting te laten voortbestaan en de statuten aan te passen aan de nieuwe situatie vanaf 10 oktober 1980.

PROCEDURE

Aanpassing van de statuten behoeft ingevolge artikel 10 de goedkeuring van het Uniebestuur, nadat het stichtingsbestuur daartoe met een drie/vierde meerderheid van stemmen heeft besloten. Het passeren van een akte van statutenwijziging zal nog

tijdens het bestaan van de CHU dienen te geschieden. Derhalve is het raadzaam de hiervoor genoemde besluitvorming in of voor augustus te doen plaatsvinden. Daarvoor is de Unieraad van 14 juni j.l. geïnformeerd. De sekretaris van het Unie Werksfonds is gevraagd – uitgaande van enkele basisgegevens – een concept op te stellen voor de statutenwijziging.

Basisgegevens voor statutenwijziging die vooraf de goedkeuring behoeven van uniebestuur en stichtingsbestuur

1. De naam wijzigen in: „Jhr. mr. A. F. de Savornin Lohmanstichting” met als neventitel: „Stichting ter gedachtenis aan de Christelijk-Historische beginselen”.
2. De stichting heeft ten doel de in het voetspoor van Groen van Prinsterer door Christelijk-Historische staatslieden en theologen ontwikkelde beginselen over de staatsinrichting te bewaren en naar de geest van de tijd te vertalen en over te dragen.

3. De in de stichting aanwezige – en eventueel binnenvallende – geldmiddelen kunnen voor het gestelde doel worden aangewend. De stichting kent donateurs.
4. Het Uniebestuur wijst per datum van statutenwijziging de nieuwe bestuursleden aan. Waarbij rekening zal worden gehouden met een vertegenwoordiging vanuit alle Kamerkringen. Het bestuur van de stichting bestaat dan uit 21 leden. Een 15-tal bestuursplaatsen wordt na de oprichting bij aftreden door coöptatie opgevuld, gehoord de vergadering van donateurs. Een 6-tal bestuursplaatsen wordt ingevuld door het CDA-wetenschappelijk instituut.
5. Bij opheffing van de stichting gaat een eventueel batig saldo naar de stichting steunfonds CDA.
6. De stichting heeft geen personeel in dienst.
7. Bepaald moet worden dat na verloop van telkens 4 jaren het stichtingsbestuur aan de hand van een evaluatie zich beraadt over het bestaansrecht.

Namens het bestuur van de CHU: Dr. L. M. v. Leeuwen, voorzitter; G. C. de Groot, secretaris.

Namens het bestuur van het Uniefonds: J. Kijs, voorzitter, A. Buntzma, secretaris.

Het schip van staat

Wat zich op 30 april in Amsterdam heeft afgespeeld aan rellen en straatteer, heeft begin juni een verhevigde voortzetting gehad in het Zwitserse Zürich. Drie avonden en nachten hebben jonge mensen daar met de politie gevochten, winkels geplunderd, vernielingen aangericht, zonder dat duidelijk was wat zij beoogden. Van een ideologische invloed was geen sprake, hoogstens van een hang naar anarchie, naar een alternatieve maatschappij, naar rock-muziek die uitmond in revolutie. Psychologen en sociologen zullen er lang mee bezig zijn, eer zij een juiste diagnose en effectieve therapie hebben kunnen vaststellen ten aanzien van deze onrustbarende verschijnselen. Het wil mij voorkomen, dat daarbij de funeste invloed van de popmuziek, van de toememende agressie bij wedstrijden van het betaalde voetbal, en van pep-dranken, niet buiten beschouwing kunnen blijven.

door: dr. W. Aalders

Het probleem van deze revolutionaire jeugd heeft echter nog wezenlijker aspecten. Ook het gezin en de staat hebben er mee te maken. Mij schijnt het toe, dat de wijze, waarop momenteel over het gezin, het huwelijk en alternatieve samenlevingsvormen gesproken wordt, veel te weinig aandacht geeft aan de fundamentele betekenis van huwelijk en gezin voor het kind. Het lijkt wel, of men zó bezeten is door het verlangen naar optimale zelfontplooiing dat het kind er de dupe van wordt. Alsof niet zelfverloochening, offerbereidheid en nederigheid de grondvoorwaarden zijn voor het goed functioneren van het gezin, en alsof niet alleen zó het kind opgroeit tot een volwassene, die beseft dat er geen vrijheid is zonder verantwoordelijkheid, geen rechten zijn zonder plichten, geen geluk zonder zelfinperking.

Niet alleen gezin

Dat niet alleen het gezin, maar ook de staat betrokken is bij het actuele jeugdprobleem, zal waarschijnlijk voor velen niet aanstonds duidelijk zijn. Het is daarover, dat ik hier enkele gedachten naar voren wil brengen. In 1953 verscheen van de hand van Friedrich Heer het magistrale boek: **Europäische Geistesgeschichte**. Het was een typisch na-oorlogse studie, omdat het (zoals in de inleiding staat) de geschiedenis van West-Europa tussen Constantijn en Hitler wil overzien. Het Europese verleden wordt dus benaderd vanuit de beleving van de nationaal-socialistische catastrofe. Karakteristiek voor dit boek is nu, dat de auteur als historicus een antwoord zoekt in het verleden

op de beklemmende vraag: hoe is dit kunnen gebeuren? Men zou bij deze studie dus kunnen spreken van een analyse van de ziel van Europa. Vandaar dat Heer de Europese geschiedenis niet ziet als louter politieke en culturele geschiedenis, maar ook de diepere lagen van de Europese ziel erbij betreft. Er is niet alleen het officiële leven van kunst, wetenschap en religie, maar ook een ondergronds leven buiten de officiële kanalen om. Volgens de auteur is Europa in die ondergrondse lagen diep met Afrika en Azië verbonden. Van oudsher zijn Spanje en Rusland de gebieden waarlangs barbarij en anarchie Europa binnenstroomt. Als gevolg van die infiltratie ontstaat er een verzet tegen de officiële bovenstroom, dat kan uitgroeien tot een opstand van de zonen tegen de vaders, tegen de gevestigde orde, tegen de machthebbers. Voorbeelden daarvan zijn de Albigenzen, de Doperse radikalen, de **Sturm und Drang** in Duitsland en Rousseau in Frankrijk. Een doorbraak van deze onderstroom in de officiële cultuur betekent zonder meer een catastrofe. De Hitler-tijd is er volgens Heer het bewijs van. Het geldt echter van elke Europese revolutie!

De gedachtengang van Heer lijkt mij uitermate verhelderend; en dat niet alleen voor het verstaan van het nationaal socialisme en het Europese verleden, maar ook voor de diagnose van onze tijd en van het actuele jeugdprobleem. Wij staan immers andermaal voor het gevaar van een dijkdoorbraak van barbarij en anarchie vanuit de diepere lagen van de Europese ziel! Wij dienen ons ervan bewust te zijn, dat wat wij de Europese cultuur noemen, niet anders is dan een rank schip, dat vaart op een diepe, donkere stroom van onbedwongen, mateloze en verwoestende oerkrachten, die de humaniteit bedreigen. Aldus F. Heer in zijn boek: **Europäische Geistesgeschichte**.

„En daarmee zijn wij aangeland bij de vraag naar de samenhang van het huidige jeugdprobleem en de staat. Want wie denkt bij F. Heer's woorden over „het ranke schip” van de Europese cultuur niet aanstonds aan de oeroude zegswijze: het schip van staat? De dichter Vondel gebruikte haar in zijn vers **Scheepspraak** bij het overlijden van prins Maurits. Toch stamt het woord al uit het oude Griekenland. Solon, Aischylos, Sophocles en Plutarchos kennen en benutten het beeld. Het is dus een typisch Europese zegswijze, alléén toepasbaar op Europese staten, en

niet op Oosterse depotien. Er ligt in uitgedrukt, dat de staat een politieke gemeenschap is van vrije mensen, die een rank en wendbaar, maar ook een kwetsbaar en wankel evenwicht vormen op de golven van de geschiedenis. Alles hangt af van een goed samenspel in gezamenlijke verantwoordelijkheid en onderlinge verbondenheid. Alleen zó kan het schip goed manoeuvreren en veilig varen in tijd van gevaar!

Ander gevaar

Uiteraard zal men bij gevaren allereerst denken aan vijanden van buitenaf. Toch is er een ander geval, dat veel nabijer en dreigender is, namelijk van een lek in het schip, waardoor de wateren van onbedwongen hartstochten in het ruim stromen, het evenwicht verstoren, en het schip doen kapseizen. Het moedwillig doorbreken van taboes kan zulke lekken veroorzaken! De staat wordt meer bedreigd van binnenuit dan van buitenaf. Het hoort tot staatsmanswijsheid, dat men zich dit gevaar terdege bewust is. Men moet weten, dat de Europese ziel in haar ongekerstende diepten barbaars en anarchistisch is. Hoe minder geloof, zede en geweten het schip van staat besturen, hoe meer kans, dat uit de ondergrond driften losbreken, die het evenwicht verstoren, hoe meer kans, dat uit de ondergrond driften losbreken, die het evenwicht verstoren en een chaos teweeg brengen. Een inzichtig staatsman en politicus moet voortdurend beseffen, dat de officiële cultuur met haar grote, geestelijke waarden in wezen maar een dunne vacht is, waaronder kwade wolven huizen. Cultuur is er slechts dankzij de staat. En de staat is bedwongen hartstocht!

Tegen deze achtergrond kan men de staat niet hoog genoeg waarderen. Wanneer men weet heeft van wat de dieptepsychologie ons geleerd heeft over de duistere, irrationele driften in de mens (waarover trouwens Christus al sprak blijkens Mattheus 18 vers 19); wanneer men enige kennis heeft van het wereldgebeuren en de afgrondelijke geschiedenis machten (waarover trouwens ook de Bijbel overvloedige informatie verschaft); dan kan men alleen maar in opperste verbazing geraken, dat zulk een politieke gemeenschap in deze wereld en onder zulke mensen mogelijk is. Dan beseft men, dat een staat niet bedacht en geconstrueerd wordt, maar dat hij in de geschiedenis opeens als een godswonder ontstaat. Of het nu de Atheense staat, de Romeinse staat, de Constantijnse staat, de Franse, Engelse of Nederlandse staat is, er ligt eenzelfde soort wonderaan ten grondslag als aan

de Israëlitische staat onder David en Salomo. Het geëigende beeld voor de staat is dus niet: burcht, of vesting, of heerschappij, maar schip, dat wil zeggen: een rank, wendbaar, bewegelijk, maar ook wankel evenwicht op de onstuimige golven van het wereldgebeuren. Inhaerent aan dat beeld is, dat de voorwaarden, waaronder de staat voorspoedig zal reilen en zeilen, en tegenwind kan trotseren, zijn: gemeenschappelijk verantwoordelijkheidsbesef voor de goede vaart van het schip en harmonische samenwerking voor het geheel. Funest voor het schip van staat is optimale zelfontplooiing, emancipatiedrift, groepsbelang, ongebreidelde hartstocht. Elke vorm van individualisme en anarchie recht vroeger of later de staat te gronde. Zij zijn revolutionair.

Wonder

Wanneer wij nu nog eens denken aan de revolutie van jeugdgroepen in Amsterdam en Zürich; wanneer wij daarbij ook in onze aandacht betrekken de heilloze opsplitsing van ons volk in opgehitste tegengestelde belangengroepen als jeugd en ouderen, werknemers en werkgevers, links en rechts, progressief en conservatief, die elkaar met verbaal geweld als op leven en dood bestrijden; is daarvan dan in wezen niet dit de oorzaak: dat wij het wonder van het schip van staat niet meer beseffen, bij de gratie waarvan wij niet in een tyrannie, dictatuur of anarchie leven, die elk menswaardig bestaan onmogelijk maakt, maar in een politieke gemeenschap die een wankel en kwetsbaar evenwicht is van gevarieerde belangen! Wat dat betreft zijn de rellen in Amsterdam en Zürich een teken aan de wand voor ons allen. Dankbaarheid voor en verwondering over de staat betekenen dus geenszins de ontkenning of onderdrukking van enige groepering of enig individu. Wel echter houdt het in, dat tegemoetkoming aan of inwilliging van individuele of groepsbelangen nimmer en nimmer het schip van staat zijn wendbaarheid en evenwicht mogen doen verliezen. Want het belang van de staat gaat boven alles. Zijn welzijn is voorwaarde voor aller welzijn. En een politicus, die dat vergeet of negeert, is als politicus een non-valeur! Het is juist de eerste en belangrijke taak van de politicus, om alles wat onder zijn aandacht komt, te toetsen aan het belang van de staat. Met name voor de jeugd zou het uitermate opvoedend en verhelderend zijn, als zij in de politicus voor alles de staatsman gingen zien, die bezorgd is over veel, maar het meest over het welzijn van de staat!

W. Aalders

CDA-cursus voor raadsleden

In samenwerking met de CDA-bestuurdersvereniging organiseert de Stichting politiek vormings- en scholingswerk voor het komende seizoen een CDA-cursus voor gemeenteraadsleden.

De cursus is vooral bedoeld voor hen die in de praktijk te maken hebben met de problemen c.q. vraagtekens rondom de diverse onderwerpen.

De onderwerpen worden ingeleid door een deskundige. Vervolgens vindt discussie plaats, die mede omdat het aantal deelnemers beperkt is, leidt tot nuttige gedachtenwisselingen en informaties over en weer.

INSCHRIJVING

U kunt u alleen opgeven als deelnemer door tijdig het verschuldigde bedrag ad f 45,- over te maken op giro 3966745 t.n.v. Stichting politiek vormings- en scholingswerk CDA, Wasenaarseweg 7, 2596 CD Den Haag; tel. 070-244516.

Na ontvangst van uw betaling ontvangt u het materiaal en nadere gegevens voor de eerste zaterdag.

Reiskosten boven f 10,- kunt u te zijner tijd declareren.

De inschrijving dient vóór 1 oktober binnen te zijn. Op dat moment wordt bekeken of een cursus op een bepaalde plaats door kan gaan. Het aantal deelnemers per cursus is maximaal 15 personen.

Vermeld a.u.b. bij uw betaling duidelijk uw naam en adres en

ook de cursusplaats en waar naar uw voorkeur uitgaat.

ONDERWERPEN

De cursus omvat het behandelen met elkaar op vier zaterdagochtend van de volgende onderwerpen:

1. Gemeentefinanciën
2. Onderwijsbeleid
3. Sociaal-economisch beleid
4. Opereren als fractie.

De cursus vangt aan om 9.30 uur precies en duurt tot ongeveer 12.30 uur.

WAAR - wanneer?

Alphen a/d Rijn:

22/11, 10/1, 7/2, 7/3

Assen:

8/11, 29/11, 10/1, 31/1

Breda:

15/11, 13/12, 17/1, 7/2

Eindhoven:

15/11, 13/12, 17/1, 7/2

Groenlo:

25/10, 22/11, 20/12, 24/1

Haarlem:

15/11, 20/12, 31/1, 28/2

Hoorn:

8/11, 13/12, 24/1, 21/2

Leeuwarden:

25/10, 22/11, 20/12, 24/1

Middelburg:

8/11, 29/11, 10/1, 31/1

Rotterdam:

25/10, 22/11, 20/12, 24/1

Sittard:

8/11, 29/11, 10/1, 31/1

Utrecht:

25/10, 29/11, 17/1, 14/2

Zwolle:

15/11, 13/12, 17/1, 7/2

C.D.J.A.-werkgroep homofilie in oprichting

In het verleden getuigde de houding van de confessionele partijen ten aanzien van homofilie van duidelijke en totale onwetendheid en daardoor een sterke emotionele afwijzing. Juist en met name de confessionele partijen hadden vanuit hun sterk door de kerken gedirigeerde rigide moraal onoverkomelijke bezwaren tegen alle vormen van sexueel beleven buiten de voortplanting in het huwelijk. Het spreekt vanzelf, dat meer bepaald homofilie in het verdomhoekje kwam.

Sedert de jaren zestig is er echter een kentering opgetreden in de meningsvorming ten aanzien van homofilie, zowel in de maatschappij als in de kerken. Op

maatschappelijk, cultureel en politiek vlak is de emancipatie van deze grootste minderheidsgroep in Nederland in een ruime en meestal positieve belangstelling komen te staan. Met name de publiciteitsmedia hebben het taboe rond homofilie doorbroken.

Ook binnen CDA-kringen is deze positieve mentaliteitsverandering aan het doorbreken, getuige bijvoorbeeld het feit, dat op 21 april 1979 door de KVPjo een resolutie werd aangenomen, waarin het beleid van een paar R.K. bisschoppen werd betreurd. Binnen enige politieke partijen is men reeds gekomen tot de oprichting van speciale „homogroepen”. Om ook binnen de kringen van christen-democrati-

sche jongeren te komen tot een positieve informatie-uitwisseling, meningsvorming en standpuntbepaling ten aanzien van homofilie als probleem voor de maatschappij, is dan ook besloten een speciale CDJA werkgroep homofilie op te richten.

In concreto stellen wij ons ten doel politici en leden van het CDA van advies te dienen om tot een beter en rechtvaardiger beleid te komen in kwesties betreffende homofilie en homoseksualiteit. De werkgroep staat open voor iedereen, die christelijk geïnspireerd een bijdrage wil leveren aan de emancipatie van homofielen. Gedacht wordt contacten te leggen met de oecumenisch ingestelde Centrale Pastorale Werkgroep Homofilie, de Katholieke Raad voor Kerk en Samenleving, de Protestantse Stichting voor Verantwoorde Gezinsvorming en andere kerkelijke en maatschappelijke instanties.

Contactadres: Ruud Dercks, Verlengde Groenestraat 71, 6525 EJ Nijmegen, tel. 080-552593.

Nieuwe landinrichtingwet

Liefde kan niet van één kant komen

door: H. Wisselink, lid Tweede Kamer voor het CDA

Net voor de Tweede Kamer op reces ging, hebben de fracties het schriftelijk voorlopig verslag over de nieuwe landinrichtingswet ingediend.

Deze wet gaat de huidige ruilverkavelingswet vervangen. Het is onmogelijk om in het korte bestek van dit artikel volledig weer te geven wat de CDA-fractie hierover heeft ingebracht.

Wij beperken ons daarom tot enkele hoofdpunten en willen de belangstellende lezers tevens

verwijzen naar het artikel van G. J. Jansen in Bestuursforum van juni j.l. Door de indiening van deze wet en het inmiddels ingebrachte voorlopige verslag wordt het misschien mogelijk in deze kabinetsperiode nog de wetgevende arbeid met betrekking tot grond en het grondgebruik af te ronden. Het is n.l. van groot belang dat door goede aangepaste wetten de verschillende belangen in de landelijke gebieden zorgvuldig kunnen worden afgewogen en nader uitgebalanceerd. Met name zal dit van betekenis zijn voor het goed geleide agrarische gezinsbedrijf. In het verleden hebben de ruilverkavelingen een belangrijke bijdrage geleverd voor beter bestaan en behoud van werkgelegenheid. Daarnaast ontwikkelen zich op basis van de oude wet steeds betere methodieken om

ook de belangen van natuur- en landschap op bevredigende wijze te behartigen en waardevolle elementen veilig te stellen. Toch vertoont ook deze ruilverkaveling in „nieuwe stijl“ nog een aantal onvolkomenheden die nu door de landinrichtingswet kunnen worden weggewerkt. Dat zal echter alleen kunnen wanneer aan enkele cruciale voorwaarden zal worden voldaan.

VIER VORMEN

De nieuwe wet zal vier vormen van landinrichting kennen n.l.: herinrichting, ruilverkaveling, aanpassingsinrichting en vrijwillige verkaveling. Een belangrijke voorwaarde voor het welslagen zal zijn dat het aksent sterk blijft liggen op de ruilverkavelingsmogelijkheden, omdat hier de medezeggenschap van agrarische

zijde het grootst is. De zwakke zijde van het wetsvoorstel is het maken van de keuze tussen herinrichting en ruilverkaveling hetgeen moet geschieden door Provinciale Staten. De criteria hiervoor zijn in het voorstel nauwelijks opgenomen. In dit verband was het nodig geweest dat tegelijk met het voorstel ook het Structuurschema Landinrichting bekend was geworden.

Een moeilijk te verteren punt is ook de zwakke vertegenwoordiging van agrarische zijde, zowel in de Centrale Commissie als in de Landinrichtingscommissie. Voorts zal artikel 4 van het voorstel herziening behoeven omdat de landinrichting feitelijk ondergeschikt gemaakt wordt aan de ruimtelijke ordening. Dit kan tot grote spanningen leiden bij het opmaken van de plannen en ook nog bij de uitvoering daarna.

Zoals de voorstellen nu op tafel liggen, zullen conflicten zowel met de provinciale streekplannen als de gemeentelijke bestemmingsplannen onverantwoorde vertragingen veroorzaken. Ook laat de rechtsbescherming hier en daar te wensen over doordat kroonberoep onmogelijk wordt gemaakt. Op verschillende punten kan tijdens de procedure de minister van landbouw slechts handelen in overeenstemming met zijn collega van C.R.M. Ik vrees ook hierdoor grote vertragingen zoudra er van de zijde van natuur- en landschapsbescherming onredelijke eisen gesteld gaan worden. Anderzijds is het wel nodig dat bij herinrichting de verschillende belangen zo nauwkeurig mogelijk worden afgewogen.

De landbouw mag niet verpauperen maar het landschap ook niet. De afweging tussen de belangen van deze twee zal daarom niet alleen met zorg, maar ook met de nodige wijsheid dienen te geschieden. Hierbij kan net als in een goed huwelijk de liefde niet van één kant komen.

CDA vraagt mondeling overleg aan over knelpunten treinverkeer

In een gesprek van de CDA-fractiecommissie Verkeer en Waterstaat in de Tweede Kamer met vertegenwoordigers van de N.S. is naar voren gekomen dat:

1. het aantal treinpassagiers nog steeds toeneemt;
2. in toenemende mate knelpunten ontstaan in het bijzonder bij het materieel park dat niet is afgestemd op de groeiende aantallen passagiers;
3. bij het uitblijven van beslissingen op korte termijn voor het opheffen van deze knelpunten gevreesd moet worden voor een toenemend aantal vertragingen in de komende jaren en een tekort aan treinstellen voor een verantwoord vervoer van het groeiende reizigersaanbod.

Gelet op het belang dat de CDA-fractie in de Tweede Kamer toekent aan de bevordering van het

openbaar vervoer – ook in het kader van de noodzakelijke energie besparing – acht zij een slagvaardig inspelen op de verheugende toename van het aantal treinpassagiers geboden. Mede gelet op de aanzienlijke levertijd van nieuwe treinstellen en de lange voorbereidingstijd van infrastructuur projecten zullen nu een aantal beslissingen moeten worden genomen om tijdig spijkers met koppen te kunnen slaan.

Onder verwijzing naar een op 3 maart j.l. hierover ingediende CDA-motie (1) hebben de CDA-leden van de bijzondere commissie voor het structuurschema Verkeer en Vervoer en het Meerjarenplan Personenvervoer een verzoek ingediend voor een mondeling overleg met de minister van verkeer en waterstaat. (2).

Als tweede punt voor dit overleg

is voorgesteld de aanbesteding van de laatste werken die nodig zijn voor opheffing van het knelpunt in het wegverkeer bij Vianen.

De CDA-leden wensen het gevraagde overleg op korte termijn om te voorkomen dat het uitstel van de voor 16 juni jongstleden geconvoceerde Uitgebreide Commissievergadering tot na het zomerreces zal leiden tot onverantwoorde vertraging bij het nemen van de noodzakelijke beslissingen.

1) De tekst van de motie, ingediend door het CDA-Kamerlid P. A. M. Cornelissen luidt:

„De Kamer, gehoord de beraadslaging; overwegende, dat het gebruik van het openbaar vervoer en in het bijzonder van de trein

de laatste tijd duidelijk is toegenomen;

van mening, dat het gewenst is goed in te spelen op de toegenomen belangstelling voor het openbaar vervoer;

nodigt de Regering uit, de Kamer nog voor het zomerreces:

a. een overzicht te verstrekken van de bij de voortzetting van de groei de komende 10 jaar te verwachten knelpunten in het openbaar vervoer;

b. voorstellen te doen voor het opheffen van deze knelpunten;

c. daarbij in te gaan op de financiële gevolgen,

en gaat over tot de orde van de dag.”

2) De tekst van het verzoek:

„Nu de voor 16 juni geplande uitgebreide commissievergadering ter afhandeling van het structuurschema Verkeer en Vervoer en het Meerjarenplan

Personenvervoer 1980–1984 is uitgesteld tot na het zomerreces wil ik u namens de CDA-leden van de bijzondere commissie verzoeken op korte termijn een mondeling overleg met de minister van verkeer en waterstaat te beleggen.

Wij zouden tijdens dit overleg een tweetal ons inziens urgente zaken willen bespreken:

1. de thans te nemen noodzakelijke beslissingen voor het opheffen van de knelpunten die met name bij de N.S. de komende jaren ontstaan door de voortdurende toename van het aantal passagiers (zie ook de motie-Cornelissen).

2. aanbesteding van de laatste werken die nodig zijn voor opheffing van het knelpunt in het wegverkeer bij Vianen.”

w.g. PAM Cornelissen.

Europese impressies vanuit Straatsburg

door: Teun Tolman, lid Europees parlement voor EVP

Een van de belangrijkste punten van de agenda van de junivergadering van het Europese parlement was ongetwijfeld het verslag van Raadsvoorzitter Emilio Colombo over de Europese top te Venetië en over de werkzaamheden van het afgelopen halfjaar. Hij wees er vooral op dat de grote internationale en intercommunautaire problemen van het afgelopen half jaar een zwaar stempel gedrukt hebben op de werkzaamheden van de Raad en het Italiaanse voorzitterschap. Het geschil over de Britse bijdrage, dat de wortels van de Gemeenschap dreigde aan te tasten, was natuurlijk prioritair. Hiervoor werd op 30 mei een zeer positieve oplossing gevonden, zondat dat er overwinnaars of verliezers waren. De Negen zijn, mede dank zij de Commissie, gesterkt uit deze crisis gekomen. De bijdragen van de lidstaten aan de Gemeenschap en de ontvangsten uit de Gemeenschapskas vergen een diepgaande studie, maar het beginsel van juste retour mag en zal niet normgevend zijn.

Ook ging Colombo in op de institutionele vraagstukken. Hij wees erop dat het rapport van de drie wijzen al diverse malen besproken is, vooral wat het onderdeel over het functioneren van de ministerraad betreft. De besprekingen zijn nog niet afgerond. Colombo geeft toe dat het wenselijk zou zijn dat er snel conclusies worden getrokken. Het voornemen om zes maanden op voorhand de nieuwe voorzitter van de Commissie te

benoemen, zal worden uitgevoerd. Na een eerste gedachtenwisseling in Venetië zal in rechtstreeks contact een besluit worden genomen. Wat de betrekkingen met het parlement betreft, is Colombo van mening dat het rechtstreeks verkozen EP in het afgelopen jaar een enorme vitaliteit en politieke kracht heeft getoond. Hij is hoopvol gestemd ten aanzien van de mogelijkheden om tezamen de begroting voor 1980 tot

stand te brengen.

JENKINS

De voorzitter van de commissie dankte raadsvoorzitter Colombo voor zijn goede arbeid. Ook hij ging in op de overeenkomsten van de financiële regelingen. Geén overwinnaars en geén verliezers! Ik neem aan dat Margaret Thatcher zeker een traan zal wegpinken! En dat zeker niet van verdriet vanwege het behaalde resultaat.

CHINA

Tijdens deze zitting bracht een Chinese delegatie een bezoek aan het Europees parlement. De delegatie stond onder leiding van mevrouw Deng Yengchao – vicevoorzitter van het permanente Comité van het Nationale Volkscongres (weduwe van Chou En Lai). De besprekingen werden succesvol genoemd. Zoals gebruikelijk is een uitnodiging voor een tegenbezoek gaarne aanvaard.

VOorzitterschap EUROPESE COMMISSIE

De besprekingen over het voorzitterschap voor de Europese Commissie zijn aktueel. De voorzitters van de drie Nederlandse delegaties hebben zich daarover uitgesproken. Gelet op de enorme problemen waarvoor de Gemeenschap zich in de jaren tachtig ziet gesteld; gelet op de noodzaak de initiërende rol van de Europese Commissie te versterken; spreken uit dat alles moet worden gedaan om een zeer gekwalificeerde vertegenwoordiger uit de landen van de Gemeenschap de post van voorzitter te doen bezetten; spreken als hun overtuiging uit, dat ook in Nederland daarvoor in aanmerking komende kandidaten aanwezig zijn; dringen er bij de Regering met kracht op aan alles in het werk te stellen een zodanige voordracht van haar kant te bevorderen.

De VVD hield zich ditmaal afzijdig omdat zij zich reeds geschaard hebben achter de Luxemburgse liberaal Thorn. Het is duidelijk dat indien er een Nederlander uit de bus komt dit iemand uit de CDA-gelederen zal moeten zijn. Slechts met onderbreking van 5 jaar (Lardinois) is deze post altijd bezet door een socialist. Overigens blijft ook voor de Nederlanders Tindemans een grote en zeer aanvaardbare kanshebber.

HERDENKING

Helaas zijn twee leden van de christen-democratische fractie in het Europees parlement ons in de afgelopen maand ontvallen. Onze fraktiegenoot Pürsten overleed plotseling door een hartaanval. De Italiaanse communist Amendolo was reeds geruime tijd ernstig ziek. Voor de Italiaanse communisten was hij een groot man die na de tweede wereldoorlog vanuit zijn visie van grote betekenis is geweest voor zijn partij in Italië.

Europese Gemeenschap

„Europese Gemeenschap, impasse en perspectief“

„een heldere uiteenzetting over hetgeen in Europa is bereikt en wat er aan mankeert, alsmede wat ons als Europeanen nog te doen staat“ (CDA-bestuur)

derde advies van de Permanente Programadviescommissie van het CDA

47 pag.; f 3,50

(incl. verzendkosten)

Bestellingen:

– giro 60 45 00 t.n.v. de Savornin-Lohmanstichting, Den Haag

Europese impressies vanuit Brussel

door: Teun Tolman, lid Europese Parlement voor E.V.P.

Regelmatig zijn er in de lidstaten verkiezingen. Zowel nationale als regionale. Ditmaal hebben deze in Italië plaatsgevonden. Uiteraard wordt hierover in de christen-democratische fractie een verslag uitgebracht. De verkiezingen zijn voor de christen-democraten succesvol geweest. Speculaties als zouden de christen-democraten door interne problemen grote verliezen lijden, zijn onjuist gebleken. Hierbij doelde men op activiteiten van de rode brigade (Cattin Jr.). De communisten hebben wat niet verwacht werd terrein verloren. Door deze gang van zaken is de positie van de Italiaanse Regeering en van minister-president Cossiga versterkt! Een gelukwens waard.

Colombo:

Dit geldt temeer nu Italië het voorzitterschap van de Europese ministerraad bekleedt. In dit

verband moet met name Colombo, oud-voorzitter van het parlement, genoemd worden. Hopelijk zal door zijn dynamische invloed in zijn periode - tot juli - de begroting 1980 de eindstreep halen. Een compliment waard. Hieruit blijkt tevens dat het waardevol is dat voorzitters van de Raad het functioneren van het parlement kennen. Italië verdient onze dank.

Spanje en Portugal:

Giscard d'Estaing heeft weer voor de nodige publicatie gezorgd. Spanje en Portugal mogen nog niet toetreden tot de Gemeenschap. Althans zij dienen in de wachtkamer te blijven. Zoals bekend is, wordt Griekenland in 1981 lid van de gemeenschap. Indien de onderhandelingen normaal voortgang vinden, komen Spanje en Portugal in 1983. In een vergadering van de EVP (onze Europese Volkspartij)

in Brussel heeft men hierop gereageerd. De volgende resolutie werd aangenomen:

- De Europese Volkspartij heeft het verzoek om toetreding van Griekenland, Portugal en Spanje van meet af aan nadrukkelijk gesteund, aangezien deze landen beantwoorden aan de in het Verdrag van Rome geformuleerde voorwaarden voor het lidmaatschap in de Europese gemeenschap en zij op grond van hun cultuur, geschiedenis en politieke wil tot Europa behoren. De EVP blijft bij dit standpunt.
- De EVP was en is zich bewust van de materiële en technische vraagstukken die ongetwijfeld uit een uitbreiding van de Gemeenschap naar het zuiden zullen voortvloeien; deze vraagstukken zijn in het kader van aangepaste overgangperiodes en doeltreffende overgangsregelingen oplosbaar.
- De gemeenschap moet alles in het werk stellen om al haar eigen moeilijkheden te overwinnen door de versterking van haar saamhorigheid, de versteviging van haar eenheid en de verbetering van haar beslissings- en aktiebevoegdheid; dit betekent een terugkeer tot de in het Verdrag voorgeschreven meerderheidsbeslissingen in de Raad.
- De bezinning over de geest van de Verdragen is van het allergegrootste belang voor het voortbestaan van de Gemeenschap en duldt geen uitstel.

De inhoud laat niet aan duidelijkheid te wensen over. Deze resolutie werd ook van harte gesteund door onze fractie. Het is een goede gewoonte dat op deze partijvergaderingen de fractieleden als adviseurs aanwezig zijn. Een goede coördinatie tussen partij en fractie is noodzakelijk.

Taal:

De fractie heeft weer gediscussieerd over de meertaligheid in de gemeenschap. Ieder rechtstreeks gekozen moet het parlement kunnen toespreken in zijn eigen taal. Dat blijft het grondprincipe van onze fractie. Toch moeten we ons over de toenemende problemen vooral door toetreding van Griekenland en in de toekomst van Spanje en Portugal beraden. Momenteel is er simultaanvertaling. De deskun-

digen hebben nadrukkelijk verklaard dat het onmogelijk is negen talen altijd rechtstreeks te vertalen. De oplossing ligt dus „via“ de indirecte vertaling. Welke mogelijkheden zijn er in de toekomst? Een speciale groep zal zich hiermee bezighouden. Esperanto? Niemand is enthousiast. Waarschijnlijk zal de techniek ook hier de oplossing geven? Een eerste indruk is dat de verrichte proefnemingen met computervertalingen zodanig zijn om deze proeven voort te zetten. Computervertaling behoort zelfs tot de mogelijkheden! In hoeverre een oplossing mogelijk is, zal onderzocht moeten worden. Indien er andere mogelijkheden zijn, is het ook interessant te vernemen of het systeem goedkoper is. Nu vergt voor vele diensten van het parlement de vertaling etc. ca. 60 procent van de kosten. Welke talen worden het meeste gesproken? Onlangs zijn een aantal statistische gegevens gepubliceerd over het taalgebruik in plenaire vergaderingen:

Hieruit blijkt, gezien het aantal Nederlands en Vlaamssprekende leden, dat wij niet „lui“ zijn geweest. Een beoordeling over de kwaliteit van het gesprokene laat ik bescheidenheidshalve aan een ander over.

Besparingen:

De gemeenschap gaat het goedkoper doen. Op drastische wijze gaat men exportsubsidies verminderen. Dit geldt voor boter, magere melkpoeder en boterolie. De landbouw „lasten“ worden dus geringer. Hoeveel?

Niemand kan dat nog nauwkeurig zeggen. Dit hangt nauw samen met voorraden of tekorten op de wereldmarkt. De Europese gemeenschap kan nu met suiker grof geld verdienen. Er is n.l. een groot tekort en dus een stijgende prijs.

Voorzover er sprake is van export buiten de gemeenschap wordt er een heffing gelegd op dit produkt. De consumenten in de

Friesland organiseert cursus over Energie

Tot 1 september kan men zich nog opgeven voor de door het CDA-Friesland georganiseerde cursus Energie. Deze cursus wordt gehouden in Drachten en Sneek. Aanmelding kan geschieden door f 25,- over te maken op gironummer 4490352 ten name van mejuffrouw H. van der Meulen, Boskamp 32 Augustinusga, onder vermelding: „deelname cursus energie in ...“ (één van de plaatsen invullen). Het cursusmateriaal wordt dan zo spoedig mogelijk toegezonden.

GBLALE OPZET

In elk van de beide plaatsen zullen op drie avonden achtereenvolgens worden behandeld:

- een verkenning van de politieke uitgangspunten van het CDA ten aanzien van het energievraagstuk; inleider voor dit onderdeel is dr. E. Bleumink, biochemicus en verbonden aan de Rijksuniversiteit te Groningen;
- economische en sociaal-politieke vragen met betrekking tot de energievoorziening; inleider is hier mr. M. J. H. M. Marijnen, burgemeester van Haskerland en verbonden geweest aan het ministerie van financiën in Den Haag;

c. de milieukundige aspecten van de diverse wijzen van energievoorziening; dit onderdeel wordt verzorgd door drs. J. J. Boersema uit Haren, verbonden aan de Rijksuniversiteit te Groningen bij het milieukundig studiecentrum.

Na afloop van elke inleiding zal discussie plaatsvinden, voornamelijk aan de hand van enkele vooraf opgestelde vragen. De cursusavonden worden gehouden: in Drachten op 9 september, 16 september en 16 oktober; in Sneek op 24 september, 28 oktober en 6 november.

Indien u in de opgegeven cursusplaats op een bepaalde avond niet aanwezig kunt zijn, bestaat de mogelijkheid uit te wijken naar de andere plaats. Het ligt in de bedoeling om na afloop van de cursus, waarschijnlijk in de tweede helft van november, één van de leden van de Tweede-Kamerfractie van het CDA een spreekbeurt te laten houden over actuele vraagstukken op het gebied van energie op een nog nader aan te geven plaats in Friesland. Deze avond zal wellicht voor iedereen toegankelijk zijn.

juli t/m december 1979

Taal	Aantal kolommen tekst	%
Engels	1132	30,6
Frans	1056	28,5
Italiaans	481	13,0
Duits	475	12,8
Nederlands	419	11,3
Deens	139	3,75

Commentaar Contourennota 2

„Samen verantwoordelijk voor het onderwijs 2“

commentaar op het vervolg van de Contourennota: algemeen onderwijsbeleid, basisonderwijs, secundair en tertiair onderwijs, open school, onderwijsvoorzieningen

publicatie van de wetenschappelijke instituten van KVP, ARP en CHU

20 pag., f 3,50

(inclusief verzendkosten)

Bestellingen:

giro 60 45 00 t.n.v. de Savornin-Lohmanstichting, Den Haag

Gemeenschap profiteren op deze bijna onopgemerkte van de te grote voorraad. Er blijft voldoende voorraad tegen een redelijke prijs. Ook dat is Europese landbouwpolitiek. We zullen het Barbara Castle nog eens vertellen!

Libanon:

Onze vice-voorzitter van de fractie de Nederlander Willem Vergeer was met een delegatie in Libanon. Zodoende kregen we in de fractie een verslag uit de eerste hand. Een triest verhaal met bijna geen oplossing. He-las.

in voorraad: stalen kantoorkasten, stalen schrijfburo's, burostoelen, kantinetafels en -stoelen, magazijnstellingen, stalen wandrekken.

AVAC

Lage Kamp 3, Apeldoorn. Tel. 055-211500.

Geopend van 13.00 tot 17.30 uur en zaterdags van 9.00 tot 12.00 uur.

Koop bij onze adverteerders

CDA christen democratisch appél

De CDA-Tweede-Kamerfractie vraagt op korte termijn een **beleidsmedewerk(st)er**

Taak:
Het assisteren van de fractiecommissie Volksgezondheid bij de beleidsvoorbereiding op korte en langere termijn.

Gevraagd:
Een jonge man of vrouw, die goed thuis is op het terrein van de volksgezondheid.

Duidelijke verwantschap met de politiek van het CDA wordt verwacht.

De salariering voor deze interessante functie is afhankelijk van opleiding en ervaring (min. f 2750,- tot max. f 4529,-).

Sollicitaties richten aan:
CDA-Tweede-Kamerfractie
t.a.v. de heer G. H. C. Halleen
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

AANNEMINGSBEDRIJF HOOGVLIET & ZN. B.V.
Burgerlijke- en Utiliteitsbouw

- * NIEUWBOUW
- * VERBOUW+
- * ONDERHOUD

ZWIJNDRECHT
Molenvliet 9 - Tel. 01850-26651-27034-24330.

BETONFABRIEK „VRIJENBAN“

A. M. HOEKE

Rotterdamseweg 376 - Delft.
Telefoon 015-560193 b.g.g. 570909.

BETONWAREN

Ventevogel Financiële Service Groep bv

Ventevogel Financiële Service Groep bv, is een samenwerking van bedrijven op het gebied van assurantiën, onroerend goed, financiële administratie en adviezen.

Uw vertrouwen waard

Badhuisstraat 95
4380 AD Vlissingen
Tel. 01184-19181

de nederlander

BEZUINIGEN OF EMANCIPEREN?
AOW WELLICHT OP DE HELLING

door: E. Sleijser-Tegehaar.

Soms wordt het wel zo voorgesteld dat alles wat met emancipatie te maken heeft een kwestie van geld is en dat iedereen van o-zo-goed-wille is, maar ach, helaas, de economie weet je, die staat het nu eenmaal niet toe.

„Er is al zoveel werkloosheid en moeten dan al die vrouwen ook nog eens gaan werken,” hoor je dan.

„We betalen ons al blauw aan werkloosheidsuitkering en moeten al die vrouwen ook nog langer dan een half jaar geld uit de staatsruif ontvangen als ze toch thuis nog een man-met-inkomen hebben zitten”, werpt een ander op. „Welja, kinderopvang en overblijfmogelijkheden op school en winkels langer open, reuze leuk hoor, daar niet van, maar wie moet dat weer betalen???” En zo kunnen we nog wel even doorgaan.

KOSTEN

Het schijnt maar tot weinigen door te dringen dat emancipatie betekent dat de wereld niet alleen voor mannen geschapen is, en dat de wetten niet alleen op hen van toepassing zijn, maar dat we met mensen te doen hebben, ieder volstrekt ongelijk aan elkaar, maar gelijkwaardig in hun rechten en plichten. En dat, als de wetgeving vrouwen benadeelt dat het dan hoog tijd wordt dat vrouwen en mannen gelijke behandeling ondervinden. En — en dat is het punt waar het op aankomt — dat als dan het resultaat van zo'n emancipatoire wetswijziging is dat er méér geld nodig is en dat geld is er niet, dat dan eenvoudigweg voor allen het niveau wordt terugschroefd. Zo zou het moeten zijn, maar zo gebeurt het helaas vaak niet.

Trouwens, het is ook absoluut niet waar, dat zoiets altijd alleen maar meer kost. Integendeel, neem als voorbeeld eens de Nota van Staatssecretaris Nootboom „Op Weg naar gelijke behandeling van man en vrouw in de fiscale wetgeving.” die een wetswijziging voorstelt om vrouwen en mannen fiscaal gelijk te behandelen door vrouwen fiscaal verder te verzelfstandigen. Het uitgangspunt van die nota is emancipatie en niet bezuiniging. Dát er echter uit het totaal pakket van voorstellen géén meerkosten, maar zelfs lichte verminderingen van lasten voor het rijk resulteren, bewijst wel dat de vraagstelling in de kop van dit artikel een onjuiste is. Het één kan heel goed met het ander samengaan.

Nu is het logisch te verwachten dat in het nu nog op stapel staande omvangrijke pakket regeringsmaatregelen, noodzakelijk vanuit bezuinigings oogpunt ook de AOW op de één of andere manier op de helling zal gaan. Ik vind het jammer dat de AOW vanuit dit oogpunt nu wellicht gewijzigd gaat worden; liever had ik gehad en ook verwacht dat Sociale Zaken wijzigingen hierin had voorgesteld in het kader van de Derde Europese richtlijn die gelijke behandeling

man en vrouw verplicht stelt — ook voor Nederland — wat de sociale voorzieningen en uitkeringen betreft. Nu is het uitgangspunt bezuiniging en niet emancipatie

Maar het één hoeft het ander niet te bijten al zullen vele vrouwen met mij toch een beetje een wrang smaakje in de mond krijgen als straks misschien blijkt dat een emancipatoire maatregel versneld wordt ingevoerd omdat het voor het rijk een batig saldo oplevert.

GELIJKE BEHANDELING

Maar, dat schrijf ik zo gemakkelijk neer, ik weet helemaal niet of inderdaad de AOW-wetswijzigingen wel zullen passen in de gelijkwaardiger behandeling van man en vrouw. Er zijn n.l. aanwijzingen dat op een volstrekt onaanvaardbare manier straks vrouwen — en zij alleen — de dupe worden van de bezuinigingsoperatie. Dat zou vanzelfsprekend onverteerbaar zijn en ik hoop dat het Kabinet voldoende wijsheid bezit om die weg niet op te gaan.

Vrouwen zijn niet beter of slechter dan mannen en geen vrouw staat te trappelen om in te leven, maar als het moet zullen zij mét de mannen hun offer brengen, maar dan wel in gelijke zin en niet ongelijkwaardig.

PRAKTIJK.

Waar gaat het om. Even een brokje historie. Destijds werd de AOW als een grote verworvenheid begroet en dankbaar aanvaard. Een groot stuk nood werd gelenigd. Iedere Nederlander kan verzekerd zijn van een oudedagsvoorziening, weliswaar niet om in weelde te baden, maar toch kon zijn hart geruster zijn. Geen liefdadigheid of staatsbijsand zou hem na zijn 65ste jaar er door helpen, maar hij had nu legitiem recht op zijn eigen AOW. Iedere Nederlander

Maar dat laatste toch niet helemaal. Iedere ongehuwde man of vrouw krijgt inderdaad op zijn 65ste de AOW voor ongetrouwden. Iedere gehuwde ook. Maar wel is het zo dat gehuwde mannen na hun 65ste de AOW-uitkering voor gehuwden krijgen uitgekeerd, gehuwde vrouwen niet. Ook niet als zij 65 zijn geworden en hun man nog niet. Het is de man die de AOW voor gehuwden ontvangt, hij betaalt daar ook belasting over en hij betaalt daar ook premie voor.

Maar, iedere werkende Nederlander betaalt toch premie voor de AOW? Ja zeker, en wel 10,25% van zijn inkomen (tot een maximum grens van f 46.400,-). Werkende vrouwen en werkende mannen, ongehuwd, gehuwd of samenlevend, allen betalen die premie. Aangezien echter de AOW voor gehuwden in één bedrag aan de gehuwde man wordt uitgekeerd, telt de wetgever — heel logisch — ook de door een werkend echtpaar betaalde premies bij elkaar op en als dat dan 10,25 procent van maximaal f 46.400,- te boven gaat wordt dat meerdere aan de man geretourneerd. Bij hogere inkomensbedragen kan dit

maximaal gaan om een bedrag van f 4.756,-. Deze teruggave wordt fiscaal wederom bij de man belast.

Zo werkt het systeem. In de praktijk komt het er echter vaak op neer, dat als een gehuwde vrouw werkt, en dus ook AOW-premie betaalt, haar echtgenoot daardoor boven het maximum te betalen premiebedrag uitkomt, en dat dus vaak het door de vrouw betaalde premiebedrag als „douceurtje” van de fiscus jaarlijks aan gehuwde werkende vrouwen wordt uitgekeerd. Ongetrouwden kijken daar dan scheel tegenaan en vinden dat gehuwde vrouwen worden „bevoordeeld”. Vergeten wordt dat een ongehuwde zelf premie betaalt maar ook zelf een eigen AOW-uitkering krijgt die voor ongetrouwden ook hoger is dan de helft van de AOW voor gehuwden. De bedragen zijn thans f 18.640,- per jaar voor gehuwden en f 13.000,- per jaar voor ongetrouwden.

De ongehuwde betaalt echter hetzelfde percentage als de gehuwde. Gehuwde alleenverdieners betalen ook datzelfde percentage maar vangen daarvoor later de gehele AOW voor gehuwden. Gehuwde echtparen echter betalen vrijwel altijd de volle maximale premie en krijgen alleen terug wat te veel is betaald. Geen sprake dus van bevoorrechtiging.

ADDERTJE

Nu wil de regering bezuinigen en ook de AOW kan in dat pakket zitten. Als je nu binnen de grenzen van bovenstaand systeem blijft, dan zou je inderdaad een flinke buit binnen kunnen halen als je b.v. van gehuwde werkenden tweemaal premie kon ontvangen, maar dan is het logisch dat je dan ieder van hen recht geeft op eigen AOW. Die hoeft helemaal niet hoger te zijn dan nu, je deelt dan gewoon de AOW voor gehuwden in tweeën en geeft man en vrouw ieder eigen recht op een AOW van f 9.320,-. De ongehuwde houdt zijn of haar AOW van f 13.000,-. Of in dat geval ook de 10,25 procent en/of de premie maximum grens van f 46.400,- gehandhaafd moet worden of dat dit iets lager kan, is een kwestie van becijfering.

Het meest levert natuurlijk handhaving daarvan op. Het is echter volstrekt onlogisch en in strijd met alle rechtvaardigheid als je wél van gehuwden tweemaal premie wilt vangen (en dus hun premies niet meer optelt en aan de man het teveel betaalde teruggeeft), maar tevens die man straks gewoon de hele AOW voor gehuwden blijft uitkeren. Terecht zal die man dan zeggen: „Waarom moet ik twee premies betalen terwijl ik hetzelfde blijf ontvangen en mijn vrouw geen eigen AOW krijgt”???

Me dunkt, dat is duidelijk. Er zitten echter nog wel wat addertjes onder het gras, zoals gebruikelijk. Want immers als man en vrouw eigen recht op AOW hebben — iets waar trouwens toch toe zal moeten worden overgegaan in het kader van eerder genoemde Europese richtlijnen —

dan gaat dat op voor werkelijk iedere Nederlandse man en vrouw, werkend of niet werkend. Ook een niet tegen betaling werkende gehuwde vrouw krijgt dan straks haar eigen AOW. Een goede en terechte zaak, want waarom zou zij als enige in een volstrekt financieel afhankelijke positie moeten blijven zitten. Maar voor die AOW is en wordt geen premie betaald. Wel brengen alle werkende Nederlanders premie op en met die premies wordt het geheel bekostigd. Iedere werkende brengt dus wel één en dezelfde premie op van 10,25 procent (tot aan de grens dus van f 46.400,-) maar de uitkeringen zijn verschillend, n.l. voor een ongehuwde f 13.000,- en f 9.320,- voor een gehuwde. Thans zijn de premies ook gelijk en de uitkeringen ook verschillend, maar het wordt dan ook nu te duur, vandaar mogelijke voorstellen tot wetswijziging. Ik neig er toe een systeem voor te stellen dat premie koppelt aan uitkering. Een alleenverdiener zou dan een hogere premie moeten betalen dan een samenverdiener, immers hij betaalt voor straks zijn eigen uitkering en voor die van zijn vrouw die immers geen inkomen heeft. Een ongehuwde betaalt iets meer dan een werkende gehuwde omdat zijn uitkering hoger is dan die van de werkende gehuwde. Twee samenverdieners (werkend gehuwd echtpaar) betalen dan samen tweemaal de laagste premie (net zoveel als de alleenverdiener), maar krijgen daarvoor ook straks ieder een uitkering (wederom samen net zo veel als de alleenverdienende man en zijn niet-verdienende echtgenote). In een tabelletje verwerkt ziet het er zo uit:

ongehuwde werkende premie 10 % uitkering 12 mille;
gehuwde alleenverdiener premie 15 % uitkering man 9, vrouw 9, samen 18 mille;
gehuwde tweeverdiener, man premie 7 1/2 % uitkering 9 mille en vrouw premie 7 1/2 % uitkering 9 mille.

In deze uitvoering bezuinigt de regering sterk, de prijs daarvoor wordt betaald door de werkende echtparen die geen premie meer terugkrijgen doch vergeleken met nu de helft méér gaan betalen aan premie én door de gehuwde alleenverdieners die ook de helft meer moeten gaan betalen.

PENSIOENEN

Dit alles betekent echter dat men niet meer in het kader van het huidige systeem blijft. AOW was een sociale voorziening, bewust niet koppeland premie aan uitkering. Allen samen voor allen samen was het draagvlak, met bovenstaande wijziging ga je de verzekeringskant op en niet meer de sociale voorzieningenkant.

Trouwens, elke wetswijziging op AOW-gebied heeft consequenties voor de pensioenregeling van velen. Oorspronkelijk werd de AOW-gedachte geboren uit de sociale overweging van een voorziening voor hen die geen

Volgende
„de Nederlander”
over drie weken

In verband met de vakantieperiode verschijnt het christelijk-historische weekblad „de Nederlander” niet op de vrijdagen 1 en 8 augustus. Het eerstvolgende nummer zal gedateerd zijn vrijdag 15 augustus.

eigen oudedagsvoorziening hadden of slechts een heel laag, niet waardevaste Allengs echter is elke AOW integrerend bestanddeel geworden van elk pensioen. Bij velen, werkzaam bij het rijk of grote ondernemingen, wordt de AOW zoals dat heet „ingebouwd” in het eigen pensioen. Dat wil zeggen dat waar het streven blijft: een pensioen van maximaal 70 % van het laatst genoten salaris, dat de AOW onderdeel is van die 70 %. Gaat men nu wetswijzigingen toepassen dan zullen vele pensioenregelingen ook moeten worden aangepast. De gedachte rijst dan of het niet beter is anders te bezuinigen dan nu wellicht wordt overwogen. Is het niet veel logischer de oorspronkelijke uitgangsgedachte op te pakken, n.l. een AOW voor hen die niets of heel weinig hebben? En verder in elke bedrijfsregeling gewoon een eigen pensioen op te bouwen van maximaal 70 procent van het laatst-genoten salaris waar dan ook normaal premie voor wordt betaald. Voor een AOW komen dan slechts zij in aanmerking, die uit eigen middelen (inkomsten) minder dan 12 (voor een gehuwde) of minder dan 9 mille (voor een gehuwde) ontvangen. Dat is de basis geweest en eigenlijk hebben welvaartsontwikkelingen de AOW doen uitgroeien tot een logisch onderdeel van ieder pensioen. Het zou mijns inziens best een studie waard zijn om te zien hoe het kostenplaatje er dan komt uit te zien. Vanzelfsprekend zou zo'n ingrijpende wijziging slechts zeer geleidelijk aan verwezenlijkt kunnen worden, omdat nu eenmaal velen slechts met behulp van die AOW een „normaal” eigen pensioen kunnen opbouwen. Maar dat is een kwestie van fasering en geleidelijk aanpassing. Elke werkende brengt dan ook offers door hogere premie voor zijn pensioen, maar de AOW-premie zou denk ik behoorlijk omlaag kunnen en de lasten die op het staatsbudget drukken zouden toch tegelijk zeer aanzienlijk kunnen dalen gezien het veel kleinere aantal AOW-gerechtigden. Het is misschien een logischer weg dan nu wellicht wordt ingeslagen. Maar wel is ook dan mijn emancipatorische eis dat ook wat de pensioenen betreft de vrouwen eindelijk eens zelfstandig worden. Eigen recht op pensioen, eigen recht op AOW, eigen premiebetaling, met welke wetswijziging dan ook. Eigen belasting betalen ook over pensioeninkomsten.

Mevrouw E. Sleijser-Tegehaar, de schrijfster van dit artikel, is directeur van de Jhr. mr. A. F. de Savornin Lohman Stichting (Wetenschappelijk centrum van de CHU) en lid van de redactie van „de Nederlander”.

Woningbouw van belang voor nationale economie

door: ing. J. de Jong

De regering wil prioriteit geven aan de woonruimtevoorziening. Dit voornemen is gunstig voor de woningzoekenden. Dit voornemen is ook gunstig voor ons allen.

Bij de begroting van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening 1980 trof men in de toelichting de volgende argumentatie aan: „Daarbij komt dat de woningbouw – met inbegrip van de vernieuwbouw en de woningverbetering – als onderdeel van de totale bouwnijverheid een belangrijke plaats inneemt in de nationale economie. Zij is vrijwel uitsluitend gericht op de binnenlandse markt. Van invoer van eindproducten is nauwelijks sprake. Derhalve kan stimulering van de woningbouw, op basis van de gebleken behoefte, een positieve bijdrage leveren aan herstel van de economie. Voorts kan bevordering van de woningbouw, afhankelijk van de instrumenten die daarbij worden gehanteerd, aan beleggers mogelijkheden verschaffen om gelden in eigen land te investeren. Een en ander heeft aantrekkelijke gevolgen voor de betalingsbalans.”

Woningbouw is dus belangrijk voor de nationale economie. Woningbouw met inbegrip van vernieuwbouw en woningverbetering. Voor vernieuwbouw en woningverbetering wordt dikwijls het begrip renovatie gebruikt. Er bestaan relaties tussen renovatie enerzijds en nieuwbouw anderzijds. Beide zijn gericht op woonruimtevoorziening. Beide zijn activiteiten binnen de nationale economie. Beide zijn gunstig voor de nationale economie.

Waarom wordt de woningnood dan niet opgelost? De woningbouw nadert immers een dramatisch dieptepunt. Bouwvakkers worden werkloos. De economie verslechtert. Wat is toch de oorzaak van al deze ellende? Eén van de oorzaken zal ongetwijfeld zijn dat sommige politici vergeten aan de achterban te vertellen wat „prioriteit krijgen” betekent. Prioriteit krijgen betekent in de praktijk zoiets als andere wensen niet of later in vervulling zien gaan. Het is eenvoudig een kwestie van kiezen.

HOEVEEL?

Er is een woningtekort in Nederland. Er is een behoefte aan meer woningen. De vraag is echter hoeveel? Behoeften kunnen een verschillende graad van intensiteit hebben. Daarom is de woningbehoefte een moeilijk kwantificeerbaar begrip. Ook de vraag naar woningen, zoals die op de markt tot uitdrukking komt, geeft niet aan wat wenselijk is uit het oogpunt van een goede volkshuisvesting. Knelpunten met betrekking tot de procedure, tot de financiering, e.d. belemmeren de ontwikkeling van de vraag in de richting van de wezenlijke behoefte. Daarom kan beter gewerkt worden met de begrippen „gewenste” woningvoorraad en „feitelijke” woningvoorraad.

Een resterende moeilijkheid is dat zowel de gewenste als de feitelijke voorraad in ontwikkeling zijn. Alleen de feitelijke voorraad op dit moment is bekend en bedraagt globaal 4,8 miljoen woningen. De ontwikkeling van de gewenste woningvoorraad wordt be-

paald door demografische, economische en maatschappelijk-culturele factoren.

De ontwikkeling van de feitelijke voorraad wordt onder meer bepaald door de productiecapaciteit van de bouwnijverheid. De gewenste woningvoorraad groeit. Ook de feitelijke voorraad groeit. Als de feitelijke voorraad meer groeit dan de gewenste voorraad kan er een kwantitatieve evenwichtssituatie bereikt worden. Zover is het nog lang niet. Volgens de studie „De markt van nieuwbouw van woningen” (1979) van het Economisch Instituut voor de Bouwnijverheid zal in het jaar 2000 de feitelijke woningvoorraad circa 6,1 miljoen woningen moeten bedragen.

NIET EEUWIG

Toch mag uit bovenstaande niet afgeleid worden dat er tot de eeuwwisseling slechts 6,1 – 4,8 = 1,3 miljoen woningen bijgebouwd moeten worden. Woningen hebben wel een duurzaam karakter maar niet het eeuwige leven. Er zullen regelmatig woningen vervangen moeten worden. Door de leeftijdsopbouw en door het in de loop van de tijd ontwikkelde kwaliteitsniveau van de bestaande woningvoorraad zal er jaarlijks een toenemend aantal woningen vervangen moeten worden. Daarom zal bij een constante woningproductie de feitelijke woningvoorraad reeds een afnemende groei vertonen. De woningproductie is evenwel niet constant.

Bovenstaande geeft dan ook een vereenvoudigd beeld van de werkelijkheid. In de zeventiger jaren schommelde het aantal gereedgekomen woningen per jaar in sterke mate. Volgens het CBS kwam er in 1973 een maximum aantal woningen gereed van 155,4 duizend en in 1979 een minimum aantal van 87,5 duizend. Het aantal woningen dat vervangen werd daalde van 18,6 duizend in 1971 tot 14,0 duizend in 1979. Een afwijkend beeld dus van hetgeen op grond van het eerder behandelde verwacht mocht worden. Wat is de oorzaak van deze daling?

In het begin van de jaren zeventig wijzigden zich de opvattingen ten aanzien van het vervangen van woningen. Kaalslag kreeg een kille klank. Vervanging op grote schaal werd teruggedrongen. Door renovatie trachtte men de levensduur van de woningvoorraad te verlengen. Bij renovatie werd voorkomen dat een gedeelte van de nieuwbouw moest dienen voor vervanging. Toch zal renovatie dikwijls niet leiden tot een snellere toename van de woningvoorraad. Bij volledige bezetting van de productiecapaciteit betekent renovatie immers dat beslag gelegd wordt op een gedeelte van deze productiecapaciteit, waardoor de nieuwbouw zelf gaat dalen. Renovatie is ten opzichte van nieuwbouw meer arbeidsintensief en vraagt tevens arbeid van een kwalitatief hoger niveau. Naarmate de intensiteit van renoveren toeneemt, wordt een groter beslag gelegd op de arbeidscapaciteit. Met name in tijden van spanning op de arbeidsmarkt moet de vraag gesteld worden of deze arbeidscapaciteit in de bouw bij renovatie wel optimaal aangewend wordt? Wil de woningbouw een bijdrage leveren aan de nationale economie, dan kan bij de afweging tussen nieuwbouw en renovatie toch niet voorbij gegaan worden aan de situatie op de arbeidsmarkt. Thans dreigt evenwel werkloosheid.

MEERVOUDIG

Renovatie is gericht op de kwaliteitsverhoging van de bestaande woningvoorraad. Kwaliteit moet hierbij opgevat worden als een meervoudig begrip. Bij kwaliteit is niet alleen het type van woning (eengezins/meergezins enz.) van belang, maar ook vormgeving, uitrusting en comfort, flexibiliteit ten aanzien van (gewenst) gebruik en indeling, grootte, staat van onderhoud en onderhoudsintensiteit, mate van thermische en acoustische isolatie, en in ruimere zin omgevingsfactoren als ligging, bereikbaarheid, vrijdom van hinder, voorzieningenniveau in de buurt, aantrekkelijkheid van de omgeving en dergelijke.

Kwaliteit kan echter niet los gezien worden van kosten. De kosten van vernieuwbouw en woningverbetering zullen betaald moeten worden, hetzij door de gebruiker, hetzij door de gemeenschap.

Dit betekent niet dat het economische criterium het enige criterium is voor beslissingen ten aanzien van renovatie. Dit betekent wel, dat deze problematiek doorzichtig gemaakt moet worden. Het is moeilijk verdedigbaar als woningen gerenoveerd worden voor prijzen van nieuwbouwwoningen, alleen omdat de bewoners zo buurtgebonden zijn, terwijl na het renovatieproces blijkt dat het merendeel niet naar de buurt wil terugkeren.

Het is toch tekenend dat in het dagblad Cobouw van 8 juli 1980 vermeld wordt dat de fracties van D'66 en CDA in de gemeenteraad van Den Haag van mening zijn dat er criteria moeten komen voor al dan niet renoveren. Dat een dergelijk feit anno 1980 nog nieuwsaarde heeft is verontwaardig. Criteria voor de keuze renoveren of vervangende nieuwbouw op een moment dat reeds voor miljarden in Nederland gerenoveerd is. Gerenoveerd, soms tegen de klippen op.

Ook de eenvoudige wijze waarop in sommige geschriften de renovatie- en vervangingsbehoefte vastgesteld worden, is

niet geruststellend. In de publicatie „De ontwikkeling van de woningkwaliteit” (1979) van het Economisch Instituut voor de Bouwnijverheid wordt gesteld dat als in het jaar 2000 als minimumeisen de „Voorschriften en Wenken 1965” worden aangehouden, dit vergaande consequenties zal hebben. Er zullen dan tot het jaar 2000 niet minder dan 600.000 woningen vervangen moeten worden en vervolgens nog circa 2 miljoen woningen met subsidie verbeterd moeten worden.

VEEL WAARDE

De overheid hecht veel waarde aan een goede huisvesting. Een goede huisvesting doet de kans op criminaliteit afnemen. Een goede huisvesting heeft een gunstige invloed op de volksgezondheid. Daarom heeft de overheid subsidieregelingen opgesteld, zowel voor nieuwbouw als voor renovatie. Onder subsidie wordt hier verstaan een uitgifte van de overheid die rechtstreeks samenhangt met bepaalde activiteiten van de gesubsidieerde en waarmede wordt beoogd de hoeveelheid en kwaliteit van deze activiteiten te beïnvloeden. Wel moet vermeld worden dat met subsidieverlening gelijktijdig meer doelen nagestreefd kunnen worden dan louter het verkrijgen van een goede huisvesting. Zo kan met een selectief subsidiebeleid voor renovatie het eigenwoningbezit bevorderd of afgeremd worden, een ruimtelijke beleid verwezenlijkt worden en het huurniveau in bepaalde wijken laag gehouden worden.

Wie het geheel van subsidieregelingen ten behoeve van de woningbouw bestudeert, wordt moedeloos. Het is daarom niet verwonderlijk dat de Raad van Advies voor Ruimtelijke Ordening onlangs in zijn advies aan de bewindslieden stelt dat de wirwar van subsidieregelingen drastisch vereenvoudigd moet worden.

NADEEL

Een nadeel van de huidige sub-

sidieverlening kan zijn dat de prijzen niet meer de schaarste-verhoudingen weergeven. De kans is dus niet denkbeeldig dat de overheid meent iets te moeten subsidiëren omdat er een grote vraag naar is, terwijl deze vraag juist groot is omdat de overheid subsidieert. Met name in een tijd dat zowel woningen als financieringsmiddelen om woningen te bouwen beide schaars zijn, dient nagegaan te worden of deze middelen wel optimaal voor de volkshuisvesting worden aangewend. Ook andere maatregelen van de overheid kunnen de schaarste-verhouding vertekenen. Men denke hierbij aan de regels inzake huurvaststelling bij woningverbetering. Bij nieuwbouw wordt de vraaghuur vastgesteld op circa 5,5 procent van de stichtingskosten. Bij woningverbetering wordt de bestaande huur verhoogd met een bedrag gelijk aan 2,5 procent van de verbeteringskosten. Daar de bestaande huur veelal laag is, betekent dit dat bij verbeteringskosten, slechts de halve huur van nieuwbouw betaald wordt. Daarom dringen sommige gemeente- en corporatiebestuurders aan op woningverbetering. De samenleving draait echter op voor dit soort berspillingen. Als de huurders van deze woningen werkelijk geholpen moeten worden – en dat is dikwijls het geval – kan dit wel via de weg van de individuele huursubsidie.

Onze economie is niet gebaat bij het nog enige tijd in stand houden van oude woningen voor bedragen die de prijs van nieuwbouwwoningen naderen. Daarom zal er een volledige heroriëntatie ten aanzien van de totale woningbouw moeten komen. Bovendien is een nieuw huur- en subsidiebeleid noodzakelijk. Zo niet, dan kan de bijdrage van de woningbouw aan de economie wel eens ballast blijven.

Alphen aan den Rijn

J. de Jong,
CDA-raadslid

CDA-cursus voor raadsleden

In samenwerking met de CDA-bestuurdersvereniging organiseert de Stichting politiek vormings- en scholingswerk voor het komende seizoen een CDA-cursus voor gemeenteraadsleden.

De cursus is vooral bedoeld voor hen die in de praktijk te maken hebben met de problemen c.q. vraagtekens rondom de diverse onderwerpen.

De onderwerpen worden ingeleid door een deskundige. Vervolgens vindt discussie plaats, die mede omdat het aantal deelnemers beperkt is, leidt tot nuttige gedachtenwisselingen en informatie over en weer.

INSCHRIJVING

U kunt u alleen opgeven als deelnemer door tijdig het verschuldigde bedrag ad f 45,- over te maken op giro 3966745 t.n.v. Stichting politiek vormings- en scholingswerk CDA, Wasenaarseweg 7, 2596 CD Den Haag; tel. 070-244516.

Na ontvangst van uw betaling ontvangt u het materiaal en nadere gegevens voor de eerste zaterdag.

Reiskosten boven f 10,- kunt u te zijner tijd declareren. De inschrijving dient vóór 1 oktober binnen te zijn. Op dat moment wordt bekeken of een cursus op een bepaalde plaats door kan gaan. Het aantal deelnemers per cursus is maximaal 15 personen.

Vermeld a.u.b. bij uw betaling duidelijk uw naam en adres en

ook de cursusplaats en waar naar uw voorkeur uitgaat.

ONDERWERPEN

De cursus omvat het behandelen met elkaar op vier zaterdagochtend van de volgende onderwerpen:

1. Gemeentefinanciën
2. Onderwijsbeleid
3. Sociaal-economisch beleid
4. Opereren als fractie.

De cursus vangt aan om 9.30 uur precies en duurt tot ongeveer 12.30 uur.

WAAR – wanneer?

Alphen a/d Rijn:

22/11, 10/1, 7/2, 7/3

Assen:

8/11, 29/11, 10/1, 31/1

Breda:

15/11, 13/12, 17/1, 7/2

Eindhoven:

15/11, 13/12, 17/1, 7/2

Groenlo:

25/10, 22/11, 20/12, 24/1

Haarlem:

15/11, 20/12, 31/1, 28/2

Hoorn:

8/11, 13/12, 24/1, 21/2

Leeuwarden:

25/10, 22/11, 20/12, 24/1

Middelburg:

8/11, 29/11, 10/1, 31/1

Rotterdam:

25/10, 22/11, 20/12, 24/1

Sittard:

8/11, 29/11, 10/1, 31/1

Utrecht:

25/10, 29/11, 17/1, 14/2

Zwolle:

15/11, 13/12, 17/1, 7/2

Burgemeesters benoemingen

Bij Koninklijk besluit is met ingang van 16 augustus 1980 benoemd tot burgemeester van de gemeente Millingen aan de Rijn: de heer A. B. G. Lichtenberg, te Beuningen.

De heer Lichtenberg (37 jaar) is RK en lid van het CDA/KVP. Hij is thans gemeentesecretaris van Beuningen.

Hij volgt als burgemeester van Millingen aan de Rijn de heer E. A. A. van Gils op, die is benoemd tot burgemeester van de gemeente Groesbeek.

BENOEMINGEN

Bij Koninklijk besluit zijn opnieuw benoemd:

– met ingang van 1 juli 1980 tot burgemeester van de gemeente Lieshout: P. A. C. C. van Hout; politieke richting KVP.

– met ingang van 1 juli 1980 ter burgemeester van de gemeente Stein: J. L. J. M. Coenders; politieke richting KVP

– met ingang van 1 juli 1980 tot burgemeester van de gemeente Vleuten-De Meern: mr. H. A. C. Middelweerd; politieke richting KVP.

Gast in Israël

door: drs. Gerard van Leijenhorst, vice-voorzitter CDA-Tweede Kamerfractie

Van 16 tot 23 juni j.l. brachten mr. J.S.L. Gualtherie van Weezel en ik een werkbezoek aan Israël. Wij waren hiertoe gastvrij door de regering van dit land uitgenodigd. Een bezoek aan het heilige land laat duizenden indrukken na. Van ons die met de Bijbel zijn opgevoed is een eerste kennismaking met tal van (heilige) plaatsen in Israël een grootse ervaring. Maar ook de actualiteit van Israël houdt je gevangen als je kennis neemt van de immense problemen waarmee dit land te kampen heeft. Israël is een land in staat van oorlog, het is omringd door vijanden, zijn grenzen zijn uiterst kwetsbaar, de defensie vraagt het leeuwendeel van de begroting (30 procent) – 3 jarige dienstplicht voor jongens, 2 jarige dienstplicht voor meisjes – en door deze enorme defensie inspanning kan dit land, geteisterd als het ook is door de energie-prijsstijgingen (inflatie 100%), onvoldoende doen aan de andere hoognodige voorzieningen ten behoeve van zijn bevolking, niettemin, de Israëliër is vastbesloten. Het gaat om het bestaan en het voortbestaan van de natie. Dat betekent desnoods vechten met de rug tegen de muur. Thans ook tegen de wereldopinie in, die zich immers steeds sterker uitsprekt ten gunste van de PLO.

Wij kwamen aan op een cruciaal moment. De bijeenkomst van de Europese top in Venetië, die handelde over het Midden-Oosten-vraagstuk, was juist achter de rug. Daarvoor was men zeer ontdaan, van rechts tot links, regeringsgezinden en oppositie. Zeker nu een week te voren in Damascus door de PLO nog eens bevestigd was dat de staat Israël van de kaart moest worden weggevaagd. Waarom werd Europa niet geschokt door Damascus, zo vroeg Haim Barlev, de secretaris-generaal van de Labour-partij ons, de man die in de nederzettingenpolitiek een wat „liberaler” koers wilde varen dan Begin en zijn regering. Wij moesten toegeven dat Europa slechts weinig geschokt was door Damascus, waarbij we tevens bedachten dat de media daaraan maar weinig aandacht hadden besteed, ook in Nederland. Is de balans van de berichtgeving tegenwoordig niet duidelijk naar één kant doorgeslagen: Hebron, Nabloes, Ramallah worden breed uitgemeten (uiteraard op zichzelf terecht), maar het nieuws opgebouwd door acties van de PLO – op kindercentra etc. – komt thans toch ook maar magertjes over.

Als we één ding hebben onthouden van alle Israëliërs, dan is het wel dit, dat men de oplossing van het Midden-oosten-vraagstuk niet verwacht van Europese zijde. Met name van Frankrijk, het land dat te veel de trend bepaalt, verwacht men in dit opzicht niet veel goeds. Nederland mag dan binnen de EG wat bijsturen – men gaat er ook van uit dat dit gebeurt – maar substantieel kan dit natuurlijk niet zo heel veel betekenen. Israël bevindt zich thans in een moeizaam onderhandelingsproces met Egypte en de V.S. na Camp David en – zo kwam het bij ons over – daar moet Europa niet met de klompen doorheen lopen. Abba Eban preekt met name de rol van de Verenigde Staten in dit vredesproces; welke betekenis heeft Europa tot dusver hierin geleverd, zo verzuchtte deze oud-minister van buitenlandse zaken.

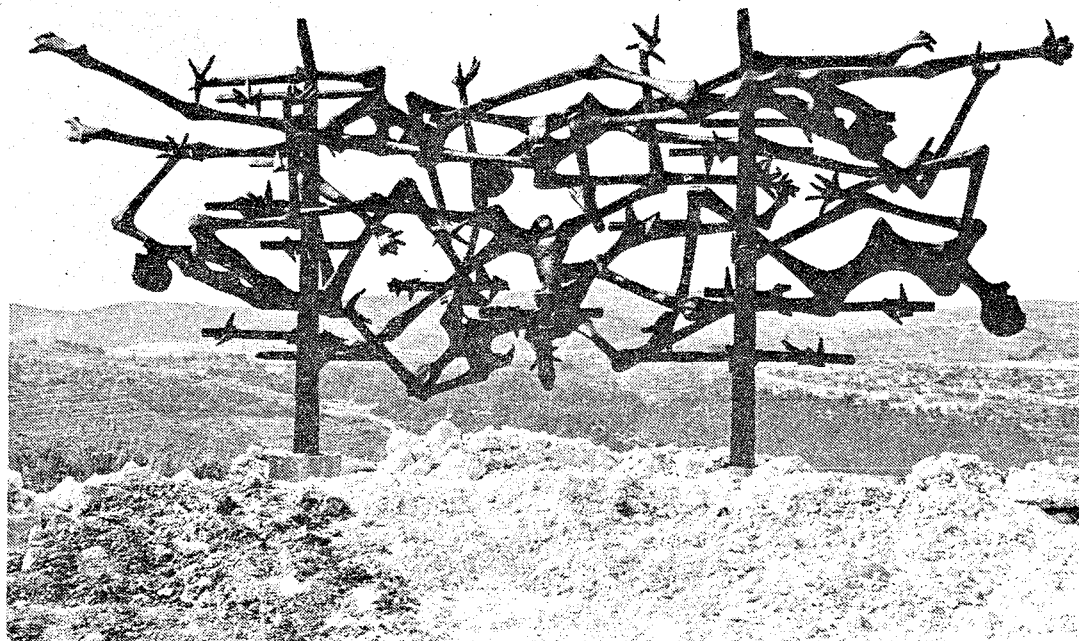
Ik denk dat wij ons deze uitspraak zouden moeten aantrekken. Het risico wat bestond en ook nu bestaat, is dat allerlei (al of niet goedbedoelde) initiatieven worden genomen, zonder dat deze ook maar enigermate op elkaar worden afgestemd.

In dit verband ontgaat ons de ratio van de Venetië-verklaring in het licht van het tripartite Camp David-overleg, of deze moet slechts bestaan hebben uit het feit dat men daarmee opnieuw de PLO in de kaart wilde spelen. De nieuwe voorzitter van de Europese commissie, Gaston Thorn, gaf zeer recent te kennen, dat de EEG zich nog meer moet gaan bezighouden met het M.O.

Een Europese „alleingang” lijkt mij niet bepaald in het belang van het Midden-Oosten zelf, gesteld dat dit de bedoeling is. De oplossing van het Midden-oosten-vraagstuk, daarbij inbegrepen de honorering van de rechten van de Palestijnen, vraagt een uiterst zorgvuldige benadering en veel geduld en wijsheid van alle betrokkenen. Dit geldt natuurlijk ook voor Begin, die niet altijd de gave blijkt te hebben van de gerechtvaardigde verlangens van

Israël – nl. als staat te mogen overleven binnen veilige en beveiligde grenzen – adequaat aan het westen over te brengen. De genen onder ons die evenwel menen dat vervanging van Begin door een Labour-premier een gans andere politiek zou inluiden, zullen daarin stellig worden teleurgesteld. Natuurlijk, in dat geval mag er hier en daar een rekkelijker positiebepaling worden verwacht (nederzettingen), in het algemeen echter zullen de hoofdlijnen van het beleid worden voortgezet. Dit bleek ons overduidelijk uit de talloze gesprekken met vertegenwoordigers van de onderscheidene partijen in de knesseth.

Immers, Israël is nog steeds een bedreigde natie. 3 miljoen joden omringd door 120 miljoen Arabieren. Na het wonder van Sadat moet dit een vervolg hebben. Sinds 1973 heeft Israël al vele concessies gedaan. En trouwens – zo zegt men daar – hoe zeker weet men dat Sadat – en zijn politiek – zal blijven? Hoe stabiel is Egypte? Israël blijft na zijn talrijke oorlogen, die het zo zeer hebben verwond, op z'n qui-vive, ja letterlijk op z'n qui-vive. En wij begrijpen dat!

Het lijden der joden uitgebeeld bij „Yad Vashem”, het museum in Jeruzalem dat de martelaren en helden uit het nazi-tijdperk de revue laat passeren.

Illegaal geplakte affiches

Niet voor rekening van partij zelf

Op 20 juni jongstleden heeft de Hoge Raad, ons hoogste rechtscollege, een uitspraak gedaan over het „illegaal” plakken van verkiezingsbiljetten op transformatorhuisjes en z.g. laagspanningsverdeelkasten. De dramatis personae waren in dit geval de Provinciale Limburgse Elektricietsmaatschappij PLEM en de politieke partij: de PSP. De elektricietsmaatschappij had namelijk in augustus 1976 van twee transformatorhuisjes en van 23 laagspanningsverdeelkasten een aantal PSP-verkiezingsbiljetten en muurkranten moeten verwijderen. De kosten van deze reiniging bedroegen f 794,61 en dit bedrag had de elektricietsmaatschappij via een factuur bij het PSP-partijbestuur in Amsterdam in rekening gebracht.

De PSP, het partijbureau in Amsterdam, weigerde dit bedrag te voldoen. De PLEM liet het er niet bij zitten. Gedagvaard voor de kantonrechter stelde de PSP met succes dat zij géén verantwoording kon aanvaarden voor wat er helemaal in Limburg door derden

met het verkiezingsmateriaal werd gedaan. De kantonrechter was het met de PSP eens dat de plaatselijke partijleden niet als „werknemers” of „personen voor wie men aansprakelijk is” in de zin van het Burgerlijk Wetboek konden worden beschouwd, en vond evenmin dat de PSP op enigerlei wijze een verwijt trof dat er „illegaal” was geplakt op de transformatorhuisjes e.d.

Op deze uitspraak ging de PLEM in hoger beroep bij de Rechtbank te Amsterdam, inmiddels was het mei 1979 geworden, haast 3 jaar later. De elektricietsmaatschappij voerde onder meer aan dat zij al op 13 mei 1974 – dus twee jaar vóór de bewuste plakkerij – een brief had geschreven naar alle politieke partijen. In deze brief had zij gesteld dat het zonder toestemming plakken van biljetten op haar eigendommen een strafbaar feit oplevert. De PLEM had er nl. genoeg van om jaarlijks ca. f 300.000 te moeten uitgeven om al haar beplakte en bekalkte eigendommen te moeten reinigen en bij te schildere-

ren. Zij had derhalve de politieke partijen verzocht het plakken op haar eigendommen door derden te verbieden en daaraan toegevoegd de woorden: „Mocht desondanks blijken dat onze eigendommen toch zijn beplakt of bekalkt ten dienste van uw verkiezingspropaganda, dan dient u er rekening mee te houden dat wij uw partij voor alle kosten en schade zullen aanspreken”. In de brief verzocht de PLEM de politieke partijen om hun plaatselijke afdelingen in Limburg op e.e.a. te wijzen en zij bood aan zelf deze waarschuwing op zich te willen nemen, als het partijbestuur in kwestie maar zo goed zou willen zijn om de namen en adressen te willen verstrekken van de Limburgse partijleden die verkiezingsbiljetten hadden besteld. De Rechtbank was blijken haar uitspraak van mening dat de PLEM de PSP niet kon verplichten bij de te verzenden verkiezingsbiljetten instructies te geven omtrent het plakken op „illegale” plaatsen.

Evenmin vond de Rechtbank, net als eerder de kantonrechter, dat de onbekend gebleven

plakkers onder verantwoordelijkheid vielen van de PSP.

Wel, de PLEM bleek een volhouder, want nu ging zij op dit laatste vonnis in cassatie bij de Hoge Raad, we schrijven nu 1980. De PLEM stelde bij de HR onder meer dat de PSP op z'n minst de normen der zorgvuldigheid had overtreden omdat, nu de PSP – via die brief uit 1974, zie hiervoor – wist dat het „illegale” plakken schade voor de PLEM zou kunnen opleveren, niets had gedaan om dit te voorkomen. De schade, aldus de PLEM, moet redelijkerwijs aan de PSP worden toegerekend omdat deze partij de biljetten immers deed plakken ter vergroting van haar aanhang en haar politieke doelstellingen. De PLEM ging zelfs zover te stellen dat de PSP de schade verwijtbaar zou hebben uitgelokt.

De Hoge Raad, een verstandig college, liet van het door de PLEM aangevoerde niets heel. De HR kwam tot de overtuiging dat de PSP niets te verwijten

Christelijk Historisch
weekblad
DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter: A. Buntsma,
drs. M. Smits, drs. A. J. van Dulst:
Wm. C. de Kruijff, D. Rebel: Drs.
H. van Spanning: Drs. G. van
Leijenhorst: Govert Veldhuijzen en
mevrouw E. Sleyser-Tegelaar

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema:
Dr. E. Bleumink, Prof. Dr.
J. W. van Hulst:
Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES
Postbus 33822
2503 BC 's Gravenhage

ADMINISTRATIE-ADRÉS:
Voor het opgeven van nieuwe
abonnees, advertenties,
adresveranderingen, weekblad:

Stichting „Uniepers”
Van Deventerlaan 49,
2271 TV Voorburg.
tel. 070-861520
(uitsluitend overdag)

Abonnementenprijs f 30,- per jaar.
Vooruit te voldoen op
postrekening 70154.
Voorburg t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U. Postbus 67
3770 AB Barneveld.
Telefoon (03420)-16141.

Vervolg op pagina 4

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR HIST
UNIE Wassenaarseweg 7
2596 BC 's Gravenhage is
telefonisch te bereiken onder
nummer 070-244516

Adresveranderingen voor het
ledenbestand en dus ook voor het
10x per jaar verschijnend
ledencontactblad „de Nederlander”
te zenden aan:
Bureau CHU,
Wassenaarseweg 7,
2596 BC 's-Gravenhage.
Telefoon (070) 244516.

Kantooruren van maandag t/m
vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de
De Savornin Lohmanstichting is:
070-246791.

Nieuwbouw Tweede Kamer: fundamentele keuze

door: drs. A. D. W. Tilanus, oud-lid Tweede Kamer voor CHU

Adviescentrum van de Rijksgebouwendienst. De ministerraad gaat in grote lijnen akkoord met dit programma.

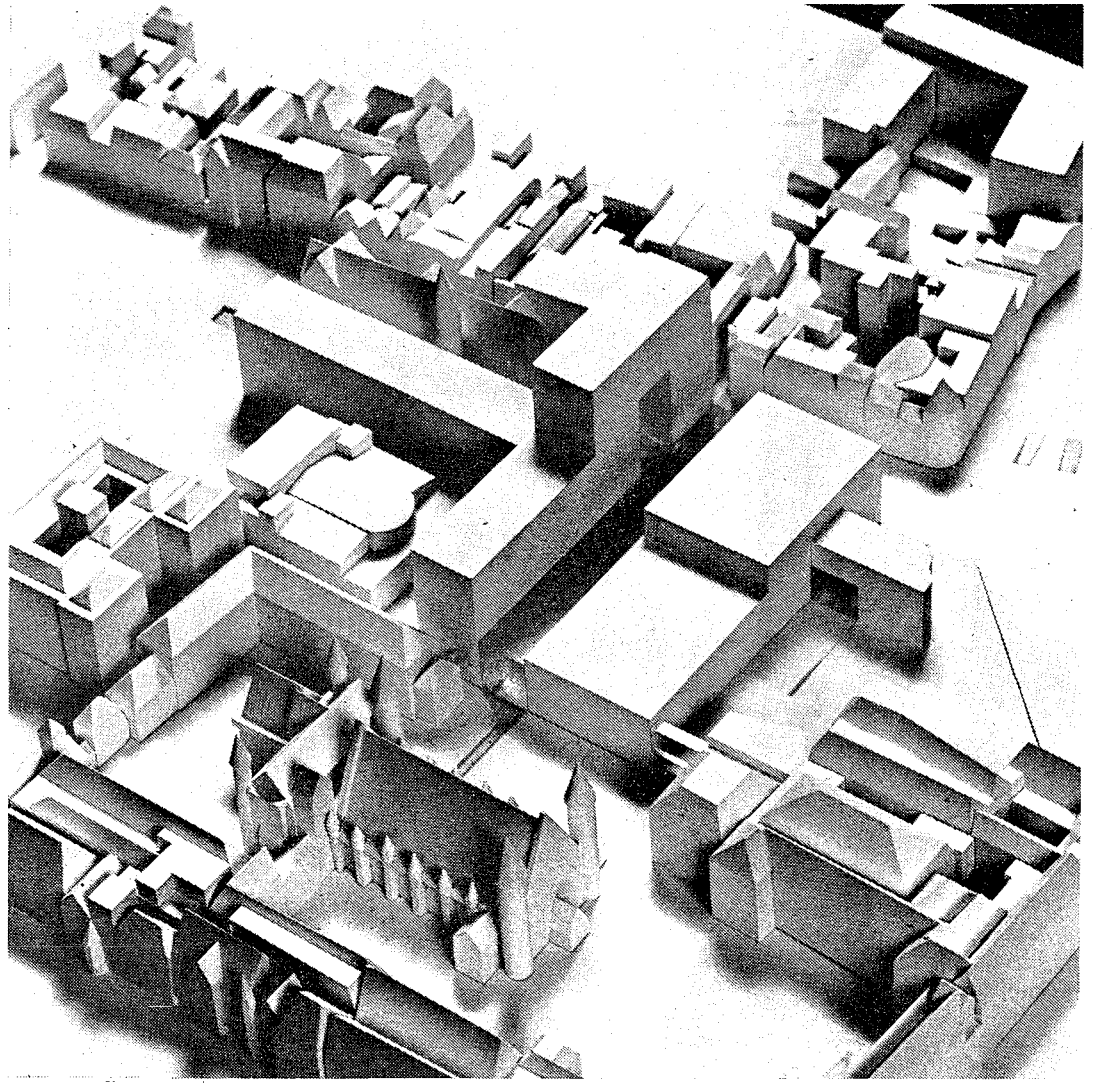
1977: Het programma wordt door de inmiddels ingestelde jury voor een prijsvraag zorgvuldig doorgenomen en nauwkeurig geformuleerd.

1979: De Bouw Begeleidings Commissie, opvolgster van de Commissie Onderzoek Huisvesting bespreekt in teamverband het programma onderdeelsgewijs met drie aangezochte architecten.

1.2 De locatie van de nieuwbouw is in de eerste vijf jaar punt van overweging geweest. Reeds in de brief van 1970 werd gewezen op de wenselijkheid van een nieuwe locatie aan de Schedeldoekshaven. In haar Eindverslag van 13 februari 1975 bericht de Commissie Onderzoek Huisvesting, dat in overleg met de gemeente Den Haag door de Rijksbouwmeester zeven mogelijke locaties zijn bekeken. Geen daarvan kon in aanmerking komen.

Op 20 december 1974 deelde de minister van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening mede, dat het complex percelen aan de Hofstraat en de Lange Poten aangekocht was. Daarmede kwam het gehele terrein vanaf het Binnenhof tot en met het departement van justitie ter beschikking. In haar advies hierover liet de Commissie enige aarzeling doorklinken, over de vraag of dit alles, hoe aantrekkelijk ook, wel voldoende zou zijn om het gehele programma van eisen te realiseren.

1.3. De gemaakte ontwerpen dragen allen de sporen van de worsteling van de ontwerpers met de beschikbare ruimte in verhouding tot het programma

De maquette van het ontwerp van architect ir. P. de Bruijn. Onderaan het Binnenhof met de Ridderzaal.

van eisen. Van de 111 ontwerpen, die op de prijsvraag werden ingezonden, moest de jury op 1 juni 1978 vaststellen, dat er geen voor nadere uitwerking in aanmerking kwam.

De drie daarna uitgenodigde architecten konden profiteren van uitvoerig overleg met het z.g.

managementsteam, waarin o.a. de gemeente Den Haag vertegenwoordigd was. Helaas moet geconstateerd worden, dat deze plannen niet beter zijn dan een van de eerste serie. Een van de drie architecten heeft berekend, dat het programma van eisen op deze locatie, gezien de belem-

meringen, niet te realiseren is.

Deze belemmeringen kunnen als volgt worden samengevat: a. de toegelaten hoogte van het gebouw in verhouding tot de omliggende bebouwing, waardoor te weinig vloeroppervlakte kan worden verkregen;

b. de langgerekte en grillige vorm van de locatie, waardoor efficiënte indeling niet bereikt kan worden;

c. de eisen, waaraan in verband met monumentenzorg en beschermd stadsgezicht moet worden voldaan.

In een of ander opzicht moesten de ontwerpers dan ook „over de schreef gaan,” zoals de gemeenteraad het noemde, om aan het programma van eisen te voldoen.

DE MOTIEVEN VAN DE KAMER

Het lijkt gewenst, de motieven nog eens in herinnering te brengen, waarom de Tweede Kamer besloot tot verbetering van de huisvesting te moeten overgaan. Die motieven moeten de leidraad zijn bij te nemen beslissingen. In hoofdzaak zijn het:

a. ontoelaatbare werkomstandigheden. Een aantal mensen, moet werken in inpandige kamertjes waar weinig of geen daglicht toetreedt. Vergader ruimten voor 10 personen in zolderkamers met schuine wanden en een kleine dakkapel.

b. inefficiënte dislocaties. Bij elkaar horende werkeenheden van diverse functiegroepen, liggen ver verspreid over het complex en de Vijverhof.

c. ontoerijkende ruimte. Reeds nu kunnen niet alle persoonlijke assistenten van de Kamerleden een plaats in het gebouw krijgen.

Nu de gemeenteraad van Den Haag zich heeft uitgesproken over de plannen ter verbetering van de huisvesting van de Tweede Kamer, ijkt het tijdstip gekomen om de balans op te maken. Het is begonnen met een brief van 11 november 1970 van een zestal Kamerleden en men is dus reeds bijna 10 jaar bezig.

TIEN JAAR VOORBEREIDING

1.1 Het programma van eisen in deze 10 jaar zeer grondig doorgewerkt. In de brief van 11 november 1970 werd een voorlopige opzet gegeven.

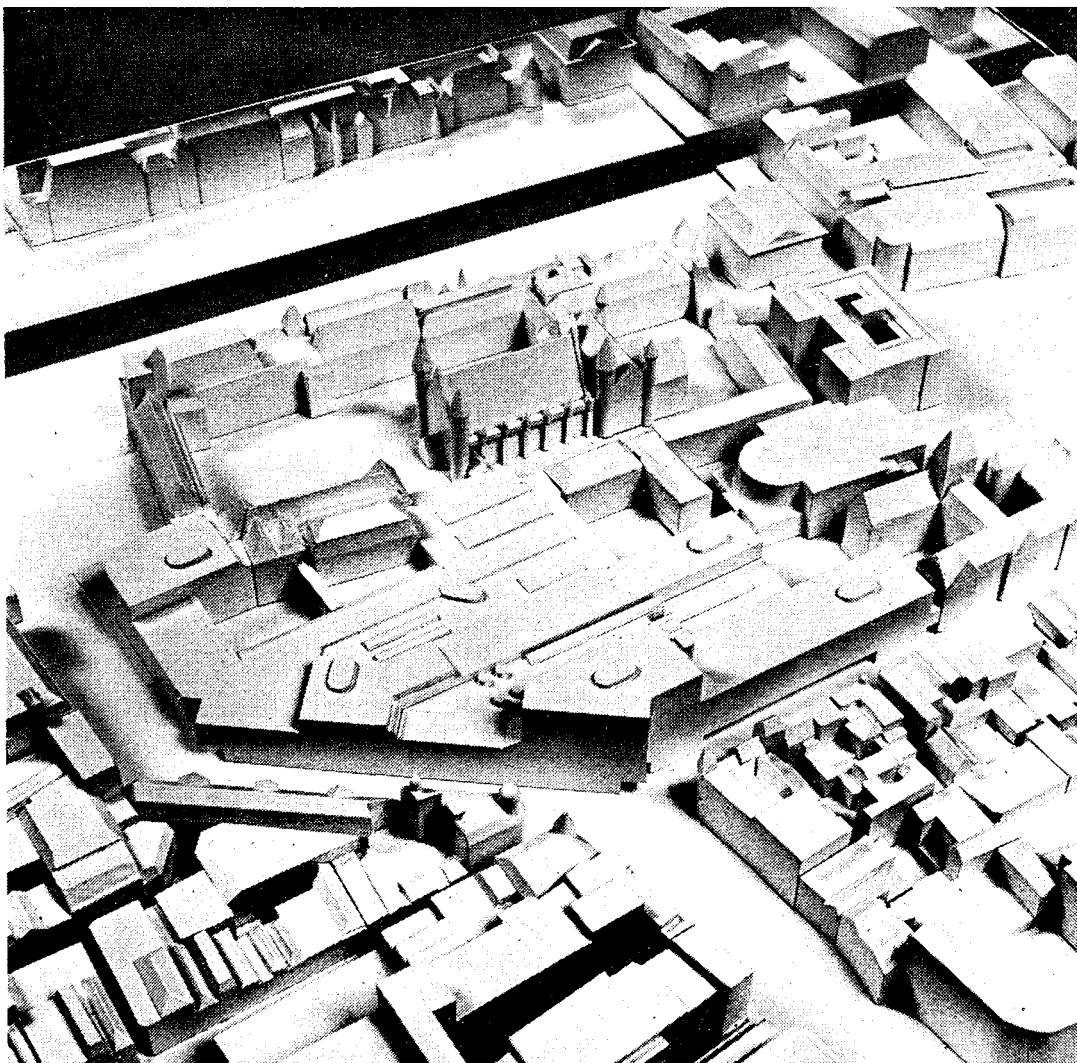
1972: De inmiddels ingestelde Commissie Onderzoek Huisvesting Tweede Kamer geeft in een interim-verslag een beschrijving van de benodigde ruimten voor de diverse werkzaamheden in het Kamergebouw.

1974: De Commissie voegt aan het Eindverslag toe een programma van eisen, dat is opgesteld in samenwerking met de wnd. Rijksbouwmeester en het

Vervolg van pagina 3

danig hebben te gelden". De PLEM had kennelijk een uitspraak willen horen met precedent-werking, om in het vervolg de kosten van het schoonmaken rechtstreeks in rekening te kunnen brengen bij de betreffende politieke partijen. Deze vlieger ging niet op. Het procederen heeft de PLEM minstens 10 duizend gulden moeten kosten, want niet alleen haar eigen advocaat, doch ook die van de PSP en alle andere proceskosten moest zij betalen. De rekening van het schoonmaken van f 794,61 werd hierbij een symbolisch bedrag.

De schuldigen bleven in dit civiele proces (om schadevergoeding) buiten schot. Jammer dat het milieu door lukraak geplakte biljetten zo wordt vervuild. Anderen moeten de zaak weer schoonmaken. Of had de PSP in dit geval de werkgelegenheid in Limburg willen stimuleren.

De maquette van het ontwerp van de architectengroep „Groep 5". In het midden van de foto het Binnenhof. Duidelijk is bij dit ontwerp te zien, dat het parkeerterrein langs de Hofweg geheel verdwenen is.

Vervolg op pagina 5

Vervolg van pagina 4

Als ieder Kamerlid een assistent krijgt, betekent dit 150 werkkamers. Niet alle commissievergaderingen, die openbaar zouden moeten zijn, kunnen openbaar gehouden worden omdat de beschikbare vergaderkamers dit niet toelaten.

VERLANGENS VAN DE GEMEENTERAAD

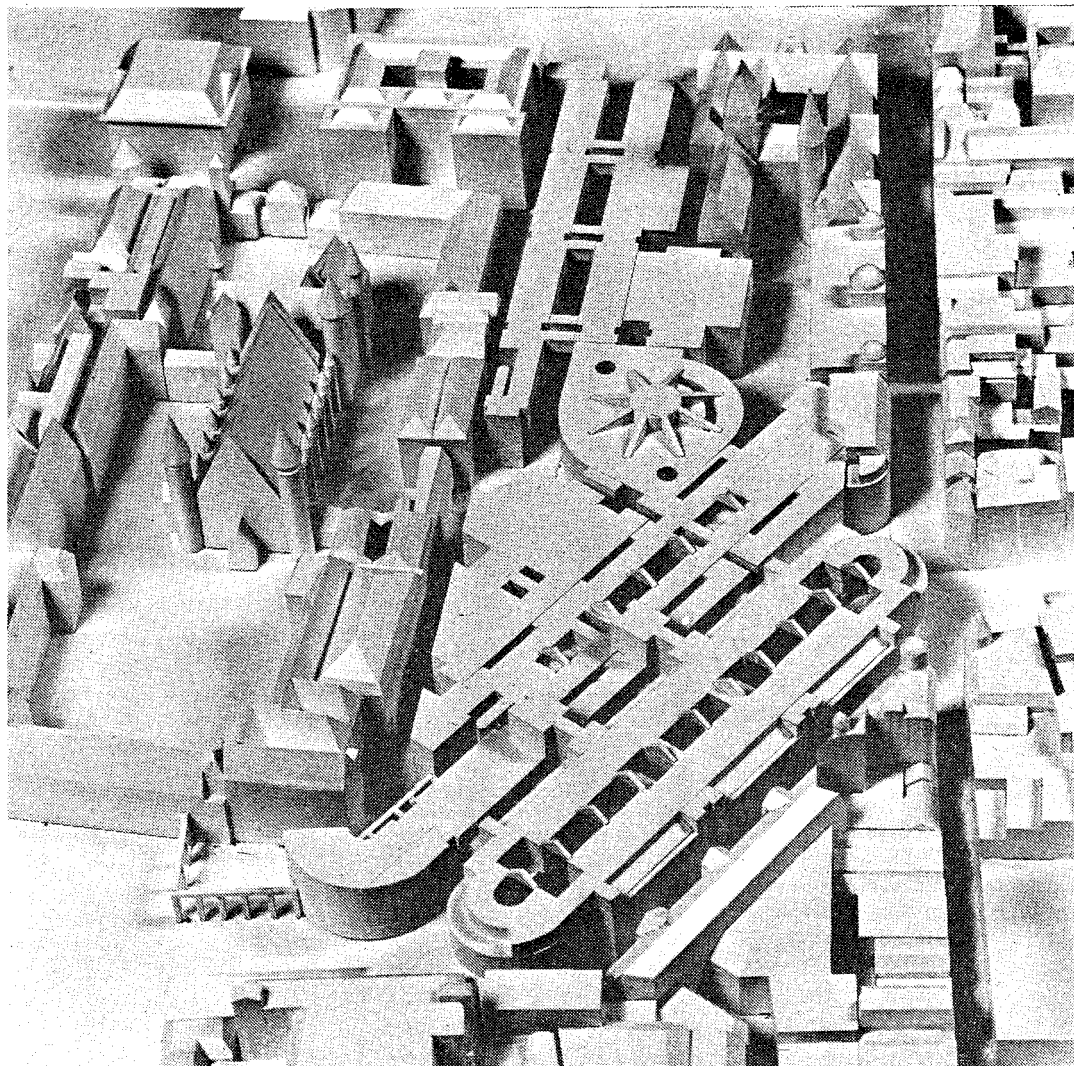
Op 23 juni 1980 sprak de gemeenteraad van Den Haag zich uit over de plannen van de drie aangezochte architecten. De raad verenigde zich onder meer op de volgende punten:

- a. het programma van eisen kan best beperkt worden;
- b. allerlei gebouwen rondom het Binnenhof moeten in de plannen betrokken worden;
- c. historische gevels langs de Poten mogen niet aangetast worden;

d. er moet overleg gepleegd worden tussen gemeente, Rijksgebouwendienst en Kamer. Het is duidelijk dat een aanvaardbare verbetering van de huisvesting van de Kamer zo niet bereikt kan worden. Immers het zorgvuldig opgestelde programma van eisen kan niet worden ingeperkt; de dislocaties zullen toenemen in plaats van afnemen; en de beperkingen voor de ontwerpers worden nog groter. Aan de motieven waarom tot verbetering moet worden overgegaan, zou op deze wijze niet tegemoet gekomen worden. Een aantal overheidsinstellingen, zoals de gemeentesecretarie van Den Haag, diverse departementen en de Raad van State, hebben jarenlang de bezwaren van verspreide locaties ondervonden. Zij hebben alle zoveel mogelijk de onderdelen van hun dienst samengebracht in één nieuw gebouw. Voor het ingewikkelde „bedrijf“ van de Kamer is het onaanvaardbaar, in tegengestelde richting te gaan, waar een aantal onsamenhangende locaties. Nu reeds wordt de Vijverhof, afgezien van de onmogelijkheid om er door het verkeerslawaaï redelijk te vergaderen, als een hinderlijke noodoplossing ervaren.

4. OVERLEG

Het is door de verlangens van de gemeenteraad en door de ontwerpen van 114 architecten duidelijk geworden, dat de locatie Hofstr.-Lange Poten te klein en te gewrongen is om tot een aanvaardbare oplossing te komen. Reeds in 1972 merkte de Commissie Onderzoek Huisvesting Tweede Kamer in haar interim-verslag op, dat „door het „ideale“ tegen het „mogelijke“ af te wegen een helder inzicht verkregen wordt in de beperkingen die het blijven op het Binnenhof met zich mee zou brengen.“ De beperkingen zijn er dus. Het gaat er zelfs op lijken, dat de

De maquette van het ontwerp van ir. A. Hagoort. Links het Binnenhof met de Ridderzaal. Rechts het ontwerpen complex voor de Tweede Kamer. Ter oriëntering aan de rechterzijde van de foto lopen verticaal de Spuistraat en de Lange Poten. (De foto's zijn welwillend afgestaan door de centrale afdeling voorlichting en externe betrekkingen van het departement van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening).

huisvesting een belemmering zal blijven vormen voor de ontwikkeling van het Kamerwerk. In de Memorie van Antwoord schreef de Commissie op 6 november 1975 dat het Kamergebouw, dat door nieuwbouw en verbouw zal ontstaan, wel weer evenlang dienst zal moeten doen als het huidige gebouw heeft gedaan. „Het is onmogelijk te overzien, welke ontwikkelingen zich in een periode van meer dan een eeuw zullen voordoen, maar het is verstandig de plannen voor het gebouw zo op te zetten, dat

bouwkundige redenen niet een argument kunnen zijn om noodzakelijk geachte ontwikkelingen tegen te houden. Eerder dan die ontwikkelingen tegen te gaan, zal dan immers besloten worden een Kamergebouw alsnog naar elders te plaatsen.“

Dit moment is nu gekomen. De afgelopen 10 jaar zijn blijkbaar nodig geweest om tot dit inzicht te geraken.

Het overleg, dat de gemeenteraad van Den Haag voorstelt,

kan niet gaan over beperking van het programma van eisen, gebruik van omliggende gebouwen en behoud van bestaande gevels. Dat biedt geen enkel perspectief.

Er moet wel overleg plaatsvinden. Maar dan moet het gaan over de vraag of de gemeente een andere locatie voor een geheel nieuw Kamergebouw beschikbaar heeft. Afhankelijk van de vraag hoe hoog dat gebouw mag zijn en of het al dan niet in een parkachtige omgeving moet

liggen, (vergelijk Vredespaleis en Departement van Financiën) zal daarvoor 5 à 10 ha nodig zijn. Indien Den Haag het op prijs stelt de Tweede Kamer binnen haar grondgebied te houden, en dat heeft de gemeenteraad ook uitgesproken, dan zal men daar ook wat voor over moeten hebben.

EN VERDER?

Mocht blijken, dat Den Haag geen geschikt terrein kan aanbieden op haar eigen grondgebied, dan kan gezocht worden in de buurgemeenten Voorburg, Wassenaar, Zoedermeer. Men blijft dan althans in de agglomeratie Den Haag.

Maar de Kamer zou er niet voor moeten terugschrikken om desnoods te denken aan een locatie in het centrum van Nederland. Dan komen Zeist, Driebergen of Amersfoort of zelfs Almere in het beeld.

In ieder geval staat de Kamer nu voor de fundamentele keuze tussen enerzijds blijven in een beknelde situatie of anderzijds, nieuwbouw elders, die de ontwikkeling van de Nederlandse parlementaire democratie niet belemmert maar stimuleert.

Het voorbeeld van een efficiënt, sober en esthetisch parlamentsgebouw, is het gebouw van de Knesseth in Jeruzalem. Zou de architect daarvan met zijn ervaring ook dienstbaar kunnen zijn aan Nederland?

Arnhem
14 juli 1980

A. D. W. Tilanus

Drs. A. D. W. Tilanus was lid van de Tweede Kamer van 1963 tot 1977. Hij was de initiatiefnemer van de brief van 11 november 1970. Van 1973 tot 1977 was hij voorzitter van de Commissie Onderzoek Huisvesting Tweede Kamer. Daarna was hij lid van de Jury voor de Prijsvraag. Drs. Tilanus was voorts onder meer voorzitter van de CHU en voorzitter van de CHU-fractie in de Tweede Kamer.

Herbenoeming burgemeesters

Bij Koninklijk besluit zijn opnieuw benoemd:

- met ingang van 1 augustus 1980 tot burgemeester van de gemeente Elburg: mr. E. J. F. Westerhuis; politieke richting CDA.
- met ingang van 16 augustus 1980 tot burgemeester van de gemeente Sassenheim: A. J. Kret; politieke richting CDA.
- met ingang van 16 augustus 1980 tot burgemeester van de gemeente Urk: A. P. Buijs; politieke richting CDA.

Herinneringen aan de Unie waarin we ons thuis voelden (Bestel het nu!)

Weldra zal de Christelijk-Historische Unie niet meer bestaan. De Unie gaat echter niet verdwijnen zonder een spoor na te laten, of liever gezegd een dubbelspoor. Naast de gerechtvaardigde hoop op doorwerking van veel Christelijk-Historische waarden en gedachten (Beginselen, mentaliteit, enz.) in het CDA verschijnt in het a.s. najaar: „Herinneringen aan de Unie waarin we ons thuis voelden“ – een uitgave van de Stichting „Uniepers“ in samenwerking met het bestuur van de CHU onder redactie van drs. A. J. van Dulst. Dat wordt een boekwerk met veel foto's en illustraties waarin veel van de geschiedenis van de Unie is vastgelegd door een uitgelezen schaar van auteurs uit het verleden en heden. Voor de inhoud is ten dele teruggegrepen op artikelen en andere gegevens die het verleden terwijl het overige – dat is het merendeel – recent geschreven is

in de vorm van bijdragen voor de serie CH-Karakteristieken die vanaf januari jl. maandelijks in het Ledenkontakblad „de Nederlander“ is opgenomen of als aanvulling daarop is geschreven. Uit hetgeen reeds verschenen is zijn u reeds vele namen van medewerkers bekend. Om er slechts enkele te noemen dr. K. de Vries, drs. A. D. W. Tilanus, de Freule en het 80-jarige Unielid A. Stellingwerf. Dat zijn zo maar een paar namen uit een lange reeks. Ongetwijfeld zullen zeer veel Unieleden belangstelling hebben voor dit werk. Dit boek dat nu reeds een kostbaar bezit is en in de toekomst steeds waardevoller wordt als herinnering aan de Christelijk-Historische Unie zal mogelijk ca. 130 pagina's tekst en illustratiemateriaal omvatten. **BESTELLEN?** In de eerste plaats wordt het boek gratis toegezonden aan die leden van de CHU die tevens **abonnee**

zijn van „de Nederlander“. Dit als een afscheidsgeschenk aan de groep die al heel veel jaren in feite de kern van de Unie vormt. Voorts kan men het thans reeds bestellen door een bedrag van f 8,- (te weten f 5,- voor het boek en f 3,- verzendkosten) over te maken op giro 45015 van de Stichting Uniewerk-fonds te 's-Gravenhage. Kiesverenigingen die nog wat overtollige geldmiddelen in kas hebben kunnen het voor hun leden bestellen door – indien afhandeling mogelijk is – een aantal exemplaren te bestellen ad. f 5,- per stuk zodat ze hierdoor ook een royaal gebaar kunnen maken tegenover trouwe leden. Uiteraard kan men als particulier ook f 5,- of f 8,- over maken. Voor alle bestellingen geldt dat deze ontvangen moeten zijn vóór 6 september 1980. Zorg dat u bij de bestellers hoort!

Grondpolitiek

„Grondeigendom en grondbeheer – een opdracht voor individu en gemeenschap“

rapport over voorkeursrecht, onteigening, waardebeoordeling van grond, herverkaveling en erfpacht.

publikatie van de politiek-wetenschappelijk instituten van KVP, ARP en CHU.

30 pag., f 3,75 (inclusief verzendkosten)

Bestellingen:

– giro 604500 t.n.v. Savornin-Lohmanstichting, Den Haag.

Oprichting Europese middenstandsvereniging EVP

Met medewerking van de werkgroep middenstand van de fractie van de Europese Volkspartij in het Europese parlement is in Brussel een vereniging voor de middenstand in de Europese Volkspartij opgericht. De uitnodiging voor de oprichtingsvergadering ging uit van de voorzitter van de parlementaire werkgroep, de Duitse CDU-afgevaardigde Jochem van Aerssen. In zijn toespraak tijdens de oprichtingsvergadering juichte de voorzitter van de EVP, Leo Tindemans, het toe dat de middenstand een constructieve bijdrage tracht te leveren tot de ontwikkeling van een gemeenschappelijk Europees beleid van christen-democraten.

In het programma van de nieuwe organisatie staat onder andere te lezen: „Richtsnoer van het beleid van de middenstandsvereniging in de EVP is het ideaal van de vrije, zelfstandige Europese mens. De alom bepleite idee van de onderaan van de sociale staat wordt afgewezen.

Opklimmen in het beroep, in de maatschappij en in de politiek wordt gewaarborgd door presta-

ties en mogelijkheden van vrije keuze. Het privé-initiatief en de vrijwillige inzet worden toegejuicht en gestimuleerd.”

De vereniging doet een beroep op haar leden aan hun persoonlijke verantwoordelijkheid voor hun medemens te voldoen. Prestatie verplicht tot solidariteit op grond van christelijke verantwoordelijkheid jegens alle medeburgers. In deze zin vormt het gemeenschappelijke politieke

programma van de EVP de grondslag voor het werk van de vereniging.

De vereniging wil opkomen voor de belangen van het midden- en kleinbedrijf, zelfstandigen, personen in leidinggevende functies en ondernemers in de dienstverleningssector. Daarmee voelt zij zich voor de gehele middenstand en middengroep in Europa verantwoordelijk. Het programma besluit derhalve met de woorden: „De vereniging beschouwt zichzelf als de politieke kracht die binnen de EVP zorgt voor het stimuleren van een politiek van het vooruitstrevende midden.”

Door de oprichters is een statuut goedgekeurd. Op grond van dit statuut en het programma verzoeken zij om erkenning als vereniging in het kader van het statuut van de EVP. Tot dusver bestaan er binnen de EVP erkende verenigingen van werknemers,

vrouwen, jongeren en politici op gemeenteniveau.

Lid van de nieuwe vereniging kunnen zijn: nationale middenstandsverenigingen van christen-democratische partijen en individuele leden van christen-democratische partijen die nog geen eigen middenstandsvereniging kennen. De uit 38 leden bestaande werkgroep middenstand van de fractie van de EVP in het Europese parlement is in zijn geheel lid van de vereniging.

Op de te Brussel gehouden vergadering werd verslag uitgebracht door de hoofden van de delegaties uit verschillende landen. Het woord werd gevoerd door Schwarz-Schilling, lid van de Duitse Bondsraad (CDA/CSU) Lieven Lenaerts (CVP België), Fernand Herman (PSC België), John Joseph McCartin (Fine Gael Ierland), Joachim Dalsass (SVP Italië) en Robert van der Toorn (CDA Nederland). Het oprichtingsbestuur zal nog met leden van de bij de Europese Volkspartij EVP aangesloten partijen worden uitgebreid.

De oprichtingsvergadering werd voorgezeten door de Nederlander Harry A. C. M. Notenboom (CDA), de bekende deskundige voor middenstandsbeleid in het Europese parlement, die tot lid van het oprichtingsbestuur werd gekozen, waarvan tevens de volgende middenstandspolitici deel uitmaken: Marcello Modiana (DC Italië), Paul de Keersmaecker (CVP België), Lieven Lenaerts (CVP België), Marc Fischbach (PCS Luxemburg), Jochen van Aerssen (CDA Duitsland), Karl von Wogau (CDU Duitsland), John Joseph Mc Cartin (Fine Gael Ierland), Joachim Dalsass (SVP Italië) en Robert van der Toorn (CDA Nederland). Het oprichtingsbestuur zal nog met leden van de bij de Europese Volkspartij EVP aangesloten partijen worden uitgebreid.

De werkzaamheden van de middenstandsvereniging van de EVP worden door drie organen geregeld: het bestuur, het uit verdere vertegenwoordigers van de nationale delegaties bestaand politiek comité en de om de twee jaar bijeen te roepen algemene vergadering. Zetel van de nieuwe vereniging is Brussel.

In „Mei 1940: vuur uit hemel” ook jonkheer De Geer en de „freule” beschreven

Nieuw boek over mobilisatie 1939 en vijf oorlogsdagen in 1940

„Het was warm in de Tweede Kamer op maandag 4 september 1939, toen 's middags minister-president jonkheer Dirk Jan de Geer het woord kreeg. De 69-jarige premier, volgens mensen die hem goed kenden, een bijna mensenschuwe man van koele hoogte, maar met een formidabele werkkraft, maakte een vermoeide indruk. Hij getuigde opnieuw van zijn afschuw van de oorlog. De Geer, een warm aanhanger van de pacifistische denkbeelden van Kerk en Vrede, herhaalde in de Kamer de officiële Neutraliteitsverklaring, die eerder in de Staatscourant was afgedrukt. Evengoed kon men een speld in de Kamer horen vallen. Ik moge herhalen, zei jonkheer De Geer, dat ons land vastbesloten is zijn neutraliteit naar alle zijden met de grootste nauwgezetheid te handhaven. De Kamerleden en de mensen op de publieke tribune luisterden ademloos toe.” Aldus een citaat uit „Mei 1940: vuur uit de hemel”, het dezer dagen bij de BV Friese Pers te Leeuwarden verschenen boek over de mobilisatiemaanden vanaf augustus 1939 tot en met de oorlogsdagen in mei 1940.

Door middel van bronnenstudie en vraaggesprekken heeft de Friese journalist U. G. de Jong niet alleen jonkheer De Geer, maar ook koningin Wilhelmina, generaal Henri Winkelman, het CDA-kamerlid mevrouw Mieke Andela-Baur, jonkvrouw C. W. I.

Wttewaal van Stoetwegen en tal van andere bekende en onbekende Nederlanders uit die tijd van dag tot dag en soms zelfs van uur tot uur gevolgd. Jonkvrouw Wttewaal van Stoetwegen maakte zich destijds zorgen over haar jongere broer, die in op-

leiding was voor cavallerie-officier en over haar vader, die zij in het grote huis aan de Statenlaan verzorgde. Het was een hele geruststelling voor de „freule” toen de timmerman in de buurt haar verzekerde, dat hij graag zou meehelpen haar vader in veiligheid te brengen, indien er zich in en rond Den Haag ooit gevechtshandelingen zouden afspelen.

ZORGEN

Vooraf ook koningin Wilhelmina heeft de schrijver van „Mei 1940: vuur uit de hemel” in zijn boek gevolgd. „Zorgen maakte de koningin zich ook over de rapporten, die zij van haar generaals ontving. De mobilisatie was heel vlot verlopen en op 3 september hadden de troepen hun stellingen in het land ingenomen. Dat succes werd echter overschaduwd door een ontstellend gebrek aan wapens en training. Het Nederlandse leger bezat geen enkele tank. Met schrik las de koningin dat er hier en daar bij gebrek aan geweren, soldaten met stokken op wacht stonden.” Zeer veel aandacht wordt in dit boek ook en vooral besteed aan – laat ons zeggen – gewone mensen. Over de strijd op de Grebbeberg en bij de Afsluitdijk zijn al verscheidene, goede boeken verschenen. Uit de in „Mei 1940: vuur uit de hemel” opgetekende ervaringen van een 33-jarige reservist, die op de Grebbeberg streed, blijkt overigens mischien pas goed, hoe armzalig bewapend en uitgerust de Nederlandse militairen in mei 1940 tegen de Duitsers moesten strijden. Vooral de in het boek beschreven ervaringen van „gewone” mensen – vrouwen en mannen, burgers en militairen – hebben de schrijver al veel reacties opgeleverd. In „Mei 1940: vuur uit de hemel” heeft de auteur veel aandacht geschonken aan de generaal Kurt Feldt, de man die veertig jaar geleden de 1ste Kavalleriedivision commandeerde, welke de noordelijke provincies moest veroveren. Ook inzake de Nederlandse commandant in dat gebied, de kolonel Jacob Veenbaas, heeft hij nog tal van bijzonderheden boven water weten te halen.

Zo denk ik er over

De redactie van „de Nederlander” behoudt zich het recht voor te lange ingezonden stukken te bekorten.

Bouw uit de impasse?

Van de fractievoorzitter van de CDA Tweede Kamerfractie, Drs. R. Lubbers, ontving schrijver des een brief gedateerd 4 juni 1980. Drs. Lubbers schrijft daarin o.a.: Met belangstelling heb ik kennis genomen van Uw brief d.d. 15 mei 1980. De fractiecommissie Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening heb ik in kennis gesteld van Uw aanbevelingen.

Mijn fractie onderschrijft Uw stelling dat de bouw van kleine woningen stimulerend verdient. Zij heeft daarop bij diverse gelegenheden reeds gewezen en houdt daar onverkort aan vast, temeer nu de demografische ontwikkeling alsmede de gezinsverdunding wijst in een richting dat de Nederlandse samenleving in de komende jaren steeds meer zal gaan bestaan uit kleine gezinnen.

Ter illustratie wil ik U wijzen op de voorspellingen van het Centraal Bureau voor de Statistiek met betrekking tot de gemiddelde woningbezetting: 1975 - 3,15, 1980 - 2,96, 1990 - 2,76 en 2000 - 2,67.

Uit deze cijfers blijkt duidelijk dat de bouw van kleine woningen getuigt van een voldoende realiteitszin. Tot slot wijs ik U nog op de resultaten van het zogenaamde Regionaal Woningbehoefteonderzoek 1977, waaruit blijkt dat meer dan de helft van het aantal woningzoekenden bestaat uit één- en tweepersoonshuishoudens.

Hoogachtend, w.g. Drs. R. F. M. Lubbers.

In NRC Handelsblad van 6 juni 1980 komt Redakteur J. W. E. Metselaar, na bespreking van de huidige woningbouwproblematiek hoofdzakelijk in de provincie Drenthe, tot deze slotconclusie: „Met de beperkte middelen die beschikbaar komen is het niet meer mogelijk het volk te huisvesten volgens de normen zoals wij die anno 1980 denken te kunnen hanteren.”

Grote werkloosheid in de bouw dreigt steeds meer te ontstaan. „Men moet wel blijven bouwen”, er is immers weer een duidelijke achterstand aan het groeien. Gemeenten denken soms zelfs al over de bouw van noodwoningen; dat is niet een goede oplossing! Rekening houdend met „het beperkte overheidsbudget” en ervan uitgaande dat er in veel gemeenten voldoende grotere woningen aanwezig zijn is mijns inziens in ons land thans mede urgent de bouw van veel kleinere, betaalbare woningen en voor de koop en voor de huursektor. Aldus verkrijgt men geen hogere bouwkosten in totaal in Nederland, wel bouwt men dan aangepast aan de behoefte en bereikt men betrekkelijk spoedig een sterke inperking van het aantal ingeschreven woningzoekenden!

Aanpassing van de bestemmingsplannen en de bouwplannen op korte termijn is dan ook vereist.

Waar ik voorstander van ben dat is de bouw van verhoudingsgewijs veel kleine betaalbare woningen (plm. 7 m x 10 m; bij voorkeur twee woonlagen en bijvoorbeeld zes woningen bijeen) voor twee- en driepersoonshuishoudens, o.a. voor: 1. jonggehuwden, 2. kleine en onvolledige gezinnen, 3e samenwoning van verpleegsters, etc. en 4. ouderen die aldus een grotere woning weer kunnen vrij maken.

Eindconclusie: „Gezien 1. de hoge rentestand en 2. de dreigende werkloosheid in de bouwsector is een belangrijke aanpassing voor het bouwbeleid óók van overheidswege op korte termijn beslist vereist.

Bouw van zo'n 135.000 nieuwe woningen, groot en klein, zou per jaar eerst wel reëel zijn”, (dan 80.000 kleinere en een 55.000 grotere woningen?).

Putten

Ir. G. Aardema

Bestuur CDJA-Zuid Holland tegen rijksweg 19

Het bestuur van de afdeling Zuid-Holland van het Christen Democratisch Jongeren Appel, de jongerenorganisatie van het CDA, heeft zich uitgesproken tegen de aanleg van rijksweg 19. Deze weg zou de verbinding moeten vormen tussen de A4 bij Rijswijk en de Benelux-tunnel,

en daarmee het Westland in tweeën snijden.

In het Structuurschema Verkeer en Vervoer heeft de regering de aanleg van deze weg voorgesteld als een extra verbinding tussen Den Haag en Rotterdam, die noodzakelijk zou zijn vanwege de groei van het autoverkeer tussen deze steden. Het CDJA-Zuid-Holland is van die noodzaak niet overtuigd. Van de bestaande A14 is de capaciteit voorlopig voldoende, terwijl het autoverkeer niet verder gestimuleerd moet worden. Verder is het CDJA van mening, dat de verbindingen met het Westland ook op andere wijze verbeterd kunnen worden.

Het CDJA-Zuid-Holland maakt vooral bezwaar tegen de aantasting van het groene gebied tussen de Haagse agglomeratie en de Rijnmond. Tenslotte mag het feit, dat al een deel van de aanleg heeft plaatsgevonden (zandlichaam), geen reden zijn nu maar tot volledige aanleg te besluiten, aldus het CDJA.

Molukker en Nederlander

Perspectieven van een relatie

Brochure van de wetenschappelijke instituten van het CDA, opgesteld door mr. H. W. J. Drosen e.a.

31 pag.; f 5,-

(incl. verzendkosten)

Bestellingen:

giro 60 45 00 t.n.v. de Savornin-Lohmanstichting, Den Haag

Energiebesparing juist en ook voor gemeente- en provinciebestuurders

Ruim 150 christen-democratische provincie- en gemeentebestuurders kwamen onlangs in Utrecht bijeen om op de landelijke conferentie van de CDA-bestuurdersvereniging met elkaar te praten over het onderwerp „Energiebesparing”. Dit onderwerp was in het maandblad „Bestuursforum” door verschillende artikelen ingeleid en verder had men zich regionaal voorbereid in een aantal bijeenkomsten. Dat dit dan vooral betrekking zou op maatregelen die men gemeentelijk en provinciaal zou moeten nemen om de schaarste aan energie te bestrijden spreekt in dit gezelschap vanzelf.

Het is nodig, aldus verenigingsvoorzitter **Scheenstra** in zijn openingswoord, dat we paal en perk stellen aan het steeds meer consumeren van grondstoffen waarmee onze energiebehoefte wordt gediend. We zullen ons een andere mentaliteit moeten eigen maken en ons bezinnen hoe wij om moeten gaan met wat ons in de schepping is gegeven. De oplossing van onze energieproblemen gaat verder dan het wat eerder uitdraaien van de verlichting in openbare gebouwen.

Dat lang niet altijd gelijk gedacht wordt over problemen rond energiebesparing, zoals conferentievoorzitter **ir. F. N. Sikkes** (CDA-gedeputeerde in de provincie Utrecht) het stelde, bleek wel uit het verloop van de discussies na de inleidingen die door de heren dr. J. L. K. F. de Vries, planner bij de Koninklijke Shell Groep te Londen, I. van der Knaap, CDA-wethouder Van Maassluis en D. M. Boogaard, CDA-raadslid van Lelystad, werden gehouden.

NIUWE TECHNIEKEN

De heer **De Vries** ging in zijn inleiding over het energievraagstuk nader in op de positie van de OPEC-landen en de consequenties die dit zal hebben voor de prijsvorming van aardolie. Hij stelde o.a. dat de huidige energieprijzen voldoende aanleiding zijn om vele nieuwe technieken voor energiebesparing en -productie tot ontwikkeling te brengen. Voorwaarde hiervoor is volgens de heer De Vries dat institutionele belemmeringen verdwijnen en een stabiel overheidsbeleid gegarandeerd wordt. Hoewel voor de korte termijn hiervan niet veel zal kunnen worden verwacht, moet het mogelijk zijn in de jaren '90 tegen aanvaardbare kosten de afhankelijkheid van OPEC-olie sterk te reduceren. Dat daarvoor een doelgericht beleid noodzakelijk is, was voor de heer De Vries een uitgemaakte zaak.

VERLEVENDIGING

In een hier en daar humoristisch betoog stelde de heer Van der Knaap het vraagstuk van de energiebesparing als gemeentelijke en provinciale taak aan de orde. Dat hij hierbij in zijn voorbeelden sterk inging op de positie en de problemen van het Westland, waar hij als wethouder van Maassluis veel raakvlakken mee heeft, kon de discussie na afloop van zijn inleiding alleen maar verlevendigen. Belangrijk was zijn pleidooi om het aanvragen van isolatiesubsidie niet via de provincie maar via de gemeenten te laten lopen. Hij zag hierin een mogelijkheid kennis te verzamelen over de isolatie van woningen in de eigen gemeente. Van deze gegevens kan dan in het gemeentelijk beleid gebruik worden gemaakt.

lijke discussie over de energieproblematiek, stelde hij wel dat het afwijzen van kernenergie ten koste zal kunnen gaan van de welvaart.

Hij vroeg zich af of de mensen het aan zouden kunnen geconfronteerd te worden met echte schaarste die werkelijk pijn doet. We moeten het energiebeleid plaatsen binnen de totale problematiek waarmee de mensheid wordt geconfronteerd. Om investeringen op alle gebieden

mogelijk te maken, zijn nu en in de toekomst besparingen noodzakelijk. De samenleving zal deze met elkaar moeten kunnen en willen opbrengen. In het recente verleden hebben we moeten constateren dat we met een hoger inkomen steeds minder zijn gaan besparen en steeds meer zijn gaan uitgeven. Voor de uitkomsten van een goed energiebeleid zijn de factor tijd, de menselijke gedragspatronen en de ons ten dienste staande en ten dienste komende

technieken van wezenlijk belang. De heer Lubbers wakte de aanwezige lokale en provinciale bestuurders op gezamenlijk de schouders te zetten onder de op deze conferentiedag besproken vraagstukken en er voor te zorgen dat het CDA voor de burgers een antwoord zal weten te vinden op de problemen die op ons af komen.

C. J. J. Nooy,
CDA-raadslid Zaanstad.

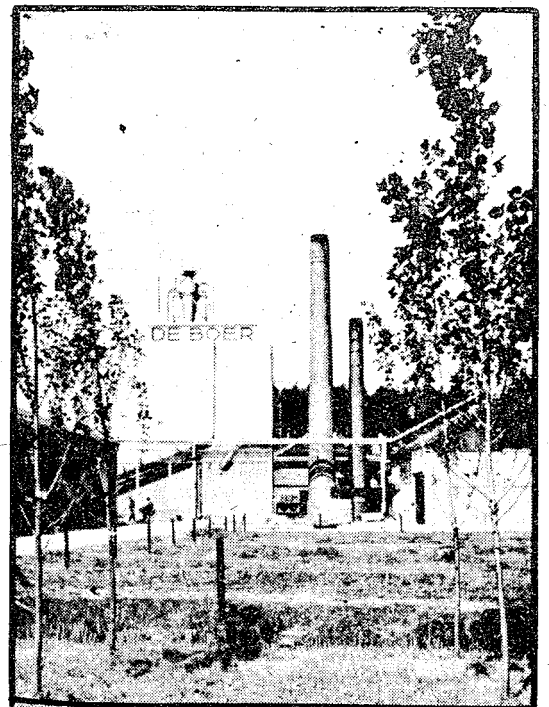
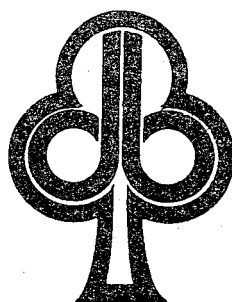
U kunt toch ook niet alles bewaren

en daarom zal u van tijd tot tijd wel eens wat moeten opruimen. Indien bij hetgeen bij u in aanmerking komt om te zijner tijd te gaan verdwijnen oude jaargangen of losse nummers van het voormalige maandblad „Gemeentebestuurder” (orgaan van de vereniging van CH-Gemeente en Provinciebesturen) zijn dan verzoeken wij u rekening te houden met het volgende: Het Uniebureau beschikt over een vrij omvangrijke, doch lang niet complete, collectie. De bedoeling is dat deze verzameling, te samen met andere bladen, boeken en foto's, enz., voor later bewaard wordt in een (op een of andere wijze samen te stellen) bibliotheek of collectie waardoor in de toekomst nog het nodige terug te vinden is over de Christelijk-Historische Unie. Uiteraard zal het nuttig zijn wanneer hetgeen bewaard is zoveel

mogelijk compleet is. Daarom hebben wij veel belangstelling voor: Alle vóóroorlogse en in de grote Wereldoorlog verschenen nummers (of Jaargangen) omdat we momenteel niets meer bezitten dan een tweetal losse nummers van de 14e Jaargang 1935/36. Voorts van de ná de oorlog verschenen Jaargangen te weten vanaf de 21e van 1947 tot de 50e van 1976 de in de verzameling ontbrekende nummer welke zijn: 24e Jaargang-1950-No. 5
27e Jaargang-1953-No. 12
29e Jaargang-1955-No's 5, 6, 8 en 9
31e Jaargang-1957-No. 4
32e Jaargang-1958-No. 6
33e Jaargang-1959-No. 11
35e Jaargang-1961-No's 8, 9, 10 en 12
36e Jaargang-1962-No's 2, 8, 10 en 11
39e Jaargang-1965-No's 9,

10, 11 en 12
40e Jaargang-1966-No's 1, 2, 5, 7 en 8
42e Jaargang-1968-No. 5
44e Jaargang-1970-No's 1 en 2
45e Jaargang-1971-No. 4
Indien van de vermiste Jaargangen en losse nummers dus nog exemplaren bij u aanwezig zijn, die u voor completering van de bibliotheek-collectie wilt afstaan gaarne een berichtje of opsturen naar het Uniebureau, Wassenaarseweg 7, Den Haag (telefoon. 070-244516).

En voor het geval u hier naar gaat zoeken en nog andere zaken als maandbladen affiches, boeken, brochures en foto's tegenkomt, kunt u uiteraard ook even contact opnemen waardoor weer andere hiaten in de grote verzameling aangevuld kunnen worden.

Kistenfabriek
Nijkerk

N. DE BOER

AANNEMINGSBEDRIJF
MOOGVLIET & ZN. B.V.
Burgerlijke- en Utiliteitsbouw
* NIEUWBOUW
* VERBOUW+
* ONDERHOUD

ZWIJNDRECHT
Molenvliet 9 - Tel. 01850-26651-27034-24330.

BOUWBEDRIJF

Fa.
C. Spijker
& Zn.

Van Ostadelaan 61
Tel. 02150-11189-16777
HILVERSUM

Europese impressies vanuit Straatsburg

door: Teun Tolman, lid Europees Parlement voor EVP

Het Europees parlement (rechtstreeks verkozen) vierde tijdens de juli zitting in Straatsburg haar eerste verjaardag.

Dit feit was voldoende aanleiding voor voorzitter Simone Veil om de balans op te maken.

Hierbij ontbrak een inventarisatie bepaald niet. Er is veel vergaderd. Zij wees op het grote belang van de hoorzittingen. De verwerping van de begroting passeerde de revue. Dit gebeurde voor het eerst in de geschiedenis van het Europese parlement. Veel aandacht kreeg ook de naleving van de mensenrechten. Tenslotte hield mevrouw Veil een pleidooi voor nauwe samenwerking met de Europese Commissie en vooral de Raad. Het is te hopen dat met name de Raad de vermaning van haar om meer blijk van belangstelling te geven bij belangrijke debatten ter harte zal nemen.

THORN I

Gaston Thorn is in het tweede halfjaar 1980 voorzitter van de Europese minister raad. Hij volgde Emilio Colombo op, die op een meer dan voortreffelijke wijze zijn functie vervuld heeft. Thorn besteedde o.a. veel aandacht aan de energievraagstukken. Wat de energiecrisis betreft,

zal de Raad met kracht proberen de afhankelijkheid van Europa van ingevoerde energie te beperken. Hij zal derhalve het gebruik van kolen en kernenergie bevorderen. De industrie, de elektriciteitscentrales en de huishoudens moeten minder olie gebruiken en op kolen overschakelen. De Raad streeft verder naar de toepassing van alternatieve energiebronnen en -mede in het belang van de wereldsituatie - naar een constructieve dialoog met de olieproducerende landen.

THORN II

Het staat bijna vast, dat Thorn voor de volgende periode voorzitter van de Europese Commissie zal worden.

Een Luxemburgse liberaal op deze belangrijke post. Hiermee komen de liberalen, die relatief slechts een kleine fractie in het Europees Parlement zijn, wel aan hun trekken. Immers, Simo-

ne Veil komt ook uit deze politieke partij. Door deze gang van zaken is het dus duidelijk, dat Nederland géén voorzitter heeft kunnen of willen leveren. Dat is jammer.

De stoelendans om de bezetting van de Europese commissarisplaatsen is al in volle gang. Beurtelings worden kandidaten hetzij door partijen, hetzij door personen gelanceerd. Sommige schijnen zich al warm te lopen langs de lijn. Erg belangrijk is welke portefeuille Nederland zal toegewezen krijgen.

REGLEMENTSWIJZIGING

Alles blijft voor wat het reglement betreft helaas bij het oude.

De wijzigingen in het verslag-Luster zijn afgewezen. Dat is betreurenswaardig. Jammer voor de vele arbeid. Jammer voor het functioneren van het parlement. Kernpunten waren om de wildgroei die was ontstaan rondom de kleine groeperingen enigszins in te dammen. Het is wel een fraaie gedachte van Suzanne Dekker (D'66) om te zeggen, dat ieder lid een mandaat van zijn kiezers heeft gekregen en dat hij of zij daarom voldoende spreekwoord dient te hebben. Dit geldt voor een tweemansfractie, maar dan ook voor elk lid van een 107 leden tellende fractie. Nee, deze afwijzing van de wijzigingen betekent voortzetting van misbruik van het reglement. Overbedeling van kleine fracties.

Degenen die door handengeklap of andere handelingen de super obstructie-voerder Panella hun afkeuring kenbaar maken hebben nu geen recht van spreken meer.

BEGROTING 1980

De begrotingsbehandeling is een langdurige en moeizame operatie geworden.

Een initiatief van een van de vele groeperingen van socialisten lag ter tafel om de begroting 1980 in zijn geheel af te stemmen.

Uit de discussie bleek dat het parlement het nu welletjes vond.

De christen-democratische woordvoerder constateerde, dat het huidige ontwerp aanzienlijke verbeteringen vertoont ten aanzien van de in december verworpen versie. De landbouwprestaties zijn met 5 procent verhoogd; er komt een medeverantwoordelijkheidsheffing van 2 procent en aan de overschotten in de landbouw wordt volgend jaar wat gedaan; op sociaal gebied is grote vooruitgang geboekt; op regionaal gebied en in de energiesector een kleine vooruitgang. Al met al onvoldoende maar wel een aanvaardbaar compromis.

De Engelse socialistische leden een zwaar verlies. Slechts 22 leden deelden hun standpunt. En daarmee was de begroting 1980 aangenomen. Op bijna hetzelfde moment - en dag later - kon het parlement reeds kennisnemen van het voorontwerp-1981.

ADONINO

De naam van deze Italiaanse christen-democraat Adonino zullen we nu vaak tegenkomen. Hij is de rapporteur van de begroting '81. Hiermee is de periode-Dankert afgelopen. Deze Nederlander heeft met veel inzet zich op deskundige wijze van zijn taak gekweten. Commissaris Tugendhot noemde de begroting - 1981 een overgangsbegroting.

EURO-CONTROL

Niet op alle zittingen van het Europees parlement komt er een punt aan de orde waar ook specifiek Nederlandse belangen mede in het geding zijn.

Ditmaal wel, namelijk de luchtverkeersleiding Eurocontrol was in discussie.

De christen-democraat Jansen van Raay was onze rapporteur. Via hem pleitte het parlement voor handhaving en uitbreiding van de taken; lidstaten en met name Nederland, dienen hun verdragsverplichtingen na te komen; bijkomend aspect: werkgelegenheidsituatie in Nederlands Limburg.

De Nederlandse christen-democraat Harry Notenboom ziet de resolutie vooral ook als steun voor de nationale parlementen, die zich met deze zaak (gaan) bezighouden. Het is onbegrijpelijk, aldus Notenboom, dat Eurocontrol, waarin zoveel geld is gestoken en waaraan zoveel mensen zijn verbonden, steeds in zijn voortbestaan is bedreigd. Wanneer men zijn logisch verstand gebruikt, is het duidelijk dat de oplossing voor de luchtverkeersleidingsproblemen moet worden gezocht in het Eurocontrolstelsel. Ook de vereniging „Europilote", dus van de mensen die zelf vliegen, is deze mening toegeedaan.

VACANTIE

Half juli gingen de Europese parlementsleden met vakantie. In een volgende impressie hoop ik nog aandacht te schenken aan een paar zaken van de juli-zitting.

BUDDINGH NATUURSTEEN B.V.

Kanaalweg 10-11 - Telefoon 08385-19119.
VEENENDAAL

In voorraad: stalen kantoorkasten, stalen schrijfburo's, burostoelen, kantine tafels en -stoelen, magazijnstellingen, stalen wandrekken.

AVAC

Lage Kamp 3, Apeldoorn.
Tel. 055-211500.

Geopend van 13.00 tot 17.30 uur en zaterdag van 9.00 tot 12.00 uur.

Stelt u prijs op

**VAKWERK
KWALITEITS-
ARTIKELEN**

dan

**VAN
Zeben's**

Woninginrichting N.V.
Laarstraat 12-20.
Zutphen.

Voor loodgieters-, gas-, sanitaire- en leiwerken

(ook asfalt-shingles) in en op uw bouwwerken naar het sinds 1848 bekende en vertrouwde adres.

Gebr. BEKKER B.V.

REIJNDERSBUURT 11-13, LEEUWARDEN, POSTBUS 58.
TELEFOON 05100-20841.

Voor uw

- * Dieselolie, benzine, petroleum
- * Kolen, huisbrandolie
- * Tanktransporten
- * Butaan en Propaan gas
- * Campingflessen vullen
- * Container- vuil afvoer

de klok

HANDELMIJ B.V.

BANDEN B.V.

West-Varkenoordseweg 470, Rotterdam,
telefoon 010-190200.

Het Nederlands Christelijk Ondernemers Verbond te Rijswijk

Centrale van Christelijke Ondernemersorganisaties in het Midden- en Kleinbedrijf

vraagt voor zo spoedig mogelijk

adjunct-secretaris organisatie

De functie:

De te benoemen functionaris wordt toegevoegd aan de algemeen secretaris en is belast met

- afwikkeling van organisatorische correspondentie;
- voorbereiding van vergaderingen en uitvoering van besluiten;
- verstrekken van informatie over de organisatie;
- voorbereiding informatie- en documentatiemateriaal;
- toezicht op de geautomatiseerde ledenadministratie.

Onze wensen:

- tenminste een HEAO- of daarmee gelijk te stellen opleiding;
- ervaring met organisatie werk;
- contactuele en organisatorische eigenschappen;
- een positieve instelling met betrekking tot de christelijk sociale organisaties.

Wat wij bieden:

- een salariering afgeleid van de regering voor het overheids personeel;
- een veelzijdige functie;
- een dynamisch werkklimaat.

Belangstellenden kunnen hun sollicitatie uiterlijk binnen 14 dagen na verschijningsdatum van dit blad richten aan de Algemeen Secretaris van het NCOV, Treubstraat 25, 2288 EH Rijswijk (telefoon 0709-992722 toestel 23).

Er komt steeds meer tekening in het CDA

door drs. Gerard van Leijenhorst, vice-voorzitter CDA-Tweede Kamerfractie

Naast het grondslagrapport en het rapport Politieke Uitgangspunten beschikt het CDA thans ook over een concept-verkiezingsprogramma. Dit ontwerp dat geldt voor de jaren 1981-1985 is met noeste vlijt en mede gelet op de inhoud onder veel ambitie samengesteld door een commissie waarvan ons Unieraadslid prof. mr. H. Franken de bekwame leiding had.

Afgelopen woensdag werd het in Nieuwspoor aan de pers aangeboden, wier commentaren inmiddels bij veel lezers bekend zullen zijn.

Het ontwerp-programma wordt nu naar „de partij” gestuurd. Na 11 oktober is het aan het CDA om daarover zijn oordeel te geven en op onderdelen amendementen in te dienen. In het huidige tijdschema kan het dan in februari 1981 zijn afgewerkt.

MEVROUW DE GRAAFF VICE-VOORZITTER CDA

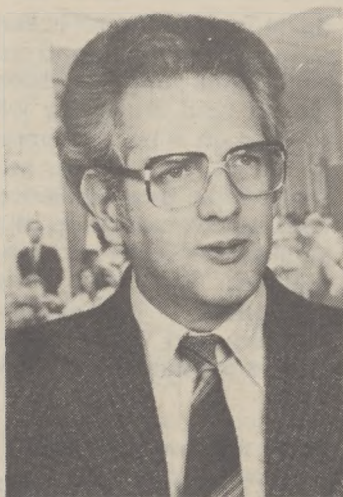
Er komt steeds meer tekening in het CDA. Dat geldt ook voor de opbouw en invulling van zijn organen. Op 11 oktober zal drs. P. Bukman zijn ambt als voorzitter aanvaarden. Hij zal daarbij worden bijgestaan door twee vice-voorzitters, namelijk onze mevrouw De Graaff-Natna (ik durf haar moeilijke Friese voornaam niet meer te schrijven) en KVP'er Piet van Zeil. Naar mijn mening heeft de CHU er goed aan gedaan tussen al het manvolk in de top van het CDA een vrouw neer te plaatsen. Maar behalve, dat mevrouw De Graaff is een politica die er wezen mag. Zij heeft de Unie in een groot aantal functies gediend, ook thans is ze lid van het dagelijks bestuur. Sinds vele jaren is ze voorzitter van de CDA-Statenfractie in Friesland; zowel gemeentelijk, provinciaal als landelijk heeft zij haar sporen verdiend. Een ieder die haar heeft meegemaakt weet dat haar maar weinig zaken in de politiek ontgaan. We kunnen er dus van verzekerd zijn dat wat haar betreft het CDA de volle aandacht krijgt en gezien haar afkomst natuurlijk ook de ingroei van de CHU in dit grote geheel. Hoewel de benoeming door het CDA-congres nog bekrachtigd moet worden, wensen we haar en haar collega's reeds nu het allerbeste toe.

OM EEN ZINVOL BESTAAN

Terug naar het politiek programma. Een greep. Brengt ook de inhoud hiervan meer tekening in het CDA?

Allereerst, het heeft een goede titel: „Om een zinvol bestaan Nieuwe wegen naar een verantwoordelijke samenleving.”

Niet te pretentius, minder kwetsbaar dan de vorige. Daarbij

geeft de naam uitstekend uitdrukking aan de diepste motieven die aan het programma ten grondslag liggen. Niettemin werd er in het dagelijks bestuur van maandag jl. uitvoerig van gedachten gewisseld over een nog betere titel (en motto), waarin bij voorbeeld „het samen-leven” en „samen-werken” meer tot uiting komen. Na ampele discussie bleek voor de voorgestelde titel toch de meeste belangstelling te bestaan.

IDEALISME

Om een zinvol bestaan... voor zover men dit vooral sociaal-economisch leest - en dat is stellig niet de bedoeling - zal de aangenomen (gemiddelde) 2,5% groei hier veel soelaas kunnen bieden. De vraag is wel of dit groeicijfer niet als al te optimistisch moet worden beschouwd. In het concept-programma wordt terzake ook wel met enige voorzichtigheid gesproken, niettemin vormt deze aanname de basis voor een geheel complex van programmapunten. Nadere bijstellingen, b.v. na het bekend worden van nieuwe cijfers van het Centraal Plan-

bureau, zal daarom stellig tot de mogelijkheden moeten behoren. Hoewel er moeilijk voorspellingen zijn te doen voor een reeks van jaren (tot 1985), blijft voorzichtigheid geboden.

Een zekere mate van idealisme is voorstelbaar en vaak ook te verdedigen. Echter gelet ook op het groeiend „Volksempfinden” terzake van de huidige economisch-financiële situatie is een even grote mate van realisme hier ook niet weg.

MOEDIG

Moedig - maar wel realistisch - is het programma in de uitspraak dat ook de laagste inkomensgroepen met een inkomensdaling zij het een geringere, rekening moeten houden. De commissie noemt dit een harde boodschap. Dit is nodig om met name het werken en het wonen alle nadruk te geven. Daarin is het programma ook ambitieus. En wie zou dat daarvoor niet willen zijn! Een kleine 300.000 mensen extra aan werk willen helpen is een uitdaging, niet het minst aan zichzelf, maar ook getuigend van de dadendrang, een jonge partij waardig.

Ik laat nu de kernbewapening rusten. Daarvoor zijn enkele alternatieve teksten opgenomen, mede vanwege het feit dat de door het CDA ingestelde commissie-Donner ons nog het volle(re) licht op deze problematiek zal laten schijnen. Het woord is nu dus in sterkere mate nog dan voorheen aan de partij. Amendementen, vinger- en invul-oefeningen.

Na 11 oktober wordt de tekening van het CDA helemaal ingekleurd. Daarvoor moeten we met z'n allen duchtig aan de slag.

CDA-kamerlid Van Rooijen terug naar Shell

Drs. M.J. van Rooijen zal in verband met het aanvaarden van een functie bij de Koninklijke Shell-groep per 1 september aanstaande zijn lidmaatschap van de Tweede Kamer voor het CDA beëindigen.

Drs. Van Rooijen, ten tijde van het kabinet-Den Uyl staatssecretaris van financiën, zal in eerste instantie deel uitmaken van de planningorganisatie van de Shell, die in Londen gevestigd is. Van 1968 tot 1973 was hij reeds werkzaam bij de Koninklijke Shell-groep, vanaf 1972 als hoofd fiscale afdeling van het Billiton-concern.

Na de Tweede-Kamerverkiezingen in 1977 kwam drs. Van Rooijen (38) in de Tweede Kamer voor het CDA. Hij was kandidaat gesteld door de KVP. Na zijn studie was hij enkele jaren werkzaam bij het departement van financiën, als adjunct-inspecteur van belastingen, later bij het bureau verdragen van de directie interne fiscale zaken.

Uitnodiging aan alle Unieleden voor de Algemene Vergadering van de CHU op 13 september te Ede

De laatste feestelijke algemene vergadering van de Christelijk-Historische Unie wordt gehouden op zaterdag 13 september 1980 in „De Reehorst”, Bennekomseweg 24 te Ede. Aanvang 10.00 uur.

Tussen 9.00 en 10.00 uur is er gelegenheid voor het indienen van de geloofsbriefjes, het drinken van een gratis kop koffie (vòòr 10.00 uur uiteraard) en het kopen van de lunchbon voor f 10,- (voor deze gelegenheid is de prijs vèr naar beneden afgerond; de lunch is een Hollandse koffietafel met fruit).

Het vergaderprogramma luidt:

1. opening door de unievoorzitter, dr. L. M. van Leeuwen;
2. notulen van de algemene vergadering van 10 mei 1980 (op te nemen in contactblad van 29 augustus a.s.);
3. goedkeuren van het fusie-protocol met statuten (op te nemen in het contactblad van 29 augustus a.s.);
4. rede te houden door drs. G. van Leijenhorst, vice-voorzitter CDA-Tweede Kamerfractie;
5. vaststellen van het besluit tot fusie met ARP en KVP, en tot ontbinding van de CHU (op te nemen in het contactblad van 29 augustus a.s.);
6. uitspreken van het CHU-slotmanifest;
7. uitreiken van het eerste exemplaar van het boek: „Herinneringen aan de Unie waarin we ons thuis voelden”;
8. toespraken mr. Y. Scholten, prof. dr. J. W. van Hulst en drs. A. D. W. Tilanus. forumdiscussie;
9. programma te verzorgen door de Centrale van CH-vrouwen;
10. afscheidstoespraak namens de diverse CHU-organisaties door mr. O. W. A. Baron van Verschuer;
11. programma te verzorgen door de CHJO (cabaret);
12. afsluiting van de algemene vergadering door de Unievoorzitter dr. L. M. van Leeuwen.

De fluitist Thijs van Leer en het Gelders Opera en Operette Gezelschap verzorgen muzikale intermezzo's.

Tijdens de lunchpauze zal in de filmzaal continu een film worden vertoond (van ongeveer 10 minuten), waarin hoogtepunten zijn verwerkt uit de Uniejaren van na de wereldoorlog. Ter vergadering is het nieuwe Unie-boek na de uitreiking uiteraard verkrijgbaar. Zie hierover ook de aankondiging elders in dit blad.

Wie met openbaar vervoer reist, (hetgeen zeer wel mogelijk is omdat het station Ede-Wageningen vlak bij „De Reehorst” ligt, op nog geen vijf minuten lopen) kunt N.S.-reductiekaarten aanvragen op het Uniebureau (070-244516).

Tot slot mag ik namens het Uniebestuur een ieder vragen naar Ede te komen om afscheid te nemen van de CHU op een waardige en feestelijke wijze.

's-Gravenhage, 15 augustus 1980
G. C. de Groot, sekretaris.

Aan de bestuursleden van de CH-Kiesverenigingen

Herinneringen aan de Unie waarin we ons thuis voelden.

De eerste kiesverenigingen zonden hun bestellingen al in. U weet, de vorige keer werd er op gewezen hoe onze kiesverenigingen, die nog wat overtollige geldmiddelen hebben, hun trouwe leden een waardevol geschenk kunnen aanbieden. Welnu, de eerste bestellingen komen op het Uniebureau al binnen. Was die van uw kiesvereniging daar al bij?

U kent de inhoud: Al vele maanden hebt u in de Nederlander een reeks CH-karakteristieken kunnen lezen. Alle tezamen en nog heel wat meer zal gebundeld worden in een waardevol boekwerk: De Unie waarin we ons thuis voelden.

Een twintigtal scribenten belicht ieder voor zich een bepaald facet of tijdperk van de Unie. Zo worden flinke brokken uit de geschiedenis van onze Unie op aantrekkelijke wijze vastgelegd. Met flink wat foto's en illustraties.

De leden van de Unie die tevens abonnee op de Nederlander zijn, ontvangen dit boek gratis thuis. Ieder ander kan het bemachtigen door een bedrag van f 8,- (nl. f 5,- intekenprijs voor het boek en f 3,- verzendkosten) over te maken op giro 45015 van de Stichting Uniewerklonds te 's Gravenhage.

Maar let wel: zolang de voorraad strekt.

Kiesverenigingen, hebt u nog overtollig geld in kas? Laat dan nu vast een aantal ex. tegen bovengenoemde voorintekenprijs reserveren. Laat u het ons snel weten?

CDA-verkiezingsprogramma in ontwerp gereed

Het dagelijks bestuur van het CDA heeft in de loop van de afgelopen week in de openbaarheid gebracht het ontwerp van het verkiezingsprogramma 1981 - 1985 van het CDA. Een samenvatting van het ontwerp wordt elders in dit nummer van het christelijk-historische weekblad „de Nederlander” gepubliceerd.

Het ontwerp is opgesteld door een CDA-commissie, die in het najaar van 1979 werd ingesteld. Voorzitter van de commissie werd de uit de CHU afkomstige prof. mr. H. Franken. Voorts namen aan de werkzaamheden van de commissie deel de CHU-leden prof. mr. M. Bos, ir. N. Buysert en drs. J. P. van der Reijden.

In de commissie werden ook benoemd vertegenwoordigers van KVP, ARP en de rechtstreekse leden van het CDA.

Muskusrat verovert Nederland

door: drs. H. Eversdijk, lid Tweede Kamer voor CDA

Door de unie van waterschappen is een nota samengesteld waaruit blijkt dat de muskusrat bezig is Nederland te veroveren zelfs in gebieden waar tot voor kort de muskusrat een zeldzaamheid was, worden nu grote aantallen van deze dieren gevangen. Dat is bijvoorbeeld het geval in Noord-Holland. Daar werd in 1976 één muskusrat gevangen, in 1977 waren het er twee, maar in 1979 al 145! In Zuid-Holland, met zijn kwetsbare boezemkaden, bedroeg de vangst in 1979 in totaal 1516 muskusratten. Daarbij moet worden bedacht dat slechts een klein aantal van de aanwezige muskusratten wordt gevangen en dat muskusratten nog niet aan geboortebepaling doen.

Het onderstaande overzicht uit de bovenbedoelde nota laat de ernst van de situatie duidelijk zien.

Overzicht van vangsten per provincie

Provincie	1976	1977	1978	1979
Groningen	4 605	10 024	15 317	17 898
Friesland	23	157	150	483
Drenthe	3 617	8 609	12 631	17 604
Overijssel	3 023	5 292	8 107	11 471
Gelderland				
(incl. Flevoland)	6 158	10 527	18 128	17 094
Utrecht	50	125	236	403
Noord-Holland	1	2	64	145
Zuid-Holland	260	389	798	1 516
Zeeland	8 847	4 206	3 382	3 630
Noord-Brabant	34 229	34 142	42 737	38 908
Limburg	1 509	1 731	2 266	3 025
IJsselmeerpolders				1 096
Totaal	62 322	75 204	103 816	113 273

De verdubbeling van het aantal gevangen dieren binnen drie jaar toont aan dat snel maatregelen moeten worden genomen.

BESTRIJDING

In een land met zoveel kwetsbare kaden en dijken is bestrijding van de muskusrat een harde noodzaak. De bestrijding wordt sinds 1969 uitgevoerd conform de daartoe opgestelde richtlijnen van de commissie Muskusrattenbestrijding. Sinds 1976 bestaat bovendien als adviesorgaan de commissie werkgroep Muskusrattenbestrijding. Op ambtelijk niveau vindt in deze werkgroep overleg plaats tussen rijk, provincies en waterschappen om de verschillende activiteiten zo goed als mogelijk is op elkaar af te stemmen. Een formeel bestuurlijk overleg tussen rijk, provincie en waterschappen vindt echter (nog) niet plaats. Gezien de ernst van de situatie lijkt de tijd aangebroken om ook op bestuurlijk niveau formeel overleg te starten.

In totaal zijn in Nederland 61 muskusratvangers actief. Hoewel dit aantal vrij groot lijkt, blijkt uit de toenemende aantallen dat de bestrijding op deze wijze niet afdoend is. Een permanente campagne tegen deze dieren is nodig, waarbij ook andere methodes dan alleen het vangen zonder meer aan de orde moet komen. Op de begroting van verkeer en waterstaat voor 1980 is niet minder dan 5 miljoen gulden uitgetrokken voor de bestrijding van de muskusrat. In dat bedrag zijn ook de kosten begrepen voor waterschappelijk on-

derzoek naar meer effectieve bestrijdingsmethodes.

WATERSCHAPPEN

Sinds 1974 zijn ook de waterschappen zich in toenemende mate bezig gaan houden met de muskusrattenbestrijding. Mr. A. P. van den Berge, dijkgraaf van het Hoogheemraadschap Delfland vatte kort geleden het belang van deze betrokkenheid samen met de woorden: „Als we deze beesten in dit deel van Nederland hun gang laten gaan, wordt dat een regelrechte ramp”.

De Unie van Waterschappen heeft een speciale Uniecommissie voor de bestrijding van de muskusrat opgericht. Met name de versterking van de bestuurlijke coördinatie is een taak van deze commissie. De waterschappen zijn „functioneel” betrokken bij de muskusrattenbestrijding. Immers, de zorg voor de waterkeringen is een uiterst belangrijke taak van de waterschappen en juist die waterkeringen worden door deze dieren bedreigd.

Deze functionele betrokkenheid van de waterschappen betekent overigens niet dat het rijk daarvoor minder verantwoordelijk zou zijn. Het rijk draagt de primaire, algemene verantwoordelijkheid voor de bestrijding van de muskusrat. Wel kan een waterschap op grond van de func-

tionele betrokkenheid aanleiding zien om verdergaande maatregelen te treffen dan het rijk.

VERSTERKING NODIG

Het is inmiddels duidelijk dat we in Nederland rekening moeten houden met een waarschijnlijk blijvende aanwezigheid van de muskusrat. Het oorspronkelijk uitheemse dier begint zich in ons land goed thuis te voelen. Dat betekent dat van een tijdelijke bestrijdingscampagne geen sprake meer kan zijn. Er moet een permanent strijdplan komen, wil de muskusrat geen ramp veroorzaken. De bestuurlijke organisatie zal daarop moeten worden ingesteld. De minister heeft al aangekondigd dat een stuurgroep wordt geformeerd om een goed bestuurlijk overleg tot stand te brengen. Het duurt wat lang voordat deze stuurgroep is geformeerd. De CDA-fractie zal er binnenkort op aandringen dat deze stuurgroep spoedig tot stand komt. De stuurgroep zal ook een landelijk bestrijdingsplan moeten opstellen. Zo'n plan moet een beleid schetsen hoe op grond van de landelijke situatie de bestrijding dient plaats te vinden. Speciale aandacht moet aan de grensgebieden en de zgn. „haardgebieden” worden besteed. Naast het landelijk bestrijdingsplan moeten er tot in detail uitgewerkte regionale plannen komen. Die regionale plannen moeten volgens de Unie van Waterschappen omvatten:

- vertalen van de hoofdlijnen van het landelijke plan naar het regionaal niveau
- inventarisatie per regio
- schadelijkheidsdrempel per regio
- het aantal noodzakelijke vangers
- een organisatie voorstel
- financiële implicaties

De Unie van Waterschappen heeft door deze opsomming weer blij gegeven van een grote betrokkenheid, maar in feite tevens aangetoond hoe hard een

goede, bestuurlijke organisatie op dit gebied noodzakelijk is.

ALTERNATIEVE METHODEN

De muskusrat wordt nog steeds bestreden door het dier te vangen. Het is duidelijk dat op deze wijze nooit „de laatste” rat zal worden gevangen, hoeveel vangers men ook aantrekt. Bij de TNO wordt momenteel naar alternatieve bestrijdingsmethoden gezocht. Die methoden zullen massaler toegepast moeten worden dan het „enkelvoudige” vangen van ratten. Er wordt o.a. geëxperimenteerd met bepaalde lokstoffen. Het zal zeker nog enkele jaren duren voordat hieruit resultaten te voorschijn komen. Tot die tijd - maar zeer waarschijnlijk ook nog lang daarna - zijn vangers nodig. Meer vangers en een beter organisatie van de bestrijding dan tot nu toe.

Volgende week: geen, de Nederlander

Volgende week, vrijdag 22 augustus, verschijnt het christelijk-historisch weekblad „de Nederlander” niet.

Op vrijdag 29 augustus komt „de Nederlander” weer uit. Dit wordt dan een ledencontactblad, dat toegezonden wordt aan alle leden van de CHU. Het ledencontactblad zal allerlei bijzonderheden bevatten, verband houdend met de op zaterdag 13 september aanstaande in de Reehorst te Ede te houden algemene ledenvergadering van de CHU.

Wegnemen van ongelijkheden tussen man en vrouw in het personen- en familierecht

Bij de Tweede Kamer is een wetsontwerp ingediend dat een aantal ongelijkheden tussen man en vrouw wil wegnemen in het personen en familierecht. De verantwoordelijke bewindsvaarders voor het wetsontwerp zijn Minister De Ruiter van Justitie en Staatssecretaris mevrouw Kraaijeveld-Wouters van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk.

Plaats van samenwoning

Het nu ingediende wetsontwerp betreft met name een tiental wijzigingen in Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek. Als voorbeeld kan genoemd worden de plaats van samenwoning van gehuwden. De huidige wet zegt weliswaar dat man en vrouw die plaats in onderling overleg vaststellen, maar voegt er aan toe dat bij verschil van mening de man beslist. In het wijzigingsvoorstel vervalt de doorslaggevende stem van de man. Worden de echtgenoten het niet eens, dan kunnen ze een beslissing vragen aan de rechtbank.

Ouderlijke macht

Een ander voorbeeld is de uitoefening van de ouderlijke macht. Wat betreft de persoon van de minderjarige doen de ouders dat thans gezamenlijk, maar bij verschil van inzicht geeft de wil van de vader doorslag. Volgens het wetsvoorstel vervalt dit laatste.

Blijven de ouders van mening verschillen, dan kan het geschil aan de kinderrechter worden voorgelegd.

De ouderlijke macht wat betreft de vermogensrechtelijke situatie van het kind is in het huidige recht in beginsel alleen aan de vader toevertrouwd. Hij voert het bewind over het vermogen en vertegenwoordigt het kind in burgerlijke handelingen. Het wetsontwerp stelt voor dat de ouders het bewind over het vermogen van het kind gezamenlijk voeren en dat zij het kind in burgerlijke handelingen gezamenlijk vertegenwoordigen.

Om praktische redenen wordt hieraan toegevoegd dat een ouder alléén ook bevoegd is mits de andere ouder hiertoe toestemming geeft. Als voorbeeld noemt het wetsontwerp de handtekening van de vader of de moeder op het formulier waarmee een zoon wordt aangemeld als lid van een voetbalvereniging. Ook zijn er geen bepaalde vormvoorschriften vereist voor de toestemming. Die kan bijvoorbeeld ook stilzwijgend of achteraf worden verleend.

Bij blijvend verschil van mening tussen de ouders kan het geschil aan de kantonrechter worden voorgelegd. Het wetsontwerp kiest hier voor de kantonrechter omdat die ook toezicht houdt op het bewind over het vermogen van de minderjarige.

Het advies van de Emancipatiecommissie

Het wetsontwerp is gebaseerd op een advies dat de Emancipatiecommissie in juli 1978 heeft uitgebracht.

Niet is gevolgd het advies van de commissie om de minimum huwelijksleeftijd van de vrouw (16 jaar) op te trekken tot die van de man (18 jaar). Dit zou niet te rijmen zijn met een reeds aangehangen wetsontwerp dat meerderjarigverklaring van een niet-gehuwde moeder vanaf zestien jaar mogelijk maakt. Ook is van een maatschappelijke behoefte tot wijziging van de huwelijksleeftijd niet gebleken.

H.C.

GESPREIDE VERANTWOORDELIJKHEID

Dit rapport bepleit een ingrijpende hergroepering van verantwoordelijkheden t.a.v. de grote sociaal-economische vragen van deze tijd: meer verantwoordelijkheid leggen binnen ondernemingen, of bedrijfstakniveau en in de regio.

Het rapport bespreekt uitvoerig de taak van de overheid, van de organisaties van werkgevers en werknemers, en het besluit met een strategie van verandering: een krachtig appèl op mensen (en organisaties) en een pleidooi voor wijzigingen in de zeggenschapsverhoudingen.

Het rapport is opgesteld door een werkgroep van de drie wetenschappelijke instituten van het CDA, bestaande uit: prof. dr. P. A. J. M. Steenkamp (voorzitter), S. Th. van Bijsterveld, drs. G. Gerritse, mr. J. Hollander; drs. P. H. A. Klep, J. Lanser, ir. J. W. M. de Rooij, drs. B. J. Udink, dr. J. de Vries, prof. dr. A. Wattel, prof. drs. J. Weitenberg, prof. dr. H. J. van Zutthem, drs. H. Borstlap (rapporteur/secretaris) en drs. A. H. A. Veenhof (co-rapporteur.)

170 pag., f 16,- (inclusief verzendkosten)

Bestellingen:
giro 60 45 00 t.n.v. de Savornin-Lohmanstichting. Den Haag.

Voordracht dagelijks bestuur CDA inzake voorzitter en ondervoorzitters CDA

Nadat de voorzitter van het CDA, prof. dr. P.A.J.M. Steenkamp, te kennen had gegeven na het inwerkingtreden van de fusie tussen ARP, CHU en KVP niet beschikbaar te zijn als voorzitter, heeft het Dagelijks Bestuur van het CDA zich op 27 juni 1980 beraden over zijn opvolging.

Het Dagelijks Bestuur heeft op 27 juni jl. unaniem besloten om de heer drs. P. Bukman als opvolger van professor Steenkamp voor te dragen als voorzitter van het CDA. Vanwege het feit dat de thans zittende onder-voorzitters eveneens niet meer beschikbaar zijn, heeft het Dagelijks Bestuur

besloten voor te dragen als ondervoorzitters mevrouw D.Y.W. de Graaff-Nauta en de heer P.H. van Zeil.

Drs. P. Bukman (46 jaar) is thans voorzitter van de Nederlandse C.B.T.B. en lid van het bestuur van de ARP. Mevrouw D.Y.W. de Graaff is thans voorzitter van de CDA-fractie in de Provinciale Staten van Friesland en lid van het CHU-bestuur. De heer P.H. van Zeil is thans lid van de Tweede Kamer en voorzitter van de KPV.

Overeenkomstig artikel 28 van het Huishoudelijk Reglement van het CDA kunnen tot uiterlijk

vier weken voor het Congres, dat op zaterdag 11 oktober gehouden wordt, tegenkandidaten worden ingediend bij aangetekend schrijven. Dit aangetekend schrijven dient u te richten aan het CDA-secretariaat, Noordeinde 144A te Den Haag. Het voorstel tot het stellen van een tegenkandidaat dient door tenminste 10 leden van het Congres te zijn mede-ondertekend en dient te vermelden tegen welke kandidaat de tegenkandidaat wordt gesteld.

drs. M. Smits

Waarnemend secretaris CDA

Den Uyl en het gezin

— Verkiezingsdrift of emancipatiekoorts?

Grote dingen beginnen soms heel klein. In groeiende mate is de laatste jaren de gewoonte toegenomen dat politici via krantenkolommen met elkaar communiceren en soms ook proefbalonnen oplaten voor beleidswijzigingen. Nieuw voer voor degenen die zich al zo lang beklagen over het „regeren per nota”, waaraan ieder kabinet zich te buiten gaat.

Men zou dan ook nu weer kunnen concluderen uit publicaties in het Vrije Volk en de N.R.C. dat in juni het startschot werd gegeven voor een nieuwe socialistische visie op het gezin, gezinsbeleid, emancipatie, inkomensbeleid, werkgelegenheidsbeleid, fiscaal beleid etc. Niet mis.

Wat is er aan de hand. Op 12 juni is het Vrije Volk in gesprek met de heer Den Uyl. Het gesprek gaat o.m. over werkgelegenheid, over actieven en niet-actieven. Den Uyl dringt aan op een „hervorming van het maatschappelijk bestel” waarin de tegenstelling tussen die groepen wordt doorbroken. In dat kader noemt hij als een van de te nemen maatregelen „verkorting van de arbeidstijd voor iedereen” en daar weer uit vloeit voort „dat wij weer veel meer moeten gaan kijken naar het inkomen waarover een huishoudelijke eenheid, vaak een gezin, beschikt”.

De N.R.C. pikt dit op in haar uitgave van 14 juli en spitst zich in haar commentaar met name toe op de laatste hierboven geciteerde zin van Den Uyl. Even eerder hadden de media zich al gewend tot mevrouw Pykel Schröder, hoofd van de Rooie Vrouwen en haar gevraagd wat zij ervan dacht. „Den Uyl zwabbert” was haar korte maar duidelijke commentaar.

Ik vermoed dat het denkproces van mevrouw Schröder dat haar tot deze uitspraak bracht, hetzelfde denkproces is waarvan het commentaar in het N.R.C. van 14 juli neerslag is, zij het dat de tevredenheid die de N.R.C. betuigt met haar eigen conclusie, n.l. dat Den Uyl „kiest voor solidariteit met niet-actieven boven solidariteit met vrijheidszoekende vrouwen” zeker niet mevrouw Schröder's conclusie zullen zijn.

door: E. Sleyser-Tegelaar

GESCHROKKEN

Intussen mogen wij aannemen dat Den Uyl geschrokken is van zowel het commentaar van zijn eigen vrouwenorganisatie als wel van de onverwachte bijval van liberale zijde. Hij haast zich dan ook om op 19 juli via een ingezonden brief in de N.R.C. zich duidelijker uit te spreken en zich te distancieren van de liberale bijval.

Hij doet dat door in een betrekkelijk kort bestek een totaal schema te schetsen van iets dat we inderdaad wel mogen kenschetsen als een „hervorming van het maatschappelijk bestel”; sterker nog een totale ommezwaai van het tot dusver ook door de PvdA gevoerde beleid ten opzichte van de werkgelegenheid, het arbeidsmarktbeleid, het inkomensbeleid en last but not least het emancipatiebeleid.

Het schijnt namelijk ineens tot de fractieleider van de PvdA te zijn doorgedrongen dat het verstopte spelletje spelen over is. Het is echt tijd geworden keuzen te maken, structurele keuzen, pijnlijke keuzen. De vakbeweging om maar eens wat te noemen heeft er tot nu toe nog nauwelijks blijk van gegeven ook maar iets te zien in een arbeidstijdverkorting per dag, laat staan ook nog eens tegen sterk verminderd loon, al

begint het recent een beetje te dagen getuige de F.N.V.-nota hierover.

Toch schrijft Den Uyl weliswaar verhuuld, maar toch zeer duidelijk „per saldo zal immers slechts een beperkte groei van het nationaal inkomen resulteren, hetgeen tot grote gevolgen voor de inkomensverdeling leidt.” Vervolgens betuigt hij instemming met Marja Hundt die eveneens in de N.R.C. al eerder hardop nadeacht over een ander fiscaal beleid, over plichten op arbeid en recht op arbeid.

Wil de PvdA werkelijk af op totale individualisering? Ja, de Rooie Vrouwen wel, maar de Rooie Mannen ook? Hoe staat het dan met de historische verworvenheden van de arbeider, die in harde strijd destijds heeft bevochten dat vrouw en kinderen niet meer (om de honger buiten de deur te houden) HOEFDEN te werken? Den Uyl weet toch drommels goed, dat sleutelen aan een andere arbeidsverdeling, sleutelen aan een ander inkomensbeleid betekent sleutelen aan grondslagen waarop ook zijn partij zich grondvestte, misschien nog wel het sterkst van alle partijen. Den Uyl weet ook nu al dat doorvoering van de derde Europese richtlijn inzake gelijke behandeling man/vrouw in de sociale zekerheid meer consequenties voor ons sociaal/economisch stelsel zal hebben dan menig man in zijn argeloosheid kan bevroeden. En toch werpt hij zich nu ineens op als de kampioen van solidariteit. Soli-

dariteit met vrouwen? Nee, zegt de N.R.C., met de in-actieven. Nee, zegt Den Uyl, dat is fout, met de vrouwen én met de in-actieven. Dan weet hij ook en dat blijkt uit zijn brief in de N.R.C., dat hieraan toch wel enkele kleine probleempjes kleven, die niet met zo'n ingezonden brief zijn op te lossen. Lees „Weerwerk” maar, zegt Den Uyl. Maar als „Weerwerk” werkelijk inhoudt wat hier gesuggereerd wordt, betekent dat wel dat de PvdA een totaal ander beleid waar te moeten maken, dat zij het waagt dwars tegen haar gevestigde machten in te gaan. Ik geloof daar niet in, ik geloof eerder dat de stem van de vrouw in de verkiezingstijd de heer Den Uyl een brief in de N.R.C. waard is, meer niet.

Ik betreur het ook dat het nadenken over de grote problemen van deze tijd, het samenwerken aan het zoeken van een oplossing, zo nonchalant wordt behandeld. Want nonchalant noem ik het lonken in het Vrije Volk naar het CDA met uitspraken over gezinsdraagkracht en naar de vrouwen in de N.R.C. over arbeidstijdverkorting per dag etc. Serieuze beschouwingen zijn welkom, maar dan dienen ze ook gedragen te worden door een verantwoord forum, zodat men ze als oprechte pogingen kan beschouwen om tot een ander beleid te komen, een beleid dat recht doet aan actieven en niet-actieven, aan mannen en vrouwen, aan ongehuwden en gehuwden. Dat is een ontzaglijk moeilijk proces en ook in het CDA wordt daar constant aan gewerkt, op gestudeerd en waar mogelijk geleidelijk aan in beleid vertaald. Niet spectaculair, niet met ingezonden brieven waarin een totaal hervormingsplan zo even uit de pen wordt geschud. Het kan ook niet ineens, doch slechts zeer geleidelijk. Daarvoor zitten er te veel consequenties aan vast.

Toch kan de klok niet worden stilgezet, hebben vrouwen recht op een serieuze behandeling, moeten beleidsmaatregelen getoetst worden aan hun belang. Niet opgehangen worden aan hun belang uitsluitend; dat wat

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:

Dr. K. de Vries, voorzitter: A. Buntsma, drs. M. Smits, drs. A. J. van Dulst, Wm C. de Kruyf, D. Rebel, Drs. H. van Spanning, Drs. G. van Leijenhorst: Govert Veldhuizen en mevrouw E. Sleyser-Tegelaar

EINDREDAKTIE:

H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:

Mevrouw J. Algra-Feddema, Dr. E. Bleumink, Prof. Dr. J. W. van Hulst, Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES

Postbus 33822, 2503 BC 's Gravenhage

ADMINISTRATIE-ADRES:

Voor het opgeven van nieuwe abonnees, advertenties, adresveranderingen, weekblad:

Stichting „Uniepers” Van Deventerlaan 49, 2271 TV Voorburg, tel. 070-861520 (uitsluitend overdag)

Abonnementenprijs 30,- per jaar. Vooruit te voldoen op postrekening 70154. Voorburg t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U. Postbus 67, 3770 AB Barneveld, Telefoon (03420)-16141.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR HIST UNIE Wassenaarseweg 7, 2596 BC 's Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander” te zenden aan: Bureau CHU, Wassenaarseweg 7, 2596 BC 's-Gravenhage, Telefoon (070) 244516

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m. Het telefoonnummer van de De Savornin Lohmanstichting is 070-246791

De Friese schoolstrijd: succes voor actie

In ons land - tegenwoordig hoort men vaak zeggen „in dit land”, maar daar spreekt m.i. misplaatste afstandelijkheid uit - is van 1840 tot 1920 actie gevoerd voor de vrijheid van onderwijs. In laatstgenoemd jaar is de bijzondere lagere school door een wet, waaraan de naam van de christelijk-historische minister dr. J. Th. de Visser verbonden is, financieel gelijk gesteld met de openbare. Maar met „de Friese schoolstrijd” wordt iets anders bedoeld dan „de schoolstrijd in Friesland”, namelijk: de strijd voor het Fries in het lager onderwijs. Sinds 1 augustus jl. is de Friese taal een verplicht vak op de lagere scholen in Friesland. Toen is een aktie met succes bekrond, die ook tachtig jaar geduurd heeft: de Friese schoolstrijd.

In 1900, het jaar van de invoering van de leerplicht, stelde de

oudste organisatie van de Friese beweging (opgericht in 1844) een onderwijscommissie in. Er werd een Friese grammatica voor onderwijzers en een Fries leesboek voor schoolkinderen uitgegeven. Dank zij de medewerking van het provinciaal bestuur, dat een subsidie van 500 gulden per jaar verleende, kon er in 1907 een onderwijsfonds worden gesticht. In het cursusjaar 1907-1908 kregen 297 kinderen op 17 scholen „Friese les”: 50 uren in de hoogste twee klassen. Dat vond overigens na schooltijd plaats; in de wet op het lager onderwijs stond namelijk maar één taal op het lesrooster: Nederlands.

In 1911 stelde de onderwijscommissie van het „Ald Selskip” een „Friese akte” in. Vier jaar later slaagde de eerste kandidaat.

Belangrijk

Een zeer belangrijk jaartal uit de kroniek van de Friese schoolstrijd is 1928. Toen richtten de Staten van Friesland een Provinciale Onderwijsraad op: een primeur, die tot voor kort een unicum is geweest en waarvan minister dr. A.

Pais in 1978 dan ook het gouden jubileum heeft meegevierd. De raad kreeg tot taak: „Het bewaren en versterken van het Friese volks- en taaleigen”.

In 1928 werd ook een nieuwe onderwijscommissie ingesteld. Deze „Algemeene Fryske Underjocht Kommissje” (A.F.U.K.) bestond uit vertegenwoordigers van vijf organisaties van de Friese beweging, waaronder het „Ald Selskip”. Van het jaarlijks subsidie van 7000 gulden, dat de Provinciale Onderwijsraad ontving, was de helft bestemd voor de A.F.U.K.. Deze commissie organiseerde cursussen voor de hoogste klassen van lagere scholen en een opleiding voor lesgevers.

Onder auspiciën van de Provinciale Onderwijsraad is in 1931 te Leeuwarden een onderwijscongres gehouden. De hoofdinspecteur van het lager onderwijs in het Noorden stelde zich toen negatief op. Maar van het onderwijscongres van 1948 was zijn opvolger de voorzitter. Er was namelijk inmiddels iets belangrijks gebeurd: in 1937 was de wet op het lager onderwijs

door: dr. K. de Vries

met medewerking van de christelijk-historische minister dr. J.R. Slotemaker de Bruïne zodanig gewijzigd, dat bij het vak „Nederlandse taal” ook aandacht mocht worden besteed aan „streektaalen in levend gebruik”. Voortaan kon dus onder schooltijd les in het Fries worden gegeven. In 1938 maakten al meer dan honderd scholen van deze gelegenheid gebruik. De A.F.U.K. is toen overgeschakeld op het organiseren van cursussen buiten schoolverband (de opleiding voor de „Friese akte” ging vanzelfsprekend gewoon door).

Om op het onderwijscongres van 1948 terug te komen: daar is besloten tot een experiment met tweetalig lager onderwijs. De

Vervolg op pagina 5

goed was en is, daar waarvoor gestreden is, moet behouden blijven. Maar samen zullen mannen en vrouwen de schouders moeten zetten onder een beleid dat offers vraagt, dat inleveren meebrengt, dat recht op volledige werkgelegenheid voor allen - als dat niet waar te maken is - ombuigt in de richting van recht op een portie werk voor allen. Dat betekent dan ook recht op inkomen voor allen, geen recht voor allen op een gezinsinkomen, maar recht op dusdanig inkomen dat een redelijk bestaan voor allen gewaarborgd blijft. Dat betekent dan inderdaad óók een herwaardering van het begrip arbeid in de richting van zinvol bezigzijn. Dienstbaar bezigzijn. Als Den Uyl werkelijk die kant op wil, zou over het hoe wel eens een aardige discussie kunnen ontstaan. Zouden alle partijen wie de toekomst van onze samenleving ter harte gaat, wel eens op zinnolle wijze met elkaar willen praten. Maar dan wel in een ander kader dan ingezonden brieven.

Een brede maatschappelijke discussie is niet alleen nodig over kernenergie, maar over meer. Kernenergie heeft ook daarmee te maken: kernenergie nodig wellicht om onze welvaartsmaatschappij in stand te houden, uit te doen groeien nog, maar wellicht kernenergie die niet of minder nodig is als een samenleving ontstaat waarin mannen en vrouwen volop en gelijkwaardig ieder voor zich en samen een stap terug doen, op weg naar een wereld waarin gewerkt wordt en verdiend, waarin de industrie kan blijven draaien, de zwakken hun bescherming blijven vinden en de mens wederom moed vindt uit zijn apathie los te komen. Laten de economen, de sociale-financiële deskundigen zich eens over zo'n ander arbeids- en inkomensbeleid buigen en de consequenties (de prijs) van die ombuiging eens schetsen. Dan weten we echt waar we het over hebben.

Samenvatting concept- CDA-verkiezingsprogram „Om een zinvol bestaan”

Nederlandse samenleving in nieuwe richting ontwikkelen

De ernst van de problemen die in de komende parlementaire periode om een oplossing vragen wordt meer en meer onderkend. Er wordt naar nieuwe wegen gezocht in het besef dat diverse geijkte methoden geen soulaas meer bieden. Wij zullen moeten leren leven met minder materiële welvaart. De Nederlandse samenleving zal zich in een nieuwe richting moeten ontwikkelen. Het CDA richt zich daarbij op de normen van solidariteit en rechtvaardigheid, rentmeesterschap en gespreide verantwoordelijkheid. Het in dit program voorgestelde beleid wil zich daarop baseren. Zo hopen wij opnieuw ruimte te scheppen voor een zinvol bestaan.

CENTRALE PUNTEN UIT HET PROGRAM ZIJN

- Behoud en voor velen verschaffen van werkgelegenheid door de komende jaren voor ongeveer 300.000 mensen werk te scheppen, waaronder een herinschakeling van circa 120.000 arbeidsongeschikten.
- Voor 3 miljard aan impulsen voor woningbouw en stadsvernieuwing.
- 1 1/2 % van het nationaal inkomen voor de Nederlandse bijdrage aan de ontwikkelingssamenwerking.
- Het fundamenteel behouden van ons stelsel van sociale zekerheid.
- Een krachtig accent op vrijwilligerswerk.

INTERNATIONALE SOLIDARITEIT

Nederland heeft een belangrijke taak bij de ontwikkeling van een rechtvaardiger internationale economische orde. Het zet zich in voor:

- een zo groot mogelijke toegankelijkheid voor de producten uit ontwikkelingslanden tot de markten van de ontwikkelde landen
- een actief beleid gericht op een betere internationale arbeidsverdeling
- een hervorming van het internationale geldstelsel zodat tegemoet gekomen wordt aan rechtvaardige verlangens van de ontwikkelingslanden
- opheffing van de schuldenlast van de arme landen (hulp in toenemende mate in de vorm van giften)
- gedragscodes voor de betrekkingen tussen regeringen en ondernemingen in ontwikkelingslanden.

De armste landen en groepen behouden prioriteit in de ontwikkelingssamenwerking:

- meer aandacht voor platelandsontwikkeling en voedselproductie
- medeverantwoordelijkheid van de internationale gemeenschap voor de beschikbaarheid van energie voor de ontwikkelingslanden
- actief hulpverleningsbeleid met name gericht op de echte noodgebieden
- handhaving en waarmaken van onze ontwikkelingsinspanning
- de veelzijdigheid van de ontwikkeling wordt beklemtoond
- de rol van particuliere organisaties wordt waar nodig versterkt. Bij de evaluatie van de hulpverlening worden de hulpontvangers zo goed mogelijk ingeschakeld.

Het program bepleit versterking van bestaande gerechtelijke instanties, die toezien op naleving van de mensenrechten, en op richting van nieuwe (o.a. in het kader van regionale organisaties).

Het beleid richt zich op de afschaffing van het apartheidsstelsel in Zuid-Afrika. Behalve

het veilig voortbestaan van de staat Israël dienen ook de staatkundige rechten van de Palestijnen te worden verzekerd.

SOCIAAL ECONOMISCH BELEID

De in de aanhef vermelde accenten in het voorgenomen beleid geven tevens aan, wat in de CDA-benadering de komende jaren minder prioriteit zal krijgen: de groei van onze inkomens. De hogere inkomensgroepen zullen, omdat zij de sterkste schouder hebben, de grootste bijdrage moeten leveren. Voor hen geldt een „economie van het genoeg”. Maar ook de laagste inkomensgroepen zullen met een, zij het geringere, inkomensdalende rekening moeten houden.

De CDA-commissie ontwikkelt een slagvaardig sociaal-economisch beleid, als gevolg waarvan een productiegroei van 2 1/2 procent gemiddeld per jaar mogelijk moet zijn. Dit betekent dat in feite slechts 1 1/2 procent voor de inkomensverdeling beschikbaar komt, aangezien 1 procent daarvan gereserveerd moet worden voor ruilvoetverlies en verruiming van de investeringsmogelijkheden van het bedrijfsleven. Deze 1 1/2 procent voor de inkomensverdeling gaat vrijwel geheel op aan de groei van het aantal inkomensstrekkers per jaar met ongeveer 1,25 procent. De kwart procent die dan overblijft, wordt vervolgens geheel opgeslokt door de in 1 à 1 1/2 procent geschat moet worden. Een en ander leidt ertoe dat de CDA-berekeningen uitkomen op de volgende inkomensontwikkelingen:

- min 1/2 à 1 voor het minimumniveau
- min 1 1/2 à min 2 voor het modale niveau
- min 3 à 3 1/2 voor de hogere inkomens.

Bij deze cijfers is het ontwerp-CDA-program ervaar uitgegaan dat het aandeel van de collectieve sector in het nationaal inkomen gestabiliseerd wordt. Toch wil het CDA-program in het overheidsbeleid een aantal prioriteiten realiseren met name in de sfeer van de woningbouw, de stadsvernieuwing, de ontwikkelingsamenwerking en ook, in de onderwijsparagraaf, een relatief (ook financieel) zwaar accent op het beroepsonderwijs. De bouwplannen worden gefinancierd door een minder sterk laten stijgen van de stichtingskosten van nieuw te bouwen woningen, hetgeen tot soberder woningen kan leiden. Zo komt geld voor extra woningen beschikbaar (bijv.: geld voor 10 woningen nu, goed voor 11 woningen straks). Daarnaast zal het algemeen huurpeil per jaar met enkele procenten effectief meer moeten stijgen dan zonder dit extra bouwprogramma nodig zou zijn geweest. Een en ander mede het oog op het behouden van de werkgelegenheid in deze belangrijke sector.

ARBEIDSMARKTBELEID

Het CDA wil zijn beleidsaccenten realiseren door een krachtig sociaal-economisch beleid te voeren met een zwaar accent op het ruimte geven aan nieuwe investeringen. Voorts moet een krachtig arbeidsmarktbeleid worden opgezet, dat onverantwoordelijke situaties van tienduizenden openstaande aanvragen, naast grote werkloosheid, metterdaad aanpakt. Het program spreekt in dit verband van een wet op de inschakeling van arbeid, waardoor:

- de werkgelegenheidskansen van bepaalde groepen in de samenleving, zoals vrouwen, jeugdigen, WAO-ers, langdurig werklozen, worden vergroot
- werkgevers verplicht kunnen worden, onder bepaalde voorwaarden en afhankelijk van de arbeidsmarktsituatie in bepaalde regio's, deze groepen bij voorrang boven anderen in dienst te nemen.

In het algemeen bepleit het program dat:

- van jongeren met name een grotere bereidheid tot aanvragen van ander werk gevraagd mag worden dan van ouderen
- na drie maanden werkloosheid in beginsel een scholingsperiode begint
- accent wordt gelegd op arbeidstijdverkorting met daaraan gekoppeld een evenredige verlaging van het looninkomen
- deeltijdbanen bevordert worden door het wegnemen van een aantal barrières die het parttime werken tot nu toe in de weg staan.

MEDEZEGGENSCHAP

Het ontwerp-program benadrukt voorts de noodzaak van een verdiepen van de medezeggenschap en medeverantwoordelijkheid van werknemers in ondernemingen, binnen bedrijfstakingen en in regionaal verband.

Het program bepleit:

- dat meer dan thans binnen ondernemingen vraagstukken van werkgelegenheid, technologie, inkomensvorming en inkomensverhoudingen, arbeidsomstandigheden, in hun onderlinge samenhang aan de orde kunnen komen
- dat overwogen wordt het bestaande adviesrecht van de ondernemingsraad ten aanzien van belangrijke ondernemingsbeslissingen zoals dreigend massaal ontslag, overplaatsing van het bedrijf, algehele verandering van productiewijzen, om te zetten in medebeslissingsrecht
- een directe verkiezing van de leden van raden van commissarissen en wel een-derde door de werknemers van de onderneming, een-derde door de kapitaalverschaffers en de resterende een-derde door de aldus gekozen commissarissen gezamenlijk
- dat vooruitlopend hierop, het voorbereidend overleg tussen de ondernemingsraad en raad van commissarissen bij de benoeming van nieuwe commissarissen beter gestructureerd wordt
- het instellen van bedrijfstakingoverleg, waarin naast kwesties als ontwikkeling van de werkgelegenheid en technologie, ook voorgenomen investerin-

Samenvatting ontwerp CDA-verkiezingsprogram

Op deze pagina's van „de Nederlander” wordt gepubliceerd de samenvatting van het ontwerp van het CDA-verkiezingsprogram 1981 - 1985.

gen aan de orde kunnen komen. In bedrijfstakingen waar omvangrijke herstructureeringsprocessen aan de orde zijn, wordt gedacht aan het melden van voorgenomen investeringen aan een college van vertrouwensmannen.

SOCIALE ZEKERHEID

Op het terrein van de sociale zekerheid bepleit het program:

- handhaving van koppeling van de sociale minima aan het wettelijk minimumloon. Terughoudendheid ten aanzien van de ontwikkeling van het wettelijk minimumloon is daarbij nodig
- een premiebetaling voor de arbeidsongeschiktheidswet per onderneming en/of bedrijfstaking, die varieert, overeenkomstig de mate waarin gezonde arbeidsomstandigheden worden geschapen. Zodoende wordt een beleid gestimuleerd dat gericht is op het voorkomen van arbeidsongeschiktheid.
- een integratie van de werkloosheidsregelingen in één wettelijke regeling, evenals een reorganisatie van de uitvoeringsorganisatie van de sociale zekerheid.

BELASTINGEN

Op het terrein van de belastingen wordt:

- een studie bepleit naar de vraag of de sterk progressieve tarieven in de inkomstenbelasting over de hele linie verminderd kunnen worden, tezamen met het stroomlijnen en verminderen van de aftrekposten
- een inflatieneutrale belastingheffing voorgestaan
- het eigen woningbezit voor brede lagen van de bevolking beschermd. Daarom wordt rente-aftrek voor eigen (eerste) woningen tot in ieder geval een geïndexeerd hypothekbedrag van f 400.000,- gehandhaafd.
- gestreefd naar een gelijke behandeling van mannen en vrouwen die in vergelijkbare omstandigheden verkeren. Indien beide partners in een huwelijk (of duurzaam niet gehuwd samenlevenden) elk afzonderlijk meer dan f 30.000,- verdienen, dan wordt uit overwegingen van draagkracht van de minstverdienende het deel boven genoemde f 30.000,- opgeteld bij het inkomen van de meest-verdienende, voor wat betreft de berekening van wederzijds belastingverplichtingen.
- een nationaal spaarbeleid bepleit, waarvoor een reeks van voorstellen wordt gedaan.

ENERGIE

Het program wil:

- een meerjarenprogramma waarin het totale energiebeleid allereerst gericht op het zorgvuldig en doelmatig ge-

bruik van energie, beter tot zijn recht komt

- dat Nederland voor zijn aardgas prijzen bedingt die in overeenstemming zijn met de bijzonder aantrekkelijke eigenschappen van het aardgas
- dat ernst gemaakt wordt met het onderzoek naar de mogelijkheid van economische winning met nieuwe technieken van Nederlandse kolen
- dat in ons dichtbevolkte land nu geen verdere bouw van kerncentrales plaats moet vinden, in verband met de nog onopgeloste problemen rond de veiligheid van productie en opslag. Wel zal Nederland zijn kennis en kunde ten aanzien van mogelijkheden van kernenergie moeten vergroten.

Terzake het agrarisch grondbeleid bepleit het program een landbouwkundige toetsing van de vervreemding en verpachting van de grond, om aldus de vraag te beperken.

SOCIAAL-CULTURELE EN GEZONDHEIDSSECTOR

Het welzijnsbeleid moet erop gericht zijn dat burgers verantwoordelijkheid kunnen dragen voor bestaande welzijnsvoorzieningen voor hun eigen welzijn en voor dat van anderen. In dat verband wordt bepleit:

- een wettelijk recht op onbetaald verlof voor een aantal met name genoemde vrijwillig verrichte bestuurstaken
- een wettelijke regeling voor deelname van groeperingen van leden of donateurs, medewerkers, cliënten of gebruikers in de bestuurscolleges van particuliere instellingen, met waarborgen voor de mogelijkheden voor de handhaving van karakter en identiteit van deze instellingen
- voorzover door de overheid bestuurde instellingen een gelijksoortige zelfstandigheid hebben als particuliere organisaties, worden deze instellingen omgevormd, zodat de betrokkenen een volwaardige medeverantwoordelijkheid kunnen dragen
- verruiming van de mogelijkheid om openbare scholen over te dragen aan door ouders te vormen vereniging of stichting
- bevordering van de totstandkoming van vrijwilligerscentrales
- dat adviserende en ondersteunende thuishulp (wijkverpleging e.d.) voor een ieder bereikbaar zijn
- dat beroepsbeoefenaars in de gezondheidszorg vertrouwd worden gemaakt met samenwerking met vrijwilligers
- wettelijke erkenning van elementaire rechten van gebruikers in de sector gezondheidszorg (vormen van inspraak, informatie, be-

Vervolg op pagina 5

Vervolg van pagina 4

scherming van de persoonlijke levenssfeer)
- bijstelling van het medisch tuchtrecht.

De overheid heeft een bijzondere zorg voor mensen die niet of moeilijk voor zichzelf kunnen opkomen, vooral als de samenleving in aandacht tekort schiet. Derhalve worden diverse maatregelen voorgesteld ten bate van ouderen en gehandicapten alsmede op het gebied van jeugd- en jongerenbeleid. Het beleid dient uit te gaan van een positieve waardering voor het bestaan van culturele minderheden.

De verdeling tussen verantwoordelijkheden tussen man en vrouw komt voor verandering in aanmerking. Ook in de praktijk moet immers tot uiting komen, dat zij in het maatschappelijk leven fundamenteel gelijkwaardig kunnen functioneren. Dit heeft niet alleen tot gevolg, dat de ontlooiingsmogelijkheden voor de vrouw toenemen, maar ook dat vrouw en man beiden de verantwoordelijkheid voor de gezinstaken en voor hun kinderen beter kunnen dragen. Samenwerken zal tot een meer verantwoorde samenleving, tot een meer zinvol bestaan voor alle groepen leiden.

Voor de beslissing over de toekomstige structuur en inhoud van de eerste fase van het voortgezet onderwijs, dient het noodzakelijke draagvlak in het onderwijs aanwezig te zijn. Daarvoor zijn nodig:

- een goede opzet en uitbouw van een evenwichtige informatievoorziening met betrekking tot de uitkomsten van de experimentele projecten met onder andere de midden-school
- intensief overleg met het georganiseerd onderwijs
- de totstandkoming van een van de overheid onafhankelijk adviesorgaan voor de beleidsadviesing terzake.

Voor de tweede fase wordt naast het huidige HAVO/VWO gestreefd naar een twee- tot vierjarige MBO met een volle tijd en een deeltijdvariant.

In een nieuwe wet op de verzorgingsstructuur moet rekening worden gehouden met een geleidelijke toename van het aandeel van de rijksoverheid in de financiering van de schoolbegeleidingsdiensten tot 100%. In deze wet zal in het bijzonder rekening worden gehouden met de richtinggebonden positie van de landelijke pedagogische centra. Gepleit wordt voor de totstandkoming van een kaderwet op de wetenschapsbeoefening.

RUIMTELIJKE ORDENING, VOLKSHUISVESTING, VERKEER EN VERVOER

Aktief rentmeesterschap ten aanzien van het gebruik van de ruimte houdt in dat niet alleen de menselijke behoeften bepalend zijn, maar dat ook andere aspecten van de samenleving een waarde vertegenwoordigen, die evenzeer gerespecteerd, beschermd en ontwikkeld moet worden.

Ruimtelijk beleid moet mede dienstbaar zijn en blijven aan het verminderen van de regionale achterstanden en ongelijkheden op het gebied van de sociaal-economische ontwikkeling en het voorzieningsniveau.

Handhaving van de eigen aard van de verschillende landsdelen en het elkaar aanvullend karakter van stad en platteland. Het milieubeleid moet in het ruimtelijk ordeningsbeleid betrokken worden.

In dit verband wordt gepleit voor:

- handhaving van de hoge dichtheid van de bebouwing in de binnensteden
- nieuwe grootschalige bouw mogelijkheden voor volkshuisvesting en werkgelegenheid, slechts daar waar

de infrastructuur reeds aanwezig is of op korte termijn kan worden gerealiseerd

- de niet-agrarische grondmarkt wordt geregeld met behulp van een voorkeursrecht van de gemeenten
- verruiming van onteigeningsmogelijkheden van grond in handen van projektontwikkelaars, bouwondernemingen etc.
- bevordering van milieuvriendelijke recreatie
- nieuwe, grote waterstaatkundige werken, zoals een eventuele inpoldering van de Markerwaard, worden in de komende periode niet aangevat
- een taakstellend milieubeleid moet gestalte krijgen via indicatieve meerjarenprogramma's
- afstemming van milieunormen op de zwakste elementen in de schepping (mensen met allergische aandoeningen, bedreigde planten en dieren)
- systematisch beleid terzake van huishoudelijk, industrieel en chemisch afval
- een Europese aanpak van grote vervuilingproblemen (ontwikkeling van een Europees rampenplan)

Een goede volkshuisvesting wordt als een eerste levensbehoefte en dus als een sociaal grondrecht erkend. Uit deze algemene erkenning volgt dat iedere rechthebbende een op dat primaat afgestemd deel van zijn inkomen daarvoor afzonderd, dus meer voor zijn woning betaalt.

Het program bepleit:

- een jaarlijkse netto-uitbreiding van de woningvoorraad met 100.000 eenheden (d.w.z. een bouwproductie van 120.000 eenheden)
- bevordering van het eigen woningbezit, zowel bij nieuwbouw als stadsvernieuwing
- beheersing van de kwaliteitsontwikkeling met het oog op de betaalbaarheid
- versnelde uitvoering van de stadsvernieuwing. In de periode '81-'85 moet verdubbeling van het volume van het stadsvernieuwingdeel van het budget 1980 stapsgewijze en aansluitend bij de reële behoefte en uitvoeringscapaciteit worden bereikt
- uit een oogpunt van rechtvaardigheid moet de bestaande voorraad optimaal worden ingezet om te voorzien in de werkelijke volkshuisvestingsbehoefte
- het budget voor de woningverbetering, voorzover niet direct gekoppeld aan het stadsvernieuwingbudget, moet tenminste op het niveau van 1980 worden gehandhaafd
- versterking van het instrumentarium om voldoende onderhoud en aanpassing van de woningvoorraad aan de geldende eisen af te dwingen
- verbetering van het juridisch instrumentarium met betrekking tot de woonruimteverdeling, onder meer ter bestrijding van de leegstand.

Financiering van woningbouw en stadsvernieuwing zal, met een beroep op de bewonerssolidariteit, met name steunen op:

- verhoging van de woonlastenquote, waarbij de woonlastenquote in de periode '81-'85 geleidelijk stijgt van 11 tot 13 procent voor het minimum-inkomen, van 15 tot 18 procent voor het modaal inkomen, enzovoorts
- daartoe wordt een extra huurverhoging van 5 procent 's jaars boven de jaarlijkse trendmatige huurverhoging doorgevoerd
- beperking van de kosten
- verhoging van het huurwaarde forfait, rekening houdend met de ontwikkeling van de kosten van de eigenaar.

De keuze voor een verantwoor-

delijke samenleving leidt tot een zo groot mogelijke inschakeling van de bevolking bij het beheer van de voorraad en bij de nieuwbouw.

Daarom wordt gepleit voor verplichte instelling van bewonerscommissies met reële bevoegdheden ten aanzien van het beheer. Daarbij moet worden gewaakt tegen discriminatoire aspecten bij de woningtoewijzing.

In het verkeers- en vervoersbeleid:

- valt de nadruk op een bevordering van het openbare en het niet-gemotoriseerde vervoer
- worden maatregelen ter bevordering van een selectief particulier autogebruik voorgesteld (parkeergelegenheid aan de rand van de steden en bij knooppunten van openbaar vervoer, carpoolingsexperimenten, restrictief parkeerbeleid in de binnensteden, betere benutting van het taxivervoer). Ten aanzien van de belastingheffing moet het accent vallen op het gebruik, en niet op het bezit van de auto.

De belangrijke sociaal-economische functie van het goederenvervoer wordt erkend, extra aandacht bestaat voor de bereikbaarheid van de binnensteden.

Gepleit wordt voor een voortschrijdend meerjarenplan met betrekking tot de verkeersveiligheid:

- handhaving van de bestaande regels ten aanzien van de maximum snelheid
- verruiming van de wettelijke mogelijkheden voor het terugbrengen van de maximum snelheid in de bebouwde kom tot 30 km
- terughoudendheid ten aanzien van de aanleg van nieuwe wegen.

JUSTITIE EN BINNENLANDS BESTUUR

Willen de mensen verantwoordelijkheid voor zichzelf en voor hun medemens kunnen beleven, dan zal de overheid moeten bijsturen waar deze mogelijkheid door de macht van de een over de ander wordt gefrustreerd of waar mensen anderzijds worden belemmerd om hun verantwoordelijkheid te dragen. Vanuit dit gezichtspunt bevat het program voorstellen waardoor de verantwoordelijkheid die beide ouders voor een evenwichtige vorming en opvoeding van hun kinderen dragen, kan worden ondersteund. Tevens wordt gewezen op het feit dat jeugdigen geleidelijk toegroeien naar mondigheid. Een abrupte meerderjarigheidsgrens kan daarom een belemmering vormen voor de ontwikkeling van de jeugdigen.

Maatregelen worden voorgesteld ten bate van kwetsbare groepen, zoals alcohol- en drugverslaafden. De opsporing van handelaars in drugs krijgt hoge prioriteit bij het te voeren justitiële beleid.

Ten aanzien van de euthanasieproblematiek stelt het program dat de eerbied voor het menselijk leven ook in de laatste levensfase behoort te worden erkend. Stervenshulp zal daarom vooral levenshulp moeten zijn, dat wil zeggen hulp om dragelijk te leven. Wetswijziging op dit gebied is niet noodzakelijk. Andere elementen in de justitieparagraaf betreffen de instelling van het instituut van de executierechter, welke de ten uitvoerlegging van een straf gedurende de looptijd ervan op onafhankelijke wijze kan evalueren en eventueel wijzigen. In samenhang daarmee kan het gratierecht van de Kroon worden afgeschaft.

In verband met rechtsonzekerheid op het terrein van het stakingsrecht moet er een stakings-

code komen. Concrete richtlijnen worden daarvoor gegeven.

Ten aanzien van het binnenlands bestuur wordt uitgegaan van drie volwaardige bestuurslagen. Door decentralisatie van rijkstaken alsmede door het benadrukken van coördinerende, plannende en toezicht houdende taken ten opzichte van de gemeente, wordt de taak van de provincies uitgebreid. Parallel aan deze verandering van taken is een provinciale herindeling in een beperkt aantal gevallen noodzakelijk. De provincie Rijnmond moet met spoed tot stand worden gebracht. Bij de herziening van de Politiewet zal de provinciale organisatievorm worden aangehouden, zodat er één geïntegreerde Nederlandse politie-organisatie komt. Het beheer over een politiekorps in gemeenten met meer dan 25.000 inwoners wordt aan de burgemeesters opgedragen.

EUROPEES BELEID

De Europese samenwerking mag niet alleen een politieke of economische zaak zijn of een technocratische aangelegenheid worden. Het gaat om de bevordering van gemeenschappelijke waarden zoals democratie, rechtsstaat, solidariteit en emancipatie. Het program pleit voor een verbreding van het gemeenschapsbeleid op de terreinen van sociale politiek, milieupolitiek, consumentenbescherming, energiebeleid, monetair beleid, industriepolitiek en ontwikkelingssamenwerking. Dit wordt een onmisbare voorwaarde geacht voor de consolidatie van een gemeenschappelijke markt. Wat in het kader van de eenwording is bereikt moet worden behouden en versterkt. Verdieping en verbreding van de Europese samenwerking vereisen een doeltreffende besluitvorming. Nadruk wordt gelegd op het democratisch functioneren van de instellingen en op de rol van de Europese Commissie.

VEILIGHEIDSBELEID

Het CDA streeft naar het behoud van de westerse democratieën, mede door middel van de ter beschikking staande politieke organisaties zoals de VN en de NAVO. Het streven naar veiligheid moet onderworpen zijn aan normen welke verhinderen dat de politieke en militaire middelen

die daarbij worden toegepast op zichzelf de menselijke waardigheid in gevaar brengen. Beheersing en vermindering van de kernbepaaling staan daarbij centraal. Nederland moet een creatieve en kritische bijdrage leveren aan de vorming van het NAVO-beleid. Gestreefd wordt naar:

- versterking en uitbreiding van vertrouwenwekkende maatregelen op politiek en militair terrein ter bevordering van de Europese veiligheid
- een striktere controle op de Nederlandse proliferatie-gevoelige nucleaire export
- een volledig verbod op kernproeven
- uitbreiding van kernwapenvrije zones in de wereld
- Nederlandse initiatieven tot het sluiten van een verdrag om niet-nucleaire massavernietigingswapens en wapens met een langdurige nawerking op mens en milieu, of welke buitensporig lijden veroorzaken te verbieden.

De NAVO blijft voor de voorziene toekomst onmisbaar als instrument van oorlogsvoorkoming, ten dienste van de beheersing van crises en voor het bevorderen van vrede en veiligheid, alsmede voor de bescherming van de democratische en maatschappelijke waarden die in onze samenleving gelden. De Nederlandse NAVO-bijdrage blijft op peil.

De planvoorbereiding en de besluitvorming binnen de NAVO worden, met name voorzover het de eigen Nederlandse inbreng betreft, duidelijk door politieke controles en initiatieven beheerst. De NAVO benadrukt haar eigen taak op het gebied van de wapenbeheersing en vermindering door de gecoördineerde aanpak daarvan te bevorderen.

Bij de keuze van de militaire middelen wordt het accent op de conventionele wapenbelegging.

Ten aanzien van de nucleaire middellange afstandswapens houdt Nederland vast aan zijn binnen de NAVO gemaakte voorbehoud. Nederland zet zich krachtig in voor ratificatie van het SALT-II Verdrag, alsmede voor een voortzetting van de SALT-proces met optimale inschakeling van de Europese bondgenoten.

Vervolg van pagina 3

tweetalige school is in 1955 door minister Cals gelegaliseerd (Fries als voertaal in de laagste twee klassen en als vak in de hogere). Een jaar later zijn er officiële akten-Fries ingesteld: L.O., M.O.A. en M.O.B. De opleiding daarvoor wordt verzorgd door pedagogische academies (L.O.) en door de stichting „Noordelijke Leergangen” (M.O.)

Belangstelling

Een ander teken van toenemende belangstelling van Rijksweg was de instelling van een interdepartementale commissie voor de „Friese taalpolitiek” (1968). Bij de publicatie van het rapport van deze commissie heeft de regering zich verantwoordelijk verklaard voor het behoud van de „Friese taal en taalcultuur”

CDJA- Zuid-Holland

De algemene ledenvergadering van het CDJA-Zuid-Holland wordt op zaterdag 30 augustus gehouden in Den Haag. De agenda van deze vergadering, die om 10 uur aanvangt, vermeldt ondermeer bespreking van het Politiek Pamflet.

(1970). Twee jaar later heeft de Tweede Kamer een motie aangenomen voor verplicht onderwijs in het Fries op de lagere scholen in Friesland. Deze verplichting is in 1974 vastgelegd in de wet op het lager onderwijs. Intussen was na voorbereidend werk van de christelijk-historische minister mr. C van Veen door diens opvolger, dr. J.A. van Kemenade, een projectgroep gecreëerd, die een rapport uitbracht op grond waarvan in 1976 een „Centrale Commissie Fries” is opgericht.

Deze commissie moest zorgen, dat het Fries in 1980 als verplicht vak zijn intrede kon doen. Waarom pas dan? Omdat er nog veel te doen was: er moesten leerplannen worden opgesteld, leermiddelen samengesteld en leerkrachten bijgeschoold.

De Centrale Commissie Fries is op tijd klaar gekomen met haar werk. Het sluitstuk was een voorlichtingscampagne van de A.F.U.K. met een autobus, die in het najaar van 1979 en het voorjaar van 1980 Friesland tot in alle hoeken en gaten heeft doorkruist.

Verleden jaar zijn er ook Rijkswegcommissies ingesteld voor het Fries in het buitengewoon en in het voortgezet onderwijs. Wat daar uit komt moet worden afgewacht; ik zal mij onthouden van toekomstmuziek!

Rijn blijft voorlopig zout

door: drs. H. Eversdijk, lid Tweede Kamer voor CDA

Frankrijk heeft de Nederlandse regering laten weten dat het zoutverdrag niet meer beschouwd kan worden als een internationale verbintenis.

Om de zoutlast van de Rijn terug te brengen, en dat is heel hard nodig, zal er dus opnieuw moeten worden onderhandeld.

De Franse regering heeft zich, voor de verwerping van de al in beginsel overeengekomen injectiemethode, beperkt tot de indiening van een voorstel wat voor Nederland niet aanvaardbaar is.

Het Franse voorstel komt er op neer dat er bij de kalimijnen twee internationaal te financieren kristalzoutfabrieken zouden moeten worden gesticht. De afzet van het te produceren kristalzout zou dan internationaal moeten worden gegarandeerd.

GEEN OPLOSSING

Bij dit voorstel gaat het om één miljoen ton schoon zout per jaar en om een verdeling van de kosten en de afzetgarantie over de partners. Die hoeveelheid van één miljoen ton komt overeen met een terugbrengen van de lozing met 20 kg zout per seconde. Dit is echter slechts een derde van de hoeveelheid die volgens eerdere overeenkomsten in Frankrijk zou worden opgesla-

gen. Het zou te ver gaan om te praten over „een druppel op een gloeiende plaat”, want alle beetjes helpen! Maar 't is natuurlijk op geen enkele wijze een oplossing. De Nederlandse reactie op het Franse voorstel is dan ook terecht afwijzend geweest.

OVERPRODUKTIE

De Europese zoutmarkt is een stabiele markt. Dat geldt zowel ten aanzien van de behoefte in de chemische sektor, als in de levensmiddelensector en in de sektor van het winterstrooizout. Bovendien kan in eventuele nieuwe behoeften gemakkelijk worden voorzien door het bij de huidige zoutproducenten aanwezige overschot aan produktiekapaciteit. Het inruimen van een plaats op de Nederlandse markt ten behoeve van het Franse zout, zou ten koste gaan van Nederlandse economische belangen. Het zou ondermeer een bedreiging zijn voor de werkgelegenheid in toch al kwetsbare gebieden als het Noorden van het land. Het gaat niet aan, de door de zoutverontreiniging van de Rijn in Nederland veroorzaakte schade maar om te ruilen voor aantasting van andere economische belangen. En was daarmee dan het zoutprobleem maar opgelost! Dat is echter nog helemaal niet het geval. Het gaat bij dit Franse voorstel slechts om een kleine verbetering van de geweldige zoutlast, die de Rijn jaarlijks naar Nederland draagt.

Bovendien ontbreken in het Franse voorstel nadere aanduidingen voor verdergaande oplossingen in de toekomst. Ook is het nog maar zeer de vraag of het eindprodukt van deze eventuele fabrieken enigszins zal kunnen concurreren met het elders geproduceerde zout.

GEEN STEUN

Het Franse voorstel vond evenmin steun bij de andere Rijnlanden: Zwitserland, Luxemburg en de Bondsrepubliek Duitsland. In West-Duitsland en in Zwitserland ligt de overcapaciteit van het bestaande produktie-apparaat op maar liefst 40 procent (in Nederland 25 procent). Het is dus begrijpelijk dat vooral ook deze landen de zin van het introduceren van nieuwe zoutproduktie niet inzagen. Bovendien wordt het afvalzout van de Duitse kalimijnen niet meer in de Rijn gestort. De Duitsers gebruiken voor het afvalzout de injectiemethode en de methode van de bovengrondse opslag. Duitsland is dus op dit gebied niets te verwijten. In Duitsland wordt tevens afvalzout in verlaten mijngangen teruggebracht. Deze methode wordt op veel plaatsen in de wereld toegepast. Zowel Duitsland als Nederland hebben de Fransen op deze methode gewezen. De Fransen wezen dit echter af.

POLITIEK

We kunnen rustig vaststellen dat

alle pogingen om via redelijk overleg tot overeenstemming te komen, zijn doodgelopen. De Rijn blijft intussen enorm zout en de Nederlandse miljoenen die reeds aan Frankrijk zijn betaald, staan nutteloos op een Franse bank! Alleen via politieke besluitvorming kan nu nog een oplossing worden gevonden. Dat moet dan gebeuren op ministers-niveau. Besloten is nu dat alles nog eens op een rijtje zal worden gezet. Daarbij wordt gedacht aan:

- ondergrondse opslag
 - bovengrondse opslag
 - afvoer per pijpleiding
 - hergebruik van afvalzout
 - afvoer per schip (Rijnschip)
- De laatste methode is door de CDA-fractie in de Tweede Kamer bij de laatste begrotingsbehandeling van verkeer en waterstaat als suggestie weer naar voren gebracht.

Dit „op een rijtje zetten” betekent niet dat er nu verder wordt onderhandeld. Het is slechts een inventarisatie ter voorbereiding van eventuele politieke besluitvorming. Overigens moeten de ministers zich ook uitspreken over het „standstill-beginsel”. Dit is al vastgelegd in de overeenkomst die reeds eerder werd afgesloten. Het is uiteraard van groot belang dat de zoutlast van de Rijn niet meer toeneemt, hangende het bereiken van een overeenkomst ter vermindering. Gelukkig is op de Internationale Rijnconferentie vastgesteld dat

MINISTERS CONFERENTIE

In de komende maanden zal hard worden gewerkt aan de inventarisatie. Daarbij zal Duitsland ook nog demonstreren hoe bij een Duitse mijn de methode van ondergrondse opslag wordt toegepast. Op 9 december 1980 zullen de delegatieleiders van de Internationale Rijn Conferentie de resultaten van de inventarisatie bespreken. Zo spoedig mogelijk daarna zal een Rijnministersoverleg moeten plaatsvinden. Hopelijk zullen daar dan eindelijk knopen worden doorgehakt. Het heeft al veel te lang geduurd.

De CDA-fractie in de Tweede Kamer zal er in ieder geval op toezien dat zo spoedig mogelijk na 9 december 1980 ook werkelijk een ministersconferentie plaatsvindt.

LEVENSBELANG

Een schone(re) Rijn is voor ons land letterlijk van levensbelang. De verzilting van met name het Westland en onze drinkwatervoorziening zijn zaken die daar zeer nauw mee samenhangen. In alle landen van de Europese gemeenschap hebben de regeringsleiders de mond vol over de Europese gedachte, over Europese samenwerking en over Europese oplossingen van problemen.

Welnu: wat zou een schone Rijn een fraai monument zijn van een betere samenwerking in Europa!

Nederland en de NAVO — in beeld en woord

door: drs. G. K. Timmerman

Het dertigjarig bestaan van de NAVO vorig jaar was voor de Stichting Atlantische Commissie aanleiding een tentoonstelling op te zetten die in diverse steden van Nederland te zien zou zijn. Voornamelijk met behulp van foto's en teksten geeft deze expositie een beeld van Nederland en de NAVO en daarmee samenhangende aspecten van vrede en veiligheid. Aangezien de Noordatlantische Verdragsorganisatie niet alleen een militaire alliantie is, maar ook een politiek verbond, worden de politieke aspecten van de Oost-Westverhouding niet buiten beschouwing gelaten.

Dat één en ander positief waardend voor de NAVO uitvalt, behoeft geen betoog. Men kan zeggen dat het bijeengebrachte materiaal de huidige positie van de Commissie weergeeft. Deze is als volgt verwoord:

„Het bestaan van verschillende maatschappijstelsels, de drang naar machtsuitbreiding die, al of niet verheld, in de wereld voorkomt en de spanningen die bij het verdelen van de schaarse optreden, maken dat Nederland en de Nederlandse belangen het niet zonder bescherming kunnen stellen. De internationale rechtsorde is niet zodanig gevorderd, dat deze bescherming aan de Verenigde Naties kan worden overgelaten.

Van een exclusief-Europese regeling gaat, in termen van bescherming, niet die zegingskracht uit, welke het Atlantisch Bondgenootschap biedt. Er is onvoldoende aanleiding te denken dat geweldloze weerbaarheid of andere vormen van sociale verdediging in de behoefte aan bescherming geheel of gedeeltelijk kunnen voorzien, niet op nationaal en zeker niet op internationaal niveau”.

De expositie is bestemd voor, en derhalve gericht op het grote publiek. Hiermee rekening

houdend kan gesteld worden dat een goede indruk gegeven wordt van de na-oorlogse omstandigheden en ontwikkelingen in Europa. Het accent ligt natuurlijk meer op het „aansprekende” dan op het „analyserende”. Vanuit een meer objectiverende gezichtshoek is altijd wel een aantal kritische opmerkingen te plaatsen, maar alles bij elkaar kan er waardering bestaan voor zowel het initiatief als de opzet. Trouwens, voor zover er sprake is van een enkel éénzijdig moment, noch zo'n moment, noch het geheel is zodanig „aanstootgevend” dat voor ontvreemding van het materiaal begrip kan bestaan, laat staan dat dit erdoor gerechtvaardigd kan worden. Wij schrijven dit, omdat dat namelijk vorig jaar met de tentoonstelling gebeurd is. Nadat zij in het Centraal Station van Den Haag voor het eerst geopend was en daarna voor enige tijd in Maastricht geplaatst werd, is de hele zaak aldaar door een antimilitaristische — en blijkbaar militante — groep gestolen en niet meer boven water gekomen...

NIEUWE EXPOSITIE

Intussen heeft de Atlantische Commissie aan een nieuwe expositie gewerkt en het resultaat

is voor het eerst te bezichtigen geweest in het stadhuis van Rotterdam.

Vóór de diefstal stond de tentoonstelling al gepland voor Rotterdam eerder dit jaar. Door de verdwijning is het uiteindelijk 25 juli jl. geworden vooraleer zij weer van start kon gaan, ditmaal in de beschermende ruimte van een stadhuis.

Mevrouw **H. van Leeuwen** hield als voorzitter van de Atlantische Commissie bij de opening in Rotterdam een inleiding waarin zij wees op de kritische en constructieve betrokkenheid van de Commissie bij de zo vitale vraagstukken van vrede en veiligheid. Tevens onderstreepte zij het belang van een voortgaande dialoog over deze zaken.

De openingstoespraak werd gehouden door de burgemeester van Rotterdam, de heer **André van der Louw**. Het college van burgemeester en wethouders heeft en de NAVO-opponenten (eerder dit jaar) en de Atlantische Commissie de gelegenheid gegeven in het Rotterdamse stadhuis hun visie uit te dragen, omdat zo veelzijdig mogelijke informatie de basis is voor het noodzakelijk discussiëren en denken. Burgemeester Van der Louw legde een aantal gedachten neer als een kleine bijdrage aan de discussie. Hij verklaarde zich tegenstander van uittreding uit het Atlantisch bondgenootschap, al bestaat er bij hem twijfel over de vraag „of alle bondgenoten zich laten leiden door dezelfde vredespolitieke doelstellingen”. Toch zou zijns inziens uittreding van Nederland naar alle waarschijnlijkheid de vrede geen stap dichterbij brengen. De handen

lijken schoon, maar het netto-resultaat zou kunnen zijn dat de meeste kritische NAVO-partners uitstappen en de haviken, of misschien zelfs verblinde militairen overblijven, met alle risico's voor de vrede”. Hij sloot niet uit dat op een gegeven moment bekend moet worden dat de miserie van de duif in het rijk der haviken als uitzichtloos moet worden beschouwd.

Op zijn lijst van nadelen kwamen, aldus de burgemeester, onder meer voor: de niet van de lucht zijnde roep om vergroting van de Westerse militaire kracht (deze voert slechts tot escalatie) en het optreden van de secretaris-generaal van de NAVO dat steeds nadeliger wordt, althans „voor hen die van de NAVO een Noordatlantische Vredes Organisatie willen maken”. Tenslotte riep hij de aanwezigen op om de luxe van de vrijheid — die we immers ook willen verdedigen — ten volle te gebruiken voor informatie, verdieping en discussie op het gebied van de vredespolitiek.

TOEKOMST

Welnu, daar kon vrijwel onmiddellijk mee begonnen worden, want na de opening en de bezichtiging vond een forum-discussie plaats over „de toekomst van de NAVO”. Aan de discussie, die geleid werd door de voorzitter van de Atlantische Commissie, namen deel **Dr. M. J. Faber** en prof. **Mr. P. J. Teunissen**, respectievelijk secretaris van het IKV Interkerkelijk Vredesberaad en hoogleraar aan de Universiteit van Groningen in de internationale betrekkingen.

Faber stelde in zijn inleiding voorop dat hij niet van plan was

om fraaie concepties terzake te gebruiken. In het algemeen verklaarde hij zich tegen het gebruik van een bepaalde vakterminologie, omdat dit de afstand tot de mensen vergroot. Het bezig zijn met de vraagstukken van vrede, veiligheid en gerechtigheid dient op een niet-elitaire wijze te gebeuren.

Vervolgens ging hij in op een aantal fundamentele aspecten:

- Ontwapening en wapenbeheersing. Daarvan, aldus de spreker, is eigenlijk in de tentoonstelling niet veel terug te vinden. Voor dit aspect achtte hij een grote onvoldoende op zijn plaats. Zo is er een belangrijke en gevaarlijke, en niet gesignaleerde, ontwikkeling aan de gang die de aan de nucleaire wapens toegedachte afschrikingsfunctie vermindert: deze krijgen steeds meer gevechtsfuncties. Het denken in termen van oorlogvoering wordt weer sterker.
- Voor wat betreft het tot nu toe gevoerde wapenbeheersingsoverleg kan gesteld worden dat dit eerder als een functie van dan als een correctie op de bewapening gewerkt heeft. In dit verband zag Faber het wapenbeheersingsvoorstel van de NAVO inzake de middellange afstands-raketten (voortgevoeld uit de aanbevelingen van de zg. Special Group, begin 1979 opgericht en bedoeld als aanvulling op de uitkomsten van de zg. High Level Group ten aanzien van produktie en stationering van deze wapensystemen; laatstgenoemde studiegroep begon in de tweede helft van 1977 met haar werkzaamheden) als „cadeauverpakking”.
- Noord-Zuidverhouding. Bij een bespreking van de onderhavige zaken kan deze verhouding niet buiten beschouwing blijven. Ten eerste is er nog steeds een schrilte tegenstelling tussen de bestrijding van de armoede en de wapeningsuitgaven. Ten tweede

Vervolg op pagina 7

Officiële uitslag stemming kandidatenlijst CHU

Het Uniebestuur, het dagelijks bestuur van de CHU, heeft in zijn vergadering van 5 augustus jongstleden officieel vastgesteld de uitslag van de stemmingen op de op zaterdag 7 juni gehouden groepsvergaderingen van de Unie. De stemmingen betroffen de plaatsing van personen op de kandidatenlijst van de CHU voor de komende Tweede-Kamerverkiezingen. De lijst van de CHU wordt, met de kandidatenlijsten van KVP, ARP en de rechtstreekse leden van het CDA, tezamen gevoegd tot één lijst, de kandidatenlijst van het CDA.

De officiële einduitslag is:

1. drs. G. van Leijenhorst, 37281 punten
2. drs. H. Eversdijk, 33093 punten
3. drs. W. J. Deetman, 30303 punten
4. drs. C. P. van Dijk, 29539 punten
5. jhr. drs. P. A. C. Beelaerts van Blokland, 29227 punten
6. drs. G. Gerritse, 27854 punten
7. W. A. Mateman, 27847 punten
8. mevrouw C. H. Evenhuis-van Essen, 27613 punten
9. mr. J. S. L. Gualtherie van Weezel, 27316 punten
10. drs. D. F. van der Mei, 26487 punten
11. J. Nijland, 26071 punten
12. mr. G. van Muiden, 25750 punten
13. A. B. L. de Jonge, 23090 punten
14. J. Kiers, 22156 punten
15. mevrouw H. Tegelaar-Boonacker, 20150 punten
16. C. Hoogstraten, 19677 punten
17. L. de Snayer, 19273 punten
18. mevrouw G. W. van Montfrans-Hartman, 17771 punten
19. drs. G. K. Timmerman, 17220 punten
20. H. P. Mietus, 16995 punten
21. ir. J. C. Wolthuis, 16496 punten
22. drs. J. C. van der Reijden, 15358 punten
23. J. B. Ventevogel, 15181 punten
24. mr. J. M. Boll, 13932 punten
25. F. Brink, 12506 punten
26. drs. M. Smits, 12014 punten
27. mr. J. J. Paarlberg, 11761 punten
28. J. J. Matthijsse, 11668 punten
29. P. Y. Meinema, 11242 punten
30. G. C. de Groot, 11158 punten
31. G. Veldhuijzen, 10000 punten
32. G. de Vos, 9836 punten
33. J. A. de Boe, 6723 punten

vogel 1331; 28. Heukels 1324; 29. Paarlberg 1318; 30. Veldhuijzen 1025; 31. Meinema 985; 32. Smits 949; 33. De Vos 905.

ARNHEM

1. Van Leijenhorst 6278; 2. Mateman 5979; 3. Eversdijk 5371; 4. Deetman 5284; 5. Van Dijk 5255; 6. Beelaerts van Blokland 5248; 7. Van der Mei 5222; 8. Gualtherie van Weezel 4787; 9. Gerritse 4708; 10. Evenhuis-van Essen 4684; 11. Van Muiden 4628; 12. De Jonge 4329; 13. Kiers 3828; 14. De Snayer 3785; 15. Timmerman 3763; 16. Nijland 3755; 17. Tegelaar-Boonacker 3627; 18. Hoogstraten 3593; 19. De Vos 3359; 20. Van Montfrans-Hartman 3302; 21. Mietus 3234; 22. Boll 3143; 23. Wolthuis 2906; 24. Van der Reijden 2827; 25. Ventevogel 2738; 26. Smits 2411; 27. Veldhuijzen 2402; 28. De Groot 2244; 29. Meinema 2184; 30. Paarlberg 2114; 31. Brink 1988; 32. Matthijsse 1979; 33. Rebel 1765.

HAARLEM

1. Van Leijenhorst 3010; 2. Beelaerts van Blokland 2781; 3. Eversdijk 2724; 4. Deetman 2522; 5. Van Dijk 2481; 6. Gualtherie van Weezel 2450; 7. Evenhuis-van Essen 2394; 8. Gerritse 2277; 9. Mateman 2201; 10. De Jonge 2108; 11. Van Muiden 2000; 12. Nijland 1869; 13. Van Montfrans-Hartman 1849; 14. Tegelaar-Boonacker 1762; 15. Van der Mei 1736; 16. Van der Reijden 1646; 17. Kiers 1548; 18. Hoogstraten 1478; 19. Mietus 1455; 20. De Snayer 1415; 21. Timmerman 1400; 22. Boll 1248; 23. Ventevogel 1206; 24. Tip 1155; 25. Wolthuis 1008; 26. Smits 1002; 27. Paarlberg 993; 28. Van Noord 975; 29. Veldhuijzen 819; 30. De Groot 754; 31. De Vos 689; 32. Sleijser-Tegelaar 610 en 33. Petersen 598.

UTRECHT

1. Van Leijenhorst 1806; 2. Van der Mei 1686; 3. Beelaerts van Blokland 1669; 4. Eversdijk 1640; 5. Gerritse 1585; 6. Even-

huis-van Essen 1565; 7. Deetman 1558; 8. Van Dijk 1510; 9. Van Muiden 1419; 10. Gualtherie van Weezel 1338; 11. Mateman 1336; 12. Tegelaar-Boonacker 1336; 13. De Jonge 1256; 14. Nijland 1172; 15. Van Montfrans-Hartman 1005; 16. Hoogstraten 993; 17. Boll 986; 18. Paarlberg 961; 19. De Snayer 898; 20. Kiers 843; 21. Timmerman 830; 22. Van der Reijden 824; 23. Ventevogel 771; 24. Mietus 734; 25. Plantinga 727; 26. De Vos 652; 27. Smits 648; 28. Knopper 641; 29. Wolthuis 640; 30. Veldhuijzen 626; 31. Baas 607; 32. Meinema 497 en 33. De Groot 405.

ZWOLLE

1. Van Leijenhorst 4730; 2. Kiers 4327; 3. Mateman 4222; 4. Nijland 4176; 5. Deetman 3846; 6. Beelaerts van Blokland 3816; 7. Gualtherie van Weezel 3750; 8. Van Dijk 3693; 9. Gerritse 3671; 10. Van der Mei 3565; 11. Eversdijk 3470; 12. Wolthuis 3415; 13. Evenhuis-van Essen 3363; 14. Hoogstraten 2886; 15. Van Muiden 2705; 16. De Jonge 2702; 17. Tegelaar-Boonacker 2449; 18. Cazemier 2168; 19. Schuur 2164; 20. Heukels 2081; 21. Smit 2015; 22. Brink 1978; 23. R. H. Schipper 1925; 24. Koetsier 1886; 25. Aalderink 1871; 26. Blikman 1762; 27. De Jong 1653; 28. Matthijsse 1617; 29. Korten 1582; 30. Timmer 1520; 31. Van Montfrans-Hartman 1517; 32. De Snayer 1355 en 33. Heuver 1259.

HOOGVEEN

1. Van Leijenhorst 3569; 2. Eversdijk 3454; 3. Nijland 3278; 4. Hoogstraten 3251; 5. Evenhuis-van Essen 3045; 6. Gerritse 2912; 7. Gualtherie van Weezel 2870; 8. Beelaerts van Blokland 2867; 9. Kiers 2831; 10. Deetman 2657; 11. Van der Mei 2631; 12. Van Dijk 2503; 13. Van Muiden 2499; 14. Brink 2254; 15. Matthijsse 2153; 16. De Jonge 2125; 17. Mateman 2124; 18. Wolthuis 2020; 19. Tegelaar-Boonacker 2017; 20. Van Montfrans-Hartman 1689; 21. Cazemier 1586; 22. Van der Reyden 1519; 23. De Snayer 1415; 24. Boll 1356; 25. De Boe 1343; 26.

Migchels Gz. 1185; 27. Timmerman 1089; 28. Geuze 1051; 29. Ventevogel 1014; 30. Smits 977; 31. Meinema 962; 32. Prenger 962 en 33. Paarlberg 942.

BREDA

1. Van Leijenhorst 5719; 2. Eversdijk 5547; 3. Mietus 4845; 4. Munters 4663; 5. Cornelissen 4585; 6. Ventevogel 4507; 7. Deetman 4248; 8. Evenhuis-van Essen 4229; 9. Gualtherie van Weezel 4223; 10. Van Dijk 4151; 11. Gerritse 4064; 12. Van Muiden 3860; 13. Beelaerts van Blokland 3828; 14. De Boe 3655; 15. Van der Mei 3250; 16. De Snayer 3145; 17. Nijland 3032; 18. De Jonge 2819; 19. Tegelaar-Boonacker 2769; 20. Dubbelman 2642; 21. Timmerman 2617; 22. Mateman 2565; 23. Kiers 2466; 24. De Groot 2312; 25. Boll 2299; 26. Van Montfrans-Hartman 2133; 27. Smits 1948; 28. Meinema 1917; 29. Paarlberg 1904; 30. Van der Reijden 1745; 31. De Jeu 1617; 32. Hoogstraten 1576 en 33. Wolthuis 1344.

ROTTERDAM

1. Van Leijenhorst 8385; 2. Eversdijk 7566; 3. Deetman 7163; 4. Van Dijk 7069; 5. Mateman 6394; 6. Van Muiden 5934; 7. Gerritse 5923; 8. De Snayer 5852; 9. De Jonge 5768; 10. Beelaerts van Blokland 5757; 11. Evenhuis-van Essen 5304; 12. Gualtherie van Weezel 5291; 13. Van der Mei 5281; 14. Timmerman 5119; 15. Nijland 5095; 16. Van der Reijden 4489; 17. Van Montfrans-Hartman 4440; 18. Tegelaar-Boonacker 4071; 19. De Groot 3915; 20. Smits 3825; 21. Mietus 3551; 22. Wolthuis 3399; 23. Paarlberg 3274; 24. Kiers 3082; 25. Meinema 2916; 26. Ventevogel 2770; 27. Matthijsse 2737; 28. Hoogstraten 2677; 29. Brink 2655; 30. Boll 2605; 31. Veldhuijzen 2585; 32. De Vos 2470 en 33. Sleijser-Tegelaar 1950.

In het leden-contactblad „de Nederlander” van vrijdag 13 juni jongstleden werd de voorlopige uitslag van de stemming geplaatst. Uit de officiële uitslag blijkt, dat er enkele wijzigingen zijn. De kandidaten op de plaatsen 6 en 7 zijn gewisseld. Op plaats 33 staat een nieuwe naam.

Groepsvergadering

De officiële einduitslag van de stemming op de groepsvergadering is verkregen door de uitslagen per persoon van de acht regionale groepsvergaderingen op te tellen. De uitslagen op de groepsvergaderingen waren:

LEEWARDEN

1. Van Leijenhorst 3784; 2. Nijland 3694; 3. Eversdijk 3321; 4. Beelaerts van Blokland 3261; 5. Kiers 3231; 6. Hoogstraten 3223; 7. Van der Mei 3116; 8. Evenhuis-van Essen 3029; 9. Mateman 3026; 10. Deetman 3025; 11. Van Dijk 2877; 12. Gerritse 2714; 13. Van Muiden 2705; 14. Gualtherie van Weezel 2607; 15. Tegelaar-Boonacker 2119; 16. Van der Reijden 2098; 17. Boll 2037; 18. De Jonge 1983; 19. Timmerman 1955; 20. Brink 1895; 21. Van Montfrans-Hartman 1836; 22. Wolthuis 1764; 23. Matthijsse 1461; 24. De Snayer 1408; 25. Mietus 1373; 26. Cazemier 1332; 27. Vente-

problematischer: We hebben te maken met verschuivende machtsverhoudingen en er staat ons een aantal krachtproeven (bevolkingsgroei, energie) te wachten. Dit alles geeft reden tot bezorgdheid. Het gevoel dat Europa in deze de boot aan het missen is, is een reëel gevoel. Het is duidelijk dat het vraagstuk van de nucleaire bewapening in deze omstandigheden een belangrijke rol speelt. Kernwapens bevinden zich op de grens van bruikbaarheid en onbruikbaarheid. Atoomwapens onderscheiden zich kwalitatief van conventionele wapens. Wanneer iemand zegt dat het eigenlijk niet uitmaakt of je nu met een atoomwapen dan wel met een zakmes gedood wordt, dan stel ik, aldus Teunissen, daar tegenover de vergelijking tussen een oorlog met 100 zakmessen en een oorlog met 100 atoomwapens. Ook al hebben atoomwapens de rationaliteit van een wereldoorlog tenietgedaan, het vraagstuk van het wapengeweld is evenwel niet opgelost. Bij het streven om tot oplossingen hiervoor te komen, dient men zich te hoeden voor het denken in abrupte termen, want dit roept chaos op. „Men jaagt de Sjah weg, maar men krijgt er de Ayatollah voor in de plaats”. Iets dergelijks kan zich ook in de internationale politiek voordoen. Voor wat betreft de relatie met de Derde Wereld, hoe vreemd en bizar de basis

ook is: het bestaan van atoomwapens heeft dit deel van de wereld ervoor behoed in een grote oorlog verwickeld te geraken. Hierna ging spreker in op de verhouding tussen de Verenigde Staten en West-Europa. Hij gaf aan dat in de Westeuropese landen meer dan in de VS gedacht wordt in termen van interdependentie, onderlinge afhankelijkheid. Bij toenemende spanningen heeft West-Europa meer te verliezen. Vandaar dat gepoogd wordt matigend in te werken op het Amerikaanse buitenlands beleid. Anderzijds, zo hield hij de toehoorders voor, is het gevaar voor Europa van een „sluipende finlandisering” niet denkbeeldig. Een Joegoslaf had hem gezegd dat zijn land, mocht het zover komen, het laatste land zal zijn dat gefinlandiseerd zal worden... Dit bracht de hoogleraar tot zijn slotopmerkingen die gingen over de ambities van de Sowjet-Unie en het karakter van het Sowjetsysteem. Daar ligt zijns inziens het werkelijke gevaar en dat heeft alles te maken met het totalitaire stelsel dat daar bestaat. Over deze zaken laat het IKV zich niet specifiek uit. Het is niet goed duidelijk welk beeld men precies heeft van de Sowjet-Unie. Het IKV zou er goed aan doen om eens studie te maken van de wijze waarop de Sowjet-Unie haar macht uitoefent. Waarvan akte!

De Verenigde Staten en de rechten van de mens

door: dr. K. de Vries, lid Eerste Kamer voor CDA

Op 4 augustus jl. heeft Warren Christopher, staatssecretaris van buitenlandse zaken van de Verenigde Staten, in Honolulu een rede gehouden voor een organisatie van juristen, die mijns inziens ook de aandacht verdient van de lezers van „de Nederlander”. De tekst van deze rede werd mij toegezonden door het „United States International Communication Agency” (adres in Nederland: Korte Voorhout 2, 3511 EK 's-Gravenhage).

De heer Christopher begon met er aan te herinneren, dat president Carter bij zijn ambtsaanvaarding in januari 1977 sterk de nadruk legde op de betekenis van de mensenrechten. Hij wees er vervolgens op, dat het streven naar handhaving van deze rechten in de loop van de laatste drie-en-een-half jaar een kernpunt van de buitenlandse politiek van de Verenigde Staten is geworden. „Iedere Amerikaanse ambassadeur heeft de instructie gekregen geregeld rapport uit te brengen over de stand van zaken met betrekking tot de mensenrechten in het land, waar hij of zij in functie is”. Op grond van de op deze wijze verkregen gegevens publiceert het ministerie van buitenlandse zaken jaarlijks een wereldomvattend verslag.

Vervolg op pagina 8

Vervolg van pagina 6

wordt door Oost en West geprobeerd de Derde Wereld bij hun strevingen, ook in militair opzicht, te betrekken. Neem bijvoorbeeld de opbouw van een Amerikaanse interventiestrijdmacht, de Rapid Deployment Force.

- Vijandschap. Er moet voor opgepast worden vijandschap niet te vergroten. Er dient ook recht gedaan te worden aan de ander; wederzijds moet de beeldvorming evenwichtig zijn.
- Veiligheidsbeleid. De „sfeer van de diplomatie” is nog zodanig dat teveel zich in een exclusieve sfeer voltrekt. De mensen moeten veel meer deelgenoot gemaakt worden van aangelegenheden die hen aangaat. Vandaar dat democratisering noodzakelijk is.

VERANDERINGEN

Teunissen ving aan door te wijzen op veranderingen die in de wereldsituatie zijn opgetreden. In tegenstelling tot nu leken de taken beheersbaar en de situaties overzienbaar. Toch is er desondanks sprake van vreedzame coëxistentie in de internationale politiek. Niettemin moeten we ons voor ogen houden dat deze situatie ambivalent is. Met name buiten Europa ligt één en ander nog

Vervolg van pagina 7

De USA is op dit terrein ook actief in de Verenigde Naties. Verder vormt de handhaving van de rechten van de mens een belangrijk criterium bij de verlening van ontwikkelingshulp.

Deze nieuwe aanpak (vervolgde de heer Christopher) heeft aanleiding gegeven tot scherpe kritiek. Er is gesproken van wanhoofdig idealisme in strijd met de

Amerikaanse belangen. „Somme critici hebben gesuggereerd, dat de mensenrechten een molensteen om de nek van de buitenlandse politiek zijn, dat deze politiek de betrekkingen met onze vrienden zowel als met onze vijanden heeft verslechterd...”

De staatssecretaris — die zich speciaal met deze problematiek bezig houdt — verdedigde de stelling, dat de door hem gevolgde koers niet alleen gericht is op het waarmaken van de idealen maar ook op het behartigen van de belangen van de

Verenigde Staten. Hij adstrueerde deze stelling met een viertal argumenten:

1. Het accentueren van de mensenrechten in de buitenlandse politiek is bevorderlijk voor vrede en stabiliteit in de wereld.
2. De veiligheid van de Verenigde Staten is er mee gediend: landen, die de rechten van de mens eerbiedigen, zijn sterker bondgenoten en betere vrienden.
3. De invloed van de Verenigde Staten in de wereld wordt er door vergroot.

4. Het is de enige lange-termijnoplossing voor één van de meest urgente internationale kwesties: het vluchtelingen-

probleem, waarbij meer dan 15 miljoen mensen betrokken zijn.

Tot besluit noemde de heer Christopher een aantal voorbeelden van in de laatste jaren geboekte vooruitgang o.m.: invoering van democratie in Nigeria, Opper-Volta en Ghana, afschaffing van dictatuur in Oeganda, de Centraal Afrikaanse Republiek en Equatoriaal Guinea, herstel van de demo-

cratie in Peru en invrijheidstelling van een groot aantal politieke gevangenen in Marokko, Bangladesh, de Soedan, Indonesië, Nepal en Paraguay. Hij voegde daaraan toe, dat dit alles door de Verenigde Staten zo niet bewerkstelligd dan toch gestimuleerd is door middel van morele en materiële steun.

Er wordt in ons land veel kritiek uitgeoefend op Amerika in het algemeen en de huidige Amerikaanse president in het bijzonder. Daarom meende ik er goed aan te doen eens een ander geluid te laten horen.

CDA christen democratisch appél

De CDA-Tweede-Kamerfractie vraagt op korte termijn een

beleidsmedewerk(st)er

Taak:
Het assisteren van de fractiecommissie Milieuhygiëne bij de beleidsvoorbereiding op korte en langere termijn.

Gevraagd:
Een bij voorkeur jonge man of vrouw, die goed thuis is op het terrein van de milieuhygiëne, alsmede op hieraan verwante terreinen als natuurbehoud en energiebeleid. Een voltooide academische studie strekt tot aanbeveling.

Duidelijke verwantschap met de politiek van het CDA wordt verwacht.

De salariëring voor deze interessante functie is afhankelijk van opleiding en/of ervaring.

Sollicitaties richten aan:
CDA-Tweede-Kamerfractie
t.a.v. de heer G. H. C. Halleen
Postbus 20018
2500 EA Den Haag.

Voor uw

- * Dieselolie, benzine, petroleum
- * Kolen, huisbrandolie
- * Tanktransporten
- * Butaan en Propaanagas
- * Campingflessen vullen
- * Container-vuil afvoer

de klok **HANDELMIJ B.V.**
BANDEN B.V.

West-Varkenoordseweg 470, Rotterdam,
telefoon 010-190200.

BUDDINGH NATUURSTEEN B.V.

Kanaalweg 10-11 - Telefoon 08385-19119.

VEENENDAAL

AANNEMINGSBEDRIJF
HOOGVLIET & ZN. B.V.
Burgerlijke- en Utiliteitsbouw

- * NIEUWBOUW
- * VERBOUW+
- * ONDERHOUD

ZWIJNDRECHT
Molenvliet 9 - Tel. 01850-26651-27034-24330.

BOUWBEDRIJF

Fa. C. Spijker & Zn.

Van Ostadelaan 61
Tel. 02150-11189-16777
HILVERSUM

In voorraad: stalen kantoorkasten, stalen schrijfburo's, burestoelen, kantinetafels en -stoelen, magazijnstellingen, stalen wandrekken.

AVAC
Lage Kamp 3, Apeldoorn.
Tel. 055-211500.

Geopend van 13.00 tot 17.30 uur en zaterdags van 9.00 tot 12.00 uur.

BETONFABRIEK
„VRIJENBAN”

A. M. HOEKE

Rotterdamseweg 376 - Delft.
Telefoon 015-560193 b.g.g. 570909.

BETONWAREN

Voor loodgieters-, gas-, sanitaire- en leiwerken

(ook asfalt-shingles) in en op uw bouwwerken naar het sinds 1848 bekende en vertrouwde adres:

Gebr. BEKKER B.V.

REIJNDERSBUURT 11-13, LEEUWARDEN, POSTBUS 58.
TELEFOON 05100-20841.

Stelt u prijs op

VAKWERK Kwaliteits-artikelen

dan

VAN ZEBEN'S

Woninginrichting N.V.
Laarstraat 12-20.
Zutphen.

Ventevogel Financiële Service Groep bv

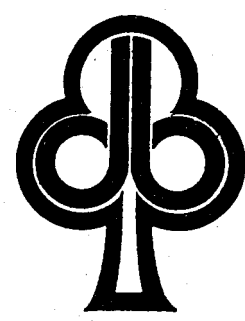

Ventevogel Financiële Service Groep bv, is een samenwerking van bedrijven op het gebied van assurantiën, onroerend goed, financiële administratie en adviezen.

Uw vertrouwen waard

Badhuisstraat 95
4380 AD Vlissingen
Tel. 01184-19181

CDA ONDER ÉÉN DAK

Kistenfabriek Nijkerk

N. DE BOER

BOUWBEDRIJF P. HULSBOS Jzn. B.V.

Venneperweg 873 - Nieuw Venneper.

NIEUW VENNEPER - Telefoon 02526-2277
ABBENES - Telefoon 02524-226

KERKEN- EN SCHOLENBOUWERS
BURGELIJKE EN UTILITEITSBOUW

de nederlander

Maandelijks brief van Unievoorzitter dr. L. M. van Leeuwen

U komt toch ook op 13 september naar Ede

Het valt deze keer niet mee om u te schrijven. Dit wordt namelijk het laatste gewone ledencontactblad van de CHU. Dat betekent ook, dat het de laatste maal is, dat ik u via „de Nederlander” schrijf en dat doet eerlijk gezegd wel een beetje pijn. Ik stelde het op prijs om in de jaren van mijn voorzitterschap op deze wijze met u contact te hebben. Ik vond het ook fijn, dat in de loop der tijd heel wat Unieleiden met een briefje of met een telefoontje reageerden. Hartelijk dank daarvoor.

Ik wil ook mijn dank uitspreken aan de redactie van „de Nederlander”, met wie altijd goed overleg mogelijk bleek en met nadruk wil ik hier dan noemen onze vriend H. Lokkerbol, die met mij vaak in spanning zat over de vraag, of mijn tekst nog op tijd klaar zou komen en die regelmatig in staat bleek, om toch nog een tekst gedrukt te krijgen, die dinsdags werd aangeleverd, terwijl 's maandags daarvoor de termijn voor inzending al was gesloten.

Weemoed bij het schrijven van een laatste brief, omdat weer een hoofdstuk wordt afgesloten in het mooie boek, dat CHU heet. We weten allemaal, dat er in dit boek niet zoveel bladzijden meer zullen zijn, voordat op zaterdag 11 oktober a.s. met de totstandkoming van het CDA onze CHU een schitterend verleden zal afsluiten. Voordat het zover is, ontmoeten wij elkaar als CHU nog op 30 augustus in een vergadering van de Unieraad en natuurlijk zien we elkaar allemaal nog een keer, wanneer op zaterdag 13 september in de „Reehorst” in Ede een allerlaatste algemene ledenvergadering wordt gehouden. Wat zou het fijn zijn, als heel veel Unieleiden nog eens massaal aanwezig zouden zijn bij dit afscheid van de CHU.

Op die dertiende september moet het liquidatie-besluit genomen worden en wij zullen ook met elkaar in een allerlaatste resolutie de CHU met zijn eigen geestelijke en politieke lading het CDA binnenloodsen. Vanzelfsprekend zullen op die zaterdag in Ede nog velen met elkaar willen praten. Daar is zonder meer gelegenheid toe binnen het programma, dat voorbereid werd en uitgevoerd wordt door een enthousiast groepje mensen uit het Uniebestuur en het Uniebureau. Dat programma ziet er goed uit met een snelle wisseling van gesproken woorden, muziek, film en kabaret. Het is voor u dik de moeite waard om op 13 september in Ede te zijn.

HEEL WAT TE DOEN

In de afgelopen maanden is er op politiek terrein heel wat te doen geweest, ook al noemt men de zomermaanden dan komkommertijd. Voor ons als CHU was waarschijnlijk het meest verrassende topnieuws de mededeling, dat de minister van defensie, mr. W. Scholten, per 1 oktober benoemd is tot vicevoorzitter van de Raad van State. Een hartelijke gelukwens bij deze volkomen verdiende benoeming is op zijn plaats. De heer Scholten kwalificeert zich overduidelijk voor deze hoge plaats door zijn kennis, ervaring, integriteit en trouw. Het is voor ons land een compliment, dat mr. Willem Scholten dit belangrijke ambt gaat vervullen. Maar, oh, wat vinden velen met mij het jammer, dat de heer Scholten bij

defensie niet de kabinetsrit af kan maken. Hij deed het immers zo voortreffelijk. Het zal voor zijn opvolger, drs. P. de Geus, niet makkelijk zijn om zo'n goede minister op te volgen.

Naast onze gelukwens aan de nieuwe minister spreek ik hierbij ook het vertrouwen van het Uniebestuur in hem uit en wij zeggen hem ook alle steun toe bij de uitoefening van zijn zware taak. De heer De Geus kent „defensie” van A tot Z. Wij weten ook, dat hij zal voortgaan in dezelfde politieke mentaliteit en strategie, die het beleid van minister Scholten kenmerkten. Nog maar kort geleden kwam een rapport over vrede en veiligheid ter beschikking van uniebestuur en unieraad. In dit rapport herkennen wij op duidelijke wijze de CHU-benadering van de bewapeningsproblematiek. De CHU-commissie, die het rapport opstelde, stond onder leiding van de heer De Geus. Elke CHU-lezer van dit rapport zal begrijpen, dat uw voorzitter en uw politieke voormannen het politiek vertrouwen in de heer De Geus uitspreken.

DUIDELIJKHEID

Er is ook duidelijkheid gekomen met betrekking tot de vraag, wie in de nieuwe partij-organisatie van het CDA de hoogste vertegenwoordiging zal zijn van de uit de CHU afkomstige leden. Dat wordt mevrouw De Graaff-Nauta, die op tal van politiek belangrijke plaatsen haar sporen verdiend heeft. Zij kent de CHU van indertijd haar betrokkenheid bij de CHJO tot en met haar huidige functie in het Uniebestuur. Ze was jarenlang zeer actief in de gemeenteraad van Sneek en in de Staten van Friesland, waar zij op een door politieke vriend en vijand erkende voortreffelijke wijze de CDA-fractie aanvoert.

Zij zal voor ons allen in de top van het nieuwe CDA, als vicevoorzitter, volledig CDA/CHU herkenbaar zijn en zij staat er absoluut borg voor, dat wezenlijke elementen vanuit de CHU in het CDA gecontinueerd zullen worden. Ik ben er van overtuigd, dat zij het volledige vertrouwen van het gehele CDA zal krijgen, wanneer op 11 oktober a.s. het congres het nieuwe CDA-presidium zal kiezen. Mevrouw De Graaff gaat in dit presidium de plaats

innemen van mr. J. L. Jansen-van Raay, die vele jaren voor de CHU het vice-voorzitterschap in het federatieve CDA vervulde. Hij heeft dat geweldig gedaan en verdient ons aller dank. Het presidium van het CDA wordt overigens per 11 oktober volledig gewijzigd. Naar mijn mening is dat een goede zaak. Na zoveel jaren van voorbereiding met het daarbij vanzelfsprekend behorende gekrakeel is het juist, dat de nieuwe partij geleid wordt door mensen, die fris van de lever kunnen starten. Toch vind ik, dat we door deze opzet met name één man geweldig zullen missen en dat is de vader én moeder van het CDA, prof. dr. P. Steenkamp. Piet Steenkamp, zoals iedereen in het land hem kent én noemt, verpersoonlijkte het CDA. Deze man heeft op een ongekende manier dwars tegen stormen met soms orkaankracht in nooit zijn Geloof laten varen in de eenwording van de belangrijke confessionele partijen. Ik schrijf hier met nadruk Geloof met een hoofdletter. Piet Steenkamp heeft ongetwijfeld altijd geweten, dat hij zijn kracht ontleende aan zijn geloof in Jezus Christus, Wiens Woorden in een Christen Democratisch Appèl politiek-normatief vertaald moeten worden. In de jaren van samenwerking met hem is mijn bewondering voor zijn geestdrift, zijn werkkraft en zijn kennis steeds toegenomen.

Steenkamp verlaat de voorzittersstoel op hét hoogtepunt van het CDA, namelijk op de dag, dat zijn levenswerk de bekroning vindt in de volledige fusie van ARP, CHU en KVP in het nieuwe CDA. Natuurlijk hebben wij geprobeerd hem als voorzitter te behouden. Het voorzitterschap van deze grote partij vraagt echter een full time-functionaris. Professor Steenkamp wilde echter zijn universitaire werk niet stoppen en daarvoor hadden wij begrip.

Professor Steenkamp verdient alle hulde en aller dank. Het zal voor de nieuwe CDA-voorzitter, drs. P. Bukman, een enorme uitdaging zijn om het Steenkamp-werk over te nemen. Gezien de ervaring van de heer Bukman én gezien zijn persoon kunnen wij er alle vertrouwen in hebben, dat Piet Bukman net als zijn voorganger een grote Piet zal worden.

RUIM KANS

Na 11 oktober moeten er binnen het CDA tal van nieuwe bestuursorganen, colleges en commissies van start gaan. Wij als CHU krijgen net als de andere groeperingen ruim kans om veel plaatsen in die nieuwe instellingen door onze eigen mensen te laten bezetten. In de Unieraadvergadering van zaterdag 30 augustus moeten daarover beslissingen worden genomen.

Met betrekking tot de belangrijkste bestuurscolleges heeft de Unieraad inmiddels een voorstel van het Uniebestuur ontvangen. Dit voorstel volgt volledig het unanieme advies van de daartoe door de Unieraad aangewezen adviescommissie, die bestond uit mevrouw De Graaff-Nauta en uit de heren drs. G. van

Leijenhorst, mr. T. Mertens, mr. O. W. A. Baron van Verschuier en ondergetekende. Ik hoop oprecht, dat de Unieraad de voorstellen zal overnemen. Ten aanzien van de CHU-inbreng in de partij-bestuurscolleges zowel als in de CDA-commissies is geprobeerd om te bereiken, dat zoveel mogelijk mensen vanuit de CHU bij het werk in het nieuwe CDA worden betrokken. Daarbij is vanzelfsprekend ook gekeken naar ervaring, kennis, politieke kleurschakering, kwaliteit en regionale spreiding. Op 13 september zal bekend zijn, wie vanuit de CHU in al die nieuwe functies van het CDA benoemd zijn. Dat lijkt mij een reden te meer voor u om dan naar Ede te komen. U kunt dan immers ook met al die mensen over hun nieuwe taken praten. Zij hebben uw steun nodig, ook in de toekomst na 11 oktober, want het werk gaat door. Het CHU-boek gaat dicht, maar een nieuw CDA-boek wordt opengeslagen. In het vertrouwen, dat het CDA een goede toekomst-geschiedenis zal schrijven, eindig ik deze brief met een vriendelijke groet,

dr. L. M. van Leeuwen,
voorzitter CHU.

Uitnodiging aan alle Unieleiden voor de Algemene Vergadering van de CHU op 13 september te Ede

De laatste feestelijke algemene vergadering van de Christelijk-Historische Unie wordt gehouden op zaterdag 13 september 1980 in „De Reehorst”, Bennekomseweg 24 te Ede. Aanvang 10.00 uur.

Tussen 9.00 en 10.00 uur is er gelegenheid voor het indienen van de geloofsbriefjes, het drinken van een gratis kop koffie (voor 10.00 uur uiteraard) en het kopen van de lunchbon voor f 10,- (voor deze gelegenheid is de prijs vér naar beneden afgerond; de lunch is een Hollandse koffietafel met fruit).

Het vergaderprogramma luidt:

1. opening door de unievoorzitter, dr. L. M. van Leeuwen;
2. notulen van de algemene vergadering van 10 mei 1980 (zie pagina 10 en 11)
3. goedkeuren van het fusie-protocol met statuten
4. rede te houden door drs. G. van Leijenhorst, vicevoorzitter CDA-Tweede Kamerfractie;
5. vaststellen van het besluit tot fusie met ARP en KVP, en tot ontbinding van de CHU (zie pagina 6)
6. uitspreken van het CHU-slotmanifest;
7. uitreiken van het eerste exemplaar van het boek: „Herinneringen aan de Unie waarin we ons thuis voelden”;
8. toespraken mr. Y. Scholten, prof. dr. J. W. van Hulst en drs. A. D. W. Tilanus. forumdiscussie;
9. programma te verzorgen door de Centrale van CH-vrouwen;
10. afscheidstoespraak namens de diverse CHU-organisaties door mr. O. W. A. Baron van Verschuier;
11. programma te verzorgen door de CHJO (cabaret);
12. afsluiting van de algemene vergadering door de Unievoorzitter dr. L. M. van Leeuwen.

De fluitist Thijs van Leer en het Gelders Opera en Operette Gezelschap verzorgen muzikale intermezzo's.

Tijdens de lunchpauze zal in de filmzaal continu een film worden vertoond (van ongeveer 10 minuten), waarin hoogtepunten zijn verwerkt uit de Unie jaren van na de wereldoorlog. Ter vergadering is het nieuwe Unie-boek na de uitreiking uiteraard verkrijgbaar. Zie hierover ook de aankondiging elders in dit blad.

Wie met openbaar vervoer reist, (hetgeen zeer wel mogelijk is omdat het station Ede-Wageningen vlak bij „De Reehorst” ligt, op nog geen vijf minuten lopen) kan N.S.-reductiekaarten aanvragen op het Uniebureau (070-244516).

Tot slot mag ik namens het Uniebestuur een ieder vragen naar Ede te komen om afscheid te nemen van de CHU op een waardige en feestelijke wijze.

's-Gravenhage, 15 augustus 1980
G. C. de Groot, sekretaris.

Vrouwenorganisatie binnen de Unie!

Als op dinsdag 23 september aanstaande „De Centrale van Christelijk-Historische Vrouwen” haar laatste jaarvergadering op een buitengewoon feestelijke wijze viert, kan zij met trots terugzien op een 45-jarig bestaan als de enige zelfstandige politieke vrouwenorganisatie in het hele veld van het CDA. Opgericht op 28 september 1935 om de politieke en maatschappelijke bewustwording van vrouwen extra te benadrukken en hen door scholing zowel bestuurlijk als politiek plaats te doen nemen in de Unie.

Mevrouw M. Bellingwout-Roodenburg

Onder de bekwame leiding van grote vrouwelijke politica in de Unie, als mevrouw mr. C. F. Baroness Mackay-Katz en mr. C. W. J. Wtewaal van Stoetwegen, ontstond er landelijk een hechte band tussen de vele plaatselijke CH-Vrouwengroepen.

In veler leven waren de jaarvergaderingen, conferenties en studiedagen belangrijke hoogpunten, waar met plezier naar werd uitgezien.

In de Unie was altijd plaats en aandacht voor de Centrale! Goed geïnformeerd over het Unie-gebeuren, door ons adviserend lidmaatschap van het Uniebestuur, waarin de Centrale veel te maken had met de voorzitter, de secretaris en de penningmeester, werd onze politieke inbreng geëffectueerd door drie zetels in de Unieraad. Daar is goed gebruik van gemaakt bij stemmen en amenderen! Een exponente van de Centrale in de CHU-fractie is al jaren een normale situatie in de Unie.

Mevrouw H. Evenhuis-van Essen wensen wij, ook voor de komende zittingsperiode van de Tweede Kamer, veel werklust en plezier toe en veel dank voor de talloze spreekbeurten en bijdragen in het kwartaalblad „Vrouwengeluiden”.

Vanzelfsprekend blijven onze

gedachten mevrouw mr. E. A. Haars vergezellen bij haar zware functie van Staatssecretaris van Justitie. Mevrouw E. Sleyser-Tegelaar, directeur van de Lohmanstichting, is geen schrijven of spreken voor het vrouwenwerk teveel!

Deel uitmakende van de Uniepers, kon „Vrouwengeluiden” in volle vrijheid bestaan onder redactie van mevrouw mr. L. G. Baud. Daarnaast zondig altijd ruimte in „de Nederlander” of in het Ledencontactblad.

Ook in het Uniewerksfonds, in de Vereniging van Provincie- en Gemeentebestuurders en de Stichting Vorming en Scholing had een lid van de Centrale zitting.

Mijnheer H. Lindenburg en mijnheer A. van Dam, veel dank voor de talloze hand- en spandiensten en de zo nodige informatie.

BELANGRIJKE ROL

Vanzelfsprekend heeft de Centrale een belangrijke rol gespeeld in het tot stand komen van het CDA-Vrouwenberaad, waartoe mevrouw F. H. Tegelaar-Boonacker ongeveer zeven jaar geleden de start gaf. Op 11 oktober aanstaande wordt u het definitieve landelijke bestuur gepresenteerd, waarin de vier poli-

ieke herkomsten gelijkelijk vertegenwoordigd zijn, evenals in de te vormen landelijke raad.

Intussen zijn de provinciale besturen al gevormd en vliegen de plaatselijke groepen de grond uit, veelal rond de kern van een CH-Vrouwengroep.

Het is duidelijk dat in een zoveel grotere organisatie een strakkere structuur nodig is. Daarom worden de werkvelden in secties verdeeld, waarvan „Buitenland” en „Vorming” al enige tijd functioneren. Natuurlijk vragen „Pers en Publiciteit”, „Emancipatie” en „Politiek” ook om een duidelijk gestructureerde aanpak, willen wij gestalte kunnen geven aan de gestelde taak van het CDA-Vrouwenberaad in een tijd met zoveel vragen en problemen en een zo snel en diepgaand veranderende maatschappij, als waarin wij leven.

CHU, dank voor de kans die wij kregen, succes met de inzet die wij leverden en tot ziens in het CDA!

Vlaardingen
M. Bellingwout-Roodenburg
voorzitter van de Centrale

Geef de CHU een levend verleden

Wanneer op 11 oktober a.s. de federatieve samenwerking van de CHU met ARP en KVP, in het CDA-verband, wordt omgezet in een fusie, zal de Unie van dat moment af, tot de geschiedenis behoren.

Een nog onbekende toekomst ligt als een uitdaging voor ons. Wij zullen die toekomst, samen met de thans opgroeiende generatie, met meer begrip tegemoet kunnen treden, wanneer we er in slagen zo goed mogelijk te verduidelijken wat ons als christelijk-historischen bezig heeft gehouden.

Om dit te bevorderen heeft het Bestuur van de CHU enkele maatregelen genomen. De papieren van het secretariaat worden momenteel op het Algemeen Rijksarchief (ARA) geordend. Zij zullen daar worden bewaard samen met reeds op het ARA aanwezige CH-archieven van onder meer A. F. de Savornin Lohman; H. W. Tilanus en H. K. J. Beernink. Aan de besturen van de kiesverenigingen en Kamerkringen is het advies gegeven hun stukken ook op een officiële archiefbewaarplaats onder te brengen.

Voorts zal het Uniewerksfonds in een gewijzigde opzet blijven functioneren om het maken van studies over de CHU te activeren.

Helaas zijn de officiële CHU-archieven tot 1941 in de oorlog verloren gegaan. Eerst de laatste jaren kon op het Uniebureau een begin worden gemaakt met het bijeenbrengen van relevant materiaal.

Hierbij bleek reeds verschillende malen dat zich onder onze Unieleden nog veel interessante stukken bevinden, die niet meer op het secretariaat aanwezig zijn.

Voor het zo volledig mogelijk bewaren van CHU-stukken is uw medewerking dan ook onmisbaar. Het Bestuur doet daarom een dringend beroep op de CHU-leden om documentatiemateriaal betreffende de Unie dat nog in hun bezit is voor centrale documentatie beschikbaar te stellen.

Wij hebben de heer H. van Spanning, beleidsmedewerker van de CDA-Tweede Kamerfractie en eindredacteur van het CH-Tijdschrift, bereid gevonden bij deze actie als coördinator op te treden. Hij zal het binnenkomende materiaal inventariseren en advies uitbrengen over de plaatsing bij een officiële archiefinstelling.

Wij zijn geïnteresseerd in alle in particuliere handen zijnde stukken betreffende de CHU en de haar verwante organisaties zoals de CH-Jongerenorganisatie; de Vrouwencentrale; de CH-bladen; alsook de partijen waaruit de CHU is ontstaan, te weten: de Vrij Anti-Revolutionairen; CH-Kiezersbond; CH-Partij en de Friese CH.

We denken hierbij aan: boeken, brochures, folders, oude notulenboeken, verkiezingsaffiches e.d.

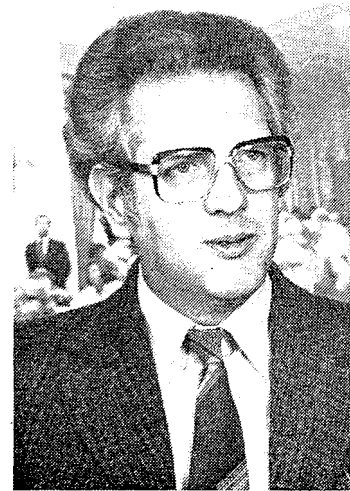
Wanneer u bovengenoemd materiaal bezit en bereid bent dit beschikbaar te stellen, kunt u contact opnemen met: H. van Spanning, Tomatenstraat 236, 2564 CZ Den Haag, tel. 070-251310 (h) of 614911 (kant.).

Met uw steun zullen de CH-gedachten optimaal kunnen worden ingebracht in het CDA. Op deze wijze kunnen wij de Unie een levend verleden geven.

Namens het Bestuur van de CHU:
dr. L. M. van Leeuwen (voorzitter)
G. C. de Groot (secretaris)

Onze plaats in Israël

door: drs. Gerard van Leijenhorst

„Nederland moet de Arabische landen duidelijk maken dat zij de kwestie-Jeruzalem niet via de Verenigde Naties, via de internationale rechtsorde dus, kunnen aanpakken, terwijl ze tegelijkertijd met hun boycot-dreigementen tegen Nederland die rechtsorde aan hun laars lappen. De ultimatus van de Arabische landen moeten worden afgewezen.”

Onder deze bewoordingen richtte mr. J. Mommersteeg,

CDA-Tweede-Kamerlid, zich vorige week tijdens een mondelinge overleg tot de regering.

Woorden welke ik graag wil onderstrepen, immers ze geven kernachtig weer waar het om gaat. Zwichten voor chantage – hoe tegenstribbelend ook – brengt ons op een heilloos helend vlak. De ervaring leert dat men dan steeds minder bestand is tegen nieuwe verdergaande dreigingen, eerst een geestelijke daarna een fysieke vazal van de tirannie. Christenen die ten aanzien van Israël zo over de schreef gaan moeten zichzelf daar wel mee verwonden. Tussen politieke en geestelijke moraliteit zit maar weinig marge! We zijn collega mevrouw Geula Cohen niet dankbaar dat zij haar Jeruzalem-wet heeft ingediend en binnengehaald.

Zelfs een groot deel van het Israëliëse parlement heeft weerstrevend ingestemd. De V.S. en Egypte, die met Israël het moeizame Camp David overleg voer(d)en, zijn daardoor in een zwakkere positie gedrongen, immers zij wilden Jeruzalem min of meer voor het eind bewaren.

Een complex van ongenoegen tegen de regering Begin en om dit punt is indenkenbaar. Maar wetigt dit onder Arabische druk de verplaatsing van de ambassade naar Tel Aviv, temeer daar deze vanaf 1948 (als opvolgster van het consulaat sinds 1920) in Jeruzalem gevestigd is; ook al schrijft oud-ambassadeur, H. N.

Boon in NRC/Handelsblad van 20 augustus, dat dit er toen min of meer is doorgedrukt (ik zeg het met mijn eigen woorden, v. L.) door dr. J. A. Nederbragt, de toenmalige Nederlandse gezant in Israël? Alsof de Nederlandse regering niet voor deze beslissing verantwoordelijk zou zijn?

Trouwens welke twijfel heeft van 1948 tot 1980 hierover bestaan?

De Veiligheidsraad heeft Israël veroordeeld en de desbetreffende landen verzocht hun ambassades te verplaatsen naar Tel Aviv. Uitspraken van de Veiligheidsraad zijn voor ons zwaarwegend, ook als ze in eigen vlees snijden. We denken in dit verband aan de „Indische kwestie” rond 1950. Toch lijkt mij de vraag relevant in welke mate en hoever een internationaal lichaam als de Veiligheidsraad kan treden in de specifieke relaties tussen twee landen. Het wegkruipen achter de Veiligheidsraad om daardoor een alibi te hebben dat men niet wijkt voor chantage is helemaal uit de boze – en die schijn is toch gewekt; het onnadenkend serviel volgen van de Raad zonder nationale eer kan er naar mijn mening evenmin bij door.

Regering en parlement zullen bij hun verdere besluitvorming met duidelijke politieke argumenten moeten komen. Een krachtig Midden-Oostenbeleid – zonder dat dit de nagalm van Frankrijk is – kan nu waarachtig geen kwaad.

Dat was dan 45 jaar Centrale van C.H.-vrouwen

Op dinsdag 23 september 1980 komt de Centrale van C.H. Vrouwen voor 't laatst bijeen. Deze bijeenkomst zal een feestelijk karakter hebben en ongetwijfeld zullen velen dit belangrijke gebeuren willen bijwonen. Het bestuur rekent erop dat velen die dag zullen vrijhouden en heeft dus een groot aantal maaltijden besteld. De ruimte is echter niet onbepaald. Vandaar dat we U moeten verzoeken om U tijdig aan te melden. Mevrouw A.M. van der Linde-Pelger, Geert Grootestraat 146 te Zwolle, telefoon no. 05200-34024. Mochten er te veel deelnemers zijn dan zullen zij die zich het laatst opgaven bericht krijgen dat er geen plaats meer is. Geeft U dus snel op dan bent U er zeker van dat U die belangrijke dag kunt bijwonen.

ALGEMENE VERGADERING

Deze wordt gehouden aan boord van het schip „de Jaqueline” liggend in de haven van Elburg waar U tussen 10.00 en 11.00 uur wordt verwacht. Om 11.00 uur wordt de vergadering geopend met een toespraak van de presidente mevrouw Mr. M. Bellingwout-Roodenburg. Verdere gegevens over de ver-

gadering vindt U in het blad Vrouwengeluiden.

PROGRAMMA VAN DE REST VAN DE DAG

Na de vergadering vaart het schip het Veluwsemeer op terwijl de aanwezigen genieten van een lunch aan boord. Om 15.00 uur is het schip terug in de haven. Vervolgens leidt de V.V.V. een rondwandeling door de stad. Wie niet wil wandelen kan naar het restaurant van Veluwe Strandbad worden gebracht om een kopje thee te drinken. Om 16.30 uur komen de wandelaars en niet wandelaars weer bij elkaar in het restaurant van Veluwe Strandbad voor een aperitief. Om 17.00 uur begint het diner. Dit duurt ongeveer twee uur, zodat er voldoende gelegenheid is om tijdens de maaltijd herinneringen op te halen etc. Om 19.00 uur kan iedereen de thuisreis aanvaarden.

VERVOER:

Wie per auto reist moet om 10.30 uur in de haven van Elburg zijn. Wie van het openbaar vervoer gebruik maakt neemt de trein tot Nunspeet. Aankomst uit de richting Zwolle 10.11 uur, uit de richting Amersfoort 10.20 uur. Van het station Nunspeet gaat er een speciale bus naar Elburg. Na afloop van het diner gaat er weer een extra bus naar Nunspeet.

Hoeveel vrijheid biedt het CDA?

door: drs. Gerard van Leijenhorst, vice-voorzitter CDA-Tweede Kamerfractie

Tegen het eind van het reces is het „dissidentisme” binnen het CDA weer erg actueel geworden. Collega mr. Hans van den Broek schreef een artikel in Trouw, waarin hij uiteenzette hoe je calamiteiten, zoals er een dreigde eind juni bij het olieboy-cotdebat voor de toekomst zou kunnen voorkomen. Loyalist mr. Stef Dijkman kwam opnieuw uitgebreid in het nieuws doordat bekend werd dat het KVP-bestuur vanwege zijn stemgedrag nog een appeltje met hem had te schillen (omdat de kandidaatstelling in de KVP nog niet is afgerond, zou dit zelfs voor hem tot een onverkiesbare plaats op de lijst kunnen leiden). Met name vanuit de AR-hoek werd hierop fel gereageerd. Hans de Boer signaleerde hier een fundamenteel verschil in denken tussen het protestantse en roomse volksdeel, waarvan het laatste dan te denken zou geven over de mate van pluriformiteit en tolerantie binnen de KVP. De loyalisten deloyaal? Het is eerder andersom – zo meldt Hans de Boer – en dan volgt het bekende verhaal; Urenco, kernbepapening illegalen-kwestie en nu de olieboycot... „ook in deze zaak zijn we door premier

De wens om zo nodig gebruik te maken van de politieke vrijheid die het staatsrecht ons verleent hebben we ook gemeen. Maar klopt de tegenstelling protestants-rooms-katholiek zoals hij deze beschrijft nog met de realiteit van vandaag? Ware dit het geval, dan zou het CDA voor mij een té groot waagstuk zijn. Maar gelukkig, wij hebben een andere ervaring met de contemporaine KVP-ers, al moeten we samen wel oppassen dat de oude hiërarchische zuurdesum zowel van rooms-katholieken als van protestanten (ten aanzien daarvan behoeft je niet eens tot voor 1908 terug te gaan) onverhoeds weer boven komt.

3. Ik word altijd wat verdrietig als Hans de Boer weer opsomt wat de meerderheid van de fractie de minderheid (de loyalisten) allemaal heeft aangedaan. Niet zij, maar wij hebben blijkbaar alle stormen in het CDA geoogst. Echter, wanneer men zelf prijs stelt op de naam loyalist, waarom heeft men die ere-naam dan ook niet onbekommerd haar werk laten doen? En politiek gezien: realiseert men zich wel tot welk een concessies men de meerderheid van de fractie en het kabinet heeft gedwongen en meegekregen inzake b.v. de kernbepapening en de eenzijdige olieboycot? Wie had een jaar geleden nog kunnen denken dat dit kabinet nog eens met zo'n pakket maatregelen tegen Zuid-Afrika zou komen! Om het kabinet daarop nog naar huis te willen sturen is als men de stukken netjes op het bord zet voor mij ongehoord.

4. Behalve het feit dat Wim Aantjes onjuistheden schrijft in zijn artikel in Trouw van 22 augustus (zie daarover een aparte bijdrage in dit nummer) intrigeert mij zijn oude verhaal over het ontbreken van de eenheid van beleid in het CDA. Dit verhaal is zo vaak herhaald dat men er nog in is gaan geloven ook. Het CDA heeft in 1977 eenparig zijn politiek program aan-

Van Agt bedrogen.” Soms zou hij wensen dat Hans van den Broek c.s. hun zin kregen. Eerst dan zal duidelijk zijn hoezeer zij de bijl aan de wortel van het CDA hebben gelegd, aldus de ARP-voorzitter in Trouw van 19 augustus. Drie dagen later bemoeit ook Wim Aantjes zich ermee (eveneens in Trouw): Van den Broek draait de zaken volkomen om door te stellen, dat de fractie „te veel vertrouwen” aan de minderheid heeft gegeven, vindt Aantjes. Juist dank zij een overmaat aan loyaliteit van de loyalisten heeft het Kabinet-Van Agt zich kunnen handhaven. Thans wreekt zich volgens hem dat de steeds door de ARP bepleitte eenheid van beleid, voorafgaand aan de eenheid van organisatie, niet is gerealiseerd. Het gevolg is, dat de strijd om de eenheid van beleid binnen het CDA nu in de fractie zal worden gestreden en beslist. Aldus, mr. Willem Aantjes. Ik wil naar aanleiding van dit exhibitionistisch CDA-gebeuren enkele korte opmerkingen maken en daarna met een CHU-overweging besluiten.

vaard; een van de scribenten was Goudzwaard. ARP, CHU en KVP hebben zich voorts eensgezind achter het grondslagrapport geschaard en onlangs zijn we het broederlijk eens geworden over onze politieke overtuiging. Men kan niet volhouden, dat we het program „Niet bij brood alleen” hebben verlaten, op onderdelen zijn we onder de druk van „de minderheid” nog verder gegaan dan het program aangaf. Wat is dan concreet het ontbreken van de eenheid van beleid: iets irrationeels, iets wat met een nestgeur te maken heeft... of is het de aanpak, de politieke koers (lees daarover het rapport onder die naam, terwille van – het wordt haast retorisch – de minderheid uitgebracht)... of duidt de uitspraak „gebrek aan eenheid van beleid” gewoon aan, dat deze coalitie CDA-VVD er niet had mogen zijn, mitgaders het kabinet Van Agt en tenslotte dat dit kabinet in elk geval zijn volle rit niet mag uitzitten? Wanneer dit zo zou zijn – en in mijn onbegrip voor dit soort diepzinnigheden waag ik het te geloven – dan is alles eigenlijk heel simpel, vooral in de samenhang die er dan tussen het een en het ander bestaat. Zo gezien had dit verhaal dan ook wel korter kunnen zijn, hoewel de aktualiteit dat niet altijd toelaat.

Nu de vier groeperingen waaruit het CDA bestaat elkaar zo goed hebben kunnen vinden op hoofdpunten: op de principiële uitgangspunten, op de politieke overtuiging en straks wellicht weer op het politiek actieprogram, wat is er dan nog meer nodig in het beleid? Een monorail naar de PvdA (zelfs na 1973 en 1977), een stukje identiteitsbepaling van het CDA vanuit een ons vreemde stroming, hetzij van deze, hetzij van gene? Ik vrees dat voor sommigen de eenheid van beleid plotse-ling, als een donderslag bij heldere hemel, er zal zijn, wanneer het CDA een deel van zijn eigenheid zou prijsgeven... door niet geheel meer zichzelf te zijn, maar ten dele van een ander.

CHRISTELIJK HISTORISCHE VISIE

Tot nog toe is de CHU vrijwel het jongste persumoer gebleven. Wel werd ergens gesteld, dat de CHU de verdraagzaamheid hoog in het vaandel schrijft en dat daarom haar vertegenwoordigers wellicht niet gemakkelijk achter voorstellen tot verscherping van het fractiereglement zullen gaan staan. Dit is, vermoed ik, een juiste konstatering. De CHU is altijd een „open partij” geweest. De naam Unie zegt het al. Het ligt ons niet zo zeer om zelfs het politiek ge-

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter; A. Buntsma, drs. M. Smits, drs. A. J. van Dulst; Wm C. de Kruyf; D. Rebel; Drs. H. van Spanning; Drs. G. van Leijenhorst; Goveri Veldhuijzen en mevrouw E. Sleyser-Tegelaar

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema; Dr. E. Bleumink; Prof. Dr. J. W. van Hulst; Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES:
Postbus 33822
2503 BC 's Gravenhage

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van nieuwe abonnees, advertenties, adresveranderingen, weekblad:
Stichting „Uniepers”
Van Deventeriaan 49,
2271 TV Voorburg,
tel. 070-861520
(uitsluitend overdag)

Abonnementprijs f 30,- per jaar.
Vooruit te voldoen op postrekening 70154.
Voorburg t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U. Postbus 67
3770 AB Barneveld.
Telefoon (03420)-16141.

drag in strakke reglements-bepalingen vast te leggen. Daarbij speelt uiteraard ook onze staatsrechtelijke opvatting – de in verantwoordelijkheid uit te oefenen vrijheid van de volksvertegenwoordigers – een rol. In een fractie moet men daarom niettemin steeds de eenheid trachten te zoeken; de politieke moraliteit is daarbij van meer belang dan strenge regels die niet werkelijk binden.

Hoeveel vrijheid biedt het CDA? Het CDA zal er natuurlijk ook in de toekomst rekening mee moeten houden dat het CHU-ers in zijn midden heeft. Dat vraagt om een redelijke mate van vrijheid. Echter niet alleen omwille van de CHU, maar ook om zichzelf wil, zal dit het CDA op weg naar zijn intrinsieke eenheid ten goede komen. Wanneer de Unie – zoals ook trouwens in de afgelopen jaren gebleken is – daarin een samenbindende functie kan vervullen – wat overigens bij haar karakter past – dan zet zij deze traditie blijmoedig voort. Wat dat betreft kunnen wij tegen een stootje in een pluriform en tolerant CDA.

J. Kiers
penningmeester CHU

Laatste kans voor financiële bijdrage

Uw laatste kans voor een financiële bijdrage aan uw CHU! Nog slechts een aantal weken en dan zullen de drie moederpartijen ARP, CHU en KVP op zaterdag 11 oktober 1980 definitief het CDA gaan vormen. Ook als CHU menen wij dit niet ongemerkt voorbij te moeten laten gaan. Het zal u reeds bekend zijn om onze laatste algemene vergadering van zaterdag 13 september a.s. een beschei-

den feestelijk karakter te geven. Verder laten wij ten afscheid en ter herinnering het boekwerk over 72 jaar CHU verschijnen. Ook stellen wij het ons als eis onze inbreng in het CDA maximaal te laten worden, juist ook financieel. Het toch typisch eigene CHU geluid zal haar inbreng in het CDA moeten blijven houden. Door de drie politieke stromingen is het CDA ontstaan en door inbreng van de drie zal het kunnen uitgroeien.

Om dit alles te kunnen realiseren, ook geldelijk, zenden wij u nog éénmaal een accept-girokaart en verzoeken u voor onze CHU deze kaart van uw handtekening te voorzien en in te zenden. Het is uw laatste kans uw daadwerkelijke inbreng te leveren voor de CHU en op „waardevolle” wijze afscheid te nemen van uw CHU. Samen hopen wij een grote toekomst tegemoet te mogen gaan in het CDA onder Gods onmisbare zegen. Bij voorbaat mijn dank voor uw medewerking.

Bestuurstop CDA-Vrouwenberaad samengesteld

Deze dagen is de bestuurstop van het landelijk CDA-Vrouwenberaad samengesteld. In deze top hebben zitting mevrouw mr. H. Th. ten Hagen-Pot (voorzitter), mevrouw mr. M. Bellingwout-Roodenburg (vice-voorzitter), mevr. N. Zuideman-van Dijk (secretaris) en mevrouw J. J. M. A. Tacken-van Wessum (penningmeester).

In de bestuurstop zijn de vier politieke herkomsten van het CDA, te weten KVP, ARP, CHU en rechtstreekse leden, vertegenwoordigd. In het bestuur van het landelijk CDA-Vrouwenberaad worden nog elf bestuursleden opgenomen. Zij worden aange-wezen door de provinciale besturen.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR HIST UNIE, Wassenaarseweg 7
2596 BC 's Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad de Nederlander te zenden aan Bureau CHU Wassenaarseweg 7 2596 BC 's-Gravenhage Telefoon (070) 244516

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m. Het telefoonnummer van de De Savornin Lohmanstichting is 070-246791.

Jhr. mr. A. F. de Savornin Lohmanstichting 25 jaar

14 september 1955 –
14 september 1980

Nog juist op de valreep van de fusie – 11 oktober 1980 – gedenkt het Studiecentrum van de Christelijke-Historische Unie, de Jhr. Mr. A. F. de Savornin Lohmanstichting, het feit dat het 25 jaar geleden werd opgericht.

Passend ook in de reeks „Karakteristieken van de CHU” achtte het bestuur van de stichting het goed, in „de Nederlander” aandacht hieraan te wijden.

Veel van wat de Unie karakteriseerde vond ook zijn neerslag in het werk van de Jhr. Mr. A. F. de Savornin Lohmanstichting, veelal kortweg de Lohmanstichting genoemd. Tredend in het voetspoor van de grote naamgever van de stichting stempelde ook de persoon en werken van hem die decennia lang voorzitter was, dr. I. N. Th. Diepenhorst 1), ontwikkelingsgang, aard en wezen van de Lohmanstichting.

Oprichting

Het begon allemaal heel eenvoudig, zonder ophof:

Er woei een matige Zuidenwind, af en toe viel er wat regen en het was aan de kille kant buiten. Willem de Bruyn, rijksambtenaar, en Hendrik Beernink, gemeentesecretaris van Rijswijk (de ministersstaf nog in zijn ransel) hadden op die 14e september 1955 dan ook hun regenjassen aan, toen zij in Den Haag op weg waren naar de notaris.

In sobere ernst werd daar de acte verleden, waarmee de oprichting van de Jhr. Mr. A. F. de Savornin Lohmanstichting een feit was.

De Unie was een studiecetrum rijker en daarmee was dan tegemoetgekomen aan een reeds lang gekoesterde wens. De Unieraad van de CHU had een voorstel gedaan, de algemene vergadering van de partij had dit met instemming aangenomen en reeds op 1 februari 1955 had men in het Uniehuis aan de Wassenaarseweg nr. 7, de eerste bestuursvergadering van de nieuwe stichting gehouden, al zou de officiële notariële bekrachtiging pas later in dat jaar volgen.

Een reeds lang gekoesterde wens, ja, maar dat niet alleen. Het was ook noodzaak. Zoals in vele andere partijen het geval was, had ook de Unie sedert haar oprichting in 1908 bepaalde ontwikkelingen gekend.

Geschiedenis

Meer dan een halve eeuw vóór dat jaartal was bij de grondwetsherziening in 1848 het direct kiesrecht ingevoerd. Een belangrijk feit in de ontwikkeling van onze parlementaire democratie. De betekenis van de Staten-Generaal nam hierdoor zeer toe.

Even belangrijk, was ook de vooruitgang, de ruime toegankelijkheid van het onderwijs en de heel langzaam toenemende welstand, al bestond die langere tijd uit het uibannen van de ergste armoede. Pas toen kreeg het element van volksvertegenwoordiging echt gestalte; geleidelijk aan deden anderssoortige gekozenen hun intrede, werden ook partijbesturen bemand uit alle geleerden en kregen ook vele partijen hun karakter van volkspartij. De „kleine luyden” die Kuyper bezielde had en die hem bezielde, kregen zelf een stem. Een stem om te kiezen, een stem in het koor der gekozenen.

Parallel hieraan valt ook in de

ontwikkelingsgang van de maatschappij op het gebied van het politiek gebeuren een andere lijn te bespeuren. Was het zeker voor de eerste wereldoorlog en gedeeltelijk ook nog tussen 1918 en 1940 zó, dat de problemen van staatkunde te overzien waren, binnen de grenzen van het eigen land lagen, duidelijk als afzonderlijke vraagstukken, die stuk voor stuk en los van elkaar oplosbaar, gezien konden worden, geleidelijk aan was dat anders geworden. Geleidelijk aan leerde men (moest men leren) dat het landsbeleid eiste over de grenzen heen te zien, moest men ook erkennen dat het ene vraagstuk nauwe raakvlakken had met het andere, dat men niet in het ene beleidsterrein onbekommerd zijn gang kon gaan, zonder ongewenste reperkusies op aanpalende terreinen van overheidshandelen, uit te lokken. Allengs werd bijna het onmogelijke geëist van de politici en waren ook de „meest geschikte gekozenen” eigenlijk niet meer geschikt genoeg. De „generalist” van voorheen, de man die door afkomst, geboorte, ontwikkeling en kennis werd geacht op alle terreinen zijn mannetje te staan, zelfs hij moest vaak met de „natte vinger” gaan werken. Ook de nieuwe volksvertegenwoordiger, vaak in de politiek op een plaats terechtgekomen, waar juist hij met zijn specifieke inbreng (de landbouwer, de middenstander, de man uit het onderwijsveld) van nut kon zijn, moest het laten afweten als van hem beslissingen op andere terreinen werden gevraagd.

Hulp

Op dit punt ontstaat voor de partijen de noodzaak te hulp te schieten. Ook in „eigen huis” had men met allerlei ontwikkelingen te maken en schoot soms het partijkader te kort als het er om ging actief mede te werken bij de totstandkoming van een verantwoord politiek beleid. Allengs deden studiecetrumcommissies hun intrede, werden ad-hoc adviezen door de fracties gevraagd en gegeven door deskundigen uit het eigen bestand van leden en sympathisanten, kwam het ook in het eigen bestuur tot verantwoord standpuntbepaling door een zekere vormgeving van eigen studie, voorlichting en vormingswerk. Ook op dat gebied echter groei. Waar deze vorm van politieke arbeid eigenlijk niet goed in te passen viel in het eigenlijke meer organisatorische werk, het management van een partij, de verkiezings-

Dr. I. M. Th. Diepenhorst: „L'honnête homme vit contre son propre intérêt”. foto: copyright Hakeboom.

activiteiten, de contacten met de leden, de werving ervan, werd uitgezien naar een goed tehuis. Dit nu werd bij de een vroeger, bij de ander later gevonden in de oprichting van een eigen politiekwetenschappelijke stichting, los van de partij door eigen rechtspersoonlijkheid, eigen bestuur, eigen beheer en eigen beleid, doch nauw daarmee verbonden door uitgangstellingen, door de beginselen, waarop men zich in de arbeid grondde. Bovendien hadden vaak bestuursleden en/of fractieleden tevens zitting in het bestuur van de stichting, waardoor een zekere garantie voor een al te dissidente koers werd bezworen.

Tijdschrift

Voor de Unie kwam daar nog een apart probleem bij. De voorzitter van de Lohmanstichting, dr. I. N. Th. Diepenhorst omschreef het zelf in licht onderstatement als volgt „Tot nu toe is de CHU niet altijd even gelukkig geweest bij het uitgeven van haar persorganen”. Dat was juist. Men had gekend de partij-uitgave „Koningin en Vaderland” als CH weekblad. Men had in 1948 gepoogd een eigen C.H. dagblad „De Nieuwe Nederlander” van de grond te krijgen; een avontuur dat reeds in 1949 moest worden beëindigd. Er was een „C.H. Nederlander”. Er was een ledenblad voor CH-leden, dat „Binding” heette. Voor de tweede wereldoorlog waren in de uitgave „Tijdseinen” door de heren Röell en Van Niftrik, Geuze en anderen pogingen gedaan beschouwingen van behoorlijke diepgang regelmatig het licht te doen zien. Na de tweede wereldoorlog is het niet meer verschenen. Er was in 1955 duidelijk behoefte aan een orgaan, dat een principiële bezinning, een anderssoortige voorlichting vanuit C.H. beginselen kon geven. Diepgang, goed niveau, tal van terreinen van overheidshandelen door middel van beschouwingen van deskundige auteurs, onder de loupe nemen, was zo'n beetje de formule die men voor ogen had. Typerend voor het wezen van de Unie en de geest die de voorzitter van de Stichting bezielde waren zijn woorden bij het verschijnen van het eerste nummer van het blad, dat die leemte zou pogen te vullen, het CH-Tijdschrift „als het de glorie van de Unie is, dat binnen haar staatkundige verband een vrijheid heerst, die geen an-

dere politieke groepering biedt, dan dient in dit tijdschrift niet alleen een zuivere positieve verhouding tot andere partijen te worden nagestreefd, maar moeten ook alle schakeringen binnen de Unie zelf tot hun recht kunnen komen. Iedere eenzijdigheid, maar zeker ook onzijdigheid willen wij daarbij bewust vermijden. Ons aller uitgangspunt in de CHU, het Evangelie van Jezus Christus, achten wij belangrijker dan gedetailleerde punten van hedendaags staatkundig beleid, waarbij het onze taak blijft de consequentie van deze basis voor de actuele nationale en internationale politiek met elkaar uit te werken. Wij hopen daarbij iets te kunnen benaderen van de oprechtheid, bescheidenheid, liefde voor het oude, openheid voor het nieuwe en vroomheid van de strijder voor recht, waarheid en vrijheid bij de gratie Gods, van de stichter der C.H.U., de christen-staatsman Jhr. Mr. A. F. de Savornin Lohman”.)

Commissies

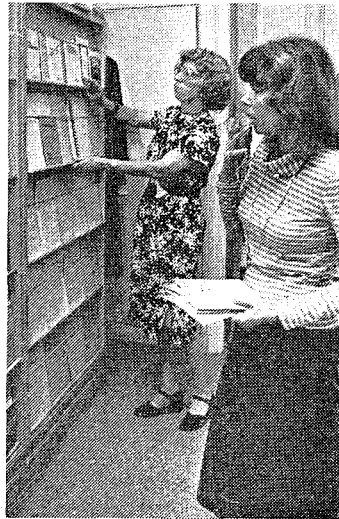
Dat eerste nummer het licht doen zien, was dan ook de eerste daad van de nieuwe stichting. Het blad regelmatig doen verschijnen met beschouwingen in bovenbedoelde geest, was zelfs enkele jaren lang de voornaamste activiteit van het nieuwe studiecetrum. Vanzelfsprekend kende ook de Unie haar studiecetrumcommissies, velen daarvan werkten ook na de oprichting van de Lohmanstichting, gewoon door; ook kende de partij ad hoc adviesbijeenkomsten voor de fractie en organiseerde men soms aparte conferenties over een bepaald thema (landbouwconferentie). Er bestond enige tijd zelfs een zekere aarzeling om dit geheel onder de vleugels van de nieuwe stichting te brengen. Het werk van deze groepen immers, vooral daar waar het uitmondde in een officieel bekrachtigd rapport was het spreken der partij. De nieuwe stichting onafhankelijk als zij was, kon slechts andersgeautoriseerde geluiden laten horen. De leiding van de partij vreesde niet zozeer voor de kwaliteit van het werk van de stichting; immers daarvoor bood het gekozen bestuur, de door hen zelf benoemde voorzitter, de banden vanuit dat bestuur met andere Unieorganen voldoende garantie, maar men vreesde meer de mogelijkheid van spreken met twee monden, moeilijkheden met bepaalde standpunten, blijkend uit rapporten, in de zo rijk geschakeerde Unie, waar het recht op het spreken naar eigen eer en geweten nooit vooraf gebonden door strikte partijdiscipline, een hoog en heilig goed was.

Allengs echter werd het de partij alleen al uit praktische gronden onmogelijk voldoende te beantwoorden aan de groeiende vraag naar studie, naar bezinning, advies en voorlichting op niveau. Men overwon de lichte aarzelingen die men had en geleidelijk aan ging men zelfs inzien dat juist de onafhankelijkheid van een stichting rijke mogelijkheden bood om daardoor, even onaf-

hankelijk van de „waan van de dag”, van de „te benauwde partijpolitieke drijfveren” de gewetensfunctie, die inhaerent behoort te zijn, aan het werk van een politiek wetenschappelijk instituut, uit te oefenen.

De stichting nam het commissiebestand van de partij over en van toen af aan ging het daarmee crescendo. Tot diep in de zestiger jaren kende men 20 tot 25 vaste commissies, bemand door deskundigen uit de partij of daarmee sympathiserend. Deze groepen droegen hun eigen voorzitter voor benoeming door het bestuur voor, kozen uit eigen midden secretaris en/of rapporteur, alles op vrijwillige basis. Het resultaat van hun werk werd het bestuur aangeboden dat al of niet tot uitgave kon besluiten. Het bestuur van de stichting publiceerde en bood het rapport tevens ter bespreking aan het partijbestuur aan. Andere groepen adviseerden de fracties, veelal mondeling in maandelijkse of tweemaandelijks bijeenkomsten het hele jaar door, doch frequenter nog ten tijde van de begrotingsbehandelingen. De verstandhouding met de fractieleden uit Eerste en Tweede Kamer was merendeels bijzonder goed. Men maakte dankbaar gebruik van het aangeboden arsenaal aan kennis en anderszijds voelden de deskundige adviseurs zich beter en directer bij het beleid betrokken dan op andere wijze mogelijk was. Beide groepen, fractieleden en deskundigen, respecteerden elkaars afzonderlijke verantwoordelijkheden. Langzaam aan groeide bij de stichting zelf de behoefte voor het management van dit geheel eigen beroepskrachten aan te trekken en kreeg de stichting een eigen bureau in het Uniehuis. De financiële arm-slag was niet groot, maar toch kon men, dank zij de vele vrijwillige hulp die men kreeg, geleidelijk aan meer grip op het bonte geheel krijgen en behalve de nodige hand- en spandiensten aan de commissies, ook inhoudelijk documenterend, coördinerend

Vervolg op pagina 5

Op het bureau van de Lohmanstichting: Links mevrouw E. Sleijsers-Tegeiaar, directeur van de stichting voor de kast met eigen publicaties van de Lohmanstichting, terwijl rechts mevrouw B. Sandberg-Stok, bureau-secretaresse, zich afvraagt waar ze de gezinsrapporten moet laten.

foto: copyright P. Senteur.

Vervolg van pagina 4

en waar nodig licht sturend, het werk begeleiden. Ook kon soms eigen werk van politiek wetenschappelijk karakter door het eigen bureau verricht worden.

Diepenhorst

Deze gehele ontwikkelingsgang, aard en wezen ervan waren ten diepste en ten nauwste verbonden aan de persoon van de eerste voorzitter van de stichting, dr. I. N. Th. Diepenhorst. Hij was voorzitter van 1955 tot 1963 en van 1965 tot aan zijn overlijden op 31 december 1975. In 1963 werd hij staatssecretaris van buitenlandse zaken. (Van 1963 tot 1965 was dr. J. W. de Pous voorzitter van de stichting). Erudiet mens, fijnzinnig christen, veelzijdig in zijn belangstelling, studieuze van huis-uit, typerend voor het beste in de Unie qua geestesadel, zijn de kwalificaties die bij Diepenhorst horen en waarmee hij poogde ook de arbeid van de stichting te bezielen. Voor hem had „christelijke politiek” pas betekenis, indien het christelijk beginsel alle handelen doordrenkte. Het dienstbaar zijn aan de ander stond voor hem daarin voorop. Waar op algemeen maatschappelijk terrein zijn lidmaatschap van de Rotary uiting gaf aan dat verlangen te komen tot een wezenlijke dienstbaarheid, zowel nationaal als internationaal, gaf zijn diepbeleeft religieusheid aan die dienstbaarheid de grondslag waarop zijns inziens christelijk politiek handelen gestoeld dient te zijn.

Ook Diepenhorst had zijn droom. Wars van uitbundige emotiona- liteit als hij was, uitte hij zich to- eens daarover als volgt. „Mis- schien zie ik de politiek te ab- stract-idealistisch, maar het zou toch eigenlijk normaal zijn als een Christen meer aandacht had voor de belangen van anderen, dan voor die van de eigen groep. „L'honnête homme vit contre son propre intérêt”. Een samen- leving van werkgevers, die aller- eerst bedacht zijn op het welzijn van consument en arbeiders, van landbouwers aan wie de re- creatie van de stedeling het meest ter harte gaat en van al- gemene verenigingen die pleiten voor het goed recht van chris- telijke organisaties en omge- keerd, om maar een paar wil- lekeurige voorbeelden te noe- men, is echter meer een visioen dan realiteit”.

In vele opzichten ook een man, die zijn tijd ver vooruit was, juist misschien door zijn wat afstan- delijke instelling. Man van weinig woorden, al waren die als ze ge- sproken werden meestal zodanig dat ze op zeer spirituele wijze juist de kern raakten. Zijn groot- ste interesse gold het grote ter- rein van de internationale poli- tiek, speciaal de intermenselijke relaties tussen de volkeren. Ook daarop echter een steeds terug- koppeling van optimale con- creetheid naar datgene wat voor hem de basis was van christelij- ke politiek. Hij was voorzitter van de Commissie Ontwikkelings- landen, die rapporteerde over „Medefinanciering particuliere ontwikkelingsprojecten” en „In- ternationale Arbeidsverdeling”.

Hoogst actueel als de behande- ling van de thema's tot op heden toe is, even tijdloos is ook hier Diepenhorst's credo: „Christelij- ke politiek zal in de wereld de hoop dienen wakker te houden op de mogelijkheid van een rechtvaardiger samenleving waarin vrede heerst. Ook in de internationale politiek zal er te- gen gewaakt moeten worden dat de specifieke inbreng van een christelijke benadering wordt ontkracht, doordat zij, die in de eerste plaats gehouden zijn deze bijdrage te leveren, zich kritiek- loos vereenzelvigen met de ge- vestigde machten en structuren van deze wereld”.

Toch schuwde hij ook een direct reageren op de actualiteit niet, zij het op eigen wijze. Onder de toch

hoogst eigentijdse titel „The morning after” schreef hij naar aanleiding van het uiteengaan van ARP en CHU bij de kabinetscrisis in 1965 zijn visie neer op het begrip verzuiling. „Samenwerking is volledige in- breng van het eigene, maar daarnaast eerlijk accepteren van het eigene van de ander.

Bezoek op het bureau van de Stichting:

Dr. H. van Spanning, beleidsmede- werker CDA Tweede Kamerfractie, in overleg met Mevrouw E. Sleijs- Tegelaar, directeur van de Loh- manstichting, die nog een telefo- nisch advies afhandelt.

foto: copyright P. Senteur.

Zo overheersen in het algemeen de gevaren van verzuiling de po- sitieve kanten daarvan, overal, waar het uitzicht op en de bele- ving van het geheel wordt be- lemmerd door invloed van de directe omgeving en de ontmoet- ting met de naaste wordt belem- merd. Steeds meer stuit ik daar- bij op de tekst uit Lucas 15: „Wie van u, die honderd schapen heeft en er één van verliest, laat niet de negen en negentig in de wildernis achter en gaat het ver- lorene zoeken, totdat hij het vindt”. Heeft in de opdracht de Hof te bouwen en te bewaren, bij ons het bewaren niet dikwijls een zwaarder accent gekregen dan het bouwen?”

Diepenhorst eindigt zijn artikel over het geschil tussen ARP en CHU door aan te halen uit de laatste briefwisseling in 1919 tussen Kuyper en De Savornin Lohman en besluit met de wo- rden „Op dezelfde voorname wij- ze kan ook nu „the morning af- ter” het begin blijken te zijn van een nieuwe dageraad.” Dageraad en avondrood waren voor Diepenhorst begrippen die beiden binnen het brede veld zij- ner belangstelling lagen. We- derom lang voor alom geschre- ven werd over euthanasie wijdde hij een artikel aan de „**kunst om op de rechte wijze te kunnen sterven**”, waarin hij aan het op- merkelijk revolutionaire van de eed van Hippocrates herinnert waarin óók staat „het nalaten van pogingen die ziekten te ge- nezen wier kwaal oppermachtig en dus ongeneeslijk is”. Hij ci- teert met instemming Buskes, als die opmerkt „dat de mens van tegenwoordig weinig kans krijgt zich op het sterven voor te bereiden. De waarheid over de komende dood wordt hem veelal onthouden en in de meeste ge- vallen worden hem zoveel ver- dovende middelen toegediend, dat hij sterft zonder het te we- ten”. Diepenhorst vraagt zich met Buskes af of „de wijze waar- op velen sterven – onbewust en zonder enige voorbereiding – niet armzalig en triest is, in we- zen een mens onwaardig?”

Diepenhorst stelt ook dat „het antwoord op de vraag naar de taak van de arts aan het sterfbed niet definitief en in alle omstan- digheden geldend kan zijn, niet door gebrek aan kennis of in- zicht, maar omdat het antwoord zal variëren, al naar gelang de mensen die het betreft, ver- schillend zijn”. Van Niftrik's woorden spreken hem zeer aan, als deze schrijft „De medische wetenschap is erop uit de dood altijd uit te stellen, ook als het mijn dood is, die zij uitstelt om mij dan na enkele jaren over te le- veren aan een anonieme dood, die helemaal niet meer mijn dood

is. Waarmee ik maar vragen wil: is er niet zoiets als mijn dood, een sterven dat met mijn leven gegeven is, een sterven dat ver- staan kan worden als afsluiting, als beëindiging, misschien zelfs als bekroning van mijn leven, zo- dat de dood ophoudt dat betreurenswaardig incident te zijn, waarmee de medische we- tenschap principieel niet re- kent?”

Samenwerking

Gezien de drijfveren die in wezen ten grondslag lagen aan zijn streven naar een christelijke poli- tiek die het gehele staatkundig leven doordrenkt, valt het niet te verwonderen dat Diepenhorst al vroeg leiding gaf aan het streven om te komen tot een nauwere samenwerking met andere we- tenschappelijke instituten. Ook hier zijn tijd vooruit leidde hij zijn – geenszins hierin onwillig – be- stuur tot het pogen goede con- tacten te leggen met de Kuyper- stichting van de ARP en het Centrum voor Staatkundige Vorming van de KVP deze te on- derbouwen en uit te doen groei- en tot gezamenlijke arbeid van hoog niveau.

In 1965 en eerder ondernam hij al pogingen in die richting, al moest hij toen nog enigszins teleurgesteld vaststellen dat men die noodzaak nog niet als zodanig onderkende. Een nood- zaak ook al omdat men nu een- maal door bundeling van de ar- beid zou kunnen komen tot een betere en effectievere politieke voorlichting. Niets heeft hem en zijn Stichting dan ook meer ver- heugd nog een aantal jaren ac- tief te mogen meewerken aan de sedert 1972 gestalte gekregen nauwe samenwerking van de drie CDA-wetenschappelijke in- stituten. In zijn functie als voor- zitter van de Jhr. Mr. A. F. de Savornin Lohmanstichting be- leefde hij veel genoeg aan de tweemaandelijks contacten met de collega-voorzitters van Kuyperstichting en Centrum voor Staatkundige Vorming. De har- monieuze wijze van samenwer- ken, de eenheid van geest als het er om ging in de arbeid van de stichtingen gezamenlijk vorm te geven aan dat wat wezenlijk telde, de wijdere armsglag die mogelijk was en het veelal ook mogen signaleren van goede resultaten in de vorm van gedegen rapporten, goede studiedagen en doeltreffende ad hoc advise- ringen, het waren allen dingen die zijn hart hadden en waarin hij zich verheugde. Maar nimmer ook hoefde Diepenhorst zich voor het werk van zijn eigen, door hem zelf als bescheiden gekenmerkte, stichting te scha- men. Met inderdaad bescheiden middelen, veelal gebrek aan beroepskrachten, maar ge- steund door velen, zowel mate- rieel in de vorm van grotere en kleinere donaties als geestelijk door de honoraire medewerking van velen, zagen goede rappor- ten het licht. Diepenhorst zelf heeft aan vele ervan persoonlijk meegewerkt. Een kleine op- somming ervan moge dit artikel over het verleden van de Loh- manstichting besluiten. In 1958 het zgn. Doorbraak- rapport, beschouwingen over de huidige plaats der CHU. In 1961 de „Spreiding van het we- tenschappelijk onderwijs”, in 1963 gevolgd door het eerste deel van de rapportenserie over „Nederlands taak inzake sa- menwerking met de ontwikkelingslanden”. In 1964 aandacht voor „Overheid en Humanisme”. In 1966 een be- langwekkende publicatie over de „herziening van het echt- scheidsrecht”. In 1967 werd gerapporteerd over „De bevolkingsontwikkeling”. Daar- na volgden nog het grootse werk met betrekking tot de Grondwetsherziening, vier rap- porten van een bij uitstek des- kundige commissie, gecomp- leteerd met een eindrapport (1969). „Kernreconstructies” in 1970 trok veel belangstelling op

Overzicht themanummers C.H. Tijdschrift

Het CH Tijdschrift gaf de vol- gende themanummers uit:

1956: Suriname; 1958: Plaats CHU; 1961: Autoriteit en Ma- joriteit; 1962: Kernwapens, Deltanummer; 1963: Ontwikkelingssamenwerking, Vrede en Veiligheid; 1964: Overheid en Humanisme, Verenigde Naties; 1965: Re- creatienummer; 1966: Tien jaar Lohmanstichting; 1967: Ontwikkelingssamenwerking; 1968: De Unie Onderweg; 1969: „Wel/niet zijn”, Weten- schappelijk onderwijs; 1970: De CHU: beleid en program; 1971: Europese veiligheid, De toekomst van de CHU; 1972: Ontwikkelingssamen-

werking en medefinanciering, Onderwijs en gelijke kansen; 1973: De toekomst van de CHU, CH bewindslieden 1908/1973, Christen-de- mocratische samenwerking; 1974: Provincie- en ge- meentebestuur, Staten- verkiezingen '74. In memo- riam dr. J. W. Beerekamp; 1976: Groen van Prinsterer- nummer; 1977: Tien jaar christen-democratische samenwerking, Heden, ver- leden en toekomst van CDA- studiewerk; 1978: Emancipa- tienummer, Zeventig jaar CHU, Molukker en Neder- lander; 1979: Nederland en het Vaticaan, Energiebeleid; en 1980: Politiebeleid.

het veld van stadsontwikkeling. In 1971: verscheen „Naar een veiligheidsbeleid nieuwe stijl”, in 1971 gevolgd door het dezer vocatus”, terwijl het in 1972 ge- publiceerde „Naar een integraal systeem van welzijnszorg” al onmiddellijk na het verschijnen in ambtelijke en politieke kringen veel aftrek vond.

CDA rapporten

Na 1972 verschenen geen eigen publikaties meer, doch – inge- volgd een besluit van Unieraad en partijraden van ARP en KVP – wel tal van gezamenlijke rap- porten van de drie weten- schappelijke instituten van CHU, ARP en KVP.

De reeks is groot, jaarlijks ver- schijnen 3 à 4 rapporten, waar- van velen sindsdien een beiang- rijke rol hebben gespeeld in de beleidsvorming van het CDA.

Wij noemen enkele van de be- kendste „opinievormers”. Vast recept is dan het steeds ter gele- genheid van de gemeent- raadverkiezingen verschijnen van een ontwerp-gemeente- program, waarvan dankbaar ge- bruik wordt gemaakt. Voor het eerst verschenen in 1973. In 1973 werd ook gepubliceerd een advies over collegevorming in gemeenteraden en provinciaie staten, immer nog een actueel probleem. In 1974 trokken sterk de aandacht het commentaar op de defensienota van het kabinet Den Uyl en de bodemlegger voor een nieuw denken over econo- misch beleid, de nota „Gerede Twijfel”. In 1975 kwam voor het eerst een bundel emancipatie- beschouwingen uit getiteld: „Samen op weg” en werd in de brochure „Plichten en per- spectieven” een sterke impuls gegeven in de richting van on- derbouwd CDA-denken.

In 1976 springt de omvangrijke nota „Samen verantwoordelijk voor het onderwijs” eruit; in 1977 werden de Europese ontwikke- lingen in het rapport „Europese Gemeenschap – impasse en perspectief” onder de loupe werden genomen. In 1978 werd met „Op het goede spoor” een waardevolle bijdrage aan het be- stuurlijk denken gegeven. In 1979 verleenden de stichtin- gen een handreiking aan de CDA-vrouwen door hun rapport „Het gezin: samenleven in ver- antwoordelijkheid” te publiceren, in vele opzichten een baanbre- kend werk. Eveneens in 1979 werd met „Euthanasie”, „Vrede en veiligheid” en „Agrarisch grondbeleid” op evenzovele wij- zen op uiterst verantwoorde wij- ze meegewerkt aan de tot- standkoming van een goed CDA-beleid.

Dit alles geschiedde vanaf sep- tember 1975 onder leiding van prof. dr. E. Bleumink, sindsdien voorzitter van het bestuur. Zich- zelf als „tussenpaus” karakteri- serend op de weg naar het ene CDA, zette hij het beleid van de stichting onverkort en onveran- derlijk voort zoals zijn voorgan- ger als voorzitter en het bestuur met hem dit als taak zagen.

De mensen

Tenslotte nog enkele woorden over het belangrijkste van het werk, namelijk de mensen die het deden. Een wetenschap- pelijk instituut is net als een ijsberg, het topje – het bureau – is zicht- baar voor de buitenwereld maar heel het omvangrijke werk van commissies, adviesorganen, deskundigenbestand werkt als het ware onzichtbaar en in stilte. Toch vormen die deskundigen de ruggesgraat. Hun kennis stel- len zij ter beschikking, hun vrij- willige inbreng, hun medewerken doet adviezen tot stand komen, maakt dat er rapporten kunnen verschijnen, geeft het beleid een verantwoorde onderbouwing. Het was nooit moeilijk genoeg deskundigen aan te trekken. Ook de Lohmanstichting kon putten uit het rijke arsenaal aan kennis en ervaring, dat in de Uniekring te vinden was. Kwalitatief was hun inbreng van hoog kaliber. Zonder overdrijven kan dit geillu- streerd worden door het feit dat sedert jaren geen C.H.-er tot ho- ge politieke ambten werd geroep- en (minister, staatsraad, staatssecretaris, partijvoorzitter etc. etc.) of in zijn levensbe- schrijving prijkte niet een aantal jaren voorzitter-, secretaris-, en lidmaatschap van een Lohman- commissie.

Ook was het steeds gebruik dat kamerleden van Eerste en Tweede Kamer adviserend lid van een commissie op hun spe- cifieke terrein werden, zodat ook hun namen de annalen van de Lohmanstichting sieren.

Allen noemen vergt nog vele pa- gina's, anoniem blijven zij dus hier, al willen wij deze anonimiteit niet grauw maar glanzend noe- men. Vanaf het begin in 1955 doorgaand tot op heden en hun werk voortzettend ook na 11 ok- tober 1980 is de Stichting hen allen grote dank verschuldigd. Dit hele verleden, kort in jaren wellicht, maar rijk aan herinne- ringen en vooral vruchtbaar door de geest van waaruit – en de wij- ze waarop – gewerkt kon wor- den, schenkt de Lohmanstich- ting thans ook de moed om in het ene nieuwe studiecentrum op te gaan. Ideëel is zij opgeladen met de beste Unietradities, brug- genbouwer zal zij blijven waar maar kan, steeds zoekend naar wat verbindt en niet aan- scherpend dat wat scheidt; diepgaand waar de wezenlijke betekenis van een beleid niet voldoende onderkend dreigt te worden, principieel zich fun- derend op hetgeen haar zo lang tot leidraad strekte.

E. Sleijsers-Tegelaar.

1) Voorzitter van 1955 tot 1963, wegens een staatssecretariaat Buitenlandse Zaken in het Kabi- net-Marijnen, opgevolgd door dr. J. W. de Pous. Wederom voor- zitter van 1965 tot 1975; overle- den 31 december 1975.
2) C.H.-Tijdschrift oktober 1955. E. Sleijsers-Tegelaar, geboren 1925; is vanaf 15 mei 1971 stafmedewerker/directeur van de Lohmanstichting en is redac- teur van „de Nederlander”.

Conference CDA

Op zaterdag 28 juli jongstleden is te Noordwijkerhout de Conference van het CDA gehouden. Met name is op deze bijeenkomst gesproken over de wijzigingen, welke aangebracht zouden kunnen worden in het Program van Uitgangspunten van het CDA. De tekst van het program, zoals het door de Conference werd vastgesteld, staat elders in dit nummer van het LedenContactBlad van de CHU „de Nedelander”. Verder kwamen onder meer aan de orde op de Conference de conceptstatuten van de stichting secretariaat CDA, de fusie van de gelieerde organisaties, het fusieprotocol statuten c.a., het fusieprotocol voor overgangsbepalingen, diverse reglementen en onvermogenbaarheid van functies. De beslissingen van de Conference over deze onderwerpen zijn:

CONCEPT-STATUTEN VAN DE STICHTING SECRETARIAAT CDA

De concept-statuten van de Stichting secretariaat CDA worden vastgesteld, met dien verstande dat artikel 2 gaat luiden: „Zij heeft de grondslag als vermeld in de statuten van het Christen-Democratisch Appel (hierna ook te noemen CDA)”. Naar aanleiding van artikel 12 van de concept-statuten wordt besloten dat het CDA-bestuur een brief zal doen uitgaan aan alle CDA-instanties en gelieerde instellingen van het CDA, waarin zal worden gewezen op de afspraken die zijn gemaakt ten aanzien van het aanvaarden van giften, schenkingen, etc.

FUSIE GELIEERDE ORGANISATIES

Na een korte toelichting van de heer De Leeuw, mw Bellingwout, de heer Schouten, de heer Bleumink en de heer Scheenstra over de fusiebesluitvorming van respectievelijk het CDJA, het CDA-Vrouwenberaad, het Kader- en Vormingswerk, het Wetenschappelijk Instituut en de Vereniging van Provincie- en Gemeentebestuurders, wordt besloten dat:

- de samenstelling van het Presidium van het CDA-Vrouwenberaad vóór 10 augustus a.s. bekend zal zijn.
- Ten aanzien van het Directorium van het Wetenschappelijk Instituut door het Presidium van het CDA binnen één week een zwaarwegend advies zal worden uitgebracht hetgeen door de instituten als bindend zal worden uitgelegd.

De heer Bleumink deelt namens de instituten mee, dat deze graag zouden zien dat de heer Steenkamp voorzitter wordt van het nieuwe Wetenschappelijk Instituut vanaf 11 oktober a.s.

Ontbindingsbesluit

De Algemene Vergadering van de CHU, die op zaterdag 13 september aanstaande te Ede wordt gehouden, dient zich uit te spreken over het besluit te fuseren met KVP en ARP en over de opheffing van de Christelijk-Historische Unie.

De tekst van het ontbindingsbesluit luidt:

De Algemene Vergadering van de CHU, in vergadering bijeen op 13 september 1980 te Ede, handelend op voet van artikel 68 van de Statuten van de Christelijk-Historische Unie, besluit op grond van het gestelde in het CDA-fusieprotocol met ingang

FUSIEPROTOCOL STATUTEN C.A.

Artikel 5 van de statuten. Besloten wordt in dit artikel tussen te voegen: „en niet Nederlander die Nederlands ingezetene is”. Met 16 stemmen vóór en 23 tegen wordt het voorstel van de Unie verworpen, inhoudende dat één minimum leeftijdsgrens moet worden ingevoerd.

Artikel 16 van de statuten. Geconstateerd wordt dat het instellen van Statenkringen facultatief moet zijn. Daarmede blijft de tekst van artikel 16 ongewijzigd.

Artikel 42 van de statuten. Besloten wordt dat artikel 42 als volgt gaat luiden: „Het bestuur van een Kamerkring kan op initiatief van en in overleg met gemeentelijke verbanden, regionale kringen in het leven roepen en daaraan bevoegdheden opdragen, met inachtneming van het ter zake bepaalde in het Huishoudelijk Reglement”.

Artikel 43 van de statuten. Geconstateerd wordt dat de Zuidelijke IJsselmeerpolders een regionaal verband kunnen vormen, zoals geformuleerd in het nieuwe artikel 42.

Aan de betrokkenen in de Zuidelijke IJsselmeerpolders wordt overgelaten onder welke Kamerkring zij willen vallen, nl. die van Amsterdam danwel die van Zwolle.

Artikel 55 van de statuten. Geconstateerd wordt dat het gegeven preadvies bij amendement 55.1. onjuist is. Gezien de ontwerp-tekst kan het gewest Twente geen „bijzondere afdeling” van het CDA worden. Het is namelijk niet een bij de wet ingesteld openbaar lichaam. Besloten wordt dat ook vertegenwoordigende instellingen als het gewest Twente binnen de partijstructuur de status kunnen hebben van bijzondere afdeling van het CDA.

Artikel 66 lid 6a van de statuten. Met 23 stemmen vóór en 27 stemmen tegen wordt het voor-

stel verworpen om de mogelijkheid te bieden dat er vervangers kunnen worden aangewezen voor de bestuursleden van het CDJA.

Met 38 stemmen vóór en 8 stemmen tegen wordt besloten dat de tekst van artikel 66 lid 6a gewijzigd wordt in:

„50 leden aangewezen door de jongerenorganisatie”.

Artikel 68 lid 8a van de statuten. Het voorstel om lid 8a van artikel 68 te wijzigen in:

„15 leden aangewezen door de jongerenorganisatie” wordt met 21 stemmen vóór tegen 25 stemmen tegen verworpen.

Artikel 118 tot en met 123 van de statuten. Het compromisvoorstel dat op 16 en 17 maart 1979 werd bereikt met betrekking tot het CDA-Vrouwenberaad, wordt met 39 stemmen vóór, 12 stemmen tegen en 5 onthoudingen opnieuw bevestigd. De artikelen 118 tot en met 123 van de statuten blijven daarmede ongewijzigd.

Artikel 183 van de statuten. Naar aanleiding van het voorstel om ook over te gaan tot het instellen van provinciale en lokale toetsingscommissies, wordt geconstateerd dat het beter is om eerst de landelijke toetsingscommissie een aantal jaren te laten functioneren om zo de mogelijke jurisprudentie te ontwikkelen. Op basis van die jurisprudentie kan naderhand worden bezien of ook op lagere niveau's de instelling en werkbaarheid van toetsingscommissies mogelijk is.

FUSIEPROTOCOL (OVERGANGSBEPALINGEN S.1 T/M S.9)

Meegedeeld wordt dat voor de lagere organen een nieuw artikel S.8. is geformuleerd dat onthefing verleent voor de incompatibiliteiten. Dit nieuwe artikel S.8. luidt als volgt:

„Met betrekking tot de per fusiedatum van kracht wordende statutaire en reglementaire bepalingen in artikel 181 voor leden van de respectievelijk Provinciale Staten van Gemeenteraden van al dan niet rechtstreeks gekozen inter-gemeentelijke en/of gewestraden, alsmede voor leden en/of kandidaten van deelgemeenten en wijkraden is van toepassing na afloop van de voorafgaand aan de fusiedatum aangevangen zittingsperiode”. Bovenvermeld nieuw artikel S.8. wordt door de vergadering overgenomen.

Het voorstel om de overgangsbepalingen aan te vullen met de bepaling dat CDA-leden die op de fusiedatum een politieke functie bekleden, deze behouden tot het einde van de zittingsperiode die voor de fusiedatum is ingegaan, wordt met 16 stemmen vóór en 35 stemmen tegen verworpen.

Artikel 12 reglement kandidaatstelling Tweede Kamer. Het voorstel om het verbod ten aanzien van voorkeursakties in een reglement vast te stellen dat het houden van voorkeursakties regelt, wordt met 12 stemmen vóór en 29 stemmen tegen verworpen.

Artikel 4 Huishoudelijk Reglement.

Het voorstel om in artikel 4 de zinsnede:

„Bij overtreding kan roeyement van een lid plaatsvinden” te schrappen wordt met 16 stemmen vóór en 28 stemmen tegen verworpen.

Artikel 2 reglement kandidaatstelling Tweede Kamer. Het voorstel bij de professionele vertegenwoordigende functies

de leeftijdsgrens van 65 jaar te laten vervallen, wordt met 17 stemmen vóór en 29 stemmen tegen verworpen.

Het voorstel om bij de niet-professionele vertegenwoordigende functies de leeftijdsgrens van 70 jaar te laten vervallen wordt met 21 stemmen vóór en 27 stemmen tegen verworpen.

Artikel 6 reglement kandidaatstelling Tweede Kamer. Besloten wordt het aan de verantwoordelijkheid van het nieuwe CDA-bestuur per 11 oktober a.s. over te laten in hoeverre zij de in artikel 6 geregelde stemming wil herbeziën, danwel heroverweging hiervan noodzakelijk acht.

Artikel 4 lid 3 reglement kandidaatstelling Eerste Kamer. Het voorstel om de vaststelling van de definitieve kandidatenlijst voor de Eerste Kamer een gezamenlijke verantwoordelijkheid te laten zijn van partijbestuur en statenfractie, wordt met 14 stemmen vóór en 36 stemmen tegen verworpen.

ONTHEFFINGSMOGELIJKHEID ONVERENIGBAARHEID LIDMAATSCHAP TWEDE KAMER MET LIDMAATSCHAP PRESIDIUM OF DAGELIJKS BESTUUR VAN HET CDA

Het voorstel van de Unie om geen ontheffingsmogelijkheid te verlenen aan de onverenigbaarheid van het lidmaatschap van de Tweede Kamer met het lidmaatschap van het Dagelijks Bestuur van het CDA wordt met 22 stemmen vóór, 27 stemmen tegen en 2 onthoudingen verworpen.

ONVERENIGBAARHEID LID DEELRAAD MET BESTUURSFUNCTIE NIET OP HETZELFDE NIVEAU.

Met 23 stemmen vóór en 20 stemmen tegen wordt besloten dat de onverenigbaarheid van lid van een deelraad met bestuursfuncties wordt geschrapt voor zover er geen sprake is van een functie op hetzelfde niveau.

ONVERENIGBAARHEID FUNKTIE VAN BURGEMEESTER OF WETHOUDER IN KLEINERE GEMEENTEN MET HET LIDMAATSCHAP VAN PROVINCIALE STATEN EN DAT VAN DE EERSTE KAMER

Met 11 stemmen vóór en 31 stemmen tegen wordt het voorstel verworpen om geen onverenigbaarheid te laten gelden van de functie van burgemeester of wethouder in kleine gemeenten met het lidmaatschap van Provinciale Staten en dat van de Eerste Kamer der Staten Generaal.

Artikel 9 standaardreglement Provinciale Afdeling en Kamerkring.

Besloten wordt dat het CDJA zelf haar vertegenwoordigers rechtstreeks aanwijst in besturen van Provinciale Afdelingen en Kamerkringen.

(Door dit besluit wordt een wijziging gebracht in artikel 9, lid 1 sub c van respectievelijk het ontwerp-standaardreglement Provinciale Afdeling CDA en het ontwerp-standaardreglement Kamerkring CDA).

Aan de Conference van het CDA te Noordwijkerhout namens deel:

Delegatie ARP

Aanwezig: H.A. de Boer, B. Krol, M. Paats, N. Schouten, P. Bukman, W.F. de Gaay Fortman, J. van Houwelingen, C. Bremmer, A.M. Oostlander, H.J. Walch, E. Wiersema, J.P. de Vos, J.G. van Rijn, W. de Kwaadsteniet, J.P. Versteeg, G. van den Berg.

Aan de abonnees op het Weekblad

Aan de abonnees op het christelijk-historische weekblad „de Nedelander” wordt meegedeeld, dat op vrijdag 5 september aanstaande het weekblad niet verschijnt. Het volgende nummer van het weekblad komt uit vrijdag 12 september. Dat wordt toegezonden aan de abonnees.

Afscheidsbijeenkomst Kamerkring Den Haag

De Kamerkring 's-Gravenhage van de CHU belegt op donderdag 25 september een afscheidsbijeenkomst voor haar leden in één der zalen van hotel Bel Air aan de Johan de Wittlaan in Den Haag, aanvang acht uur n.m.

Op deze avond halen jonkvrouw mr. C. W. I. Wittwaal van Stoetwegen, erelid van de Unie en de heer B. Bol, oud-wethouder en loco-burgemeester van Den Haag, herinneringen op uit de na-oorlogse jaren. Voorts zal mr. H. F. Westerveld, voorzitter van de CHJO - Den Haag, het geluid van de jongeren laten horen.

Na de pauze spreekt de minister van ruimtelijke ordening en volkshuisvesting, jonkheer drs. P. A. C. Beelaerts van Blokland (wiens vader na zijn pensionering als burgemeester van Barendrecht vele jaren lid was van onze kamerkring) over actuele politiek, daarbij terugblikkend naar de CHU en vooruitziend naar het CDA. Gaarne rekenen wij op een goede opkomst.

Wm C. de Kruijff, voorzitter.

DELEGATIE CHU

Aanwezig: L.M. van Leeuwen, mw H. Tegelaar-Boonacker (ged.), G.C. de Groot, A. Kaland, J.M. Boll, mw D.Y.W. de Graaff-Nauta, E. Bleumink, G. van Leijenhof, mw M. Bellingwout-Roodenburg, C.P. Heukels, O.W.A. Baron van Verschuer, S.J. Scheenstra, P.B.R. de Geus, J. Kiers, W. Aalders, mw. M. Boers.

DELEGATIE KVP

Aanwezig: P.H. van Zeil, G.J. Fleers, G.J. van der Top, H. Haenen, mw M.E. Chr. E. Nagel-Cornelissen, Heydra (later), mw Brandsma, drs. M. de Leng, M.A.M. Boersema, W.J.G. van de Camp, H. van der Broek, A.J.L. Wagenmakers, H.H.L.M. Pröpper, Bronkers, mw. A.C. van der Beld-Pott, W.L.M. Kortekaas.

DELEGATIE RECHTSTREEKSE LEDEN

Aanwezig: P.G. Kroeger, J. Hendriks, J. Pleumeekers, A. Postma, R.E.J.M. van den Toorn, A.H.A. Veenhof, E.F.B. Verwoert, G.H. Jonkers, M.B.M.J. van Vlijmen, drs. H. Glimmerven.

BOVENTALLIGE STEMHEBBENDE LEDEN VAN DE CONFERENCE

Aanwezig: P.A.J.M. Steenkamp, S. Faber, J.L. Janssen van Raay. **Afwezig:** mw. J.J.M.S. Leyten-de Wijkerslooth de Weerdesteyn.

ADVISERENDE LEDEN

Aanwezig: R.F.M. Lubbers, J.G.H. Krajenbrink, J.F. de Leeuw. **Afwezig:** F.A. Bibo, J.W. van Hulst.

Om een zinvol bestaan:

Zich verantwoordelijk weten voor elkaar

door: drs. R. F. M. Lubbers, voorzitter CDA-fractie in Tweede Kamer

Als men de bundel krantenknipsels doorbladert na verschijnen van ons concept-verkiezingsprogramma, dan gebiedt de eerlijkheid vast te stellen dat deze reacties gemengd en sterk uiteenlopend waren. Dat is op zich een goede zaak. Het zal de discussie activeren. Discussie die nu in onze eigen partij moet gaan plaatsvinden. Het gaat daarbij niet om de vraag hoe ons programma verschilt of overeenstemt met andere partij-programma's, eigenlijk ook niet om de vraag wat de verschillen zijn met het huidige kabinetsbeleid. Het gaat doorgewoond om de vraag waar wij zelf de komende jaren heen willen. Aan het concept-programma is weliswaar hard gewerkt, maar toch is het niet meer dan een voorzet.

De partij is nu aan het woord. Als men de huidige situatie in de samenleving vergelijkt met vroeger, dan is er ongetwijfeld veel bereikt. Bijvoorbeeld op het punt van gestructureerde solidariteit, van de ontplooiingsmogelijkheden van personen, van democratisering en vrijheid en ga zo maar door. Een zelfde zichtbare vooruitgang geldt ook heel duidelijk op het vlak van de welvaart.

EN TOCH IS ER VEEL MOEDELHOESHEID

Politieke recepten blijken dood te lopen; met goede bedoelingen gestarte wetten en structuren blijken nieuwe problemen op te roepen. Zo kent de democratisering als bij-effect besluiteloosheid.

Zo kennen de sociale verzekeringen als bij-effect sterk toegenomen uitstoot van mensen uit het arbeidsproces. Daarnaast blijft er machteloos elders; van bewapening tot ontwikkelingssamenwerking. Dit alles kan gemakkelijk leiden tot politieke moedeloosheid tot defaitisme. Bij alle prachtige welvaart en ontplooiingsmogelijkheden kan deze bacil ook de mens zelf in zijn individuele bestaan en in zijn persoonlijke omgeving gaan aantasten. Leidend tot een houding van „wat doet het ertoe”. Dwars tegen zo'n houding in hebben wij ons programma „Om een zinvol bestaan” genoemd. In zijn inleiding op het concept-programma schrijft prof. Franken: „Pas als wij beseffen dat de mensen er zijn voor God en voor

elkaar, zullen wij erin slagen om de nadruk te leggen op de relatie met de ander. De ander, die van ons een antwoord verwacht en mag verwachten. Dat is de diepere betekenis van „verantwoordelijkheid”.

Dit betekent dat de samenleving zo moet zijn ingericht, dat die mensen zich verantwoordelijk weten voor elkaar. Mede-leven vormt de zin van het bestaan: contact met elkaar, waaruit voortdurend respect blijkt, verdraagzaamheid, en zo nodig hulp.

Wanneer men deze fundamenteel sociale visie aanvaardt, dan tekent zich direct de verantwoordelijkheid van de overheid af, om daartoe voorwaarden en structuren te scheppen. Maar tegelijk ook de verantwoordelijkheid van iedere burger zelf om te leven en te werken vanuit diezelfde mentaliteit, het „antwoord willen geven” aan de ander. De ander in onze directe omgeving; maar ook de ander in Derde Wereld of Oostblok; ja, ook de ander die straks zal leven. Dat antwoord aan „de ander”, nu en hier in mijn directe omgeving, wordt sterk bepaald door persoonlijk gedrag. Het antwoord aan hen, verweg in plaats of tijd, zal veel sterker bepaald worden door de aanvaarding van structuren gericht op die verantwoordelijkheidsbeleving; of het nu gaat om energiebesparing of om afremming van de wapenwedloop.

Een „zinvol bestaan” in politieke zin vergt beide. De ene inspanning is ongeloofwaardig zonder de andere.

In het concept-programma zijn veel lijnen uit oude programma's doorgetrokken. Daarnaast zijn er accenten verlegd. De ondertitel spreekt over „nieuwe wegen”. Dat is nogal pretentief; maar het geeft in ieder geval de noodzaak aan om tal van zaken anders aan te pakken. Deze keuze spooit met het evangelie. Dat geeft ons immers steeds opnieuw inspiratie en gebod om dingen anders te gaan doen”.

PERSPECTIEF

Eén van de onmiddellijke kritieken op het programma was: is het wel realistisch? Welnu, in onze visie kan een programma niet meer dan een perspectief bieden. De invulling moet plaatsvinden door mensen en samenleving. Het verwachten van recepten van politici, in die zin dat bepaalde structuren of wetten als het ware technisch gegarandeerd de oplossingen geven, is een denkfout. De politiek is niet meer maar ook niet minder dan voorwaardenscheppend. In onze visie kan politiek alleen gestalte krijgen, als structuren en mentaliteit, wetten en gedrag van burgers op elkaar aansluiten, als het ware in elkaar grijpen.

Naast de noodzaak van vernieuwing, innovatie binnen een selectieve, zorgvuldige ontwikkeling, valt in het programma „Om een zinvol bestaan” het accent veel sterker op „sociale innovatie”, sociale vernieuwing. De ontplooiing van de mensen staat centraal. De vernieuwing ook van organen van menselijke samenleving, van onderneming tot gezondheidszorg. Wil die ontplooiing niet in gevaar komen, dan is er zowel de noodzaak tot matigen in de consumptie van een ieder, als de noodzaak dingen anders te gaan doen. Sociale innovatie vergt onbevangenheid, tegenover nieuwe aanpakken; en geen veroordelingen bij voorbaat.

Een van de wezenlijke vragen waar de programma-commissie voor stond was die van het al of niet willen scheppen van werkgelegenheid voor ieder die wil en kan werken. Het antwoord daarop was zeker niet vanzelfsprekend. Vastgesteld moet worden dat van onze bevolking een steeds groter deel wenst te werken. Is het dan „technisch” wel mogelijk voor al die mensen banen te verschaffen? En verder rees de vraag, is het wel de goede weg na te streven dat zovelen in het arbeidsproces betrokken worden?

De beantwoording van deze vraag is eigenlijk geen economische, maar een sociale (wellicht zelfs culturele). Uit sociaal-cultureel oogpunt is er alle aanleiding die ruimte te geven om in het werk te kunnen deelnemen. Naast het vrijwilligerswerk zal er veel behoefte zijn aan betaald werk. In feite verwachten wij dat jaarlijks anderhalf meer Nederlanders op zoek zijn naar betaald

werk. Dat is twee keer zoveel als de bevolkingsgroei. Dat kan natuurlijk niet altijd zo doorgaan. Het heeft alles te maken met de emancipatie, met kleinere en korterduurende gezinnen.

Er is alles voor te zeggen, parallel aan die verandering, in ons land de deeltijdarbeid sterk te bevorderen. Dat is met name zinvol voor werk, waarvoor gedurende langere tijd een overmaat aan werkzoekenden is, ook als deze slechts een deelinkomen oplevert. Gezien de huidige culturele patronen zullen dat nogal eens vrouwen zijn; maar dat hoeft natuurlijk niet. Juist als de werkende vrouw een normaal fenomeen is, zullen ook meer mannen (wat zien wij nu al niet bij studenten) voor deeltijdbanen in aanmerking komen.

Betekent deeltijdwerk een economische belasting in die zin van een lagere productiviteit door moeilijker organisatie van het werk? Wie zal het zeggen? Misschien is de winst door mindere ziekte en arbeidsverzuim wel groter.

ANDER ASPECT

Een ander aspect van sociale innovatie is de afremming van de instroom in de arbeidsongeschiktheidswetten, en zo mogelijk weer een zekere herinschakeling. Het staat wel vast dat een beleid waarbij arbeidsongeschikten overwegend een plaats behouden in het arbeidsproces, dit door een voorkeursbehandeling bij het vervullen van arbeidsplaatsen per man leidt tot een wat lagere productiviteit. Tegelijk echter zal het voor de samenleving als geheel winst betekenen; en economisch (vgl. het alternatief van sterk stijgende premies), en sociaal (vgl. het groeiende moedeloosheid bij inactieven en de ergernis bij actieven).

De kunst bij deze vorm van sociale innovatie is natuurlijk regels te ontwerpen waarbij „de last” per onderneming en institutie goed gespreid wordt.

Sleutel daarbij lijkt in de eerste plaats te zijn van het ontstaan van arbeidsongeschiktheid af te remmen door uitschakeling slechts in uiterste gevallen te aanvaarden. Een combinatie met deeltijdarbeid ligt hier overigens vaak voor de hand.

Weer een ander aspect van sociale innovatie is het om ten aanzien van jeugdigen de arbeidsmarkt principieel niet als markt te zien, maar er vanuit te gaan dat iedere jongere die uitkeringsge-

rechtigd is, daardoor ook de plicht heeft te werken.

Dit kan leiden tot verplichte omscholing; ook dit element van sociale innovatie zal goed doordacht moeten worden. Zijn er dan voldoende banen? Niemand weet hoe ziek ons bedrijfsleven is; in welk tempo bedrijven zullen afslanken en sluiten.

Economische modellen kunnen daar geen precies uitsluitsel over geven. Maar het is wel duidelijk dat arbeidskostenmatiging van enorme betekenis is om beter tegen het buitenland te kunnen concurreren; sluitingen te voorkomen, nieuwe uitbreidingen te bevorderen.

Voeg daaraan toe dat diezelfde inkomensmatiging het mogelijk maakt in de „maatschappelijke dienstverlening” meer mensen te laten werken. Een derde punt is de noodzaak ons bestedingenpatroon meer te richten op het binnenland; door ons inkomen verhoudingsgewijs meer te besteden bijvoorbeeld aan de bouw, die verhoudingsgewijs veel binnenlandse arbeidsplaatsen betekent, en minder aan te importeren consumptiegoederen.

Dit is natuurlijk geen uitputtende opsomming, maar het geeft wel aan dat een combinatie van technische en sociale innovatie, een vernieuwing van productie en consumptiepatronen nog veel mogelijkheden biedt.

GROEI

Dit alles is geen „groei om de groei” benadering.

Groei is niet meer en niet minder dan de uitkomst van de inzet van menselijke activiteit.

Als anderhalf procent meer Nederlanders per jaar meer werken dan leidt dit bij een hogere productiviteit per man of vrouw van 1 procent per jaar tot twee en een half procent nationale groei. Daarvan moet die samenleving echter een half procent afstaan aan de derde wereld wegens hogere prijzen voor vandaar te betrekken producten, dan zal er bovendien een half procent per jaar opzij gelegd moeten worden om de positie van de bedrijven weer te versterken.

Er blijft dan zegge en schrijve anderhalf procent over om meer te besteden. Maar dat moet verdeeld worden over jaarlijks anderhalf procent meer mensen in het arbeidsproces. Dan staan wij dus op de nullijn dooreengomen voor iedereen. Voeg daar aan toe dat allerlei salarisverhoudingen zullen moeten verschuiven, dan mag je verwachten dat grote groepen individueel zelfs negatief uit zullen komen.

Het CDA kiest zo voor een harde benadering.

Laten wij ons overigens goed realiseren dat arbeidsplaatsen er niet alleen via inkomensmatiging komen. Nogmaals: evenzeer zijn daar voor nodig vernieuwingen; in de bedrijven technisch en organisatorisch, op de arbeidsmarkt, in het sociaal verzekeringsstelsel, beloningsverhoudingen en ga zo maar door.

Hieruit vloeit ook rechtstreeks voort dat wij in ons programma wel een nationaal arbeidsplaatsenplan kunnen opnemen, maar dat dit op veel punten slechts een indicatief plan is. Het moet ingevuld worden door concreet beleid, ook van werknemers en werkgevers.

Die dragen voor de bovengenoemde punten grote verantwoordelijkheid.

Daartoe zijn ook nieuwe overeenkomsten van werknemers en werkgevers nodig.

Het geheugenverlies van Aantjes

door: drs. Gerard van Leijenhorst

In zijn artikel in Trouw van 22 augustus jl. onder de titel „De positie van de minderheden in het CDA”, achtte Wim Aantjes het van belang om ook nog even een staaltje CDA-historie rondom de abortus op te halen.

Het gaat om de kabinetsformatie van 1977. De teneur van dit onderdeel van zijn betoog is dat een aantal CDA-Tweede-Kamerleden die weinig inschikkelijkheid betoonden tegenover de PvdA, dit veel meer bleken te

hebben toen de VVD tijdens de formatie in het geding kwam. En dan komt het: „De abortusparagraaf in het regeerakkoord met de VVD was letterlijk hetzelfde als met de PvdA. De enige die ook toen nadrukkelijk zijn voorbehoud onverkort handhaafde was Andriessen”.

Ik betreur deze uitspraak, omdat deze niet alleen mij maar ook anderen ten onrechte in diskrediet brengt. Enige tijd geleden heeft men in het dagblad Trouw t.a.v. mij hetzelfde gesuggereerd, gelukkig is dit toen op mijn dringend verzoek nadat ik de onjuistheid met de stukken had aangetoond, teruggenomen.

Stel je voor: tegen abortus in een coalitie met de PvdA, een andere mening hierover in een coalitie met de VVD. Wim Aantjes lijdt aan geheugenverlies. Daarom had hij er beter aan gedaan de fractie-notulen van 23 november 1977 er nog eens op na te slaan. Belangwekkend is het dat in dit verslag t.a.v. Andriessen en mij letterlijk dezelfde conclusies getrokken worden. Onder beide namen lezen we — ik citeer: „Spreker handhaaft mitsdien het reeds op 22 september door hem gemaakte voorbehoud”.

Een aantal anderen, onder wie de collega's Van den Broek en Van Dijk, maakten onderscheid tussen de procedure die gevolgd

werd en de inhoud van het door de regering in te dienen wetsontwerp. Aanvaarding van de procedure betekende voor hen geen commitment met de inhoud van het wetsontwerp.

Vergelijking van het artikel van de heer Aantjes met de geboekstaafde notulen laat dus zien dat zijn bewijsvoering op uiterst gespannen voet staat met de werkelijkheid. Daardoor schiet hij in kracht aan argumentatie — ook m.b.t. de positie van de minderheden in het CDA — ernstig tekort.

* In september ging het om het regeerakkoord PvdA-CDA-D'66, in november om het regeerakkoord CDA-VVD.

Samenvatting concept- CDA-verkiezingsprogram „Om een zinvol bestaan”

Nederlandse samenleving in nieuwe richting ontwikkelen

De ernst van de problemen die in de komende parlementaire periode om een oplossing vragen wordt meer en meer onderkend. Er wordt naar nieuwe wegen gezocht in het besef dat diverse geijkte methoden geen soulaas meer bieden. Wij zullen moeten leren leven met minder materiële welvaart. De Nederlandse samenleving zal zich in een nieuwe richting moeten ontwikkelen. Het CDA richt zich daarbij op de normen van solidariteit en rechtvaardigheid, rentmeesterschap en gespreide verantwoordelijkheid. Het in dit program voorgestelde beleid wil zich daarop baseren. Zo hopen wij opnieuw ruimte te scheppen voor een zinvol bestaan.

CENTRALE PUNTEN UIT HET PROGRAM ZIJN

- Behoud en voor velen verschaffen van werkgelegenheid door de komende jaren voor ongeveer 300.000 mensen werk te scheppen, waaronder een herinschakeling van circa 120.000 arbeidsongeschikten.
- Voor 3 miljard aan impulsen voor woningbouw en stadsvernieuwing.
- 1 1/2 % van het nationaal inkomen voor de Nederlandse bijdrage aan de ontwikkelings samenwerking.
- Het fundamenteel behouden van ons stelsel van sociale zekerheid.
- Een krachtig accent op vrijwilligerswerk.

INTERNATIONALE SOLIDARITEIT

Nederland heeft een belangrijke taak bij de ontwikkeling van een rechtvaardiger internationale economische orde. Het zet zich in voor:

- een zo groot mogelijke toegankelijkheid voor de producten uit ontwikkelingslanden tot de markten van de ontwikkelde landen
- een actief beleid gericht op een betere internationale arbeidsverdeling
- een hervorming van het internationale geldstelsel zodat tegemoet gekomen wordt aan rechtvaardige verlangens van de ontwikkelingslanden
- opheffing van de schuldenlast van de arme landen (hulp in toenemende mate in de vorm van giften)
- gedragscodes voor de betrekkingen tussen regeringen en ondernemingen in ontwikkelingslanden.

De armste landen en groepen behouden prioriteit in de ontwikkelings samenwerking:

- meer aandacht voor platelandsontwikkeling en voedselproductie
- medeverantwoordelijkheid van de internationale gemeenschap voor de beschikbaarheid van energie voor de ontwikkelingslanden
- actief hulpverleningsbeleid met name gericht op de echte noodgebieden
- handhaving en waarmaken van onze ontwikkelingsinspanning
- de veelzijdigheid van de ontwikkeling wordt beklemtoond
- de rol van particuliere organisaties wordt waar nodig versterkt. Bij de evaluatie van de hulpverlening worden de hulpontvangers zo goed mogelijk ingeschakeld.

Het program bepleit versterking van bestaande gerechtelijke instanties, die toezien op naleving van de mensenrechten, en oprichting van nieuwe (o.a. in het kader van regionale organisaties).

Het beleid richt zich op de afschaffing van het apartheidsstelsel in Zuid-Afrika. Behalve

het veilig voortbestaan van de staat Israël dienen ook de staatkundige rechten van de Palestijnen te worden verzekerd.

SOCIAAL ECONOMISCH BELEID

De in de aanhef vermelde accenten in het voorgenomen beleid geven tevens aan, wat in de CDA-benadering de komende jaren minder prioriteit zal krijgen: de groei van onze inkomens. De hogere inkomensgroepen zullen, omdat zij de sterkste schouder hebben, de grootste bijdrage moeten leveren. Voor hen geldt een „economie van het genoeg”. Maar ook de laagste inkomensgroepen zullen met een, zij het geringere, inkomensdaling rekening moeten houden.

De CDA-commissie ontwikkelt een slagvaardig sociaal-economisch beleid, als gevolg waarvan een productiegroei van 2 1/2 procent gemiddeld per jaar mogelijk moet zijn. Dit betekent dat in feite slechts 1 1/2 procent voor de inkomensverdeling beschikbaar komt, aangezien 1 procent daarvan gereserveerd moet worden voor ruilvoetverlies en verruiming van de investeringsmogelijkheden van het bedrijfsleven. Deze 1 1/2 procent voor de inkomensverdeling gaat vrijwel geheel op aan de groei van het aantal inkomensstrekken per jaar met ongeveer 1,25 procent. De kwart procent die dan overblijft, wordt vervolgens geheel opgeslokt door de in 1 à 1 1/2 procent geschat moet worden. Een en ander leidt ertoe dat de CDA-berekeningen uitkomen op de volgende inkomensontwikkelingen:

- min 1/2 à 1 voor het minimum-niveau
- min 1 1/2 à min 2 voor het modale niveau
- min 3 à 3 1/2 voor de hogere inkomens.

Bij deze cijfers is het ontwerp-CDA-program ertoe uitgegaan dat het aandeel van de collectieve sector in het nationaal inkomen gestabiliseerd wordt. Toch wil het CDA-program in het overheidsbeleid een aantal prioriteiten realiseren met name in de sfeer van de woningbouw, de stadsvernieuwing, de ontwikkelings samenwerking en ook, in de onderwijsparagraaf, een relatief (ook financieel) zwaar accent op het beroepsonderwijs. De bouwplannen worden gefinancierd door een minder sterk laten stijgen van de stichtingskosten van nieuw te bouwen woningen, hetgeen tot soberder woningen kan leiden. Zo komt geld voor extra woningen beschikbaar (bijv.: geld voor 10 woningen nu, goed voor 11 woningen straks). Daarnaast zal het algemeen huurpeil per jaar met enkele procenten effectief meer moeten stijgen dan zonder dit extra bouwprogramma nodig zou zijn geweest. Een en ander mede het het oog op het behouden van de werkgelegenheid in deze belangrijke sector.

ARBEIDSMARKTBELEID

Het CDA wil zijn beleidsaccenten realiseren door een krachtig sociaal-economisch beleid te voeren met een zwaar accent op het ruimte geven aan nieuwe investeringen. Voorts moet een krachtig arbeidsmarktbeleid worden opgezet, dat onverantwoordelijke situaties van tienduizenden openstaande aanvragen, naast grote werkloosheid, metterdaad aanpakt. Het program spreekt in dit verband van een wet op de inschakeling van arbeid, waardoor:

- de werkgelegenheidskansen van bepaalde groepen in de samenleving, zoals vrouwen, jeugdigen, WAO-ers, langdurig werklozen, worden vergroot
- werkgevers verplicht kunnen worden, onder bepaalde voorwaarden en afhankelijk van de arbeidsmarktsituatie in bepaalde regio's, deze groepen bij voorrang boven anderen in dienst te nemen.

In het algemeen bepleit het program dat:

- van jongeren met name een grotere bereidheid tot aanvaarden van ander werk gevraagd mag worden dan van ouderen
- na drie maanden werkloosheid in beginsel een scholingsperiode begint
- accent wordt gelegd op arbeidstijdverkorting met daaraan gekoppeld een evenredige verlaging van het looninkomen
- deeltijdbanen bevorderd worden door het wegnemen van een aantal barrières die het parttime werken tot nu toe in de weg staan.

MEDEZEGGENSCHAP

Het ontwerp-program benadrukt voorts de noodzaak van een verdiepen van de medezeggenschap en medeverantwoordelijkheid van werknemers in ondernemingen, binnen bedrijfstakken en in regionaal verband.

Het program bepleit:

- dat meer dan thans binnen ondernemingen vraagstukken van werkgelegenheid, technologie, inkomensvorming en inkomensverhoudingen, arbeidsomstandigheden, in hun onderlinge samenhang aan de orde kunnen komen
- dat overwogen wordt het bestaande adviesrecht van de ondernemingsraad ten aanzien van belangrijke ondernemingsbeslissingen zoals dreigend massaal ontslag, overplaatsing van het bedrijf, algehele verandering van productiewijzen, om te zetten in medebeslissingsrecht
- een directe verkiezing van de leden van raden van commissarissen en wel een-derde door de werknemers van de onderneming, een-derde door de kapitaalverschaffers en de resterende een-derde door de aldus gekozen commissarissen gezamenlijk
- dat vooruitlopend hierop, het voorbereidend overleg tussen de ondernemingsraad en raad van commissarissen bij de benoeming van nieuwe commissarissen beter gestructureerd wordt
- het instellen van bedrijfstakoverleg, waarin naast kwesties als ontwikkeling van de werkgelegenheid en technologie, ook voorgenomen investerin-

Samenvatting ontwerp CDA-verkiezingsprogram

Op deze pagina's van „de Nederlander” wordt gepubliceerd de samenvatting van het ontwerp van het CDA-verkiezingsprogram 1981-1985.

gen aan de orde kunnen komen. In bedrijfstakken waar omvangrijke herstructureringsprocessen aan de orde zijn, wordt gedacht aan het melden van voorgenomen investeringen aan een college van vertrouwensmannen.

SOCIALE ZEKERHEID

Op het terrein van de sociale zekerheid bepleit het program:

- handhaving van koppeling van de sociale minima aan het wettelijk minimumloon. Terughoudendheid ten aanzien van de ontwikkeling van het wettelijk minimumloon is daarbij nodig
- een premiebetaling voor de arbeidsongeschiktheidswet per onderneming en/of bedrijfstak, die varieert, overeenkomstig de mate waarin gezonde arbeidsomstandigheden worden geschapen. Zodoende wordt een beleid gestimuleerd dat gericht is op het voorkomen van arbeidsongeschiktheid.
- een integratie van de werkloosheidsregelingen in één wettelijke regeling, evenals een reorganisatie van de uitvoeringsorganisatie van de sociale zekerheid.

BELASTINGEN

Op het terrein van de belastingen wordt:

- een studie bepleit naar de vraag of de sterk progressieve tarieven in de inkomstenbelasting over de hele linie verminderd kunnen worden, tezamen met het stroomlijnen en verminderen van de aftrekposten
- een inflatieneutrale belastingheffing voorgestaan
- het eigen woningbezit voor brede lagen van de bevolking beschermd. Daarom wordt rente-aftrek voor eigen (eerste) woningen tot in ieder geval een geïndexeerd hypothekbedrag van f 400.000,- gehandhaafd.
- gestreefd naar een gelijke behandeling van mannen en vrouwen die in vergelijkbare omstandigheden verkeren. Indien beide partners in een huwelijk (of duurzaam niet gehuwd samenlevenden) elk afzonderlijk meer dan f 30.000,- verdienen, dan wordt uit overwegingen van draagkracht van de minstverdienende het deel boven genoemde f 30.000,- opgeteld bij het inkomen van de meestverdienende, voor wat betreft de berekening van beider belastingverplichtingen.
- een nationaal spaarbeleid bepleit, waarvoor een reeks van voorstellen wordt gedaan.

ENERGIE

Het program wil:

- een meerjarenprogramma waarin het totale energiebeleid allereerst gericht op het zorgvuldig en doelmatig ge-

bruik van energie, beter tot zijn recht komt

- dat Nederland voor zijn aardgas prijzen bedingt die in overeenstemming zijn met de bijzonder aantrekkelijke eigenschappen van het aardgas
- dat ernst gemaakt wordt met het onderzoek naar de mogelijkheid van economische winning met nieuwe technieken van Nederlandse kolen
- dat in ons dichtbevolkte land nu geen verdere bouw van kerncentrales plaats moet vinden, in verband met de nog onopgeloste problemen rond de veiligheid van productie en opslag. Wel zal Nederland zijn kennis en kunde ten aanzien van mogelijkheden van kernenergie moeten vergroten.

Terzake het agrarisch grondbeleid bepleit het program een landbouwkundige toetsing van de vervreemding en verpachting van de grond, om aldus de vraag te beperken.

SOCIAAL-CULTURELE EN GEZONDHEIDSECTOR

Het welzijnsbeleid moet erop gericht zijn dat burgers verantwoordelijkheid kunnen dragen voor bestaande welzijnsvoorzieningen voor hun eigen welzijn en voor dat van anderen. In dat verband wordt bepleit:

- een wettelijk recht op onbetaald verlof voor een aantal met name genoemde vrijwillig verrichte bestuurstaken
- een wettelijke regeling voor deelname van groeperingen van leden of donateurs, medewerkers, cliënten of gebruikers in de bestuurscolleges van particuliere instellingen, met waarborgen voor de mogelijkheden voor de handhaving van karakter en identiteit van deze instellingen
- voorzover door de overheid bestuurd instellingen een gelijksoortige zelfstandigheid hebben als particuliere organisaties, worden deze instellingen omgevormd, zodat de betrokkenen een volwaardige medeverantwoordelijkheid kunnen dragen
- verruiming van de mogelijkheid om openbare scholen over te dragen aan door ouders te vormen vereniging of stichting
- bevordering van de totstandkoming van vrijwilligerscentrales
- dat adviserende en ondersteunende thuishulp (wijkverpleging e.d.) voor een ieder bereikbaar zijn
- dat beroepsbeoefenaars in de gezondheidszorg vertrouwd worden gemaakt met samenwerking met vrijwilligers
- wettelijke erkenning van elementaire rechten van gebruikers in de sector gezondheidszorg (vormen van inspraak, informatie, be-

Vervolg op pagina 9

Vervolg van pagina 8

scherming van de persoonlijke levenssfeer)
- bijstelling van het medisch tuchtrecht.

De overheid heeft een bijzondere zorg voor mensen die niet of moeilijk voor zichzelf kunnen opkomen, vooral als de samenleving in aandacht tekort schiet. Derhalve worden diverse maatregelen voorgesteld ten bate van ouderen en gehandicapten alsmede op het gebied van jeugd- en jongerenbeleid. Het beleid dient uit te gaan van een positieve waardering voor het bestaan van culturele minderheden.

De verdeling tussen verantwoordelijkheden tussen man en vrouw komt voor verandering in aanmerking. Ook in de praktijk moet immers tot uiting komen, dat zij in het maatschappelijk leven fundamenteel gelijkwaardig kunnen functioneren. Dit heeft niet alleen tot gevolg, dat de ontplooiingsmogelijkheden voor de vrouw toenemen, maar ook dat vrouw en man beiden de verantwoordelijkheid voor de gezinstaken en voor hun kinderen beter kunnen dragen. Samenwerken zal tot een meer verantwoorde samenleving, tot een meer zinvol bestaan voor alle groepen leiden.

Voor de beslissing over de toekomstige structuur en inhoud van de eerste fase van het voortgezet onderwijs, dient het noodzakelijke draagvlak in het onderwijs aanwezig te zijn. Daarvoor zijn nodig:

- een goede opzet en uitbouw van een evenwichtige informatievoorziening met betrekking tot de uitkomsten van de experimentele projecten met onder andere de midden-school
- intensief overleg met het georganiseerd onderwijs
- de totstandkoming van een van de overheid onafhankelijk adviesorgaan voor de beleidsadvies terzake.

Voor de tweede fase wordt naast het huidige HAVO/VWO gestreefd naar een twee- tot vierjarige MBO met een volle tijd en een deeltijdvariant.

In een nieuwe wet op de verzorgingsstructuur moet rekening worden gehouden met een geleidelijke toename van het aandeel van de rijksoverheid in de financiering van de schoolbegeleidingsdiensten tot 100%. In deze wet zal in het bijzonder rekening worden gehouden met de richtinggebonden positie van de landelijke pedagogische centra. Gepleit wordt voor de totstandkoming van een kaderwet op de wetenschapsbeoefening.

RUIMTELIJKE ORDENING, VOLKSHUISVESTING, VERKEER EN VERVOER

Aktief rentmeesterschap ten aanzien van het gebruik van de ruimte houdt in dat niet alleen de menselijke behoeften bepalend zijn, maar dat ook andere aspecten van de samenleving een waarde vertegenwoordigen, die evenzeer gerespecteerd, beschermd en ontwikkeld moet worden.

Ruimtelijk beleid moet mede dienstbaar zijn en blijven aan het verminderen van de regionale achterstanden en ongelijkheden op het gebied van de sociaal-economische ontwikkeling en het voorzieningsniveau. Handhaving van de eigen aard van de verschillende landsdelen en het elkaar aanvullend karakter van stad en platteland. Het milieubeleid moet in het ruimtelijk orderingsbeleid betrokken worden.

In dit verband wordt gepleit voor:

- handhaving van de hoge dichtheid van de bebouwing in de binnensteden
- nieuwe grootschalige bouwomstandigheden voor volkshuisvesting en werkgelegenheid, slechts daar waar

de infrastructuur reeds aanwezig is of op korte termijn kan worden gerealiseerd

- de niet-agrarische grondmarkt wordt geregeld met behulp van een voorkeursrecht van de gemeenten
- verruiming van onteigeningsmogelijkheden van grond in handen van projektontwikkelaars, bouwondernemingen etc.
- bevordering van milieuvriendelijke recreatie
- nieuwe, grote waterstaatkundige werken, zoals een eventuele inpoldering van de Markerwaard, worden in de komende periode niet aangevat
- een taakstellend milieubeleid moet gestalte krijgen via indicatieve meerjarenprogramma's
- afstemming van milieunormen op de zwakste elementen in de schepping (mensen met allergische aandoeningen, bedreigde planten en dieren)
- systematisch beleid terzake van huishoudelijk, industrieel en chemisch afval
- een Europese aanpak van grote vervuilingproblemen (ontwikkeling van een Europees rampenplan)

Een goede volkshuisvesting wordt als een eerste levensbehoefte en dus als een sociaal grondrecht erkend. Uit deze algemene erkenning volgt dat iedere rechthebbende een op dat primaat afgestemd deel van zijn inkomen daarvoor afzondert, dus meer voor zijn woning betaalt.

Het program bepleit:

- een jaarlijkse netto-uitbreiding van de woningvoorraad met 100.000 eenheden (d.w.z. een bouwproductie van 120.000 eenheden)
- bevordering van het eigen woningbezit, zowel bij nieuwbouw als stadsvernieuwing
- beheersing van de kwaliteitsontwikkeling met het oog op de betaalbaarheid
- versnelde uitvoering van de stadsvernieuwing. In de periode '81-'85 moet verdubbeling van het volume van het stadsvernieuwingdeel van het budget 1980 stapsgewijze en aansluitend bij de reële behoefte en uitvoeringscapaciteit worden bereikt
- uit een oogpunt van rechtvaardigheid moet de bestaande voorraad optimaal worden ingezet om te voorzien in de werkelijke volkshuisvestingsbehoefte
- het budget voor de woningverbetering, voorzover niet direct gekoppeld aan het stadsvernieuwingbudget, moet tenminste op het niveau van 1980 worden gehandhaafd
- versterking van het instrumentarium om voldoende onderhoud en aanpassing van de woningvoorraad aan de geldende eisen af te dwingen
- verbetering van het juridisch instrumentarium met betrekking tot de woonruimteverdeling, onder meer ter bestrijding van de leegstand.

Financiering van woningbouw en stadsvernieuwing zal, met een beroep op de bewonerssolidariteit, met name steunen op:

- verhoging van de woonlastenquote, waarbij de woonlastenquote in de periode '81-'85 geleidelijk stijgt van 11 tot 13 procent voor het minimum-inkomen, van 15 tot 18 procent voor het modaal-inkomen, enzovoorts
- daartoe wordt een extra huurverhoging van 5 procent 's jaars boven de jaarlijkse trendmatige huurverhoging doorgevoerd
- beperking van de kosten
- verhoging van het huurwaarde forfait, rekening houdend met de ontwikkeling van de kosten van de eigenaar.

De keuze voor een verantwoor-

delijke samenleving leidt tot een zo groot mogelijke inschakeling van de bevolking bij het beheer van de voorraad en bij de nieuwbouw.

Daarom wordt gepleit voor verplichte instelling van bewonerscommissies met reële bevoegdheden ten aanzien van het beheer. Daarbij moet worden gewaakt tegen discriminatoire aspecten bij de woningtoewijzing.

In het verkeers- en vervoersbeleid:

- valt de nadruk op een bevordering van het openbare en het niet-gemotoriseerde vervoer
- worden maatregelen ter bevordering van een selectief particulier autogebruik voorgesteld (parkeergelegenheid aan de rand van de steden en bij knooppunten van openbaar vervoer, carpoolingexperimenten, restrictief parkeerbeleid in de binnensteden, betere benutting van het taxivervoer). Ten aanzien van de belastingheffing moet het accent vallen op het gebruik, en niet op het bezit van de auto.

De belangrijke sociaal-economische functie van het goederenvervoer wordt erkend, extra aandacht bestaat voor de bereikbaarheid van de binnensteden.

Gepleit wordt voor een voortschrijdend meerjarenplan met betrekking tot de verkeersveiligheid:

- handhaving van de bestaande regels ten aanzien van de maximum snelheid
- verruiming van de wettelijke mogelijkheden voor het terugbrengen van de maximum snelheid in de bebouwde kom tot 30 km
- terughoudendheid ten aanzien van de aanleg van nieuwe wegen.

JUSTITIE EN BINNENLANDS BESTUUR

Willen de mensen verantwoordelijkheid voor zichzelf en voor hun medemens kunnen beleven, dan zal de overheid moeten bijsturen waar deze mogelijkheid door de macht van de een over de ander wordt gefrustreerd of waar mensen anderzijds worden belemmerd om hun verantwoordelijkheid te dragen. Vanuit dit gezichtspunt bevat het program voorstellen waardoor de verantwoordelijkheid die beide ouders voor een evenwichtige vorming en opvoeding van hun kinderen dragen, kan worden ondersteund. Tevens wordt gewezen op het feit dat jeugdigen geleidelijk toegroeien naar mondigheid. Een abrupte meerderjarigheids-grens kan daarom een belemmering vormen voor de ontwikkeling van de jeugdigen. Maatregelen worden voorgesteld ten bate van kwetsbare groepen, zoals alcohol- en drugverslaafden. De opsporing van handelaars in drugs krijgt hoge prioriteit bij het te voeren justitiële beleid.

Ten aanzien van de euthanasieproblematiek stelt het program dat de eerbied voor het menselijk leven ook in de laatste levensfase behoort te worden erkend. Stervenshulp zal daarom vooral levenshulp moeten zijn, dat wil zeggen hulp om dragelijk te leven. Wetswijziging op dit gebied is niet noodzakelijk. Andere elementen in de justitieparagraaf betreffen de instelling van het instituut van de executierechter, welke de ten uitvoerlegging van een straf gedurende de looptijd ervan op onafhankelijke wijze kan evalueren en eventueel wijzigen. In samenhang daarmee kan het gratierecht van de Kroon worden afgeschaft.

In verband met rechtsonzekerheid op het terrein van het stakingsrecht moet er een stakings-

code komen. Concrete richtlijnen worden daarvoor gegeven.

Ten aanzien van het binnenlands bestuur wordt uitgegaan van drie volwaardige bestuurslagen. Door decentralisatie van rijkstaken alsmede door het benadrukken van coördinerende, plannende en toezicht houdende taken ten opzichte van de gemeente, wordt de taak van de provincies uitgebreid. Parallel aan deze verandering van taken is een provinciale herindeling in een beperkt aantal gevallen noodzakelijk. De provincie Rijnmond moet met spoed tot stand worden gebracht. Bij de herziening van de Politiewet zal de provinciale organisatievorm worden aangehouden, zodat er één geïntegreerde Nederlandse politie-organisatie komt. Het beheer over een politiekorps in gemeenten met meer dan 25.000 inwoners wordt aan de burgemeesters opgedragen.

EUROPEES BELEID

De Europese samenwerking mag niet alleen een politieke of economische zaak zijn of een technocratische aangelegenheid worden. Het gaat om de bevordering van gemeenschappelijke waarden zoals democratie, rechtsstaat, solidariteit en emancipatie. Het program pleit voor een verbreding van het gemeenschapsbeleid op de terreinen van sociale politiek, milieupolitiek, consumentenbescherming, energiebeleid, monetair beleid, industriepolitiek en ontwikkelingsamenwerking. Dit wordt een onmisbare voorwaarde geacht voor de consolidatie van een gemeenschappelijke markt. Wat in het kader van de eenwording is bereikt moet worden behouden en versterkt. Verdieping en verbreding van de Europese samenwerking vereisen een doeltreffende besluitvorming. Nadruk wordt gelegd op het democratisch functioneren van de instellingen en op de rol van de Europese Commissie.

VEILIGHEIDSBELEID

Het CDA streeft naar het behoud van de westerse democratieën, mede door middel van de ter beschikking staande politieke organisaties zoals de VN en de NAVO. Het streven naar veiligheid moet onderworpen zijn aan normen welke verhinderen dat de politieke en militaire middelen

die daarbij worden toegepast op zichzelf de menselijke waardigheid in gevaar brengen. Beheersing en vermindering van de kernbepapening staan daarbij centraal. Nederland moet een creatieve en kritische bijdrage leveren aan de vorming van het NAVO-beleid. Gestreefd wordt naar:

- versterking en uitbreiding van vertrouwenwekkende maatregelen op politiek en militair terrein ter bevordering van de Europese veiligheid
- een striktere controle op de Nederlandse proliferatie-gevoelige nucleaire export
- een volledig verbod op kernproeven
- uitbreiding van kernwapenvrije zónes in de wereld
- Nederlandse initiatieven tot het sluiten van een verdrag om niet-nucleaire massavernietigingswapens en wapens met een langdurige nawerking op mens en milieu, of welke buitensporig lijden veroorzaken te verbieden.

De NAVO blijft voor de voorziene toekomst onmisbaar als instrument van oorlogsvoorkoming, ten dienste van de beheersing van crises en voor het bevorderen van vrede en veiligheid, alsmede voor de bescherming van de democratische en maatschappelijke waarden die in onze samenleving gelden. De Nederlandse NAVO-bijdrage blijft op peil.

De planvoorbereiding en de besluitvorming binnen de NAVO worden, met name voorzover het de eigen Nederlandse inbreng betreft, duidelijk door politieke controles en initiatieven beheerst. De NAVO benadrukt haar eigen taak op het gebied van de wapenbeheersing en vermindering door de gecoördineerde aanpak daarvan te bevorderen.

Bij de keuze van de militaire middelen wordt het accent op de conventionele wapenbeheersing gelegd.

Ten aanzien van de nucleaire middellange afstandswapens houdt Nederland vast aan zijn binnen de NAVO gemaakte voorbehoud. Nederland zet zich krachtig in voor ratificatie van het SALT-II Verdrag, alsmede voor een voortzetting van de SALT-proces met optimale inschakeling van de Europese bondgenoten.

Aan de bestuursleden van de CH-Kiesverenigingen

Herinneringen aan de Unie waarin we ons thuis voelden.

De eerste kiesverenigingen zonden hun bestellingen al in. U weet, de vorige keer werd er op gewezen hoe onze kiesverenigingen, die nog wat overtollige geldmiddelen hebben, hun trouwe leden een waardevol geschenk kunnen aanbieden. Welnu, de eerste bestellingen komen op het Uniebureau al binnen. Was die van uw kiesvereniging daar al bij?

U kent de inhoud: Al vele maanden hebt u in de Nederlandse reeks CH-karakteristieken kunnen lezen. Alle tezamen en nog heel wat meer zal gebundeld worden in een waardevol boekwerk: De Unie waarin we ons thuis voelden.

Een twintigtal scribenten belicht ieder voor zich een bepaald facet of tijdperk van de Unie. Zo worden flinke brokken uit de geschiedenis van onze Unie op aantrekkelijke wijze vastgelegd. Met flink wat foto's en illustraties.

De leden van de Unie die tevens **abonnee** op de Nederlandse zijn, ontvangen dit boek **gratis** thuis. Ieder ander kan het bemachtigen door een bedrag van f 8,- (nl. f 5,- intekenprijs voor het boek en f 3,- verzendkosten) over te maken op giro 45015 van de Stichting Uniewerfonds te 's Gravenhage.

Maar let wel: zolang de voorraad strekt.

Kiesverenigingen, hebt u nog overtollig geld in kas? Laat dan nu vast een aantal ex. tegen bovengenoemde voorintekenprijs reserveren. Laat u het ons snel weten?

Notulen Algemene Vergadering 1980 van de CHU

De notulen van de Algemene Vergadering van de Christelijk-Historische Unie, gehouden op zaterdag 10 mei 1980 in „De Doelen” te Rotterdam, luiden als volgt:

Opening en rede unievoor- zitter

De Unievoor- zitter, dr. L. M. van Leeuwen, verzoekt de aanwezigen samen te zingen lied nr. 444, de verzen 1 t/m 3 („Grote God, wij loven U”) en gaat na schriftlezing (Psalm 121: „Ik hef mijn ogen op naar de bergen”) voor in gebed.

In aansluiting daarop spreekt de voorzitter de openings- rede uit waarin o.m. gezegd wordt dat de plaats van de vergadering, Rotterdam, gekozen is als een soort symbool omdat het vandaag precies 40 jaar geleden is dat de legers van het nationaal-socialistische Duitsland ons vaderland overvielen.

De heer Van Leeuwen herinnert aan de dodenherdenking op de 4e en de viering van de bevrijding op de 5e mei jl. en zegt dat wij op 30 april 1980 hebben kunnen constateren dat ons land nog altijd veel waarden hoog houdt. De inhuldiging van Koningin Beatrix werd een hoogtepunt in de moderne geschiedenis.

„Wij namen als volk afscheid van een Koningin, die op grootse wijze inhoud gaf aan de bindende taak van een Koningin. Wij hebben een nieuwe Koningin mogen begroeten, die het aandurfde in haar eerste officiële toespraak een eigen persoonlijke mening tot uitdrukking te brengen.”

Vervolgens spreekt de voorzitter zijn bewondering uit voor de wijze, waarop onze nieuwe vorstin haar persoonlijke geloofsbeleving tot uitdrukking bracht en stelt dat wij diep dankbaar mogen zijn voor deze Koningin. Deze uitspraak wordt gevolgd door een voorstel om telegrammen te verzenden aan zowel Prinses Juliana als aan Koningin Beatrix.

De vergadering keurt door middel van een warm applaus dit voorstel goed.

In het vervolg van zijn rede gaat de heer Van Leeuwen in op de ontsiering van de feestdag o.a. met de woorden: „Stadsbestuur van Amsterdam en de Nederlandse regering hebben de absolute plicht de politie alle steun in woord en daad te geven, teneinde de politie in staat te stellen zijn taak goed te verrichten. Ik wil op deze plaats hulde brengen aan alle

politiemensen, die op 30 april de onlusten in Amsterdam in de hand wisten te houden. Mogen de gewonden van die dag een voorspoedig herstel krijgen!”

Spreker behandelt vervolgens het gewone „politieke gebeuren” en noemt daarvan een zekere handhaving van de aftrekbaarheid van rente op hypothecaire leningen (vastlegging van een plafond op maximaal 400.000 à 500.000 gulden in het CDA-programma); uitspraken van een aantal politici (V/d Spek, Wiegel, Smit-Kroes en De Korte, waarbij geen mensen van de PvdA omdat je de laatste tijd zo weinig van ze hoort); het nieuwe CDA-programma; het beschikbaar zijn van minister-president Van Agt als CDA-lijsttrekker; de brute inval van Sovjet-Rusland in Afghanistan; boycot van de Olympische Spelen; de gijzeling van vijftig Amerikaanse staatsburgers in Iran; de plicht dat wij ons zonder aarzeling aan de kant van de Amerikanen opstellen en de terechte zekere bevriezing van inkomens in Nederland.

Tenslotte besluit de voorzitter zijn rede als volgt: „Een kenmerk van de politiek van de drie partijen, die het CDA vormen, is altijd geweest, dat men dwars door rangen en standen heen mensen kon binden. Dat kon en kan dankzij het feit, dat de basis van ons politiek denken en doen gevonden wordt in het Evangelie. Daarom treffen zovelen in ons land elkaar op dezelfde golflengte en dat is de golflengte, bepaald door Gods Woord. Ik ben ervan overtuigd, dat deze hoogste inspiratiebron ons als Christen-Democraten in staat zal stellen eerlijke politiek te bedrijven, die nu en in de toekomst voor velen herkenbaar zal zijn en zal blijven. In de overtuiging, dat wij op de goede weg zijn open ik deze laatste algemene vergadering van onze CHU.”

Hierna volgen enige woorden van blijdschap over de goede opkomst en van welkom tot de aanwezigen waarvan – thans en naderhand – met name genoemd worden: de Staatssecretarissen mevr. mr E. A. Haars en drs. D. F. van der Mei, de vice-voorzitter van het CDA mr J. L. Janssen van Raay, het erelid mr dr J. van Bruggen, de voorzitter van de CDA-programma commissie prof. dr mr H. Franken en het lid van deze commissie ir N. Buysert, minister mr W. Scholten, oud-voorzitter drs A. D. W. Tilanus en de afgevaardigde van de VVD de heer J. P. van der Meulen.

Voorts wordt meegedeeld dat de secretaris van de CHU, drs M. Smits, met ingang van 1 juni benoemd is tot algemeen secretaris van het CDA.

Toespraak vice-voorzitter van de CDA-Tweede Kamerfractie, drs G. van Leijenhorst

De heer Van Leijenhorst verontschuldigt de voorzitter van de CDA-Tweede Kamerfractie, drs R. F. M. Lubbers die vanwege een reeds lang lopende afspraak niet aanwezig kan zijn en zegt daarna dat de CHU thans balanceert tussen haar eigen bestaan en haar voortbestaan binnen het CDA, zij het dan op onzichtbare wijze. Politiek gezien is het CDA praktisch al een feit geworden. Twijfel over de definitieve totstandkoming over een half jaar kan er feitelijk niet meer bestaan. Spreker stelt dat men opgemerkt zal hebben dat er vanuit Den Haag wel eens wat tegenwind geweest is en op essentiële punten, zoals de kernbepaling bijvoorbeeld, is er storm geweest in de fractie die niet binnen de vier muren is gebleven. Van wezenlijke betekenis met de voortgang van het CDA is dit niet geweest. Onze 10 CHU-vertegenwoordigers binnen de fractie vormen vanuit de geest, die de CHU altijd heeft gekenmerkt, een samenbindend element in de fractie. Na deze en andere inleidende woorden betreden we (met de spreker) het terrein van de Haagse politiek en komen achtereenvolgens aan de orde:

- de sociaal-economische sector (er is zich in onze verzorgingsstaat een fundamentele misslag aan het openbaren waarna voorbeelden volgen van desolate toestanden op de arbeidsmarkt);
- stoutmoedige ingrepen van het kabinet Van Agt (extra ombuigingen in de rijksbegroting en overdrachtsuitgaven zijnde 3 miljard gulden);
- huidige situatie op de woningmarkt (o.a. hoge rentestand);
- consumptieverleendrift (hoger willen springen dan de stok lang is, bedrijfsleven leegzuigen);
- belastingfraude (van hen die in de gelegenheid waren te frauderen deden 2 van de 3 dit daadwerkelijk);
- abortusprobleem memorie van antwoord op het voorlopig verslag van het wetsontwerp Ginjaar-De

Ruiter met gemengde gevoelens ontvangen, we worden voor een zeer principiële keus gesteld, het gaat nog steeds over een zaak van leven en dood en daarom is deze zaak uiterst fundamenteel in onze rechtsorde);

- gebeurtenissen in het buitenland (dood van Tito, toestand in Iran, Israël en de PLO, de Europese Gemeenschap verkeert thans in een crisissituatie).

In het laatste gedeelte van zijn toespraak stelt de spreker nogal wat sombere woorden gesproken te hebben met betrekking tot de aan de orde gestelde vraagstukken. Toch is het een vreugde om vanuit de grondslag van het CDA politiek te bedrijven. In de vormgeving van de samenleving wil het CDA vanuit dit uitgangspunt aandacht blijven geven aan de zwakke, veraf en dichterbij.

Ook op andere fronten is het CDA actief, in willekeurige volgorde: terugdringing van de kernbepaling; het zoeken naar nieuwe onderwijsvormen; verbetering van ons leefklimaat.

De heer Van Leijenhorst besluit zijn toespraak met de volgende woorden: „Christelijke politiek kan teveel pretenties hebben. Dat ligt dan meestal aan onszelf. Men kan zo radicaal zijn, dat men als het ware boven de werkelijkheid gaat staan. In deze gebroken wereld, waarin alleen maar zondige beperkte mensen bestaan kan een flinke dosis bezonnenheid geen kwaad. Wanneer het hart van het evangelie ons maar verbindt.

De dagen, die achter ons liggen – we denken hierbij met name aan 30 april en 5 mei – hebben ook de politieke werkelijkheid opnieuw in een nieuw perspectief geplaatst. 4 en 5 mei deden ons gedenken.

Wat hebben we na 35 jaar veel ontvangen. Zijn we er ook werkelijk gelukkiger door geworden?

Zo niet, dan past ons nader onderzoek.

30 april: Een onvergetelijke dag. De woorden van onze nieuwe Koningin waren hartverwarmend, wel het meest door de openhartige wijze, waarop zij uitdrukking gaf aan haar geloof.

Velen in ons land hebben dit ervaren als een grote steun. Ik wil me daar bijzonder graag onder scharen.

Mijn schild en de betrouwen. Zijt Gij o God mijn Heer ...

Wanneer onze vorstin zich zo onomwonden uitspreekt, moet dit dan voor ons, ook in de politiek, geen moedige aansporing zijn om vanuit dat vertrouwen werkzaam te zijn?”

Notulen Algemene Vergadering 1979 en jaarverslag secretaris

De notulen van de Algemene Vergadering van de CHU, gehouden op 19 mei 1979 te Zutphen en het Jaarverslag over 1979 van de secretaris worden zonder opmerkingen en met dank aan de secretaris met algemene stemmen goedgekeurd.

Financieel verslag over 1979

De voorzitter van de Financiële Commissie van de CHU, mr L. W. Sluiterman van Loo, constateert met genoegen dat de CHU financieel gezond zal overgaan naar het CDA en gaat in op enkele detailpunten van het verslag waarna tenslotte de conclusie volgt dat de Financiële Commissie zich verenigt met de jaarstukken van penningmeester en accountant en eens te meer haar waardering uitspreekt voor het capabele beleid van de penningmeester, voor de goede werken van het CHU-bureau en de constructieve inzet van de accountant.

De penningmeester, de heer J. Kiers, deelt mede dat het batig saldo van f 180.628,34 dat genoemd is in de voorlopige rekening van baten en lasten over het jaar 1979 in werkelijkheid wordt f 203.229,20.

Het financieel verslag wordt met algemene stemmen goedgekeurd.

Delegatie aan Unieraad

Delegatie aan de Unieraad, inzake:

- a. vaststelling program van uitgangspunten;
- b. aanwijzing plaatsvervangende leden (in verband met fusie) voor CDA-dagelijks bestuur, Partijbestuur, Partijraad en Congres,
- c. beslissingen over de financiële en personele CHU-inbreng per fusiedatum,
- d. aanwijzen leden CDA-college van bindend adviseurs,

wordt na een korte toelichting van de Unievoor- zitter met algemene stemmen goedgekeurd.

Toespraak voorzitter CDA-Eerste Kamerfractie, prof dr J. W. van Hulst

De heer Van Hulst zegt dat deze morgen een wekker hem uit zijn slaap scheurde: opstaan, de CHU wacht in Rotterdam! Precies 40 jaar geleden vernielde een andere wekker zijn slaap, het fabrieksmerk daarvan was Messerschmidt en het geratel was het bombardement op de Amsterdamse luchthaven.

Vandaag 40 jaar geleden kreeg Nederland de rekening gepresenteerd voor een jarenlange mondjesmaat behartiging van zijn defensie.

Spreker stelt dat het destijds aan waarschuwing niet ontbroken had en noemt een brief van Karl Barth aan zijn Praagse collega Hromadka waarover in Nederland van de kansels werd verkondigd, dat Karl Barth nu z'n ware aard had laten zien: de aard van een demon!

Het bloed van ontelbare miljoenen, waarbij 7 miljoen Jo-

Vervolg van pagina 10

den, heeft moeten vloeien, alvorens wij erkenden, dat de strijd tegen Hitler gelijk stond met de strijd tegen duivelse machten.

De heer Van Hulst zegt daarna dat hetgeen hij gezegd heeft geen oproep is tot militarisme, het is niet meer, maar ook niet minder dan een oproep tot waakzaamheid. Afghanistan is absoluut niet de laatste territoriale eis van het Kremlin. Daarna worden de Olympische Spelen in Moskou genoemd waarover o.a. gezegd wordt dat elke atleet die straks naar Moskou gaat, zich terdege realiseren moet, dat in het Kremlin de plannen klaar kunnen liggen, om zijn of haar land als een dief in de nacht binnen te vallen.

Spreker vervolgt met een strikt persoonlijk woord. Het is nu meer dan 50 jaar geleden dat hij lid werd van de CHU die hem thans 24 jaar in de Eerste Kamer gehandhaafd heeft. Talloze malen heeft hij als voorzitter van de CHU-fractie, als dito van de CDA-fractie, op de unieke zomerconferenties van de CHU en op niet meer te tellen spreekbeurten in het land het woord gevoerd. Hij weet dat zijn wijze van zeggen wel eens afwijkt van het patroon dat in het politieke leven gebruikelijk is, wat samen hangt met zijn persoonlijkheid, de neiging om problemen waar velen zo zwaar aan tillen, door enige humor te relativeren.

Vandaar dank aan de CHU, dat zij hem het recht heeft gegeven zichzelf te zijn. De heer Van Hulst is het CDA van harte toegedaan doch geeft nochtans de verzekering, dat men in het CDA in elke speech die hij daar zal houden zal herkennen dat hij zijn CHU-hart in het CDA heeft ingedragen. „Want ik ben en blijf een kind van u”!

In het vervolg van de toespraak zet spreker zich af tegen de werkgroep „Niet bij brood alleen” (voornamelijk bestaande uit broodetende profeten) en zegt dat onder bepaalde scherp omschreven voorwaarden het CDA in de toekomst met de PvdA een acceptabele regering kan vormen. Het irriteert hem echter in hoge mate wanneer gesproken wordt over een tweede kabinet-Den Uyl omdat hij er vanuit gaat dat straks, door de uitspraak van de kiezers, het CDA de grootste partij zal worden.

In dat geval ziet hij Den Uyl geen plaats innemen in een tweede kabinet-Van Agt. Programvergelijking beslist voor nauwelijks 50% over een komende kabinetsformatie.

De heer Van Hulst waardeert het zeer dat Van Agt zich beschikbaar heeft gesteld als CDA-lijsttrekker en zegt dat als deze op dit moment voorkeur uitspreekt voor de PvdA binnen het kwartier het kabinet gevallen is. De VVD zou wel gek zijn, om nog een uur samen te werken met een minister-president die veel liever een andere regeringspartner zou hebben.

„Wie aan het hoofd staat van een coalitie-kabinet kan en mag niets anders doen dan deze coalitie verdedigen. Of hij moet heengaan en koekebakker worden: dat is een

eerzaam maar a-politiek beroep”.

Voor het CDA betekent dit niet dat het kabinet de inzet van de verkiezingen zal worden, maar ook niet dat we in de komende verkiezingen ons zullen gedragen, alsof de samenwerking met de VVD een incident is dat we zo snel mogelijk in een politiek mausoleum moeten bijzetten.

De enige inzet van de verkiezingen blijft ons eigen CDA-program.

Spreker noemt enkele kenmerken van dit program in wording en uit de wens dat het CDA voldoende van de daarin te verwerken idealen tot werkelijkheid kunnen maken en besluit zijn toespraak met de woorden: dan zullen we op zichzelf met grote droefheid en weemoed afscheid nemen van die ons zo vertrouwde CHU; maar we zullen ons met meer blijdschap toewenden tot het veel groter verband van het CDA, omdat we met velen meer kunnen bereiken dan met weinigen.

Dag CHU, je hebt je plicht bijna 80 jaar lang trouw vervuld. Je hebt mensen opgeleverd als De Savornin Lohman, dr De Visser, Slotemaker de Bruine en H. W. Tilanus, om slechts enkele te noemen. Gegroet CDA, je bent de samenvloeiing van drie indrukwekkende politieke stromingen. Ga onder Gods zegen en tot Zijn eer een grote toekomst tegemoet, tot heil van land en volk”.

De vergadering, die bij voorgaande en nog volgende agendapunten reeds gul was en zal zijn met applaus brengt deze spreker een minutenlange staande ovatie.

VERKIEZING LEDEN UNIERAAD

Onder leiding van de vice-voorzitter, mevrouw H. Tegelaar-Boonacker, volgt thans de verkiezing van een zestal leden van de Unieraad. Dit agendapunt blijft beperkt tot een korte inleiding en een aanbeveling (bij monde van de heer C. van der Bijl) voor de kandidaat mr W. F. Reus, waarna de vergadering overgaat tot het invullen van de stembiljetten. De uitslag van de stemming wordt vastgesteld door een stembureau dat samengesteld is door leden van diverse Rotterdamse kiesverenigingen onder voorzitterschap van mevrouw J. A. Heere-Nickolson, die optreedt als vertegenwoordigster van de unieke Rotterdamse Christelijk-Historische Vrouwenkiesvereniging. Deze richt zich met een korte speech tot de aanwezigen waarin onder meer de wens wordt geuit dat het CDA de vrouwen evenzeer zal waarderen als thans de CHU dit doet (door middel van de toedeling van het voorzitterschap van het stembureau aan de Vrouwenkiesvereniging) en geeft als uitslag van de stemming:

Herkozen met:
356 stemmen mr O. W. A. Baron Van Verschuer
326 stemmen mevr drs M. H. A. Boers-Wijnberg
265 stemmen drs A. H. van Zwieten
Gekozen met:
318 stemmen drs L. P. Heukels

212 stemmen mevr. C. G. Reitsma-van Spanje
200 stemmen C. J. Aafjes
Verder uitgebracht op:
mr W. F. Reus 148 stemmen
dr W. Aalders 146 stemmen
drs. A. H. Vellekoop

70 stemmen
A. R. R. Vos 42 stemmen
drs J. v.d. Assem 35 stemmen
ir W. O. v. Midden-dorp 30 stemmen
Z. V. v.d. Spil 23 stemmen
Een en ander van totaal 2.226 uitgebrachte stemmen (371 biljetten) waarvan 55 blanco.

TELEGRAMMEN EN VOLKS-LIED

De secretaris, drs M. Smits, verzoekt de inhoud van de te verzenden telegrammen als volgt vast te stellen: Hare Majesteit de Koningin Drakesteyn Lage Vuursche De Christelijk Historische Unie in Algemene Vergadering op 10 mei te Rotterdam bijeen, betuigt Uwe Majesteit en Uw huis haar diepe gevoelens van trouw en bidt U om Gods zegen bij het vervullen van uw zware taak w.g. Van Leeuwen, voorzitter en Smits secretaris

Prinses Juliana Paleis Soestdijk Baarn
Op 7 mei 1909 toen de Christelijk-Historische Unie voor het eerst in algemene vergadering bijeen was ontvingen Uw ouders een telegram van gelukwensen t.g.v. Uw geboorte

Sindsdien mocht de Christelijk Historische Unie U jaarlijks haar verbondenheid laten blijken.

Nu voor de laatste maal in algemene vergadering bijeen gevoelt de Christelijk Historische Unie de innige behoefte Uwe Koninklijke Hoogheid haar oprechte hulde en dank te betuigen en U en Uw echtgenoot een gezegende toekomst toe te wensen.

w.g. Van Leeuwen, voorzitter en Smits, secretaris
Inmiddels heeft, bijna reeds traditioneel, mr S. H. Scheenstra de plaats achter de vleugel ingenomen en onder zijn begeleiding zingt de Algemene Vergadering van de Christelijk Historische Unie, diep bewogen, het eerste en zesde couplet van „het Wilhelmus”, hetgeen gevolgd wordt door een driewerf hoera voor onze nieuwe Koningin.

De heer V. van Loenen uit Enschede verzoekt te willen bevorderen dat deze aangrijpende traditie overgenomen wordt door het CDA. De voorzitter zegt toe dit zoveel mogelijk te zullen bevorderen.

BESLUIT TOT DEELNEMING IN EEN CDA-LIJST VOOR DE IN 1981 TE HOUDEN VERKIEZING VOOR DE TWEEDE KAMER, SAMEN MET DE ARP EN KVP

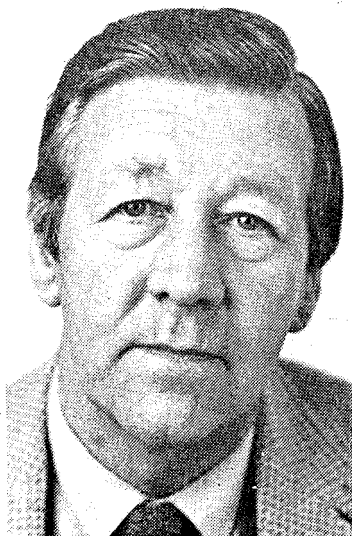
Na een korte toelichting van de voorzitter, besluit de Algemene Vergadering met algemene stemmen tot deelneming in één CDA-lijst. Hierna wordt de vergadering geschorst voor de lunchpauze. De aanwezigen worden echter in de gelegenheid gesteld een zeer korte openbare vergadering van de Unieraad bij te wonen, waarin de heer G. C. de Groot wordt gekozen tot secretaris van de

CHU als opvolger van drs M. Smits.

MEDEDELINGEN INZAKE HET CDA

De voorzitter deelt het een en ander mede waardoor o.m. blijkt dat:

- dat in oktober a.s. alle CHU organen zullen verdwijnen behoudens het Uniewerfonds, dat een deel van het vermogen bewaart waarvan de opbrengst ten goede zal komen aan het CDA en de bevordering van het christen-democratisch denken (dit in navolging van het Kuiperfonds van de ARP en het Schaepmanfonds van de KVP);
- Het CDA gehuisvest wordt in de Kuiperstraat, doch dit wordt geen Kuiperhuis. Aandacht wordt gevraagd voor de actie „CDA onder één dak” (opbrengst daarvan voorlopig tussen een half en een heel miljoen) en de komende 6% obligatielening;
- de invoeging van het CHU-personeel in het CDA is geregeld, behoudens voor de chef de bureau, de heer Lindenburg. Een regeling daarvoor is een persoonlijke verantwoordelijkheid van de voorzitter. De commissie Verschuer heeft bij de invoeging goed werk gedaan;
- een groot aantal namen moet ingevuld van personen afkomstig uit de CHU voor diverse CDA-organen. Hierbij moet ingevuld worden de namen van een vice-voorzitter van het CDA, leden van het dagelijks bestuur daarvan alsmede leden van partijbestuur, partijraad en congres (hiervoor ca. 240). Daarnaast ook plaatsvervangers omdat is overeengekomen om gedurende de eerste vier jaar verhoudingen te handhaven zoals deze bij de entree in het CDA zijn vastgelegd. Totaal gaat het om ca. 600 namen;
- in september a.s. zal de CHU nogmaals in vergadering bijeen komen. De organisatie van deze vergadering zal verzorgd worden door de heren J. B. Ventevogel en J. de Swart en zo mogelijk de nieuwe secretaris.

TOESPRAAK VAN DE HEER T. TOLMAN EN DISCUSSIE OVER DE GEHOUDEN REDEVOERINGEN INCLUSIEF RONDVRAAG

De heer T. Tolman constateert - in zijn kwaliteit als lid van het Europees Parlement - dat Europa toch wel een andere wereld is dan Ne-

derland. Zo lang CHUers in het Europees Parlement zitting hebben, hebben deze altijd deel uitgemaakt van één CDA-fractie. Voorts zegt de spreker onder meer dat het wemelt van crisisgeruchten over de Europese Gemeenschap (o.a. moeilijk doen van Engeland); het beleid voor de landbouw veel besproken is (als melk olie was betaalden wij zonder meer) en de Europese Gemeenschap thans het sterkste blok van de wereld is. Het Parlementslid werkt met grote vreugde voort aan het gemeenschappelijk Europees beleid. Hierop sluit de discussie over de gehouden redevoeringen aan die aanvangt met een voorstel van de heer H. R. A. L. Klein Kranenburg uit Hagestein om hetgeen door de voorzitter gezegd is over taak en optreden van de politie te Amsterdam aan de politie aldaar over te brengen. Besloten wordt dit te richten aan de politie en de burgemeester als hoofd van de politie. Aan de discussie en de rondvraag wordt verder deelgenomen door een vrij groot deel van de aanwezigen, onder meer de heren K. Olieman uit Zevenhuizen, Roland uit Meliskerke, J. C. J. van der Meij uit Rijnsburg, drs G. K. Timmerman uit Rijswijk, Z. V. van der Spil uit Hansweert, Dekker (voorzitter pas opgerichte kiesvereniging Oost Flakkee), E. Tietema uit Biddinghuizen, B. Peters uit Eerbeek alsmede mevrouw mr M. Bellingwout-Roodenburg uit Vlaardingen en de heren G. de Klerk uit Woerden en L. de Snayer uit Vlaardingen.

Hierbij passeert een groot aantal onderwerpen de revue waarvan genoemd worden: abortuswetgeving en -problematiek; kraken (is begrijpelijk en wonen is een recht), volkswijand no. 1 de woningnood; Europees landbouwbeleid; verhouding Amerika-West-Europa; institutionele beleggers en woningbouw; eventuele aanvulling telegram; zeggen wie regeren als volk gesproken heeft; recreatiepanden die voor huisvesting bestemd kunnen worden; waar zijn vertegenwoordigers ARP en KVP?; plaats vrouwen in het CDA; het eigene van de CHU in het CDA gestalte geven en de omroepwet.

De gemaakte vragen en opmerkingen worden beantwoord door de heren dr L. M. van Leeuwen, drs G. van Leijenhof en prof dr J. W. van Hulst waarbij toegezegd wordt diverse punten mede te nemen (of te trachten mede te nemen) naar de desbetreffende bespreking in de CDA-top en CDA-organen.

SLUITING

De Unievoorzitter wijst nog op het belang van de komende groepsvergaderingen op 7 juni a.s. (ten behoeve van de kandidaatstelling voor de Tweede Kamer) en dankt degenen die meegewerkt hebben om de vergadering te doen slagen waarbij o.m. speciaal genoemd wordt de grote behulpzaamheid van een aantal Rotterdamse kiesverenigingen.

Na het zingen van lied 474 („God roept ons, broeders, tot de daad”) de verzen 1 t/m 3 besluit drs A. D. W. Tilanus de vergadering met dankgebed.

Program van uitgangspunten van het Christen Democratisch Appèl

Hoofdstuk I: een be- gaanbare weg

1. Het CDA aanvaardt het Bijbels getuigenis van Gods daden, beloften en geboden als van beslissende betekenis voor mens, maatschappij en overheid. Het CDA richt zich naar dat getuigenis, met de intentie steeds te zoeken naar de betekenis van het Evangelie voor het politiek handelen.

2. Het CDA richt zich zonder onderscheid tot de gehele Nederlandse bevolking. In het besef dat een politieke partij een eigen verantwoordelijkheid heeft, hecht het CDA een wezenlijke betekenis aan de uitspraken van christelijke kerken en stelt het zich open voor de opvattingen van maatschappelijke groeperingen.

3. De politieke overtuiging, die als antwoord op de oproep van de Bijbel voor de politiek gestalte krijgt, is het samenbindende element waarop een ieder in het CDA aanspreekbaar is. Dit program van uitgangspunten geeft uitdrukking aan deze politieke overtuiging.

Hoofdstuk II: Gerechtigheid

Overheid

4. De overheid als dienaar van Gods is geroepen de samenleving te dienen naar de norm van de gerechtigheid, met inachtneming van de eigen verantwoordelijkheid van maatschappelijke verbanden en van burgers, en met erkenning van het eigen recht en karakter van de kerk. Dit houdt in dat zij zich inzet voor een maatschappij waarin recht en vrede heersen, opkomt voor de zwakken, vervolgd en ontheemden, het onrecht bestraft, de gewetensvrijheid eerbiedigt, de persoonlijke levenssfeer beschermt en in het algemeen die voorwaarden schept die nodig zijn voor een samenleving van verantwoordelijke mensen.

5. Het CDA staat een parlementaire democratie voor. Respect voor de minderheid is een essentieel kenmerk van onze democratie.

6. Regering en parlement dragen binnen ons staatsbestel een onderscheiden verantwoordelijkheid. Het kabinet en de parlementsleden handelen naar eigen verantwoordelijkheid zonder daarvoor opdrachten van anderen te aanvaarden.

7. Ter realisering van zijn politieke idealen verklaart het CDA zich in beginsel bereid regeringsverantwoordelijkheid te dragen. Geen democratische partij, die de beginselen van ons staatsbestel aanvaardt, mag bij

voorbaat worden uitgesloten van het dragen van regeringsverantwoordelijkheid. (10)

8. Het CDA hecht aan een constitutionele monarchie onder het Huis van Oranje.

9. Het CDA staat een staatkundig bestel voor waarin de macht is gespreid en waarin de verantwoordelijkheid van overheid en maatschappelijke groepen wordt onderscheiden. Hogere bestuurslagen onthouden zich van taken die op een lager niveau ter hand genomen behoren te worden. (6 en 13)

Rechtsorde

10. Het CDA gaat uit van de fundamentele gelijkwaardigheid van mensen, ongeacht overtuiging, ras, geslacht, geartheid, afkomst en/of economische positie.

11. Onze rechtsstaat verleent een ruimhartige toelating aan vluchtelingen.

n.b.: de bijzin „die in hun land worden vervolgd” is vervallen. Vluchteling is bedoeld als vluchteling in de zin van het desbetreffende VN-verdrag.

12. Eerbied voor en bescherming van menselijk leven, ongeacht ontwikkelingsstadium of verschijningsvorm, behoort hoeksteen te zijn van onze rechtsorde.

13. Het CDA acht huwelijk en gezin van bijzondere betekenis. Het kind behoort te kunnen opgroeien onder de voortdurende zorg en verantwoordelijkheid van zijn ouders of verzorgers, waarbij geborgenheid, liefde en onderlinge zorg voorop staan.

14. Andere duurzame samenlevingsvormen, waarin de betrokkenen de verantwoordelijkheid voor elkaar aanvaarden, hebben aanspraak op met het gezin vergelijkbare rechten en plichten.

15. De onafhankelijkheid van de rechterlijke macht blijft gewaarborgd.

Internationale rechtsorde

16. Het CDA streeft in het kader van de Verenigde Naties naar een internationale rechtsorde. Daartoe is een hervorming van politieke en economische verhoudingen in de wereld nodig, gericht op het vreedzaam naast elkaar bestaan van volkeren.

17. Het bevorderen van respect voor de fundamentele rechten van de mens heeft een centrale plaats in het buitenlands beleid van ons land. Landen waarin mensen in het overheidsbeleid stelselmatig worden achtergesteld, horen in de wereldsamenleving daadwerkelijk te worden geconfronteerd met maatregelen waaruit de afwijzing blijkt.

18. Het CDA wil niet berusten in de aanwezigheid van massale vernietigingsmiddelen, omdat deze de schepping als zodanig bedreigen en niet in overeenstemming zijn met de bestemming en de roeping van de mens.

19. Het CDA wil met name in bondgenootschappelijk verband de bewapeningswedloop terugdringen in het kader van een beleid gericht op het voorkomen van oorlog en het behouden van vrede en veiligheid.

In toelichting wordt opgenomen: De NAVO is daarbij hoofdinstrument van beleid.

20. De aanhoudende bewapeningswedloop dwingt tot voortgaande internationale bezinning over vraagstukken van wederzijdse wapenvermindering en wapenbeheersing. Nederland neemt initiatieven tot en geeft actieve steun aan de totstandkoming van ontwapeningsovereen-

komsten, welke voorzien in deugdelijk toezicht bij voorkeur in internationaal verband. Prioriteit wordt gegeven aan het verminderen van de afhankelijkheid van kernwapens. De autonome ontwikkeling m.b.t. de produktie en verdere verspreiding van kernwapens, chemische en biologische bestrijdingsmiddelen, wordt tegengegaan. Tevens wordt gewaakt tegen ontwikkelingen die de grenzen tussen kernwapens en conventionele wapens verder doen vervagen. Delegatie van de politieke zeggenschap over de inzet van massale vernietigingswapens wordt niet aanvaard.

21. Het CDA streeft naar een verenigd Europa dat op basis van democratische besluitvorming zijn verantwoordelijkheid in de wereld wil en kan dragen. De eenwording van Europa is geen doel op zichzelf, maar is gericht op de mogelijkheden daardoor meer recht te doen aan de beginselen van een internationale rechtsorde en van een goed rentmeesterschap over de schaarse bronnen van deze wereld.

Hoofdstuk III: Gespreide verant- woordelijkheid

Inrichting van de samenleving

22. De mens is in de maatschappij gesteld als verantwoordelijk persoon; niet alleen verantwoordelijk voor zichzelf, maar ook voor de medemens en voor de ontwikkeling van de samenleving. De christen-democratie wil mensen op deze verantwoordelijkheid aanspreken.

23. Het CDA streeft naar een samenleving waarin ruimte wordt geboden voor een veelkleurige verantwoordelijkheidsbeleving, de macht is gespreid en waarin allen die macht bezitten over het gebruik daarvan verantwoording afleggen aan diegenen die daarvan afhankelijk zijn.

24. De eigen betekenis van particuliere, levensbeschouwelijke organisaties op het terrein van o.m. onderwijs en vorming, maatschappelijk werk, volksgezondheid en maatschappelijke bewustwording, wordt erkend. Alle betrokkenen dient de mogelijkheid gegeven te worden bij de vormgeving van het beleid medeverantwoordelijkheid te dragen.

Cultureel-maatschappelijk leven

25. Hoeksteen van het welzijnsbeleid is de geestelijke vrijheid. Erkenning van de geestelijke vrijheid houdt in, dat de overheid geen bepaalde opvattingen dwingend als norm voor het culturele en maatschappelijk leven oplegt.

26. Het welzijnsbeleid bevordert de deelname van mensen aan het culturele en maatschappelijke leven. Het erkent het gezichtspunt van de pluriformiteit en van de bescherming van minderheden.

27. De overheid schept ruimte en voorwaarden voor verscheidenheid in kunst en cultuur. Een cultuurpatroon, dat de mens in zijn waardigheid bedreigt, wordt tegengegaan.

28. In het mediabeleid wordt een onafhankelijk en veelzijdig aanbod in de informatievoorziening veilig gesteld. Daarbij wordt met name de ruimte gewaarborgd voor de doorwerking van levens- en wereldbeschouwingen. Toepassing van bestaande en nieuwe technieken in de

communicatiemediea worden hierop getoetst, waarbij tevens gewaakt wordt tegen een commercialisering van de openbare informatievoorziening.

Sociaal-economisch leven

29. De voorkeur van het CDA gaat uit naar een zodanig maatschappelijk georiënteerde ondernemingsgewijze produktie, dat men toekomt aan maatschappelijk zinvolle produkten, de plicht onderkent van het beschermen van het omliggende milieu, van het bevorderen van goede arbeidsomstandigheden en van het scheppen van een rechtvaardige internationale arbeidsverdeling. De overheid ondersteunt ondernemingen in het toegroeien naar een aldus maatschappelijk georiënteerde produktie.

30. Concentratie van economische macht in het bedrijfsleven en centralisatie van sociaal-economische beslissingen bij de overheid wordt tegengegaan. Het CDA gaat uit van een rechtstreekse medeverantwoordelijkheid van werknemers voor het ondernemingsgebeuren. Deze dient tot uitdrukking te komen in de wijze waarop de bestuursorganen van de ondernemingen worden samengesteld.

31. Het CDA staat een sociaal-economische orde voor waarin kleine, zelfstandige ondernemingen een plaats hebben.

Vorming tot medeverantwoordelijkheid

32. Onderwijs en vorming richten zich op de persoonlijke ontwikkeling. Dit impliceert toerusten tot vakbekwaamheid en tot het dragen van verantwoordelijkheid ten behoeve van dienst aan medemens en samenleving. Het overheidsbeleid richt zich op het realiseren van gelijke kansen op een bij ieder passende opleiding. De overheid schept mogelijkheden tot blijvende vorming.

33. De ouders en/of verzorgers dragen de primaire verantwoordelijkheid voor het onderwijs en de vorming van hun kinderen.

34. De overheid waarborgt de grondwettelijke vrijheid van onderwijs.

Hoofdstuk IV: solidariteit

35. Het CDA wil mensen oproepen tot dienst aan elkaar. Voor de christen-democratische politiek houdt dit nationaal en internationaal in het solidair zijn met de zwakken en het appelleren aan de verantwoordelijkheid van de sterken.

Internationale solidariteit

36. Ontwikkelingssamenwerkingsbeleid is gericht op het uitbannen van honger en armoede en schept voor de arme landen de ruimte die nodig is voor het in sociale, culturele en economische zin inhoud geven aan huf politieke onafhankelijkheid. Dit vergt structurele veranderingen in produktie en handel, welvaart en arbeidsverhoudingen in de wereld.

37. In het ontwikkelingsamenwerkingsbeleid wordt de bijzondere positie van particuliere initiatieven, w.o. missie en zending, erkend. (nieuw artikel)

38. Het optreden van multinationale ondernemingen behoort aan internationale rechtsregels onderworpen te zijn.

Solidariteit binnen eigen grenzen

- Sociale zekerheid en overheidsvoorzieningen

39. De overheid is gerechtigd van de samenleving economische offers te vragen ten behoeve van de sociale zekerheid. De omvang van de collectieve uitgaven mag een gespreide verantwoordelijkheid voor de sociaal-economische ontwikkeling niet in de weg staan.

40. Het beleid met betrekking tot de sociale zekerheid richt zich, onder meer via het ondersteunen van de eigen verantwoordelijkheid van de bedrijfs-
genoten, primair op het in omvang en duur beperken van het risico van ziekte, arbeidsongeschiktheid en werkloosheid.

41. Solidariteit betekent dat offers naar draagkracht worden opgelegd. Het draagkrachtbeginsel houdt onder meer in, dat het beleid inzake de sociale zekerheid en de belastingen wordt afgestemd op de positie van de uitkeringsgerechtigde en belastingplichtige in het samenlevingsverband. Het niveau van de uitkeringen behoort te zijn georiënteerd op de inkomensniveaus van diegenen die wel aan het arbeidsproces kunnen deelnemen. (51, 52, 55).

42. Het CDA wil ruimte scheppen om de sociale vragen als vragen van menselijke verhoudingen aan de orde te stellen. Daarom kan niet worden volstaan met anonieme, collectieve organisatievormen. De overheid ondersteunt de totstandkoming van meer beleefbare vormen van onderlinge zorg op het niveau van de onderneming en de bedrijfstak.

43. De overheid waarborgt een Gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening. samenspel van op elkaar afge-

Vervolg op pagina 13

Rent- meesterschap en solidariteit

Teksten van de redevoeringen van CDA-fractievoorzitter Lubbers en minister-president Van Agt op het CDA-congres van 20 januari 1979. In de brochure zijn ook de congresresoluties opgenomen. Publikatie van het CDA

32 pag., f 2,50
(incl. portokosten)

Bestellingen:
giro 13 70 00 t.n.v. CDA, Den Haag, met vermelding van de titel.

Grondpolitiek

„Grondeigendom en grondbeheer – een opdracht voor individu en gemeenschap”

rapport over voorkeursrecht, onteigening, waardebeoordeling van grond, herverkaveling en erfpacht.

publikatie van de politiek-wetenschappelijk instituten van KVP, ARP en CHU.

30 pag., f 3,75 (inclusief verzendkosten)

Bestellingen:

– giro 604500 t.n.v. Savornin-Lohmanstichting, Den Haag.

Herinneringen aan DE UNIE WAARIN WE ONS THUIS VOELDEN

Christelijk-Historische Karakteristieken
onder redactie van drs A. J. van Dulst

Kom niet te laat voor laatste CHU-boekpublicatie . . .

Goed 50 jaar geleden bracht de persvereniging „Koningin en Vaderland” een boekje van 46 pagina's uit, waarvan in 1929 binnen enkele maanden ruim 3.000 ex. werden verkocht. In zijn jaarverslag meldde de secretaris van de CHU dan ook, dat het „voorzag in eene in de Unie werkelijk bestaande behoefte”. Het betrof „Geschiedenis en Beginsel van de Christelijk-Historische Unie”, geschreven door J. R. Snoeck Henkemans, vele jaren lang 1e secretaris van de CHU en lid van de Tweede Kamer. Uit de weekbladen „Koningin en Vaderland” en „CH Nederlander” kwam dit weekblad voort, waarvan de Ledencontactbladen vanaf januari steeds over twee, een enkele keer over drie pagina's bijdragen hebben gebracht in de reeks C.H. Karakteristieken. Tal van die bijdragen komen binnenkort in boekvorm uit. De inhoudsopgave die we hierbij publiceren, geeft echter aan dat er nog veel meer in dat boek staat: méér bijdragen, véél meer illustraties.

De Unie waarin we ons thuis voelden bevat herinneringen, die vele CH-ers bij zich willen houden. Het boek verdient het in groter oplage dan 3.000 ex. binnen enkele maanden uitverkocht te zijn. Om de prijs hoeft niemand het te laten. Waar immers krijgt U in deze tijd nog een rijk geïllustreerd boek van 128 pagina's voor vijf gulden? Het antwoord daarop is: bij het Uniebureau, Wassenaarseweg 7, Den Haag, wanneer U **vóór 13 september** intekent door **storting van f 8,-** (incl. f 3,- verzendkosten) **op giro 45015 van de Stichting Uniewerfonds te 's -Gravenhage.**

Inhoudsopgave

	pag.
Ter inleiding	7
I. DOOR AL DIE JAREN HEEN	
De Uniegeschiedenis die slechts fragmentarisch geschreven werd	9
Twaalf C.H. karakteristieken	13
Typische klanken voor de CHU	15
Christelijk en Historisch	17
Het CH partijtype	22
II. DRIESTROMENLAND	
Bundeling van Hervormde kiezers	24
Lohman en de zijnen	27
De CH Kiezersbond	32
De (Hervormde) Kerk in het midden	38
Friesland en de CHU	41
CHU en ARP	44
III. TERUGZIEN TOT OP 20-ER JAREN	
Drie ontmoetingen	45
De Christelijk-Historische Unie vóór 1946	49
Herinneringen van een 80-jarige Fries	59
Vroeg begonnen . . . CHJG-werk in de 30-er jaren	62
De Unie in de grote steden	
1. Rotterdamse impressies	64
2. Mede dank zij de vrouwen	67
Vele CH-prominenten bekend bij oud-medewerksters van het Uniebureau	71
IV. DE LAATSTE 35 JAAR	
H. W. Tilanus in de eerste jaren na 1945	74
De CHU in het naoorlogse Friesland	78
CH-jongeren in 1946-'47	81
Rol en betekenis van de CH-vrouwen	
Wat een club, wat een tijd . . .	85
Om kijken over de schouder	89
Twee getuigenissen: een politieke en een kerkelijke	92
1958-1967: Groei naar betere organisatie	96
De Unie in 1967: open voor nieuwe partijstructuren	101
Top, schiet op!	105
De CHU gezien door een niet-partijgenoot	109
Unie, Lohmanstichting en Diepenhorst	112
V. NIET AARZELEND OVER DE DREMPEL	
Hoe we met elkaar omgingen	115
Eén besluit	119
Op naar het CDA	122
Personalia	124
	128

Vervolg van pagina 12

stemde voorzieningen in gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening.

44. Zorg voor de gezondheid is allereerst een zaak van persoonlijke verantwoordelijkheid. Recht op gezondheidszorg houdt in de verkrijgbaarheid van voor een ieder betaalbare en bereikbare hulp die hij of zij behoeft.

45. Medisch handelen mag zich niet richten tegen de mens en diens waardigheid.

Hoofdstuk V: rentmeesterschap

46. De wereld is door God geschapen; de mens is de beheerder, de rentmeester daarvan. Ook de overheid deelt in de opdracht tot rentmeesterschap, die voor haar inhoudt: de bescherming van de natuur en het natuurlijk leefmilieu tegen aantasting en/of rooibouw en de publieke zorg dat de vruchten van de schepping allen ten goede kunnen komen - met inbegrip van onze verre naaste en na ons komende generaties.

47. Het vraagstuk van de eigendom van goederen is ondergeschikt aan de vraag naar het verantwoord beheer ervan. Om concentratie van macht te voorkomen is een gespreide particuliere eigendom gewenst. Overwegingen van algemeen belang vormen de rechtsgrond voor publieke eigendom.

Economische ontwikkeling

48. Economische processen worden gebonden aan normen met betrekking tot verantwoord energie- en grondstoffengebruik, met behoud van: het milieu en menswaardige arbeidsomstandigheden. Deze aldus genormeerde economische ontwikkeling krijgt voorrang boven het streven naar een onbeperkt voortgaande inkomens- en consumptiestijging.

49. Overheid en bedrijfsleven hebben elk een eigen verantwoordelijkheid voor het bewerkstelligen van rechtvaardige loon-, inkomens- en vermogensverhoudingen. De overheid doet een beroep op de samenleving tot inkomensmatiging wanneer de vrije inkomensvorming te weinig ruimte overlaat voor een verantwoorde uitvoering van de overheidstaak of uit anderen hoofde het algemeen welzijn bedreigt. Indien de samenleving hierop onvoldoende inspelt is de overheid gerechtigd een grenzenstellend inkomensbeleid te voeren.

50. De overheid neemt maatregelen om het toenemend verbruik van energie te beperken. Zij stimuleert de ontwikkeling van andere, veilige energievormen. Haar streven is erop gericht aldus de aanwending van kernenergie te vermijden, zolang daaraan te grote risico's zijn verbonden.

51. Het streven naar behoud en verdeling van voldoende menswaardige werkgelegenheid hoort mede tot de zorg van de overheid.

52. Mannen en vrouwen hebben gelijke rechten op betaalde en onbetaalde arbeid. De overheid bevordert een herverdeling van arbeid, waarbij man en vrouw onderling kunnen kiezen om aan het arbeidsproces deel te nemen en in welke mate.

Wetenschap en techniek

53. Wetenschap en technologie dienen gericht te zijn op het behoud van de schepping, op een verantwoord gebruik van kennis en hulpbronnen, op het welzijn van mens en samenleving.

54. De overheid stelt zich tot taak nieuwe ontwikkelingen van wetenschap en techniek te signaleren en de maatschappelijke discussie over de eventuele risico's van toepassingen te bevorderen en te begeleiden. (73)

55. De etische aspecten en maatschappelijke risico's van diverse vormen van wetenschappelijk onderzoek behoren in beginsel onderworpen te zijn aan codes, welke door de wetenschappelijke onderzoekers zelf worden ontworpen en door de overheid getoetst en bevestigd. De overheid heeft het recht, bepaalde toepassingen van wetenschap en techniek te verbieden op gronden aan het algemeen belang ontleend.

Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

56. De overheid beschermt bij het verdelen van de ruimte de verscheidenheid van de schepping.

57. Ruimtelijke ordening is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van overheid en samenleving. Omdat de ruimtelijke ordening zo nadrukkelijk ingrijpt in het directe leefmilieu van de mens is de overheid verplicht te voorzien in rechtsbescherming en in inspraakprocedures.

58. Een goede en betaalbare huisvesting behoort tot de elementaire levensbehoeften van de mens. Dit vraagt bemoeienis van de overheid, in het bijzonder voor diegenen die door de woningnood worden getroffen. De overheid erkent de betekenis van het eigen woningbezit.

De vetgedrukte tekst zijn de toevoegingen, bekortingen dan wel wijzigingen die aangebracht zijn, tijdens de conferentie van ARP, KVP en CHU en rechtstreekse leden d.d. 28 juni 1980.

*** met „kerk” in art. 4 is bedoeld de christelijke kerk in universele zin.**

**** in de toelichting onder hoofdstuk II wordt opgenomen: De NAVO is daarbij hoofdinstrument van beleid.**

Introductie CDJA

Voor het CDJA is de eerste activiteit van het nieuwe politieke seizoen de introductie conferentie.

Zoals sinds het ontstaan van het CDJA organiseren de jongerenorganisaties ARJOS, CHJO en KVPJO gezamenlijk met het CDJA een introductieconferentie voor nieuwe leden, want alle leden van ARJOS, CHJO en KVPJO zijn automatisch CDJA-lid. Voor rechtstreekse CDJA-leden spreekt dat natuurlijk vanzelf.

Doel van de conferentie is om nieuwe leden wegwijs te maken in de organisatie waarvan zij lid zijn geworden en te laten zien aan wat voor activiteiten zij allemaal deel kunnen nemen. De introductieconferentie wordt dit jaar gehouden op vrijdagavond 5 en zaterdag 6 september, op de Heidebloem, Bosstraat 16, Soest, tel. 02155-12296.

De opzet is ongeveer als volgt:
Vrijdagavond: aankomst rond 8.00 uur met koffie en eventueel broodjes; intensief kennismaken met andere CDJA-ers; film en daarna gezellige voortzetting van de kennismaking.

Zaterdagochtend: Wegwijs raken in wat het CDJA is en wat het wil.

Zaterdagmiddag: Zelf politiek bezig zijn door middel van een spel.

De kosten bedragen f 15,- per deelnemer en kunnen ter plaatse worden voldaan. Reiskosten boven de f 12,50 worden vergoed.

Aanmelden bij het ARJOS-secretariaat, Noordeinde 142a te Den Haag, dat de administratie voor deze conferentie regelt. Ook is informatie te krijgen bij Pia Schütz, 070-450324 en bij Harm Waterborg op het CDJA-secretariaat, 070-653934.

Aanbieding oude nummers van het CH-Tijdschrift

Bij het opruimen van het bureau van de Lohmanstichting zijn een aantal oude nummers van het CH-Tijdschrift gevonden. Het betreft hier uitgaven over diverse jaren, maar geen complete jaargangen. Unieleden, die in hun verzameling nummers van het CH-Tijdschrift manco-exemplaren willen aanvullen, kunnen zich wenden tot de Lohmanstichting en daar de nog gewenste uitgaven opgeven. Bij voorkeur telefonisch onder nummer 070-246791. Na 25 september a.s. is het niet meer mogelijk aanvragen in behandeling te nemen.

Europese Gemeenschap

„Europese Gemeenschap, impasse en perspectief”

„een heldere uiteenzetting over hetgeen in Europa is bereikt en wat er aan mankeert, alsmede wat ons als Europeanen nog te doen staat” (CDA-bestuur)

derde advies van de Permanente Programadviescommissie van de CDA

47 pag.; f 3,50

(incl. verzendkosten)

Bestellingen:

- giro 60 45 00 t.n.v. de Savornin-Lohmanstichting, Den Haag

Studiedag welzijnsbeleid

De Stichting politiek vormings- en scholingswerk CDA belegt in samenwerking met de Vereniging van christen democratische gemeente- en provinciebestuurders een studiedag welzijnsbeleid, op zaterdag 13 september a.s. van 10.30 tot circa 16.00 uur in Hotel Engels, Stationsplein 45, Rotterdam.

Onderwerpen: Enkele aspecten van het gedecentraliseerde welzijnsbeleid, met name de CDA-planprocedure - ontwikkeld in de brochure „Welzijnsbeleid in de gemeente en provincie” van de CDA bestuursvereniging - en de financiering.

Doelgroepen: CDA-be-

stuurders van gemeenten, wijken en provincies, belangstellende CDA-leden.

Programma: Het programma bestaat uit enkele inleidingen, gevolgd door groeps gesprekken en een forumdiscussie.

De studiedag wordt geleid door Frans Jozef van der Heijden, medewerker van de VNG, lid van provinciale staten van Zuid-Holland en van de Rijnmondraad, oud-raadslid van Rotterdam.

Als inleiders zijn uitgenodigd:

- CDA-planprocedure en de daarmee samenhangende problemen: drs. C. J. Klop, wetenschappelijk medewerker van Dr. A. Kuypers, redactiesecretaris van Bestuursforum en

rapporteur van de Werkgroep welzijnsbeleid van de CDA-bestuursvereniging.

- financiering van het welzijnsbeleid en „ombuigingen”: G. J. M. Woertman, wethouder van Hengelo (Ov) voor o.m. financiën en coördinatie welzijnsbeleid. Het forum zal bestaan uit voorzitter en inleiders; verder zijn gevraagd:

- Mevrouw M. H. M. F. Gardeniens-Berendsen, minister van CRM.
- K. Tuinstra, lid van provinciale staten van Friesland en van de gemeenteraad van Het Bildt, bestuurslid van de CDA-bestuursvereniging en mede-opsteller van de brochure „Wel-

zijnsbeleid in gemeente en provincie”.

Waarschijnlijk zal ook mevrouw J. G. Kraaijeveld-Wouters, staatssecretaris van CRM, haar medewerking aan de studiedag verlenen. Alle CDA-staten- en -raadsfracties zullen nog een uitnodiging met het definitieve programma ontvangen.

Deelname

Voor de studiedag kan worden ingeschreven door f 15,- over te maken op giro 2195300 t.n.v. Stichting Vormingswerk KVP, Den Haag, onder vermelding van studiedag Welzijn.

De inschrijving geschiedt naar volgorde van binnenkomst van betalingen. Er is ruimte voor ongeveer 90 deelnemers.

Na de inschrijving wordt nadere informatie toegezonden met onder meer de discussiestellingen. De lunch is voor rekening van de stichting.

Nadere inlichtingen: Harm Waterborg, Mauritskade 25, Den Haag, tel. 070-653934.

C.D.J.A.- N.Br.

Op dinsdagavond 2 september houdt het CDJA in Noord-Brabant zijn jaarlijkse congres. Thema van dit congres is „Agrarisch grondbeleid”. Spreker op deze avond is ir. G. J. M. Braks, minister van landbouw en visserij.

Het congres vindt plaats in het Hotel Central in Den Bosch, aangevang 8 uur.

BOUWBEDRIJF

Fa. C. Spijker & Zn.

Van Ostadelaan 61
Tel. 02150-11189-16777
HILVERSUM

Voor loodgieters-, gas-, sanitaire- en leiuwerken

(ook asfalt-shingles) in en op uw bouwwerken naar het sinds 1848 bekende en vertrouwde adres:

Gebr. BEKKER B.V.

REIJNDERSBUURT 11-13, LEEUWARDEN, POSTBUS 58.
TELEFOON 05100-20841.

Bouw- en Aannemingsmaatschappij

De Raad Noordwijk b.v.

Pickéstraat 62, 2201 ET Noordwijk.
Tel. 01719-12100 en 15257.

Voor uw

- * Dieselolie, benzine, petroleum
- * Kolen, huisbrandolie
- * Tanktransporten
- * Butaan en Propaan gas
- * Campingflessen vullen
- * Container-vuil afvoer

HANDELMIJ B.V.
BANDEN B.V.

West-Varkenoordseweg 470, Rotterdam,
telefoon 010-190200.

korteweg

bouw en aanneming maatschappij b.v. breda

BUDDINGH NATUURSTEEN B.V.

Kanaalweg 10-11 - Telefoon 08385-19119.
VEENENDAAL

Ventevogel Financiële Service Groep bv

Ventevogel Financiële Service Groep bv, is een samenwerking van bedrijven op het gebied van assurantiën, onroerend goed, financiële administratie en adviezen.

Uw vertrouwen waard

Badhuisstraat 95
4380 AD Vlissingen
Tel. 01184-19181

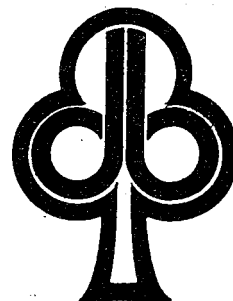
Stelt u prijs op

VAKWERK KWALITEITS-ARTIKELEN

dan

VAN ZEBEN'S

Woninginrichting N.V.
Laarstraat 12-20.
Zutphen.

TIMMER- EN AANNEMINGSBEDRIJF

J. STOUT

Dijklaan 84 - Telefoon 01825-590 - BERGAMBACHT.

TOT 140% HYPOTHEEK

Kostel. vrijbl. off. Geen afsluitprovisie.
Geldening f 5 000,- = 36 x f 171,- enz.
Advies en bemiddeling onroerend goed.

HUIZEN te koop gevraagd en aangeboden, ook in Spanje.

drs. J. A. Uding & Partners

Financ. adv. en vastgoed consultants.
Van Maerlantlaan 7 - Amersfoort.
033-17647.

In voorraad: stalen kantoorkasten, stalen schrijfburo's, burostoelen, kantinetafels en -stoelen, magazijnstellingen, stalen wandrekken.

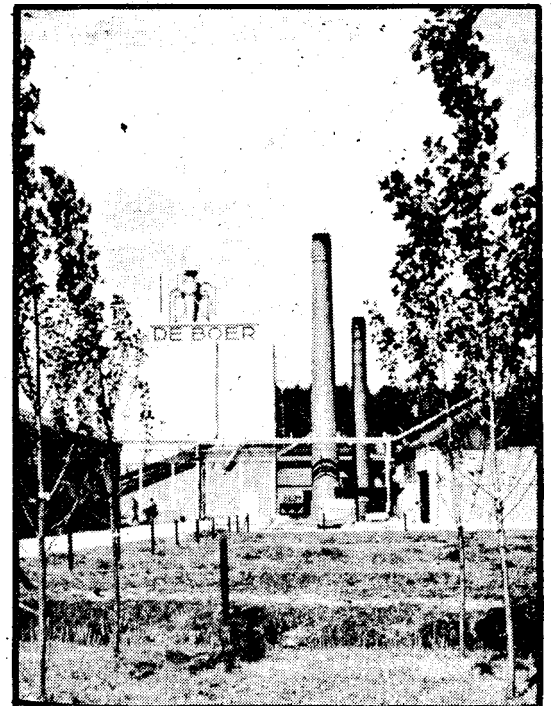
AVAC

Lage Kamp 3,
Apeldoorn.
Tel. 055-211500.

Geopend van 13.00 tot 17.30 uur en zaterdag van 9.00 tot 12.00 uur.

Kistenfabriek Nijkerk

N. DE BOER

- * Vervoer
- * Opslag
- * Distributie
- * Geregelde lijndiensten
- * Verzorging van alle zware transporten

M. BOUW EN ZONEN B.V.
EXPEDITIE- EN TRANSPORTBEDRIJF

Gildenstraat 11 - Nijkerk. Tel. 03494-3854 - Postbus 70 - Telex 40342

EEN CHRISTEN MET TOEKOMSTVISIE TELT DUBBEL

De Bijbel openbaart de toekomst. Drie lijvige pakketten gezonde Bijbelstudies naar lezingen in Amerika, Engeland, Frankrijk, Zwitserland, Duitsland, Nederland enz. van ir. D.J. Christiaan.

EERSTE PAKKET:

- 1. De Naam boven alle naam f 5,-
- 2. 32 Geloofsmannen . f 4,-
- 3. Genade en Waarheid f 4,-
- 4. 14 brieven van Paulus f 5,-
- 5. Het jaar 2000 f 4,-
- 6. Gods geheimenissen f 3,-
- 7. Christus in Psalmen en profeten f 4,-
- 7 series tegelijk f 14,-

TWEDE PAKKET:

- 1. Overdenkingen evangeliën f 6,-
- 2. De heilige Geest ... f 3,-
- 3. Lichtend uitzicht op morgen f 6,-
- 4. Geestelijke Wapenrusting f 3,-
- 5. Kerkgesch. in vogelvlucht f 4,-
- 6. De Gemeente van Christus f 2,-
- 7. Het gebed f 3,-
- 7 series tegelijk f 12,-
- Beide pakketten ... f 25,-

DERDE PAKKET Duidelijke verklaring van alle boeken van het Nieuwe Testament. Prijs f 15,- franko. Drie pakketten samen slechts f 30,-. De openbaring van Johannes, duidelijk commentaar f 8,-. **Alles franko na girostorting op 1793613 Bijbelcursus Oudewater P.B. 44.**

WAT BEZIELT DIE MENSEN EIGENLIJK?

Een blik achter de schermen van de politieke geschiedenis.

Een schriftelijke cursus van 8 boekjes met veel historisch fotomateriaal over de meest toonaangevende stromingen in de Nederlandse politiek. De prijs voor alle deeltjes samen bedraagt — dank zij financiële steun van CRM — slechts **f 41,-**.

FASCISME: Italië, Duitsland, Mussolini en Hitler, Nederlands fascisme tot '33, oprichting van de Nationaal Socialistische Beweging, Mussert, NSNAP

ANARCHISME: Van individualisme tot socialisme, Rousseau, Max Stirner, revolutionaire experimenten, reformistisch anarchisme

LIBERALISME: De liberale beginselen, prof. mr. P.J. Oud, Thorbecke, ontwikkeling als politieke organisatie in Nederland, de huidige politieke situatie

SOCIALISME: De geschiedenis van de SDAP, Domela Nieuwenhuis, Troelstra, oprichting van het NVV, "de Tribune", van SDAP tot P.v.d.A.

CALVINISME: Herleving van het Nederlands Calvinisme in de 19de eeuw de AR of CH-richting in de Schoolstrijd, ontstaan van een driedeling in de prot. politieke wereld.

MARXISME: Karl Marx, Hegel, de geschiedenis van de klassenstrijd, Marx's visie op de kapitalistische economie, de ontwikkeling van het Marxisme in Nederland

KATHOLICISME: Het karakter en de geschiedenis van de katholieke partij in Nederland, Schaepman, de periode Nolens, van R.K. Staatspartij naar KVP, oprichting CDA

NIEUWE STROMINGEN: Nieuw-Links in de P.v.d.A., Democraten 66, Radikalen, (J. de Lange) Democratisch-Socialisten '70

Voor de grootste en meest uitgelezen collectie orgels door vakmensen samengesteld
De hoogste inruilwaarde voor uw inruilinstrument
Directe financiering
Service door eigen technische dienst
Franco levering
Kom vrijblijvend kijken-luisteren-spelen
Of vraag inlichtingen bij

LAEBER ORGELHUIS
KLANKRIJK DE BESTE
Kampen, Oudestraat 200 (05202-12352)
Let op het juiste adres
Fil Zwolle

STICHTING BURGERSCHAPS- KUNDE

AFD. SCHRIFTELIJK ONDERWIJS
ERKEND DOOR DE MINISTER VAN ONDERWIJS
EN WETENSCHAPPEN, BIJ BESCHIKKING
d.d. 23.4.1975, BVO/SFO-129.708

INSCHRIJVEN is mogelijk door overmaking van **f 41,-** op postgiro 150 11 69 t.n.v. Stichting Burgerschapskunde — Postbus 349 — Leiden, onder vermelding van "PVSL — H"

CDB Nieuwsbrief

augustus 1980

Beste vrienden,

Als we rondom ons heen zien, bemerken we alom verwarring. Op diverse plaatsen in ons land streeft men naar aanstelling van huisdealers, verstrekking van methadon of zelfs heroïne. Men gaat over tot symptoombestrijding en dan is het middel dat men aanwendt ter genezing soms nog erger dan de kwaal!

Er is grote nood. Om hieraan iets te gaan doen ontstond zo'n 6 jaar geleden de Christelijke Drugsbestrijding. Bijbelgetrouwe Christenen uit vele kerken gingen zich gezamenlijk inzetten. Om dit efficiënter te kunnen doen ontstond al spoedig een speciale opleiding tot drugsconsulent. Zulks o.l.v. dr. K.F. Gunning en drs. W. Jurg. Deze opleiding groeit nog steeds verder uit, niet slechts in Nederland, maar nu ook in België.

Opleiding. Er zijn nu voor '80/'81 in totaal 5 cursussen gepland. Hiervan zijn er drie een oriëntatiecursus en twee een voortgezette opleiding. A.s. september start de cursus in Oudewater (Z.-H.). In België is dat in Heverlee in het Belgisch Bijbel Instituut. Deze cursussen worden gegeven tijdens 7 weekenden per jaar (vrijdagavond, zaterdagmorgen en -middag).

Voor de Ambonezen komt er dit jaar voor het eerst een speciale opleiding te Almelo. Deze start in oktober.

Bovenstaande part-time-opleidingen staan ook voor u, lezer, open.

Verder gaat dit jaar voor het eerst een experimentele dagopleiding van start. Deze is in principe tweejarig en beoogt een opleiding tot hetzij drugstherapeut dan wel -voorlichter.

Voorlichting. Ook in het afgelopen seizoen waren er weer talloze voorlichtingsavonden voor jeugdgroepen, vrouwenbonden, scholen, academies, ziekenhuizen, catechisaties, kerkeraden, enz. Deze programma's bestonden uit een lezing, aangevuld door dia's en discussie. In alle provincies van ons land en sinds kort ook Vlaanderen kwamen wij.

Meerdere voorlichters van de CDB werkten mee aan dit project.

Hulpverlening. Drugsverslaagden, alcoholisten en ook mensen met andere problemen ontvingen hulp. Soms kortdurig, soms langdurig. Er zijn nu ook afgestudeerden werkzaam in meerdere opvangcentra, in koffiebars, maatschappelijk werk enz. Als u over de diverse aspecten van ons werk wilt worden geïnformeerd, bestel dan een studiepakket. U kunt dit doen door **f 3,-** over te maken op de giro van de CDB met vermelding: svp. studiepakket. Veel scholieren vragen dit ook aan voor het maken van een scriptie. Bij alle projecten van de CDB moet veel geld worden bijgepast. En rijkssubsidie ontvingen we tot op heden nog steeds niet. Wel gaven diverse kerken en individuele gelovigen ons bijdragen zodat het werk kon voortgaan.

Ook uw steun via gebed en financiën kan er toe bijdragen dat dit nog steeds helaas zo nodige werk kan doorgaan. Wij bidden God dat Hij veler harten zal reigen en dat wij Zijn grote opdracht kunnen blijven uitvoeren.

Namens de CDB u groetend, W. Jurg

Stichting Christelijke Drugs Bestrijding

Postbus 12, Balkbrug,
(05230) 67 64, b.g.g. 35 31.

Giro 350 1922 t.n.v. CDB, Balkbrug.

Politieke hoogspanning

door: drs. Gerard van Leijenhorst, vice-voorzitter CDA-Tweede Kamerfractie

Momenteel heerst er een sfeer van hoogspanning in de politiek. De zaken die nog maar even geleden behandeld zijn, zoals de verplaatsing van de Nederlandse ambassade uit Jeruzalem, schijnen al weer haast vergeten. Het leven van alledag bruist steeds weer nieuwe dingen op, die dan de aandacht van de politici opeisen. Het kabinet heeft nu de laatste hand gelegd aan de opstelling van de Rijksbegroting voor 1981. Anders dan vroeger is daar al veel van bekend, maar het totale „plaatje” zien we pas op Prinsjesdag. De CDA-fractie in Eerste en Tweede Kamer leven daar ook naar toe en wikken en wegen reeds hoe zij zich straks moeten opstellen bij de algemene politieke beschouwingen. Het CDA is bezig met de laatste voorbereidingen voor 11 oktober, de lang verbeide fusie-dag. En de CHU maakt zich op om op zaterdag 13 september haar afscheid te vieren: afscheid van zichzelf, van de 72-jarige, die goede oude bekende en vertrouwde Unie... Waarom ga je weg? ... of blijf je toch met het beste van wat je hebt in het CDA?

JERUZALEM

De verplaatsing van de ambassade van Jeruzalem naar Tel Aviv moge misschien voor velen al weer slechts herinnering zijn, een gepasseerd station, toch mogen we niet vergeten wat hieromheen gebeurd is en waarom dit gebeurd is. De discussie in augustus over deze zaak kan opnieuw actueel worden, wanneer Israël, en in verband daarmee misschien ook Nederland, weer onder Arabische of nog bredere internationale druk, komt te staan. Nederland heeft de laatste jaren terecht meer oog gekregen voor de positie van de Palestijnen in het door Israël bezette land en wil terzake van het Midden-Oosten mede daarom

een evenhanded policy voeren. Thans dreigt echter de vraag actueel te worden, of we, mede onder invloed van onze EEG-partners, reeds niet te ver naar de andere kant zijn doorgeslagen, onze vriendschap met Israël ten spijt. Wanneer wij bovendien door immorele politieke pressie door de knieën zouden gaan, is het hek van de dam en kunnen we beter maar niet meer over onze geloofwaardigheid in de wereld spreken. Mij dunkt, thans is de kritische grens wel bereikt. Het is bij dit alles goed te vernemen dat de Camp David-besprekingen wellicht spoedig weer op gang komen. Tijdens mijn verblijf in Israël in juni jl., is mij gebleken dat de gemiddelde

Israëliër slechts daarin enig vertrouwen heeft. En laten we vaststellen dat dank zij de V.S., Israël en Egypte daarmee ook echt wat bereikt is. In dat spoor zal moeten worden verder gewerkt. De EEG-landen zullen zich ervoor moeten hoeden dit overleg door al te veel Europese ambitie te frustreren.

NEDERLAND

Wie de sociaal-economische toestand in Nederland vergelijkt met die in Israël móet zich hier wel gelukkig prijzen. Wat zijn onze problemen – weer vergelijken onderwijs – dan toch gemakkelijk oplosbaar! Wanneer we dan tevens nog bedenken waarvoor de Polen in hun land thans in de weer zijn, dan moet er hier toch met betrekkelijk weinig moeite uit te komen zijn. Nederland is nog steeds een zeer welvarend land, maar het zal nu bij het achterwege blijven van de economische groei enige herschikking moeten aanbrengen in zijn uitgaven- en inkomstenpatroon. Gezien tegen de achtergrond van de afgelopen twintig jaar is dit een vervelende handeling, maar met de mede-

werking van onze bevolking behoeft er niet eens zoveel pijn geleden te worden. Wij duiken nu met z'n allen onder de nullijn, de minima natuurlijk het minst; er komt een pakket maatregelen in de sfeer van de sociale verzekeringen; en ook de Rijksbegroting levert haar deel, Pais het allermeest. Ongelukkig is het in dit verband dat Pais' onderwijs-ambtenaren een speciale behandeling krijgen; daarover zal stellig nog nadere discussie noodzakelijk zijn.

Er is al veel gedelibereerd over het feit of de bodem onder de regeringsvoorstellen wel hecht genoeg is. Het valt niet te ontkennen dat er enig idealisme aan ten grondslag is gelegd. Idealisme echter ook die aansluit bij de groeiende bereidheid onder ons volk om zijn steentje bij te dragen (denk aan de uitspraak: werkgelegenheid vóór koopkracht). Het zou m.i. onverstandig zijn, om daar niet positief op in te spelen. Het voorshands achterwege laten van een loonmaatregel (behalve dan in het onderwijs) kan dit beroep op de burger ondersteunen.

HET CDA

De CDA-Tweede Kamerfractie heeft recent tweemaal vergaderd over de punten die door collega Van den Broek waren ingebracht naar aanleiding van het olieboycot-debat van eind juni. Zes CDA-leden stemden toen voor een motie van afkeuring van oppositieleider Den Uyl. Daar de uitslag 76-74 was bleef het kabinet-Van Agt maar net in het zadel.

In de publiciteit is er van het voorstel-Van den Broek veel ophef, c.q. misverstand gemaakt. Er werd al spoedig gesproken over stemdwang, het knechten van een fractie-minderheid door een meerderheid, etc. Uit de discussie in de fractie is evenwel heel duidelijk naar voren gekomen dat het Van den Broek maar ging om één probleem: het ten val brengen van een kabinet door een minderheid van een fractie tegen de uitdrukkelijke wil van de meerderheid in. Was immers de stemming omgekeerd uitgevallen, n.l. 76 stemmen vóór de motie-Den Uyl, dan was niet alleen het kabinet weg geweest, maar was er ook een breuk in de fractie gekomen en het CDA in het aangezicht van de verkiezingen in twee kampen opgesplitst. En dat een paar maanden vóór 11 oktober!

Niemand zal ontkennen dat het zinnig was om elkaar hierover eens diep in de ogen te kijken. Stemdwang en inperking van de persoonlijke politieke – door de Grondwet geschraagde – vrijheid was hierbij niet aan de orde. Welnu, de gesprekken waren openhartig (hoewel het jammer was dat o.a. de collega's De Boer (H. en J. J. P.), Faber en Scholten – wegens verblijf buitenlands – schitterden door afwezigheid). Degenen die de motie-Den Uyl hadden gesteund spraken over een incident en verklaarden samen met alle andere fractieleden het gestelde in de brief van 7 december 1977 van toenmalig fractievoorzitter Van Agy aan H.M. de Koningin nog steeds als uitgangspunt te nemen. In deze brief staat namelijk, dat de „bezuïden” het te voeren beleid constructief zullen beoordelen, „zults mede in het licht van de loyaliteit binnen de fractie binnen het verband waarvan de op de CDA-lijst gekozenen hun parlementaire functie uitoefenen.” Deze gezamenlijk aangegane verplichting biedt in de naleving ongetwijfeld perspectieven, perspectieven welke we voor een krachtadige oplossing van 's lands problemen ook drommels hard nodig hebben. De weg van het loyalisme kan gekozen worden, het loyalisme moet evenwel ook door zichzelf bewezen worden.

Algemene Vergadering CHU op 13 september te Ede

De laatste feestelijke algemene vergadering van de Christelijk-Historische Unie wordt gehouden op zaterdag 13 september 1980 in „De Reehorst”, Bennekomseweg 24 te Ede. Aanvang 10.00 uur.

Tussen 9.00 en 10.00 uur is er gelegenheid voor het indienen van de geloofsbriefen, het drinken van een gratis kop koffie (vóór 10.00 uur uiteraard) en het kopen van de lunchbon voor f 10,-.

Het vergaderprogramma luidt:

1. opening door de unievoorzitter, dr. L. M. van Leeuwen;
2. notulen van de algemene vergadering van 10 mei 1980
3. goedkeuren van het fusie-protocol met statuten
4. rede te houden door drs. G. van Leijenhorst, vice-voorzitter CDA-Tweede Kamerfractie;
5. vaststellen van het besluit tot fusie met ARP en KVP, en tot ontbinding van de CHU.
6. uitspreken van het CHU-slotmanifest;
7. uitreiken van het eerste exemplaar van het boek: „Herinneringen aan de Unie waarin we ons thuis voelden”;
8. toespraken mr. Y. Scholten, prof. dr. J. W. van Hulst en drs. A. D. W. Tilanus. forumdiscussie;
9. programma te verzorgen door de Centrale van CH-vrouwen;
10. afscheidstoespraak namens de diverse CHU-organisaties door mr. O. W. A. Baron van Verschuer;
11. programma te verzorgen door de CHJO (cabaret);
12. afsluiting van de algemene vergadering door de Unievoorzitter dr. L. M. van Leeuwen.

De fluitist Thijs van Leer en het Gelders Opera en Operette Gezelschap verzorgen muzikale intermezzo's.

Tijdens de lunchpauze zal in de filmzaal continu een film worden vertoond (van ongeveer 10 minuten), waarin hoogtepunten zijn verwerkt uit de Uniejaren van na de wereldoorlog. Ter vergadering is het nieuwe Unie-boek na de uitreiking uiteraard verkrijgbaar.

Het station Ede-Wageningen ligt vlakbij „De Reehorst”, op nog geen vijf minuten lopen.

Bijeenkomsten CHU-kamerkring Dordrecht te Vlaardingen

De kamerkring Dordrecht van de CHU belegt in de komende weken nog enkele bijeenkomsten en wel in de zaal van de Harmonie aan de Schiedamseseweg 51 te Vlaardingen. Deze bijeenkomsten staan in het teken van het regionale CHU politieke vormings- en scholingswerk en van het afscheid van de Unie als zelfstandige politieke partij. Op donderdagavond 18 september, aanvang kwart voor acht, spreekt de heer R. H. Matz-

ken (docent, auteur en missioloog) over „Christelijk onderwijs nu en in de toekomst” (over de relatie tussen opvoeding en onderwijs). Op donderdagavond 25 september (aanvang kwart voor acht) behandelt mevrouw B. H. de Jong-van Hof (psychiatrisch-sociaal werkster, medewerkster aan de afdeling kinderpsychiatrie van het Sophia Kinderziekenhuis te Rotterdam) het onderwerp „Ouders en kinderen in de maatschappij van morgen” (over de positie van het

kind in het gezin en andere samenlevingsvormen). Op zaterdag 4 oktober vindt de afscheidsbijeenkomst plaats voor leden, woonachtig in het gebied van de kamerkring Dordrecht, eveneens in de Harmonie te Vlaardingen. Deze bijeenkomst vangt om half drie aan. Het CDA-Tweede-Kamerlid W. A. Mateman, afkomstig uit de CHU, spreekt over „Christelijk-historische lijnen naar de toekomst”.

Op deze afscheidsbijeenkomst zijn ook de echtgenoten van de leden welkom. Na afloop van het officiële gedeelte is er een informeel samenzijn. Inlichtingen over deze bijeenkomsten: telefoon 01899-15678.

Europese begroting 1981 — Géén herhaling van 1980

door: Teun Tolman, lid Europees parlement voor E.V.P.

Nog maar nauwelijks is in het Europese parlement de EG-begroting-1980, zij het zeer vertraagd, aangenomen of de discussie voor de begroting-1981 komt al op gang. Zoals bekend mag worden verondersteld, verwierp het Europees parlement in december 1979 de begroting. Een novum. Dit gebeurde voor het eerst in de geschiedenis. Gaat het weer dezelfde kant op? Deze vraag mag terecht gesteld worden. De voorzitter van de begrotingscommissie, de Westduitse socialist Erwin Lange, heeft zich reeds kritisch uitgelaten. Hij vreest een herhaling van de gang van zaken.

Cijfers en problemen

De begroting van 1980 bedroeg 43 miljard gulden. In 1981 is dit cijfer 54 miljard. Een stijging derhalve van 25 procent. Toch is dit bedrag nog geen 2% van de uitgaven van de lidstaten. Een stijging van de uitgaven is zeer verklaarbaar. Griekenland treedt per 1 januari a.s. toe en de uit-

breiding van het parlement na de rechtstreekse verkiezingen heeft nu haar volledige financiële gevolgen voor 1981.

Wat wil het parlement?

Kern van de kritiek was dat er te weinig geld voor verschillende taken is, welke belangrijk zijn en worden en waaraan „Europa” moet werken. Genoemd kunnen worden: sociale zaken, werkgelegenheid, regionale vraagstukken, energiepolitiek e.d. Er gaat aldus de critici veel geld naar de landbouw. Dat is de grote slokop. Er moet meer evenwicht komen op de begroting. Landbouw minder, andere sectoren meer. De stijging in percentages ten aanzien van de landbouwuitgaven neemt echter snel af. De laatste jaren was het percentage 23 procent. Na de correcties van 1980 12 procent. Voor 1981 stijgen de landbouwuitgaven met 12,5 procent.

Grote vergissing

Bij al deze globale kritiek wordt één ding vergeten. Het gemeenschappelijk landbouwbeleid is een vervangend beleid. Het ontlast de nationale begrotingen op niet geringe wijze omdat dit door het gemeenschappelijk beleid Europese kosten zijn. Het is per slot van rekening de meest en bijna enige volledig geïntegreerde sector. Dit wordt te vaak over het hoofd gezien. Dat neemt niet weg dat er zwakke plekken zitten in het landbouwbeleid. De zuivelsector met haar toenemende productie vraagt in het landbouwgebeuren een onevenredig deel. Er zullen correcties moeten plaatsvinden.

Daaraan wordt ook krachtadig gewerkt.

Herstructurering

Naast ombuigingen in het landbouwbeleid is het echter noodzakelijk dat de begroting herzien wordt. Niet op de totaliteit van de bedragen, maar wel op de rubricering. Teveel posten komen ten laste van de landbouwuitgaven. Het wordt vervelend maar zolang er geen verandering is, moeten de feiten genoemd worden; bijvoorbeeld de boter- en suikerimporten. Uit het oogpunt van voedselvoorziening of landbouwpolitiek zijn de boterimporten uit Nieuw-Zeeland totaal overbodig. Zij zijn wel een zware last voor de begroting. De Lomé-akkoorden met de suikerovereenkomsten; géén landbouwpolitiek maar ontwikkelingshulp. Wel grote financiële consequenties, die ten laste van de landbouw geboekt worden.

Import van rundvlees terwijl men probeert de melkproductie in te dammen en de vleesproductie hier uit te breiden etc. Moeten wij door dit alles een streep halen? Ons heil zoeken in een protectionistische politiek? — Néén. Maar wel duidelijk en consequent de dingen bij de naam noemen. Dat wil zeggen, dat het amendement-Fruh in 1981 uitgevoerd moet worden. Een juiste indeling van de begroting. Er moet een einde komen aan de onzuivere kritiek en interpretatie van de begroting, waartoe de Commissie zelf veel aanleiding geeft. En dan zal blijken dat géén 75 procent, zelfs géén 64,5 procent (cijfer Tugendhat) maar

dat de landbouwwitgaven dichter bij de 40 procent dan bij de 50 procent liggen.

Laat ons nog even nader ingaan op enkele knelpunten met betrekking tot het landbouwbeleid ten aanzien van de begroting. De medeverantwoordelijkheidsheffing was een half procent. Deze is nu verviervoudigd en zodoende is het een interessante budgettaire maatregel geworden waardoor honderden miljoenen guldens boerengeld de budgettaire problemen verlichten. Indien de melkproductie blijft stijgen — (het beleid is nu nog wat grillig) zal er een superheffing komen. Daartoe is inmiddels door de Europese ministerraad in principe besloten. Dat betekent dat de kosten van de meer geproduceerde melk door de boeren zelf moet worden gedragen. Deze maatregel kan doeltreffend zijn en dient op voorhand niet te worden verworpen. Wel moet duidelijk zijn dat én medeverantwoordelijkheidsheffing en superheffing teveel van het goede, in dit geval voor de landbouw, teveel van het kwade is. Het kan niet én — én maar moet of — of zijn.

Hier dient duidelijk gekozen te worden. Het is interessant te vermelden dat deze discussies zich nu zullen afspelen in een situatie dat de voedselvoorraden geringer dan ooit zijn. En tevens dat mede daaruit voortvloeiend het restitutiebeleid op export aangepast is, waardoor de uitgaven sterk zullen dalen. Bovendien dient er nog op gewezen te worden dat een gecoördineerd oliën- en vettenbeleid met daaraan gekoppeld een heffing nog niet uitgewerkt is. De Christendemocraten zullen dat niet vergeten. Immers dat was een van de doorslaggevende toezeggingen van de rapporteur Dankert op grond mede waarvan de begroting 1980 werd verworpen. Trekken aan een dood paard heeft weinig zin. Maar de importeurs mogen niet buiten schot

blijven als men de producenten van consumptievetten in Europa zwaar gaat belasten. Daarom mag hierover niet gezwegen worden.

Conclusies:

- De begroting 1981 geeft nog geen duidelijk inzicht omtrent de juiste rubricering met betrekking tot de landbouwuitgaven. Dit zal alsnog moeten gebeuren.
- Opvallend is de sterke daling in groei; vorige jaren 23 procent nu 12 procent in de landbouwsector.
- Correcties in het landbouwbeleid vinden plaats en kunnen derhalve geen dekmantel zijn om moeilijk te doen bij de begroting 1981.
- Gezien de directe relatie inkomensontwikkeling in de landbouw en begroting 1981 dient rekening te worden gehouden met de meer dan evenwichtige daling van de landbouwinkomens in Europa.
- Het feit dat de voorraden (zo men wil overschotten) geringer zijn dan in vele jaren het geval is, impliceert dat de uitgaven geringer zullen zijn.
- Wil men, en dat is nodig, meer activiteiten ontplooiën dan dient de gedachte-Nooteboom om de 1 procent BTW te verhogen, aanvaard te worden. Gezien de zeer gewijzigde omstandigheden kan de opstelling van het Europese parlement ten aanzien van de begroting 1981 anders zijn en dient een herhaling van de gang van de gang van zaken voorkomen te worden. Althans de argumenten van toen gelden nu niet meer in die mate om dergelijke ingrijpende stappen (verwerping) te ondernemen.

PROVINCIALE VROUWENBUREAUS, een vertrouwd adres voor iedereen?

„We zitten ermee”

„Wat halen wij aan?”

„Wij kunnen het zelf wel klaren”

Dit zijn veelgehoorde uitspraken, wanneer het gesprek gebracht wordt op vrouwenemancipatiebureaus. Sommigen zijn van mening, dat het geld efficiënter gebruikt kan worden. Anderen „vertrouwen het niet” en zijn bang, dat de bureaus te éézijdig naar een bepaalde groepering toe zullen gaan werken. Zullen wij nog eens op een rijtje zetten, waar het eigenlijk om gaat?

Emancipatie betekent het inhalen van een achterstand. Vrouwen hebben een achterstand in rechten, in mogelijkheden, in waardering. Vrouwenemancipatie betekent het inhalen van die achterstand, maar ook: medeinvloed krijgen op al die plaatsen, waar beslissingen worden genomen over de inrichting van onze samenleving. „Samen leven” betekent ook „samen kiezen, samen beslissen”. Vrouwen en mannen. Voor zichzelf denken en beslissen moet geleerd worden, veel vrouwen en meisjes zijn daar (nog) niet in opgevoed. Emancipatiewerk betekent het bevorderen van dat leer- en meedenkproces. Het werk gebeurt overal. Vrouwen werken er zelf aan. Sommigen in groepen of verenigingen, anderen bij instellingen of politieke partijen. Sommigen komen alleen aan zichzelf of hun eigen omgeving toe. Anderen zijn in groter verband bezig of helpen anderen.

ZUS EN ZO

In het Jaar van de Vrouw werd een brede belangstelling gewekt voor de vrouwenemancipatie. Er kwam geld beschikbaar. Met dat

geld werd een experimentenpot ingesteld voor emancipatiewerk. Emancipatiewerk was nog dermate nieuw, dat het experimenteel was. De één probeerde het zus, de ander zo, ieder op een andere manier. De Emancipatie Commissie LEK werd ingesteld. Adviezen over allerlei onderwerpen werden uitgebracht. Eén van die onderwerpen is de advisering over hoe de ondersteuning kan plaatsvinden van vrouwen- en emancipatieorganisaties en op welke manier emancipatiewerk het best vorm kan krijgen. Er was een toenemende behoefte aan informatie, aan ondersteuning, aan coördinatie. De oprichting van veel vrouwenraden in de jaren zeventig wijst ook in de richting van een behoefte aan bundeling van krachten. Ook aan het bijeenbrengen van kennis. Kennis hoe je met vrouwengroepen werkt. Kennis over de manier, waarop de activiteiten van vrouwengroepen een breder bereik kunnen krijgen, en hoe die activiteiten kunnen leiden tot beïnvloeding van het overheidsbeleid. Veel vrouwen hebben deze kennis vergaard. Veel vrouwen zijn jaar in, jaar uit bezig

geweest in groepen, clubs, verenigingen. Zij kennen dat werk door en door en hebben de wegen weten te vinden om nieuwe mogelijkheden te openen; ook om nieuwe contacten te leggen. Contacten in samenwerkingsverbanden, contacten bijv. ook naar gemeente- of provinciebesturen. Terug nu naar het advies van de Emancipatie Commissie. Naast een landelijk emancipatiebureau adviseerde zij een gedeelte van het geld te gebruiken om de opgebouwde ervaring onder te brengen in provinciale vrouwenemancipatiebureaus. Vanuit deze bureaus kan service worden verleend aan al die groeperingen, die zich bezighouden met emancipatie. Het betreffende advies van de E.K. werd overgenomen door de staatssecretaris voor emancipatiezaken. De uitvoering van de instelling van de bureaus was ook opgenomen in het regeerakkoord, op grond waarvan de kabinetformatie tot stand kwam. Enkele wijzigingen in het oorspronkelijke advies moesten worden aangebracht.

OP EEN RIJTJE

Voor diegenen, die in het emancipatiewerk geïnteresseerd zijn lijkt het mij nuttig de taken, zoals die nu omschreven zijn nog eens op een rijtje te zetten.

I. Ondersteuning en stimulering, onder andere door middel van informatie en advies, van de „vrouwenbeweging”, vrouwenorganisaties en vrouwengroepen, en van diegenen, die emancipatieprojecten willen gaan opzetten.

II. Advies en informatie aan groepen vrouwen en individuele vrouwen.

III. Voorlichting en activering gericht op: Algemene instellingen, zoals het sociaal-cultureel terrein, de gezondheidszorg, het onderwijs, de overheid, de arbeidsmarkt.

IV. Ter beschikking stellen van documentatiemateriaal aan diegenen, die hiervoor zijn genoemd.

V. Signaleren van knelpunten en hiervoor mogelijke oplossingen suggereren.

Ad I.

Het ondersteunen en stimuleren van verschillende vrouwen-groeperingen is voorlopig wel de meest belangrijke en allereerst te vervullen taak van de provinciale emancipatiebureau-werkers. Wat houdt dit in feite anders in dan het „samen denken” met voorai het kader van die groeperingen over hoe bepaalde activiteiten kunnen worden opgezet; maar ook: hoe de emancipatoire werking van die projecten het best tot zijn recht kan komen. „Zeggen hoe het moet”, belerend optreden door emancipatiewerkers is in strijd met de emancipatiegedachte. Juist het zelf mondig worden is toch immers de bedoeling van emancipatie?

Ad II.

„Informatie en advies zijn in dit licht bezien ook „middelen” om die contacten te leggen en uit te bouwen. Bovendien kan hetgeen niet de ene groepering is ervaren weer gebruikt worden voor een andere groepering, zodat niet ieder opnieuw het wiel hoeft uit te vinden.

Ad III.

Deze taak, voorlichting en ac-

tivering van andere instellingen in de maatschappij, zal eerst op den duur ingevuld kunnen worden. Het bureau moet een zekere erkenning krijgen, verder reikend dan de vrouwenwereld, om ook daarbuiten de „meedenkfunctie” te gaan vervullen. Het is bovendien niet ondenkbaar dat adviezen gevraagd zullen gaan worden, waaruit dan weer een verdere advisering kan voortvloeien.

Ad IV en V.

Deze taken spreken voor zichzelf en vloeien voort uit het bovengenoemde werk. Om de genoemde werkzaamheden te kunnen verrichten zullen de vrouwen, die in de bureaus gaan werken moeten beschikken over: allereerst een sterke motivatie; inzicht in emancipatieproblemen, zowel in klein verband, als in maatschappelijk verband; zij zullen gewend moeten zijn aan het omgaan met uiteenlopende soorten mensen; vrouwen zowel als mannen; door hun persoon en voorkomen, evenals in woord en geschrift zullen zij „geëmancipeerd” moeten zijn.

NIUWE MOGELIJKHEDEN

Voor een aantal vrouwen, die in het vrijwillige werk ervaring hebben opgedaan, en die toch de wens zijn gaan koesteren eens een betaalde werkkring te hebben, liggen hier zeker nieuwe mogelijkheden. Zij zullen bovendien de eigen provincie en de verschillende groeperingen en instellingen, werkzaam in die provincie kennen. Men zal ook hen kennen en zo zullen zij al vanaf het begin met het nodige vertrouwen tegemoetgetreden kunnen worden. Een vertrouwd adres, zo'n emancipatiebureau? Het is zeker niet uitgesloten.

Augustus 1980

Losbeth Schneiders

Mevrouw Lisbeth Schneiders is emancipatiewerker bij het CDA. Zij woont te Almelo.

Nieuwbouw Tweede Kamer

Ruiling Binnenhof-Noordeinde

door: drs. A. D. W. Tilanus

Na 111 ontwerpen, die op de prijsvraag werden ingezonden en 3 ontwerpen, gemaakt door daartoe uitgenodigde architecten, is het duidelijk geworden dat op de locatie Binnenhof-Hofstraat-Lange Poten te Den Haag niet tot een aanvaardbare oplossing van de ruimte-nood van de Tweede Kamer kan worden gekomen.

Er zijn te veel belemmeringen, zoals een te klein en te grillig terrein, de eisen in verband met een beschermd stadsgezicht en monumentenzorg en de verlangens van de gemeenteraad van 's Gravenhage. Daarom heb ik in „de Nederlander” van 25 juli 1980 er voor gepleit naar een andere locatie te zoeken.

In dat kader wil ik om uit de impasse te komen een bijdrage geven in de vorm van een voorstel, dat wellicht tot een verrassende oplossing kan leiden. Ik stel voor, dat onderzocht wordt of een ruil tussen de Tweede Kamer en het Paleis Noordeinde tot de mogelijkheden behoort. Het paleis met tuin en stallen beslaat een oppervlakte van ongeveer 8 ha. Het loopt van het Noordeinde naar de Hogewal en de Princesse Wal. Het ligt in het Centraal Werkgebied, zoals aangegeven in het structuur voor 's Gravenhage van 1970.

POSITIEVE ELEMENTEN

Zowel voor het Binnenhof als voor het Paleis Noordeinde zie ik een aantal positieve aspecten aan deze ruil. Voor het Binnenhof zijn dat de volgende:

1. Het Binnenhof is de historische plaats van de vorst. Helaas moest Prins Willem V op 18 januari 1795 het Stadhouderlijk Kwartier verlaten om, vluchtend voor de Fransen, met een vissersboot van Scheveningen naar Engeland over te steken. Na enige tijd werd het Koninklijk Kwartier voor Lodewijk Napoleon, aan wie de kroon van Holland was opgedragen. Hij verhuisde in 1808 naar Amsterdam. Na de Franse tijd hebben geen Oranje-vorsten meer aan het Binnenhof gewoond. Ik denk dat zeer velen het zouden toejuichen, als het Binnenhof weer een Oranje zou kunnen huisvesten.
2. Voor het „kantoor” van de koningin is minder oppervlakte nodig dan voor de Tweede Kamer. Dat zou kunnen betekenen, dat ook andere bewoners van Binnenhof en omgeving de noodzakelijke meerdere ruimten zouden kunnen verkrijgen. Immers:
 - de Eerste Kamer zou enige kamers kunnen krijgen in de vleugel waarin nu de Raad van State zit;
 - de Raad van State zou in ruil daarvoor weer de beschikking kunnen krijgen over vertrekken aan de andere kant, die in de loop der jaren aan de Tweede Kamer zijn afgestaan;
 - de Hoge Raad, die met ernstige ruimte tekort kampt, zou in het naastgelegen departement van Justitie of in het aangrenzende Binnenhof 7 uitbreiding kunnen vinden;
 - en het Mauritshuis zou vrij spoedig de beschikking kunnen krijgen over het gebouw Plein 1. Vertrek van de

Tweede Kamer van het Binnenhof zou derhalve de oplossing kunnen brengen voor een aantal nijpende ruimte problemen rond het Binnenhof.

3. De Koningin zou op het Binnenhof de Raad van State naast zich hebben en de minister-president en de Eerste Kamer tegenover zich. De Ridderzaal zou organisch in het koninklijk Kwartier kunnen worden opgenomen voor ontvangsten van de koningin.
4. Van het Hofplein zou het blik verwijderd kunnen worden om plaats te maken voor een parkachtige groen-voorziening. Zou dit dan niet een mooie plaats worden voor het monument ter gedachtenis van Koningin Wilhelmina?
5. De city zou bij vertrek van de Tweede Kamer ontlast worden van een stroom van auto's, die 400 à 600 parkeerplaatsen vragen. Er behoeven geen verkeerstechtnische, zeer kostbare ingrepen aan de Hofweg te worden verricht, zoals door sommige ontwerpers is voorgesteld.

Als positieve aspecten voor het Noordeinde zijn de volgende te noemen:

1. De Tweede Kamer kan in 's Gravenhage blijven, zelfs in het Centraal Werkgebied, dicht bij de departementen en de minister-president.
2. Van het bestaande gebouw zou het voorstuk ruimte kunnen bieden voor representatieve doeleinden, zoals kamers voor presidium en ministers. Ook zou daar de horeca-sector en/of Nieuwspoort gedacht kunnen worden. De twee achtervleugels kunnen worden uitgebouwd, enerzijds voor de fracties en de Kamerleden, anderzijds voor de griffie en de diensten

van de Kamer. Daar tussenin zou wellicht op logische wijze de grote vergaderzaal en het overige zalen-complex gepland kunnen worden.

3. Het voorplein aan het Noordeinde leent zich goed voor optochten en demonstraties. Bij een zorgvuldig gekozen plaats van opstelling, b.v. Plein 1813, en een slimme route zal het verkeer veel minder ernstige verstoring ondervinden, dan thans het geval is bij optochten door het city-centrum.
4. Het auto-verkeer, bestemd voor de Tweede Kamer zou zijn aanvoer- en afvoerroute kunnen vinden op de Hogewal en de Princessewal. Daar zou ook een parkeergarage deels onder-, deels bovengronds gesitueerd kunnen worden.
5. Van de tuin zal een gedeelte bebouwd moeten worden, maar een groot deel zal intact kunnen blijven. Dat deel zou, in tegenstelling tot de huidige situatie, als park opgesteld kunnen worden voor het publiek.
6. De doodse muren langs de Hogewal en de Princessewal zouden kunnen verdwijnen. Voor zover er geen normale gevels met ramen voor kantoren van de Kamer en dienstwoningen in de plaats komen, zal men een ongehinderde inkijk in het park kunnen krijgen.
7. Het herkennings-beeldmerk van de Tweede Kamer is thans de voorgevel van de Ridderzaal. Dat is misleidend, omdat de Kamer er nooit, behalve op Prinsjesdag, vergadert. De Kamer zou een nieuw en dan reëel herkennings-beeldmerk kunnen krijgen met de voor-aanblik van het Paleis Noordeinde.

VOORDELIG

Er zullen aan de ruil van Tweede Kamer en Paleis Noordeinde ook wel negatieve aspecten kleven. Ik zie ze nu nog niet, maar met instemming van alle betrokkenen kan daarop gestudeerd worden. Als grote voordelen van de ruil zie ik:

- de onbelemmerde ontwikkeling van onze parlementaire democratie, belichaamd in de Tweede Kamer, en dat wel in het

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter; A. Buntsma, drs. M. Smits, drs. A. J. van Duist; Wm C. de Kruijff; D. Rebel; Drs. H. van Spinning; Drs. G. van Leijenhorst; Govert Veldhuijzen en mevrouw E. Sleyser-Tegelear

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema; Dr. E. Bleumink, Prof. Dr. J. W. van Hulst; Dr. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES
Postbus 33822
2503 BC 's Gravenhage

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van nieuwe abonnementen, advertenties, adresveranderingen, weekblad:

Stichting „Uniepers”
Van Deventerlaan 49
2271 TV Voorburg.
tel. 070-861520
(uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs 30,- per jaar.
Vooruit te voldoen op postrekening 70154.
Voorburg t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U. Postbus 67
3770 AB Barneveld.
Telefoon (03420)-16141.

hart van 's Gravenhage; - het soulaas voor het ruimtegebrek voor verschillende instanties rond het Binnenhof; - en het mooiste is: er zetelt weer een Oranje op het Binnenhof!

Verscheidene leden van de Kamer zullen met dit perspectief wellicht hun bezwaar om de zogenaamde historische plaats aan het Binnenhof te verlaten, laten varen. De Kamer (het Presidium, de Bouw Begeleidings Commissie) zou er goed aan doen aan de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening te vragen een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheden en de verschillende aspecten van een ruil tussen Tweede Kamer en Paleis Noordeinde.

De auteur van bovenstaand artikel is oud-voorzitter van de CHU en oud-voorzitter van de CHU-fractie in de Tweede Kamer. Drs. Tilanus is steeds nauw betrokken geweest bij de voorbereiding voor de nieuwbouw van het Tweede Kamergebouw.

Aan de bestuursleden van de CH-Kiesverenigingen

Herinneringen aan de Unie waarin we ons thuis voelden.

De eerste kiesverenigingen zonden hun bestellingen al in. U weet, de vorige keer werd er op gewezen hoe onze kiesverenigingen, die nog wat overtollige geldmiddelen hebben, hun trouwe leden een waardevol geschenk kunnen aanbieden. Welnu, de eerste bestellingen komen op het Uniebureau al binnen. Was die van uw kiesvereniging daar al bij?

U kent de inhoud: Al vele maanden hebt u in de Nederlander een reeks CH-karakteristieken kunnen lezen. Alle tezamen en nog heel wat meer zal gebundeld worden in een waardevol boekwerk: De Unie waarin we ons thuis voelden.

Een twintigtal scribenten belicht ieder voor zich een bepaald facet of tijdperk van de Unie. Zo worden flinke brokken uit de geschiedenis van onze Unie op aantrekkelijke wijze vastgelegd. Met flink wat foto's en illustraties.

De leden van de Unie die tevens **abonnee** op de Nederlander zijn, ontvangen dit boek **gratis** thuis. Ieder ander kan het bemachtigen door een bedrag van f 8,- (nl. f 5,- intekenprijs voor het boek en f 3,- verzendkosten) over te maken op giro 45015 van de Stichting Uniewerfonds te 's Gravenhage.

Maar let wel: zolang de voorraad strekt. Kiesverenigingen, hebt u nog overtollig geld in kas? Laat dan nu vast een aantal ex. tegen bovengenoemde voorintekenprijs reserveren. Laat u het ons snel weten?

Benoeming burgemeesters

Bij Koninklijk besluit is met ingang van 16 september benoemd tot burgemeester der gemeente Zoeterwoude: ing. A. J. M. Houdijk, te Gouda.

De heer Houdijk, die 48 jaar is, is RK en lid van het CDA. Hij is thans wethouder van Gouda.

Bij Koninklijk besluit is met ingang van 1 oktober 1980 benoemd tot burgemeester van de gemeente Heerhugowaard: de heer J. N. Stuijbergen, aan wie gelijktijdig eervol ontslag is verleend als burgemeester van de gemeente Stedebroec.

De heer Stuijbergen, die 51 jaar is, is RK en lid van het CDA.

HERBENOEMINGEN

Bij Koninklijk besluit zijn opnieuw benoemd:

Tot burgemeester van de gemeente Berkel-Enschot: J. Meijs (KVP); van de gemeente Erp: mr. R. Q. M. Smits van Oyen; van de gemeente Hoogeloon, Hapert en Casteren: H. J. L. Wouters (KVP); van de gemeente Nieuw-Ginneken: drs. M. J. H. van de Ven (KVP); van de gemeente Terheijden: mr. J. H. A. G. van Maasackers (KVP); van de gemeenten Neer en Kessel: mr. F. A. W. Jacobs (KVP); van de gemeenten Mheer en St. Geertruid: jhr. mr. L. M. Michiels van Kessenich (KVP); van de gemeente Doetinchem: mr. A. J. E. Havermans (KVP).

Grondpolitiek

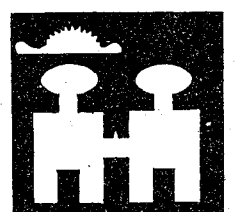
„Grondeigendom en grondbeheer - een opdracht voor individu en gemeenschap”

rapport over voorkeursrecht, onteigening, waardebeoordeling van grond, herverkaveling en erfpacht. publikatie van de politiek-wetenschappelijk instituten van KVP, ARP en CHU.

30 pag., f 3,75 (inclusief verzendkosten)

Bestellingen:

- giro 604500 t.n.v. Savornin-Lohmanstichting, Den Haag.

Opheffingsvergadering CHJO uitgesteld

In verband met de rond het fusieprotocol van het CDJA gerezene problemen heeft het bestuur van de CHJO besloten de opheffingsvergadering van de CHJO, die op 20 september zou plaatsvinden, uit te stellen. Als nieuwe datum is voorlopig vastgesteld zaterdag 25 oktober 1980.

G.V.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR HIST UNIE, Wassenaarseweg 7, 2596 BC 's Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516.

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander” te zenden aan: Bureau CHU, Wassenaarseweg 7, 2596 BC 's-Gravenhage. Telefoon (070) 244516.

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m. Het telefoonnummer van de De Savornin Lohmanstichting is 070-246791.

Vrouwenconferentie in Kopenhagen

Wereldwijd actieplan

Politieke belangen onder aandacht publieke opinie

door: Hanske Evenhuis-van Essen, lid Tweede Kamer CDA

Ook in Kopenhagen regende het de eerste tien dagen pijpestelen, ook in Kopenhagen probeerden vacatie-gangers tussen de regen door vacatie-foto's te maken, maar in Kopenhagen liepen ook duizenden vrouwen rond – vol illusies en plannen –, die praktische uitvoering wilden geven aan een Actieplan, waar vrouwen uit de hele wereld weer 5 jaar mee vooruit zouden kunnen. Zoals bekend mag worden verondersteld, bestaat er officieel sinds 1975 op wereldniveau aandacht voor de achtergestelde positie van de vrouw. Mexico 1975 is m.b.t. de emancipatie van de vrouw een begrip. Er werd indertijd een actieplan aangenomen, dat veel goede punten omvatte, maar helaas ook toen overschaduwd werd door belangenpolitiek, die er niet thuishoort.

KOPENHAGEN 1980

De officiële conferentie werd gehouden in het Bella Center, een groot conferentie-oord, uitstekend geschikt voor dit soort bijeenkomsten. Het was buiten de stad gelegen en daardoor hadden de vele per taxi komende conferentiegangers de stad al enigszins bezichtigd, voordat men op de plaats van bestemming was aangekomen. De Kopenhagense taxichauffeurs kenden nl. vele wegen om je van hotel of Ambassade naar het Bella Center te rijden. De schaduw-conferentie, het Forum, was gestueerd in drie verschillende gebouwen, niet eenvoudig voor de vele belangstellenden, die de op het lijstje staande „workshops” en discussie-groepen wilden volgen. Regen dus de eerste anderhalve week en toen de zon doorbrak machteloze woede, dat ook deze conferentie gedoemd was te mislukken door belangenpolitiek.

DAGINDELING

Voor diegenen, die denken dat een conferentie een mogelijkheid biedt om eens iets anders te zien van de wereld, schrijf ik met enig genoegen dat onze dag, ook de zaterdag, begon met een delegatie-vergadering om 7.45 uur. Er werd dan verslag gedaan van de verschillende commissies, de plenaire vergadering en de gebeurtenissen bij het Forum. Deze vergaderingen stonden onder leiding van resp. minister de Koning, staatssecretaris mev. Kraayeveld-Wouters of bij afwezigheid van een van beide van mr. P. van Buren. Na afloop van deze vergadering spoedden al deze werkbijeenkomsten zich naar resp. het Bella Center of naar de bijeenkomsten van het Forum. Elke dag werden persconferenties gegeven met het laatste nieuws en waar vragen gesteld konden worden; gezellige bijeenkomsten, waar humor of ironie hoogtij vierden. 's Avonds werden bij toerbeurt de verschillende recepties bezocht, die aangeboden werden door de Ambassades van de landen, die zich daartoe geroepen voelden. Deze recepties zijn eigenlijk officieuze werkbezoekjes, je ziet en spreekt verschillende mensen met als onderwerp, in dit geval, de positie van de vrouw.

WAAROVER SPRAKEN ZIJ, TIJDENS DEZE CONFERENTIE.

Natuurlijk was het document, waarover de verschillende commissies spraken, samengesteld vanuit de wereldsamenleving in New York, onder de parapluie van de Ver. Naties. Speciale aandachtspunten waren: werkgelegenheid, gezond-

heid en onderwijs. Dit werkdocument was ook uitgebreid besproken in de Nederlandse delegatie en er waren vele aanbevelingen gedaan door o.a. de vrouwenorganisaties, vrouwen-groepen en andere maatschappelijke organisaties. Vanuit Nederland waren ook verschillende amendementen op het Actieplan ingediend, o.a.

1. de ongelijke verdeling en de ongelijke positie van de vrouw, welke niet los kan worden gezien van het feit, dat vrouwen kinderen krijgen en voeden. Daarom moet niet het moederschap centraal staan, maar het ouderschap. Zowel moeder als vader behoren gelijkelijk deel te hebben aan zowel de opvoeding van de kinderen, als het werk binnenshuis en buitenshuis.
2. De vrouwen moeten op de hoogte gesteld worden van hun rechten. (de meeste vrouwen in de ontwikkelingslanden zijn analfabeet).
3. Steun, ook financieel, aan de niet-gouvernementele organisaties met betrekking tot het Actieprogramma.
4. Verbetering van de positie van de migrantenvrouwen, een duidelijk probleem voor de Westerse samenleving. De Nederlandse delegatie ging dus niet met lege handen naar Kopenhagen, integendeel. Maar niet alleen ons land was actief geweest, vele landen hadden amendementen ingediend. En was het te laat geweest voor een amendement, niet getreurd, dan werd een resolutie ingediend, waarin de nodige wensen werden verwoord. Tot zover was alles gericht op een goed actieplan.

DE PLENAIRE VERGADERING.

Stelt U zich voor een enorme grote zaal, waarin afgevaardigden van alle landen, die lid zijn van de Ver. Naties, hun zegje doen over de positie van de vrouw in hun land. De meeste landen begonnen met een positief verhaal, maar de kritische noten werden in de staart aan de orde gesteld. Door de ontwikkelingslanden werden economische problemen, veelal veroorzaakt door kolonialisme, imperialisme enz. aan de orde gesteld. Prioriteiten waren: uitbanning van analfabetisme, opleiding, family-planning, rechten voor ongehuwde moeders, hulp voor kleinschalige projecten. First Lady, Mrs Mugabe, voerde namens Zimbabwe het woord. Het was voor de eerste maal dat Zimbabwe als vrij land de V.N. toesprak! Tijdens het statement van Mrs Sadat, Egypte, verlieten verschillende Arabische en Aziatische vertegenwoordigers de zaal. Hier kwam de belangenpolitiek duidelijk naar vo-

ren, niet het belang van de vrouw. De rede van onze staatssecretaris, Jeltien Kraayeveld-Wouters heeft U ongetwijfeld in de krant gelezen. Laat ik U vertellen, dat er enthousiast op gereageerd werd. De westerse landen gaven over het algemeen een kritisch beeld van de gang van zaken thuis. Hoewel, door o.a. Canada werd verteld dat de media onderling een werkgroep hadden ingesteld om de beeldvorming rond de vrouw niet alleen onder de loupe te nemen, maar om er ook „iets” aan te doen.

Commissie I behandelde het nationale gedeelte. Commissie II het internationale gedeelte en de Commissie „on the whole” de meer heikele politieke punten, waarover misschien nog onderhandeld kon worden. Bovendien was er dan nog het E.G.-overleg, het overleg van de Westerse landen en de groep van 77 (landen in Azië, Afrika, Zuid-Amerika, soms aangevuld met de niet-gebonden landen als b.v. Yoegoslavië). Vergaderingen en overleg genoeg, zou je denken!

VERDRAG TEGEN DISCRIMINATIE VAN DE VROUW.

Op 17 juli tekende Nederland met 55 andere landen het verdrag inzake de Uitbanning van alle vormen van Discriminatie jegens de vrouw tijdens een ceremonie in het Bella Center. Staatssecretaris Kraayeveld-Wouters en de Nederlandse Ambassadeur in Kopenhagen, de heer De Waal, verrichtten de ondertekening. Het verdrag komt op het volgende neer;

- verdragspartijen verplichten zich discriminatie jegens de vrouw te veroordelen en een beleid na te streven dat is gericht op uitbanning van die discriminatie;
- het verdrag richt zich op het gehele spectrum van het maatschappelijk leven;
- het verdrag beoogt met name verbetering te brengen in de minder bevoordeelde positie die vrouwen in vergelijking met mannen innemen; een meer algemene uitbanning is binnen de VN (nog) niet haalbaar;
- het verdrag voorziet in een geleidelijke uitvoering. Om de vier jaar moeten de verdragspartijen rapport uitbrengen over de vooruitgang op dit gebied.

Verschuivende bepalingen uit het verdrag zijn in Nederland zonder nadere maatregelen toepasbaar. Voor andere zullen bestaande wetten moeten worden aangepast. Het aardige was, dat Nederland als enige twee ondertekenaars opvoerde. Jeltien Kraayeveld merkte adrem op, dat nu de echte integratie ten voeten uit was.

DE POLITIEK.

Wie denkt, dat de gelijke behandeling op elk gebied van vrouwen en mannen geen politieke aangelegenheid is, is naar mijn mening toch wel een naïeve persoon! Natuurlijk is het de politiek, die de wensen of eisen vanuit de samenleving vertalen moet. Waarvoor hebben wij anders een Staatssecretaris voor Emancipatie en een speciale paragraaf in het Regeerakkoord? In elk verkiezingsprogramma, dat serieus genomen wil worden, wordt behoorlijk aandacht geschonken aan de positie van de vrouw. Gebruik of misbruik, daar

In de afgelopen zomer is gedurende veertien dagen in Kopenhagen de Wereldvrouwenconferentie van de Verenigde Naties gehouden. Nederland nam aan deze conferentie deel met een koninkrijksdelegatie. Staatssecretaris mevrouw J.C. Kraayeveld-Wouters van CRM was delegatieleider. Bij haar afwezigheid trad minister drs. J. de Koning voor ontwikkelings samenwerking als zodanig op.

In de delegatie hadden onder meer zitting ambtelijke adviseurs. Als zodanig zat ook mevrouw drs. J.P. Wassen-van Schaveren, voorzitter van de Emancipatiecommissie, in de delegatie. Bijzondere adviseurs waren het Eerste-Kamerlid mevrouw drs. H. d'Ancona (PvdA) en de Tweede-Kamerleden van dames C.H. Evenhuis-van Essen (CDA), drs. N. Rempt-Halmmans de Jongh (VVD) en G. Schaapman (PvdA).

Het CDA-kamerlid mevrouw Evenhuis-van Essen beschrijft in bijgaand artikel haar indrukken van „Kopenhagen”.

gaat het om! Enige voorbeelden. Bij amendementen, die bv. hulp ook financieel en bovendien „political assistance” wilden geven aan Palestijnse vrouwen „in en buiten” de „bezette gebieden” werd de P.L.O. als enig kanaal naar de Palestijnse vrouwen aangegeven. Ook het woord „zionisme” kwam, net als in 1975, voor in het rijtje: „to eliminate imperialism, colonialism, neo-colonialism, zionisme, racism, racial discrimination, apartheid, hegemonism” voor.

Hier werd belangenpolitiek van de P.L.O. bedreven en in dit geval bij deze conferentie, die per slot over de positie van de vrouw ging, naar behoeven ingevoegd. En bijvoorbeeld een resolutie over de positie van de Sahrawi vrouwen, waarin Polisario als enig vertegenwoordiger werd aangemerkt. Dit zijn maar enkele voorbeelden, waar volgens mij misbruik van het doel van de conferentie gemaakt werd.

HET FORUM.

Levendige discussie, workshops over allerlei onderwerpen, kleurrijke kostuums, „alleen toegang voor vrouwen”, films, dia's, wat was er niet. Hier bestond de gelegenheid geïnspireerd te praten over de toekomst, zonder direct vastgepind te worden. Hier waren de emotionele reacties over de coup in Bolivia, hier waren de Argentijnse Moeders, die door toedoen van financiële hulp van Minister de Koning en een enthousiaste groep vrouwen, waaronder Hedy d'Ancona, het Forum bezochten en toespraken. Hier was Cinemien met de film over verkrachting en Amazone met dia's van schilderijen en beelden van Nederlandse kunstenaressen. Hier werd geïnspireerd en geïnspireerd, maar helaas ook geïntrigeerd; ook hier sloeg de belangenpolitiek toe! Toch even een ervaring, die indruk maakte. Bij een workshop „Trickle Up program – an experiment for income production through group self-employment” luisterden wij aandachtig naar de toelichting en de discussie over dit onderwerp. Dit initiatief voorziet in een basisbedrag van \$ 100 per groep vrouwen, die kans zien een plan te ontwikkelen, dat in de gegeven omstandigheden reëel is, om in de toekomst een eigen in-

komentje te verwerven. De discussie was levendig. Vrouwen uit Shri Lanka en India vertelden enthousiast over hun ervaringen totdat... enige jonge mannen (één Deen, twee Amerikanen) het woord namen en de magische woorden van Kapitalisme en Kolonialisme in de mond namen en deze initiatieven hierop veroordeelden. „Makkelijk praten met een weldoorvoerd lichaam” dacht ik en wij stonden op en verlieten het zaaltje.

DE LAATSTE DAG.

Zelden zaten wij zo in spanning over de dingen, die komen zouden. Nederland had met de landen van de Europese gemeenschap (EG) al niet deelgenomen aan een stemming over het Indiase amendement met betrekking tot de positie van de Palestijnse vrouwen met de P.L.O. als enige vertegenwoordiger, omdat de procedure met betrekking tot de stemming met voeten getreden werd. Nederland stemde tegen het gebruik van het woord Zionisme. De delegatie was diep teleurgesteld; er was ontzettend hard gewerkt en wat zou het resultaat zijn. Tegen het actieplan, dat leek voorsnog het beste, maar bestaat er eenheid binnen de E.G., welke reactie geeft het beste weer hoe teleurgesteld wij zijn over de politisering. Is het actieplan op zich slecht? Zijn onze amendementen niet goed tot hun recht gekomen? Overleg hier, overleg daar, het actieplan in drieën knippen en per deel stemmen, zoals gesuggereerd werd door de Deense voorzitter? Dat was toch onmogelijk, hoe kon je dat ooit duidelijk maken aan de vrouwen thuis, stonden er in elk gedeelte naast verpolitiseerde zaken geen goede dingen? Onze Staatssecretaris heeft met de ambtenaren van Buitenlandse Zaken elk overleg bijgewoond en steeds werd door de leden van de delegatie meegepraat over hoe en wat. Uiteindelijk zat de E.G. op onthouding, met een stemverklaring uitgesproken door de bij deze conferentie aangewezen voorzitter uit Luxemburg. Naar mijn mening, alle emoties daargelaten, een juiste beslissing. Hier was het niet de plaats, om politieke belangen van de P.L.O. te bespreken, dat moest duidelijk gesteld worden. Het is overigens geen uitzondering bij de V.N. dat conferenties op deze manier verziekt worden, zie b.v. de Waterconferentie. Toch is het Actieplan lang niet slecht en zullen de landen, die vóór gestemd hebben, o.a. rekening hebben te houden met ouderschap i.p.v. moederschap, aandacht voor de ongelijke verdeling en waardering voor de positie van de vrouw, aandacht voor de migrantenvrouwen steun – ook financieel – aan niet-gouvernementele organisaties en dat allemaal door Nederlandse amendementen! Vreemde speling van het lot! Na de stemming sprak Granade (Caraïbisch gebied) een verklaring uit, waarin geconcludeerd werd, dat de „democratie” gezegevierd had, nl. meeste stemmen gelden..

Liever denk ik terug aan de afgevaardigde van Guatemala, die geemotioneerd uitriep dat wij de belangen van vrouwen moesten dienen, in plaats van belangenpolitiek plegen.

De Zweedse afgevaardigde vroeg of het Actieplan „Substance of procedure” was aan de Legal Advisor, nadat de Senegalese vertegenwoordiger opgemerkt had waarom men zich zo druk maakte over het woord „zionisme”, dat was toch alleen maar procedure? Katterig, vermoeid, verliet de laatste persbijeenkomst, waar Jeltien Kraayeveld de gang van zaken toelichtte. Weer in 1985? Och, dat duurt nog vijf jaar, maar laten we eerst in eigen land de emancipatie verder ter hand nemen. Binnen Europa met elkaar hierover praten en dan maar eens zien....

Komende nieuwe CDA-voorzitter Bukman:

Nuchterheid troef

door Theo Schmitz

„Niks hoor, ik droom geen boze dromen, ik zit me intussen niet stiltejes te bedenken”, antwoordt Piet Bukman, de nieuwe voorzitter van het CDA na 11 oktober, als wij hem voor onderstaand interview confronteren met de omvang van zijn nieuwe klus. „Natuurlijk, het zal een hele toer zijn om Piet Steenkamp op te volgen. Steenkamp, de verpersoonlijking van de CDA-gedachte, de vereenzelviging eigenlijk van dat CDA. Maar ja, wij moeten verder. De drie stromingen die nu in een bedding zijn samengebracht, moeten nog verder versmolten worden. Ik hoop te bewerkstelligen dat men uiteindelijk alleen nog maar over CDA-ers spreekt en denkt.” Piet II Bukman dus als opvolger van Piet I Steenkamp. Een wisseling van de hoofdwacht, dus voldoende aanleiding om Bukman eens aan het woord te laten.

TAKEN

Naast de wens tot verdere versmelting van de bloedgroepen ziet de sociaal-geograaf Bukman als andere belangrijke taken: het op gang brengen van politiek-inhoudelijke discussie en het activeren van de bijdragen van de jongeren op alle niveaus en binnen alle instanties van de partij:

„Tot nu toe hebben wij met zijn allen onnoemelijk veel energie moeten stoppen in het tot stand brengen van het organisatorische gedeelte van het fusieproces. Een belangrijke activiteit, hoe je er ook tegenaan moge kijken. Nu die noodzakelijke organisatorische rim-ram echter voorbij is, moeten wij de vrijkomende energie benutten voor politiek-inhoudelijke discussies. Het nieuwe partij-programma leent zich daar bijvoorbeeld uitstekend toe. Het zit vol mogelijke discussiepunten, vraagt om keuzes inzake een aantal belangrijke beleidsalternatieven (bijv. in de veiligheidsparagraaf) etc. Van wezenlijk belang voor onze partij acht ik daarbij de participatie van jongeren in dat besluitvormingsproces. Wij mogen geen partij worden van alleen maar ouderen. Onze jongeren moeten de ruimte krijgen en nemen. Vooral dat „ruimte nemen” acht ik essentieel. Mijn ervaringen als voorzitter van de Nederlands Christelijke Boeren en Tuinders Bond (CBTB) leren dat wij met geïsoleerde geluiden, met het spreken als categorie er niet komen. Het CDJA zal dus zijn hogelijk gewaardeerde activiteiten moeten voortzetten én als zelfstandig orgaan én als broedplaats voor activiteiten van jongeren overal binnen het CDA. Alleen zo kunnen wij met zijn allen verder gaan vanuit onze christen-democratische opvattingen.

NBBA

Laat ik daar iets aan toevoegen. Zojuist sprak ik over jongeren, maar u kunt dat gerust ook algemener opvatten ten opzichte van andere groeperingen binnen onze partij. Of die nu onmiddellijk op bestaande partijlijnen zitten, of anderszins trachten een eigen bijdrage te leveren aan nieuwe visies, zoals bijv. het NBBA.

Wij mogen kritische mensen niet van ons verstoten – kom nou toch – wij moeten wat door hen uitgebroed wordt aan constructieve ideeën juist trachten plaats te geven. Het maakt mij daarbij niets uit of het gaat om jongeren of ouderen, mannen of vrouwen, NBBA-ers, etc.“

REGERING-FRACTIE

Praten met Bukman over politieke zaken. Als zoon van een tuinder uit Delft typeert hij zichzelf als „een politicus van de koude grond”. Dat „nuchtere en koele” blijkt duidelijk als hij weigert te speculeren over vragen als hoelang dit kabinet nog zal blijven zitten, over ontwikkelingen na de Nacht-van-Scholten inzake de Zuid-Afrika-boycot, etcetera. Wél wil hij ingaan op de relatie regering-fractie en de huidige partij-politieke verhoudingen in ons land.

Er is nogal eens verschil van mening tussen (leden van) de CDA-fractie en het kabinet. Zou u als

Het bijgaand artikel over de nieuwe voorzitter van het CDA, drs. P. Bukman, is geschreven door Theo Schmitz, lid van de redactie van het KVP-blad „Politiek Nieuws”. Het werd reeds gepubliceerd in het op 4 september jongstleden verschenen nummer van dat blad.

voorzitter in actie komen als het bijv. gaat om interpretaties van ons verkiezingsprogramma?

Neen, ik vind dat een eerste verantwoordelijkheid van de fractie. Die moeten beoordelen wat wel of niet moet, wat wel of niet acceptabel is. Wat het kabinet betreft, vind ik dat wij veel meer moeten beseffen dat dit een coalitie-kabinet is.

Wij moeten niet in dezelfde fout vervallen als Joop den Uyl met het vorige kabinet. Net zo min als wij toen een wit randje om diens socialistische kabinet waren, is de VVD nu een randje om een CDA-kabinet. Tja, de basis van deze coalitie is nogal smal, wellicht te smal. Dat kunnen wij de VVD overigens nu niet verwijten. Met het accepteren van een coalitie-partner moet je ook compromissen accepteren. Dat is altijd zo, zal ook altijd zo blijven.

D'66

Dat brengt ons op de toekomst. Sommige mensen vrezen, dat wij, o.a. door D'66, op weg zijn naar een politiek tweestromenland in Nederland.

Neen, dat geloof ik niet. Laat D'66 dan ontstaan zijn met de gedachte dat de hele politieke handel eigenlijk maar moest ontploffen, dat er een hele nieuwe partijenstructuur moest ontstaan. Feit blijft, dat daar geen fluit van terecht gekomen is. Met het verdwijnen achter de horizon van hun ontploffingstheorie zijn zij zelf een vierde stroming in de vaderlandse politieke verhoudingen geworden. Te meer daar ik het gevoel heb dat zij zich ook zelf bij die gedachte hebben neergelegd. Ik zou dus eerder willen spreken van vier stromen.

Acht u D'66 als die vierde stroming redelijk én alternatief?

Ja, ach, ja, als ik er zo eens over nadenk moet ik zeggen dat D'66-ers bij mij overkomen als redelijke mensen, en D'66 is een redelijke partij.

Ook alternatief?

... (stille volgt) ... Eerlijk gezegd heb ik tot op heden in D'66 nog niet zo erg veel dingen kunnen ontwarren, waarvan je zegt: hé, moet je nu eens kijken, van zoiets heb ik nog nooit gehoord. Ik beschouw D'66 dan ook een beetje als 'n reactie-partij. Dat ben je natuurlijk ook, als je stelt dat de hele zaak maar moet ontploffen. Als reactiepartij hebben zij echter vaste grond onder het Nederlandse kiezersvolk weten te krijgen. Niet in de laatste plaats daarom volgt thans een proces van consolidatie. Een proces van consolidatie dat overigens wel eens verstoord zou kunnen worden door de ontzettend snelle groei van D'66. Zulke groei kan ontwaarden in

groeistruipen. Als ik zie hoe snel D'66 zich op het moment ontwikkelt, dan denk ik thuis wel eens: daar zal ook nog wel weer een reactie op komen. Alhoewel het moeilijk is vergelijkingen te maken, is dat tenslotte met alle echte reactie-partijen geschied. Al die partijen die pretendeerden met iets volstrekt nieuws te komen, die onvrede met de bestaande politieke constellatie in zich verenigden, ze hebben allemaal groeistruipen gehad, ze hebben allemaal de fase gekend van daar-gaan-wij-met-zijn-allen-onderuit.

JAN TERLOUW

Kenner beweren: geef ze maar regeringsverantwoordelijkheid.

Ik zou dat zo gek nog niet vinden. Of het tij dan keert? Dat weet ik niet. Over het algemeen is het zo, dat als mensen politieke, in dit geval regeringsverantwoordelijkheid krijgen, dat er dan wel wat wilde haren aangaan. Dat ligt ook voor de hand. Als je overstapt van het stadium waarin je je kunt permitteren alleen maar te zeggen wat je wilt, naar het stadium dat je het moet doen, nou dat betekent nogal wat. Zeggen wat je wilt kun je bijna ongelimiteerd. Maar dan een acceptabel beleid in een gemengde samenleving. Dat legt de nodige beperkingen op. Dan gaat de verantwoordelijkheid vaak gepaard met het uitvalven van wilde haren... nou ja, „wilde” haren. Ik denk dat D'66 als jonge partij te maken heeft met de directe effecten van het type leider dat zij heeft. Net zoals de PPR indertijd een geweldige groei doormaakte vanwege het aansprekende leiderschap van Bas de Gaay Fortman, zo groeit D'66 thans door het aansprekende in Jan Terlouw. De mensen zijn gewoon bijzonder aangenaam door hem verrast.

Hebben wij ook van die mensen?

Ook als wij zeer buitengewoon aansprekende leiders hebben, dan nog zou het groei-effect veel minder zijn dan bij zo'n nieuwe partij. De hoofdstromingen in de vaderlandse politiek namelijk kennen een vaste oude kern. Daar kan wat bijkomen, daar kan wat afgaan. Een jonge partij kent geen traditie, geen gesetelde plaatsen.

JOOP DEN UYL

Vriendelijke woorden dus aan het adres van Jan Terlouw. Ook voor Joop den Uyl vriendelijke woorden?

Ja, ik moet zeggen dat ik Joop den Uyl altijd een uitnemend leider heb gevonden. Dat meen ik ook echt. Ik heb veel bewondering voor hem als politiek leider. Ook al denk ik dat hij als politiek leider betere sporen heeft dan als premier. In zijn premierschap heeft hij wel eens wat teveel nadruk gelegd op zijn partij-politieke rol. Tot schade van het CDA, en de CDA-ers die aan zijn kabinet meededen. Dat heeft hij dan niet goed gedaan. Toch heb ik veel bewondering voor hem.

Betekent dat weer samenwerking met de PvdA?

Ach, weet je, dat is moeilijk te zeggen. Er heerst op het ogenblik zoiets als stilte voor de storm. Het is wel zo dat Den Uyl zich uitput in redelijk vriendelijke woorden jegens het CDA. Hij erkent veel, ziet bases voor samenwerking. Misschien probeert hij inderdaad de weg te effenen. Zijn reacties op ons concept-verkiezingsprogramma waren ook nogal duidelijk voor mij. Wat ik in het doen en laten van de PvdA zie, is, dat zij graag weer regeringsverantwoordelijkheid wil dragen. Zij vinden het duidelijk jammer, dat het in 1977 mislukt is, alhoewel zij dat natuurlijk helemaal aan zichzelf hadden te wijten. Zij hadden ons nooit zo over de hekel moeten halen met hun meerderheidsstrategie. Dáár hoor ik trouwens op het ogenblik ook niet zoveel meer over.

Er blijven toch punten van verschil. En wat gebeurt er als de PvdA met D'66 genoeg zetels heeft?

Natuurlijk blijven er punten van verschil. Ik heb dat veto over die extra uurverhoging ook gehoord. Maar wat wil je? Als die punten er niet waren, kon Den Uyl net zo goed CDA-er worden. Wat te wensen zou zijn, maar irrealistisch... Wat ik zie, is dat Den Uyl bijv. veel in het werk heeft gesteld om de PvdA een redelijk standpunt in te laten nemen inzake de NAVO... Wat dat tweede punt betreft heb ik geen zin om te gaan

speculeren. Ik huiver om al te ver vooruit te kijken, me te moeten verdiepen in alle mogelijke beweegredenen achter iemands handelen. Dat leidt alleen maar tot schijnexactheden, tot waarschijnlijkheidsdenken.

PROGRAM EN LIJST-TREKKER

Tot zover Piet Bukman over D'66 en PvdA. Aan het einde van het interview stelden wij hem ook nog vragen over het concept-verkiezingsprogramma en het lijsttrekkerschap.

Ik vind dat de program-commissie een dapper en realistisch stuk op tafel heeft gebracht. Het bevat een behoorlijk kwade boodschap voor de kiezers. Ik moet overigens ook nog zien of wij die 295.000 arbeidsplaatsen kunnen verwezenlijken. Ik sluit mij aan bij premier Van Agt, die gezegd heeft dat die 2,5% een streven bij ons is, en geen gegeven als bij de PvdA. Wij zullen die 2,5% productiegroei ergens moeten slijten, en dat kan alleen met extreme zorg voor kwaliteit etcetera. Daar vind ik echter niet zoveel over terug. Dat economisch gedeelte is wellicht wat schamel. Maar goed, daar is de partij voor. Samenvattend: prima werk van de commissie.

Wat het lijsttrekkerschap betreft het volgende: wij gaan daarover nog uitgebreid met zijn allen over praten. De relaties met het programma is, dat politici aan tafel kunnen en niet moeten aanschuiven. Het programma wordt ook niet op iemands lijf geschreven, dat zou de omgekeerde wereld zijn. Ja, het wordt dus afwachten.

Geef de CHU een levend verleden

Wanneer op 11 oktober a.s. de federatieve samenwerking van de CHU met ARP en KVP, in het CDA-verband, wordt omgezet in een fusie, zal de Unie van dat moment af, tot de geschiedenis behoren.

Een nog onbekende toekomst ligt als een uitdaging voor ons. Wij zullen die toekomst, samen met de thans opgroeiende generatie, met meer begrip tegemoet kunnen treden, wanneer we er in slagen zo goed mogelijk te verduidelijken wat ons als christelijk-historischen bezig heeft gehouden.

Om dit te bevorderen heeft het Bestuur van de CHU enkele maatregelen genomen. De papieren van het secretariaat worden momenteel op het Algemeen Rijksarchief (ARA) geordend. Zij zullen daar worden bewaard samen met reeds op het ARA aanwezige CH-archieven van onder meer A. F. de Savornin Lohman; H. W. Tlanus en H. K. J. Beernink.

Aan de besturen van de kiesverenigingen en Kamerkringen is het advies gegeven hun stukken ook op een officiële archief-bewaarpplaats onder te brengen.

Voorts zal het Uniewerfonds in een gewijzigde opzet blijven functioneren om het maken van studies over de CHU te activeren.

Helaas zijn de officiële CHU-archieven tot 1941 in de oorlog verloren gegaan. Eerst de laatste jaren kon op het Uniebüro een begin worden gemaakt met het bijeenbrengen van relevant materiaal.

Hierbij bleek reeds verschillende malen dat zich onder onze Unieleiden nog veel interessante stukken bevinden, die niet meer op het secretariaat aanwezig zijn.

Voor het zo volledig mogelijk bewaren van CHU-stukken is uw medewerking dan ook onmisbaar. Het Bestuur doet daarom een dringend beroep op de CHU-leden om documentatiemateriaal betreffende de Unie dat nog in hun bezit is voor centrale documentatie beschikbaar te stellen.

Wij hebben de heer H. van Spanning, beleidsmedewerker van de CDA-Tweede Kamerfractie en eindredacteur van het CH-Tijdschrift, bereid gevonden bij deze actie als coördinator op te treden. Hij zal het binnenkomende materiaal inventariseren en advies uitbrengen over de plaatsing bij een officiële archiefinstelling.

Wij zijn geïnteresseerd in alle in particuliere handen zijnde stukken betreffende de CHU en de haar verwante organisaties zoals de CH-Jongerenorganisatie; de Vrouwencentrale; de CH-bladen; alsook de partijen waaruit de CHU is ontstaan, te weten: de Vrij Anti-Revolutionairen; CH-Kiezersbond; CH-Partij en de Friese CH.

We denken hierbij aan: boeken, brochures, folders, oude notulenboeken, verkiezingsaffiches e.d.

Wanneer u bovengenoemd materiaal bezit en bereid bent dit beschikbaar te stellen, kunt u contact opnemen met:

H. van Spanning, Tomatenstraat 236, 2564 CZ Den Haag, tel. 070-251310 (h) of 614911 (kant.).

Met uw steun zullen de CH-gedachten optimaal kunnen worden ingebracht in het CDA. Op deze wijze kunnen wij de Unie een levend verleden geven.

Namens het Bestuur van de CHU:
dr. L. M. van Leeuwen (voorzitter)
G. C. de Groot (secretaris)

Brochure CHJO

Bijdrage aan discussie over inkomensbeleid

Discussies over inkomenspolitiek worden de laatste tijd veelvuldig gevoerd. De regering wil bezuinigen en dat moet vaak ten koste van het inkomen van verschillende groepen gaan. De sociaal-economische commissie van de CHJO heeft in haar brochure over inkomenspolitiek getracht een aantal problemen die bij deze verdeling van lasten een rol spelen te behandelen. De brochure bevat een aantal hoofdstukken die een hoeveelheid informatie verschaffen, zodat een ieder een zinvolle bijdrage kan leveren aan de discussie. Daarnaast is er

in het laatste hoofdstuk een mening van de commissie opgenomen, die ook in de discussie kan worden betrokken.

JUISTE SCHOUDERS

In een van deze beschouwende hoofdstukken wordt geschreven over de problemen om de juiste lasten op de schouders van de juiste mensen te leggen. Om deze problematiek beter te kunnen overzien wordt een aantal instrumenten die de overheid kan hanteren om inkomens in de hand te houden (zoals het prijsbeleid, het loonbeleid e.d.) behandeld. Hiernaast komt de problematiek van het ontwijken, het ontduiken en het afwentelen van verschillende soorten belastingen aan de orde. Ook wordt er natuurlijk aandacht besteed aan

Op de valreep heeft de CHJO deze week een brochure uitgebracht over het Inkomensbeleid. In het bijgaande artikel leidt de Voorzitter van de Sociaaleconomische commissie van de CHJO, Leen Roosendaal, deze brochure bij U in. De brochure is voor f 2,- te verkrijgen bij het CHJO-secretariaat, Lange Geldersekaade 8, 3311 CJ DORDRECHT, giro 200450.

de gevolgen van herverdelen voor de overheid en het bedrijfsleven. Naast deze inkomensverdelingsvraagstukken wordt de inkomensvorming niet vergeten. De verschillende productiefactoren worden vermeld en het daaruit voortvloeiende onderscheid tussen inkomensvorming uit arbeid en inkomensvorming uit vermogen wordt uitgediept. Ook wordt beschreven wat verschillende begrippen op het gebied van inkomenspolitiek inhouden. In datzelfde hoofdstuk geven wij een aantal cijfers en maatstaven, die betrekking hebben op inkomensverhoudingen. Tenslotte wordt in het hoofdstuk behandeld wat criteria zouden zijn die inkomensverschillen kunnen rechtvaardigen. Natuurlijk is er ook in de brochure opgenomen welke meningen een aantal politieke partijen over onderwerpen heeft die met inkomensverdeling te maken hebben. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen primaire inkomensverdeling (belastingen, sociale zekerheid en de collectieve sector) en de tertiaire in-

komensverdeling (huursubsidie, studiefinanciering en de gezondheidszorg)

ANTWOORD

In het laatste hoofdstuk wordt tenslotte een poging ondernomen om een antwoord te geven op de vraag of en in hoeverre de nationale en internationale inkomens- en bezitsverhoudingen beantwoorden aan de Bijbelse gerechtigheid en hoe deze verhoudingen in het licht daarvan wel behoren te zijn. Omdat de meeste actuele problemen op het gebied van de inkomenspolitiek snel veranderen heeft de commissie in het laatste hoofdstuk niet een opeenstapeling van maatregelen die volgens ons genomen zouden moeten worden, gegeven, maar is getracht een mening te schetsen, waaruit de visie van de commissie op verschillende actuele problemen blijkt. Gehoopt wordt dat ook deze brochure een zinvolle bijdrage levert aan de vele discussies die over de inkomensproblematiek gevoerd (zullen) worden.

Leen Roosendaal

In gesprek met Henk Couprie

Hendrik Christiaan Couprie is geboren 22 januari 1930 te Amsterdam. Gehuwd, drie zoons, lid Gereformeerde Kerk.
Opleiding: Gymnasium B, opleiding zee-officier aan Koninklijk Instituut voor de Marine, Marinevliegbrevet, doctoraal examen economie.
Functies: Na opleiding Koninklijk Instituut voor de Marine gedurende 15 jaar varende-, vliegende- en staffuncties in binnen- en buitenland.
 Na doctoraal-studie: financieel-economisch stafadviseur ministerie van defensie. Vanaf februari 1978 tot begin 1979 tevens hoofd van de afdeling plannen personeel in de rang van kapitein-ter-zee (kolonel).
 Sinds 24 januari 1979 lid CDA-fractie, uit ARP afkomstig.

Parlementier voor het voetlicht

Vraag: Je zit nu al weer ruim anderhalf jaar in de fractie, hoe zijn je ervaringen in deze club? Voldoet het kamerlidmaatschap aan je verwachtingen?
Antwoord: Als je tientallen jaren gewerkt hebt in een organisatie gebaseerd op teamwork en hiërarchie en je komt dan plotseling in een club van „vrije vogels”, dan is het wel even wennen. Wat mij erg is meegevallen is de manier waarop men ondanks politieke verschillen in de persoonlijke sfeer met elkaar omgaat, zowel binnen de CDA-fractie als met de collega's van andere fracties. Ik geloof dat een goede werksfeer essentieel is voor het goed functioneren van het parlement en de fractie. Toen ik mijn functie aanvaardde werd ik gewaarschuwd dat het wel eens anders kan zijn, maar zoals

gezegd dat is mij erg meegevallen. Natuurlijk doen zich openlijk of onderhuids wel eens conflicten voor, maar die hebben vaak meer te maken met karakters en het niet altijd even tactisch opereren van individuele kamerleden. En dat brengt mij op enkele negatieve puntjes. Wat mij nogal is tegengevallen is het gemis bij sommigen aan discipline in het organisatorische vlak. Het ware te wensen dat men wat meer met de drukke agenda's van anderen rekening hield, niet al te gemakkelijk en vaak zonder waarschuwing van belangrijke vergaderingen wegblijft of afspraken niet nakomt. Het zal wel te maken hebben met dat „vrije vogelschap” en het willen vasthouden aan de onafhankelijke positie als kamerlid, maar het is niet altijd prettig voor bestuur, staf en collega's. Het antwoord op je eerste vraag kan in het algemeen positief zijn.
Vraag: Met welke zaken binnen de fractie hou je je speciaal bezig?
Antwoord: Het ligt natuurlijk in de lijn dat mijn activiteiten vooral liggen op het terrein van defensie (begrotingsproblematiek), verkeer en waterstaat (zeevaart en luchtvaart) en ambtenarenzaken en pensioenen. Als econoom heb ik ook een taak gekregen binnen de commissie financiën, waar ik mij vooral met fiscale zaken bezighoud. Daarnaast heb ik met veel plezier enkele milieuonderwerpen mogen behandelen, zoals de Waddennota, de SO₂-nota en de milieubegroting.
Vraag: Je hebt je heel snel ingewerkt op velerlei gebied. Daarnaast heb je geen andere

belangrijke nevenactiviteiten naar ik meen?
Antwoord: Het snel inwerken schrijf ik graag toe aan de gedegen opleiding en ervaring die de marine zijn mensen meegeeft. Toen ik kamerlid werd heb ik een punt gezet achter alle betaalde en onbetaalde nevenactiviteiten. Ik ben in mijn vorige loopbaan nogal eens van huis geweest, zodat ik meen dat mijn gezin nu recht heeft op mijn nog resterende vrije tijd. Wel gun ik mezelf af en toe nog een uurtje op de tennisbaan.
Vraag: Beantwoordt het CDA-nu nog als federatie straks na 11 oktober als één partij aan datgene, wat je ervan verwacht?
Antwoord: Niet in alle opzichten. Ik realiseer me natuurlijk dat het CDA bestaat uit mensen en partijen die voortkomen uit verschillende denkwerelden en tradities. Toch had ik gehoopt dat men over bepaalde essentiële zaken van christelijke politiek niet al te verschillend zou denken. Niet al te pragmatisch en te zeer bereid tot verregaande compromissen waar het gaat om situaties van wetgeving en besluitvorming over principiële maatschappelijke en wereldproblemen. Of in situaties waarin de dienst aan God en de dienst aan de mens, waartoe het CDA-program ons in de aanhef oproept, niet zonder meer in elkaars verlengde liggen. Ik zou wel willen dat er wat meer tijd werd uitgetrokken voor een meer principiële discussie over zaken als NATO en kernbepapening, Israël en de Arabische wereld, Zuiderlijk Afrika en de apartheid

of over de abortus. En dat alles in relatie tot Gods plan met deze wereld en onze plaats, ook als politicus, daarin. Ik vind het jammer dat schuchtere pogingen hiertoe zo gauw verzanden, als men weer overgaat tot de orde van de dag, terugkerend naar de praktijk van het politieke bedrijf, waar het gaat om Realpolitiek en niet om getuigenis-politiek. Aan de andere kant realiseer ik mij ook wel dat het feit dat sommigen niet graag praten over de principiële kant van de christelijke politiek nog niet wil zeggen dat ze er niet over denken of lezen in de beslotenheid van hun eigen binnenkamer.
Vraag: Heb je nog bepaalde wensen voor nu en straks - b.v. na 26 mei 1981?
Antwoord: Het concept CDA-program „Om een zinvol bestaan” spreekt over het evangelisch perspectief dat de christen-democratische politiek moet bieden en het besef dat de mensen er zijn voor God en de ander. Wanneer wij in het CDA bereid zijn deze hoge intentie inderdaad waar te maken en ons daarbij realiseren dat de Bijbelse maatstaven voor het hebben van een „zinvol bestaan” en de maatstaven die de maatschappij daarvoor aanlegt niet dezelfde zijn, dan heb ik er vertrouwen in dat het CDA inderdaad de oproep van het Evangelie tot dubbele dienstbaarheid zal waarmaken. En dan op een dusdanige wijze dat dat ook inderdaad doorklinkt in de politieke praktijk. Een andere wens is dat men binnen het CDA elkaar de ruimte gunt als er verschillen in visie zijn over de wijze waarop dit in de besluitvorming en het stemgedrag tot uitdrukking moet komen.

Jan de Swart

A. Stellingwerf: politiek meedoen

De lezers van ons blad konden in het nummer van 9 mei jl. kennis nemen van wat herinneringen van het trouwe Unielid, de heer A. Stellingwerf uit Oosterbierum. De heer Stellingwerf voelde zo sterk de behoefte om, zoals hij zelf aan het slot van zijn bijdrage stelde, nog enkele karakteristieken te geven van Unie- en CDA-Kamerleden en ministers die hij zelf in zijn politiek actieve leven had gesproken, dat hij ons een vervolg toezond. Helaas ontbreekt thans ruimte en tijd om deze zo leeswaardige memoires nog in de Nederlander te kunnen meenemen. Toch willen wij als redactie op deze plaats de heer Stellingwerf voor zijn stuk met bijlagen danken. Wij hebben ze onze historicus, drs. H. van Spanning ter hand gesteld en wij hebben ze aan het wetenschappelijk instituut van het CDA gegeven, opdat bij toekomstige studies met name t.a.v. die onderwerpen die terecht door Van Stellingwerf steeds opnieuw onder de aandacht van de politici werden gebracht, zoals de positie van de kleine middenstander, het „leef-

baar houden” van onze samenleving, het inkomensbeleid en niet als minste het wel en wee van christen-democratische politiek, met zijn op schrift gestelde aantekeningen daarover rekening kan worden gehouden. Een foto van dit niet alleen meelevend, maar ook meedenkend Unielid staat bij dit artikelte.

E.S. - T. (red.)

Laatste kans voor financiële bijdrage

Uw laatste kans voor een financiële bijdrage aan uw CHU! Nog slechts een aantal weken en dan zullen de drie moederpartijen ARP, CHU en KVP op zaterdag 11 oktober 1980 definitief het CDA gaan vormen. Ook als CHU menen wij dit niet ongemerkt voorbij te moeten laten gaan. Het zal u reeds bekend zijn om onze laatste algemene vergadering van zaterdag 13 september a.s. een beschei-

den feestelijk karakter te geven. Verder laten wij ten afscheid en ter herinnering het boekwerk over 72 jaar CHU verschijnen. Ook stellen wij het ons als eis onze inbreng in het CDA maximaal te laten worden, juist ook financieel. Het toch typisch eigene CHU geluid zal haar inbreng in het CDA moeten blijven houden. Door de drie politieke stromingen is het CDA ontstaan en door inbreng van de drie zal het kunnen uitgroeien.

Om dit alles te kunnen realiseren, ook geldelijk, zenden wij u nog éénmaal een accept-girokaart en verzoeken u voor onze CHU deze kaart van uw handtekening te voorzien en in te zenden. Het is uw laatste kans uw daadwerkelijke inbreng te leveren voor de CHU en op „waardevolle” wijze afscheid te nemen van uw CHU. Samen hopen wij een grote toekomst tegemoet te mogen gaan in het CDA onder Gods onmisbare zegen. Bij voorbaat mijn dank voor uw medewerking.

J. Kiers
 penningmeester CHU

„De groei naar het CDA”

Momenten en impressies uit dertien bewogen jaren

Op 11 oktober 1980 fuseren KVP, ARP en CHU in het CDA. Dertien bewogen jaren zijn daaraan vooraf gegaan. Jaren waarin veel problemen, meningsverschillen en ook achterdocht overwonnen moesten worden rond de grondslag, de politieke koers, de verkiezingen en de deelname aan de kabinetten De Jong, Biesheuvel, Den Uyl en Van Agt. Jaren waarin het CDA toch stapje voor stapje naderbij is gekomen.

Over de verhouding tussen de drie partijen KVP, ARP en CHU met name in de afgelopen dertien jaar, gaat het nieuwe boek dat in opdracht van de wetenschappelijke instituten van de drie partijen is samengesteld met

medewerking van tal van betrokkenen. Dit boek gaat ook over de groei naar het CDA. Het is een openhartige beschrijving van een uniek proces in de Nederlandse politieke verhoudingen.

Er bestaat geen andere publicatie die deze ontwikkeling in haar geheel beschrijft.

Het is geen wetenschappelijke geschiedschrijving, maar een „document humain”: een relaas van hoe een aantal betrokkenen de groei naar het CDA persoonlijk heeft beleefd. De lezer vindt terugblikken van de heren Schmelzer, Biesheuvel, Tilanus, Andriessen, De Zeeuw, Aantjes, De Koning, Steenkamp, Van Verschuer en vele anderen. Ook de „gewone” partijleden komen aan het woord (o.m. de actie „Wij horen bij elkaar”), evenals het CDA-Vrouwenberaad, de jongeren en de rechtstreekse leden.

Deze impressies zijn geplaatst in een zo volledig mogelijke chronologische weergave van wat zich de afgelopen jaren feitelijk heeft afgespeeld tussen de drie partijen op weg naar het CDA.

In een slothoofdstuk beschouwen de schrijvers de verschillende motieven die aan de vorming van het CDA ten grondslag hebben gelegen: oecumenische motieven, electorale motieven, politiek-programmatische motieven en motieven die voortkwamen uit een vermindering van de nationale scheidslijnen in het licht van de Europese en mondiale politieke samenwerking en problematiek: „Deze motieven hebben niet voor alle drie de partijen in gelijke mate gegolden.

De afgelopen dertien jaar wekken de indruk dat dit verschil in motieven onvoldoende is onderkend en dat men er lang

niet altijd in is geslaagd de ander in zijn motieven te begrijpen. De verschillende motieven worden ook niet alle even oirbaar geacht.

Het gevoel van onderlinge verbondenheid werd op deze wijze voortdurend begrensd door een zekere achterdocht”.

Het boek is geschreven en samengesteld door een werkgroep vanuit de samenwerkende wetenschappelijke instituten van het CDA en uitgegeven door Uitgeverij Wever in Franeker. Het telt 224 pagina's, waarvan 32 met foto's en cartoons. De prijs bedraagt inclusief portokosten f 18,- voor CDA-leden (te bestellen door overschrijving op giro 137000 ten name van CDA, Den Haag; bij 5 of meer exemplaren 10 procent (korting), en f 25,50 voor niet-leden (ook verkrijgbaar via de boekhandel).

CDA-welzijnspolitiek

De Vereniging aan Christen-democratische gemeente- en provinciebestuurders heeft de uitgave verzorgd van de brochure „Welzijnspolitiek in gemeente en provincie”. Deze publikatie heeft als eerste doel de CDA-bestuurders van gemeenten en provincies een praktische handleiding te bieden voor het voeren van een christen-democratische welzijnspolitiek. Gehoopt wordt voorts, dat de brochure ook goede diensten zal bewijzen aan andere organen en leden van het CDA. De brochure kan besteld worden bij de Vereniging van Christen-democratische gemeente- en provinciebestuurders, giro 3930421 te Den Haag. De prijs is f 6,50.

Het tweede hoofdstuk van de brochure luidt: CDA-visie op overheid, welzijn en welzijnsbeleid. De tekst van dit hoofdstuk is:

„1. CHRISTELIJKE VISIE OP WELZIEN

„Het ware welzijn is de vrucht van de dienst aan God en de naaste”. Aldus luidt in het kort de opvatting die een christen over welzijn heeft. De mens heeft van God de taak gekregen zorg te dragen voor zichzelf, de naaste en het milieu. In het vervullen van die verantwoordelijkheid vindt hij zijn ontplooiing. Aandacht voor de ander heeft echter wel te maken met zelfontplooiing. Mensen die niet het gevoel hebben tot hun recht te komen, komen ook aan de ander niet toe.

Op het terrein van het welzijn in enge zin, het specifieke welzijn, bieden „zorg”-activiteiten mogelijkheden tot aandacht voor de ander, educatie geeft gelegenheid zich te vormen ten einde de van God gekregen verantwoordelijkheid te kunnen dragen, recreatie biedt de mogelijkheid om buiten het beroepsleven de gezondheid en de harmonische ontwikkeling van lichaam en geest te dienen.

De christelijke opvatting van welzijn kan aldus worden samengevat: vanuit de kracht van het geloof dienstbaar zijn en verantwoordelijkheid dragen in een samenleving waarin de menselijke waardigheid zowel bij anderen als ten aanzien van eigen lichaam en geest in ere wordt gehouden.

2. CHRISTELIJKE ORGANISATIES

Door de eeuwen heen hebben christenen – geïnspireerd door deze geloofsovertuiging – zich ingezet voor armen en hulpbehoevenden en hebben zij hun geloof uitgedragen. Met name in de vorige eeuw zijn daartoe vele confessionele organisaties opgericht (ziekenhuizen, maatschappelijk werk, scholen). Het ging om hulpverlening aan mensen die in nood verkeerden, ongeacht hun afkomst. Vaak worden deze initiatieven ten onrechte vereenzelvigd met burgerlijke liefdadigheid of met de pas in onze eeuw optredende verzuijing, het zorgen voor de eigen groepering. Beide motieven: gezamenlijk de

zorg voor medemensen in nood op zich te nemen en het bieden van een vertrouwde, geestverwante omgeving waar men met problemen terecht kan, zijn overigens voldoende reden voor het bestaan van levensbeschouwelijke organisaties.

In het welzijnsveld werkzame christenen vinden de eigen organisatie echter niet altijd meer noodzakelijk. In de jaren die achter ons liggen heeft een sterke ontzuiling plaatsgevonden. Tal van confessionele instellingen zijn gaan samenwerken met andere levensbeschouwelijke en ook met algemene instellingen. Men streefde een „gevlude algemeenheid” na, waarin de onderscheiden levensbeschouwingen via bezinningsactiviteiten impulsen hoopen te blijven ontvangen. Over het welslagen van deze opzet wordt wisselend gedacht. Een reactie op de ontwikkeling komt weer op. Op het gebied van de hulpverlening aan de ongehuwde moeder bijvoorbeeld is naast de gefuseerde algemene organisatie weer een protestants-christelijke opgericht, die abortus niet als hulpverlening beschouwt.

Sommigen achten deze ontwikkeling juist, anderen niet. Tenminste lijkt nodig een samenwerkingsverband waarbij statutair de mogelijkheid voor een eigen levensbeschouwelijke activiteit wordt opengelaten. In het onderwijs zien we dit bij de leerplanontwikkeling, terwijl een soortgelijke oplossing bij de schoolbegeleiding is te verwachten.

Het is goed dat de overheid

ruimte schept waarin de levensbeschouwing zich kan laten gelden in het welzijnswerk, of dit nu tot de levensbeschouwelijke organisatievorm leidt of tot „gevlude algemeenheid” met eventuele minderheidsactiviteiten. In het eerste geval zal de verzuijing zoals wij die vroeger gekend hebben niet terug mogen keren. Het risico dat de huidige ontwikkeling leidt tot een naar het fundamentalisme neigende christelijke zuil én een categorie sociaal bewogen christenen die in de gevulde-algemeenheidssituatie met meer socialistische en neo-marxistisch georiënteerden samenwerkt, dient vermeden te worden. De eerstgenoemde zullen door hun wat absolutistische opstelling geen bevrijdende rol in de samenleving spelen, de laatstgenoemde zullen moeite hebben de geloofsinspiratie vast te houden, omdat er grote weerstand zal zijn tegen organisatorische vormgeving daarvan.

In onze tijd is hierop een hernieuwde bezinning waar te nemen. Waar dit tot de conclusie leidt dat men in een christelijke organisatie het meest tot zijn recht komt, is dat legitiem, ook al achten velen het een ondoelmatige luxe.

Evenzeer zijn er echter instellingen waar christenen van mening zijn dat zij juist in de samenwerking met andersdenkenden een stimulerende werkomgeving vinden, terwijl de beschutte sfeer van de christelijke organisaties tot een te grote vanzelfsprekendheid, om niet te zeggen ingeslagenheid leidde. Het doel is zorg voor de naaste, de organisatie is daartoe slechts een middel.

Deze verscheidenheid in opvatting bij het particulier initiatief eist grote zorgvuldigheid van de politicus bij het bepalen van een standpunt. Voorop staat in elk geval dat de beslissingsbevoegdheid ter zake van samenwerking en fusering niet alleen formeel maar ook materieel bij de instellingen zelf ligt!

3. CDA-WELZIJSBELEID

In de opvatting van het CDA dient een christelijke visie op welzijn niet door de overheid aan de samenleving te worden voorgeschreven. Bijvoorbeeld door subsidie te weigeren aan op zondag plaatsvindende activiteiten. Een dergelijk gebruik van de macht is strijdig met de bijbelse boodschap zelf. Een christen-democratische partij erkent het bestaan van andere levensbeschouwelijke stromingen, en dus andere opvattingen over welzijn. Wat voor de een on-welzijn is, is soms voor de ander zinvol.

Dat betekent dat de overheid, die zich niet vereenzelvigen kan met één bepaalde stroming in de samenleving, een beleid moet voeren dat de burgers in staat stelt het welzijn, zoals dat voor hen zin en betekenis heeft, zelf gestalte te geven. De overheid heeft de plicht om de burgers tot het op zich nemen van deze verantwoordelijkheid te prikkelen. Zij wacht niet slechts af, maar voert een beleid dat er op gericht is dat de kernfuncties zorg, educatie en recreatie door de samenleving, en zo nodig door de overheid zelf, zo goed mogelijk worden uitgevoerd. Zij subsidieert (= ondersteunt) activiteiten die dit doel bevorderen, voor zover men daarvoor zelf de middelen niet kan opbrengen, zij roept de bevolking op dit na te streven, zij ontwikkelt planprocedures die aan de eigen verantwoordelijkheid recht doen, enz.

Kenmerkend voor deze verantwoordelijkheid is niet zozeer inspraak, alswel het zelf dragen van bestuursverantwoordelijkheid voor welzijnswerk. Als groepen burgers menen dat zij dit alleen gestalte kunnen geven in een eigen organisatie, die aan een groepsidentiteit beantwoordt, dan dient dit mogelijk te zijn.

Voor het CDA betekent een erkenning van de groepsidentiteit niet per se dat het CDA zich hierin herkent, maar wel dat met behoud van dezelfde overheidsbehandeling de vrijheid van richting ook voor groepen waarmee het CDA zich vanwege de grondslag of maatschappelijke overtuiging wel verbonden voelt, gewaarborgd is.

De overheid heeft daarbij een dienende taak.

De beslissing om al of niet te subsidiëren, en de planning zijn middelen om het welzijnswerk zelf tot wederzijdse afstemming van activiteiten te brengen, en tot een zo nauw mogelijk aansluiten op de bestaande behoeften. De bedoeling daarvan is niet dat de overheid de leiding neemt, want zij kan dat ten diepste niet, maar dat zij een kader schept waarbinnen het welzijnswerk van burgers en hun instellingen optimaal tot zijn recht komt.

Als de burgers in gebreke blijven om initiatieven te ontplooiën, kan de overheid zelf welzijnswerk ini-

tiëren door de bevolkingsgroepen of instellingen nadrukkelijk uit te nodigen of, in het uiterste geval, zelf de activiteiten te ontplooiën. Zij doet dit primair vanuit haar beschermende taak voor mensen die op eigen kracht niet in staat zijn om zich naar hun roeping te ontplooiën. Zij treedt aanvullend op als het algemeen belang dat eist.

Het CDA kan zich dan volledig stellen achter gemeentelijk welzijnswerk. Dat is niet meer dan een plicht ten opzichte van medemensen, wier lot de overheid zich behoort aan te treffen.

Samengevat luidt de visie van het CDA op het welzijnsbeleid: een voorwaarden-scheppende en stimulerende overheid, die het de verschillende groeperingen burgers, voor zover zij daar op eigen kracht niet toe in staat zijn, mogelijk maakt om het welzijn, zoals dit voor hen naar hun eigen levens- en wereldbeschouwing zin krijgt, te beleven. Waar dit particulier initiatief in gebreke blijft, kan de overheid zelf initiatieven nemen tot welzijnswerk”.

Aldus het hoofdstuk „CDA-visie op overheid, welzijn en welzijnsbeleid” in de brochure „Welzijnspolitiek in gemeente en provincie” van de CDA-bestuurdersvereniging. H.L.

CDA-voorzitter Steenkamp spreekt in Berkel-Rodenrijs

CDA-voorzitter prof. P. Steenkamp spreekt op dinsdagavond 23 september in Berkel-Rodenrijs, op een openbare politieke bijeenkomst van de drie gezamenlijke CDA-verbanden in de „3-B-hoek” (Berkel, Bleiswijk, Bergschenhoek). De vergadering wordt gehouden in het gebouw De Ark aan de Oranjestraat te Berkel-Rodenrijs en vangt om 8 uur aan. Prof. Steenkamp heeft als onderwerp „Het CDA in de jaren tachtig. Het CDA nu en in de toekomst”.

Een handreiking voor CDA-gemeente- en provinciebestuurders bij het door hen te voeren welzijnsbeleid. De werkgroep Welzijn van de Vereniging van CDA-gemeente- en provinciebestuurders stelde deze brochure samen. Na behandeling van de visie van het CDA op welzijn, christelijke organisaties en welzijnsbeleid worden achtereenvolgens de beslissingen behandeld die lokale en provinciale politici hebben te nemen over het betrekken van de uitvoerende organisaties bij de beleidsvoorbereiding, de inhoudelijke keuzen die zij zelf moeten maken de subsidie- en de inspraaktechniek en de financiering.

64 pagina's, f 6,50 (incl. portokosten)

De leden van de Vereniging hebben de brochure gratis toegestuurd gekregen.

Bestellingen: giro 3930421 t.n.v. CDA-Bestuurdersvereniging, Den Haag,adres: Mauritskade, 25, 2514 HD Den Haag, tel. 070-553934

Jaarverslag Rijksplanologische Dienst 1979

Gemeentelijke en provinciale indeling kustwater noodzakelijk

Het lijkt noodzakelijk om te komen tot een gemeentelijk en provinciale indeling van een strook water langs de kust. Dit blijkt uit het jaarverslag van de Rijksplanologische Dienst over 1979.

Om in de toekomst de zee in streek- en bestemmingsplannen op te nemen worden momenteel voorbereidingen getroffen om een strook tot 1000 meter uit de kust in te delen bij provincies en gemeenten. Een aantal wetten en regelingen hebben overigens al rechtskracht voor territoriale wateren die niet vallen onder een gemeente of provincie, zoals het Baggerreglement, de Wet Verontreiniging Oppervlaktewateren en de Wet Gevaarlijke Stoffen. De belangstelling voor de

Noordzee is de laatste jaren sterk toegenomen. Tijdens de economische expansie van de jaren zestig zijn een groot aantal nieuwe activiteiten op en rond de Noordzee begonnen, zoals de aanleg van zeehavens, industrieterreinen en installaties op zee voor de winning van aardolie en gas.

De ruimtelijke planning van de zee hangt samen met het omliggende land. Zo zijn menselijke activiteiten als recreatie en de lozing van afval bepalend voor de kwaliteit van de watergebieden, terwijl de gebruiksmogelijkheden van het water van invloed zijn op het land. (Havens bijvoorbeeld). Het is niet mogelijk één bepaalde planningsmethode voor te stellen voor de zee. De ruimtelijke grenzen van functies en activiteiten op de Noordzee zijn door de mogelijke grote verplaatsbaarheid van stoffen e.d. minder vastgelegd. Daarbij is slechts een geringe mate van bruikbare informatie en kennis

beschikbaar. Overleg op alle niveau's is noodzakelijk om te komen tot verdragen over de Noordzee. Overwogen wordt hierbij de Europese Gemeenschappen een grote rol te laten spelen, terwijl ook Noorwegen (geen lidstaat) erbij zal moeten worden betrokken.

BEVOLKING

In de loop van de maand maart 1979 overschreed het aantal inwoners van ons land de 14 miljoen. Dat is 9 jaar nadat de grens van 13 miljoen werd gepasseerd. Bekijkt men de ontwikkelingen dan blijkt de bevolking minder snel te groeien dan voorheen:

2 miljoen Nederlanders in 1795	duur: 50 jaar
3 miljoen Nederlanders in 1844	duur: 35 1/2 jaar
4 miljoen Nederlanders in 1879	duur: 18 1/4 jaar
5 miljoen Nederlanders in 1897	duur: 13 3/4 jaar
6 miljoen Nederlanders in 1911	duur: 10 1/2 jaar
7 miljoen Nederlanders in 1922	duur: 9 1/4 jaar
8 miljoen Nederlanders in 1931	duur: 10 1/4 jaar
9 miljoen Nederlanders in 1941	duur: 7 3/4 jaar
10 miljoen Nederlanders in 1949	duur: 7 1/2 jaar
11 miljoen Nederlanders in 1957	duur: 6 1/2 jaar
12 miljoen Nederlanders in 1963	duur: 6 1/2 jaar
13 miljoen Nederlanders in 1970	duur: 9 jaar
14 miljoen Nederlanders in 1979	

Aan de daling van het geboortecijfer lijkt voorlopig een einde te zijn gekomen: het aantal levendgeboren kinderen per 1000 inwoners steeg van 12,5 naar 12,6. Dit geldt zowel voor Nederlandse kinderen (van 12,1 naar 12,2) als voor niet-Nederlandse kinderen (van 27,0 naar 27,4). Binnen het totaal aantal levendgeboren kinderen stijgt het percentage niet-Nederlandse kinderen de laatste jaren snel. Het was in 1971 nog 2,7. In 1978 was dat percentage opgelopen tot 6,3.

NATUURLIJKE MILIEU EN MILIEUHYGIËNE

Bij het nemen van beleidsbeslissingen op vele overheidssterreinen speelt het milieu een steeds belangrijker rol. Er is dan ook behoefte ontstaan aan meer beschikbare informatie over het milieu. Helaas blijkt het praktisch niet mogelijk te zijn één groot gegevensbestand op te bouwen over het gehele milieu. Er is dan ook een groeiende behoefte aan een centrale toegang tot de gegevensbestanden. Een dergelijke centrale toegang is ook één van de voorwaarden voor een effectieve invoering van de milieu-effect rapportage (MER) in Nederland.

Wordt vervolgd

Voor uw

- * Dieselolie, benzine, petroleum
- * Kolen, huisbrandolie
- * Tanktransporten
- * Butaan en Propaan gas
- * Campingflessen vullen
- * Container-vuil afvoer

de klok **HANDELMIJ B.V.**
BANDEN B.V.

West-Varkenoordseweg 470, Rotterdam, telefoon 010-190200.

BETONFABRIEK
„VRIJENBAN”

A. M. HOEKE

Rotterdamseweg 376 - Delft.
Telefoon 015-560193 b.g.g. 570909.

BETONWAREN

AANNEMINGSBEDRIJF
HOOGVLIET & ZN. B.V.
Burgerlijke- en Utiliteitsbouw.

- * NIEUWBOUW
- * VERBOUW+
- * ONDERHOUD -

ZWIJNDRECHT
Molenvliet 9 - Tel. 01850-26651-27034-24330.

N.V. AANNEMERSBEDRIJF
Ph. de Koning Jr.
VOOR ALLE BETONWERKEN

Vissersbuurt 110
Telefoon 01850-39543-51543 - Papendrecht.

In voorraad: stalen kantoorkasten, stalen schrijfburo's, burostoelen, kantinetafels en -stoelen, magazijnstellingen, stalen wandrekken.

AVAC
Lage Kamp 3, Apeldoorn.
Tel. 055-211500.

Geopend van 13.00 tot 17.30 uur en zaterdags van 9.00 tot 12.00 uur.

BUDDINGH NATUURSTEEN B.V.

Kanaalweg 10-11 - Telefoon 08385-19119.
VEENENDAAL

Ventevogel Financiële Service Groep bv

Ventevogel Financiële Service Groep bv, is een samenwerking van bedrijven op het gebied van assurantiën, onroerend goed, financiële administratie en adviezen.

Uw vertrouwen waard

Badhuisstraat 95
4380 AD Vlissingen
Tel. 01184-19181

Stelt u prijs op

VAKWERK Kwaliteits-ARTIKELen

dan

VAN Zeben's
Woninginrichting N.V.
Laarstraat 12-20.
Zutphen.

Voor loodgieters-, gas-, sanitaire- en leiwerken
(ook asfalt-shingles) in en op uw bouwwerken naar het sinds 1848 bekende en vertrouwde adres:

Gebr. BEKKER B.V.
REIJNERSBUURT 11-13, LEEUWARDEN, ROSTBUS 58.
TELEFOON 05100-20841.

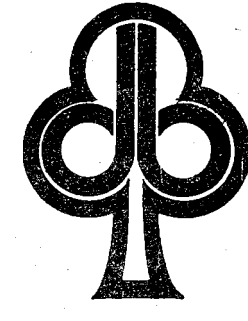
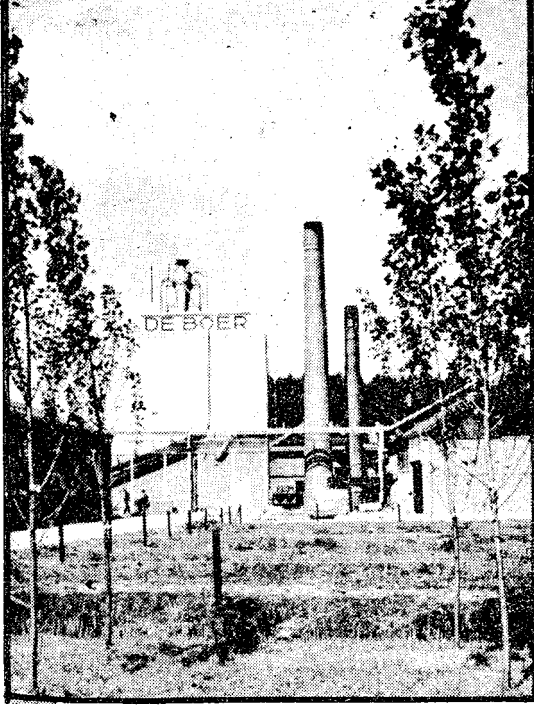
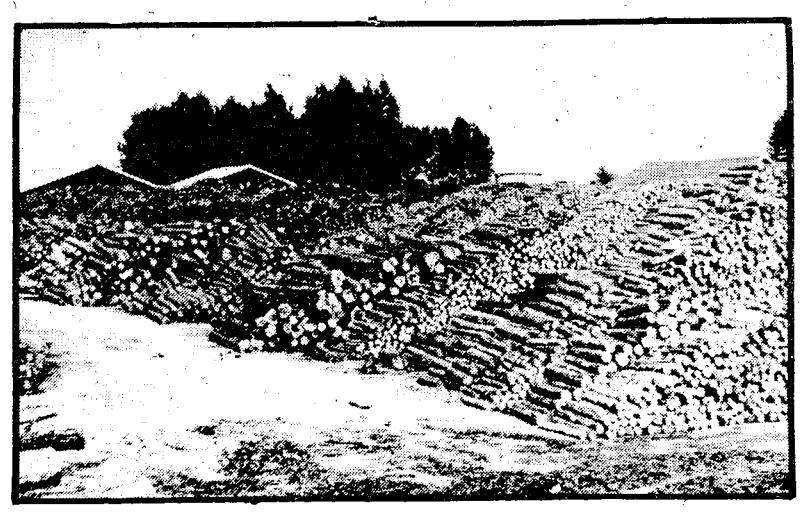
BOUWBEDRIJF

Fa. C. Spijker & Zn.

Van Ostadelaan 61
Tel. 02150-11189-16777
HILVERSUM

Kistenfabriek Nijkerk

N. DE BOER

de

nederlander

Redactie: Postbus 33822
2503 BC 's-Gravenhage
Administratie Van Deventerlaan 49
2271 TV Voorburg
Giro 70154 t.n.v.
Stichting Uniepers, Voorburg

Van Leijenhorst meent:

CDA moet trachten abortus-ontwerp gewijzigd te krijgen

D'66 vecht onderwijsvrijheid aan

Er is een sterke tendens in onze samenleving, om de overheid op tal van terreinen – welke principieel voor ons moeilijk liggen – wat terug te dringen. Ik denk hier b.v. aan het terrein van de zedelijkheid en aan het gebied waar vragen m.b.t. leven en dood: abortus en euthanasie.

Hoewel wij beseffen dat deze zaken in onze huidige samenleving moeilijk liggen, is delegatie van de overheidsverantwoordelijkheid naar de samenleving in deze principieel en praktisch een bijzonder riskante zaak. Het abortus-wetsontwerp Ginjaar-De Ruiter kan dan ook niet als een CDA-ontwerp worden aangemerkt, niettemin blijft er voor het CDA natuurlijk de opdracht bestaan, om het voorliggende ontwerp zoveel mogelijk in de gewenste zin gewijzigd te krijgen.

Dit zei de vice-voorzitter van de CDA-Tweede Kamerfractie, drs. G. van Leijenhorst in zijn rede op de laatste Algemene Vergade-

ring van de CHU, in Ede. Het mag het kabinet-Van Agt – mede door de steun en de initiatieven van de CDA-Kamer-

Een overzicht van de volle zaal van de Reehorst te Ede tijdens de laatste algemene vergadering van de CHU.

fractie – tot een eer worden aangerekend, dat het ondanks de zorgelijke tijden in staat is gebleken ons voorzieningspeil, inclusief het bouwwerk van de sociale verzekeringen – in stand te houden. Waar ingrepen nodig waren, werd en wordt terecht aan de laagstbetaalden gedacht. Thans staat het kabinet voor de moeilijkste opgave sinds vele jaren om van het Nederlandse volk dingen te vragen, waaraan we bijvoorbeeld een jaar geleden nog niet hadden kunnen denken of willen denken. Ik verklaar niet dat we voor alle maatregelen, voorzover deze reeds bekend geworden zijn – ik denk hierbij o.a. aan de eenzijdige loonmaatregel t.a.v. de onderwijskrachten – evenveel waardering kunnen opbrengen. Er zal ook voor de Kamer nog wat te doen blijven. Evenwel, het regeringsbeleid in essentie heeft onze warme steun en daarom wensen we dit kabinet, nu 3 dagen voor Prinsjesdag, tot mei volgend jaar het allerbeste toe, aldus Van Leijenhorst.

SOCIAAL-ECONOMISCH BELEID

Sprekend over het sociaal economisch beleid zei hij van oordeel te zijn dat we met enige matigingsbereidheid van de Nederlandse bevolking uit de moeilijkheden moeten kunnen komen. Er wordt echt niet zo'n groot offer van ons gevraagd.

De politieke voorman van de CHU, drs. G. van Leijenhorst, spreekt de algemene vergadering van de CHU toe.

Laten we ons spiegelen aan onze medemensen in Polen, waar nog gestreden wordt om in minimum-levensbehoeften te kunnen voorzien, of aan de derde wereld, waarvoor we als rijk land ook nu nog een grote verantwoordelijkheid blijven behouden. Elk gevoel van apathie is uit de boze. We kunnen immers de problemen oplossen, zonder dat dit onze verworvenheden in de kern behoeft aan te tasten. Het is in dit verband verheugend, dat het CDA in zijn concept program van actie laat zien, dat er ondanks alle problemen niettemin een begaanbare weg is om een zinvol bestaan voor allen mogelijk te maken. Dit lijkt in een tijd met zo'n grote werkloosheid gedurfd. Toch aanvaardt het CDA de uitdaging om de schouders eronder te zetten, teneinde de zoveel inactieven – waaronder de minder-validen – een zinvolle plaats te bieden onder de zon, waardoor zoveel mogelijk mensen deel kunnen nemen aan het maatschappelijk gebeuren. Wanneer we kunnen bereiken dat zoveel mogelijk mensen zichzelf en tegelijk de samenleving ten nutte kunnen zijn, dan mag dat een zekere inspanning kosten. Het program-Franken biedt daarvoor de wegen aan.

CULTURELE MINDERHEDEN

Van Leijenhorst noemde de problematiek rond de culturele minderheden in ons land een van de vraagstukken die, na de sociaal economische kwesties in de tachtiger jaren wel eens het zwaarst op ons zou kunnen drukken. Het gaat bij dit alles om een wisselwerking tussen meerdere culturen, waarbij het acceptatie-vermogen van de Nederlandse bevolking een steeds ernstiger factor wordt. Met name in de grote steden zullen het huisvestingsbeleid en de stadsvernieuwing in grote samenhang met het minderhedenbeleid moeten worden uitgevoerd. **Het concept-politiek program wijdt ook op verschillende plaatsen aandacht aan deze problematiek. Spreker vindt het jammer, dat er in het program geen apart hoofdstuk over de culturele minderheden is opgenomen. Daardoor zou tevens de ernst van deze problemen waarvoor we gesteld zijn duidelijker worden onderstreept. Wellicht kan dit reeds nu als een nuttige suggestie voor amendering worden aangemerkt, aldus van Leijenhorst.**

ONDERWIJS

Een punt waarin de CHU graag de traditie van Lohman voortzet is haar strijd voor de vrijheid. Vrijheid ook binnen het CDA zelf, uiteraard binnen de grenzen van zijn functioneren. Die noodzakelijke vrijheid hebben wij recentelijk dan ook binnen onze fractie met kracht verdedigd. Terzijde zij opgemerkt, dat het opleggen van de wil van een minderheid aan de meerderheid om een kabinet naar huis te sturen meer te maken heeft met vernietigingsdrang dan met vrijheidsbeleving. *Lohman stond ook pal voor de vrijheid van onderwijs. De CHU heeft deze lijn nooit verlaten, het CDA zet deze lijn manmoedig voort, juist ook in een tijd waarin het verzet ertegen scherper wordt. In dit verzet onderscheidt zich thans het meest de partij die zich n.b. het redelijk alternatief noemt: D'66. De kiezers behoren te weten, dat de thans verworven vrijheid van onderwijs – het bleek ook weer de afgelopen week – door D'66 frontaal wordt aangevochten. Ook deze „vriendelijkheid“ van de al weer ouder wordende democraten zij alle mensen bekend.*

STRATEGIE PvdA

Over de onlangs gepresenteerde verkiezingsstrategie van de PvdA merkte Van Leijenhorst op: Voor de PvdA komt na D'66 het CDA aan bod. De PvdA heeft gelukkig haar werkelijkheidszin wat teruggevonden: na 1973 en 1977 was daar alle reden toe. In de volgende regering mag het CDA misschien met de PvdA meedoen, zij het duidelijk als tweede keus. Er zijn er in het CDA die dit als een soort liefdesverklaring zien en hierdoor lichtelijk in vervoering raken. Mij dunkt, laten we overeenkomstig onze Unie-traditie onszelf blijven en het hoofd koel houden. Wij achten het onjuist en identiteitsvervagend, indien we ons, voordat de kiezer heeft gesproken, zouden uitspreken hetzij voor PvdA, hetzij voor VVD. Daardoor zou men ongetwijfeld velen onder ons van zich vreemden. Eén ding is echter nu wel zeker: Van Agt zal, indien er met de PvdA geregeerd wordt, de heer Den Uyl zeker niet weigeren als vice-premier.

christelijk-historische unie

CHU-1980 Manifest

De Christelijk-Historische Unie in haar laatste Algemene Vergadering op 13 september 1980 te Ede bijeen; overwegende dat de door haar uitgedragen beginselen vanaf haar bestaan nauw aansluiten bij het historisch kenmerk van onze Nederlandse samenleving; overwegende dat de hierna volgende punten daar met name uitdrukking aan geven:

- de eenheid van ons volk (geen opsplitsing van onze natie in een christelijk en een niet-christelijk volksdeel)
 - de plaats en de taak van de overheid (als Gods dienaar)
 - de plaats van de Kerk in de samenleving (namelijk: „van eigen rechte“)
 - de democratische rechtsstaat met een parlementair stelsel, in de vorm van een constitutionele monarchie onder het Huis van Oranje;
- van oordeel dat de Christelijk-Historische Unie in haar optreden en beleid
- op grond van haar uitgangspunt grote waarde heeft gehecht aan verdraagzaamheid en tolerantie, zowel in de eigen organisatie als in haar politiek handelen
 - mitsdien een samenbindend element heeft gevormd in ons volksleven
 - mede op basis daarvan haar aandeel heeft geleverd aan de opbouw en vernieuwing van onze samenleving in nationaal en internationaal verband;

van oordeel dat de Christelijk-Historische Unie in haar 72-jarig bestaan derhalve voor het staatkundig bestel van Nederland, zowel in land, provincie als gemeente, van grote waarde is geweest;

overwegende dat de Christelijk-Historische Unie, geheel in overeenstemming met de hierboven genoemde karaktertrekken, van mening is dat het uitdragen van onze beginselen van grote betekenis blijft voor de Nederlandse politiek;

van oordeel dat daarom de mogelijkheid tot het samengaan van gelijkgezinden door een fusie aan te gaan met KVP en ARP vanuit onze achtergrond moet worden toegejuicht;

van oordeel dat de door het Christen-Democratisch Appel aanvaarde grondslag en politieke uitgangspunten in het verlengde liggen van het christelijk-historisch denken;

van oordeel dat het CDA als christelijke partij tot een grootse taak geroepen wordt om zijn verantwoordelijke rol temidden van ons volk, alsook in internationaal verband, te vervullen;

spreekt haar dankbaarheid uit dat na een lange tijd van voorbereiding het CDA op 11 oktober 1980 tot stand komt;

en richt zich tenslotte met een dringend beroep tot het Nederlandse volk en met name tot haar leden, om geïnspireerd door de christelijk-historische beginselen zich krachtig in te zetten voor de interne versterking en verdere uitbouw van het Christen-Democratisch Appel en gaat over tot de orde van de dag.

Doorfietsen met Dries

De Unie neemt waardig afscheid

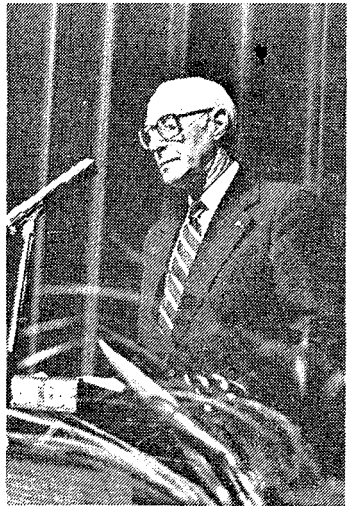
Ede, 13 september – Een uitverkocht huis, open doekjes, bloemen voor de „spelers”, grandioze koorzang van professionals, prachtig fluitspel, charmant cabaret van jonge mensen, een politiek vrouwenkoor, zijn de termen waarmee de matinee in de Reehorst gekwalificeerd kan worden.

Een beetje ongewoon was het wel, maar daarom niet minder geslaagd voor de vergadering waarin de CH-leden afscheid van hun Unie namen.

Ook 's middags bleef de stemming prima en tussen al de feestelijkheden door werd wel degelijk de politiek niet verwaarloosd.

's Middags openden de vrouwen met hun koor en hun tweestemmig gebrachte eindrede. Joke van der Mei en Judith Punt schetsten begin, werken en einddoel van de Centrale van CH-vrouwen. Aktiegroep, vormingshuis, trefpunt waren de sleutelwoorden en pas toen van die doeleinden zoveel als mogelijk was in het CDA-Vrouwenberaad verankerd was, pas toen kon ook de Centrale JA zeggen. Veel strijd was nodig en het koor van Haty, Tony, Lebartha, Willemien, Rietje, Jeanne, Hanny, Magda, Jos, Ann, Nell en Lyda onderstreepte dat krachtig met hun „in de hedendaagse wereld is de vrouw haar rol bewust”. „Een,” zoals hij zelf zei, „volstrekt emancipatoire zoen” van voorzitter Van Leeuwen plus bloemen was de apotheose van dit optreden.

Daarna werd de sfeer van de dag waarin letterlijk aan alles was gedacht, nog eens onderstreept door het zenden van een telegram, een boekje bloemen en een exemplaar van het Uniekarakteristieke boek naar Freule Wittewaall van Stoetwegen die helaas wegens ziekte niet aanwezig kon zijn.

Dr. A. D. W. Tilanus, oud-voorzitter van de CHU en oud-voorzitter van de CHU-fractie in de Tweede Kamer, aan het woord op de laatste algemene vergadering van de CHU, die vorige week zaterdag te Ede gehouden is.

Dhr. Tilanus, daarna aan het woord komend, belichtte kort maar uiterst duidelijk dat wat goed en dat wat slecht was gedaan in Unie en fractie. Hij sprak namens alle fractievoorzitters die de Unie heeft gekend. Veel „slechts” is een fabeltje; er stond wel degelijk stemoverleg, echter nooit stemdwang en die houding kenschetst ook heden nog de Unieleden van de CDA-fractie. Verhouding fractie-kabinet noemde Tilanus als voorbeeld van een gematigd dualisme. Contact met bewindslieden van bevriende kleur is niet verboden, maar al te veel bemoeienis en zeker te sterk sturen van regeringszijde in het fractiebeleid wordt afgewezen.

Tweede kenmerk van de Unie: de fiets, waarop Tilanus Sr. altijd naar zijn arbeidsterrein ging,

wars van poeha, soberheid, gelijkheid. Op andere wijze gebruikt vond Tilanus toch tot zijn vreugde die fiets weer terug bij de huidige premier en hij meende dat de Unie dan ook „van Agt moest laten doorfietsen”. Ten derde roemde spreker de trouw, kenmerk van de Unie, een trouw die uiteindelijk de partij door alle stormen heen toch in volstrekte loyaliteit in het CDA heeft gebracht en daarin hecht heeft verankerd.

Dr. J. W. van Hulst, de uit de CHU afkomstige voorzitter van de CDA-fractie in de Eerste Kamer, neemt afscheid van de CHU. De Unie diende hij ondermeer als voorzitter.

Prof. Van Hulst, na hem het spreekgestoelte beklimmend, sprekend namens allen die ooit de voorzitterskamer van de Unie mochten vasthouden, schetste het moeilijke werk van zo'n partijvoorzitter. Zolang hij organisatorisch bezig was, zijn partij behorend en tot krachtige uitbouw brengend, was alles prima, maar oh wee zodra de voorzitter politieke uitspraken ging doen, daarmee betrad hij dan een veld vol voetangels, klemmen, ja zelfs mijnen. Sprekend over het CDA noemde spreker de Tweede Kamer de schepper van het kabinet Van Agt, de Eerste Kamerfractie de „onderhouder” ervan. In doorlopende gesprekken tussen fractievoorzitter en partijvoorzitter was het altijd gelukt toch zonder schade het politieke terrein te bewandelen.

Nu had de Unie het einde bereikt, een einde dat grote steun vanuit de partij, Unieraad, Algemene Ledenvergadering genoot en geniet, zoals ook deze dag weer getuigde.

Met Tilanus mocht ook Van Hulst een daverend applaus ontvangen. Het Gelders Opera en Operettegezelschap verpoosde de zinnen met voortreffelijk gebrachte opera en operette fragmenten. De aanwezigen apprecieerden dit bijzonder en brachten dat wederom met bloemen voor de vertolkenden tot uiting.

Een bos bloemen kreeg ook de Unievrouw, Joeke de Graaff-Nauta die het hoge ambt van vice-voorzitter van het CDA gaat bekleden. De hele Unie was hier zeer tevreden over. Met Piet Bukman en Piet van Zijl zal Joeke een koppel vormen dat aan de top wijs, behoedzaam, mild deze grote, zo uniek tot standgekomen partij zal leiden. Ook de Algemene Ledervergadering sprak haar vertrouwen hierin uit.

Baron van Verschuer had daarna de taak alle Unie-organisaties in een slotrede te belichten en te bedanken voor alles wat zij voor de Unie hadden gedaan. Hij wilde zich daar niet vanaf maken met een „hartelijk dank voor de klandizie en beleefd aanbevelend” maar even op allen afzonderlijk ingaan. Aansluitend bij het zojuist gehoorde Slavenkoor uit Verdi's Nabucco, wilde Van

Verschuer deze Unie-slaven hartelijk danken. Soms werden zij ook wel als slaven behandeld, weinig geld en goede woorden, maar wel verwachtten opvolgende Uniebesturen dat de Unie-organisaties de hun toegemeten taken perfect volbrachten.

De jongste, het **Kader- en Vormingswerk**, begonnen in 1975, kon niettemin bogen op een goede staat van dienst, het duo De Haan-Beernink onvermoeibaar op pad, begeleidend en politiek voorlichtend, nauwe banden met gemeenten en provincies onderhoudend. Ook aan deze Stichting is het te danken dat de Unie een echte politieke partij kon worden en blijven. Het **Uniewerksfonds**, gesticht in 1961, onvermoeibaar fondsenwerver en beheerder, onverbreekelijk verbonden aan de naam van Mevrouw Van Riet-Augsburger, die ook nu in het kader van dit afscheid een cadeau zal worden gezonden. Dank zij het Uniewerksfonds bleef de Unie draaien en kon zij haar verplichtingen voldoen. De **Vereniging van CH-leden van gemeente en provincie**, belangrijke tak van Uniewerk. Rustig, betrouwbaar haar werk verrichtend, volop op de bres voor het behoud en de uitbouw van een goed bestuur. Scheenstra, de man die de club zolang leidde, maar gewoon zijn werk voortzet nu echter aan het hoofd van de nieuwe „club” de CDA vereniging van bestuurders. „Zo gaat dat,” zei Van Verschuer. „Ook hen zij wij grote dank verschuldigd.”

Tenslotte **Uniepers**, Nederlander, **Lohmanstichting**. De oudsten in historie, al dateert dan de Lohmanstichting van 1955. Lohmanstichting en Uniepers zijn echter zo nauw verweven dat hij ze tegelijk wil bespreken. De geschiedenis van de Uniepers is een zeer wonderlijke. Het is een oud en dierbaar goed van de Unie en waard nog eens exact beschreven te worden. Persoon en werken van de Jhr. Mr. A. F. de Savornin Lohmanstichting, Dr. I. N. Th. Diepenhorst en Mevrouw Sleijser, het haakt alles in elkaar, het ligt in elkaars verlengde, een en dezelfde geest doordrenkt het. Die geest is niet door formele besluiten weg te halen, die geest werkt door en is het beste wat wij als CH in het CDA geheel kunnen laten doorwerken. Dat is ten diepste onze taak onze CG uitgangspunten en grondvesten, onze CH mentaliteit uit te dragen. Niet als partij tegenover partij, maar heel het volk ten goede, met Groen zeggend: „tegen de revolutie het Evangelie”, en Lohman citerend uit een overdrukje van De Nederlander van 1 oktober 1921 toen deze afscheid nam als hoofdredacteur van De Nederlander.

„Daarom”, onder ademloze stilte aangehoord, zo besloot Van Verschuer, „daarom nemen wij vandaag geen afscheid, wij gaan gewoon door, maar nu in het CDA en ook voor de toekomst zijn wij geenszins bang, van wat of wie dan ook, want God is met ons”.

Unievoorzitter Van Leeuwen – dit gehoord hebbende – dankte zijn voorganger bijzonder hartelijk voor zijn zo gloedvolle en treffende woorden en besloot zijn eigen rede niet te houden omdat met de woorden van Verschuer juist dat gezegd was wat gezegd moest worden.

De CHJO betrad hierna het podium met een geheel eigen optreden gekenmerkt door milde spot en samenzang waarin broederlijk AR, CH en KVP beurtelings en gezamenlijk over een niet te scherpe hekel werden gehaald en met aangepaste verkeersborden waarop de juiste

Mr. O. W. A. van Verschuer, oud-voorzitter van de CHU en thans lid van de Raad van State, aan het woord op de algemene vergadering van de CHU te Ede.

weg naar en vanaf 11 oktober van het CDA illustratief werd aangegeven. De aanwezigen stemden allen van harte in met het „Glorie, glorie, gloria voor het nieuwe CDA”. Tenslotte bedankte de vice-voorzitter van de Unie, dhr. Van Leeuwen voor de wijze waarop hij de Unie door deze laatste jaren heeft geloofst naar het CDA. Doeltreffend, onvermoeibaar, voortvarend was zijn beleid, waarvan het maar goed was, zo zei mevrouw Tegelaar, dat Van Leeuwen het niet allemaal van te voren heeft geweten, want makkelijker was het bepaald niet. Een cadeau drukte de dank van de Unie aan Van Leeuwen uit. Hierna vroeg dhr. Van Leeuwen het voltallige personeel van het partijbureau naar het podium te willen komen. De dames Van Beukering, Mareij; de heren Lindenburg door zijn echtgenote vergezeld, Van Dam en Bouter

werden door de voorzitter geprezen om hun inzet en doorzettingsvermogen, voor hun onvermoeibare werklust. Dhr. Lindenburg, als leider van het bureau en van het team, steeds bescheiden op de achtergrond of achter de schermen, nu voor het voetlicht, kreeg de welgemeende en welverdiende dank, die hem meer dan toekwam. De onvoorstelbare moeilijkheden die hij met zijn kleine bureau heeft weten op te lossen en de wijze waarop de machine zo onzichtbaar maar wel degelijk gesmeerd liep, geven dhr. Lindenburg recht op grote dank van Bestuur en van alle leden. Dit werd nu zichtbaar gemaakt door het overhandigen van een set waardevolle boekwerken, omvattende de totale geschiedenis van Nederland, aan dhr. Lindenburg, bloemen voor mevrouw Lindenburg alsmede geschenken voor alle andere personeelsleden. „Lindenburg” zo besloot van Leeuwen zijn dankwoord, „maakte het onmogelijke mogelijk”.

Na het officiële einde van de vergadering konden nog enkele sprekers en kort woord kwijt waarna een speciale Uniefilm te zien was die aardige momenten uit de Uniegeschiedenis had vastgelegd. Velen maakten van die gelegenheid gebruik. En zo kwam 13 september ten einde, de dag waarop waardig, een tikje nostalgisch, maar ook hoopvol en opgewekt voor het laatst de Unieleden op hun Algemene Vergadering hun mening kenbaar konden maken. Die mening luidde samenvattend „Doorgaan met alles wat we zijn en wat we hebben in een nieuw huis, het CDA”. Geen einde, maar een nieuw begin, samen met onze vrienden.

E. S.-T.

Foto's van de laatste algemene vergadering CHU

In dit nummer van het christelijk-historische weekblad „de Nederlander” staan vele foto's van de vorige week zaterdag te Ede gehouden laatste algemene verga-

dering van de CHU. Al deze foto's zijn gemaakt door fotograaf Niek Morelis te Capelle aan den IJssel. Het copy right op deze foto's berust bij hem.

Een afscheidskus.

Commentaar Troonrede en Miljoenennota

CDA schrijft pijnlijke keuzes niet weg

door: drs. R. F. M. Lubbers, voorzitter CDA-fractie in Tweede Kamer

Het kabinet legt een begroting voor die meer dan ooit dwingt tot bezinning. Die bezinning is des te noodzakelijker nu ernstige structurele sociaal-economische problemen tezamen met de conjuncturele terugval de fundamenten van onze welvaart dreigen aan te tasten. Zij doet dat, terecht ook, in het licht van de verscherpte tegenstellingen tussen de volkeren; tussen Oost en West, maar ook tussen Noord en Zuid. De ontwerp-begroting vormt een indringende uitnodiging aan de samenleving. Allereerst aan de sociale partners, om met de regering te bepalen hoe de werkgelegenheid verbeterd kan worden en hoe de lasten daarvan rechtvaardig verdeeld kunnen worden. Ook van de burgers worden pittige offers gevraagd: b.v. door het duurdere aardgas. Die offers zijn onvermijdelijk. Wegschuiven van pijnlijke keuzes is niet verantwoord meer. Het CDA zal dat ook niet doen. De CDA-fractie in de Tweede Kamer zal wel scherp toezien op een eerlijke verdeling van de lasten, en een samen bouwen aan uitbreiding van de werkgelegenheid; en een eerlijke verdeling van die werkgelegenheid.

TERECHT

De prioriteit voor ontwikkelingsamenwerking is terecht gehandhaafd. Alleen zo kunnen onze internationale pleidooien voor een nieuwe economische orde geloofwaardig zijn. De begroting van Defensie wordt gemarkeerd door het feit dat deze geen bijdrage levert aan de ombuigingen, doch tegelijk ook slechts 1 1/2 procent reëel groeit, zulks in afwijking van de bondgenootschappelijke verplichting (tot 3 procent). Deze eigenaardige situatie toont aan hoe noodzakelijk het is voor de komende jaren opnieuw na te gaan hoe bij geringere kostenstijging toch een goede defensie-inspanning geleverd kan worden. Dit is een zaak van efficiency en zorgvuldige keuzes bij de aanwending van de „defensie-gulden”. In de miljoenennota wordt de last van de sterk stijgende aantallen uitkeringstrekkers in beginsel terecht bij de burgers gelegd. Dit komt ten laste van de premiebetalende werkers, ten laste van de uitkeringstrekkers zelf (via de WAM) en ten laste van de ambtenaren (via een vermindering van de bruto salarissen). Gelijke monniken, gelijke kappen. Toch stelt het kabinet terecht, dat de nu gepresenteerde uitkomst niet aanvaardbaar is, omdat de zo resulterende koopkrachtontwikkeling geen recht doet aan het adagium „sterkste schouders, zwaarste lasten.” Maar ook omdat de arbeidskosten stijging van 8 procent te hoog is. De bereidheid van de CDA-fractie om de prijscompensatie als instrument in te zetten is er al jaren lang. De jongste suggestie van de maximalisering van de vakantietoelag behoort evenzeer in het overleg betrokken te worden.

KRITISCH

De CDA-fractie staat kritisch tegenover het regeringsvoorstel het laagste BTW-tarief van 4 tot 4,5 procent te verhogen, omdat dit geen doelmatig instrument van inkomenspolitiek meer is. Aanpassing van een of enkele accijnsen op min of meer luxe goederen, dan wel overbrenging van enkele artikelen van het lage naar het hoge tarief, ligt meer voor de hand. Voortgaande inspanningen op het punt van de zgn. fiscale reparatie en daarbij behorende vereenvoudigingen zullen door het CDA gesteund worden.

STEUN

De fractie van het CDA steunt het beleid gericht op het niet langer aantrekbaar zijn van rente op consumptieve schulden. Gegeven dit door het kabinet gekozen

princiële uitgangspunt dient m.b.t. het eigen huis nu een knoop doorgehakt te worden; en wel op een wijze die recht doet aan de sociale functie van het eigen huis. Uit de miljoenennota blijkt een enorme stijging van de aardgasopbrengsten. Hoewel laat, worden nu ook de onder aandrang van de CDA fractie bereikte contractverbeteringen met het buitenland zichtbaar. Het is redelijk en verstandig dat een deel van de aardgasopbrengsten besteed worden aan de verbetering van de sterk uitgeholde financiële positie van de bedrijven. Alvorens definitieve besluiten te nemen is er echter alle aanleiding de aanwending van de aardgasgelden ook in het overleg met de Stichting van de Arbeid te betrekken. De besteding van de aardgasgelden moet overkort voorwerp van overleg met de sociale partners zijn. Terecht spreekt immers het kabinet over de structuurversterking van de Nederlandse economie. Dit moet dan op zulk een wijze gebeuren dat werkgevers en werknemers zich daarop betrokken voelen en weten. Die structuurverbetering van de economie moet tastbaar en zichtbaar voor werkgevers en werknemers uitgewerkt worden. Daarbij hoort ook voortzetting en verbetering van het regionale beleid, onderwerp wat nu helaas slechts verwezen wordt naar de op handen zijnde nota.

EXTRA

Het energiebeleid krijgt terecht extra middelen. De te verrichten energie-investeringen zijn ook van grote betekenis voor de werkgelegenheid. Hetzelfde geldt voor de in Nederland te besteden aardgaswinsten van de oliemaatschappijen. De vermindering van het financieringstekort tot 5 1/4 procent is een verstandige keus. Zeker omdat zo enige ruimte geschapen wordt voor echt overleg met de sociale partners. Dat overleg moet in het teken staan van wettelijke werkgelegenheidsbevordering. Slechts dat kan een tijdelijk groter tekort rechtvaardigen.

KLOEK

De begroting voor volkshuisvesting geeft een kloek woningbouwprogramma voor volgend jaar aan. Terecht zijn veel hogere cijfers, met name voor goedkopere huurwoningen, opgenomen dan in het verleden was voorzien. Het terecht reeds bijgestelde beleid moet wellicht nog verder geaccentueerd worden. Immers, de structureel hoge rente maakt huizen duur en tegelijkertijd moeten wij uitgaan van geen

verdere inkomensgroei; dat betekent een behoefte, veel meer dan 5 jaar geleden aan goedkope woningen. Ook het werkgelegenheidselement is van belang.

NADER OVERLEG

Over de begroting voor onderwijs en wetenschappen dient nader overleg te worden gepleegd; ondermeer met de onderwijsorganisaties. Bij dat overleg zal het niet om een dictaat kunnen gaan. Evenmin kan men echter uit de voeten met veto's bij voorbaat. Dat overleg dient met name ook te gaan over de vraag:

- in hoeverre ook bij het onderwijs inkomenspolitiek gewenste aanpassingen voor bepaalde categorieën doorgevoerd kunnen worden. Juist de verdelende rechtvaardigheid kan vragen om specifieke aanpassingen. Deze specifieke aanpassingen zien wij immers ook elders in de samenleving; van vrije beroepen tot minimum jeugdloners.

- of er andere dan salariale ombuigingen mogelijk zijn en zo ja in welke mate;
- of er vormen van onderwijs zijn - met name bijv. het lager middelbaar beroepsonderwijs en bepaalde vormen van volwasseneneducatie, die zo belangrijk zijn voor bedrijfsleven en arbeidsmarkt, dat voortzetting en expansie daar ook onderdeel is van de versterking van de werkgelegenheidsstructuur; en
- tenslotte zal in het licht van de aantallen onderwijstaken en het teruglopende aantal leerlingen een veel strakker en planmatiger ontwikkeling van deeltijdbanen (bijv. de 20-urige week) onderwerp van overleg moeten zijn.

Bij de onvermijdelijke ombuigingen kiest het kabinet terecht voor een accent op inkomensmatiging en beperking van overdrachten.

GROEI

Met name de begrotingen van CRM en Volkshuisvesting geven aan hoezeer de kwartaire sector groeit. Een zorgvuldige uitbouw van een te betalen maatschappelijke dienstverlening vraagt om inkomensmatiging, vrijwilligerswerk en slechts waar verantwoord om eigen bijdrage. Niet alleen in de bedrijven maar ook in deze sectoren zal de economie weer dichterbij de burger gebracht moeten worden. Daar waar het begrip retributies ook in het welzijnswerk steeds meer opklimt is het dringend nodig criteria overeen te komen alvorens de wenselijkheid, resp. aanvaardbaarheid van bepaalde specifieke retributies beoordeeld wordt.

Het is goed dat in diverse begrotingen met name die van O & W, CRM en Volkshuisvesting aandacht gegeven wordt aan de invulling van het minderhedenbeleid. Dit is immers een gebod nu en een belangrijke investering om problemen in de toekomst de baas te blijven.

Tenslotte baart het tempo van effectivering van wetgeving de CDA-fractie grote zorg. Dit niet in de laatste plaats omdat deze wetgeving tot uitdrukking brengt de politieke wil om noodzakelijke structuurwijzigingen niet uit de weg te gaan. Regering en Staten-Generaal zullen in het laatste jaar voor de verkiezingen nog veel wetgevende arbeid moeten afronden.

Neem abonnement op het nieuwe CDA-weekblad

De fusie van het CDA op 11 oktober a.s. luidt tevens de start in van het nieuwe CDA-weekblad: „Christen Democratisch Appèl”. Het weekblad wordt wekelijks toegezonden aan hen die daarop geabonneerd zijn. Wilt u wekelijks op de hoogte blijven van het gebeuren in de Nederlandse politiek en meer specifiek de rol van het CDA daarin, dan is zo'n abonnement onmisbaar! Vul daarom onderstaande bon in.

Naam:
 Adres:
 Postcode: Woonplaats:

abonneert zich op het CDA-weekblad „Christen Democratisch Appèl” (f 39,00 per jaar: tot 1 januari 1981 f 5,00).

Stuur nu nog geen geld; u ontvangt een acceptgirokaart.

Deze bon opsturen naar: CDA

Antwoordnummer 1700
 2500 XK Den Haag
 (postzegel niet nodig)

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
 Dr. K. de Vries, voorzitter: A. Buntma, drs. M. Smits, drs. A. J. van Dulst, Wm C. de Kruijf, D. Rebel, Drs. H. van Spanning, Drs. G. van Leijenhorst, Govert Veldhuijzen en mevrouw E. Sleyser-Tegelaar

EINDREDAKTIE:
 H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
 Mevrouw J. Algra-Feddema, Dr. E. Bleumink, Prof. Dr. J. W. van Hulst, Dr. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES
 Postbus 33822
 2503 BC 's Gravenhage

ADMINISTRATIE-ADRES:
 Voor het opgeven van nieuwe abonnees, advertenties, adresveranderingen, weekblad:

Stichting „Uniepers”
 Van Deventerlaan 49,
 2271 TV Voorburg,
 tel. 070-861520
 (uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs f 30,- per jaar.
 Vooruit te voldoen op postrekening 70154.
 Voorburg t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U. Postbus 67
 3770 AB Barneveld.
 Telefoon (03420)-16141.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR HIST UNIE Wassenaarseweg 7
 2596 BC 's Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander” te zenden aan Bureau CHU Wassenaarseweg 7, 2596 BC 's-Gravenhage Telefoon (070) 244516

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
 Het telefoonnummer van de De Savornin Lohmansstichting is 070-246791

Studiedag CDA-Vrouwenberaad Gelderland

Het Gelderse CDA Vrouwenberaad organiseert op donderdag 2 oktober 1980 een studiedag over „Het Gezin” in het Huis der Provincie, Markt 11 te Arnhem. Aanvang 10.00 uur. De ochtend zal besteed worden aan een introductiespel o.l.v. mevrouw Reitsma-Van Spanje. 's Middags is er een korte inleiding door mevrouw mr. Weijnenburg-Pot en ds. Moerman, waarna er gelegenheid bestaat voor een gezamenlijke discussie. Voor eventuele informatie kan men zich wenden tot mevrouw J. Pelleboer-Beuker, J. Marislaan 55 te Arnhem, tel. 085-436982. Lunch, koffie en thee wordt de deelnemers aangeboden.

Predikanten-bijeenkomst vrijdag 17 oktober a.s. in Den Haag

De eerstvolgende conferentie van predikanten en andere belangstellenden is vastgesteld op vrijdag 17 oktober a.s. 10.30 uur gebouw Tweede Kamer Den Haag. Over onderwerp en inleider wordt u tijdig geïnformeerd. Wij hopen weer velen van u te mogen zien op genoemde datum. Voor namen van introducee's tel. 070-614911 toestel 3290 J. de Swart

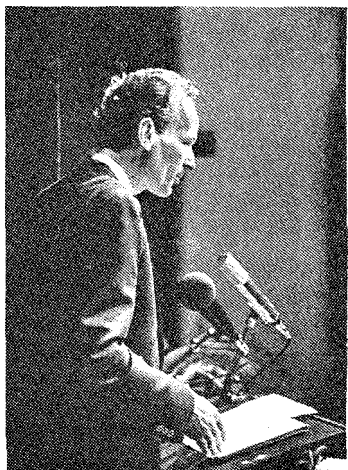
Met vriendelijke groet
 Drs. G. van Leijenhorst
 J. Kiers

Unievoorzitter Van Leeuwen beklemtoont eigen vrijheid van de volksvertegenwoordigers

In zijn openingsrede op de laatste Algemene Vergadering van de CHU in Ede beklemtoonde CHU-voorzitter Van Leeuwen de grote waarde die vanuit het Christelijk-Historisch denken, ook in het CDA dient te worden gegeven aan de eigen vrijheid van een Kamerlid.

Hij merkte hier over op: Ik ben er van overtuigd, dat wij als Unie-mensen als één van de belangrijkste CH-kenmerken het begrip tolerantie in het CDA brengen. Onze CH-geschiedenis laat dit duidelijk zien. Wij zijn als partij tolerant, ook ten aanzien van onze volksvertegenwoordigers, die wij terecht een grote eigen vrijheid geven en gunnen. Mede daarom hebben wij geen steun gegeven aan mensen die zich opwonden over het optreden van de heer Dijkman. Ik denk niet, dat veel Unieleden het stemgedrag van hem en zijn vijf collega's in die juninacht in de olieboycot-zaak bewonderd hebben. Toch beklemtoon ik hier nogmaals de ei-

gen vrijheid van een Kamerlid. Wij zouden als Unie-bestuur in een voorkomend geval waarschijnlijk wel de motieven van zo'n Kamerlid willen weten, maar aan bedreigingen ten aanzien van zijn positie, zouden wij niet

De voorzitter van de CHU, dr. L. M. van Leeuwen, spreekt de laatste algemene vergadering toe.

meedoen. Ik ben daarom gelukkig, dat de rust op dit punt teruggekeerd is.

Wel moet hier volgens Van Leeuwen een onderscheid gemaakt worden tussen „uit de bocht hangen" van individuele Kamerleden en „uit de bocht vliegen".

Dit laatste had zijns inziens de heer Scholten gedaan toen hij na het debat over de olieboycot minister-president Van Agt een splijtzwam in het CDA noemde. Die opmerking was zijns inziens niet alleen onbehoorlijk maar ook onjuist. Voor veel mensen in het CDA is in de jaren na 1976, juist Van Agt een bindende kracht bij uitstek gebleven. Hij nam aan dat de heer Scholten zijn opmerking nog wel eens terug zou nemen.

VOORKEURSAKTIE

De Unievoorzitter wees er op dat de CDA-partners aan de thans opgestelde statuten en reglementen zullen moeten wen-

nen. Regels zijn er om geëerbiedigd te worden. Anders moet je ze niet opstellen.

In dit verband maakte hij een waarschuwende opmerking aan het adres van de ARP.

Het nieuwe reglement ten aanzien van de kandidaatstelling voor de Tweede Kamer verbiedt in feite op straffe van roeyement elke steun door CDA-verbanden en door CDA-leden van voorkeursacties. Als binnen de democratische regels van de partij de kandidatenlijst eenmaal is vastgesteld mag vanuit het CDA geen actie worden ondernomen om te pogen via voorkeurstemmen onverkiesbare kandidaten alsnog in de Kamer te krijgen. Wij horen nu vanuit de ARP, dat men twee door de partij onverkiesbaar geplaatste kandidaten, mevrouw Van Leeuwen en de heer Aantjes, alsnog zó op de lijsten wil zetten, dat eventuele voorkeursacties voor die kandidaten succesvol zouden kunnen zijn. Nadrukkelijk stel ik hier, dat ik niet spreek over de betrokken personen zelf. Wij hebben binnen het CDA afgesproken, dat iedere partij op zich autonoom zou beslissen over de eigen kandidaten. Wij spraken af, elkaars kandidaten niet te wegen. Maar de voorlopige beslissing van de ARP raakt de toekomst na 11 oktober.

Met zijn beslissing roept de ARP voorkeursacties op en dat betekent, dat deze beslissing in strijd is met de opzet

van het zojuist genoemde CDA-reglement. Ik vraag daarom onze broeders en zusters van de ARP ons niet in verlegenheid te brengen.

DENK AAN STEENKAMP

Aan het slot van zijn rede dankte Van Leeuwen in het bijzonder prof. Steenkamp en enkele andere naaste medewerkers.

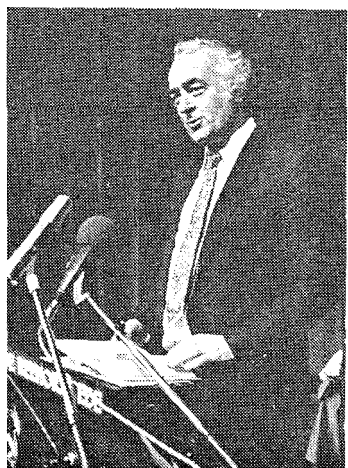
Partijvoorzitter zijn van de CHU betekent: werkzaam zijn in de organisatie. Ik dank mijn collega's in het Uniebestuur en ik breng hulde en dank aan mijn collega's van KVP en ARP. Met mensen als Wim Vergeer, Piet van Zeil en Hans de Boer werd het laatste stuk van de weg afgelegd.

Met zulke mensen kwam het CDA tot stand, met zulke mensen heeft het CDA toekomst. Ik besluit met het noemen van één naam: Piet Steenkamp, vandaag hier als één van onze gasten. Uw aanwezigheid beklemtoont, dat we er zijn! Uw jarenlang getoonde moed, ijver, inzet en geloof vormden voor ons allen de stimulans om door te gaan. We gaan met elkaar uw CDA-boot in. Het is een goed schip geworden, vooral ook omdat u wist en overal vertoonde, dat u daar was als schipper naast God! De CHU dankt u en wij wensen uw schip een behouden vaart.

v. Sp.

Een groot familiefeest

De Christelijk-Historische Unie is opgeheven. Als eerste van de drie CDA-partijen, die op 11 oktober zullen fuseren, nam de Unie afgelopen zaterdag in „De Reehorst" te Ede daartoe het besluit. Wie verwacht mocht hebben, dat het een droevige dag zou zijn, vervuld van weemoed, kwam bedrogen uit. Het werd een schitterend familiefeest, waarbij het voor de laatste jaren ongekende aantal van 900 Unieleden voor de laatste keer de sfeer beleefden die de Unie zo eigen is. Maar met een opgewekt gemoed en vol vertrouwen in het nieuwe CDA.

Drs. A. J. van Dulst, die de eindredactie in handen had van het boek „De Unie, waarin we ons thuis voelden".

Even na elfen kon Unievoorzitter Van Leeuwen zijn CDA-collega Steenkamp mededelen, dat onder ritselend oranje-vlaggetjesgewapper de Algemene Vergadering besloten had de Unie op te heffen. En hij kon daaraan toevoegen, dat de beslissing unaniem genoemd werd. Toch was niet dat het echte hoogtepunt van de dag. Dat zou aan het einde van de middag liggen, toen de nog steeds in groten getale aanwezige Unieleden hun laatste besluit genomen hadden, de traditionele aanhankelijkheidsbesluiting aan H.M. de Koningin, en tezamen het „Onze Vader" baden en het Wilhelmus zongen. Met recht een waardig

afscheid van de Nederlandse Politiek, waarin de Unie tweeëntwintig jaar lang haar rol heeft meegespeeld.

ALLEMAAL

Zij waren er allemaal, degenen die in de Unie een rol gespeeld hebben: Tilanus, die onder meer sprak over fractiedwang bij stemmingen („bij afwijkend stemgedrag was er steeds de afweging tussen het belang van de zaak, de eigen mening en de solidariteit in de fractie, en daarbij was partijdiscipline niet no-

dig"), Van Hulst, die sprak als ex-Unievoorzitter („de Uniegeest hoeft in het CDA niet te domineren; daar zorgen de partners wel voor. Maar ze moet wel herkenbaar blijven"), oud-minister Y. Scholten, die zich keerde tegen de motie-woede van de laatste jaren, Mr. Van Verschuer die sprak namens de C.H.-organisaties. Maar ook afwezigen werden niet vergeten: Freule Wittewaall van Stoetwegen, die wegens haar zwakke gezondheid weg moest blijven, maar eerst een telegram en later nog een boeket bloemen toegezonden kreeg.

Ook het lichtere programma werd niet vergeten. Naast van buiten aangetrokken artiesten als een fluitist en het Gelders Operettegezelschap, verzorgde de Centrale van CH-vrouwen een cabaretesk programma, waarvan wij ons zullen blijven herinneren. „Hoe fijn" de Centrale wel niet was en het CDA-vrouwenberaad zal zijn. En aan het einde van de middag zetten de jongeren de zaal in beweging met een aantal meezingers: het CDA in de gloria.

VOLDOENING

Aan het einde van deze dag

De voorzitter van de stichting Uniepers, B. Bol, biedt de voorzitter van de CHU, dr. L. M. van Leeuwen, het eerste exemplaar aan van het boek „De Unie, waarin we ons thuis voelden".

schonk een terugblik voldoening, voldoening over een schitterend feest, voldoening over datgene wat door de Unie in het verleden voor ons land is verricht, voldoening over de Unie, waarin wij ons thuis voelden, zoals het fraaie afscheidsboek heet, dat door Stichting Uniepers en Uniewerfonds werd uitgegeven. Maar in het volle vertrouwen, dat wij ons evenzeer thuis zullen voelen onder het ene dak van het nieuwe CDA.

G. V.

Mr. Y. Scholten, ondermeer oud-minister van justitie, spreekt de laatste algemene vergadering van de CHU toe.

De Centrale van CH-vrouwen neemt afscheid.

Burgemeesterbenoemingen

Bij koninklijk besluit is met ingang van 1 oktober 1980 benoemd tot burgemeester van de gemeente Rheden: de heer J. Schoonderbeek te Bilthoven. De heer Schoonderbeek, die 54 jaar is, is Christelijk Gereformeerd en lid van het CDA.

Met ingang van 1 oktober 1980 is benoemd tot burgemeester van Brandwijk, Molenaarsgraaf en Wijngaarden: de heer G. W. Abbring, te Wijngaarden. De heer Abbring, die 46 jaar is, is Nederlands Hervormd en lid van het CDA. Hij is thans wethouder/loco-burgemeester van Wijngaarden.

Met ingang van 1 oktober 1980 is benoemd tot burgemeester van Elst: mr. H. T. M. Galama, aan wie gelijktijdig eervol ontslag is verleend als burgemeester van de gemeente Ammerzoden.

De heer Galama, die 42 jaar is, is R.K. en lid van het CDA. Met ingang van 1 oktober 1980 is benoemd tot burgemeester van Grubbenvorst: drs. R. M. G. Vermaaten, aan wie gelijktijdig eervol ontslag is verleend als burgemeester van de gemeente Merkelbeek. De heer Vermaaten, die 45 jaar is, is R.K. en lid van het CDA.

Secretarissen: denk aan bibliotheken

Er zijn reeds vele bestellingen binnengekomen op het boek „De Unie, waarin we ons thuis voelden". Dit boek verscheen ter gelegenheid van de opheffing van de CHU.

Het wordt van belang geacht dat zoveel mogelijk openbare bibliotheken het CHU-boek in hun bezit hebben, zodat zij de mogelijkheid hebben tot uitlending. Aan de secretarissen van de christelijk-historische kiesverenigingen wordt gevraagd na te gaan of zij wellicht ten behoeve van de bibliotheek in hun naaste omgeving, op kosten van hun kiesvereniging, het boek dienen te bestellen. De bestellingen moeten opgegeven worden bij de Stichting Uniewerfonds, Wassenaarseweg 7 te Den Haag, telefoon 070-244516.

Van Leijenhorst op Unie vergadering:

Principiële stellingname tolerantie en verdraagzaamheid waren kenmerken van CHU die we in het CDA hebben ingebracht

In zijn rede op de laatste Algemene Vergadering van de CHU hield drs. Gerard van Leijenhorst een beschouwing over enkele essentiële kenmerken van de CHU. Hij zei hierover het volgende:

De geschiedenis zal moeten vaststellen wat de Christelijke Historische Unie het meest is geweest: een partij, een politieke beweging, een mentaliteit, een karakter of een stukje nationaal sentiment. Ik geloof dat de Unie in elk van deze typering voor een deel is terug te vinden. Jazeker, de Unie is in haar nadagen ook een partij geworden: met een echt politiek program en met een welsprekend politiek college de Unieraad. Maar daarnaast of beter nog **daarin** is de CHU een mentaliteit, een karakter, een gezindheid gebleven met typisch nationale trekken. Dit laatste hoort er echt bij. Wie dit niet aan de Unie heeft ontdekt kent haar feitelijk niet. De CHU is altijd wars geweest van partijzucht,

van Nederlandse apartheidspolitiek. Het gaat ons immers om het gehele volk, om de eenheid der natie. Daarom geen opsplitsing van ons volk in een christelijk- en een niet-christelijk deel. Gods beloften en geboden, waarvan ook het CDA-program politieke uitgangspunten in navolging van het CHU-beginselprogramma zegt, dat ze van beslissende betekenis zijn voor overheid, mens en samenleving, richten zich tot een ieder, zonder onderscheid. Dit houdt dan tevens in, dat feitelijk ook het CDA te smal en te eng is om de waarheid onder zijn politieke duim te krijgen. Het blijft open einden houden naar deze en gene zijde. Principieel kan en mag het CDA dan ook geen massief blok worden.

Voor ons Unieleden is het al een heel ding om een beginselprogramma of een politiek program te moeten ondertekenen: niet omdat wij niet voor onze beginselen en opvattingen durven uit te ko-

men, maar wel omdat het ons wat tegen de borst stuit om ons apart te stellen los van diegenen op wie immers dezelfde zon schijnt.

Daar ligt dan tevens de basis van de tolerantie en verdraagzaamheid, die de Unie altijd hoog heeft willen houden. Voeg hier nog aan toe het diep verankerde besef van onze afhankelijkheid van onze Schepper, Die ons nochtans in Christus genadig aanziet... en oproept tot Zijn dienst en de dienst aan de naaste, niet het minst in politiek opzicht, en het beeld van de bescheiden, niet al te pretentieuze, tolerante CHU-er is zo ongeveer compleet. Natuurlijk zijn er nuances tussen mensen in tijd en plaats, maar daar ga ik nu aan voorbij. Wat we zeker helemaal gemeen hebben, is de claim die de Bijbel op ons uitoeft, de oproep van het evangelie om ons in te zetten voor de samenleving, voor de gerechtigheid, voor het recht der armen en verdrukten, voor de vrede in de wereld. En omdat deze boodschap van de Schrift zich naar ons bevinden niet beperkt tot een groep of tot een partij van gelijkbezinden, juist daarom behoort het tot het wezen van de Christelijk-Historische Unie om grensverruimend bezig te zijn. Welnu, dit is dan ook de reden waarom bij uitstek de Unie het

Christen-Democratisch Appèl met blijdschap begroet. **Ik denk dat de verbinding van deze principiële stellingname en onze zin voor tolerantie en verdraagzaamheid ons bijzonder geschikt gemaakt heeft voor de deelname aan het eenwordingsproces van ARP, CHU en KVP. Zijn we van nature niet mensen die waar mogelijk tegenstellingen trachten te overbruggen? Zonder ons op de borst te slaan kan, dacht ik, gezegd worden dat we bij de totstandkoming van het CDA die rol met graagte hebben vervuld.**

Natuurlijk ging en gaat het ons tevens om de eenheid in denken en beleid. Vandaar dat ook de CHU krachtig heeft meegewerkt aan de formulering van de grondslag van het CDA (rapport Van Verschuer), aan de omschrijving van zijn politieke uitgangspunt en recent aan het politiek program onder leiding van Prof. Franken. We zijn blij dat we ons in deze rapporten kunnen herkennen. Dit geldt zeker ook waar het de identiteit van de partij betreft.

BEDANKT CHU
Van Leijenhorst besloot zijn speech als volgt:

De Christelijk-Historische Unie houdt op te bestaan. Daarbij kunnen we een zeker gevoel van weemoed niet onderdrukken. We zullen de Unie-vergaderingen stellig missen, het wordt nu voortaan wat „partij-diger”, wat stelliger, wat kolossaler ook. Maar, ik memoreerde het al, de Unie heeft altijd open einden gehad naar deze en gene zijde; het zit ons in het bloed om te zoeken naar wat verbindt, juist omdat het gaat om de nationale zaak. De christen-democratie is daarenboven een internationale beweging.

Dus ook in dat verband krijgen we zoveel meer kansen – Europa, de derde wereld, internationale samenwerking op elk gebied – om aan onze zo ruime opdracht gestalte te geven. We kunnen gerust een traan laten, maar er is meer reden tot blijdschap. Blijdschap die ook aanstekelijk is.

Het CDA is nu een grote partij, waarvoor op grond van haar christelijke identiteit een grootse taak is weggelegd. Daarvoor zijn actieve mensen nodig, mensen die zich met hoofd en hart en hand willen inzetten om middels dat appèl ons land en volk tot zegen te zijn. Het klinkt misschien wat tegenstrijdig, maar uit het voorgaande zal duidelijk zijn wat ermee bedoeld wordt: een tikkeltje christelijk-historische bevoegdheid kan daarbij niet gemist worden.

Daarom moeten we er met z'n allen bij zijn in het CDA, principieel en metterdaad. Een beter eerbewijs kunnen we bij het afscheid aan de Christelijk-Historische Unie niet brengen. Bedankt C.H.U.! C.D.A.: Je krijgt ons helemaal; het ga je goed! Wij hopen: wonderwel.

v. Sp.

Geef de CHU een levend verleden

Wanneer op 11 oktober a.s. de federatieve samenwerking van de CHU met ARP en KVP, in het CDA-verband, wordt omgezet in een fusie, zal de Unie van dat moment af, tot de geschiedenis behoren.

Een nog onbekende toekomst ligt als een uitdaging voor ons. Wij zullen die toekomst, samen met de thans opgroeiende generatie, met meer begrip tegemoet kunnen treden, wanneer we er in slagen zo goed mogelijk te verduidelijken wat ons als christelijk-historischen bezig heeft gehouden.

Om dit te bevorderen heeft het Bestuur van de CHU enkele maatregelen genomen. De papieren van het secretariaat worden momenteel op het Algemeen Rijksarchief (ARA) geordend. Zij zullen daar worden bewaard samen met reeds op het ARA aanwezige CH-archieven van onder meer A. F. de Savornin Lohman; H. W. Tilanus en H. K. J. Beernink.

Aan de besturen van de kiesverenigingen en Kamerkringen is het advies gegeven hun stukken ook op een officiële archiefbewaarplaats onder te brengen.

Voorts zal het Uniewerfonds in een gewijzigde opzet blijven functioneren om het maken van studies over de CHU te activeren.

Helaas zijn de officiële CHU-archieven tot 1941 in de oorlog verloren gegaan. Eerst de laatste jaren kon op het Uniebureau een begin worden gemaakt met het bijeenbrengen van relevant materiaal.

Hierbij bleek reeds verschillende malen dat zich onder onze Unieleden nog veel interessante stukken bevinden, die niet meer op het secretariaat aanwezig zijn.

Voor het zo volledig mogelijk bewaren van CHU-stukken is uw medewerking dan ook onmisbaar. Het Bestuur doet daarom een dringend beroep op de CHU-leden om documentatiemateriaal betreffende de Unie dat nog in hun bezit is voor centrale documentatie beschikbaar te stellen.

Wij hebben de heer H. van Spanning, beleidsmedewerker van de CDA-Tweede Kamerfractie en eindredacteur van het CH-Tijdschrift, bereid gevonden bij deze actie als coördinator op te treden. Hij zal het binnenkomende materiaal inventariseren en advies uitbrengen over de plaatsing bij een officiële archiefinstelling.

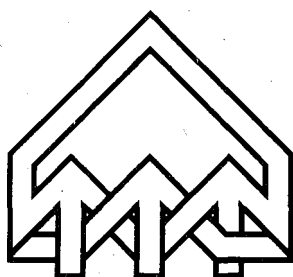
Wij zijn geïnteresseerd in alle in particuliere handen zijnde stukken betreffende de CHU en de haar verwante organisaties zoals de CH-Jongerenorganisatie; de Vrouwencentrale; de CH-bladen; alsook de partijen waaruit de CHU is ontstaan, te weten: de Vrij Anti-Revolutionairen; CH-Kiezersbond; CH-Partij en de Friese CH.

We denken hierbij aan: boeken, brochures, folders, oude notulenboeken, verkiezingsaffiches e.d.

Wanneer u bovengenoemd materiaal bezit en bereid bent dit beschikbaar te stellen, kunt u contact opnemen met: H. van Spanning, Tomatenstraat 236, 2564 CZ Den Haag, tel. 070-251310 (h) of 614911 (kant.).

Met uw steun zullen de CH-gedachten optimaal kunnen worden ingebracht in het CDA. Op deze wijze kunnen wij de Unie een levend verleden geven.

Namens het Bestuur van de CHU:
dr. L. M. van Leeuwen (voorzitter)
G. C. de Groot (secretaris)

CDA ONDER ÉÉN DAK

Fusie CDJA in Utrecht

Het seizoen begint voor het provinciale CDJA in de provincie Utrecht meteen goed. Op donderdag 25 september a.s. vindt de feestelijke fusie plaats. De provinciale organisaties Arjos, KVPJO en CHJO zullen dan samen met de rechtstreekse leden fuseren tot één CDJA. De provincie Utrecht is de eerste provincie waar een gefuseerd provinciaal CDJA ontstaat.

Ter gelegenheid van deze fusie organiseert het bestuur een fusie-manifestatie. Deze avond wordt gehouden op 25 september a.s. in het Beatrixgebouw van de Jaarbeurs, Croeselaan 8 te Utrecht en begint om 19.45 uur.

De openingstoespraak wordt gehouden door Gedeputeerde drs. A. G. W. Schapenk, terwijl mr. F. H. J. J. Andriessen de huidige politieke situatie zal behandelen. De ex-minister van financiën, die tegenwoordig lid is van de Eerste Kamer, zal na zijn toespraak vragen vanuit het publiek beantwoorden. Op het programma staat vervolgens een rede van drs. P. Bukman. De heer Bukman zal op zaterdag 11 oktober a.s. tot de nieuwe voorzitter van het CDA worden benoemd.

De nieuwe minister van defensie drs. P. de Geus (links) in gesprek met prof. mr. H. Franken, voorzitter van de CDA-commissie, die het ontwerp opstelde van het CDA-verkiezingsprogramma.

Traditionele bijeenkomst in Den Haag

Het CDA-Den Haag houdt op maandag 29 september de jaarlijkse traditionele bijeenkomst: de bespreking van troonrede en Miljoenennota.

De vergadering wordt gehouden in een der zalen van het Nederlands Congresgebouw aan het Churchillplein 10 te Den Haag en vangt aan om 8 uur. De voorzitter van de CDA-fractie in de Eerste Kamer, de uit de CHU afkomstige dr. J.W. van Hulst, geeft het commentaar op de op Prinsjesdag verschenen regeringsstukken. Daarna is er gelegenheid tot discussie.

CHJO-ledenvergadering:

CDJA-fusieprotocol niet herkenbaar genoeg

Op donderdag 11 september vergaderde de CHJO in Amersfoort over het fusieprotocol van het CDJA. Deze vergadering was noodzakelijk geworden, omdat de federatiepartners alle CHJO-amendementen op het CDJA-fusieprotocol hadden afgewezen. Na uitvoerige discussies besloot de vergadering uit te spreken dat een verder niet gewijzigd fusieprotocol bij de definitieve fusiebeslissing, die de CHJO op 25 oktober a.s. moet gaan nemen, „niet op haar instemming kan rekenen”.

Het was niet de eerste keer dan de algemene vergadering van de CHJO zich met dit onderwerp moest bezighouden. Reeds op 28 juni had zij het concept-fusieprotocol besproken. Steen des aanstoots was toen vooral, dat de CHJO van het zeven leden tellend Dagelijks Bestuur van de nieuwe organisatie er slechts één lid zal mogen aanwijzen. Dit werd gemotiveerd door te wijzen op het feit, dat de secretaris van het toekomstig CDJA die als adviserend lid aan

het DB zal zijn toegevoegd, CHJO-lid is.

AMENDEMENT

De ledenvergadering besloot toen dan ook bij amendement voor te stellen, om ook de CHJO een tweede lid van het DB te gunnen, wat echter bij de federatiepartners op onoverkomelijke bezwaren stuitte; reden waarom het bestuur met lege handen terug moest naar de ledenvergadering. Na langdurige discussies, waarin door sommigen een fusie op deze basis uitgesloten moest worden geacht, terwijl anderen de knoop wilden doorhakken en de pil maar slikken, besloot de vergadering om een door het bestuur voorgestelde resolutie aan te nemen, waarin instemming aan het fusieprotocol werd onthouden en een aantal nieuwe voorstellen werd gedaan.

Bovendien werd vertrouwen uitgesproken in het bestuur, dat tevens gemachtigd werd de noodzakelijke fusiebeslissingen te nemen.

MOEILIK

Op 25 oktober zal de CHJO haar volgende ledenvergadering gaan houden. Dan zou tot opheffing en fusie besloten moeten worden. Duidelijk was, dat een groot aantal leden daarmee moeite hadden, omdat zij zich in het fusieprotocol zoals het er nu ligt volstrekt niet konden herkennen. Anderzijds zou een ongeclausuleerd „neen” tegen het stuk de fusie helemaal op losse schroeven hebben gezet. Het bestuur en de algemene vergadering hebben een moeilijke weg uitgezet, die erop gericht is door enige wijziging in het fusieprotocol te komen tot een CDJA, waarin zoveel mogelijk CHJOers zich in voldoende mate kunnen herkennen. Niet ten onrechte wierp een lid de vraag op, of bij een ander beleid de voor opheffing op 25 oktober vereiste meerderheid van drievierde der stemmen niet in gevaar zou kunnen komen. Afgewacht moet worden, hoe de federatiepartners op deze stellingname zullen reageren.

G. V.

Bevreesding

De politieke vrouwenorganisaties van CDA, D'66, PvdA, PPR, PSP en VVD hebben met bevreemding kennis genomen van de voorgenomen maatregel van het kabinet om de gehuwd werkende vrouw wel zelfstandig premieplichtig te maken met de AOW, maar daaraan geen zelfstandig uitkeringsrecht te verbinden. Zij zal premie AOW betalen over haar inkomen, gewoon als ieder ander, maar als zij 65 jaar wordt gaat de uitkering haar neus voorbij. Die is voorbehouden aan de man die 65 jaar wordt, ongeacht de leeftijd van zijn vrouw.

Deze maatregel is in strijd met het principe: premieplicht geeft uitkeringsrecht. Bovendien is zij in strijd met de regeringsverklaring van het kabinet Van Agt, waarin werd gezegd: „Diskriminerende bepalingen in de wetgeving zullen worden weggenomen”.

In het vooruitzicht van het invoeren van de derde EG-richtlijn, waartoe ook ons land zich binnen vier jaar heeft verplicht en waar ongerechtvaardigd onderscheid naar geslacht en burgerlijke staat in de sociale zekerheid

wordt verboden, is de voorgenomen maatregel buitengewoon onlogisch. AOW premie betalen, maar de uitkeringsrechten blijven voorbehouden aan de man. De beoogde bezuiniging moet eenzijdig worden opgebracht door de werkende gehuwde vrouwen, die daarmee weer een belemmering ontmoeten om deel te nemen aan de arbeidsmarkt.

Op die manier wordt de emancipatie van de vrouw gebruikt als voorwendsel voor een bezuinigingsmaatregel die haar wel meer plichten geeft, maar de bijbehorende rechten achterwege laat.

De gezamenlijke politieke vrouwenorganisaties doen een dringend beroep op het kabinet en op hun fracties in het parlement om de voorgenomen maatregel niet te effectueren.

Politieke vrouwenorganisaties van CDA, D'66, PvdA, PPR, PSP en VVD

correspondentie-adres:
Nicolaas Witsenkade 30
1017 ZT Amsterdam
telefoon 020-26.24.24

Jaarverslag RPD:

Zomertijd beïnvloedt gebruik recreatieruimte

In het jaar 1979 zijn negen gebieden tot beschermd natuurgebied aangewezen; de gemeente Goudswaard: de Leenheren Buitengorzen, de Kleiput in de Tiendgorzen/gemeente Herwen en Aerdt; de Weide Oude Rijnstrangen/gemeente Maastricht; Sint Pietersberg-Noord/gemeente Nederweert; Sarsven en de Banen/gemeente Ridderkerk; Huys ten Donck/gemeente Vorden; de Wildenborch en het Boskel/gemeente Westerschouwen; Kop van Schouwen II/gemeente Woensdrecht; het landgoed Kortenhoeff. Bij de integratie van toeristische en recreatiebeleid worden de belangen afgewogen tegen die van natuur en landschap. Het blijkt dat de ingevoerde zomertijd het gebruik van recreatieruimte beïnvloedt.

STEDELIJKE GEBIEDEN

In het jaarverslag van de Rijksplanologische Dienst, waarover bericht werd in een vorig nummer van „de Nederlander” wordt erop gewezen dat in de meeste beschouwingen over de stad de sombere toekomst van de steden centraal staat. Steeds meer desurbanisatie vindt plaats, met als gevolg een bevolkingsverlies, een meer eenzijdige bevolkingsopbouw, afnemende werkgelegenheid en grote financiële problemen. Door de ontwikkeling van stadsgewesten neemt de concentratie van voorzieningen en werkgelegenheid in de centrale kern af. Dit leidt tot een groot aantal, wat in de Verstedelijkingsnota is genoemd, „kriskras-relaties” binnen het stadsgewest. Voor deze relaties zal

Uitstel slotvergadering CHJO

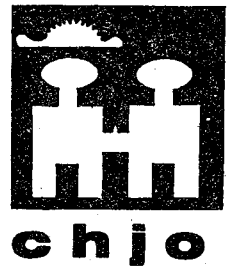
In verband met het feit, dat over het fusieprotocol van het CDJA nog geen overeenstemming is bereikt tussen de CHJO en de andere federatiepartners van het CDJA, heeft het bestuur van de CHJO besloten de slotvergadering van de CHJO, welke oorspronkelijk voor 20 september 1980 was aangekondigd, te moeten uitstellen tot 25 oktober a.s. Het bestuur gaat er vanuit, dat dan de vereiste overeenstemming over het fusieprotocol wel bereikt zal kunnen zijn, zodat op 1 november de geplande fusie van het CDJA normaal doorgang zal kunnen vinden. Graag verwachten wij op 25 oktober alle CHJOers op deze – waarschijnlijk laatste – algemene vergadering. Nadere gegevens hierover zullen nog worden toegezonden aan de leden.

CDA ONDER ÉÉN DAK

een grotere aandacht nodig zijn. Vanzelfsprekend blijft de lokatie van de werkgelegenheid binnen de stadsgewest ook een belangrijk punt. Deze zal in het algemeen gesproken geconcentreerd moeten zijn op een beperkt aantal plaatsen binnen het stadsgewest. Hierbij moet voorop staan een situering zoveel mogelijk in en rond de centrale kern. Het ter beschikking staande instrumentarium om dit te verwezenlijken is beperkt en in sommige opzichten ontoereikend.

H.L.

Dé Algemene Vergadering van de Christelijk-Historische Jongeren Organisatie, in buitengewone vergadering bijeen te Amersfoort op 11 september 1980,

constaterende,

dat de CDJA-partners ARJOS, KVPJO en rechtstreekse leden, verenigd in het federatiebestuur CDJA, de amendementen ingediend door de C-HJO-Algemene Vergadering met betrekking tot het ontwerp-fusieprotocol van het CDJA hebben afgewezen;

dat ook andere besproken oplossingen in het federatiebestuur niet tot overeenstemming hebben kunnen leiden;

overwegende,

dat de C-HJO onverkort blijft streven naar een fusie met ARJOS, KVPJO en rechtstreekse leden;

dat echter door de afwijzing van de amendementen op het fusie-protocol de C-HJO zich in onvoldoende mate kan herkennen in dit fusiestuk;

spreekt uit,

dat een ongewijzigd fusieprotocol bij de definitieve fusiebeslissing op 25 oktober niet op de instemming van de C-HJO kan rekenen;

dat bijvoorbeeld de navolgende oplossingen tegemoet komen aan de verlangens van de C-HJO:

– het alsnog inwilligen van het amendement om de C-HJO twee stemhebbende leden van het dagelijks bestuur te laten leveren of:

– een ruil binnen het overeengekomen „fusieplaatje” van het voorzitterschap van de CDJA-raad (thans toebedeeld aan de rechtstreekse leden) tegen het penningmeesterschap (thans toebedeeld aan de C-HJO) of:

– het instellen van een nieuwe c.q. zesde permanente commissie bij het CDJA, te weten een sociaaleconomische commissie, waarvan de C-HJO het voorzitterschap gaat bekleden (een en ander vast te leggen in fusieprotocol en statuten);

Spreekt haar vertrouwen uit in het door het bestuur van de C-HJO gevoerde beleid en machtigt het bestuur van de C-HJO de nodige beslissingen met betrekking tot de voortgang van de fusie te nemen (ook met betrekking tot het fusieprotocol);

En gaat over tot de orde van de dag.

Laatste vergadering CH-gemeente- en provinciebestuurders

Het bestuur van de Vereniging van Christelijk Historische leden van Gemeente- en Provinciebesturen heeft gemeend nog eenmaal – en wel op zaterdag 4 oktober a.s. – een ledenvergadering te moeten beleggen, in Hoog-Brabant te Utrecht.

De agenda voor deze bijeenkomst die om half elf aanvangt, is:

1. Opening;
 2. Toespraak door de voorzitter, de heer M. Hulst te Renswoude;
 3. Vaststelling notulen ledenvergadering 18 februari 1978;
 4. Voorstel bestuur tot opheffing van de vereniging;
 5. Aanwijzing personen die gemachtigd worden tot vaststelling notulen ledenvergadering 4 oktober 1980;
 6. Financiële eindbalans (Krachtens art. 15 van de statuten dient een batig saldo geschonken te worden aan de CHU);
 7. Rondvraag en sluiting huiselijk gedeelte;
 8. Toespraak door de heer D. Rijnders te Amstelveen met als onderwerp: „Bestuurlijk beleid nu en in de toekomst”;
 9. Eind der vergadering 12.30 uur.
- Tijdstip van aanvang der ledenvergadering is vastgesteld op 10.30 uur mocht op dat ogenblik nog niet de helft van het aantal leden van de vereniging aanwezig zijn dan kan feitelijk geen besluit tot opheffing worden genomen.

Statutair moet alsdan binnen 14 dagen een nieuwe vergadering worden geconvoceerd. In verband hiermede nodigt het bestuur de leden reeds thans uit voor een tweede vergadering op 4 oktober a.s. om 10.45 uur. In deze tweede vergadering kan, zij het met tenminste tweederde der geldig uitgebrachte stemmen, ten allen tijde een besluit worden genomen.

Of de lunch gezamenlijk kan worden gebruikt kan nu nog niet worden gezegd daar zulks met name afhangt van het aantal leden dat deze laatste ledenvergadering bezoekt. De leden worden opgeroepen deze ledenvergadering bij te wonen.

(advertentie)

In voorraad: stalen kantoorkasten, stalen schrijfburo's, bureostoelen, kantinetafels en stoelen, magazijnstellingen, stalen wandrekken.

AVAC

Lage Kamp 3,
Apeldoorn.
Tel. 055-211500.

Geopend van 13.00 tot 17.30 uur en zaterdags van 9.00 tot 12.00 uur.

In de Parkstad v/h Noorden
VEENDAM
vindt u

meertens meubelen

Ommelanderwijk 145
Prins Hendrikplein
Tapijthuis Bocht Oosterdiep 11

Tel. 05987-12476
Tel. 05987-22505
Tel. 05987-13743

Wat een klasse!!

Coja en Castle Furniture dealer!

als de herfst nadert...

...het dagelijks leven weer zijn normale gang gaat, de verenigingen weer gaan draaien, dan is het de tijd om eens na te denken over aan te schaffen boeken voor bijbelstudie, voor het gezin, voor de vereniging, bijbelkring en studeerkamer.

Enkele tips:

Korte Verklaring van de Heilige Schrift

De bijbel in 62 delen, vers voor vers behandeld. Leverbaar: compleet of losse delen. Vraagt prospectus.

Calvijns commentaar op de Bijbelboeken

Goede wijn behoeft geen krans. Prospectus beschikbaar.

Ds. I. de Wolff: De geschiedenis der Godsopenbaring

De heilsgeschiedenis in het O.T. compleet in 6 delen à f 37.-.

Jongeling, Douma, de Vries: Het Vuur blijft branden.

Geschiedenis van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt in Nederland), f 37.50.

Dit zijn slechts enkele grotere werken. Maar wat dacht u van de kleine en grote handboeken, encyclopedieën, bijbelstudies, schetsenbundels, maatschappelijke en politieke boeken enz....

Komt u zelf eens langs en bezoek onze in het centrum van het land gelegen boekhandel.

Wij zijn gemakkelijk te bereiken met de auto en het openbaar vervoer. Natuurlijk kunt u ons ook bellen of schrijven voor verdere informatie.

Boekhandel B. Groenveld

Steynlaan 17 Tel. 03404-12771 3701 EA Zeist.

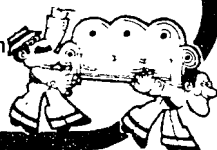
KEES HOMMES ASSEN

5000m² WOONPLEZIER

kees hommes voor mensen die van wonen weten

GRONINGERSTRAAT 31 -
GRONINGERDWARSSTRAAT 9-13 - ASSEN - TEL. 05920-12405

Hulp bij het diakonaal helpen

De christelijke gemeente heeft de opdracht om diakonaal te leven.

Hoe breng je dat in praktijk?

De Generale Diakonale Raad helpt met informatie.

Racisme

f 25,-

Werkmap met grote foto's en teksten, die als expositie over racisme diënen; handleiding; literatuur-overzicht; brochure; enz. Racisme in buitenland én Nederland.

Die vinger van God

f 8,50

Twaalf preken over de sociaal-politieke verantwoordelijkheid van christenen in de wereld, door Allen Boesak, studenten-predikant in Zuid-Afrika. Toegespitst op de huidige situatie in Zuid-Afrika.

Vluchtelingen

f 3,90

Over vluchtelingen in Nederland. Bijvoorbeeld: Samuel uit Uruguay, Isa uit Turkije, Nam en Thi uit Vietnam...

Algemene

Bijstandswet

f 6,50

Voorlichtingsmap met uitvoerige informatie over de Algemene Bijstandswet. Overzichtelijk en praktisch.

Dienst aan werklozen

f 2,50

Over de sociale problemen, de kerk en werklozen, de bijbel over werk en vrije tijd.

Ze leefden nog lang en gescheiden

f 4,50

Over de opname van getrouwde mensen in verpleeghuizen. „Soms moet ik de mensen uit elkaar praten...”

Teken van leven

f 6,-

Een diakonaal plan voor de toekomst: rekenschap, diaken en gemeente, diaken en samenleving, werelddiakonaat, wat doen we met ons geld?

Diakonia

f 24,-
per jaar

Maandblad over het diakonale werk vanuit de hervormde kerk.

Voorbeelden van recente artikelen:

- * Persoonlijke hulpverlening nog altijd nodig
- * Grote vraagtekens bij financiële adoptie van kinderen
- * Kerkelijk onderzoek bevestigt vooroordeel tegen ouderen
- * Telefonische hulpdienst: eerste opvang en laatste strohalm
- * Dominee Tito Mora neemt de ellende niet
- * Als predikant de fabriek in

Dit is een kleine keus uit het beschikbare materiaal.

Een volledige lijst van uitgaven is op aanvraag gratis verkrijgbaar.

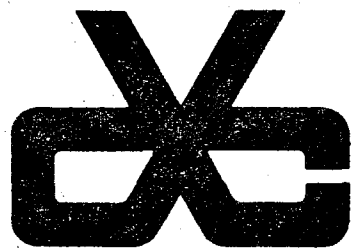
Publikaties kunnen worden besteld door het verschuldigde bedrag over te maken op giro 8685 van de GDR in Utrecht.

Generale Diakonale Raad

van de Nederlandse Hervormde Kerk, Postbus 14100, 3508 SE Utrecht, tel. 030-332426.

Primaire en Voortgezette opleidingen volgens het leerlingwezen, alsmede cursussen voor de patroonsexamens.

**Autoschadehersteller
Carrosseriebouwer
Autospuiter**

**STICHTING
VAKOPLEIDING
CARROSSERIEBEDRIJF**

Oegstgeest, Oranjelaan 2, Postbus 1050. Tel. 071-154944.

**DRUK-
WERK!**

noorman is er voor, om uw drukwerk met ouderwets vakmanschap te verzorgen. gespecialiseerd in zowel handels- als familiedrukwerk. deskundig advies, uitgebreide offertes.

**drukkerij
jan noorman**

nw. st. jansstr. 58/60,
9711 VK groningen, tel. 050-121024

Boeken die licht verspreiden

OORSPRONG, TWEE MODELLEN: schepping/evolutie
Richard Bliss, 64 pag. f 15,00

Op populaire wijze geeft dit boek een goed idee, wat de inhoud is van, en de verschillen zijn tussen, het zogenaamd „scheppingsmodel” en het „evolutiemodel”.

OORSPRONG VAN HET LEVEN
Richard Bliss/Gary Parker, 52 pag. f 15,00

Een boek dat de sprong van „niet-leven” naar „leven” behandelt en beide theorieën, leven door schepping of leven door voortgaande ontwikkeling, met elkaar vergelijkt.

ONBEGRIJPELIJKE LIEFDE
Corrie ten Boom, 86 pag. f 6,90

Schijnbaar toevallige ontmoetingen, voorvallen of misverstanden gebruikt God om tot Zijn doel in een mensenleven te komen. De vele verhalen die Corrie ten Boom in dit boek neerschrijft zijn even zovele ontmoetingen, niet met de schrijfster, maar met haar Heer en Verlosser, die in een onbegrijpelijke liefde ook uw en onze Heer en Verlosser wii zijn.

LEVEN EN OVERVLOED
Corrie ten Boom, 32 pag. f 2,90

Rust voor het hart is een ervaring, die zelfs vele gelovigen niet of nauwelijks kennen. De schrijfster neemt ons mee naar het paleis van overvloed, waar we in elke kamer iets meer gaan begrijpen van het leven en rusten in God.

GEVANGENE EN TOCH...
Corrie ten Boom, 188 pag. f 8,90

In dit boek vertelt de schrijfster duidelijk en eenvoudig over de liefde van God en haar ervaring van het persoonlijk geloof, zelfs onder de meest benarde en tragische levensomstandigheden tijdens de tweede wereldoorlog.

MARSORDERS VOOR DE EINDSTRIJD
Corrie ten Boom, 120 pag. f 6,90

„Weest waakzaam, de Heer komt spoedig” is de boodschap van dit boekje, waarin Corrie ten Boom diverse onderwerpen zo behandelt, dat een ieder dit wel aan zijn eigen hart moet toetsen.

IN DIENST VAN DE MEESTER
Joh. H. van Oostveen, 109 pag. f 9,90

Met deze titel karakteriseert Johan van Oostveen zijn vijftigjarige evangelisatiedienst in het kader van de Nederlandse Christelijke Gemeenschapsbond. Gedurende al deze jaren heeft hij mogen ervaren, dat God werkelijk de beste Meester is.

Verkrijgbaar in de boekhandel of bij de uitgever

**evangelische
lektuur
kruistocht**

Postbus 392 - 7600 AJ Almelo - tel. 05490-19927
CLK-beurs stand 18

Van UBO krijgt u f. 1000.- méér dan eigenlijk nodig is.

Laten we zeggen dat u zo'n dertig jaar bent.

En u sluit een levensverzekering van tienduizend gulden.

Dan betaalt u elke maand ongeveer twee tientjes.

Na 35 jaar krijgt u de eigenlijke uitkering.

U betaalde bij elkaar f 8.946,-
U krijgt ineens terug f 10.000,-.

Maar is dat alles?

Van UBO krijgt u ook nog uw deel in de winst.

En dat kan fiks oplopen.

Na een maand is uw winst-aandeel al f 1.000,- waard.

Dat komt bij andere verzekeringsmaatschappijen niet voor.

Het kan zelfs doorgroeien tot f 6.000,-.

U krijgt dan dus van UBO f 10.000,- plus f 6.000,-.

En als u een groter bedrag verzekert wordt ook uw winst-aandeel groter.

U kunt meeprofiteren.

Gebruik de bon.

Vul in en stuur op.

Zet op de envelop:

UBO-verzekeringen,

Antwoordnummer 445,

3500 VB Utrecht.

Er hoeft geen postzegel op.

verzekeringen

**Bon
voor f. 1000.- of méér**

Ik wil meer weten over de winst-delende polis van UBO.
Ik wens vrijblijvend alle gegevens.

Mijn naam is _____

Straat _____

Plaats _____

Leeftijd _____

Ik ben ook geïnteresseerd in:

- UBO-termijnsparplan
- begrafenisverzekeringen
- bromfietsverzekeringen
- brandverzekeringen
- a.v.p.-verzekeringen
- ongevallenverzekeringen
- autoverzekeringen
- caravanverzekeringen
- pleziervaartuij-verzekeringen
- recreatie-goederenverzekeringen

de nederlander

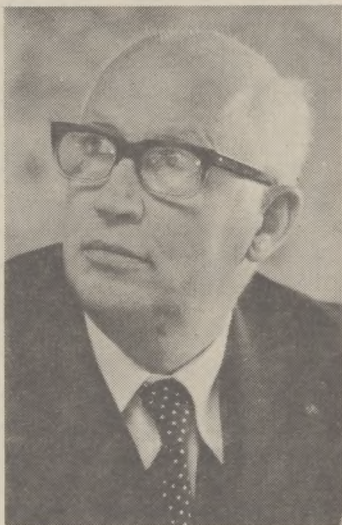
Dankbetuiging

Ruim zes jaar ben ik voorzitter van de redactie van „de Nederlander” geweest. Ik denk met dankbaarheid terug aan dit stukje werk voor de CHU, waaraan nu een eind is gekomen. Daar zijn zes redenen voor:

- (1) De positieve instelling van de lezers, die o.m. bleek uit het feit, dat de rubriek ingezonden stukken zelden aanleiding heeft gegeven tot moeilijkheden.
- (2) De voortreffelijke medewerking van de drukker, die o.m. tot uitdrukking kwam in het feit, dat een lid van de directie van de

B.D.U. tevens lid van onze redactie was.

- (3) De warme belangstelling van het bestuur van de stichting Uniepers, de uitgever van ons weekblad (de redactie werd herhaaldelijk uitgenodigd tot het geven van informatie en het uiten van wensen).
- (4) De spontane bereidheid van onder anderen de vaste medewerkers tot het leveren van kopij (bij die „anderen” denk ik vooral aan onze politieke vrienden uit de Eerste en Tweede Kamer).
- (5) De plezierige sfeer van de maandelijkse redac-

door:

Mr. dr. K. de Vries,

tiEVERGADERINGEN, die maakte, dat ik het voorzitterschap meer als ontspanning dan als inspanning heb ervaren.

- (6) De voorbeeldige toewijding van de eindredacteur, de heer H. Lokkerbol: geen moeite was hem te veel.

Op deze laatste reden tot dankbaarheid wil ik graag nader ingaan. Zonder overdrijving kan worden gezegd, dat niemand méér voor „de Nederlander” heeft betekend dan Henk Lokkerbol. Hij was letterlijk van zessen klaar:

- (1) Als parlementair redacteur gedurende vele jaren was hij voor ons politiek weekblad een ideale eindredacteur: kind aan huis in beide Kamers der Staten-Generaal.
- (2) Als professioneel journa-

list kon hij zelf actuele bijdragen leveren.

- (3) Hij zorgde er voor, dat de B.D.U. elke week op tijd de nodige kopij kreeg toegezonden.

- (4) Hij voerde de correspondentie met de auteurs.

- (5) Hij maakte de notulen van de redactievergaderingen.

- (6) Hij nam elk weekend telefonisch contact op met de voorzitter.

Op grond van dit alles wil ik deze dankbetuiging, die uit de grond van mijn hart komt, graag besluiten met het volgende: „Henk, je was geweldig! Ik zal je missen...”

Leeuwarden

voorzitter van de redactie K. de Vries van het christelijk-historisch weekblad „de Nederlander”.

Unie-zwanenzang

door: drs. Gerard van Leijenhorst, vice-voorzitter CDA-Tweede Kamerfractie

DE TROONREDE

De dingen die over de Troonrede en de Miljoenennota te zeggen zijn, zijn feitelijk al gezegd, we kunnen er alleen nog maar wat omheen schrijven. Toch wil ik, nu het nog kan in de Nederlander aan dit belangrijke gebeuren niet voorbij gaan. Puntsgewijs kom ik dan tot de volgende algemene punten.

1. De financieel-economische toestand van ons land is ronduit erbarmelijk. De stukken welke wij op Prinsjesdag hebben ontvangen – Miljoenennota, Macro-economische verkenningen – spreken alle zeer in mineur. In ontwikkelingen in het buitenland zijn er aanknopingspunten te vinden die ons voor de komende jaren nog enige moed zouden kunnen geven. Het is eerder andersom. Zo zal de werkloosheid blijven stijgen, zullen de bedrijven het nog moeilijker krijgen (dus sluitingen), zal het financierings-tekort toenemen en de betalingsbalans nog negatiever worden. Doeltreffende acties van de regering – werkgelegenheid! – zitten er nauwelijks meer in, want daar is geen geld meer voor... immers door bijvoorbeeld geld te lenen op de kapitaalmarkt verdrijf je daar het bedrijfsleven, dat daardoor minder kan investeren en op de duur dus moet inkrimpen, d.w.z. weer mensen moeten ontslaan. De regering staat nu voor de noodzaak om ongewone middelen (ongewoon in de zin van afwijkend van die van de laatste tientallen jaren) te hanteren. Ongewoon gerekend ook naar wat wij de laatste jaren via onze beurs gewend waren.
2. De regering vraagt nu dus een offer van de gehele Nederlandse bevolking. Dit is het enige wat haar overblijft. Dit offer is zeker gelet op de vette jaren die we achter de rug hebben niet groot: De la-

gere inkomens zullen daarbij terecht zoveel mogelijk worden ontzien. Het is alleen de vraag of dit vrijwillig zal gaan. Degenen die hier pessimistisch over zijn konden wel eens gelijk krijgen. Daar zal het kabinet zelf maatregelen moeten nemen met alle gevolgen van dien. Een ieder moet intussen beseffen, dat dit de enige weg is: inkomensmatiging. Van Nederland als semi-opecland (aardgas) zijn de problemen nog relatief gering. We behoeven niet eens veel te minderen om onze huishouding weer draaiende te krijgen, resp. draaiende te houden.

3. Maar tegelijk zullen we ook onze volkshuishouding eens goed op de korrel moeten nemen. Men kan opmerken, dat het economisch draagvlak te zwak is geworden voor het voorzieningenpeil van thans. Men kan echter beter zeggen dat ons bouwwerk van voorzieningen (m.n. die van de sociale zekerheid) te zwaar is geworden. Veel te zwaar zelfs als we daarbij bedenken dat het ook nog voor 14 procent door ons aardgas gefinancierd wordt, sommige zaken op het terrein van de sociale verzekeringen – en denk ook eens aan de individuele huursubsidies (zegge 1 miljard) – zijn helemaal uit de hand gelopen. Daar zal orde op zaken moeten worden gesteld. Mijn conclusie is derhalve, dat we er met inkomensmatiging alleen niet zullen komen – het is zelfs te goedkoop om dat te

denken – er zal ook structureel het een en ander moeten worden aangepakt. Men kan hierbij denken aan het volumebeleid (zorgen dat er minder mensen uitkeringen genieten) en aan de verruiming van het begrip „passende arbeid”. Hoognodige maatregelen natuurlijk, maar deze zullen moeten passen in een toekomstgericht „plaatje”, waar te zien valt, hoe groot ons gebouw van de welvaart kan zijn in aanmerking genomen de economische fundering daaronder. De regering heeft – gelet ook de vele adviesaanvragen aan de SER – een aantal belangrijke stappen gezet. Zij is daarmee op de goede weg, maar durft zij het hele „plaatje” aan?

4. Geen kabinet heeft het na de oorlog zo moeilijk gehad als dit, zonder de steun van de Nederlandse bevolking kan het de problemen niet oplossen. Toch hebben vriend en vijand zich zeer kritisch uitgelaten over het thans voorgestelde beleid. Ik meen dat de CDA-Tweede Kamerfractie hier een grote verantwoordelijkheid heeft. Zij heeft in de afgelopen drie jaar het huidige beleid voor een groot deel bepaald en kan zich er dus in het laatste jaar moeilijk onbevooroordeeld tegenover opstellen. Maar behalve dat is er alle reden om het kabinet-van Agt op hoofdpunten onze warme steun te verlenen. Ondanks de moeilijke omstandigheden heeft het kabinet-Van Agt veel tot stand gebracht. En vóór 26 mei moet er nog heel wat gebeuren. Vooral ook op het terrein van de wetgeving! Daarom moeten we het zeker samen tot dan volhouden.

ABORTUS-WETSONTWERP
NOVEMBER IN DE KAMER

De Tweede Kamer heeft besloten het regeringswetsontwerp

over de abortus begin november in plenaire behandeling te nemen. Het PvdA-D'66 initiatief komt pas daarna aan de orde voor het geval het regeringswetsontwerp het niet mocht halen. Het kabinet broedt nu op zijn antwoord op het eindverslag van de Kamer. Het CDA heeft daarin nogal pertinente vragen gesteld aan de regering verband houdende met de naleving van de wet en de controle op de abortuspraktijk. Deze zaken – en niet alleen deze – zitten ons erg hoog. Voor vraagstukken van leven en dood kan men feitelijk geen concessies doen, zeker na zo'n uitspraak van minister Ginjaar, welke erop neerkwam dat beide voorliggende wetsontwerpen zo ongeveer hetzelfde zouden zijn, is uiterst zorgvuldigheid en duidelijkheid geboden. De regering kan er nu helemaal niet meer omheen wat er in het CDA leeft. Wanneer de roekeloosheid van Ginjaar die van de regering zal blijken te zijn, ligt haar wets-

ontwerp spoedig in de prullenmand!

REGEREN MET WIE? MET
HET CDA!

Allerlei uitspraken over partnerkeuze met het oog op de volgende kabinetsformatie beginnen weer los te komen. De PvdA wil het CDA, als het niet anders kan, wel als tweede keus aanvaarden, mits... – zie Max van den Berg in de Rode Haan van 20 september – op basis van het progressieve PvdA-program. Onbegrijpelijk, dat bij velen in het CDA ook dan nog vele harten sneller gaan kloppen. De PvdA die eerst D'66 als haar partner kiest, daarna PPR en PSP, en tenslotte het CDA... hoe zit dit dan met de vreemde halfhartige CDA-er die hierin zijn (voor)liefde beantwoord ziet? Afgezien hiervan echter vind ik dit soort vrijages – overigens

De eindredacteur aan de telefoon

De voorzitter van de redactie van het christelijk-historisch weekblad „de Nederlander”, Klaas de Vries, heeft elders in dit nummer over mijn werk als eindredacteur geschreven. Bij het inleveren van de kopij drukte hij mij op het hart: „Henk, je zorgt er voor, dat er ook een foto van jou bij komt”.

Nu zijn er niet zo veel foto's van mij. Tijdens mijn journalistieke bezigheden waren er vaak vele fotografen in de buurt. Maar zij maakten geen foto's van journalisten, doch juist wel van degenen, voor wie wij schrijvende en fotograferende journalisten aan het werk waren. En als ik privé op pad ben, ben ik degene, die het fototoestel hanteert. En dan komen er geen foto's van mij zelf.

Gelukkig voor Klaas de Vries vond ik thuis nog een foto, die een aantal jaren geleden gemaakt is door een van mijn collega's van mijn dagelijks werk, door Nico Adema. Hij nam een foto op het moment, dat ik aan het telefoneren was. Toen ik deze foto zag, dacht ik: „Laat ik deze dan maar eens in „de Nederlander” laten zetten, en zeker in het laatste nummer van ons weekblad. In de afgelopen tien jaar heb ik toch heel veel via de telefoon mijn eindredactionele werkzaamheden kunnen verrichten”.

Vandaar dat bij dit laatste stuk van mij in de laatste „de Nederlander” – hopelijk tot voldoening bij Klaas de Vries – deze foto van mij wordt afgedrukt.

Tien jaar lang was ik eindredacteur van „de Nederlander”. Eerst een aantal jaren samen met Rob van Dijk. Na zijn vertrek naar het buitenland deed ik het

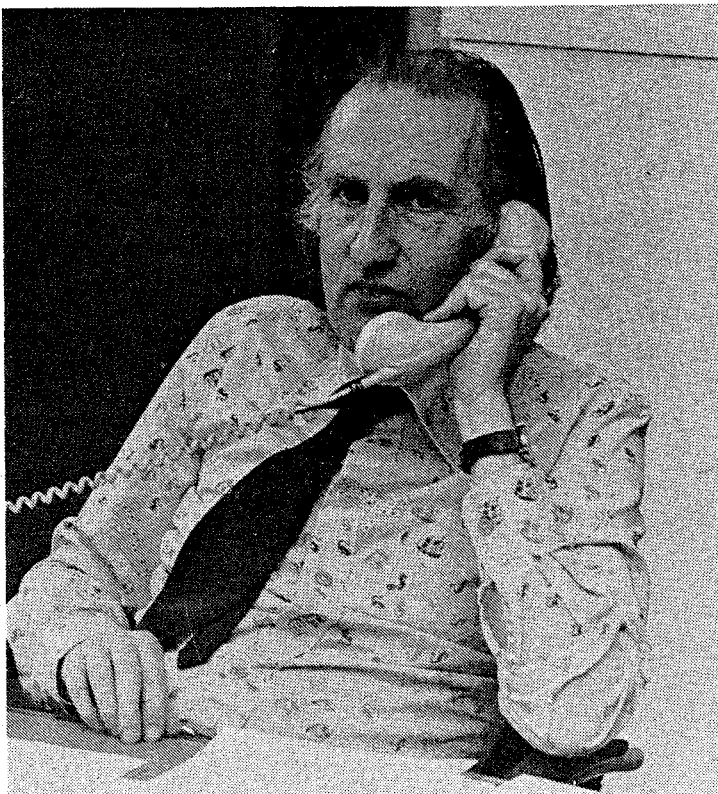
werk alleen. En altijd met veel genoegen, dank zij de medewerking van zeer velen.

Als er de telefoon niet was geweest, dan was het samenstellen van al die nummers van „de Nederlander” in die tien jaar niet zo gemakkelijk gegaan. Dat besef ik nu heel goed, nu ik mijzelf op deze foto zie zitten achter een bureau.

Redactievoorzitter Klaas de Vries schreef het in zijn dankbetuiging: hij had elke week via de telefoon contact met de eindredacteur. Maar er waren nog zoveel andere gesprekken meer.

Telefonisch was er de laatste jaren praktisch elke week contact met Gerard van Leijenhorst, de politieke voorman van de CHU, over zijn wekelijkse bijdrage inzake de politiek van elke dag. Telefonisch overlegde ik zeer regelmatig met de contactpersonen bij de Barneveldse Drukkerij en Uitgeverij, de heren J. van Veldhuisen en J. J. van Rijswijk over de opmaak van „de Nederlander”. Via de telefoon sprak ik met Hans van Spanning en Jan de Swart, vroeger medewerkers van de christelijk-historische fractie in de Tweede Kamer, thans van de CDA-fractie. Van Spanning leverde vele bijdragen over de debatten in de Tweede Kamer en Swart bemiddelde bij het verzamelen van artikelen van Kamerleden.

Telefonisch was er veel overleg met het Uniebureau, met bureauchef Henk Lindenburg en zijn assistent Aart van Dam. Zij moesten met name zorgen voor de kopij inzake de mededelingen, die vanwege de CHU aan alle Unieleden gedaan werden.

H. Lokkerbol, eindredacteur

Telefonisch ook werd gesproken met Eske Sleijser-Tegelaar, directeur van de Lohmanstichting en mede-redacteur van „de Nederlander” en met haar medewerkster Barbara Sandberg. Eske leverde vele bijdragen aan de redactionele inhoud van het weekblad. Barbara was altijd bereidwillig om de helpende hand te bieden bij het verzorgen van de correspondentie. Telefonisch sprak ik veel met de voorzitter van de stichting Uniepers, de heer B. Bol, en de secretaresse, mejuffrouw Th. E. Vroegop. De stichting Uniepers

immers droeg als uitgeefster van „de Nederlander” de zakelijke verantwoordelijkheid. En als eindredacteur was er wel eens wat te regelen.

CHU-voorzitter dr. L. M. van Leeuwen, die trouw de laatste jaren zijn maandelijkse brief aan de Unieleden schreef – evenals zijn voorgangers – noemde mijn naam in zijn laatste brief. Om er voor te zorgen, dat ook zijn brieven op tijd in druk konden verschijnen, was er de telefoon om daarover te overleggen.

Natuurlijk heb ik de pen en de schrijfmachine gebruikt bij mijn eindredactionele werkzaamheden. Maar als de telefoon er niet was geweest, was het allemaal niet zo gemakkelijk gegaan. Ik kreeg vele Unieleden aan de telefoon, die om raad vroegen als het ging over leveren van bijdragen of over aankondigingen van bijeenkomsten. Ik belde natuurlijk met de door de CHU aangewezen redacteurs, Egbert Bluemink en Govert Veldhuijzen. Vaak was mederedacteur vriend Wim de Kruyf aan de lijn.

Nu ik aan deze herinneringen bezig ben, besef ik, dat mijn eindredacteurschap van „de Nederlander” gedurende de laatste tien jaar niet het enige contact was met de CHU. Vóór het jaar 1970 was ik medewerker aan het Christelijk-Historisch Weekblad en aan „de Nederlander”, met name wat betrefte de verzorging van de wekelijkse rubriek „Parlementaria”. Ook behartigde ik een aantal jaren de voorlichting voor de CHU. Dat alles zou niet gekund hebben als er geen telefoon was geweest. Daarom past het, om bij dit afscheidstuk een foto van mij, met de telefoonhoorn aan het oor, te plaatsen.

Ik zal voor de CHU en voor „de Nederlander” geen telefoonsprek meer voeren. Ik heb het altijd graag gedaan. Ik zal altijd, denk ik, met dankbaarheid, op mijn werk voor de CHU terugzien. En met heel veel genoegen terugdenken aan de ondervonden genegenheid van zeer velen binnen de CHU.

Den Haag
Henk Lokkerbol,
eindredacteur
„de Nederlander”

Vervolg van pagina 1

binnen het CDA gelukkig maar door enkelingen bedreven – volstrekt verwerpelijk. Daarbij reken ik ook afspraken vooraf (voor de verkiezingen) en programvergelijkingen (omdat deze meer willen suggereren dan ze zijn). En wel om de volgende redenen. In de eerste plaats moet de kiezer primair uitmaken welke partijen voldoende aanzien verdienen om het land (te doen) besturen. Op 26 mei 1981 mogen de kiezers spreken. Zij kiezen voor een partij, niet voor een bepaalde regeringscombinatie. Het CDA zal met zijn politiek program duidelijk laten zien waarop men staat. In de tweede plaats verzwakt een partnerkeuze onze positie, zeker bij de onderhandelingen na 26 mei. Politiek is het voor de socialisten opnieuw aantrekkelijk om het CDA uit elkaar te spelen. Wanneer het CDA na de wijze lessen van 1973 en 1977 daar alsnog zou intrappen betekent dit een bom onder het CDA en zal de tweedeling in de vaderlandse politiek zich onvermijdelijk voltrekken.

De laatste en m.i. belangrijkste overweging tegen het maken van een keuze vooraf, of deze nu voor de PvdA dan wel voor de VVD is, is de identiteitsvervaging die daarmee principieel en praktisch wordt ingezet. Het CDA heeft een duidelijk uitgangspunt (dat geheel anders is dan dat van de socialisten en liberalen) en krachtens zijn politieke overtuiging een even duidelijke identiteit. Welnu, deze mag niet worden bijgekleurd door rood of blauw; het CDA zal zeker in zijn prille begin met enig zelfbewust zijn zich moeten presenteren.

Deze duidelijkheid hebben onze kiezers nodig, maar stellig daaraan voorafgaand ook degenen, die het CDA bij nacht en ontij tot nu toe met verve hebben geschraagd.

ZWANEZANG

Tenslotte een handdruk! Er wordt in dit laatste nummer al heel wat geschreven over het afscheid van de Nederlander als een van de meest herkenbare tekenen van de CHU. Ik sluit me gaarne bij al die goede worden aan. Ik dank allen die mij het schrijven in dit blad gemakkelijk hebben gemaakt. Het is uiteindelijk niet zomaar iets geweest wat ons heeft samengebonden in de Unie. De kern daarvan is toch het visioen van Gods regeermacht in deze wereld, in Hem die gekomen is en... die komt! Die zekerheid is de bodem van alle christelijke politiek, waar dan ook beoefend.

Vanuit die zekerheid kun je niet anders dan verheugd zijn om elkaar – met anderen – intensief te mogen ontmoeten in de partij, die daarop zelfs appelleert: het Christen-Democratisch Appèl. Dus ook daar alle hens aan dek!

Nieuwe CDA-voorzitter spreekt te Bussum

„Op maandag, 20 oktober organiseert het CDA Kamerkringverband „Haarlem” te Bussum een grote politieke bijeenkomst, waar als spreker zal optreden de nieuwe voorzitter van het landelijk CDA, P. Bukman. De vergadering is openbaar; ook niet-CDA-leden – belangstellenden – zijn van harte welkom! De avond begint om 8.00 uur in de Schouwzaal van Theater 't Spant, Dr. A. Kuyperlaan 3 (nabij Ceintuurbaan) te Bussum. Het onderwerp van deze bijeenkomst is OM EEN ZINVOL BESTAAN.

DE AFSCHIEDSHANDDRUK

Links: dr. L. M. van Leeuwen, voorzitter van de CHU, Rechts: drs. G. van Leijenhorst, nummer 1 op de CHU-kandidatenlijst voor de eerstkomende Tweede-Kamer verkiezingen.

(Foto: Niek Morelis, Capelle aan den IJssel)

Ten afscheid

Het is voor mij een bijzonder genoeg bij het verschijnen van dit laatste nummer van „de Nederlander” nog de gelegenheid te hebben allen te danken die hieraan de laatste 15 jaren, nl. de jaren dat onze pers gebundeld is in één orgaan, hebben meegewerkt.

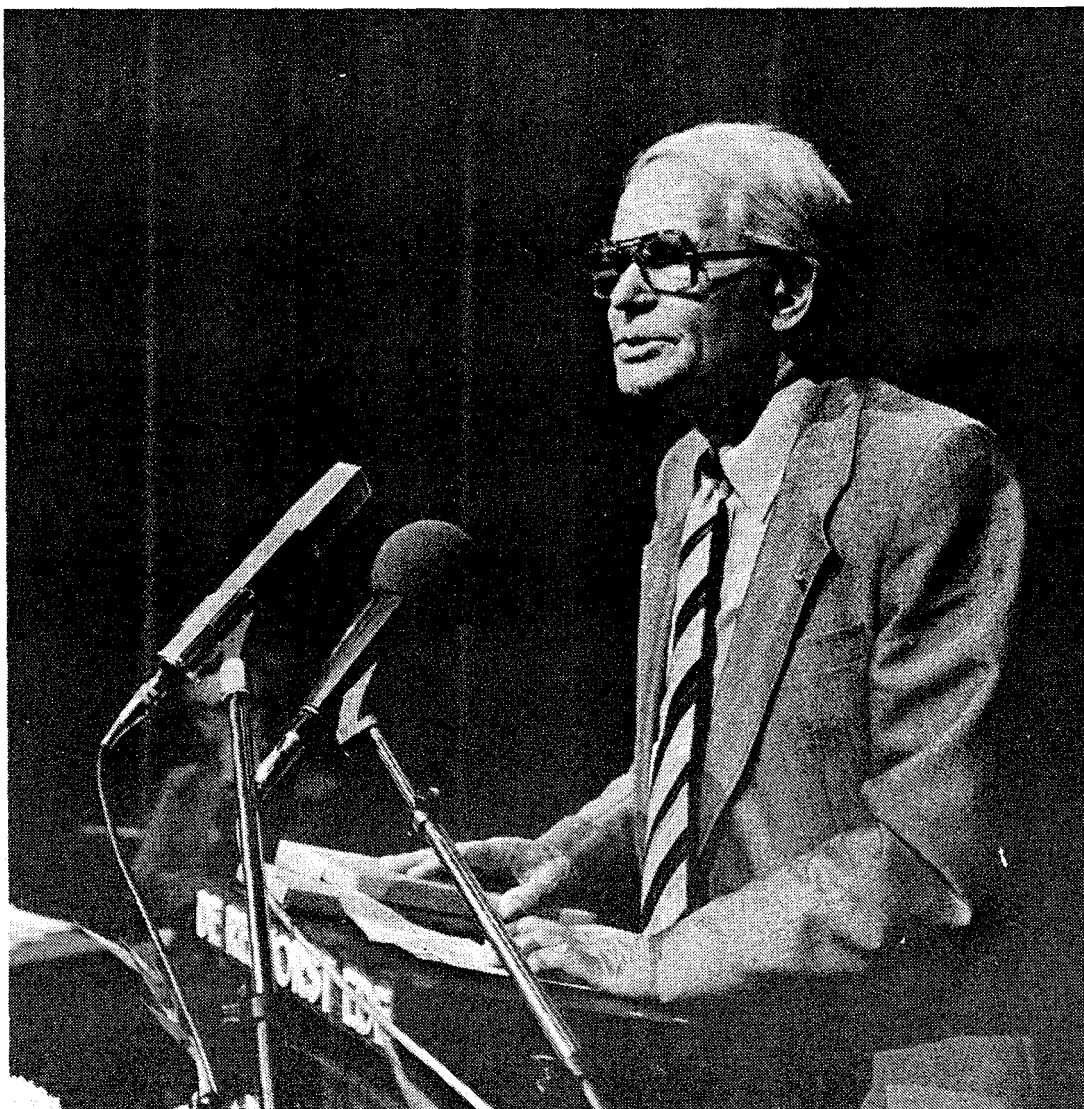
Dat geldt allereerst de redactie onder leiding van haar voorzitter Dr. Kiaas de Vries, die de laatste 5 jaren de redactie heeft geleid. Van zijn hand hebt u vele malen zeer gevarieerde artikelen in „de Nederlander” kunnen lezen en er van genieten. Van zeer ver weg bijvoorbeeld over één of andere NAVO-oefening hoog in het Noordpoolgebied, maar even goed van zeer nabij als er in het Friese iets bijzonders, al of niet op het gebied van zijn geliefde taal te memoreren was.

Waar u niet over las was de wijze waarop hij de redactie van „de Nederlander” wist te inspireren. Hij waardeerde hoog het contact tussen en met de lezer van de Unie, óver de Unie. Die wekelijkse informatie ging hem zeer ter harte. Dat werk voortzetten, telkens nieuw te laten brengen, was zijn doel.

Hij was daarbij begenadigd met een eindredacteur die vanaf het allereerste begin van de samenwerking onzer weekbladen heeft meegewerkt: Henk Lokkerbol. Lokkerbol heeft in die jaren heel wat kabinetten via „de Nederlander” laten komen en gaan, en tegelijkertijd een onnoemlijk aantal vergaderingen van Unieraad, Hoofdbestuur, Algemene Ledenvergaderingen, enz. nauwgezet verslagen opdat de CHU thuis zou weten wat zich binnen onze Unie afspeelde. Onze partij-voorzitters, secretarissen en penningmeesters leerden we via hem kennen, evenzeer als de bewindslieden, kamerleden, enz. van CH-signatuur, kortom het totale reilen en zeilen, intern zowel als extern, van onze Unie en vele leden vertelde hij ons, of zorgde dat anderen dat konden doen. Tot dit laatste nummer organiseerde en leidde hij dit werk. Dank, heel veel dank daarvoor.

Alle andere leden van de redactie, ook u hartelijk dank voor uw medewerking nu of in vroeger jaren gedaan. Dat geldt even goed voor die velen die steeds opnieuw, wanneer we bij hen aanklopten, bereid waren hun kennis of ervaring te geven in een artikel waar in onze Unie vermoedelijk bijzonder belangstelling voor bestond. Een woord van bijzondere waardering komt hier wel toe aan de verschillende partijvoorzitters en fractievoorzitters van onze Unie. Uiteraard in het bijzonder de voorzitters van het laatste uur de heren Van Leeuwen en Van Leijenhorst die tot nu toe hun bijdragen leverden. Zij gaven ons inzicht in de problemen van de partij en van de Tweede-Kamerfractie. Maar dat niet alleen, ook in de mogelijkheden. Van Leijenhorst zal ongetwijfeld regelmatig terugkeren in het nieuwe CDA-weekblad. Daar mag hij onder geen voorwaarde worden gemist.

Helaas zullen we de enthousiaste en zo bijzonder inspirerende artikelen van voorzitter Van Leeuwen moeten missen. Maar wie weet, misschien kan hij toch van tijd tot tijd, en dan niet alleen de CHU, maar heel het CDA nog eens geven wat

B. Bol, voorzitter Uniepers
(Foto: Niek Morelis, Capelle aan den IJssel)

juist hij zo goed wist te brengen: de blijmoedige inspiratie van een begenadigd christen.

Naast de redactie en schrijvende medewerkers past in dit laatste nummer bepaald ook een woord van warme en welgemeende dank aan mevrouw Th. Vroegop. Tientallen jaren diende zij onze Unie en haar leiding. De laatste 15 jaren, eigenlijk pensioenge-rechtigde jaren, heeft zij op de bres gestaan voor Uniepers. Dat was niet iets wat vanzelf ging. Wat heeft ze niet geleden als de computer, de PTT, of wie en wat dan ook, haar in de steek had gelaten, de krant niet op tijd of helemaal niet op het adres van een abonné was besteld. Zij, en met haar, haar altijd aanwezige achtergrond-medewerkster mevrouw Kuijper hebben dagelijks op de hun eigen betrouwbare en onvermoeibare wijze de belangen van ons blad gediend. Administratief en organisatorisch, zorgen dat het werk vlot verliep, dat de gelden van abonné's en adverteerders binnenkwam, altijd konden we op hen rekenen. Namens allen die u zo diende, heel veel dank. Graag willen we hierbij direct onze dank toevoegen aan de heer H. Lindenburg en zijn staf op het Uniebureau. Uw medewerking was veelvuldig nodig en u deed wat mogelijk was. Gaarne hiervoor onze dank.

Op de laatste vergadering van onze Unie, zaterdag 13 september, waar we het eerste exemplaar van „De Unie waarin we ons thuis voelden” mochten aanbieden aan onze voorzitter, heb ik een bijzonder woord van lof en dank mogen brengen aan onze drukker de Barneveldse Drukkerij en Uitgeverij die ons al die jaren op zo voortreffelijke wijze heeft bijgestaan. Redactie en Stichtingsbestuur zijn uitermate erkentelijk voor de heel bijzondere inzet van directie en personeel ten behoeve van „de Nederlander”. Ga zo, op dezelfde wijze door, als u straks mag werken aan het nieuwe CDA-weekblad. Van harte veel zegen en succes.

Tenslotte vraagt de lezer zich misschien af, namens wie dit allemaal eigenlijk gezegd wordt. Wel, dat is namens het bestuur van de Stichting Uniepers. Deze stichting werd opgericht om de taken van de vroeger bestaande „Koningin en Vaderland” en „de Nederlander” en later ook nog „Binding” over te nemen, van de Persvereniging en het CH-Genootschap. Dit werd het CH-weekblad „De Nederlander”, waarbij dan tevens een tiental keren per jaar het Ledencontactblad aan alle leden van de Unie werd gezonden.

De oprichting van onze Stichting Uniepers vond plaats in nauw overleg met het Hoofdbestuur en Dagelijks Bestuur van de CH Unie. De voorzitter en een aantal bestuursleden werden benoemd in overleg met het Uniebestuur, terwijl daarnaast de donateurs van Uniepers, de De Savormin Lohmanstichting, de Centrale van CH-vrouwen, de CH Jongeren Organisatie en tenslotte de Vereniging van leden van Gemeente- en Provincie besturen het recht hadden een bestuurslid in de Stichting te benoemen.

Tenslotte benoemde het bestuur van de Stichting Uniepers in overleg met het Hoofdbestuur en het Dagelijks Bestuur van de CHU de hoofdredacteur c.q. de voorzitter van de redactie, terwijl de secretaris van de CHU adviserend lid is in de redactie.

Op dit moment is het bestuur van de Stichting Uniepers als volgt samengesteld:
B. Bol, Den Haag, voorzitter
J. C. Aschoff, Barneveld, vicevoorzitter
D. Rebel, Barneveld, secretaris
Mevr. Th. E. Vroegop, Voorburg, secretaresse/administratie
J. van de Brink, Maasland, penningmeester
Mevr. A. W. van Aartsen-Ten Kate, Delft
Mevrouw mr. L. G. Baud, Breukelen
Drs. G. van Leijenhorst, Garderen
Mr. S. H. Scheenstra, Oegstgeest
J. Hoekstra, Nijkerk.

Tot de bestuursleden behoorde tot voor kort ook jhr. drs. P. A. C. Beelaerts van Blokland, totdat hij werd benoemd als minister in het huidige kabinet.

Als een soort dagelijks bestuur heeft al die jaren gewerkt het trio Rebel, Vroegop en Bol. De heer Rebel was bovendien namens het bestuur opgenomen in de redactie. De samenwerking van deze drie is door mij al die jaren heel bijzonder op prijs gesteld door de wijze waarop steeds opnieuw de problemen vlot en gemakkelijk in grote harmonie konden worden opgelost. Alhoewel de Stichting Uniepers een onafhankelijke Stichting is, die al die jaren het gebundelde blad „de Nederlander” kon uitgeven, en dank zij de financiële medewerking van de Unie het ledencontactblad, was er steeds een zeer goede verhouding tot het bestuur van de Unie. Voorzitter, secretaris en penningmeester hebben daarom recht op onze bijzondere dank. Zonder u allen was ons werk niet

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter: A. Buntma, drs. M. Smits, drs. A. J. van Dulst, Wm C. de Kruyf, D. Rebel: Drs. H. van Sparring: Drs. G. van Leijenhorst: Govert Veldhuijzen en mevrouw E. Sleyser-Tegelaar

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema: Dr. E. Bleumink, Prof. Dr. J. W. van Hulst: Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES
Postbus 33822
2503 BC 's Gravenhage

ADMINISTRATIE-ADRÉS:
Voor het opgeven van nieuwe abonnees, advertenties, adresveranderingen, weekblad:

Stichting „Uniepers”
Van Deventerlaan 49.
2271 TV Voorburg.
tel. 070-861520
(uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs f 30,- per jaar.
Vooruit te voldoen op postrekening 70154.
Voorburg t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U. Postbus 67
3770 AB Barneveld.
Telefoon (03420)-16141.

UNIEBUREAU
HET BUREAU VAN DE CHR HIST UNIE Wassenareseweg 7
2596 BC s Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander” te zenden aan Bureau CHU Wassenareseweg 7, 2596 BC s-Gravenhage
Telefoon (070) 244516

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de De Savormin Lohmanstichting is 070-246791

mogelijk geweest. U allen wens ik toe, op dezelfde positieve manier een mogelijkheid te hebben de zorgen — zo ze er zijn — van het nieuwe CDA-Weekblad mee te dragen, mee te bouwen en met steeds weer nieuwe kansen het blad te dienen ten bate van allen die het CDA nodig hebben. Een wezenlijk appèl aan ons allen.

Dat geldt heel in het bijzonder aan ons aller abonnee's. Wat zouden wij zonder u hebben moeten beginnen? U allen, die ons tot dit allerlaatste moment zijn trouw gebleven, reuze veel dank. Ga vanaf volgende week genieten van dat nieuwe CDA-weekblad, dat ongetwijfeld in staat zal zijn u verder te boeien en datgene te geven waarop u recht hebt. Bouw daaraan mee!

Den Haag

B. Bol,
voorzitter
Uniepers

CHU-voorzitter dr. L. M. van Leeuwen zet mevrouw D. Y. de Graaff-Nauta, toekomstig vice-voorzitter van het CDA, in de bloemetjes. Een foto, genomen door fotograaf Niek Morelis te Capelle aan den IJssel op de algemene vergadering van de CHU, zaterdag 13 september 1980 te Ede

CH-pers

Hoewel het opschrift „CH-pers in brokken” enige symboliek niet mag worden ontzegd, moet men het vooral letterlijk nemen: het gaat om brokken geschiedenis van de CH-pers. Zelfs een beknopt chronologisch verslag, al was het alleen maar van de naoorlogse tijd, zou te veel studie en plaatsruimte vergen. Is er geen politicoloog (m/v), die op dit onderwerp wil promoveren, mogelijk met steun van het Uniewerksfonds?

K. Jonker, secretaris-penningmeester CH-Persvereniging – een levenlang op de bres voor de CHU –

Met het CH-pers-vraagstuk – want problematisch is het lange tijd wel geweest – kwam ik voor het eerst in aanraking in 1957, toen ik in mijn kwaliteit van journalist-uitgever benaderd werd door wijlen mijn plaatsgenoot E. Kamphuis, in die jaren lid van het dagelijks bestuur der CHU, die met de heer D. J. Lambooy, oud-hoofdredacteur ANP, een studie maakte van de publiciteitsmogelijkheden. Heel wat eerder had ik er ook reeds van geproefd, want in 1948 had ik gesolliciteerd naar een journalistieke functie bij het Dagblad „De Nederlander”, maar in zijn antwoord wees de hoofdredacteur mij onverbloemd op het onzekere bestaan van ons aller dagblad.

Hoe het allemaal met het Dagblad „De Nederlander” gegaan is, is slechts weinigen precies bekend. „No. 1.” dateerde van „Anno 1850. Maandag 1 juli.” De krant droeg als onderkop: „Nieuwe Utrechtsche Courant” (algemeen staatkundig-nieuws-handels- en advertentieblad). De tijdsaanduiding was nauwgezet: „Zaterdagmiddag ten 1 ure.” en „Utrecht, 29 Junij.” werd het eerste hoofdartikel geschreven, voorafgegaan door de volgende bemerking: „De Uitgevers van dit dagblad maken de lezers opmerkzaam op het hieronder volgende artikel. Zij zullen daaruit zien, dat het blad aan eene nieuwe Redactie overgegaan is, en welke beginselen door haar worden voorgestaan.” Deze uitgevers waren: „Kemink en Zoon te Utrecht, M. Schooneveld en Zoon te Amsterdam en H. C. Susan C. Hzn. te 's Gravenhage”.

BEGINSELVERKLARING

Deze beginselverklaring wil ik hier maar helemaal opnemen, temeer daar over de vooroorlogse geschiedenis van „De Nederlander” – negentig jaar dus! – nauwelijks stukken meer voorhanden schijnen te zijn. Alles is – naar mij werd meegedeeld – op eenmaal door de bezetter in be-

slag genomen en is nimmer te bestemder plaatse teruggekeerd. Lezers, die nog de beschikking hebben over nummers van „De Nederlander”, brieven of andere documenten zouden zich hierover kunnen verstaan met het sekretariaat van het Uniewerksfonds 1). De redactionele beginselverklaring: „De nieuwe Redactie acht een uitvoerig programma overtuigd. Zij wenscht het orgaan te zijn der partij die sedert eene reeks van jaren als *Nederlandsche* (in den geest van het politieke Tijdschrift *de Nederlandsche Gedachten*), als de *Christelijk-historische*, of ook *anti-revolutionaire* bekend is. Zij verlangt naleving van de *Grondwet* en *Staats hervorming in Vaderlandschen zin*. Als eigen belijdenis omtrent de hoofdtrekken van het *Nederlandsche Staatsrecht*, neemt zij over, hetgeen in 1840 door een landgenoot, met wiens beginselen en bedoelingen zij eensgezind is, gezegd werd.

„Nederland is niet door de omwenteling van 1795, maar ook niet door de Grondwet van 1814 of 1815 in het leven geroepen; het is een *historische* staat, waarin niet alle vrijheden en regten door *revolutionaire* aanmatiging vernietigd hebben kunnen worden.

„Nederland is een *Christelijk* Land, waarin Eerbiediging van het Evangelie het regt en de plicht van Overheid en onderdanen is. De Overheid, *Christelijk* of niet, is

B. Bol, voorzitter Uniepers – op vele fronten voor de CH-pers in actie –

aan deze hoogste Landswet gehouden. „Nederland is een *Protestantsche* Staat, waarin, bij ruime vdrdraagzaamheid, voor het behoud en belang der *Christelijk-Protestantsche Kerk* moet worden gezorgd.

„Nederland is een *Land*, waar het *eenhoofdig* gezag lang heeft bestaan; en waar, ook tijdens de Republiek, de strekking naar de Monarchie, als naar den waarborg tegen plaatselijke onderdrukking, bepaaldelijk met den wensch naar het *Huis van Oranje*, nationaal was.

„Nederland is een *vrij* Land, waar de regten van bijzondere personen en van corporatiën van allerhanden aard geëerbiedigd, en de Natie, zoo dikwerf zij niet onder het juk der Aristocraten gebragt werd, een belangrijke invloed op de behandeling der Staatsaangelegenheden had.

„Deze herinneringen zouden ten leidraad behooren te strekken, zoo men in den geest der Natie regeren, zoo men in de kracht der Natie steun wilde zoeken.” (1)

De uitgaaf eener politieke Courant in dien geest is sedert lang door zoo velen wenschelijk

gekeurd dat, vooral bij het gewicht der tegenwoordige omstandigheden, vrouwen op hun belangstelling niet ongepast schijnt.”

(1) *Bijdrage tot Herziening der Grondwet in Nederlandsche zin*, door Mr. G. Groen van Prinsterer, bladz. 66.

CH TIJDSCHRIFTEN

Naast het dagblad „De Nederlander” bestonden diverse CH-tijdschriften, enkele van landelijke, andere van regionale of plaatselijke betekenis. Met het verdwijnen van ons dagblad kregen ze des te meer gewicht. Over deze verdwijning eerst nog in het kort het een en ander. Het dagblad, dat gesticht werd door mr. Groen van Prinsterer – naar mij is meegedeeld – werd na het uiteenvallen van de ARP in ARP en Vrije AR (1894) het orgaan van jhr. dr. A. F. de Savornin Lohman, de leider der Vrij-antirevolutionairen, die in 1903 fuseerden met de CHU. Het dagblad „De Nederlander”, dat op 15 oktober 1941 vanwege de bezetter moest verdwijnen en – ik citeer – „waar aan het eind van de oorlog zovelen op hadden gehoopt, kwam niet terug. Een groep van de zogenaamde doorbraak had zich meester gemaakt van de rechten van het vooroorlogs CH-dagblad en verscheen als „Nieuwe Nederlander”. Niet om opnieuw de vertrouwde CHU-beginselen te verspreiden en aan het Nederlandse volk duidelijk te maken, maar een blad dat bedoelde het Christen-volk te winnen voor een socialistische politiek.

Juist dat wegblijven van dat vertrouwde dagblad deed diverse meer of minder regionale weekbladen verschijnen, waar zich na verloop van tijd een eigen blad voor de vrouwen en één voor de jongeren aan hadden toegevoegd.

Toen al spoedig bleek dat de „Nieuwe Nederlander” te hoog had gegrepen en het geen vaste grond onder de voeten kon krijgen, probeerde men toch een eigen CH-blad op te bouwen, maar dat mislukte, ondanks toegewijde arbeid van P. Brijnen van Houten en later van H. A. Luns-hof.”

De CH-tijdschriften moesten de ontstane leemte gaan opvullen.

VERSNIPPERING

„Wie eenmaal door een slang gebeten is, schrikt al voor een touw,” luidt een spreekwoord. Na het pers-debacle bestond er binnen de geleerden van de CHU, met name ook in het hoofdbestuur, meer dan enig wantrouwen tegen goedbedoelde pogingen de Unie weer aan een eigen orgaan te helpen, althans zo heb ik het ervaren. Men zag geen kansen op sukses en vreesde nieuwe financiële avonturen. Een niet onbelangrijke bijkomstigheid was, dat de plaatselijke kiesverenigingen feitelijk autonoom waren: elk had haar eigen leden-administratie en inde de contributies, waarvan een deel moest worden afgedragen aan het hoofdbestuur. Over de hoogte van deze afdracht is op de algemene vergaderingen der Unie genoeg te doen geweest, soms zelfs scheen dat het grootste landsbelang. Al met al bestond er geen centrale leden-administratie, wat een forse

mevrouw Th. E. Vroegop, administratrice/secretaresse – in haar eentje hield zij de CH-pers gaande –

handicap was in het streven naar een weekblad voor alle leden. Eerst moest maar eens getracht worden eenheid in de persorganisaties te brengen. Een andere handicap was, dat de leden van het dagelijks bestuur meestal niet wisten wat ze het eerst of het laatst zouden doen, zo druk waren ze. De voorzitter, sekretaris en penningmeester waren vaak tegelijk kamerlid, reisden stad en land af, liepen de ene vergadering in, de andere uit, terwijl het Uniebureau uit slechts een enkel persoon bestond, die met alles belast werd. Maar niemand was ooit wat te veel, zonder ophedeel ieder zijn en haar plicht, en zo bleef de Unie op één been al die lange jaren staande. Als men het al gewild had – maar zo nodig werd dat juist niet gevonden – van een strakke centrale leiding kon geen sprake zijn. De publiciteit werd stiefmoederlijk beëindigd en bij verschillende CH-politici bestond de mening dat men zijn reputatie gemakkelijker overeind hield door niet dan door wel te schrijven.

In zo'n klimaat was het moeizaam ijveren voor een eigen pers. De enige prikkel daartoe was feitelijk, dat er allerwegen nogal kritisch over de CHU geschreven werd zonder dat men op landelijk niveau zich door middel van een eigen orgaan verweren kon. Het avontuur met het dagblad „De Nederlander” had ook politiek wantrouwen in onze geleerden gebracht: het was helemaal niet onverschillig wie de zeggenschap had over een publiciteitsorgaan. Wat men had, hield men graag vast en er zou een aantal stevige volhouders voor nodig zijn om in deze wat warrige omstandigheden klaarheid te brengen.

WERKGROEP

Om te beginnen bestond er aan het begin van de zestiger jaren een Werkgroep CH-Journalisten, waarvan D. F. Houwaart de grote animator was. Dick Houwaart was er de sekretaris-penningmeester van, B. Buddingh' de voorzitter. Er werd vergaderd in „De Nieuwspoor” te 's-Gravenhage, waar CH-ministers, kamerleden en bestuursleden gevraagd werd aan de CH-journalisten politieke en organisatorische vraagstukken uiteen te zetten. De Werkgroep – en met name het bestuur er van – zag uiteraard het grote belang van regelmatige goedvoorbereide publiciteit in, niet alleen via de krant, maar ook door middel van radio en televisie. Uit laatstgenoemde kringen werden ook vakmensen in de werkgroep opgenomen. Er werd een rapport „aangaande het publiciteitsvraagstuk” opgesteld door

de publiciteitskommissie waarin behalve Buddingh' en Houwaart mr. J. W. van Gelder als sekretaris van de Unie en A. van Roon en J. de Visser zitting hadden.

„Om de mogelijkheden voor de zo noodzakelijke middelen te benutten” werd het mede noodzakelijk geacht een public-relations officer – voorlopig part time – aan te stellen en voorts diende er binnen de CHU een commissie voor de publiciteit te komen, waarin pers, radio en televisie zullen zijn vertegenwoordigd naast leden van dagelijks bestuur en hoofdbestuur der Unie. Tot de werkgroep behoorde ook A. Buntsma, die de eerste pr-officer van de Unie zou worden. Dat in zo'n werkgroep van actieve, bewust handelende vaklui ook mensen met politieke ambities voorkwamen, zal wel niemand verwonderen. Zij wilden niet alleen de CH-publiciteit van dienst zijn, maar ook de politiek zelf bedrijven en daar is op zichzelf genomen ook niets op tegen, echter kan het wel tot komplikaties leiden.

KONFLIKT

In de loop der jaren zijn er verschillende publiciteitsmensen uit onze geleerden verdwenen, om politieke redenen, zoals Buddingh' en Houwaart, maar ook omdat ze van werkring veranderden en door overlijden. Gebleven uit de zestiger jaren zijn onder anderen drs. A. J. van Dulst, H. Lokkerbol en drs. H. van Spanning.

De journalisten binnen de werkgroep speelden tevens een belangrijke rol in de Christelijk-Historische Persvereniging „Koningin en Vaderland”, waarvan W. F. C. van den Broek uit Zutphen de voorzitter en K. Jonker uit Apeldoorn de sekretaris-penningmeester was. Beiden – inmiddels overleden – mensen die hun levenlang voor de Unie op de bres hadden gestaan. In 1962 werd ik lid, later bestuurslid en opvolger van Jonker, aan wie ik nog altijd met groot respect terug denk. Hij en anderen hadden al zo lang geijverd voor de uitbouw van het CH-pers-apparaat en met zoveel minder resultaat dan ze hadden gehoopt, dat hun verwachtingen niet zo groot meer waren. Op eenmaal schreef Jonker mij: „Wat hebt U daarvan veel werk gemaakt.

Zeer hartelijk dank! Maar... U hebt m.i. onvoldoende kijk op de mogelijkheden in de CHU!”

Weliswaar liet ik me hierdoor niet uit het veld slaan, maar Jonker heeft wel gelijk gekregen. Ondertussen raakte ik bij twee zaken betrokken, waarvan er één binnen de Unie-top zeer grote belangstelling had: het konflikt tussen aan de ene kant Van Gelder als hoofdredacteur van het CH Weekblad en aan de andere kant Buddingh'/Houwaart, van wie de laatste de eindredactie had van het weekblad en in die kwaliteit zeer veel werk verzette. Doordat ik beknopt moet zijn, kan ik deze zaak niet voldoende tot haar recht laten komen. Het komt er op neer, dat Van Gelder zich het recht voorbehield ook van Buddingh' en Houwaart stukken te weigeren.

Ik stond aan de kant van Van Gelder, omdat hem naar mijn mening als hoofdredacteur de gewaakte beslissingsbevoegdheid toekwam, maar – nogmaals – daar doe ik de affaire wel wat te

brokken

simpel mee af. Er waren ook politieke opvattingen in het geding: Houwaart koos later voor de PvdA en Buddingh' voor de PPR.

FUSIE

Nadat de persvereniging weer in rustiger vaarwater was gekomen, kon alle aandacht besteed worden aan een zaak, die niet bepaald van vandaag of gisteren was: het samengaan van het CH Weekblad met De CH Nederlander, een uitgave van de Stichting Het CH-Genootschap, dat eenmaal per veertien dagen verscheen, meer in het noorden des lands. Van het genootschap wisten wij van de persvereniging weinig af: de bekende mr R. Pollema had destijds voor de nodige fondsen gezorgd, met het oogmerk een spreekbuis bij de hand te hebben als de Unie een ongewenste richting zou uitgaan, tenminste dat weet ik er van. Hoe dan ook het was een kolfje naar mijn hand. Daarbij stond voor mij vast, dat de Unie zelf direct of indirect de eigenaresse moest zijn en het liefst ook het technisch apparaat voorhanden moest hebben: letterlijk dus een eigen pers. Maar hoe ik ook voorrekende en wat ik betoogde, het laatstgenoemde vond geen weerklank, zeker niet in het hoofdbestuur dat op dit terrein alleen maar nare ervaringen had. Voorshands ging het er in de eerste plaats echter om het CH-Weekblad en De CH-Nederlander samen te voegen en in een wat later stadium ook „Binding”, een jongere loot aan de publiciteitsboom, er bij te betrekken.

Op 10 november 1961 had de persvereniging van de CHU een brief ontvangen, ondertekend door Van Gelder, die als volgt begon: „In de jongste vergadering van het Dagelijks Bestuur van de Christelijk Historische Unie werd opnieuw gesproken over de CH-Weekbladpers en meer in het bijzonder over het streven van het Dagelijks Bestuur om tot de uitgave van één CH-Weekblad te geraken.” Het bestuur stelde voor een stichting op te richten, waarin beide bladen ondergebracht zouden worden. „...de juridische personen, die thans beide genoemde bladen uitgeven, zouden beter kunnen verdwijnen”. Aan de kant van de persvereniging moest men wennen aan de gedachte, dat de vereniging plaats zou maken voor een stichting en dat er gefuseerd moest worden met een blad waarvan „wij niets weten”. Niettemin werd er een commissie samengesteld, bestaande uit B. Bol, W. F. C. van den Broek, W. P. Cnossen, J. W. van Gelder en D. Rebel. De eerste bespreking met „de tegenpartij” in het „Domhotel” te Utrecht stond onder leiding van de Unievoorzitter mr. H. K. J. Beernink en te anderer zijde waren aanwezig mr dr J. J. van Bruggen, ir. M. A. Geuze, H. Kikkert en H. C. Kranenburg. Voorts waren namens de uitgeefster Van Keulen's Periodieken aanwezig P. C. van Keulen en J. Weggemans. In overweging was onder toezicht van de stichting de uitgifte aan deze uitgeefster over te dragen, waarbij de financiële konsekventies voor haar rekening zouden zijn. Een konstruktie waartegen ik me met hand en tand verzet heb, omdat naar mijn mening de Unie als politieke organisatie dit heft nooit uit handen mocht geven. Er zouden

nog heel wat besprekingen volgen, een aantal onder voorzitterschap van de oud-minister drs. J. de Pous. Deelnemers aan het gesprek waren doorgaans Geuze, Kranenburg, Kikkert, Van Bruggen, Bol, Baarda en Rebel. Maar de moeite werd belood.

STICHTING CH PERS

„Dinsdagmiddag 18 mei 1965 is het bestuur van de CH-pers voor de eerste keer bijeen geweest en wel te 's-Gravenhage in de fractiekamer van de CHU in het gebouw van de Tweede Kamer. Aanwezig waren mevrouw A. J. van Vliet-Haye uit Amsterdam (benoemd door de Centrale van CH-Vrouwen), en de heren B. Bol uit Den Haag (Persvereniging „Koningin en Vaderland”), jhr. mr. L. E. de Geer van Oudegein uit Jutphaas (hoofdbestuur CHU), ir. M. A. Geuze uit Poortvliet (Stichting Het CH-Genootschap), H. C. Kranenburg uit Rotterdam (Stichting Het CH-Genootschap), D. Rebel uit Barneveld (Persvereniging „Koningin en Vaderland”) en C. C. van Woudenberg uit De Bilt (Persvereniging Koningin en Vaderland); afwezig met kennisgeving J. Baarda uit Sneek (Federatie van CH Jongerengroepen), D. J. Lambooy uit Den Haag (Jhr. Mr. A. F. de Savornin Lohmanstichting) en C. J. van Mastricht (hoofdbestuur CHU).”

mr. dr. K. de Vries, voorzitter redactie
— zijn koers was nauwgezet die der Unie —

Geen gering resultaat: de meeste CH-organisaties vonden elkaar op publiciteitsgebied in deze stichting. Ingevolge de statuten had desgewenst het Uniebestuur een stevige vinger in de pap, maar van de directe zorgen voor de CH-publiciteit was het ontslagen. Met zeven van de acht stemmen werden de heren Geuze, Rebel en Van Woudenberg gekozen tot respectievelijk voorzitter, sekretaris en penningmeester der stichting. Namens het CH-Genootschap kreeg verder nog zitting in het stichtingsbestuur J. Hoekstra uit Nijkerk, die tevens voorzitter was van de Vereniging van CH-leden van Gemeenten en Provinciale Besturen. W. F. C. van den Broek werd tot adviseerend bestuurslid benoemd als blijk van waardering voor het vele werk dat hij voor de CH-pers had verricht. Dit eerbetoon zou helaas de sekretaris-penningmeester van de persvereniging K. Jonker niet meer te beurt vallen; hij overleed plotseling nog voor het stichtingsbestuur de eerste maal bijeen was geweest.

Partijen hadden elkaar gevonden op basis van een compromis: de exploitatie werd overgedragen op basis van een veeljarig contract aan de N.V. Periodiekenpers voorheen Van Keulen Periodieken (directeur J. Weggemans), de bestuurlijke opzet — geen vereniging zoals een aantal graag gewild had — moest er borg voor staan, dat het blad geen spreekbuis enkel zou gaan worden van het hoofdbestuur, er kon door de exploitante zonder toestemming van het bestuur geen andere drukker dan N.V. Drukkerij Joh. Jonker te Apeldoorn gekozen worden. Het compromis bleek verder uit de naam van het nieuwe blad:

Christelijk Historisch Weekblad De Nederlander, waarin de beide namen van de voorgaande bladen terug te vinden zijn. Het eerste nummer werd op vrijdag 2 april 1965 in De Nieuwspoor de parlementaire pers aangeboden.

Het openingsartikel was niet erg opwekkend. „OVERBOORD GEZET” stond er boven. Van Gelder schreef: „De Christelijk Historischen zijn bij de Kabinetsformatie onder leiding van de heer Cals uitgeschakeld. De christelijk historische Kamerfractie zal dat betreuren. Ik betreur dat ook.” Maar kom, op publiciteitsgebied deed de Unie een belangrijke stap vooruit!

BINDING

De heer Geuze, die altijd het onmogelijke kon en zo was het eigenlijk gelet op zijn nationale en internationale functies onmogelijk dat hij zoveel bemoeienis had met de CH-pers, moest om gezondheidsredenen zichzelf toch perk en paal gaan stellen.

Op voortreffelijke wijze had hij stuur gegeven aan de ontwikkeling van de CH-pers. Op dat moment waren de onderhandelingen met „Binding” al in gang. In de plaats van de heer Geuze werd door Het CH Genootschap benoemd drs. jhr. P. A. C. Beelaerts van Blokland:

Op voorstel van de heer Kranenburg, die in plaats van de heer Geuze op 2 december 1967 de bestuursvergadering leidde, werd — nu alles er op wees dat het op een nieuwe organisatie met „Binding” aanging — in plaats van een voorzitter een overgangspresidium benoemd, bestaande uit de heren Beelaerts van Blokland (genootschap) en Bol (persvereniging). De bedoeling was namelijk persvereniging en genootschap, die nog waren blijven bestaan, gelijk met de Stichting Binding op te heffen, en een nieuwe organisatie te stichten. De heer Kranenburg voorzag wat het genootschap betreft enige bezwaarlijkheden. Hij had het goed gezien: wat er ook verdoeven, het genootschap niet en het bestaat nog, al deden zijn vertegenwoordigers zonder mankeren mee aan de nieuwe persorganisaties.

De „STICHTING BINDING, Christelijk-Historisch Contactblad” had tot doel „het uitgeven van een contactblad voor leden en belangstellenden van de Christelijk-Historische Unie, waarin Christelijk-Historische gedachten worden uitgedragen”. Dat doel had de Stichting CH Pers mede. De „Stichting Binding” had nog geen lange

historie, maar droeg haar eigen steentje bij aan de CH-publiciteit. De Stichting CH Pers nam contact met haar op. Initiatiefnemers tot de oprichting van „Binding” waren geweest E. Kamphuis, mevrouw Th. E. Vroegop — de alom bekende administratrice van het Uniebureau —, F. Goudzwaard, drs. Joh. Boers en J. C. Aschoff.

Aan beide zijden bestond in de nieuwe situatie, ontstaan door de oprichting van de Stichting CH Pers, volledige bereidheid tot overeenstemming te komen, zodat de besprekingen heel wat gemakkelijker verliepen dan de voorgaande. Besloten werd de Stichting CH Pers met de toetreding van „Stichting Binding” om te bouwen tot de Stichting Uniepers. Aan de organisaties, die bestuursleden kunnen benoemen, werd toegevoegd de Vereniging van CH leden van Gemeenten en Provinciale Besturen.

Op 1 mei 1968 werd uitgaande van de Stichting Uniepers i.o. in „Monopole” te Amersfoort „een vergadering gehouden van de redacties van het maandelijks contactblad voor de CHU „Binding” en van het CH Weekblad „De Nederlander”.”

In het eerste bestuur konden alle leden van beide besturen zitting nemen. De heer Bol werd tot voorzitter gekozen, vice-voorzitter werden de heren Aschoff en Beelaerts. De heer Kamphuis, die van het begin af bij het streven naar een betere persorganisatie betrokken was, mocht de totstandkoming van de Stichting Uniepers niet meer beleven.

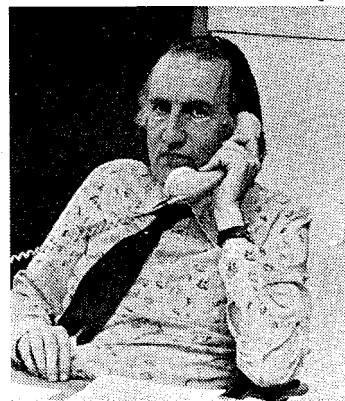
REDAKTIE, EKSPLOITANTEN EN DRUKKERS

Ofschoon het overzicht in de eerste plaats betrekking heeft op de organisatie van de CH pers gedurende de laatste decennia, mag een paragraaf over de redactie, exploitatie en drukkerij niet achterwege blijven.

Bij de verschijning van het CH Weekblad „De Nederlander” op 2 april 1965 was van de redactie E. Kamphuis voorzitter, namens het hoofdbestuur, namens de persvereniging hadden zitting in de redactie drs. A. J. van Dulst en mr. J. W. van Gelder, namens het genootschap H. Kikkert en mr. dr. K. de Vries; redactie-sekretaris was drs. A. M. de Boo. H. Lokkerbol, P. A. Bouwmeester en W. P. Timmer waren al vaste medewerkers van het C.H. Weekblad.

Van „Binding” waren als redactielid op de vergadering van 1 mei 1968 aanwezig A. Buntsma, F. Goudzwaard en E. Kamphuis. Van hen vindt men in de huidige redactie nog terug De Vries als voorzitter, Lokkerbol als eind-redakteur, Buntsma en Van Dulst, terwijl ook Spanning al die jaren al meedraait.

Nadat Bol nog een tijdlang het voorzitterschap van de redactie had waargenomen, heeft sedert 6 september 1974 De Vries het roer stevig in handen en zijn koers is nauwgezet die der Unie geweest. Hij moest er voor op zichzelf rooibouw plegen, maar hij deed het wel. Maar zonder Henk Lokkerbol had hij, maar hadden ook de voorgaande voorzitters het niet kunnen rooien. Lokkerbol was al

H. Lokkerbol, vele jaren de motor van CH-Weekblad „de Nederlander”

die jaren dé drijvende kracht van de redactie. Vraag niet hoe hij het redde, maar constateer het wel en met grote waardering.

Van de exploitanten moet genoemd worden J. Weggemans uit Apeldoorn. Met grote toewijding en energie heeft hij zich een reeks van jaren ingezet voor een rendabele opzet van „De Nederlander”.

Is het voor drukkerijen — zoals dat heet — een loonopdracht, de wijze van uitvoering kan toch groot verschil uitmaken. Ik houd het er op, dat de Persvereniging „Koningin en Vaderland” menigmaal in de rode cijfertjes gezeten had als N.V. Drukkerij Joh. Jonker te Apeldoorn niet zo coulant was geweest.

De medewerking van BDU bv, waar al weer gedurende vele jaren „De Nederlander” is vervaardigd, is bestuur en redactie ruimschoots bekend.

Maar dit alles vermeldend, ben ik me er van bewust velen niet genoemd te hebben, die op lofwaardige wijze hebben bijgedragen aan de instandhouding van de CH-pers en daarmee aan de verbreiding van de CH-beginselen. En natuurlijk moet ik besluiten met het noemen van hen, op wie wel het meest een beroep is gedaan: mevrouw Vroegop, — we vragen nooit hoeveel jaartjes ze al telt —, die als geen ander er voor zorg heeft gedragen dat „De Nederlander” bleef draaien, en de heer Bol, onze voorzitter, onderhandelaar tijdens de fusiebesprekingen, voorzitter van de redactie, voorzitter van het bestuur, altijd bereid datgene te doen wat de CH-pers van hem vroeg.

En nu?

De CH-pers in brokken...

Nee, zo bouwend, zo afbrokkelend, en zo weer bouwend is mede de CHU één van de drie pijlers geworden, die het fundament moeten dragen van het CDA, niet om het CDA, maar om de beginselen, die het CDA heeft uit te dragen en te verwezenlijken, volk en land ten goede.

Barneveld, 30 augustus 1980, zaterdagmiddag ten 2.30 ure,

D. Rebel

1) Sekretaris Uniewerfonds: G. C. de Groot, met voor dit doel als contactadres drs. H. van Spanning, telefoon 070-251310 of 614911.

Jan Krajenbrink over fusie-proces:

„Het had misschien vlugger gekund maar er is toch heel wat bereikt”

Als zaterdag 11 oktober het federatieve noodverband wordt losgemaakt en de drie partijen in het CDA opgaan, treedt mr. J. G. H. Krajenbrink als secretaris terug. Hij zal nog enige tijd actief zijn in het kader van de komende verkiezings-campagne en hoopt daarna lid van de Tweede Kamer te worden. De nieuwe partij krijgt een nieuw bestuur. Ook van een nieuwe secretaris. Jan Krajenbrink heeft de lange voorbereiding tot de fusie van het prille begin af meegemaakt. Terugziende zegt hij: „Het is een gigantisch karwei geweest. Het had best beter gekund. Misschien ook wel vlugger. Er waren geweldige hoogtenpunten en diepte-punten. Maar er is toch heel wat tot stand gekomen”.

Toen Jan Krajenbrink medio 1968 stafmedewerker werd bij de Kuiperstichting (het AR wetenschappelijk instituut) werd daar al druk met gedachten over nieuwe partij-vorming gestoeid. Kwam je even over de grenzen dan was niemand meer duidelijk te maken waarom het kleine Nederland er drie „christelijke partijen” op na moest houden. Maar ook in Nederland werd de noodzaak daartoe steeds minder ingezien. De politieke „top” had reeds pijnlijk ervaren dat bij verkiezingen het verdeeld optrekken niet altijd gemeenschappelijk slagen betekent. Op de Kuiperstichting was ook de staf eigenlijk tot de conclusie gekomen dat voor het zoeken naar eigentijdse antwoorden op eigentijdse problemen (milieubeheer, sociaal beleid, bewapening) een beter en breder instrument nodig was dan de drie partijen afzonderlijk hadden te bieden.

De AR echter keek aanvankelijk wat schuw naar die samenwerkingdrang der Haagse voormannen. De anti's waren wat beter uit de stembusstrijd gekomen dan KVP en CHU. Ze hadden hun eigen Barend Biesheuvel als premier en achtten zich nog best in staat eigen boontjes te doppen. Maar als, zoals inmiddels wel vast stond, de besturen van de drie partijen het nuttig achten om nauwer contact te onderhouden – vooruit dan maar. Er kwam een Contactraad waarin vertegenwoordigers van de drie partijen actuele vraagstukken werden bestudeerd. Piet Steenkamp (KVP) trad als voorzitter op en Jan Krajenbrink werd secretaris. Medio 1973 spraken de partijvergaderingen zich uit voor vorming van het CDA als bestuursorgaan. Het zou een soort platform worden dat ideeën op tafel moest brengen over voortgaande samenwerking. Ook van dat bestuurs-orgaan werd Krajenbrink secretaris. Aanvankelijk „part-time”. Hij bleef in dienst van de Kuiperstichting doch werd, buiten bezwaar van CDA's (lege) schatkist aan het CDA „uitgeleend”.

„Eigenlijk een verkapte donatie van de Kuiperstichting aan het CDA”, zegt Krajenbrink. „Maar de Stichting vond het een verantwoorde investering in een goede zaak”.

Er is die eerste jaren veel en lang gediscussieerd over de vraag of men nu op een eenheidspartij dan wel op een federatie moest aansturen. Tot de beslissing bij de partijen viel: voorlopig een federatie, maar één kandidatenlijst bij de verkiezingen voorbereiden. Als Krajenbrink aan die raadslagen terugdenkt zegt hij: „dat eindeloos gepraat was soms zenuwlopend, maar toch ook wel weer begrijpelijk. Elke partij had haar eigen geschiedenis, haar eigen organisatie-vorm en traditie. Voor de één gold de drang en noodzaak tot samenwerking ook sterker dan voor de ander. Maar desondanks ad-

mr. J. C. H. Krajenbrink

viser ik: als ergens de noodzaak tot fusie wordt ingezien sla dan de federatie-fase liever over. Ze biedt hen die aarzelen of ze de ene partij eigenlijk als einddoel wensen, te vaak en te gemakkelijk gelegenheid tussentijds vluchtheuvels te beklimmen”.

NESTGEUR

De voortgaande reeks beslissingen ter voorbereiding van fusie, werd sommigen te concreet. De principiële bereidheid tot samenwerking was er wel bij alle deelnemers, maar ieder bracht eigen „nestgeur” mee. De omstandigheden waren ook niet voor alle partijen gelijk. Ten tijde van het kabinet-Den Uyl vormde bijvoorbeeld ook het feit dat de CHU, in tegenstelling tot AR en KVP, een parlementaire oppositie-rol speelde, een extra-moeilijkheid voor een eensgezinde opstelling. En dan de grondslag-discussie. Hoe moest die grondslag worden geformuleerd? En moest van leden persoonlijke instemming met die formule worden gevraagd of kon het CDA een „open partij” zijn. Al direct had De Zeeuw, (destijds voorzitter van de KVP) over dat laatste punt een andere filosofie dan AR en CHU. Dan was er de vraag hoe aan die „grondslag” richtlijnen voor het politiek handelen konden worden ontleend. Welke organisatievorm was haalbaar en hoe konden de partijen (uitgaand van eigen structuur) daarin worden geïntegreerd?

LOVEN EN BIEDEN

Als secretaris van het toenmalige bestuurs-orgaan had Jan Krajenbrink de besprekingen schriftelijk voor te bereiden. Partij-vertegenwoordigers brachten, na ruggespraak met hun achterban, vaak weer helemaal eigen wensen en voorkeuren op tafel. „Het werd soms gewoon een kwestie van loven en bieden”, zegt Krajenbrink. „Als jij nu dat slikt, dan ben ik bereid dit achterwege te laten”. Na vergaderingen van drie partijbesturen, drie partijvergaderingen, het CDA-bestuur, het CDA-congres, dwarrelden voorstellen, amendementen, moties, resoluties, „voorbehouden” en besluiten van de ene tafel naar de andere. Ook naar de tafel van de CDA-secretaris, die soms

moeite had om uit te pluizen waar een nieuwe kink in de CDA-kabel precies was ontstaan. Het opstellen van een „besluitenlijst” vergde daarom vaak hersenwerk en wijsheid.

Er bleven telkens ook allerlei kwesties onbeslist, omdat geen overeenstemming te bereiken viel. Daar moest dan in speciale bijeenkomsten over worden beslist. Woudschouten, februari 1975, Berg en Dal, oktober 1975, Haaften, 15 november 1975 vormden belangrijke mijlpalen in de CDA-historie.

MEE-DENKEN

„Er zijn tijdens die eindeloze reeks besprekingen duidelijke voorbeelden aan te wijzen van opvallende loyaliteit. Dat personen en partijen eigen „gelijk” of „belang” prijs gaven terwille van de goede verstandhouding en het gezamenlijk doel. Ook is er wel onderhandeld op een wijze die bepaald geen maximale hoffelijkheid vertoonde. Persoonlijke verhoudingen bepaalden vaak het spel. Maar je moet wel bedenken dat het voor elke partij om zwaarwegende dingen ging. En dat er, zowel inhoudelijk als organisatorisch, heel wat te regelen en vast te stellen viel. Januari 1975 ben ik ook formeel in dienst van het CDA gekomen. Ik kende de partijen en haar achtergronden en heb steeds getracht, vanuit die achtergronden mee te denken”.

Intussen had bij de raads- en statenverkiezingen van 1974 het CDA zich al door heel het land als nieuwe politieke organisatie

aangediend. Bij acht miljoen kiezers was een CDA-lijst gepresenteerd. De verkiezings-uitslag bewees dat de CDA-gedachte aan de basis was aangeslagen. Er waren ook mensen die daar erg van schrokken, maar het was een feitelijk gegeven dat bij de voortgaande fusie-besprekingen niet kon worden genegeerd. Ook nam het aantal „rechtstreekse leden” regelmatig toe.

ORGANISATIE

Toen het CDA eenmaal in de algemene aandacht kwam, ontstond voor het secretariaat een nieuwe moeilijkheid. Men veronderstelde bij de op één na grootste politieke partij een volwaardige organisatie. Een wel-toegerust partij-bureau.

„Maar die verwachting konden we niet helemaal waar maken, al werd er op het secretariaat met toewijding gewerkt. Het CDA had in die tijd slechts een secretaris en die had een secretaresse. Dat was alles.

Het groeiende werk moest dan ook deels worden uitbesteed aan de verschillende partij-bureaus. Allerlei interne kwesties, over organisatorische en personele vraagstukken vroegen om een verantwoorde oplossing. Daarbij raak je ook al gauw menselijke gevoeligheden...”

Of Krajenbrink geen spijt heeft dat hij twaalf jaar geleden de rustige baan bij de rijksdienst voor domeinen in Den Bosch verruilde voor een enerverende werkring binnen „het Haagse circus?”

„Beslist niet”, zegt Jan. „Bij het CDA heb ik een hoogst boeiende periode meegemaakt! Hoogstens vroeg ik me wel eens af of ik niet van het ene uiterste in het andere ben vervallen. Ik verliet de rijksdienst omdat mijn belangstelling voor dat werk opheield zodra om vijf uur de kantoordeur dicht sloeg. Ik voelde me er niet genoeg bij betrokken. Met de CDA-problemen stond je op en ging je naar bed. Als secretaris van het CDA kon ik me geen vijanden permitteren. Moest begrip opbrengen voor elk aangevoerd argument. Trachtte te verzoenen en met iedereen mee te denken. Maar „allemandsvriend” wilde ik ook niet worden. Zo ontstond soms een hevige innerlijke spanning om eigen integriteit te bewaren. Er zijn wel tijden geweest dat ik er 's nachts niet door slapen kon. Dan liep ik de tuin maar in of ging wat orgel spelen. Later leer je de zaken wat meer afstandelijk te bezien”. Voor de functie van secretaris van een politieke organisatie waarvoor je bij wijze van spreken dag en nacht beschikbaar moet zijn, heb je een sterke motivatie nodig. Anders houd je het niet vol. Vanuit die diepe motivatie heb ik m'n werk met overgave gedaan. Maar het waren wel tropen-jaren. De fusie-datum is, meen ik, een goed moment om plaats te maken voor een ander. Het voorwerk is gedaan, nu gaat het pas goed beginnen.

G. J. Brinkman

CHU ontving telegram van koningin Beatrix

Tijdens de laatste Algemene Vergadering van de CHU op 13 september jl. te Ede werd een telegram gezonden aan koningin Beatrix waarin de CHU als laatste zelfstandig besluit de afhankelijkheid uitsprak aan de koningin en haar Huis.

Op het Uniebureau werd vorige week als antwoord hierop een telegram ontvangen van koningin Beatrix en gericht aan CHU-voorzitter dr. L. M. van Leeuwen, met de volgende inhoud:

„Graag zeg ik u – en door uw tussenkomst de CHU – dank voor het vriendelijke telegram van 13 september jl. en voor de daarin tot uitdrukking gebrachte gevoelens.

Het feit dat u mij op deze voor u historische dag uw telegram zond geeft het een bijzondere betekenis. Het ga u allen goed.

Beatrix

Den Haag
G. C. de Groot
secretaris CHU

Laatste

„de Nederlander” –

laatste

ledencontactblad

CHJO

Met het verschijnen van de laatste „de Nederlander” verschijnt ook het laatste ledencontactblad van de CHJO. Sinds alle CHJO-leden automatisch op de Nederlander zijn geabonneerd (vanaf 1977) heeft dit blad voor de CHJO een onmisbare functie vervuld als mededelingenblad, maar ook als platform, waarop meningen konden worden uitgewisseld, tussen CHJO-ers, maar ook tussen jongeren en ouderen.

Een gelukkige situatie die gelukkig ook in het nieuwe CDA-blad zal worden gecontinueerd. Op deze plaats willen wij gaarne de redactie van de Nederlander, en met name eindredakteur Henk Lokkerbol, danken voor de ruimte die daarbij altijd geboden werd, en voor de prettige samenwerking, die de CHJO-redacteuren Egbert Bluemink en Govert Veldhuizen steeds in de redactie hebben mogen ondervinden.

Afscheids-familiebijeenkomst Kamerkring Zwolle

De CHU-Kamerkring Zwolle houdt een afscheids-familiebijeenkomst op zaterdag 25 oktober 1980 in het vergadercentrum „De Ark” te Urk.

Het programma voor deze dag ziet er (voorlopig) als volgt uit:

10.00-10.30 uur: Aankomst en ontvangst met een kop koffie.

10.30 uur: Opening door Kamerkringvoorzitter Kortens.

10.30-12.00 uur: Terugblik in het verleden van de CHU en toekomstverwachting van het CDA, belicht door verschillende sprekers en spreeksters. De spre(e)k(st)ers zullen afgewisseld worden door muziek en samenzang.

12.00-12.30 uur: apéritief en onderling contact.

12.30-13.30 uur: warme maaltijd bestaande uit een beroemd Urks menu, nl. rijst met gebakken vis.

vanaf 13.45 uur: een rondvaart op het IJsselmeer in de originele kotters.

omstreeks 15.00 uur: sluiting en afscheid door de voorzitter.

Aan het bijwonen van deze dag zijn geen kosten verbonden. Het is mogelijk om kinderen in een kindercrèche op te vangen.

De groei naar het CDA

Interview met de heren Schmelzer, Biesheuvel en Tilanus jr.

Op zaterdag 11 oktober a.s. zal de fusie tussen ARP, KVP en CHU plaatsvinden. De voorbereidingen daartoe begonnen aiweer ruim dertien jaar geleden toen de drie partijvoorzitters Aalberse, Berghuis en Tilanus jr. de eerste bestuurlijke contacten hadden, die resulteerden in de oprichting van een overlegorgaan „De Achtien”. Ook de drie fractievoorzitters, Schmelzer, Biesheuvel en Mellema speelden een eigen rol, met name door hun gezamenlijke tv-optreden in 1968. In het boek „De Groei naar het CDA” dat de wetenschappelijke instituten ter gelegenheid van de fusie publiceren, is een gesprek opgenomen met twee van de fractievoorzitters, Schmelzer en Biesheuvel, en met een fractievoorzitter die in die tijd ook partijvoorzitter is geweest, Tilanus jr. Wij hebben een gedeelte uit dit gesprek geselecteerd. Het vond plaats op 14 juli 1980.

Het kamerlid Tilanus legde als voorzitter van de CHU na de verkiezingen van 1967 met zijn collega-partijvoorzitters Aalberse en Berghuis de eerste bestuurlijke contacten.

Tilanus: Op de avond van de verkiezingsuitslag liep ik in de Ridderzaal Aalberse tegen het lijf en zei: „We moeten wat met elkaar, want zo gaat het niet”. Dat was niet een toevallige escalatie, maar iets waarvan ik zo langzamerhand het gevoel had dat het bij een heleboel mensen in de Unie ook leefde.

Het ging toen heel snel, want de verkiezingen vinden plaats op 15 februari en al op 24 april komen voor het eerst „de Achtien” bijeen. Dat heeft in enkele partijen nogal wat spanningen teweeg gebracht. Heeft het verliezen van een meerderheidspositie ook niet een belangrijke rol gespeeld bij het aangaan van de gesprekken? Bogaers schreef in die tijd bijvoorbeeld: „Een ding is duidelijk, katholieken en protestanten halen met elkaar toch geen meerderheid. Dat betekent dat het samenbrengen van die twee in één partij geen wezenlijke vernieuwing toevoegt aan het politieke bestel”.

Biesheuvel: Het feit dat de drie christen-democratische partijen geen meerderheid meer hadden is naar mijn oordeel geen doorslaggevende factor geweest om de christen-democratische samenwerking tot stand te brengen. Dat is een uitermate hardnekkig misverstand. Het zal een factor geweest zijn: we verliezen de grip op de kiezers, maar ik denk toch dat de overwegingen dieper liggend zijn geweest. Ik geloof dat de Europese factor, die we in het begin al noemden, ook een element is geweest, plus het feit dat een aantal mensen gewoon niet meer begrepen wat nou het verschil was tussen de ARP en de KVP, tussen de ARP en de CHU! Dat kon ik zelf ook niet goed meer uitleggen, omdat je zo ontzaggelijk veel gemeen had.

Het zal bij sommige lieden om de macht zijn gegaan, maar ik denk niet dat het een doorslaggevende factor is geweest voor de mensen die er toen mee bezig waren: Aalberse, Tilanus, Berghuis en de fractievoorzitters.

DE RADICALEN

1967 was een zeer turbulent jaar, met name voor de KVP, want hoewel we straks ongetwijfeld ook bij de spijstimmers terecht komen en bij de radicalen in de ARP en CHU, wordt in de KVP na de parlementaire „Nacht van Schmelzer” toch het eerst deze golfslag opgevangen.

Schmelzer: De aanzet tot de moeilijkheden vond inderdaad plaats na de beruchte nacht van de 14e oktober 1966, die zeer kritische en radicaliserende opstelling van de radicalen binnen de KVP opriep. Wat zijn daarvan de achtergronden geweest? Het is misschien makkelijker om dat nu te beoordelen dan toen. ik zou zeggen dat een sterke neiging bij

deze mensen bestond om eventueel met de ARP en de CHU erbij, maar niet noodzakelijkerwijs, samen te werken met de PvdA. Achteraf denk ik dat ook een andere factor belangrijk is geweest: bij hen leefde veel minder de overtuiging dan bij ons dat wij in Nederland en Europa behoefte hebben aan een christelijke grondslag en inspiratie als bindend en inspirerend element voor politiek handelen.

In 1967, begin 1968 was onze grote zorg: hoe kunnen we voorkomen dat mensen, die op zichzelf heel waardevolle elementen in onze partij inbrachten, er onnodig uitstapten. Het uittreden uit de fractie van de groep-Aarden kwam echter op een moment dat we in het fractiebestuur tot de overtuiging waren gekomen dat het niet meer verantwoord was om een belangrijk offer te brengen om hen binnen boord te houden. Een offer nl. in de zin van afzien van het streven naar een hechte christen-democratische formatie in Nederland. Met een zekere pijn in het hart hebben we ze toen laten gaan. We hebben ze niet uitgestoten, maar zij vonden onvoldoende houvast om er in te blijven.

Biesheuvel: Voorzover het mijn partij betreft, raakten na de val van het kabinet-Cals een aantal jongere intellectuelen teleurgesteld omdat ik aanvankelijk formateur was en omdat ik van harte heb meegewerkt aan het tot stand komen van het kabinet-De Jong met de VVD. Dat heeft de antirevolutionaire spijstimmers in het leven geroepen, nogal krachtig gesteund door mijn partijvoorzitter, de heer Berghuis. Dat alles heeft bij ons de christen-radicalen beweging doen ontstaan. Inderdaad een andere beweging dan Schmelzer die zojuist binnen zijn KVP geschetst heeft. De christen-radicalen in de ARP waren „geheide” antirevolutionairen, dogmatisch bijna, maar zij meenden dat de ARP haar programma beter tot gelding kon brengen met de PvdA. Met een zeker heimwee keek men achterom naar het kabinet-Cals. Berghuis had dat ook sterk. Ik heb in het verleden bij de ARP wel eens meer bespeurd dat wanneer men in de ene combinatie zat, men heimwee had naar de andere en omgekeerd.

Schmelzer: Dat is niet alleen te verklaren omdat er maar twee partners zijn om uit te kiezen, maar ook omdat men een diep verlangen heeft om echt iets in de maatschappij tot stand te brengen, zelfs te veranderen.

Biesheuvel: Ik heb wel eens de indruk dat dat in de ARP in de jaren '60 sterker aanwezig was dan bij de CHU en de KVP. Door wie werden dit soort zaken aan de orde gesteld? Door de (jonge) AR-radicalen. Die hebben zich thuis gevoeld bij ons. En mensen die toen nogal wat bezwaren hadden tegen christen-democratische samenwerking, ik noem nu maar de vice-voorzitter van de ARP van vandaag, dr. Kuiper, zijn vandaag promotors van het CDA. Ik denk dus dat het heel

waardevol is geweest dat we een kern van christen-radicalen uit de jaren '60 binnen boord hebben gehouden.

DE TV-UITZENDING „SAMEN UIT, SAMEN THUIS”

Toch bleef er nog veel argwaan. De argwaan zat in alle drie de partijen. De heer Schmelzer heeft er zojuist al op geduid dat hij de radicalen in zijn partij onderscheidde in twee groepen. Over de befaamde tv-uitzending van de drie fractievoorzitters onder het motto „Samen uit, samen thuis” is wel gesproken als een „putsch van Schmelzer”. Heeft er een zekere bedoeling bij gezeten om in de KVP een scheiding der geesten te bewerkstelligen?

Schmelzer: Er zijn van die momenten, dat je vindt dat er stagnaties moeten worden doorbroken. Kijk, Biesheuvel, Mellema en ik waren volstrekt op een vertrouwensbasis met elkaar bezig. Al pratende hebben we gezegd: Zouden we niet eens een tastbaar teken geven? Politiek is toch ook laten zien dat mensen elkaar vertrouwen en willen samenwerken? Daar is televisie het medium voor, dus waarom zouden we niet eens met zijn drieën optreden in de zendtijd van één van de drie? Zo is dat gegaan. Ik heb persoonlijk bepaald niet gedacht dat de reactie van een deel van de radicalen in de KVP zo fors zou zijn als die is geworden. Later heb ik het wel op prijs gesteld, die reactie, want het was onthullend om de scheiding der geesten te zien, die zich eigenlijk al voltrokken had.

Tilanus: Het ging inderdaad om de duidelijkheid waar iedereen om vroeg.

Biesheuvel: Omdat nu de term „putsch van Schmelzer” valt, wil ik daar ook iets van zeggen. Mijn ervaring was, dat aan de basis van de partij de bereidheid om christen-democratisch samen te werken erg groot was. Maar ik had daarbij te kampen met tegenweer van mijn partijvoorzitter, tegenweer ook van een aantal intellectuele AR-radicalen. Ik moet eerlijk zeggen dat ik Norberts suggestie dankbaar heb aangegrepen, om een geweldige steen in die AR-vijver te gooien. Zeer bewust hebben we dat samen gedaan. Het is net wat Schmelzer zegt: er zijn van die stagnerende momenten. Ook hier: er moest weer eens iets gebeuren. Je zou dus kunnen zeggen: als het een „putsch” was, dan een putsch van ons drieën.

KABINET DEN UYL

Het was een hele merkwaardige ontwikkeling in de groei naar het CDA, dat één van de drie partijen in de oppositie wordt gespeeld. Had u in die formatie-periode duidelijk het gevoel dat dit bewust gespeeld werd om het opkomende gevaar van één CDA te bezweren?

Biesheuvel: Als Burger hier zat, zou hij het in alle stelligheid ontkennen, maar hij was bezig ons uit elkaar te spelen. Dat heeft hij van het begin af aan geprobeerd. Er is nog een heel wonderlijke brief van Burger, die ook gepubliceerd is. Burger had op zijn manier een zwak voor de ARP. In die brief zei hij dat hij het liefst zou hebben een kabinet PvdA/ARP. Daar heeft hij met mij over gesproken, daar moest ik minister in worden. Zeventig zetels klonk best wel aardig, dan zou eindelijk de KVP in de oppositie komen, evenals de CHU, die toch niet goed was (Burger kwam uit een CHU-nest). Ik heb hem toen gezegd: Burger, dat kan je verge-

ten. Je hebt te maken met ARP, CHU en KVP. Je krijgt de ARP nooit alléén, daar is geen sprake van.

Wat zou het effect op het CDA geweest zijn, wanneer het kabinet-Biesheuvel was aangebleven in 1972? Zou het fusie-proces sneller zijn gegaan?

Biesheuvel: Ik denk het niet, omdat het in die laatste beslissende fase de partijen zijn, de partijbesturen, die de doorslag moeten geven. Ik denk dat we in de jaren '70 door dat hele proces heen moesten. Burger dacht aanvankelijk een splitsing tot stand te brengen en de christen-democratische partijen de genadeslag toe te brengen: het heeft het omgekeerde effect gehad. Tijdens het kabinet-Den Uyl is wel duidelijk gebleken dat de grondslagen voor het CDA, die in de jaren '60 zijn gelegd, doodeenvoudig niet meer weg te krijgen waren. Het feit dat de CHU er buiten stond, was tenslotte toch maar een incident.

Tilanus: Mijn idee is, dat wat er ook in de praktische politiek gebeurd zou zijn, de fusie toch doorgegaan zou zijn.

Schmelzer: Daar heb je volstrekt gelijk in.

Heeft u gevoelens van weemoed, zo tegende elfde oktober?

Biesheuvel: Ik ben al 25 jaar lang voorstander van de christen-democratische samenwerking. Toch vind ik het ook moeilijk dat ik straks op 11 oktober geen lid meer ben van de ARP. Het afscheid nemen is voor de antirevolutionairen naar mijn idee moeilijker dan voor de beide anderen. Daar moeten de beide anderen begrip voor tonen. Antirevolutionairen van hun kant zouden iets meer dadendrang, die jullie vroeger zo vreesden, tot stand moeten brengen binnen het CDA. Ik vind de ARP van de jaren '70, in tegenstelling tot de jaren '60, ten aanzien van christen-democratische samenwerking veel te defensief. Dat is mijn hoofdbezwaar tegen de ARP. Want het is in Nederland nogal een gebeurtenis dat je protestanten en katholieken in één partij verenigt. Dat vind ik een formidabele zaak. Dat zal op de Nederlandse manier gebeuren. We moeten ook niet over

Nevenstaand artikel is de samenvatting van een artikel, dat voorkomt in het boek „De groei naar het CDA” (Momenten en impressies uit dertien beweging jaren).

Het boek „De groei naar het CDA” verschijnt ter gelegenheid van het fuseren van KVP, ARP en CHU in het CDA. Het telt 224 pagina's, waarvan 32 met foto's en cartoons.

De prijs bedraagt inclusief portokosten 18 gulden voor CDA-leden (te bestellen door overschrijving op giro 137000 ten name van CDA te Den Haag, bij vijf of meer exemplaren 10 procent korting). Voor niet-leden is de prijs f 25,50 (ook verkrijgbaar via de boekhandel).

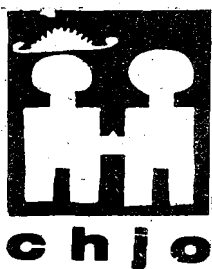
een optelsom van drie partijen praten. We hebben intussen al 30.000 rechtstreekse CDA-leden!

Tilanus: Wij hebben gezeten in een wat gesloten gemeenschap van de CHU, we hebben óók verlangd naar de ruimte van ruimere ontwikkelingsmogelijkheden en ruimere contacten. Mensen in gemeenteraden en statenfracties die met elkaar samenwerken in die ene CDA-fractie, die zeggen: het is voor ons een verruiming en een bevrijding. Je kunt natuurlijk wel met wat spijt terugkijken naar wat je gehad hebt, maar aan de andere kant kun je beter letten op waar je naartoe geleefd hebt.

Schmelzer: De nostalgie zal ook in de KVP-gelederen in zekere mate aanwezig zijn, maar toch niet op een dramatische manier. Ik ben er van overtuigd dat de echte steunpilaren voor het CDA ook in de KVP te vinden zijn en zich nu zullen inzetten om er gemeenschappelijk het beste van te maken. Daarbij worden we niet alleen geholpen door het grondslagrapport, het program, het beleid, maar ook doordat men meer en meer gaat beseffen dat we in een samenleving zitten waarin zoveel materialisme, behoefte aan macht, pragmatisme, onrecht, geweld, op ons af komen dat het besef van een taak te hebben op basis van onze uitgangspunten en programma ook door die externe omstandigheden zal worden bevorderd.

Laatste Algemene Vergadering CHU zaterdag 13-9-1980. Rechts mev. Haty Tegelaar-Boonacker Links dr. L. M. van Leeuwen, voorzitter CHU (Foto: Niek Morelis, Capelle aan den IJssel)

CHJO over Polen

Zeker achteraf gezien heeft de Commissie Buitenland van de CHJO er goed aan gedaan om op 3 mei 1980 tot thema voor het door haar georganiseerde deel van de algemene ledenvergadering te nemen: „Polen en de Oost-West-betrekkingen”. Deze bijeenkomst vond plaats even voor de officiële viering van de Bevrijding. Ook Polen hebben daaraan indertijd een bijdrage geleverd. Voor ons was het einde van de Tweede Wereldoorlog onverdeeld positief, voor Polen zelf gaat dat niet op. Wederom raakte het land in de invloedssfeer van de Sowjet-Unie, waarmee zijn onafhankelijkheid zeer ingeperkt werd.

Toch hebben de Polen in de loop van de tijd een opvallende mate van vrijheid van handelen weten te verkrijgen, met name op het terrein van de binnenlandse politiek. Heeft de landbouw in andere communistische landen een vrijwel algehele collectivisatie ondergaan, met de Poolse landbouw is dit niet gebeurd. Verder heeft de (rooms-katholieke) kerk er een zodanig sterke positie dat zij in het maatschappelijk leven een machts-

factor van betekenis is. Naar buiten toe is voor Polen nauwelijks een zelfstandige rol in de wieg gelegd – het land is stevig ingekaderd in het Warschau Pact – maar met het Westen onderhoudt het vrij stevige banden. De situatie waarin Polen zich bevindt, kan misschien het beste weergegeven worden met een anekdote die in Polen aan het eind van de Tweede Wereldoorlog de ronde deed: „De pessimisten leren Duits, de optimis-

De buitenlandcommissie van de CHJO heeft vlak voor de fusie met de andere christendemocratische jongerenorganisaties een brochure geproduceerd over de toestand in Polen, in vervolg op de CHJO-studiedag van 3 mei j.l. Erin is ook opgenomen een verslag van de actuele gebeurtenissen in Polen. Deze brochure is te bestellen door overschrijving van f 2,- op giro 200450 t.n.v. Stichting Politiek Jongerenwerk CHJO, Dordrecht.

ten Engels en de realisten leren Russisch” Welke bijzondere en betrekkelijk gunstige kenmerken Polen als staat en als natie ook heeft, rooskleurig was de situatie alder minst – dat is de laatste tijd wel duidelijk gebleken. Vooral de belabberde economische toestand en de afstand tussen bevolking en autoriteiten hebben geleid tot de dramatische gebeurtenissen enige maanden na de CHJO-bijeenkomst.

Hiermee werd duidelijk blootgelegd dat er nogal wat schortte

aan de ideologische en politieke legitimiteit van het regime. In een rapport van de CH-Beraadsgroep over vrede en veiligheid wordt gesteld dat door het machtsevenwicht in Europa een zekere politieke uitstraling – naast Oost-Europa – mogelijk is.

Dit werd de afgelopen maanden zichtbaar. Dit geldt ook voor de Sowjet-calculaties in deze. Een directe invloed is moeilijk aan te wijzen, maar het is aannemelijk dat het bestaan en de effecten van deze constellatie door de Sowjet-Unie meegewogen worden bij de besluitvorming omtrent het al of niet gewapenderhand ingrijpen. Men moet niet denken dat de Sowjets zonder méer iedere keer hun gang gaan, zij wegen terdege af en ook de opstelling van de Westelijke landen wordt in dit verband verdisconteerd. Welke grenzen het Westen ten opzichte van de ontwikkelingen in Oost-Europa ook in acht neemt, men kan niet onverschillig staan tegenover wat daar gebeurt.

Het is mede vanuit deze achtergrond dat de genoemde bijeenkomst tot stand gekomen is. Daarbij werd eveneens stilgestaan bij de algemene stand van zaken met betrekking tot de Oost-Westbetrekkingen. Op deze dag heeft drs. A. J. te

Boekhorst, beleidsmedewerker van het ministerie van buitenlandse zaken, een inleiding gehouden, waarin hij en de historie en de politieke actualiteit behandelde. Aan de forumdiscussie daarna nam ook het Tweede Kamerlid voor het CDA, mr. J. S. L. Gualthérie van Weezel, deel. Het geheel leverde een geanimeerde discussie op.

Voordien hadden de belangstellenden een door de Buitenlandcommissie samengestelde brochure toegezonden gekregen die veel bruikbare achtergrondinformatie gaf. Niet in het minst vanwege de recente gebeurtenissen in Polen heeft de Commissie gemeend één en ander bij te stellen en op ruimere schaal te verspreiden. De uitgave is onverdeeld in een zevental hoofdstukken waarin historische, godsdienstige, economische en politieke vraagstukken aan de orde komen. Onder meer wordt nader ingegaan op zowel de verhoudingen in Oost-Europa als de betrekkingen met het Westen.

Gaarne beveel ik de publicatie in aller aandacht aan.

Gert Timmerman, voorzitter commissie buitenland.

Impressie uit Polen

De schrijver van dit artikel, Hinne Krolis, lid van de CHJO, is onlangs met een kleine groep christelijke jongeren op reis geweest naar Polen om daar Poolse christenen te ontmoeten. Zijn bezoek viel samen met de stakingsacties in Polen.

Voordat we half augustus vertrokken, was de situatie in Polen al erg gespannen. Toch hebben we besloten om op reis te gaan; een beslissing waar we achteraf beslist geen spijt van hebben gehad.

De heenreis verliep bijzonder snel; noch aan de grens tussen West- en Oost-Duitsland, noch aan de grens van Oost-Duitsland en Polen hebben we enige last gehad. Snel aan deze grenzen is toch minstens een uur wachten en allerlei formaliteiten vervullen. Opvallend ook was dat de snelweg tot West-Berlijn mooi was geasfalteerd, maar dat na de afslag de weg verslechterde in betonblokken uit de tijd van Hitler. De grens met Polen is moeilijk op zich omdat de meeste Polen weigeren Duits te praten; het neemt erg veel tijd om duidelijk te maken wat je bedoelt.

Onderweg in Polen hebben we verschillende sporten aangezien van de overlast van de overstromingen die daar kort geleden hadden plaats gevonden: verschillende bruggen waren weggeslagen of gehavend en veel ondergelopen land. In de stad Wroclaw (Breslau) waar we op een camping stonden, werden we vergeven van de muggen, ook dit kwam doordat de Weichsel (waaraan deze stad ligt) nog maar kort tevoren in zijn oorspronkelijke bedding was teruggekeerd.

Ons reisdoel was een „conferentie” oord in de Karpaten in Zuid-Polen. Een prachtig gebied. U kunt begrijpen dat het woord conferentieoord wel wat overdreven was voor deze behuizing, maar toch maakt niet de luxe de vakantie maar de mensen die je ontmoet: en die waren buitengewoon.

OOST-DUITSLAND

We hebben eerst een groep van

voornamelijk Oostduitse jonge christenen ontmoet. Met hen hadden we een bijzonder fijn open contact.

In het algemeen kan worden gezegd dat de christenen in Oost-Duitsland het zwaarder hebben dan de christenen in Polen. Christenen in Oost-Duitsland kunnen nooit studeren, behalve bij uitzondering medicijnen, andere studies zijn taboe. Aan deze studies zou een christen uit principe toch niet mee kunnen werken: alle studies zijn doordrenkt door het marxisme en leninisme en het historisch materialisme. Zaken die lijnrecht ingaan tegen het christendom. Voorts moet je als jongere lid zijn van de F.D.J.: Freie Deutsche Jugend: de staatsjongerenorganisatie. Deze organisatie zorgt, naast de „opvoeding” op de scholen, voor de perfecte geïndoctrineerde Duitse jongere. Niet dat veel mensen zich iets gelegen laten liggen aan wat de partij zegt, wel is het een feit dat men ernstig wordt beïnvloed.

Voorts moeten de christenen een dagboek bijhouden voor de politie wat de activiteiten van de dag zijn geweest en wie men ontmoet heeft enz. Dit alles wordt gecontroleerd. Over privacy gesproken! Verder ontmoeten we een oudere christen die tot voor 15 jaar eigenaar/directeur was geweest van een textielbedrijf waar 150 mensen werkzaam waren. Het bedrijf werd genationaliseerd omdat hij geen partijkadercursus wilde volgen. De schadeloosstelling bestond uit 50.000 Oostduitse marken, dus ongeveer f 12.500,- Nu brengt hij met een busje arbeiders van en naar het werk.

Wie hieruit mocht concluderen dat wel niemand meer christen zal zijn, heeft het totaal mis. Juist in Oost-Duitsland is de geestelijke honger groot en is het christendom bloeiende en de gemeenschap onderling groot. God lijkt dan ook duidelijk aan het werk te zijn; er gebeuren gewoon wonderen: kerkgebouwen mogen gebouwd en de sowieso moeilijk verkrijgbare bouwmaterialen zijn op eens zomaar op tijd beschikbaar. In de streng atheïstische ziekenhuizen mogen soms ineens kerkdiensten worden gehouden, soms mogen er ook openlijke evangelisa-

tielcampagnes worden gehouden.

Maar terug naar de situatie in Polen. De protestantse christenen hebben relatief veel vrijheid. De kans op betere banen kan men wel uit het hoofd zetten en blijft de politie altijd een levendige belangstelling houden voor iemands doen en laten, toch heeft men een relatieve bewegingsvrijheid.

KATHOLIEK

Is Oost-Duitsland atheïstisch, Polen is Rooms-Katholiek. Dat is dan ook wel te merken. In de stad Krakau, de stad waar de huidige paus uit afkomstig is, is een ziekelijke verering voor hem ontstaan: rijen stalletjes met de afbeelding van de paus erop en niet te vergeten de zwarte madonna. Dit is tekenend voor de R.K.-kerk in Polen; Christus speelt maar een ondergeschikte rol. Ook werd in een rede van kardinaal Wyznenski voor de Poolse stakers de zwarte madonna degene genoemd die uitkomst zou brengen: vreemd.

Uit de gesprekken en de bezoeken die we mochten hebben, bleek dat de situatie buitengewoon moeilijk is om niet te zeggen onoplosbaar. Wat opvalt is dat de winkels slecht zijn voorzien met dan nog produkten van zeer matige kwaliteit. Voor vele winkels, vooral de slagwinkels, maar ook de anderen, staan lange rijen met geduldig wachtende mensen. De oorzaken liggen daarin dat slechts relatief weinig Polen lid zijn van de communistische partij. Dat worden alleen de dommen, zo zei men ons. Deze mensen krijgen hoge functies o.a. in het bedrijfsleven. Hiervoor zijn ze totaal niet geschikt; derhalve bijzonder slecht geleide, inefficiënte ondernemingen met een enorme verspilling van grondstoffen, tijd en menselijke creativiteit. De goede produkten die gemaakt worden, worden „verkocht” naar de Sovjet-Unie.

GEINTERESSEERD

Het gevolg is dat de mensen niets meer interesseert. Uit alles wat gedaan wordt straalt ongeïnteresseerdheid, matheid. Nog nergens heb ik in het openbaar ook zoveel dronken mensen gezien. Het drinken is er

cultuurverschijnsel geworden, men drinkt van hoog tot laag. Maar de gevolgen zijn dan ook wel duidelijk. Er zijn vele ongezonde mensen die door een overdosis aan drank van generatie op generatie, hard werken en voedsel met te weinig eiwitten helemaal vergroeid zijn. Dit uit zich dan ook in sterk verminderde werklust: de Poolse steden zijn grauw en vervallen, de wegen worden slecht onderhouden, de spoorwegen zijn erg slecht: de sneltrein van Warschau naar Katowice (Silezië) doet over 400 km gemiddeld tien uur. Als men naar de spoorstaven kijkt, ziet men ze ook van links naar rechts zwabberen. Ook zijn we naar het concentratiekamp Auschwitz geweest. Dat was erg aangrijpend. Men heeft de hele entourage zoveel mogelijk gelaten als de Russen het na de oorlog hebben aangetroffen. In de barakken zijn nu exposities ingericht: vitrines vol haar, schoenen, koffers, brillen. Dat was alles meer dan afschuwelijk. Ook bevinden de gaskamers, de crematoria, de fusiliade plaats, de omheiningen en de ziekenhuizen zich nog in een vrij oorspronkelijke staat. De Nederlandse expositie, van het voorjaar geopend, is gehuisvest in het Lagerkrankenhaus, waar Joseph Mengele zijn afschuwelijke experimenten heeft verricht. De tentoonstelling van de Joden in Nederland door de eeuwen was erg goed. Uit alles uit de rondleidingen bleek en ook overigens uit andere gesprekken, dat de Polen een diepe haat voelen tegen de Duitsers, maar vooral ook tegen de Russen. In Polen zie je dan ook amper enig Russisch militair machtsvertoon. Deze haat had belangrijke gevolgen kunnen hebben voor de stakingen, waar wij overigens gelukkig weinig van hebben gemerkt, als de Russen de stakingen hadden neergeslagen, was men zonder twijfel gaan vechten.

Op de terugreis bij de Oost-Westduitse grens werden we door een grenswacht gevraagd waar we naar toe wilden. Per ongeluk zei iemand naar Duitsland.

Dat was tegen het zere been: Deutschland gibt es nicht mehr! nur die D.D.R. en die B.R.D., straf voor ons: een half uur wachten.

Op de terugreis merkten we dat het maar een angstig klein stukje is van de Oostduitse grens naar de onze! Eens te meer kom je na zo'n bezoek tot de conclusie dat ons verworven constitutionele parlementaire democratie meer dan het beschermen waard is, ondanks alle fouten die het heeft en de ziekte van de geestelijke anarchie waaraan het lijdt.

Tenslotte: Ons bleek dat de meeste christenen daar beslist niet ontevreden zijn. Zij zeiden wij weten welke vrijheid we hebben, jullie hebben zoveel vrijheid, maar wat doen jullie er mee, we bidden dat jullie niet verslappen en de vrijheid goed benutten om Gods Woord uit te dragen. We hebben de opdracht om het contact te bestendigen en verder uit te bouwen.

In voorraad: stalen kantoorkasten, stalen schrijfburo's, burestoelen, kantinetafels en -stoelen, magazijnstellingen, stalen wandrekken.

AVAC

Lage Kamp 3, Apeldoorn. Tel. 055-211500.

Geopend van 13.00 tot 17.30 uur en zaterdag van 9.00 tot 12.00 uur.

AANNEMINGSBEDRIJF
HOOGVLIET & ZN. B.V.
 Burgerlijke- en Utiliteitsbouw

- * NIEUWBOUW
- * VERBOUW+
- * ONDERHOUD

ZWIJNDRECHT
 Molenvliet 9 - Tel. 01850-26651-27034-24330.